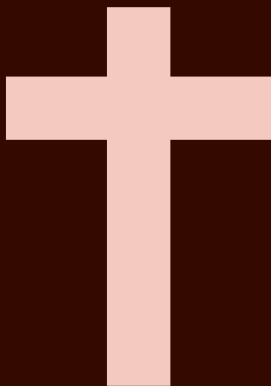

Dios ã jáap naáwát
tólih

New Testament in Cacia

Dios ã jáap naáwát tólih

New Testament in Cacua

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cacua

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cacua

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

34c9543b-57a6-5290-ab7b-4fa15529a7e2

Contents

San Mateo	1
San Marcos	105
San Lucas	167
San Juan	273
Hechos	349
Romanos	438
1 Corintios	482
2 Corintios	523
Gálatas	553
Efesios	570
Filipenses	584
Colosenses	593
1 Tesalonicenses	602
2 Tesalonicenses	610
1 Timoteo	614
2 Timoteo	624
Tito	632
Filemón	637
Hebreos	640
Santiago	672
1 Pedro	682
2 Pedro	693
1 Juan	700
2 Juan	709
3 Juan	711
Judas	713
Apocalipsis . . .	717

SAN MATEO

*Dios wā́h, Jesucristo, ã
nəowā́ji ĩ wātna
(Lc 3.23-38)*

¹ Weém, Mateo, ded pah Jesucristo ã jumatiidih wã daácna caá. Jesucristo ã nəowā́ji ĩ wātnadih wã jwíih naóhbiipna caá. ã nəoji jon jātih bóo David wūt jumni ãt jumap wut jĩ. Caán ã jumat pínah jātih ã nəoji Abraham wūt jumnibut ãt jumap wut jĩ.

² Abraham Isaac íip
ãt jumap wut jĩ.

Isaachoó Jacob íip
ãt jumap wut jĩ.

Jacobboó Judá ã déewā́jĩh
ĩ íip ãt jumap wut jĩ.

³ Judáboó ã weh chénewã
ĩt jumap wut jĩ.

Fares, Zara ĩt wūt jumap
wut jĩ. ĩ ín Tamar
mit wūt jumap wut jĩ.

Faresboó Esrom íip
ãt jumap wut jĩ.

Esromboó Aram íip
ãt jumap wut jĩ.

⁴ Aramboó Aminadab íip
ãt jumap wut jĩ.

Aminadabboó Naasón íip
ãt jumap wut jĩ.

Naasónboó Salmón íip
ãt jumap wut jĩ.

⁵ Salmónboó Booz íip
ãt jumap wut jĩ. ã ín
Rahab
mit wūt jumap wut jĩ.

Boozboó Obed íip
ãt jumap wut jĩ. ã ín
Rut

mit wūt jumap wut jĩ.

Obedboó Isaí íip
ãt jumap wut jĩ.

⁶ Isaíboó David íip
ãt jumap wut jĩ.

David wūt jĩ ĩ judíowã
ĩ chah maáh
ãt jumap wut jĩ.

Davidboó Urías wūt
jumni ĩ áadih jwáub
áa jumat túttimah,
Salomón dih

ãt weh jumap wut jĩ.*

⁷ Salomónboó Roboam íip
ãt jumap wut jĩ.

Roboamboó Abías íip
ãt jumap wut jĩ.

Abíasboó Asa íip
ãt jumap wut jĩ.

⁸ Asaboó Josafat íip
ãt jumap wut jĩ.

Josafatboó Joram íip
ãt jumap wut jĩ.

Joramboó Uzías íip
ãt jumap wut jĩ.

⁹ Uzíasboó Jotam íip
ãt jumap wut jĩ.

Jotamboó Acáz íip
ãt jumap wut jĩ.

Acázboó Ezequías íip
ãt jumap wut jĩ.

¹⁰ Ezequíasboó Manasés
íip

ãt jumap wut jĩ.

Manasésboó Amón íip
ãt jumap wut jĩ.

Amónboó Josías íip
ãt jumap wut jĩ.

¹¹ Josíasboó Jecónías ã
déewā́jĩh ĩ íip ãt jumap
wut jĩ.

Queét jam láa Israel
baácdih moondih
míc mao yap yohnit,
Babilonia baácdih

* 1:6 1Cr 2.1-15; Rt 4.18-22

moónboó queétdih ñih
 baácna ãt ub bejep wut
 jĩ.*

12 Babilonia baácna ã
 juibíát túttimah,
 Jecóniasboó Salatiel
 ãt weh jumap wut jĩ.
 Salatielboó Zorobabel íp
 ãt jumap wut jĩ.

13 Zorobabelboó Abiud
 íp
 ãt jumap wut jĩ.
 Abiudboó Eliaquim íp
 ãt jumap wut jĩ.
 Eliaquimboó Azor íp
 ãt jumap wut jĩ.

14 Azorboó Zadoc íp
 ãt jumap wut jĩ.
 Zadocboó Aquim íp
 ãt jumap wut jĩ.
 Aquimboó Eliud íp
 ãt jumap wut jĩ.

15 Eliudboó Eleazar íp
 ãt jumap wut jĩ.
 Eleazarboó Matán íp
 ãt jumap wut jĩ.
 Matánboó Jacob íp
 ãt jumap wut jĩ.

16 Jacobboó José íp
 ãt jumap wut jĩ.
 Joséboó María áa
 ãt jumap wut jĩ.
 Mariáboó Jesús ín
 mit jumap wut jĩ.
 Jesúsboó Dios ã wahni
 Cristo ã niijní ãt jumap
 wut jĩ.

17 Abrahamjidih jwĩ
 jenah jwíhichah, púú
 Davidji jum láa jwĩ
 jenah péanachah, nihat
 ã jumenájih jumna,
 catorce poómp ãt jumap
 wut jĩ.

Davidjidih jwĩ jwúub
 jenah jwíhichah, púú
 Babilonia baácna
 judíowáidih ã ub bej láa
 jwĩ jenah péanachah,
 nihat ã jumenájih
 jumna, catorce poómp
 ãt jwúub jumap wut jĩ.
 Babilonia baácna ã juibí
 láa jwĩ jwúub jenah
 jwíhichah, púú Cristo
 ã cáac jum láa jwĩ
 jenah péanachah, nihat
 ã jumenájih jumna,
 catorce poómp ãt jwúub
 jumap wut jĩ, páant
 mantih.

*Jesucristo ã cáac jumap
 (Lc 2.1-7)*

18 Nin pah Jesucristo
 ãt cáac jumap wut jĩ. ã
 ín Mariáboó Joséjñh téihya
 chéonih pínah mit jumap
 wut jĩ. ã téihya chéwat pínah
 jãtih Túini Espíritu ã wépatjñh
 caántdih ã wudhdanachah,
 mit wudu jumap wut jĩ.*

19 Páant mi wudu jumachah
 jéihna, Joséboó yoobópdih
 chãjni jumna, cáacwã ã
 encahjah, caántdih yohat
 túut ãtih chãjap wut yuh
 jĩ.

20 Pánih jenah jói
 ñonit, ã oo jumachah, Dioñh
 ángelboó caandih jíghnit,
 “José, Davidji jumma, Túini
 Espírituboo ã teo wáacatjñh
 María mi wudu jumna caá.
 Pánihna, tíccanjeh caántjñh ma
 téihya chéweé. 21 Caánt newé
 weépdih mi túuhbipna caá.
 Caanjéh tigaá ãih cáacwã
 iiguipna bejnít déejidih túi

* 1:11 2R 24.14-15; 2Cr 36.10; Jer 27.20

* 1:18 Lc 1.27

ubni ã jumbipna caá. Páant cãacwãdih táu ubni pínah ã jumuchah, Jesús ma wãt búudhdúp”, ángel Josédih át niijíp wut jĩ.*

²² Jon jãtíh Dios naáwãtdih naóh yapani nin ã daacátji pahjeh át yapap wut jĩ:

²³ “Jáap wili wébit bid junínih newé weépdih mi túuhbipna caá. Caandíh ‘Emanuel’, ã niijbípna caá”, át niij daacáp tajĩ. (Is 7.14)

“Emanuel”, niijná, “Dios jwíjeéh ã jumna caá”, niij naóhna ít chãjap wut jĩ.

²⁴ Dioíh ángel caandíh ã naáwãt túttimah, ã niiját pahjeh José Mariádih át téihya chéwep wut jĩ. ²⁵ Obohjeéhtih, mi weh jummat pínah jãtíh, José mijeéh át jumcap wut jĩ. Pánihna, caánt mi weép jummat túttimah, Joséboó mi wãúhdih Jesús át wãt búudhdúp wut jĩ.*

2

Yeó aáb jũúwúpmant moón Jesúsdi enedih ã jnyát

¹ Herodes Judea baácdih moón ã maáh jum láa, caán baácdih jumni Belén tútchidih Jesús át cãac jumap wut jĩ. ã cãac jummat túttimah, cúiwãdih bohénit yeó aáb jũúwúpmant moón jũóhnit, Jerusalén tútchina ít jayúp wut jĩ. ² Pánih junínit, caanjíh moondíh nin pah ít niij úubh joyóp wut jĩ:

—¿Judíowã ã chah maáh pínah dedjĩh tigaá ã cãac

jumat? Yeó aáb jũúwúpmant jumna, chah iigní cúí ã jáap jígohochah enna, ‘Maáh ã cãac jumna caá’, jwí niij jéihyep jĩ. Páant ã jígohochah enna, caandíh weñedih jũóhna caá jwí chãjap, cúiwãdih bohénit ít niijíp wut jĩ.

³ Páant, ã úubh joyát doonádih joinít, Herodesboó búdí át jenah joyóp wut jĩ. Nihat Jerusalén tútchidih moonbát biíc yoobó búdí ít jenah joyóp wut jĩ. ⁴ Pánihna, Herodesboó sacerdotewã ã maáta, Moisés ã wutátjidih bohénitdihbut át bid wáacap wut jĩ. Páant ã míic wáac jái beedéchah ennit, queétdih nin pah át niij úubh joyóp wut jĩ:

—¿Dedboo tigaá Cristo ã cãac jummat pínahdih Dios naáwãtdih naóh yapanit ít niij daác jĩ? át niijíp wut jĩ.

⁵ —Judea baácbóó jumni Belén tútchidih Cristo ã cãac jumbipna caá. Nin pah Dios naáwãtdih naóh yapani át niij daacáp tajĩ:

⁶ Judea baácbóó jumni Belén tútchimant judíowãdih wutni pínah ã jũóhbipna caá. Caán queétdih táu en daoní ã jumbipna caá. Pánihna, Belénboó ã cãac jumni pínah tútchi ã jumuchah, oboh jumni tútchi nihcan caá’, át niij daacáp tajĩ, (Mi 5.2)

Herodesdih ít niijíp wut jĩ.

⁷ Páant ã niiját túttimah, cãac wihcah, yeó aáb jũúwúpmant moondíh

Herodes ãt jwúub bid bojop wut jĩ. ã pebh ĩ jwúbínachah ennit, débólih caán cúí ã jwíih jíghatjidih queétdih ãt úubh joyóp wut jĩ. Páant ã úubh joyóchah, caán cúidih ĩ jwíih enatjidih ĩt naáwáp wut jĩ. ⁸ Páant ĩ naáwát túttimah, Belén tútchina wahna, Herodes queétdih nin pah ãt niijíp wut jĩ:

—Caandíh ñi túi bidbi jwuhúú. Bid jwinít, weemdíh naáwádih ñi jwúub júúwú, weembút caandíh weñedih wã bejat pínah niijná, ãt niijíp wut yah jĩ.

⁹ Páant ã niijíchah joinít, queét ĩt bejep wut jĩ. Páant ĩ bejehah, yeó aáb júúwúpmant ĩ jwíih enni cúijeh muntih queétdih ãt jwúub waáwáp wut jĩ. Pánihna, wébít ã jumni múú cháh pohba caán cúí ãt chãwáp wut jĩ. ¹⁰ Páant ã chãwáchah ennit, búdí ĩt weñep wut jĩ. ¹¹ Pánihna, wébít ã jumni múúdíh waád jwúbínit, caandíh beh wili bíicdih ĩt enep wut jĩ. Pánih ennit, wébítidih wēina, bódicha ĩt caj yoh ñajap wut jĩ. Pánih wēi péanit, ĩ úb júóhni paihnadih wātnit, búdí jíib jumni oro, túi chej jumni cáwat pínah, mirra wut jumni chej jumnidihbut caandíh ĩt wáhup wut jĩ. ¹² Caandíh wáh péanit, áwudih ĩt bejep wut jĩ. Pánih ũonit, ĩ oo júmúchah, Dios queétdih nin pah ãt niij naáwáp wut jĩ: “Herodes pebhboó ñi jwúub bejca bojó”, ãt niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchah joinítji jáanit, ĩih baácna jwúub bejna, bíih namáboó ĩt bejep wut jĩ.

Joséwã Jesúsdiĥ Egipto baácboó ĩ numah jwei bejat

¹³ Páant ĩ jwúub bejat túttimah, José jwuh ã jwúub oo júmúchah, Dioíh ángel caandíhbut nin pah ãt niij naáwáp wut jĩ: “Ma jáa bojó. Bainídih ĩ mawat pínah niijná, Herodes áih soldadowádiĥ wahna caá ã chãjap. Pánihna, bainídih, ã índihbut Egipto baácboó waícanjeh ma numah jwei béjeé. Caanná wã niiját pah bóo ñi jum jwuhúú”, ángel Josédiĥ ãt niijíp wut jĩ.

¹⁴ Páant ã niijíchah joinít, cheijeh jáanit, Egipto baácna bainídih ã ĩn bíicdih José ãt numah jwei béjep wut jĩ. ¹⁵ Caán Egipto baácna jwúbínit, Herodes ã báadh jwuhat pah bóo caánboó ĩt jum jwuhup wut jĩ. Páant Jesús ã yapachah, Dios naáwátidih naóh yapani nin ã daacátji pah ãt yapap wut jĩ: “Egipto baácboó jumni wã wúúhdih wã bid boj bipna caá’, Dios ã niijíp be”, ãt niij daacáp tajĩ.*

Herodes neoná weépdih ã mawat tútat

¹⁶ Cúiwádiĥ bohénit bíih namáboó ĩ jwúub bejat doonádih joinít, Herodesboó búdí ãt ĩjip wut jĩ. Pánih ĩjnit, Belén tútchidih moón neoná weépdih, caán tútchi jwéejdiĥ moondíhbut ãt mawat tútat wut jĩ. Cúiwádiĥ bohénit débólih caán cúí ã jwíih jíghatjidih ĩ naáwáchah joinítji

Herodes ã mawíhniiboó chéne jópchi dée ã bíbohatdih át jéihyep wut jĩ. Pánih jéihna, chéne jópchi namp bíbohniit nihát neoná weépdih át mao yohat tútup wut jĩ. 17 Páant ã mawat tútuchah, Dios naáwátdih naóh yapani Jeremías ã daacátji pah át yapap wut jĩ.

18 “Ramá wūt jumni tútchidih moón búdí ñaacátjih ĩ joiná caá. Búdí jĩgahnit, ĩ ñaac jũñát búdí ã yána caá. Raquel mi jumená yaádh, judíowã ĩ weha mána yaádh, ĩ wehdih ĩ mao yohochah ennit, búdí ĩ ñaac jũiná caá. ĩ weh ĩ wihcatdih enna, ĩ jĩgahat ã yaicán niit”, át niij daacáp tajĩ. (*Jer 31.15*)

Joséwã Egipto baácmant ĩ jwúub jũúwát

19 Herodes ã wunat túttimah, Joséwã Egipto baácboó páantjeh ĩt jum jwuhup wut jĩ. Pánih jumnit, biíc chei José ã oo júmúchah, Dioih ángel caandih jíghniit, nin pah át jwúub niij naáwáp wut jĩ: 20 “Wébitdih mawíhniitji maátaboó ĩ wun beedáh bejep be. Pánihna, caandih ã ínĩh Israel baácboó ma namah jwúub bejeé, páant muntih”, át niijíp wut jĩ.

21 Páant ã niiját túttimah, jáanit, wébitdih ã ín biíc dih Israel baácboó át namah jwúub bejep wut yuh jĩ. 22 Obohjeéhtih, Herodes ã

búudát túttimah, ã wúuh Arquelaooboó Judea baác dih moondih át jwúub túut nuúm maáh waadáp wut jĩ. Páant ã jumát doonádih joinit, José caanná ã jwúub bejat pínahdih át úum jenah joyóp wut jĩ. Pánih úum jenah joinit, ã jwúub oo júmúchah, Dios caandih Judea baácboó át chāwát tútcap wut jĩ. Páant ã chāwát tútcah joinit, Judea baác dih yap bejnit, púú Galilea baácna ĩt juibínap wut jĩ. 23 Pánihna, caanná juibínitji, Nazaret wūt jumni tútchiboó ĩt jumup wut jĩ. Caanná ĩ jumúchah, Dios naáwátdih naóh yapanit ĩ daacátji pah Jesús át jumup wut jĩ. “ ‘Nazaret tútchidih bóo caá’, cāacwã Dios ã wahnidih ĩ niijbípna caá”, ĩt niij daacáp tajĩ.*

3

Juan Daabáni cāacwādh ĩ bohéat

(*Mr 1.1-8; Lc 3.1-9,15-17; Jn 1.19-28*)

1 Dawá jópchi túttimah, Juan Daabáni cāacwādh daabána át chājap wut jĩ. Judea baác dih máú wihcapboó ã pebhna juibínitdih Dios naáwátdih át bohé jwúhip wut jĩ. 2 Nin pah queétdih át niij naáwáp wut jĩ: “ĩÑi yéej chājatdih cádahnit, táiniboodih ñi túut nuumá! Nihat baác dih moondih Dios ã maáh jumát dih ã jútat pínah bahnijeh ã judhna caá”, át niijíp wut jĩ.*

* 2:23 Mr 1.24; Lc 2.39; Jn 1.45

* 3:2 Mt 4.17; Mr 1.15

³ Jon jātih Dios naáwátdih naóh yapani Isaíasboó Juan ā bohéat pínahdih nin pah āt niij daacáp tajī:

“M^{uá} wihcapboó nin pah ā niij űaác bohébi^{na} caá: ‘Jwī Maáh ā jūúwát pínah jātih űi yéej chājatdih cádahnit, táiniboodíh túut n^umnít, caandíh űi túi páñaá’, ā ni-ijbípna caá”, Isaías āt niij daacáp tajī. (Is 40.3)

⁴ Juaníh yégueh chóo camello wāt jumni n^uñáp yoócjīh nóomnit, ī yacni chóo wāt jī. Āih juyáat tōp momo jiwī chóo tōp wāt jī. Wūúc joowā^{dih} jeémpnit, belo macdihbut āpī déebep wāt jī.*

⁵ Jerusalén táтчimant, nihát Judea baácmant, Jordán muj jwějmantbut dawá caandíh joyódih ipī juibínap wāt jī.

⁶ Pánih juibínit, ā bohénachah joinít, ī yéej chājatdih Diosdih ipī naáwáp wāt jī. Páant ī naáwáchah joinít, Jordán mujboó Juan queétdih āt daabánap wāt jī.

⁷ Dawá fariseowā, saduceowābut daabáat táutudih ī juibínachah ennit, Juan queétdih nin pah āt jípónih niijíp wāt jī: “¡Maiwā panihnit yeejépwā jumna, peéh chājat pínahdih úum jweíh^{nit}jeh caá! Obohjeéhtih, yeéb űi yéej chājatdih űi cádahícat jíib Dios yeebdíh ā peéh chājachah, űi jéih jweicán niit.*

chājatdih yoobópdih cádahnit, táiniboodíh chājat caá yeebdíh náahap. ⁹ Nin pah űi niij jenah joicá bojoó: ‘Jon jātih bóo Abraham jwiit judiowā jwī n^uo āt jumap wāt jī. Pánihna, ā jaimená jumna, Dioíhwā caá jwī jumap’, űi niij jenah joicá bojoó. Yeebdíh nin pah wā niijná caá: Abraham jaimená űi jumachah yuhna, dedé pínah nihcan caá. Diosboó nin jee dáhnad^{ih} túut n^umnít, Abraham jaimená pínahdih ā jéih chājna caá. Abraham jaimená űi jumat nin oboh jumni jee dáhna ā nihát pah-jeh tigaá.* ¹⁰ Nin pah ā jumna caá: Yeéb máa nah panihni űi jumachah, Diosboó máa nahdih tib yohni panihni caá ā jumap. Yeejép dahna queh^{nidih} tib yoh bojnit, āih náatnad^{ih}but ā pud yohbipna caá. Tib yoh péanit, caan náhdih, āih náatnad^{ih}but ā cáo yohbipna caá. Páant ā cáwat pah caandíh jepahcannitdih iiguípna ā wahbipna caá.* ¹¹ Wā táttimah jūóhni wā chah wēpni caá. Páant ā jumachah jenah joinít, ‘Weém oboh jumni caá’, wā niij jenah joiná caá. Pánihna, űi yéej chājatdih cádahnit, táiniboodíh űi túut n^umúchah, yeebdíh wā daabána caá. Páant wā daabáat panihni, caánboó yeebdíh Túini Espíritu ā wēpatdih búdí ā wūh^{bi}pna caá. Caán ā wēpat t^uu iigát panihni^{jīh} űi yéejatdih cáwat pah ā chāj^{bi}pna caá, jwūub

* 3:4 2R 1.8

* 3:7 Mt 12.34; 23.33

* 3:9 Jn 8.33

* 3:10 Mt 7.19

yéj chājihatdih ñi jenah joicát pínah niijná. ¹² Trigo teoni panihni caá. Ñih chónadih caóh caj péanit, caán túbna yoobátidihjuh wuh wúhboó júi yacnit, ñih muúboó ã ámohbipna caá. Obohjeéhtih, ã caóh cajni chónaboodíh ã cáo yohbipna caá. Páant ã chājat pah wā túttimah jūóhni caandíh jepahnitdih ã túi ubbipna caá. Obohjeéhtih, caandíh jepahcannitboodíh iiguípna ã wahbipna caá. Caán iigát dedé ã noón dūbcan niit”, Juan át niijíp wut jī.

*Juan Jesúsdih ã daabáát
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)*

¹³ Túttimah, Jesús Galilea baácboó jumniiji bejnit, Juandih ã daabáát tútat tút niijná, Jordán mujna át dei juibínap wut jī. ¹⁴ Obohjeéhtih, daabáihcan, nin pah Juan caandíh át niij jepahap wut jī:

—Meémboó chah wēpni jumna, weémboodíh ma daabána áta túi tagaá. Meemdíh daabáni pínah nihcan caá, Juan Jesúsdih át niijíp wut jī.

¹⁵ —**Páant niijcánjeh, weemdíh ma daabánaá. Pánih daabánit, Dios áihwādih ã chājat tútat pahjeh tīgáa jwī chājibip. Páant jwī chājachah ennit, cāacwāboó Dios ã wahni wā jumatdih ĩ jéihbipna caá, Jesús át niijíp wut jī.**

—Caán láa bácah, ã túimi nacaá, Juan át niij jepahap wut jī.

¹⁶ Páant niij jepahnit, Jesúsdih át daabánap wut jī. Ñ daabá péanachah, Jesús mujna ñahniji át aab ñúhup wut jī. Pánih aab ñúhniitjeh, Jesús ã enechah, jeá át jéweah bejep wut jī. Páant ã jéweah bejchah, jop pah jígohni Túini Espíritu jeámant dei jūóhniit, caandíh át júi jaamáp wut jī. ¹⁷ Páant ã júi jaamáchah, “Nin wā wúh, wā oini caá. Caandíh búdí wā wēina caá”, Dios jeámant át niijíp wut jī.*

4

Nemépwā ĩ maáh Jesúsdih ã yéjajhat

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Páant ã daabáát túttimah, Túini Espíritu Jesúsdih muú wihcapboó át numah bejep wut jī, nemépwā ĩ maáh, Satanás, caandíh yeejép ã wutat pínah niijná.*

² Caánboó jumna, Diosdih túi úbát tút niijná, cuarenta yeó jáap át jeémcap wut jī. Pánih jeémpan, Jesús nuugúp wunna át chājap wut jī. ³ Páant ã nuugúp wunuchah enna, Satanásboó ã pebhna juibínit,

—Meém Dios wúh jumna, nin jee dáhnadih ‘Pan dahna ma jumú’, ma niijí, át niijíp wut yah jī.

* 3:17 Gn 22.2; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 12.18; 17.5; Mr 1.11; Lc 9.35 * 4:1 He 2.18; 4.15

4 —**Páant wã chãjcan niít. Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niíj daacáp tajj:**

‘Jeémátdihjeh pohba í jeéméchah, cáacwáih caolih túi booni panihni á jumcan niít. Íih caolih túi booni á jumat pínah niijná, Dios naáwátdih túi joyát caá náahap’, át niíj daacáp tajj, (Dt 8.3)

Jesús Satanásdih át niíj jepahap wut jī.

5 Páant á niíj jepahat túttimah, Jerusalén, “Dioih tútchi”, í niijni tútchina Satanás Jesúsdi h át numah bejep wut jī. Caanná numah juibínit, Dioih muú chah jap bóo jumni waolí beo nah yapatboó Jesúsdi h át ñuhat túttup wut jī. 6 Pánih ñuhat túttnit, nin pah át niíj naáwáp wut yah jī:

—Meém Dios wūáh jumna, meemdih á wapat pínahdih júttat tútt niijná, ninmant ma ñaáp jéen bejeé. Davidji nin pah á niíj daacátjidih ma túi náhninaá:

‘Dios áih ángelwádh meemdih á en dawát túttbipna caá. Pánihna, queét meemdih í jíponih teobipna caá, jee dáhboó míih jítha á buug lájcat pínah niijná’, át niíj daacáp tajj, (Sal 91.11-12)

Satanás Jesúsdi h át niijp wut jī.

7 —**Páant wã chãjcan niít. Dios naáwátdih biíh naóh**

yapani nin pah át niíj daacáp tajj:

‘Ñi Maáh Dios á niijátjidih “¿Yoobópdih niít?” niíj jéihíhna, caandih ñi chãjat túttca bojó’, át niíj daacáp tajj, (Dt 6.16)

Jesús caandih át niíj jepahap wut jī.

8 Páant á niíj jepahat túttimah, jap bóo jéená Jesúsdi h Satanás át numah púuh laab béjep wut jī. Caán jeejina púuh laáb juibínit, nihat cáacwá í jumat yoobó Jesúsdi h át júttup wut jī. Dawá íih bií déedihbut át júttup wut jī. 9 Pánih júttnit, nin pah caandih át niijp wut yah jī:

—Wá pebh bódicha caj yoh ñajnit, weemdih ma weñeé. Páant ma weñechah, nihat nin tútchina á jumatdihbut meémboodih wá wáhbipna caá, Jesúsdi h át niijp wut jī.

10 —**Satanás, weemdih ma cádah bejeé. Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niíj daacáp tajj:**

‘Ma Maáh Diosdihjeh wēinit, á wuttdih ma jepahaá’, át niíj daacáp tajj, (Dt 6.13)

Jesús Satanásdih át niíj jepahap wut jī.

11 Páant á niijichah joinít, Satanás caandih át cádahap wut jī. Páant á cádahat túttimah, Dioih ángelwáboó Jesús pebh juibínit, caandih íit teo wáacáp wut jī.

Galilea baácdih moondih Jesús á bohé jwíhat (Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Tálttimah, Juandih nemat muúboó ĩ nemat doonádih joinít, Jesús Galilea baácna át jwáub bejep wut jĩ.*

13 Caanjĩh jumniĵi Nazaret tútchimant bejnit, Capernaum tútchina át juibínap wut jĩ. Caán tútchi Galilea íim jwéjdih Zabulón, Neftalí ĩ juimenáih baácji jumni tútchi át jumap wut jĩ. Caanná juibínit, Jesús át jumap wut jĩ.* 14 Páant ā jumachah, Dios naáwátđih naóh yapani Isaías nin ā daacátji pah Jesús át yapap wut jĩ:

15 “Zabulón, Neftalí ĩ juimenáih baácji, Jordán muj conanaamánt, íim pebh, Galilea wut jumni baácđih dawá judíowā nihcannit ĩ jumna caá.

16 Caanjĩh moón đapúnapboó jumnit panihnit Diosđih ĩt jéih jwuhcap taga. Pánih jéihcan, iiguípna bejnit déeji ĩt jumap taga. Obohjeéhtih, Dios ā wahní, yeh iigát panihni, ā túi chājatđih júutnit, queéđđih caandíh át jéihyanap taga buca”, Isaías át niĵ daacáp tajĩ. (Is 9.1-2)

17 Caanná jumna, nin pah Jesús át niĵ naóh bohé jwíhip wut jĩ: **“Nihat baácđih moondíh Dios ā maáh jumatđih ā júutat pínah bahnijeh ā judhna caá. Pánihna, ĩi yéej chājatđih**

cádahnit, táiniboodíh ĩi túut numá”, át niĵíp wut jĩ.*

Queéj júut maonitđih ājeéh Jesús ā bejat túutat

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Tálttimah, Galilea íimna dei juibí, páud bejnit, Simón, ā úud Andrésjĩh queéj júut maona, ĩih ĩuodíh ĩ yoh báhanachah, Jesús queéđđih át enep wut jĩ. Simónboó Pedro ĩ niĵní át jumap wut jĩ. Pánih ennit, nin pah queéđđih át niĵíp wut jĩ:

19 —**Weemdíh ĩi pej jum júúwá. Páant ĩi júúwáchah, yebđíh wā bohébiĵna caá. Páant wā bohénachah joinít, queejwáđih ĩi bidat pah, cáacwāboodíh bidnit, wíih doonádih ĩi naóhbiĵna caá, weemdíh jepahna, wíihwā ĩi jumat pínah niĵná**, át niĵíp wut jĩ.

20 Páant ā niĵíchah joinítjeh, ĩih ĩuonádih cádahnit, Jesúsjeéh ĩt bejep wut jĩ.

21 Pánih chibít yuúp queéđđih numah bejnit, Santiago ā úud Juandihbut Jesús át enep wut jĩ. Queét ĩ íip Zebedeo bíicđih ĩih jāáj chóodih cháudnit, ĩih ĩuonádih ámhna ĩt chāĵap wut jĩ. Pánih ennit, queét chénewáđihbut át bid bojop wut jĩ, caandíh ĩi pej jumat pínah niĵná. 22 Páant ā bid bojochah joiná, queétbut bíicmantjeh nihat ĩi tewatđih, ĩi íipđihbut cádahnit, Jesúsjeéh ĩt bejep wut jĩ.

* 4:12 Mt 14.3; Mr 6.17; Lc 3.19-20

* 4:13 Jn 2.12 * 4:17 Mt 3.2

Dawá cāacwādh Jesús ā bohéát

(Lc 6.17-19)

23 Pánihna, nihat Galilea baácdih moondih Jesús ā bohénitdih át numah bohé jibip wut jī. Jwiit judíowā jwī míc wáacat munná jummat pah waadnit, Dios ā maáh jummat túini doonádih át bohénap wut jī. Pánih bohéna, det wannitdihbut át boonanap wut jī.* 24 Páant ā chājat doonádih nihat Siria baácdih moonbút it joyóp wut jī. Pánih joinít, dawá mácah wunat jummit, búdí tubanit, nemép caolih jummit, wāá wunat jummit, jéih wālicannitdihbut it ub juibínap wut jī. Nihat ī ub juibínitdih Jesús át boonanap wut jī. 25 Páant ā chājat doonádih joinít, Galilea baácdih moón, Diez Tútchinadih moón, Jerusalén tútchidih moón, Judea baácdih moón, Jordán muj conanaamánt moonbút dawá caandih it péé bejep wut jī.

5

Jeé ñaj yacapboó ded pah jummitdih Dios ā wēi enatdih Jesús ā bohéát

(Lc 6.20-23)

1 Dawá ā pebh ī juibínachah ennit, jeé ñaj yacapboó pūuh laáb juibínit, Jesús caanjīh át chúudap wut jī. Páant ā chúuduchah, ā bohénitbut ā pebhna it juibínap wut jī. 2 Páant ī juibínachah ennit,

queétdih bohéna, nin pah át niij naóh jwíhip wut jī:

3 **“Det moh yéejnit panihnit**

Dios ā teo wáacatdih bidnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, queétdih ā teo wáacbipna caá, Dios ā maáh jumapboó ī tái jummat pínah niijná.

4 **“Det ī yéejatdih jīgahnit, bita ī yéejatdihbut jīgahnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, queétdih tái teo wáacnit, ī yéejatdih ā yohochah, ī jīgahat ā yaibípna caá.***

5 **“Det bitadih yap yohcan-jeh teo wáacnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, nin baác jáap ā jumuchah, queétdih maáta pínah ā waadábipna caá.***

6 **“Det nuugáp wun babhbíhnit panihnit yoobópdi chājat pínahdih bidnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, Dios queétdih ā teo wáacbipna caá, caandih ī tái jepahat pínah niijná.***

7 **“Det bitadih jīgah en teo wáacnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, Diosbut queétdih ā jīgah en teo wáacbipna caá.**

8 **“Det Diosdihjeh bidnit, yoobópdih jenah**

* 4:23 Mt 9.35; Mr 1.39 * 5:4 Is 57.18; 61.2 * 5:5 Sal 37.11 * 5:6 Pr 9.5; Is 55.1-2

joinít dih Dios ã wêi enna caá. Pánih wêi ennit, ã teo wáacachah, Diosdih ï enbipna caá.*

9 “Det bitadih míc jũihñat tútcan, túi biíc dih chãjat tút nitdih Dios ã wêi enna caá. Pánih wêi ennit, ‘Wã weh caá’, queétdih ã niijbípna caá.*

10 “Det Dios ã náahat pah ï chãjat jib bitaboó queétdih yeejép ï chãjachah yuhna, caandih cádahcannitdih Dios ã wêi enna caá. Pánih wêi ennit, ã teo wáacachah, Dios ã maáh jumupboó ï jumbipna caá.*

11 “Wĩhwã ñi jumat jib bita yeebdih ï jũihñachah, yeejép ï chãjachah, ï yee naóh yacachah, yeebdih wêi ennit, wã teo wáacbipna caá.* 12 Dios naáwátdih naóh yapanitjidih biíc yoobó yeejép ítát chãj waáwáp tajĩ. Pánihna, queétdih ï chãjatji pahjeh bita yeebdihbut yeejép ï chãjbipna caá. Obohjeéhtih, jeáboó ñi juibínachah, Dios yeebdih búdí ã túi chãjbipna caá. Páant ã túi chãjat pínahdih jéihnit, bita yeebdih yeejép ï chãjachah yuhna, ñi túi weñé”, Jesús queétdih ãt niijíp wat jĩ.*

Núumni, jiiát panihnit
Jesúhwã ï jumat
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 “Yeéb nin baácboó jumna, núumni panihni ñi jumna caá. Núumnijih ñipĩ buiná caá, jeémát ã nuñat pínah niijná. Pánihat pah yeéb wĩhwãboó nihat bitajeéh jumna, queétdih ñi túi teo wáacna caá, ï túi jumat pínah niijná. Obohjeéhtih, núumni ã buyát beedéchah, ñi jéih jwúb buyácan caá. Páant ã buicáh, caandih yohatjeh caá náahap. Pánih yohnidih cáacwã jéihcanjeh, ï wid chãibipna caá. Pánihat dée pah yeéb Diosdih cádahna, bitadih teo wáacat dée wihcan, buicánni núumni panihni ñita jum tagaá.*

14 “Yeéb nin baácboó jumna, jiiát panihni ñi jumna caá. Chei namáboó ñi jii béjat pah, ñi túi chãjachah ennit, bitabut biíc yoobó Dioih namáboó ï jéih bejna caá. Jeejih jumni tátchidih dedé jãhat wihcah, nihat cáacwã ï túi enat pah, yeéb ñi túi chãjatdihbut nihat ï túi enna caá.* 15 Jiiát dahdih jiiñit, pamap dahjih cáacwã ipĩ páah jwejcan caá. Obohjeéhtih, caandih japboó ipĩ jí cáagna caá, nihat muú díitboó jumnit ï túi enat pínah niijná.* 16 Pánihna, caán japboó cáagni jiiát dah panihni jumna, yeebbát

* 5:8 Sal 24.3-4 * 5:9 Pr 12.20 * 5:10 1P 3.14 * 5:11 1P 4.14 * 5:12 2Cr 36.16; Hch 7.52 * 5:13 Mr 9.50; Lc 14.34-35 * 5:14 Jn 8.12; 9.5 * 5:15 Mr 4.21; Lc 8.16; 11.33

bitadih ñi túi chãjaá. Páant ñi túi chãjachah ennit, ñi íp jeámant bóodih cáacwã í wēi naóhbirna caá”, queédih Jesús át niijíp wat jĩ.*

Moisés ã wutatji

¹⁷ “Nindihbut yeebdíh wã jéihyaat túttna caá: Moisés ã wutatjidih, Dios naáwátdih naóh yapanit í daacátjidihbut yohodih wã jũóhcan beé. Queét í daacátjidih yoobópdih cáacwãdih jéihyanit, í ni-ijátji pah bíic yoobó chãjat tút niijná, wã jũúwáp be.

¹⁸ Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Péeni yeó jáap játih, Moisés ã wutatji ã buudcán niít. Nihat ã daacátji pah ã yap beedáat pínah játih, nin baác, jeábut ã buudcán niít.* ¹⁹ Ded bíic wutatdih yap yohna, ‘Dedé pínah nihcan caá’, niijní, bitadihbut yap yohat túttni, Dios ã maáh jumapboó oboh jumni ã jumbipna caá. Obo-

hjeéhtih, ded ã wutatdih túi jepahna, bitadihbut jepahat túttni, Dios ã maáh jumapboó maáh ã jumbipna caá. ²⁰ Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Moisés ã wutatjidih bohénit, fariseowãbut ‘Dios ã wutatdih jwĩ túi jepah beedána caá’, niijná yuhna, í túi chãjcan caá. Pánihna, Dios ã wutatdih yeébbodíh queét chah túi jepahat caá náahap. Pánih jepahcan,

Dios ã maáh jumapboó ñi juibícan niít”, Jesús queédih át niijíp wat jĩ.

Íijat

(Lc 12.57-59)

²¹ “Ñi nuowãdih nin pah í niij naóh bohéatjidih yeebút ñit joijí tagaá: ‘Cáacwãdih ñi mao yohca bojoó. Ded cáacdih mao yohnidih peéh chãjat ã jumbipna caá’, í ni-ijátjidih ñit joijí tagaá.*

²² Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíh wã naóhna caá: Ded biíhdih íjna, cáacdih mao yohnidih í peéh chãjat pah, caandíhbut peéh chãjat ã jumbipna caá. Ded biíhdih jũihna ‘Meém jenah joicánni caá’, ã niijátji jíib, peéh chãjat túttnit pebhboó í ub bejbipna caá. ‘Meém yeejépahca caá’, niijní iiguipna bejni pínah ã jumna caá.

²³ “Diosdih weñedih juibína, sacerdotedih nuñápdih ñi mao wúhat tútat pínah játihbitjeh, biíh yeebdíh ã íjatdih náhninit, nin pah ñi chãjaá:

²⁴ Ñi wáhni pínah nuñápdih jwej jwuhnit, ã pebhna jwáub bej, ñi míic ámohoó. ‘Páant wã chãjatjidih wã jígahna caá. Chéneji wã jwáub chãjcan niít, páant muntih. Pánihna, weemdíh ma íj jenah joyátdih ma cádaahaá’, ñi niijí. Páant ñi míic ámohat túttimah, Dioíh

* 5:16 1P 2.12 * 5:18 Lc 16.17 * 5:21 Ex 20.13; Dt 5.17

muná caandih weñedih ma jwúb bejeé, buca.

25 “Biíhdih ma jíib buudaátdih bidnit, cáacwādh peéh chājat túttni maáh pebhna naóh yacadih meemdih ā ub bejehah, ājeéh íjcanjeh ma bejeé. Peéh chājat túttni pehb- boó ñi juibiát pínah jātih, meemdih ā naóh yacat pínah niijná, caanjih ñi míc amohoó. Páant ñi chājcah nihna, yeebdih āta naóh yac tagaá. Páant ā naóh yacachah joinít, peéh chājat túttniboó meemdih nemat muúboó āta nemat tút tagaá. ²⁶ Yoobópdihi yeebdih wā naóhna caá. Caán nemat muúboó ñi jíib chāj beedaát pah bóo ñi jum jwuhbipna caá. Caán jíib chājat túttnidih jíib chāj péanit, ñi bacbipna caá”, Jesús queétdih át niijíp wat jī.

Bitá weha mánajih yeejép chājcat

27 “Ñi nuowādh nin pah ī niij naóh bohéátjidih yeebbát ñit joijí tagaá: ‘Bitá weha mánajih yeejép ñi chājca bojó’, ī ni- ijátjidih ñit joijí tagaá.*

28 Obohjeéhtih, weéamboó yeebdih nin pah wā naóhna caá: Ded yad wilijih yeejép chājcah yuhna, caántdih en ñinahnitjeh, yeejép átát chāj péanap taga. Pánihna, yad- dihbút bic yoobó muntih ā yapna caá.

29 “Ma jéihyepmant bóo quíibjih en ñinahnit, yeejép chājna, caan dáhdih wāat yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádahaá. Caandih cádahcan, iiguípna mata bej tagaá. Míih quíib dahdih ma wāat yohochah, caan dájhjeh āta buud tagaá. Obohjeéhtih, chénat pah dahjih iiguípna bejna, chah yeejép pohba mata yap tagaá. Pánihna, en ñinahnit, yeejép chājatdih cádahat caá náahap.*

30 “Míih jéihyepmant bóo téihyajih yeejép chājna, caán téihyadih ma dúuc bóod yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádahaá. Caandih cádahcan, iiguípna mata bej tagaá. Míih téihyadih ma yohochah, caán téihyajeh āta buud tagaá. Obohjeéhtih, chénat pah téihyajih iiguípna be- jna, chah yeejép pohba mata yap tagaá. Pánihna, yéej chājatdih cádahat caá náahap”, Jesús queétdih át niijíp wat jī.*

Yaddih yohcat

(Mt 19.7-9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 “Ñi nuowādh nin pah ī niij naóh bohéátjidih yeebbát ñit joijí tagaá: ‘Yaddih yohíhna, ñi yohat pínah papélahdih wāhnit, caántdih ñi jéih yohna caá’, ít niijíp wat yah jī.*

32 Obohjeéhtih, weéamboó

* 5:27 Ex 20.14; Dt 5.18

* 5:29 Mt 18.9; Mr 9.47

* 5:30 Mt 18.8; Mr 9.43

* 5:31 Dt 24.1-4; Mt 19.7; Mr 10.4

nin pah yeebdíh wã naóhna caá: Ájeéh bóli biíh newéjĩh yeejép mi chãjat jíibjeh, newé caántdih ã jéih yohna caá. Páant mi chãjcah yuhna, ã yohat táttimah, biíhjĩh mi jwáub áa jumna, caanjĩh yeejép mita chãj tagaá. Pánihna, det yohnitjĩh jwáub áa jumna, yeejép ĩ chãjna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Ded pah yoobópdi h jwĩ naáwát pínah

³³ “Jon jãtĩh moondíh nin pah ĩ niij naóh bohéátjidih yeebbút ñit joijí tagaá: ‘Dios ã enechah, wã niiját pah wã chãjbipna caá. Páant wã chãjcah, weemdíh ã peéh chãja naáh”, niijnít, ñi niiját pahjeh chãjat caá náahap’, ĩt niijíp wut jĩ.*

³⁴ Obohjeéhtih, yeéboó ñi niiját pah chãjĩhcan, Dios ã wãtjĩh niijcánjeh, ‘weemdíh peéh chãjná’, niijná, biíh wãtjĩhjih ñipĩ niijná caá. Yoobópdi h nin pah yeebdíh wã naóhna caá: ‘Jeá táini ã jumat pah, wã niiját biíc yoobó wã chãjbipna caá’, ñipĩ niijná caá. Obohjeéhtih, ‘jeá’, niijná yuhna, Dios ã maáh jumaphoó ã jumachah, ã wãtdih niiját pahjeh mantih niijná caá ñi chãjap.

³⁵ ‘Nin baác táini ã jumat pah, wã niiját biíc yoobó wã chãjbipna caá’, ñipĩ niijná caá. Obohjeéhtih,

‘baác’, niijná yuhna, nin baácđih moondíh Dios maáh ã jumachah, ã wãtdih niiját pahjeh mantih niijná caá ñi chãjap. ‘Jerusalén tátchi táini ã jumat pah, wã niiját biíc yoobó wã chãjbipna caá’, ñipĩ niijná caá. Obohjeéhtih, Jerusalén jwĩ Maáh chah wēpni ã ñioni, caandíh jwĩ weñat pínah tátchi, oboh jumni tátchi nihcah, biíc yoobó mantih niijná caá ñi chãjap.* ³⁶ ‘Wã báadhna, wã niiját pah yoobópdi h wã chãjbipna caá’, ñi niijchah, biíc yoobó ã táican caá. Diosjeh yeebdíh ã jéih báadhdat táutna caá. Caanjéh ñi h waó yoócdih jéih baabána, ã jéih jwáub eyana caá. Yeéb áihwã jumna, ñi h bácahjĩh niijná yuhna, áih wãtjĩh niiját pahjeh mantih niijná caá ñi chãjap. ³⁷ Obohjeéhtih, nin pahjeh ñi niijí: ‘Páant wã chãjbip caá’, niij, ‘Páant wã chãjcan niit’, ñi niijí. Chah dawá jacna ñi niijchah, ã táican caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.

*Jwĩ peéh chãj jwáubacat
(Lc 6.27-36)*

³⁸ “Ñi ñowãdih nin pah ĩ niij naóh bohéátjidih yeebbút ñit joijí tagaá. ‘Biíh míih quíib dahdih ã búuh mawat pahjeh, meembút caandíh búuh mao jwáubanaá. Míih maó

* 5:32 Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18; 1Co 7.10-11

* 5:33 Lv 19.12; Nm 30.2; Dt

23.21 * 5:35 Sal 48.2; Is 66.1; Mt 23.22; Stg 5.12

doóbhdiḥ ã daj mawat pah-jeh, meembát caandíḥ daj mao jwáubanaá', ít niijíp wat jī.*³⁹ Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíḥ wã naóhna caá: Meemdíḥ yeejép chājnidih yeejép ma chāj jwáubaca bojoó. Ded meemdíḥ íjnit, míḥ jéihyepmant bóo púo tíbdih ã mawachah, biámantbut ma júutá, mawíhna, ã jwáub mawat pínah niijná.*

⁴⁰ Biíhboó ded pah ma chājatji jíib meemdíḥ ã naóh yacachah, peéḥ chājat túutniboó míḥ camisadiḥ meemdíḥ naóh yacnidih ã wāhat túutuchah, caandíḥ wāhnt, ma duoní jih bóo chódihbut ma wūhuú.

⁴¹ Biíhboó áih bií déedih namá tacdih meemdíḥ ã duo wáhat túutuchah, meémboó ã juibiát pínahna ma duo wáhaá.⁴² Ded ã náahatdih meemdíḥ ã uúbúchah, ma wūhuú. Biíh meemdíḥ ã waíhichah, caandíḥ ma wayaá", Jesús ãt niijíp wat jī.

Jwiítidih eníhcannitdih Jesús ã oyat túutat

(Lc 6.27-28,32-36)

⁴³ "Ñi nuowādh nin pah í niij naóh bohéátjidih yeebbát ñit joijí tagaá: 'Ñijeéh jumnitdih ñi oyoó. Obohjeéhtih, yeebdíḥ eníhcannitdih eníhcat caá náahap', ít niijíp wat jī.*

⁴⁴ Obohjeéhtih, weémboó nin pah yeebdíḥ wã naóhna caá: Yeebdíḥ eníhcannitdih

oinit, ñi túi chājaá. Det yeebdíḥ yeejép í chājachah, Diosdih ñi uúbú, queétdih ã túi chājat pínah niijná.⁴⁵ Pánih chājna, jwí íp jeámant bóo ã weh ñi jumnipna caá. Diosboó nihat cáacwādh biíc yoobó ã túi chājna caá. Yeejépwādh, túinitdihbut yeó ã túi chāhat túutna caá. ã watatdih jepahnitdih, jepahcannitdihbut mah ã buugát túutna caá. Cáacwādh biíc yoobó Dios ã túi chājat pah, yeebbát biíc yoobó ñi túi chājaá.

⁴⁶ Yeebdíḥ oinitdihjeh ñi oi jwáubanachah, dedé pínah nihcan caá. Romano maáta í uúbát túutni dinerodih uúbhntiboó tubit yéjnit jumna yuhna, páant í chājna caá. Obohjeéhtih, yeéb wíhwāboó nihatdih oinit, biíc yoobó teo wáacat caá náahap.⁴⁷ Yeéb ñi déewādhjeh míic jwāáhnt, ñi wēi naóh uúbúchah, dedé pínah nihcan caá. Diosdih jéihcannit yuhna, biíc yoobó í chājna caá. Obohjeéhtih, yeéboó nihatdih ñi túi wēi jwāáá.⁴⁸ Jeámant bóo jwí íp nihatdih túi chājni ã jumant pah, ã weh jumna, biíc yoobó yeebbát nihatdih túi chājnit ñi jumú", Jesús ãt niijíp wat jī.*

6

Ded pah caá jwí túi chājat

* 5:38 Ex 21.24; Lv 24.20; Dt 19.21
Lv 11.44-45; 19.2; Dt 18.13

* 5:39 Lm 3.30 * 5:43 Lv 19.18 * 5:48

1 “Dios táinidih ã chãjat tútuchah jepahnit, ‘¡Ñi eneé! Dios ã wutat pah wã túi chãjna caá’, bitadilh ñi niijcá bojoó. Pánih bita ã wëi enat pínahdihjeh bidna, ã wëi naáwátjeh ñi túi chãjat jíib wãát jumna caá. Dios jeámant bóo yeebdíh ã wãhcan niít.*

2 “Moh yéejnitdih teo wáacna, bitadilh ñi jáutca bojoó. Túi chãjnit pah jíghonitboó nihat ã wëi enatdih bidna, ded pah ã chãjat pah ñi chãjca bojoó. Queét namánaboó jumnitdih, jwiit judíowã jwí míc wáacat muunáboó jumnitdihbut ípí wãhna caá, dawá queétdih ennit, ã wëi naáwát pínah niijná. Queétdih ã wëi naáwáchah, ã túi chãjatjí jíib dée ã bíbohna caá. Diosboó ã túi chãjatjí jíib queétdih ã jwáub wãhcan niít. 3 Obohjeéhtih, moh yéejnitdih teo wáacna, biíh ma chéen yoobát ã jumachah yuhna, caandíh jáutcanjeh, ma wãhuá.

4 Páant moh yéejnitdih ñi teo wáacachah, cáacwã ã encáh yuhna, Diosboó ã enna caá. Pánih enna, caanjéh ñi túi chãjatjí jíib yeebdíh ã wãhbiipna caá”, Jesús át niijíp wat jíi.

*Ded pah caá jwí uúbát
(Lc 11.2-4)*

5 “Diosdih uúbhna, túi chãjnit pah jíghonitboó nihat ã wëi enatdih bidna, ã uúbát pah yeéboó ñi

uúbhca bojoó. Queétboó uúbhna, jwiit judíowã jwí míc wáacat muunáboó, namánaboobút ñuhnit, Diosdih ã uúbhna caá, dawá queétdih ennit, ã wëi naáwát pínah niijná. Páant cáacwã ã wëi enatjeh caá ã uúbát jíib dée.*

6 Obohjeéhtih, yeéboó Diosdih uúbát túit niijná, ñíh tólihboó ñi nem waad béjeé. Pánih nem waad béjnit, jwí íp jwí jéih enca naáhdih ñi uúbú. Pánihna, cáacwã ã encáh yuhna, jwí ípboó yeebdíh ennit, ã túi joibípna caá. Pánih joinít, ñi uúbúchah, yeebdíh ã túi teo wáacbiipna caá.

7 “ ‘Dawá láa nin jancanjíhjah wã uúbúchah, Dios weemdíh ã túi jepahbiipna caá’, caandíh jéihcannitboó ã níj jenah joiná yah caá. 8 Pánihna, queét ã uúbát pah ñi uúbhca bojoó. Obohjeéhtih, ñi uúbát pínah játih, jwí ípboó ded pah ñi náahatdih ã jéihna caá. 9 Pánihna, yeéboó nin pah jwí ípdih ñi níj uúbú:

‘Paá, meém jeáboó jumni, chah táini ma jumachah, meemdíh jwí wëina caá. Ma wüt chah yáaat caá jwiit jwí náahna caá.

10 Nihat meém maáh ma jummatdih jéihnit, ã jepaha naáh. Ma wutuchah, jeáboó jumnit ã túi jepahat pah, nin baácđih

moonbát ĩ jepaha
naáh.

11 Yeó jáap jummat pah jwĩ
jeémát pínahdih ma
wáhuá.*

12 Bita jwiít dih ĩ yéej
chājatdih jwĩ yohat
pah, meembát jwĩ
yéej chājatdih ma
yohoó.

13 Nemép wā ĩ maáh jwiít dih
ā yéjaihichah, ma
teo wáacá, jwĩ yéej
chājcat pínah niijná.
Páant jwĩ wúbúchah,
meém jwĩ Maáh chah
wēpni jumna, ma
jéih jepahna caá.
Páant ma jumuchah,
yeó jáap jummat pah
nihat meemdih ĩ wēi
naáwát caá náahap.
Páant tí ĩ jumnah’,

Diosdih ĩ niij wúbú.

14 “Bita yeebdih ĩ yéej
chājatdih ĩni yohochah
ennit, jwĩ íp jeáboó
jumnibat yeéb ĩni yéej
chājatdih ā yohbipna
caá. 15 Obohjeéhtih, bita
yeebdih ĩ yéej chājatdih ĩni
yohcah, jwĩ ípbat ĩni yéej
chājatdih ā yohcan niit”,
Jesús át niijíp wat jĩ.*

*Ded pah caá jeémp jwuhcan
jwĩ wúbát*

16 “Diosdih túi wúbát tút
niijná, jeémp jwuhcan,
jígahnit pah ĩni jígohca
bojóó. Páant tigaá túi
chājnit pah jígohnitboó
ípĩ chājap. Cāacwā
queétdih ĩ wēi naáwát dih

bidna, queét ĩih móotdih
jígahni pah ĩ chājna caá.
Páant ĩ chājachah, jeémp
jwuhcannit ĩ jummatdih
nihat ennit, ‘Queét táinit
caá’, ĩ niij wēina caá.
Yoobóp dih yeebdih wā
naóhna caá: Cāacwā
queétdih ĩ wēi naáwátjeh
ĩ jeémp jwuhcat jíib dée
ā jumna caá. Diosboó
queétdih ā wēi naóhcan niit.
Queét ĩ chājat pah ĩni chājca
bojóó. 17 Obohjeéhtih,

yeebboó jeémp jwuhcan,
ñiñih móotdih túi chocnit,
yeó jáap jummat pah ĩni túi
míc ámohat pah ĩni chājaá.
18 Yeéb páant ĩni chājachah, ĩni
jeémp jwuhcatdih cāacwā
ĩ jéihcah yuhna, jwĩ ípboó
ā jéihbipna caá. Jwĩ íp,
jwĩ jéih enca naáh, ĩniseéh
jumnit, jeémp jwuhcanjeh,
ĩni wúbúchah, ā enbipna
caá. Pánih ennit, ded pah
jeémp jwuhcan, ĩni wúbát
jíib yeebdih ā túi chājipna
caá”, Jesús át niijíp wat jĩ.

*Jeáboó búdí jíib jumni pani-
hndih jwĩ bíbohat*

(Lc 12.33-34)

19 “Nin baácboó jum
jwuhna, ‘Wíih pínahjeh
caá’, niij jenah joinít,
bíi déedih dawá ĩni w
ámohca bojóó. Nin baácboó
jumni ā moopáh bejbipna
caá. Bíih moópcannidih
bitaboó ĩni nūmbípna caá.
Pánihna, nin baác dih bóo
bíi dée buudní pínahjeh
ā jumuchah, caandih
ĩni en ĩnihca bojóó.*

* 6:11 Pr 30.8-9 * 6:15 Mr 11.25-26

* 6:19 Stg 5.2-3

²⁰ **Obohjeéhtih, bíí déedih ñi en ñinahat pah Dios ã weñat pínahdih túi jenah joí chãjnit, bádí jíib jumni panihnidih jeáboó ñi bíbohbična caá. Caán ñi bíbohniboó ã moópcan niít. Nuumnít í jéih ub bejcan niít. Pánihna, caanná ñi bíbohat pínah ã buudcán niít.** ²¹ **Dios pehbhoó ñíih bádí jíib jumni panihni ã jumachah jéihnit, Dios ã weñat pínahdih ñi túi jenah joibípna caá. Obohjeéhtih, nin baácboojéh ñíih bádí jíib jumnidih bíbohni, ñi weñat pínahdihjen ñi jenah joibípna caá”,** Jesús át niijíp wut jĩ.

Ded pah jwĩ jenah joyátdih jwĩ chãjat

(Lc 11.34-36)

²² **“Jiát ã túi yeh iiguíchah, jwĩ túi jéih enat pah, Dios ã weñat pínahdih túi jenah joinít, táinidih ñi chãjbipna caá. Ded pah ñi jenah joyátdihjen ñi chãjbipna caá. Táinidih jenah joinít, táinidih ñi chãjbipna caá.** ²³ **Obohjeéhtih, táicannidih jenah joinít, yeejépdih ñi chãjbipna caá. Páant yeejépdih ñi jenah joyóchah, tabit yeejép ñi chãjat ã jumbipna caá”,** Jesús át niijíp wut jĩ.

Dinerodih bádí bidna, Diosboodíh ñi jéih bidcat
(Lc 16.13)

²⁴ **“Ded Diosdih oini ã weñat pínahdih chãjna, tabit pohba dinerodih ã jenah**

joicán niít. Obohjeéhtih, ded dinerodihjen bádí jenah joiníboó Diosboodíh ã oican caá. Dinerojĩhjen wěini jumna, Diosboodíh ã náahcan niít. Pánihna, Diosdih, dinerodihbut bíic yoobó ñi jéih bidcan caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.

Dios ã wehdih ã túi en dawát

(Lc 12.22-31)

²⁵ **“Nin pah yeebdíh wã jwúb naóhna caá: Ñi jeémát pínah, ñi babhbat pínah, ñi dawát pínah yéguehnadihbut ñi náhni dahwaca bojoó. Obohjeéhtih, caandíh bidat chah Diosjeéh ñi túi jumat pínahboodíh ñi bidií. Páant ñi bidichah, caán yeebdíh oina, ñi jeémát pínah, ñi dawát pínahdihbut ã wãhbipna caá, ñi túi jumat pínah niijná.** ²⁶ **Jwébehwãdih ded pah Dios ã en dawátdih ñi jenah joyoó. Queét wápchi wihcan, jeémát í ámohat muunádhbut í bíbohcah yuhna, jwĩ ípboó queétdih túi en daoná, í jeémát pínahdih apĩ wãhna caá. ¡Obohjeéhtih, jwébehwãdih ã oyat chah yeébboodíh Dios ã oina caá! Pánih oinit, yeebdíhbut ã túi en daobípna caá.** ²⁷ **Nindih ñi túi jenah joyoó: Bádí náhni dahwana yuhna, ñi wunat pínah yeó jáapdih ñi jéih táut nuumcán niít. Pánihna, bádí ñi jenah joyát dedé pínah nihcan caá.**

28 “Ñi dawat pínah yéguenadihbut búdí ñi jenah joicá bojoó. Jiadih bóo cháanadih ñi túi jenah joyoó. Caán cháana behna, ã túi jígohat pínahdih ãpí teocan caá. ²⁹ Pánih teocan yuhna, maáh Salomónji áih túini yéguéh chódih daonít, ã túi jígohat chah cháanaboó ã túi jígohna caá.* ³⁰ Caán cháanadih Diosboó ã túi jígohat túutna caá. Obohjeéhtih, caán cháanaboó buu déedih jum, cheibit déedih ã diib téh bejna caá. Páant ã diib téhechah, cáacwã ípí cáo yohna caá. Páant maátcanjeh ã jumuchah yuhna, Dios caán cháanadih túi jígohni ã chájna caá. Caán cháanadih túini yéguéh dée pah ã wúhat chah yeébbodíh Dios yéguéhdih ã wúhbipna caá. Pánihna, caandíh búdí jenah joicánjeh, Diosboodíh ñi túi jenah joyoó. ³¹ Ñi jeémát pínah, ñi babhbat pínah, ñi dawat pínahdihbut búdí ñi jenah joicá bojoó. ³² Diosdih jéihcannitboó bíi déedih tubit ípí jenah joiná caá. Obohjeéhtih, jwí íp jeáboó jumni, ñi jeémát pínah, ñi dawat pínahdihbut ded pah yeebdíh jedhdadtih ã jéihna caá. Pánih jéihna, yeebdíh ã teo wáacat pínahdih ñi túi jenah joyoó. ³³ Bíi déedih ñi bidat chah, Dios ã maáh jumatdih bidnit, caandíh ñi túi jepa-

haá. Pánih jepahnit, áih túini doonádih bitadih ñi naáwá, queébtut caandíh í jepahat pínah niijná. Páant ñi chájachah, Diosboó nihat ñi náahatdih ã wúhbipna caá. ³⁴ Cheibit dedé ã yapat pínahdih búdí ñi jenah joicá bojoó. Cheibit yeejép ñi yapachah, Dios yeebdíh ã teo wáacbipna caá. Buu ded pah ñi chájatdihjeh jenah joyát caá náahap. Bíih yeó jáapdih bóo pínahdih tubit ñi jenah joicá bojoó. Dios yeebdíh en daonít, ã túi teo wáacbipna caá”, Jesús át niijíp wat jí.*

7

“Yeejépwã caá”, bitadih niij jähcat

(Lc 6.37-38,41-42)

¹ “ ‘Meém yeejép caá’, bitadih ñi niijcá bojoó. Páant ñi niijcáh, Dios yeebdíhbut ‘Meém yeejép caá’, ã niijcán niit. ² Bitadih ‘Ápí túi chájcan caá’, ñi niij enat pah, Diosboó yeebdíhbut bíic yoobó ã niij enbipna caá.* ³ Nin pah yeéb ñipí chájna caá: Ñi déedih bainí quíib becát ã jumuchah, caanbítidih ñi túi enna caá. Caán bainí oj ã jumuchah yuhna, ñi enat pah, ñi dée ã yéej chájatbitdih ñipí enna caá. Obohjeéhtih, yeebdíh búdí quíib becát ã jumuchah yuhna, caandíh ñi en-can caá. Caandíh ñi

* 6:29 1R 10.4-7; 2Cr 9.3-6

* 6:34 Sal 55.22; 1P 5.7

* 7:2 Mr 4.24

encat pah, b́dí yeej́ep chājna yuhna, ñi enah bojna caá. ¿Dépanih tiguaá páant ñi chāj? ⁴ Yeebdíh b́dí quíib becát panihni ã jumachah yuhna, ‘Némé, ma quíib becátdih weémboó meemdíh wá póoj yohbipna caá’, ñipí niijná caá. Pánihat pah, b́dí yéej chājnit jumna yuhna, ‘Némé, tubit yeej́ep chājna caá ma chājap. Caandíh ma cádahaá’, ñipí niijná caá. ¿Dépanih tiguaá yeéb yeej́ep chājnit jumna yuhna, b́dí ñi yéej chājatdih jenah joicánjeh, bita bainí í yéej chājatdihjeh ñi jenah joí? ⁵ Páant niijnít, túinit pah jíghonit í chājat pahjeh mantih yeebbút biíc yoobó ñi chājna caá. Yeebdíh b́dí quíib becát panihnidih ñi jwíih póoj yohat pah, ñi yéej chājatdih jwíih cádahat caá náahap. Páant ñi cádahat táttimah, ñi déeíh bainí quíib becát panihnidih túi jéih enna, ñi jéih póoj yohat pah, ã yéej chājatdih ñi jéih cádahat túutbipna caá.

⁶ “Mujjiowá panihnit yeejépwá Diosdih náahcannitdih áih túini doonádih ñi naóhca bojoó. Páant ñi naáwáchah, caandíh joí íijnit, yeebdíh tubit yeej́ep íta chāj taga. Momo muuwá panihnit, í náah chājnitdih Dioíh túini doonádih ñi naóhca bojoó. Queétdih ñi naáwáchah, joíhcan, b́dí jíib jumni

jeé tíbnadiah momo muuwá bepédih í wid chuñat pah, caán túini doonádih íta yoh tagaá”, Jesús át niijp wut jí.

Diosdih jwí uúbúchah, ã jepahat

(Lc 6.31; 11.9-13)

⁷ “Diosdih uúbhna, ñi uúbh cádahca bojoó. Páant ñi uúbúchah, ded pah ñi uúbátdih Dios yeebdíh ã wāhbipna caá. Ded pah ñi náahatdih bidnit, ñi bid cádahcah, ded pah ñi bidatdih yeebdíh ã wāhbipna caá. Jéc panihnidih wuúmp mao cádahcah, Dios ã wātbipna caá. ⁸ Det Diosdih túi uúbhnit, í uúbátjidih í bíbohhipna caá. Det Diosdih bidnit, caandíh í jwááhhipna caá. Det í wuúmp mawachah joinít, jéc panihnidih Dios queétdih ã wātbipna caá. Pánihna, yeó jáap jumat pah Diosdih ñi uúbúchah, yeebdíh ã jepahbipna caá.*

⁹ “¿Pan dahdih ñi wūh yeebdíh ã uúbúchah joinít, jee dáhbodíh caandíh ñita wūh taniít? Ñita wūhcan tagaá. ¹⁰ ¿Queejdíh ã uúbúchah, bucdih ñita wūh taniít? Ñita wūhcan tagaá. ¹¹ Yeéb yéejnit jumna yuhna, ñi wehdih túinidih ñipí wāhna caá. Pánihna, ñi íip Diosboó yéejcani jumna, túini ñi wūhat chah caandíh uúbhnitdih ã wāhbipna caá.*

* 7:8 Dt 4.29; 2Cr 15.2-15; Jer 29.13
3.21-22; 5.14-15

* 7:11 Jn 14.13-14; 15.7,16; 16.23-24; 1Jn

12 “**Bitá yeebdíh ĩ túi chājat pínahdih ñi náahat pah, yeebbát bitadih ñi túi chājaá. Queét yeebdíh ĩ túi chājcah yuhna, yeéboó queétdih ñi túi chājaá. Páant tiguaá Moisés ā watatji, Dios naáwátdih naóh yapanit ĩ daacátjibut ā niijíp**”, Jesús queétdih āt niijíp wat jĭ.*

*Bainí jęc naáwát
(Lc 13.24)*

13 “**Jeáboó bejihna, Diosdih túi jenah joinít, ñi jepahaá. Pánih jepahnit, ā weñat pínahdíhjuh ñi chājbipna caá. Pánih chājnit, bainí jęc panihni ā jumachah yuhna, ā pebhna bejni bainí namádih ñi jéih ñáan bejbipna caá. Obohjeéhtih búdí jęcdih waadnít, búdí namádih ñi bejehchah, dedé bawat ā wihcan niít. Páant ā hucach, dawá jenah joicánjuh iiguípna bejni namádih bejna, buudnít ĩ jumhipna caá.** 14 **Obohjeéhtih, bainí jęcdih waadná, bainí namáboó ñi ñáan bejehchah, túi jenah joyát caá náahap. Pánihat pah, Dios pehbboó yeéb ñi bejihichah, ā huwachah yuhna, caandíh túi jenah joinít jumna, ñi jéih huájábipna caá. Pánih ñáan bejna, Dios pehbboó juibínit, páantjuh ájeéh ñi túi jumhipna caá. Obohjeéhtih, daocánnit túi jenah joinítjuh caán namáboó**

ĭ jéih ñáan bejbipna caá”, Jesús āt niijíp wat jĭ.*

Cāacwā ded pah ĩ chājatdih ennit, ded pah ĩ jummatdih jwĭ jéihyat

(Lc 6.43-44)

15 “**Ñi túi chāja chaáh. ‘Dios naáwátdih naóh yapani caá’, niij yeenitdih ñi joyáh bojoó. Queét táinit pah jígohna yuhna, ĩ jenah joyátboó yeejép ā jumachah, yeebdíh ĩ yéjaíhhipna caá.** 16 **Queétdih beh enat túut niijná, ded pah ĩ chājatdih ñi túi eneé. Yeejép ĩ chājachah enna, yeejép wā ĩ jummatdih ñi jéihhipna caá. ĩ túi chājachah enna, táinit ĩ jummatdih ñi jéihhipna caá. Nin pah caá ā jumap: Ded óot nah iguúh pihana āpĭ quehcan caá. Mai bab nahbut bab dahna āpĭ quehcan caá.** 17 **Túini nah táini dahna ā quehna caá. Obohjeéhtih, yeejép nahboó yeejép dahna ā quehna caá.** 18 **Túini nah yeejép dahna ā quehchah, yeejép nahbut táini dahna āpĭ quehcan caá.** 19 **Yeejép dahna quehni nahdih tib yohnit, cāacwā ĩpĭ cáo yohna caá. Pánihat dée det yeejép chājnitdih Dios ā yohhipna caá.*** 20 **‘Dios naáwátdih naóh yapani wā jumna caá’, niij yeenitdih nin pah ñi beh enhipna caá: Ded pah ĩ chājatdih enna, yeenit ĩ jummatdih ñi**

* 7:12 Lc 6.31 * 7:14 Sal 1.6; Pr 4.18-19 * 7:19 Mt 3.10; Lc 3.9 * 7:20 Mt 12.33

jéihbipna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

“Meemdíh wã jéihcan caá”,
Jesús á niiját

(Lc 13.25-27)

²¹ “**Dawá weemdíh ‘Maá’**, niijnít jumna yuhna, jeáboó ĩ juibícan niít. Wã ĩp jeáboó jumni á weñat pínahdih chãjnitjeh á maáh jumupna ĩ juibíbipna caá. ²² Péeni yeó jáapnadih wã ĩp á maáh jumupna waádíhnit, dawá weemdíh jepahcannitjibut nin pah ĩ niijbípna yuh caá: ‘Maá, ma wēpatjĩh ma naáwát dih jwiit jwĩ naóh yapanap jĩ. Ma wēpatjĩh nemépwãdih jwĩ bacat túutap jĩ. Cáacwãjeh ĩ jéih chãjca naáhdih ma wēpatjĩh jwĩ chãj júutap jĩ’, ĩ niijbípna yuh caá.

²³ **Obohjeéhtih**, ‘iYeebdíh wã jéihcan caá! iYeejép chãjnitjeh ñi jumna caá! Pánih jumnit, wã pebhna ñi waád jũóhca bojó’, **queétdih wã niij jepahbipna caá**”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Chéne muú teonit naáwát
(Lc 6.47-49)

²⁴ “**Ded wã bohéatdih joí jepahna, muú chãj pooni panihni á jumna caá. Túi jenah joiní jwumúp baácdih numah baád waadánit, áih jagápdih á túi dodhdop be.** ²⁵ Caán muudíh á péaat túttimah, búdí mah jũóh, muj búdí daab béj, búdí johlitbut á

jũuwáp be. Páant tubit á johochah yuhna, caán muú numah dodhni jumna, á áaccap be. ²⁶ **Obohjeéhtih, ded wã bohéatdih joiná yuhna, jepahcan, túi jenah joicánni muú chãjni panihni caá á jumup. Caánboó óonjihbitjeh baád waadánit, áih jagápdih á dodhdop be.** ²⁷ **Caán muudíh á péaat túttimah, mah búdí jũóh, muj daab béj, búdí johlitbut á jũuwáp be. Pánih búdí á johochah, caán muú áacna, búdí á yáanap be**”, Jesús át niijíp wut jĩ.

²⁸ Páant á niij naáwáchah joiná, cáacwã ĩt joí wáhi bejep wut jĩ. ²⁹ “Caán túi jéihni pah jwiitdih á niij bohéna caá. Moisés á wutatjidih bohénit páant ĩpĩ niij bohécan caá. Pánih bohéna, caánboó yoobópdih tigaá maáh á jumup”, ĩt míc niijíp wut jĩ.*

8

Bácah moópni dih á booaat
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Páant niij naóh bohé péanit, Jesús jeé ñaj yacapboó chúdniji á bohénitdih át numah dei bejep wut jĩ. Á dei bejehchah ennit, dawá ájeéh ĩt péé bejep wut jĩ. ² Páant ĩ bejehchah, bácah moópni jwãáhniit, bódiha caj yoh ñajnit, nin pah át niijíp wut jĩ:

—Maá, ma booaíhna, weemdíh ma jéih booana caá, Jesús dih át niijíp wut jĩ.

* 7:23 Sal 6.8 * 7:29 Mr 1.22; Lc 4.32

³ —**Júu! Wēinit meemdíh wã booana caá,** caandíh teo jáhanit, át niijíp wut jĩ.

Páant Jesús ã niijíchahjeh, ã moopát át ñumáh bejep wut jĩ.

⁴—**Meemdíh wã booaatjidih bitadih ma naóhca bojoó. Pánih naóhcan, sacerdote-dihjeh naáwádih ma bejeé. Caanná juibínit, míh bácah ã ñumátjidih ma júutá. Moisés ã wutatji pah sacerdotewã ã cáo wáhat pínah niijná, chéne jopwádih ma wáhuú, Dios meemdíh ã booaatjidih ã jéihyat pínah niijná. Táttimah, ma déewájeéh ma jwáub jumachah, ã túibipna caá,*** Jesús caandíh át wēp niijíp wut jĩ.

Soldadowã ã maáhdih teo wáhnidih Jesús ã booaat (Lc 7.1-10)

⁵ Táttimah, Jesús Capernaum tatchina ã juibínachah, Romano cien soldadowã ã maáh ã pebh juibínit, nin pah caandíh át niijíp wut jĩ:

⁶ —Maá, weemdíh ma teo wáacá. Weemdíh teo wáhni búdí wunna, wíh múbóó ã lajna caá. Áih bácah jwioní ã jumachah, búdí tabanit, ã jéih bejcan caá, Jesúsdi h át niijíp wut jĩ.

⁷ —**Caandíh booadih wã bejmi caá,** Jesús caandíh át niijíp wut jĩ.

⁸⁻⁹ —Obohjeéhtih, Maá, wíh munná ma bejcah, ã túimi nacaá. Weem cháh wēpni ma jumachah, ‘Wíh meemdíh ma waád júúwú’,

niijní dée nihcan caá. Ma naáwáchahjeh, weemdíh teo wáhni ã boobipna caá. Wã chah jumnit bita maáta weemdíh ã wutna caá. Weembút soldadowãdih wutni caá. Biíc dih ‘Ma bejeé’, wã niijíchah, ãpĩ bejna caá. Biíhdih ‘Ma júúwú’, wã niijíchah, ãpĩ júúhna caá. ‘Nindih ma chãjaá’, wã niijíchah, páant ã chãjna caá. Weém wutni jumna, meembút wutni ma jumadidih wã jéihna caá. Ma wutat pahjeh weemdíh teo wáhni ã boobipna caá, soldadowã ã maáh Jesúsdi h át niijíp wut jĩ.

¹⁰ Páant ã niijíchah jói wēinit, Jesús ájeéh péenitdih nin pah át niijíp wut jĩ:

—**Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Nin soldadowã ã maáh judío nihcan yáhna, Diosdih ã túi jenah joiná caá. Caandíh teo wáhnidih wã booaat pínahdih át jéihyep taga. Weemdíh caán ã túi jenah joyát pah, ded judío biíc yoobó jenah joinídh wã en jwáhcan caá.** ¹¹ **Yeebdíh wã naóhna caá. Péeni láa bita judíowã nihcannit, ni hat baác dih moón Diosdih túi jenah joinít, jeáboó Dios ã maáh jumapna dawá ã juibíipna caá. Caanná jumnit, Abraham, Isaac, Jacob biíc dih ã jeémpbipna caá.***

¹² **Obohjeéhtih, judíowã Dios ã maáh jumapna bejnit déejidih, yeejép dupánapboó ã wahbipna caá. Caanná ã wahnitboó**

* 8:4 Lv 14.1-32 * 8:11 Lc 13.29

búdí jġgahnit, ĩih maodíh ĩ néeh chãác jũibĩpna caá, Jesús át niijíp wut jĩ.*

13 Páant queédih niij péanit, soldadowã ĩ maáhdih nin pah át jwúb niijíp wut jĩ:

—**Míih munná ma jwúb bejeé. Meemdíh teo wũhni booni á jũmna caá. ‘Jesús caandíh á boobipna caá’, ma niij jenah joyát pahjeh á yapna caá,** Jesús caandíh át niijíp wut jĩ.

Páant á niijíchahjeh, áih mũboó jũmni caandíh teo wũhni át boonap wut jĩ.

Pedro chũdh dih Jesús á booaat
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Páant niij péanit, Jesús á bohénitdih át jwúb numah bejep wut jĩ, páant mũntih. Pánih bejna, Pedroíh munná jũibínit, ĩt waad béjep wut jĩ. Pánih waad béjnit, Pedro chũdh búdí pahat wũnna, mi ñajat chóoboó mi ñajachah, Jesús át enep wut jĩ. 15 Pánih ennit, miíh téihyadh á teo jãhanachahjeh, pahat át dúucach bejep wut jĩ. Páant á dúucachah joinít, caántboó ñah ñũhnit, Jesús dih jeémát mit wũhup wut jĩ.

Dawá wũnnitdih Jesús á booaat
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 Tõo ñáh jũúwúchah, dawá nemép caolih jũmnitdih ĩ chéenwã Jesús á jũmni mũú jóocmant ĩt ub jũibínap wut jĩ. Páant ĩ ub jũibínachah ennit, Jesús wã ĩt bac bejep

wut jĩ. Pánih bac bejnit, Jesúsboó nemép wãdih á bac bejat túutuchahjeh, cãacwãih bácahmant ĩt bac bejep wut jĩ. Bita túbúp chũúhnitdihbut Jesús át booa beedánap wut jĩ. 17 Páant á chãjachah, Dios naáwãdih naóh yapani Isaías á niijátji pah át yapap wut jĩ. “Jwĩ túbúp chũúátdih, jwĩ wũnatdihbut jġgah ennit, át booa nap taga”, Isaías át niij daacáp tajĩ.*

Biquina Jesús dih ĩ péelhat
(Lc 9.57-62)

18 Dawá Jesús pebh ĩ jũá ñũhchah ennit, Jesús á bohénitdih nin pah át niijíp wut jĩ:

—**Chóbe conanaáboó jwĩ chũh bejjĩh,** át niijíp wut jĩ.

19 Páant niijnít, jélitna ĩ dei bejchah, Moisés á wũtatjidih bohéni Jesús dih jwãáhnit, nin pah át niijíp wut jĩ:

—Bohéní, deyoób ma bejchah, weembát majeéh wã bejmi caá, át niijíp wut jĩ.

20 —**Jia mũjjiowã ĩih mũú pínah ĩitnadih ĩ bíbohna caá. Jwébehwãbut ĩih yécanadh ĩ bíbohna caá. Obohjeéhtih, weémboó nihat cãacwã úud jeñé, wĩih mũjéh pohba wã bíbohcan caá. Pánihna, wãjeéh ma jũúwúchah, búdí hawat meemdíhbut á jũmbipna caá,** Jesús caandíh át niij jepahap wut jĩ.

21 Páant á niijíchah joinít, biíh jwuh nin pah át niijíp wut jĩ:

—Maá, majeéh weembát wã bejmi caá. Obohjeéhtih,

* 8:12 Mt 22.13; 25.30; Lc 13.28

* 8:17 Is 53.4

wā bejat pínah jātih wā lip ā wunachah, āih bācahdih wā yohat pínah niijná, ‘Ma chāo jwúhú’, weemdih ma niijí. Ā wunachah yoh péanit, majeéh wā bejbipna caá, āt niijíp wut jī.

22 —**Weemdih náhcannit wannit panihnit jumna, queétboó wannitdih ī yoho naáh. Obohjeéhtih, meémboó wājeéh jumni pínah buu ma jūúwá,** Jesús caandih āt niijíp wut yuh jī.

Búdí johlit nolihtatdihbut ā yayáát

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Páant niij péanit, jēlitboó dei juibínit, búdí jāá chóodih ā bohénitdih āt numah waadáp wut jī. 24 Íimdih ī chúuh bejehchah, Jesúsboó āt ūwah bejep wut jī. Pánihna, ím tac yoób ī buug lājachah pohba, Jesús ā ūwat pónih, búdí johlit āt jūúwáp wut jī. Páant búdí nolihtat ā jumachah, ĩt daábíhip wut jī.

25 —*Maá, jwiítidih ma teo wáacá! ¡Daabná caá jwí chājap! ĩt niij wucup wut jī.*

26 Páant ĩ niij wucuchah, jáanit, Jesús queétdih nin pah āt niijíp wut jī:

—**¿Dépanih tigaá búdí ñi úum? Weemdih táí jenah joiná, ñita úumcan tagaá,** āt niijíp wut jī.

Páant niijnít, ñah ñahnit, johlit, nolihtatdihbut jūihnit, **“Ma yayaá”**, āt niijíp wut jī. Páant ā niijíchahjeh, johlit nolihtatbut biícmantjeh āt yayáh bejep wut jī. 27 Páant ā yapachah, en wáhi bejnit,

queétjeh nin pah ĩt míc niijíp wut jī:

—*¿Dedé cāac tigaá nin? Ā naáwáchahjeh, johlit, nolihtatbut ā yayáh bejna caá, ĩt niijíp wut jī.*

Gadara baácdih moón nemép caolih jumnitdih Jesús ā booaat

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Páant ā yapat táttimah, Gadara baácna ĩt chúuh juibínap wut jī. Caanná ĩ chúuh juibínachah, chéne neoná cāac yohopmant Jesúsdiĥ ĩt jwāáh dei jūúwáp wut jī. Queét nemép caolih jumnit, tabit tac behnit ĩ jumachah, caanná cāacwā ĩpī bejcap wut jī. 29 Pánihna, Jesúsdiĥ jwāáh dei juibínit, nin pah ĩt niij ñaacáp wut jī:

—*¿Meém Dios wūúh, dépanih chājadiĥ jūóh tigaá ma chāj? ¿Dios ā peéh chājat pínah ā judh jwuhachah yuhna, jātih jwiítidih peéh chājadiĥ jūóhnit beé ma chājap? ĩt niijíp wut jī.*

30 Yúúpbít dawá momo muuwā bid jeémpna ĩt chājap wut jī. 31 Pánihna, queétdih ennit, nemépwā nin pah Jesúsdiĥ ĩt niijíp wut jī:

—*Jwiítidih bacat táutna, cot muuwādiĥ ma waadát táutú, ĩt niijíp wut jī.*

32 —**Júu, caán láa bácaĥ ñi bejeé,** Jesús queétdih āt niijíp wut jī.

Páant ā niijíchahjeh, queét cāacwāih bácaĥmant bacnit, muuwādiĥ nemépwā ĩt waadáp wut jī. Páant ĩ waadácaĥ, wēpép ñáo dei bej, ímna buúg báah bejnit,

mawā ït chĩc wun beedáh bejep wut jĩ.

³³ Páant ï yapachah enna, búdí úmmit, queét mawājidih en daonítboó ïh tútchina ït ñáo jwei jwúb bejep wut jĩ. Pánih ñáo jwúb juibínit, mawā ded pah ï yapatjidih, nemép caolih jummitdihbut ded pah Jesús ā booaatjidih ït naóh peetéw wut jĩ. ³⁴ Páant ï naáwáchah joinít, nihat caán tútchidih moón Jesúsdi enedih ït bejep wut jĩ. Pánih juibínit, caandih náahcan, ïh baácmant Jesúswādi ït jwúb bejat tútup wut jĩ.

9

Jéih yoocannidih Jesús ā booaat
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Páant ï jwúb bejat tútuchah joinít, ïh jááj chóona waadnít, Jesús wā ït jwúb chúh bejep wut jĩ. Pánih chúh bejnít, Jesús āpĩ juibíni tútchina ït jwúb juibínap wut jĩ. ² Caanná ï juibínachah, caanjĩh moón jéih yoocannidih ā ñajat chóojĩh Jesús pebhna ït beo juibínap wut jĩ. “Jesús nindih ā jéih boobipna caá”, ït niúj jenah joyóp wut jĩ. Páant ï niúj jenah joyátdih jéihnit, jéih yoocannidih nin pah Jesús āt niújip wut jĩ:

—**Ma weñeé. Ma yéejatdih meemdih wā yohna caá**, āt niújip wut jĩ.

³ Páant ā niújichah joinít, biquína Moisés ā wutatjidih bohénit nin pah ït niúj jenah joyóp wut yah jĩ: “Diosjeh

yéejatdih ā jéih yohna caá. Nin cáacjeh jumna yahna, páant niujná, ‘Dios wā jumna caá’, niúj yeena caá ā chājap”, ït niúj jenah joyóp wut jĩ. ⁴ Páant ï niúj jenah joyátdih jéihnit, nin pah Jesús queétdih āt niújip wut jĩ:

—¿Dépanih tigaá páant yeejép ñi jenah joí? ⁵ ‘**Ma yéejatdih wā yohna caá**’, wā niújichah joinít, weemdih jéihcan yahna, ‘**Yeeni caá**’, ñi niúj jenah joiná caá. **Obohjeéhtih**, ‘**Ñah ñahnit, ma yáac chūi bejeé**’, wā niújichah, caán ā bejehah ennit, wā niuját yoobópdi ā jumatdih ñi jéihbipna caá. Pánih jéihna, yéejat yohat wēpat wā bíbohatdihbut ñi jéihbipna caá. ⁶ Weém nihat cáacwā úud jeñé, nin baácdih moondih jéih booaanit, ï yéej chājatdihbut wā jéih yohna caá. Pánih tibeé Dios weemdih ā wah deyanap jĩ, cáacwā ï yéejatdih wā yohat pínah niujná. Pánihna, caán wēpatdih wā bíbohatdih yeéb ñi jéihyat pínah niujná, nin pah wā chāj júutbipna caá, āt niújip wut jĩ.

Páant niúj péanit, jéih yoocannidih nin pah āt niújip wut jĩ:

—**Ma ñah ñahúú. Ma ñajat chóodih ahnit, miéh mawáboó ma jwúb bejeé**, āt niújip wut jĩ.

⁷ Páant ā niújichah joinít, jéih yoocanniji ñah ñahnit, āih mawáboó āt jwúb bejep wut

jĩ. ⁸ Páant ã booanachah ennit, cãacwã ãt en wãhi bejep wut jĩ. Pãnih en wãhi bejnit, Dios Jesúsdih búdí wẽpat ã wãhatdih jéihnit, Diosdih búdí ãt wẽi naáwáp wut jĩ.

Jesús Mateodih ã jũúwát tútat
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Pãnih booa péaniji caán mãmámant bac bejnit, Jesús ã bohénitdih ãt jwúub numah jib bejep wut jĩ. Pãnih bejnit, caanmámant jũóhnit, weém Mateo pebh í jayúp jĩ. Romanowã í maáta í úbát túttni dinerodih úbh wãhni wã jumap jĩ. Pãnihna, caán láa wíih tewat tólihboó wã chũudap jĩ. Caanjĩh wã chũuduchah ennit, nin pah weemdíh Jesús ã niijíp jĩ:

—**Wãjeéh ma pée jũúwá, ã niijíp jĩ.**

Páant ã niijíchah joinítjeh, ñah ñahnit, ãjeéh wã bejep jĩ.

¹⁰ Túttimah, Jesúswãdih wíih mũúboó numah jeémédih wã bejep jĩ. Weem páh dawá dinerodih úbh wãhnitdih, bita “Yeejép wã caá”, í niijnítidihbut wã numah jeémép jĩ. ¹¹ Páant queét biíc dih jwí jeéméchah ennit, biquína fariseowã jwiít Jesús ã bohénitdih nin pah í niij jãihñap jĩ:

—¿Dépanih tigaá ñíih bohéni dinerodih úbh wãhnit, yeejép chãjnit biíc dih ã jeémp? í niijíp jĩ.*

12-13 Páant í niijíchah joinít, Jesúsoó queét fariseowãdih nin pah ã niij jepahap jĩ:

—**Tubáp chũúhcannit cohnidih ípĩ bidcan caá. Wunnitjeh caá caandíh í bidip. Pãnihat pah ‘Weém yéejat wihcanni caá’, niij jenah joinít, teo wáacni pínahdih ípĩ bidcan caá. Obohjeéhtih, ‘Wã yéejatdih jĩgahnit, wã tút númíhna caá’, niij jenah joinít caá teo wáacni pínahdih í bidip. ‘Jwiít yeejép wã caá’, niij jenah joinítidihjeh teo wáacadih wã jũúwáp be, í yéej chãjatdih cádahnit, táiniboodíh í tút numát pínah niijná. Dios naáwát dih naóh yapani ã niij daacátjidih yeebdíh jéihyat caá náahap. ‘Nuñúpwãdih ñi mao cáo wãhatdih weém wã náahcan caá. Obohjeéhtih, bitadih ñi jĩgah en teo wáacatdih caá yeebdíh wã náah yacap”, Dios ã niijná caá’, ãt niij daacáp tají.* Caán ded pah ã daacátjidih jéihyat tút niijná, ñi jwúub bohénaá. Caán ã daacátji pah, jĩgah ennit, weém cãacwãdih teo wáacadih wã jũúwáp be, ã niijíp jĩ.**

Jeémp jwuhcatdih Jesúsdih í úbh joyát

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Túttimah, Juan Daabáni ã bohénitboó jwí pebh joinít, nin pah Jesúsdih í niij úbh joyóp jĩ:

—Jwiít Juan ã bohénit, jwí nuowã í wutat pah jwípĩ jeémp jwuhcan caá. Fariseowãbut biíc yoobó ípĩ

* 9:11 Lc 15.1-2   * 9:12-13 Os 6.6; Mt 12.7

chājna caá. ¿Dépanih tigaá ma bohénitboó páantjeh ĩ jeémp? Jesúsdiĥ ĩ niijíp ĵĩ.

15 —**Nin pah caá ā ĵamap:** Téihya chéoni ā numah jeémpnit biícđih ā ĵam ĵwuhchah, ĵĵgahcan, ĩpĩ táı wēi jeémpna caá. **Obohjeéhtih, caán téihya chéonidih bita ĩ ub bejat túttimah, ĵĵgahnit, ĩta jeémp ĵwuhcan tagaá.** Weém caán téihya chéoni panihni wā ĵamna caá. Pánihat pah tigaá wā bohénit wājeéh ĵamna, wēinit, páantjeh ĩ jeémpna caá. **Obohjeéhtih, bita weemđih ĩ ub bejat túttimah, wā bohénitjeéh wā wihcah, caán láa ĵĵgahnit, ĩ jeémp ĵwuhcan niit,** Jesús queéđđih ā niijíp ĵĩ.

16 Pánihna, ded pah ĵwĩ nuowā ĩ wutatti āih ĵáap bohéátĵih fariseowā ĩ widíhichah enna, Jesús queéđđih nin pah ā ĵwúub niĵ bohénap ĵĩ: **“Ĵáap yégueh chóo chocca naáh chóoĵih máa yégueh chóodih nah wai búđđdat ā náahcan caá. Páant ĩni chājachah nihna, caandih ĩni chocat túttimah, ĵiint bejna, máa chóodih chah āta yewa tagaá. Páant tigaá ĵwĩ nuowā ĩ naáwátjidih wĩih ĵáap bohéátĵih wid naóhcat caá náahap.**

17 **Pánihat dée, pah ĵwuhcanni iguıh macđih nuńáp chóoĵih ĩ chājnjiji máa wuh wuúhđih yáacat ā náahcan caá. Páant ĩni yáacachah nihna, iguıh mac pahna, máa wuh wuúh jéih yúuhcan, āta yewah bej**

tagaá. Páant ā yewechah, chénat pah āta buud tagaá. Pánihna, ĵáap macđih, ĵáap wuh wuúhboó yáacat caá náahap. Páant ĩni yáacachah, iguıh mac, caandih yáacni chóobut ā táı ĵambipna caá. Pánihat pah, wĩih ĵáap bohéát ĵwĩ nuowā ĩ naáwátĵijih wid naóhcat caá náahap”, ā niijíp ĵĩ.

Āih yégueh chóodih ĵuı, teonih, Jairo nuumđihbut Jesús ā booaat

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Wĩih muúboó páantjeh ĵwĩ ĵamuchah, ĵwiıt judıowā ĵwĩ míc wáacat muđđih en daonıt ĩ maáh ā waád ĵayúp ĵĩ. Waád ĵuinıt, Jesús pebh bóđicha caj yoh ĩajnit, nin pah ā niijíp ĵĩ:

—Wā nuım ĵáantjeh mi wunah bejep be. Obohjeéhtih, caántđih ma teo ĵáha booaat túıt niijná, wājeéh ma ĵúúwá. Páant ma teo ĵáhanachah, mi ĵwúub boobipna caá, Jesúsdiĥ ā niijíp ĵĩ.

19 Páant ā niijíchah joinıt, Jesús wĩih muúboó jeémp chúđnjiji, ĩnah ĩuhnit, ājeéh ā bac bejep ĵĩ. Ĵwiıt ā bohénitbut ĵjeéh ĵwĩ bejep ĵĩ. 20-21 Pánih bejnit, namáđih ĵwĩ bejchah, cāacwā cātih biih wili wannih mit ĵamap tajĩ. Caánt doce jópchi mácanihat panihat wannih, “Jesúh yégueh chóodihjeh ĵuibı teona, wā boobipna caá”, mit niĵ jenah joyóp wut ĵĩ. Páant niĵ jenah joinıt, Jesús tāahmant ĵéóhnit, āih yégueh chóo yapatbitđih

mit juí tewep tají. ²² Páant mi juí tewatdih jéihna, tac páud ennit, Jesús caántdih nin pah ā niijíp jī:

—**Nuumá, ma weñeé. Weemdih táí jenah joinít, ma boona caá,** ā niijíp jī.

Páant ā niijíchahjeh, mit boonap tají.

²³ Tálttimah, jwiít Jesús bíicdih maáih munná jwí waád juibínap jī. Pánih waád juibínit, chíó póojnitdih, dawá ñaac jüinítidihbat jwí enep jī. ²⁴ Páant ī juñúchah ennit, Jesús queétdih nin pah ā niijíp jī:

—**Yeéb ñi bac bejeé. Mi wuncan caá. Hona caá mi chājap,** ā niijíp jī.

Páant ā niijíchah joinít, “Nih yána caá ā chājap”, niijnít, cāacwā caandih ī dehwep jī. ²⁵ Pánihna, queét ī bac bejat tálttimah, wannih pebhna waad béjnit, míih téihyadih Jesús át tewep wut jī. Páant ā tewe-chahjeh, boonit, mit ñah ñuhap wut jī. ²⁶ Jóocmant ñuhnit caántdih ā booaat doonádih joinít, caán tátchidih moondih ít naóh peetép tají.

Chénewā jéih encannitdih Jesús ā booaat

²⁷ Caanjih jumnitji jwáub jibidih jwí bejehah, chénewā jéih encannit neoná jwiítidih péé bejnit, nin pah ī niij ej ñaacáp jī:

—¡David juima, Dios ā wahní, jwiítidih ma jīgah eneé! ī niijíp jī.

²⁸ Páant ī niij ej ñaacáchah, jwiít Jesús bíicdih bíih

múboó jwí waad béjep jī. Páant jwí waad béjehah, queét jéih encannitbat ī ñuén waád juyúp jī. Páant ī waád juyúchah ennit, Jesús queétdih nin pah ā niijíp jī:

—**‘Jwiítidih ā jéih booami nacaá’, ¿weemdih ñi niij jenah joí niít?** ā niijíp jī.

—Páant tigaá jwí niij jenah joyóp, caandih ī niij jepahap jī.

²⁹ Páant ī niij jepahachah joinít, ñih quíibdih teo jāhanit, nin pah ā niijíp jī:

—**‘Páant ā chājbipna caá’, ñi niij jenah joyát pahjeh tigaá wā chājbip,** ā niijíp jī.

³⁰ Páant ā niijíchahjeh, ī jéih enep jī, bāca. Pánih boonanit, Jesús nin pah queétdih ā jwáub niijíp jī:

—**Weém buutéh yeebdih wā booaatdih bitadih ñi naóhca bojóó,** ā niijíp jī.

³¹ Páant ā niijíchah yuhna, bac bejnit, queétdih ded pah ā booaatjidih nihat pebhboó ít naóh peetép tají.

Jéih wéhecannidih Jesús ā booaat

³² Páant ī bac bejehah, Jesús pebh nemép jumnidih bita ī ñahwat ub waád juyúp jī. Caán nemép caandih át jéih wéheat tútcap tají. ³³ Páant ī ub juyúchah ennit, Jesús nemépdih ā bacat tútup jī. Páant ā bacat tútuchahjeh, jéih wéhecanniji ā jwáub wéhenap jī. Caandih ennit, nihat ī en wáhi bejep jī.

—¡Nin pah yapatdih nihat jwiít Israel baác-dih moón jwípī encan jī! ī míic niijíp jī.

³⁴ Obohjeéhtih, fariseowã mácah ĩ míc niĳ wéhenap ĳĩ.

—Nemépwã ĩ maáh ã wēpatĳĩh caá nemépwãdih ã bacat túutap, ĩ míc niĳĩp ĳĩ.*

Jesús cāacwãdih ã ĳĳgah enat

³⁵ Pánihat túttimah, nihat botoni tútchina, dahwani tútchinadihbut bohé jibidih bejna, Jesús jwiitdih ã namah bejep ĳĩ. Tútchina yoobó naóh jib bejna, jwiit judíowã jwĩ míc wáacat munná waadnit, Jesús apĩ bohénap ĳĩ. Dios ã maáh jummat túini doonádih naóhni, nihat caanjĩh moón tubáp chũhniitdihbut apĩ boonanap ĳĩ.* ³⁶ Pánih bejna, dawá cāacwã ovejawãdih en daoní wihcat pah yeejép yapnit, moh yéejnit ĩ jumachah ennit, Jesús queédih búdí át ĳĳgah enep ĳĩ.* ³⁷ Pánih ĳĳgah ennit, jwiit ã bohénitdih nin pah ã niĳĩp ĳĩ:

—**Jóo dajat láa búdí tewat ã jumachah yuhna, teonitboó daocánnitjeh ĩ jumna caá. Pánihat pah, túini doonádih joinít pínah dawá ĩ jumachah yuhna, queédih naóhni pínahboó daocánnitjeh ĩ jumna caá.** ³⁸ Pánihna, túini doonádih chah dawá bohénitdih ã wahat pínah niĳná, Diosdih ñi uúbú, ã niĳĩp ĳĩ.*

10

Jesús doce ã naáwát túutnit

* 9:34 Mt 10.25; 12.24; Mr 3.22; Lc 11.15

* 9:36 Nm 27.17; 1R 22.17; 2Cr 18.16; Jer 50.6-7; Ez 34.5; Zac 10.2; Mr 6.34

pínah ĩ wātna

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Túttimah, jwiit doce ã bohénitdih bid bojnit, nemépwãdih bacaat pínah wēpat, nihat wannitdih booaat pínah wēpatdihbut jwiitdih ã wūhup ĳĩ.

² Nin caá jwiit Jesús ã bohénit, ã naáwát túutnit pínah jwĩ wāt: Simón ã jumap ĳĩ. Caandih Pedro Jesús ã wāt búudhdup ĳĩ. Á úud Andrésbut ã jumap ĳĩ. Santiago, ã úud Juanĳĩhbut ĩ jumap ĳĩ. Queét chénewã Zebedeo weh ĩ jumap ĳĩ. ³ Felipe, Bartolomé, Tomás, weém Mateobut jwĩ jumap ĳĩ. Weémboó Romanowã ĩ maáta ĩ uúbát túutni dinerodih uúbh wāhni wã jumap ĳĩ. Biíh Santiago, Alfeo wūúhbut ã jumap ĳĩ. Tadeo, Lebeo ĩ niĳ wāt búudhniit ã jumap ĳĩ. ⁴ Biíh Simón, Celote wāt jumni poómpdih bóobut ã jumap ĳĩ. Judas Iscariote, Jesúsdiĳ eníhcannitdih duó wáini pínahbut ã jumap ĳĩ.

Jesús doce ã bohénitdih ã wahat

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jwiit doce ã bohénitdih ã wēpatdih wāh, biíh tútchinaboó wahna, ded pah jwĩ chājat pínahdih nin pah Jesús jwiitdih ã niĳ naáwáp ĳĩ: **“Judíowã nihcannit pebhna ñi bejca bojoó. Samaria baácboobát ñi bejca bojoó.** ⁶ **Diosdih jéihcannit jumna,**

* 9:35 Mt 4.23; Mr 1.39; Lc 4.44

* 9:38

buudnit ovejawā panihnit ī jumuchah, judiowā pebhboojéh ñi bejeé. ⁷ ‘Dios maáh ā jumatdih ā jútat pínah bahnijeh ā judhna caá’, queétdih ñi niij naáwá. ⁸ Pánih naóhna, bácah moópnit, dawá tabúp chūúhnit, wunah bejnitdihbut ñi boanaá. Nemép caolih jumnitíh bácahmant nemépwādh ñi bacanaá. Páant ñi chājat pínah wēpatdih yeebdíh wā wāhna caá. Jíib náahcanjeh yeebdíh wā wāhat pah mantih, yeebbát biíc yoobó jíib náahcanjeh cáacwādh ñi teo wáacá.

⁹ “Pánih bejna, dinerodih ñi ub bejca bojoó. ¹⁰ Wuh wuh, túut numát pínah camisa, zapatos ub bejcan, íoh cajat nahdihbut ñi ub bejca bojoó. Ñi dawát chóojeh ñi duo béjeé. Ñi bohénit pínahboó yeebdíh ī numah jeémpbipna caá. Ñi duoní chóo ā moopóchah, queétdih ñi túut numát pínah chóodihbut ī wāhbipna caá. Queétdih ñi teo wáacat jíib, páant caá yeebdíh ī chājbipna caá.*

¹¹ “Caán tátchina juibínit, caán tátchidih jam jwuhna, yeebdíh wēi jwāáhnitíh maudíhjih ñi chāo jwáhuú. ¹² Íih muná waad béjnit, ‘Dios ā túyat ñijeéh ā jum naáh’, caán maudíh

moondíh ñi niijí. ¹³ Páant ñi niijíchah, túnit ī jumat jíib, Dios ā túyat íjeéh ā jumbipna caá. Obohjeéhtih, túcannit ī jumuchah, páant ñi niijíchah yahna, Dios ā túyat íjeéh ā wihcan níit. ¹⁴ Yeebdíh náahcan, ī joíhcah, caán mumánt ñi bac bejeé. Bac bejnit, queétdih Dios ā yohat pínahdih jútat túut niijná, ñíh zapatosdih tóo dugnit, caán jamni becchídih ñi péoh mao yoh jéenanaá. Pánihna, caán tátchidih moón yeebdíh ī náahcah, biíc yoobó mantih queétdihbut ñi chāj jútú.*

¹⁵ Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Peéh chājni yeó jáapdh Sodoma tátchidih moón, Gomorra tátchidih moondíhbut Dios bádí ā peéh chājbipna caá.* Obohjeéhtih, queétdih ā peéh chājat chah, yeebdíh náahcannitboodíh ā peéh chājbipna caá”, jwiítidih ā niijíp jíi.*

Jesúhwādh bita yeejép ī chājat pínah

¹⁶ “¡Weemdíh ñi túi joyoó! Yeéb ovejawā panihnitdih jiwā panihnit pebhboó wā wahna caá. Pánihna, jopwā pah tac behcannit, maiwā pah ñi túi yap náhninaá.* ¹⁷ ¡Ñi túi chāja chaáh! Yeebdíh eníhcannit ñi maátadh ī wāhbipna

* 10:10 1Co 9.14; 1Ti 5.18

* 10:14 Hch 13.51

* 10:15 Gn 19.24-28; Mt 11.24

* 10:15 Lc 10.4-12

* 10:16 Lc 10.3

caá. Jwiít judíowã jwĩ míc wáacat muúboó waadnit, yeebdíh ì pũibipna caá. ¹⁸ Wíihwã ñi jumat jíib, caán tútchinadih moón ì maáta pebhna, chah wěpnit maáta pebhna but yeebdíh ì ub bejbipna caá. Caanná ì ub bejehchah, queét maátadih, judíowã nihcannit maátadih but wíih túini doonádih ñi naóhbipna caá. ¹⁹ Páant maátadih ì wũhchah, ‘Ded pah wã niiját pínahdih wã jéihcan níit’, ñi níij jenah joicá bojóó. Yeebdíh ì úbh joyóchahjeh, ñi niiját pínahdih Dios yeebdíh ã jéihyabipna caá. ²⁰ Páant ã jéihyanachah, queétdih jepahna, yeéb ñi jenah joyátjĩh jeh ñi jepahcan níit. Dios jwĩ íp ã jenah joyátdih Túini Espírituboó yeebdíh ã naáwát túutbipna caá.*

²¹ “Caán láa, det wíihwã ì jumat jíib, biíc weh jumna yuhna, maátadih naóh yacnit, ã déedih ã mao yohat túutbipna caá. ì mána ì wehdih, ì wehboó ì mánadih but ì mao yohat túutbipna caá.* ²² Pánihna, yeéb wíihwã ñi jumat jíib, nihat yeebdíh ì eníhcan níit. Páant ì eníhcah, yeebdíh yeejép ì chãjachah yuhna, weemdíh páantjeh ñi cádahcah, yeebdíh wã túi ubbipna caá, wã íp pehbboó ñi túi jumat

pínah niijná.* ²³ Wíih túini doonádih ñi naáwát jíib, biíc tútchidih moón yeebdíh ì yéej chãjachah, biíh tútchina jwei béjnit, caanjíh moondíh but ñi naáwá. Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Nihat Israel baácboó jumni tútchinadih moondíh ñi naóh beedáát pínah jãtíh, weém nihat cáacwã úud jeñé nin baácboó wã jwúub dei jũóhbipna caá.

²⁴ “Jáap jéihni caandíh bohéni chah nihcan caá. Biíc yoobó teo wũhnibut ã maáh chah nihcan caá.* ²⁵ ‘Ded pah weemdíh bohénidih ã yapat pah muntih weemdíh but ã yapbipna caá’, jáap jéihnidih níij jenah joyát caá náahap. Teo wũhnibut ‘Ded pah wã maáhdih ã yapat pah muntih weemdíh but ã yapbipna caá’, níij jenah joyát caá náahap. Obohjeéhtih, ‘Wã maáh chah jumna, caandíh yeejép ã yapat pah weémboodíh ã yapcan níit’, níij jenah joicát caá náahap. Weém muú mínah panihni, yeébbó wã pebh moon pánihnit ñi jumna caá. Pánihna, cáacwã weemdíh ‘Beelzebú caá’, niijná, yeéb wíihwãdih but biíc yoobó yeejép ì niijbipna caá”, Jesús jwiítdih ã niijp jĩ.*

*¿Deddih tigaá úumat náah?
(Lc 12.2-7)*

* 10:20 Mr 13.9-11; Lc 12.11-12; 21.12-15

* 10:21 Mr 13.12; Lc 21.16 * 10:22

Mt 24.9,13; Mr 13.13; Lc 21.17 * 10:24 Lc 6.40; Jn 13.16; 15.20 * 10:25 Mt 9.34; 12.24; Mr 3.22; Lc 11.15

26 “**Buu láa cãacwãdih wíih túini doonádih ñi naáwáchah yuhna, joiíhcan, bita í encah, yeebdíh yeejép í chãjbipna caá. Pánih yeejép í bih chãjachah yuhna, túttimah nihát í táí jéihbipna caá. Yeebdíh yeejép chãjnitdih ñi úmca bojoó.*** 27 Pánihna, buu ded pah yeebdíhjah wã bohéátdih túttimah dawá cãacwã cãtíh úmcanjeh ñi naáwá. 28 Cãacwã yeebdíh maona, ñíih bácahdíhjah í mao yohna caá. Obohjeéhtih, ñíih caolihdih í jéih maocan caá. Pánihna, det yeebdíh mao yohíhnitdih ñi úmca bojoó. Obohjeéhtih, Diosboodíh caá úmat náahap. Caanjéh tigaá ñíih bácahdíh, ñíih caolihdihbut iiguípna á jéih yohna caá.

29 “Chéne jwébehwãbit bainíbitjeh í jíib jumuchah yuhna, biícbitdih Dios á buudácan caá. Dios á wutcah, caanbít á wuncan níit. 30 Níih waó yoócnadih Dios jenah en beedáni jumna, ded pah ñi jumatdihbut á táí jéih beedána caá. Pánih jéih beedána, yeebdíh á táí jéih en daoná caá. 31 Jwébehwãdih á oyat chah, yeebboodíh á oina caá. Pánih oinit, á en dawátdih jéihna, ñi náhni dahwaca bojoó”, Jesús á niijíp jí.

úumcanjeh, niiját
(Lc 12.8-9)

32 “**‘Weém Jesúih caá’, ded bitadih á niijíchah, weembút caandíh ‘Caán wíih caá’, wã íip jeáboó jumnidih wã niijbípna caá. 33 Obohjeéhtih, ded wíih jumna yuhna, ‘Weém Jesúih nihcan caá’, bitadih á niijíchah, ‘Caán wíih nihcan caá’, weembút wã íipdih wã niijbípna caá’, Jesús á niijíp jí.***

Jesús cãacwãdih chéne poómp á chãjat
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 “**¿Ded pah tigaá yeéb weemdíh ñi niij jenah joií? ‘Áih doonádih joinít, nihát cãacwã táí biícđih í jumbipna caá’, ¿ñi niij jenah joií níit? Obohjeéhtih, pánihcan caá. Cãacwã wã bohéátdih í joyát túttimah, biíquina wã naáwátdih í táí wéi joyóchah, bitaboó caandíh jepahcan, queétdih í en jãihbipna caá. 35 Biquína behnit wã naáwátdih í táí joyát jíib í weh queétdih í eníhcan níit. Behnit yaádh wã naáwátdih í táí joyát jíib í weh yatá queétdih í eníhcan níit. Í chudhna yaádh wã bohéátdih í táí joyát jíib, í weh áana yaádh queétdih í eníhcan níit. 36 Ded weemdíh jepahnidih á déewã yoobát í eníhbican nacaá.***

37 “**Ded weemdíh á oyat chah á mánadih, á wehdih**

“Weém Jesúih caá”,

* 10:26 Mr 4.22; Lc 8.17 * 10:33 2Ti 2.12 * 10:36 Mi 7.6

oina, wíih nihcan níit.
 38 Pánihna, cruzboó wanna,
 yeejép wā yapat pínah pah,
 ded wíih ã jumat jíib yeejép
 ã yapbipna caá. Pánih
 yeejép yapatdih úmmnit,
 jweiná, wíih nihcan níit.*

39 Ded weemdih túi je-
 nah joicán, bíi déedih en
 ñinahnit, ã náahatdihjeh
 chájna, iiguípna ã be-
 jbipna caá. Obohjeéhtih,
 ded áih pínahdih je-
 nah joicánjeh, wā weñat
 pínahdih chájniiboó páantjeh
 wájeéh ã túi jumbipna caá”,
 Jesús ã niijíp jĩ.*

*Jwiít dih jíib wáhat panihni
 (Mr 9.41)*

40 “Det yeéb wíihwádh
 túi náahna, weemdihbut
 í náahna caá. Pánihna,
 weemdih túi náahni
 weemdih wahnidihbut
 ã náahna caá.* 41 Dios
 naáwátdih naóh yapani ã
 tewat jíib Dios caandih
 ã túi chájipna caá. ã
 naáwátdih naóh yapani
 ã jumachah enna, ded
 caandih túi náahna, naóh
 yapanidih ã túi chájat pah
 Dios caandihbut biic yoobó
 ã túi chájipna caá. Ded
 túini ã jumat jíib, Dios
 caandih ã túi chájipna caá.
 Túini ã jumachah ennit,
 biíhboó caandih túi náahna,
 túnidih Dios ã túi chájat
 pah, caandih náahnidihbut
 biic yoobó ã túi chájipna
 caá. 42 Ded wíih moh yéejni
 ã jumachah enna, caandih

ã babhbat pínah, bainí
 mahjeh ã wúhuchah yuhna,
 ã teo wáacatbit jíib, Dios
 caandihbut ã túi chájipna
 caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.

11

*Juan Daabáni ã úbh joyát
 tútat
 (Lc 7.18-35)*

1 Páant jwiít ã bohénitdih
 ã naóh péaat túttimah, caán
 baác dih bóo tútchinadih
 moondih Jesús áih túini
 dooná dih bohénadih ã bejep
 jĩ. Jwiítbut biíh tútchinadih
 moondih bohénadih jwí bejep
 jĩ. 2 Pánih bejnitji jwí jwúub
 juyúchah, Jesús ded pah ã
 chájat dooná dih Juan Daabáni
 nemat muúboó jumni át joyóp
 tajĩ. Pánih joiníji ã bohénitdih
 Jesús pebhna át wahap tajĩ,
 caandih í úbh joí enat pínah
 niijná. 3 Páant ã wahachah,
 jwí pebh jwinít, nin pah
 Jesús dih í níj úbh joyóp jĩ:

—Juan jwiít dih nin pah
 ã níj úbh joí enat túttup
 be: “Wá túttimah biíh ã
 júóhbipna caá”, ¿wá niijníji
 níit meém? ¿Wá niijníji ma
 nihcah, biíhdih páñat náah
 níit? ã niijíp be, Jesús dih í
 niijíp jĩ.

4 Páant í níj úbh joyóchah
 joinít, Jesús queétdih nin pah
 ã níj jepahap jĩ:

—Buu ded pah ñi joyátji,
 ñi enatjidihbut Juandih
 nin pah níj naáwádh ñi
 bejeé: 5 Jéih encannitji,

* 10:38 Mt 16.24; Mr 8.34; Lc 9.23; Jn 12.24

* 10:39 Mt 16.25; Mr 8.35; Lc 9.24;

17.33; Jn 12.25

* 10:40 Mr 9.37; Lc 9.48; 10.16; Jn 13.20

jéih joicánnitji, jéih bej-cannitjidihbut ã booana beé. Bâcah moópnitji, wunah bejnitjidih yuh buca ã booana beé.* Moh yéejnitdih ã táí ubat pínah doonádihbut naóhna ã chãjap be.* ⁶ Pánihna, “Ded weemdih táí jenah joí cádahcannidih Dios ã wēi enna caá”, Jesús ã niijíp be’, Juandih niij naáwádih ñi bejeé, ã niijíp jĩ.

⁷ Páant ã niijíchah joinít, Juandih naáwádih ã jwúub bejep jĩ. Páant ã jwúub bejehchah, Juan ded pah ã jummatdih dawá jwĩjeéh péenitdih Jesús nin pah ã niij naáwáp jĩ: “¿Dedédih enedih bej tigaá ñipĩ chãj, muú wihcapboó bejna? ¿Jiwi jeémp yílip déedih johlit ã joh jwejni panihnidih enedih ñi bejnit beé? Obohjeéhtih, Juan pánihcan beé. Det biáboó ã naáwáchah yuhna, caánboó jweéhcanjeh, yoobópdih ãpĩ naáwáp wut jĩ. ⁸ Pánih jumnidih bidcan, ¿táini yégueh duonídih enedih ñi bejnit beé? Obohjeéhtih, táini yégueh duonít maátaih muúboó ipĩ jumna caá. Juanboó queét pah nihcan beé. ⁹ Pánih jumnidihbut bidcan, ¿Dios naáwátdih naóh yapanidih enedih bejnit beé ñi chãj? Páant tigaá Juan ã jumap. Bitá naóh yapanit chah ã jumna caá. ¹⁰ Juan ã jwíih naóh waáwát pínahdih jon jãtjih Dios naáwátdih naóh ya-

pani nin pah ãt niij naóh daacáp tajĩ:

‘Ã wãúhdih Dios nin pah ã niijíp be: “Ma jãtjih wã naáwátdih naóh waóhni pínahdih wã wahbipna caá, meémboó ma naáwáchah joinít, cáacwã ã jepahat pínah niijná”, Dios ã niijíp be’, ãt niij daacáp tajĩ. (Mal 3.1)

¹¹ Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá. Nihat bitá chah Juan Daabáni ã jumna caá. Obohjeéhtih, páant ã jumachah yuhna, Dios ã maáh jumapna ded oboh jumniboó Juan chah ã jumhipna caá.

¹² “Juan ã bohé jwíih láa buu láana, Dios ã maáh jumapboó dawá ã waadát pínahdih búdí ã bidna caá. Pánih bidna, Diosdih táí jenah joinít, yeó jáap jumap pah chah dawá waadná caá ã chãjap. Obohjeéhtih, bitaboó páant ã waadáttdih íjnit, queétdih ã jãhna yuh caá. ¹³ Juan ã jũwát pínah jãtjih, nihat Dios naáwátdih naóh yapanitboó daácna, Moisésbut daácna, Dios ã maáh jumap pínahdih ãt naóh daacáp tajĩ. Juanbut caandíhjuh muntih ã naóh bohénap be.* ¹⁴ ‘Dios ã wahni ã jũwát pínah jãtjih, Elías panihni ã jũóhhipna caá’, jon jãtjih ã niijná tigaá Juan ã jumap. Pánihna, ‘Yoobópdih tigaá Juan ã ni-

* 11:5 Is 35.5-6

* 11:5 Is 61.1

* 11:13 Lc 16.16

ijní Elías panihni ã jumap', yeebdíh niij jenah joyát caá náahap.* ¹⁵ ¡Ded molít jumna, ã táí joyó naáh!

¹⁶ “**Buu láa moón weemdíh jepahcannit nin pah ñi jumna caá: Yoahdih tíohnit wébít pah caá ñi jumap. Tíoh chúdnit, nin pah ípí niij míic jáihna caá:** ¹⁷ **‘Jwí pelat póoj tíhwichah yuhna, yeéboó ñi búudíhcan beé. Wunnitdih jwí jái tíhwichah yuhna, ñi jái wáaquíhcan beé’, í niij míic jáihna caá.** ¹⁸ **Páant í chājat pah, yeebbát biíc yoobó ñipí chājna caá. Juan Daabáni cáacwājeéh jeémpcan, poonidihbut āpí babhcap jī. Páant ā chājchah enna, ‘Nemép caolih jumni caá’, niij jáihnit, ā bohéatdih ñi joíhcap jī.** ¹⁹ **Obohjeéhtih, weém, nihat cáacwā úd jeñé, cáacwājeéh jeémpnit, wāpí babhna caá. Páant wā chājachah ennit, ‘Eneé. Nin búdí jeémpni, babh máihni caá ã jumap. Romanowā í úbát túttni náodih úbh wāhnit, yeejép chājnit biíc dih āpí pej jumna caá’, niij jáihnit, weemdíhbut ñi jepahcan caá. Páant niij jáihna, wébít pah caá ñi jumap. Obohjeéhtih, ded pah Dios ā wāt pah wā táí chājachah enna, ā jenah joyát yoobópdih ā jummatdih ñi jéihbipna caá”, Jesús queétdih ã niijíp jī.**

Biíh tátchinadih moón í jepahcat
(Lc 10.13-15)

²⁰ **Túttimah, biíh tátchinadih moón caandíh í jepahcatji jíib, Jesús queétdih ã jáihñap jī. Caán tátchinadih moón biíh tátchina chah Dios ā wēpatjīh Jesús ā chāj jáutap yuh jī. Páant ā chāj jáutuchah yuhna, í yéejatdih í cádahcap jī. Páant í cádahcatji jíib nin pah queétdih ã niij jáihñap jī:** ²¹ **“¡Corazín tátchidih moón yeejép ñi yapbipna caá! ¡Betsaida tátchidih moonbát yeejép ñi yapbipna caá! Níih tátchinadih Dios ā wēpatjīh búdí wā chāj jáutap yuh be. Páant ā wēpatjīh wā chāj jáutuchah enna, Tiro tátchidih moón, Sidón tátchidih moonbát í yéejatdih cádahnit, táiniboodíh íta túut nuum tágaá. Jígahna dawát chóo duonít, í jígahatdih jáutna, tuu jōóhñih íta míic waáh tagaá.*** ²² **Nin pah yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá: Peéh chājat yeó jáapdih Dios Tiro tátchidih moón, Sidón tátchidih moondíhbut ā peéh chājat chah yeébboodíh búdí ã peéh chājibipna caá.** ²³ **Yeebbát Capernaum tátchidih moón, ‘Jwiít chah jumnit jwí jumna caá’, ¿ñi míic niij jenah joí niit? Páant niij jenah joiná yuhna, oboh jumnit ñi jumbipna caá.* Níih**

* 11:14 Mal 4.5; Mt 17.10-13; Mr 9.11-13

* 11:21 Is 23.1-18; Ez 26.1-28.6; Jl

3.4-8; Am 1.9-10; Zac 9.2-4

* 11:23 Is 14.13-15

tátchidih Dios ã wēpatj̄h dawá láa wã chãj̄ j̄úutuchah yuhna, yeéb weemdíh ñi jepahcap be. Sodoma tátchijidih Dios ã wēpatj̄h páant wã chãj̄ j̄úutuchah nihna, caán tátchidih moón ĩ yéejatdih ĩta cádah tagaá. Páant ĩ cádahachah, caán tátchi páantjeh áta jum tagaá.* 24 Yeebdíh yoobópdih wã naóhna caá. Peéh chãjat yeó jáapdih Dios Sodoma tátchidih moondíh ã peéh chãjat chah yeébbodíh bádí ã peéh chãjbipna caá”, Jesús ã niijíp j̄i.*

“Wã pebh ñi choó j̄úúwá”,
Jesús ã niiját
(Lc 10.21-22)

25 Caán láa nin pah Jesús jwĩ ípdih ã niij úubúp j̄i: “Paá, meém nihat baácdih moón, nihat jeádih moondíhbut ĩ maáh ma jumuchah, meemdíh bádí wã wēina caá. ‘Jwiit túi jéihnit caá’, niijnítdih wã bohéatdih ma beh joyát táutcap be. Obohjeéhtih, jéih jwuhcannitbodíh mapí beh joyána caá. Páant ma chãjachah, ‘Túina caá, Paá’, meemdíh wã niijná caá. 26 Páant tigaá, Paá, mapí wēi chãjap”, ã niijíp j̄i.

27 Páant niij úubh péanit, cáacwābodíh nin pah Jesús ã niij naáwáp j̄i: “Dios wã íp nihat ã wēpat biíc yoobó weemdíhbut ã

wãhup be.* Ded pah wã jumatdih wã ípjuh caá ã jéihyep. Biíh jéihni wihcan caá. Pánihna, ded pah wã íp ã jumatdihbut weemjéh caá wã jéihyep. Det wã ñionitdihbut wápí bohéna caá. Jwiitjeh caá caandíh jwĩ jéihyep.* 28 Yeéb nihat teo wēejnit, chodóp d̄uonít panihnit wã pebh ñi j̄úúwá. Páant ñi j̄úúwáchah, yeebdíh wã chooát táutbipna caá. 29 Weém biíc dih túi bejnit, wã naáwátdih jenah joinít, ñi wēi jepahaá. Weém cáacwādh j̄igah ennit, oboh jumni pah queétdih túi teo wáacni wã jumna caá. Páant wã jumatdih en yacnit, wã naáwátdih túi jenah joiná, túi choonít panihnit ñi jumbipna caá.* 30 Pánih choonít jumna, wã weñat pínahdih ñi chãjachah, yeebdíh ã buocan niit. Bádí chodat panihnidih dawát táutcan, ñi buujáca naáhdih yeebdíh wã wutcan niit”, ã niijíp j̄i.

12

Chooát yeó jáapdih Jesús ã bohénit trigodih ĩ úuc jeémát
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

1 Biíh chooát yeó jáapdih Jesús jwiitdih bohé bejna, trigo wáapdih ã numah chóop yap bejep j̄i. Pánih bejna, jwiit ã bohénit numgúp wanna, trigodih jwĩ úuc jeémép j̄i.*

* 11:23 Gn 19.24-28 * 11:24 Mt 10.15; Lc 10.12 * 11:27 Jn 3.35 * 11:27 Jn 1.18; 10.15 * 11:29 Is 30.15; Jer 6.16 * 12:1 Dt 23.25

² Páant jwĩ úucuchah enna, jwĩjeéh bejnit fariseowã ijnit, Jesúsdih nin pah i niij jãihñap jĩ:

—Jwiít dih ma joi jwúhuá. ¿Dépanih tigaá jwĩ chooát yeó jáapdih yuhna, ma bohénit i teo? Pánih teona, Dios á wátatdih yap yohna caá i chãjap, i niijíp jĩ.

³⁻⁴ Páant i niijíchah joinít, “Wã bohénit i yap yohcan caá”, niiját túut niijná, Jesús queét fariseowãdih nin pah á niij bód chũñap jĩ:

—Davidji á pej jumnitjĩh nuugúp wunna, Dioíh muuná waadní, sacerdotewã Diosdih i wãhniiji pandih ít jeémép wut jĩ. Obohjeéhtih, caán pan sacerdotewãjeh i jeémát pínah át jumap wut jĩ. Dios wutna, bitadih caán pandih át jeémát túutcap wut jĩ. ¿Davidwã páant i chãjatjidih Dios naáwátdih i daácní nuódih ñi bohécannit jĩ? Caán pandih i jeéméchah yuhna, ‘Ñi tái chãjcan beé’, Diosboó át niijcáp wut jĩ. Pánihat pah, buu nin trigodih úuc jeémpna, wã bohénitbut Diosdih i yap yohcan caá.* ⁵ Nindihbut ñi náhninaá: Dioíh muúboó teonit sacerdotewã jwĩ chooát yeó jáapdih ípĩ choocán caá. Páant i choocán yuhna, Dios á wátatdih yap yohnit nihcan caá. ¿Páant Moisés á wátatjidih ñi bohécannit jĩ?*

⁶ Yeebdíh nin pah

niij naóhna caá wã chãjap: Dioíh muúdíh wẽina, caán muúboó teonit i choocáh enna yuhna, ‘Á táina caá’, ñipĩ niijná caá. Obohjeéhtih, caán muúdíh ñi weñat chah weémboodíh weñat caá náahap. ⁷ Dios naáwát nin pah á niijná caá: ‘Nuñúpwãdih mao cáo wúhat wã náahcan caá. Obohjeéhtih, bitaboodíh ñi jígah en teo wáacat caá wã náahap’, Dios á niijná caá.* Páant á niijátjidih beh joiná nihna, wã bohénitdih ñita jãihcan tagaá. Queét caandíh úuc jeémpna, yap yohna i chãjcan caá. Pánihna, queétdih ñi jãihñat á táican caá. ⁸ Nihat cáacwã úud jeñé, weemjéh tigaá chooát yeó jáapdih cáacwã ded pah i chãjat pínahdih wutni wã jumna caá, Jesús á niijíp jĩ.

Téihya ágahnidih Jesús á booaat

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Páant niij péa, bejnit, jwĩ míc wáacat muuná jwiít dih Jesús á numah waád juibínap jĩ. ¹⁰ Caanjĩh téihya ágahni á jumap jĩ. Pánihna, fariseowãboó Jesúsdih naóh yacat túut niijná, caandíh nin pah i niij úubh joyóp jĩ:

—¿Ma jenah joyóchah, jwĩ chooát yeó jáapdih Dios á booaat túut níit? i niijíp jĩ.

¹¹ —¿Ñíih oveja íitboó á buug yácachah ennit, ñita jwúub ubcan taniit?*

* 12:3-4 1S 21.1-6; Lv 24.9 * 12:5 Nm 28.9-10 * 12:7 Os 6.6; Mt 9.13 * 12:11 Lc 14.5

12 **Obohjeéhtih, oveja chah caá cãacboó ã jíib jumap. Pánihna, chooát yeó jáapdih yuhna, cãacwãdih Dios ã teo wáacat túutna caá,** Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

13 Páant niij péanit, caán téihya ágahnidih nin pah ã niij wutap jĩ:

—**Míih téihyadih ma yoo dũwũú,** ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, ãih téihyadih ã yoo dũwáp jĩ. Páant ã yoo dũwúchahjeh, ãih téihya ã túyah bejep jĩ. 14 Páant Jesús ã boanachah ennit, fariseowã ã ij bac bejep jĩ. Pánih ij bac bejnit, ded pah Jesúsdihi ã mao yohat túutat túut niijná, ãt míc wéhenap wut jĩ.

Jesús ded pah ã jumap pínahdih Isaías ã daacátji

15 Pánihna, fariseowã caandíh ã mao yohíhatdih jéihna, Jesús jwiútdih biáboó ã numah bejep jĩ. Páant jwí bejehchah ennit, dawá jwiútdih ã péenap jĩ. Páant ã péenachah, nihát ã ub jéóhñit wunnitdih Jesús ã boanap jĩ. 16 Pánih boanit, ded pah ã chãjatdih bitadih ã naáwát túutcap jĩ. 17 Queétdih boana, jon jãtíh Isaías nin pah ã daacátji biíc yoobó ã chãjap jĩ:

18 “Dios nin pah ã niijná caá: ‘Nin wã wahní, wã oini, weemdíh ã túi teo wãhuchah, búdí wã wéina caá. Caandíh Túini Espíritudih wã wãhbipna caá, wã wépat biíc yoobó caanbút ã bíbohat pínah niijná. Pánih jumnit,

yoobópdih wã chãjat doonádih nihát baácđih moondíh ã naóhbipna caá.

19 Pánih naóhna, míc jãihcan, bitadih íjajcan, túinijeh ã naóhbipna caá.

20 Moh yéejnit panihnitdih jãihcanjeh, ã túi teo wáacđipna caá. Bitá jígahnitđihbut ã weñabipna caá. Pánih jumna, cãacwã ã míc yéej chãjatdih ámohñit, túinijeh ã chãjat túutđipna caá.

21 **Áih** túini doonádih joinít, nihát baácđih moón caandíh ã túi jepahbipna caá. Páant ã túi jepahachah, queétdih ájeéh ã túi jumap túutđipna caá’, Dios ã niijná caá”, Isaías át niij daacáp tajĩ. (Is 42.1-4)

“Nemép ã wépatjĩh Jesús ã boana caá”, ã niiját (Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Biíh yeó jáap nemép jumnidih jwí pebhna cãacwã ã ub juyáp jĩ. Nemépwã caandíh enat túutcan, ãt wéheat túutcap tajĩ. Páant ã ub juyúchah, Jesús caandíh ã boanap jĩ. Páant ã boanachahjeh, ennit, ã wéhenap jĩ. 23 Pánihatdih ennit, nihát ã wáhi bejep jĩ. Pánih wáhinít, “¿Nin David jumá, Dios ã wahní, jwí maáh pínahna niít?” ã míc niij wábh joyóp jĩ.

24 Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joinít, fariseowãboó

nin pah ĩ niijp jĩ: “Nihcan caá. Nemépwã ĩ maáh Beelzebú ã wēpatjĩhjah caá nemépwãdih ã bacanap”, ĩ míc niijp jĩ.*

²⁵ Páant ĩ niij jenah joyátdih jéihnit, Jesús queétdih nin pah ã niij naáwáp jĩ: “Det biíc baácdih moonjéh yuhna, míc maona, ĩta wun beedáh bej tagaá. Det tátchidih moón biícwã yuhna, míc maona, queébut ĩta jweí peét bej tagaá. ²⁶ Pánihna, Satanás, nemépwã ĩ maáh áihwãdih ã bacanachah, biíc yoobó mantih áta yap tagaá. ²⁷ Obohjeéhtih,

‘nemépwãdih bacanit, ĩ maáh ã wēpatjĩh ã wutna caá’, ñi niiját yoobópdiĥ ã jumuchah nihna, ñijeéh jumnitboó ¿dehe ã wēpatjĩh tiguaá ĩpĩ baca? Páant ĩ bacanachah ennit, ‘ĩ túi chãjna caá’, ñipĩ niijná caá. Pánihna, weém páant wã bacanachah ennit, ‘Á túi chãjcan caá’, ñi jéih niijcán caá. ²⁸ Dios ã wēpatjĩh nemépwãdih wã bacanachah, Dios ã maáh wēpat ñi cãtĩh ã jumna caá.

²⁹ “Nin pahbut ã jumna caá: Wēpép newéih muná ded nuúmihna yuhna, ã jéih waadcán caá. Obohjeéhtih, caandih chéó péanit, áih bií déedih ã jéih ubna caá”, Jesús á niijp jĩ. Páant niijná, nin pah niij naóhna át chãjap wut jĩ: Nemépwã ĩ maáh wēpép ã jumuchah yuhna,

Jesúsboó caandih chah wēpni jumna, ã jéih yap yohna caá.

³⁰ “Ded wãjeéh teo-canni, weemdih en jéihni, nemépwã ĩ maáhjeéh ã jumna caá. Pánih jumna, weemdih jepahíhnitdih ñun yohna caá ã chãjap.*

³¹⁻³² “Nin pah yoobópdiĥ yeebdih wã naóhna caá: Det yéej chãjna, Diosdih yeejép wéhena yuhna, ĩ jwáub túut nuúmúchah, Dios ĩ yéejatdih ã yohbipna caá. Det weém niĥat cáacwã úd jeñédihbut yeejép wéhenit, ĩ túut nuúmúchah, yeejép ĩ wéheatjidih Dios ã yohbipna caá. Obohjeéhtih, det Túini Espíritubodih yeejép ĩ wéhenachah, ĩ yéejatdih ã yohcan niit. Páant ĩ yéej chãjatdih quíib buadcán, Dios queétdih iiguípna ã wahbipna caá”, Jesús queétdih ã niijp jĩ.*

Máa quehe ded pah ã jumat naáwát
(Lc 6.43-45)

³³ “Ded máa nah túini dahna ã quehechah ennit, túini nah ã jumatdih ñi jéihna caá. Obohjeéhtih, biíh nah túicanni ã quehechah ennit, caan náh yeejép ã jumatdih ñi jéihna caá. Pánihat pah, cáac ded pah ã jumatdih jéihíhna, ã chãjatdih enat caá náhap.*

³⁴ Yeéb maiwã panihnit tabit yeejépwã jumna, yoobópdiĥ ñi wéhecan caá.* Cáacwã ded pah ĩ

* 12:24 Mt 9.34; 10.25

* 12:30 Mr 9.40

* 12:31-32 Lc 12.10

* 12:33 Mt

7.20; Lc 6.44 * 12:34 Mt 3.7; 23.33; Lc 3.7

jenah joyát pah biíc yoobó ãpĩ wéhena caá.* ³⁵ **Pániñ jamna, ded táí jenah joiní ãpĩ táí wéhena caá. Obohjeéhtih, ded yeejép jenah joiníboó yeejép ãpĩ wéhena caá.** ³⁶ **Pániñna, Dios ã peéh chãj láa ded yeejép wéhenidih ã peéh chãjbipna caá.** ³⁷ **Táí wéhenidih ‘Meém táini caá’, Dios ã niijbípna caá. Obohjeéhtih, yeejép wéheniboodíh ‘Meemdíh peéh chãjat ã náahna caá’, ã niijbípna caá’,** Jesús queédih ã niijp jĩ.

Jwiit cáacwã jwĩ jéih chãjca naáhdih Jesúsdiñ ã chãj júutat túutat

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ **Biíh láa muú díitboó jwĩ jumachah, biquína fariseowã, Moisés ã wutatjidih bohénitjĩh waád joinít, nin pah Jesúsdiñ ã niijp yah jĩ:**

—Bohéní, jwiit cáacwã jwĩ jéih chãjca naáhdih ma chãj júutú, meém Dios ã wahní yoobópdiñ ma jumatiñ jwĩ jéihyat pínah niijná, ã niijp jĩ.*

³⁹ **Páant ã niijichah joinít, Jesús queét maátadiñ nin pah ã niij jepahap jĩ:**

—**Yeéb yeejépwã Diosdiñ náahcannit ñi jumna caá. Pániñnit jumna, Dios ã wēpatjĩh ñipĩ chãj júutat túutna yah caá. Obohjeéhtih, yeebdíh páant wã chãj júutcan niit. Dios naáwátdih naóh yapani Jonásjidiñ Dios ã wēp chãjat pah muntih weemdíhbut**

chãjnit, ã wēpat yeebdíh ã júutbipna caá. Páant bóojeh ã wēpat júutat ã jumtipna caá.* ⁴⁰ **Pániñna, Jonásjidiñ búdí queéj ã jeéméchah, biíc peihcanni yeó jáap áih wudah díitboó át jumap wut jĩ. Pániñat pah weém niñat cáacwã úud jeñéboó wunnit, jeé íitboó ã yohat túttimah, biíc peihcanni yeó jáap caánboó wã jumtipna caá. Pániñat túttimah, wã jwáub boopud júúwáchah, Jonás ã yapatjidih náñnit, Dios ã wēpatdiñ ñi jéihbipna caá.***

⁴¹ **Jonás Nínive tútchidiñ moonjidiñ Dios queédih ã peéh chãjat pínah doonádiñ ã naáwáchah, ã yéjatdiñ cádahnit, ã túut nuúm beedép wut jĩ. Pániñna, cáacwádiñ ã peéh chãjat yeó jáapdiñ queét Nínive tútchidiñ moondíh Dios ã peéh chãjcan niit. Obohjeéhtih, Jonásji chah caá weém wã jumap. Páant wã jumachah yahna, yeéboó weemdíh ñi jepahcan caá. Páant ñi jepahcat jib Dios yeebdíh búdí ã peéh chãjbipna caá.***

⁴² **Chóop yapapboó jumni baácdiñ moón ã maáh wili maáh Salomón táí jéihni ã jumatiñ doonádiñ joinít, ã naáwátdih joyát túut niijná, yuúpmant mit júúwáp wut jĩ. Obohjeéhtih, caán táí jéihni ã jumatiñ chah weémboó wã jumna**

* 12:34 Mt 15.18; Lc 6.45

* 12:38 Mt 16.1; Mr 8.11; Lc 11.16

* 12:39 Mt 16.4;

Mr 8.12 * 12:40 Jon 1.17

* 12:41 Jon 3.5

caá. Páant wã jumuchah yuhna, yeéboó weemdih ñi joíhcan caá. Páant ñi joíhcat jíb cãacwãdih ã peéh chãjat yeó jáapdih Dios yeebdih búdí ã peéh chãjbipna caá, Jesús ã niijíp jĩ.*

Bacaniji nemép ded pah ã jwúub waadát

(Lc 11.24-26)

⁴³ **“Nemép ã bacaniji, mœú wihcaphoó jibna, ã jumat pínah biíh mœú pánihnidih ã táoh bidna caá. Pánih bidna yuhna, ã jéih bid jũicán caá. ⁴⁴ Pánih bid jũicán, ‘Weemdih ã bacaniji mœuná wã jwúub bejbipna caá, páant muntih’, ã míc niij jenah joiná caá. Páant niij jenah joinít, ã jwúub juí enechah, ãih mœují táí tóodh ámohni panihni ã jumna caá. Caán cãacboó ã túut nœumcáh, ãih jêc páantjeh pãa lajni panihni ã jumna caá. ⁴⁵ Páant ã jumuchah ennit, nemépboó bita siete ã chéenwã chah yeejép wutnitdih bid wáacnit, queétdih ã numah waadná caá. Páant yeejép ã wutuchah, ã waadni cãac chah yeejép chãjni ã jumbipna caá. Pánihat dée pah yeéb yeejépwãdih ã yapbipna caá”, Jesús cãacwãdih ã niijíp jĩ.**

Jesús ã déewã caandih ã bidat

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Páant Jesús queétdih ã naáwát pónih, caandih

míc wéheat túut niijná, ã ín ã úudwã biíc dih jóocmant ãt juyúp wat jĩ. ⁴⁷ Páant ã juyúchah ennit, jwĩjeéh jumni Jesús dih nin pah ã niijíp jĩ:

—*Ma enee! Meemdih míc wéheat túut niijná, ma ín ma úudwã biíc dih jóocmant ã pãina caá, ã niijíp jĩ.*

⁴⁸ —**Ma niiját túina caá. Obohjeéhtih, ¿Dedh tiguaá wã ín? ¿Det tiguaá wã úudwã? ã niijíp jĩ.**

⁴⁹ Páant niijnít, jwiít ã bohénitdih júatnit, nin pah ã niijíp jĩ:

—**Nít caá wã ín, wã úudwã panihnit. ⁵⁰ Det wã íp Dios ã náahat pah chãjnitjeh wã úud, wã jwan, wã ín panihnit ã jumna caá, ã niijíp jĩ.**

13

Waáh momni naáwát
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Caán yeó jáapjeh muntih Jesús mœú diítboó jumniiji ã bac bejep jĩ. Pánih bac bejnit, ím jwéejna jwiít dih ã numah dei bejep jĩ. Pánih dei bej, caanná juibínit, jwĩ chũudup jĩ. ² Páant jwĩ chũuduchah ennit, dawá cãacwã ã pebh míc wáac juyúchah, búdí jááj chóodih waadnít, ã chũudup jĩ. Jwiítboó bita biíc dih jwĩ ñuhup jĩ.* ³ ã jenah joyátjĩh queétdih bohéna, nin pah ã niij naáwáp jĩ:

“Biíc newé, waáh momodih ã bejep be. ⁴ Páant ã waáh bojochah, biquí tíibna namádih ã bœug ñãjap yuh

* 12:42 1R 10.1-10; 2Cr 9.1-12 * 13:2 Lc 5.1-3

be. Obohjeéhtih, waícanjeh júóhnit, jwébehwã caán tíbnadih í jeemp beedánap be. ⁵ Biíh tíbna jeejéh yewéni baác jumapboó á bugg ñájap be. Pánih bugg ñájnit, waícanjeh á chíih júúwáp yuh be. ⁶ Pánih chíihna yuhna, yeó tubit á chãhachah, ñeh bainíjeh jumna, á diib téhah bejep be. ⁷ Biíh tíbna nemép óot cãtíh á bugg ñájap be. Pánih bugg ñájnit, á chíihichah, caán nemép óotnaboó caandíh á chíih yap bejehchah, momni-boó mánahnit, á wunah bejep be. ⁸ Obohjeéhtih, biíh tíbna táini baácboó á bugg ñájap be. Pánih bugg ñájna, chíihnit, á táí quehep be. Pánihna, caánboó chíihni biquí wawánadih cien tíbna, biíh wawánadih sesenta tíbna, biíh wawánadih treinta tíbna á jumap be. ⁹ Ded molít jumna, á táí joyó naáh!” queétdih á niijíp jĩ.

*Á bohénit beh joicán,
Jesúsdih í wábh joyát*

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Páant á niiját túttimah, jwiít á bohénit á bohéatdih beh joicán, á pebhna jubínit, nin pah jwí níj wábh joyóp jĩ:

—¿Dépanih tigaá cãacwãdih bohéna, ma jenah joiní naáwátjĩhjih mapĩ bohé? jwí niijíp jĩ.

¹¹ Páant jwí niijíchah joinít, Jesús nin pah jwiítidih á níj jepahap jĩ:

—Dios jwí maáh yoobát jumna, nihát cãacwãdih á teo wáacat pínah dooná, jwí déewã jon jãtíh moondíh á jéihya jwuhca naáh doonádh bugg yeéb wã bohénitdih Dios á jéihyaat túttna caá. Obohjeéhtih, bitadih páantjeh á jéihya jwuhcan caá. ¹² Det caán doonádh táí joinítidih chah á jéihyabipna caá. Obohjeéhtih, det táí joicánnitboodíh bainí í jéihyatdih á dáuc wáyat pah á chãjbipna caá.*

¹³ Cãacwã quíib wihcannit dée, ded pah í enatdih í beh encan caá. Molít wihcannit dée, í joiná yuhna, í jéih beh joicán caá. Páant í jumatdih jéihna, wã jenah joiní naáwátjĩhjih queétdih wã bohéna caá. ¹⁴ Jon jãtíh Isaías á daacátji pah caá í jumap.

‘Nin pah caá Dios á niijíp: “Wã naáwátidih maatápdih joiná yuhna, caandíh ñi beh joicán níit. Ded pah wã chãjatdih enna yuhna, ñi beh encan níit.

¹⁵ Ded pah wã naáwát, wã chãjatdihbut jéihíhcannitjeh ñi jumna caá. Pánih jumnit, weemdíh joíihcan, ñíih molítidih ñi nem teona caá. Wã chãjatdih eníhcan, ñi quíib ñona caá. Páant ñi chãjcan nihna, táí

* 13:12 Mt 25.29; Mr 4.25; Lc 8.18; 19.26

enna, túi joiná, túi beh joinít ñita jum tagaá. Pánih túi beh joinít jumna, túut nuumnít, weemdíh ñita bid tagaá. Páant weemdíh ñi bidichah, ñi yéejatdih yohnit, yeéb iiguipna ñi bejat déedih wáta túi ub tagaá”, Dios á niijná caá’, Isaías át niij daacáp tají. (Is 6.9-10)

16 “Obohjeéhtih, yeéb wá bohénitboó jéihíhnit jumna, ennit, ñi beh enna caá. Joinít, ñi beh joiná caá. Páant ñi jumuchah, Dios yeebdíh á wéi enna caá. 17 Yoobópdi h yeebdíh wá naóhna caá. Buu ñi enatdih jon játih moón Dioíhwá, Dios naáwátidih naóh yapanitbut bádí eníhna yuhna, í encap jí. Buu ñi joyátidihbut bádí joíhna yuhna, í joicáp jí”, Jesús jwiítidih á niijp jí.*

Waáh momni naáwátidih Jesús á beh joyáat

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 “Waáh momni naáwátidih beh joyát túut niijná, nindih wá naáwáchah, ñi túi joyoó. 19 Wíih túini dooná naóhni waáh momni panihni caá. Biquína joinít namáboó buug ñájni panihni í jumna caá. Caandíh joiná yuhna, beh joicán, í jepahcan caá. Pánihna, caandíh í joyát táttimahbitjeh, nemépboó jóóhni, jwébehwá caán

tíbnadih í jeémát pahjeh, queét í joyátjidih á quíib buudána caá. 20 Bitá joinítboó, jeejih yewéni baácidih buug ñájni panihni í jumna caá. Caandíh joinít, bádí í wéi jwuhna yuh caá. 21 Obohjeéhtih, wéi joiná yuhna, ñeh jáap bejni panihni í jumna caá. Pánihna, yeejép á yapachah, wíihwá í jumat jíib bitá queétdih í yéej chájachah, waícanjeh wíih túini doonádih í cádahna caá. 22 Bitá joinítboó nemép óotna cátih buug ñájni panihni í jumna caá. Caandíh joinít, í jepahna yuh caá. Obohjeéhtih, nin baácidih bóodih bádí jenah joinít, bíí déedihbut bádí í bidna caá. Páant í jenah joyóchah, í joiní túini dooná pácahi panihni íih caolihboó á jéih behcan caá. Pánihna, caandíh jenah joicán, túiniboodíh í jéih chájcan caá. 23 Obohjeéhtih, bitaboó wíih túini doonádih joinít, túini baácboó buug ñájni panihni í jumna caá. Caandíh joiná, túi beh joinít, í túi jepahna caá. Pánih jepahnit jumna, Dios á náahat pahjeh í túi chájna caá. Biquína, cien tíbna á quehat pah, chah túini yoobát í chájna caá. Bitá, sesenta tíbna á quehat pah, túini í chájna caá. Bitaboó, treinta tíbna á quehat pah, namp túini í chájna caá”, Jesús jwiítidih á niijp jí.

* 13:17 Lc 10.23-24

Trigo cãtĩh yeejép yĩlip ã chíihat naáwát

²⁴ “**Dios ã maáh jummat nin pah ã jumna caá: Wápchi mínah ãih wápchiboó trigodih ã momop yah be.**

²⁵ **Obohjeéhtih, caán, nihat ãjeéh moonbút ĩ ũwat pónih, caandĩh enĩhcanniboó ãih wápchina junít, ã momatji cãtĩh yeejép yĩlipdih ã momop be. Mom péanit, ã bejep be.** ²⁶ **Táttimah, trigo chíihnit, ã jáap quehe jũwáchah, yeejép yĩlip ã jummatdihbut teo wũhnit ĩ enep be.** ²⁷ **Pãnih ennit, wápchi mínah pebhna jubínit, nin pah ĩ niij wúbh joyóp be: ‘¿Maá, trigodihjeh ma momochah yuhna, dépanih tigaá miĩh wápchidih yeejép yĩlipbut ã chíih?’ ĩ niijíp be.**

²⁸ **‘Weemdĩh enĩhcanni caandĩh át momop taga’, ã niij jepahap be. ‘¿Caán jáoni yĩlipdih jwĩ wui yóh jĩih?’ ĩ niij wúbh joyóp be.** ²⁹ **‘Ñi wui yóhca bojoó. Caandĩh wuiná, trigodihbut ñita wui yóh tagaá.** ³⁰ **Trigo yĩlip biĩcdih ã beh jwuhũ naáh. Caán trigo ã behechah, yeebdĩh nin pah wã niijbípna caá: “Yeejép yĩlipdih ñi jwĩh wuyúú. Pãnih wui, nah chéo péanit, caandĩh ñi cáo yohoó. Pãnih cáo péanit, trigoboodĩh ñi bóod ubuú. Pãnih bóod ub beedãnit, caandĩh wã ámohat muuná ñi ámohoó”, wã niijbípna caá’, caandĩh teo wũhnitdih wápchi**

mínah ã niijíp be”, Jesús ã niijíp jĩ.

*Mostaza tĩb naáwát
(Mr 4.32; Lc 13.18-19)*

³¹⁻³² **“Dios ã maáh jummat nin pahbut ã jumna caá: Mostaza tĩb cão tĩbih pah bóo ã jumna caá. Pãnih bainí tĩbih jumna yuhna, caandĩh ĩ momochah, chíihna, ã túi behna caá. Páant ã behechah, ãih cãcanaboó dawá jwébehwã ĩpĩ jaamná caá. Pãnihat pah tigaá Dios ã maáh jummat. ãihwã daocãnnit jwĩh jumnitji, táttimah ĩ dao béjbipna caá”, Jesús ã niijíp jĩ.**

*Pan paáani naáwát
(Lc 13.20-21)*

³³ **“Dios ã maáh jummat pan paáani panihni ã jumna caá. Pandih chãjĩhna, yad wili trigo ojdiħ pamapdiħ yacnit, mahjĩh wid, caandĩh paáani pĩnahdihbut mipĩ túi widna caá. Pãnihna, niħat mi widniji ã túi paabípna caá. Pãniħat pah tigaá Dios ã maáh jummat doonãdih joinít, cãacwã ĩ túut nuumbípna caá. Queét joinítboó bitadiħ ĩ jwúub naáwáchah, dawá joinít, queétbut ĩ túut nuumbípna caá”, Jesús jwiĩtdih ã niijíp jĩ.**

Jesús ã jenah joiní naáwátnejĩhjih cãacwãdih ã bohéat

(Mr 4.32-34)

³⁴ **Cãacwãdih bohéna, ã jenah joiní naáwátjĩhjih Jesús ãpĩ bohénap jĩ.** ³⁵ **Pãnih**

bohéna, Dios naáwát dih naóh yapani nin ã daacát ji pahjeh biíc yoobó ã pi bohénap ji:

“Nin pah Dios ã niijná caá: ‘Wã jenah joiní naáwát jîh wã bohé bipna caá. Nin baác dih wã chãjat túttimah, cãacwã dih wã naóh jwahca naáhdih wã naóh bipna caá’, ã niijná caá”, ãt niij daacáp tajî. (Sal 78.2)

Trigo cãtîh yeejép yîlip naáwát dih ã beh joyát

³⁶ Pánih naóh péanit, jááj chóodih chúdniji aáb jũóh nit, caandîh joinít dih “Jwî bejna caá”, niijnít, mæná Jesús jwiít dih ã namah jwúub aab béjep jî. Pánih mæná aab juibínit, jwiít caandîh nin pah jwî niijíp jî:

—Trigo cãtîh yeejép yîlip chíihat naáwát jîh ma bohénachah, jwî beh joicán beé. Pánihna, jwiít dih ma jéihya naáwá, jwî niijíp jî.

³⁷ Páant jwî niijíchah joinít, Jesús nin pah ã niij jepahap jî:

—Weém, nihat cãacwã úud jeñé, wápchi mínah panihni caá. Weém Dios ã wahni jumna, trigodih momni panihni wã jumna caá. ³⁸ Nin baác wápchi panihni, Diosdih jepahnit trigo panihnit ã jumna caá. Obohjeéhtih, nemépwã ã maáhdih jepahnitboó trigo cãtîh chíihni yeejép yîlip panihni ã jumna caá. ³⁹ Nemépwã ã maáh wápchi

mínahdih eníhcanni yeejép yîlipdih momni panihni caá. Caán trigo ã behchah, ã bóod ub láa, péeni yeó jáap panihni caá. Ángelwã caán trigodih yeejép yîlipdihbut bóod ubnit panihnit ã jumna caá. ⁴⁰ Trigodih ubnit, yeejép yîlipboodîh ã wuí cáwat pah péeni yeó jáapdih nemépihwãdih iiguípboó ã yohbipna caá. ⁴¹ Weém nihat cãacwã úud jeñé, wîh ángelwãdih nin baácboó wã wahbipna caá, wîh cãacwã cãtîh yeejép chãjnit, yéj chãjat túutnitdihbut ã ub bejat pínah niijná. ⁴² Pánih ub bejnit, queétdih iiguípboó ã yohbipna caá. Caán iiguípboó jumna, jîgahnit, queétjeh ã míic néeh chãác juibípna caá. ⁴³ Dioíhwãboó jwî íp Dios biíc dih ã maáh jumupboó ã jumbipna caá. Caanjîh jumna, yeo páh táí yeh iigní panihnit, maáta ã jumbipna caá.* ¡Ded molít jumna, ã táí joyó naáh! Jesús jwiít dih ã niijíp jî.

Búdí jîb jumnidih bihni naáwát

⁴⁴ “Dios ã maáh jummat wápchiboó búdí jîb jumnidih ã baad bihni panihni ã jumna caá. Biíc newé caán wápchi mínahdih teo wãhna, caán búdí jîb jumnidih bid joinít, búdí wéina, ã jwúub bihip be, páant mantih. Pánihna,

caandih búdí náahna, áih bíí déedih jíib chāj beedánit, caán jíibjīh wápchidih ā jíib chājap be. ‘Buu caán wápchi wīih ā jumuchah, caánboó wā bid juníjibut wīihjeh ā jumna caá’, wēinit, ā míic niijíp be. Dios ā maáh jumapboó ñi waadát pínah caán búdí jíib jumni panihni ā jumna caá”, Jesús ā niijíp jī.

Búdí jíib jumni perla wāt jumni naáwát

45 “Dios ā maáh jumat nin panihnibut ā jumna caá. Búdí jíib jumni jeé tíib dée perlas wāt jumni tíibnadih jíib chājniboó chah jíib jumni perlas tíibnadih nihát pehbboó ā bid bejep be. 46 Chah búdí jíib jumni tíibdih bid junít, caandih jíib chājīhna, nihát áih bíí déedih jíib chāj wāhūdhīh ā bejep be. Pánih jíib chāj wāh beedánit, caán búdí jíib jumni tíibdih ā jíib chājap be. Caán tíibdih búdí ā náahat pah, Dios ā maáh jumapboó waadát pínahdih chah bidat caá náahap”, Jesús ā niijíp jī.

Ñúó naáwát

47 “Dios ā maáh jumat nin pahbut ā jumna caá. Cáacwā queejwādhīh júut maona, ñúodih ī yoh báahanachah, queejwā jumat yoobó ípī chūúhna caá. 48 Páant dawá ī chūúúchah, nihát queejwādhīh íim jwēejna ub ñáan juibínit, táinitdihjeh ī ñíona caá. Pánih ñíonit, íih

wāhnaboó ípī mao yacna caá. Obohjeéhtih, jeémpca naáhwāboodih ípī yohna caá. 49-50 Pánihat pah, péeni yeó jáapdhīh ángelwāboó cáacwādhīh ī ñíobipna caá. Yeejépwādhīh ñíonit, iiguípna ī yohbipna caá. Caán iiguípboó jumna, jīgahnit, queétjeh ī míic néeh chāác juibípna caá”, Jesús jwiítidih ā niijíp jī.

Máa bohéat, jáap bohéat

51 Páant niij péanit, Jesús jwiítidih nin pah ā niij wābh joyóp jī:

—¿Butéh wā bohéatdih ñi beh joinít beé? ā niijíp jī.

—Jwī beh joiná beé, caandih jwī niij jepahap jī.

52 Páant jwī niij jepahachah joinít, jwiítidih nin pah ā jwáub niij naáwáp jī:

—Det Moisés ā watatjidih bohénit Dios ā maáh jumatdihbut bohéna, máadhīh, jáapdhībut cáacwādhīh ī jéih bohéna caá. Queét bohénit mūú mínah panihnit caá ī jumap. Caán, bitadhīh teo wáacat túut niijná, áih mūúdhīh jumni táinidih ub bacanit, jáapdhīh, máadhībut queétidih ā jéih wāhna caá, Jesús jwiítidih ā niijíp jī.

Nazaret tútchiboó ī bejat

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Páant ā jenah joiní naáwátñajīh bohé péanit, Jesús jwiítidih ā numah bejep jī. 54 Pánih bejnit, ā behni tútchina jwī juibínap jī. Caanná juibínit, jwiít judíowā jwī míic wáacat

muna waadnit, caanjih jumnitdih a bohénap jĩ. Páant a bohénachah joiná, joí wáhi bejnit, nin pah i míic níj wáhb joyóp jĩ:

—¿Dedmant tigaá nin bohéatdih át joí? ¿Dépanih tigaá a túi jéih beedá? Dios a wēpatjih jwiit cáacwā jwĩ chājca naáhdih āpĩ chājna caá. ⁵⁵ ¿Nin máa teoni wáuh nihcan níit? ¿Á íin María nihcan níit? ¿Santiago, José, Simón, Judas, a úudwā nihcan níit? ⁵⁶ ¿Yad jupuna yaádh nin tátchidih jwĩjeéh jumnit nihcan níit? Pánihna, jwiit jwĩ jummat pahjeh jumni tigaá a jumap. ¿Pánih jumna yuhna, nin bohéatdih dee tigaá át joí? i níjíp jĩ.

⁵⁷ Páant níj jenah joinít, íjna, caandih i náahcap jĩ. Páant i náahcatdih enna, nin pah queétdih Jesús a níjíp jĩ:

—**Dios naáwátdih naóh yapanidih bita ípĩ wēi joiná caá. Páant i wēi joyóchah yuhna, áih tátchidih moón, a déewāboó caandih ípĩ joíhcan caá. Pánihna, ninjih wā behechah ennitji, weemdih ñi joíhcan caá, a níjíp jĩ.***

⁵⁸ Caandih i joíhcah enna, caán tátchidih Dios a wēpatjih daocáni láajeh Jesús a chāj júutap jĩ.

14

*Juan Daabáni a wnat
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)*

¹ Caán láa Herodes, Galilea baácdih moón i maáh, Jesús

ded pah a chājat doonádih át joyóp wut jĩ. ² Pánih joinít, caandih teo wáhnitdih nin pah át níjíp wut yuh jĩ: “Wā maoniji Juan Daabáni át jwáwb boo pud jūóh tagaá. Pánih jwáwb booni jumna, jwiit cáacwā jwĩ jéih chājca naáhdih át chājav taga”, át níjíp wut jĩ. Jesúsdi “Juan tigaá”, át níj jenah joyóp wut yuh jĩ.

³⁻⁵ Juandih a mao yohat tútat pínah jãtih, Herodes a úud Felipe áadih át bíbohóp wut jĩ. Páant a chājat doonádih joiná, Juan Daabáni Herodesdih nin pah át níj jūihñap wut jĩ: “Ma úud áadih dúuc wái áa jumna, Dios a wúatdih yap yohna caá ma chājav”, át níjíp wut jĩ.*

Páant a níját jíb Herodes caandih át mao yohíhip wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, “Juan Dios naáwátdih naóh yapani a jumna caá’, judíowā i níj jenah joiná caá. Pánihna, caandih wā mao yohat tútuchah, queét weemdih ita íj tagaá”, níj jenah joinít, queétdih át úumap wut jĩ. Pánih úumna, Juandih mao yohcanjeh, caandih teonit, chéwat tútnit, nemat muáboó át nemat tútup wut jĩ. Yad Herodías mi wúuchah joinít, páant át chājav wut jĩ.*

⁶ Pánihat táttimah, Herodes a cáac jumni yeó jáapjidih náhnit, numah jeémát át chājav wut jĩ. Pánih chājnit, caanjih jumnit i enechah, a aá num mit eo júutap wut jĩ.

* 13:57 Jn 4.44

* 14:3-5 Lv 18.16; 20.21

* 14:3-5 Lc 3.19-20

Páant mi eo júutachah enna, Herodesboó búdí át weñep wut jĩ. Pánih wēninit, caántdih nin pah át niijíp wut jĩ:

7 —Dios ã enechah, meemdih yoobópdihi wã naóhna caá. Dedé ma náahatdih weemdih ma wãbúchah, meemdih wã wãhbiipna caá, caántdih át niijíp wut jĩ.

8 Páant ã niijíchah joinít, mi ìin ded pah mi niiját tútat pahjeh Herodesdih mit jepahap wut jĩ.

—Juan Daabáníh wao dáhdih dúuc bóodat tútú. Pánih péanit, pamapjih ãih wao dáhdih cáagnit, weemdih ma wãhuá, caán ã wunatdih wã jéihyat pínah niijná, mit niijíp wut jĩ.

9 Páant mi niijíchah joinít, Herodes búdí át jĩgahap wut yah jĩ. Obohjeéhtih, caanjih míic wáacnitdih tíicnit, “Meemdih wã wãhcan niít”, caántdih át jéih niijáp wut jĩ.

10 Pánihna, Juaníh wao dáhdih át dúuc bóodat tútup wut jĩ, buca. 11 Pánih péanit, pamapjih ãih wao dáhdih cáagnit, ìt ub jũwúp wut jĩ. Pánih ub jũóhnit, Herodías nũemdih ì wãhachah, caántboó mi ìindih mit teo yapanap wut jĩ.

12 Páant ì chãjat túttimah, Juan ã bohénitji jũóhnit, ãih bácahjidihi ubnit, cãac yohop ìitboó ìt yohop wut jĩ. Pánih yoh péanit, queét jünít, Jesúsdihi naáwádihi ì juyúp jĩ.

Cinco mil cãacwãdih Jesús jeémát ã wãhat

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn

6.1-14)

13 Páant ì niijní doonádih joí péanit, jãáj chóona waadnít, cãac wihcapboó Jesús jwiít dih ã numah chúuh bejep jĩ. Jwiít Jesús biíc dihi jwí chúuh bejat doonádih joinít, caandih jwãáát tút niijná, dawá ìih tútchinamant jũóhnit, ìim jwëejmant ìt púud bejep tajĩ. 14 Jwiít jwí chúuh jũbíát pínah jãtih, queét ìtát jũbínap tajĩ. Pánihna, dawá cãacwã ì páñachah ennit, Jesús queétdih át jĩgah enep jĩ. Pánih jĩgah enna, ì ub jũóhnit wunnitdih ã boonanap jĩ. 15 Cheyeh jamuchah, jwiít ã bohénit caandih nin pah jwí niijíp yah jĩ:

—Cheyeh caá. Nin pebhit tútchi wihcan caá. Pánihna, queétdih yuúpbít jũmni tútchina ma wahaá, jeémát dihi ì jíb chãjat pínah niijná, jwí niijíp jĩ.

16 —**Ì bejca bojo naáh. Yeebjéh queét ì jeémát pínahdih ñi wãhuá,** Jesús jwiít dihi ã niij jepahap jĩ.

17 —Obohjeéhtih, biícjĩh bóo téihya botoni pan dahna, chéne queejwãbitdihjeh jwí bíbohna caá, jwí niijíp jĩ.

18 —**Caán ñi bíbohniidih weemdih ñi ub jũwá,** ã niijíp jĩ.

19 Páant ã niijíchah joinít, ub jũóhnit, caandih jwí wãhap jĩ. Páant jwí wãhat túttimah, yílípboó cãacwãdih ã chúudat tútup jĩ. Páant ì chúudachah, biícjĩh bóo téihya pan dahna chéne queejwãdihbut ubnit, chéi ennit, “**Túina caá, Paá**”,

Diosdih ã niijíp jĩ. Páant niij péanit, pan dahna, queejwã biíc dih jwiít dih ã daj wãhup jĩ. Páant ã daj wãhuchah, jwiítboó nihat cãacwãdih jwĩ pãááp jĩ. ²⁰ Páant jwĩ pãááchah, nihat ì túi jeémp wud jumup jĩ. Pánihna, ì jũdh jeémpnidih doce wãhna jwĩ ub yac yáwanap jĩ. ²¹ Caandíh jeémpnit neonádihjeh jwĩ jenah enechah, cinco mil ì jumup jĩ. Yaádh, ì wehbat ì jeémép jĩ.

Jesús ìmjih ã yáac chãi bejat, Pedrobat ã bejat

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Páant jwĩ jeémp péanachah, jwiít ã bohénitdih Jesús ã chúh bej páñat túutap jĩ. Pánih chúh bejat túutnit, cãacwãdihbat ìih tútchina ãt jwũub bejat túutap wut jĩ. ²³ Pánih wah péanit, ã ípdih wúbát túut niijná, jeéboó ãt páuh laab béjep wut jĩ. Pánih páuh laab béjnit, tõo ñáh jũúwúchah, biícjeh caánboó ãt jum jwãhup tajĩ. ²⁴ Caánboó Jesús ã jumat pónih, ìim tac yoób jwiítboó jwĩ bũug lájachah, jwĩ wawápmant johlit, nolihatbut búdí ã jũúwúchah, maatápdih meenná yuhna, jwĩ jéih bejcap jĩ. ²⁵ Pánihna, johlit páantjeh búdí ã johochah, baáb aabá bojat pínah jãtíh, Jesús jwĩ pebhna ìmjih ã yáac chũi jũúwúp jĩ. ²⁶ Jwĩ pebhna ã jũúwúchah ennit, búdí jwĩ úumap jĩ.

—¡Cãaquíh dadah caá! jwĩ niij ñaacáp yuh jĩ.

²⁷ Páant jwĩ úumuchah ennit, Jesúsboó jwiít dih nin pah ã niijíp jĩ:

—¡**Weemjéh tigaá! ;Weemdíh ñi en úumca bojoó!** ã niijíp jĩ.

²⁸ Páant ã niijíchah joinít, Pedroboó caandíh nin pah ã niijíp jĩ:

—Maá, yoobópdih meemjéh jumna, ìmjih weemdíhbut ma pebhna ma yáac chũi bejat túutú, ã niijíp jĩ.

²⁹ —**Ma jũúwú,** Jesús ã niij jepahap jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, Pedro jãáj chóodih jumniiji ìmjih dei ñahnit, Jesús pebhna ã yáac chũi bejep yuh jĩ. ³⁰ Obohjeéhtih, johlit nolihatbut búdí ã jumuchah enna, ãt úumap jĩ. Pánih úumna, daab béjnajeh, Jesús dih nin pah ã niij ejep jĩ:

—¡Maá, weemdíh ma teo wáacá! ã niijíp jĩ.

³¹ Páant ã niijíchahjeh, ãih téihyadih teonit, Jesús caandíh ã wái ñahanap jĩ.

—¡**Bainíjeh wã wẽpatdih ma jenah joiná caá! ¿Dépanih tigaá weemdíh ma túi jenah joicán?** Pedrodih ã niijíp jĩ.

³² Páant ã niiját túttimahjeh, jãáj chóona queét ì waadáp jĩ. Páant ì waadáchahjeh, johlit ã yayáh bejep jĩ. ³³ Páant ã yapachah ennit, jwiít ã bohénit Jesús dih jwĩ wẽi naáwáp jĩ.

—¡Yoobópdih meém Dios wũuh tigaá ma jumup! jwĩ niijíp jĩ.

Genesaret baácdih moón wánnitdih Jesús á booaat
(Mr 6.53-56)

³⁴ Pánih ímdih chúuh bejnit, Genesaret wát jumni baácna jwí chúuh júbínap jĩ. ³⁵ Páant jwí júbínachah, caán baácdih moón Jesús dih beh ennit, caán tútchinadih moondíh á juyát doonádih ít wahap tajĩ. Pánihna, caán doonádih joinít, dawá í chéenwá tubúp chūhñitdih Jesús pebhna í ab juyúp jĩ. Pánih ab joinít, nin pah Jesús dih í niijíp jĩ:

³⁶ —Míih yégueh chóodihjeh nit wánnitdih ma tewat tútú, í niijíp jĩ. Pánihna, áih yégueh chóodih teonit pah moonjéh í boonap jĩ.

15

Cāacwā ded pah í míc yéjaat

(Mr 7.1-23)

¹ Túttimah, Jerusalén tútchidih moón fariseowā, Moisés á wutatjidih bohénit bíicdih, Jesús pebhna joinít, caandíh nin pah í niij wábh joyóp jĩ:

² —¿Dépanih tigaá ma bohénitboó jwí nuowā í wutatji pah í chājcan? Jwiít jwípĩ téih chocat pah, queét í jeémát pínah jãtíh í téih choccac caá, í niijíp yah jĩ.

³ Páant í niijíchah joinít, Jesús nin pah queétdih á niij wábh joí jwáubanap jĩ:

—¿Yeéboó dépanih tigaá **Dios á wutatdih jepahcan, jwí nuowā í wutatboodíh jeh ñi jepah?** ⁴ **Nin pah**

caá Dios á wutap: ‘Ñi mánadih túi wēinit, ñi teo wáacá.* Pánihna, ded á mánadih yeejép á niijíchah, cácdih mao yohnidih peéh chājat pah muntih caandíhbut peéh chājat á jumbipna caá’, Dios át niijíp tajĩ.* ⁵ Obohjeéhtih, páant á niijíchah yahna, yeéboó ded á mánadih teo wáaquíhñidih nin pah caá ñipĩ niij wutap: ‘Ma mánadih teo wáaccanjeh, caán dinerodih Diosboodíh ma wáhuú’, ñipĩ niij wutna caá. ⁶ Pánih wutna, á mánadih ñi túi chājat tútcan caá. Pánih chājat tútcan, Dios á wutatdih jepahat tútcanjeh, jwí nuowā í wutatjiboodíh caá ñi jepahat tútup. ⁷ ‘Jwiít túinit caá’, niijná yahna, cáacwā í encapboó yeéb yeejép chājnit caá. Dios naáwátdih naóh yapani Isaíasji ded pah ñi jumatih yoobópdih át niij daacáp tajĩ:

⁸ ‘Dios nin pah á niijná caá: “Nit weemdíh túi wēi naóhna yahna, yoobópdih í jepahcan caá.

⁹ Pánihna, weemdíh í wēi naáwát dedé pínah nihcan caá. Í jehnah joyátjeh wutnit, ‘Nin pah caá Dios á wutat’, í niij yee naóh bohéna caá”, Dios á niijná caá’, Isaías át niij daacáp tajĩ, (Is

* 15:4 Ex 20.12; Dt 5.16 * 15:4 Ex 21.17; Lv 20.9

29.13)
Jesús ã niijíp jĩ.

¹⁰ Páant niij péanit, caanjĩh jumnitdih ã pebhna jũúwát tútnit, queétdih nin pah ã niij bohénap jĩ:

—Nin wã naáwátdih ñi túi joyoó. ¹¹ Dios ã enechah, ñi jeémát yeebdíh ã yéejacan caá. Obohjeéhtih, ded pah ñi niijátboó yeebdíh ã yéejana caá, ã niijíp jĩ.

¹² Páant ã niiját túttimah, jwiítboó caandíh nin pah jwĩ niijíp jĩ:

—Páant ma niijíchah joinít, queét fariseowã búdí ĩ ijna beé, jwĩ niijíp jĩ.

¹³ —Obohjeéhtih, queét fariseowã wã íp Dios ã momca naáh panihnit ĩ jumachah, queétdih ã yoh beedábipna caá. ¹⁴ Pánihna, queétdih páantjeh ñi enah bojoó. Queét jéih encannit pah Diosdih ĩ jéihcan caá. Pánih jéihcan yuhna, bita jéih encannit panihnitdihbut ĩ bohéna yuh caá. Pánih jéih encannit míc jumna, ítdih ĩ buug yácat pah, queét nihat iiguípna ĩ bejbipna caá, jwiítidih ã niij jepahap jĩ.*

¹⁵ Páant ã niijíchah joinít, Pedroboó nin pah ã niijíp jĩ:

—Jwiítidih ma naáwátjidih ma jéihyanaá, ã niijíp jĩ.

¹⁶ —¿Yeebbát páantjeh ñi beh joi jwáhcan niit?
¹⁷ Dedé ñi jeémátji ñih wudah diítboó jumnijidih ñipĩ jont yohna caá. Caán ñih caolihdih, ñi jenah

joyátidihbut chũúhcan, Dios ã enechah, yeebdíh ã jéih yéejacan caá. ¹⁸ Obohjeéhtih, ded pah yeejép ñi jenah joyát pah ñi niijíchah, caán caá Dios ã enechah, yeebdíh ã yéejanap.* ¹⁹ Nindih ñi túi náhninaá: Yeejép chãjat, mao yohat, ñi áa nihcannitjĩh yeejép chãjat, numát, yeeat, yeejép míc niiját pínahdihbut ñipĩ jenah joiná caá. ²⁰ Páant ñi jenah joyátjeh caá, Dios ã enechah, yeebdíh ã yéejanap. Obohjeéhtih, ñi téih chocochah, ñi chocc-ahbut yeebdíh híic yoobó ã enna caá, ã niijíp jĩ.

Judío nihcannih Jesúsdihi mi jepahat

(Mr 7.24-30)

²¹ Páant niij bohé péanit, Jesús Tiro tútchi, Sidón tútchi jumni baácna jwiítidih ã numah bejep jĩ. ²² Caanná jwĩ juibínachah, caán baácndih bóli Jesús pebh joinít, nin pah mi niij ñaacáp jĩ:

—¡David juma, Dios ã wahni, weemdíh ma jĩgah eneé! ¡Wã numdih nemép jumna, caántdih búdí ã moh yéejana caá! mi niijíp jĩ.

²³ Páant mi niijíchah joiná yuhna, caántdih ã jepah jwuhcap jĩ. Páant ã jepahcatdih enna, jwiít ã bohénitboó caandíh nin pah jwĩ niijíp jĩ:

—Páantjeh jwiítidih mi ñaac péenachah, ma jwúub bejat tútú, jwĩ niijíp jĩ.

* 15:14 Lc 6.39 * 15:18 Mt 12.34

24 — **Judiowã buudnit owe-jawã panihnit i jumuchah ennit, queédihjeh teo wáacat náahna, Dios weemdih a wahap ji,** Jesús jwiít dih a niijíp ji.

25 Páant a niijíchah joinít, caánt judío nihcannihboó a pebh bódicha caj yoh ñajnit, nin pah mi niijíp ji:

—¡Maá, weemdih ma teo wáacá! mi niijíp ji.

26 — **Wébit i jeémát pínahdih ubnit, ñih mujjiowádih jwí wáhuchah, a táican caá. Pánihat pah judiowã i jeémát panihnidih biíh baácdih moondih wã wáhuchah, a táican caá,** Jesús caánt dih a niijíp ji.

27 —Ma niiját yoobóp dih tigaá, Maá. Obohjeéhtih, queét i jeémp jéenanidih mujjiowã ipí jeémpna caá, mi niijíp jehapap ji.

28 — **Meéamboó weemdih táí jenah joinih ma jumuchah, ma niiját pah wã chájna caá,** Jesús caánt dih a niijíp ji.

Páant a niijíchahjeh, mi nuúm mit boonap wat ji.

Jesús dawá cāacwādih a booaat

29 Pánihat túttimah, Jesús jwiít dih caanmánt Galilea íim jwéejna a numah dei bejep ji. Caanná dei juibínit, íim jwéejdih jumni jeená a numah púh laab béjep ji. Pánih púh laab juibínit, biícdih jwí cháudap ji.³⁰ Páant jwí cháuduchah enna, dawá cāacwã Jesús pebhna it jéuwúp tají. Pánih jéohna,

i chéenwã wannitdih i jwí jwejep ji. Queét nihat mácah wunat jumnit i jumap ji. Jéih bejcannit, jéih encannit, téihya jítcha wihcannit, jéih wéhecannit, dawá biíh wunat jumnitbut i jumap ji. Páant i jumuchah ennit, Jesús queét nihatdih a boonap ji.³¹ Páant a boonachah, jéih wéhecannitji i wéhenachah joinít, téihya jítcha wihcannitji téihya jítcha i jumuchah ennit, jéih bejcannitji i bejchah ennit, jéih encannitji i enechah ennit, cāacwãboó bádí i en wáhi bejep ji. Pánih en wáhi bejnit, “Jwiít judiowã jwípí wéini Dios bádí a wépatjñ jwiít dih a táí teo wáacna caá”, i niij wéi naáwáp ji.

Cuatro mil cāacwādih Jesús jeémát a wāhat (Mr 8.1-10)

32 Pánih booa péanit, Jesús jwiít dih a pebh jéuwát túutnit, nin pah a niijíp ji:

—**Queét jwíjeéh biíc peih-canni yeó jáap i jumuchah, ñih jeémát a beedná nacaá. Pánih jeémát wihcannit i jumuchah, queédih bádí wã jígah enna caá. ‘Queét nuugúp wun buagná’ niijná, queédih ñih munáboó wã jwáub bejat túutcan níit,** a niijíp ji.

33 —¿Obohjeéhtih, ninjñh tátchi wihcapboó jumna, queét dawá i jumuchah, dedboo tigaá i jeémát pínahdih jwí júb cháj bií? Jesús dih jwí niij wábh joyóp ji.

³⁴ —¿Débói pan tiguaá ñi bíboh? Jesús ã niijíp jĩ.

—Siete pan dahna, daocánni queejwābit, páant bóojeh jwĩ bíbohna caá, caandih jwĩ niij jepahap jĩ.

³⁵ Páant jwĩ niijíchah, Jesús cáacwādh ã chūdat tútup jĩ. ³⁶ Páant ĩ chūdat túttimah, Jesús caán siete pan dahna, queejwābit bícdih abnit, “**Túina caá, Paá**”, Diosdih niij péa, jwiítdih ã daj wāhap jĩ, cáacwādh jwĩ pāáat pínah niijná. ³⁷ Páant queétdih jwĩ pāáat túttimah, ĩ túi jeémp wad jumap jĩ. Páant ĩ jeémp péanachah, ĩ judh jeémpnidih abnit, siete wādh jwĩ ab yac yáwanap jĩ. ³⁸ Caandih jeémpnit neonádihjeh jwĩ jenah enechah, cuatro mil ĩ jumap jĩ. Yaádh, ĩ wehbut ĩ jumap jĩ. ³⁹ Páant ĩ jeémp péanachah, Jesús queétdih ĩh munáboó ã jwáub bejat tútup jĩ. Pánih wah péanit, jāáj chóodih waadnit, Mágdala tútchi jumni baácna jwiítdih ã numah chūh bejep jĩ.

16

Fariseowā, saduceowābut Dios ã wēpatjĩh Jesúsdiħ ĩ chājat tútat

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Biħ lāa fariseowā, saduceowā bícdih Jesús pebhna ĩ juibínap jĩ. Cáacwā ĩ jéih chājca naáhdih Jesúsdiħ ĩ chājat tútup yah jĩ, ã jepahcah, “Dios ã wahni nihcan caá”, niiját tút niijná.* ² Páant ĩ wutuchah

joinít, Jesús queétdih nin pah ã niijíp jĩ: “**Yeó ã buug yácna, jeá dūni ã jumuchah enna, ‘Cheibit túi jóbohni yeó jáap ã jumbipna caá’, ĩipĩ niijná caá.** ³ **Baáb jéenna, mah tólihna dūni ã jumuchah enna, ‘Mah yeó jáap ã jumbipna caá’, ĩipĩ niijná caá.** **Ded pah jeá ã jumatdih túi beh enna yahna, Dios ã wēpatjĩh wā chāj jútatboodih ĩi beh encan caá.** ⁴ **Bu lāa moón yeejép wā, Diosdih náhcannit, Dios ã wēpatjĩh wā chājatdih ĩ enihna yah caá.*** **Obohjeéhtih, Dios naáwátdih naóh yapani Jonás ded pah ã yapatjidiħ ĩitát jéihjip taga.*** **Pánihna, Dios ã wēpatjĩh caandih ã chājatjĩ pahjeh mantih ã jwáub chājbipna caá, weém ã wahni wā jumatdih ĩi jéihyat pínah niijná**”, ã niijíp jĩ.

Páant niij péanit, jwiítdih ã jwáub numah bejep jĩ.

Fariseowā, saduceowā yeejép ĩ bohéat

(Mr 8.14-21)

⁵ Pánih bejnit, ĩmdih chūh bejna, jwĩ jeémát pínah pandih abat jwit quib buadúp tajĩ. ⁶ Páant jwĩ chūh bejehcah, Jesús jwiítdih nin pah ã niijíp jĩ:

—**¡Ñi túi chāja chaáh! Fariseowā, saduceowābut ĩ bohéat pan paáat panihni caá. Páant ĩ bohéat yeebdih ã tobohna caá, ã niijíp jĩ.***

* 16:1 Mt 12.38; Lc 11.16

* 16:4 Mt 12.39; Lc 11.29

* 16:4 Jon 1.1–2.10

* 16:6 Lc 12.1

⁷ Páant ã niijíhchah, joí wáhi bejna, jwiitjeh nin pah jwĩ míic niijíp jĩ:

—Pandih jwĩ ãb jũóhcah enna, jwiitdih páant ã niijná caá, jwĩ míic niijíp jĩ.

⁸ Páant jwĩ míic niiját dih jéihna, Jesús jwiitdih nin pah ã niij naáwáp jĩ:

—¿Dépanih tigaá pan ã wihcatdih ñi náhni dahwa? ¿Wã wépatdih bainíjeh caá ñi jenah joyóp! ⁹ ¿Páantjeh ñi jéih jwuhcan niit? ¿Cinco mil neoná yaádh biicdih cinco pandihjeh wã pãáátjidih ñi náhnican niit? ¿Í jũdh jeémpni doce wuhna ñi ãb yac yáwaatjidihbut ñi náhnican niit? ¹⁰ ¿Bũu siete pandih dajnit, cuatro mil neoná yaádh biicdih wã wãhatdihbut ñi náhnican niit? ¿Débói wuhnadih ñi yáwaatdih ñi náhnican niit?*

¹¹ Pánihna, ‘pan paáát’, wã niijíhchah, ¿dépanih tigaá ñi beh joicán? Páant niijná, pan yoobát dih niijná wã chãjcan caá. Fariseowã, saduceowãbut ñi bohéát pan paáát panihni ã jumũchah, ñi túi chãja chaáh. Í bohéát yeebdíh ã tobohna caá, ã niijíp jĩ.

¹² Páant ã niij naáwáchahna, jwiit jwĩ beh joyóp jĩ bũca. “Pan paáát”, niijná, pan yoobát dih niijná ã chãjcap jĩ. Páant niijná, “fariseowã, saduceowãbut ñi bohéát dih ñi joicá bojoó”, niijná ã chãjap jĩ.

“Meém Cristo, Dios ã wahni caá”, Pedro ã niiját (Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Pánih chúuh juibínit, Cesarea Filipino wãt jumni táтчina bejni namáboó bejnit, Jesús jwiit ã bohénitdih nin pah ã niij ãb bh joyóp jĩ:

—¿Weém nihat cáacwã úud jeñédih ded pah tigaá bita í niij? ã niijíp jĩ.

¹⁴ —Biquína ‘Juan Daabáni nacaá’, niij, bita ‘Elías nacaá’, niij, bita ‘Jeremías, Dios naáwát dih biíh naóh yapani nacaá’, ípĩ niijná caá, caandih jwĩ niij jepahap jĩ.*

¹⁵ —Queét páant í niijíhchah, ¿yeébboó ded pah tigaá ñi niij jenah joí? jwiitdih ã niijíp jĩ.

¹⁶ —Meém Cristo, Dios ã wahni caá. Dios báadhni wũúh yoobát caá, Pedroboó ã niij jepahap jĩ.*

¹⁷ —Simón, Jonás wũúh, meemdíh wã wẽina caá. Cáacwã meemdíh ít naóhcap taga. Dios wã íp, jeáboó jumnijeh át jéihyanap taga. ¹⁸ Pánihna, meemdíh nin pah wã niij naóhna caá: Meém Pedro wãt jumni caá. (Pedro niijná, jee dáh niijná ã chãjap jĩ.) Nin jeejéh búdí muú wã chãjat panihni dawá wíihwã pínahdih wã chãjbipna caá. Queét dawá í jumũchah, nemépwã queétdih jéih yap yohcan, queét iiguípna í bejcan niit. ¹⁹ Dios ã maáh jumũpdih bóo llave panihnidih

* 16:9 Mt 14.17-21 * 16:10 Mt 15.34-38 * 16:14 Mt 14.1-2; Mr 6.14-15; Lc

meemdih wã wũhbiḡna caá. Páant wã wũhni panihniġh, cáacwãdih wũh táini doonádih naóhnit, weemdih jepahnitdih Dios ã maáh jumupna wãt waadaát pah ma chãjbiḡna caá. Obohjeéhtih, weemdih jepahcannitdih nemat pah ma chãjbiḡna caá,* Jesús Pedroh ã niijíp ġi.

²⁰ Páant niġ péanit, jwiitboodih nin pah ã niijíp ġi: “**‘Nin Jesús Dios ã wahni Cristo caá’, bitadih ñi niġ naóh jwuhca boġo**”, ã niijíp ġi.

Ã wunat pínahdih Jesús ã naáwát

(Mr 8.31–9.1; Lc 9.22–27)

²¹ Páant ã niiját túttimah, Jesús jwiit ã bohénitdih nin pah ã niġ naóh bohé jwíhip ġi:

—**Buu, Jerusalén tútchiboó weemdih bejat caá náahap. Caanná jwĩ juibínachah, jwĩ maáta, sacerdotewã ġi maáta, Moisés ã wutatjidih bohénitbut weemdih yeejép ġi chãjbiḡna caá. Pánih chãjnit, weemdih ġi mao yohat tútbiḡna caá. Páant tiguaá weemdih yeejép yapat náahap. Obohjeéhtih, páant ġi mawachah yuhna, biíc peihcanni yeó jáap túttimah wã jwũub boopud jũóhbiḡna caá, jwiitdih ã niijíp ġi.**

²² Páant ã niijíchah joinít, Pedroboó Jesúsdiḡ chibít yuúḡbit numah bejnit,

—**ġMaá, ma niiját pah yapcan, meemdih queét ġi mao yohca boġo naáh! ãt niijíp wut yuh ġi.**

²³ Páant ã niijíchah joinít, Jesús tac púud ñuhnit,

—**Pánih naóhna, Satanás ã náahat pah naóhna caá ma chãjap. Cáacwã ġi jenah joyátjeh caá ma jenah joyóp. Dios ã jenah joyát nihcan caá. Pánihna, Dios ã náahacat pah wã chãjat pínahdih ma jáhíhna caá, ãt niijíp wut ġi.**

²⁴ Páant niġ péanit, jwiitboodih nin pah ã niġ naáwáp ġi:

—**Ded wũh jumíhna, ã weñat pínahdih chãjcan, wã náahatboodih chãjat caá náahap. Wũh ã jumát ġiib yeejép yapna yuhna, weemdih páantjeh cádahcat caá náahap.***

²⁵ Ded weemdih jepahcanni, ã weñat pínahdihjeh chãjni, iigúipna ã bejbiḡna caá. Obohjeéhtih, ded weemdih cádahcanniboó bita caandih yeejép ġi chãjachah yuhna, páantjeh wãjeéh ã jumbiḡna caá.* ²⁶ Cáac nin baácboó jum jwuhna, dawá bií déedih bíbohna yuhna, Diosdiḡ náahcan, iigúipna bejna, niḡat ã bíbohat dedé pínah nihcan caá. Iigúipboó jumna, ded pah ã jéih ġiib chãj baccan niit. ²⁷ Weém niḡat cáacwã úud jeñé wã íip ã yeh iigátġih áih ángelwã biícđih nin baácboó

* 16:19 Mt 18.18; Jn 20.23

* 16:24 Mt 10.38; Lc 14.27; Jn 12.24

* 16:25 Mt

10.39; Lc 17.33; Jn 12.25

* 16:27 Mt 25.31

jwáub dei jüóhnit,* nihat cáacwã ded pah í chãjatji jíb wã jíb wãhbiþna caá. Túi chãjnitjidih wã túi chãjbipna caá. Obohjeéhtih, túi chãjcannitjiboodih wã peéh chãjbipna caá.*

²⁸ **Yoobópdiþ yeebdíh wã naóhna caá. Biquína ninjĩh ñuhnit ñi wunat pínah jãtíh, weém nihat cáacwã úud jeñé chah maáh wã jamatdiþ ñi enbipna caá,** Jesús ã niijíp jĩ.

17

Dios ã yeh iigátjĩh Jesús ã ñuhat
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Seis yeó jáap túttimah, Pedro, Santiago, ã úud Juan queét biíc peihcannitdiþjeh jap bóo jeená Jesús ã namah púuh laab béjep jĩ. ² Caanná í púuh laáb juiþiát túttimah, í enechah, ã jíghat ãt túut numáp wut jĩ. Áih móot yeó ã yeh iigát pah yeh iíg, áih yéguehbat biíc yoobó túi baabni ãt yeh iiguíp wut jĩ.

³ Páant ã yeh iiguíchahjeh, Moisés, Elíasji biíc diþ Jesús pebh jíghnit, caandíh ít míic wéhenap wut jĩ. ⁴ Páant ã yapachah ennit, Pedroboó Jesús diþ nin pah ãt niijíp wut yah jĩ:

—jMaá, ninjĩh jwĩ jamuchah, ã túina caá! Ma náahachah, biíc peihcanni muu dáhna jwĩ chãjbipna caá. Míih pínah, Moiséh pínah, Elíah pínah diþbut jwĩ chãj

wãhbiþna caá, ãt niijíp wut jĩ.

⁵ Obohjeéhtih, páant ã niijíchahjeh, túi yeh iigní mah pōh panihni queétdih ãt dei juyáp wut jĩ. Páant ã dei juyáchah, caán chawat yoób nin pah Dios ãt niijíp wut jĩ: “Nin wã wáuh wã oini caá. Caandíh búdí wã wéina caá. Pánihna, ã naáwáchah, caandíh ñi túi joyoó”, ãt niijíp wut jĩ.*

⁶ Páant ã niij wéhenachah joinít, úumna, ã bohénit ít páah yoh ñajap wut jĩ. ⁷ Páant í páah yoh ñajachah ennit, Jesús í pebhna jui, queétdih teo jáhanit,

—Ñi ñah ñuhú. **Butéh ñi ennidih, ñi joinídiþbut ñi úumca bojoó,** ãt niijíp wut jĩ.

⁸ Páant ã niijíchah joinít, ñah ñuhna, Jesús diþjeh ít enep wut jĩ. Bitá í ennitjiboó ít wihcap wut jĩ.

⁹ Túttimah, jeemánt dei jüóhna, Jesús queétdih nin pah ãt niij wutap wut jĩ:

—**Butéh ñi enatjidih bitadiþ ñi naóh jwuhca bojoó. Weém, nihat cáacwã úud jeñé, wunniji wã jwáub boo pud jüúwát túttimah, caandíh bitadiþ ñi naáwáchah, ã túibipna caá,** ãt niijíp wut jĩ.

¹⁰ Páant ã niijíchah joinít, queét biíc peihcannit caandíh nin pah ít niij wáuh joí enep wut jĩ:

—‘Dios ã wahni, ã jüúwát pínah jãtíh, Elíasboó ã

* 16:27 Sal 62.11-12; Pr 24.12; Jer 17.10; Ez 18.30; 33.20; Ro 2.6 * 17:5 Gn 22.2; Dt 18.15; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 3.17; 12.18; Mr 1.11; Lc 3.22; 2P 1.17-18

jüóhbiḡna caá', Moisés ã wutajidih bohénit ïḡ níj bohéna caá. ¿Dépah níjéh tigaá queét páant ï níj? ït níj wúbh joyóp wat jĩ.*

11 —**Yoobópdih tigaá ï níj naáwáp. Elíasdih Dios ã jwíih júúwát túutap jĩ, nihatdih ã ámohat pínah níjné.** 12 **Páant níjnit, nin pah yeebdíh níjné caá wã chãjap. Elías wãát juí péanap be. Páant ã juyúchah yuhna, yeebdíh bohénit caandíh ït beh encap jĩ. Pánih beh encan, ded pah ï náhat pahjeh caandíh ït chãjap taga. Páant ï chãjat pahjeh muntih, weemdíhbut ï chãjbiḡna caá. Páant ï chãjachah, weém nihat cáacwã úud jeñé, yeejép wã yapbiḡna caá, Jesús át níjíp wat jĩ.***

13 Páant ã níj naáwáchah joinít, “ ‘Elías’, níjné, Juan Daabánidih naóhna caá ã chãjap”, níjnit, queét ït beh joyóp wat jĩ.

Wãá wunat jumnidih Jesús ã booaat
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Pánih míc wéhe dei júóhniḡ, jeé ñaj deyepboó Jesús bíc peihcannit ã pej jumnit bícdih ã jwúub dei juyúp jĩ. Páant ï jwúub dei juyúchah, dawá cáacwã cátiḡ júóhniḡ, bíc newé Jesús pebh joinít, ã bódiḡa caj yoh ñajap jĩ. Pánih bódiḡa caj yoh ñajnit, nin pah Jesúsdiḡ ã níj naáwáp jĩ:

15 —Maá, wã wúúhdih ma jígah eneé. Caandíh wãá wunat ã ñahachah, yeejép ãḡ yapna caá. Dawá láa tuu cáutboó ãḡ buúg cáona caá. Bíih láa mujboó ãḡ daab yóh bejna caá. 16 Pánihna, caandíh ï booaat pínah níjné, ma bohénit pebh caandíh wã ub juyúp yuh be. Obohjeéhtih, queét caandíh ï jéih booaḡap be, ã níjíp jĩ.

17 Páant ã níjíchah joinít, Jesús nin pah ã níjíp jĩ:

—**Yeéb yeejéḡwã weemdíh jenah joicánnit ñi jumna caá. ¿Débólíh maátápdih tigaá weemdíh túi jenah joicán, ñi tac buugábi? Wã pebh caandíh ñi ub júúwá, ã níjíp jĩ.**

18 Páant ã níjíchah joinít, Jesús pebh ã wúúhdih ï ub juyúp jĩ. Páant ï ub juyúchah, caandíh wunat túutni nemépdih Jesús ã bacat túutap jĩ. Páant ã wutuchahjeh, ã bacachah, wunnijiboó ã túi boonap jĩ.

19 Páant ã yapat túttimah, jwiít ã bohénit mícjeh jumna, Jesúsdiḡ nin pah jwí níj wúbh joyóp jĩ:

—¿Dépanih tigaá jwiítboó caán nemépdih jwí wutuchah yuhna, át baccan? jwí níjíp jĩ.

20 —**Wã wēpatdih yeebdíh wã wúhuchah yuhna, caandíh náhnican, weemdíh ñit túi jenah joicáp taga. Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Mostaza tíbih ã jummat pah, yeéb Dios**

* 17:10 Mal 4.5   * 17:12 Mt 11.14

ã wēpatdih bainíjeh ñi túi jenah joiná yuhna, nin pah ñi jéih chãjbipna caá: Nin jeedíh ‘Conboó ma bejeé’, ñi niijíchah, ã bejbipna caá. Pánih túi jenah joiná, nihadnih ñi jéih chãjna caá.* ²¹ **Obohjeéhtih, pánihni nemépdih ñi bacaat túut niijná, Diosdih búdí uúbat caá náahap. Pánih uúbhna, jeémp jwuhcan, Dios ã wēpatdih chah ñi túi jenah joibípna caá. Pánih chah jenah joinít jumna, pánihnit nemépwádhbut ñi jéih bacat túutbipna caá, jwiít dih Jesús ã niijíp jĩ.**

Jesús ã wunat pínahdih ã jwúub naáwát

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Galilea baácboó Jesús biíc dih jwĩ bejehchah, caán jwiít dih nin pah ã jwúub niij naáwáp jĩ:

—**Weém nihát cáacwã úud jeñédih cáacwã teonit, bitadnih ã wũh bípna caá.**

²³ **Páant ã wũhat túttimah, queétoó weemdíh ã mao yohbipna caá. Páant ã maoniji biíc peihcanni yeó jáap túttimah, wã jwúub boo pud jũóhbipna caá, ã niijíp jĩ.**

Páant ã niij naáwáchah joiná, búdí jwĩ jígahap jĩ.

Jesús queejíh jacmant dinerodih ã bidat túttat

²⁴ Capernaum túttina jwĩ juibínachah, Dioíh mũdíh ã en dawát jíib ubnitboó Pedro

pebhna juibínit, caandíh nin pah ít niij uúbh joyóp wut jĩ:

—¿Yeebdíh bohéniboó Dioíh mũdíh en dawát jíib pínahdih ã jíib chãjcan niít? Ít niijíp wut jĩ.*

²⁵ —**Ã jíib chãjbipna caá, Pedro át niij jepahap wut jĩ.**

Páant ã niiját túttimah, jwĩ jumni mũná Pedro ã waadáchah, Jesúsboó caandíh nin pah ã niij uúbh joyóp jĩ:

—¿**Simón, depah tigaá ma niij jenah joí? ¿Nin baác dih moón ã maáta detboodíh tigaá ã jíib ub, ma jenah joyóchah? ¿Íih baác dih moondíh niít? ¿Biíh baác dih moónboodíh niít ã jíib ubup, ma jenah joyóchah?** Pedrodih ã niijíp jĩ.

²⁶ —**Biíh baác dih moondíh tigaá ípĩ jíib ubup, Pedro ã niij jepahap jĩ.**

—**Pánihna, maáta íih baác dih moónboodíh ípĩ jíib ubcan caá.** ²⁷ **Páant ã jíib ubcah yuhna, queét jíib ubnitdih íjaíhcan, jwĩ jíib chãjbipna caá. Íimboó queéj wáyadh ma bejeé. Caán jeémpni queejdíh ubnit, áih jacna dinero júdudih ma bid juibípna caá. Caán júdu jwiít chénewáih jíib pínahdih ubnit, jwĩ jíib buudáátdih jíib chãjadih ma bejeé, Jesús Pedrodih ã niijíp jĩ.**

18

“Déhe tigaá ñi maáh panihni”, Jesús ã niiját

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

* 17:20 Mt 21.21; Mr 11.23; 1Co 13.2

* 17:24 Ex 30.13; 38.26

1 Caán láa jwiít ã bohénit Jesús pebh jwibínit, nin pah caandíh jwí niíj wábh joyóp jĩ:

—¿Dios ã maáh jumapboó jwíjeéh jumni déhe tigaá jwí maáh panihni ã jumbi? jwí niijíp jĩ.*

2 Páant jwí niijíchah joinít, Jesús wébitdih jwáwát tútnit, caandíh jwí cātíh ã ñuhat tútup jĩ. Páant ã ñuhuchah, jwiítidih nin pah ã niíj naáwáp jĩ:

3 —Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Ñi jenah joyátdih tút nuumnít, wébit oboh jumnit ã jenah joyát pah jenah joinít, Dios ã maáh jumapboó ñi jéih waadbípna caá. Obohjeéhtih, caán dée pah ñi jenah joicán, Dios ã maáh jumapboó ñi jéih waadcán niít.* 4 Pánihna, det wébit ã jenah joyát pah jenah joinít, Dios ã maáh jumapboó chah wutnit ã jumbipna caá. 5 Det wíhwã jumna, wã wutat pah bita nin wébit panihnidih wéi jwááhnt, weemdíhbut ã wéi jwááhna caá, Jesús ã niijíp jĩ.

Jwíyéej chājat tútat ã tobohat

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 “Nin wébit panihni weemdíh túi jenah joinídh ded ã yéej chājat tútatjijib, Dios caandíh yeejép pohba ã peéh chājbipna caá. Pánihna, caandíh ã yéej chājat tútat pínah jātíh, áih butdih bádí jeé júdjíh

chéo búudhnt, bádí mujna caandíh ã yohochah, áta túi taga. Páant ã chājachah, caán wébit panihnidih ã yéejacah nihna, Dios páant bóo pohba caandíh áta peéh chājcan taga. 7 Ded bitadih yéej chājat tútnidih Dios bádí ã peéh chājachah, tubit yeejép ã yapbipna caá. Bitadih yéej chājat tútnit páantjeh ã jumbipna caá. Obohjeéhtih, queétboó yeejép yoobát ã yapbipna caá.

8 “Míih téihyajíh, jíthajíh yéej chājna, caandíh ma bóod yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaahá. Caandíh cádahcan, iiguípna ma bejbipna caá. Caanná iigát ã dabcan niít. Caandíh ma yohochah nihna, caan dáhjuh áta búud tágaá. Meémboó pánihni cólohjuh jumna yuhna, túttimah Diosjeéh ma túi jumbipna caá. Obohjeéhtih, caandíh bóod yohcan nihna, chénat pah dahjíh iiguípna ma bejehchah, bádí yeejép mata yap tagaá.* 9 Pánihat pah muntih, míih quíbjíh ennit, yéej chājna, caan dáhdih ma wáat yohat pah, caán yéej chājatdih ma cádaahá. Caandíh cádahcan, iiguípna ma bejbipna caá. Caanná iigát ã dabcan niít. Caan dáhdih ma yohochah nihna, caan dáhjuh áta búud tágaá. Biícjíh quíib wihcan yuhna, túttimah Diosjeéh ma túi jumbipna caá.

* 18:1 Lc 22.24

* 18:3 Mr 10.15; Lc 18.17

* 18:8 Mt 5.30

Obohjeéhtih, míih quíib chénat pah dahjĩh iiguípna ma bejechah, chah yeejép mata yap tagaá. Pánihna, yéej chājatdih cádahat caá náahap”, Jesús ā niijíp jĩ.*

*Buudní oveja naáwát
(Lc 15.3-7)*

10 “Nin wébít panihnidih ñi en iicá bojoó. Yeebdíh yoobópdih wā naóhna caá. Queét wébítidih ded pah ī yapachah Diosdih naáwát túut niijná, queétdih en daonít ángelwā wā íp pebhna ípĩ bejna caá.*

11 Weém nihat cáacwā úud jeñé, nin baácđih moón yeejép chājnit, iiguípna bejnit déedih túi ubudih wā jūáwáp jĩ. 12 Queét iiguípna bejnit, buudníit ovejawā panihnit ī jumna caá. Pánihnit ī jumachah, nin wā naáwátidih ñi túi jenah joyoó: Cien ovejawāđih bíbohni biíc oveja ā buudúchah ennit, ¿ded pah tigaá ā chājbi, yeéb ñi jenah joyóchah? Bitā noventa y nueve ovejawāđih ī jeémát yílíp jumapboó jwejnit, caán buudníđih bididih ā bejbipna caá.

13 Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Caán buudníđih ā bid juyúchah, ā jwejnit noventa y nuevedih ā weñat chah caán ā bid juniboodíh ā wēibipna caá.

14 Pánihat pah wā íp jeáboó jumni nin oboh jumni panihni buudníit ī jumatdih

ā náah yaccan caá”, Jesús ā niijíp jĩ.

*Bitā Jesúthwā meemdíh ī yéej chājachah, ded pah chājat
(Lc 17.3)*

15 “Ded weemdíh jepahni meemdíh ā yéej chājachah, míic ámohat túut niijná, bitā ī joicápboó caandíh míic wéhenadih ma bejeé. Páant ma niijíchah joinít, ā jepahachah, ñi jwáub míic pej jumbipna caá, páant mantih.* 16 Obohjeéhtih, meemdíh ā jepahcah bácah, Dios ā watat pah, bitā chénewāđih ma numah bejeé, queét ī joyóchah, caandíh míic wéheat túut niijná.* 17 Yeéb biíc peihcannitdih ā jepahcah enna, wíhwā nihat ñi míic wáacapna caandíh ñi numah bejeé, ā yéej chājatdih ma naáwáchah, queét nihat ī joyát pínah niijná. Pánihna, míic wáacnitdihbut ā jepahcah enna, Diosdih náahcan, ā yéejatdih cádahícat peéh, caandíh ñi pej jum cádahaá.

18 “Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Ded ā yéej chājatdih cádahcat júb, ‘Meém yéejatdih yohcanni ma jumna caá’, yeéb wíhwā ñi niijíchah, Diosbut caandíh biíc yoobó ā niijbípna caá. Ded ‘Wā yéej chājatdih jígahnit, wā cádahna caá’, niijníđih ‘Meém yéejatdih yohni ma jumna caá’, ñi niijíchah,

* 18:9 Mt 5.29 * 18:10 Ez 34.16; Lc 9.10 * 18:15 Lc 17.3 * 18:16 Dt 19.15

* 18:18 Mt 16.19; Jn 20.23

Diosbat caandíh biíc yoobó ã niijbípna caá.*

19-20 “Chénewã, biíc peihcannit wíhwã ñi míc wáacachah, ñijeéh wã jumna caá. Pánihna, det chénewã Diosdih ñi úbát pínahdih biíc yoobó ñi jenah joyóchah, wã íp jeáboó jumni ñi úbát pah ã chãjbipna caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.

21 Páant Jesús ã niijíchah joiníji Pedro ã pebh jubínit, nin pah caandíh ã niijíp jĩ:

—¿Maá, wã dée dawá láa weemdíh ã yéj chãjachah, débóí láa tigaá caán ã yéj chãjatdih wã íj cádahbi? ¿Siete láa cádahat ã náah niít? ã niij úbh joyóp jĩ.

22 —¡Ma joyoó! Biíh meemdíh dawá láa ã yéj chãjachah yuhna, siete láajeh íj cádahat ã náahcan caá. Obohjeéhtih, páant ã yéj chãjachah yuhna, meémboó caandíh ma jwáub náhnica bojoó, Pedrodih Jesús ã niij jepahap jĩ.*

Teo wáhni biíh ã júb buudáátdih ã quíib buudcát naáwát

23 “Bita í yéj chãjatdih quíib buudátdih jenah joinít, nin wã naáwátdih ñi táí jenah joyoó: Dios ã maáh jummat nin pah ã jumna caá. Biíc baácdih moón í maáh ã pebh moón caandíh í júb buudánachah, í júb buudáátdih ã júb chãj beedáát túutap be. 24 Í júb buudáátdih ã jenah

enechah, biíc caandíh teo wáhniboó búdí yoobát ã júb buudánap be. Búdí ã júb buudáátdih jéihnit, caandíh ã pebh ã bid bojop be. 25 Á jéih júb chãjcah enna, ã maáhboó caandíh, yad, ã weh, nihát ãih bií dée biíc dih bitaboodíh ã júb chãjat túutap be, queét í júbjĩh ã júb buudáátdih ã júb chãjat túut niijná. 26 Páant ã júb chãjat túutachah joinít, caán búdí júb buudániboó ã maáh pebh bódicha caj yoh ñajnit, búdí ã úbúp be. ‘Maá, weemdíh jígah ennit, ma pái jwuhú. Meemdíh wã júb buudáátdih wã júb chãj beedábipna caá’, ã niijíp be. 27 Páant ã niij úbhúchah joinít, caandíh jígah ennit, ‘Weemdíh ma júb buudáát ã jumna náah’, ã maáh caandíh ã niijíp be.

28 “Páant ã niiját túttimah, búdí júb buudánijiboó bac bejnit, biíh caán biíc dih í maáhdih teo wáhnidih ã jwááap be. Pánih jwááhnit, caánboodíh bainí ã júb buudáátdih íjnit, ãih bat nahdih jóp teonit, ‘¡Weemdíh ma júb buudáátdih waícanjeh ma júb chãjaá!’ caandíh ã niijíp be. 29 Páant ã niijíchah joinít, caán bainí júb buudániboó ã pebh bódicha caj yoh ñajnit, caandíh búdí ã úbúp yuh be. ‘Weemdíh jígah ennit, bainí ma pái jwuhú. Meemdíh wã júb buudáátdih wã júb chãj

beedábipna caá', ã niijíp yuh be. ³⁰ Obohjeéhtih, páant ã niij úbúchah yuhna, caandih jígah encanjeh, caánboó ã jepahcap be. Pánih jepahcan, caán teo wūhndih nemat muúboó ã nemat tútup be. Æ jíib chāj beedánachahna, caandih áta baca tagaá.

³¹ “Pánihna, bádí jíib buudániji bainí jíib buudánidih páant ã chājachah enna, íjnit, bita teo wūhntiboó í maáhdih naóh yacadih í bejep be. ³² Páant í naóh yacachah joinít, í maáh í naóh yacnidih bid bojnit, nin pah caandih ã niij jūihñap be: ‘¡Meém yeejép pohba caá! Meém weemdih bádí ma úbúchah, “Bádí ma jíib buudáátdih ã jumu naáh”, wã niijíp yuh be.

³³ Obohjeéhtih, meemdih páant wã niijichah yahna, bac bejnit, meemdih bainí jíib buudánidih meémboó mat jígah encap wat be. Ma jíib buudáátdih wã náhnicat pah mantih, caánboó meemdih ã jíib buudáátdih ma náhnicah, áta túi tagaá. ¿Dépanih tibeé caandih jígah encanjeh, páant ma chāj?” ã maáh caandih ã niijíp be. ³⁴ Páant niijnít, bádí íjnit, nemat muúboó caandih ã nemat tútup be. Æ jíib chāj beedánachahna, áta baca tagaá.

³⁵ “Caan páh tigaá Dios yeebdih ã chājipna

caá. Yeéb nihat ñi déewã yeebdih yeejép í chājatjidih ñi quíib buudcáh ennit, caánboó yeéb ñi yéej chājatjidihbut biíc yoobó ã quíib buudcán niít”, Jesús jwiútdih ã niijíp jĩ.

19

Í weha mána yaáhdhdi í yohcat

(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Páant niij naóh péanit, caán Galilea baácboó jumniij Judea baácna Jesús jwiútdih ã numah bejep jĩ. Pánih bejnit, caanná juibína, Jordán majdih chúuh bejnit, conanaamánt jwí juibínap jĩ. ² Pánih caanná juibínit, jwí jib bejchah, dawá cāacwã jwiútdih í péenap jĩ. Páant í péenachah ennit, íjeéh bejnit wunnitdih Jesús ã boonanap jĩ.

³ Páant jwí bejchah, jwiútdih jwááhnit, biquína fariseowã nin pah Jesúsdi í niij úbh joyóp jĩ, ded pah ã jepahachah joinít, caandih naóh yacat túut niijná:

—¿Jwí weha mána yaáhdhdi jwí yohochah, áta túi taniít? ¿Dios ã wutatboó páant niít ã chājat tútup, ma jenah joyóchah? Í niij úbh joyóp jĩ.

⁴ —¿Moisés nin pah ã niij daacátjidih ñi bohé jwuhcannit jĩ? ‘Dios biíhmah nin baácdi chājni newé yaddihbut át chājap wat jĩ’, át niij daacáp tajĩ.* ⁵ Páant niij daácnit, nin pahbut át jwúub niij daacáp tajĩ: ‘Páant ã

* 19:4 Gn 1.27; 5.2

chājachah, newé ā mánadih cádahnit, yadjih biíc dih ā jumnipna caá. Pánih jumna, queét chénewā jumna yuhna, biíc bácah panihnit caá ī jumap', āt niīj daacáp tajī.* ¿Páant ā niīj daacátjidih ñi bohé jwuhcannit jī? ⁶ Páant ā daacátji pah queét chénewā jumnitji biíc bácah pah ī jumna caá. Pánihna, ī téihya chéwechah, **Diosjeh tigaá queétdih biíc dih ā jumat túttna caá. Páant biíc dih ā chājachah, queétjeh ī míc cádahcat caá náahap, Jesús queétdih ā niijíp jī.**

⁷ Páant ā niijíchah joinít, queét fariseowā nin pah ī jwúub niīj úubh joyóp jī, páant mantih:

—Meém páant ma niijíchah yuhna, Moisésjeh nin pah āt niīj daacáp tajī: ‘Majeéh bólidih yohíhna, “Meém ma táicat enna, meemdíh wā yohna caá”, niīj daácnit, caántdih ñi wūhú. Páant niīj daác wāhñit, majeéh bólidih ma yohochah, ā túina caá’, Moisés āt niīj daacáp tajī.* ¿Páant ma niijíchah yuhna, Moisésboó dépanih tigaá páant āt niīj daácji? ī niijíp yuh jī.

⁸ —**Ñi nuowā Diosdih ī yap yohochah enna, Moisés nin pah āt niīj daacáp tajī ‘ī weha mánadih yohna, páant tíí ī chāj dáhwa naáh’, āt niīj daacáp tajī. Páant ā niijíchah yuhna, biíh mah pohba páant āt nihcap tajī.**

⁹ **Obohjeéhtih, weémboó yeebdíh nin pah wā naóhna caá: Ded ājeéh bólidih yohna, biíhjih mi yeejép chājcah yuhna, biíh wilidih jwúub áa jumna, caántjih yeejép chājna caá ā chājap. Pánihna, ā yohnihjidih áa jumnibut caántjih yeejép ā chājna caá, Jesús queétdih ā niijíp jī.***

¹⁰ Páant ā niijíchah joinít, jwiít ā bohénit caandíh nin pah jwī niijíp jī:

—Páant newé yadjih ī míc yohat ā táicah, áa wihcah āta táí tagaá, jwī niijíp jī.

¹¹ —**Yeéb ñi niiját pahjeh tigaá ā jumap. Dios biquína ā ñionitdihjeh ā áa jumat tútcan caá.** ¹² **Biquína neoná yaáhdih náhcannit pínah ī cāac jumna caá. Bitadih fih quehli tíbnadih ī íib yohochah, yaáhdih náhcannit ī jumna caá. Bitaboó Diosdih teo wāhñit jumat tút niijná, yaáhdih ī bidcan caá. Pánihna, ded táí joiní jumna, Diosdih teo wáhat tút niijná, páant tigaá jumat náahap, Jesús jwiít dih ā niijíp jī.**

*Jesús wébít dih ā úubát
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)*

¹³ Páant jwiít dih ā naáwát túttimah, Jesús queétdih ā teo jáha úubát pínah niijná, cāacwā ī wehdih ā pebhna ī ub juyúp jī. Páant ī ub juyúchah ennit, jwiít ā bohénitboó queétdih jwī jípónih jūihñap jī.

* 19:5 Gn 2.24 * 19:7 Dt 24.1-4; Mt 5.31 * 19:9 Mt 5.32; 1Co 7.10-11

14 Páant jwĩ j̄ihñuchah joinít, Jesús jwiít dih nin pah ã niijíp j̄i:

—Wébít wã pebh í j̄úwá naáh. ‘Ñi bejca bojoó’, queétdih ñi niijcá bojoó. ‘Dios wã maáh caá’, niijnít, queét wébít caá túi jenah joinít í jumap. Pánihna, Dios ã maáh jumapna waadníbóo nit wébít í jenah joyát pah jenah joinít í jumna caá, ã niijíp j̄i.

15 Páant niijnít, queét wébít dih ã teo j̄áha úbháp j̄i. Pánih úbh péanit, jwiít dih ã jwúub numah bejep j̄i.

Dawá bíí dée bíbohni Jesús dih ã úbh joyát

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Páant jwiít dih ã numah bejchah, bíic newé Jesús pebh joinít, nin pah caandíh ã niij úbh joyóp j̄i:

—¿Bohéní, páantjeh Diosjeéh jumíhna, ded pah tigaá táinidih wã ch̄ajbi? ã niijíp j̄i.

17 —¿Dépanih tigaá túi ch̄ajat pínahdih weemdíh ma úbh joí? Diosjeh caá táini. Páantjeh Diosjeéh jumíhna, ã wutat pah ma ch̄ajaá, caandíh Jesús ã niij jepahap j̄i.

18 —¿Ded wutatdih niij tigaá ma ch̄aj? ã niij jwúub úbh joyóp j̄i.

—Cáacwádh ma mao yohca bojoó. Ma áa nihcannij̄ih ma yéj ch̄ajca bojoó. Ma numcá bojoó. *Ma yeeca bojoó.

19 **Ma mánadih ma túi ch̄ajaá. *Meemjéh ma míic oyat pah bitadibbat ma oyoó. *Nin wutatdih jepahat caá náahap,** Jesús caandíh ã niij jepahap j̄i.

20 —Caán wutatdih weém wãp̄i yap yohcan caá. ¿Diosjeéh túi jumat túut niijná, ded panihat tigaá weemdíh páantjeh ã jadh? Jesús dih ã jwúub niij úbh joyóp j̄i.

21 —Meém yéejat wihcanni jumíhna, nihat míh bíí déedih jíib ch̄aj wáhdih ma bejeé. Pánih jíib ch̄ajnit, nihat ma jíib teonidih moh yéejnitdih ma jwúub wúhuá. Páant ma wáhuchah, nin baácboó ma bíbohatji chah táini míh pínah Dios pehbóó ã jumipna caá. Pánih queétdih wáh péanit, wájeéh ma j̄úwá, Jesús caandíh ã niijíp yuh j̄i.

22 Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joinít, dawá bíí déedih bíbohni jumna, áih bíí déedih jíib ch̄aj wáhíhcan, búdí ã j̄gahap j̄i. Pánih j̄gahnit, jepahcanjeh, ã jwúub bejep j̄i.

23 Páant ã bejchah ennit, Jesús jwiít dih nin pah ã niij naáwáp j̄i:

—Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Ded dawá bíí déedih bíbohni Dios ã maáh jumapboó ã bej̄ihichah yuhna, caandíh ã buona caá. ²⁴ Camelloboó awí íitbidih ã yabac bej̄ihichah nihna, áta buo tagaá. Pánihat pah, dawá bíí déedih bíbohni Dios ã maáh

* 19:18 Ex 20.13-16; Dt 5.17-20

* 19:19 Ex 20.12; Dt 5.16

* 19:19 Lv 19.18

jumapboó ã waádihichah yuhna, búdí ã buona caá, ã niijíp jĩ.*

²⁵ Páant ã niijíchah, joí wúhi bejnit, nin pah Jesúsdiw jwĩ niijíp jĩ:

—Páant ma niijíchah bácah, Dios ã jumapboó ded ã jéih waadcán niit, jwĩ niijíp jĩ.

²⁶ —**Cãacwã ded pah i jeh nah joyátjĩhjah i túi chãjĩhna yuhna, Dios pebhboó i jéih bejcan niit. Diosjeh caá iiguípna bejnit déedih ã túi ubup. Caanjéh tigaá ni hatdih chãj beedáni. Dedé jéihcat pínah caandih ã wihcan caá, jwiitdih ã niijíp jĩ.**

²⁷ Páant ã niijíchah joinit, Pedroboó caandih nin pah ã niijíp jĩ:

—Maá, weemdih ma joi jwúhuá. Majeéh péeat túut niijná, jwiitboó ni hatdih jwĩ cádahap jĩ. ¿Páant jwĩ chãjat jíb, dedédih tigaá jwiitdih ma wãhbi? ã niijíp jĩ.

²⁸ —**Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá. Péeni yeó jáap túttimah, ni hat jáap míic ã túut nuumbípna caá. Caán láa weém ni hat cãacwã úd jeñé, jeáboó maáh wã jumbipna caá. Páant maáh wã jumuchah, yeéb wã bohénitboó judíowã doce poómpnadih wãjeéh watnit ñi jumbipna caá.*** ²⁹ **Ded weemdih teo wãhat túut niijná, ãih muú, ã mána, ã déewã, ã weh, ãih wápchidih yuh buca ã cádahachah, Diosboó caandih chah**

ã jwáub wãhbiipna caá. Pánih cádahnit, weemdih teo wãhnitboó Diosjeéh páantjeh i túi jumbipna caá. ³⁰ **Obohjeéhtih, nin baácboó dawá maáta panihnitji Dios pebhboó oboh jumnit i jumbipna caá. Nin baácboó dawá oboh jumnitji jeáboó maáta i jumbipna caá, Jesús jwiitdih ã niijíp jĩ.***

20

Iguíhadih teonit naáwát

¹ “Dios ã maáh jummat nin pah ã jumna caá: Iguíha mínah cheibitjeh ãih iguíhadih teo wãhnit pínahdih bididih ã bejep be. ² Pánih bejnit, jwãáhna, queétdih nin pah ã niijíp be: ‘Wíih iguíhadih ñi teo wãhat jíb jwĩpĩ jíb chãjat pah yeebdih wã wãhbiipna caá’, ã niijíp be. Páant ã niijíchah joinit, tewedih i bejep be. ³ Las nueve dée, jíb chãjat tólihna pebhboó ã bejep be. Pánih bejnit, bita caanjĩh ñuhnitdih ã enep be. ⁴ Pánih ennit, queétdihbut nin pah ã niijíp be: ‘Yeebbát wíih iguíhaboó tewedih ñi bejeé. Teo cádahat horadih ñi tewat jíb wã wãhbiipna caá’, queétdih ã niijíp be. ⁵ Páant ã niijíchah joinit, queétdihbut tewedih i bejep be. Yeó jáap tac yoób bejna, bita ñuhnitdih jwãáhnit, biíc yoobó queétdihbut ã

* 19:24 Pr 11.28

* 19:28 Mt 25.31; Lc 22.30

* 19:30 Mt 20.16; Lc 13.30

niijíp be. Las tres dée bita ñuhnitdih jwãáhnit, biíc yoobó queétdihbut ã niijíp be. ⁶ Las cinco dée bita ñuhnitdih jwãáhnit, nin pah queétdih ã niij úúbh joyóp be: ‘¿Dépanihna nihat yeó jáap teocan, ñuh tigaá ñi chãj?’ ã niijíp be. ⁷ ‘Jwiít dih tewat wutni ã wihcan caá’, ñi niij jepahap be. Páant ñi niijíchah joinít, iguíha mínah queétdih nin pah ã niijíp be: ‘Wíih iguíhana bejnit, ñi teobi jwuhú’, queétdih ã niijíp be.

⁸ “Cheyeh caán iguíha mínah caandíh teo wáhni maáhdih nin pah ã niijíp be: ‘Queét teonitdih júúwát túutnit, ñi tewat jíib ma wáhuú.* Pée jwinít dih ñi tewat jíib ma jwíih wáhuú. Páant queétdih ma wáhat túttimah, ñi jãtíh jwinít dih ma wáhuú. Pánih queétdih jíib chãj péa, bita ñi jãtíh jwinít dih ma wáhuú. Queétdih wáh péa, bita ñi jãtíh jwinít dihbut ma wáhuú. Queétdih wáh péa, waóh jwinít dih ma jíib wáhuú’, ã niijíp be. Pánihna, ã niiját pah queétdih ã jíib chãjap be. ⁹ Las cinco dée tewedih jwinít dih nihat yeó jáap ñi tewat jíib pah bóo ã wáhap be. ¹⁰ Queét nihat teonitdih biíc yoobó ã wáhap be. Queét waóh tewedih jwinít boó ‘Jwiít dih chah ã jíib wáh bípna caá’, ñi niij jenah joyóp yah be.

Obohjeéhtih, queétdihbut biíc yoobó ã wáhap be.

¹¹ Queétdih biíc yoobó míic ã jíib chãjachah enna, caandíh bádí íjnit, nin pah ñi niij jãihñap be: ¹² ‘Jwiít boó nihat yeó jáap, tabit ã chãhachah, bádí jwí tewechah, queét pée jwinít boó biíc horabitjeh ñi tewechah yahna, jwiít nihatdih biíc yoobó ma jíib wáhat, ã táican caá’, caandíh ñi niijíp be. ¹³ Páant ñi niij jãihñachah joinít, nin pah biíc íjeéh jwinít dih ã niijíp be: ‘Meemdíh wá niiját ji pah tigaá wá jíib chãjap. ñi tewat jíib wáhnit, meemdíh wá yeecan caá. ¹⁴ Ma tewat jíib ubnit, ma bejeé. Weém wá náahat pahjeh queét bainí teonitdihbut meemdíh wá wáhat biíc yoobó wá jíib wáhap be. ¹⁵ Ded pah wíih dinerojíh chãjna, wíih pínahjeh caá. Weém queét moh yéejnitdih jíigah ennit, bádí wá jíib wáhuchah enna, ¿yeébbó íj niit, páant ñi niijíp?’ iguíha mínah queétdih ã niijíp be.

¹⁶ “Pánihat pah tigaá det waóhnitji péenit ñi jumbipna caá. Péenitjiboó waóhnit ñi jumbipna caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jíi.*

Jesús ã wunat pínahdih ã jwáhuub naáwát

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Páant niij péanit, dawá cáacwá jwíjeéh ñi péenachah,

* 20:8 Lv 19.13; Dt 24.15

* 20:16 Mt 19.30; Mr 10.31; Lc 13.30

Jerusalén tátchina bejni namádih jwĩ bejep jĩ. Pánih bejna, chibít yuúp jwiít dih namah waóh bejnit, jwiít dih jih nin pah Jesús ã niij naáwáp jĩ:

18 —**Jerusalén tátchina bejna caá jwĩ chãjap. Caanná jwĩ juiabiát tãttimah, weém nihat cáacwã úud jeñédih enihcanniboó sacerdotewã ã maátadih, Moisés ã wutajjidih bohénitdihbut ã duó wáibipna caá. Páant ã duó wáyachah, weemdih teonit, ã mawat tãutbipna caá.** 19 **Pánih mawat tãutnit, judiowã nihcannitdih ã jwáub wãh yapabipna caá. Queétboó weemdih deohnit, ã puñat tãttimah, cruzboó ã péoh dodh mao yohbipna yuh caá. Obohjeéhtih, biíc peihcanni yeó jáap tãttimah, wã íp weemdih ã jwáub boobipna caá, ã niijp jĩ.**

Santiagowã ãn Jesús dih mi úúbát
(Mr 10.35-45)

20 Pánihat tãttimah, Zebedeo ã weh ãnboó mi weh biíc dih Jesús pebh jwinít, caandih úúbát tãut niijná, mi bó diche caj yoh ñajap jĩ. 21 Páant mi bó diche caj yoh ñajachah ennit, Jesús nin pah ã niij úubh joyóp jĩ:

—**¿Ded pah wã chãjatdih tiguaá ma náah? ã niijp jĩ.**

—Maáh waadná, nit chénat pah wã weh meém biíc dih ã wutat pínah niijná, biíc ma jéihyepmant bóo

buwámant, biíhdih wáyámant bóo buwámant ma chúdat tãutá, mi niijp jĩ.

22 —**Ded pah ñi úúbát dih ñi jéihcan caá. Ded wã maáh jumapboó jumíhni, weemdih yeejép ã yapat pínah, biíc yoobó caandihbut ã yapachah yuhna, weemdih cádahcat caá náahap. Pánih cádahcan, wã maáh jumapboó wãjeéh ã wutbipna caá. ¿Yeebdihbut páant yeejép ã yapachah yuhna, ñi cádahbican naniít? mi wehdih Jesús ã niijp jĩ.**

—Jwĩ cádahcan niít, ã niij jepahap jĩ.

23 —**Yoobóp dih yeebdih wã naóhna caá. Yeejép wã yapat pah yeebút biíc yoobó ñi yapbipna caá. Obohjeéhtih, wãjeéh wutnit pínahdih weémboó wã jéih ñiíocan caá. Wã ípboó queétdih átát ñiíwip taga, Jesús queétdih ã niijp jĩ.**

24 Páant ã niij úúbúchah joinít, jwiít diezboó queétdih jwĩ íjip jĩ. 25 Páant jwĩ íjatdih ennit, Jesús jwiít nihatdih ã miíc wáacat tãutap jĩ. Páant jwĩ miíc wáacachah, nin pah jwiít dih ã niij naáwáp jĩ:

—**Judiowã nihcannit ã maátaboó ãh cáacwã dih tubit wutnit ã jumatdih ñi táí jéihna caá.** 26 **Obohjeéhtih, queét wutnit ã jumat pah yeéb ñi jumca bojóo. Yeébbóo maáta jumíhna, bitadih táí teo wáacnit ñi jumúá.*** 27 **Waóh nit**

* 20:26 Lc 22.25-26 * 20:27 Mt 23.11; Mr 9.35; Lc 22.26

jamíhna, teo wāhñit pah jamat caá náahap.* ²⁸ **Weém nihat cáacwā úud jeñéboó cáacwā weemdíh í teo wáacat pínah niijná, nin baácboó wā júóhcap jĩ. Obohjeéhtih, cáacwādih teo wáacat túut niijná, queét iiguípna í bejat déedih wan wāhuhuh wā júúwúp be,** Jesús ã niijíp jĩ.*

Jesús chénewā jéih encannitdih ã booaat
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Jwiít Jerusalén tátchina bejna, Jericó tátchidih jwĩ chóop yap bejep jĩ. Páant jwĩ chóop yap bejehah, dawá cáacwābat jwiítidih í péenap jĩ. ³⁰ Jericó wáihyat júdu jēcdih bac bejnit, chénewā jéih encannit namá jwēejdih í chúuduchah, jwĩ enep jĩ. “Jesús, Nazaret tátchidih bóo caá ã yap bejep”, bita í niijíchah joinít, nin pah í niij ñaac ejep jĩ:

—¡Maá, David jumma, Dios ã wahní jwiítidih ma jígah en teo wáacá! í niijíp jĩ.

³¹ Páant í niij ñaacáchah joinít, cáacwāboó queétdih jūihñit,

—¡Páant bóojeh! Ñi ñaac cádaahá, í niijíp yah jĩ.

Obohjeéhtih, páant í niij jūihñuchah yahna, queétdih joicánjeh, chah í ñaacáp jĩ:

—¡Maá, David jumma, Dios ã wahní, jwiítidih ma jígah en teo wáacá! í niijíp jĩ.

³² Páant í niij ñaacáchah joinít, Jesús chāo ñúh, ã pebhna júúwát túatnit, queétdih nin pah ã niijíp jĩ:

—¿Ded pah wā chājatdih tiguaá ñi náah? ã niijíp jĩ.

³³ —Maá, jéih enatdih caá jwĩ náahap, í niijíp jĩ.

³⁴ Páant í niijíchah joinít, Jesús queétdih jígah ennit, íih quíbdih ã teo jáhanap jĩ. Páant ã teo jáhanachahjeh, í yoób enep jĩ, bāca. Pánih ennit, caandíh í péenap jĩ.

21

Jesús wā Jerusalénna í waadát
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jerusalén tátchina toáh jūibínit, Olivo wāt jumni pácahi jumni jeéboó jwĩ jūibínap jĩ. Pánih jūibí, púuh laab béjna, Betfagé wāt jumni tátchibitdih jwĩ toáh jūibínap jĩ. Caanná jūibínit, Jesús chénewā jwíjeéh jumnitdih caán tátchina ã wahap jĩ. ² Pánih wahnit, nin pah queétdih ã niij wātup jĩ:

—**Con tátchina waadnít, burroma mi wáuh biicdih ñi enbipna caá. Pánih en, queétdih watnit, weemdíh ñi ub júóh wāhúú.** ³ **Páant ñi ub júúwáchah ennit, cáacwā yeebdíh í uúbh joyóchah, nin pah ñi niij jepahaá: ‘Jwĩ maáh queétdih ã náah jwuhap be. Péanit, queétdih ã jwáubabipna caá’, ñi niijí,** Jesús ã niijíp jĩ.

* 20:28 Lc 22.27; Jn 13.12-15

4 Páant ã yapat pínahdih Dios naáwátdih naóh yapani Zacaríasji nin pah át niúj daacáp tajĩ:

5 “Jerusalén tútchidih moondíh nin pah ma niúj naáwá: ‘Dios weemdíh nin pah ã niiját tútup be: “Ñi eneeé, ñi Maáh ñi pebhna ã jüóhna caá. Caán oboh jumni pah burro wüühjih chúudni ã jüóhbična caá”, Jerusalén tútchidih moondíh ma niijí’, weemdíh ã niijíp be”, Zacarías át niúj daacáp tajĩ. (Zac 9.9)

6 Jesús ã wahnitboó bejnit, ã niijátji pah ít chājap wut jĩ. 7 Burroma, mi wüüh biíc dih ĩ ub juyúchah, jwĩh jih bóo yéguehdih too dugnit, burromajih mi wüühjihbut jwĩ cáagap jĩ. Páant jwĩ cáagat túttimah, Jesús caán burro wüühjih ã púuh laáb chúudup jĩ. 8 Pánih chúudnit, Jerusalén tútchina jwiít dih ã numah bejep jĩ. Páant ã bejchah ennit, dawá cāacwā ĩh jih bóo yéguehdih too dugnit, Jesús dih wēina, namáboó ĩ jwej waáwáp jĩ. Bitaboó ĩ bóodniji táam núonadih ubnit, queébut Jesús dih wēina, namáboó ĩ jwej waáwáp jĩ. Páant ĩ jwejniji chóona, núonajih Jesús ã bejep jĩ. 9 Páant Jesús ã bejchah, ã waáwápmant moón, ã méimant péenitbut caandíh wēinit, biíc dih nin

pah ĩ niúj ñaacáp jĩ:

—¡David jumma, Dios ã wahní, jwiít dih ma túi ubúú! ¡Meém jwĩ maáh pínahdih búdí jwĩ wēina caá! ĩ niúj wēi ñaacáp jĩ. *

10 Pánih bejnit, Jerusalén tútchina jwĩ waadáchah, caanjĩh jumnitboó en wáhi bejnit, nin pah ĩ niúj míic úúbh joyóp jĩ:

—¿Nin déhe tigaá? ĩ niijíp jĩ.

11 —Nin Jesús, Galilea baác, Nazaret tútchidih bóo, Dios naáwátdih naóh yapani caá, bita queétdih ĩ niúj jepahap jĩ.

Jesús Dioíh muná ã waadát
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.12-23)

12 Jerusalén tútchina waadnit, Dioíh muná jóocmant bóo jumhdih Jesús jwiít dih ã numah waad bejep jĩ. Pánih waad bejnit, caánboó jíib chājnit dih ã ñun yóh bacanap jĩ. Dinerodih túut numnit ĩ cáagat naanádih ub yoh āacanit, jopwádih jíib chājnitíh chúudat naanádihbut ã ub yoh āacanap jĩ. 13 Pánih ub yoh āacanit, Jesús nin pah queétdih ã niúj jūihñup jĩ:

—**Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niúj daacáp tajĩ:** ‘**“Wíh muná cāacwā weemdíh ĩ úúbát pínah muná caá”, Dios ã niijíp be’, ít niúj daacáp tajĩ.*** **Obohjeéhtih, cāacwā Dios dih úúbdih ĩ juyúchah yuhna, yeéboó queétdih yeenit, numná caá ñi**

* 21:9 Sal 118.25-26

* 21:13 Is 56.7b; Jer 7.11

chãjap. Pánih nuumnít, Dioih muudih yéjejanit, nuumnít i jumat pínah muu chãjna caá ñi chãjap, ã niijíp jĩ.

14 Páant Dioih muudih Jesús ã jumat pónih, dawá jéih encannit, wúuat nahjĩh bejnitbat ã pebhna i juyúp jĩ. Páant i juyúchah ennit, queédih ã boonanap jĩ. 15 Obohjeéhtih, queédih ã boonachah ennit, caanjĩh jumnit sacerdotewã i maáta, Moisés ã watatjidih bohénitbat Jesúsdi h búde i íjip jĩ. Jwĩjeéh péenit wébítboó “iDavid juima, Dios ã wahní, jwiít dih túi ubni pínah, meemdíh búde jwĩ wéina caá!” i níj ñaác cádahcah joiná, chah i íjip jĩ. 16 Pánih íjnit, Jesúsdi h nin pah i níj jũihñap jĩ:

—Meemdíh páant i níj ñaacáchah, ¿ma joicán níit? Páant i níj cá bojo naáh, Jesúsdi h i níjíp jĩ.

—Wã joiná caá. **Obohjeéhtih, Davidji Dios naáwát dih naóh yapani nin pah ã níj daacátjidih ¿yeébbó ñi bohécannit jĩ?**

‘Wébít dih, bita i túuhnit dihbut meém ma wéi naáwát túutna caá’, Diosdi h wéinit, David át níj daacáp tajĩ, (Sal 8.2) Jesús queédih ã níj jũihñap jĩ.

17 Páant níj péenit, queédih cádahnit, caán tútchimant Jesús jwiít dih ã namah bac bejep jĩ. Pánih bac bejna, Betania tútchidih juibínit,

caan chéi caanjĩh jwĩ úwup jĩ.

Higuera nahdih Jesús ã wúnat tútat
(Mr 11.12-14,20-26)

18 Cheibit bóo yeó jáap dih, Betania tútchiboó ãonitji Jerusalén tútchina jwúub bejna, Jesúsboó át nuugúp wunup tajĩ. 19 Pánih nuugúp wunna, namá jwéejdih lajni higuera nahdih ennit, ãih quehedih jeémíhna, caan náh pebh enedih ã bejep yuh jĩ. Obohjeéhtih, caan náhboó quehcan, túini wawájeh pohba ã jumup jĩ. Páant ã quehcat dih enna,

—iMa **jwúub quehcan níit!** caan náhdih ã níjíp jĩ.

Páant ã níjíchahjeh, ãih núona ã diib téhah bejep jĩ.

20 Páant ã wunachah ennit, jwiít ã bohénitboó jwĩ en wáhi bejep jĩ.

—¿Dépanih tigaá waícanjeh ã wunah bej? Jesúsdi h jwĩ níj úubh joyóp jĩ.

21 —**Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Dios ã wépat dih túi jenah joiná, nin nahdih wã chãjat pahjeh mantih yeebbát ñi jéih chãjbipna caá. Páant wã chãjat chahbat ñi jéih chãjbipna caá. Con jeedíh ‘Conmant bejnit, búde mujna ma buég báah’, ñi níjíchah, ñi watat pah ã yapbipna caá.*** 22 **Diosdi h túi jenah joinít, ded pah caandíh ñi úubát pah ã chãjbipna caá,** Jesús jwiít dih ã níj jepahap jĩ.

* 21:21 Mt 17.20; 1Co 13.2

Jesús ã wēpat
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Pánih bejna, Jerusalén tátchina jai bí, Dioih muudih waad béjnit, Jesús cáacwādh ã jwúb bohénap jī. Páant ã bohéat pónih, sacerdotewā ã maáta, jwiit judíowā jwī maátabut ã pebh joinít, nin pah caandih ã niij úbh joyóp jī:

—¿Deih wēpatjīh tibeé jwīn páant ma chāj? ¿Déhe tibeé meemdh páant ã wut? ã niijíp jī.

24 —**Yeebdih wā jwīh úbh joibíjna caá. Weemdh ñi táijepahachah, weembát yeebdih wā jepahbipna caá.** 25 **Juan Daabánidih ¿déhe tigaá át wutji? ñi jenah joyóchah. ¿Dios át wutjican taniit? ¿Cāacwāboó niit caandih ít daabáat tútjip? yeéb ñi jenah joyóchah,** Jesús queédih ã niij úbh joyóp jī.

Páant ã niij úbh joyóchah joinít, queétjeh nin pah ít míc niijíp wut jī: “¿Ded pah tigaá jwī niij jepahbi? ‘Dios caá Juandih át wutjip taga’, jwī niijíchah, ‘Páant ã jumuchah yahna, ¿dépanih tijí caandih ñi jepahcan?’ jwiitdh ã niij jaihíjna caá.

26 Obohjeéhtih, nitboó ‘Juan Dios naáwádh naóh yapani yoobát ã jumap jī’, ã niij jenah joiná caá. Páant ã niij jenah joyóchah, ‘Cāacwājeh caandih ít daabáat tútjip taga’, jwī niij jepahachah, jwiitdh búdí ã ijbipna caá”, ít míc niijíp wut jī. 27 Pánih míc wéhe péanit,

nin pah Jesúsdi h ã niij jepahap jī:

—Jwiit jwī jéihcan caá, ã niijíp jī.

—**Caán láa bácah weemdh wutndih weembát yeebdih wā naóhcan niit,** Jesús queédih ã niijíp jī.

Biic newé ã weh ded pah ít chājat naáwát

28 Páant niij péanit, jwī maátadh Jesús nin pah ã jwúb niij naáwáp jī:

—**Nin wā naáwádh ¿ded pah ñi niij jenah joí? Biic newé chénewā ã weh ã jumap be.** Pánihna, **biic yeó jáap ã ípboó weép jeñédih,** ‘Wāuhú, buu wíh iguíhaboó tewedih ma bejeé’, ã niijíp be. 29 ‘Wā bejcan caá’, ã niij jepahap be. Páant niijná yahna, jwúb jenah joinít, tewedih ã bejep be. 30 **Túttimah, ã úddihbut biic yoobó ã niijíp be.** ‘Wā bejmi caá’, ã niij jepahap yah be. **Obohjeéhtih, páant niijná yahna, ã bejcap be.** 31 **¿Ded tigaá ã ípdih ã táijepah?** Jesús queédih ã niijíp jī.

—Weép jeñéboó ã táijepahap be, queét ã niij jepahap jī.

—**Yoobópdih yeebdih wā naóhna caá. Romano maátadh náó úbh wāhñit, deoh nah jumnit yaádh biicdh yeéb jātih Dios ã maáh jumatdh ã waadná caá.** 32 **Juan Daabáni cáacwādh bohénadh joiná, ded pah ñi táij chājat pínadh yeebdih át naáwáp tají. Páant ã naáwáchah**

yuhna, yeéboó caandih ñit jepahcap tajī. Obohjeéhtih, queét núo wúbh wáhnit, deoh nah jumnit yaádhbut ít túi jepahap tajī. Páant í jepahachah enna yuhna, yeéboó túut nuúmihcan, ñit jepahcap tajī, Jesús queédih ã niijp jī.*

Jiwá iguúhadih yeejép teo wáhnit naáwát
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ “Nin biíh wá naáwát pínahdih ñi túi joyoó. Biíc newé jiwá iguúhdih ã momop be. Pánih mom péa, wáihyat júdhuh chāj péa, iguúhdih í búuh chuñat pínah muúdhbut ã chājap be. Pánih chāj péa, caán iguúhadih í túi en dawát pínah niijná, jap bóo muúdhbut ã chājap be. Páant nihatdih chāj péa, bitadid en dawát túutnit, biáboó jib jwuhuhdih ã bejep be.* ³⁴ Túttimah, iguúh ei láa, áih iguúh jibdih í wúbát pínah niijná, iguúha mínah caandih teo wáhnitdih áih iguúhana ã wah bojop yuh be. ³⁵ Obohjeéhtih, caandih teo wáhnit caanná í júbínachah, biícidih pái, biíhdih mao yoh, biíhdih jeejīh í yoh mawap be. ³⁶ Pánihat túttimah, bita caandih teo wáhnitdih áih iguúhaboó ã jwúb wahap be, páant muntih. Chah dawá ã wahachah yuhna, queét en daonít biíc yoobó muntih queédihbut yeejép í chājap be.

³⁷ “Túttimah, ‘Wá wúúhdih caá í jepahmi dée caá’, niijnít, caandih ã wahap be. ³⁸ Páant ã wahachah yuhna, caandih ennit, en daonítboó nin pah í míic niijp be: ‘Iguúha mínah ã wunat túttimah, nin ã wúúhboó ã túut nuumbípna caá. Pánihna, caandih jwí mao yohochah, iguúha jwíh ã jumbipna caá’, queétjeh í míic niijp be. ³⁹ Páant niij, ã wúúhdih teonit, iguúhamant ub bac bejnit, í mao yohop be.

⁴⁰ “Páant í chājat doonádh joinít, iguúha mínahboó áih iguúhana jwúb joinít, ¿queédih ded pah tigaá ã chājbi?” Jesús queédih ã niij wúbh joyóp jī.

⁴¹ Páant Jesús ã niijíchah joinít, queét caandih nin pah í niij jepahap jī:

—Queét yeejépwádh peéh chājna, ã mao yohat túutbipna caá. Túttimah, bitaboodih áih iguúhadih ã en dawát túutbipna caá, áih iguúhdih caandih í túi dic wáhat pínah niijná, í niijp jī.

⁴² Páant í niijíchah joinít, Jesús nin pah ã jwúb niijp jī:

—Dios naáwátdih naóh yapani nin pah ã niij daacátjidih ¿yeéboó ñi bohécannit beé?

‘Muú teonit táini jee dáhnadidh ñionit, í náhcanni dahdih í yohop yuh be. Obohjeéhtih, queét í yohni dahdih-jeh tigaá Dios ã

* 21:32 Lc 3.12; 7.29-30 * 21:33 Is 5.1-2

ñiwip. Caandih ñionit, áih mæu pánihnidih chãjna, caán mæudih ã táí jenah enat túut niijná, choójboó caan dáhdih ã jwíih jwejep be. Caán jee pánihni Dios ã wahni pínah tigaá. Páant ã chãjachah ennit, jwiítboó caandih búdí jwí wěina caá', át niij daacáp tají. (Sal 118.22-23)

43 Páant ã nihat pah tigaá yeebdih yoobópdih wã naóhna caá. Dios áihwã pínah yeebdih ã jwíih ñionitji ñi jumuchah yuhna, weém Dios ã wahnidih ñi náahcah, bita weemdih táí jepahnit pínahboodih ã ñiobipna caá, páantjeh ájeéh í jumat pínah niijná.
44 Pánihna, weemdih jepahcannitboó caán jee dáhdih tóoc bæugnít panihnit í jambipna caá. Weemdih í jepahcatji jíib caán jee dáh ã néehat pah, peéh chãjna, iiguípna Dios queédih ã wahbipna caá, Jesús ã niijíp jí.

45 Páant ã niijíchah joinít, sacerdotewã í maáta, fariseowãbut "Jwiítidih niijná caá ã chãjap", ít niij jéihyep wut jí. 46 Páant niij jéihnit, caandih ded pah í tewat pínahdih ít bidíp wut yuh jí. Obohjeéhtih, cãacwã caandih "Dios naáwátidih naóh yapani caá", í niij jenah joyóchah jéihnit, queédih úmna, tewíhna yuhna, ít jéih teo jwuhcap wut jí.

22

Téihya chéona ã numah jeémát pínah naáwát (Lc 14.15-24)

1 Páant ã niiját túttimah, Jesús nin ã jenah joini naáwátjíl queédih ã jwúub niij naóh bohénap jí:

2 "Dios ã maáh jumat nin pah caá ã jumap: Maáh wúuh ã téihya chéwat túut chãjachah, ã íip ã numah jeémát pínahdih ã chãjap be. 3 Pánih ámoh péanit, ã numah jeémpnit pínahdih júúwát túutna, caandih teo wahnidih ã wahap yuh be. Obohjeéhtih, caandih í jepahcap be.

4 Túttimah, bita caandih teo wahnitdihbut wahnit, 'Á numah jeémát pínah momo jiwíwã, ã in débehanitdih mao pæubnit, nihatdih ámoh péa, yeebdih ã júúwát túutap be', wã bidnitdih ñi niij naáwã.

5 Páant ã wutuchah joinít, í bejep yuh be, páant mantih. Obohjeéhtih, páant í niijíchah yuhna, queébut í joyáh bojop be. Joyáh bojnit, biíc áih wápchiboó bej, biíh ã tewat mæúboó ã bejep be. 6 Bitaboó queét í naáwáchah joíhcan, yeejép pãinit, queédih í mao yohop be. 7 Páant í chãjat doonádih joinít, búdí íjnit, maáhboó áih soldadowádih ã wahap be, queédih mao yoh beedánit, íih tútchidihbut í cáwat pínah niijná. 8 Pánihat túttimah, bita caandih teo wahnitdih

nin pah ã niijíp be: ‘Wã wũúh ã téihya chéona numah jeémát pínahdih ámoh péanit, cáacwãdih wã bidichah yuhna, queét yeejépwã ít jepahcap taga.

⁹ Pánihna, tátchi tac yoób jumni juúhna bejnit, det ñi jwãáhnitdih ñi numah juúwá’, queétdih ã niijíp be. ¹⁰ Páant ã niijíchah joinít, bejna, biquína túi chãjnitdih jwãáh, bita túi chãjcannitdihbut jwãáhnit, nihatdih í numah jwáub juúwáp be. Pánihna, í maáih muná jwáub juibínit, ã numah jeémát tólihdih í yáwap yuh be.

¹¹ “Obohjeéhtih, maáhboó queét junítidih enedih juná, téihya chéwechah enna í dawát chóodih biíc newé ã duocáh, ã enep be. ¹² Pánih ennit, ‘¿Íin wũúá, dépanih tibeé wã dawát túutni yégueh duocán yuhna, ma waád juóh?’ caandíh ã niijíp be. Páant ã niijíchah joinít, caánboó ã jéih jepahcap be. ¹³ Páant ã jepahcah enna, maáh caandíh teo wãhntidih nin pah ã niijíp be: ‘Chéonit, caandíh ñi ub bac bejeé. Pánih ub bac bejnit, weemdíh ã jepahcat júb, dupánapboó ñi yohoó, wã pebh ã jumcat pínah niijná. Caánboó jumnit, tubit jígahna, íih maonádih néeh chãác junít í jumbipna caá’, caandíh teo wãhntidih ã niijíp be.*

¹⁴ “**Buu wã naáwát pah, dawá cáacwã wíih túini doonádih joiná yuhna, daocánnitjeh í jepahna caá**”, Jesús ã niijíp jĩ.

Romano maáta í uúbat túutni dinero júdu

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Páant ã niijíchah joinít, íjna, Dioíh munámánt bac bejnit, fariseowã nin pah ít míic niij uúbh joyóp wut jĩ: “¿Ded pah tigaá caandíh jwí niij uúbh joibí, mácah ã jepahachah, caandíh naóh yacat túut niijná?” ít míic niijíp wut jĩ. ¹⁶ Páant niijnít, biquína íjeéh jumnit, Herodes ã juménádih maáh waadálhntidihbut Jesús pebhna ít wahap tajĩ, Jesúsdi h í uúbh joyát pínah niijná. Páant í wahnitboó waád junít, nin pah Jesúsdi h í niijíp jĩ:

—Bohéni, yecanni jumna, Dios ded pah jwiútdih ã chãjat túutatdih yoobópdih ma bohéatdih jwí jéihna caá. Ded pah cáacwã í niijíchah, maáta í jumuchah yuhna, umcanjeh yoobópdih mapĩ naóhna caá. ¹⁷ Páant yoobópdih naóhni jumna, ded pah ma jenah joyátidih jwiútdih ma naáwá. ¿Roma baácđih moón í maáh César ã uúbat túutni núodih caandíh jwí wãhuchah, ã túi niit? í niij uúbh joyóp yuh jĩ.

¹⁸ Páant í niij uúbh joyóchah, í yeeatdih jéihnit, nin pah queétdih ã niij uúbh joí jwáubanap jĩ:

* 22:13 Mt 8.12; 25.30; Lc 13.28

—**Yeéb yeenit, ¿dépanih tiguaá weemdih mácah ñi jepahat táut?** ¹⁹ **Césardih ñi wāhat pínah júdudih weemdih ñi júutú,** ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, bíic júdudih caandih ñi júutap jĩ.

²⁰ —**¿Caán júdudih deih móot, deih wūt tiguaá ã jum?** queétdih ã niij wābh joyóp jĩ.

²¹ —Césarih móot, áih wātbuť ã jumna caá, ñ niij jepahap jĩ.

—**Caán láa bácah caán júdu Césarih pínah caá. Pánihna, áih pínah ã jumuchah, caandih wāhat caá náahap. Obohjeéhtih, Dioih pínah mácah ã jumuchah, Diosboodih ñi wāhuú,** queétdih ã niijíp jĩ.

²² Páant ã niij jepahachah, ñ joí wāhi bejep jĩ. Pánih joí wāhi bejnit, ñ bac bejep jĩ.

Cāacwā ñ jwúub boo pud júúwát

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Páant queéť ñ bac bejat táttimah, biquína saduceowā jwuh, Jesúsdił wābh joyát táut niijná, caán munná muntih ñ waád juyáp jĩ. Queéť saduceowā “Cāacwā wunna, ñ jwúub boo pud júóhcan niit”, niijnít ñ jumap jĩ.* ²⁴ Pánih jenah joinít, nin pah Jesúsdił ñ niijíp jĩ:

—Bohéní, nin pah Moisés át niij bohénap tajĩ: ‘Weép jeñé weh wihcanjeh ã wunuchah, ã úudboó weép jeñé áajidih jwúub áa jumat caá náahap. Pánihna, ã úudboó áa wih jwuhcanni jumna, éemp

wannihdih ã bíboho naáh, ã úud jeñé báadhda weh pah ñ weh jumat pínah niijná’, jwiitdih Moisés át niijíp tajĩ.*

²⁵ Bíic weh sietewā ñ jumap be. Weép jeñéboó áa jum, weh wihcanjeh ã wunap be. Pánihna, ã úudboó weép jeñé áajidih ã jwúub áa jumap yah be. Páant áa jumat táttimah, weép jeñé pahjeh muntih, weh wihcanjeh caanbát ã wunap be. ²⁶ Páant míicjeh queéť niहत ñ buúđ beedép be. ²⁷ Páant mi weha mána ñ wun beedát táttimah, ñ áajibuť mi wunap be. ²⁸ Pánihna, queéť niहत ñ áa jumnihji, niहत cāacwā ñ jwúub boo pud júúwāchah, ¿ded áa tiguaá mi yoób jumbi? Jesúsdił ñ niij wābh joyóp jĩ.

²⁹ Páant ñ niijíchah joinít, Jesús queétdih nin pah ã niij jepahap jĩ:

—**¿Dios naáwátdih jéihcan, ã wēpatdihbut jéihcan, yeéboó yoobópdił jenah joicánnit caá!** ³⁰ **Wunnitji ñ jwúub boo pud júúwát táttimah, jeáboó jumna, ángelwā pah áa wihcannit ñ jumbipna caá.**

³¹ **Obohjeéhtih, wunnitji ñ boo pud júúwát pínahdił yeéb ñi jéihyatdił náah yacna, nin pah wā naóhna caá. ¿Moisésdił Dios nin pah ã niijátjidih ñi encannit jĩ?** ³² **‘Weém Abraham, Isaac, Jacob ñ Maáh caá’, át niij naáwáp wat jĩ. Queéť ñ wunat táttimah yahna, ‘ñ Maáh caá’, Dios át niijíp**

* 22:23 Hch 23.8 * 22:24 Dt 25.5

wut jī. 'Ī Maáh caá', ā niijátjidih joinít, báadhnit ĩ jumatdih jwī jéihna caá. Dios báadhnitdihjeh maáh ā jumna caá. Pánihna, 'Wannitji ĩ jwúub boo pud jūóhcan niit', niij jenah joiná, yoobópdih ñi jenah joicán caá, Jesús ā niijíp jī.*

³³ Páant ā niijíchah joinít, nihah cáacwā ā bohéatdih ĩ joí wáhi bejep jī.

Chah jenah joyát wutat
(Mr 12.28-34)

³⁴ Páant Jesús saduceowādh ā táí jepahachah joinít, fariseowáboó ĩ míic wéhenap jī. ³⁵ Pánih míic wéhe péanit, bíic ĩjeéh jumni, Moisés ā wutatjidih táí jéihniboó caandíh nin pah ā niij wúbh joyóp yuh jī:

³⁶ —¿Bohéní, Dios jwiítidih ā wutat deddih tiguaá chah jenah joyát náah? ā niijíp jī.

³⁷ —Nin wutat caá chah ā jumup. 'Diosdih chah jenah joí, táí jepahnit, wéinit, caandíh búdí ñi oyoó', Moisés át niij daacáp tajī.* ³⁸ Caán wutatji caá jwíih jumni.

³⁹ Caán wutat pahjeh mantih, nin bíih wutatbut bíic yoobó ā jumna caá: 'Meemjéh ma míic oyat pah mantih, bitadihbut búdí ma oyoó', át niij daacáp tajī.* ⁴⁰ Pánihna, Diosdih oinit, bitadihbut oinit, Dios ā náahat pah ñi chājbipna caá. Pánih chājnit, nihah Moisés ā

wutatjidih, Dios naáwátdih naóh yapanit ĩ niijátjidihbut ñi táí jepahbipna caá, Jesús queétdih ā niijíp jī.*

¿Ded juima tiguaá Cristo?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Páant niij péanit, Jesús jwuh caanjíh jumnit fariseowādh nin pah ā niij wúbh joyóp jī:

⁴² —¿Dios ā wahni Cristodih ded pah tiguaá ñi jenah joí? ¿Ded juima tiguaá? queétdih ā niijíp jī.

—David juima caá, ĩ niij jepahap jī.

⁴³ —Páant ā jumuchah yuhna, ¿Dépanih tiguaá Túini Espíritu nin pah caandíh ā naáwát túutuchah, Davidji-boó caandíh 'Maá', át niijí?

⁴⁴ 'Wā Maáhdih Dios nin pah ā niijíp be: "Wā jéihyepmant bóo hawámant ma chúudú. Pánih chúudnit, nihahdih ma wutuchah, meemdíh en jāihnitdih wā yap yohat túutbipna caá", ā niijíp be', Davidji át niij daacáp tajī. (Sal 110.1)

⁴⁵ Páant niij daácnit, Davidji Cristodih 'Maá', át niijíp wut jī. Páant ā niijíchah yuhna, ¿dépanih tiguaá Cristo David juima át jumji? Jesús queétdih ā niij wúbh joyóp jī.

⁴⁶ Páant ā niij naáwáchah joinít, nihah ĩ jwúub wúbh

joíhna yuhna, ĩ wábh joí cádahap jĩ.

23

Fariseowã, Moisés ã wutajjidih bohénitbut ĩ táicat
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Páant niij péanit, caanjĩh jamnitdih, jwiít ã bohénitdihbut Jesús nin pah ã niij naáwáp jĩ: ² “**Moisés ã wutajjidih bohénit, fariseowãbut caán ã wutatdih chah túi jéihnit jamna, yeebdíh ĩ wutna caá.** ³ Páant yeebdíh ĩ wutuchah, ĩ niiját pahjeh chãjat caá náahap. **Obohjeéhtih, páant ĩ niij bohéna yuhna, ĩpĩ chãjcan caá. Páant ĩ túi chãjcatdih yeebboó ñi en yacca bojoó.** ⁴ **Queét yeebdíh búdí wái náah jamnidih chãjat túutna, bainíbitjeh ñi yapachah ennit, yeebdíh jĩgah encanjeh, ĩpĩ peéh chãjna caá.** ⁵ **Ded pah chãjna, cáacwã ĩ wēi enat pínahdihjeh ĩpĩ bidna caá. Dios naáwátidih ĩ daácní néonabit áih útina yacnit, fih móot chah, fih muj nahboobát búdí buwá jamni tōpjĩh ĩpĩ nah chéona caá. Úábhna dúwát chóona ã yapat waanadih maátni ĩpĩ chãjat túutna caá, queétdih ennit, ‘Diosdih túi jepahnit caá’, niijnít, cáacwã ĩ túi wēi enat pínah niijná.*** ⁶ **Namah jeémépboó bejnit, waáwápna chúudnit, ĩpĩ wēina caá. Jwĩ míc wáacat**

muúboó bejnit, cáacwã ĩ túi enepboó ĩpĩ chúudna caá. ⁷ **Tútchi tacboó bií déedih jíib chãjat juáhna ĩ bejchah, cáacwã queétdih wēinit, muj teonit, ‘Ma jūóh, Bohéní’, ĩ niij wábúchah joinít, ĩpĩ wēina caá.**

⁸ **“Obohjeéhtih, ‘Bohéní’, yeebboó cáacwãdih ñi niiját túutca bojoó. Weemjéh caá yeebdíh bohéni. Yeéb nihat biíc yoobó jamna, ‘Bohéní’, cáacwãdih ñi niiját túutuchah, ã túican caá.** ⁹ **Pánihat pah, cáacwã mícjeh ‘Túini Paá’, ñi niijíchah, ã túican caá. Dios, jeáboó jamnijeh, ñi ĩp túini yoobát ã jamna caá.** ¹⁰ **Pánihat pah muntih, yeéb mícjeh ‘Maá’, ñi niijcá bojoó. Weém, Dios ã wahní Cristojeh, ñi maáh wã jamna caá. Pánihna, cáacwã mícjeh páant ñi niijíchah, ã túican caá.** ¹¹ **Ded maáh jamíhna, yeebdíh teo wūhni ã jamu naáh.*** ¹² **Caanjéh míc maáh waadánidih Dios oboh jamni ã chãjbipna caá. Obohjeéhtih, teo wūhni panihniboodíh Dios maáh ã waadábipna caá”, Jesús ã niijíp jĩ.***

¹³ Páant niij péanit, nin pah fariseowã, Moisés ã wutajjidih bohénitdihbut Jesús ã niij jãihñap jĩ:

“¡Yeéb Moisés ã wutajjidih bohénit, yeéb fariseowãbut búdí yeejép ñi

* 23:5 Nm 15.38; Dt 6.8; Mt 6.1

* 23:11 Mt 20.26-27; Mr 9.35; 10.43-44; Lc 22.26

* 23:12 Pr 29.23; Lc 14.11; 18.14

yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tabit yee naóhnit caá ñi jumap. Dios ã watatdih ñi yee bohénachah joinít, Dios ã maáh jumapboó cáacwã í jéih waadcán caá. Pánih bohénit, yee-bjéhbut waadcán, queét í waádihichah yuhna, ñipí jãhna caá.

14 “¡Yeéb Moisés ã watatjidih bohénit, yeéb fariseowãbut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tabit yee naóhnit caá ñi jumap. Diosdih túi maatápdih úbhna yuhna, éemp wunnitíh munádh ñipí dúuc wáina caá. Pánih yeenit ñi jumat jíib búdí peéh chãjat yeebdíh ã jumnipna caá.

15 “¡Yeéb Moisés ã watatjidih bohénit, yeéb fariseowãbut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tabit yee naóhnit caá ñi jumap. Yúep jib bejnit, dawá cáacwãdih ñipí bohéna caá, ñi jenah joyát pahjeh í túut numát pínah niijná. Páant í túut numúchah, yeejép ñi chãjat chah queédih ñi chãjat túutna caá.

16 “¡Yeéb bohénit, bitadiah waóhna, jéih encannit panihnit ñi jumna caá! Yeena, nin pah ñi niij bohéna yuh caá: ‘ “Dioíh muú táini ã jumat pah, wã niiját biíc yoobó wã chãjbipna caá”, ñi niijichah

yuhna, dedé pínah nihcan caá. Obohjeéhtih, “Dioíh muúdh jumni oroboó táini ã jumat pah, wã niiját biíc yoobó wã chãjbipna caá”, ñi niijichah, ñi niijátji pahjeh chãjat caá náahap’, ñipí niij bohéna yuh caá. ¹⁷ ¡Yeéb jenah joicánnit, jéih encannit panihnit ñi jumna caá! ¿Ded tigaá chah ã jum? ¿Dioíh muú chah níit? ¿Caán muú diitboó jumni oroboó níit chah ã jumap? Caán muú diitboó oro jumna, Dioíh caá ã jumap. Obohjeéhtih, biíh pebhboó jumna, Dioíh áta nihcan taga. Pánihna, oro chah Dioíh muú ã jumna caá. ¹⁸ Yeéb nin pahbut ñipí niij bohéna yuh caá: ‘ “Dioíh muúboó jumni nuñépdih mao cáo wãhat naá táini ã jumat pah, wã niiját biíc yoobó wã chãjbipna caá”, ñi niijichah yuhna, dedé pínah nihcan caá. Obohjeéhtih, “Í mao cáo wãhniiboó táini ã jumat pah, wã niiját biíc yoobó wã chãjbipna caá”, ñi niijichah, ñi niijátji pah chãjat caá náahap’, ñipí niij bohéna yuh caá. ¹⁹ ¡Yeéb jéih encannit panihnit ñi jumna caá! ¿Ded tigaá chah ã jum? ¿Diosdih cáo wãhni níit chah ã jum? ¿Caán ñi cáagat naá níit chah ã jum? Caán naajíh ñi cáagna, Diosdih ñi wãhchah, áih pínah caá. Biáboó ñi cáagachah nihna, Diosdih ñi wãhni áta nihcan tagaá. Pánihna, caán ñi cáagat naá caá

chah ã jumap. ²⁰ Páant ã jumachah, 'Jwĩ cáagat naá túini ã jumat pah, wã niijátji biíc yoobó wã chãjbipna caá', niijnít, caán naá caanjih ñi cáagnibut ã túyatdih ñi jenah joiná caá. ²¹ Pánihat pah, Dioih muú ã túyatdih jenah joiná, ãih muú diítboó jumni ã túyatdihbut ñi jenah joiná caá. ²² 'Jeá túini ã jumat pah, wã niijátji biíc yoobó wã chãjbipna caá', niijnít, Dios maáh jumna ã chúdatdihbut jenah joinít, Dios, caanjih chúdni ã túyatdihbut ñi jenah joiná caá.*

²³ "¡Yeéb Moisés ã wutatjidih bohénit, yeéb fariseowãbut bádí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tabit yee naóhñit caá ñi jumap. Dios ã wutatdih jepahna, ded chénat pah téihya chej jumni núonadih bíbohna, biíc núodih Diosdih ñipí wuhna yuh caá.* Obohjeéhtih, pánih wuhna yuhna, biih ã wutatna chah jenah joyát pínah ã jumachah yuhna, caandih ñipí joyáh bojna caá. Cáacwãdih túi chãjatboodih ñi jenah joicán caá. Queédih ñipí jĩgah en teo wáaccan caá. Ded pah bitadih ñi niijátji pah ñipí chãjcan caá. Pánihna, Dios ã wutat pah, chej jumni núonadih caandih wuhna,

ã túina caá. Obohjeéhtih, biih ã wutatdihbut jepahat caá náahap. ²⁴ ¡Yeéb bitadih waóhna, jéih encannit panihñit ñi jumna caá! Ñi wutatdih, oboh jumni ã jumachah yuhna, ñipí jepahna yuh caá. Obohjeéhtih, Dios yoobópdi ã wutatboodih ñipí jepahcan caá.

²⁵ "¡Yeéb Moisés ã wutatjidih bohénit, yeéb fariseowãbut bádí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tabit yee naóhñit caá ñi jumap. Ñi ih pamapnadih, ñi ih babhbat dahnadihbut jii mantjeh ñipí chocna caá, ã túi jíghat pínah niijná. Páant ñi choco chah yuhna, diítboó bádí queí ã jumna caá. Caan pámap jii mantjeh ñi chocat pah, yeebút biíc yoobó ñi jumna caá. Túi jíghona yuhna, ñi jenah joyát yeejép ã jumna caá. Ñi weñat pínahdihjeh chãjñit, tabit en ñinahñitbut ñi jumna caá. ²⁶ ¡Yeéb fariseowã jéih encannit panihñit ñi jumna caá! Pánih jumna, ñi jenah joyát dih túut nuumnít, táiniboodih ñi chãjaá. Pánih chãjna, yoobópdi táinit ñi jumbipna caá.

²⁷ "¡Yeéb Moisés ã wutatjidih bohénit, yeéb fariseowãbut bádí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna,

* 23:22 Is 66.1; Mt 5.34 * 23:23 Lv 27.30

tubit yee naóhnit caá ñi jumap. Cáac yohopdih bóo muu dáhnabit túi baabní chítahjĩh ĩ ñáini panihnit ñi jumna caá. Cáacwã caán yohopdih ĩ enechah, túi jígohni ã jumna caá. Páant jiumant túini ã jígohochah yuhna, ĩ yohni bácahji ã moopátdih queét ĩ jéih encan caá.* 28 Páant ã nihat pahjeh mun tigaá yeebdíh cáacwã ĩ enechah, túinit pah ñipĩ jígohna yuh caá. Obohjeéhtih, ñi jenah joyátboó búdí yeeat jum yapna, yeejép ã jumachah, moópni dée pah caá ñi jumap.

29 “¡Yeéb Moisés ã watatjidih bohénit, yeéb fariseowábut búdí yeejép ñi yapbipna caá! Túi bohénit pah jumna yuhna, tubit yee naóhnit caá ñi jumap. Tubit yeenit jumna, Dios naáwátdih naóh yapanitji, túi chãjnitjidihbut ñi oyatdih jáutat túut niijná, queétdih ĩ yohopjidih ámohnit, túini ñipĩ chãjna yuh caá. 30 Pánih chãjnit, nin pah ñipĩ niijná caá: ‘Jon játih jwĩ ñowã ĩ chãjatji pah jwiitboó jwĩta chãjcan tagaá. Dios naáwátdih naóh yapanitdih wēinit, queétdih jwĩta mao yohcan tagaá’, ñipĩ niijná yuh caá. 31 Obohjeéhtih, Dios naáwátdih naóh yapanitdih mao yohnit ĩ juimená jumna, biic yoobó tigaá ñi chãjap. 32 Pánihnit ĩ juimená jumna, ñi ñowã ĩ

yéj chãjatji pahjeh muntih ñi chãj péanaá.

33 “¡Yeéb maiwã pah yeejép wã ñi jumna caá! Pánihna, ñi yéj chãjatdih ñi túut ñumcátji jíb, Dios yeebdíh peéh chãjna, iiguípna ã wahachah, ñi jéih jweicán niit.*

34 Páant niijná, nin pah niij naóhna caá wã chãjap: Dios naáwátdih naóh yapanitdih, bita áih túini doonádih túi jéihnitdih, bita ã naáwátdih bohénit pínahdihbut yeebdíh wã wahbipna caá. Páant wã wahachah yuhna, yeéboó biquínadih cruzboó péoh dodhnit ñi mao yohbipna caá. Bitadih ñi míic wáac juyápboó pūinit, tátchimant bacanit, queétdih mawat túut niijná, ñi ñuún péebipna caá.

35 Pánih chãjna, jon játih jumnit túi chãjnitjidih ĩ mawatji jíb yeéboodíhbut Dios ã peéh chãjbipna caá. Pánihna, túi chãjni Abeljidih Caín ã mawatji jíb púúúú Zacaríasjidih ñi ñowã ĩ mawatji jíb tigaá yeéboodíh Dios ã peéh chãjbipna caá. Caán Zacarías Berequíasi wúuh át jumap tají. Dioíh muú juúhboó jumni nuñápdih mao cáo wúhat naa pébh ã jumachah yuhna, caandíh ĩt mawap tají.*

36 Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Queét nihatdih ĩ mawatji jíb buu láa

* 23:27 Hch 23.3

* 23:33 Mt 3.7; 12.34; Lc 3.7

* 23:35 Gn 4.8; 2Cr 24.20-21

moondíhbut Dios ã peéh chãjbipna caá", Jesús ã niijíp jĩ.

Jerusalén tátchidih moondíh Jesús búdí ã oyat (Lc 13.34-35)

³⁷ Páant niij péanit, caanjĩh jamnitdih nin pah ã jwúub niij naáwáp jĩ:

"¡Yeéb Jerusalén tátchidih moondíh búdí wã jĩgahna caá! Dios naáwátidih naóh yapanitdih maonit, ñi pebhna bita ã wah bo-jnitdihbut jeejĩh yohnit, yeéb ñipĩ maona caá. Ñi nuowábut biíc yoobó it chãjap wut jĩ. Pánihnit ñi jamuchah yuhna, yeebdíh búdí wã oina caá. Pánih oinit, mujbaima mi wehdih mi páamat pah, wã pebh yeebdíh wã jumat táutna yuh caá. Obohjeéhtih, yeéboó

weemdíh ñi náahcan caá.*
³⁸ Páant ñi náahcat **peéh, huu ñih tátchidih Dios ã wap cádahbipna caá.**

³⁹ **Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Ninboó weemdíh ñi jwúub encan niit. Táltimah bóo láa nin baácna wã jwúub dei jũúwáchahjeh, weemdíh ñi jwúub enbipna caá. Pánih ennit, '¡Dios ã wahní, meemdíh búdí jwĩ wẽina caá!' ñi niijbípna caá**", Jesús queétdih ã niijíp jĩ.*

24

Dioíh mũudíh bita i yohat

pínah

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Páant niij péanit, Dioíh mũumánt Jesús jwiítidih ã numah bac bejep jĩ. Pánih bac bejnit, Dioíh mũudíh wẽi enna, ã táí jĩgohatdih Jesúsdi h jwĩ naáwáp yuh jĩ. ² Obohjeéhtih, páant jwĩ naáwáchah joinit, nin pah jwiítidih ã niijíp jĩ:

—Caandíh ennit, ñi táí jenah joyoó. Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Yeebdíh eníhcannitboó nin ñi en wẽinidih i boto mao jéena beedábipna caá. Biíc jee dáh biíh dahjih lajni ã wihcan niit, ã niijíp jĩ.

Péeni yeó jáap jãtíh ded pah ã yapat pínah

(Mr 13.3-23; Lc 17.22-24; 21.7-24)

³ Páant niij míic wéhe bejna, Olivo jeená bejni namáboó bejna jwĩ chãjap jĩ. Pánih bejna, caán jeená pũuh laáb jũibínit, Jesús ã chúudup jĩ. Páant ã chúuduchah ennit, jwiítboó ã pebh jũibínit, nin pah caandíh jwĩ niij wũbh joyóp jĩ:

—Maá, jwiítidih ma naáwá. ¿Débólih tigaá ma niiját pah ã yapbi? ¿Meém ma jwúub dei jũúwát pínah jãtíh, péeni yeó jáap jãtíhbut ded pah ã jwíh yapachah tigaá jwĩ enbi? jwĩ niijíp jĩ.

⁴ **—Yeéb ñi táí chãja chaáh. Bitá i yeeatdih ñi joicá bojoó.** ⁵ **'Weém Cristo caá', niij yeenit, dawá i jũóh bípna caá. Páant**

* 23:37 1R 19.10; Jer 2.30

* 23:39 Sal 118.26

ĩ niij yeenachah joinít, Diosdih cádahna, páant ni-ijnítboodih dawá ĩ péebipna caá. ⁶ Pebhbit jumnit ĩ míic mawat, yúúp jumnit ĩ míic mawat doonádihbut ñi joibípna caá. Pánih joiná yuhna, caandih búdí ñi úum jenah joicá bojoó. Páant ā yapbipna caá. Obohjeéhtih, páant ā yapachah yuhna, péeni yeó jáap pínah páantjeh ā judh jwuhbipna caá. ⁷ Caán láa biíc baác dih moón biih baácna bejnit, ĩ míic maobipna caá. Nihat baácboó búdí míic mawat ā jumbipna caá. Dawá pebhboó nuugúp láa, baác méméatbut ā jumbipna caá. ⁸ Obohjeéhtih, páant ā yapachah yuhna, chah yeejép yapat pínah ā judh jwuhbipna caá.

⁹ “Túttimah, bita yeebdih teonit, maátadih ĩ wuhbipna caá, yeejép ĩ chājat pínah, ĩ mao yohat pínahbut niijná. Wíihwā ñi jummat jíib, nihat baác dih moón yeebdih ĩ eníhbican nacaá.* ¹⁰ Caán láa, wíihwā jumna yuhna, dawá weemdih ĩ cádahbipna caá. Pánih cádahnit, bita wíihwādih eníhcan, maátadih ĩ naóh yachipna caá, queétdih ĩ peéh chājat pínah niijná. ¹¹ ‘Weém Dios naáwátdih naóh yapani wā jumna caá’, niij yeenit dawá ĩ jumbipna caá. Ded pah ĩ yee naáwáchah joinít, dawá

queétdih ĩ jepahbipna caá. ¹² Caán láa cáacwā chah yeejép ĩ chājbipna caá. Pánih yeejép chājnit, dawá bitadih ĩ oi cádahbipna caá. ¹³ Obohjeéhtih, páant yeejép yapna yuhna, ded weemdih cádahcanniboó wājeéh páantjeh jeáboó ā jumbipna caá.* ¹⁴ Pánihna, Dios ā maáh jummat doonádih nihat baác dih moondih naáwát caá náahap. Páant naáwát túttimah, péeni yeó jáap ā jǎohbipna caá.

¹⁵ “Bita ĩ pāpnidih Diosdih weñat muú díitboó jwejnit, cáacwā caánboodih weñaat túutna, caán muú ā túyatdih ĩ yéjanachah, ñi enbipna caá. Dios naáwátdih naóh yapani Danielji páant ā yapat pínahdih át daacáp tají. Caán ā daacátjidih ennit, ñi túi beh joyoó.* ¹⁶ Caanjíh yeejép ĩ pāpni ā jumuchah ennit, Judea baácboó jumnit jeéboó ĩ jwei páuh laab béje naáh. ¹⁷ Caán láa cáacwā tubit yeejép ĩ yapachah, waícanjeh ĩ jwei náo páuh laab béje naáh. Ded muú chahmant bóo coahboó jumni dei bejna, áih bií déedih ubudih waadcánjeh, yoobópdiĥ ā jwei béje naáh. ¹⁸ Wápchiboó jumni áih yéguehnadiĥ ubudih ā jwáub bejca bojo naáh.* ¹⁹ Caán láa wudu jumnit, weh túuhnitbut ĩ jweyéchah, queét yaádhdiĥ chah ā buobipna caá. ²⁰ Nin pah Diosdih ñi niij

* 24:9 Mt 10.22

* 24:13 Mt 10.22

* 24:15 Dn 9.27; 11.31; 12.11

* 24:18

uúbú: ‘Mah noój láa, jwĩ chooát yeó jáapdihbut páant yeejép ã yapca bojo naáh, caán láa jwĩ jweyát pínah niijná’, ñi niiji. ²¹ Caán yeó jáapnadih cáacwã tubit yeejép ã yapbipna caá. Nin baácđih Dios ã chãjat táttimah, cáacwã yeejép yapna yahna, péeni yeó jáapnadih chah yeejép pohba ã yapbipna caá.* Páant yeejép yapat táttimah, biíc yoobó ã jwúub yeejép yapcan niít. ²² Pánihna, tubit yeejép yapat pínah daocánni yeó jáapna Dios ã chãjbipna caá, ã ñíonitboó ã jéih buujáát pínah niijná. Páant ã chãjcah nihna, ded áta buujácan tagaá.

²³ “Caán láa det yeebdíh ‘Ñi eneeé. Ninjĩh caá Cristo ã jumap’, ã niijichah, bitabut ‘Conjĩh caá Cristo ã jumap’, ã niijichah, ñi joyáh bojoó. ²⁴ Caán láa dawá yeenit ã jumbipna caá. ‘Weém Cristo caá’, niij yeenit, ‘Weém Dios naáwátđih naóh yapani caá’, niij yeenitbut ã jumbipna caá. Queét úum náah jumnidih ã chãj jútđipna caá, cáacwã ã en wáhi bejat pínah niijná. Páant ã chãjatđih ennit, Dios ã ñíonitboó ã yeeatđih joiná, Diosđih cáđahnit, queéđđihjeh ã péeat pínahđih ã náahbipna caá. ²⁵ Páant ã yapat pínah jãtĩh, yeebdíh wãát naóhna caá, caandíh ñi túi jéihyat pínah ni-

ijná. Páant wã naáwátđidih náhnit, yeebdíh yeenitđih ñi joicá bojoó. ²⁶ Pánihna, caán láa ‘Muú wihcapboó Cristo tiguaá ã jumap’, det yeebdíh ã niijichah yahna, caanná enedih ñi bejca bojoó. ‘Caán muú diítna jumni tólihboó ã jwei ñéhna caá’, ã niijichah yahna, ñi joyáh bojoó. ²⁷ Yeó aáb júúwápmant ã buug yácapna wedoát ã yeh iigát ã jígohochah, nihat cáacwã ã jéih enat pah, weém, nihat cáacwã úud jeñé, wã jwúub dei júúwáchah, nihat ã enbipna caá.* ²⁸ Jóopwã wánni bácahjidih ã jumatđih jéihnit, caanjĩh ĩpĩ wáac juiná caá. Pánihat pah wĩhwã wã jwúub dei júúwáchah ennit, wã pebh ã wáac juibípna caá”, Jesús jwiítđih ã niijíp jĩ.*

Nihat cáacwã úud jeñé ã jwúub dei júúwát
(Mr 13.24-37; Lc 17.26-30,34-36; 21.25-33)

²⁹ “Caán láa cáacwã yeejép ã yapat táttimah, yeó, widhbut ã túi yeh iigcán niít. Páant ã túut nuumúchah, jeá ã méménachah, cúiwã ã yúug jéen bejbipna caá.* ³⁰ Páant ã yapachah, weém nihat cáacwã úud jeñé, mah tólihjih wã dei júóhđipna caá. Búdĩ wépatjĩh, túi yeh iigni wã jwúub dei júúwáchah, nihat baácđih

* 24:21 Dn 12.1; Ap 7.14 * 24:27 Lc 17.23-24 * 24:28 Lc 17.37 * 24:29 Is 13.10; 34.4; Ez 32.7; Jl 2.10,31; 3.15; Ap 6.12-13

moón weemdih ī enbipna caá. Pánih ennit, bádí úmna, ī jūibipna caá.*
 31 Páant wā dei jūúwát pónih, póojat nah bádí ā yáanachah, wīh ángelwādh nihat baácboó wā wahbipna caá, wā űionitdih ī ub wáacat pínah niijná.

32 “Higuera nah ded pah ā jumatdih űi túi náhninaá. Caan náh jáap wawá ā jumachah ennit, jópchi ā toáh jūúwátdih űi jéihna caá.
 33 Páant ā jumat pah, nihat wā niijátji biíc yoobó ā yapachah enna, wā jwúub dei jūúwát pínah bahni ā judhdaditdih űi jéihbipna caá. 34 Yoobópdih yeebdih wā naóhna caá. Nihat wā niijátji pah ā yapat pínah jātih, caán láa moón ī buudcán niit. 35 Nin baác, jeábut ā buudúchah yahna, wā naáwátboó ā buudcán niit. Nihat wā niijátji pahjeh wā péabipna caá.

36 “Obohjeéhtih, wā jwúub dei jūóhni pínah yeó jáap, horadihbut nihat ī jéihcan caá. Cáacwā, ángelwā, weem yáh buca nihat jwī jéihcan caá. Wā ip Diosjeh caá caandih ā jéihyep.

37 “Noé jum láa cáacwā ded pah ī jumatji pahjeh mun tigaá wā jwúub dei jūúwáchah, biíc yoobó ī jumbipna caá.* 38 Pobyit ā jūúwát pínah jātih cáacwā jeemp babhnit, téihya chéonit, ī wehdih téihya

chéwat túutna it chājap wat jī. Noéboó jāáj chóona ā waadáchah, ipī jumat pah, páantjeh it jumap wat jī.
 39 Pánih jumna, pobyit ā jūúwáchah, queét nihat ī wun beedaát pínahdih it jéihcap wat jī. Pánihat pah biíc yoobó mantih wā jwúub dei jūúwáchah, cáacwā ī jumbipna caá.*
 40 Pánih jumnit, chéne neoná űih wápchi pínahdih ī tewat pónih, weemdih jepahnidih ángelwā ī ub bejechah, biíhboó ā chāobípna caá. 41 Chénewā yaádh biíc dih ī tewechah, weemdih jepahnidih ī ub bejechah, weemdih jepahcannihboó mi chāobípna caá.

42 “Páant ā yapat pínahdih jenah joint, weém űi Maáh wā jwúub dei jūóhni yeó jáap pínahdih jéihcan, yeó jáap jumat pah túi páinit űi jumuu. 43 Nin wā naáwátdih űi túi jenah joyoó: Nuumní dede hora ā waadát pínahdih jéihna, muú mínahboó āta túi en dao tágaá, ā jéih waadcát pínah niijná. 44 Pánihat pah weém, nihat cáacwā úud jeñé, űi jéihcat láa wā jwúub dei jūúwáchah, yeebbút biíc yoobó túi páinit jumat caá náahap”, Jesús jwiitdih ā niijp jī.*

*Túi teo wāhni, túi teo wāhcanni naáwát
 (Lc 12.41-48)*

* 24:30 Dn 7.13; Ap 1.7

* 24:37 Gn 6.5-8

* 24:39 Gn 7.6-24

* 24:44 Lc 12.39-40

25

45 “Biíc teo wāhni túi jenah joiní, ā maāhdih túi jepahni ā jumap be. Páant ā jumachah ennit, ā maáh ā bejat pínah jātih, nihat bita caandih teo wāhniit ī maáh pínah caandih ā waadānap be, queét ī jeemāt pínahdih yoobōpdih ā wūhat pínah niijná. Pánih maáh waadá péanit, biih baáčboó ā bej jwuhap be. 46 Pánih bejniji āih mauná ā jwúb juyáchah, caandih teo wāhni ā wutatji pah ā chājachah ennit, caandih búdí ā wēibipna caá. 47 Yoobōpdih yeebdih wā naóhna caá. Caandih wēinit, nihat ā bíbohatdih en daoní maáh ā waadábipna caá. 48 Obohjeéhtih, biih caandih teo wāhni túicanni jumna, nin pah āta niij jenah joi tágaá: ‘Wā maáh maatāpdih jigohcan, baútéh ā jwúb jūóhcan niit’, niij jenah joinít, 49 bita teo wāhniitdih pānit, bah máihnit biícđih āta jeemp bah máih tagaá. 50 Pánihna, caán ā nāhnicanni yeó jáap, ā pāicanni horadih ā maáhboó ā jwúb jaibipna caá. 51 Pánih joinít, caandih ā jepahcatji peéh, tabit ā pūibipna caá. Pánih pūi péanit, túi chājnit pah jigohnit biícđih, iiguipna ā wahbipna caá. Caánboó jumna, tabit jġahnit, maonádih ī míc néeh cháác jāibipna caá”, Jesús jwiitdih ā niijp jġ.

Chénat pah téihya japata yaádh naáwát

1 “Péeni yeó jáapdih Dios ā maáh jummat nin pah ā jumbipna caá: Chénat pah téihya japata yaádh biíc chei fih jiiát páhanadih ubnit, téihya chéoni pínahdih enat túut niijná, ā jūóhni pínah horadih jéihcanjeh, caandih páñadih ī bac bejep be.* 2 Biícjġh bóo téihya jenah joicánnit yaádh ī jumap be. Bita biícjġh bóo téihya túi jenah joinít yaádh ī jumap be. 3 Pánihna, jenah joicánnit yaádh fih jiiát páhanadihjah pohba ī ubap yah be. Obohjeéhtih, caán jiiát páhana ā yí beedát pínahdih jenah joicánjeh, ī jwúb puhwat pínahboodih ī ub bejcap be. 4 Bita túi jenah joinít yaádhboó fih jiiát páhana ā yí beedéchah, ī jwúb puhwat pínah yíidihbut ī ubap be. 5 Téihya chéoni pínah ā jigohcah enna, quíib chei ā jūúwáchah, queét nihat ī ūwah bejep be. 6 Túttimah, chei tac yoób téihya chéoni pínah ā jūúwáchah, ājeéh jūóhniit ī wēi ejat ā yáanap be: ‘¡Ni joyoó, téihya chéoni pínah ā jūóhna caá! ¡Caandih wēi jwááadih ŋi jūúwú!’ ī niij wēi ejep be. 7 Páant ī niij wēi ejechah joiná, túi jenah joinít yaádh fih jiiát páhanadih ī jwúb yíi

* 25:1 Lc 12.35

puhwup be, ã táí iigát pínah niijná. ⁸ Obohjeéhtih, jenah joicánnit yaádhboó táí jenah joinítidih nin pah í niij wúbup yuh be: ‘Jwíih jiiát páhana dubna caá ã chãjap. Pánihna, ñíih yíidih jwiítidihbut ñi wáhúú’, í niijp yuh be. ⁹ ‘Jwíih yí nihatdih ã juibícan níit. Yíi bíbohnitdih yeebjéh jíib chãjadih ñi bejeé’, táí jenah joinít queétdih í niij jepahap be. ¹⁰ Páant í niijíchah joinít, yíi jíib chãjadih í bejep be. Páant í bejat pónih, téihya chéoni pínahboó ã juyáp be. Páant ã juyúchah ennit, íih jiiát páhanadih jiiínit, táí jenah joinít yaádh caandíh jwááádih í bejep be. Caandíh jwááhnit, ã téihya chéona namah jeémátdih jeémát túut niijná, ãjeéh í waad béjep be. Nihat í waád beedéchah ennit, teo wáhnitboó jêcdih í nemep be. ¹¹ Páant í nemat túttimah, jenah joicánnit yaádhboó jwúub jwinít, ‘íMaá, jwiítidihbut ma wát júúwá!’ í niij ejep yuh be. ¹² Obohjeéhtih, ‘Yeebdíh wã jéihcan caá’, téihya chéoni queét yaáhdih ã niij jepahap be.*

¹³ “Yeebbát queét táí jenah joinít yaádh panihnit ñi jumúú. Wã jwúub dei júóhni yeó jáapdih, caán horadihbut jéihcan, íih jiiát páhanadih táí ámohnit, yíidihbut táí bíbohnit, í páñat pah, yeebbát táí jenah

joinít, táinih chãjnit, weemdíh ñi páñáá”, Jesús jwiítidih ã niijp jí.

Dinero júduna naáwát
(Lc 19.11-27)

¹⁴ “Dios ã maáh jummat nin pahbut ã jumbipna caá: Biíc newé biáboó jibidih ã bejat pínah jãtíh, caandíh teo wáhnitdih ã bid wáacacap be. Páant í wáac juyúchah, dinero júdunadih queétdih ã wáhup be, í jíib tewat pínah niijná. ¹⁵ Pánih wáhna, biícđih biícđíh bóo téihya júdu ã wáhup be. Biíhdih chéne júdu ã wáhup be. Biíhboodíh biíc júdujeh ã wáhup be. Pánih wáhna, chah jéihnidih chah ã wáhup be. Pánih queétdih wáh péanit, biíh baácboó jibidih ã bejep be. ¹⁶ Páant ã bejat túttimah, biícđíh bóo téihya júdu bíbohni jíib chãjadih ã bejep be. Pánih jíib chãjna, biíh biícđíh bóo téihya júdu ã jwúub jíib tewep be. ¹⁷ Chéne júdu bíbohnitbut jíib chãjnit, biíh chéne júdu ã jwúub jíib tewep be. ¹⁸ Obohjeéhtih, biíc júdu ã wáhniboó caán júduđih páantjeh ã baad jwéjep be.

¹⁹ “Í maáh bejniji maatápdih jígochcan, biíh yeó jáap áih muná ã jwúub juyáp be. Pánih jwúub jwinít, ded pah í jíib tewatjidih queétdih ã wúbh joyóp be. ²⁰ Páant ã wúbh joyóchah joinít, biícđíh bóo

* 25:12 Lc 13.25

téihya júdu ã wãhniiji ã jíib tewatjidih ub wãhniit, nin pah ã maáhdih ã niijíp be: 'Maá, ma eneé. Weemdíh biícjĩh bóo téihya júdu ma wãhniijĩh jíib chãjnit, biĩh biícjĩh bóo téihya júdu wã jwáub jíib tewep be', ã niijíp be. ²¹ 'Ma túi teona beé. Wã náahat pah mat chãjap taga. Páant bainí meemdíh wã wãhuchah yuhna, mat túi jíib tewep taga. Páant ma túi tewat jíib, dawá wĩih bií déedih en daoní maáh pínah wã waadábipna caá, wãjeéh ma túi weñat pínah niijná', ã maáh caandíh ã niijíp be. ²² Pánihat táttimah, chéne júdu ã wãhniijiboó ã maáhdih nin pah ã niijíp be: 'Maá, ma eneé. Weemdíh chéne júdu ma wãhniijĩh jíib teonit, biĩh chéne júdu wã jwáub jíib tewep be', ã maáhdih ã niijíp be. ²³ 'Ma túi teona beé. Wã náahat pah mat chãjap taga. Páant bainí meemdíh wã wãhuchah yuhna, mat túi jíib tewep taga. Páant ma túi tewat jíib, meemdíh dawá wĩih bií déedih en daoní maáh pínah wã waadábipna caá, wãjeéh ma túi weñat pínah niijná', ã maáh caandíhbat ã niijíp be.

²⁴ Pánihat táttimah, biíc júdu ã wãhniijiboó ã maáhdih nin pah ã niijíp be: 'Maá, meém úum náah jumní ma jumatdih wã jéihna caá. Meemjéh

teocan, bitadih watnitjeh, ã tewat jíib mapí bíbohna caá. ²⁵ Páant ma jumatdih jéihnit, meemdíh úumna, ma wãhni júdu dih páantjeh wã baad jwéjep be. Dáa, nin míih pínahdih ma bíbohoó', ã maáhdih ã niijíp yuh be. ²⁶ 'Meém yeejép tewíhcanni ma jumna caá. Weemjéh teocan, bitadih watnitjeh ã tewat jíib wã bíbohatdih ¿ma jéihnit beé? ²⁷ Pánih jéihna, cáacwã ñih núo ámohopboó ma jwejechah, áta túi tagaá. Páant ma jwejechah, chah ã jíib aab béjechah, chah wãta bíboh tagaá', ã maáh caandíh ã niijíp be. ²⁸ Páant caandíh jũih péanit, bitadih nin pah ã niijíp be: 'Caán ã bíbohni júdu dih dúuc wáinit, chénat pah téihya júdu bíbohni boodíh ñi wãhuú. ²⁹ Ded ã bíbohatjĩh ã túi chãjachah ennit, caandíh chah ã wãhuchah, chah búdí bíbohni ã jumbipna caá. Obohjeéhtih, ded bainí bíbohni "Weém wã bíbohcan caá", niijníboodíh ã bíbohatdih ã dúuc wáibipna caá.* ³⁰ Pánih dúuc wái péanit, caán yabh teonidih ub bac bejnit, dupánapboó ñi yohoó. Caanná jumnit, ñih maonádih ã míic néeh chãác jũibípna caá', ã maáh ã niijíp be", Jesús jwiítidih ã niijíp jĩ.*

Peéh chãjat pínah

³¹ "Weém nihat cáacwã úud jeñé, túi yeh iigátjĩh nihat

* 25:29 Mt 13.12; Mr 4.25; Lc 8.18

* 25:30 Mt 8.12; 22.13; Lc 13.28

ángelwā biíc dih wā jwáub dei jūóh bipna caá. Pá nih jūóh nit, maáh waadná, tá i yeh iiguípboó chád nit, wā wá t bipna caá.* ³² Pá ant wā chád uchah, ángelwā ni hat cáacwád ih wā pebhna í ub jūóh bipna caá, ded pah í chājatji jíib wā naáwát pínah níj ná. Pá ant í ub jayúchah ennit, chéne poómp queétdih wā níobipna caá. Ovejawád ih en daoní áih ovejawā cabrawā biíc dih í jumuchah ennit, queétdih á níwat pahjeh weembút cáacwád ih wā níobipna caá. ³³ Pá nih níona, ovejawā panihnit táinitdih wā jéihyepmant bóo buwámant wā níhat táutbipna caá. Cabrawā panihnit yéejnitdih wā wáyámant bóo buwámant wā níhat táutbipna caá. ³⁴ Pá nih níio péanit, weém ni hat cáacwā í maáh wā jéihyepmant bóo buwámant níh nitdih nin pah wā níj naóh bipna caá: ‘Yeéb wā íp á wēi ennit ní júúwá. Nin baácdih á chāj láa ájeéh wátnit ní jumat pínahdih jenah joinít, buu láa yeébdíh maáta á waadána caá. ³⁵ Weém wā nuugúp wunuchah, yeéboó weemdíh jeémát ní wáhp jí. Weemdíh á taca jootóchah, babhbat ní wáhp jí. Ní pebh wā jib bejehchah, weemdíh jéihcan yahna, ní tá i wēi jwááap jí. ³⁶ Yégueh wih-

canni wā jumuchah enna, weemdíh ní yégueh yacap jí. Tubáp chūúhni wā jumuchah enna, weemdíh ní en dawáp jí. Nemat muúboó wā jumuchah, weemdíh enedih ní juyáp jí’, táinitdih wā níjbípna caá.* ³⁷ Pá ant wā níj naáwáchah joinít, queétdih weemdíh nin pah í níj wábh joibípna caá: ‘¿Maá, débólih tíj í meém ma nuugúp wunuchah, jeémát jwí wáh? ¿Débólih tíj í meemdíh á taca jootóchah, babhbat jwí wáh? ³⁸ ¿Débólih tíj í meemdíh beh encan yahna, jwí tá i wēi jwááh? ¿Débólih tíj í yégueh ma wihcah enna, jwí yégueh yac? ³⁹ ¿Débólih tíj í ma tubáp chūúchah, meemdíh enedih jwí júbí?’ weemdíh í níj wábh joibípna caá. ⁴⁰ Pá ant í níj wábh joyóchah joinít, weém queétdih nin pah wā níj jepahbipna caá: ‘Yoobópdih yeébdíh wā naóhna caá. Nin wíh cáacwájeéh jumni, oboh jumni á jumuchah yahna, caandíh yeéb pánih chājna, weemdíh tíj í páant ní chājap’, queétdih wā níjbípna caá.*

⁴¹ “Pá ant táinitdih níj péanit, wā wáyámant bóo buwámant níh nitbóodíh nin pah wā níjbípna caá: ‘Dios á peéh chājnit pínah caá yeéb ní jumap. Wá pebh chāocánjeh, iiguípna ní bejeé. Nemépwá í maáh

* 25:31 Mt 16.27; 19.28

* 25:36 He 13.3

* 25:40 Ez 18.7

biícdih caán iiguípboó ĩ jummat pínahdih Dios ã chãjap jĩ. Pánihna, caandih jepahnitbat ãjeéh ĩ bejbipna caá. Caánboó jumni iigát ã noón dubcan niít. ⁴² Weém wã nuugáp wamuchah, yeéboó jeémát ñi wãhcap jĩ. Weemdih ã taca jootóchah, babhbat ñi wãhcap jĩ. ⁴³ Weemdih jéihcannit, wëi jwãáhcán, páantjeh ñi enah bojop jĩ. Yégueh moh yéejni wã jumuchah enna yahna, weemdih ñi yégueh yaccap jĩ. Wã tabúp chũúchah, nemat muúboó wã jumuchah, weemdih ñi en daocáp jĩ', yeejépwãdih wã niijbipna caá. ⁴⁴ Páant wã niijíchah joinít, queét weemdih nin pah ĩ niij úbh joibípna caá: 'Maá, ma nuugáp wamuchah, meemdih ã taca jootóchah, jwĩ jéihcanni ma jumuchah, yégueh ma moh yéjechah, ma tabúp chũúchah, nemat muúboó ma jumuchah, ¿débólih tijjĩ jwiítboó meemdih jwĩ teo wáaccan?' weemdih ĩ niij úbh joibípna caá. ⁴⁵ Páant ĩ niij úbh joyóchah joinít, nin pah queétdih wã niij jepahbipna caá: 'Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá. Nin wíih cáacwãjeéh jumni, oboh jumnidih yeéb ñi teo wáaccan, weemdih tijjĩ páant ñi teo wáaccap jĩ', queét

yeejépwãdih wã niijbipna caá.* ⁴⁶ Queétdih Dios ã peéh chãjachah, iiguípboó páantjeh ĩ jumbipna caá. Queét táinitboó wã ĩp biícdih ã pehbboó páantjeh ĩ jumbipna caá", Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.*

26

Jwiít judíowã jwĩ maáta Jesús dih ĩ mawíhat

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Páant niij péanit, nin pah Jesús jwiít dih ã jwáub niij naáwáp jĩ:

² —Oveja wãúhdih jwĩ jeémát yeó jáap, Pascua ĩ niijní, chéne yeó jáap ã jedhdadidih ñi jéihna caá. Caán yeó jáapdih weemdih eníhcannitboó teonit, weém nihat cáacwã úud jeñédih bitadidih ĩ wãhbirna caá, weemdih cruzboó péoh dodhniit ĩ mao yohat pínah niijná, ã niijíp jĩ.*

³ Túttimah, sacerdotewã ĩ chah maáh, Caifás wát jumni pebhna bita jwĩ maáta biícdih ĩt míc wáacáp wát jĩ.

⁴ Pánih míc wáacnit, ded pah Jesús dih teonit, ĩ mawat tútat pínahdih nin pah ĩt niij míc wéhenap wát jĩ:

⁵ —Pascua yeó jáapnadidih, dawá cáacwã ĩ jumuchah, Jesús dih jwĩ tewat tútuchah, nihat tabit ĩta ĩj tagaá. Pánih ĩjnit, jwiít dih ĩta míc mao tagaá. Pánihna, ĩ encah, jwĩ

* 25:45 1Co 8.12

* 25:46 Dn 12.2

* 26:2 Ex 12.1-27; Dt 16.1-8

tewat túutáp, ìt míc niijíp wut jĩ.

Yad wili miìh chej jamniìh Jesúsdih mi puhwat (Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Queét Jerusalén tátchiboó ì míc wéheat pónih, jwiít Betania tátchiboó jamna, bácah moópniji Simónih maná jeémpna jwĩ chājap jĩ. ⁷ Páant jwĩ jeéméchah, bíic yad wili túi chej jamni búdí jíib jamni yí quiít dih mi ùb waád juyáp jĩ. Caán quiít alabastro ì niijní jeejĩh ì chājni quiít ã jamap jĩ. Pánihna, Jesús pebh joinít, caán yíjĩh ãih wao dáhdih mi puhwap jĩ.* ⁸ Páant mi puhwachah ennit, jwiít ã bohénitboó jwĩ íjip jĩ. Pánih íjnit, nin pah jwiítjeh jwĩ míc niijíp jĩ:

—¿Dépanih tigaá nint chej jamni yí búdí jíib jamnidih páant mi puh peét? ⁹ Caandih jíib chāj wāhñit, mi jíib teonidih moh yéejnitdih mi wāhuchah, chah áta túi taga, jwĩ niijíp jĩ.

¹⁰ Páant jwĩ míc niijíchah joinít, Jesús jwiít dih nin pah ã niij naáwáp jĩ:

—¿Dépanih tigaá caántdih páant ñi niij jũih? Weemdih caántboó mi túi chājna caá. ¹¹ Moh yéejnit ñijeéh páantjeh ì jumbipna caá. Débólih teo wáaquìhna, queétdih ñi jéih teo wáacipna caá. **Obohjeéhtih, weémboó ñijeéh nin baácboó bahnibit wā jam jwahbipna caá.***

¹² **Pánihna, wunniìh bácahjidih jwĩpĩ puhwat pah, weemdih chej jamni yíjĩh puhna, wā wunuchah weemdih ì yohat pínahdih mi ámohna caá.** ¹³ **Yoobópdi h yeebdih wā naóhna caá. Nihat baácboó wíih túini doonádih naóhna, nint buu weemdih mi chājatjidi hbut ì naóh b ipna caá. Páant ì naáwáchah joinít, caántdih dawá ì náhnipna caá, Jesús ã niijíp jĩ.**

Judas Jesúsdih ã duó wáyat pínahdih ã naáwát (Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Páant ã niijíchah joinít, jwĩjeéh jamni, Judas Iscariote, sacerdotewā ì maáta pebhna bejnit, nin pah át niijíp wut jĩ:

¹⁵ —Jesús pebhna yeebdih wā duó wáyat pínah jíib ¿débóo ñi wāhbi? át niijíp wut jĩ.

—Páant jwiít dih ma duó wáyachah, treinta platajĩh ì chājniji júdnadih jwĩ wāhbipna caá, wēinit, ìt niijíp wut jĩ.*

Páant niijnít, Judasdih ìt jíib chājap wut jĩ. ¹⁶ Páant ì jíib wāhñidih ùbnit, Judasboó débólih queétdih ã duó wáyat pínahdih át jenah joyóp tajĩ.

Jesús ã bohénit bíicdih ã pée jeémát

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Paacánni pandih jwĩ jeémát yeó jáapna jwíih waadni yeó jáapdih jwiít

* 26:7 Lc 7.37-38

* 26:11 Dt 15.11

* 26:15 Zac 11.12

Jesúsdih nin pah jwĩ niíj wábh joyóp jĩ:

—¿Ded mawáboo tígaá Pascua jeémátdih jwiítdih ma numah jeémpbi? ¿Dedboo tígaá jeémát jwĩ chãjbi? jwĩ niíjip jĩ.

18 —**Jerusalén tátchina ñi bejeé. Caanná juibínit, biíc newédih jwááhnit, caandih nin pah ñi niíj:** ‘**“Wá wunat pínah bahnijeh á jwdhna caá. Pánihna, míh mawáboo Pascua jeémátdih wá bohénitdih wá numah jeémpbipna caá”, Bohéni á niíjná be’, caandih ñi niíj,** Jesús jwiítdih á niíj jepahap jĩ.

19 Páant á niíjíchah joinít, biquína jwíjeéh jumnit í bejep jĩ. Caanná juibínit, í jwááhni newé á waóh bejni mawána waadnít, jwiítdih Jesús á numah jeémát pínahdih ít chãjap tajĩ.

20 Tálttimah, tóo ñáh jéwúwúchah, Jesús jwiítdih caán mawána numah waadnít, Pascua jeémátdih biícndih jwí jeémép jĩ. 21 Páant jwí jeémát pónih, Jesús jwiítdih nin pah á niíjip jĩ:

—**Yoobópdih yeebdih wá naóhna caá. Weemdih eníhcannitdih duó wáini pínah ñi cãtíh á jumna caá,** á niíjip jĩ.

22 Páant á niíjíchah joinít, búdí jenah joiná, jwiít nihat biquínajeh caandih nin pah jwí niíj wábh joyóp jĩ:

—¿Weém nihcan níit? jwí niíjip jĩ.

23 —**Pandih weém biícndih neéh jeémpni weemdih eníhcannitdih duó wáini**

pínah á jumna caá.* 24 Páant yeejép wá yapat pínahdih jon jãtíh Dios naáwátdih naóh yapani át daacáp tajĩ. Pánihna, weém nihat cãacwá wáud jeñé caán á daacátji pahjeh yeejép wá yapbipna caá. ¿Obohjeéhtih, weemdih eníhcannitdih duó wáini yeejép pohba á yapbipna caá! Caán á cãac jumcah, chah áta túi tagaá, jwiítdih á niíjip jĩ.

25 Páant á niíjíchah joinít, Judas, caandih eníhcannitdih duó wáini pínah, Jesúsdi h nin pah á niíjip jĩ:

—¿Maá, weém nihcan níit? á niíjip jĩ.

—**Ma niíját pah meemjéh tigaá,** Jesús caandih á niíj jepahap jĩ.

26 Páant á niíját táttimah, Jesús pandih wbnit, **“Túina caá, Paá”,** niíj, caandih danit, jwiítdih á wáhpap jĩ.

—**Nin pan wíh bácah panihni caá. Caandih ñi jeémé,** á niíjip jĩ.

27 Páant niíj péanit, jiwá iguúh mac jumni pamapdih wbnit, **“Túina caá, Paá”,** niíjnit, caandíhbat jwiítdih á wáhpap jĩ.

—**Yeéb nihat nindih ñi babhbaá. 28 Nin wíh meép panihni caá. Wíh meépjéh í yeejat jíib buudáátdih jíib chãjna, dawá cãacwãdih wá wun wáhbipna caá, Dios biícndih í túi jumat pínah niíjná.* 29 Yeebdih yoobópdih wá naóhna caá. Nin baácboó jum jwahna, jiwá iguúh**

* 26:23 Sal 41.9   * 26:28 Ex 24.8; Jer 31.31-34; Zac 9.11

macdih wã jwáub babhcan niít. Tálttimah, wã íp biíc dih maáh jumnajeh, yeebdíh wã jwáub numah wēi babhhipna caá, jwiít dih ã niijíp jĩ.

Pedro ã yeeat pínahdih Jesús ã naáwát

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Páant ã niiját tálttimah, jeémp péanit, Diosdih jwĩ wēi eo péanachah, Jesús jwiít dih Jerusalén tátchimant ã numah bac bejep jĩ. Pánih bac bejnit, Olivo jeéboó bejni namádih ã numah bejep jĩ. 31 Pánih bejna, nin pah jwiít dih ã niij naáwáp jĩ:

—**Buu cheijeh yeéb ni hat úumna, weemdíh ñi cádahhipna caá. Jon játih Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ: “Ovejawá dih en daonídih wã mawachah, ni hat ovejawã í jwei peét bejbipna caá”, Dios ã niijná caá’, naóh yapani át niij daacáp tajĩ.* Pánihna, weemdíh ñi cádahat pínahdih wã jéihna caá. 32 Obohjeéhtih, weemdíh í mao yohochah yuhna, Dios weemdíh ã jwáub booaat tálttimah, Galilea baácna yeebdíh wã waóh bej páibipna caá, ã niijíp jĩ.***

33 —Queét ni hat í cádahachah yuhna, weémboó wã cádahcan niít, Pedro ã niijíp yuh jĩ.

34 —**Yoobópdih meemdíh wã naóhna caá. Búu cheijeh mujbai ã ewat pínah játih biíc peihcanni láa ‘¡Caandíh wã jéihcan caá!’ ma niij yeebipna caá, Jesús caandíh ã niijíp jĩ.**

35 —Majeéh weemdíhbut í mawachah nihna, weémboó ma niiját pah wã niijcán niít, Pedro chah ã jwáub niijíp jĩ.

Jwiít ni hatbut biíc yoobó jwĩ niijíp yuh jĩ.

Getsemaní pácahi jumupboó Jesús ã úubát

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

36 Olivo jeená páuh laab béjnit, Getsemaní í niijní pácahi jumupna jwĩ juibínap jĩ.

—**Conboó Diosdih úubédih wã bej jwuhachah, ninjĩh ñi chúud páñaá, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ**

37 Páant niij péanit, Pedrodih, Zebedeo ã weh chénat pahdihbut yuápbít ã numah bejep jĩ. Pánih bejnit, ded pah ã yapat pínahdih búdí jenah joinít, át jĩgah jwiíhip wat jĩ.

38 —**Tubit jĩgahnit, wanni pah caá wã jumup. Pánihna, yeebbát úocanjeh, ninjĩh ñi úubh páñaá, queétdih át niijíp wat jĩ.**

39 Páant niij péanit, chibít yuápbít bej, baácboó páah yoh ñajnit, **“Paá, ma náahna, weemdíh ma wunat túutca bojóó. Obohjeéhtih, weém wã wuníhcah yuhna, meémboó páant ma náah yacachah, wã wun wúhhipna**

* 26:31 Zac 13.7 * 26:32 Mt 28.16

caá", Jesús Diosdih át niijíp wut jĩ.

40 Páant niij úbh péanit, Jesús queét biíc peihcannit á bohénit í páñapboó át jwúub juyúp wut jĩ. Páant á jwúub juí enechah, ñona ít chājar wut jĩ.

—¿Pedro, **biíc hora-bit ñocanjeh, ma noón páicannit beé?** 41 **Tuí jáanit, Diosdih yebdíh úbát caá náahap, yéej chājat jenah joyátdih ñi yap yohat túut niijná. Túi chājhna yahna, jáacan, úbhcan, páant ñi jéih bujjácan niít,** Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

42 Páant niij péanit, jwúub úbúbdih bejnit, nin pah át niijíp wut jĩ: **"Paá, cáacwādh wā wun wāhat pínahdih ma náah yacachah, wā yeejép yapíhcah yuhna, ma náahat pah weemdíh á yapa naáh"**, Diosdih át niijíp wut jĩ.

43 Pánih úbh péanit, biíc peihcannit páinit pehbboó á jwúub juyúchah, jwúub ñona ít chājar wut jĩ. Tubit quíib chei jamuchah, ít jwúub ñwah bejep wut jĩ. 44 Páant í ñwuchah ennit, jwúub úbúbdih át bejep wut jĩ. Pánih bejnit, biíc yoobó át úbáp wut jĩ. 45 Pánih úbh péanit, á bohénit pebhna jwúub jainít, nin pah át niijíp wut jĩ:

—¿Yeéb páantjeh ñonit, **choó niít ñi chājar? Páant bóojeh tigaá. Butéh yeejépwā weemdíh tewedih jainá caá í chājar.** 46 **Ñi jáa bojoó. Chóbe, jwí chéenwā í páñapboó jwí bejjĩh. Weemdíh eníhcannitdih dñó**

wáini á jainá caá, queétdih Jesús át niijíp wut jĩ.

Jesúsdi eníhcannit caandíh í tewat

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

47 Páant á niijíchahjeh, á bohéniji Judas á juyúp jĩ. Judasjeéh dawá cáacwābut í juyúp jĩ. Íbat naaná, máa quiítnadibut í bíbohop jĩ. Sacerdotewā í maáta, bita jwí maátabut queétdih ít wahap tajĩ, Jesúsdi teonit, í pebhna í ub bejat pínah niijná. 48 Jesús pebhna í jūwát pínah jātih, Judasboó queétdih nin pah átát niij jéihya naáwáp wut jĩ: "Páo tíbdih nomnit, wā úbhndih ñi teweép", át niijíp wut jĩ. 49 Pánihna, jwí pebhna jainít, Judasboó Jesús pebh á juyúp jĩ.

—¿Ma jam, Bohení? niij úbhñit, Jesúsdi páo tíbdih á nomop jĩ.

50 Páant á niij úbúchah enna, Jesús caandíh nin pah á niijíp jĩ:

—**Wā chéen, ma jenah joyátji pah ma chājaá,** á niijíp jĩ.

Páant Judas á úbúchah ennit, Jesúsdi tewedih jūóhñit caandíh í tewep jĩ.

51 Páant í tewechah ennit, biíc jwíjeéh jamniboó íbat naadíh jwāat wái ubnit, sacerdotewā í maádhíh teo wāhniíh moli chóodih á dúuc bóod yohop jĩ. 52 Páant á dúuc bóod yohochah ennit, Jesús caandíh nin pah á niijíp jĩ:

—**Míih íbat naadíh ma jwúub jwejeé. Nihat íbat naajĩh míic maonitboó**

íbat naajlh ï wunbipna caá. ⁵³ ¿Nindih ñi jéihcan niít? **Wã íp ã teo wáacatdih wã wúbúchah, cien mil ángelwádih áta wah taga, weemdíh ï ub bejat pínah ni-ijná.** ⁵⁴ **Obohjeéhtih, páant ã chãjachah, ã naáwátdih naóh yapanit ï niij daacátji pah áta yapcan tagaá. Pánihna, wã íp weemdíh ã náah yacat pah, jon jãtíh ï niij daacátji pahjeh tígaa weemdíh yapat náahap, Jesús ã niijíp jĩ.**

⁵⁵ Páant niij péanit, caandíh tewedih jwinítboodíh nin pah ã niijíp jĩ:

—¿**Nuumnídih tewat pah íbat naaná, máa quiítnadibut ubnit, weemdíh tewedih ñi jũóhñit beé? Yeó jáap jumat pah Dioíh mũúboó ñijeéh wã jumuchah yuhna, weemdíh ñi teocap be.***

⁵⁶ **Obohjeéhtih, Dios naáwátdih naóh yapanit ï daacátji pah buu weemdíh yapat ã náahna caá, ã niijíp jĩ.**

Páant ã yapachah enna, jwiít nihat ã bohénit jwĩ jweí peét bejep jĩ.

Judíowã ï maáta Jesúsdi h ï wúbh joyát

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55,63-71; Jn 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Jesúsdi h teonitboó sacerdotewã ï maáh Caifáih munná ït ub waad béjep wut jĩ. Jesúsdi h naóh yacat túut niijná, áih mũúboó jumni míic wáacat tólihboó

sacerdotewã ï maáh, caandíh nump jumnit maáta, Moisés ã wutajdih bohénit, bita jwĩ maátabut ït míic wáac jwibínap wut jĩ. ⁵⁸ Obohjeéhtih, Pedroboó Jesúsdi h yúpjeh át en péenap wut jĩ. Pánihna, sacerdotewã ï maáih mũú wáihyat júduboojéh át waád jwibínap wut jĩ. Pánih waád jwibínit, ded pah Jesúsdi h chãjachah, jéihyat túut niijná, Pedro tuu cúut jwéjdi h, mũudíh wapnit bíicdi h, át méé chúdup wut jĩ.

⁵⁹ Sacerdotewã ï maáta, nihat bita maáta bíicdi h Jesúsdi h mao yohat túut ni-ijná, yee naóh yacnit pínahdi h ït bidip wut jĩ. ⁶⁰ Obohjeéhtih, dawá yee naóhñit ï jumuchah yuhna, chénewã bíic yoo bó niijnítdih ït bid jwícáp wut jĩ. ⁶¹ Maatápdih ï bidat túttimah, chénewã waád jwibínit, nin pah ït niij yee naóh yacap wut yuh jĩ:

—Caán nin pah ã niijíchah, jwĩ joyóp be: ‘Dioíh mũudíh wã yoh beedábipna caá. Pánih yohñit, bíic peihcanni yeó jáap túttimah jáap mũú wã chãj péabipna caá, páant mantih’, ã niijíp be, ït niijíp wut yuh jĩ.*

⁶² Páant ï niijíchah joinít, sacerdotewã ï maáh ñah ñuhñit, Jesúsdi h nin pah át niij wúbh joyóp wut jĩ:

—¿Dépanih tígaa queétdih ma jepahcan? ¿Dedé tibeé ma yééj chãj, meemdíh páant ï niij naóh yacachah? át niijíp wut jĩ.

* 26:55 Lc 19.47; 21.37 * 26:61 Jn 2.19

63 Páant ã niijíchah joiná yuhna, Jesús át jepahcap wut jĩ. Páant ã jepahcah enna, sacerdotewã ĩ maáh nin pah caandíh át niij úabh joyóp wut jĩ:

—Meemdíh wã wutna caá. Dios ã enechah, yoobópdi h jwiít di h ma naáwá. ¿Meém Dios wũáh, ã wahn i Cristo niit ma jumap? át niijíp wut jĩ.

64 —**Páant ma niiját yoobópdi h tigaá. Yeéb ni hatdi h nin pah wã naóhna caá: Weém ni hat cáacwã úd jeñé Chah Wēpni ã jéihyepmant bóo bawámant chúndnit, wã wutuchah, mah tóli h jih wã jwúb dei jũwáchahbat, ñi enbipna caá,** Jesús queétdi h át niijíp wut jĩ.*

65 Páant ã niijíchah joinít, sacerdotewã ĩ maáh búdí át ĩjip wut jĩ. Á ĩjat júutna, áih jih bóo yégueh chóodi h át yeo wáyap wut jĩ. Páni h yeo wáina, ájeéh jumnitdi h nin pah át niijíp wut jĩ:

—Nin newé ‘Weém Dios wũáh caá’, ã niij yeenachah, yeéb ni hat ñi joiná beé. Páni hna, bita ĩ naáwátdi h jwĩ náahcan caá. 66 ¿Yeébboó ded pah tigaá ñi niij jenah joí? queétdi h át niijíp wut jĩ.

—Caandíh peéh mao yohat caá náahap, ĩt niij jepahap wut jĩ.*

67 Páant niijnít, Jesúh móotdi h coi jáhanit, téihyajĩh ĩt póocop wut jĩ. Bitabat téihyajĩh áih móotdi h ĩt mawap wut jĩ.* 68 Páni h

maonit, nin pah caandíh ĩt niij deoh naáwáp wut jĩ:

—Dios ã wahn i Cristo jumna, ma naáwá ¿déhe tibeé meemdíh mao? ĩt niijíp wut jĩ.

Pedro ã yeeat

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

69 Páant ĩ chãjat pónih, wáihyat júdu díitna Pedro ã mée chúnduchah, teo wáhn i h ã pebh juibíni t, nin pah mit niij úabh joyóp wut jĩ:

—¿Meembút Jesús Galilea baácdi h bóojeéh péeni ni hcan niit? mit niijíp wut jĩ.

70 —Ájeéh péeni ni hcan caá. ¿Ded pah niij tigaá ma chãj? Pedro caántdi h át niij yee jepahap wut jĩ.

71 Páant niijnítjeh, tau cúut jwějmant bejni t, jęcna át jwei béj ñuhap wut jĩ. Páant caánboó ã jwei ñúhuchah, biíh wili jwuh caandíh mit enep wut jĩ. Páni h ennit, caanjĩh jumnitdi h nin pah mit niijíp wut jĩ:

—Nin Jesús Nazaret tátchidi h bóojeéh jumni caá, mit niijíp wut jĩ.

72 —Dios ã enechah, yoobópdi h wã naóhna caá. ¿Ma niijni newédi h wã jéihcan caá! Pedro át niijíp wut yah jĩ.

73 Páant ã niiját táttimah, caanjĩh ñuhnitboó Pedro pebh bejni t,

—Yoobópdi h meém ĩjeéh péeni mun tigaá. Míih wéheat Galilea baácdi h moón ĩ wéheat pah caá ã jumap. Ni hat caandíh pej jum bejni t Galilea

* 26:64 Dn 7.13

* 26:66 Lv 24.16

* 26:67 Is 50.6

baácdih moón ĩ jumuchah, meembát ĩjeéh jamni man tiguaá, ĩt niijíp wat jĩ.

⁷⁴ —Weém yeeni nihcan caá. Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. ĩÑi niijnídh weém wā jéihcan caá! Páant yoobópdih wā naóhcah, ĩDios weemdíh ā peéh chāja naáh! āt niijíp wat yah jĩ.

Páant ā niijíchahjeh, mujbai āt ewep wat jĩ. ⁷⁵ Páant ā ewechah joinít, **“Mujbai ā ewat pínah jǎtih, bíic peihcanni láa ‘Caandíh wā jéihcan caá’, ma niijbípna caá”**, Jesús ā niijátjidih āt náhninap wat jĩ. Pánih náhnina, bac bejnit, búdí āt juñúp wat jĩ.

27

Maáh Pilato pebhna Jesúsdiĥ ĩ ub bejat

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Túttimah, baáb jéenechah, sacerdotewā ĩ maáta, jwiít judíowā jwĩ maáta bíicdih míic wáacnit, Jesúsdiĥ ĩ mawat táutat pínahdih ĩt míic wéhenap wat jĩ. ² Pánih míic wéhe péanit, Jesúsdiĥ chéonit, Maáh Pilato pebhna ĩt wahap wat jĩ. Pilato Romano maáta ĩ maáh waadáni jamna, jwĩih baácdih moondíh watni ā jumap jĩ.

Judas Iscariote ā wunat

³ Judas, Jesúsdiĥ eníhcannitdih duó wáinijiboó, caandíh ĩ mao yohat pínahdih jéihnit, búdí āt ĩgahap wat jĩ. Pánih ĩgahnit, ĩ jíib wāhniji treinta

júdanadiĥ sacerdotewā ĩ maáta, jwĩ maátadiĥbut āt jwúbaíhip wat yah jĩ. ⁴ Pánih jwúbaíhnit, nin pah queédih āt niijíp wat yah jĩ:

—Weém wā túi chājcap be. Yeebdíh wā duó wáiniboó yoobópdih yéej chājcani āt jamap taga, āt niijíp wat jĩ.

—Meemjéh tigaá páant mat náahap taga. Pánihna, jwĩih pínah nihcan, míih pínahjeh caá, ĩt niij jepahap wat jĩ.

⁵ Páant ĩ niijíchah joinít, Judasboó ĩ wāhni júdanadiĥ Dioíh muáboó āt yoh waadá bojop wat jĩ. Pánih yoh waadá péanit, biáboó bejnit, āt míic jōp wái wunap wat jĩ.

⁶ Páant ā yoh waadá bojniji júdanadiĥ ubnit, nin pah sacerdotewā ĩ maáta ĩt míic niijíp wat jĩ:

—Nin júdana, cāacdiĥ mawat náahna, jwĩ jíib wāhni beé. Páant ā jumuchah, Dioíh muáboó jwĩ jéih jwejcan caá, ĩt niijíp wat jĩ.

⁷ Páant niij míic wéhe péa, bac bejnit, wáam dah chājniíh bainí baácdih ĩt jíib chājap wat jĩ, biámant moón caán táтчina jib joinít ĩ wunuchah, ĩ yohat pínah niijná. ⁸ Páant ĩ chājachah, caán baácdih “Meép jamni baác”, jwiít jwĩpĩ niijná caá.* ⁹ Páant ā yapat pínahdih Dios naáwátdih naóh yapanit Jeremíaswā nin pah ĩt niij daacáp tajj: “Judíowā ĩ maáta caandíh ĩ mawat pínah jíib treinta platajĩh ĩ chājniji júdanajeh ā jumap jĩ. ¹⁰ Pánihna, caán

* 27:8 Hch 1.18-19

jíibjĩh wáam dah chãjniĩh baácdih Dios weemdih ã wutah pah ít jíib chãjap tajĩ”, ít níj daacáp tajĩ.*

Maáh Pilato Jesúsdiħ ã wúbh joyát

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.22-28)

¹¹ Páant ã chãjat pónih, sacerdotewã Jesúsdiħ ĩ wúb jíibínachah ennit, Maáh Pilato caandih nin pah át níj wúbh joyóp wut jí:

—¿Meém yoobópdiħ judíowã ĩ maáh níit? át níjíp wut jí.

—**Ma níjít pah tigaá,** Jesús át níj jepahap wut jí.

¹² Obohjeéhtih, sacerdotewã ĩ maáta, jwĩ maáta bíicdiħ caandih ĩ jwúb naóh yacachah joiná yuhna, Jesús queétdih át jepahcap wut jí.

¹³ Páant ã jepahcah enna, Pilatoboó Jesúsdiħ nin pah át níjíp wut jí:

—Páant meemdih ĩ níj naóh yacachah, joiná yuhna, ¿queétdih ma jéih jepahcan níit? át níjíp wut jí. ¹⁴ Páant ã níjíchah joiná yuhna, dedé ĩ naóh yacatdiħ Jesús át jepahcap wut jí. Páant ã jepahcah ennit, Maáh Pilato búdí át joí wáhi bejep wut jí.

Jesúsdiħ ĩ mao yohat tútat
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Pascua jumat pah Maáh Pilato bíic cãac nemat múbóó jumni, cãacwã ĩ bacaat túatniđih ãpĩ bacanap wut jí. ¹⁶ Caán láa búdí yéej chãjni, chah wut yáani,

Barrabás wut jumni, nemat múbóó át jumap wut jí. ¹⁷ Pánihna, dawá cãacwã ã pebhna ĩ jíibínachah enna, Pilato queétdih nin pah át níj wúbh joyóp wut jí:

—¿Deddiħ tigaá yeebdih wã baca wúb bíi? ¿Barrabásdiħ ñi náah níit? ¿Jesús, Dios ã wahni Cristo ĩ níjníđih níit ñi náahap? át níjíp wut jí. ¹⁸ Dawá cãacwã Jesúsdiħ ĩ weñechah, sacerdotewã ĩ maátaboó caandih túbit íjna, caandih ít mawat tútat wut jí. Pánihatdiħ jéihnit, Pilato cãacwãdiħ páant át wúbh joyóp wut jí.

¹⁹ Pilato peéh chãjat pínahdiħ naóhni chúdatdiħ ã chúdat pónih, ájeéh bóli papélah núojĩh caandih nin pah mit níj daac wahap wut yah jí: “Buu chei oo jumna, caandih búdí úum náah jumniđih wã oo jumap be. Caánboó yéej chãjcani caá. Pánihna, ma mawat tútca bojóó”, mit níjíp wut jí.

²⁰ Cãacwã Jesúsdiħ ĩ náahachah yuhna, sacerdotewã ĩ maáta Barrabásdiħ bacaat túatnit, Jesúsboódiħ ã mao yohat tútat pínah níjíná, queétdih ít jac wutap wut jí. ²¹ Túttimah, cãacwãdiħ Pilato nin pah át jwúb níj wúbh joyóp wut jí:

—¿Deddiħ tigaá wã bacaat pínahdiħ ñi náah? át níjíp wut jí.

—¿Barrabásdiħ ma bacaat tútú! cãacwã ít níj jepahap wut jí.

* 27:10 Zac 11.12-13

22 —¿Páant ñi niijíchah, Jesús Dios ã wahni Cristo ñi niijnídihi ded pah tigaá wã chãjbi? ãt niijíp wut jĩ.

—¿Caandíh cruzboó péoh dodhnihi, ma mao yohat tútú! nihi ãt niij jephah wut jĩ.

23 —¿Dépanihna? ¿Dedé tibeé ã yéejatji? ãt niijíp wut jĩ.

—¿Caandíh cruzboó péoh dodhnihi, ma mao yohat tútú! chah ãt niij ñaacáp wut jĩ.

24 Páant ã niij ñaacáchah joinít, queédih jéih yap yohcan, chah ã íjatdihbut enna, mah pamapdíh ubnihi, nihi ã enechah, ãt téih chocop wut jĩ. Pánihi téih chocnajehe, queédih nin pah Pilato ãt niijíp wut jĩ:

—Nin newédih yeebjéhi tigaá ñi mawat tútup. Páant ñi wutat jíib yeebdíhjehe peéh chãjat ã jamã naáh. Weémboodíh peéh chãjat ã wihcan níit, cãacwãdih ãt niijíp wut jĩ.*

25 —¿Caandíh mawat jíib jwiítidih, jwĩ jaimenádihbut caán peéh chãjat ã jamã naáh! nihi ãt cãacwã ãt niijíp wut jĩ.

26 Páant ã niiját túttimah, ã wutat pah Barrabásdih ãt bacaat tútup wut jĩ. Obohjeéhtih, Jesúsboodíh ãih soldadowãdih ãt ub bejat tútup wut jĩ, caandíh pãnihi, cruzboó péoh dodhnihi, ã mao yohat pínah niijná.

Soldadowã Jesúsdihi yeejép ã deoh naáwát

27 Pánihi ub bejnihi, Pilatoíh mãmú díitna Jesúsdihi ãt ub

waad béjep wut jĩ. Pánihi ub waad béjnihi, caanjíh wapnihi soldadowã Jesús pebh ãt ñuh pũda bojop wut jĩ. 28 Pánihi ñuhna, Jesúsíh yéguehe jih bóo chóodih tóo dugnihi, maáh ã dúwát pah jíghni dúni chóodih caandíh ãt yacap wut jĩ. 29 Maáh ã dúwát júdu pah chãjnihi, óot pihdih péeb wao péanihi, Jesúsíh wao dáhdih ãt yacap wut jĩ. Maáh ã wēpat pah ã jútat pínah máa doóbhdih ãih jéihyepmant bóo téihyajíh ãt tewat tútup wut jĩ. Pánihi chãj péanihi, maáhdih ípĩ chãjat pah ã pebh ãt bódiha caj yoh ñajap wut jĩ. Pánihi bódiha caj yoh ñajnihi, nin pah caandíh ãt niij dehwepe wut jĩ:

—¿Ma tái jamãmú, júdiowã ã maáh! ãt niijíp wut jĩ.

30 Páant niij deoh, caandíh coí jáhana, ã bíbohni máa doóbhdih jwãmub ubnihi, caán doóbhjíh ãih wao dáhdih dawá láa ãt puñup wut jĩ.

31 Pánihi deoh naóh péa, ã yacnihi yéguehdih tóo dugnihi, ãih yéguehdihjehe ãt jwãmub yacap wut jĩ, páant muntih. Pánihi yac péa, cruzboó péoh dodhnihi, mao yohat tútup niijná, caandíh ãt ub bac bejep wut jĩ.

Jesúsdihi cruzboó péoh dodhnihi, ã mawat

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 ã mao yohat pínah jeéboó ub bejna, Simón, Cirene baácdihi bóodih ãt jwãáap wut jĩ. Pánihi jwãáhnihi, caandíh

Jesúh cruzdih ìt bewat túatap wut jĩ.

33 Pánih bejnit, Gólgota wut jamupna ìt juibínap wut jĩ. “Gólgota”, niijná, “Waó iidíp jeé”, niijná ìt chājap wut jĩ. 34 Pánih caanná juibínit, bijnijih widnit, ì ab bejni jiwá iguáh macdih Jesúsdi ìt tóihyop wut yah jĩ. Obohjeéhtih, bainí déeb joinítjeh, át babhcap wut jĩ.

35 Caandih cruzboó ìt péoh dodhdop wut jĩ. Pánih péoh dodh péanit, áih yégueh chóojidih “¿Deih tigaá ā jambi?” míc niijnít, tíhwat jédnabitjĩh ìt yoh tíhwip wut jĩ.* 36 Pánih chāj péanit, pāi cháudnit, caandih ìt wapap wut jĩ, bita caandih ì ab bejcat pínah niijná. 37 “JESÚS JUDÍOWĀ Ī MAÁH CAÁ”, bita ì niij daácniji naadih Jesús wao cháh cruzdih soldadowā ìt nah péoh báudhdap wut jĩ.

38 Chénewā nūmnítidihbut mao yohat túat niijná, biih cruznadih Jesús pebh ìt péoh dodhdop wut jĩ. Biíc dih ā jéihyepmant bóo bawámant, biíhdih ā wáyámant bóo bawámant péoh dodhni, queét tac yoób Jesúsdi ìt péoh dodhdop wut jĩ. 39-40 Cruz pebh en yap bejnit, Jesúsdih nin pah yeejép ìt niij deoh naáwáp wut jĩ:

—¡Eneéh buca! ¿Dioih mūdih yohnit, biíc peihcanni yeó jáap túttimah, meém caán mūdih jwáub chājni pínah níit? Pánihni

jamna, Dios wáuh yoobát jamna, wancat túat niijná, caán ì péoh dodhdopmant meemjéh ma dei jūúwá, ìt niijíp wut jĩ.*

41 Sacerdotewā ì maáta, Moisés ā wutatjidih bohénit, jwĩ maátabat biíc yoobó ìt deoh naáwáp wut jĩ.

42 —Bitadih túi teo wáacni jamna yahna, caanjéh ā jéih míc teo wáaccan caá. ‘Judíowā ì maáh caá’, niijná, caán mícjeh ā dei jūúwáchah enna, caandih jwĩ jepahbipna caá. 43 ‘Weém Dios wáuh caá. Caandih wā túi jenah joiná caá’, ā niiját jib, Dios caandih oina, ā túi abu naáh, ìt niijíp wut jĩ.*

44 Ājeéh ì péoh dodhni nūmnítbut biíc yoobó caandih ìt deoh naáwáp wut jĩ.

Jesús ā wunat

(Mr 15.33-41; Lc 8.2-3; 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Jesús cruzboó ì péoh dodhni ā ñuhuchah, yeó jáap tac yoób ā dupúáh bejep jĩ. Nihat baác dupúniji, biíc peihcanni horas túttimah, ā jwáub baáb jwáub bejep jĩ, páant muntih. 46 Páant ā jwáub baabát pínah jātihbit, Jesús nin pah át wēp niij ñaacáp wut jĩ: “**ELÍ, ELÍ, ¿lemá sabactani?**” niijná, “¿Wíih Dios, wíih Dios, dépanih tigaá weemdih ma éemp bej?” Jesús át niij ñaacáp wut jĩ.*

* 27:35 Sal 22.18 * 27:39-40 Sal 22.7; 109.25; Mt 26.61; Jn 2.19 * 27:43 Sal 22.8 * 27:46 Sal 22.1

47 Páant ã niijíchah joinít, biguína caanjíh ñuhnit nin pah ít míic niijíp wut jí:

—Dios naáwátdih naóh yapani Elíasjidih bidna caá ã chājap, ít niijíp wut jí.

48 Biíc ĩjeéh jumni ñáo ñah bejnit, páab chuí déedih abnit, bijni jiwá iguíh macdih báah, máa doóbh yapatdih chéó búudh, júut ñahanit, Jesúsdi h át wái nomat túutap wut yuh jí.* 49 Obohjeéhtih, wái nomat túutnidih bita nin pah ít niijíp wut jí:

—ĭĀ jumna naáh! Elíasji nindih teo wáacadih ã júúwúchah, jwĩ en jwah jíih, ít niijíp wut jí.

50 Páant ĩ niiját túttimah, tubit ñaácnit, Jesús át wunah bejep wut jí. 51 Páant ã wunuchahjeh, Dioíh muú díitboó ĩ jāh yaihni búdí wúupni chóo yeo dei bejna, chéne chóo pah át chāwáp wut jí. Pánihat pónih, baác búdí méména, jee dáhna át pah bejep wut jí.* 52 Pánihichah, cáacwáih bácahjidi h ĩ yohopji jeéboó ã búuh bejehah, Diosdih jepahnitji jwúub boo pud júóhnit, dawá ít bacap wut jí. 53 Pánihna, Jesús ã boo pud júúwát túttimah, Jerusalén tútchina ĩ jwúub waad béjehah, dawá queédih ít enep wut jí.

54 Páant baác méméatdih ni hat biíh ã yapachah enna, Jesúsdi h wapnit soldadowā ĩ maáh, ájeéh jumnitbut búdí

úumnit, nin pah ít míic niijíp wut jí:

—ĭYoobópdih nin Dios wúuh tigaá át jumap! ít niijíp wut jí.

55 Chibít yúúpbit dawá yaádhbut ít en ñuhap wut jí. Queét yaádh jwiít biíc di h Galileamant júóhnit, Jesúsdi h teo wáacnitji ít jumap wut jí. 56 ĩjeéh jumnit, Mágdala tútchidi h bóli María, biíh wili Mariábut mit jumap wut jí. Caánt José, ã úud Santiago ĩ ín mit jumap wut jí. Biíh wili Zebedeo ã weh ín mit jumap wut jí. Queét biíc peihcannit yaádh ít jumap wut jí.*

Jesúh bácahjidi h ā yohat
(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56;
Jn 19.38-42)

57 Jesús ã wunat túttimah, caan chéyeh tóo ñáh júúwát pínah jātih, José, Arimatea tútchidi h bóo, Jesúsdi h jepahni, áih bácahjidi h ub deyanit, yohat túut niijná, cruzboó át juibínap wut jí.

58 Caanjíh jumni ji Pilatodi h úúbúdi h át bejep wut jí. Páant ã úúbúchah joinít, Jesúh bácahjidi h Pilato áih soldadowādi h caandí h át wúhat túutap wut jí. 59 Páant ã jepahchah joinít, José cruz jumapna jwúub juibínit, Jesúh bácahjidi h ub deya,

lino wut jumni quei wíhcanni yégueh chóojí h át pinip wut jí. 60 José ã wunuchah, caandí h ĩ yohat pínah jeé ítdih átāt baadát túutap wut jí. Caán ítdihjeh Jesúh bácahjidi h át yohop wut jí.

Páant ã yohat

* 27:48 Sal 69.21 * 27:51 Ex 26.31-32; 2Cr 3.14 * 27:56 Lc 8.2-3

táttimah, caandíh nemat tút niijná, caán ítdih waadápboó búdí jeé júduh tóo pátú bejnit, caán ítdih át nemep wut jī. Pánih nem péanit, áih munná át jwúb bejep wut jī. ⁶¹ Páant ā chājachah, Mágdala tátchidih bóli María, biih Mariabut caandíh ā yohatji jeé íit pebh íit en chúdup wut jī.

Jesúh bácahjidih ā yohniji ítdih soldadowā ī wapat

⁶² Ā wanniji yeó jáap, chooát yeó jáap pínah jwīpī ámohni yeó jáap ā jumup jī. Táttimah bóo yeó jáapdih sacerdotewā ī maáta, fariseowābut Maáh Pilato pebhna bejnit, nin pah íit níj úbáp wut jī:

⁶³ —Maá, caán yeeniboó jwījeéh jum jwahna, ‘Wanna, biíc peihcanni yeó jáap táttimah wā jwúb boo pud jūóhbična caá’, ā niijátjidih jwī náhnina caá.* ⁶⁴ Pánihna, caandíh ī yohopji jeé ítdih biíc peihcanni yeó jáapna ā nematdih miih soldadowādih ma táí wapat tútú, ā bohénit áih bácahjidih ī numcát pínah niijná. Pánih numnít, cáacwādih ā boo pud jūúwátdih íta naóh tagaá. Pánih naóhna, Jesús ā jwíh yeeatji chah ī pée yee naáwát āta jum tagaá, Pilatodih íit niijíp wut jī.

⁶⁵ Páant ī niijíchah joinít, Pilato nin pah át níj jepahap wut jī:

—Biquína soldadowādih numah bejnit, yeebjéh ñi jéihyat pah caán ítdih nemnit, queétdih ñi táí wapat tútú, Pilato át niijíp wut jī. ⁶⁶ Páant ā niijíchah joinít, soldadowādih numah bej, caán ítdih José ā nemniji jeé júduh bujcán nah chéonit, soldadowādih íit wapat tútup wut jī. Pánih chāj péanit, queét maáta íit jwúb bejep wut jī.

28

Jesús ā boo pud jūúwát
(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Jwiít judíowā jwī chooát yeó jáap táttimah bóo yeó jáap ā baáb jéenechah, Mágdala tátchidih bóli María, biih wili Mariabut Jesúh bácahdih José ā yohopji jeé íitboó enedih íit bejep wut jī. ² Páant caanná ī juibínachah, Dioíh ángel jeámant ā dei jūúwáchah, baác búdí át méménap wut jī. Pánih dei jūóhnt, José ā nemniji jeé júduh pátú dodhnt, caanjíh át chúdup wut jī. ³ Caán ángel wedoát pah jíghni ā jumuchah, áih yéguehbut táí yeh iigní át jumup wut jī. ⁴ Pánihna, caandíh enna, caán jeé ítdih wapnit soldadowā búdí umna, méménit, wannit pah íit buug ñájap wut jī. ⁵ Caanjíh chúdni ángel queét yaáhdih nin pah át niijíp wut jī:

—Ñi umca bojóo! Cruzboó ī péoh dodh mao yohniji Jesúsdiñ ñi bidatdih wā jéihna caá. ⁶ Obohjeéhtih,

* 27:63 Mt 16.21; 17.23; 20.19; Mr 8.31; 9.31; 10.33-34; Lc 9.22; 18.31-33

ninjih ã wihcan caá. Æ nijátji pah jáantjeh ã boo pud jüúwáp be. Æ lajapjiboó ñi en jüúwá. ⁷ Caandih en péanit, waícanjeh ã bohénitjidih nin pah ñi niij naóhbi jwuhúú: 'Jesús át boo pud jüúwáp tabeé. Galilea baácna yeebdih waóh bej páina caá ã chājap. Caanná bejnit, caandih ñi enbipna caá', queédih ñi niijí. Páant beé yeebdih niij naawádih wá jüúwáp be, ángel queét yaáhdhah át niijíp wut jī.

⁸ Páant ã niijíchah joinít, queét yaádh yohopji jeé ítmant ít ñáo jwúub bejep wut jī. Pánih ñáo jwúub bejnit, úumna yahna, búdí wēinit, ã bohénitjidih naawádih ít bejep wut jī. ⁹ Páant í bejchah, Jesús jwuh queét yaáhdhah át jíghop wut jī.

—¿Ñi jüóhca beé? át niijíp wut jī.

Páant ã niijíchah joinít, áih jítcha pebh páah yoh ñajnit, áih wúudih pin teonit, caandih ít weñep wut jī. ¹⁰ Páant í chājachah enna, queét yaáhdhah nin pah át niijíp wut jī:

—Ñi úumca bojoó. Wá úudwá panihnitdih nin pah ñi niij naóhbi jwuhúú: 'Waícanjeh nin tátchimant bacnit, Galilea baácna ñi bejeé. Caánboó Jesúsdiñ ñi jwááhbiipna caá', queédih ñi niijí, Jesús át niijíp wut jī.

Wapnit soldadowá ded pah í yapatjidih í naawát

¹¹ Queét yaádh tátchina í jwúub bejat pónih, biquína

caán ítdih wapnit soldadowáboó sacerdotewá í maáta pebhna ít bejep wut jī. Í pebhna juibínit, ded pah í yapatjidih queédih ít naawáp wut jī. ¹² Páant í naawáchah joinít, caán ã yapatjidih míc wéheat túut niijná, jwí déewá maátadihbut ít míc wáacat túut wut jī. Pánih míc wéhe péanit, queét soldadowádhíh búdí ít jíb chājap wut jī, ded pah ã yapatjidih yoobópdih í naóhcat pínah niijná. ¹³ Pánih jíb chājnit, nin pah queédih ít niij wut wut jī:

—Bitadih nin pah ñi niijí: 'Chei jwí úwat pónih, ã bohénitjiboó jüóhñit, áih bácahjidih ít nuumáp tabe', ñi niijí. ¹⁴ Páant ã yapatji doonádih Maáh Pilato ã joyóchah, jwiítboó caandih jwí ámoh naóhbiipna caá, yeebdih ã peéh chājcat pínah niijná, soldadowádhíh ít niijíp wut jī.

¹⁵ Páant í niijíchah joinít, í jíb chājatdih ubnit, í niijátji pah soldadowá ít naóh peeté wut jī. Páant í niij naawáchah joinítji, buu láabut páantjeh nihah jwí déewá í yee naawátjidih ípí jenah joiná yah caá.

Jesús ã bohénitjidih ã péé wutat

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Queét yaádh tátchina juibínit, Jesús ã niiját túutatji pah jwiít ã bohénitjidih í naóh yapanap jī. Páant í naóh yapanachah joinít, jwiít once ã bohénitji Galilea baácna bejnit, Jesús jwiítidih ã bejat túutniiji jeená jwí

jwibínap jĩ.* 17 Pánih caanná jwibínit, Jesúsdih ennit, Dios wũúh ã jumatdih jéihna, caandih jwĩ weñep jĩ. Obohjeéhtih, biquína jwĩjeéh jumnit “¿Yoobópdih Jesússeh niít?” ãt niij jenah joi jwáhup tajĩ. 18 Jwĩ pebh jwinít, Jesús nin pah jwiít dih ã niijíp jĩ:

—**Nihat wēpatdih wã íp weemdih ã wáhup be. Páant ã wēpat wáhni jumna, nihat jeáboó jumnit, nihat nin baácboó jumnitdihbut watni wã jumna caá.**

19 **Pánih wēpni jumna, nin pah yeebdih wã naóhna caá: Wíih túini doonádih nihat baác dih moondih ñi túi naáwá, jepahnit, weemdih ã túi péeat pínah niijná. Páant ã jepahachah ennit, wã íp ã wēpatjĩh, wã wēpatjĩh, Túini Espíritu ã wēpatjĩhbut queédih ñi daabánaa.***

20 **Páant ñi daabánitdih ñi túi bohénaá, yeebdih nihat wã watatjidih queébut ã jepahat pínah niijná. Páant ñi chãjachah, yeó jáap jummat pah púúú péeni yeó jáapna páantjeh ñijeéh wã jambipna caá. Páant wã naáwátdih ñi túi náhninaá, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.**

Páant bóojeh tigaá weém Mateo wã daacát.

* 28:16 Mt 26.32; Mr 14.28

* 28:19 Hch 1.8

SAN MARCOS

*Juan Daabáni ã bohé jwíihat
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9,15-17;
Jn 1.19-28)*

1 Weém, Marcos, nin tólihjĩh Dios wũuh Jesucristo, ded pah ã chãjatjidih, ãih táini doonádihbut wã naóh daácna caá. Juan Daabáni ded pah ã chãjat pínahdih Dios naáwátdih naóh yapani Isaíasji ãt daacáp tajĩ. Páant ã niij daacátji pahjeh tih Jesúh táini dooná ãt jwíihp tajĩ.

2 Nin pah Malaquías, Isaíasjĩh ãt niij daacáp tajĩ:

“Ã wũúhdih Dios nin pah ã niijná caá: ‘Ma jãtih meemdĩh naóh waóhni pínahdih wã wahbipna caá.

3 Caán naóh waóhni pínah muú wihcapboó nin pah ã niij ñaac bohébična caá: “Jwĩ Maáh ã jũúwát pínah jãtih ñi yéej chãjatdih cádahnit, táiniboodĩh túut nuumnít, caandĩh ñi túi páñaá”, ã ni-ijbípna caá’, ã wũúhdih Dios ã niijná caá”, ãt niij daacáp tajĩ. (*Mal 3.1; Is 40.3*)

4 Juan Daabáni Isaíaswã ã niij daacátji pah muú wihcapboó jumna, nin pah cáacwãdih ãt niij naóh bohénap wut jĩ: “Ñi yéej chãjatdih cádahnit, táiniboodĩh ñi túut nuumá. Pánih túut nuumnít, ñi

daabáát túutú. Páant ñi chãjachah ennit, Dios ñi yéejatdih ã yohbipna caá”, ãt niijp wut jĩ. ⁵ Nihat Judea baácđih moón, Jerusalén tátdhidih moonbút caandĩh joyát túut niijná, ã pebhna ãt juibínap wut jĩ. Pánih joinít, Diosdih ã yéejatdih ã naáwáchah, Juan Jordán majboó queétdih ãt daabánap wut jĩ.

6 Juanĩh yégueh chóo camello wut jumni nuñup yoócđĩh nóomnit, ã yacni chóo wut jĩ. ãih juyáát tōp momo jiwĩ chóo tōp wut jĩ. Wũúc joowãdih jeémpnit, belo macđihbut ãpĩ déebep wut jĩ.* ⁷ Juan cáacwãdih bohéna, nin pah ãpĩ niij naáwáp wut jĩ: “Wã túttimah jũóhni wã chah wēpni caá. Páant ã jumuchah jenah joinít, ‘Weém oboh jumni caá’, wã niij jenah joiná caá. ⁸ Weém yeebdĩh mahjĩhjah wã daabána caá. Obohjeéhtih, wã daabáát panihni caánboó yeebdĩh Túini Espíritu ã wēpatdih bádi ã wũhbipna caá”, ãt niijp wut jĩ.

*Juan Jesúsđih ã daabáát
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)*

⁹ Juan cáacwãdih ã daabánachah, Galilea baác, Nazaret tútdchimant Jesús ã pebhna ãt juibínap wut jĩ. Páant ã juibínachah, Juan caandĩhbut Jordán majboó ãt daabánap wut jĩ.

¹⁰ Pánih daabá péanachah, Jesús majna ñuhniñi ãt aab ñúhup wut jĩ. Pánih aab

ñúhnitjeh, Jesús ã enechah, jeá át jéweah bejep wut jĩ. Páant ã jéweah bejehah, jop pah jíghni Táini Espíritu jeámant dei jũóhni, caandíh át jui jaamáp wut jĩ. ¹¹ Páant ã jui jaamáchah, “Meém wã wũúh, wã oini caá. Meemdíh búdí wã wẽina caá”, Dios jeámant át niijíp wut jĩ.*

Nemépwã ĩ maáh Jesúsdiĥ ã yéjajhat

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Juan caandíh ã daabáat túttimah, Táini Espíritu Jesúsdiĥ mœú wihcapboó át numah bejep wut jĩ. ¹³ Páant ã numah bejehah, caánboó cuarenta yeó jáap Jesús át jumap wut jĩ. Páant ã jumachah, nemépwã ĩ maáh, Satanás, Jesúsdiĥ átiĥ yeejép chãjat tútup wut yuh jĩ. Pániĥna, Jesús mœú wihcapboó nuñúpwã biícđiĥ ã jumachah, ángelwã caandíh ĩt túi en dawáp wut jĩ.

Jesús Galilea baácboó ã bohé jwúihat

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juandih nemat mœúboó ĩ nemat túttimah, Jesús Galilea baácna Dios ã maáh jumat túini doonádiĥ naáwádiĥ át bejep wut jĩ: ¹⁵ **“Nihat baácđiĥ moondíĥ Dios ã maáh jumatđiĥ ã jútat pínah bahniĥ ã judhna caá. Pániĥna, túini doonádiĥ joinít, ñi yéj chãjatđiĥ cáđahniĥ, túiniĥboodíĥ ñi túat numú”,**

cãacwãdiĥ ãpĩ niij naóĥ bohénap wut jĩ.*

Queéj júut maonitđiĥ ãjeéĥ Jesús ã bejat tútat

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Páant niij bohé bejna, Galilea ímdih dei juibí, pœud bejniĥ, Simón, ã œud Andrésjĩĥ queéj júut maona, ĩih ñœodíĥ ĩ yoh báhanachah, Jesús át enep wut jĩ. Pániĥ enniĥ, nin pah queéđđiĥ át niijíp wut jĩ:

¹⁷ —**Weemdíĥ ñi pej jum júúwá. Páant ñi júúwáchah, yeebđíĥ wã bohébiĥna caá. Páant wã bohénachah joinít, queejwãđiĥ ñi bidat pah, cãacwãboodíĥ bidniĥ, wĩĥ doonádiĥ ñi naóĥbiĥna caá, weemdíĥ jepahna, wĩĥwã ĩ jumat pínah niijná,** át niijíp wut jĩ.

¹⁸ Páant ã niijíchah joinítjeh, ĩih ñœonádiĥ cáđahniĥ, Jesúsjeéĥ ĩt bejep wut jĩ.

¹⁹ Chibít yœúp queéđđiĥ numah bejniĥ, Santiago, ã œud Juandihbut Jesús át enep wut jĩ. Queét ĩ íp Zebedeo biícđiĥ ĩih jááj chóodiĥ chœudniĥ, ĩih ñœonádiĥ ámoĥna ĩt chãjap wut jĩ. ²⁰ Pániĥ enniĥ, Jesús queéđđiĥ át bid bojop wut jĩ. Páant ã bid bojochah joiná, biícmantjeh ĩ ípdih, caandíĥ teo wũhniĥ biícđiĥ jááj chóomant cáđahniĥ, queéđđiĥ Jesúsjeéĥ ĩt bejep wut jĩ.

Judíowã ĩ múic wáacat mœúboó nemép caoliĥ jumniđiĥ Jesús ã booaat
(Lc 4.31-37)

* 1:11 Gn 22.2; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 3.17; 12.18; Mr 9.7; Lc 3.22 * 1:15 Mt 3.2

21 Tálttimah, Jesús wã Capernaum tátchina ít bejep wut jĩ. Caanná juibínit, jwiít judíowã jwĩ chooát yeó jáapdih Dios naáwát dih bohéat túut niijná, jwĩ míc wáacat m̄úboó Jesús wãbut ít waadáp wut jĩ. Waadnít, caanjĩh míc wáacnít dih Jesús át bohénap wut jĩ. 22 Pánih bohéna, Moisés ã wutatjidih bohénit chah Jesús át wēp naáwáp wut jĩ. Páant ã wēp naáwáchah joinít, cãacwãboó ít joi ñúhup wut jĩ.* 23 Cãacwã cãtíh nemép caolih jumnibut ñáhnit, nin pah Jesús dih át niij ñaacáp wut jĩ.

24 —¿Jesús, Nazaret tátchidih bóo, ded pah jwiít dih ma chãjbi? ¿Meém jwiít dih bacanadih ma jãóhnit beé? ¿Bacanit, jwiít dih ma mao yohmi niít? Meemdíh jwĩ túi jéihna caá. Meém caá Dioíh Túini, át niijíp wut jĩ.

25 —**¡Ñi laihca bojoó! ¡Caán newémant ñi bac bejeé!** Jesús queét nemépwãdih át niijíp wut jĩ.

26 Páant ã niijíchah joinítjeh, nemépwã caán newédih tubit méméanit, ñaacna, áih bácahmant ít bac bejep wut jĩ. 27 Páant ã yapachah ennit, cãacwã búdí ít joi ñúhup wut jĩ.

—¿Ded jáap naáwát tigaá nin? ¡Maáh yoobát pah ã wēp naóhna caá! ¡Ñ wutachah joinít, nemépwã yah buca jepahnit, í bac bejna caá! queétjeh ít míc niijíp wut jĩ.

28 Páant ã chãjatji doonádih joinít, waícanjeh Capernaum tátchidih moón, nihat Galilea baác dih moonbút ít míc naóh peetép wut jĩ.

Simón chudhdih Jesús ã booaat
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jwiít judíowã jwĩ míc wáacat m̄umánt Jesús wã bac bejnit, Simóníh m̄uná ít juibínap wut jĩ. Simón, ã úud Andrésjĩh m̄ú monó wut jĩ. Pánihna, íih m̄uná Jesús, Juan, Santiagodihbut, ít numah waadáp wut jĩ.

30 Simón chudh búdí pahat wunna, mi ñajat chóoboó mit ñajap wut jĩ. Jesús wã í waadáchah, mi wunatdih caandíh ít naáwáp wut jĩ. 31 Páant í naáwáchah joinít, Jesús mi pebh juibínit, caánt dih át wái pud chúud jwejep wut jĩ. Páant ã chãjachahjeh, pahat át dúucah bejep wut jĩ. Páant ã dúucah bejehchah, queétdih jeémát mit wáhp wut jĩ.

Dawá wunnitdih ã booaat
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Tõo ñáh jãúwáchah, dawá Jesús pebh juibínit, wunnitdih, nemép caolih jumnitdihbut ít ub juibínap wut jĩ. 33 Nihat caán tátchidih moón caán m̄ú jęc pebh ít wáac juibínap wut jĩ. 34 Dawá wunnitdih boonanit, dawá nemépwãdihbut Jesús át bacat túutup wut jĩ. Pánih bacat túutna, nemépwã caandíh í jéihyechah, Jesús queétdih át wéheat túutcap wut jĩ.

* 1:22 Mt 7.28-29

Jesús Galilea baácboó ã bohé jibat

(Lc 4.42-44)

35 Chei buugjéh jáanit, chibít dupú jwuhchah, cáac wihcapboó Jesús Diosdih wáábúdih át bejep wut jĩ. 36 Túttimah, ã wihchah ennit, Simónwã caandíh ít bid bejep wut jĩ. 37 Pánih bidna, caandíh jwááhnt, nin pah caandíh ít niijíp wut jĩ:

—Nihat cáacwã meemdíh bidna beé, í chãjap be, ít niijíp wut jĩ.

38 —Nihat **tátchidih moondíh táini doonádih naáwádih wã júúwáp be. Chóbe ninjĩhjah bóo tátchinadih jwĩ bejat dée caá. Caanjĩh jamnitdihbut táini doonádih weemdíh naáwát caá náahap, Jesús queédih át niijíp wut jĩ.**

39 Pánih bej, nihat Galilea baácboó jib, jwiít judíowã jwĩ míic wáacat mæná jumat pah waadní, Jesús át bohénap wut jĩ. Pánih bohéna, nemépwádih ã bacat tútuchahjah, cáacwáih bácahmant ít bac bejep wut jĩ.*

Bácah moópniidih Jesús ã booaat

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Biíc yeó jáap bácah moópni Jesús pebh át juibínap wut jĩ. Pánih juibína, bódicha caj yoh ñajnit, nin pah caandíh át niijíp wut jĩ:

—Ma booaíhna, weemdíh ma jéih booana caá, át niijíp wut jĩ.

41 Páant ã niijíchah joinít, caandíh búdí jĩgah enna, teo jáhanit,

—**Júu! Wěinit, meemdíh wã booana caá, Jesús át niijíp wut jĩ.**

42 Páant Jesús ã niijíchahjah, ã moopát át ñuumáh bejep wut jĩ. 43 Páant ã ñuumúchah, sacerdotewã í pebh wahnit, nin pah Jesús caandíh át niij wutjap wut yah jĩ:

44 —**Meemdíh wã booaatjidih bitadih ma naóhca bojoó. Pánih naóhcan, sacerdotedih-jeh naáwádih ma bejeé. Caanná juibínit, míih bácah ã ñuumátjidih ma júútá. Moisés ã wutatji pah sacerdotedih ma wáhuá, booni ma jumatdih nihat í jéihyat pínah niijná,*** át niijíp wut jĩ.

45 Páant ã niijíchah yuhna, nihat ã jwááhnitdih át naáwáp wut jĩ. Páant ã naáwáchah joinít, chah dawá Jesúsdi enedih ípĩ juibínap wut jĩ. Tubit dawá í jumuchah, tátchina Jesús át jéih waadcáp wut jĩ. Pánihna, daocánnit í jumapboojéh ápĩ jumap wut jĩ. Obohjeéhtih, caánboó ã jumuchah yuhna, dawá biíh tátchinadih moón Jesúsdi enedih ípĩ juibínap wut jĩ.

2

Jéih yoocannidih Jesús ã booaat

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Daocánni yeó jáap túttimah, Jesús wã Capernaum tátchiboó ít jwáub

* 1:39 Mt 4.23; 9.35 * 1:44 Lv 14.1-32

juibínap wut jĩ. Āpĩ juibíni m̄udíh ā jwúub juibínachah, ā jamat doonádih joinít, cāacwā ít míc naáwáp wut jĩ. ² Pánih caán doonádih joinít, dawá caán ā jamni m̄uná ít juibínap wut jĩ. Jēc yehmant ít ñuh péenap wut jĩ. Pánih juibínitdih Jesús Dioíh táini doonádih át naáwáp wut jĩ.

³ Jesús queétdih ā naáwát pónih, chéneha míc neoná jéih yoocannidih ít beo juibínap wut yuh jĩ.

⁴ Obohjeéhtih, Jesús ā jamni m̄uná juibínit, dawá ĩ jamuchah enna, Jesús pebh ít jéih waád juibícap wut jĩ. Pánih jéih waadcán, jéih yoocannidih m̄ú chah bóo coahna beo páuh laab béjnit, ít ít chājap wut jĩ. Pánih ít chāj péanit, jéih yoocannidih ā ñajni chóojih Jesús pebh ít cádah deya bojop wut jĩ.

⁵ ĩ cádah deya bojochah ennit, “Jesús jwĩ chéendih ā boobipna caá”, ĩ niij jengah joyátdih jéihnit, nin pah jéih yoocannidih Jesús át niijíp wut jĩ:

—**Ma yéejatdih wā yohna caá**, át niijíp wut jĩ.

⁶ Páant ā niijíchah joinít, caanjih chúudnit Moisés ā wutattjidih bohénitboó ĩh caolihjihjeh nin pah ít niij jengah joyóp wut yuh jĩ: ⁷ “Diosjeh yéejatdih ā jéih yohna caá. Nin cāacjeh páant niijná, ‘Dios wā jamna caá’, niij yeena caá ā chājap”, ít niij jengah joyóp wut jĩ.

⁸ Queét páant ĩ niij jengah joyóchah jéihnit, Jesúsboó nin pah queétdih át niijíp wut jĩ:

—**Yeéb páant ñi niij jengah joyát ā táican caá.** ⁹ ‘**Ma yéejatdih wā yohna caá**’, wā niijíchah joinít, weemdíh jéihcan yuhna, ‘**Yeeni caá**’, ñi niij jengah joiná caá. **Obohjeéhtih, ‘Ma ñah ñuhú.** **Ma ñajatdih ubnit, ma yác chūi bejeé**’, wā niijíchah, caán ā bejehchah ennit, wā niiját yoobópdih ā jamatdih ñi jéihbipna caá. Pánih jéihna, yéejat yohat wēpat wā bíbohatdihbut ñi jéihbipna caá. ¹⁰ **Weém nihat cāacwā úud jeñé, nin baácdih moondíh jéih boonit, ĩ yéej chājatdihbut wā jéih yohna caá. Páant wā jéih yohatdih yeéb ñi jéihyat pínah niijná, nin pah wā chāj jéutbipna caá**, át niijíp wut jĩ.

Páant niij péanit, jéih yoocanniboodíh nin pah át niijíp wut jĩ:

¹¹ —**Ma ñah ñuhú. Ma ñajat chóodih ubnit, míh muúboó ma jwúub bejeé**, át niijíp wut jĩ.

¹² Jesús páant ā niijíchahjeh, caán newé át ñah ñuhap wut jĩ, buca. Ñah ñuhnit, ā ñajat chóodih ubnit, át bac bejep wut jĩ. Páant ā bac bejehchah, nihat ít en wúhi bejep wut jĩ. En wáhi bejnit, Diosdih búdí wéinit, nin pah queétjeh ít míc niijíp wut jĩ:

—¡En yuh buca! Búdí náhníat pínahdih buu jwĩ enna caá. Játih pánihatdih jwĩ en

jwuhcan jĩ, ãt míc niijp wut jĩ.

Jesús Levídih ã jũúwát túútat

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Túttimah, íim jwëejdih Jesús wã ãt jwúub bejep wut jĩ. Pánih bejnit, dawá caan pébh ã míc wáac juyúchah ennit, queédih Jesús ãt bohé bejep wut jĩ. 14 Pánih bohé bejna, Leví Alfeo wũúhdih ã tewat tólihdi ã chúuduchah, ãt enep wut jĩ. Leví, jwĩ dée jamna yuhna, Romanowã maáta ã úbát túutni dinerodih úbh wãhni ãt jamup wut jĩ. Caandih ennit, Jesús nin pah ãt niijp wut jĩ:

—**Wãjeéh ma pée jũúwá,** ãt niijp wut jĩ.

Páant ã niijichah joinítjeh, ñah ñah, ãih tewatdih cádahnit, Levíbut Jesúsjeéh ãt bejep wut jĩ.

15 Túttimah, Levíboó ãih muná numah bejnit, Jesús wãdih ãt numah jeémép wut jĩ. Páant ã numah jeéméchah, caán ã nihat pah dawá dinerodih úbh wãhni, bita “Yeejépwã caá”, ã niijnítbut, Jesús wãjeéh bejnit, queét biíc di ãt jeémép wut jĩ. 16 Páant queét biíc di Jesús wã ã jeémp chúuduchah, Moisés ã wut atjidih bohénit fariseowã queédih ãt enep wut jĩ.

—¿Dépanih tigaá yeejépwã, dinerodih úbh wãhni biíc di Jesús ã jeémp? ã bohénitdih ãt niij úbh joyóp wut jĩ.

17 —**Tubúp chũúhcannit cohndih ípĩ bidcan caá. Wunnitjeh caandih ã bidna**

caá. Pánihat dée ‘Weém yéejat wihcanni caá’, niij jenah joinít, teo wáacni pínahdi ípĩ bidcan caá. Obohjeéhtih, ‘Wã yéejatdih cádahnit, wã túut nuúmíhna caá’, niij jenah joinítboó teo wáacni pínahdi ã bidna caá. Pánihna, ‘Yeejépwã caá jwiít’, niij jenah joinít di jeh teo wáacadih wã jũúwáp be, ã yéej chãjatdih cádahnit, táiniboodih ã túut numát pínah niijná, Jesús queédih ãt niijp wut jĩ.

Jeémp jwuhcatdih Jesús di ã úbh joyát

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Caán láa Juan ã bohénit, fariseowãbut jwĩ nuowã ã wut at pah ãt jeémp jwuhcap wut jĩ. Obohjeéhtih, queét ã jeémp jwuhcah yuhna, Jesús wã páantjeh ãt jeémép wut jĩ. Páant ã jeéméchah ennit, biquína Jesús di nin pah ãt niij úbh joyóp wut jĩ:

—Juan ã bohénit, fariseowã ã bohénitbut, ã jeémp jwuhcan caá, Dios queédih ã wëi enat pínah niijná. ¿Dépanih tigaá ma bohénitboó páantjeh ã jeémp? Jesús di ãt niijp wut jĩ.

19 —**Nin pah caá ã jamup: Téihya chéoni ã numah jeémpnit biíc di ã jam jwuhcah, jĩgahcan, ípĩ táu wëi jeémpna caá. Páant tigaá, wãjeéh jam jwuhna, wã bohénit ã táu wëi jeémpna caá.** 20 Obohjeéhtih, bita caandih ã ub bejat túttimah, ã chéenwã jĩgahnit, ã jeémp jwuhcan

niít. Pánihat pah bita weemdíh ì ub bejat táltimah bácah, wã bohénitjeéh wã wihcah, queébut ì jeémp jwuhcan niít, Jesús át niíj jepahap wut jĩ.

²¹ Ded pah jwĩ nuowã ì wutatji áih jáap bohéatjĩh fariseowã ì widíhichah enna, Jesús queédih nin pah át jwáub niíj bohénap wut jĩ: “**Jáap yégueh chóo chocca naáh chóojĩh máa yégueh chóodih nah teo wai búudhdát ã náahcan caá. Páant ñi chãjachah nihna, caandih ñi chocat táltimah, jiínt bejna, máa chóodih chah áta yewa tagaá. Páant tigaá jwĩ nuowã ì naáwátji wĩh jáap bohéatjĩh widcat caá náahap.** ²² Pánihat dée, pah jwuhcanni iguĩh macdih nuñup chóojĩh ì chãjniñi máa wuh wuúhdih yáacat ã náahcan caá. Páant ñi yáacachah nihna, iguĩh mac pahna, máa wuh wuúh jéih yúhcan, áta yewah bej tagaá. Páant ã yewechah, chénat pah áta buud tagaá. Pánihna, jáap macdih jáap wuh wuúhboó yáacat caá náahap. Páant ñi yáacachah, iguĩh mac, caandih yáacni chóobut ã túi jumbipna caá. Pánihat pah wĩh jáap bohéat jwĩ nuowã ì naáwátjijĩh widcat caá náahap”, Jesús át niijíp wut jĩ.

bohénit trigo quehedih ì úuc jeémát

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Biíc chooát yeó jáapdih Jesús ã bohénitdih bohé bejna, trigo wáapdih át numah chóop yap bejep wut jĩ. Pánih bejna, ã bohénit trigodih ìt úuc jeémp bejep wut jĩ.* ²⁴ Páant ì úucchah enna, ìjeéh bejnit fariseowã ìjnit, nin pah Jesúsdiñ ìt niíj jũhñup wut jĩ:

—Jwiít dih ma joi jwáhúú. ¿Dépanih tigaá jwĩ chooát yeó jáapdih yuhna, ma bohénitboó ì teo? Pánih teona, Moisés ã wutatjidih yap yohna caá ì chãjap, ìt niijíp wut jĩ.

²⁵⁻²⁶ Páant ì niijíchah joinít, “Wã bohénit ì yap yohcan caá”, niiját túut niijná, Jesús queédih nin pah át niíj bóod chuñup wut jĩ:

—Davidji ã bohénit biíc dih nuugúp wunna, Dioih muuná waadní, sacerdotewã Diosdih ì wũhniñi pandih át jeémép wut jĩ. Pánih jeémpna, ã pej jumnitdihbut át wũhup wut jĩ. Obohjeéhtih, caán pan sacerdotewãjeh ì jeémát pínah át jumup wut jĩ. Dios wutna, bitadih caán pandih át jeémát túutcap wut jĩ. Caán láa Abiatar wut jumni sacerdotewã ì maáh át jumup wut jĩ. ¿Davidwã páant ì chãjatjidih Dios naáwát dih ì daacni nuodih ñi bohécannit jĩ? Caán pandih ì jeéméchah yuhna, Diosboó ‘Ñi túi chãjcan beé’, át niijcáp tajĩ. Pánihat

Chooát yeó jáapdih Jesús ã

* 2:23 Dt 23.25

* 2:25-26 Lv 24.9; 1S 21.1-6

pah, buu nin trigodih úuc jeempna, wã bohénitbut Diosdih ì yap yohcan caá, Jesús át niijíp wut jĩ.

²⁷ Páant niijnít, nin pah Jesús queétdih át jwúub niijíp wut jĩ:

—**Dios chooát yeó jáapdih cáacwãdih ã jwejep jĩ, teo chuunít, ì chooát pínah niijná. Caán yeó jáapdih dawá wutatnadih ì jepahat pínahdih jenah joicán, queétdih ã teo wáacat pínahdihjeh át jenah joyóp tajĩ.** ²⁸ Pánihna, weém nihat cáacwã úud jeñé, chooát yeó jáapdih ded pah ì chãjat pínahdih wã jéih wutna caá, át niijíp wut jĩ.

3

Téihya ágahnidih Jesús ã booaat

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jwĩ míic wáacat munná juibínit, Jesús wã ìt waad béjep wut jĩ. Caán muedíh téihya ágahnibut át jumup wut jĩ.

² Caán muedíh jumnitboó Jesús dih ìt en ñunúp wut jĩ. Chooát yeó jáapdih yuhna, Jesús téihya ágahnidih ã boanachah, eníhna ìt chãjap wut jĩ, caandíh naóh yacat túut niijná. ³ Téihya ágahnidih nin pah Jesús át niijíp wut jĩ:

—**Ñah ñuhnit, wã pebhna ma júúwá,** át niijíp wut jĩ.

⁴ Páant niijnít, caán muedíh jumnitboodíh nin pah át niijí wúubh joyóp wut jĩ:

—**Ñi jenah joyóchah, jwĩ chooát yeó jáapdih Dios jwiútdih ded pah tigaá ã**

wut? ¿Tái chãjatdih niít ã wutup? ¿Yeejép chãjatdih niít ã wutup? ¿Cãacdih ã booaat túut niít? ¿Cãacdih ã mao yohat túut niít? queétdih át niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, queét ìt jéih jepahcap wut jĩ. ⁵ Páant ì jepahcah enna, cáacwãdih ì jĩgah encatdih jéihnit, Jesús queétdih át ìijip wut jĩ. Queétdih ìjna yuhna, búdí át jĩgahap wut jĩ. Pánih jĩgahnit, téihya ágahniboodíh nin pah át niijíp wut jĩ:

—**Míih téihyadih ma yoo dwwú,** át niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, ãih téihyadih át yoo dwwúp wut jĩ. Páant ã yoo dwwúchahjeh, ãih téihya át túyah bejep wut jĩ. ⁶ Páant Jesús ãih téihyadih ã boanachah ennit, fariseowã ìt ìij bac bejep wut jĩ. Pánih ìij bac bejnit, Herodeíh cáacwã bíicdih míic wáacnit, “¿Ded pah tigaá Jesús dih jwĩ jéih mao yohbi?” queétjeh ìt míic niijíp wut jĩ.

Dawá cáacwã ìim jwëejdih ìjumat

⁷⁻⁸ Jesús ã bohénit bíicdih ìim jwëejdih ìt jwúub bejep wut jĩ. Páant ì bejehcah enna, Galilea baácđih moón dawá queétdih ìt pée bejep wut jĩ. Ded pah ã wēp chãjat doonádih joinít, Judea baácđih moón, Jerusalén tátchidih moón, Idumea baácđih moón, Jordán maj conanaamánt moón, Tiro wát jumni tátchidih moón, caan pébh jumni Sidón wát jumni tátchidih moonbát

dawá ã pebhna ït juibínap wut jĩ. ⁹⁻¹⁰ Dawá jumna, Jesús pebh ït táí yáo ñuh juibínap wut jĩ. Dawá wunnitdih ã boanachah enna, bita wunnitbut Jesúsdi chüúhñit, búdí ït míic tónap wut jĩ. Páant ï míic tónachah ennit, Jesús ã bohénitdih caanjĩh ñajni jááj chóodih át too deya pahaat tútup wut jĩ, caán chóodih waad páhñit, queétdih bohéat tút niijná.*

¹¹ Jesúsdi ennit, nemép caolih jumnitboó ïpĩ páah yoh ñajap wut jĩ. Pánih páah yoh ñajnit, nin pah ït níj ñaacáp wut jĩ:

—¡Meém Dios wüúh caá! ït niijíp wut jĩ.

¹² Obohjeéhtih, Jesús queétdih nin pah ãpĩ níj wutup wut jĩ:

—**Dios wüúh wã jumatdih bitadih ñi naóhca bojoó**, át niijíp wut jĩ.

Jesús doce ã naáwát tútñit pínahdih ã ñíwat

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jeéboó púuh laab juibínit, ã náahñitdih Jesús ã pebhna át bejat tútup wut jĩ. ã bejat tútuchah joinít, ã pebhna ït juibínap wut jĩ. ¹⁴ Doce ã naáwát tútñit pínah biíh tútchinaboó wahna, ãih táini doonádih naóh jibnit pínahdih át ñíwip wut jĩ.

¹⁵ Pánih ñíonit, nemépwádh ï bacaat pínah wépatdihbut queétdih át wuhup wut jĩ. ¹⁶⁻¹⁹ Jesús nit docewádh át ñíwip wut jĩ: Simón, Santiago, ã úud Juan, Andrés, Felipe,

Bartolomé, Mateo, Tomás, Santiago Alfeo wüúh, Tadeo, Simón Celote poómpdih bóo, Judas Iscariote ã ñíonit ït jumup wut jĩ. Pánihna, Jesús Simóndih Pedro át wut búudhdup wut jĩ. Santiago, ã úud Juanjĩh Zebedeo weh ït jumup wut jĩ. Queét waícanjeh íjñit ï jumuchah enna, queétdih Boanerges Jesús át wut búudhdup wut jĩ. “Boanerges” niijná, “Énoh panihñit”, niijná át chájap wut jĩ. Judas Iscariote Jesúsdi eníhcannitdih duó wáini pínah át jumup wut jĩ. Pánih queétdih ñío péanit, Jesús doce ã naáwát tútñit pínahdih át ñumah jwúub dei bejep wut jĩ.

“Nemép ã wépatjĩh Jesús ã booana caá”, ï niiját

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jwúub dei bejñit, Jesús ã bohénit biícđih muaná ït waad béjep wut jĩ. Páant ï waadát túttimah, dawá cãacwã míic wáac juibína, caán muedíh ït yáwap wut jĩ. Páant ï míic wáac juibínachah ennit, Jesús wã ït jéih jeémpcap wut jĩ. ²¹ Pánihna, dawá ï míic wáacat doonádih joinít, caán muaná juibínit, Jesús ã déewã caandíh wapat tút niijná, ït ub bejíhip wut yah jĩ. “Jesús déhena caá ã chájap”, queét ït niijíp wut jĩ.

²² Biquína Moisés ã wutatjidih bohénit Jerusalén tútchimant dei juibínitboó nin pah ït míic niijíp wut jĩ:

* 3:9-10 Mr 4.1; Lc 5.1-3

“Nemépwā ī maáh Beelzebú ā wēpatjīhjah caá nemépwādh ā bacat tūtup”, ĩt niijíp wut jī.*

23 Páant ĩ niijíchah joinít, Jesúsboó queétdih nin pah āt niij naáwáp wut jī: **“Nemépwā mícjeh ĩpī míc bacacan caá. Nemépwā ĩ maáh ā wēpatjīh nihcan, Túini Espírítu ā wēpatjīh queétdih wā bacana caá.**

24 **Nin pah ā jumna caá: Det biíc baácdih moonjéh yuhna míc maona, queét nihāt ĩta wun beedáh bej tagaá.** 25 **Pánihat pah, biíc yoobó, biíc mūddih moonjéh yuhna, míc maona, ĩta jweí peét bej tagaá.** 26 **Satanás, nemépwā ĩ maáh áihwādh bacana, biíc yoobó mantih páant ā yapachah, ā wēpatbut āta buud tágaá.**

27 **“Nin pahbut ā jumna caá: Wēpép newéih mūná ded nuúmíhna yuhna, ā jéh waadcán caá. Obohjeéhtih, caandíh chéó péanit, áih bií déedih ā jéh uhna caá.**

28 **“Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Det yéej chājna, Diosdih yeejép wéhena yuhna, ĩ jwáub tūt nuumáchah, Dios ĩ yéejatdih ā yohbipna caá.** 29 **Páant ĩ yéejatdih ā yohochah yuhna, Túini Espírítubodíh yeejép ĩ wéhenachah, caandíh bácah ā noón quíib buudcán níit. Páant ĩ niijátji jīb, peéh chājat páantjeh ā jumbipna caá”, Jesús āt niijíp wut jī.***

30 Jesús Túini Espírítu ā wēpatjīh nemépwādh ā bacanachah yuhna, “Caán nemépwā ĩ maáh ā wēpatjīh nemépwādh ā bacana caá”, Moisés ā wutatjidih bohénit ĩ niijíchah joinít, Túini Espírítudih ĩ yéej wéheatji jīb Jesús queétdih páant āt niij naáwáp wut jī.

Jesús ā déewā caandíh ĩ bidat

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Páant ā naáwát pónih, Jesús ā ĩn ā úudwā biícdih ĩt juibínap wut jī. Pánih juibínit, jóocmant páinit, Jesúsdh ĩt bid baca bojat tūtup wut jī. 32 Pánihna, ā pebh chúudnitboó caandíh nin pah ĩt niijíp wut jī:

—Ma ĩn, ma úudwā biícdih jóocmant meemdih bidna wuát ĩt chājav, ĩt niijíp wut jī.

33 —**Ma naáwát túina caá. Obohjeéhtih, ¿Dedh tígáá wā ĩn? ¿Det tígáá wā úudwābut, yeéb ĩni jenah joyóchah?** Jesús queétdih āt niijíp wut jī.

34 Páant niijnít, ā pebh chúudnitdih júutnit, nin pah āt niijíp wut jī:

—**Nit caá wā ĩn panihnit, wā úudwā panihnitbut ĩ jumap.** 35 **Pánihna, ded Diosdih táj jepahni wā úud, wā jwan, wā ĩn panihni ā jumna caá, āt niijíp wut jī.**

4

*Wááh momni naáwát
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)*

* 3:22 Mt 9.34; 10.25 * 3:29 Lc 12.10

1 Pánih bohé péanit, bac bej, ím jwéejdih dei juibí ñuhnit, Jesús cãacwãdih át jwúub bohénap wat jĩ. Pánih bohénit, dawá ã pebh í juibí ñuhuchah, ímdih pahni jááj chóodih Jesús át waad páhap wat jĩ. Queét ím jwéejdih ít túi yáo ñuhap wat jĩ.* 2 Pánih waad páhnit, dawá ã jenah joiní naáwátñajĩh bohéna, Jesús nin pah queétdih át niij wat naóh bohénap wat jĩ:

3 “**¡Nin naáwátdih ñi túi joyoó! Biíc newé waáh momodih ã bejep be.**

4 **Páant ã waáh bojochah, biquí tíbna namádih ã buug ñájap yuh be. Obohjeéhtih, waícanjeh jũóhñit, jwébehwã caán tíbnadih í jeémáh bojop be.** 5 **Biíh tíbna jeejĩh yewéni baác jumapboó ã buug ñájap be. Pánih buug ñájnit, waícanjeh ã chíih jũúwáp yuh be.** 6 **Pánih chíihna yuhna, yeó tubit ã chãhachah, ñeh bainíjeh jumna, ã diib téhah bejep be.** 7 **Biíh tíbna nemép óotna cãtíh ã buug ñájap be. Pánih buug ñájnit, ã chíihichah, caán nemép óotnaboó caandíh ã chíih yap bejehah, momniboó mánahna, ã quehcap be.**

8 **Obohjeéhtih, biíh tíbna táini baácboó ã buug ñájap be. Pánih buug ñájna, chíihñit, ã túi quehep be. Pánihna, caánboó chíihni biquí wawánadih treinta tíb, biíh wawánadih sesenta tíb, biíh wawánadih cien**

tíib ã jumap be”, cãacwãdih át niijip wat jĩ.

9 Páant niij péanit, “**¡Ded molít jumna, ã túi joyó naáh!**” Jesús queétdih át niijip wat jĩ.

Ã bohénit beh joicán, Jesúsdiñh í wúubh joyát
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

10 Queét joinítji í jwúub bejat túttimah, Jesús doce ã bohénit, bita daocánnit biícđih caandíh nin pah ít niij wúub joyóp wat jĩ:

—¿Dépanih tigaá cãacwãdih bohéna, ma jenah joiní naáwátjĩhjah mapĩ bohé? caandíh ít niijip wat jĩ.

11 —**Dios jwĩ Maáh yoobát jumna, nihat cãacwãdih ã teo wáacat pínah dooná, jwĩ déewã jon játih moondíh ã jéihya jwuhca naáh doonádih buu yeéb wã bohénitdih Dios ã jéihyat túutna caá. Obohjeéhtih, bitadiñh páantjeh ã jéihya jwuhcah, wã jenah joiní naáwátjĩhjah queétdih wãpĩ bohéna caá.** 12 **Pánihna, wã chãjatdih enna yuhna, í beh encan caá. Wã naáwátdih joiná yuhna, í beh joicán caá. Pánih beh encan, beh joicán, í yéejatdih cádahcan, wã pebh í tac páud jũóhcah, í yéejatdih wã yohcan niít,*** Jesús queétdih át niijip wat jĩ.

Waáh momni naáwátdih ã beh joyáát

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

13 **“Yeéb butéh wã naóhñidih beh joicán, biíh wã naáwát pínahdihbut ñi**

* 4:1 Lc 5.1-3 * 4:12 Is 6.9-10

beh joicán niít", Jesús ã bohénitdih át niijíp wat jĩ.

Táttimah, ã jenah joiní naáwátidih ĩ jéihyat pínah niijná, queétdihjeh nin pah át jwúub niij naóh bohénap wat jĩ: 14

"Wĩih túini doonádih naóhni, waáh momni panihni caá. 15 Biquína joinít namáboó buug ñájni panihni ĩ jumna caá. Caandih ĩ joyát táttimahbitjeh, Satanás jüóhnit, jwébehwã caán tíbnadidih ĩ jeémát pahjeh, queét ĩ joyátjidih ã quíib buudána caá. Páant ã quíib buudánachah, ĩ joyátjidih náhnican, ĩ jéih jepahcan caá. 16 Bitá joinítboó jeejih yewéni baácđih buug ñájni panihni ĩ jumna caá. Caandih joinít, búdí ĩ wēi jwuhna yuh caá. 17 Obohjeéhtih, wēi joiná yuhna, ñeh jáap bejni panihni ĩ jumna caá. Yeejép ã yapachah, wĩihwã ĩ jummat jĩib bita queétdih ĩ yéej chãjachah, waicanjeh wĩih túini doonádih ĩ cádahna caá. 18 Bitá joinítboó nemép óotna cãtĩh buug ñájni panihni ĩ jumna caá. Caandih joinít, ĩ jepahna yuh caá. 19 Obohjeéhtih, nin baácđih bóodih búdí jenah joinít, dinerodih, bíí déedihbut búdí ĩ bíbohíhatdihjeh ĩ jenah joiná caá. Páant ĩ jenah joyóchah, ĩ joiní túini dooná pácahi panihni ĩih caolihboó ã jéih behcan caá. Pánihna, caandih jenah joicán, túiniboodih ĩ jéih

chãjcan caá. 20 Obohjeéhtih, bitaboó wĩih túini doonádih joinít, túini baácboó buug ñájni panihni ĩ jumna caá. Caandih joiná, túi jepahnit, túinidih ĩ jéih chãjna caá. Queét treinta tíbna ã quehat pah ĩ jumna caá. Bitá túi jepahnit, búdí túi chãjna, sesenta tíbna ã quehat pah ĩ jumna caá. Bitá túi jepahnit, chah búdí túi chãjna, cien tíbna ã quehat pah ĩ jumna caá", Jesús át niijíp wat jĩ.

*Jiát dah naáwát
(Lc 8.16-18)*

21 Páant niij péanit, nin pah queétdih át jwúub niij naóh bohénap wat jĩ: **"Wã bohéat jiiát panihni caá. Jiiát dahdih jii péanit, wáam dahjih ñipĩ páah jwejcan caá. Caan dáhdih chãudat páha numpboobút ñipĩ jii jwéjcan caá. Obohjeéhtih, ã túi yeh iigát pínah niijná, japboó ñipĩ jii cáagna caá.***

22 **Jiát dah ã yeh iiguíchah jwĩ túi enat pah, jãtĩh ĩ beh joicátjidih táttimah cáacwã ĩjéihbipna caá.* 23** Ded molít jumna, ã túi joyó naáh!

24 **Páant ñi túi jepahachah ennit, Dios yeebdih ã túi teo wáacđipna caá, chah ñi beh joyát pínah niijná. Obohjeéhtih, joiná yuhna, ñi joyáh bojochah enna, yeebdih ã teo wáaccan niít. Páant ã teo wáaccan, ñi beh joicán niít.* 25** Ded túi jepahni túi beh joiní

* 4:21 Mt 5.15; Lc 11.33

* 4:22 Mt 10.26; Lc 12.2

* 4:24 Mt 7.2; Lc 6.38

ã jumbipna caá. Obo-
hjeéhtih, jepahcanniboó
'Bainí wã beh joiná caá',
niijná yuhna, beh joicánni ã
jumbipna caá", át niijíp wut
jĩ.*

Trigodih momat naáwát

²⁶ "Dios ã maáh jumat,
trigodih momat panihni
caá. ²⁷ Mom péanit, chei
jumat pah ũo, yeó jáap
jumat pah apí jáana caá.
Páant ã chãjat pónih, ã
jéihcah yuhna, ã momni
ã behna caá. ²⁸ Baácboó
momnidih Diosjeh ã be-
hana caá. Páant ã be-
hanachah, caán pínah ã
jwíih chíihna caá. Caán ã
behechah, áih wawá pínah
apí yabacna caá. Caán
wawá behnit, ã búuhachah,
áih quehena ã jígohna
caá. ²⁹ Caandíh ub láa
caan quehena ã behechah
ennit, cáacwã ipí bóod ubna
caá.* ã momni ded pah ã
behatdih ã beh joicát pah,
cáacwã ded pah Diosdih ã
jepahatdihbut ñi jéih beh
joicán caá", Jesús át niijíp
wut jĩ.

Mostaza tíb naáwát

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ "¿Dios ã maáh jumat
ded pahna tigaá, ñi jenah
joyóchah? ¿Caandíh ñi jéihyat
pínah niijná, dedédih jenah
joinít tigaá caandíh wã
naóhbi? ³¹ Mostaza tíb
ded pah ã jumatdih wã
naáwáchah, caandíh ñi beh
joibípna caá. Caán tíb
cão tíbih pah bóo ã jumna

caá. ³² Pánih bainí tíbih
jumna yuhna, caandíh
ĩ momochah, chíihna, ã
túi behna caá. Páant ã
behechah, áih cácanaboó
jwébehwã yeó chãhatdih ipí
jwei jaamná caá. Pánihat
pah tigaá Dios ã maáh
jumat. Áihwã daocánnit
jwíih jumnitji, túttimah ã
dao béjbipna caá", Jesús át
niijíp wut jĩ.

Naáwátnejihjeh ã bohéát

(Mt 13.34-35)

³³ Caán dée naáwátnejih
cãacwã ã jéihyat pah bóo Jesús
queédih apí bohénap wut
jĩ. ³⁴ Naáwátna ã wihcah,
queédih apí bohécap wut jĩ.
Obohjeéhtih, ã bohénitdihjeh
ã bohéátjidih Jesús apí jwúub
naáwáp wut jĩ, ã túi beh joyát
pínah niijná.

*Búdi johlit nolihatdihbut
Jesús ã yayáát*

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Pánih cáacwãdih bohé
péanit, tóo ñáh jãúwáchah,
—Chóbe ímdih jwí cháh
bejjih, Jesús ã bohénitdih át
niijíp wut jĩ.

³⁶ Jesús páantjeh jááj
chóodih pahnit, ã bohénit
biíc dih, caandíh joinít dih ãt
éemp cháh bejep wut jĩ.
Bitabut biíh jááj chónajih
íjeéh ãt cháh bejep wut jĩ.
³⁷⁻³⁸ Páant ã cháh bejehah,
Jesús jááj chóo méimant waó
cáagatjih cáag lajnit, át úwup
wut jĩ. Páant ã úwat pónih,
búdi johlit nolihatbut át
jãúwáp wut jĩ. Búdi nolihat
ã jumachah, íih jááj chóo át

* 4:25 Mt 13.12; 25.29; Lc 19.26

* 4:29 Jl 3.13

daábíhip wut jĩ. Obohjeéhtih, Jesúsboó át jáacap wut jĩ.

Páant ã jáacah ennit, nin pah caandíh ít níj wucap wut jĩ:

—Bohéní, daabná caá jwĩ chājap. ¿Jwĩ chíic wunat pínahdih ma úmcan níit? ít níj ñaacáp wut jĩ.

³⁹ Páant í níj wucuchah jáanit, Jesús johlit, nolihtatdihbut

—**¡Laihca bojoó! ¡Ma yayaá!** át níj jūihñap wut jĩ.

Páant ã níjíchahjeh, johlit, nolihtatbut bíicmantjeh át yayáh bejep wut jĩ.

⁴⁰ Páant ã níjít tátimah, ã pej jamnitdih nin pah át níjíp wut jĩ:

—**¿Dépanih tigaá búde ñi úm? Weemdíh táí jenah joiná, ñita úmcan tagaá,** át níjíp wut jĩ.

⁴¹ Obohjeéhtih, búde úmmit, queétoó nin pah ít míic níjíp wut jĩ:

—¿Dedé cáac tigaá nin? Á naáwáchahjeh, johlit, nolihtatbut ã yayáh bejna caá, ít níjíp wut jĩ.

5

Gadara baácđih bóo nemépwā jamnitdih Jesús ā booaat

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Jesús johlitdih yayániji ã bohénit bíicđih Gadara baácna ít chúh juibínit wut jĩ. ² Pánih chúh juibínit, Jesús wā í aab béjehah, cáac yohopmant nemépwā jamni newé Jesúsđih át jwāáh dei bejep wut jĩ. ³ Caán newé cáac yohopboó jeé ítna āpĩ

jamap wut jĩ. Cáacwā caandíh chéona yuhna, ít jéih teocap wut jĩ. ⁴ Dawá láa ítah tōpđih áih téihya colóhnadih í chéwechah yuhna, āpĩ púud wái daj yohop wut jĩ. Áih jítcha colóhnadihbut ítah tōpđih í chéwechah yuhna, āpĩ daj mao yohop wut jĩ. Pánih wēpni ã jamuchah, cáacwā caandíh ít jéih teocap wut jĩ.

⁵ Cáac yohop jeé ítna boó chei jamat pah, yeó jáap jamat pahbut caán míicjeh jee dáhđih āpĩ míic mao ñaacáp wut jĩ.

⁶ Pánihna, Jesús yūp ã jūúwúchah ennit, caandíh át jwāáh ñáo dei juibínit wut jĩ. Jesús pebh juibínit, ã wēpatđih jéihna, át bódicha caj yoh ñajap wut jĩ.

⁷⁻⁸ Páant ã chājachah enna,
—**¡Nemépwā, nin newémant ñi bac bejeé!** Jesús át níjíp wut jĩ.

Páant ã níjíchah joinít, caán newéih jacmant nin pah nemépwā ít níj ñaacáp wut jĩ:

—Jesús, Dios chah wēpni wūh ¿Dépanihat túut tigaá jwiítđih páant ma chāj? Dios ã enechah, meemdíh jwĩ úbhna caá. Jwiítđih ma peéh chājca bojoó, Jesúsđih ít níjíp wut jĩ.

⁹ —**¿Dedé tigaá ma wūt jam?** Jesús át níjíp wut jĩ.

—Dawá caá jwiít jwĩ jamap. Pánihna, Legión caá wā wūt, Jesúsđih át níjíp wut jĩ. “Legión” níjina, “Dawá” níjina át chājap wut jĩ.

¹⁰ —Jwiítđih bíih baácboó ma wahca bojoó, nemépwā ít níjíp wut jĩ.

11 Queét pebh, jeé ñaj deyepboó, momo m̄wā ī bid jeéméchah ennit, nin pah nemépwā Jesúsdih īt niijíp wut jī:

12 —Queét m̄wādih jwiít dih ma waadát tútú, īt niijíp wut jī.

13 —Ñi waad béjeé bácah, Jesús āt niijíp wut jī. Páant ā niijíchahjeh, caán newéih bácahmant bac bejnit, m̄wādih īt waadáp wut jī. Páant ī waadáchah, ímna ñáo dei bej, buég báahnit, m̄wā īt chíic wunup wut jī. Dos mil m̄wā īt wunup wut jī.

14 Páant ī buég báah chíic wunuchah ennit, queétdih en daonítji íih tútchiboó īt jweí jwúb bejep wut jī. Jweí jwúb bejnit, nihat ī jwááhnitdih īt naáwáp wut jī. Queét ī jumni tútchidih jwúb juibínit, caánboobút īt naóh peetép wut jī. Páant ī naáwáchah joinít, caán tútchidih moón Jesús ded pah ā chājatjidih enedih īt bejep wut jī. 15 Jesús pebh juibínit, nemépwā jumni caánboó táinijeh ā chúudachah, īt enep wut jī. Pánih chúudna, yéguéh d̄onít, túi jenah joiní āt jumap wut jī, b̄ca. Obo-hjeéhtih, queét juibínitboó caandíh enna, búdí īt úumap wut jī. 16 Jesús ā chājatjidih ennitji jáap joinítboodíh Jesús ded pah nemépwādih bacat túttnit, m̄wādih ā waadát tútatjidihbut īt naáwáp wut jī. 17 Caán doonádih joinít, Jesúsdih náahcan, caán baácdih moón íih baácmant

Jesús wādih īt jwúb bejat tútup wut jī.

18 Jesús wā jāáj chóodih ī waadáchah, nemépwā jumni nin pah āt niijíp wut yuh jī:

—¿Majeéh weembát wā bej jíih? āt niijíp wut jī.

19 —**Wājeéh ma jūwáchah, āta túi ta yuh caá. Obo-hjeéhtih, weém, ma Maáh, meemdíh jíghah ennit, ded pah wā teo wáacatjidih ma déewādih naáwát tút niijná, ī pebhna ma jwúb bejeé,** Jesús caandíh āt niij jepahap wut jī.

20 Páant ā niij jepahachah joinít, jwúb bejna, nemépwā jumni ā déewādih āt naáwáp wut jī. Chénat Pah Téihya Tútchi wut jumni baácboó Jesús ded pah ā chājatjidih nihatdih naóh jibidih āt bejep wut jī. Páant ā naáwáchah joi ñúhnt, nihat Diosdih búdí īt wēi naáwáp wut jī.

Áih yéguéh chóodih juí, teonih, Jairo n̄m̄díhbut Jesús ā booaat

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Túttimah, Gadara baácmant Jesús wā īt jwúb chúuh bejep wut jī. Pánih chúuh bejna, ím jwéejdih ī ñáan juibínachah, dawá Jesúsdih enedih īt juibínap wut jī. Pánih juibínit, Jesúsdih īt wáac ñuh púuda bojop wut jī. 22 Páant ī ñuh púuda bojochah, queét cātíh Jairo Jesús pebh āt juibínap wut jī. Jairo jwiít judíowā jwí míc wáacat m̄díh en daonít maátajeéh jumni wut jī. Jesús ā wēpatdih jéihnt, áih jíicha

pebh páah yoh ñajnit, nin pah
 ât niijíp wut jĩ:

23 —Wā nuúm mi wunat
 túut chājachah ennit, ma pebh
 wā jūúwáp be. Caántdih teo
 jāha booaat túut niijná, wíih
 munná wājeéh ma jūúwá, ât
 niijíp wut jĩ.

24 Páant ā niijíchah joinít,
 Jesús Jairojeéh ât bejep wut jĩ.
 Páant ī bejehah, cāacwābut
 ĩjeéh ĩt bejep wut jĩ. Páant
 cāacwā cātíh ā bejehah,
 dawá caandíh tubit ĩt too
 péenap wut jĩ. 25 Cāacwā
 cātíh biíh wili wunnihbut
 mit jumap wut jĩ. Caánt
 doce jópchi mácanihat panihat
 wannih mit jumap wut jĩ.
 26 Dawá cohnit caántdih ĩtih
 cohoh wut yuh jĩ. Obohjeéhtih
 ĩ cohochah yuhna, chah mit
 tabanap wut jĩ. Nihat miíh
 dinero ĩ cohat júb wāhna
 yuhna, mit boocap wut jĩ.
 Chah yeejép wut jĩ mi wunat.

27-28 Pánihna, cāacwā Jesúh
 doonádih ĩ míic wéhenachah,
 mitát joyóp wut jĩ. Joinít,
 caántjeh nin pah mit niij
 jenah joyóp wut jĩ: “Jesúh
 yégueh chóodihjeh juibí teona,
 wā boobipna caá”, mit niijíp
 wut jĩ. Páant niij jenah
 joiná, cāacwā cātíh Jesús
 tāahmant juibínit, āih yégueh
 chóodih chahbitjeh mit juibí
 tewep wut jĩ. 29 Páant mi
 teweohjeh, mi wunat ât
 yayáh bejep wut jĩ. Páant ā
 yayátdih miíh bácahjih mit
 joyóp wut jĩ. 30 Páant mi juibí
 teweohjeh, ā booaat wēpat
 caántdih ā chūúátdih Jesúsbut
 ât joyóp wut jĩ. Pánih joiná,
 cāacwā cātíh tac púud ñuhnit,

nin pah ât niijíp wut jĩ:

—¿Déhe tiguaá wíih yégueh
 chóodih ā jui teo? ât niijíp
 wut jĩ.

31 —¿Páant, dawá cāacwā
 meemdíh ĩ too péenachah
 jéihna yuhna, páant ma niij
 uúbh joi? ā bohénitboó
 Jesúsdih ĩt niijíp wut jĩ.

32 Obohjeéhtih, yégueh
 chóodih jui, teonidih jéihíhna,
 Jesús ât en bidip wut jĩ.

33 Pánihna, mi booaatdih
 jéihnit, úmna, caánt Jesús
 pebh mit páah yoh ñajap
 wut jĩ. Pánih páah yoh
 ñaj, méménit, Jesúsdih táí
 yoobópdiheh mit naáwáp wut
 jĩ. 34 Páant mi naáwáchah
 joinít, nin pah Jesús caántdih
 ât niijíp wut jĩ:

—Nuúma, wā wēpatdih
 táí jenah joiná, ma boona
 be. Wéinit, ma bejeé. Caán
 wunat meemdíh ā jwúub
 jūóhcan niít, páant muntih,
 ât niijíp wut jĩ.

35 Jesús caántdih páant ā
 niijíchahjeh, Jairoíh munnánt
 bejnit, ā déewā ā pebh ĩt
 juibínap wut jĩ.

—Jáantjeh ma nuúm mi
 wanah bejep be. Bohénidih
 ma jwúub bejat túutá,
 Jairodih ĩt niijíp wut jĩ.

36 Obohjeéhtih, ĩ niijátdih
 joyáh bojnit, Jesús nin pah
 Jairodih ât niijíp wut jĩ:

—¡Ma úmca bojoó! ¡Wā
 wēpatdih páantjeh ma táí je-
 nah joyoó! ât niijíp wut jĩ.

37 Túttimah, ājeéh péenitdih
 “Ninjīh ñi páñaá”, niijnít,
 Jesús Jairojeéh āih munná
 ĩt béjep wut jĩ. Pánih bejna,

Pedro, Santiago, ã úud Juan, queét biíc peihcannitdihjeh át namah bejep wut jĩ. ³⁸ Jairoih munná jubínit, wannihdih dawá tubit ñaac jünítidih át enep wut jĩ. ³⁹ Pánih enna, caán muudih waadnít, queétdih nin pah át niijíp wut jĩ:

—¿Dépanihna tubit ñaac jai tigaá ñi chäj? Nint wébít wannih nihcan caá. **Ɔona caá mi chäjap**, át niijíp wut jĩ.

⁴⁰ Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joinít, caandih ít dehwep wut jĩ. Páant í dehwechah, queét nihatdih Jesús át bacat túutup wut jĩ. Páant í bac bejehchah, Pedro, Santiago, Juan, wannih mi manadihbut wébít mi lajni tólihboó át namah waad béjep wut jĩ. ⁴¹ Pánih waád jubínit, miíh téihyadidih teonit,

—¡Talita cumi! Jesús caántdih át niijíp wut jĩ. Páant niijná, “Bainihmaá, ma ñah ñuhúú”, niijná át chäjap wut jĩ.

⁴² Páant ã niijíchahjeh, ñah ñuhnit, mit yáac chüi bejep wut jĩ. Caánt doce jópchi mit bíbohóp wut jĩ. Páant mi bootdih ennit, caán tólihdih ã namah waad béjnit búdí ít joi ñúháp wut jĩ. ⁴³ Obohjeéhtih, Jesús queétdih ded pah mi bootdih naáwát túutcan, jeémátidih át wúhat túutup wut jĩ.

6

Nazaret títchidih moón Jesúsdih í náahcap
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Jairoih munnánt bac bejnit, Jesús ã bohénit biícidih ã behni Nazaret títchina át jwúub jubínap wut jĩ. ² Pánih jubínit, chooát yeó jáapdih jwí mic wáacat muudih Jesús wã ít waad béjep wut jĩ. Pánih waad béjnit, Jesús caanjih jumnitdih át bohénap wut jĩ. Páant ã bohénachah, dawá caandih ít joí wáhi bejep wut jĩ. Pánih joí wáhi bejnit, nin pah ít mic niij úubh joyóp wut jĩ:

—¿Jesús dedjih tigaá, nin bohéatdih át joiijí? ¿Ded pah tigaá ã túi jéih beedá? Pánih jéihnit, jwiit cáacwã jwí jéih chäjca naáhdih apĩ chäj júutna caá. ³ Maa teonijeh caá. María wúuh ã jumuchah, Santiago, José, Judas, Simón ã úudwã í jumna caá. Á jwanna yaádhbut jwí pebh í jumna caá. Caán jwiit panihni mun tigaá ã jumap, ít mic niijíp wut jĩ.

Páant niijnít, ded pah ã jummatdih jéihcanjeh, caandih ít náahcap wut jĩ. ⁴ Páant í náahcah ennit, Jesús nin pah queétdih át niijíp wut jĩ:

—**Dios naáwátidih naóh yapanidih cáacwã ipĩ wéina caá. Páant í weñechah yuhna, áih títchidih moón, ã déewã, áih muudih jumnitboó, caandih ipĩ wéican caá. Pánihna, ninjih behni wã jumuchah, weemdih ñi náahcan caá**, át niijíp wut jĩ.*

⁵ Caán títchidih jumna, Jesús Dios ã wēpatjih át jéih chäj júutcap wut jĩ.

* 6:4 Jn 4.44

Pánih chājcan yuhna, biquína wannitdih teo jāhanit āt booanap wut jī. ⁶ Caanjīh moón caandīh ī jepahcah, āt en wūhi bejep wut jī. Pánihna, caan pébh jumni tūtchinadih Jesús wā bohénadih īt bejep wut jī.

Jesús doce ā bohénitdih ā wahat

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Túttimah, doce ā bohénitdih ā pebh bid bojnit, ā wēpatdih queétdih wūhna, chénewā, chénewā, chénewā míc Jesús āt wahap wut jī, biīh tūtchinadih moondīh teo wāacnit, nemépwādh ī bacat tūtāt pínah niijná. ⁸ Pánih wahnit, nin pah queétdih āt niijíp wut jī:

—**Biī dée, pan, wuh wuh, dinerodih ubcan, ñi íoh cajat nahdihjeh pohba ñi ub bejeé.** ⁹ Ñi tūtāt nuumát pínah yégueh, zapatosdihbut ñi ub bejca bojoó. ¹⁰ Páant ñi bejchah, ñi juibíni tūtchinadih moón yeebdīh āwat tólih ī wūhuchah, caán muudīh jeh ñi chāo jwáhuú. Caán tūtchimant bejnajeh, caán muudīh ñi cádah bejeé. ¹¹ Ded tūtchidih moón yeebdīh náahcan, ī joíhcah, caán tūtchidih yap bejna, ñíh zapatosdih bóo becchídih ñi péoh mao yoh jéenanaá, queétdih Dios ā yohat pínahdih ī jéihyat pínah niijná. Yoobópdih yeebdīh wā naóhna caá. Sodoma tūtchidih

moón, Gomorra tūtchidih moonbút tabit yeejép chājnit ī jumachah yuhna, péeni yeó jāap, yeebdīh náahcannitjiboodīh chah peéh chājat ā jumbipna caá, āt niijíp wut jī.*

¹² Pánihna, queét doce ā wahnitboó Jesúh táini dooná naáwādih īt bejep wut jī, cāacwā ī yéej chājatdih cádahnit, táiniboodīh ī tūtāt nuumát pínah niijná. ¹³ Pánih bejnit, dawá nemépwādh bacat tūtāt, wannitdihbut yíjīh ñái, wábhnit, īt booanap wut jī.*

Juan Daabánidih ī mawat

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Jesús ā bohénit ī bohé jibichah, ded pah Jesús ā chājat doonādih dawá īt joyóp wut jī. Maáh Herodesbut āt joyóp wut jī. Pánih joinít, “Juan Daabáni ā wunat túttimah, āt jwáub boo pud jūóh niit āt chājap? Pánih boo pud jūóhni jumna, jwiit cāacwā jwī jéih chājca naáhdih ā jéih chājna caá. Pánihna, caán Jesús Juanjehna tigaá”, āt niij jenah joyóp wut yuh jī.

¹⁵ Bitá “Elías caá”, niij, bitabut “Jon jātih Dios naáwādih naóh yapani dée ā jumna caá”, īt niijíp wut yuh jī.*

¹⁶ Páant ī niijíchah joinít, Herodesboó

—Juanjidih waó wā bóod yohat tūtātjiji āt jwáub boo pud jūóh tagaá, āt niijíp wut jī.

* 6:11 Lc 10.4-11; Hch 13.51 * 6:13 Stg 5.14

* 6:15 Mt 16.14; Mr 8.28; Lc 9.19

17-18 Juandih ī mawat pínah jātih, Herodes ā úd Felipe áa Herodíasdih āt dúuc wái áa jumup wut jī. Páant ā dúuc wái áa jumat peéh Juan caandih nin pah āt niij jāihñup wut jī: “Ma úd áadih dúuc wái áa jumna, Dios ā wutatdih yap yohna caá ma chājap”, āt niijip wut jī. Páant ā niiját peéh yad Herodías Herodesdih nemat múbóó Juandih mit nemat túutup wut jī. Páant mi wutatdih jepahnit, Herodes caandih chéwat túutnit, nemat múbóó āt nemat túutup wut jī.*

19 Herodías Juandih tubit enihcan, mit mao yohat túutihip wut yuh jī. 20 Obohjeéhtih, Herodes “Juan Dios naáwátdih naóh yapani ā jumna caá”, niij jenah joinít, Dios ā peéh chājatdih úumna, caandih āt mao yohat túutcap wut jī. Ded pah ā táí chājat pínahdih Juan caandih ā naáwáchah, Herodes búdí āt jenah joyóp wut jī. Pánih búdí jenah joiná yuhna, Herodes caandih āpī táí wēi joyóp wut jī. 21 Páant ā wēi joyóchah yuhna, Herodíasboó “Ded pah caandih wā mawat túutbi”, páantjeh mit niij jenah joyóp wut jī. Páant mi niij jenah joyóchah, ā cāac jumat yeó jáapdih wēina, mi áa Herodes āih cāacwādih míc wāacat túutnit, búdí āt namah jeémép wut jī. Caán nump jumnit maáta, āih soldad-owā maáta, Galilea baácdih moón maátabut, ā namah

jeémátdih enedih it jaibínap wut jī. 22 Biícdih ī jeéméchah, Herodías núbóó queétdih mit eo júutup wut jī. Páant mi eo júutuchah ennit, Herodes, ā bid bojnitbut, búdí it weñep wut jī.

—Dedé ma náahatdih weemdih ma úúbúchah, meemdih wā wāhbipna caá. 23 Dios ā enechah, yoobópdih meemdih wā naóhna caá. Ma úúbát pah bóo tac yoób wā maáh jumatdih meemdih wā wāhbipna caá, mi íbi Herodes caántdih āt niijip wut jī.

24 Páant ā niijíchah joinít, mi íin pebhna bejnit, nin pah caántdih mit niij úúbh joyóp wut jī:

—¿Dedé déedih tigaá wā úúhbhi? mit niijip wut jī.

—Juan Daabániih wao dáhdih dúuc bóodnit, meemdih ī wūhna naáh, mi nūmdih mit niij jac wutup wut jī.

25 Páant mi niij jac wutuchah joinít, mi íbi pebhna wēpép bejnit, nin pah caandih mit niijip wut jī:

—Juan Daabániih wao dáhdih dúuc bóodnit, caán ā wunatdih wā jéihyat pínah niijná, pamapjih cáagnit, weemdih ī wūhna naáh, mit niijip wut jī.

26 Páant mi niijíchah joiná, maáh Herodesboó búdí āt jīgahap wut yuh jī. Obohjeéhtih, cāacwā ī enechah, “Dedé ma náahatdih meemdih wā wāhbipna caá”, ātāt niijip wut jī. Pánihna, ā niijátjidih cāacwā ī joyóchah, tíicna,

* 6:17-18 Lc 3.19-20

“Meemdih wã wãhcan niit”, caantdih át jéih niicáp wut jĩ. ²⁷ Biíc mantjeh Juaníh wao dáhdih dúuc bóodat túutnit, soldadodih át ub jũúwát túutp wut jĩ. ²⁸ Páant ã wutuchah joinájah, bejnit, áih wao dáhdih dúuc bóod, pamapjih cáagnit, át ub jũúwáp wut jĩ. Pánih ub jũóhnt, Herodías nũumdíh át wãhup wut jĩ. Páant ã wãhuchah, áih wao dáhdjih teonit, beh wilidih mit teo yapanap wut jĩ.

²⁹ Pánihna, caandíh ĩ mawatji doonádih joinít, áih bácahjidih ubudih juibínit, Juan ã bohénitji cáac yohopboó ĩt yohop wut jĩ.

Cinco mil cáacwãdih Jesús jeémát ã wãhat

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jesús ã wah bojnitji ã pebh jwúub juibínit, ded pah ĩ chãjatjidih, túini dooná ĩ naáwátjidihbut Jesúsdiĥ ĩt naáwáp wut jĩ.

³¹ Túttimah, queét ĩ jumupboó dawá cáacwã jwíih juibínitji bita ĩ juibínachah, ĩpĩ ñahwat jwúub bejep wut jĩ. Páant dawá ĩ jumuchah, Jesús wã ĩt jéih bid jeémpcap wut jĩ. Pánihna, ã bohénitdih biáboó át namah bejep wut jĩ.

—**Chóbe cáac wihcapboó jwĩ choo jwáhjih**, queétdih át niijíp wut jĩ.

³² Páant ã niijíchah joinít, queét jááj chóodih waadní, cáac wihcapboó ĩt chúuh bejep wut yah jĩ. ³³ Obohjeéhtih,

queét ĩ chúuh bejchah, dawá queétdih beh ennit, ĩm jwéejdih ĩt ñũún ñáo páud bejep wut jĩ. ĩm pebh bóo tútchidih moonbát ĩt ñũún ñáo páud bejep wut jĩ. Pánihna, Jesús wã ĩ juibíát pínah játih queétboó ĩtát juibínap wut jĩ. Jesús wã ĩ chúuh juibínachah, dawá queétdih ĩt pái ñuhup wut jĩ. ³⁴ Queétdih bohéni ã wihcah, en daoní wihcanni owejawã panihnit ĩ jumatdih ennit, Jesús queétdih búdí át jĩgah enep wut jĩ. Jĩgah ennit, queétdih át tái bohénap wut jĩ.* ³⁵ Cheyeh ã jumuchah, ã bohénit Jesúsdiĥ nin pah ĩt niijíp wut yah jĩ:

—Cheyeh caá. Ninjĩhbitjeh tútchi wihcan caá. ³⁶ Pánihna, nitdih pebhbit jumni tútchinadiĥ ma wahaá, ĩ jeémát jíib chãjat pínah niijná, ĩt niijíp wut jĩ.

³⁷ —**Yeebjéh queétdih jeémát ñi wũhuá**, Jesús queétdih át niij jepahap wut jĩ.

—Páant, ocho widh tewat jíibjih jeémát dĥ jwĩ jíib chãjachah yahna, queét nihadidih áta juicán tagaá, Jesúsdiĥ ĩt niijíp wut jĩ.

³⁸ —**¿Débóí pan dah tĥgáá ã jum? Jéihyat túut niijná, ñi bidbi jwũhuá**, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Páant ã bidat túutnitji jwúub joinít,

—Cinco botoni pan dahna, chéne queejwãbut ã jumna caá, ĩt niijíp wut jĩ.

* 6:34 Nm 27.17; 1R 22.17; 2Cr 18.16; Jer 50.6-7; Ez 34.5; Zac 10.2; Mt 9.36

39 —**Căacwădih can túi jaihi yilpdih ũi chăudat túutá. Biíc poómp ninboó, biih poómp canboó, biih poómp conboó, ũi chăudat túutá,** Jesús át niijíp wut jĩ.

40 Páant ā niijíchah joinít, ni-hatdih ít chăudat túutap wut jĩ. Biquí poómpna cincuenta, biih poómpna cien, nihat í dawát yoobó páant ít chăud peetép wut jĩ. 41 Túttimah, caán biícjĩh bóo téihya pan dahna, chéne queejwădihbut ũbnit, Jesús jeáboó át chéi enep wut jĩ. Chéi ennit, **“Jeémát ma wăhat túina caá, Paá”**, Diosdih át niijíp wut jĩ. Pánih ũúbh péanit, pan dahnadih át dajap wut jĩ. Dajnit, nihat căacwădih ā bohénitdih át jwúub daj wăhat túutap wut jĩ. Túttimah, queejwădihbut í wăhat pínah niijná, át daj wăhap wut jĩ. 42 Páant í wăhuchah, jeémpnit, nihat ít túi wud jumap wut jĩ. Nihat í túi wud jumuchah, páantjeh í judh jeémpni ít bíbohó wut jĩ. 43 Páant í judh jeémpni pan, queej déepjĩh doce wăhnadih ā bohénit ít ũb yac yáwanap wut jĩ. 44 Queejdih pandihbut jeémpnit neonájuh cinco mil ít jumap wut jĩ. Yaádh, í wehjeéh chah ít jumjip tagaá.

Ímjih Jesús ā yáac chăi bejat (Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

45 Páant í jeémp péanachah, jááj chóona waadát túutnit, Betsaida tútchina ā jătih Jesús ā bohénitdih át chăuh bej páñat túutap wut jĩ. Páant í chăuh bejchah, caandih

joinítjidih jwúub bejat túutnit, 46 caanjéh jeéboó Diosdih ũúbdih át páuh laab béjep wut jĩ. 47 Túttimah, cheina ā bohénit ím tac yoób í chăuh bejchah, Jesús biícjeh caánboó ũúbhna, át chăo jwúhap wut jĩ. 48 Pánih ũúbhna, queédih át en chăuha bojop wut jĩ. Í wawápmant queédih johlit búdí ā júúwáchah, ā bohénit í meenná yahna, í wěp bej-catdih át enep wut jĩ. Pánihna, baabát pínah jătihbit, í pebh bejna, ímjihjeh Jesús át yáac chăi bejep wut jĩ. Pánih bejna, queédih áti yap bejihp wut yuh jĩ. 49-50 Obohjeéhtih, ā yap bejihichah yahna, caán ímjih ā bejchah enna, **“Wănniĩh caoliĩ caá”**, niij jenah joí, en wăhi bejnit, queét tabit ít ũaacáp wut jĩ. Páant í en wăhi bejchah ennit,

—**¡Weemdih ũi en úumca bojó!** **¡Weemjéh tigaá!** Jesús át niijíp wut jĩ.

51 Páant niij péanit, ĩjeéh jááj chóona át waadáp wut jĩ. Páant ā waadáchahjeh, johlit át yayáh bejep wut jĩ. Páant ā yayáh bejchah ennit, queétoó ít joi ũúhap wut jĩ. 52 Jesús nihat ā wěp chăj jăutatjidih enna yahna, í túi beh joicátji jīb, dawá pandih ā jígoaatjidihbut ít beh joicáp wut jĩ. Pánih beh joicán, Jesús johlitdih ā yayáatdihbut beh joicánjeh, ít joi ũúhap wut jĩ.

Genesaret baácđih moón wănnitdih ā booaat (Mt 14.34-36)

53 Pánih chúuh bej, Gene-saret baácna juibínit, jááj chóodih caán jélitdih ít chéo pahanap wut jī. 54 Pánih chéo pahanit, jááj chóomant ī aab béjehahjeh, cāacwāboó Jesúsdiñ ít beh enep wut jī. 55 Pánih beh ennit, niñat ñih munnáboó ñáo aab béjñit, wannit ī ñajat chóomant teonit, Jesús pebhna ít ub dei bejep wut jī. Jesús ā jumat doonádih joinít, niñat caanná ít bejep wut jī.

56 Ded ī juibíni tátchinaboó, dahwani tátchidih moón, botoni tátchinadiñ moonbát, bíí dée ī jīb chājat mūú jóocmant bóo yoahdih ī chéenwā wannitdih ĩpī ub juibí jwejep wut jī. Páant ī juibí jwejñitboó Jesúsdiñ yégueh chóodih tewíhna, caandíh búdí ít úbúp wut jī. Pánihna, det wannit caandíh teonitboó ít boonap wut jī.

7

Cāacwā ded pah ī míc yéjaat

(Mt 15.1-20)

1 Jerusalén tátchimant bejñit, Moisés ā wutatjidiñ bohénit, fariseowābut Jesús pebh ít míc wāac juibínap wut jī. 2-4 Jwī ñowā ī wutatji pahjeh, jeémát pínah jātih fariseowā, niñat bita jwī déewābut jwīpī téih chocop jī. Bíí dée jīb chājadiñ bejñitji munná jwūub juibínit, ī wutatji pahjeh téih choccan, jwīpī jeémpcap jī. Pamapna, pūubátna, jwī lajatjñadiñbut jwīpī chocop jī. “Dios páant caá ā náahap”, niñ jengah

joinít, jwī ñowā dawá bíih ĩ wutatjidiñbut jwīpī chājap jī. 5 Jesús pebh míc wāacñit, ā bohénit téih choccanjeh ĩ jeéméchah ennit, fariseowā Jesúsdiñ nin pah ít niñ úbñh joyóp wut jī:

—Jwī ñowā ĩ wutatjidiñ yap yohnit, ma bohénit téih choccanjeh ĩ jeémpna caá. ¿Dépanih tigaá caandíh ĩ jepahcan? Jesúsdiñ ít niñjíp wut jī.

6 Páant ĩ niñjíchah joinít, Jesús nin pah queédih át niñjíp wut jī:

—**‘Jwiit túñit caá’, niñná yuhna, cāacwā ĩ encap-boó yeéb yeejép chājñit caá. Dios naáwátñiñ naóh yapani Isaíasji ded pah ñi jumatdiñ yoobópñiñ át niñ daacáp tají:**

‘Dios nin pah ā niñná caá: “Ñit weemdíh táí wēi naóhna yuhna, yoobópñiñ ĩ jepahcan caá.

7 Weemdíh úbñhna yuhna, ĩ yee úbñhna caá. ĩ jengah joyátjeh wutñit, ‘Nin pah caá Dios ā wutat’, ĩpī niñ yee naóh bohéna caá’, Dios ā niñná caá’, Isaías át niñ daacáp tají. (Is 29.13)

8 Páant ā niñ daacátji yoobópñiñ tigaá. Dios ā wutatdiñ yap yohnit, ñi ñowā ĩ wutatboodíhñiñ chājna caá. 9 Pánih chājñit, Dios ā wutatdiñ cádahna, ñi déewā ĩ wutatboodíh ñi jepahna caá. 10 Dios Moisésjidiñ nin pah át

niij naáwát táutap tajj: ‘Ñi mánadih oinit, ñi túi chãjaá. Ded ã mánadih yeejép naóhmidih peéh mao yohat ã jumbipna caá’, ãt niijíp tajj.* ¹¹ Páant Moisésji ã niiját pah, ded ã mánadih ã teo wáaquíhichah yuhna, yeéboó ñi teo wáacat táutcan caá. ã mánadih ã wúhat déejidih Diosboodíh ñi wúhat táutna caá. ¹² Pánih bohéna, ã mánadih caandíh yeéb ñi túi chãjat táutcan caá. ¹³ Jwí déewã ã wúatdih jepahna, Dios ã wútatboodíh yap yohna caá ñi chãjap. Dawá biíh ñi wútat pahjeh chãjat táutna, Dios ã wútatdih ñipí yap yohat táutna caá, Jesús ãt niijíp wúat jĩ.

¹⁴ Páant fariseowãdih niij péa, bita ájeéh péenitdih ã pebh bid bojnít, nin pah ãt niijíp wúat jĩ:

—Yeéb nihát wã naáwátidih túi joinít, ñi beh joyoó. ¹⁵ Dedé jeémát ñíih jacdih ã waadáchah, ñi téih chocochah, ñi téih chocchahbat, Dios yeebdíh biíc yoobó ã enna caá. Obohjeéhtih, ñi yéej wéheatboó ñíih jacmant ã bacachah joiná, ‘Caán yeejép cáac caá’, ã niij enna caá. ¹⁶ ¡Ded molít jumna, ã túi joyoó naáh! Jesús ãt niijíp wúat jĩ.

¹⁷ Páant niij péanit, Jesús wã munná ãt waad béjep wúat jĩ. Pánih waad juibínit, ã bohénit ã naáwátjidih ãt wúbh joyóp wúat jĩ. Páant ã wúbh joyóchah

joinít, Jesús nin pah queétdih ãt niij jepahap wúat jĩ:

¹⁸ —¿Páantjeh yeéb ñi beh joi jwáhcan niít? Ñíih jacdih waadnít, ñíih jeémátboó ñi jenah joyátidih ã jéih yéejacan caá. ¹⁹ Dedé ñi jeémátji ñíih wúdah diítboó jumnijidih ñipí jont yohna caá. Caán ñíih caolihdih, ñi jenah joyátidihbut chãhcan, Dios ã enechah, yeebdíh ã jéih yéejacan caá, ãt niijíp wúat jĩ.

Páant niijná, “Nihat jeémát táini caá”, niijná ãt chãjap wúat jĩ.

²⁰ Nin pahbat ãt jwáub niij naáwáp wúat jĩ:

—Ñi yéej wéheatboó ñíih jacmant bacna, ded pah yeejép ñi jenah joyát ã jumátidih ã júatna caá. ²¹⁻²² Pánih yeejép jenah joiná, nin pah ñi jumna caá: Ñi áa nihcannitjĩh yeejép chãjna, bií déedih numná, cáac mao yohna, bitaíh bií déedih tabit en ñinahna, bitadih yéejaih jenah joiná, yeena, yeejép chãjat pínahdih wéhena, biíh cáac ã jumát pah en ñinahna, yeejép dooná naóhna, ‘Weém chah jéihni wã jumna caá’, niij jenah joiná, túi jenah joicánnitbut ñi jumna caá. Páant yéej chãjat ñi jenah joyátmant ã júohna caá. ²³ Páant yeejépdih ñi jenah joyóchah ennit, ‘Queét túicannit caá’, Diosboó yeebdíh ã niij

* 7:10 Ex 20.12; 21.17; Lv 20.9; Dt 5.16

enna caá, Jesús át niijíp wut jĩ.

Judío nihcannih Jesúsdihi mi jepahat

(Mt 15.21-28)

²⁴ Tiro tútchi, Sidón tútchi pebh juibínit, caanjĩh jumni mæúdíh Jesús wã ít waadáp wut jĩ. Caán mæúboó ã jumatdih bitadih át naawát tútcap wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, ã naawát tútcah yuhna, ã jumatdih jéihnit, dawá ĩ juibínachah, queétdih át jéih jweicáp wut jĩ. ²⁵ Caán tútchidih biíc yad wili mi næumbít nemép jumnih mit jumap wut jĩ. Pánihna, Jesús ded pah ã chãjat doonádih joí, caanjĩh ã jumat doonádihbut joinít, ã pebhna mit juibínap wut jĩ. Pánih juibínit, Jesúsdihi wëina, ãih jítcha pebh mit bódicha caj yoh ñajap wut jĩ. ²⁶ Caánt Siria baác Fenicia wát jumni tútchidih bóli, Griega wili mit jumap wut jĩ. Pánihna, Jesús pebh bódicha caj yoh ñajnit, mi næumdíh jumni nemépdih ã bacat tútat pínahdih mit úbúp wut jĩ.

²⁷ Páant mi úbúchah joinít, nin pah Jesús caántdih át niijíp wut jĩ:

—**Wébít ĩ jeémát pínahdih ubnit, ĩh mujjiowádh jwĩ jwíh wáhachah, ã táican caá. Pánihat pah, judíowã ĩ jeémát panihni biíh baácdih moondíh wã jwíh wáhachah, ã táican caá**, át niijíp wut jĩ.

²⁸ —Ma niiját yoobópdih tigaá, Maá. Obohjeéhtih,

mujjiowã jeémát cáagat naá namp páinit, wébít ĩ jeémp jéenanidih ĩpĩ jeémpna caá. Pánihna, biíh baácdih bóli wã jumachah yuhna, weemdíhbut ma teo wáacachah, ã táina caá, Jesúsdihi mit niij jepahap wut jĩ.

²⁹ —**Páant ma niij jepahachah, ma næumdíh jumni ni nemép wãát bac bejna caá. Enedih ma bejeé**, Jesús caántdih át niijíp wut jĩ.

³⁰ Páant ã niijíchah joinít, miíh mæuná jwúub juibínit, mi næumdíh nemép wihcannih mi lajachah, mit enep wut jĩ.

Wéhecan, joicánnidih Jesús ã booaat

³¹ Jesús wã Tiro tútchi jumni baácmant bejnit, Sidón tútchidih juibí yap bej, Galilea ĩm conanaamánt jwúub dei juibínit, Chénat Pah Téihya Tútchina wut jumni pebhboó ít juibínap wut jĩ.

³² Páant ĩ juibínachah, biíc newé wéhecan, joicánnidih Jesús pebh cáacwã ít úb juibínap wut jĩ, caandíh ã booaat pínah niijná.

³³ Jéih joicánnidih chibít yúup Jesús át numah bejep wut jĩ. Pánih bejnit, newéih molítdih Jesús ãih téih tíbjĩh chibít át taj waadánap wut jĩ. Pánih taj waadá péanit, Jesús ãih téih tíbdih coí cáagnit, newéih næúcdih át teo jáhanap wut jĩ.

³⁴ Pánih teo jáha péanit, jeáboó chéi ennit, caolih jui jéena bojnit, “**¡Efatá!**” át niijíp

wut jī. “¡Efatá!” niijná, “¡Ma wātaá!” niijná át chājap wut jī. ³⁵ Páant ā niijchahjeh, caán joicánniji jéih joinít, áih nuúcbut ā wilahachah, át túi jéih wéhenap wut jī. ³⁶ Páant ā chājatjidih ájeéh péenitdih Jesús át naáwát túutcap wut yuh jī. Obohjeéhtih, páant ā naáwát túutcah yuhna, queétboó chah ít naóh peetép wut jī. ³⁷ Páant ī naáwáchah joinít, cāacwā ít joí wúhi bejep wut jī. “Nihatdih caán ā túi chājna caá. ¡Jéih joicánnidih ā joyána caá! ¡Jéih wéhecannidihbut ā wéheat túutna caá!” ít niijíp wut jī.

8

Cuatro mil cāacwādh Jesús jeémát ā wāhat
(Mt 15.32-39)

¹ Biíh yeó jáap dawá cāacwā Jesús pebh ít míic wáac juibínap wut jī, páant mantih. Páant ájeéh jumna, jeémát beednít ī jumachah enna, Jesús ā bohénitdih bid bojnit, nin pah queédih át niijíp wut jī.

² —**Queét jwíjeéh biíc peihcanni yeó jáap ī jumachah, íih jeémát ā beedná nacaá. Pánih jeémát wihcannit ī jumachah, queédih búdí wā jīgah enna caá.**

³ **Bitá íjeéh jumnit yuúp jǎóhntiji ‘Queét nuugáp wun buugná’, niijná, íih muunáboó wā jwáub bejat túutcan niít,** át niijíp wut jī.

⁴ —Obohjeéhtih, ninjīh tátchi wihcapboó jumna,

queét dawá ī jumachah, ¿dedboo tígáá ī jeémát pínahdih jwí jīb chājbi? Jesús dih ít niijíp wut jī.

⁵ —**¿Débói pan dah tígáá ñi bíboh?** queédih át niij wáubh joyóp wut jī.

—Siete dah caá, ít niij jepahap wut jī.

⁶ Cāacwādh baácboó chúudat túutnit, siete pan dahdih ubnit, **“Túina caá, Paá”**, Diosdih Jesús át niijíp wut jī. Páant niij péanit, caan dáhnadih dajnit, ā bohénitdih wáhnit, cāacwādh át pāáat túutap wut jī. Páant ā wutuchah, ā bohénitboó cāacwādh pandih ít pāáap wut jī. ⁷ Biquína queejwādhbut ít bíbohó wut jī. Pánihna, **“Túina caá, Paá”**, Diosdih niijnít, queejwādhbut át pāáat túutap wut jī. ⁸ Í pāáh péanachah, jeémpna, queét ít túi wud jumap wut jī, buca. Í judh jeémpnidih siete wuhna ít ub yac yáwanap wut jī. ⁹ Queét jeémpnit neonádhjeh ī jenah enechah, cuatro mil ít jumap wut jī. ¹⁰ Páant ī jeémp péanachah, Jesús cāacwādh át wah jwáubanap wut jī. Pánih wah jwáuba péanit, ā bohénit biíc dih jāj chóodih át waadáp wut jī. Waadnít, Dalmanuta wūt jumni baácna ít chúuh bejep wut jī.

Fariseowā Dios ā wēpatjīh Jesús dih ī chāj júutat túutat
(Mt 6.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Páant ī chúuh juibínachah, fariseowā Jesús dih jwááhnit, caanjīh ít míic wéhenap wut

jĩ. Dios ã wēpatjĩh Jesúsdih ãt chãj júutat túutap wat yah jĩ, ã jepahcah, “Dios ã wahni nihcan caá”, niiját túut ni-ijná.* 12 Páant ĩ wutachah joinít, Jesús íjnit, caolih júí jéena bojnit, nin pah ãt niijíp wat jĩ:

—¿Dépanih tigaá yeéb buu láa moón Dios ã wēpatjĩh chãj júutatdih ñi enih? Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Buu jumnitdih Dios ã wēpatjĩh weém wã chãj júutcan niít, ãt niijíp wat jĩ.*

13 Páant niij péanit, ã bohénitdih jãáj chóona namah jwúub waadnít, bitadih ĩt yoh chúuh bejep wat jĩ.

Fariseowã, Herodesbut yeejép ĩ bohéatdih Jesús ã naáwát

(Mt 16.5-12)

14 Pánih jwúub chúuh bejnit, ã bohénit ĩ jeémát pínah pandih ĩt quíib buudúp wat jĩ. Biíc pan dahjeh caán jãáj chóoboó ãt jumup wat jĩ. 15 ĩ jeémát pínahdih tubit ĩ jenah joyóchah jéihnit, Jesús queétdih nin pah ãt niij naáwáp wat jĩ:

—¿Ñi túi chãja chaáh! Fariseowã, Herodesbut ĩ yee bohéat yeebdíh ã tobohna caá. ĩ yee bohéat pan paáat panihni caá. Caán paáat nihat pan pínahdih ã chũhna caá. Páant ã chũúat pah, det ĩ yee bohéatdih joinít ĩ

yéej bejna caá. Pánihna, ĩ yee bohéatdih ñi túi chãja chaáh, ãt niijíp wat jĩ.*

16 Páant ã niijíchah joinít, “Pandih jwĩ ub júóhcah enna, páant niijná caá ã chãjap”, ĩt míc niijíp wat yah jĩ.

17 Páant ĩ míc niijíchah jéihnit, Jesús queétdih nin pah ãt niij úabh joyóp wat jĩ:

—¿Dépanih tigaá yeéb pandih tubit ñi jenah joí? Caandíh tubit jenah joinít, ded pah wã naáwátdih ñi beh joi jwáhcan caá. 18 Pánih tubit jenah joiná, quíib ñi bíbohna yahna, molít jumna yahna, páantjeh ñi beh joicán caá.* 19 ¿Cinco pan dahbitjĩh cinco mil neonádih wã wáhatjidih ñi náhnican niít? ¿ĩ jedh jeémpnidih débói wuh tijĩ ñi ub yac yáwa? ãt niijíp wat jĩ.

—Doce wuh jĩ, ĩt niij jepahap wat jĩ.

20 —Weém siete pan dahdih cuatro mil cáacwádih wã wáhat túttimah, ¿débói wuh tijĩ ĩ jedh jeémpnidih ñi ub? Jesús ãt niijíp wat jĩ.

—Siete wuh jĩ, ĩt niij jepahap wat jĩ.

21 —¿Pánih enna yahna, páantjeh wã wēpatdih ñi túi jenah joicán niít? Jesús queétdih ãt niijíp wat jĩ.

Jéih encannidih Jesús ã booaat

* 8:11 Mt 12.38; Lc 11.16
Jer 5.21; Ez 12.2; Mr 4.12

* 8:12 Mt 12.39; Lc 11.29

* 8:15 Lc 12.1

* 8:18

22 Queét Betsaida tútchina ĩ cháuh juibínachah ennit, cáacwã jéih encannidih Jesús pebh ĩt ub juibínap wut jĩ.

—Caandih teo jãhanit, ma booanaá, Jesúsdiht tũbit ĩt niij wúbup wut jĩ.

23 Jéih encannidih aih mujmant teonit, tútchi jwěejboó caandih Jesús at wái bejep wut jĩ. Caanná namah juibínit, aih téih túbnadih coí cáagnit, caán newéih quíbnadih at teo jãhanap wut jĩ.

—**¿Ma enechah, jígoħ níit?** Jesús caandih at niij wúbh joyóp wut jĩ.

24 —Cãacwãdih wã enna yuh caá. Obohjeéhtih, wã enechah, queét máa nahna bejni pah caá ĩ jígoħop, at niij jepahap wut jĩ.

25 Páant ã niijíchah joinít, Jesús aih quíbnadih at jwúb teo jãhanap wut jĩ, páant muntih. Páant ã jwúb teo jãhanachah, nihadih at táí enep wut jĩ, buca. 26 Pánihna, Jesús caandih aih munná wah bojnit, nin pah at niijíp wut jĩ:

—**Tútchiboó jwúb bejcanjeh, butéh meemdíh wã chãjatjidih bitadih ma naóħ peéťca bojoó,** at niijíp wut jĩ.

“Meém Cristo, Dios ã wahni caá”, Pedro Jesúsdiht ĩ niiját

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Jesús ã bohénit biícđih Cesaarea Filipo wut jamni tútchi pebh jamni tútchinaboó ĩt bejep wut jĩ. Pánih namáđih

bejnit, Jesús ã bohénitđih nin pah at niij wúbh joyóp wut jĩ:

—**¿Weemdíh ded pah tiguaá cáacwã ĩ niij?** at niijíp wut jĩ.

28 —Biquína ‘Juan Daabáni nacaá’, niij, bita ‘Elías nacaá’, niij, bita ‘Dios naáwáđđih naóħ yapanit biícđih bóo nacaá’, ĩ niijná beé, ã bohénit caandih ĩt niij jepahap wut jĩ.*

29 —**Queét páant ĩ niijíchah, ¿yeéboó ded pah tiguaá ĩni niij jenah joí?** queéđđih at niijíp wut jĩ.

—Meém Cristo, Dios ã wahni caá, Pedroboó at niij jepahap wut jĩ.*

30 —**Weemdíh ‘Caán Cristo caá’, bitadih ĩni naóħ peéť jwahca bojoó,** Jesús queéđđih at niijíp wut jĩ.

Á wunat pínahđih Jesús ã naáwát

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Jesús queéđđih nin pah at niij naóħ bohé jwíhip wut jĩ: **“Weém, nihat cáacwã úd jeñéđđih tũbit yeejép yapat caá náahap. Weemdíh náahcan, jwĩ nuowã, sacerdotewã ĩ maáta, Moisés ã wutatjidih bohénitbut weemdíh ĩ mawat túťbipna yuh caá. Obohjeéhtih, páant ĩ mawachah yuhna, biíc pehcanni yeó jáap túťtimah, wã jwúb boo pad jũóħbipna caá”,** at niijíp wut jĩ.

32 Páant niij naóħna, ĩ táí beh joyátjeh queéđđih ã naáwáchah, Pedroboó chibít yuúpbít caandih namah juibí ñuhnit, páant at niiját túťcap

* 8:28 Mr 6.14-15; Lc 9.7-8 * 8:29 Jn 6.68-69

wut jĩ. ³³ Páant ã niiját túutcah joinít, Jesús ã bohénitdih tac púud ennit, Pedrodih nin pah át niij jũihñup wut jĩ:

—**Satanás ã náah yacat pah wéhena caá ma chãjap. Ma jenah joyát cãacwã ã jenah joyátjeh caá. Dios ã jenah joyát nihcan caá, Pedrodih át niijíp wut jĩ.**

³⁴ Páant niij péanit, cãacwãdih, ã bohénit biíc dih ã pebhna bid bojnit, nin pah Jesús queéd dih át niij naóh bohénap wut jĩ:

—**Ded wãjeéh pééhna, ded pah caanjéh ã wëi chãjihatdih cádahnit, weém wã weñat pínahboodíh caá chãjat náahap.* ³⁵ Ded ã weñat pínahdihjeh chãjni, iiguípna ã bejbipna caá. Obohjeéhtih, wã weñat pínahboodíh chãjni, wã bohéatdih túi jenah joiní, yeó jáap jummat pah wãjeéh ã túi jumbipna caá.* ³⁶ Nin baác dih jumni dawá bií déedih bíbohna yahna, iiguípna ã bejehchah, ã bíbohhatji caandíh dedé pínah nihcan niít. ³⁷ ãih caolih iiguípna ã bejehchah, ded pah tigaá ãih caolihjidih áta jwúb jíb chãj baca. ³⁸ Buu yeejépwã, Diosdih náahcannit, ã weñat pínahdihjeh chãjnit ã jumna caá. Páant queét yeejépwã ã joyóchah, biquína weemdíh, wã bohéatdihbut tíic jenah joinít, ‘Weém caandíh wã jéihcan caá’, ã niijbípna**

caá. Pánihna, weém nihat cãacwã úud jeñé, túinit ángelwã biíc dih, wã íp ã yeh iigátjĩh jwúb dei jũóhna, queét weemdíh ã tíic jenah joyátjidih náhnit, ‘Queéd dih wã jéihcan caá’, weembút wã niijbípna caá, Jesús át niijíp wut jĩ.

9

¹ Páant niij péanit, nin pah Jesús queéd dih át jwúb niij naáwáp wut jĩ:

—**Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Biquína yeéb ninjĩh jumnit ñi wanat pínah jãtĩh, Dios nihat maáh jumna, ã wëpatdih ã jéutachah, ñi enbipna caá, át niijíp wut jĩ.**

Dios ã yeh iigátjĩh Jesús ã ñuhat

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Seis yeó jáap túttimah Pedro, Santiago, Juan, queét biíc peihcannitdihjeh jap bóo jeená Jesús át namah púuh laab béjep wut jĩ. Caanná ã púuh laab jwibíát túttimah, ã enechah, ã jígo hat át túut numúp wut jĩ. ³ ãih yégueh chóo túi baáb yeh iigni át jígo hop wut jĩ. Nin baác dih moón yégueh chocnit, pánih túi baabní ã jéih choccan caá. ⁴ Páant ã yeh iiguíchah, Elías, Moisésji biíc dih Jesús pebh jígo hnit, caandíh ã míic wéhenachah, queét biíc peihcannit ã bohénit ít enep wut jĩ. ⁵⁻⁶ Páant ã jígo hochah ennit, queét tãbit ít úumap wut jĩ. Pánih úumna, ded pah

* 8:34 Mt 10.38; Lc 14.27; Jn 12.24

* 8:35 Mt 10.39; Lc 17.33; Jn 12.25

ã niiját pínahdih jéihcan, nin pah Pedro Jesúsdiñ át niijíp wut yah jĩ:

—Maá, jwiít ninjĩh jwĩ jumuchah, ã túina caá! Biíc peihcanni muu dáhna jwĩ chãjbipna caá. Míih pínah, Moiséih pínah, Eliaíh pínahdihbut jwĩ chãjbipna caá, át niijíp wut yah jĩ.

⁷ Páant ã niijíchahjeh, mah pōh panihni queétdih át dei juyúp wut jĩ. Páant ã dei juyúchah, caanmánt Dios nin pah át niijíp wut jĩ: “Nin wã wũúh, wã oini caá. Pánihna, ã naáwáchah, caandíh ñi túi joyoó”, át niijíp wut jĩ.* ⁸ Páant ã niij píanachah, Pedrowã jwúub enna, Jesúsdiñjeh ít enep wut jĩ. Í ennitjiboó ítát jwúub buudáh bejep wut jĩ.

⁹ Pánihna, jeemánt jwúub dei bejnit, Jesús queétdih nin pah át niijíp wut jĩ: **“Butéh páant ã yapatdih bitadidh ñi naóh jwuhca bojoó. Weém, nihat cáacwã úud jeñé, wanniji wã jwúub boo pud júúwát túttimah, caandíh bitadidh ñi naáwáp buca”**, át niijíp wut jĩ.

¹⁰ Pánihna, ã niijátji pahjeh queét í enatjidih bitadidh ít naóh jwuhcap wut jĩ. Queétjeh nin pah ít míic niij úúbh joyóp wut jĩ: “Wanniji wã jwúub boo pud júúwát túttimah’, niijná, ¿Ded pah niij tígaá páant ã niij?” ít míic niijíp wut jĩ. ¹¹ Páant niij míic wéhenit, Jesúsdiñ nin pah ít niij úúbh joyóp wut jĩ:

—‘Cristo, Dios ã wahní, ã júúwát pínah jãtih, Elías ã jwíih júóhbiipna caá’, Moisés ã wutatjidih bohénit ípĩ niijná caá. ¿Ded pah niij tígaá páant í niij? caandíh ít niijíp wut jĩ.*

¹²⁻¹³ —**Yoobópdiñ tígaa. Elías jwíih júóhni, nihatdih ámhni ã jumna caá. Dios naáwátidh naóh yapanit í naóh daacátji pahjeh, weém, nihat cáacwã úud jeñé, dawá láa yeejép wã yapbipna caá. Bitá weemdíh náahcan, yeejép í chãjbipna caá. ¿Páant í niij daacátjidih yeéb ñi beh joicán niit? Pánihna, nindih yeebdíh wã naóhna caá: Elías panihni Juan Daabáni wãát juí péana beé. Páant ã juyúchah, queét í náahatji pahjeh caandíh yeejép ít chãjap wut jĩ. Páant jĩ caandíhbut ít niij daacáp tajĩ**, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Wãá wunat jumnidih Jesús ã booaat

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Páant ã niiját túttimah, jeejíboó jumnitji jwúub dei bejna, dawá cáacwã ã bohénit pebh í jumuchah, Jesús wã ít enep wut jĩ. Moisés ã wutatjidih bohénitboó ã bohénit biícidih míic jãih ñaácna ít chãjap wut jĩ. ¹⁵ Pánihna, Jesús wã í dei juibínachah, nihat caandíh wēi ennit, Jesúsdiñ jwãáadiñ ít ñáo ñah bejep wut jĩ. ¹⁶ ã pebh

* 9:7 2P 1.17-18; Mt 3.17; Mr 1.11; Lc 3.22

* 9:11 Mal 4.5; Mt 11.14

ĭ juibínachah, nin pah queédih Jesús át niij úubh joyóp wat jĩ:

—¿Dépanih yeéb míic jũih ñaác tibeé ñi chãj? át niijíp wat jĩ.

17 Páant ā niij úubh joyóchah joinít, cáacwā cātíh ñũhni nin pah át niij jepahap wat jĩ:

—Bohéní, wā wūúh nemép jamnidih meemdíh wā ub jũúwúp yuh be. Nemépboó caandíh déheanit, āpĩ wéheat túutcan caá. 18 Wā wūúhdih déheat ā jũúwúchah, baácboó buugnít, maojĩh nah chãácnit, āpĩ jwiwáh bejna caá. Pánih bejnit, jacmant moj chej tubit āpĩ bacna caá. Páant ā jumuchah, ma pej jamnitdih nemépdih wā bacaat túutap yuh be. Obohjeéhtih, queét ĭ jéih bacacap be, Jesúsdiĥ át niijíp wat jĩ.

19 —Maatápdih yeebdíh wā bohénachah yuhna, páantjeh weemdíh ñi táí jenah joicán caá. ¿Débólíh maatápdih tigaá weemdíh yeéb ñi jepahbi? Caán wébít dih ma ub jũúwú, Jesús queédih át niijíp wat jĩ.

20 Páant ā niijíchah joinít, nemép jamnidih Jesús pebh ĭt ub bejep wat jĩ. ĭ ub juibínachah, Jesúsdiĥ ennit, nemépboó wébít dih baácboó numah buugúchah, át ñaj tũpúnap wat jĩ. Páant ā ñaj tũpúnachah, jacmant moj chej búdí át bacap wat jĩ.

21 —¿Débólíh maatápdih tigaá nin wébít páant āpĩ jam? Jesús behedih át niij úubh joyóp wat jĩ.

—Wébítjeh ā jumuchah, ā jwihip be. 22 Nemépboó caandíh tũ cútboó numah buúg cáwíhnit, mujboobút numah buúg báahnit, dawá láa ā mao yohíhip jĩ. Ma jéihna, jwiútdih jĩgah ennit, ma teo wáacá, Jesúsdiĥ át niijíp wat jĩ.

23 —Weemdíh ma táí jenah joyóchah, Dios nihát táí jéihni meemdíh ā teo wáacipna caá, Jesús caandíh át niijíp wat jĩ.

24 —Meemdíh wā táí jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, chah wā táí jenah joyát pínah niijná, weemdíh ma teo wáacá, át niijíp wat jĩ.

25 Dawá queét pebhna ñáo ñah bejnit, ĭ míic wáac juibínachah ennit, Jesús nemépdih nin pah át niij jũihũap wat jĩ:

—Meém wéheat túutcanni, joyát túutcanni nemép nin wébít dih jamni ma bac bejeé. Pánih bac bejnit, caandíh ma jwúub tac buugáca bojoó, át niijíp wat jĩ.

26 Páant ā niij jũihũachah joinít, ñaácnit, wébít dih baácboó jwúub numah buugnít, ñaj tũpúánit, nemép át bac bejep wat jĩ. Páant ā chãjachah, wébítboó wũnni pah át ñajap wat jĩ. “Caán ā wunah bejna caá”, dawá ĭt niijíp wat yuh jĩ. 27 Páant ĭ niijíchah yuhna, Jesúsboó caandíh āih muj nahdih át teo wái ñahanap wat jĩ. Páant ā teo wái ñahanachah, wébít át ñah ñũhup wat jĩ.

28 Tálttimah, Jesús wã mæúboó ï waád juibínachah, bita wihcah, ã bohénitjeh caandíh nin pah ït niij wúbh joyóp wut jï:

—¿Dépanih tiguaá jwiitboó caán nemépdih jwï jéih baca-can? ït niijíp wut jï.

29 —**Pánihni nemépdih yohíhna, jeémpjwuhcanjeh, Diosdih búdí wúbat caá náahap,** Jesús queétdih át niij jepahap wut jï.

Jesús ã wunat pínahdih ã jwáub naáwát

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30-31 Tálttimah, ï jumniiji tútchimant Galilea baácna Jesús wã ït bejep wut jï. Capernaum tútchina bejni namádih bejna, Jesús ã bohénitdih át bohé bejep wut jï. Pánih queétdih bohé bejna, ã bohénitdihjeh ã táí bohéát túut niijná, dedboó ï bejat pínahdih bita ï jéihyatdih át náahcap wut jï. Pánih bohé jib bejna, nin pah queétdih át niij naáwáp wut jï:

—**Weém nihat cáacwã úud jeñédih teonit, jwï déewã bitaboodíh ï wúhbiþna caá.** Páant ï wúhuchah, weemdíh ï mao yohbiþna yuh caá. **Obohjeéhtih, ï mawachah yuhna, biic peihcanni yeó jáap túttimah, wã jwáub boo pud júóhbiþna caá, páant mantih,** át niijíp wut jï.

32 Páant ã niijíchah joiná yuhna, queét ït táí beh joicáp wut jï. Pánih beh joicán,

úumna, ït jwáub wúbh joicáp wut jï.

“Déhe tiguaá ñi maáh panihni”, Jesús ã niiját

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Galilea baác dih bejna, Jesús wã Capernaum tútchiboó ït juibínap wut jï. Pánih juibínit, ã chéenwáih mæúdíh waadní, Jesús ã bohénitdih nin pah át niij wúbh joyóp wut jï:

—**Namáboó júóhnit, ¿Dedédih míic wéhe tibeé ñi chãj?** át niijíp wut jï.

34 Páant ã niijíchah joinít, ït jepahcap wut jï. Namádih bejna, nin pah queétjeh ït niij míic wéhenap wut jï: “Chah jéihni jumna, weémboó maáh panihni wã jumna caá”, ït míic niijíp wut jï.*
35 Páant ï míic niijátjidih tíicna, Jesús dih ït jepahcap wut jï. Páant ï jepahcah ennit, juibí chúudnit, ã bohénitdih bid bojnit, nin pah queétdihjeh át niij naáwáp wut jï:

—**Ded waóhni jumíhna, péeni jumat caá náahap. Ded maáh jumíhna, nihatdih teo wáhni jumat caá náahap,** át niijíp wut jï.*

36 Páant niijnít, wébít dih bid bojnit, queét cãtíh át ñuhat túutap wut jï. Ñuhat túutnit, caandíh pin teonit, Jesús nin pah queétdih át niijíp wut jï:

37 —**Ded wã náah yacatdih chãjat túut niijná, biic nin panihni wébít dih wëi jwááhna, weemdíhbut ã wëi jwááhna caá.** Pánih

* 9:34 Lc 22.24 * 9:35 Mt 20.26-27; 23.11; Mr 10.43-44; Lc 22.26

weemdih wēi jwāáhna, wā íp, weemdih wahnidihbut ā wēi jwāáhna caá, át niijíp wut jī.*

“Ded jwiútdih en jāihcanni jwiútdih teo wáacni caá”, Jesús ā niiját

(Lc 9.49-50)

³⁸ Táltimah, Juan Jesúsdih nin pah át niijíp wut jī:

—Bohéní, jwī enechah, biíc newé ma wēpatjīh nemépwādhíh ā bacat túutap be. Obohjeéhtih, jwījeéh jumni ā nihcah, caandíh páant jwī chājat túutcap be, át niijíp wut jī.

³⁹ Páant ā niijíchah joinít, Jesús ā bohénitdih nin pah át niij jepahap wut jī:

—Páant caandíh ñi ni-ijcá bojoó. Ded wā náah yacatdih chājat túut ni-ijná, wā wēpatjīh chāj júutna, táttimah weemdíh yeejép ā jéih niijcán niít.

⁴⁰ Ded jwiútdih en jāihcanni jumna, jwījeéh ā jumna caá.* ⁴¹ Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Wíihwā ñi jummat jīb, ded yeebdíh ā túi teo wáacachah enna, Dios caandíhbut ā túi chāj bipna caá. Ñi babhbat pínah mahbitdihjeh yeebdíh ā wāhuchah, páant ā chājat jīb caandíhbut Dios ā túi chāj bipna caá, Jesús át niijíp wut jī.*

Bitadih jwī yéej chājat túutuchah, jwiútdih búdí peéh chājat ā jummat

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² “Nin wébít panihni weemdíh túi jenah joinídih ded yeejép ā chājat túutatjī jīb, Dios caandíh yeejép pohba ā peéh chāj bipna caá. Caán ā yéej chājat túutat pínah jātih, āih butdih búdí jeé júdujīh chéó búadhnit, búdí majna caandíh í yohochah, āta túi tagaá. Páant í chājachah, caán wébít panihnidih ā yéejacah nihna, Dios páant bóo pohba caandíh āta peéh chājcan tagaá.

⁴³⁻⁴⁴ Ñíih téihyajīh yeejép chājna, caán téihyadih bóod yohat pahjeh caán ñi yéej chājatdih ñi cádahaá. Caandíh cádahcan, iiguípna ñi bejbipna caá. Caanná iigát dabcan, coyíwābut wancannit í jumbipna caá. Ñíih téihyadih ñi bóod yohochah nihna, caan dáhjah āta buud tagaá. Yeébbóo pánihni cóloh jumna yuhna, táttimah Diosjeéh ñi túi jumbipna caá. Obohjeéhtih, chénat pah téihyajīh iiguípna ñi bejehchah, búdí yeejép ñita yap tagaá. Pánihna, ñi yéej chājatdih cádahat caá náahap.* ⁴⁵⁻⁴⁶ Biíc yoobó ñíih jítchajīh yeejép chājadih bejna, caán jítchadihbut bóod yohat pahjeh caán ñi yéej chājatdih ñi cádahaá.

* 9:37 Mt 10.40; Lc 10.16; Jn 13.20

* 9:40 Mt 12.30; Lc 11.23

* 9:41 Mt 10.42

* 9:43-44 Mt 5.30

Caandih cádahcan, iiguípna ñi bejbipna caá. Caanná iigát dabcán, coyiwábut wancannit ï jumbipna caá. Ñih jítchadih ñi bóod yohochah nihna, caan dáhjuh áta buud tágaá. Yeéboó pánihni cólohjuh jumna yuhna, túttimah Diosjeéh ñi táu jumbipna caá. Obohjeéhtih, chénat pah jítchajih iiguípna ñi bejehchah, bádí yeejép ñita yap tagaá. ⁴⁷⁻⁴⁸ Biíc yoobó ñih quíibjih ennit, yeejép chájna, caan dáhdih ñi wáat yohat pah caán ñi yéj chájatdih ñi cádahaá. Caandih cádahcan, iiguípna ñi bejbipna caá.* Caanná iigát dabcán, coyiwábut wancannit ï jumbipna caá.* Caán quíibdih ma yohochah nihna, caan dáhjuh áta buud tágaá. Pánihna, biíc buwá quíib wihcanni yuhna, túttimah Diosjeéh ñi táu jumbipna caá. Obohjeéhtih, chénat pah quíibjih iiguípna ñi bejehchah, yeejép pohba ñita yap tagaá.

⁴⁹ “Nin baácdih jum jwuhna, nihat cáacwá yeejép yapat caá náahap, ï yéj chájatdih cádahnit, táinijeh ï táut nuumát pínah niijná. Jwí jeémátdih núumni ápi náahna caá, á táu nuñat pínah niijná. Pánihat pah, cáacwádhbut yeejép yapat á náahna caá, táut nuumnít, ï táu chájat

pínah niijná. ⁵⁰ Núumni buiná, jeémátdih á táu nuñana caá. Obohjeéhtih, núumni á buyát beedéchah, ñi jéih jwáub buyácan caá. Pánihna, ñi jeémátdih núumnijih ñi táu buyát pah, yeéb bitajeéh biíc dih ñi táu jumat táut niijná, táinijeh ñi chájáa”, Jesús queétdih át niijíp wat jī.*

10

Ï weha mánadih ï yohcat
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Capernaum tátdhimant bejnit, Judea baácna juibínit, Jordán maj conanaáboó Jesús wá ï chúuh juibínachah, dawá Jesús pebh ït míic wáac juibínap wat jī, páant muntih. Páant á pebh ï míic wáac juibínachah ennit, ápi bohéatji pahjuh muntih át jwáub bohénap wat jī. ² Páant á bohéat pónih, fariseowábut ït juibínap wat jī. Pánih juibínit, Jesús dih nin pah ït niij úubh joyóp wat jī, ded pah á jepahatdih joinít, caandih ï naóh yacat táut niijná:

—¿Jwí weha mána yaádh dih jwí yohochah, á táimi naniít? ¿Dios á watatboó páant niit á chájat táutap, ma jenah joyóchah? ït niijíp wat jī.

³ —¿Ded pah tígaa Moisés át niij wutji? Jesús queétdih át niij úubh joí jwáubanap wat jī.

⁴ —‘Majeéh bólidih cádahíhna, “Meém ma táicat enna, meemdih wá yohna

* 9:47-48 Mt 5.29 * 9:47-48 Is 66.24

* 9:50 Mt 5.13; Lc 14.34-35

caá”, niij daácnit, caántdih ñi wəhúú. Páant niij daác wəhñit, majeéh bólidih ma cádahachah, ā táina caá’, Moisés āt niij daacáp tajī, fariseowā ĩt niij jepahap wət jī.*

⁵ —**Diosdih ñi nuowā ĩ jepahihcah enna, páant Moisés āt niij daacáp tajī.**

⁶ Páant ā niij daacátji ā juməchah yəhna, jon jātih nin baácdih chājnit, newé yad biícđih Dios āt chājap wət jī.*

⁷ Pánih biícđih ā chājachah, newé ā mánadih cádahñit, yad biícđih āpī jumna caá.⁸ Queét chénewā jumna yəhna, biíc bácah panihñit caá ĩ juməp.*

⁹ Pánihna, Dios queétdih biíc bácah panihñit ā chājachah, queétjeh míc cádahcat caá náahap, Jesús queétdih āt niijíp wət jī.

¹⁰ Páant ā niiját túttimah, məúboó jumna, páant ā naáwátjidih ā bohénit caandih ĩt wəbh joyóp wət jī.¹¹ Páant ĩ wəbh joyóchah, nin pah queétdih āt niij jepahap wət jī:

—**Ded ājeéh bólidih yohnit, biih wilidih jwəub áa jumna, ā yohnidih yeejép ā chājna caá.**¹² **Yad wilibət newédih yohnit, biihđih jwəub áa jumna, mi yohnidih yeejép mi chājna caá,** Jesús āt niijíp wət jī.*

Jesús wébitdih ā wəbət
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Cāacwā ĩ wehdih ā teo jāha wəbət pínah niijná, Jesús pebhna ĩ mána ĩt wəb jəibínap wət yəh jī. Obohjeéhtih, ā bohénitboó queétdih ennit, ĩt jípónih jəihñəp wət jī.¹⁴ Páant ĩ jəihñəchah ennit, Jesús ĩjñit, ā bohénitboodih nin pah āt niij jəihñəp wət jī:

—**Wébit wā pebh ĩ jūúwá naáh. ‘Ñi bejca bojoó’, queétdih ñi niijcá bojoó. ‘Dios wā maáh caá’, niijnít, queét wébit caá túi jenah joinít ĩ juməp.**¹⁵ **Dios ā maáh juməpna waadnitboó nit wébit ĩ jenah joyát pah jenah joinít ĩ jumna caá. Yoobópdih yeebdih wā naóhna caá. Nitbit Diosdih ĩ náahat pah yeéb ñi náahcan, Dios pebhna ñi jéih bejcan niít,** āt niijíp wət jī.*

¹⁶ Páant niij péanit, wébitdih wəb túuh teo jāhanit, nin pah Diosdih āt niij wəbət wət jī: **“Nitbitdih ma túi teo wáacá, Paá”,** āt niijíp wət jī.

Dawá bií déedih bíbohni Jesúsđih ā wəbh joyát
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jesús wā namádih ĩ bejchah, biíc newé ñáo ñah bej, Jesús pebh bóđicha caj yoh ñajnit, caandih wəina, nin pah āt niij wəbh joyóp wət jī:

—¿Túi Bohení, páantjeh Diosjeéh jumihna, ded pah tigaá wā chājbi? āt niijíp wət jī.

* 10:4 Dt 24.1-4; Mt 5.31 * 10:6 Gn 1.27; 5.2 * 10:8 Gn 2.24 * 10:12 Mt 5.32; 1Co 7.10-11 * 10:15 Mt 18.3

18—¿Dépanih tiguaá ‘Túini’, weemdih ma niij? **Diosjeh caá túini.** 19 **Dios ã wutatdih ma jéihna caá. ‘Cãacdi ma mao yohca bojoó.* Ma áa nihcannihjĩh ma yéj chãjca bojoó.* Ma numcá bojoó.* Ma yeeca bojoó.* Bitadih yee naóhñit, fih bií déedih ma ubca bojoó. Ma mánadih túinijeh ma chãjaáp’,* Dios ã niijíp jĩ. Caán ã wutatdih jepahat caá náahap, Jesús caandih ãt niijíp wut jĩ.**

20 —Bohéní, wébít jumna, wã yap yohcatji pah, buubut biíc yoobó wã yap yohcan caá, Jesúsdi ãt niijíp wut jĩ.

21 Páant ã niijíchah joí, en jãhanit, Jesús caandih ãt oyop wut jĩ.

—**Diosjeéh ma túi jumat pínah, bainí caá meemdih ã judhdup. Nihat míh bií déedih jíib chãjadih ma bejeé. Pánih jíib chãjñit, caán jíibdih moh yéejñitdih ma wãhuá. Páant ma wãhuchah, nin baácboó ma bíbohatji chah túini míh pínah Dios pehbhoó ã jumbipna caá. Wã niiját pah chãj péa, wãjeéh ma pé jũwá, Jesús ãt niijíp wut yah jĩ.**

22 Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joiná yahna, caánboó dawá bií déedih bíbohni jumna, ãh bií déedih jíib chãj wãhíhcan, búdí ãt jĩgahap wut

jĩ. Pánih jĩgahñit, jepahcanjeh, ãt jwúub bejep wut jĩ.

23 Páant ã jwúub bejehchah, ã bohénitdih tac páud ennit, nin pah Jesús queétdih ãt niijíp wut jĩ:

—**¡Dawá bií dée bíbohñit Dios ã maáh jumapna ã waadát ã buona caá! ãt niijíp wut jĩ.**

24 Páant ã niijíchah joinít, queétboó ãt joí wáhi bejep wut jĩ. Páant ã wáhi bejehchah ennit, queétdih Jesús nin pah ãt jwúub niij naáwáp wut jĩ:

—**Némewáá, det Diosdih túi jenah joicán, ‘Nihat wíh bií déejĩh wã túi yapbipna caá’, niij jenah joinít, Dios ã maáh jumapna ã jéih waadcán caá.** 25 **Camelloboó awí íitbitdih ã yabac bejihichah nihna, ãta buo tagaá. Pánihat pah, dawá bií dée bíbohni Dios ã maáh jumapboó ã waadíhichah yahna, búdí ã buona caá, ãt niijíp wut jĩ.***

26 Páant ã niijíchah joinít, chah wáhi bejna, queétjeh nin pah ãt míc niijíp wut jĩ:

—Páant ã niijíchah bácah, Dios ã jumapboó ded ã jéih waadcán niit, ãt niijíp wut jĩ.

27 —**Cãacwá ded pah ã jenah joyátjĩh jeh ã túi chãjĩhna yahna, Dios pehbhoó ã jéih bejcan niit. Diosjeh iguipna bejñit déedih ã túi ubna caá. Caanjéh tiguaá nihatdih jéih beedáni. Dedé jéihcat pínah caandih**

* 10:19 Ex 20.13; Dt 5.17

* 10:19 Ex 20.14; Dt 5.18

* 10:19 Ex 20.15; Dt 5.19

* 10:19 Ex 20.16; Dt 5.20

* 10:19 Ex 20.12; Dt 5.16

* 10:25 Pr 11.28

ã wihcan caá, Jesús queédih át niijíp wut jĩ.

28 —Maá, weemdih ma joi jwúhuá. Majeéh péeat túut niijná, jwiitboó nihardih jwĩ cádahap jĩ, Pedroboó át niijíp wut jĩ.

29-30 —**Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá. Det wíh táini doonádih jepahnit, wã weñat pínahdih chãjat túut niijná, nihardih íh bíi déedih cádahnit, páant í chãjat jíib búdí táinidih í bíbohbpna caá. Íh munádih, í úudwádih, í mánadih, í weha mána yaáhdih, í wehdih, íh wápchidih yah buca cádahnit jumna, nin baácboó jum jwuhna, chah dawá í bíbohbpna caá. Obohjeéhtih, pánih táini jumna yahna, yeejépbu í yapbipna caá. Túttimah bóo láabat páantjeh Dios bíicdih í jumbipna caá.**

31 **Obohjeéhtih, nin baácboó jum jwuhnit, dawá cáacwã búdí bíi dée bíbohntiji, Dios pehbóo moh yéejnit í jumbipna caá. Pánihna, nin baácboó dawá moh yéejnitiji jeáboó maáta í jumbipna caá, Jesús queédih át niijíp wut jĩ.***

Jesús ã wunat pínahdih ã jwúub naáwát

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Túttimah, Jesús Jerusalén tátchina ã bohénitdih át numah aab béjep wut jĩ. Caán tátchina ã numah bejehchah ennit, ã bohénitboó ít wúhi bejep wut jĩ. Bitá íjeéh

péenitbut búdí ít úumap wut jĩ. Pánihna, Jesús doce ã bohénitdihjeh bitardih yúúpbít numah bejnit, ded pah cáacwã caandih í chãjat pínahdih queédih át jwúub naáwáp wut jĩ: 33 **“Jerusalén tátchina aab béjna caá jwĩ chãjap. Caanná jwĩ jubíat túttimah, weém, nihardih cáacwã úud jeñédih caanjih moón í teobipna caá. Pánih teonit, sacerdotewã í maáta, Moisés ã wutatjidih bohénit bíicdih í wúhbpna caá. Pánih wúhntih, judíowã nihcanitboodih í jwúub wúh yapabipna caá, weemdih í mao yohat pínah niijná. 34 Páant í mao yohat túutuchah, queéboó deoh naóh, mao mácjih coí jáhanit, weemdih í páibipna caá. Páant í chãjat túttimah, weemdih í mao yohbipna yah caá. Obohjeéhtih, páant í mao yohochah yahna, bíic pehcanni yeó jáap túttimah, wã jwúub boo pud júóhbpna caá, páant muntih”,** át niijíp wut jĩ.

Santiago, Juanjñh Jesúsdiñ í úúbh joyát

(Mt 20.20-28)

35 Páant Jesús queédih ã niij naóh péanachah, Zebedeo weh Santiago, Juanjñh Jesús pebhna jubínit, caandih nin pah ít niijíp wut jĩ:

—Bohéní, jwĩ niiját pah jwiítidih ma chãj wúhuá, ít niijíp wut jĩ.

* 10:31 Mt 20.16; Lc 13.30

36 —¿Ded pah wã chãjat tīgaa yeéb ñi náah? Jesús queétdih át niij uúbh joyóp wut jĩ.

37 —Nihat cãacwã ï maáh waadná, meém biíc dih jwiít dih but ma chúudat túutú, majeéh maáta jwĩ jummat pínah niijná. Weemdih ma jéihyepmant bóo buwámant chúudat túut, wã úudboodih wáyámant bóo buwámant ma chúudat túutú, Jesús dih át niijíp wut jĩ.

38 —Ded pah yeéb yeejép ñi yapat pínah dih jéihcan yuhna, páant weemdih ñi niij uúbhna caá. ¿Buu weém yeejép wã yapat pínah dih biíc yoobó yeebút yeejép yapnit, ñi jéih buujámi naniit? queétdih át niij uúbh joyóp wut jĩ.*

39 —Biíc yoobó yapna yuhna, jwiítboó jwĩ jéih buujámi nacaá, ït niij jepahap wut jĩ.

—Weém yeejép wã yapat pahjeh yeebút yeejép ñi yapbipna caá.

40 Obohjeéhtih, pánih yapnit pínah ñi jumachah yuhna, wãjeéh chúudnit pínah dih wã jéih ñiocan caá. Caandih wã ípboó átát ámoh jwej péa tagaá. Pánihna, caán ã ñionitjeh wã jéihyepmant bóo buwámant, wáyámant bóo buwámant but ï chúudbipna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

41 Santiago Juanjĩh ï uúbatjidih joinít, bita ã

bohénitboó queétdih ït íjip wut jĩ. 42 Páant ï íjichah ennit, nihat queétdih bid bojnit, Jesús nin pah át niij naawáp wut jĩ:

—Diosdih jéihcannit maátaboó ñih cãacwã dih wutna, nihat jéihnit dée pah queétdih ípĩ wép wutna caá.

43 Yeébboó páant ñi jumca bojoó. Obohjeéhtih, ñijeéh jumni ded maáh jumíhna, nihat ájeéh moondih teo wãhni panihni jummat caá náahap.* 44 Ded nihatdih wutíhna, bitadih teo wãhni ã jumna naáh.* 45 Weembút oboh jumni panihni wã jumna caá. Pánih jumna, weém nihat cãacwã úud jeéte jumna yuhna, nin baáboó júóhna, cãacwã weemdih ï teo wãhatdih wã bidcan caá. Pánih bidcan, queétdih teo wáacadih wã júúwáp be. Dawá ï yéejat jíib íguípna bejnit déejidih táu ubat túut niijná, queétdih wan wãhadih wã júúwáp be, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Jéih encanni Bartimeodih Jesús ã booaat

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Túttimah, Jesús ã bohénit biíc dih Jericó tútchiboó ït juibínap wut jĩ. Juibínit, ï waad yábac bejchah, queétdih dawá ït péenap wut jĩ. Páant ï yabac bejchah, jéih encanni, Bartimeo wut jumni, namá jwéejdih dinero uúbh chúudna át chãjap wut jĩ. Caán Timeo ã wãh wut jĩ.

* 10:38 Lc 12.50 * 10:43 Lc 22.25-26 * 10:44 Mt 23.11; Mr 9.35; Lc 22.26

* 10:45 Lc 22.27; Jn 13.12-15

47 Pánih chúudnit, Jesús wã ï yap bejehah joinít, Bartimeo nin pah át niíj ej jwíhip wut jĩ:

—¡Jesús, David juima, Dios ã wahni, weemdih ma jĩgah en teo wáacá! át niíj ejep wut jĩ.

48 Obohjeéhtih, páant ã niíj ejechah joinít, cãacwã caandih ït jãihñap wut jĩ:

—Pánih ejcan, ma laiha bojoó, ït niijíp wut yuh jĩ.

Obohjeéhtih, páant ï niíj jãihñachah yuhna, Bartimeoboó chah wëpép át ejep wut jĩ.

—¡David juima, Dios ã wahni, weemdih ma jĩgah en teo wáacá! át niijíp wut jĩ.

49 Bartimeo páant ã niíj ejechah joinít, bejna yuhna, chãonít, nin pah Jesús át niijíp wut jĩ:

—**Caán ã júúwá naáh**, át niijíp wut jĩ.

—Ma weñeé. Ma ñah ñuhúú. Meemdih ‘Júúwá’, ã niijná caá, caandih ït niijíp wut jĩ.

50 Páant ï niijíchah joinít, ãih jih bóo yégueh chóodih ub yoh jéena, ñah ñuhnit, Bartimeo Jesús pebhna át bejep wut jĩ.

51 Páant ã pebhna juibínachah, Jesús caandih nin pah át niíj úbh joyóp wut jĩ:

—¿Dedé dée tiguaá meemdih wã chãjbi? át niijíp wut jĩ.

—Bohéní, bádí wã eníhna caá, át niíj jepahap wut jĩ.

52 —**Ma bejeé. Weemdih ma táí jenah joyát jíib enni ma jumna caá**, Bartimeodih át niijíp wut jĩ.

Jesús páant ã niijíchahjeh, Bartimeo át jéih enep wut jĩ, buca. Pánih ennit, Jesús ã bejehah, Bartimeobat ãjeéh át bejep wut jĩ.

11

Jesús wã Jerusalénna ï waadát

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jericó tútchimant bejnit, Jesús ã bohénit biíc dih Jerusalén tútchina ït bejep wut jĩ. Caán tútchidih ï juibíat pínah jãtih, Betfagé tútchibit, Betania tútchibitbut pehbbit ït juibínap wut jĩ. Olivo dah jeé páujdih bóo tútchina wut jĩ. Caánboó juibínit, chénewã ã bohénitdih caán bainí tútchina Jesús át wahap wut jĩ.

2 —**Con pehbbit bóo tútchibitna ñi bejeé. Caanná juibínit, chéoni burro wúúhdih ñi enbipna caá. Cãacdih duo jwáhcanni caá. Caandih ñi wataáp. Watnit, ñi ub júúwá.** ³ **Bitá ñi watatdih ennit, ‘¿Dépanih tiguaá caandih ñi wat?’ ï niijíchah, ‘Jwí Maáh caandih ã ub jwuhat túutap be. ã náahatdih chãj péa, ã jwáubabipna caá’, queédih ñi niijí,** Jesús át niijíp wut jĩ.

4 Jesús páant ã niijíchah joinít, ït bejep wut jĩ. Juibínit, jéc pebh chéoni, namáboó ñuhni, burro wúúhdih ït enep wut jĩ. Ennit, caandih ït watap wut jĩ. ⁵ Caan pébh en ñuhnit, nin pah ït niijíp wut jĩ:

—¿Dépanih tigaá caandih ñi wat? ït niijíp wat jĩ.

⁶ Páant ï niij úbñ joyóchah joinít, Jesús ã niijátji pah queédih ït jepahap wat jĩ.

—Páant ta tigaá. Ñi ub bej jwuhú, ït niijíp wat jĩ. Páant ï niijíchah joinít, Jesús ã páñapboó ït ub bejep wat jĩ. ⁷ Pánih ub juibínit, ïh jih bóo yégueh chóodih tóo dugnit, burrodih ït cáagap wat jĩ. Cáag péanachah, burrodih púuh laabnít, yéguehjih Jesús ãt chúudup wat jĩ. Pánih chúudnit, Jesúswã Jerusalén tátchina ït bejep wat jĩ.

⁸ Dawá cáacwã ïh jih bóo yégueh chóodih namáboó ït jwej waáwáp wat jĩ. Bitabut tátchi jwéjdih ï bóodniji táam núonadih ub júóhñit, namáboó ït jwej waáwáp wat jĩ. ïh yégueh, táam núonadihbut namáboó jwej waóhna, Jesús ï maáh pínah ã jumatih júutna ït chãjap wat jĩ. ⁹ Páant Jesúswã ï bejchah, ã waáwápmant, ã méimant péenitbut nin pah ït niij ejep wat jĩ:

—¡Diosdih jwĩ wēi naóh jĩh! ¡Hosana, nin Dios ã wahni jwiit judíowãdih teo wáacni pínah ã táí jumá naáh!* ¹⁰ Jwĩ nuo David ã maáh jumatih pah nin júóhni ã jwúub maáh jumbipna caá. ¡Túina caá ã maáh jumatih pínah! ¡Túina caá, Paá! ¡Meém caá mat wahap! niijná ït chãjap wat jĩ.

¹¹ Pánih bejna, Jesúswã Jerusalén tátchina juibínit, Dioih munná ït waad béjep

wat jĩ. Pánih waad béjnit, Jesús nihatdih ãt táoh en jibip wat jĩ. Táoh en péanit, tóo ñáh júuwáchah, Betania tátchina Jesús doce ã bohénit biícđih úwudih ït jwúub bejep wat jĩ.

Jesús higuera nahdih ã wunnat túutat
(Mt 21.18-19)

¹² Túttimah bóo yeó jáapđih queét Betania tátchidih úonitji Jerusalén tátchina ït jwúub bejep wat jĩ. Pánih bejnit, nuugúp wunna, higuera táí wawá jumni nahdih yúup en bojnit, Jesús ãih quehedih bididih ãt bejep wat jĩ. ¹³ Obohjeéhtih, táini wawá jumna yuhna, quehcat láa ã jumachah, ãih quehe ãt wihcap wat jĩ. ¹⁴ Pánihna, ã quehcatdih enna, nin pah Jesús caan náhdih ãt niijíp wat jĩ:

—¡Ma quehcah, cáacwã míih quehedih ï jwúub jeémpcan niit! ãt niijíp wat jĩ.

Caan náhdih páant ã niijíchah, ã bohénit ït joyóp wat jĩ.

Jíib chãjnitdih Dioih munnánt Jesús ã jũih ñunn bácaat
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Páant niij péanit, Jerusalén tátchina ït bejep wat jĩ. Caanná juibínit, Dioih muú jóocmant bóo juhđih ït jwúub waad béjep wat jĩ. Pánih waad béjnit, bií dée jíib chãjnitdih Jesús ãt jũih ñunn bácanap wat

jĩ. Dinero túut nuumnít cãacwãih cáagat naanádih, jopwãdih jíib chãjnitih chúudat naanádihbut ãt ub yoh áacanap wut jĩ. ¹⁶ Pánihna, bií déedih jípónih ub yabac bejnitdih Jesús ãt jũih jwúaba bojop wut jĩ.

¹⁷ Pánih jũih baca péanit, caánboó jumnitdih Jesús nin pah ãt niij bohénap wut jĩ:

—**Dios naáwãtdih naóh yapani jon jãtjih nin pah ãt niij daacáp tajĩ:** ‘**Wĩih muú nihat baácmant moón weemdih úbát pínah muú caá**’, **Dios ã niijíp be**, ãt niij daacáp tajĩ. * **Obohjeéhtih, cãacwã Diosdih úbúdhĩ juyáchah yuhna, yeéboó queétdih yeenit nuumná caá ñi chãjap. Pánih chãjnit, Dioih muúdhĩ yéejana, nuumnít ĩ jumat pínah muú chãjna caá ñi chãjap,** * Jesús queétdih ãt niijíp wut jĩ.

¹⁸ Páant Jesús ã niij bohéãtdih joinít, dawá cãacwã búdí ĩt joí wáhi bejep wut jĩ. ĩ joí wáhi bejatdih jéihnit, sacerdotewã ĩ maáta, Moisés ã wutatjidih bohénitbut cãacwãboó queétdih cádahnit, Jesúsboodih ĩ jwúub péeat pínahdih ĩt úmup wut jĩ. Jesús Dioih muúdhĩ páant ã niijíchah joinít, caandih úmna, nin pah ĩt míic niijíp wut jĩ: “¿Ded pah tigaá caandih jwĩ jéih mao yohbi?” ĩt niijíp wut jĩ.

¹⁹ Tõo ñáh jũúwúchah, Jesús wã Jerusalén tãtchimant ĩt jwúub bac bejep wut jĩ, páant muntih.

Higuera nah ã wunat
(Mt 21.20-22)

²⁰ Túttimah bóo yeó jáap, Jerusalén tãtchina jwúub aab béjna, higuera nahjidih ĩt enep wut jĩ. Caan náh ãtãt wunah bejep wut jĩ. ²¹ Caan náh ã wunatdih ennit, Jesús ã niijátjidih náhninit, Pedroboó caandih nin pah ãt niijíp wut jĩ:

—**¡Bohéní, ma enee!** Higuera nah ma wunat túutni jáantjeh ãt wunah bejep tagaá, ãt niijíp wut jĩ.

²² —**Dios ã wẽpatdih ñi táı jenah joyóó.** ²³ **Yoobópdih yeedhĩ wã naóhna caá. Diosdih táı jenah joinít, ‘Weém wã úbát pahjeh ã yapbipna caá’, ñi niij jenah joyóchah, ñi niiját pahjeh ã yapbipna caá. Dios ã wẽpatdih táı jenah joiná, nin jeedhĩ búdí mujna ñi bejat túutuchah, ñi niiját pahjeh ã yapbipna caá.***

²⁴ **Nin pah yeedhĩ wã jwúub naóhna caá. Diosdih úbhna, ‘Wã úbát pahjeh tigaá weemdih ã wũhup’, niij jenah joinít, ñi úbãtdih ñi bíbohhipna caá.**

²⁵ **Obohjeéhtih, Diosdih ñi úbát pínah jãtjih, yeedhĩ bita yeejép ĩ chãjatjidih ñi ĩj yayaá. Páant ñi ĩj yayáchah ennit, yeéboó ñi yéj chãjatdih jwĩ ĩp jeáboó jumnibut ã ĩj yaibípna caá.***

²⁶ **Obohjeéhtih, yeedhĩ yeejép chãjnitdih ñi ĩj yaicáh ennit, jwĩ ĩp jeáboó**

* 11:17 Is 56.7

* 11:17 Jer 7.11

* 11:23 Mt 17.20; 1Co 13.2

* 11:25 Mt

jamni biic yoobó ñi yéej chãjatdih ã ij yaicán niit, Jesús queétdih át niijíp wat jĩ.

Jesús ã wēpat

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

27 Páant niij béjna, Jerusalénna Jesús wã ã it jwibínap wat jĩ. Pánih jwibínit, Dioih muú jóocmant bóo juúhdih ã táoh enep wat jĩ, páant mantih. Páant Jesús ã táoh enechah, sacerdotewã ã maáta, Moisés ã watatjidih bohénit, jwiit judíowãdih waóhnt biicdih ã pebh jwibínit, 28 nin pah caandih ã niij wábh joyóp wat jĩ:

—¿Deih wēpatjĩh tibeé jwíin páant ma chãj? ¿Déhe tibeé meemdih páant ã wat? ã niijíp wat jĩ.

29 —**Yeebdih caá wã jwíih wábh joibíp. Weemdih ñi táí jepahachah, weembút ñi wábh joyátidih wã jepahbipna caá.** 30 **¿Juan yeebdih ã daabánachah, déhe tibeé caandih át daabáat tútjij? yeéb ñi jenah joyóchah. ¿Dios át watjican taniit? ¿Cãacwãboó niit caandih ã daabáat tútjij? ñi jenah joyóchah,** Jesús queétdih át niijíp wat jĩ.

31 Páant ã niijíchah joinít, queétjeh nin pah ã it míc niijíp wat jĩ: “¿Ded pah tigaá jwí niij jepahbi? ‘Dios Juandih át watup tajĩ’, jwí niijíchah, ‘Páant ã jamuchah yahna, ¿dépanih tijí caandih ñi jepahcan?’ jwiitdih ã niij jwíhbirna caá. 32 Obohjeéhtih,

nitboó ‘Juan Dios naáwátidih naóh yapani yoobát ã jamup jĩ’, ã niij jenah joiná caá. Páant ã niij jenah joyóchah, jwiitboó ‘Cãacwãjeh caandih ã daabáat tútjij taga’, jwí niij jepahachah, queét jwiitdih ã jwíhbirna caá”, ã it míc niijíp wat jĩ. Pánihna, sacerdotewã ã maáta, Moisés ã watatjidih bohénit, jwiit judíowãdih waóhntbut cãacwãdih ã jamup wat jĩ. 33 Pánih jamnit, Jesús dih nin pah ã niij jepahap wat jĩ:

—Juandih daabáat tútjidih jwí jéhicah caá, ã niijíp wat jĩ.

—**Caán láa bácah weemdih watnidih weembút yeebdih wã naóhcan niit,** Jesús queétdih át niijíp wat jĩ.

12

Jiwá iguúhadih yeejép teo wáhnit naáwát

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

1 Páant niij péanit, Jesús nin ã jenah joiní naáwátjĩh cãacwãdih át niij bohénap wat jĩ: “**Biic newé jiwá iguúhdih ã momop be. Mom péanit, wáhyat júdadih chãj péa, caán iguúhdih ã búh chuñat pínah muúdhbut ã chãjap be. Pánih chãj péa, jap bóo muúdhbut ã chãjap be, caán iguúh wáapdih ã en dawát pínah niijná. Caandih chãj péa, bitadih en dawát tútnit, caán biih baácboó jib jwúhdih ã bejep be.** 2 **Túttimah, iguúh ei láa caandih teo wáhnidih áih iguúh wáapna ã wah**

bojop yuh be, áih iguíh jíbidih á wúbát pínah niijná.

³ Obohjeéhtih, caanná á júbínachah, iguíhadih en daonítboó caandíh teonit, í maáhdih jíb wahcanjeh, í púi ñuun yóh jwúuba bojop be.

⁴ Túttimah, iguíha mínah biih caandíh teo wáhnidih á jwúub wahap yuh be, páant muntih. Obohjeéhtih, á júbínachah, caandíhbat yeejép niijnít, áih wao dáhdih í dúuc mawap be. ⁵ Páant í chájat túttimah, biíhdih á wah bojochah, wápchi en daonít caandíh í mao yohop be. Dawá bitadihbat á wahachah, biquínadih mao yohnit, bitadih í yeejép chájap be.

⁶ “Caán iguíha mínahdih á wúáh, bádí á oinijeh á jwdhdap be. Pánihna, á wúáh á oinidih á wahap be, baca. Pánih wahnit, nin pah á niij jenah joyóp yuh be: ‘Wá wúáhboodíh í táí chájipna caá’, á niijp be. ⁷ Obohjeéhtih, wápchi en daonítboó queétjeh nin pah í míic niij wéhenap be: ‘Nin wápchi mínah wúáh caá. Caandíh jwí mao yoh jíih, behe á wunat túttimah, nin jwíih wáap á jumat pínah niijná’, queétjeh í míic niijp yuh be.

⁸ Páant niijná, caandíh mao yohnit, wápchi jwéejboó áih bácahjidih í yohop be.

⁹ “¿Wápchi mínah jwúub júbínit, ded pah tigaá caán wápchidih en daonítidih á chájbi? Nin pah queétdih

á chájipna caá: Queétdih mao yohnit, bitaboodíh caán wápchidih á en dawát túutbipna caá. ¹⁰⁻¹¹ ¿Dios naáwátdih naóh yapani á daacátjidih yeéb ñi bohécannit jíi? Nin pah át niij daacáp taji:

‘Muú teonit táini jee dáhnadih ñionit, í náahcanni dahdih í yohop yuh be. Obohjeéhtih, caán í yohni dahdihjeh tigaá Dios á ñiwip. Caandíh ñionit, áih muu pánihnidih chájna, choójboó caan dáhdih á jwíih jwejep be, caán muudíh táí jenah enat túut niijná. Caán jee pánihni Dios á wahní pínah Cristo tigaá. Páant á chájachah ennit, jwiitboó caandíh bádí jwí wéina caá’, át niij daacáp taji”, (Sal 118.22-23)

Jesús queétdih át niijp wat jí.

¹² Páant á niijíchah joinít, sacerdotewá í maáta, Moisés á wutatjidih bohénit, jwiit judíowá jwí maáta biícidih nin pah ít niij jenah joyóp wat jí: “Jesús iguíhadih en daonít naáwátjéh jwiitdih jáihna caá á chájap”, ít niijp wat jí. Páant niij jenah joinít, Jesúsdih ít tewíhip wat yuh jí. Obohjeéhtih, cáacwádhíh úumnit, caandíh teocanjeh, ít bejep wat jí.

Romano maáta í wúbát

túutni dinero júdu

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 Pánih bejnitji fariseowã i maátaboó biquína ijeéh moondíh Herodesjeéh moondíhbut, Jesús pebhna wahna, caandíh ít úbh joyát túut wut jĩ, Jesús mácah ã jepahachah, caandíh naóh yacat túut niijná. 14 Pánihna, Jesús pebhna juibínit, queét yeenitboó caandíh nin pah ít níj úbh joyóp wut yuh jĩ:

—Bohéní, yecanni jumna, Dios ded pah jwiít dih ã chãjat túutatdih yoobópdih ma bohéatdih jwĩ jéihna caá. Ded pah cãacwã i niijíchah, maáta i jumuchah yuhna, úmcanjeh yoobópdih mapĩ naóhna caá. Páant yoobópdih naóhni jumna, nin jwĩ úbh joyát dih ma jepahaá: ¿Roma baácdih moón i maáh César ã úbát túutni náodih caandíh jwĩ wuhachah, ã táí níit? ít niijíp wut jĩ.

15 Páant i níj úbh joyóchah, i yeeatdih jéihnit, nin pah Jesús queétdih át níj jepahap wut jĩ:

—**Yeéb yeenit, ¿dépanih tigaá weemdíh mácah ñi jepahat túut? Ñi bíbohni dinero júdudih weemdíh ñi wáhuú, wã en jwuhat pínah niijná,** át niijíp wut jĩ.

16 Páant ã niijíchah joinít, caandíh biíc júdu ít wuhap wut jĩ. Páant i wuhachah, caán júdudih ennit,

—**¿Nin júduboó deih móot, deih wut tigaá ã jum?** queétdih át niijíp wut jĩ.

—Césarih móot, ãih wutbut ã jumna caá, ít níj jepahap wut jĩ.

17 —**Caán láa bácah nin júdu Césarih pínah caá. Pánihna, ãih pínah ã jumuchah, caandíh wuhat caá náahap. Obohjeéhtih, Dioih pínah mácah ã jumuchah, Diosboodíh ñi wáhuú,** Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Páant ã níj jepahachah, ít joí wáhi bejep wut jĩ.

Cãacwã i jwúub boo pud jũúwát

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 Páant queétdih ã jepahat túttimah, biquína saduceowã jwuh Jesús pebh ít juibínap wut jĩ. Queét saduceowã “Cãacwã wunna, i jwúub boo pud jũóhcan níit”, niijnít i jumap jĩ.* 19 Páant níj jenah joinít, nin pah Jesús dih ít niijíp wut jĩ:

—Bohéní, nin pah Moisésji át níj bohénap tajĩ: ‘Weép jeñé weh wihcanjeh ã wuhachah, ã údboó weép jeñé áajidih jwúub áa jumat náahap. Pánihna, ã údboó áa wih jwuhcanni ã jumuchah, éemp wannihdih ã bíboho naáh, ã úd jeñé báadhda weh pah i weh jumat pínah niijná’, Moisésji át níj daacáp tajĩ.* 20 Biíc weh sietewã i jumap be. Weép jeñéboó áa jum, weh wihcanjeh ã wuhap be. 21 ã údboó weép jeñé áajidih ã jwúub áa jumap yuh be. Páant áa jumat túttimah,

* 12:18 Hch 23.8 * 12:19 Dt 25.5

weép jeñé pahjeh mantih, weh wihcanjeh caanbát ã wunap be. Tálttimah bóobut weép jeñé áajidih jwúb áa jumna yuhna, caanbát weh wihcanjeh ã wunap be. 22 Páant mícjeh queét nihat í búúđ beedép be. Páant mi weha mána í wun beedát tálttimah, í áajibut mi wunap be. 23 Pánihna, queét nihat siete í áaji, nihat í jwúb boo pud júúwúchah, ¿ded áa tigaá mi jumbi? Jesúsdiht í níj wúbh joyóp wut jí.

24 Páant í níjíchah joinít, Jesús queétdih nin pah át níj jepahap wut jí:

—**Dios naáwátdih jéihcan, ã wēpatdihbut jéihcan, yeéboó yoobópdih jenah joicánnit caá.** 25 **Wunnitji í jwúb boo pud júúwát tálttimah, jeáboó jumna, ángelwá pah áa wihcannit í jumbipna caá.** 26 **Obohjeéhtih, wunnitji í boo pud júúwát pínahdih yeéb ní jéihyatdih náah yacna, nin pah wá naóhna caá: Moisésji iigní chálihdih ã enatjidih nin pah át níj daacáp tají: ‘Dios nin pah weemdíh ã níjíp jí: “Weém Abraham, Isaac, Jacob í Maáh caá”, ã níjíp jí’, Moisés át níj daacáp tají.***

27 **Í wunat tálttimah yuhna, ‘Í Maáh caá’, Dios át níjíp wut jí. ‘Í Maáh caá’, ã níjátjidih joinít, báadhnit í jumatdih jwí jéihna caá. ¿Dios báadhnitdihjeh maáh**

ã jumna caá! Pánihna, ‘Wunnitji í jwúb boo pud júóhcan níit’, níj jenah joiná, yoobópdih ní jenah joicán caá, át níjíp wut jí.

Chah jenah joyát wutat (Mt 22.34-40)

28 Moisés ã wutatjidih bohénitjeéh jumni Jesús wá pebh jwíbinit, í míc wéhenachah, át joyóp wut jí. Jesús ã táí jepahachah joinít, nin pah caandíh át níjíp wut jí:

—¿Dios jwiútdih ã wutat deddih tigaá chah jenah joyát náah? át níjíp wut jí.

29 —**Nin wutat caá chah ã jumap: ‘Yeéb judiówá nindih ní joyoó: Dios ní Maáh, bíicjeh tigaá ã jumap.** 30 **Páant ã jumachah, chah jenah joí, táí jepahnit, wēinit, caandíh búdí ní oyoó’, Moisés át níj daacáp tají.*** 31 **Caán wutat nump, nin bíih wutat ã jumna caá. ‘Meemjéh ma míc oyat pah mēntih, bitadihbut búdí ma oyoó’, át níj daacáp tají.*** Caán chéne wutatna nihat bíih wutatnadih chah jenah joyát pínah ã jumna caá, Jesús caandíh át níjíp wut jí.

32 —Páant tigaá Bohení. Yoobópdih tigaá ma níjíp. Dios bíicjeh tigaá báadhni. Bíih wihcan caá.* 33 Páant ã jumachah, caandíh chah jenah joí, táí jepahnit, wēinit, oyat caá jwiútdih náahap. Jwí míc oyat pahjeh bitadihbut

* 12:26 Ex 3.6 * 12:30 Dt 6.4-5 * 12:31 Lv 19.18b * 12:32 Dt 4.35

oyat caá náahap. Nuñápdih maó cáonit, Diosdih jwĩ weñechah, ã túina caá. Páant ã túyachah yuhna, Diosdih, cáacwãdihbut jwĩ oyat caá chah ã náahap. Meém páant ma niiját yoobópdih tiguaá, Jesúsdiã át niijíp wat jĩ.*

³⁴ —**Dios ma maáh ã jummat pínah bainí caá meemdíh ã judhdap**, Moisés ã watatjidih bohénidih Jesús át niijíp wat jĩ.

Páant ã niijíchah jóí úmmit, bita ít úbh joicáp wat jĩ.*

¿Cristo déhe ã juima tiguaá?

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Dioíh mæúdíh waadní, Jesús nin pah át niij bohénap wat jĩ:

—**‘Dios ã wahni pínah Cristo David juima ã jumbipna caá’, Moisésji ã watatdih bohénit í niij naóhna caá. ¿Páant niij naóhna, ded pah niij bohé tiguaá í chãj? ³⁶ Davidjijeh Túini Espíritu ã watuchah, nin pah át niij daacáp tají:**

‘Diosboó wã Maáhdih nin pah ã niijná caá:

“Wã jéihyepmant

bóo buwámant ma

chúudá. Pániã

chúudnit, niãhdih

ma watuchah,

meemdíh en jéihnitdih

wã yap yohat

túutbipna caá”, ã

niijná caá’, Davidji

át niij daacáp tají. (Sal

110.1)

³⁷ Páant niij daácnit, Davidji Cristodih ‘Maá’, át niijíp

wat jĩ. **Páant ã niijíchah yuhna, ¿ded pah tiguaá Cristo David juima át jumji?** Jesús queétdih át niij úbh joyóp wat jĩ.

Páant ã niij bohénachah, dawá caandíh ít túi wéi joyóp wat jĩ.

Moisés ã watatjidih bohénit í táicat

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Páant niij péanit, Jesús nin pah queétdih át jwúub niij naóh bohénap wat jĩ: **‘Moisés ã watatjidih bohénit í yéj chãjatdih ñi túi ené. Páant queét í chãjat pah ñi chãjca bojoó. Queét maátni yégueh túini chóo dæonít, cáacwã í enepdih ípĩ táoh jib bejna caá. Bii dée jib chãjapboó bita queétdih túi wéi jwááh úbátidih ípĩ náahna caá. ³⁹ Jwiít judíowã jwĩ bohéat mæúdíh waáwápboó ípĩ chúudna caá, niãhdih queétdih í túi wéi enat pínah niijná. Numah jeémépboobút bejnit, waáwápboó mícjeh chúudna, ípĩ wéina caá.**

⁴⁰ **Obohjeéhtih, queét éemp wunnit yaadíh mæunádih ípĩ dúuc wáina caá. Páant queét yaáhdih dúuc wáina yuhna, cáacwã í enepdih Diosdih maatápdih ípĩ úbhna caá, queétdih í wéi enat pínah niijná. Páant í chãjat jib Dios queétdih búdí ã peéh chãjbipna caá”, Jesús át niijíp wat jĩ.**

* 12:33 Os 6.6

* 12:34 Lc 10.25-28

Éemp wannah Diosdih mi wāhat

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Judíowā ī wūhni dinero ámohat paih pebh Jesús āt chūdup wat jī. Pānih chūdna, cāacwā caan páihdih dinero ī yacachah, āt enep wat jī. Caán dinero Dioih mūdih ī ámohochah, ī jīb chājat pínah āt jumap wat jī. Dawá bií dée bíbohnit caan páihdih bádí dinero īt yacap wat jī. ⁴² Obohjeéhtih, éemp wannah moh yéejnihboó caan páih pebh juibínit, chéne júdna cobrejīh ī chājnjidih mit yacap wat jī. Caán júdna namp bainí jīb jumni āt jumap wat jī. ⁴³ Caán júdnadīh mi yacachah ennit, ā bohénitdih ā pebhna júwát tútnit, nin pah Jesús queédih āt niijíp wat jī:

—**Yoobópdih yeebdih wā naóhna caá.** Nint éemp wannah moh yéejnihboó bita nihat ī wāhat chah mi wāhap be. ⁴⁴ **Bitá dawá bií dée bíbohnit, bádí ī wāhuchah yuhna, queétoó páantjeh bádí ī bíbohna caá.** Obohjeéhtih, nint moh yéejnihboó nihat mi jeemát pínahdih mi jīb chājat déejibitdih mi wāh beedánap be, āt niijíp wat jī.

13

Dioih mūdih bita ī yohat pínah

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Páant niij péanit, Dioih mūmánt ī bac bejehah, biíc ā bohéni nin pah āt niijíp wat jī:

—¡Bohéní, ma eneé! Nin mūá bádí jee dáhnajīh ī chājni ¿túini mūá nihcan niit? āt niijíp wat jī.

² —**Táttimah, jwiit judíowādih eníhcanit junít, nin jwī enni bádí mūá, nin jee dáhnadihbat, ī yoh beedábipna caá. Biíc jee dáh biíh dahjih lajni ā wihcan niit,** Jesús caandih āt niijíp wat jī.

Péeni yeó jáap jātih ded pah ā yapat pínah

(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Táttimah, Jesús wā Olivo jeená páuh laab béjnit, Dioih mūá ā túi jíghopboó īt juibínap wat jī. Caanná juibínit, Jesús yuúpbít ā chūduchah, Pedro, Santiago, Juan, Andrésjīh ā pebh juibínit, nin pah caandih īt niijíp wat jī:

⁴ —Ma naáwá jwiitdih. ¿Débólih tigaá meém ma niiját pah ā yapbi? ¿Péeni yeó jáap jātih ded pah tigaá ā jwīh yapachah, jwī enbi? īt niij uúbh joyóp wat jī.

⁵ —**Yeéb ñi túi chāja chaáh. Bitá ī yeeatdih ñi joicá bojoó.** ⁶ **‘Weém Cristo caá’, niij yeenit, dawá ī jūóhbirna caá. Páant ī yeenachah joinít, Diosdih cádahna, túut nūmnít, páant niijnítboodih dawá ī péebirna caá.**

⁷ **“Pebhbit jumnit ī míic mawatdih, yuúp jumnit ī míic mawat doonádihbat ñi joibírna caá. Pānih joiná yuhna, caandih bádí ñi jenah joicá bojoó. Páant**

ã yapbipna caá. Obo-
hjeéhtih, páant ã yapachah
yuhna, péeni yeó jáap pínah
páantjeh ã judh jwuhbipna
caá. ⁸ Caán láa biíc baácđih
moón biih baácđih moonjih
ĩ míic maobipna caá. Nihat
baácboó búdí míic mawat
ã jumbipna caá. Dawá
pehbboó nuugúp láa, baác
méméatbut ã jumbipna caá.
Páant ã yapachah yuhna,
nin baácđih moón chah
yeejép ĩ yapat pínah ã judh
jwuhbipna caá.

⁹ “Páant ã yapachah
ennit, yeebjéh ñi túi chãja
chaáh. Bitá yeebdíh teonit,
maátadih ĩ wühuchah, jwiit
judíowã jwĩ míic wáacat
muúboó ĩ pũibipna caá.
Páant ĩ chãjachah, wíhwã
ñi jumát jíb, tátchidih
moón maátadih, queét
chah maátadihbut bitá
yeebdíh ĩ naóh yacbipna
caá, ĩ peéh chãjat pínah
niijná. Páant queét pebh
ñuhnit, wíh túini doonáđih
queéđih ñi naóhbipna caá.
¹⁰ Péeni yeó jáap játih túini
doonáđih nihat baácđih
moondíh naóh bohéat caá
náahap. ¹¹ Yeebdíh peéh
chãjat túetni pebhna ĩ ub
bejehah, ‘¿Caandíh ded
pah wã naóhbi?’ ñi niij
jenah joicá bojoó. Caanná
ñi jumuchahjeh, ñi naáwát
pínahđih Túini Espírituboó
yeebdíh ã jéihyabipna caá.
Páant ã niijátđih joinít,
ñi naóh yapanaá. Páni
naóhna, ñi jenah joyátjijeh

ñi niijcán niit.* ¹² Caán
láa biíc ã úudđih, biihboó
ã úud jeñéđih mao yohat
túetna, ĩ wühbipna caá.
Ĩ íip ã wehđih, ĩ wehboó
ĩ mánadihbut mao yohat
túetna, ĩ wühbipna caá.
¹³ Pánihna, wíhwã ñi jumát
jíb nihat yeebdíh ĩ eníhcan
niit. Páant yeejép ñi
yapna yuhna, weemdíh ñi
cáđahcah, péeni yeó jáapđih
yeebdíh wã túi ubbipna
caá.*

¹⁴ “Bitá ĩ pãpnidih Diosđih
weñat muú diitboó jwe-
jnit, cáacwã caánboodíh
weñaat túetna, caán muú
ã túyatđih ĩ yéjanachah,
ñi enbipna caá. Dios-
đihjeh cáacwã ĩ úubát
muú ã jumuchah, caán
pãpnidih caánboó jwejcat
caá náahap. Dios naáwátđih
naóh yapani Danielji,
caandíh át naóh daacáp
tajĩ.* Caán ã daacátjidi
ennit, ñi túi beh joyoó.
Caanjih yeejép ĩ pãpni ã
jumuchah ennit, Judea
baácboó jumnit, jeéboó
ĩ jweí pũh laab béje
naáh. ¹⁵ Caán láa cáacwã
tubit yeejép ĩ yapachah,
waícanjeh ĩ jweí ñáo pũh
laab béje naáh. Ded muú
chahmant bóo coahboó
jumni dei bejnit, áih bií
déedih ubúđih waacđanjeh,
yoobópdih ã jweí béje
naáh. ¹⁶ Wápchiboó jumni
áih yéguehnadih ubúđih ã
jwáub bejca bojo naáh.*

* 13:11 Mt 10.17-20; Lc 12.11-12 * 13:13 Mt 10.22 * 13:14 Dn 9.27; 11.31;

12.11 * 13:16 Lc 17.31

17 Caán láa wudu jumnit yaádh, i wehdih túuhnitbut i jweyéchah, queét yaádh dih chah a buobipna caá.

18 Nin pah Diosdih ni niij ubú: 'Mah noój láa a jumuchah, páant yeejép a yapca bojo naáh', caandih ni niiji.

19 Caán yeó jáapnadh cáacwã tubit yeejép i yapbipna caá. Nin baác dih Dios a chájat túttimah, cáacwã yeejép i yapna yahna, péeni yeó jáapnadh chah yeejép pohba i yapbipna caá. Páant yeejép i yapat túttimah, i jwúb yeejép yapcan niit.*

20 Tubit yeejép yapat pínah daocánni yeó jáapna Dios a jwej jwuhbipna caá, a ñionitboó i jéih buujáát pínah niijná. Páant a chájcah nihna, ded áta buujácan tagaá.

21 "Caán láa det yeebdih 'Ñi eneé. Ninjih caá Cristo a jumup', i niijichah, 'Conjih caá Cristo a jumup', bitabut i niijichah, ni joyáh bojóo.

22 Caán láa dawá yeenit i jumbipna caá. 'Weém Cristo caá', niij yeenit, 'Weém Dios naáwátdih naóh yapani caá', niij yeenitbut i jumbipna caá. Cáacwã i en wáhi bejat pínah niijná, um náah jumnidih i cháj jútbipna caá. Páant i chájatdih ennit, Dios a ñionitboó i yeeatdih joiná, Diosdih cádahnit,

queétdihjeh i péeat pínadh i náahbipna caá. 23 Páant a yapat pínah játih, yeebdih wáát naóhna caá, caandih ni túi jéihyat pínah niijná. Páant wã naáwátjdih náhninit, yeebdih yeenitdih joicát túut niijná, ni túi chája chaáh", Jesús át niijip wat jã.

Nihat cáacwã úd jeñé a jwúb dei júúwát pínah

(Mt 24.29-35,42,44; Lc 21.25-33)

24 "Caán láa cáacwã yeejép i yapat túttimah, yeó, widhbut a túi yeh iigcán niit.*

25 Pánih túut numná, jeá a méménachah, cúiwã i yúug jéen bejbipna caá.* 26 Páant a yapachah, weém nihat cáacwã úd jeñé, mah tólihjih wã dei júóhbipna caá. Búdí wēpatjih, túi yeh iigni wã jwúb dei júúwáchah, nihat cáacwã weemdih i enbipna caá.*

27 Pánih dei júóhna, wíih ángelwádh nin baácboó wã wahbipna caá, nihat pehbboó wã ñionitdih i ub wáacat pínah niijná.

28 "Higuera nah ded pah a jumatdih ni jenah joyoó. Caan náh jáap wawá a jumuchah ennit, jópchi a júúwátdih ni jéihna caá.

29 Páant a jumapah, nihat wã niijátji a yapachah enna, wã jwúb dei júúwát pínah bahni a jedhdathdihbut ni jéihbipna caá. 30 Yoobópdi h yeebdih

* 13:19 Dn 12.1; Ap 7.14

* 13:24 Is 13.10; Ez 32.7; Jl 2.10,31; 3.15; Ap 6.12

* 13:25 Is 34.14; Jl 2.10; Ap 6.13

* 13:26 Dn 7.13; Ap 1.7

wã naóhna caá. Caán láa moón ĩ wunat pínah jãtih, wã niijátji pah biíc yoobó ã yapbipna caá. ³¹ Nin baác, jeábut ã buudúchah yuhna, wã naáwátboó ã buudcán niít. Nihat wã niijátji pahjeh wã péabipna caá.

³² “Obohjeéhtih, wã jwáub dei jǎóhni pínah yeó jáap, horadihbut nihat ĩ jéihcan caá. Cãacwã, ángelwã, weem yáh buca nihat jwĩ jéihcan caá. Wã ĩp Diosjeh caá caandih ã jéihyep.*

³³ “Pánihna, yeebbút caán yeó jáapdih jéihcannit jamna, weemdih táí páinit jumat túut niijná, jáanit pah Diosdih ñi táí uúbú.

³⁴ Ded pah páinit ñi jumat pínahdih nin naáwátjĩh wã bohébiipna caá: Muú mínah yuúp ã jib bej jwuhat pahjeh tigaá. ã bejat pínah jãtih, ã pebh moondih áih muudih ã táí en dawát túutap be. Biquínadih ã tewatdih ã jwejep be. Jẽcdih wapniboodih ã jwáub jǎúwát pínahdih ã táí páñat túutap be.* ³⁵ Yeebbút ñi táí jenah joí páñaá. Muú mínah ã jwáub jǎúwáchah, queét ĩ jéihcat pah, weém ñi Maáh wã jwáub dei jǎóhni pínah yeó jáapdih yeebbút ñi jéihcan caá. Cheyeh, chei tac yoób, mujbai eo láa, baabáchah caá wãta dei juyúp tagaá.

³⁶ Páant wã jwáub dei jǎúwát pínahdih jéihcan, wã

wutatdih páantjeh ñi chãjaá. Pánih chãjnit, báadhajeh wã jwáub dei juyúchah, ãonit pah ñi jamcan niít. ³⁷ Pánihna, yeebdih wã niiját pah muntih, nihatdihbut naóhna caá wã chãjap: jJáanit pah, táí teo páinit ñi jamuú!” Jesús queétdih át niijíp wat jĩ.

14

Sacerdotewã ĩ maáta, Moisés ã wutatjidih bohénit biúcdih Jesúsdihi ĩ mawíhat

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Oveja wáúhdih jwĩ jeémát yeó jáap, Pascua ĩ niijní,* chéne yeó jáap jãtih paacánni pandih jwĩ jeémát yeó jáapna át jamap wat jĩ. Sacerdotewã ĩ maáta, Moisés ã wutatjidih bohénitbut Jesúsdihi mawíhna, caandih ĩt tewat túutíhip wat jĩ. Cãacwã ĩ encah, caandih ĩ tewat pínah niijná, nin pah ĩt míic niij wéhenap wat jĩ:

² —Pascua yeó jáapnadih, dawá cãacwã ĩ jamuchah, Jesúsdihi jwĩ tewat túutuchah, nihat tubit ĩta ĩj tagaá. Pánih ĩjnit, jwiútdih ĩta míic mao tagaá. Pánihna, cãacwã ĩ encah, jwĩ tewat túutáp, ĩt niijíp wat jĩ.

Yad wili chej jamnijĩh Jesúsdihi mi puhwat

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Queét Jerusalén tátchiboó ĩ míic wéheat pónih, Jesús wã Betania tátchiboó bácah moópniiji Simónih muuná

* 13:32 Mt 24.36 * 13:34 Lc 12.36-38

* 14:1 Ex 12.1-27; Dt 16.1-8

jeémpna it chājap wat jī. Páant ī jeémát pónih, biíc yad wili táí chej jumni quiít dih mit ab waád juibínap wat jī. Caán alabastro jeejīh ī chājni quiít diít na nardo ī niijní chej jumni yí át jumap wat jī. Caán yí búdí jíib jumni át jumap wat jī. Pánihna, caán quiít yapatdih dajnit, Jesúsuh wao dáhdih mit puhwap wat jī.*

⁴ Páant mi puhwachah ennit, biquína caánboó jumnit it íjip wat jī. Pánih íjnit, nin pah it niijíp wat jī:

—¿Dépanih tigaá nint chej jumni yí búdí jíib jumnidih páant mi puoh peét?

⁵ Caandíh mi jíib chāj wūhna, āta táí tagaá. Pánih jíib chājna, biíc jópchi tawat jíib pah bóo mita jíib tewep tagaá. Caán jíib dih moh yéejnitdih mita jéih wūh tagaá, it niijíp wat jī. Páant niijnít, queét caántdih it jaihñap wat jī.

⁶ Páant ī niij jaihñachah joinít, Jesús queétdih nin pah át niij naáwáp wat jī:

—Páant caántdih ñi niijcá bojoó. Weemdíh caánt mi táí chājna caá. ⁷ Moh yéejnitboó ñijeéh páantjeh ī jumbipna caá. Débólíh ñi teo wáaquíhna, queétdih ñi jéih teo wáacna caá. Obohjeéhtih, weémboó ñijeéh nin baácboó bah-níbit wā jum jwahbipna caá.* ⁸ Nint mi bíbohat pah bóo weemdíh páant mi chājna caá. Wanníh bácahjidih jwípí puhwat pah, weemdíh chej jumni

yíjīh puohna, ī yohat pínahdih mi ámohna caá. ⁹ Yeebdíh yoobópdih wā naóhna caá. Nihat baácboó wíih táini doonádih naóhna, nint buu mi chājatjidihbut ī naóhbipna caá. Páant ī naáwáchah joinít, caántdih dawá ī náhnibipna caá, Jesús át niijíp wat jī.

Jesús dih eníhcannitdih ā duó wáyat pínahdih Judas ā naáwát (Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Caán láa, Judas Iscariote, Jesús doce ā bohénitjeéh bóo, Jesús dih eníhcannit sacerdotewā ī maátadih ā duó wáyat pínahdih naáwádih át bejep wat jī. ¹¹ Caandíh joinít, maáta it weñep wat jī. Pánih wēnit,

—Meemdíh dinero jwí wāhbipna caá, queét Judas dih it niijíp wat jī. Pánihna, Jesús dih eníhcannitdih duó wáyat túut niijná, Judas át jenah joi bídip wat jī.

Jesús ā bohénit bíicdih ā pée jeémát

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² Paacánni pandih jwí jeémát yeó jáapna jwíh waadni yeó jáap, oveja wehdih jwí mawat yeó jáap, Jesús ā bohénit caandíh nin pah it niij wábh joyóp wat jī:

—¿Ded mæudíh tigaá Pascua jeémát dih jwiít dih ma numah jeémpbi? ¿Dedboo tigaá jeémát jwí chājbi? Jesús dih it niijíp wat jī.

* 14:3 Lc 7.37-38 * 14:7 Dt 15.11

13 Páant ì niijíchah, Jesús chénewã ã bohénitdih wahnit, nin pah át niijíp wut jĩ:

—Jerusalén tútchina ñi bejeé. Caanná ñi juibínachah, wáam dahjĩh mah beoni yeebdíh ã jwãáhbipna caá. Caandíh péenit, ded muudíh ã waadáchah, yeebbát ñi péé waadá. 14 Waadnít, caán muú mínahdih nin pah ñi niij úubh joyoo: “¿Dedboo tígaá wã bohénit biíc dih Pascua jeémát dih wã numah jeémát pínah tólih ã jum?” Bohéni ã niijná be’, ñi niijí muú mínahdih. 15 Páant ñi niijíchah joinít, nihat jwĩ náahat jum beední búdí chah bóo tólihdih ã júutbipna caá. Caán tólihboó jwĩ jeémát pínahdih ñi chãjaá, át niijíp wut jĩ.

16 Páant ã niijíchah joinít, Jerusalén tútchina ìt bejep wut jĩ. Caanná juibínit, nihat Jesús ã niijátji biíc yoobó ìt jwãáap wut jĩ. Queétdih ã júutni tólihdih waadnít, Pascua jeémát pínahdih ìt chãjap wut jĩ. Nihat chãj péanit, Jesús ã páñapboó ìt jwúub bejep wut jĩ. 17 Tõo ñáh jũwúchah, Jerusalén tútchina bejnit, Jesús doce ã bohénit biíc dih caán chah bóo tólihna waád juibínit, Pascua jeémát dih queétdih át numah jeémép wut jĩ.

18 Páant ì jeémát pónih, Jesús queétdih nin pah át niijíp wut jĩ:

—Yeebdíh yoobóp dih wã

naóhna caá. Weemdíh eníhcannitdih duó wáini pínah ñi cãtíh ã jumna caá. Caánboó wãjeéh jeémpni caá, át niijíp wut jĩ.*

19 Páant ã niijíchah joinít, búdí náhni dahwanit, nihat biquínejeh nin pah Jesús dih ìt niij úubh joyóp wut jĩ:

—¿Weém nihcan niít? ìt niijíp wut jĩ.

20 —Biíc ñijeéh jumni, pandih weém biíc dih neéh jeémpni caá.* 21 Páant yeejép wã yapat pínahdih jon jãtíh Dios naáwát dih naóh yapani át daacáp tajĩ. Pánihna, weém, nihat cãacwã úud jeñé, caán ã daacátji pahjeh yeejép wã yapbipna caá. ¡Obohjeéhtih, weemdíh eníhcannitdih duó wáini yeejép pohba ã yapbipna caá! Caán ã cãac jumcah, chah áta túi tagaá, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, Jesús dih eníhcannitdih duó wáini pínah át bac bejep wut jĩ.

22 ã bac bejat túttimah, queét páantjeh ì jeéméchah, Jesús pandih ubnit, “Nin jeémát ma wúhat túina caá, Paá”, Dios dih niij péanit, ã bohénitdih át daj wúhap wut jĩ.

—¡Dáa, ñi jeémé! Nin pan wíh bácah panihni caá, át niijíp wut jĩ.

23 Túttimah, jiwá iguúh mac jumni babhbat dahdih ubnit, “Nin babhbat ma wúhatbut túina caá, Paá”, niij péanit,

* 14:18 Sal 41.9   * 14:20 Sal 41.9

queédih át wāhup wat jī. Páant ā wāhuchah, queét nihat ít babhbap wat jī. Páant ī babhbachah, queédih nin pah át jwáub niijíp wat jī:

24 —**Nin babhbat wīh meép panihni caá. Nin babhbatdih yeebdih wā wāhat pah, wīh meépdih yohnit, wā wun wūhbipna caá, dawá cáacwā Dios biíc dih ī tái jumat pínah niijná.***

25 **Yeebdih yoobópdih wā naóhna caá. Nin baácboó jam jwuhna, jiwá iguúh macdih wā jwáub babhcan niít. Tálttimah, Dios maáh ā jamupboó wā jwáub babhbipna caá, át niijíp wat jī.**

Pedro ā yeeat pínahdih Jesús ā naáwát

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Pascua jeémátdih jeémp péanit, Diosdih ít wēi ewep wat jī. Pánih eo péa, bac bejnit, Olivo jeená bejni namána ā bohénitdih Jesús át numah bejep wat jī.

27 Pánih bejna, Jesús queédih nin pah át niij naáwáp wat jī:

—**Yeéb nihat weemdih ñi cádahbipna caá. Jon játih Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajī: ‘“Ovejawādh en daonídih wā maobipna caá. Páant wā mawachah, nihat ovejawā ī jweí peét bejbipna nacaá”, Dios ā niijná caá’, naóh yapani át niij daacáp**

tajī.* Pánihna, weemdih ñi cádahat pínahdih wā jéihna caá. 28 Obohjeéhtih, weemdih ī mao yohochah yuhna, Dios weemdih ā jwáub booaat tálttimah, Galilea baácna yeebdih wā waóh bej páibipna caá, át niijíp wat jī.*

29 Páant ā niijíchah joinít, Pedro nin pah át niijíp wat yuh jī:

—Queét nihat ī cádahachah yuhna, weémboó wā cádahcan niít, át niijíp wat jī.

30 —**Yoobópdih meemdih wā naóhna caá. Būu cheijeh mujbai chéne ā ewat pínah játih biíc peihcanni láa ‘¡Caandih wā jéihcan caá!’ ma niij yeebipna caá, Jesús Pedrodih át niijíp wat jī.**

31 —Majeéh weemdihbut ī mawachah nihna, weémboó ma niiját pah wā niijcán niít, Pedro Jesús dih chah át jwáub niijíp wat yuh jī.

Queét nihatbut biíc yoobó ít niijíp wat jī.

Getsemaní pácahi jamupboó Jesús ā uúbat

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

32 Tálttimah, Olivo jeená jaibínit, Getsemaní ī niijní pácahi jamupna Jesús wā ít jaibínap wat jī.

—**Diosdih wā uúbat pónih, ninjīh ñi cháud páñaá, Jesús ā bohénitdih át niijíp wat jī.**

33 Páant niij péanit, yuúpbít bejnit, Pedro, Santiago, Juandihbut Jesús át numah

* 14:24 Ex 24.8; Jer 31.31-34; Zac 9.11

* 14:27 Zac 13.7

* 14:28 Mt 28.16

bejep wut jī. Pánih bejnit, cãacwãdih ã wun wũhat pínahdih búdí jenah joinít, át jīgah jwíhip wut jī.

34 — **Tubit jīgahnit, wanni pah caá wã jamap. Pánihna, yeebát ũocanjeh, ninjĩh ñi úbh páñaá,** queétdih át niijíp wut jī.

35 Páant niij péanit, chibít yuúpbít bej, baácboó páah yoh ñajnit, 36 **“Paá, meém nihadĩh jéih beedáni caá. Pánih jamna, ¡Weemdĩh ma wunat tútca bojoó! Obohjeéhtih, weém wã wunihcah yuhna, meémboó páant ma náah yacachah, wã wun wũhbipna caá”,** Jesús Diosdih át niijíp wut jī.

37 Páant niij úbh péanit, biíc peihcannit ã bohénit ĩ páñapboó Jesús át jwúub bejep wut jī. Páant ã jwúub juibí enechah, ũona ĩt chãjap wut jī.

—¿Ma ũo niít, **Simón? ¿Biíc horabitjeh ũocanjeh, ma noón páicannit beé?**

38 **Túi jáanit, yeebdĩh Diosdih úbát caá náahap, yéej chãjat jenah joyátdih yap yohat túut niijná. Túi chãjĩhna yuhna, jáacan, úbhcan, páant ñi jéih buujácan niít,** Jesús át niijíp wut jī.

39 Páant queétdih niij péa, jwúub bejnit, ã jwíih úbátji pahjeh mantih biíc yoobó át jwúub úbúp wut jī. 40 Pánih úbh péa, biíc peihcannit páinit pebhboó ã jwúub juibínachah, jwúub ũona ĩt chãjap wut jī. Tubit quíib chei jamuchah, ĩt jwúub ũwup wut

jī. Jesús queétdih ã wucuchah, tíicna, caandĩh ĩt jéih jepahcap wut jī. Túttimah, jwúub úbúbdih bejniji, páinit pebhboó Jesús át jwúub juibínap wut jī. 41 Biíc peihcanni láa úbhñit, páinit pebhboó át jwúub juibínap wut jī.

—¿Yeéb páantjeh ũonit, **choó niít ñi chãjap? ¡Páant bóojeh tigaá! Butéh yéejnit weemdĩh tewedih jauná caá ĩ chãjap.** 42 **Ñi jáa bojoó. Chóbe. Weemdĩh enĩhcannitdih duó wáini ã jauná caá,** Jesús queétdih át niijíp wut jī.

Jesúsdi enĩhcannit caandĩh ĩ tewat

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

43 Páant Jesús ã niijíchahjeh, ã bohéniji Judas át juibínap wut jī. Judasjeéh dawá ĩt juibínap wut jī. Íbat naaná, máa quiñnadihbut ĩt bíbohóp wut jī. Sacerdotewã ĩ maáta, Moisés ã wutatjidih bohénit, jwiít judíowãdih waóhñitbut queétdih ĩt wahap wut jī, Jesúsdih teonit, ĩ pebhna ĩ ub bejat pínah niijná.

44 Jesús pebh ĩ bejat pínah jãtĩh, Judas ãjeéh bejnit pínahdih nin pah átát niij jéihya naáwáp wut jī: “Púo tíbdih nomnit, wã úbhñidih ñi teweép. Teonit, ñi cãtĩh ñi ub bejeé, ã jweicát pínah niijná”, át niijíp wut jī.

45 Pánihna, Jesús wã pebhna juibínit, Judas Jesús pebh át juibínap wut jī.

—¿Ma jam, Bohení? niij úbhñit, Jesúsdih páo tíbdih át

nomop wut jĩ. ⁴⁶ Páant Judas ã wábhúchah ennit, Jesúsdiw tewedih jũóhñit caandih ít tewep wut jĩ.

⁴⁷ Obohjeéhtih, pebhbit ñuhni Jesús ã bohéniboó íbat naadih jwãat wái ubnit, sacerdotewã í maáhdih teo wáhniih moli chóodih át dúuc bóod yohop wut jĩ. ⁴⁸ Caandih tewedih juibínitdih nin pah Jesús át niijíp wut jĩ:

—¿Nuumnídih **tewat pah íbat naaná, máa quiútnadihbut ubnit, weemdíh tewedih ñi jũóhñit beé?** ⁴⁹ **Yeó jáap jummat pah Dioíh muáboó ñijeéh wã jumachah yuhna, weemdíh ñi teocap be.*** Obohjeéhtih, **Dios naáwátdih naóh yapani ã daacátji pahjeh buu weemdíh ã yapa naáh,** át niijíp wut jĩ.

Pánihna, Jesúsdiw teonit, ít ub bejep wut jĩ. ⁵⁰ Páant í teo bejchah enna, nihat ã bohénit caandih ít éemp jwei béjep wut jĩ.

⁵¹ Obohjeéhtih, weémboó jáap behni, ñoniji wíih ñajapdih bóo chóojíhjuh míc bainit, Jesús wã í bejat túttimah wã ñuún péenap jĩ. Páant wã ñuún péenachah ennit, Jesúsdiw teonitboó weemdíhbut í tewep yah jĩ. ⁵² Obohjeéhtih, páant í tewe chah yuhna, caán chóodih cádah yoh bojnit, yégueh wihcannijeh wã ñáo jwei béjep jĩ.

Judíowã í maáta Jesúsdiw í wábh joyát

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55,63-71; Jn 18.12-14,19-24)

⁵³ Pánih Jesúsdiw ub bejnit, sacerdotewã í maáih muúná ít ub waad béjep wut jĩ. Áih muáboó jumni míc wáacat tólihboó caanjéh, bita sacerdotewã í maáta, jwiít judíowãdih waóhñit, Moisés ã wutatjidih bohénitbut juibínit, Jesúsdiw naóh yacat túut niijná, queét nihat ít míc wáacap wut jĩ. ⁵⁴ Obohjeéhtih, Pedroboó Jesúsdiw yuúpjuh át ñuún péenap wut jĩ. Pánih ñuún péenit, sacerdotewã í maáih muú wáihyat júdaboójéh át waád juibínit wut jĩ. Pánih waád juibínit, Pedro tuu cúut jwéejdih, muúdih wapnit biíc dih, át méé chúudup wut jĩ.

⁵⁵ Sacerdotewã í maáta, nihat bita maáta biíc dih wáac juibínit, “Jesús yeejép chãjna beé”, niijnít dih bidna ít chãjap wut jĩ. Jesúsdiw peéh mawíhna, chénewã biíc yoobó naóhñitdih bidna ítih chãjap wut yah jĩ. Obohjeéhtih, ít bid juicáp wut jĩ. ⁵⁶ Dawá nih yáanit, mácah míc ít naáwáp wut jĩ. ⁵⁷ Biquína ñah ñuhñit, nin pah ít niij yee naáwáp wut jĩ:

⁵⁸ —Nin pah ã niijíchah, jwí joyóp be: ‘Nin Dioíh muú cáacwã í chãjnijidih wã yéjea beedábipna caá. Biíc peihcanni yeó jáap túttimah jáap muú, cáacwã í chãjca naáh muúdih wã chãjbipna caá’, ã

* 14:49 Lc 19.47; 21.37 * 14:58 Jn 2.19

niijíp be, ìt niijíp wut jì.*

⁵⁹ Obohjeéhtih, páant niijná yuhna, mácah míic ìt niijíp wut jì.

⁶⁰ Sacerdotewā ì maáh cāacwā cātih ñah ñahnit,

—¿Dépanih tigaá queétdih ma jéih jepahcan? ¿Dedé tibeé ma yéej chāj, meemdíh páant ì niij naóh yacachah? Jesúsdi h ãt niijíp wut jì.

⁶¹ Obohjeéhtih, Jesúsboó ãt jepah jwuhcap wut jì. Páant ã jepahcatdih enna, sacerdotewā ì maáh

—¿Meém Dios ã wahni níit? ¿Dios, jwī wēini, ã wūúh níit? Jesúsdi h ãt jwúub niijíp wut jì.

⁶² —**Páant ma niiját yoobópdi h tigaá. Weém ni hat cāacwā úud jeñé Chah Wēpni ã jéihyepmant bóo buwámant chúudnit, wā wutuchah, ñi enbipna caá. Mah tólihñajih wā jwúub dei jūúwúchahbat ñi enbipna caá,*** Jesús ãt niij jepahap wut jì.

⁶³ Páant ã niijíchah joinít, sacerdotewā ì maáh búdí ãt ìjip wut jì. Á ìjít júutna, áih jih bóo yégueh chóodih ãt yeo wáyap wut jì. Páni h yeo wáinit,

—¿Dépanih tigaá bita naóhñit pínah jwīta bid?

⁶⁴ **‘Weém caá Dios wūúh’**, Jesúsje h ã niijíchah, yeéb ni hat ñi joiná be. ¿Yeébbóó ded pah tigaá caandíh ñi niij jenah joí? ájeéh jamnitdih ãt niijíp wut jì.

—Caandíh peéh mao yohat caá náahap, queét ni hat ìt niijíp wut jì.*

⁶⁵ Páant niijnít, biquína Jesúsdi h ìt coí jáha jwíhip wut jì. Coí jáhanit, quíib nem chéo póocnit,

—Dios wūúh jamna, ma naáwá ¿déhe tibeé meemdíh mao? ìt niij deoh naáwáp wut jì.

Túttimah, Dioíh mūudíh wapnit soldadowādih ì wūhuchah, queétbat Jesúsdi h ìt puñup wut jì.

Pedro ã yeeat
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-29)

⁶⁶ Páant ì chājat pónih, wáihyat júdu díitna Pedro ã méé chúuduchah, sacerdotewā ì maáhdih teo wūhñih mit juibínap wut jì. ⁶⁷ Juibínit, Pedro tūu cáutdih ã méé chúuduchah ennit,

—¿Meembát Jesús Nazaret tútchimant bóojeéh péeni ni hcan níit? mit niij úúbh joyóp wut jì.

⁶⁸ —Íjeéh péeni ni hcan caá. Caán ma niijní Jesúsdi h wā jéihcan caá. ¿Ded pah niij tigaá ma chāj? Pedro ãt niij yee jepahap wut jì.

Páant niijnítje h, tūu cáut jwwejdih chúudniiji bejnit, jécna ãt jwei béj ñuhup wut jì.

⁶⁹ Páant caánboó ã ñuhuchah, teo wūhñih Pedrodih mit jwúub enep wut jì. Páni h ennit, mi pebh en ñahnitdih nin pah mit jwúub niijíp wut jì:

—Nin newé Jesúsjeéh péeni caá, mit niijíp wut jì.

⁷⁰ —Ni hcan caá. Weém ájeéh péeni ni hcan caá, Pedro ãt jwúub niij yeenap wut jì.

* 14:62 Dn 7.13 * 14:64 Lv 24.16

Táttimah, bita caanjĩh en ñuhnit jwuh

—Ājeéh péeni caá meém. Caandĩh péenit Galilea baácdih moón mícjeh caá. Meembút Galilea baácdih bóo ma jumna caá. Pánihna, meembút ājeéh péeni nacaá, Pedrodih ĩt niijíp wut jĩ.

⁷¹ —Weém yeeni nihcan caá. Túi yoobópdih yeebdĩh wā naóhna caá. ĩNi niijní newédih wā jéihcan caá! ĩPáant yoobópdih wā naóhcah, Dios weemdĩh ā peéh chāja naáh! Pedro āt jwúub niij yeenap wut jĩ.

⁷² Páant ā niijátjeéhjeh, mujbai āt jwúub ewep wut jĩ. Páant ā jwúub ewechah joinít, **“Mujbai chéneji ā ewat pínah játih ‘Caandĩh wā jéihcan caá’, meém biic peihcanni láa ma niijbípna caá”**, Jesús ā niijátjidih Pedro āt náhninap wut jĩ. Pánih náhninit, Pedro búdí āt juñáp wut jĩ.

15

Maáh Pilato Jesúsdiħ ā wábh joyát

(Mt 27.1-2,11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Baáb jéenechah, sacerdotewā ĩ maáta, jwiit judíowā jwĩ maáta, Moisés ā wutatjidih bohénit, bita maátabut ĩt míc wáac juibínap wut jĩ. Pánih míc wáac juibínit, Jesúsdiħ ded pah ĩ chājat pínahdih ĩt míc wéhenap wut jĩ. Pánih míc wéhe péanit, Jesúsdiħ ĩt chéwat túutap wut jĩ. ĩ Chéo péaat

táttimah, maáh Pilato pebhóo ĩt ub bejat túutap wut jĩ. Pilato, Roma baácdih bóo, Judea baácdih moondĩh wutni āt jumap wut jĩ. ² Páant ĩ ub juibínachah ennit, Pilato Jesúsdiħ nin pah āt niij wábh joyóp wut jĩ:

—ĭMeém yoobópdih judíowā ĩ maáh niit? āt niijíp wut jĩ.

—**Ma niiját pah tigaá**, Jesús āt niij jepahap wut jĩ.

³ Pánihna, sacerdotewā ĩ maáta Pilatodih yeenit, Jesúsdiħ yeejép ĩt naóh yacap wut jĩ.

⁴ Páant ĩ naóh yacachah joinít, nin pah Pilato Jesúsdiħ āt niijíp wut jĩ:

—ĭPáant meemdĩh ĩ naóh yacachah joiná yuhna, ma jéih jepahcan niit? āt niijíp wut jĩ.

⁵ Obohjeéhtih, Jesús āt jwúub jepahcap wut jĩ. Páant ā jepahcatdih ennit, Pilato búdí āt wáhi bejep wut jĩ.

Jesúsdiħ ĩ mao yohat túutat (Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶⁻⁷ Caán láa, Romanowā queét judíowādih ĩ maáh jummatdih íjnit, biquína judíowā Romanowādih ĩt míc mawap wut jĩ. Pánih míc maona, cāacwādih ĩt mao yohop wut jĩ. Páant ĩ mawachah, ĩ teonitji nemat muúboó dawá ĩt jumap wut jĩ. Barrabás wut jumibat ĩjeéh nemat muúboó āt jumap wut jĩ. Pascua jumap pah Pilato biic cāac nemat muúboó jumni, cāacwā ĩ bacaat

túutnidih āpī bacanap wut jī. ⁸ Pánihna, cāacwā Pilato pebh juibínit, biíc nemnidih ā bacaat pínahdih ít úúbúp wut jī.

⁹ Páant ít úúbúchah joinít, Pilato queédih nin pah át níj úúbh joyóp wut jī:

—¿Yeéb judíowā ñi maáhdih wā baca wūh jīh? ¿Caandíh níit ñi náahap? át níjíp wut jī.

¹⁰ Dawá cāacwā Jesúsdihi í weñechah, sacerdotewā í maátaboó caandíh tūbit íjina, ít mawat túutap wut jī. Pánihna, queét Jesúsdihi í íjatdih jéihnit, cāacwā í weñatdihbut jéihnit, Pilato queédih páant át úúbh joyóp wut jī. ¹¹ Obohjeéhtih, cāacwā Jesúsdihi í náahachah yuhna, sacerdotewā í maátaboó queédih jac wutnit, Barrabásboodíh ā bacaat pínahdih ít jepahat túutap wut jī.

Páant ít jac wutuchah joinítji,

—¡Barrabásdih caá jwī náahap! ¡Caandíh jwiítidih ma baca wūhúú! Pilatodih cāacwā ít níj jepahap wut jī.

¹² —¿Yeéb judíowā ‘jwī maáh’, ñi níjnídih dedé tigaá wā chājbi? Pilato át níjíp wut jī.

¹³ —¡Caandíh cruzboó péoh dodhnit, ma mao yohat túutú! ít níj ñaacáp wut jī.

¹⁴ —¿Dépanihna? ¿Dedé tigaá ā yéejatji, páant ñi níjíchah? Pilato át níj úúbh joyóp wut jī.

Obohjeéhtih, queét chah ít jwúub níj ñaacáp wut jī.

—¡Caandíh cruzboó péoh dodhnit, ma mao yohat túutú! ít níjíp wut jī.

¹⁵ Pánihna, cāacwā caandíh í íjcat pínah níjina, Pilato Barrabásdih queédih át baca wūhap wut jī. Pánih bacanit, soldadowādih momo jiwí chóo coóh jumni tōpnajíh Jesúsboodíh át puñat túutap wut jī. Pánih puñat túutnit, Pilato caandíh át úb bejat túutap wut jī, cruzboó péoh dodhnit, í mao yohat pínah níjina.

¹⁶ Páant ā úb bejat túutuchah joinít, Pilatoíh muú díitna Jesúsdihi ít úb waad béjep wut jī. Pánih úb waad béjnit, caanjíh wapnit soldadowā ít míic wáacap wut jī. ¹⁷ Pánih míic wáacnit, Jesúsíh yégueh jih bóo chóodih too dugnit, maáh ā dawát pah jíghni dūni chóodih caandíh ít yacap wut jī. Maáh ā dawát júdu pah chājnit, óot pihdih péeb wao péanit, Jesúsíh wao dáhdih ít yacap wut jī. ¹⁸ Maáhdih ípī chājat pah Jesúsdihi nin pah ít níj deoh naáwáp wut jī:

—¡Ma táí jumúú! ¡Meém caá judíowā í maáh! ít níj deoh naáwáp wut jī. ¹⁹ Pánih deoh naóhnit, máa doóbhjíh áih wao dáhdih maonit, ít coí jáhanap wut jī. Pánih mao coí jáhanit, maáhdih weñat pah Jesús pebh ít bóricha caj yoh ñajap wut jī. ²⁰ Páant níj deoh naóh péanit, dūni chóodih too dugnit, áih yégueh chóodihjeh ít jwúub yacap wut jī. Pánih yacnit, ít úb bac bejep wut

jĩ, cruzboó péoh dodhnit, ĩ mao yohat túat niijná. Pánih ub bejna, áih cruzdih bewat túatnit, ĩ mao yohat pínah jeéboó caandih ĩt ub bejep wut jĩ.

Jesúsdih cruzboó péoh dodhnit, ĩ mawat

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

21 ĩ mao yohat pínah jeéboó bejnit, Simón, Cirene baácđih bóodih ĩt jwááap wut jĩ. Simón Jerusalén tútchiboó juibína át chājap wut jĩ. Caán Simón ā wehboó jwĩjeéh jumnit Alejandro, Rufojĩh ĩ jumna caá.* Pánihna, queét ĩ ĩp Simóndih jwááhnit, soldadowā caandih Jesúh cruzdih ĩt bewat túatap wut jĩ.

22 Pánih bejnit, Gólgota wūt jumapna ĩt juibínap wut jĩ. “Gólgota” niijná, “Waó ĩdíp jee”, niijná ĩt chājap wut jĩ. 23 Pánih caanná juibínit, mirra wūt jumni macjĩh widnit, ĩ ub bejni jiwá iguáh macđih Jesúsdih ĩt tóihyop wut yah jĩ. Obohjeéhtih, caan mácdih Jesús át babhcap wut jĩ. 24 Túttimah, cruzboó Jesúsdih ĩt péoh dodhdop wut jĩ. Pánih péoh dodh péanit, áih yégueh chóojidih “¿Deih tiguaá ā jumbi?” míc niijnít, tíhwat jédanabitjĩh soldadowā ĩt yoh tíhwap wut jĩ.*

25 Cheibitjeh nueve yeó ā jumachah, Jesúsdih cruzboó ĩt péoh dodhdop wut jĩ. 26 Ā yéejatđih naóhna, cruzboó

áih wao cháh, nin pah ĩt niij daác búadhdop wut jĩ. “JUDÍOWĀ ĩ MAÁH”, caán naadh ĩt niij daacáp wut jĩ. 27 Chénewā n̄m̄n̄itđihb̄t biih cruznadih Jesús pebh ĩt péoh dodhdop wut jĩ. Biícđih ā jéihyepmant bóo b̄wámant, biihđih ā wáyámant bóo b̄wámant péoh dodhnit, queét tac yoób Jesúsdih ĩt péoh dodhdop wut jĩ. 28 Jon jātih Dios naáwátđih naóh yapani ā daacátji biíc yoobó Jesús át yapap wut jĩ: “ ‘Wutatđih yap yohnitjeéh jumni caá’, cāacwā caandih ĩ niij jenah joibípna caá”, át niij daacáp tajĩ.*

29 Cruz pebh en yap bejnit Jesúsdih nin pah yeejép ĩt niij deoh naáwáp wut jĩ:*

—jEneéh b̄ca! ¿Dioih m̄ad̄ih yohnit, biíc peihcanni yeó jāap túttimah, meém caán m̄ad̄ih jwáub chājni pínah niit? 30 Pánihni jumna, jcaán ĩ péoh dodhdopmant meemjéh ma dei j̄áwá! ĩt niijíp wut jĩ.

31 Páant ĩ niiját pah sacerdotewā ĩ maáta, Dios ā wutatđih bohénitb̄t biíc yoobó caandih nin pah ĩt niij deoh naáwáp wut jĩ:

—Caán bitadih túi teo wáacni jumna yahna, caanjéh ā jéih míc teo wáaccan caá. 32 ‘Judíowā ĩ maáh caá’, niijná, cruzmant ā dei j̄áwáchah enna, caandih jwĩ jepahbipna caá, ĩt niijíp wut jĩ.

* 15:21 Ro 16.13 * 15:24 Sal 22.18
109.25 * 15:29 Mr 14.58; Jn 2.19

* 15:28 Is 53.12 * 15:29 Sal 22.7;

Ājeéh ĩ péoh dodhnitbut yeejép ĩt niijíp wut jĩ.

Jesús ā wunat

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Jesús cruzboó ĩ péoh dodhni ā ñuhuchah, yeó jáap tac yoób ā dápúáh bejep jĩ. Nihat baácboó dápú bejnit, biíc peihcanni horas túttimah, ā jwúub baáb jwúub bejep jĩ, páant mantih.

³⁴ Páant ā jwúub baabát pínah jãtihbit, Jesús nin pah āt niij wēp ñaacáp wut jĩ: **“Eloí, Eloí, ¿lemá sabactani?”** niijná, “¿Wĩh Dios, wĩh Dios, dépanih tigaá weemdíh ma éemp bej?” Jesús āt niij ñaacáp wut jĩ.*

³⁵ Páant ā niijíchah joinít, biquína caanjĩh ñuhnit,

—Dios naáwát dih naóh yapani Elíasjidih bidna caá ā chãjap, ĩt míic niijíp wut yah jĩ.

³⁶ Biíc ĩjeéh jumniboó ñáo ñah bejnit, páab chái déedih ubnit, bijni jiwá iguĩh macdih báah, máa doóbh yapatdih chéó búudh, júut ñahanit, Jesús dih āt wái nomat túutap wut yah jĩ.* Pánih wái nomat túutnit, caanjéh nin pah āt míic niijíp wut jĩ:

—jã jumuh naáh! Elíasji nindih teo wáacadih ā jũúwúchah, jwĩ en jwuh jĩh, āt niijíp wut jĩ.

³⁷ Páant ā niiját túttimah, tabit ñaacnit, Jesús āt wunah bejep wut jĩ. ³⁸ Páant ā wunuchahjeh, Dioíh mæú díitboó ĩ jãh yaĩhni búdí

wáupni chóo yeo dei bejnit, chéne chóo pah āt chãwáp wut jĩ.* ³⁹ Caán ā wunuchah ennit, Jesús pebh ñuhni soldadowā ĩ maáh nin pah āt niijíp wut jĩ:

—Yoobópdih nin Dios wáuh ta tigaá”, āt niijíp wut jĩ.

⁴⁰ Chibít yuúpbít biquína yaád h Jesús dih ĩt en ñuhup wut jĩ. Queét yaád hjeéh Mágdala tátchidih bóli María mit jumup wut jĩ. Biíh wili Maríabut mit jumup wut jĩ. Caánt José, ā úud Santiago ĩ ĩin mit jumup wut jĩ. Biíh wili Salomébut mit jumup wut jĩ. ⁴¹ Jesús Galilea baácboó ā jum jwuhuchah, queét yaád h caandíh teo wáacnit ĩt jumup wut jĩ. Pánihna, Jerusalén tátchina Jesús ā bejchah, queét yaád h dawá bita yaád hbut ájeéh ĩt péenap wut jĩ.*

Jesúh bácahjidih ĩyohat

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Jwĩ chooát yeó jáap jãtih bóo, jwĩ chooát pínahdih jwĩ ámohni yeó jáapdih, Jesús āt wunup wut jĩ. Caan chéyeh tōo ñáh jũúwát pínah jãtih, José, Arimatea tátchidih bóo, Jesúh bácahjidih Pílatodih wúbúdh āt bejep wut jĩ. Caán José jwiít judíowā jwĩ maátajeéh ā jumuchah, caandíh bita maáta ĩpĩ táí joyóp wut jĩ. Dios ā maáh jumát pínahdih táí páini āt jumup wut jĩ. Caán úumcanjeh, Pílatodih Jesúh bácahjidih wúbúdh āt bejep

* 15:34 Sal 22.1

* 15:36 Sal 69.21

* 15:38 Ex 26.31-33; 2Cr 3.14

* 15:41

wut jī, jwī chooát yeó jáap ã waadáchah, ãih bácahji páantjeh cruzboó ã ñuhcat pínah niijná. ⁴⁴ Jesús jãtih ã wunat doonádih joinít, Pilato ãt joí wáhi bejep wut jī. Pánih joí wáhi bejnit, soldadowã ã maáhdih ãt bid bojop wut jī. Æ pebh ã juibínachah, nin pah caandíh ãt niíj úubh joyóp wut jī:

—¿Jesús wãát wunah bejnit beé? ãt niijíp wut jī.

—Wãát wunah bejna beé, soldadowã ã maáh ãt niíj jepahap wut jī.

⁴⁵ Páant ã niíj jepahachah joinít, Pilato ãih soldadowãdih Jesúh bácahjidih ub deyanit, Josédih ãt wúhat túutup wut jī. ⁴⁶ Páant ã niiját joinít, túi baabní yégueh chóodih jíb chãj, cruzna jumupboó jwúub bejnit, Josédih Jesúh bácahjidih ã ub deya wúhachah, ãt ubup wut jī. Pánih ubnit, caán yéguehjīh pin péanit, jeedíh ã baadníji íitboó caandíh ãt yohop wut jī. Yohnit, búdí jeé júdudih too pátú bejnit, caán íitdih ãt nemep wut jī. ⁴⁷ Páant ã yohochah, Mágdala tútchimant bóli María, biíh wili Maríabat ít enep wut jī. Caánt María biíh José ín mit jumup wut jī.

16

*Jesús ã boo pud jũwát
(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)*

¹ Jwiít judíowã jwī chooát yeó jáap ã yapachah, too ñáh jũwúchah, biíc peihcannit

yaádh chej jumnidih jíb chãjadih ít bejep wut jī, Jesúh bácahjidih ã ñáñat pínah niijná. Mágdala tútchimant bóli María, biíh wili María Santiago ín, Saloméjīh, queét biíc peihcannit yaádh jíb chãjadih ít bejep wut jī. ² Túttimah bóo yeó jáap baáb jéenechah, chej jumnidih ubnit, queét yaádh Jesúh bácahdih yohopji jeé íitboó ít bejep wut jī.

³ —¿Déhe tigaá jwiítidih jeé júdudih ã pátú yoh wáhibi? queétjeh ít niíj míic wéhe bejep wut jī.

⁴ Pánih juibína, José ã nem-niji jeé júdu caán íit jwéejdih ã ñuhachah ít enep wut jī. Caán búdí júdu ã jumuchah, cáacwã ã too pátú dodhdát pah ãt lajap wut jī. ⁵ Pánihna, caán íitdih waád juibínit, jáap behni pah jígoñi ángeldih ít enep wut jī. Caán ángel túi baabní yégueh chóo duonít, ã jéihyepmant bóo buwámant ãt chúudup wut jī. Caandíh ennit, búdí ít úumup wut jī.

⁶ Páant ã úumuchah ennit, caán ángel queét yaáhdih nin pah ãt niijíp wut jī:

—¡Ñi úumca bojoó! ¿Yeéb Jesús, Nazaret tútchidih bóo cruzboó ñahnit, wunnijidih bid níit ñi chãjap? Obohjeéhtih, ninjīh ã wihcan caá. Jáantjeh ã boo pud jũwáp be. Caandíh ã cáagatjidih ñi eneé. ⁷ Úumcanjeh, ã bohénitdih naáwádih ñi bejeé. Pedrodihbat ñi túi naáwá chaáh. Jáantjeh ã naáwátji biíc yoobó Jesús yeedíh Galilea baácna ã

waóh bej pãina caá. Caánboó caandíh ñi jwááhbiþna caá', ã bohénitdih ñi niijí, ángel át niijíp wut jĩ.*

⁸ Páant ã niijíchah joinít, bac bejnit, yohopji jeé ítmant ít ñáo jwúub bejep wut jĩ. Ñáo jwúub bejnit, úmna, méménit, bitadih ít naóhcap wut jĩ.

Mágdala tútchidih bóli Maríadih Jesús ã jíghat (Jn 20.11-18)

⁹ Chooát yeó jáap túttimah, Jesús boo pud júóhniþi Mágdala tútchidih bóli Maríadih át jwíih jíghop wut jĩ. Caánt siete neméþwã þumnihjidih Jesús ã booanih mit þumap wut jĩ. ¹⁰ Jesús ã bohénitþi caandíh í þuñúchah, Maríaboó caandíh mi enatjidih queétdih naáwádiþ mit þuibínap wut jĩ. ¹¹ “Cristo át jwúub boo pud júóh tabeé. Caandíh weém wã enna be”, queétdih mitih niijíp wut yah jĩ. Obohjeéhtih, páant mi niijíchah yahna, ít joyáh bojop wut jĩ.

Chénewã Jesúsjeéh péenitdih ã jíghat (Lc 24.13-35)

¹² Túttimah, chénewã Jesús wãjeéh jibnitþi muú wihcapboó í jib bejechah, Jesús queétdih át jíghop wut yah jĩ. Obohjeéhtih, mácah ã jíghochah, jwíih beh encan yahna, túttimah, caandíh ít beh enep wut jĩ. ¹³ Pániþ beh ennitþi jwúub bejnit, í chénewãdiþ

Jesúsdiþ í enatjidih ít naáwáp wut yah jĩ. Obohjeéhtih, páant í naáwáchah yahna, queétdihbat ít joyáh bojop wut jĩ.

Áih túini doonádiþ ã bohénitjidih Jesús ã naáwát tútat

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Túttimah, once ã bohénitþi í jeéméchah, queétdih Jesús át jíghop wut jĩ. Caán ã naáwátjidih túi jenah joicán, jwúub booni bitadih ã jíghatdih í naáwáchah yahna, í joyáh bojatþi jíb queétdih át jãihñap wut jĩ. ¹⁵ Pániþ jãih péanit, queétdih nin pah át niijíp wut jĩ: “**Nihat baácboó wíih túini doonádiþ nihat cáacwãdiþ naáwádiþ ñi bejeé.***

¹⁶ **Weemdiþ jepahnit, daabáát túatnit, iiguipna í bejat déejidih Dios í yéejatdih ã yoh wãhbipna caá. Obohjeéhtih, weemdiþ jepahcannitdih Dios ã peéh chãjachah, iiguipna í bejbipna caá.**

¹⁷ **Det weemdiþ jepahnitboó wã wēpatjĩh nin pah í chãjbipna caá: Neméþwã cáacwãih bácahmant þumnitdih í bacat túatþipna caá. Mácah wéheatjĩh í wéhebipna caá.**

¹⁸ **Maidih í tewechah, í chãacáchah yahna, dedé ebéþdih í babhbachah yahna, queétdih ã chũhcan níit. Wannitdih í teo jáha úbúchah, í túi**

* 16:7 Mt 26.32; Mr 14.28 * 16:15 Hch 1.8

boobipna caá”, ãt niijíp wut jĩ.

Jesús jeáboó ã púuh laab béjat

(Lc 24.50-53)

¹⁹ Páant niij naóh péanit, jwĩ Maáh Jesús jeáboó ãt púuh laab béjep wut jĩ. Pánih púuh laab juibínit, maáh waadná, Dios ã jéihyepmant bóo bŭwámant ãt ch́úudup wut jĩ.* ²⁰ Pánihna, Dios ćacwãdih ã túi ubat pínah doonádih Jesús ã bohénitji nihat pebhboó naáwádih ãt bejep wut jĩ. Pánih naóhnit, jwĩ Maáh queétdih ã teo wáacachah, ã wēpatjĩh ćacwã ã jéih ch́ajca naáhdih ãt ch́aj júutup wut jĩ. Páant ã ch́aj júutuchah, ã naáwátdih joinítboó, “Ï naáwát yoobópdih caá ã jumup”, niijnít, Diosdih ãt túi jepahap wut jĩ.

Páant bóojeh tigaá weém Marcos wã daacát.

* 16:19 Hch 1.9-11

SAN LUCAS

Ā daác jwíihat

¹ Wā dée Teófilo, weém Lucas meemdih bainí wā naóh daác bípna caá. Jwí cātih Jesús ā chājatjidih dawá cāacwā ĩt daác jwíihip tajī. ² Jesús ā cāac jumni yeó jáapdih púú ā péani yeó jáapna ājeéh jumnitji, ded pah ā chājatdih ennitji, ā naáwátidibut joinítji, jwiítidih ĩ bohénap jī. ³ Páant ĩ bohéátidih joinítji weembút buu wā jéihyep buca. Pánih jéihnit, “Nin pah Teófilodih wā daác wāhuchah, ā táibípna caá”, wā niúj jenah joyóp be.* ⁴ Páant niúj jenah joinít, meemdih wā daác wahna caá, ma joiníji doonádih táu yoobópdih ma jéihyat pínah niijná.

Juan Daabáni ā cāac jummat pínahdih ángel ā naáwát

⁵ Jesucristo ā cāac jummat pínah jātih, Herodes Judea baácidih moón ĩ maáh jum láa, Zacarías wūt jumni sacerdote āt jumup wūt jī. Caán Abías wūt jumni sacerdotewā poómpdih bóo wūt jī. Yad Elisabetbut Aarón juma mit jumup wūt jī.* ⁶ Queét chénewā Dios ā enechah, nihāt ā wutatjidih táu jepahnit ĩt jumup wūt jī. ⁷ Obohjeéhtih, Elisabet weh wihcannih wūt jī. Pánihna, queét chénat pah behnitjeh jumna, weh wihcannitjeh máahna ĩt chājap wūt jī.

⁸ Biíc semana Zacarías jumni sacerdotewā poómp Dioih mūudih űahwat en daonít pínah ĩt táut numúp wūt jī. ⁹ Biíc yeó jáapdih sacerdotewā ĩpī chājat pah, Zacaríasdih ĩt űiwip wūt jī, Dioih mūudih waadnít, chej jumnidih ā cawat pínah niijná. ¹⁰ Chej jumnidih ĩ cawat horadih waad béjnit, ā cawachah, tāahmant bóo tólihdih dawá cāacwā Diosdih uúbh páina ĩt chājap wūt jī. ¹¹ Zacarías chej jumnidih ā cawachahjeh, Dios ā wahni ángel āt jígohop wūt jī. Chej jumni cawat dah jéihyepmant bóo buwámant āt űuhup wūt jī. ¹² Pánihna, Zacarías caandih en wéhi bejnit, búdí āt úumup wūt jī.

¹³ Páant ā úumuchah ennit, ángel caandih nin pah āt niúj naáwáp wūt jī:

—Zacarías, ma úumca bojoó. Ma uúbátidih Diosboó āt joiná wūt be. Yeebdih ā táu chājachah, majeéh bóli, Elisabet, newé weépdih mi weh jumbípna caá. Caandih Juan ma wūt búudhdúp. ¹⁴ űi wūúh ā cāac jumuchah enna, búdí űi wēbípna caá. Dawá cāacwābut biíc yoobó ĩ wēbípna caá. ¹⁵ Dios ā enechah, caán oboh jumni nihcan niít. Ā űioni jumna, jiwá iguúh mac, pooni, pocannidibut ā babhcan niít. Beh wiliúh wudah diútmah jum jwuhna, Túini Espiritu ā wēpatdih ā bíboh bípna caá.* ¹⁶ Ma wūúh behna, dawá quúib buadnít judiowádih

* 1:3 Hch 1.1 * 1:5 2Cr 24.10 * 1:15 Nm 6.3

Diosdih ã jwúub jepahat túutbipna caá. ¹⁷ Dios ã wahni ã júúwát pínahdih naóh waóhni pínah ã jumbipna caá. Dios ã wēpat búdí bíbohna, Elíasji ã wēp naáwátji pah muntih ma wúúhbut bíic yoobó wēp naóhni ã jumbipna caá. Páant ã naáwáchah joinít, behnitboó túut nuumnít, í wehdih í túi oibipna caá. Túinidih yap yohnitbut túut nuumnít, túi chājnit í jenah joyát pah muntih í jwúub jenah joibípna caá. Pánihna, Cristo ã júúwát pínah jātih, cāacwā túut nuúm páinit í jumbipna caá, caandíh í túi jepahat pínah niijná, ángel Zacariásdih át niijíp wut jī.*

¹⁸ Páant ã niijíchah joinít, Zacariás ángeldih nin pah át níj úbh joyóp wut jī:

—¿Ded pah tigaá ma naáwátidih wā jéihbi? Weém behe caá. Wājeéh bólibut beh wili caá, át niijíp wut jī.

¹⁹—Weém Gabriel, Diosdih teo wúhni caá. Weém ájeéh jumnidih ã wahap be, nin túini doonádih meemdíh wā naáwát pínah niijná.* ²⁰ Wā naáwátidih ‘Yoobópdih nihcan caá’, ma níj jenah joyát jíib, meém jéih wéhecanni ma jum jwuhbipna caá. Wā niiját pah ã yapachahjeh, ma jwúub wéhebipna caá, páant muntih, ángel caandíh át niijíp wut jī.

²¹ Zacariás maatápdih ã jígohcah, tāahmant bóo tólihdih úbh páinitboó ít náhni dahwanap wut jī.

²² Pánihna, jwúub bac júóhnit, jéih naóhcanjeh, queétdih áih téihyajíh át jenah júut naáwáp wut jī. Á jéih wéhecah ennit, “Oo júmat déedih át en tagaá”, ít níj jéihyep wut jī.

²³ Túttimah, Zacariáswā í teo péanachah, áih muúboó át jwúub bejep wut jī.

²⁴ Páant ã jwúub bejat túttimah, ájeéh bóli Elisabet mit wudu jumup wut jī. Wudu jumnit, bíicjíh bóo téihya widh mit míic júutcap wut jī.

²⁵ Pánih wudu jum wēina, nin pah mit míic niijíp wut jī, “Weém weh wihcannihji tíic náah jumnidih jíghah ennit, Dios weemdíh át teo wáacap taga. Weemdíh newé weép át wúhup taga, cāacwā weemdíh yeejép dooná í jwúub naóhcat pínah niijná”, mit niijíp wut jī.

Dioíh ángel Mariádih ã naáwát

²⁶ Elisabet seis widh mi wudu jumuchah, Mariádih naáwát náahna, Dios áih ángel Gabrieldih át jwúub wahap wut jī. Pánihna, Gabriel Galilea baácboó Nazaret tútchidih juibínit, María pebhna át juibínap wut jī. ²⁷ María neonájeéh jum jwuhcannih José áa pínah wut jī. José Davidji juma wut jī. Caán David judíowā í chah maáh át jumup wut jī.*

²⁸ Gabriel Mariádih naáwádih juibínit, nin pah caántdih át niijíp wut jī:

* 1:17 Mal 4.5-6 * 1:19 Dn 8.16; 9.21

* 1:27 Mt 1.18

—¿Ma jam, Dios chah oinih? Dios majeéh ã jamna caá, ãt niijíp wut jĩ.

²⁹ Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joinít, María búdí mit joí wáhi bejep wut jĩ. Pánih joí wáhinit, caántjeh nin pah mit míic níj úbh joyóp wut jĩ: “¿Ded pah ã nihat pínahdih níj tigaá ã chāj, páant niijná?” mit niijíp wut jĩ.

³⁰ Páant mi níj jenah joyóchah, ángel caántdih nin pah ãt níj naáwáp wut jĩ:

—¡Ma úmca bojoó, María! Dios meemdíh búdí ã wēi enna caá. ³¹ Ded pah meemdíh yapat pínahdih naáwádih wā jūóhna caá. Meém wudu pínah caá. Newé weépdih ma weh jumbipna caá. Caán ã cāac jumuchah, Jesús ma wūt búudhdúp.*

³² ‘Dios chah wēpni wūh caá’, caandíh í niijbípna caá. David juma jamna, David maáh ã jumatji pah Dios caandíh maáh ã waadábipna caá. ³³ Pánihna, ma wūh nihat judíowādih maáh ã jumbipna caá. Nihat bitadihbut maáh ã jumuchah, jwúb túut numní pínah ã wihcan níit, ãt niijíp wut jĩ.*

³⁴ Páant ã niijíchah joinít, María ángeldih nin pah mit níj úbh joyóp wut jĩ:

—¿Dedé, weém neonájeéh jumcannih, ded pah tigaá wā wudu jumbi? mit niijíp wut jĩ.

³⁵—Táini Espíritu meemdíh ã waadáchah, Dios ã wēpatjĩh ma wudu jumbipna caá. Pánihna, ma wūh táini, yéejat

wihcanni ã jumbipna caá. ‘Dios wūh caá’, caandíh í niijbípna caá. ³⁶ Ma dée wili, Elisabetbut beh wili yuhna, wudu caá. Caántbut newé weépdih mi weh jumbipna caá. Bū biíc peihcanni widhjuh jūdina caá, caánt mi weh jumat pínah. Jáap wili jamna, weh wihcannihji bū wudu caá buca. ³⁷ Dios nihat jéihni dedé ã bawacan caá, ángel Maríadih ãt niijíp wut jĩ.*

³⁸ Páant ã niijíchah joinít, María caandíh nin pah mit níj jepahap wut jĩ:

—Weém Dioíh wili caá. Ma niijátji pah weemdíh ã yapa naáh, mit niijíp wut jĩ.

Páant mi niijíchah joinít, Dios pebhboó ángel ãt jwúb bejep wut jĩ.

María Elisabetdih enedih mi bejat

³⁹ Ángel páant ã niiját táttimah, María waícanjeh mi dée wilidih enedih mit bejep wut jĩ. Caánt mijeéh bóo Zacaríasjĩh Judea baác jeé cātíh bóo tátchidih ít jumap wut jĩ. ⁴⁰ Pánihna, íh muná waád juibínit, Elisabetdih mit úbáp wut jĩ. ⁴¹ Caántdih mi úbúchah joinítjeh, Táini Espíritu mi weépdih ã weñanachah, tabit ãt wūlínap wut jĩ. Mi weépdih weñanit, beh wilidihbut Táini Espíritu búdí ãt weñanap wut jĩ. ⁴² María mi wūh pínahdih ã jéihyanachah, búdí wēinit, nin pah Elisabet mit níj wēp naáwáp wut jĩ:

* 1:31 Mt 1.21 * 1:33 2S 7.12,13,16; Is 9.7 * 1:37 Gn 18.14; Jer 32.16,27

—María, nihat yaáhdih en beedánit, meemdih wēi ennit, Dios át túi chājap taga. Ma wūhhdihbut ā túi chājbipna caá. ⁴³ Oboh jumnih wā jumuchah yuhna, wā Maáh ín pínah weemdih enedih ma juyáchah, bainí wā wēican caá. ⁴⁴ Ma wíhenachahjeh, wā weép wēina, āi wēp wālnap be. ⁴⁵ Pánihna, Dioíh ángel ā naáwátji pahjeh ā yapat pínahdih jenah joiná, meemdih ā túi chājachah, bainí ma wēican niit, mit niijíp wut jī.

⁴⁶ Páant mi niijíchah joinít, Mariabut nin pah mit wēi niij naáwáp wut jī:

“Jwī Maáh Diosdih búdí wā wēina caá.

⁴⁷ Caán weemdih túi abnidih bainí wā wēican caá.*

⁴⁸⁻⁴⁹ Caandih oboh teo wūhnhíh wā jumuchah yuhna, jīgah ennit, weemdih át teo wáacáp taga. Dios wēpni, túini yoobát jumna, weemdih chah túini át chājap taga. Páant ā chājachah jéihnit, nihat cāacwā, buu jumnit, túttimah jumnitbut ‘Caántboó Dios ā chah túi chājnih wut jī’, weemdih ī niijbípna caá.

⁵⁰ Det caandih jepahnitdih jīgah ennit, āpī teo wáacna caá. Jon jātih jumnit, buu jumnitdihbut teo wáacnit, púú túttimah

jumnitdihbut ā teo wáacbipna caá.

⁵¹ Ded pah náahna, ā wēpatjīh āpī chājap wut jī. Pánih chājnit, ‘Weém túi jéihni caá’, niij jenah joinít dih teo wáaccan, búdí ā wēpatjīh át wah peetép wut jī.

⁵² Yeejép wā ī maáh wēpatdih át dúuc wáyap wut jī. Obohjeéhtih, ‘Weém oboh jumni caá’, niij jenah joinít dih teo wáacnit, maáta dée át waadánap wut jī.

⁵³ Moh yéejnitdih táinidih át wūhup wut jī. Obohjeéhtih, dawá bií dée bíbohntiboó dih wūhcanjeh, biáboó át wahap wut jī.

⁵⁴ Jwiit caandih teo wūhnit judíowā dih jīgah ennit, át teo wáacáp wut jī.

⁵⁵ Biíc yoobó muntih jwī nuo Abraham ā juméná dih jīgah ennit, át teo wáacáp wut jī. Pánih jīgah ennit, ā teo wáacat pínahdih jwī nuowājidih át naáwáp wut jī*, María mit niij wēi naáwáp wut jī.*

⁵⁶ Pánih jumínihji Elisabet-jeéh biíc peihcanni widh mit jam jwuhup wut jī. Túttimah, miíh tútchina mit jwúub bejep wut jī.

Juan Daabáni ā cāac jummat

⁵⁷ María mi jwúub bejat túttimahbit, Elisabet mit weh jamup wut jī. Newé weépdih

* 1:47 Is 61.10 * 1:55 Gn 17.7 * 1:55 1S 2.1-10; Sal 113.5-9

mit túuhup wut jī. ⁵⁸ Míih mæu pébh jumnit mi déewābut Dios caántdih jīgah ennit ā teo wáacat doonádih joinít, mijeéh bádí ít weñep wut jī. ⁵⁹ Ocho yeó jáap túttimah, sacerdotewādih caandih quehli nah yapat chóodih ít bóodat túutup wut jī. Páant judíowā ípī chājap wut jī. Caandih beheéh wūtjeh ít búudhdíhip wut yah jī.* ⁶⁰ Obohjeéhtih, páant í niijíchah joinít, ā ínboó nin pah mit niijíp wut jī:

—Zacaríaš nihcan caá. Juan caá ā wūt pínah, mit niijíp wut jī.

⁶¹ —Obohjeéhtih, ñi déewā poómpdih Juan wūt jumni ā wihcan caá, cāacwā caántdih ít niijíp wut jī.

⁶² Páant niij péanit, queét Zacaríašdih téihyajīh ít júutup wut jī, “¿Dedé tigaá wūt ma búudhbi?” niijná. ⁶³ Páant í júutuchah ennit, Zacaríaš áih téihyajīh daacát naadīh júut úbhñit, “Juan caá ā wūt”, át niij daacáp wut jī. Páant ā daacáchah en wáhi bejnit, queét nihat ít joí yai ñáh bejep wut jī. ⁶⁴ Pánih daácnajeh, wéhecanniji át jwúb wéhenap wut jī, páant muntih. Pánih wéhenit, Diosdih bádí át wēi naáwáp wut jī. ⁶⁵ Pánihna, nihat í pebh jumnit bádí ít wáhi bejep wut jī. Páant ā yapat doonádih joinít, nihat cāacwā, Judea baácboó jumni jeé cātīh jumni tútchinadīh moón ít míic wéhenap wut jī. ⁶⁶ Pánih míic wéhenit, Dios caandih ā táí chājachah jéihñit,

“¿Caán wébít ded pah chājni pínahna tigaá?” bádí ít niij jenah joyóp wut jī.

Zacaríaš Diosdih ā wēi naáwát

⁶⁷ Túini Espírítu Zacaríašdih ā weñanachah, ā wēpatjīh nin pah Diosdih át niij wēi naáwáp wut jī:

⁶⁸ “Jwiít judíowā jwīpī wēini Diosdih bádí wā wēina caá! Jwiít áih cāacwādih teo wáacadih júóhñit, chéonit panihñit jwī jumcat pínah niijná, nemépwā í maáh ā wēpatdih ā dúucbipna caá.

⁶⁹⁻⁷⁰ Jon jātīh Dios naáwátidih naóh yapanitji nin pah ít niij daacáp tajī: ‘Diosdih teo wáhni David jumma chah wēpni jumna, jwiít áihwādih teo wáacnit, iiguípna jwī bejat déedih táí ubni pínahdih Dios ā wahbipna caá,

⁷¹ jwiítidih eníhcannit í wēpatdih ā dúucuchah, jwī táí jummat pínah niijná.

⁷²⁻⁷³ Pánihna, jwī ñowādih ā naáwátji pahjeh muntih, jīgah ennit, jwiítidih ā teo wáacbipna caá. Nin pah jwī ño Abrahamjidih át niijíp wut jī:

⁷⁴ “Ma jummenádih eníhcannit í wēpatdih wā dúucbipna caá, úmcanjeh, weemdīh í weñat pínah niijná.

75 Pánihna, nin baácboó jum jwahnit, wã enechah, táinitjeh wíihwã ï jumbipna caá”, Abrahamdih át niijíp wut jĩ”, Dios naáwátdih naóh yapanit ït niij daacáp tajĩ”, Zacarías Diosdih át niij wëi naáwáp wut jĩ.

76 Diosdih páant niij péanit, ã wëúhdih jwah nin pah át jwúub niij naáwáp wut jĩ:

“Wëuhú, jwĩ Maáh jwiútdih túi ubni pínah ã jüúwátdih naóh waóhni ma jumbipna caá. ‘Dios naáwátdih naóh yapani caá’, meemdíh ï ni-ijbípna caá.*

77 Jwiúit áihwãdih jwĩ yéejatdih yohnit, iiguípna jwĩ be-jat déedih ã túi ubat pínahdih ma naóhbpna caá.

78 Jíghah en teo wáacnit, jwiútdih túi ubni pínahdih Dios jeámant ã wahbipna caá, baabát panhipboó jwĩ jummat pínah niijná.

79 Wënatdih úumna, dupúát panhipboó jumnitdih jiiát déedih ã wëhbipna caá, túini namádih ï jí en bejat pínah niijná”,* Zacarías át niij wëi naáwáp wut jĩ.

80 Pánihna, Zacarías wëuh át behep wut jĩ. Dios ã túi teo wáacachah, caolih júutíhni, caandíh túi jepahni át behep wut jĩ. Pánih behnit, judíowãdih ã bohéat pínah

játih muú wihcapboó át jumap wut jĩ.

2

Jesucristo ã cãac jummat (Mt 1.18-25)

1-2 María mi weh jummat pínah játih, Cirenio Siria baácđih moón ï maáh jum láa, César Augusto Roma tútchimant jumna, nihat baácđih moondíh wutni át jumap wut jĩ. Démoón cãacwã ï jummatdih jéihyat túut niijná, nihat cãacwãdih ïih wãtnadidh át daacát túutap wut jĩ. Caandíh náahna, nihat cãacwãdih ã daacni náodidh át wahap wut jĩ. Páant ã chãjat túutni yeó jáap ï jwíih wãt daacát yeó jáap wut jĩ. ³ Páant ã wutuchah joinít, nihat cãacwã ï nuowãji ï cãac jumni tútchina yoobó wãt daacádih ït bejep wut jĩ. ⁴⁻⁵ Josébut yad pínahjíh ït bejep wut jĩ. María wudu jumna yahna, Galilea baác Nazaret tútchimant, púú Judea baác Belén tútchina mit bejep wut jĩ. Belén tútchidih Davidji át cãac jumap wut jĩ. Pánihna, David jumma jumna, José yadjíh Belén tútchina wãt daacádih ït bejep wut jĩ.

6-7 Queét chénewã Belén tútchiboó jubínit, dawá cãacwã ï jumuchah, úwat muuná ã yáwachah, momo jiwíwã úwat tólihboó Joséwã ït úwap wut jĩ. Caánboó jumna, María mi jáap bácahdih bóodih mit weh jumap wut jĩ. Pánih weh jum péanit, mi wëúhdih yéguehjĩh túi pin

* 1:76 Mal 3.1 * 1:79 Is 9.2

bojnit, momo jiwiwā jeémát yacat paihdih mit cáagap wut jĩ.

Ovejawādh en daonít Jesúsdi enedih ĩ bejat

⁸ Páant mi weh jumni chei, Belén tátchi jwēejdih ovejawādh en daonít ĩh ovejawādh en daoná ĩt chājap wut jĩ. ⁹ Páant ĩ en dawáchah, Dioíh ángel queétdih át jígohop wut jĩ. Pánih jígohnit, bádí ā yeh iiguíchah ennit, bádí ĩt úmup wut jĩ.

¹⁰ Páant ĩ úmupchah ennit, ángel queétdih nin pah át niúj naáwáp wut jĩ: “ĩÑi úmca bojó! ĩÑi joyoó! Bádí ñi weñat pínah túini doonádh yeebdíh naáwádh jūóhna caá wā chājap. Caán doonádh joinít, nihat cáacwābut bádí ĩ wēibipna caá. ¹¹ Butéh Daviíh tátchidih cáacwādh túi ubni pínah ā cáac jumup be. Caán Dios ā wahní Cristo, nihat cáacwā ĩ maáh pínah caá. ¹² Wā niijnídh ñi bid juyúchah, momo jiwiwā jeémát yacat paihdih yégueh chóojh pin bojni, ā lajbipna caá”, át niijíp wut jĩ.

¹³ Ángel queétdih páant ā ni-ijíchahjeh, dawá ángelwā ājeéh jígohnit, Diosdih nin pah ĩt niúj wēi naáwáp wut jĩ:

¹⁴ “ĩNihat jeáboó jumnit Dios wēpnidih ĩ weñe naáh! ĩNin baácboó ā oinit ĩ túi jumup naáh!” ĩt niijíp wut jĩ.

¹⁵ Ángelwā queétdih páant niúj naóh péanit, Dios ā jumupboó ĩt jwáub bejep

wut jĩ. ĩ jwáub bejat táttimahbitjeh, ovejawādh en daonít nin pah ĩt míc niijíp wut jĩ:

—Chóbe, Belén tátchina Dioíh ángel jwiútdih ā niiját dih enjĩh, ĩt niijíp wut jĩ.

¹⁶ Páant niijnít, Belén tátchina wēpép caandíh enedih ĩt bejep wut jĩ. Pánih bej, caanná jubínit, María, José, wébítdihbut ĩt enep wut jĩ. Wébít momo jiwiwā jeémát yacat paihdih át lajap wut jĩ. ¹⁷⁻²⁰ Pánih bid junít, ángel ded pah ā niiját dih Mariawādh ĩt naóh yapanap wut jĩ. Pánih en péanit, ĩh ovejawā pehbboó ĩt jwáub bejep wut jĩ. Pánih bejnit, ángel queétdih ā niiját ji pahjeh ennitji Diosdih bádí ĩt wēi naáwáp wut jĩ. Nihat ĩ jwāáhnitdihbut ĩt naáwáp wut jĩ. Páant ĩ naáwáchah joinít, cáacwā ĩt joí wáhi bejep wut jĩ. Obohjeéhtih, beh wiliboó wébítdih páant ĩ niijátjidih caántjeh bádí mipĩ jenah joyóp wut jĩ.

Dioíh múbboó Jesúsdi ĩ ub bejat

²¹ Jesús ā cáac jumni ji ocho yeó jáap táttimah, sacerdotewādh áih quehli nah yapat chóodih ĩt bóodat túutup wut jĩ. Páant judíowā ĩpĩ chājap wut jĩ.* Pánih bóod péanit, ā ĩn wudu jumat pínah játi h ángel ā niiját ji pahjeh caandíh Jesús ĩt wut búudhdap wut jĩ.*

²² Biíc widh táttimah, Moisés ā wutatji pah chāj

* 2:21 Lv 12.3 * 2:21 Lc 1.31

péanit, mi wãúhdih Diosdih wãhat túut niijná, Jerusalénna ít ub bejep wut jĩ. ²³ Pánih wãhnt, Dios nin ã wutatjidih ít jepahap wut jĩ: “Jáap bácahdih bóo newé weép ã jumuchah, weemdih ñi wãhú. Caán wĩh, weemdih teo wãhni pínah caá”,* Dios át niij wutap tajĩ. ²⁴ Pánihna, Jerusalénna Dioih muudih juibí, jopwãdih jíb chãjnit, sacerdotewãdih ít wãhup wut jĩ, Diosdih ĩ cáo wãhat pínah niijná. Pánih chãjnit, Dios nin ã wutatjidih ít jepahap wut jĩ: “Chénewã jopwãdih ñi wãhú weemdih, jáap bácahdih bóodih túut nuumná”, Dios át niij wutap tajĩ. Pánih chãjna, ĩ weh jummat túttimah, nihat Dios ã wutatjidih ít chãj péanap wut jĩ.*

²⁵ Caán láa Dios naáwãtdih túi jepahni, Simeón wut jumni, Jerusalén tútchidih át jumup wut jĩ. Caán Diosdih túi wëini jumna, Dios ã wahni judíowãdih túi ubni pínahdih páina át chãjap wut jĩ. Caandih Túini Espiritu ã wëpat búdí át jumup wut jĩ. ²⁶ Pánih jumna, nin pah caandih átát niij jéihyanap wut jĩ: “Ma wanat pínah jãtih Dios ã wahni Cristo, ãih cãacwãdih túi ubni pínahdih meémboó ma enbipna caá”, át niijíp wut jĩ. ²⁷ Pánihna, caandih Dioih muuná Túini Espiritu át bejat tútup wut jĩ. Joséwã Jesúsdi ĩ ub waad béjehchah, Dios ã wutatji pah chãjat túut niijná,

Simeón queétdih át jwãáap wut jĩ. ²⁸ Pánih jwãáhnt, Túini Espiritu caandih ã jéihyanachah, wébít dih át ub túuhup wut jĩ. Ub túuhnt, nin pah Diosdih át niij wëi naáwãp wut jĩ:

²⁹⁻³⁰ “Maá, meém ma niijátji pahjeh míh cãacwãdih túi ubni pínahdih ma wahnidih buu wã enna caá. Weém, meemdih teo wãhni, buu wã wunuchah, ã túibipna caá, buca.

³¹ Nihat cãacwã ĩ enechah, meém nindih mat wahap taga, cãacwã iiguipna ĩ bejat déedih ã túi ubat pínah niijná.

³² Nin tigaá nihat judíowã nihcannitdih ded pah Dios ã jumatdih ã jéihyabipna caá. Páant ã jéihyanachah, judío ã jumuchah jéihnt, bitaboó míh judíowãdih ĩ túi wëibipna caá”,* Simeón át niijíp wut jĩ.

³³ Páant ã niijíchah joinít, Joséwã búdí ít wëi jenah joyóp wut jĩ. ³⁴ Túttimah, Simeón queétdih wëinit, “Dios yeebdih ã túi chãja naáh”, niijnít, Mariãdih jwuh nin pah át jwáub niij naáwãp wut jĩ:

—Nin wã naáwãtdih ma túi joyoó. Nin wébít Dios ã wahni caá. Dawá judíowã caandih ĩ náahcatji peéh ĩ buudbipna caá. Obohjeéhtih, dawá bita judíowã caandih náahnt, ĩ túi jambipna caá. Caán Dios

* 2:23 Ex 13.2,12

* 2:24 Lv 12.6-8

* 2:32 Is 42.6; 49.6; 52.10

ã weñat pínahdih jéihyani
ã jumuchah yuhna, dawá
caandih yap yohnit, yeejép
ĩ naóhbipna caá. ³⁵ Nihat
cãacwã ded pah ĩ jenah
joyátdih jéihyani pínah Dios
nin wébítdih át wahap taga.
Obohjeéhtih, meémboó búdí
ma jġgahbipna caá, Simeón
caántdih át niijp wut jġ.

³⁶ Caanjġh beh wili Ana
wut jumnihbut mit jumap
wut jġ. Caántbut Dios
naáwátdih naóh yapanih wut
jġ. Caánt Fanuelji nuám,
Aserji juméná poómpdih bóli
wut jġ. Caánt jáap beh tóahnih
jumna, mit áa jumap wut jġ.
Obohjeéhtih, siete jópchijeh
caántdih bíbohnit, mijeéh bóo
át éemp wunap wut jġ. ³⁷ Pánih
éemp wunnih jumna, ochenta
y cuatro jópchi bíbohnit, Dioíh
muú díitboó mipġ jumap wut
jġ. Yeó jáap jumap pah, chei
jumap pahbut jeémp jwuhcan,
Diosdih mipġ wēi uúbh jáanap
wut jġ. ³⁸ Caán horadih
pohba Joséwã pebhna mit
juibínap wut jġ. Pánih juibí,
Jesúsdi h enna, Túini Espíritu
ã jéihyanachah, Diosdih mit
wēi naáwáp wut jġ. Dios
ã wahni, queétdih túi ubni
pínahdih judíowã ĩpġ páñap
wut jġ. Pánihna, Jesús ĩ
bidni ã jumapdih nihat queét
páinitdih mit naáwáp wut jġ.

*Nazaret tátchiboó ĩ jwúub
bejat*

³⁹ Joséwã nihat Dios ã
wutatji pah chãj péa, jwúub
bejnit, Belén tátchidih ĩt jum

jwuhap wut jġ. Túttimah,
Galilea baác ĩ jumniġi Nazaret
tátchina ĩt jwúub bejep wut
jġ.* ⁴⁰ ĩ wúúh túi behnit,
caolih júutíhniġeh jumna, Dios
ã weñat pínahdih át túi jéihyep
wut jġ. Pánihna, Dios caandih
túi wēi ennit, búdí át teo
wáacap wut jġ.

*Jesús doce jópchi ã
bíbohochah, Dioíh muúná
caandih ĩ numah bejat*

⁴¹ Oveja wúúhdih ĩ mao
jeémát yeó jáap, Pascua ĩ
niijní, paacánni pandihbut
ĩ jeémp wēi láa, Dios ã
wutatjidih jepahnit, nihat
judíowã jópchi jumap pah,
Jerusalén tátchidih ĩpġ míic
wáac juibínap wut jġ. Jesús
mánabut jópchi jumap pah
Jerusalénna ĩpġ aab béjep
wut jġ.* ⁴² Jesús doce jópchi
bíbohnit, caanbút ã mánajeéh
át bejep wut jġ. ⁴³ Pánih
juibínit, ĩ wēi jeémát ã
beedéchah, ĩ chéenwã bíicdih
Joséwã Nazaret tátchina
ĩt jwúub dei bejep wut jġ.
Obohjeéhtih, ã mána ĩ jéihcah
yuhna, Jesús Jerusalénboojéh
át chãwáp wut jġ. ⁴⁴ “Dawá
jwġ bejchah, jwġ wúúh jwġ
déewãjeéh ã jumna nacaá”, ĩt
niġ jenah joyóp wut jġ. Páant
niġ jenah joiná, nihat yeó jáap
bejnit, cheyeh caandih ĩtih
bidip wut yah jġ. Obohjeéhtih,
ĩt bid juicáp wut jġ. ⁴⁵ Pánih
bid juicán, Jerusalén tátchina
bididih ĩt jwúub bejep wut jġ.

⁴⁶ Jerusalénna jwúub
juibínit, caanná ĩ wúúhdih

* 2:39 Mt 2.23 * 2:41 Ex 12.1-27; Dt 16.1-8

búdí ít bidip wat yah jī. Chéne yeó jáap tái bid, biíh yeó jáapdih ít bid juyáp wat jī, buca. Dioíh m^{uú} díitna Moisés ā wutatjidih bohénit cātíh chúudnit, queétdih joiná, úbh joí enna āt chājap wat jī. ⁴⁷Beh joinít, ā tái jepahachah, nihat caandíh joinít búdí ít joí wáhi bejep wat jī. ⁴⁸Pánihna, ā mána Dioíh m^{uuná} waád juibínit, caanná behnitjeéh ā chúuduchah ennit, queétbody búdí ít wáhi bejep wat jī. Páant ā chājachah ennit, ā ín nin pah mit níj úbh joyóp wat jī:

—¿Wúuhú, dépanih tiguaá jwiítidih páant ma nih chāj? Ma joyoó, ma íbijíh meemdíh búdí jwí bidip be. Meemdíh bid jaicán, búdí jwí náhni dahwanap be, mit níjíp wat jī.

⁴⁹ —¿Dépanih **tibeé weemdíh ñi bid?** ¿Wā ípíh m^{uú}boó ā náahatdih chājni wā jumatdih ñi jéihcannit beé? Jesús queétdih āt níj jepahap wat jī.

⁵⁰ Obohjeéhtih, ded pah ā níjátidih ít beh joicáp wat jī.

⁵¹ Caandíh bid joinít, Nazaret tútchina ít namah jwúub dei bejep wat jī. Caanná jwúub dei juibíniji behna, ā mánadih āpí tái jepahap wat jī. Obohjeéhtih, beh wili nihat páant ā chājatjidih búdí mipí jenah joyóp wat jī. ⁵²Jesús tái jéihnijeh āt behap wat jī. Páant ā jumuchah, Dios caandíh búdí āt wēi enep

wat jī. Cāacwābut biíc yoobó caandíh ít weñep wat jī.*

3

Juan Daabáni m^{uú} wihcapboó Dios naáwátidih ā naóh yapaat

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹⁻²Túttimah, Zacarías wúuh Juan behna, m^{uú} wihcapboó ā jumuchah, Dios caandíh āt jwíh naáwát tútup wat jī. Caán láa Roma tútchidih moón í maáh Tiberio César quince jópchi maáh āt jumup wat jī. Poncio Pilato Judea baácdih moón í maáh āt jumup wat jī. Herodes Galilea baácdih moón í maáh āt jumup wat jī. Á úud jeñé Felipe Iturea baácdih moón, Traconite baácdih moón biícidih í maáh āt jumup wat jī. Lisanas Abilinia baácdih moón í maáh āt jumup wat jī. Páant í maáh jumuchah, Anás Caifásbut sacerdotewā í maáta ít jumup wat jī. ³Caán láa, Juan m^{uú} wihcapboó ā jumuchah, Dios caandíh āt naáwát tútup wat jī. Pánihna, Dios ā naáwát tútuchah joinít, Juanboó Jordán muj pebh dei juibínit, āt táoh naóh jibip wat jī. Nin pah āpí níj naóh bohénap wat jī: “Ñi yéej chājatdih cádahnit, túniboodíh ñi tút n^{uuná}. Páant ñi tút n^{uuná}chah, Dios ñi yéejatdih ā yohbipna caá. Páant ñi chājachah, yeebdíh wā daabábipna caá, ñi yéejat yohat jútat pínah níj^{na}”, cāacwādih āt níjíp wat jī.

* 2:52 1S 2.26; Pr 3.4

⁴ Jon jãtìh Dios naáwãtdìh naóh yapani Isaiás, nin pah Juan ã chãjat pínahdìh ãt niúj naóh daacáp wut jĩ.

“Dios naáwãtdìh naóh yapani mũú wihcapboó jumni nin pah ã niúj ñaác bohébiþna caá: ‘Jwĩ Maáh ã jũúwát pínah jãtìh ñi yéej chãjatdìh cádah, túiniboodìh túut nũũmnít, caandìh ñi túi páñaá.

⁵ Det jĩgah náah jumnitdìh ã teo wáacþiþna caá. Obohjeéhtih, det “Weém nihat jéihni, dedé weemdìh jadhdat wihcan caá”, niúj jenah joinítidìh ã wēpatdìh jwĩ Maáh ã dúuc wáibiþna caá. Det biáboó jenah joinít ã jenah joyãtdìh ã yoobábiþna caá.

⁶ Pánihna, nihat cãacwã yoobópdiþ ã jenah joibiþna caá, iiguípna ã bejatji déedih Dios ã túi ubatdìh ã jéihyat pínah niijná’, ã niúj naóhþiþna caá”, Isaiás ãt niúj daacáp wut jĩ. (Is 40.3-5)

⁷ Dawá cãacwã Juan pebhna ãt juibínap wut jĩ, queétdìh Juan ã daabáát pínah niijná. ã pebhna juibínitdìh nin pah ãpĩ niúj naáwáp wut jĩ: * “¡Yeéþ yeena caá ñi chãjap! ¡Maiwã panihnit yeejéþwã jumna, peéh chãjat pínahdìh úum jweíhñitjeh caá! Obohjeéhtih, yeéþ ñi yéej chãjatdìh ñi cádahícat jíib, Dios yeebdìh ã

peéh chãjachah, ñi jéih jweicán niít. ⁸ Ñi yéejatdìh cádahnit, túiniboodìh túut nũũmát caá yeebdìh náahap. ‘Abrahamjidìh Dios ãt wēi enep wut jĩ. Pánihna, ã juiþmená jwĩ jumuchah, jwiítidihþut ã túi wēi enna caá’, ñi niúj jenah joiná yah caá. Obohjeéhtih, pánihcan caá. Yeejéþ ñi chãjachah ennit, ã wēican caá. Ñi joyoó. Dios náahna, Abrahamji ã juiþmená pah nin jee dáhnadìh ã jéih túut nũũmná caá.* ⁹ Wápchi mínah ãih wápchidìh en dawát pah, yeebdìhþut Dios ã en daoná caá. Biquí nahna yeejéþ ã quehechah enna, tib yohñit, ãih náatnadihþut ã þud yohþiþna caá. Pánih péanit, caan náhdìh, ãih náatnadihþut ã cáo yohþiþna caá. Páant ã chãjat pah mũntih, yeejéþ ñi chãjachah enna, Dios yeebdìhþut iiguípna ã wahþiþna caá”, Juan ãt niújip wut jĩ.*

¹⁰ Páant ã niújichah joinít, cãacwã Juandìh nin pah ãt niúj úubh joyóp wut jĩ:

—¿Ded pah tigaá jwĩ túut nũũmbí? ãt niújip wut jĩ.

¹¹ —Ded chéne yégueh chóo bíbohni yégueh wihcannidìh ã wũhu naáh. Jeémát bíbohniþut jeémát wihcannidìh ã wũhu naáh, queétdìh ãt niúj jepahap wut jĩ.

¹² Romanowã maáta ã úubát túutni dinerodìh úubh wũhñitþut daabáát túut niijná, Juan pebhna juibínit, nin pah ãt niúj úubh joyóp wut jĩ:

* 3:7 Mt 12.34; 23.33

* 3:8 Jn 8.33

* 3:9 Mt 7.19

—¿Bohéní, jwiítboó ded pah tigaá jwĩ túut nuumbí? Ít niijíp wut jĩ.*

13 —Ñi maáta í wutat pah bóojeh ñi úúbáp. Chah ñi úúbatdih ñi cádaahaá, queétdih át niijíp wut jĩ.

14 Biquína soldadowábut caandih nin pah ít niij úúbh joyóp wut jĩ:

—¿Jwiítbut ded pah tigaá jwĩ túut nuumbí? Ít niijíp wut jĩ.

—Biíh pah bóonadih en ñinahnit, ñi dáuc wáica bojoó. Dawá láa núo náahna, cáacwādh yee naóh úumanit, nemat muúboó bejihcan í jíb chājatdih ñipí wutna caá. Páant ñi chājatdih ñi cádaahaá. Ñi tewat jíbdiyhew wēinit, ñi tewee, át niijíp wut jĩ.

15 Nihat judíowā Dios ā wahni queétdih túi ubni pínahdih ít bidip wut jĩ. Pánihna, Juan páant ā niijíchah joinít, queétjeh nin pah ít niij jenah joyóp wut jĩ: “¿Nin Dios ā wahni jwĩ páini naniít?” Ít niijíp wut jĩ. 16 Obohjeéhtih, Juan queétdih nin pah át niijíp wut jĩ: “Weém yeebdíh mahjihjeh wā daabána caá. Obohjeéhtih, wā túttimah jūóhni, chah wēpni ā jamna caá. Páant ā jamuchah jenah joinít, ‘Weém oboh jamni caá’, wā niij jenah joiná caá. Caánboó mahjih daabáát panihni, yeebdíh Túini Espíritu ā wēpatdih búdí ā wūhbiyna caá. Caán ā wēpat tuu iigát panihnijih ñi yéejatdih cáwat pah ā

chājbipna caá, jwúub yéej chājihatdih ñi jenah joiat pínah niijná. 17 Trigo teoni panihni caá. Áih chóonadih caóh caj péanit, caán tíbna yoobátdihjeh wuh wúúhboó jái yacnit, áih muúboó ā ámohbiyna caá. Obohjeéhtih, ā caóh cajni chóonaboodíh ā cáo yohbiyna caá. Páant ā chājat pah, wā túttimah jūóhni caandíh jepahnitdih ā túi ubbiyna caá. Obohjeéhtih, caandíh jepahcannitboodih iiguipna ā wahbiyna caá. Caán iigát dedé ā noón dubcan niít”, át niijíp wut jĩ.

18 Páant niijnít, biíh naawátjilhbut Juan cáacwādh apí bohénap wut jĩ, túut nuumnít, iiguipna í bejcat pínah niijná. 19 Galilea baácdih moón í maáh Herodes ā úd Felipe áa Herodíasdih ā dáuc wái áa jamatji peéh Juan át jūihñup wut jĩ. Nihat biíh yeejép ā chājatjidihbut át jūihñup wut jĩ. 20 Páant ā niij jūihñatji jíb Herodes Juandih joihcan, át nemat túutup wut jĩ. Pánih chājna, chah át yoób yéej bejep wut jĩ.*

*Juan Jesúsdi h ā daabáát
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)*

21 Nemat muúboó Herodes ā nemat pínah jātih, Juan cáacwādh ā daabánachah, Jesúsbut ā pebhna daabáát túutudih át juibínap wut jĩ. Páant ā daabáát túttimah, Jesús Diosdih ā úúbúchah, jeá át jéweah bejep wut jĩ. 22 Páant ā jéweah bejchah,

* 3:12 Lc 7.29 * 3:20 Mt 14.3-4; Mr 6.17-18

jop pah jígohni Túini Espíritu jeámant dei jūóhnit, caandíh ãt juí jaamáp wat jĩ. Páant ã juí jaamáchah, jeámant Dios Jesúsdih nin pah ãt niíj naáwáp wat jĩ:

—Meém wā wūúh, wā oini caá. Meemdíh búdí wā wēina caá, ãt niijíp wat jĩ.*

*Jesús ã nɯowā ĩ wūt
(Mt 1.1-17)*

23 Túini Espíritu ã dei jūúwát túttimah, Jesús treinta jópchi bíbohni, cāacwādih ãt bohé jwíhip wat jĩ.

Nit wat jĩ Jesús ã nɯowā: “José ã wūúh caá”, cāacwā ĩt niíj jenah joyóp wat yah jĩ.

José Elí ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

24 Elíboó Matat ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Matatboó Leví ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Levíboó Melqui ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Melquiboó Jana ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Janaboó José ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

25 Joséboó Matatías ã
wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Matatíasboó Amós ã
wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Amósboó Nahúm ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Nahúmboó Esli ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Esliboó Nagai ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

26 Nagaiboó Maat ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Maatboó Matatías ã
wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Matatíasboó Semei ã
wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Semeiboó Josec ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Josecboó Judá ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

27 Judáboó Joanán ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Joanánboó Resa ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Resaboó Zorobabel ã
wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Zorobabelboó Salatiel ã
wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Salatielboó Neri ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

28 Neriboó Melqui ã
wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Melquiboó Adi ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Adiboó Cosam ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Cosamboó Elmadam ã
wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Elmadamboó Er ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

29 Erboó Josué ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Josuéboó Eliezer ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Eliezerboó Jorim ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Jorimboó Matat ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

30 Matatboó Leví ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Levíboó Simeón ã wūúh
ãt jumup wat jĩ.

Simeónboó Judá ã wūúh

* 3:22 Gn 22.2; Sal 2.7; Is 42.1; Mt 3.17; Mr 1.1; Lc 9.35

ãt jumup wut jĩ.
 Judáboó José ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Joséboó Jonam ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Jonamboó Eliaquim ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 31 Eliaquimboó Melea ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Meleaboó Mena ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Menaboó Matata ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Matataboó Natán ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 32 Natánboó David ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Davidboó Isaí ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Isaíboó Obed ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Obedboó Booz ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Boozboó Sala ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Salaboó Naasón ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 33 Naasónboó Aminadab
 ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Aminadabboó Admin ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Adminboó Arni ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Arniboó Esrom ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Esromboó Fares ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Faresboó Judá ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 34 Judáboó Jacob ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Jacobboó Isaac ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.

Isaacboó Abraham ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Abrahamboó Taré ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Taréboó Nacor ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 35 Nacorboó Serug ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Serugboó Ragau ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Ragauboo Peleg ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Pelegboó Heber ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Heberboó Sala ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Salaboó Cainán ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 36 Cainánboó Arfaxad ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Arfaxadboó Sem ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Semboó Noé ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Noéboó Lamec ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 37 Lamecboó Matusalén ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Matusalénboó Enoc ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Enocboó Jared ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Jaredboó Mahalaleel ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Mahalaleelboó Cainán ã
 wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 38 Cainánboó Enós ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Enósboó Set ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.
 Setboó Adán ã wũúh
 ãt jumup wut jĩ.

Adánboó Dios wũúh,
ã jwíih chãjniji,
ãt jumup wut jĩ.

4

*Nemépwã ã maáh Jesúsdiã ã
yéjajhat*

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹⁻² Juan Jesúsdiã ã daabánachah, Túini Espíritu caandíh ã yáwachah, Jesús Jordán mujmant ãt jwũub aab béjep wut jĩ. Jwũub aab béjnit, Túini Espíritu caandíh mũú wihcapboó ãt namah bejep wut jĩ. Caánboó cuarenta yeó jáap ã jumuchah, Satanás, nemépwã ã maáh, caandíh ãtih yeejép chãjat túutap wut yuh jĩ. Páant bóí yeó jáap caánboó jumna, Jesús jeémpan, nũgúp wũna ãt chãjap wut jĩ.

³ Páant ã nũgúp wũnuchah jéihnit, Satanás caandíh nin pah ãt niij naáwáp wut yuh jĩ:

—Meém Dios wũúh jumna, can jee dáhdih “Pan dah ma jumúú”, ma niijí, ãt niijíp wut jĩ.

4 —Páant wã chãjcan niít. Dios naáwátdih naóh yapani nin pah ãt niij daacáp tajj:

‘Jeémátdihjeh pohba ã jeéméchah, cãacwãih caolih túi booni panihni ã jumcan niít’, ãt niij daacáp tajj, *(Dt 8.3)*

Jesús Satanásdiã ãt niij jepahap wut jĩ.

⁵ Páant ã niij jepahat túttimah, jap bóo jeená Jesúsdiã Satanás ãt namah

púuh laab béjep wut jĩ. Caán jeejina púuh laab jubínit, niãt cãacwã ã jumap yoobó Jesúsdiã ãt júutap wut jĩ. Niãt biícdiã ñãáp jígho, ãt bũdáh bejep wut jĩ. ⁶ Pániã júutnit, nin pah caandíh ãt niijíp wut yuh jĩ:

—Niãt baácboó jumnit ã maáh wēpat weemdíh wũhniji caá. Ded wã wũhíhndih wã jéih wũhna caá. ⁷ Pániãna, meém bódiã caj yoh ñajnit, ‘Meém niãtdih chah maáh caá’, weemdíh ma niijíchah joinít, niãt ã maáh wēpatdih meemdíh wã wũhbipna caá. Niãt míih píãh ã jumhbipna caá, Satanás Jesúsdiã ãt niijíp wut jĩ.

8 —Páant wã chãjcan niít. Dios naáwátdih naóh yapani nin pah ãt niij daacáp tajj:

‘Ma Maáh Diosdihjeh wēinit, ã wutátdihjeh ma jepahá’, ãt niij daacáp tajj, *(Dt 6.13)*

Jesús Satanásdiã ãt niijíp wut jĩ.

⁹ Páant ã niiját túttimah, Jerusalén tútchina Dioíh mũúboó Satanás Jesúsdiã ãt namah bejep wut jĩ. Dioíh mũú jap bóo mũú wát jĩ. Caanná namah jubínit, Satanás caán mũú chah jap bóo jumni waolí beo nah yapatboó Jesúsdiã ãt ñũhat túutap wut jĩ. Pániã ñũhat túutnit, nin pah ãt niij naáwáp wut yuh jĩ:

—Meém Dios wũúh jumna, meemdíh ã wapat píãhdih júutat túut niijná, ninmant ma

ñaáp jéen bejeé. ¹⁰ Davidji nin pah ã niij daacátjidih ma túi náhninaá:

‘Dios áih ángelwādih meemdih ã en dawát túutbipna caá.

¹¹ Pánihna, meemdih i jíponih teobipna caá, jee dáhboó míih jítcha ã buug lájcat pínah niijná’, át niij daacáp tajī, (Sal 91.11-12)

Satanás caandih át niijp wut jī.

12 — Páant wā chājcan niit. Nin pah Dios naáwátdih naóh yapani át niij daacáp tajī:

‘Ñi Maáh Dios ã niijátjidih “¿Yoobópdih niit?” niij jéihíhna, caandih ñi chājat táutca bo-joó’, át niij daacáp tajī, (Dt 6.16)

Jesús caandih át niij jepahap wut jī.

¹³ Pánih yee naóh péanit, Satanás Jesúsdi cādah jwáub bejnit, ã jwáub yéjeaat pínah yeó jáapdih át páñap wut jī.

Galilea baácđih moondih Jesús ã bohé jwíihat

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Páant Satanás ã chājat túttimah, Jesús Galilea baácna jwáub juibínit, Túini Espíritu búdí ã wēpatjīh át táoh bohé jwíihp wut jī. Páant ã bohéat doonádih cáacwā íť naóh peetép wut jī. ¹⁵ Pánih táoh bohénit, judíowā íť bohéat munná waadníť, queétdih āpī bohénap wut jī. Páant Dios naáwátdih ã bohénachah, nihat caandih joinít íť wēi naáwáp wut jī.

Nazaret túťchiboó Jesús ã jwáub juibíat

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Pánih bohé jibnit, Nazaret, ã behni túťchina át jwáub juibínap wut jī. Pánih jwáub juibínit, judíowā íť chooát yeó jáapdih, āpī chājat pah caanbút íť míic wáacat mūdih át waadáp wut jī. Pánih waád juibí chúdniiji ñah ñuh bejnit, Dios naáwátdih en naáwát túut niijná, naóhniť íť ñuhupna át juibí ñuhup wut jī. ¹⁷ Caanjīh ã juibí ñuhuchah, Isaías ã daácni tólihjidih íť wāhup wut jī. Pánihna, caán tólihdih pah teonit, ã naáwát pínahdih bid jwinít, nin pah át niij en naáwáp wut jī:

18 “Wā Maáh Dios Túini Espíritu ã wēpatdih weemdih búdí ã wāhup be, cáacwādih wā teo wáacat pínah niijná. Pánih wāhniť, jīgah náah jumnit panihnitdih áih túini doonádih ã naáwát túutap be. Chéonit panihnitdih ã watat pínah doonádihbut ã naáwát túutap be. Jéih encannitdih ã booat túutap be, íť jéih enat pínah niijná. Ni-hat cáacwā wēicannit, yeejép yapnitdihbut ã teo wáacat túutap be.

19 Pánihna, ‘Buu jwah caá, Dios jīgah ennit, cáacwādih búdí ã teo wáac jwíihbipna caá’, weemdih ã niij naáwát túutap be,

Isaías át niij daacáp tajj”, (Is 61.1-2a)

Jesús át niijíp wut jĩ.

20 Pánih en naóh péanit, caán tólihdih jwúub nah teo, sacerdotedihi jwúubaniti, át jwúub chúudup wut jĩ. Páant ã chãjachah, nihat caánboó jamnit ãt en ñuunúp wut jĩ.

21 Pánih chúudnit, Jesús queétdih nin pah át niij bohé jwíhip wut jĩ:

—Páant ã niij daacátji buu caá buca ñi cãtĩh ã yapap. Weemdih caá páant át niij daácjip taga, át niijíp wut jĩ.

22 Páant ã tái naáwáchah joinít, nihat caandih wẽi naóhna yuhna, búdí ãt wáhi bejep wut jĩ. Pánih wáhi bejnit, nin pah ãt míc niij úabh joyóp wut jĩ:

—¡Joyó buca! ¿Nin José wúhjhẽh nihtan niit? ãt míc niijíp wut jĩ.

23 Páant ã míc niij úabh joyóchah joinít, nin pah Jesús queétdih át jwúub niij naáwáp wut jĩ:

—‘Cohniá, ma míc cohoó’, jwĩ míc niiját pah weemdih ñi niijmí nacaá. ‘Capernaum tátchiboó ma wẽp chãjat pah mantih ninjĩh ma behni tátchiboobát biic yoobó ma chãjaá, Dios meemdih ã wahatdih jwĩ jéihyat pínah niijná’, weemdih ñi niijná yuh caá. 24 Obohjeéhtih, ñi joyó. Ded Dios naáwátdih naóh yapanidih ã pebh jamnitboó ãpĩ joíhtan caá.

Pánihna, yeéb weemdihbut biic yoobó ñi joíhtan niit.*

25 Dios naáwátdih naóh yapani Elíasji jum láa, biic peihcanni jópchi tái beéd, biih jópchi tacdih mah buugcán, nuugúp láa, Israel baácboó dawá éemp wannit yaádh ãt jamap wut yuh jĩ.* 26 Obohjeéhtih, ñi nuowã Diosdih ã jepahcatdih jéihnit, biih baácdihi bóli éemp wannidih teo wáacat túut niijná, Dios Elíasdih át wahap wut jĩ. Pánihna, Sidón tátchi pebh Sarepta tátchibitdih bólidihjeh át teo wáacap wut jĩ.* 27 Dios naáwátdih biih naóh yapani Eliseo jum láabut Israel baácboó dawá bácah moópniit ãt jamap wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, ñi nuowã Diosdih ã jepahcatdih jéihnit, queétdih booaat túutcan, Naamán Siria baácdihi bóodihjeh Eliseodih át booaat túutap wut jĩ.* Páant caán láa ã jepahcat pah, buu yeebbát weemdih ñi jepahcan niit, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

28 Páant ã niijíchah joinít, nihat caanjĩh chúudnit tabit ãt ãjip wut jĩ. 29 Pánih ãj ñah ñuh, Jesúsdihi teonit, ã míc wáacat muumánt caandih ãt wái bac bejep wut jĩ. Nazaret tátchimant wái bac bejnit, tátchi jwẽejdih bóo jeé túlahna ãt ab bejep wut jĩ, caandih too yoh yac bojat túut niijná. 30 Obohjeéhtih, Jesúsboó queét cãtĩh tac púud

* 4:24 Jn 4.44 * 4:25 1R 17.1 * 4:26 1R 17.8-16 * 4:27 2R 5.1-14

ñuhnit, biáboó át bejep wut jĩ.

Judíowã ĩ míc wáacat m̄uúboó nemép jumnidih Jesús ã booaat

(Mr 1.21-28)

31 Nazaret tátchimant Jesús dih ĩ bacaat táttimah, Capernaum tátchina át dei bejep wut jĩ. Capernaum tátchibut Galilea baácdih bóo tátchi wut jĩ. Capernaum tátchina dei juibínit, chooát yeó jáapdih judíowã ĩ míc wáacat m̄uúná át juibínap wut jĩ. Caán m̄uúdíh waád juibínit, caanjĩh jumnitdih Dios naáwátdih át bohénap wut jĩ. 32 Pánihna, ã wēp bohénachah, búdí ĩt joí wáhi bejep wut jĩ.*

33 Caanjĩh ch̄úndnit biícdih, nemép jumnibut át jumap wut jĩ. Pánihna, Jesús ã bohénachah joinít, nin pah át niúj ñaacáp wut jĩ:

34 —¡Ayó! Jesús, ¡Nazaret tátchidih bóo jwiítdih tac b̄uugáca bojoó! ¿Jwiítdih dedé tigaá ma ch̄ãjbi? ¿Yoh bacanadih nit beé ma j̄úwáp? Weém meemdíh wã jéihna caá. Dios ã wahni, chah túini caá meém, Jesús dih át niúj ñaacáp wut jĩ.

35 —¡Ma **laihca bojoó!** ¡Caandíh cádahnit, ma bac bejeé! Jesús nemépdih át niijíp wut jĩ.

Páant ã niúj wutuchah joinít, cáacwã cátiñ nemépboó caandíh duó b̄uugnít, át bac bejep wut jĩ. Pánih duó b̄uugná yuhna, caán newédih át yéejacap wut jĩ. 36 Páant

Jesús ã ch̄ãjatdih nihat cáacwã búdí ĩt en wáhi bejep wut jĩ.

—¡En yuh buca! ¡Ñ naáwát wēpép caá! ¡Ñ naáwáchahjeh, nemépwã yuh buca caandíh ĩ jepahna caá! ĩt míc niijíp wut jĩ.

37 Jesús páant ã ch̄ãjatdih nihat Capernaum tátchi pebh jumnit ĩt míc naóh peetép wut jĩ. Búdí át wát yáanap wut jĩ.

Simón Pedro ã ch̄udhdih Jesús ã booaat

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Páant ã ch̄ãjat táttimah, judíowã ĩ míc wáacat m̄uúmant Jesús wã ĩt bac bejep wut jĩ. Bac bejnit, Simóníh m̄uúná ĩt juibínap wut jĩ. Caanná ĩ waád juibínachah, mi índih tubit ã pahachah, Simón áa Jesús dih mit naáwáp wut jĩ. Páant tubit ã pahachah, mit lajap wut jĩ. “Caántdih ma booanaá”, caán m̄uúdíh jumnit Jesús dih ĩt niijíp wut jĩ. 39 Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús mi pebh juibí ñuhnit, **“Ma yayaá”**, pahatdih át niijíp wut jĩ. Páant ã niijíchahjeh, pahat át dúucup wut jĩ. Páant ã dúucuchah, ñah ñuhnit, ĩ jeémát pínahdih mit cáagap wut jĩ.

Dawá w̄unnitdih Jesús ã booaat

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Tõo ñáh j̄úwáchah, dawá tubép ch̄úhñitdih Jesús pebhna ĩt ub juibínap wut jĩ. Dawá mácah wunat queétdih át jumap wut jĩ. Nihat ĩ ub juibínit w̄unnitdih Jesús át teo jáha booanap wut

* 4:32 Mt 7.28-29

jī. ⁴¹ Dawá nemépwādhbut āt bacat túutap wut jī. Páant ā bacat túutachah,

—jMeém Dios wūh caá! tabit it niij ñaacáp wut yuh jī.

Obohjeéhtih, Jesús queédih jīhnit, “Dios ā wahnī caá”, āt niiját túutap wut jī.

Jesús Galilea baácboó ā bohéjibat

(Mr 1.36-39)

⁴² Daa jūwūchah, ā lípdih wúbát túut niijná, Jesús cāac wihcapboó āt bejep wut jī. Obohjeéhtih, cāacwā caandíh bid bejnit, it jwāáap wut jī. Jwāáhnit, caandíh íjeéh jummat náahna, it chāwát túutap wut yuh jī.

⁴³ —Ñijeéh wā jéih chāocán caá. **Biíh tátchinadih moondíhbut Dios ā maáh jummat doonádih weemdíh naáwát caá náahap. Páant naáwát pínah niijná, Dios weemdíh ā wahap be,** Jesús queédih āt niijíp wut jī.

⁴⁴ Pánihna, nihat Galilea baácboó jib bejnit, judíowā ī míic wáacat mūnā waadnít, Jesús āpī bohénap wut jī.

5

Queej júut maonitdih ājeéh Jesús ā bejat túutat

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Biíh yeó jáap, Jesús Genesaret íim jwējdih ñuhnit, dawá cāacwādh Dios naáwádh naóhna āt chājap wut jī. Caán ā bohéádh búde jóíhna, Jesúsdh it tóo péenap wut jī. ² Páant tabit caandíh

ī tóonachah, Jesús chéne búde jááj chóonadih āt enep wut jī. Caanjíh queej júut maonit ī aabní chóona āt pahap wut jī. Queét íih jááj chóona pebh íih ñhonádih chocna it chājap wut jī. ³ Pánihna, bíic chóodih Jesús āt waadáp wut jī. Caán chóo mínah Simón wut jī ā wūt. Caán chóodih waadnít, **“Weemdíh chibít ma tóo púud baca pahanaá”,** āt niijíp wut jī. Páant ā tóo púud baca pahanachah, Jesús caán chóodih chúudnit, cāacwādh āt bohénap wut jī.*

⁴ Pánih bohé péanit, nin pah Jesús Simóndih āt niijíp wut jī:

—**Íim tac yoób púud bac bejnit, queejwādh mawat túut niijná, ñíih ñhonádih ñi yoh báahanaá,** āt niijíp wut jī.

⁵ —Bohéni, nihat chei jwí júut mawachah yuhna, queejwā ī wihcan beé. Obohjeéhtih, páant ma niijíchah joinít bácah, jwíh ñhonádih jwí yoh báaha enmi caá, Simón āt niijíp wut jī.*

⁶ Páant niij péa, íim tac yoób púud bac bejnit, íih ñhonádih it yoh báahanap wut jī. Páant ī yoh báahanachah, dawá yoobát queejwā waadná, íih ñhonádih boloh wáina it chājap wut jī.* ⁷ Páant ī boloh wáyachah ennit, ī pej jumnit queét pebh pahnitdh Simón āt ejep wut jī: “jwiít dih ñi teo wáac jūwú!” āt niijíp wut jī.

Pánih teo wáacadih jubínit, chénat pah chóo queejwādh it ab yac yáwanap wut jī.

* 5:3 Mt 13.1-2; Mr 3.9-10; 4.1 * 5:5 Jn 21.3 * 5:6 Jn 21.6

Dawá queejwã jumna, ñih jãáj chóona át daábíhip wut jĩ.

8-10 Páant dawá queejwãdih ennit, Jesús ã wēpatdih jéihna, Simón búdí át úumup wut jĩ. Pánih úumna, Jesús pebh bódicha caj yoh ñajnit, Jesúsdihi nin pah át niijíp wut jĩ:

—Maá, meém chah wēpni, túini caá. Obohjeéhtih, weémboó yéejni caá. Pánihna, meemdíh wã úumuchah, biáboó ma bejeé, át niijíp wut jĩ.*

—Ma úumca bojoó! Búu meém queejwãdih bid jwuhni caá. Obohjeéhtih, meemdíh wã túut núumúchah, queejwãdih ma bidat pah muntih, cáacwãboodíh bidnit, wíh doonádih ma naóhbiipna caá, weemdíh jepahna, wíhwã ñ jumat pínah niijná, Jesús caandíh át niijíp wut jĩ.

Simón ã úumat biíc yoobó ã pej jumnitbut ñt úumup wut jĩ. Santiago, Juan wut jĩ ã pej jumnit. Queét chénewã Zebedeo weh wut jĩ. 11 Pánihna, jwúub ñáan juibínit, queét nihat ñih tewatdih cádahnit, Jesúsjeéh ñt bejep wut jĩ.

Bácah moópniidih Jesús ã booaat

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Jesús biíh tátchiboó ã jumuchah, bácah moópni ã pebh át juibínap wut jĩ. Pánih juibíni Jesúsdihi ennit, ã wēpatdih jéihna, páah yoh ñajnit, nin pah át niij úubúp wut jĩ:

—Maá, ma booaíhna, weemdíh ma jéih booana caá, át niijíp wut jĩ.

13 Páant ã niijíchah joinít, Jesús caandíh teo jáhanit,

—**Júu! Wēnit, meemdíh wã booana caá,** át niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchahjeh, moopát nihat át ñuumáh bejep wut jĩ. 14 Pánihna, Jesús caandíh nin pah át wēp niij naáwáp wut yuh jĩ:

—**Bitadih naóhcanjeh, sacerdotedih míh bácah ã jwúub ñuumátidih jútudih ma bejeé. Moisés ã watatji pah sacerdotewã ñ cáo wáhat pínah niijná, chéne jopwãdih ma wáhuú, Dios meemdíh ã booaatjidih ñ jéihyat pínah niijná,*** át niijíp wut jĩ.

15 Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joiná yuhna, bejnit, dawá cáacwãdih át naóh peetép wut jĩ. Páant Jesús ã chájat dooná chah át wát yáanap wut jĩ. Caán doonádih joinít, ã naáwátidih joyát túut niijná, ñ wunatdihbut ã booaat pínah niijná, dawá ã pebhna ñpĩ wáac juibínap wut jĩ. 16 Obohjeéhtih, Jesús cáac wihcapboó, ã ípdihi úubúdihi ñpĩ bejep wut jĩ.

Jéih yoocannidih Jesús ã booaat

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Biíh yeó jáap Jesús cáacwãdih ã bohénachah, fariseowã, Moisés ã watatjidih bohénitbut ñt joí chúudup wut jĩ. Queét Galilea

* 5:8-10 Job 7.19-20; Sal 39.13; Is 6.5

* 5:14 Lv 14.1-32

baácmant, Judea baácmant, Jerusalén tútchimantbut bejnit, ítát juibínap wut jĩ. Jesús ã bohénachah, dawá joiná ít chãjap wut jĩ. Dios cãacwãdih booaat wēpatbut Jesúsdihi búdei át jumap wut jĩ. ¹⁸ Páant ã bohénachah, biquína neoná jéih yoocannidih ã lajat chóojĩh Jesús pebh ítih beo waad béj jwejíhip wut yah jĩ. ¹⁹ Obohjeéhtih, dawá muúdíh ĩ yáo yapachah ennit, chah bóo coahna caandih ít beo púuh laab béjep wut jĩ. Pánih púuh laáb juibínit, biquína jeé naanádih ab jwej, ít chãjnit, jéih yoocannidih ã lajat chóojĩh Jesús pebh ít cádah deyanap wut jĩ. ²⁰ Pánihna, caán ã booaat wēpatdih ĩ jenah joyátdih jéihnit, Jesús caán jéih yoocannidih nin pah át niijíp wut jĩ:

—**Ma yéejatdih wã yohna caá**, át niijíp wut jĩ.

²¹ Páant ã niijíchah joinít, Moisés ã wutatjidih bohénit, fariseowãbat újnit, queétjeh nin pah ít niij jenah joyóp wut jĩ: “¿Dedé cãac tigaá nin? Diosjeh yéejatdih ã jéih yohna caá. Pánihna, ninboó cãacjeh jumna yahna, ‘Ma yéejatdih wã yohna caá’, niijná, ‘Dios wã jumna caá’, niij yeena caá ã chãjap”, queétjeh ít niij jenah joyóp wut yah jĩ.

²²⁻²⁴ Páant ĩ niij jenah joyóchah jéihnit, Jesús queétdih nin pah át niij naáwáp wut jĩ:

—¿Dépanih **tigaá páant yeejép ñi niij jenah joí? ‘Ma yéejatdih wã yohna caá’, wã**

niijíchah joinít, weemdíh jéihcan yahna, ‘Yeeni caá’, ñi niij jenah joiná caá. Obohjeéhtih, ‘Ma ñah ñuuhú. Ma ñajatdih abnit, ma yáac chũi bejeé’, wã niijíchah, caán ã bejchah ennit, wã niiját yoobópdih ã jummatdih ñi jéihbipna caá. Pánih jéihna, yéejat yohat wēpat wã bíbohatdihbut ñi jéihbipna caá. Weém nihat cãacwã úud jeñé, Dios ã wahni nin baácdih moondíh jéih booanit, ĩ yéej chãjatdihbut wã jéih yohna caá. Páant wã jéih yohatdih yeéb ñi jéihyat pínah niijná, nin pah wã chãj jéutbipna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Páant niij péanit, jéih yoocannidih nin pah át niijíp wut jĩ:

—**Ma ñah ñuuhú. Ma ñajat chóodih abnit, míh muúboó ma jwúub bejeé,** Jesús caandih át niijíp wut jĩ.

²⁵ Páant ã niijíchahjeh, nihat ĩ enechah, jéih yoocanniji ñah ñuh, ã ñajat chóodih abnit, áih muúboó át jwúub bac bejep wut jĩ. Pánih bejnit, Diosdih búdei át wēi naáwáp wut jĩ.

²⁶ Páant ã bac bejchah, nihat en wáhi bej, búdei jenah joinít, queétbut biíc yoobó Diosdih ít wēi naáwáp wut jĩ.

—¡En yah buca! Búdei náhniat pínahdih buu jwĩ enna caá, ít míic niijíp wut jĩ.

Jesús Levídih ã jũúwát tútat

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Pánihat túttimah, Jesús wã caán tútchidih jumnitji bac

bejnit, biih tútchina ït bejep wut jĩ. Caán ï bejni namá jwějdih Leví wut jumni ã tewat tólihboó át cháudap wut jĩ. Caán Romanowã maáta ï úbát túttni náodih úbh wãhni át jumap wut jĩ. Pánihna, Leví dih ennit, nin pah caandih Jesús át niijp wut jĩ:

—**Wãjeéh ma péé jũwá,** át niijp wut jĩ.

²⁸ Páant ã niijchah joinít, ñah ñah, ãih tewatdih cádahnit, Jesúsjeéh át bejep wut jĩ.

²⁹ Pánihat túttimah, Leví ãih muúboó Jesúswãdih át numah jeémép wut jĩ. Caán ã nihat pah dawá náodih úbh wãhndih, bita ã chéenwãdihbut át numah jeémép wut jĩ. ³⁰ Páant Jesúswã ïjeéh ï jeéméchah ennit, fariseowã, Moisés ã wutatjdih bohénitbut queédih ït ïjip wut jĩ. Íjnit, Jesús ã bohéndih nin pah ït niij jãihñap wut jĩ:

—¿Dépanihna queét dinero numnítjeéh, yéej chãjnitjeéhbut jeémp babh tigaá ñi chãj? ït niijp wut jĩ.*

³¹ Páant queédih ï niijchah joinít, Jesúsboó nin pah át niij jepahap wut jĩ:

—**Tubáp chũhcannit cohnidih ïpĩ bidcan caá. Wunnitjeh caá caandih ï bidip.** ³² Pánihat pah ‘**Weém yéejat wihcanni caá,** niij jenah joinít, teo wáacni pínahdih ïpĩ bidcan caá. **Obohjeéhtih, ‘Wã yéejatdih jĩgahnit, wã tút nuúmihna**

caá, niij jenah joinít caá teo wáacni pínahdih ï bidip. Pánihna, ‘**Yeejépwã caá jwiít,** niij jenah joinít dihjeh teo wáacadih wã jũwáp be, ï yéej chãjatdih jĩgahnit, táiniboodih ï tút numát pínah niijná, Jesús át niijp wut jĩ.

Jeémp jwuhcatdih Jesúsdih ï úbh joyát

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Páant queédih ã niijat túttimah, queét Jesúsdih nin pah ït jwuhb niij úbh joyóp wut jĩ:

—Dios ã wutat pah jwĩ nuowã ïpĩ jeémp jwuhcap jĩ. Juan ã bohénitbut, fariseowã ï bohénitbut páant ï chãjna caá. ¿Dépanihna ma bohénitboó páantjeh ï jeémp? ït niij úbh joyóp wut jĩ.

³⁴ —**Nin pah caá ã jumap: Téihya chéoni ã numah jeémpnit biíc dih ã jum jwuhchah, jĩgahcan, ïpĩ táu wěi jeémpna caá. Páant tigaá, wãjeéh jum jwuhna, wã bohénit ï táu wěi jeémpna caá.**

³⁵ **Obohjeéhtih, bita caandih ï ub bejat túttimah, ã chéenwã jĩgahnit, ï jeémp jwuhcan niít. Pánihat pah bita weemdih ï ub bejat túttimah bácah, wã bohénitjeéh wã wihcah, queébut ï jeémp jwuhcan niít,** Jesús queédih át niij jepahap wut jĩ.

³⁶ Ded pah jwĩ jeémp jwuhcatdih jwĩ nuowã ï wutatdih, ãih jáap bohéatjĩh

fariseowã ï widíhichah enna, Jesús queétdih nin pah át jwúub niij bohénap wut jĩ:

—Jáap yégueh **chóo** **chocca naáh chóojĩh máa yégueh chóodih nah wai búudhdát ã náahcan caá. Páant ñi chãjachah ni-hna, caandíh ñi chocat tãttimah, jiint bejna, máa chóodih chah áta yewa tagaá. Páant tigaá, jwĩ nuowã ï naáwãtjidih, wĩh jáap bohéatjĩh wid naóhcat caá náahap.** ³⁷ Pánihat

dée, pah jwuhcanni iguĩh macdih nuñáp chóojĩh ï chãjniji máa wuh wúúhdih yáacat ã náahcan caá. Páant ñi yáacachah nihna, iguĩh mac pahna, máa wuh wúúh jéih yúuhcan, áta yewah bej tagaá. Páant ã yewechah, chénat pah áta buud tagaá. ³⁸ Pánihna, jáap macdih, jáap wuh wúúhboó yáacat caá náahap. Páant ñi yáacachah, iguĩh mac, caandíh yáacni chóobut ã túi jumbipna caá.

³⁹ Obohjeéhtih, ded máa iguĩh macdih ã babhbat tãttimah, pah jwuhcanni macdih babhbíhcan, ‘Máa mac chah táini beé’, ã niijbípna caá. Pánihat pah cãacwã wã jáap bohéatdih náahcan, ‘Jwĩ nuowã ï bohéatjiboó chah ã táyap be’, ï niijbípna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

6

Chooát yeó jáapdih ded pah

ĩ chãjat pínahdih Jesús ã bohéat (Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Biic chooát yeó jáapdih Jesús ã bohénitdih bohé bejna, trigo wáapdih át numah chóop yap bejep wut jĩ. Pánih bejna, ã bohénit trigodih úucnit, áih chóodih jéqué yohnit, ït jeémp bejep wut jĩ.* ² Páant ï chãjachah ennit, biquína ïjeéh bejnit fariseowã ïjnit, Jesúsdihi nin pah ït niij jãihñap wut jĩ:

—¿Dépanih tigaá jwĩ chooát yeó jáapdih yuhna, ma bohénit ï teo? Pánih teona, Dios ã wutatdih yap yohna caá ï chãjap, ït niijíp wut jĩ.

³⁻⁴ Páant ï niijíchah joinít, “Wã bohénit ï yap yohcan caá”, niiját túut niijná, Jesús queétdih nin pah át niij jepah wut jĩ:

—Davidji ã bohénit biicdih nuugáp wanna, Dioíh muuná waadnít, sacerdotewã Diosdih ï wãhniji pandih át jeémép wut jĩ. Pánih jeémpna, ã bohénitdihbut át wãhap wut jĩ. Obohjeéhtih, caán pan sacerdotewãjeh ï jeémát pínah át jumap wut jĩ. Dios wutna, bitadih caán pandih át jeémát túutcap wut jĩ. ¿Davidwã páant ï chãjatjidih Dios naáwãtdih ï daacni núodih ñi bohécannit jĩ? Caán pandih ï jeéméchah yuhna, Diosboó ‘Ñi túi chãjcan beé’, át niijcáp tajĩ.* Pánihat pah, buu nin trigodih úuc jeémpna, wã bohénitbut

* 6:1 Dt 23.25

* 6:3-4 1S 21.1-6

* 6:3-4 Lv 24.9

Diosdih ï yap yohcan caá.*

⁵ **Weém, nihat cãacwã úd jeñé, chooát yeó jáapdih ded pah ï chãjat pínahdih wã jéih wutna caá,** Jesús queétdih át niijíp wut jï.

Téihya ágahnidih Jesús ã booaat

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Biñ chooát yeó jáapdih Jesús judíowã ï míc wáacat munná waadnít, ã bohénachah, caandíh joinít cãacwã cãtíh téihya ágahni át jumap wut jï. Æih jéihyepmant bóo mäj nah át ágahap wut jï.

⁷ Moisés ã wutatjidih bohénit, fariseowãbut Jesúsdiñ ït en ñunúp wut jï. Chooát yeó jáapdih yuhna, Jesús téihya ágahnidih ã booaachah, caandíh naóh yacat túut niijná, eníhna ït chãjap wut jï. ⁸ Obohjeéhtih, Jesús páant ï jenah joyátdih jéihnit, téihya ágahnidih nin pah át niijíp wut jï:

—**Ñah ñuhnít, nit cãtíh ma juí ñuhú,** át niijíp wut jï.

Páant ã niijíchah joinít, ñah ñuhnít, queét cãtíh át juibí ñuhap wut jï. ⁹ Pánihna, caandíh naóh yaquíhñitdih nin pah át niijíp wut jï:

—**Yeéb ñi jenah joyóchah, ¿jwí chooát yeó jáapdih Dios jwiútdih ded pah tigaá ã wut? ¿Túí chãjatdih niít ã wutap? ¿Yeejép chãjatdih niít ã wutap? ¿Wannidih ã booaat túut niít? ¿Cãacdih ã mao yohat túut niít?** Jesús queétdih át niijíp wut jï.

¹⁰ Páant niijnít, ï jepahatdih pãina, Jesús queét nihatdih át en behep wut jï. ï jepahcah ennit, téihya ágahniboodíh nin pah át niijíp wut jï:

—**Míih téihyadiñ ma yoo duwuú,** át niijíp wut jï.

Páant ã niijíchah joinít, Æih téihyadiñ át yoo duwúp wut jï. Páant ã yoo duwúchahjeh, Æih téihya át táyah bejep wut jï.

¹¹ Obohjeéhtih, queét Jesúsdiñ naóh yaquíhñitboó caandíh ã booaatdih ennit, búdí ït ijip wut jï. Pánih ijipnit, nin pah ït míc niijíp wut jï: “¿Ded pah tigaá caandíh chãjat náah?” ït míc niijíp wut jï.

Jesús doce ã naáwát túutnit pínahdih ã ñíwat

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Pánihat túttimah, biñ yeó jáap Jesús jeeboó Diosdih wúbúdiñ át bejep wut jï. Nihat chei át wúbh daa juúwúp wut jï. ¹³ Daanachah, ã naáwátidih joí péenitdih bid bojnit, doce ã bohé bejnit pínahdih át ñíwip wut jï, Æih doonádih naóhñit ï jumat pínah niijná. ¹⁴ Nit wut jï ã ñíonit: Simóndih ñíonit, Pedro ã wut át búhdhup wut jï. Simón úd Andrésdihbut át ñíwip wut jï. Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomásdihbut át ñíwip wut jï. Biñ Santiago Alfeo wúhdhuh ñío, biñ Simón Celote poómpdih bóodih ñío, ¹⁶ Judas biñ Santiago wúhdhuh ñío, Judas Iscariote Jesúsdiñ eníhcannitdih duó wáini pínahdihbut át ñíwip wut jï.

Dawá cāacwādh Jesús ā bohéát

(Mt 4.23-25)

17 Pánih nío péa jwúub dei jūóhnit, jeé ñaj yacapboó át chāo ñúhup wut jī. Páant ā chāo ñúhupboó ā naáwátdih dawá joí péenit jum, dawá bitabut it jumap wut jī. Queét jumnit Judea baácdih moón, Jerusalén tátchidih moón, búdí māj jwējdih jumni Tiro tátchi, Sidón tátchidih moonbút it juibínap wut jī, 18 Jesús ā bohénachah joyát túut niijná, í wunatnadihbut ā booaat pínah niijná. Nemép jumnitbut it juibínap wut jī, nemépwādh ā bacat túutat pínah niijná. 19 Booaat túut niijná, queét nihat Jesúsdiht it juibí tewíhip wut jī. Caandíh í juibí teonitdih ā wēpat ā chūúúchah, nihat it boonap wut jī. Pánihna, wunnitjibut, nemép jumnitjibut it túi jumap wut jī, bāca.

Dioíh cāacwā ded pah í jummat pínahdih ā bohéát

(Mt 5.1-12)

20 Jesús ā bohénitdih ennit, nin pah queétdih át niij bohénap wut jī:

“Yeéb moh yéejnit panihnit Dios ā teo wáacatdih bidnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, yeebdíh ā teo wáacipna caá, Dios ā maáh jumapboó ñi túi jummat pínah niijná.

21 **“Yeéb buu nuugúp wunnit panihnitdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, yeebdíh ā teo wáacipna caá, wud jumnit**

pah ñi túi jummat pínah niijná.

“Buu yeéb jūinítdih Dios ā wēi enna caá. Pánih wēi ennit, ā teo wáacipna caá, ñi túi weñat pínah niijná.

22 **“Weém nihat cāacwā úud jeñédih ñi jepahat jíib bita yeebdíh eníhcan, yeejép naóhnit, íh poómpmant í bacanachah, Diosboó yeebdíh wēi ennit, ā teo wáacipna caá.*** 23 **Páant ñi yapachah yuhna, caandíh ñi cádahcatji jíib Dios pehbóo ñi juibínachah, túinidih ā wáhat pínahdih jenah joinít, ñaáp ñahnit, búdí ñi weñéé. Pánih chājnit í nuowábut Dios naáwátdih naóh yapanitjidih bíic yoobó yeejép it chājap wut jī. Páant queétdih ā yapat pahjeh mantih yeebdíhbut yeejép ā yapachah yuhna, ñi weñéé.***

24 **“Obohjeéhtih, yeéb dawá bíi dée bíbohnit, Dios ā teo wáacatdih bidcannit, buu nin baácboó jumna pohba ñi wēina yuh caá. Túttimah, Dios ā peéh chājachah, búdí moh yéejnit ñi jumbipna caá.**

25 **“Bita yeebbút buu dedé ñi náahatdih bíbohnit, wud jumnit panihnit ñi jumna caá. Obohjeéhtih, túttimah, Dios ā peéh chājachah, tub nuugúp wunnit panihnit, búdí moh yéejnit ñi jumbipna caá.**

* 6:22 1P 4.14

* 6:23 2Cr 36.16; Hch 7.52

“Bita yeebbút ñi weñat pínahdihjeh chājnit, buu búdí wēi jwuhnitji, Dios ã peéh chājachah, búdí ñi jūibipna caá.

²⁶ “Diosdih jepahcan-nitboó yeebdíh ĩ túi wēi naáwáchah, ĩñi túi chāja chaáh! Pánihat dée pah jon játih ĩ nuowābut ‘Dios naáwátdih naóh yapanit caá’, niijná yuhna, yee naóhntitboodíh ĩpĩ túi wēi naáwáp wut ĩ. Pánihna, ñi túut nuumcáh, Dios yeebdíhbut ã peéh chājipna caá”, Jesús queétdih át niijp wut ĩ.

“Yeebdíh eníhcannitdih ñi túi oyoó”, Jesús ã niij bohéat (Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ “Obohjeéhtih, yeéb weemdíh joinítidih nin pah wã naóhna caá: Yeebdíh eníhcannitdih oinit, ñi túi chājaá. ²⁸ ‘Meemdíh yeejép ã yapa naáh’, yeebdíh niijnítidih, ‘Dios meemdíh ã túi chāja naáh’, ñi niij jwúbanaá. Yeebdíh yeejép chājnitdih, Diosdih ñi uúbú, queétdih ã teo wáacat pínah niijná. ²⁹ Yeebdíh ĩjnit, biíc buwá péo tiibdih maonidih, biíh buwámantbut ñi júutú, mawíhna, ã jwúb mawat pínah niijná. Níih cúbuh jweyát chóodih dúuc wáinidih, ã náahachah, níih japih bóo chóodihbut ñi wáhuú. ³⁰ Ded moh yéejni ã náahatdih ã uúbúchah, ñi wáhuú. Ded níih bií déedih dúuc wáinidih, ñi jwúbaat túutca bojoó.

³¹ Bita yeebdíh ĩ túi chājat pínahdih ñi náahat pah, yeebbút bitadih ñi túi chājaá. Queét yeebdíh ĩ túi chājcah yuhna, yeéboó queétdih ñi túi chājaá.*

³² “Yeebdíh oinitdihjeh ñi oi jwúubanachah, dedé pínah nihcan caá. Diosdih jéihcannitboó queétdih oinitdihjeh ĩpĩ oi jwúbana caá. Pánihna, queét ĩ oyat chah yeéboodíh bitadih oyat caá náahap. ³³ Yeebdíh túi chājnitdihjeh ñi túi chāj jwúubanachah, dedé pínah nihcan caá. Diosdih jéihcannit biíc yoobó ĩ chājna caá. ³⁴ ‘Wã wayát pah bóo ã jwúubabipna caá’, niij jenah joinít, náodih ñi wayáchah, dedé pínah nihcan caá. Yeejép wã yuhna, bitadih páant ĩpĩ wainá caá. ³⁵ Obohjeéhtih, yeebdíh eníhcannitdih ñi oyoó. ĩ túi chāj jwúubaat pínahdih bidcan-jeh, táinidih ñi chājaá. Náodih náahnit ĩ uúbúchah, ĩ jwúubaat pínahdih bidcan-jeh, ñi wayaá. Pánih chājna, Dios weh ñi jamuchah, ‘Ma túi chājna beé’, niijnít, caánboó yeebdíh táini ã wáhbipna caá. Caandíh ‘Túina caá’, niijcannitdih, yeejép chājnitdihbut Diosboó ã túi chājna caá. Páant ã chājat pah biíc yoobó ñi chājat pínahdih yeebdíh ã watna caá. ³⁶ Dios jwĩ ĩp yeebdíh jġah ennit, ã teo wáacat pahjeh mantih,

* 6:31 Mt 7.12

yeebbát bitadih jġgah ennit, ñi teo wáacá”, Jesús át niijíp wat jġ.

“*Yeejép wā caá*”, bitadih niij jūihcat

(Mt 7.1-5)

³⁷ “**‘Meém yeejép caá’, bitadih ñi niijcá bojoó. Páant ñi niijcáh, Dios yeebdíhbut ‘Meém yeejép caá’, ā niijcán niit. Bitā ĩ yéj chājachah, ‘Meemdíh peéh chājat caá náahap’, ñi niijcá bojoó. Páant ñi niijíchah nihna, Diosbut yeebdíh biíc yoobó āta niij tágaa. Bitā ĩ yéj atdih ñi náhnica bojoó. Páant ñi náhnicah, Diosbut ñi yéj atdih ā náhnican niit.**

³⁸ **Bitadih ñi táí wāhúú. Ñi táí wāhuchah, Diosbut yeebdíh ā táí wāhbipna caá. Búdí béguepdih becchidih jui cáj waó bi chājat dée ā wāhbipna caá. Ded pah yeéb bitadih ñi wāhat pah bóojeh muntih, Diosbut yeebdíh ā wāhbipna caá.**

³⁹ **“Jéih encanni biíh jéih encannidih ā duó wáyachah, iit jumapboó bejna, queét chénat pah biíc dih ĩ buug yácipna caá”^{*} ⁴⁰ Jáap bohéni caandíh bohéni chah ā jéihcan caá. Obohjeéhtih, nihat ā jéihyat pínahdih ā bohé péanit, caandíh bohénidih biíc yoobó ā jéihbipna caá. Pánihna, yeéb bitadih duó wáihna, wā naáwát dih jwíih táí bohéat caá náahap, jéih encannit dée ñi jumcat pínah niijná.**

Pánihna, wā naáwát dih táí jéihnit, wā bohéat pah muntih bitadihbut ñi táí jéih bohébi na caá.^{*}

⁴¹ **“Nin pah yeéb ñipí chājna caá: Ñi déedih bainí quíib becát ā jumuchah, caanbít dih ñi táí enna caá. Caán bainí oj ā jumuchah yuhna, ñi enat pah, ñi dée ā yéj at bit dih ñipí enna caá. Obohjeéhtih, yeebdíh búdí quíib becát ā jumuchah yuhna, caandíh ñi jéih encan caá. Caandíh ñi jéih encat pah, búdí yeejép chājna yuhna, ñi miíc jéih encan caá. ¿Dépanih tígaa páant ñi chāj? ⁴² Yeebdíh búdí quíib becát panihni ā jumuchah yuhna, ‘Némé, ma quíib becát dih weémboó meemdíh wā póoj yohbipna caá’, ñipí niijná caá. Pánihat pah, búdí yéj chājnit jumna yuhna, ‘Némé, tubit yeejép chājna caá ma chājap. Caandíh ma cáda haá’, ñipí niijná caá. ¿Dépanih tígaa yeéb yeejép chājnit jumna yuhna, búdí ñi yéj chāj at dih jenah joicánjeh, bita bainí ĩ yéj chāj at dih jeh ñi jenah joí? Yeéb yeejép wāá, ñi yéj chāj at dih jwíih cáda hat caá náahap. Páant ñi túut numát túttimah, ñi dée ā yéj at dih ñi jéih cáda hat túutbipna caá”, Jesús át niijíp wat jġ.**

Máa quehe ded pah ā jummat
(Mt 7.17-20; 12.33-36)

* 6:39 Mt 15.14

* 6:40 Mt 10.24-25; Jn 13.16; 15.20

43 “Ded túini nah yeejép dahna ã quehcah, yeejép nahbut túini dahna ãpĩ quehcan caá ⁴⁴ Pánihna, ded pah máa nahna ã jamatdih jéihíhna, ãih quehe dahnadiah enat caá náahap. Nemép óot nahdih higo wát jamni dahnadiah ñipĩ bidcan caá. Ei náhdih iguáh ñipĩ bidcan caá.*
 45 Pánihat dée pah túini cáac ã túi jenah joyát jíib, túinijeh ã naóhbipna caá. Obohjeéhtih, yeejép cáac yeejép ã jenah joyát jíib, yeejépjeh ã wéhebipna caá. Pánihna, cáac ded pah ã jenah joyát biíc yoobó ã naóhbipna caá”, Jesús át niijíp wát jĩ.*

Chéne muú teonit naáwát
 (Mt 7.24-27)

46 “¿Dépanihna, ‘Maá’, weemdih niijná yuhna, wã wutatdih ñi jepahcan?
 47 Ded wã bohéatdih joinít, jepahna, nin pah ã jamna caá: ⁴⁸ Muú chãj pooni panihni ã jamna caá. Túi jenah joiní jwumúp baác dih numah baád waadánit, ãih jagápdih ã túi dodhdop be. Pánih chãj péaat túttimah, muj daabáchah yuhna, ãih muú túi chãjni jamna, ã mónócap be.
 49 Obohjeéhtih, ded wã bohéatdih joiná yuhna, jepahcanni túi jenah joicánni muú chãjni panihni caá ã jamap. Caánboó óon jihbitjeh baád waadánit,

ãih jagápdih ã dodhdop be. Pánihna, caán muúdh ã péaat túttimah, muj ã jwíh daabáchah, ãih muú túi chãjni nihcah, chéwat boloh bejnit, ãac bejna, ã boto peetáh bejep be”, Jesús queétdih át niijíp wát jĩ.

7

Soldadowã ï maáhdih teo wãhndih Jesús át booaat

(Mt 8.5-13)

¹ Páant cáacwãdih bohé péanit, Jesús Capernaum tútchiboó át bejep wát jĩ.
² Romano cien soldadowã ï maáh Capernaum tútchidih át jamap wát jĩ. Caandih teo wãhni ã oini búdí wãnna át chãjap wát jĩ. ³ Pánihna, Jesús ã juibíat doonádh joinít, judíowã ï maátadh Jesús pebhna át wahap wát jĩ, caandih teo wãhndih booadadh ã bejat pínah niijná. ⁴⁻⁵ Páant ã wahachah, judíowã ï maáta Jesús pebhna juibínit, búdí wãbhna, nin pah ít niij naáwáp wát jĩ:

—Jwiít dih wãhni túini caá. Jwiít judíowãdih túi oinit, jwí mic wáacat muúdh chãjat pínah dinero ã wãhap jĩ. Páant ã túi chãjat jíib, caandih ma teo wáac jũwá, ít niijíp wát jĩ.

⁶⁻⁷ Páant ï niijíchah joinít, Jesús ïjeéh át bejep wát jĩ. Pánih bejnit, cien soldadowã ï maáh pebhna ï toáh juibínachah, caán bita ã chéenwãdih wãhnt, nin pah át niij naáwát túutap wát jĩ: “Maá, weem cháh wëpni ma jamuchah jéihna,

* 6:44 Mt 12.33   * 6:45 Mt 12.34

ma pebhna juibícan, ‘Wíih m̄udíh ma waád jūúwú’, niijní dée nihcan caá. Meemdíh wā tac buugáihcan caá. Pánihna, yuúpmahjeh jamna, ma wēpatjīh weemdíh teo wāhnidih ma booanaá. ⁸ Wā chah jamnit bita maáta weemdíh ī wutna caá. Weembút soldadowādih wutni caá. Biíc dih ‘Ma bejeé’, wā niijíchah, āpī bejna caá. Biíhdih ‘Ma jūúwú’, wā niijíchah, āpī jūóhna caá. ‘Nindih ma chājaá’, weemdíh teo wāhndih wā niijíchah, āpī chājna caá. Pánihna, ma wutat wēpatdihbut wā túi jéihna caá. Ma wutachahjeh, weemdíh teo wāhni ā boobipna caá”, cien soldadowā ī maáh ā chéenwā Jesús dih īt niij naóh yapanap wat jī.

⁹ Páant ī niijíchah joinít, caán soldadowā ī maáh “Jesús caandíh ā boobipna caá”, ā niij jenah joyátdih jéihnit, Jesús búdí āt weñep wat jī. Pánih wēinit, ājeéh péenitdih tac púud ennit, nin pah queétdih āt niijíp wat jī:

—**Caán soldadowā ī maáh judío nihcan yuhna, weemdíh ā túi jenah joyát yeéb judíowāboodíh ā yapna caá**, āt niijíp wat jī.

¹⁰ Pánihna, soldadowā ī maáh ā wahnitji āih m̄udíh ī jwúub juibínachah, caandíh teo wāhni booní ātát jamap wat jī.

Émp wunnih mi wūúhjidih Jesús ā booaat

¹¹ Túttimah, Naín wūt jamni tátchina Jesús wā īt bejep wat jī. Dawá cāacwābut ījeéh īt

péenap wat jī. ¹² Pánih bejnit, Naín tátchi jēc pebh ī toáh juibínachah, caán tátchidih moón wunni bácahjidih yohat túut niijná, caandíh ī ub bac jūúwúchah, Jesús wā queétdih īt jwāáap wat jī. Beh wili éemp wunnih mit jamap wat jī. Mi wūúh biíc jamni āt wunap wat jī. Dawá cāacwābut mijeéh īt ñun bác jūúwúp wat jī. ¹³ Páant ī jūúwúchah ennit, Jesús caántdih jīgah ennit, nin pah āt niijíp wat jī:

—**Ma jūicá bojoó**, āt niijíp wat jī.

¹⁴ Páant niijní, wunni āih bácahji lajni naadíh ā tewechah, caandíh beonit īt chāo ñúhup wat jī. Pánih teonit, “**¡Némé, ma boo pud jūúwú!**” wunnidih āt niijíp wat jī.

¹⁵ Páant ā niijíchahjeh, wunniji jwúub boo pud chúudnit, āt wéhenap wat jī. Páant ā boonachah, Jesús beh wilidih nin pah āt niijíp wat jī:

—**Dáa, ma wūúh ā jwúub boona caá, páant muntih**, āt niijíp wat jī.

¹⁶ Páant ā boonachah enna, nihát cāacwā wúhi bejnit, Dios dih búdí īt weñep wat jī.

—Dios naáwátdih wēp naóh yapani āt jui tágaá. Dios jwiít āih cāacwādih teo wáacadih āt jui tágaá, īt míc niijíp wat jī.

¹⁷ Páant ā chājatji doonádih nihát Judea baác, pehbít jamni baácnadihbut īt naóh peetép wat jī.

Juan Daabáni ã wábh joyát tútut

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Jesús páant ã chãjatji dooná Juan Daabánidihbut ãt jwibínap wut jĩ. Caán nemat muúboó ã jumuchah, ã bohénit caandih ít jwibí naáwáp wut jĩ. ¹⁹ Páant ã naáwáchah joinít, chénewã ã bohénitdih Jesús pebhna ãt wahap wut jĩ. “¿Meém Dios ã wahni, jwiít judíowã jwĩ páini niít? ¿Bíhdih bidat niít náahap?” queétdih ãt niíj wábh joyát tútut wut jĩ.

²⁰ Páant ã niíjíchah joinít, Jesús pebhna ít bejep wut jĩ. Caanná jwibínit, Jesúsdiñ nin pah ít niíj wut jĩ:

—Juan Daabáni jwiít dih wahnit, nin pah ã niíj wábh joyát tútut be: ‘¿Meém Dios ã wahni, jwiít judíowã jwĩ páini niít? ¿Bíhdih bidat niít náahap?’ jwiít dih ã niíj át tútut be, Jesúsdiñ ít niíj wut jĩ.

²¹ ã jwibínachahjeh, Jesús dawá cáacwádh boona ãt chãjap wut jĩ. Nemép jumnitdihbut booa, dawá jéih encannitdihbut ãt boanap wut jĩ. ²² Juan ã wahnit ã niíjíchah joinít, nin pah Jesús queétdih ãt niíj jepahap wut jĩ:

—Ded pah ñi enatji, ñi joyátjidihbut Juandih naáwádh ñi bejeé. ‘Jéih encannitji, jéih joicánnitji, jéih bejcannitjidihbut ã boona beé. Bácah moópnitji, wanah bejnitjidih yah buca ã

boanap be. *Moh yéejnitdih ã táí wbat pínah doonádhbut naóhna ã chãjap be. * ²³ “¿Ded weemdih táí jenah jói cádahcanidih Dios ã wéi enna caá!” Jesús ã niíj wut jĩ. **Juandih niíj naáwádh ñi bejeé,** Jesús queétdih ãt niíj wut jĩ.

²⁴ Juan ã wahnitji ã jwábh bejat táttimah, Juan ded pah ã jummatdih cáacwádh nin pah Jesús ãt niíj naáwáp wut jĩ: “¿Dedédh enedih bej tigaá ñipí chãj, muá wihcapboó bejna? ¿Jiwi jeémp yílip déedih johlit ã joh jwejni panihnidih enedih ñi bejnit beé? Obohjeéhtih, Juan pánihcan beé. Det biáboó ã naáwáchah yahna, caánboó jweéhcaneh yoobópdih ãpí naáwáp wut jĩ. ²⁵ Pánih jumnidih bidcan, ¿táini yégueh ñonídh enedih ñi bejnit beé? Obohjeéhtih, táini yégueh ñonít, dawá bií dée bíbohnit, maátáih muúboó ipí jumna caá. **Juanboó queétd pah nihcan beé.** ²⁶ Pánih jumnidihbut bidcan, ¿Dios naáwádh naóh yapanidih enedih bejnit beé ñi chãj? Páant tigaá Juan ã jumap. Bitanaóh yapanit chah ã jumna caá. ²⁷ Juan ã jwíih naóh waáwát pínahdh jon jãtíh nin pah ít niíj naóh daacáp tajĩ:

‘Á wáwhdh Dios nin pah ã niíj wut jĩ: “Ma jãtíh wã naáwádh naóh waóhni pínahdh

wã wahbipna caá, meémboó ma naáwáchah joinít, ï jepahat pínah ni-ijná”, Dios ã niijíp be’, ãt niij daacáp tají. (Mal 3.1)

28 “Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Nihat bita chah Juan Daabáni ã jumna caá. Obohjeéhtih, buu láa páant ã jumuchah yuhna, Dios ã maáh jumapna ded oboh jumnijiboó Juan chah ã jumbipna caá”, Jesús queétdih ãt niijíp wut jí.

29 Juandih ï nemat pínah jãtih, ã bohéãtdih joinít, nihat cáacwã, Romano maáta ï wúbát túutni náodih wúbh wühnitbut, Juandih ïtát daabáát túutap wut jí. Páant Diosdih jepahnit ï jumuchah, Jesúsboó ã ni-ijíchah joinít, “Dios ã wutat yoobópdih caá”, ït niijíp wut jí. 30 Obohjeéhtih, fariseowã, Moisés ã wutatjidih bohénitbut, Juandih daabáát túutcan, Dios queétdih ã náah yacat pínahdih ït náahcap wut jí.*

31 Páant ï jumátdih jéihnit, Jesús nin pah ãt jwúb niij naáwáp wut jí: “**Buu láa moón weemdíh jepahcan-nit, nin pah ñi jumna caá:** 32 **Yoahdih tíohnit wébít pah caá ñi jumap. Tíoh chúndnit, nin pah ïpí míic niij jühna caá: ‘Jwí pelat póoj tíhwichah yuhna, yeéboó ñi búudíhcan beé. Wannitdih jwí júi tíhwichah**

yuhna, ñi júi wáaquíhcan beé’, ï míic niij jühna caá. 33 Páant ï chãjat pah, yeebbát bíic yoobó ñipí chãjna caá. Juan Daabáni cáacwãjeéh jeémpan, poonidihbut ãpí babhcap jí. Páant ã chãjcah enna, ‘Nemép jumni caá’, niij jühnit, ã bohéãtdih ñi jepahcap jí. 34 Obohjeéhtih, weém, nihat cáacwã wúb jeéne cáacwãjeéh jeémpanit, wápí babhna caá. Páant wã chãjachah ennit, ‘Eneé. Nin búdí jeémpani, máihni caá ã jumap. Romanowã ï wúbát túutni náodih wúbh wühnit, yeejép chãjnit bíicdih ãpí pej jumna caá’, niij jühnit, weemdíhbut ñi jepahcan caá. Páant niij jühna, wébít pah caá ñi jumap. 35 Obohjeéhtih, ded pah Dios ã wutat pah wã táí chãjachah enna, ã jenah joyát yoobópdih ã jumátdih ñi jéihbipna caá”, Jesús queétdih ãt niijíp wut jí.

Yad wili chej jumnijíh Jesúsdi mi pahwat

36 Bíih yeó jáap bíic fariseo, Simón wut jumni, Jesúsdi ãt namah jeémép wut jí. ãih muaná juibínit, Jesús ãjeéh ãt jeémép wut jí. 37 Simóníh muedíh Jesús ã jumátdonátdih joinít, queét ï jeéméchah, caán tútdidih bóli, deoh nah jumnih, táí chej jumni yíi quiútdih mit wub waád juibínap wut jí. Caán quiútd alabastro ï niijní jeejíh

* 7:30 Mt 21.32; Lc 3.12

ĩ chãjni quiít ãt jamap wat jĩ. ³⁸ Pãnih ub waád jãibnit, Jesús pebh bódicha caj yoh ñajnit, caandíh mi oyat júatna, ãih jítchanadih miíh quiib macjĩh jã chócni, miíh waó yoócjĩh mit jöp wiwip wat jĩ. Pãnih chãj péa, ãih jítchanadih nomnit, mi ub jãóhni táí chej jamni yíidih p̄ohnit, mit ñãñap wat jĩ.* ³⁹ Páant mi chãjachah ennit, Jesúsdi h numah jeémpni Simónboó nin pah caanjéh ãt niúj jenah joyóp wat jĩ: “Nin newé Dios naáwãtdih naóh yapani jamna, caandíh teonih yeejép mi jamatdih ãta jéih tagaá. Jéihnit, caãntdih ãta tewat táutcan tagaá. Obohjeéhtih, páant ã chãjcan, naóh yapani yoobát nihcan nacaá”, ãt niúj jenah joyóp wat yah jĩ. ⁴⁰ Páant ã niúj jenah joyát dih jéihnit, nin pah Jesús caandíh ãt niújip wat jĩ:

—**Simón, meemdíh bainí wã naáwát táut caá, ded pah mi chãjatdih ma jéihyat pínah niujná,** ãt niújip wat jĩ.

—Ma naáwá, Bohení, Simón caandíh ãt niújip wat jĩ.

⁴¹ —**Biíc newédih chéne neoná dinerodih ĩ wayáp be. Biícboó chéne jópchi ã tewat júbdi h pohba wai, biíhboó chéne widh ã tewat júbbitdih ã wayáp be.** ⁴² **Queét chénat pah ĩ wayátjidi h ĩ jéih júb chãjca h ennit, queétdih wãhniboó ‘Jamã naáh. Ñi júb chãjca h, ã táina caá’, queét chénat**

pahdih ã niújip be. Páant ã chãjachah, ¿ded tiguaá caandíh chah ã oibi? Jesús Simóndih ãt niújip wat jĩ.

⁴³ —Búdí néo wainíboó caandíh chah ã oibipna caá, Simón ãt niúj jepahap wat jĩ.

—**Yoobópdih ma jepahna caá,** Jesús caandíh ãt niújip wat jĩ.

⁴⁴ Páant niujnit, yad wilidih júat jãhanit, Simóndih nin pah ãt jwãub niúj naáwáp wat jĩ:

—**Ma jenah joyóo. Ma chéen yoobát wã jamuchah nihna, miíh muaná wã waád juyáchah, wĩh jítchanadih wã chocat pínah niujná, mah weemdíh mata wãh tagaá. Obohjeéhtih, nintboó wĩh jítchanadih miíh quiib macjĩh jã chócni, miíh waó yoócjĩh mi jöp wiwip be.** ⁴⁵ **Wã juyáchah, meém weemdíh péo tíbdih nomcanjeh, ma táí wãbhcap be. Obohjeéhtih, nintboó weemdíh mi oyat júatna, wĩh jítchanadih mi nom cádahcan caá.** ⁴⁶ **Wã juyáchah, wĩh wao dáhdih yíijĩh p̄oh jãha ñáicanjeh, ma táí wãbhcap be. Obohjeéhtih, nintboó wĩh jítchanadih táí chej jamni yíijĩh p̄ohnit, mi ñãñap be.** ⁴⁷ **Yoobópdih meemdíh wã naóhna caá. Búdí mi yéej chãjatjidi h Dios ãt yoh wãh tagaá. Páant ã chãjatdih jéihnit, weemdíh búdí mi oina caá. Obohjeéhtih, ‘Bainíjeh wã yéej chãjap jĩ’, niúj jenah joinít,**

* 7:38 Mt 26.7; Mr 14.3; Jn 12.3

ã yéejat yohat uúbhniboó bainíjeh Diosdih ã oina caá. Pánihatdih ma táí jenah joyoó, Jesús Simóndih át niijíp wut jĩ.

⁴⁸ Caandíh páant niij péanit, caántdih jwuh nin pah át jwúub niijíp wut jĩ:

—**Meém yéejat yohnih caá.** ⁴⁹⁻⁵⁰ **Weemdíh ma táí jenah joyát jíib, ma yéejat peéh iiguípna ma bejatji déedih, meemdíh Dios át táí ub tagaá. Pánihna, táí wēinit, ma bejeé,** át niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, ãjeéh jeémpnit nin pah queéjtjeh ít míic niij uúbh joyóp wut jĩ:

—¿Dedé newéna tiguaá nin? ¡Yéejat yohat wēpatbut ã bíbohna caá! ít míic niijíp wut jĩ.

8

Jesús wādh biquína yaádh ít teo wáacat

¹ Tátimah, Jesús tútchina yoobó cāacwādh át táoh bohé jibip wut jĩ. Dios ã maáh jumat doonádih át naáwáp wut jĩ. Doce ã bohénitbut ãjeéh ít jib bejep wut jĩ. ² Biquína yaádhbut íjeéh ít pej jam bejep wut jĩ. Jesús ã booanit yaádh, nemép jamnitdih ã booanitbut ít jamap wut jĩ. María, Mágdala tútchidih bólidih siete nemép wādh Jesús ã bacat túttnihji jam, ³ Juana, Maáh Herodesdih teo wūhni Chuza áabut jam, Susana wāt jamnihbut mit

jamap wut jĩ. Dawá bita yaádhbut íjeéh ít pej jam bejep wut jĩ. Queét yaádh íih dinerojñh Jesús wādh ít teo wáacap wut jĩ.*

Waáh momni naáwát (Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Biíc yeó jáap dawá cāacwā ít jamni tútchinamant bejnit, caandíh enat túut niijná, Jesús pebhna ít juibínap wut jĩ. Dawá páant ít wáac juibínachah ennit, ã jenah joiní naáwátjñh queétdih bohéna, Jesús nin pah át niij naáwáp wut jĩ: ⁵ **“Biíc newé waáh momodih ã bejep be. Páant ã waáh bojochah, biquí tíbna namádih ã buug ñájap be. Namádih buug ñájni tíbnadidh cāacwā ít néeh chuñup be. Biíh tíbnadidh jwébehwā jūóhñit, ít jeémp beedánap be. ⁶ Biíh tíbna, jeejñh yewéni baác jamapboó ã buug ñájap be. Buug ñájnit, chíih jūóhna yuhna, mac ã jōpah bejchah, ã wunah bejep be. ⁷ Biíh tíbna nemép óot cātñh ã buug ñájap be. Pánih buug ñájni ã chíihichah yuhna, caán nemép óotboó caandíh ã chíih yap bejchah, momniboó mánahñit, ã wunah bejep be. ⁸ Obohjeéhtih, biíh tíbna táini baácboó ã buug ñájap be. Pánih buug ñájna, chíhñit, ã táí quehep be. Pánih quehñit, wawána jumat pah cien tíbna ã quehep be”,** Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

* 8:3 Mt 27.55-56; Mr 15.40-41; Lc 23.49

Caán naáwátjĩh bohé péanit, “**¡Ded molít jumna, ã túi joyó naáh!**” ãt niij ej ñaacáp wut jĩ.

¿Dépanih tigaá ã jenah joyátjĩh ãt naóhji?

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Páant naáwátjĩh ã bohénachah joiná yuhna, beh joicán, ã bohénit ã bohéátjidih ít wábh joyóp wut jĩ.

—¿Ded pah niij naóh bohé tibeé jwiítidih ma chãj? ít niij wábh joyóp wut jĩ.

¹⁰ Páant ã niijíchah joinít, Jesús nin pah ãt niij jepahap wut jĩ:

—**Ded pah Dios maáh ã jummatdih bitadih naóh jwuhca naáhdih buu yeebdíhjah wã naóhna caá. Obohjeéhtih, bitadih naáwátjĩhjah wãpĩ bohéna caá, weemdíh enna yuhna, ã beh encat pínah, wã naáwáchah joiná yuhna, ã beh joicát pínah niijná. Weemdíh ã jepahíhcat jíib páant ã jumna caá,*** queétdih Jesús ãt niijíp wut jĩ.

Waáh momni naáwátidih Jesús ã beh joyáát

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Túttimah, waáh momni naáwátjidih ã beh joyát pínah niijná, nin pah Jesús queétdih ãt jwúub niijíp wut jĩ: “**Nin pah niij naóhna wã chãjap be: Waáh momni tíbna Dios naáwát panihni caá.** ¹² Biquína joinít namáboó buug ñájni panihni caá. Dios naáwátidih ã joyóchahjah, nemépwã ã

maáh ã joyátjidih ã jenah joyát tútucan caá, jepahcanjah iiguípna ã bejat pínah niijná. ¹³ Bita joinít jeejĩh yewénibit baácboó buug ñájni panihni caá. Dios naáwátidih joiná, ã túi wéi jwuhna yuh caá. Obohjeéhtih, ãh caolihboó ñeh jáap choo bejni panihni ã jumachah, bitaboó queétdih deohnit, ã yéej chãjat tútuchah, Diosdih jepah cádahnit, ã jwúub yéej chãjna caá. ¹⁴ Bita joinítboó nemép óotna cãtĩh buug ñájni panihni ã jumna caá. Dios naáwátidih joinít, ã jepahna yuh caá. Obohjeéhtih, yeó jáap jummat pah ã chãjat pínahdih queét tãbit ã náhni dahwana caá. Búdĩ dinero bíbohahdihjah ã wéina caá. ã weñat pínah chãjatdihjah ã jenah joiná caá. Pánih jenah joinít, chéonit panihnit jumna, Dios naáwátidih jenah joicánjah, queétdih behat dée wihcan caá. ¹⁵ Obohjeéhtih, bita joinítboó túini baácidih buug ñájni panihni caá. Dios naáwátidih túi joinít, jwúub náhnina, caandíh ã cádahcan caá. Pánih jumna, Dios ã náahat pah ípĩ túi chãjna caá”, Jesús ãt niijíp wut jĩ.

Jiát dah naáwát

(Mr 4.21-25)

¹⁶ “**Wã bohéát jiiát panihni caá. Ded áih jiiát dahdih jíi péanit, puubát dahjĩh ãpĩ páah jwejcan**

* 8:10 Is 6.9-10

caá. Caan dáhdih chéudat páha numpboobút ápi jii jwéjcan caá. Obohjeéhtih, japboó ápi jii cáag jwejna caá, á yeh iiguíchah, nihat waadnit í túi enat pínah niijná.* 17 Caán á yeh iiguíchah, dedé í bihniji á jígohipna caá. Dedé í bih chájatjidihbut nihat cáacwá í enbipna caá. Wá naáwátdih í bohénachah, cáacwá ded pah íih caolih á jumatdih á jéihyana caá.*

18 “íNi túi chája chaáh! Ded pah wá naáwátdih joinít, ní túi jepahaá. Ded wá naáwátdih túi joiní á jwáub náhninachah, Dios caandíh chah á jéihyabipna caá. Obohjeéhtih, ded joiná yuhna, á jwáub náhnicah, á jwíih joyátjidih Dios á dáuc wáibipna caá”, Jesús át niijíp wat jí.*

Jesús ín, á údwābut caandíh í bidat
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Caán láa Jesús ín á údwābut á pebhna ítih juibínap wat yuh jí. Obohjeéhtih, dawá cáacwá í jumuchah, Jesúsdi h ít jéih jwááhcap wat jí. 20 Pánihna, bita caanjíh jumni Jesúsdi h nin pah át niijíp wat jí:

—Ma ín ma údwābut meemdíh bidnit, jóocmant í pái ñahna caá, át niijíp wat jí.

21 —**Ma naáwát túina caá. Obohjeéhtih, nit panihnit wá déewá yoobát í jumna**

caá. Dios naáwátdih wá bohénachah, joí jepahnit wá ín panihnit, wá údwá panihnitbut í jumna caá, Jesús caandíh át níj jepahap wat jí.

Búdí johlit, nolihatdihbut Jesús á yayáat

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Bíih yeó jáap Jesús á bohénitdih jááj chóodih numah waadnit,

—**Chóbe conanaáboó ímdih jwí chúh bejjíh**, át niijíp wat jí.

Páant niijnít, ít chúh bejep wat jí. 23 Páant í chúh bejchah, Jesúsboó át úwup wat jí. Á úwat pónih, búdí johlit át júúwup wat jí. Pánih búdí nolihat á jumuchah, íih jááj chóo át daábíhip wat jí. 24 Páant á tobohochah, á bohénit Jesús pebh juibí wacnit, caandíh nin pah ít niijíp wat jí:

—íBohéní, Bohéní, daabná caá jwí chájap! íjwí buudbípna caá! caandíh ít niijíp wat jí.

Páant í níj wacuchah, jáanit, Jesús johlitdih, nolihatdihbut **“Ma yayáat”**, át niijíp wat jí.

Páant á niijíchahjeh, johlit, nolihatbut bíicmantjeh át yayáh bejep wat jí.

25 —**¿Dépanih tibeé weemdíh ní túi jenah joicán?** Jesús á bohénitdih át niijíp wat jí.

Páant á yayánachah en wáhi bejnit, búdí ít úmup wat jí. Pánih úmna, búdí jenah joinít, queétjeh nin pah ít míic níj úbh joyóp wat jí:

* 8:16 Mt 5.15; Lc 11.33

* 8:17 Mt 10.26; Lc 12.2

* 8:18 Mt 25.29; Lc 19.26

—¿Dedé cãacna tiguaá nin?
 ã naáwáchahjeh, johlit, noli-
 hatbut ã yayáh bejna caá, ít
 míic niijíp wut jĩ.

*Gadara baácdih bóo nemép
 jamnidih Jesús ã booaat
 (Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)*

²⁶ Páant ã yapat túttimah,
 Gadara baáboó Jesús wã
 ít chúuh juibínap wut jĩ.
²⁷⁻²⁹ Caanná chúuh juibínit,
 Jesús wã ã aab béjehah,
 caán tútchidih bóo nemép
 jamni Jesús dih át jwááh
 dei júwúp wut jĩ. Caán
 maatápdih yégueh duocán,
 muúdh jéih jamcanjeh, cãac
 yohopboó ãpĩ jamup wut jĩ.
 Maatápdih nemépwã caandih
 ít déheanap wut jĩ. Páant
 ã déheanachah, cãacwã ãih
 téihya colóhnadiah, ãih jítcha
 colóhnadihbut ítah tópjih ít
 chéwep wut jĩ. Pánih chéonit,
 nemat muúboó ítih nemep
 wut yah jĩ. Obohjeéhtih,
 ã chéwatjidih púud wái daj
 yohnit, queét nemépwã muú
 wihcapboó caandih ít namah
 jwei bác bejep wut jĩ. Pánihna,
 Jesús wã dih jwááh dei juibínit,
 nemépwã dih Jesús ã bacat
 tútuchah joinít, Jesús dih nin
 pah ít niij ñaacáp wut jĩ:

—¿Jesús, Dios chah wēpni
 wūh, dépanihat tút tiguaá
 weemdh páant ma chãj?
 ¿Weemdh ma peéh chãjca
 bojóó! át niij ñaacáp wut jĩ.

³⁰ Páant ã niij ñaacáchah
 joinít,

—¿Dedé tiguaá ma wūt?
 Jesús caán nemépdih át niijíp
 wut jĩ.

Páant ã niijíchah joinít,
 dawá nemépwã jamna, nin
 pah át niij jepahap wut jĩ:

—‘Dawá’ caá wã wūt.
³¹ ¿Búdí iigni ítboó jwiútdih
 ma wahca bojóó! ít niij
 wēp muúáp wut jĩ. ³² Queét
 pebh, jeé ñaj yacapboó
 dawá momo muúwã ã bid
 jeéméchah ennit, —Jwiútdih
 queét muúwã diítna ma
 wahaá, nemépwã Jesús dih ít
 niijíp wut jĩ. Páant ã niijíchah
 joinít, Jesús queétdih át bejat
 tútup wut jĩ. ³³ Páant ã
 bejat tútuchahjeh, nemépwã
 newéih bácahmant bac bejnit,
 muúwã dih ã waadáchah, ñáo
 dei bej, buug báhnit, muúwã ít
 chíic wan beedáh bejep wut
 jĩ.

³⁴ Páant ã yapachah ennit,
 muúwã dih en daonítjiboó ãih
 tútchina ít jwei jwúub bejep
 wut jĩ. Jwei jwúub bejna,
 ã jwááhnitdih naóhnit, ãih
 tútchidih moondihbut páant ã
 yapat doonádih ít naáwáp wut
 jĩ. ³⁵ Páant ã naáwáchah joinít,
 cãacwãboó ãih tútchimant
 Jesús ã chãjatjidih enedih
 ít bejep wut jĩ. Pánih bej,
 Jesús wã ã jamupna juibínit,
 nemépwã jamniji yégueh
 duó, táinijeh jenah joinít,
 Jesús pebh ã chúuduchah
 enna, búdí ít úmup wut jĩ.
³⁶ Jesús nemépwã jamnidih ã
 booanachah ennitjiboó, jáap
 jainít dih ded pah ã yapatjidih
 ít naáwáp wut jĩ. ³⁷ Páant
 ã naáwáchah joinít, nihat
 Gadara baácdih moón búdí
 úmunit, ãih baácmant Jesús dih
 ít jwúub bejat tútup wut
 jĩ. Páant ã bejat tútuchah

joinít, Jesús wã ñih jãáj chóona ñt jwáub dei bejep wut jĩ. ³⁸ Páant ñ jwáub dei bejehah, nemépwã jumnijiboó Jesús dih búdí ãtih pej jumíhip wut yah jĩ.

³⁹—**Wãjeéh ma jãúwáchah, ãta túi ta yah caá. Obohjeéhtih, weém ma Maáh meemdíh jígah ennit, ded pah wã teo wáacatjidih ma déewãdih naáwát túut niijná, ñ pehbboó ma jwáub bejeé,** Jesús caandíh ãt niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, nemépwã jumniji jwáub bej, nihat ãih tútchidih moondíh caandíh Jesús búdí ã teo wáacatjidih ãt naóh peetép wut jĩ.

Ñih yégueh chóodih juí teonih, Jairo numdihbut Jesús ã booaat

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Gadara baácmant Jesús wã ñ jwáub chúuh juibínachah, dawá míc wáac páinit cáacwã wēinit, queédih ñt jwãááp wut jĩ. ⁴¹ Jairo wut jumni, judíowã ñ míc wáacat mūdih en daonít ñ maáh, Jesús pebh ãt juibínah wut jĩ. Juibínit, bódicha caj yoh ñajnit, Jesús ãih muúboó ã bejat pínahdih búdí ãt húbup wut jĩ. ⁴² Ñ num bíc wilijeh wut jĩ. Caánt doce jópchi bíbohnih, búdí mi wunachah, caántdih ã booaat pínah niijná, Jesús dih ãih muná ãt bejat túutap wut jĩ. Páant ã niijíchah joinít, Jesús Jairojeéh ã bejehah, dawá cáacwã caandíh ñt too néeh péenap wut jĩ.

⁴³ Pánihna, queét cátih biíh wili mácanihat panihat wunnihbut mit jamap wut jĩ. Doce jópchi caán wunatdih mi bíbohochah, ñ cohochah yuhna, ãt yaicáp wut jĩ. ⁴⁴ Pánih jumna, Jesús h yégueh chóo yapat waadih tãahmant mi juibí tewe chahjeh, mi mácanihat panihat wunat ãt yayáh bejep wut jĩ. ⁴⁵ Páant mi tewe chah, Jesús cáacwãdih nin pah ãt niij úbh joyóp wut jĩ:

—**¿Déhe tigaá wñh yéguehdih juí teoni?** ãt niijíp wut jĩ.

—Weém meemdíh wã teo-can beé, nihat ñt niijíp wut jĩ.

—Páant Bohení, dawá meemdíh ñ too néeh péena caá, Pedroboó ãt niijíp wut jĩ.

⁴⁶ Páant ã niijíchah joinít, Pedro dih nin pah ãt jwáub niijíp wut jĩ:

—**Obohjeéhtih, wanni weemdíh juí tewe chah, booaat wēpat wñh bácahmant ãí bejep be,** Jesús ãt niijíp wut jĩ.

⁴⁷ Páant ã niijíchah joinít, caandíh juibí teonih, jéih jweicán, úm méménit, Jesús pebh mit bódicha caj yoh ñajap wut jĩ. Pánih bódicha caj yoh ñajnit, nihat cáacwã ñ enechah, ded pah mi juibí teonitjeh booaatjidih caandíh mit naáwáp wut jĩ. ⁴⁸ Páant mi naáwáchah joinít,

—**Némá, weemdíh túi jenah joiná, mat boonap tagaá. Úmcanjeh, wēinit ma jwáub bejeé,** Jesús caántdih ãt niijíp wut jĩ.

49 Páant ã niijíchahjeh, Jairoíh muumánt bej, Jesús wã pebhna jubínit, Jairoboodíh nin pah át niijíp wut jĩ:

—Jáantjeh ma nuúm mi muujáh bejep be. Páant mi wunuchah, bohénidih ma jwúub bejat tútú, Jairodih át niijíp wut yah jĩ.

50 Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joinít,

—**Ma úmca bojoó. Wã wēpatdih ma táí jenah joyóchah, ma nuúm mi boobipna caá,** Jesús Jairodih át niijíp wut jĩ.

51-53 Tátimah, Jairoíh muná jubínit, jãtíh jubínitji wunnidih bádí jígahnit, jñúchah, Jesús át enep wut jĩ.

—**Ñi júi cádahaá. Caánt wunnih nihcan caá. Uona caá mi chãjap,** Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, mi wunatdih jéihnit, caandíh ít dehwep wut jĩ. Queétdih páant niij naóh péanit, Jairoíh muudíh waadnít, ájeéh bejnitdih jóocmantjeh át chãwát tútup wut jĩ. Pánihna, Pedro, Santiago, Juan, wunnihji mi mánadih pohba ájeéh át waadát tútup wut jĩ.

54 Pánih waadnít, Jesús wunnihíh téihyadih teonít,

—**jBainíhmaá, ma ñah ñuhú!** caántdih át niijíp wut jĩ.

55 Páant ã niijíchahjeh, caánt jwúub boonit, mit ñah ñuhap wut jĩ. Mi jwúub boonachah, Jesús mi mánadih caántdih

jeémát át wūhat tútup wut jĩ. 56 Páant ã boonachah, mi mána bádí ít en wūhi bejep wut jĩ. Obohjeéhtih, caántdih ã booaatjidih bitadih Jesús át naáwát tútup wut jĩ.

9

Jesús doce ã bohénitdih ã wahat

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Biíc yeó jáap doce ã bohénitdih Jesús ã pebhna bid wáacnit, nemépwādhíh í bacaat pínah, wunnitdihbut í booaat pínah niijná, ã wēpatdih queétdihbut át wūhap wut jĩ. 2 Pánih wūh péanit, queétdih át wahap wut jĩ, Dios ã maáh jumatdih í naáwáchah, cáacwā í jepahat pínah, cáacwādhíbut í booaat pínah niijná. 3 Pánih wahnit, Jesús queétdih nin pah át niij naáwáp wut jĩ:

—**Bejna, dedé bií déedih ñi ub bejca bojoó. Íoh cajat nah, wuh wūh, jeémát, dinerodih yah buca ñi ub bejca bojoó. Ñi dawát chóodihjeh ñi duo béjeé.**

4 **Caán títchidih moondíh bohéna, ded ñi jwíh waadní muudíhjeh ñi úwú. Caanjíh moondíh bohé péanitjeh caán muudíh ñi cádah bejeé.** 5 **Det títchidih moón yeebdíh náahcan, ñi naóhni doonádih í joíhcah, bac bejna, í enechah, queétdih Dios ã yohat pínahdih í jéihyat pínah niijná, ñíh zapatosdih too dugnit,**

* 9:5 Lc 10.4-11; Hch 13.51

becchídih ñi péoh mao jeénanaá, át niijíp wut jĩ.*

6 Páant ā niijíchah joinít, nihat tátchibitna yoobó ít bejep wut jĩ. Pánih juibínit, Dioíh táini doonádih nihat cāacwādh naóhnit, wunnitdihbut ít boonap wut jĩ.

Maáh Herodes tubit ā úumat

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

7 Caán láa Maáh Herodes Jesús ā bohénitbut ded pah í chājat doonádih jwúb joiná, búdí át úumap wut jĩ. “Juanji át jwúb boo pud jūóh tagaá”, biquína niij, ⁸ “Elías át jwúb jígoh tagaá”, bita niij, “Dios naáwádh biíh naóh yapaniji át jwúb boo pud jūóh tagaá”, bitabut ít niijíp wut yuh jĩ.*

9 Páant í niijíchah joinít, Herodesboó nin pah át niijíp wut jĩ: —Weemjéh tijí Juandih wā waó bóod yohat túutap jĩ. ¿Pánihna, deíh doonádih tigaá wā jwúb joí, páant muntih? át niijíp wut jĩ. Páant niijnít, Herodes Jesúsdihtubit át eníhip wut jĩ.

Cinco mil cāacwādh Jesús jeémát ā wáhat

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Túttimah, Jesús ā wahnitji ā pebhna jwúb juibínit, ded pah í chājatjidih caandíh ít naáwáp wut jĩ. Páant í naáwáchah joinít, ā bohénitjéh jumahna, cāacwādh át cádah bejep wut jĩ. Pánih cádah bejnit, Betsaida tátchina ít bejep

wut yuh jĩ. ¹¹ Obohjeéhtih, cāacwāboó í bejatdih jéihnit, queétdih ít ñun béjep wut jĩ. Í ñun jwāáachah, Jesús queétdih wēinit, Dios ā maáh jumatdih át bohénap wut jĩ. Wunnitdihbut át boonap wut jĩ.

12 Cheyeh doce ā bohénit nin pah Jesúsdihtubit át niijíp wut yuh jĩ:

—Nin pehbbit tátchinaboó nitdih ma bejat túutá, í úwat tólih pínah, í jeémát pínahdihbut í bidat pínah niijná. Ninjéhbitjeh pohba munná ā wihcan caá, ít niijíp wut jĩ.

13 —**Yeebjéh queétdih jeémát ñi wáhuá**, Jesús át niij jepahap wut jĩ.

—Páant, cinco botoni pan dahna, chéne queejwábitdihjeh jwí bíbohna caá. ¿Queét í jeémát pínahdih jíb chājadih jwí bejmi naniít? ā bohénit ít niij úabh joyóp wut jĩ.

14 (Cinco mil neonájuh ít jumap wut jĩ. Yaádh í weh biícđih chah ít jumap wut jĩ.)

—**Cāacwā poómp jumap pah cincuenta ñi chúdat túutá**, ā bohénitdih Jesús át niijíp wut jĩ.

15 Páant ā niijíchah joinítjeh, queétdih ít chúdat túutap wut jĩ. ¹⁶ Páant í chúduchah, Jesúsboó cinco pan dahnadih, chéne queejwádhbut ubnit, chéi ennit,

—**Nin pandih, queejwádhbut ma wáhat táina**

* 9:8 Mt 16.14; Mr 8.28; Lc 9.19

caá, Paá, ã ípdiñ át niijíp wut jĩ.

Páant niij péanit, pan dah-nadiñ queejwãdihbut dajnit, cãacwãdih í pãáat pínah ni-ijná, ã bohénitdih át wãhup wut jĩ. ¹⁷ Pánihna, niñat ít téi jeémp chũúup wut jĩ. Í jũdh jeémpnidih doce wãhdih ít wã yac yáwanap wut jĩ.

“Meém Cristo, Dios ã wahni caá”, Pedro Jesúsdiñ ã niiját

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Bíih láa Jesús Diosdiñ wãbh péanit, ã bohénitdih nin pah át niij wãbh joyóp wut jĩ:

—¿**Weemdih ded pah tigaá cãacwã í niij?** át niijíp wut jĩ.

¹⁹ —‘Juan Daabáni nacaá’, biquína niij, ‘Elías nacaá’, bita niij, ‘Jon jãtih Dios naáwãdih naóh yapaniji át jwãub boo pud jãóh tagaá’, bitabut í ni-ijná beé, Jesúsdiñ ít niij jepahap wut jĩ.*

²⁰ —**Queét páant í ni-ijíchah joiná, ¿yeéboó ded pah tigaá ñi niij jenah joí?** queétdih át niijíp wut jĩ.

—Meém Cristo, Dios ã wahni caá, Pedroboó át niij jepahap wut jĩ.*

Ã wunat pínahdih Jesús ã naáwãt

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Páant Pedro ã niijíchah joinít, Jesús ã bohénitdih nin pah át jwãub niij naáwãp wut jĩ:

—**Dios ã wahni wã jumat doonãdih bitaboodih ñi**

naóhca bojoó. ²² **Weém niñat cãacwã wãd jeñédih tabit yeejép yapat caá náahap. Jwã maáta, sacerdotewã í maáta, Moisés ã wutãtjidih bohénitbut weemdih náahcan, í mao yohat túutbipna yah caá. Obohjeéhtih, páant í mawachah yãhna, bíic peihcanni yeó jáap túttimah, wã jwãub boo pud jũóhbipna caá. Páant yeejép yapat caá weemdih náahap, Dios ã jenah joyãtjidih bíic yoobó ã yapat pínah niijná,** át niijíp wut jĩ.

²³ Túttimah, queét niñatdih nin pah át niij naáwãp wut jĩ:

—**Ded wãh jãmihna, ã weñat pínahdih jenah joicán, wã weñat pínahboodih jenah joinít, ã jepaha naáh. Bita caandih í wëi encah yãhna, caandih tabit yeejép í chãjachah yãhna, í mao yohihichah yãhna, weemdih jepah cádahcat caá náahap.*** ²⁴ **Ded ã weñat pínahdihjenah jenah joí chãjni iiguípna bejni ã jumbipna caá. Obohjeéhtih, ded ã weñat pínahdih joyáh bojni, wã weñat pínahboodih chãjni, ã buudcán niit.*** ²⁵ **Ded ã weñat pínahdihjenah chãjni, búdí dinero ã bíbohochah yãhna, caandih dedé pínah niñcan caá. Wã weñat pínahdih ã chãjcatji jãib, iiguípna ã bejbipna caá.**

²⁶ Pánihna, weém maáh

* 9:19 Mt 14.1-2; Mr 16.14-15; Lc 9.7-8

* 9:20 Jn 6.68-69

* 9:23 Mt 10.28; Lc

14.27; Jn 12.24

* 9:24 Mt 10.39; Lc 17.33; Jn 12.25

jumna, wã ñip ã yeh iigátjĩh, ãih táinit ángelwã ñ yeh iigátjĩhbut jwúub dei jũóhna, ded weemdih náahcan, wã naáwátidibut joíhcannidih wã wēpatjĩh wã yohbipna caá. ²⁷ **Yeebdih yoobópdih wã naóhna caá. Biquína ninjĩh ñuhnit ñi wənat pínah jãtih, Dios ã maáh jumatdih ã júutuchah, ñi enbipna caá,** Jesús át niijíp wət jĩ.

Dios ã yeh iigátjĩh Jesús ã ñuhat

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Biíc semana túttimah, Diosdih úubát túut niijná, Pedro, Santiago, Juan queét biíc peihcannitdihjeh jap bóo jeená Jesús át numah púuh laab béjep wət jĩ. ²⁹ Caanná ñ púuh laab jubínit, Jesús ã úubúchah, ã jígoat át túut numap wət jĩ. ãih móot yeó ã yeh iigát pah yeh iíg, ãih yéguehbut biíc yoobó tá baabni át yeh iiguíp wət jĩ. ³⁰ Páant ã yeh iiguíchah, Moisés, Elíasji biícidih ã pebh ít jíghop wət jĩ. ³¹ Queétbut Jesús biíc yoobó ít yeh iiguíp wət jĩ. Pánih jíghnit, Dios ã jenah joyátjidih biíc yoobó ã yapat pínah niijná, Jesús Jerusalén tátchiboó ã wənat pínahdih ít míic wéhenap wət jĩ. ³² Páant ã yapachah, Pedro ã chéenwã biícidih chəunít jumna, queétdih quíib chei át jumap wət jĩ. Obohjeéhtih, jwúub jáanit, Jesús búdí ã yeh iiguíchah, ã pebh ñuhnitdihbut ít enep wət jĩ.

³³ Pánih ñuhnitji ñ jwúub buúd jũúwúchah, Pedro Jesúsdih nin pah át niijíp wət jĩ:

—jBohéní, ninjĩh jwĩ jumuchah, ã táina caá! ¿Biíc peihcanni məu dáhnadih, míih pínah, Moiséh pínah, Elíaih pínahdihbut jwĩ cháj jíih? át niijíp wət yuh jĩ. Páant niijná, át jenah joicáp wət jĩ.

³⁴ Páant ã niijíchahjeh, mah pōh panihni queétdih át dei juyúp wət jĩ. Páant ã dei juyúchah, búdí ít úumap wət jĩ. ³⁵ Mah pōh cātíh Dios queétdih nin pah át niijíp wət jĩ:

—Nin wã wúuh, wã oini caá.* ã naáwáchah, caandíh ñi táí joyoó, Dios queétdih át niijíp wət jĩ.*

³⁶ Páant ã niiját túttimah, Pedrowã jwúub enna, Jesús biícjeh ã ñuhuchah, ít enep wət jĩ. Páant ñ enatjidih bitadih ít naóh jwuhcap wət jĩ.

Wãá wənat jumnidih Jesús ã booaat

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Cheibit Jesús wã ñ jwúub dei jubínachah, dawá cáacwã caandíh ít jwááap wət jĩ. ³⁸ Páant ñ jwáááchah, queét cātíh biíc newé Jesúsdih ejnit, nin pah át niij úubúp wət jĩ:

—Bohéní, meemdíh wã úubhna caá. Wã wúuh biíc jumnidih jíghah ennit, ma teo wáacá. ³⁹ Dawá láa nemép caandíh ãpĩ déheana caá. Pánih déhe buug ñájnit, tubit mémé ñaácnit, chái bid ñájnit, ãpĩ jac moj chej bac ñaj

bejna caá. Pánih chājna, wã wũúhdih dedé ã noón yaicán caá. Pánihna, ãih bácahdih tubit yéejana caá ã chājap.
 40 Páant ã chājachah, nemépdih ã bacaat pínah niijná, ma bohénitdih wã wúbáp yah be. Obohjeéhtih, queétboó caandih ã jéih bacacap be, Jesúsdi ãt niijíp wut jĩ.

41 Páant ã niijíchah joinít, Jesús queét nihatdih nin pah ãt niij jũihñap wut jĩ:

—**¡Yeéb yeejépwã weemdih jenah joicánnit ñi jumna caá! ¿Débólíh tiguaá weemdih táí jenah joicán, ñi tac buugábi?** ãt niijíp wut jĩ. Páant niijnít, —**Ma wũúhdih wã pebhna ma ub jũúwá,** behedih ãt niijíp wut jĩ.

42 Páant ã niijíchah joinít, ã wũúhdih Jesús pebhna ã ub jũúwáchah, nemépboó déhea ub yoh buugánit, tubit caandih ãt méméanap wut jĩ. Páant ã chājachah ennit, Jesús nemépdih ãt jãih bacanap wut jĩ. Pánih baca péanit,

—**Dáa, ma wũúh ã táí boona caá buca,** behedih ãt niijíp wut jĩ. 43 Páant ã bacaatdih ennit, Dios ã wēpatdih nihat cáacwã ãt en wãhi bejep wut jĩ.

Jesús ã wunat pínahdih ã jwúub naáwát

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Páant nemépdih ã bacaatjidih cáacwã búdí ã jenah joyóchah, Jesúsboó ã bohénitdihjeh nin pah ãt niij naáwáp wut jĩ:

44 —**Ñi táí joyoó. Weém yeebdih bainí wã naáwát túut caá. Weém nihat cáacwã úud jeñédih cáacwã teonit, bitadih ã wũhbipna caá,** Jesús queétdih ãt niijíp wut jĩ.

45 Páant ã niijíchah joiná yahna, Dios queétdih ã beh joyát túutcah, ãt táí beh joicáp wut jĩ. Pánih beh joicán, ã jwúub wũbh joyátji déeji ãt tíquip wut jĩ.

“Déhe tiguaá ñi maáh panihni”, Jesús ã niiját

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

46 Páant Jesús ã niiját túttimah, ã bohénitboó nin pah queétjeh ãt míic niijíp wut jĩ: “¿Déhe tiguaá jwĩ cãtíh jwĩ maáh panihni?” ãt míic niij jũihñap wut jĩ.*

47 Páant ã míic niij jũihñatdih jéihnit, bíic wébít dih Jesúsboó ã pebh ãt wái boj dodhdop wut jĩ.

48 —**Det wũhwã jumna, nin wébít panihni, oboh jumnidih wēi jwááhnit, weemdihbut wēi jwááhnit caá. Det weemdih wēi jwááhnit, weemdih wahnijidihbut wēi jwááhnit ã jumna caá. Pánihna, ded nin wébít dée oboh jumniboó ñi maáh panihni ã jumna caá,** Jesús queétdih ãt niijíp wut jĩ.*

“Ded jwúitdih en jũihcanni jwúitdih teo wáacni caá”, Jesús ã niiját

(Mr 9.38-40)

* 9:46 Lc 22.24 * 9:48 Mt 10.40; Lc 10.16; Jn 13.20

49 Páant ã niijíchah joinít, Juanboó Jesúsdih nin pah át niijíp wat jĩ:

—Bohéní, jwĩ enechah, biíc newé ma wēpatjĩh nemépwādhĩ ã bacat túutap be. Obohjeéhtih, jwĩjeéh jumni ã nihcah, caandíh páant jwĩ chājat túutcap be, át niijíp wat jĩ.

50 —**Páant caandíh ñi ni-ijcá bojoó. Ded yeebdíh en jaihcanni jumna, ñijeéh ã jumna caá,** Jesús queétdih át niijíp wat jĩ.

Samaria baácdih moón Jesúsdih ĩ náahcat

51 Pánihat túttimah, jeáboó ã púuh laab béjat yeó jáap pínah toáh jūúwúchah, “Weemdíh Jerusalén tútchina bejat caá náahap”, Jesús búdí át niij jenah joyóp wat jĩ. 52 Páant niij jenah joinít, biquína ã bohénitdih Samaria baácdih bóo tútchina ĩ úwat pínah pehbóo ĩ ámoh páñat pínah niijná, ĩ jātih át wah waáwá bojop wat jĩ. 53 Obohjeéhtih, caán tútchiboó ĩ juibínachah yuhna, Jerusalén tútchina Jesús ã bejat doonádih joinít ijina, caán tútchidih moón caandíh ĩt náahcap wat jĩ. 54 Páant ĩ náahcat doonádih joinít, Jesús ã bohénit Santiago Juanjĩh nin pah Jesúsdih ĩt niij úabh joyóp wat jĩ:

—¿Maá, meemdíh ĩ náahcatji peéh, queét ĩ iíg beedáát pínah niijná, jeámant iigát dih jwĩ dei jūúwát túut jĩh? ĩt niijíp wat yah jĩ.*

55 Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús tac púud ennit,

—**Yeéb ĩjnit, ñi peéh chājĩhichah, ã túican caá.** 56 **Weém, nihat cáacwā úud jeñé cáacwādhĩ yohat túut niijná, nin baácboó wā dei jūóhcap jĩ.** Obohjeéhtih ĩ yéejat **peéh iiguipna ĩ bejat déejidih queétdih táí ubat túut niijná, wā dei jūúwáp jĩ,** Jesús queétdih át niij jaihnup wat jĩ.

Páant niijnít, biíh tútchina ĩt bejep wat jĩ.

Biquína Jesúsdih ĩ péehat (Mt 8.18-22)

57 Páant Jesús wā namáboó ĩ bejehchah, biíc ĩjeéh péeni Jesúsdih nin pah át niij naáwáp wat jĩ:

—Deyoób ma bejehchah, weembát majeéh wā bejmi caá, át niijíp wat jĩ.

58 —**Jia mujjiowā ĩih muú pínah ĩitnadih ĩ bíbohna caá. Jwébehwābut ĩih yécanadhĩ ĩ bíbohna caá. Obohjeéhtih, weém nihat cáacwā úud jeñé wĩh muujéh pohba wā bíbohcan caá. Pánihna, wājeéh ma jūúwúchah, búdí hawat meemdíhbut ã jumbipna caá,** Jesús caandíh át niijíp wat jĩ.

59 Páant ĩ bejehchah, Jesús biíh ĩjeéh péeniboodíh

—**Wājeéh ma jūúwú,** át niijíp wat jĩ.

—Wā bejmi caá, Maá. Obohjeéhtih, wā bejat pínah jātih wā íp ã wanuchah, áih bácahdih wā yohat pínah niijná, ‘Ma chāo jwáhuú’,

weemdih ma niijĩ. ⁵⁹ ã wunachah, yoh péanit, majeéh wã péebipna caá, ãt niijíp wut jĩ.

⁶⁰ —**Weemdih náhcannit wunnit panihnit jumna, queét wannitdih i yoho naáh. Obohjeéhtih, meémboó wãjeéh jumni pínah buu ma júúwá. Wíih tewatboodih chah jenah joinít, Dios maáh ã jumat dooná, bitadih naáwádih bejat caá meemdih náahap, Jesús caandih ãt niijíp wut yah jĩ.**

⁶¹ Páant i bejehah, biih ñeéh péenibat nin pah Jesúsdihi ãt niijíp wut yah jĩ:

—Maá, majeéh wã bejmi caá. Obohjeéhtih, wã bejat pínah jãtíh ‘Wã bejna caá’, wã pebh moondih wã niij babhbat pínah niijná, weemdih ma wahaá. Pánih chãj péanit, majeéh wã péebipna caá, ãt niijíp wut jĩ.*

⁶² —**Ded wã wutni tewatdih teo jwíihna yuhna, ã weñat pínahdih jwáub jenah joí chãjnit, Diosdih teo wãhni pínah ã jéih jumcan caá, Jesús caandih ãt niijíp wut jĩ.**

10

Jesús setenta y dos ã bohénitdih ã wahat

¹ Túttimah, Jerusalén tútchina bejna, Jesús setenta y dos ãjeéh péenitdih ñíonit, ãt wahap wut jĩ. Pánih wahna, ã bejat pínah tútchinadih ã jãtíh i naóh waáwát pínah

niijná, chénewã míic ãt wahap wut jĩ. ² Queétdih ã wahat pínah jãtíh, nin pah ãt niij naáwáp wut jĩ: **“Wíih doonádih jepahnit pínah dawá i jumna yuh caá. Obohjeéhtih, daocánnit naóhnit i jumachah, queét jepahíhnit i joi jwáhcan caá. Pánihna, yeébboó Diosdih ñi uúbú, chah dawá naóhnit pínahdih ã wahat pínah niijná.***

³ Pánihna, naáwádih ñi bejeé. Bejnit, nin pah ñi túi jenah joyoó: **Diosdih jepahcannit, jiowã cátihi ovejawádih wahat pah, yeebdih wã wahna caá.***

⁴ Pánih bejna, dinerodih ubcan, wuh wuúhdihbut ubcan, biih zapatosdihbut ubcanjeh, wépép ñi bejeé. **Dawá cáacwádih túi naáwát túut niijná, deddih jwááh uúbhna, chãocánjeh, bejat caá náahap. ⁵ Ded ñi jwíih waadni muúdh moondih ‘Dios ã túyat ñijeéh ã jumna naáh’, ñi niijĩ. ⁶ Túinit jumna, páant ñi niijíchah joinít, i túi jepahbipna caá. Obohjeéhtih, túicannit jumna, páant ñi niijíchah yuhna, i jepahcan níit. Páant i jepahcah, caán muúdh moondih Dios ã túyat ã wihcan níit.**

⁷ **Yeébdih jwíih jepahnitjeéh ñi jum jwuhúp. Queét yeébdih jeémát, babhbatdihbut i wáhachah, ñi túi jeémp babhbaá. Yeéb queétdih teo wáacnit**

* 9:61 1R 19.20

* 10:2 Mt 9.37-38

* 10:3 Mt 10.16

bohénachah, queétboó ñi teo wáacat jíib jeémát babhbat í wūhuchah, ā táina caá. Caán tátchidih moondíh ñi bohé jwuhna, ñi jwíih juibíni muudíhjuh ñi jam jwuhúap.* 8 Ded tátchidih ñi juibínachah, yebdíh jepahnit, dedé jeémátdih í wūhuchah, ñi táí jeémé. 9 Caán tátchidih moón wunnitdih boonit, queétdih nin pah ñi niijí: ‘Dios yebdíh búdí caá ā bidip, áihwā ñi jumat pínah niijná. Wunnitdih ā booana, Maáh jumna ā wēpatdih yebdíh ā júutna caá. Páant ā wēpatdih jéihnit, ñi yéejatdih cádahna, táiniboodíh túut nuumnít, caandíh ñi jepahaá’, queétdih ñi niijí. 10 Obohjeéhtih, ded tátchidih juibí, bohéna, wunnitdih ñi booanachah yuhna, í jepahcah, íih namádih bejnit, nin pah queétdih ñi niijí: 11 ‘Dios maáh jumna, ā wēpat yebdíh ā júutuchah yuhna, yeéboó caandíh ñi jepahcap jí. Pánihna, ñíih tátchi becchídih jwíih jítchamant jwí pit yohna caá. Páant jwí chājat pah, ñi jepahcatji jíib Dios yebdíhbat ā yohbipna caá’, ñi niijí.*

12 Yeéboó nin pah wā niijátdih ñi táí náhninaá: Sodoma tátchidih moonjí tabit yeejép chājnit ít

jamap wat jí. Obohjeéhtih, queétdih Dios ā peéh chājat chah, ā peéh chājat pínah yeó jáapdih ñi bohéatdih jepahcannitboodíh ā peéh chājbična caá”, Jesús queétdih át niijíp wat jí.*

Biñh tátchidih moón í jepahcat

(Mt 11.20-24)

13 “Í Yeéb Corazín tátchidih moón, Betsaida tátchidih moondíhbat Dios búdí ā peéh chājbična caá! Weém ñíih tátchinadih jumna, Dios ā wēpatjñh búdí wā teo wáacachah yuhna, ñi jepahcap jí. Tiro tátchidih moón, Sidón tátchidih moondíhbat Dios ā wēpatjñh páant wā teo wáacachah nihna, queétboó jáantjeh í yéejatdih búdí júinít, íta túut nuum tágaá.* 14 Pánihna, Tiro tátchidih moón, Sidón tátchidih moondíhbat Dios ā peéh chāj láa, Corazín tátchidih moón, Betsaida tátchidih moondíhbat chah ā peéh chājbična caá. 15 Yeéb Capernaum tátchidih moondíhbat peéh chājna, maáta panihnit chājcanjeh, yebdíh moh yéejnit Dios ā chājbična caá.*

16 “Ded yebdíh jói jepahni, weemdíhbat jepahni caá. Obohjeéhtih, ded yebdíh jepahcanni, weemdíhbat jepahcanni caá. Weemdíh jepahcanni,

* 10:7 1Co 9.14; 1Ti 5.18

* 10:11 Mt 10.7-14; Mr 6.6-11; Lc 9.3-5; Hch 13.51

* 10:12 Gn 19.24-28; Mt 10.15; 11.24

* 10:13 Is 23.1-18; Ez 26.1-28.26; Jl 3.4-8;

Am 1.9-10; Zac 9.2-4 * 10:15 Is 14.13-15

wã íp weemdih wahni-dihbut jepahcanni caá”,
 át niijíp wut jĩ. Páant ã niij
 péanachah joinít, ã wahnitboó
 ít bejep wut jĩ.*

*Setenta y dos Jesús ã wah-
 nitji i jwúub jnyát*

17 Pánih bejnitji wēinit,
 queét setenta y dos Jesús ã
 wahnitji ã pebhna ít jwúub
 juibínap wut jĩ. Pánih jwúub
 juibínit, nin pah Jesúsdiñ ít
 niijíp wut jĩ:

—Maá, ma wēpatjĩh jwĩ
 wutuchah, nemépwã yuh
 buca jepahnit, ít bac bej
 tagaá! ít niijíp wut jĩ.

18 —**Japmant wedóat
 pah ã bejchah, nemépwã
 i maáh ã buág jéen
 jwúwáchah, wã enep jĩ.**

19 **iÑi joyoó! Wã wēpat
 yeebdih wáát wuhup be,
 maiwādiñ, dúowādiñbut
 jwāáñnit, ñi jéih chuñat
 pínah niijná. Nemépwã i
 maáh ã wēpatjĩh yeejép ã
 chājat déedih jāhat wēpat
 wã wuhup be. Páant wã
 wuhuchah, áih nemépwã
 yeebdih i jéih yéjacan niit.***

20 **Pánihna, nemépwādiñ
 yeéb ñi wutuchah, i jepa-
 hatdiñ ennit, bádí ñi wēina
 yuh caá. Obohjeéhtih, nin
 caá chah bádí ñi weñat
 pínah pohba: Yeéb Dioihwã
 ã pebhboó bejnit pínah
 ñi jumuchah, áih papélah
 tólih panihniboó ñi wātna
 daácni ã jumna caá, Jesús
 queétdih át niijíp wut jĩ.**

*Jesús ã weñat
 (Mt 11.25-27)*

21 Páant niij naóh péanit,
 Jesús Túini Espiritu ã wēpatjĩh
 bádí wēinit, Diosdiñ nin pah
 át niijíp wut jĩ: **“Paá, meém
 niñat baácdih moón i maáh,
 niñat jeádiñ moonbút
 i maáh ma jumuchah,
 meemdih bádí wã wēina
 caá. ‘Jwiit túi jéihñit caá’,
 niijnítidih wã bohéatdiñ
 ma beh joyát túatcap
 be. Obohjeéhtih, jéih
 jwuhcannitboodih mapĩ
 jéihyanap be. Páant mapĩ
 wēi chājna caá”,** ã ípdih át
 niijíp wut jĩ.

22 Páant ã ípdih niij wúbh
 péanit, ã pébh joi ñúhñitdiñ
 nin pah át jwúub niij naawáp
 wut jĩ: **“Dios, wã íp ni-
 hat ã wēpat biíc yoobó
 weemdihbut ã wuhup be.
 Ded pah wã jumatiñ
 wã ípjeh caá ã jéihyep.
 Biñ páant jéihni ã wiñcan
 caá. Ded pah wã íp
 ã jumatiñbut weemjéh
 caá wã jéihyep. Det wã
 ñionitdiñbut caandih wāpĩ
 bohéna caá. Pánihna,
 jwiitjeh caá caandih jwĩ
 jéihyep”,** át niijíp wut jĩ.*

23 Páant cāacwādiñ naóh
 péanit, ã bohénitdiñ tac
 páud ennit, queétdihjeh nin
 pah át niijíp wut jĩ: **“Yeéb
 wã wēpatdiñ ennit, Dios
 weemdih ã wahatjidih ñi
 túi jéihna caá. Pánihna,
 bitabut páant wã jumatiñ
 jéihñit, queétdih túi wēinit**

* 10:16 Mt 10.40; Mr 9.37; Lc 9.48; Jn 13.20
 3.35; 10.15

* 10:19 Sal 91.13

* 10:22 Jn

ĩ jumna caá. ²⁴ **Ñi jenah joyoó. Jon jãtih Dios naáwãtdih dawá naóh yapanitji, dawá maátajibut yeéb ñi ennidih bádí eníhna yuhna, ãt encap wat jĩ. Ñi joinídhbut bádí joíhna yuhna, ãt joicáp wat jĩ**, ãt niijíp wat jĩ.

Samaria baácdih bóo ã tái chãjat naáwát

²⁵ Biíh láa, Moisés ã wãtatjidih bohénit poómpdih bóo Jesús pebh ãt jũibínap wat jĩ. Pánih jũibínit, nin pah ãt niij úabh joyóp wat jĩ:

—¿Bohéní, Dios pebhna bejhna, ded pah wã chãjbi? ãt niijíp wat jĩ.

²⁶ —¿Moisés ded pah tiguaá ãt niijjí? **Caandíh enna, ¿dépah tíi mapí niij jenah joí?** Jesús ãt niijíp wat jĩ.

²⁷ —‘Diosdih chah jenah joí, tái jepahnit, wẽina, caandíh bádí ñi oyoó.* Meemjéh ma míic oyat pah muntih, bitadihbut bádí ma oyoó’,* Moisés ãt niij daacáp tajĩ, ãt niijíp wat jĩ.

²⁸ —**Yoobópdih ma jepahna caá. Pánih chãjnit, wãnna, Dios pebhna ma bejbipna caá,*** Jesús caandíh ãt niijíp wat jĩ.*

²⁹ Páant ã niijíchah joinít, Moisés ã wãtatjidih bohéní ã tái chãjatdih jéutat túut niijná, nin pah ãt jwáub niij úabh joyóp wat jĩ:

—¿Obohjeéhtih, Bohéní, deddih tiguaá wã oibi? ãt niijíp wat jĩ.

³⁰ Páant ã niijíchah joinít, nin ã jenah joiní naáwãtjĩh Jesús ãt niij naóh bohénap wat jĩ:

—**Biíc newé Jerusalén tútchimant Jericó tútchina ã dei bejehah, namá tacdih numnít cáacwã caandíh jwãáhnit, nihat áih bií dée, ã duoní chóodihbut dúuc wáyat túut niijná, ã wun mao jwejep be. Páant ã wun mao jwejni namáboó ã ñajap be.** ³¹ **Páant ã chãjat túttimah, biíc sacerdote caán namádih dei bejna, ã wun mao jwejnijidih ã enep yah be. Obohjeéhtih, enna yuhna, chãocánjeh, ã bóod páud yap bejep be.**

³² **Túttimah, Leví ã jaimená poómpdih bóobut ã bejep be. Caán ñajni pebh jũibí ennit, chãocánjeh, caanbút ã bóod páud yap bejep be.**

³³ **Obohjeéhtih, páant ã yap bejat túttimah, ñi eníhcanni Samaria baácdih bóo caán namádihjeh muntih ã dei bejep be. Pánih dei bejna, caán ñajnidih jũibí ennit, caandíh ã jĩgah enep be.**

³⁴ **Pánih jĩgah ennit, ã pebh jũibínit, yíi, iguúh mac biíc dih áih yahwítnadih ã cohóp be. Coh péanit, yégueh chóojĩh ã chéwep be. Chéo péanit, caandíh duoníji burrodih ub túuh cáagnit, úwat tólihna jumni muná ã numah bejep**

* **10:27** Dt 6.5 * **10:27** Lv 19.18 * **10:28** Lv 18.5 * **10:28** Mt 22.35-40; Mr 12.28-34

be. Caanná ub juibínit, nihat chei ã en dao dáa jãuwáp be. ³⁵ **Cheibit, úwat muú mínahdih caandih ã en dawát pínah niijná, ã jib chãjap be. Pánih jib chãjnit, nin pah caandih ã niijíp be:** ‘Nindih ma túi en dao jwáhuú. Caandih ma en dawát pínah jib wã wãhna caá. Pánihna, chah ma jwáub jib náahachah, jwáub joinít, wã jwáub jib chãj jáhabipna caá, páant mantih’, Samaria baácdih bóo muú mínahdih ã niij naáwáp be, Jesús át niij bohénap wut jĩ.

³⁶ Páant niij naóh bohé péanit, Moisés ã wutatjidih bohénidih nin pah át niij úbh joyóp wut jĩ:

—**Queét biíc peihcannit bií déedih chewe maonijidih ennit, ¿déhe tibeé túi oini ã jam?** át niijíp wut jĩ.

³⁷ —Caandih jĩgah en teo wáacni ã túi oyop be, át niij jepahap wut jĩ.

—**Pánihna, meembát bejna, biíc yoobó meemdih eníhcannitdih oinit, ma túi teo wáacá,** Jesús caandih át niij naáwáp wut jĩ.

Martawãjeéh Jesús ã jumat

³⁸ Túttimah, Jesús wã Jerusalén tútchina bejnit, bainí tútchidih ít juibínap wut jĩ. Í juibínachah, caán tútchidih bóli, Marta wãt jumnih, Jesús wãdih miíh muúboó mit chão jwáhat tútup wut jĩ. ³⁹ Mi jwan, María wãt jumnihbat mit jumap wut jĩ.

Mariaboó Jesús ã bohénachah, ã pebh mit joí chãudap wut jĩ.* ⁴⁰ Obohjeéhtih, Martaboó yójah jeémát teona, mit íjip wut jĩ. Pánih íjnit, Jesús pebh juibínit, nin pah mit niijíp wut yuh jĩ:

—Maá, wã jwan weemdih mi teo wáaccach, weém biíc wilidihjeh wái náah jumni tewat ã jumna caá. ¿Páant mi teo wáaccach, weemdih ma jĩgah encan níit? Weemdih ma teo wáacat tútú, Marta mit niijíp wut jĩ.

⁴¹ —**iMarta, Marta, ma joyoó! Dawá tewatnabitdih meém tabit jenah joinít, ma miíc íjana caá.** ⁴² **Obohjeéhtih, wã bohéatdih jenah joyát caá chah náahap. Pánihna, Mariaboó chah túnidih mi níwichah, caántdih ded mi joyátjidih ã jéih dúuc wáican níit,** Jesús Martadih át niijíp wut jĩ.

11

Ded pah caá jwĩ úbát
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Biíh yeó jáap Jesús ã ípdih ã úbúchah, ã bohénitbut ít jumap wut jĩ. Páant ã úbh péanachah ennit,

—Maá, Juanji ã bohénitdih Diosdih ded pah í úbát pínahdih át bohénap wut jĩ. Caán ã bohéat pah mantih jwiítidihbut ma bohénaá, ít niijíp wut jĩ.

² Páant í niijíchah joinít, nin pah queétdih át niij jepahap wut jĩ:

—Yeéb Diosdih uúbhna, nin pah ñi niij uúbú:

‘Paá, meém chah táini ma jumuchah, meemdih jwĩ wěina caá. Ma wūt chah yáaat caá jwiit jwĩ náahna caá. Meém maáh ma jumatdih jéihnit, nihat cáacwā ĩjepaha naáh.

³ Yeó jáap jumat pah jwĩ jeémát pínahdih ma wūhú.*

⁴ Bitá jwiitdih ĩ yéej chājatdih jwĩ yohat pah, meembát jwiit jwĩ yéej chājatdih ma yohoó. Nemépwā ĩ maáh jwiitdih ā yéejaihichah, ma teo wáacá, jwĩ yéej chājcat pínah niijná’,

Diosdih ñi niij uúbú, ā bohénitdih Jesús āt niijíp wut jĩ.

⁵ Páant niijnít, ded pah ĩ uúbát pínahdih nin pahbat āt niij naóh bohénap wut jĩ:

—Ded chei tac yoób ā dée pebhna bejnit, ‘Némé, bainí jeémátdih weemdih ma wūhú. ⁶ Wā chéen yuúp jūóhni ā juyúchah, caandih wā wūhat pínah jeémát wā bíbohcan caá’, ā niijíchah, ⁷ ā dée muú diítmant nin pah ā niij jepah bacacan niit. ‘Weemdih tac buugáca bojóo. Jáantjeh jęc nem péanit, wā wehdih wāát numah ũwup be. Meemdih jeémát wūhat déedih, queétdih wā wuquihcan caá’, ā dée uúbhnidih ā niij jepahcan

niit. ⁸ Yeebdih wā naóhna caá. Ā dée tíccanjeh ā uúbúchah, jáanit dedé ā náahatdih ā wūhbipna caá. ⁹ Pánihna, nindih ñi táí náhninaá: Tíccanjeh ñi uúbúchah, ded pah ñi uúbátdih Dios yeebdih ā wūhbipna caá. Ded pah ñi náahatdih bidna, ñi bid cádahcah, ded pah ñi bidatdih yeebdih ā wūhbipna caá. Jęc panihnidih wuúmp mao cádahcah, Dios ā wātbiipna caá. ¹⁰ Det Diosdih táí uúbhnit, ĩ uúbátjidih ĩ bíbohbiipna caá. Det Diosdih bidnit, caandih ĩ jwāáhbiipna caá. Det ĩ wuúmp mawachah joinít, jęc panihnidih Dios queétdih ā wātbiipna caá. ¹¹ ¿Ñi wūh yeebdih queejdih ā uúbúchah, bucdih ñita wūh taniit? Ñita wūhcan tagaá. ¹² ¿Mujbai típdih ā uúbúchah, dáodih ñita wūh taniit? Ñita wūhcan tagaá. ¹³ Yeéb cáacwā yéejnit jumna yuhna, ñi wehdih táinidih ñipĩ wūhna caá. Pánihna, Diosboó táini yoobát jumna, det Táini Espíritu ā waadát pínahdih ĩ uúbúchah, ñi íp jeáboó jumni caandih ā waadát túutbiipna caá, Jesús āt niijíp wut jĩ.*

“Nemépwā ĩ maáh ā wēpatjĩh Jesús ā booana caá”, ĩ niiját

(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

* 11:3 Pr 30.8-9

* 11:13 Jn 14.13-14; 15.7,16; 16.23-24; 1 Jn 3.21-22; 5.14-15

14 Biñh yeó jáap biíc newé wéheat túutcanni nemép jumni Jesús pebh át juibínap wut jĩ. Páant ã juibínachah, Jesús caán nemépdih ãih bácahmant át bacat túutup wut jĩ. Páant ã bacat túutuchah, caán newé át jwúb wéhenap wut jĩ, páant muntih. Páant ã jwúb wéhenachah joinít, nihat en wáhi bejnit, búdí ít jenah joyóp wut jĩ. 15 Obohjeéhtih, bita nin pah ít niij naáwáp wut jĩ: “Nemépwã ã maáh, Beelzebú wut jumni, ã wēpatjñh caá Jesús nemépwãdih ãpĩ bacat túutup”, ít niijíp wut yah jĩ.*

16 Bitaboó, “Dios ã wēpatjñhjih nit ã yoób chãjap”, niijná, biñh ã wēp chãj jútatdih ítih bidip wut yah jĩ.* 17 Obohjeéhtih, “Beelzebú ã wēpatjñh nemépwãdih ã bacat túutna caá”, ã niij jenah joyóchah jéihnit, Jesúsboó nin pah queétdih át niij naáwáp wut jĩ:

“**Det biíc baácdih moonjéh yuhna míc maona, ítá wun beedáh bej tagaá. Ded tátchidih moón biícwã yuhna, míc maona, queétdih ítá jweí peét bej tagaá.** 18 Pánihna, Satanás, nemépwã ã maáh ãihwãdih ã bacanachah, biíc yoobó mantih áta yap tagaá. Weém Satanáih jumna nihna, ãihwãdih wãta bacacan tagaá. Ñi naóh yacat yoobópdiñh nihcan caá. 19 Nemépwãdih bacanit, ã

maáh Beelzebú ã wēpatjñh wã wutuchah nihna, ñijeéh jumnitboó ¿déhe ã wēpatjñh tiguaá ípĩ baca? Páant ã bacat túutuchah ennit, ‘Í túi chãjna caá’, ñipĩ niijná caá. Pánihna, weém páant wã bacanachah ennit, ‘Á túi chãjcan caá’, ñi jéih niijcán caá. 20 Obohjeéhtih, Dios ã wēpatjñh nemépwãdih wã bacanachah, Dios ã maáh wēpat ñi cátiñh ã jumna caá.

21 “Wēpép newé nihat ãih tua nah déenadiñh bíbohni ãih muudih ã wapachah, nihat ãih bií dée ã túi jumbipna caá. 22 Obohjeéhtih, biñh caán chah wēpniboó juí míc mao yap yohnit, nihat ã wēp ñuhat tua nah déenadiñh dúuc wái, bií déedihbut dúuc wáinit, ã pej jumnitdih ã pãáhibipna caá. Pánihat pah weém chah wēpni jumna, nemépwã ã maáhdih wã jéih yap yohna caá. Yap yohnit, ãihwãdih wã dúuc wáibipna caá, wíhwã ã jumat pínah niijná.

23 “Ded wãjeéh teocanni, weemdih en jéihni, nemépwã ã maáhjeéh ã jumna caá. Pániñ jumna, weemdih jepahíhniñdih ã ñuun yóhna caá”, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.*

Bacaniñi nemép ded pah ã jwúb waadát
(Mt 12.43-45)

24 “Nemép ã bacaniñi muú wihcapboó jibna, ã jumat pínah biñh muu pániñdih

* 11:15 Mt 9.34; 10.25

* 11:16 Mt 12.38; 16.1; Mr 8.11

* 11:23 Mr 9.40

ã táoh bidna caá. Pánih bidna yuhna, jéih bid juicán, 'Weemdíh í bacaniji munná wã jwúb bejbipna caá, páant muntih', ã míic níj jenah joiná caá.
 25 Páant níj jenah joinít, ã jwúb juí enechah, áih muuji túi tóodh ámohni panihni ã jumna caá. Obohjeéhtih, caán cáacboó ã túut numcáh, áih jéc páantjeh pãa lajni panihni ã jumna caá. 26 Páant ã jumachah ennit, nemépboó bita siete ã chéenwã chah yeejép wutnitdih bid wáacnit, queédih ã numah waadná caá. Páant yeejép í wutuchah, í waadni chah yeejép ã jumbipna caá", Jesús queédih át níijíp wut jí.

Ded panihat tigaá weñat yoobát

27 Jesús páant ã níiját pónih, cáacwã cátih jumnih nin pah mit níj ejep wut yah jí:

—iMeemdíh weép jum noma behanih mi wéina nacaá! mit níj ejep wut jí.

28 —Obohjeéhtih, Dios naáwátdih joí jepahnitboó mi weñat chah í wéina caá, Jesús caántdih át níijíp wut jí.

Cáacwã Jesús ã wēpatdih í júutat túutat

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Páant ã bohénachah, chah dawá cáacwã Jesús pebh í míic wáac juibínachah, nin pah queédih át níj naóh bohénap wut jí: "Yeéb buu láa moón tubit yeejépwa ñi jumna caá. Pánihni

jumna, Dios ã wēpatjīh ñipí chāj júutat túutna yah caá. Obohjeéhtih, yeebdíh páant wã chāj júutcan níit. Jonásjidih Dios ã wēp chājat pahjeh muntih weemdíhbut chājnit, ã wēpat yeebdíh ã júutbipna caá. Páant bóojeh ã wēpat júutat ã jumbipna caá.*

30 Jonásjidih búdí queéj ã jeéméchah, biíc peihcanni yeó jáap túttimah, Dios caandíh jwúb ub bacanit, Nínive tútchidih moondíh át wahap wut jí. Pánihna, ded pah caandíh ã yapatjidih ã naáwáchah joinít, Dios caandíh ã wahatjidih queét ít jéihyep wut jí. Páant ã yapatji pah muntih weém nihat cáacwã úd jeñé wannit, biíc peihcanni yeó jáap túttimah wã jwúb boo pud júúwúchah, Dios weemdíh ã wahatjidih yeebbút ñi jéihbipna caá.

31 Jon jātih Salomónji ã túi jéihyat doonádih joinít, Sabá baácdih moón í maáh wiliji, yuúp miíh baácmant ã naáwátdih joyódih mit juibínap wut jí. Obohjeéhtih, ninjīh weém Salomón chah jéihni wã jumachah yuhna, yeéboó weemdíh ñi joíhcan caá. Pánihna, Dios nihat cáacwã í yeejatji peéh chājat pínah yeó jáapdih Dios pebh caántboó yeéb biícidih ñuhnit, yeebdíh nin pah mi níj naóh yachipna caá: 'Wã joiníji Salomóndih chah

* 11:29 Mt 16.4; Mr 8.12   * 11:30 Jon 3.4

jéihni Jesús ã jumuchah yuhna, ¿dépanih tibeé yeéboó caandíh ñi jepahcan?’ mi niijbípna caá.*

³² Jonásji Nínive tátchidih moondíh Dios naáwát dih ã naóh yapanachah, queét ì yéejat dih bádí jüinít, ìt túut numáp wat jì. Obohjeéhtih, Jonás chah wēpni ninjìh wã jumuchah yuhna, weemdíh joíhcan, yeéboó ñi túut numcáp be. Pánihna, ñi túut numcátji jìib, peéh chãjat pínah yeó jáapdih Dios pebh Nínive tátchidih moonjí yeéb biíc dih ñuhnit, queébut yeebdíh ì naóh yacbipna caá”, Jesús queétdih át niijíp wat jì.*

Jesús jiiát déedih ã bohéat
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ “Ded jiiát dih jiiinít, jãh cáagcan, pamap dahjìhbut ãpí páah jwejcan caá. Obohjeéhtih, caandíh japboó ãpí jii cáagna caá, nihat caán tólihboó waadnít ì túi enat pínah niijná.*

³⁴ Níih quíib dahna níih jiiát dah panihni caá. Æ túi jumuchah, ded pah ñi chãjat dih ñi túi enna caá. Obohjeéhtih, yeejép jamna, dupúát dée ã jumuchah, ded pah ñi chãjat dih ñi jéih encan caá. ³⁵⁻³⁶ Pánihna, níih quíib dah panihni ã týuchah, wã naáwát dih túi jenah joinít, táinidihjeh ñi chãjbipna caá. Obohjeéhtih, ã táicah, wã naáwát dih

jenah joicán, yeejépboodíh ñi chãjbipna caá. Pánihna, jñi túi chãja chaáh! Wã naáwát dih túi jenah joinít ñi jepahaá”, át niijíp wat jì.

Fariseowã, Moisés ã watatjidih bohénitbut ì táicac
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesús queétdih ã naóh péanachah, biíc fariseo Jesús dih ãih mæúboó numah jeémédih át bejep wat jì. Caanná waád jubínit, ì jeémát túut niijná, Jesús wã ìt jubí cháudap wat jì.

³⁸ Dios queétdih ã túi wēi enat pínah niijná, queét judió wã ì jeémát pínah jãtih ì nuowã ì watatji pah ìpí téih chocop wat jì. Obohjeéhtih, Jesúsboó waadnít, queét ì watatji pah téih choccanjeh ã jeéméchah enna, caandíh numah jeémpni fariseoboó bádí át en wáhi bejep wat jì. ³⁹ Páant ã en wáhi bejehchah ennit, Jesús nin pah caandíh át niij naáwáp wat jì:

—Yeéb fariseowã níih pamapnadih, níih babhbat dahnadihbut jii mantjeh ñipí chocna caá, ã túi jigohat pínah niijná. Páant ñi chocochah yuhna, diítboó bádí queí ã jamna caá. Caan pámap jii mantjeh ñi chocat pah, yeebbát biíc yoobó ñi jamna caá. Níi túi jigohna yuhna, ñi jenah joyát yeejép ã jamna caá. Níi weñat pínahdihjeh chãjnit, tãbit en ñinahnitbut

* 11:31 1R 10.1-10; 2Cr 9.1-12 * 11:32 Jon 3.5 * 11:33 Mt 5.15; Mr 4.21; Lc 8.16

ñi jumna caá. ⁴⁰ ¡Yeéb jenah joicánnit caá! ¿Pamap jii mant dée, Dios jwíh bácahdih chājni, pamap diitboó dée, jwíh caolihdihbut chājni nihcan niit? Pánih chājnit, jwiitdih jéih beedáni caá. ⁴¹ Pánihna, pamap diitboobút chocot pah, níih caolihdih túut nuumnít, moh yéejnitdih ñi teo wáacá. Pánih chājnit, pamap quei wíhcat pah, Dios ã enechah, ñi túi jumbipna caá.

⁴² “¡Yeéb fariseowã bádí yeejép ñi yapbipna caá! Dios ã wutatdih jepahna, ded chénat pah téihya chej jumni núonadih bíbohnit, bíic núodih caandíh ñipí wūhna yuh caá. Obohjeéhtih, pánih wūhna yuhna, bíih ã wutatnadih ñipí joyáh bojna caá. Cáacwādhíh túi chājatboodíh ñi jenah joicán caá. Diosdih ñi oyatdihbut ñipí jenah joicán caá. Dios ã wutat pah, chej jumni núonadih caandíh ñi wūhachah, ã túina caá. Obohjeéhtih, bíih ã wutatdihbut jepahat caá náahap.*

⁴³ “¡Yeéb fariseowã bádí yeejép ñi yapbipna caá! Jwiit judíowã jwí mic wáacat muúboó waád juibínit, waáwápna ñipí chūdna caá, nihat cáacwã yeebdíh í wēi enat pínah niijná. Tútchi tacboó bíi dée jíib chājat juúhna bejnit, cáacwã yeebdíh í

wēi jwāáatdih ñipí náahna caá.

⁴⁴ “¡Yeéb fariseowã bádí yeejép ñi yapbipna caá! Yeéb cáac tacchiana panihnit ñi jumna caá. Cáacwã baác diitboó jéih en waadacan, caán tacchianajih yáac chūi bejna, í yohniji yagáp ã jummatdih í jéih encan caá. Caan pánihat pah cáacwã ñi bohéatdih joinít, níih caolihdih jéihcan, ñi jenah joyát yeejép ã jummatdih í jéihcan caá”, Jesús queét fariseowādhíh át niij jūihñap wut jí.

⁴⁵ Páant fariseowādhíh Jesús ã niij jūihñachah joinít, Moisés ã wutatjidih túi jéihni jwuh nin pah Jesúsdi h át niijíp wut jí:

—¿Bohéní, queétdih páant niij jūihna, jwiitdihbut jūih niit ma chājap? át niijíp wut jí.

⁴⁶ Páant ã niijíchah joinít, Jesús queét Moisés ã wutatjidih bohénitdih jwuh nin pah át jwúub niij jūihñap wut jí:

—¡Yeebbút bádí yeejép ñi yapbipna caá! Yeéb cáacwādhíh bádí wái náah jumnidih chājat túutna, bainíbitjeh í yapachah ennit, queétdih jígah encanjeh, bádí ñipí peéh chājna caá.

⁴⁷ “¡Yeéb Moisés ã wutatjidih bohénit bádí yeejép ñi yapbipna caá! Dios naáwátdih naóh yapanitjidih ñi nuowã ít mao

* 11:42 Lv 27.30

yohop wat jī. Pánihna, queétdih ñi weñat jútat túat niijná, ñih tacchianadiah ñi túi ámohna caá.⁴⁸ Obohjeéhtih, pánih chājna yuhna, ñi bohéatjidih ñi jepahcan caá. Pánih jepahcan, ñi nuowā ñi chājatji biíc yoobó ñi chājna caá.

⁴⁹ “Dios, nihat jéihni jumna, nin pah át niij naáwáp wat jī: ‘Weém wā naáwát dih naóh yapanit pínahdih, wā naáwát dih bohénit pínahdihbut cáacwā dih wā wahbipna yuh caá. Obohjeéhtih, cáacwāboó biquína queétdih ñi mao yohbipna caá. Bitadiahbut yeejép ñi chāj bipna caá’, Dios át niijáp wat jī.⁵⁰⁻⁵¹ Nihat Dios naáwát dih naóh yapanitdih ñi mao yohatji peéh yeéb buu láa moondíh caán waó jíib ñi jumbipna caá. Jwíh mao yohni Abeldih ñi mao yohatji jíib, púú sacerdote Zacaríasdih, Dioíh muú coah tac yoobó ñi mao yohatji jíibbut, yeéb buu láa moondíh Dios ñi peéh chāj bipna caá. Queét ñi jepahcatji pahjeh, yeéb biíc yoobó weemdíh ñi jepahcatji jíib yeebdíhbut ñi peéh chāj bipna caá.*

⁵² “¡Yeéb Moisés ñi watatjidih bohénit búdi yeejép ñi yapbipna caá! ‘Jwiit Dios ñi watatdih bohénit caá’, niijná yuhna, ñi naáwát dih cáacwā ñi jéihyat déedih ñi jāhna caá. Pánih

jāhna, Dios pebhboó ñi wāt waadát déedih bíbohna yuhna, queétdih ñi wāt waadacán caá. Pánih chājna, yeebbút waadacán, queétdihbut ñi waadát túatcan caá”, Jesús queétdih át niij jūihñap wat jī.

⁵³⁻⁵⁴ Queétdih páant niij jūih péanit, Jesús át bac bejep wat jī. Páant ñi bac bejehchah, fariseowā, Moisés ñi watatjidih bohénit biíc dih Jesús dih naóh yacat túat niijná, yeejép ñi jepahachah joíhna, tabit caandíh ñi wábh joí ñi nuún péé bac bejep wat jī.

12

“Weém táini caá”, niij yee naóhcat

¹ Páant ñi bohéat pónih dawá cáacwā Jesús pebh míc wáac jaibínit, ñi míc tóo néeh chāi bejehchah, Jesús ñi bohénitdih nin pah át niij naóh bohénap wat jī: “¡Yeéb ñi túi chāja chaáh! Fariseowā ñi jenah joyát pah ñi jenah joicá bojoó. ‘Weém táinijeh caá’, ñi niijíchah yuhna, ñi caolih yeejép ñi jumna caá. Páant ñi jumat pah yeébboó ñi jumca bojoó. Páant niij jenah joyát, pan paáat panihni ñi jumna caá. Jwíh jígohcanni ñi jumachah yuhna, táttimah ñi jumatdih nihat ñi jéihbipna caá.*² Pánihat pah, ded pah caolih diitboó jumna, jwíh jígohcan yuhna, táttimah ñi jígohbipna caá. Ded ñi bih chājnidiahbut táttimah

* 11:50-51 Gn 4.8; 2Cr 24.20-21

* 12:1 Mt 16.6; Mr 8.15

* 12:2 Mr 4.22; Lc

cãacwã ï jéihbipna caá.*
 3 Ded pah dupánapboó ñi niijátjidih baabápboó cãacwã ï joibípna caá. Ded pah yeéb ñih tólihboó daocánnitdih ñi jéyé niijátjidih, túttimah dawá ï míic wáacapboó ï jwáub wépép naóh yapabipna caá, át niijíp wat jï.

Déhedih tigaá úumat náah (Mt 10.26-31)

4 “Wã chéenwãá, yeebdíh nin wã naáwátidih ñi túi náhninaá: Ñih bácahdih mao yohnit pínahdih ñi úumca bojoó. Páant ï chãjat túttimah, yeebdíh chah yeejép ï jéih chãjcan niít.
 5 Obohjeéhtih, ñi úumat pínahdih wã naóhna caá. jDiosboodíh búdí úumat caá náahap! Caanjéh ñi wánat túttimah, yeebdíh peéh chãjna, iiguípna ã jéih wahbipna caá. Pánihna, caandíjhéh caá úumat náahap.

6 “Ñi náhni dahwaca bojoó. Dios yeebdíh oinit, ã quíib buudcán niít. Cinco jwébehwãdih chéne júdubit yeéb ñipí jíib teona caá. Botonit ï jumachah yuhna, Diosboó bíic jwébehdíjhéh ã quíib buudcán niít.

7 Obohjeéhtih, jwébehwã chah yeebdíh Dios ã oina caá. Búdí oinit, ñih wáó yoócna Jeh débóí ã jumatdih Dios ã túi jéihna caá. Páant ã oyatdih jenah joinít, ñi náhni dahwaca bojoó”, át niijíp wat jï.

“Weém Jesúh caá”, úumcanjeh, niiját (Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 “Cãacwã ï joyóchah, ded ‘Weém Jesúh caá’, ã niijíchah, weembút wã ípíh ángelwã ï joyóchah, ‘Caánboó wíh caá’, wã niijbípna caá. 9 Obohjeéhtih, cãacwã ï joyóchah, ded ‘Weém Jesúh nihcan caá’, ã niijíchah, weembút wã ípíh ángelwã ï joyóchah, ‘Caánboó wíh nihcan caá’, wã niijbípna caá.
 10 Ded weém nihat cãacwã úud jeñédih yeejép wéhenachah yuhna, ã túut nuumáchah, yeejép ã wéheatdih Dios ã yohbipna caá. Obohjeéhtih, ded Túini Espíritubodíh yeejép wéhenit, ã jéih túut nuumcát jíib, Dios ã yéejatdih ã yohcan niít.*

11 “Wíhwã ñi jumat jíib cãacwã yeebdíh teonit, naóh yacat túut niijná, ñi míic wáacat muúboó, peéh chãjat túutnit pebhboó, bita ñi maáta pebhboobút ï ub bejehchah, ‘¿Ded pah wã niij jepahbi?’ ñi niij náhni dahwaca bojoó.
 12 Caanná ñi juibínachah, Túini Espírituboo ded pah ñi jepahat pínahdih ã jéihyabipna caá”, Jesús át niijíp wat jï.*

Dawá bíi dée bíbohat ã tobohat

13 Páant ã niij naóh péanachah, ï cãtíh jumni

* 12:10 Mt 12.32; Mr 3.29

* 12:12 Mt 10.19-20; Mr 13.11; Lc 21.14-15

Jesúsdih nin pah át niijíp wut jĩ:

—Bohéní, jwĩ íp báadhda áih bií dée jwiitdih ā wūhuchah yuhna, wā ūud jeñé nihatdih ūbnit, wīih pínahdih ā wūhcap jĩ. Páant ā chājachah, weemdih wīih pínahdih caandih ma wūhat túutú, át niijíp wut yuh jĩ.

¹⁴ —**Weém bií déedih pāáhni maáh nihcan caá. Pánih chājat wīih pínah nihcan caá,** caandih Jesús át niij jepahap wut jĩ.

¹⁵ Páant caandih niijnít, nihat ājeéh péenitdih nin pah át jwúub niij naáwáp wut jĩ:

—**ĩNi túi chāja chaáh! Dawá bií déedih ñi en ñinahca bojoó. ‘Dawá bií dée bíbohna, wā túi jumbipna caá’, ñi niijná yuh caá. Obohjeéhtih, dawá bií dée bíbohat jíib nihcan caá jeáboó ñi bejat pínah,** át niijíp wut jĩ.

¹⁶ Páant niij naóhñit, ĩ túi beh joyát pínah niijná, nin ā jenah joiní naáwátjĩh át jwúub bohénap wut jĩ: **“Biíc newé dawá bií dée bíbohni, áih wápchiboó pácahi ā momochah, dawá ā quehep be. ¹⁷ Dawá ā quehechah ennit, nin pah ā míic niij jenah joyóp be: ‘¿Ded pah wā chājbi? Wīih pácahi wā ámohat pínah mūú bainí ā jumuchah, ā yáo yapbipna caá. ¹⁸ Nin pah wā chājbipna caá: Caandih ámohat mūunádih wai yoh jéena péanit, chah búdí ámohat pínah mūunádih wā chājbipna caá. Pánih chājnit,**

nihat wīih pácahidih, wīih bií déedihbut wā ámohbipna caá. ¹⁹ Pánih ámoh péanit, nin pah wā míic niijbípna caá: “Dawá jópchina túi jumat túut niijná, dawá bií déedih buu wā bíbohna caá, buca. Pánih jumnit, choonít, babh jeémpnit, wā wēibipna caá”, wā míic niijbípna caá’, caán newé ā niij jenah joyóp yuh be. ²⁰ Obohjeéhtih, páant ā niij jenah joyóchah jéihñit, Dios caandih nin pah ā niijíp be: ‘Jenah joicánniابه! Buu cheijeh ma wunuchah, míih caolih ā buudbípna caá. ¿Páant ma wunat túttimah, nihat ma ámohniji bií dée deih pínah tigaá ā jumbi? Meémboó caandih ma jéih ūb bejan níit’, Dios caandih ā niijíp be. ²¹ Pánihna, ded áih pínahjeh dawá bií déedih en ñinah ūb jwejnit, Dios ā weñat pínahdih bidcanjeh, buudní ā jumbipna caá”, Jesús cāacwādih át niijíp wut jĩ.

Dios áihwādih ā túi en dawát

(Mt 6.25-34)

²² Páant niij péanit, nin pah ā bohénitboodih át jwúub niij naóh bohénap wut jĩ: **“Ded pah ñi jumatdih ñi náhni dahwaca bojoó. Ñi jeémát pínah, ñi dawát pínah yéguéhdiabut, ñi náhni dahwaca bojoó. ²³ Caandih bidat chah Diosdih túi biícđih ñi jumat pínahboodih ñi bidií. Páant ñi bidichah, caán yeedih oina, ñi**

jeémát pínah, ñi dawát pínahdihbut ã wũhbipna caá, ñi túi jumat pínah niijná.²⁴ Jwébehwãdih ñi jenah joyoó. Queét ñih jeémát pínahdih ñpĩ momcan caá. Ñih jeémátdih ámohat pínah muuná ñpĩ bíbohcan caá. Pánihnit ñ jumat chah yuhna, Dios queétdih ñ jeémát pínahdih ñpĩ wũhna caá. Jwébehwãdih oina, ã en dawát chah, yeebdíh oinit, Dios ã túi en daoná caá.²⁵ Yeéb búdí náhni dahwana yuhna, ñi wunat pínah yeó jáapdih ñi jéih túut nuumcán niit.²⁶ Pánih jéih túut nuumcán, búdí ñi náhni dahwana yuhna, bíih pínahdihbut ñi jéih túut nuumcán niit. Pánihna, náhni dahwaat dedé pínah nihcan caá.²⁷ Cháanadihbut ñi jenah joyoó. Caán cháana behna, ã túi jíghat pínahdih ñpĩ teocan caá. Pánih teocan yuhna, Maáh Salomónji áih táini yégueh chóo duonít, ã túi jíghatji chah, cháanaboó ã túi jíghona caá.*²⁸ Caán cháanadih Dios ã túi jíghat túutna caá. Obohjeéhtih, cháana buu déedih jum, cheibit déedih ã diib téh bejna caá. Páant ã diib téhechah, cáacwã ñpĩ cáo yohna caá. Páant maátcanjeh ã jumat chah yuhna, Dios caán cháanadih túi jíghoni ã chãjna caá. Caán cháanadih táini yégueh dée pah ã wũhat chah, yeébbodíh Dios yéguehdih ã wũhbipna

caá. Pánihna, caandíh náhni dahwacanjeh, Diosbodíh ñi túi jenah joyoó.²⁹ Ded pah ñi jeémát pínah, ñi babhbat pínahdihbut tubit náhni dahwa joi bídca bojoó.³⁰ Nihat Diosdih jéihcannit bíi déedih tubit ñpĩ náhni dahwa joi bídna caá. Obohjeéhtih, ñi ñpiboó ñi jeémát pínah, ñi dawát pínahdihbut ded pah yeebdíh judhdadidih ã jéihna caá. Pánih jéihna, yeebdíh ã teo wáacat pínahdih túi jenah joiná, búdí ñi náhni dahwaca bojoó.³¹ Pánihna, bíi déedih ñi bidat chah, Dios ã maáh jumatdih bidnit, caandíh ñi túi jepahaá. Pánih jepahnit, áih táini doonádh bitadihbut ñi naáwá, queétdih caandíh ñi jepahat pínah niijná. Páant ñi chãjachah, Diosboó nihat ñi náhatdih ã túi wũhbipna caá”, Jesús át niijip wut jĩ.

Jeáboó búdí jíib jumni panihndih jwĩ bíbohah

(Mt 6.19-21)

³² “Yeéb wũhwã daocannit jumna yuhna, Diosdih túi jenah joinít, ñi úumca bojoó. Páant ñi túi jenah joyóchah, Dios ñi ñpí yeebdíh búdí oinit, wẽinit, túinidih ã wũhbipna caá. Pánihna, yeebdíh ã pehbboó ã ub bejbipna caá, ájeéh ñi túi jumat pínah niijná.³³ Ñíih bíi déedih jíib chãj wũhna, caán jíibdih ubnit, tubit moh yéejnitdih wũhat caá

* 12:27 1R 10.4-7; 2Cr 9.3-6

náahap. Páant ñi chãjatji jïib, Dios ã jamapboó ñi juibínachah, yeebdíh túini yoobátdih ã wãhbipna caá. Páant ã wãhni pínah ã buudcán niit. Ded numní caandíh ã jéih numcán niit. Pólohwãbut ã jéih jeémp yéejacan niit.
³⁴ Pánihna, Dios pehbboó ñíih búdí jïib jamni panihni ã jamuchah, Dios ã weñat pínahdih ñi túi jenah joibípna caá. Obohjeéhtih, nin baácboojéh ñíih búdí jïib jamnidih bíbohnit, ñi weñat pínahdihjeh ñi jenah joibípna caá”, Jesús át niijíp wut jï.

Jesúsdih túi jenah joí páñat

³⁵ “Weemdíh ñi jenah joyátdih ñi túi míic ámoh páñaá. Ded pah míic ámoh páñatdih ñi beh joyát pínah niijná, nin bainí naáwátdih yeebdíh wã naóhna caá:*

³⁶ Biíc newé ã chééníh téihya chéwat weñatdih numah jeémédih ã bejep be. Páant ã bejat túttimah, chei ã jwáub juyát pínahdih páina, jécdih wépép ã jéih wãtadih bejat túut niijná, caandíh teo wãhntiboó ñih yégueh chóodih wái aabá chéonit, ñih jiiát dahnadihbut ã jii cáag páina caá. Páant ã chãjat pah, wã jwáub dei jãuwát pínahdih yeebbút ñi jenah joyátdih ñi túi míic ámoh páñaá.*
³⁷ Ì maáh ã jwáub juyúchah, caandíh teo wãhntit túi

pãinit, búdí ã wẽibipna caá. Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Páant ã túi páñat jïib, ã maáhboó teo wãhntit ã dawát dée chóodih duó péa, queétdih cháudat túutnit, jeémát ã wãhbipna caá.
³⁸ Chei tac yoób, daa jãúwúchah, caán ã juyúchah yuhna, túi páina, queét bainí ã wẽican niit.
³⁹ Nin biíh bainí naáwátdihbut yeebdíh wã naóhna caá: Nindihbut ñi túi jenah joyoó. Débólih numní cáac numádh ã juyát pínahdih muú mínahboó jéihna, numní ã jéih waadcát pínah niijná, túi jáanit, ãih muúdh áta túi wap tagaá.
⁴⁰ Pánihat pah, weém, nihat cáacwã úud jeñé, ñi jéihcat láa wã jwáub dei jãóhbipna caá. Pánih jéihcan, weemdíh túi jwãáát túut niijná, ñi jenah joyátdih túi túut num páñat caá náahap”, Jesús át niijíp wut jï.*

Túti teo wãhni, túti teo wãhcanni naáwát
 (Mt 24.45-51)

⁴¹ Páant ã niijíchah joinít, Pedroboó nin pah Jesúsdih át niij úubh joyóp wut jï:

—Maá, páant niij naóhna, ¿jwíih pínahjeh niit? ¿Nihat cáacwãih pínah niit? át niijíp wut jï.

⁴² Páant ã niijíchah joinít, nin naáwátjïh queétdih Jesús át jwáub bohénap wut jï: “Biíc teo wãhni túi jenah joiní, ã maáhdih túi jepahni

* 12:35 Mt 25.1-13

* 12:36 Mr 13.34-36

* 12:40 Mt 24.43-44

ã jumup be. Páant ã jumuchah ennit, ã maáh ã bejat pínah jãtíh, nihat bita caandíh teo wãhñit ã maáh pínah caandíh ã waadánap be, queét ã jeémát pínahdih yoobópdihi ã wãhat pínah niijná. Pánih waadá péanit, biíh baácboó ã bejep be.

⁴³ Pánih bejniji áih muaná ã jwúb juyúchah, caandíh teo wãhni ã wutatji pah ã chãjachah ennit, caandíh búdí ã wëibipna caá.

⁴⁴ Yoobópdihi yeebdíh wã naóhna caá. Caandíh wëinit, nihat áih bií déedih en daoní maáh ã waadábipna caá.

⁴⁵ Obohjeéhtih, biíh caandíh teo wãhni túi jepahcan, 'Wã maáh maatápdih jígochah, bautéh ã jwúb júóhcan níit', níj jehnah joinít, bita teo wãhñit neoná yaáhdihbut páinit, ã jeémp babh máihñap be.

⁴⁶ ã náhnicanni yeó jáap, ã páicanni horadihi ã maáhboó ã jwúb juibípna caá. Pánih joinít, caandíh ã jepahcatji peéh, tabit ã páibipna caá. Pánih púí péanit, Diosdih jepahcannit biícđih iiguípna ã wahbipna caá.

⁴⁷ Pánihna, ded teo wãhni ã maáh ã weñat pínahdih jéihna yuhna, túi ámoh páican, ã maáhdih jepahcah, ã maáh caandíh peéh chãjna, búdí ã páibipna caá.

⁴⁸ Obohjeéhtih, ded teo wãhñiboó ã maáh ã weñat pínahdih túi jéihcan, yeejép ã chãjachah, ã yéej chãjat

jíib búdí áta peéh chãj tagaá. Obohjeéhtih, ã túi jéihcatdih ennit, caandíh peéh chãjna yuhna, nump ã páibipna caá. Pánihna, deddih túi chãjat pínahdih Dios búdí ã jéihyanachah, túi jepahat caá náahap. Ded maáhdih cãacwã búdí wutat wëpatdih ã wãhuchah, túinijeh wutat caá caandíh náahap", Jesús át niijp wat jí.

Jesús cãacwãdih chéne poómp ã chãjat

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ "Ni náahcannidih ñi cáo yohat pah, Dios yéej chãjnitdih peéh chãjna, iiguípna ã yohat pínah niijná, nin baácboó wã dei júúwáp jí. Jãtíh páant ã chãjachah nihna, wãta wëi tagaá! ⁵⁰ Obohjeéhtih, páant ã peéh chãjat pínah jãtíh, weémboó búdí yeejép wã yapbipna caá. Pánih yeejép wã yapat pínahdih jéihñit, tabit wã jíghahna caá.*

⁵¹ ¿Ded pah weemdíh ñi níj jehnah joí? 'Áih doonáđih joinít, nihat cãacwã túi biícđih ã jumibipna caá', ¿ñi níj jehnah joí níit? Obohjeéhtih, páant ã nihcan níit. ⁵² Cãacwã wã naawátđih ã joyát táttimah, biícwãjeh jumna yuhna, biíc peihcannit weemdíh jepahnitdih chénewã jepahcannitboó ã míic jáihbipna caá.

⁵³ Behe ã wúúhdih ã júihñuchah, ã wúúhbut behedih ã jáihbipna caá. Beh wili mí

nuumdih mi jühñuchah, mi nuumbat beh wilidih mi jühbipna caá. Beh wili mi wúh áadih mi jühñuchah, mi wúh áabut mi chudhdih mi jühbipna caá. Biquína weemdih i jepahachah, biquína i jepahcat jib páant tabit i míc jühbipna caá”, Jesús át niijip wat jī.*

Ded pah ā yapat pínahdih i behjoicát

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Páant ā bohénitdih naóh péanit, nin pah Jesús ijeéh péenitdih jwuh át jwúb niij naáwáp wat jī: “Yeéboó yeó dei bejepmant mah tólihna ā júwúchah enna, ‘Mah buugát túut caá’, ñipī niijná caá. Ñi niiját pah āpī buugná caá. ⁵⁵ Mah buugcáp buwámant johlit ā júwúchah enna, ‘Cháih chāhat túut nihcan caá’, ñipī niijná caá. Ñi niiját pah tabit āpī chāhna caá. ⁵⁶ Obohjeéhtih, yeéb yeejépwā, ‘Wā jéih beedána caá’, niij jenah joiná yuhna, jéihcannit caá ñi jumap. Baácdih, jeádihbut ennit, ded pah ā yapat pínahdih ñi jéihna yah caá. Obohjeéhtih, wā chājatdih ennit, wā naáwátidih joiná yuhna, ded pah túttimah ā yapat pínahdih ñi jéihcan caá”, Jesús queét cāacwādh át niijip wat jī.

Yeebdih enihcannitjīh míc ámohat
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ “Ded pah ñi chājat pínahdih yeebjéh jenah joinít, ñi táí chājaá. ⁵⁸ Yeebdih naóh yacni peéh chājat túutni pehbóó ā numah bejehah, ‘¿Majeéh táí jumat túut niijná, ded pah tigaá wā chājbi?’ caandih ñi niijí, yeebdih peéh chājat túutni pebhna ā ub bejcat pínah niijná. Páant caanjīh ñi míc ámohcah, peéh chājat túutniboó yeebdih nemat muúboó ā nemat túutbipna caá. ⁵⁹ Páant ā nemechah, nihát ñi jib buudáátdih ñi jib chāj péaat pínah jātīh, yeéb ñi baccan niit. Pánihat pah, Diosdih ‘¿Majeéh táí jumat túut niijná, ded pah tigaá wā chājbi?’ niijnít, caandih ñi jepahaá, yeebdih ā peéh chājcat pínah niijná”, Jesús át niijip wat jī.

13

Yéej chājatdih cádahnit, túut nuumát

¹ Caán láa biquína Jesúsdi joinít nin pah caandih ít niij naáwáp wat jī:

—Galilea baácdih moón Jerusalén tútchidih Dioih muúboó ovejadih cáo wāhñit, Diosdih i wēi úbúchahjeh, Pilatoboó queétdih át mawat túutup wat jī. Pánih maonit, oveja meép, cāacwā i maonitji meépjīh ít widip wat jī. ¿Ded panih tigaá páant ít yap? queét Jesúsdi ít niij úbh joyóp wat jī.

* 12:53 Mi 7.6

² Páant ĩ niij wábh joyóchah joinít, nin pah át niij jepahap wut jĩ:

—¿Ded pah tigaá yeebjéh ñi niij jenah joí? ‘Páant queét tubit yeejép yapna, nihat bita Galilea baácdih moón ĩ yéejat chah niit ĩt yéej chājap’, ¿yeeb ñi niij jenah joí niit? ³ Nihcan caá. Dedé yéejatdih biíc yoobó Dios ā peéh chājbipna caá. Yeéboó ñi yéejatdih cádahcan, táiniboodih ñi táut nuumcátji jīb ā peéh chājachah, yeebbút iiguípna ñi bejbipna caá. ⁴ Nindihbat ñi táí jenah joyó: Siloé wāt jumni jap bóo muú āac jéennit, diociocho cáacwādh āt tājap wut jĩ. ‘Pánih wanna, bita Jerusalén tátchidih moón ĩ yéejat chah ĩt yéej chāj tagaá’, ¿ñi niij jenah joí niit? ⁵ Nihcan caá. Obohjeéhtih, yeéb ñi yéejatdih cádahcan, táiniboodih ñi táut nuumcán, yeebbút wanna, iiguípna ñi bejbipna caá, queédih át niijíp wut jĩ.

Quehe wihcanni higuera nah naáwát

⁶ Páant niij péanit, nin naáwátjĩh queédih át jwáub bohénap wut jĩ: “Biíc newé āih wápchiboó higuera wūt jumni nah ā jumap be. ‘Caan náh ā quehna nacaá’, niijnít, diquidih ā bejep yah be. Obohjeéhtih, caan náh ā quehcah, ā bid juicáp be. ⁷ Pánih bid juicán, āih

wápchidih teo wāhndih nin pah ā niijíp be: ‘Weemdih ma joyoó. Biíc peihcanni jópchi nin higuera nah quehedih wā bidip yah caá. Obohjeéhtih, ā quehcan caá. Páant ā quehcat jīb ma tib yohoó. Nin nah wāh wápchidih ā jumachah, biih nahdih wā jéih momcan caá. Ā wihcah, biih nahdih momnit, caan náh quehedih wāta jeémp tagaá’, caandih teo wāhndih ā niijíp be. ⁸ Páant ā niijíchah joinít, caandih teo wāhni nin pah ā niij jepahap be: ‘Maá, nin jópchidih pohba ā jum jwaha naáh. Nin nah páuj yehmant baád púda péanit, nuñap jónópdi wā yacbiipna caá, míih higuera nah ā quehat pínah niijná. ⁹ Páant wā chājat táttimah, ā quehmi dée caá. Ā quehcat ennit bácah, weemdih ma yoób tib yohat táutá’, ā maáhdih ā niij jepahap be. Pánihat pah, yeéboó ñi táut nuumát pínahdih Dios ā páina caá. Maatápdih ā páina beé. Pánihna, ñi táut nuumcát ennit bácah, yeebdih ā yoób peéh chājbipna caá’, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Judíowā ĩ chooát yeó jáapdi wāhnnidih Jesús ā booaat

¹⁰ Biih láa judíowā ĩ chooát yeó jáapdi ĩ míc wáacat muudih Dios naáwátidih Jesús át naóh bohénap wut jĩ. ¹¹ Caanjĩh nemép jumnih

* 13:9 Is 5.1-7; Jer 2.21; 8.13

mit jumap wat jĩ. Nemépboó dieciocho jópchi caántdih ã jumachah, caántboó choyoó bejnihjeh mit jumap wat jĩ. ¹² Páant mi jummatdih ennit, Jesús caántdih át jũúwát tãutap wat jĩ.

—**Némá, meemdih wã booana caá**, át niijíp wat jĩ.

¹³ Páant niijnít, caántdih ã teo jáhanachahjeh, yoobópdi mit ñuhap wat jĩ. Pánih boonit, Diosdih búdí mit wēi naáwáp wat jĩ.

¹⁴ Obohjeéhtih, Jesús chooát yeó jáapdih caántdih ã booaat peéh, judíowã ĩ míic wáacat mũudih en daoní maáhboó át ĩijip wat jĩ. Pánih ĩjnit, caánboó míic wáacnitdih nin pah át niijíp wat jĩ:

—Biic semanadih seis yeó jáap jwĩpĩ teona caá. Pánihna, yeéb tubúp chũúhñit booaat tãutudih jũóhna, caán tewat yeó jáapnadihjeh ñi jũúwá. Jwiit jwĩ chooát yeó jáapnadih páant ñi chãjca bojoó, át niijíp wat jĩ.*

¹⁵ Páant ã niijíchah joinít, Jesúsboó queétdih nin pah át niij jãihñap wat jĩ:

—**Yeéb yeenit caá. Yeebjéhbat chooát yeó jáapdih yuhna, ñíih jiwidih, burrodihbat ĩ jeémát tólihmant watnit, mah ĩ babhbat pínah niijná, ñipĩ wái bac bejna caá. Pánih chãjna, teo tiguaá ñi chãjap.** ¹⁶ ¿Nint Abrahamji ã jumadih nemép dieciocho jópchi pohba chéonih dée át bíbohob be. Páant ã chéonihdih

chooát yeó jáapdih wã watachah, ã táican niit? át niijíp wat jĩ.

¹⁷ Páant ã niijíchah joinít, tíicnit, queét ĩt jepahcap wat jĩ. Pánihna, nihat cãacwã Jesús ã wēp chãjatdih ennit, búdí ĩt weñep wat jĩ.

Mostaza tíb naáwát
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Nin naáwátjĩh cãacwãdih Jesús át jwúub bohénap wat jĩ: “¿Dios ã maáh jummat ded pahna tiguaá, yeéb ñi jenah joyóchah? ¿Caandih ñi jéihyat pínah niijná, dedédih jenah joinít tiguaá, wã naóhbi?

¹⁹ **Mostaza tíb ded pah ã jummatdih jenah joinít, Dios ã maáh jummatdih ñi beh joibípna caá. Caán tíb cão tíbih pah bóo ã jumna caá. Momni áih wápchiboó caán tíbihdih ã momop be. Á momat túttimah, chíihna, búdí nah ã behep be. Páant caan náh ã behechah, áih cãcanaboó jwébehwã ĩ jaamáp be. Pánihat pah tiguaá Dios ã maáh jummat. Áihwã daocánnit jwíih jumnitji, túttimah ĩ dao béjbipna caá**”, Jesús át niijíp wat jĩ.

Pan paáani naáwát
(Mt 13.33)

²⁰ “¿Dios ã maáh jummatdih ñi jéihyat pínah niijná, dedédih jenah joinít tiguaá caandih wã naóhbi? ²¹ Pan paáat ded pah ã jummatdih wã naáwáchah, caandih ñi beh joibípna caá. Pandih chãjĩhna, yad wili trigo

* 13:14 Ex 20.9-10; Dt 5.13-14

ojdih pamapdih yacnit, mahj̄h wid, caandih paáani pínahdihbut mipí túi widna caá. Pánihna, nihat mi widniji ā túi paabípna caá. Páant ā jumat pah Dios ā maáh jumat doonádih joinít, cáacwā ī tūt n̄umbípna caá. Pánihna, queét joinítboó bitadih ī jwúb naáwáchah, dawá joinít, queétbut ī tūt n̄umbípna caá”, Jesús āt niijíp w̄t j̄i.

*Bainí j̄c naáwát
(Mt 7.13-14,21-22)*

²² Tátimah, Jerusalén tátchina bejna, dahwani tátchina, botoni tátchinadihbut Jesús Dios naáwát dih naóh bejna āt chājap w̄t j̄i. ²³ Páant ā bejechah, biíc newé caandih nin pah āt niij̄ ubh joyóp w̄t j̄i:

—¿Maá, daocánnitjeh niit iiguípna bejnit déejidih Dios ā túi ubnit pínah ī jumap? āt niijíp w̄t j̄i.

Páant ā niijíchah joinít, nin naáwátj̄h Jesús āt jwúb bohénap w̄t j̄i:

²⁴ —Yeéb dawá Dios ā jumapboó ni waádihna yuh caá. Obohjeéhtih, bídí ni yéejatdih cádahíhcan, ni jéih waadcán caá. Bainí j̄c panihnidih waádihna, ni yéejatdih cádahat caá náahap. Pánihna, yeéb waadát dih bidna, ni yéejatdih cádahnit, Diosboodih ni túi jepahaá. ²⁵ Ni beh joyát pínah niijná, muú

mínah ded pah ā jumatdih wā naóhbipna caá. Chei caán muú mínah āih j̄cdih ā nemna caá. Páant ā nemat tátimah, yeéboó caán j̄cdih j̄ubí, wuúmp maonit, nin pah ni niij̄ ejbipna caá, ‘Maá, j̄cdih ma wāt j̄úwú’, ni niijíchah, muú mínahboó diítmant nin pah ā niij̄ bácabipna caá. ‘Dedmant ni j̄úwát dih wā jéihcan caá. Yeéb wā jéihca naáh wádih wā wātcan caá’, ā niijbípna caá. ²⁶ Páant ā niijíchah joinít, yeéboó nin pah ni jwúb niijbípna caá, ‘Majeéh jeémpnit, jwí babh̄bap j̄i. Jwíh tátchiboó jumna, ma naáwát dih jwíútdih ma bohénap j̄i’, ni niij̄ ejbipna yuh caá. ²⁷ Yeéb páant ni niijíchah yuhna, caánboó nin pah ā jwúb niij̄ jepahbipna caá, ‘Obohjeéhtih, yeebdíh yoobóp dih wā jéihcan caá. Pánihna, nihat yéejnit jumna, wā pebh j̄óhcanjeh, biáboó ni bejeé’, muú mínah ā niijbípna caá. Páant ā niiját pah Dios yeebdíh ā niijbípna caá.* ²⁸ Pánihna, Abraham, Isaac, Jacob, nihat Dios naáwát dih naóh yapanitjibut, Dios pebhboó ī jumachah ennit, yeéboó jéih waadcán, tubit j̄gahna, níih maodih ni néeh chāác j̄ubípna caá. Pánih j̄gahna, jóocmantjeh ni chāóbipna caá.* ²⁹ Caán láa nihat baácdih moón Dioíhwā

* 13:27 Sal 6.8 * 13:28 Mt 22.13; 25.30

ã pebhboó ï jaibínachah, caánboó queétdih ã numah jeémpbipna caá.* ³⁰ Nin baácboó oboh jumnitji Dios ã jumapboó maáta ï jumbipna caá. Ninboó maáta jumnitji Dios pebhboó moh yéejnit ï jumbipna caá, Jesús át niijíp wut jī.*

Jerusalén tátchidih moondíh Jesús búdí ã oyat (Mt 23.37-39)

³¹ Páant ã niij péanachahjeh, biquína fariseowã Jesús pebhna jaibínit, nin pah ït niijíp wut jī:

—Herodes meemdíh ã mawíh páina caá. Pánihna, biáboó ma jwei béjeé, caandíh ït niijíp wut jī.

³² Páant ï niijíchah joinít, nin pah queétdih át niij jepahap wut jī:

—Nin pah caán yeejé pabehdiñi jwáub enbipna caá. niij naáwádih ñi bejeé: ‘Jesús nemépwádih baca, wunnitdihbut booana caá ã chājap. Buu yeó jáap, cheibitbut páant ã chājbipna caá. Pánihna, cheibit daani ã teo péabipna caá’, Herodesdih ñi niijí.

³³ Buu bej, cheibit bej, daanibut bejnit, Jerusalén tátchina wã jaibíbipna caá. Dios naáwádih naóh yapanitjidih caán tátchidih mícjeh ipí mao yohop wut jī. Pánihna, caán tátchina wã jaibínachah, weemdíhbut ï mao yohbipna caá.

³⁴ “Yeéb Jerusalén tátchidih moondíh búdí wã jīgahna caá. Dios naáwádih naóh yapanitdih maonit, ñi pebhna bita ã wah bojnitdihbut jeejñh yohnit, yeéb ñipí maona caá. Ñi nuowābut biíc yoobó ït chājap wut jī. Pánihnit ñi jumuchah yuhna, yeebdíh búdí wã oina caá. Pánih oinit, mujbaima mi wehdih mi páamat pah, wã pebh yeebdíh wã jumat tautna yuh caá. Obohjeéhtih, yeebboó weemdíh ñi náahcan caá. ³⁵ Páant ñi náahcat peéh, buu ñíh tátchidih Dios ã wap cádahbipna caá. Yoobópdi h yeebdíh wã naóhna caá. Ninboó weemdíh ñi jwáub encan niít. Táttimah bóo láa nin baácna wã jwáub dei jūúwáchahjeh, weemdíh jwáub enbipna caá. Pánih ennit, ‘Dios ã wahni, meemdíh búdí jwí wēina caá’, weemdíh ñi niijbípna caá”,* Jesús át niijíp wut jī.

14

Bácah chalanidih Jesús ã booaat

¹ Biíh chooát yeó jáapdi h fariseowã ï maáh áih munná Jesúsdi h numah jeémédih át bejep wut jī. “¿Ded pah caá ã chājbi?” niijná, caán munná moón caandíh jeh ït túi en ñunúp wut jī. ² Caán munná, bácah chalani át jumap wut jī. ³ Caandíh

* 13:29 Mt 8.11-12

* 13:30 Mt 19.30; 20.16; Mr 10.31

* 13:35 Sal 118.26

ennit, Moisés ã wutatjidih bohénitdih, fariseowãdihbut nin pah Jesús ãt niij wúbh joyóp wat jĩ:

—¿‘**Chooát yeó jáapdih tabúp chúúhnitdih ñi booanaá’**, Moisés ãt niijnít jĩ? ãt niijíp wat jĩ.

⁴ Páant ã niijíchah yuhna, queét ãt jepahcap wat jĩ. Ì jepahcat ennit, Jesús wunnidih teo jáha boonanit, ãt jwúbh bejat táutap wat jĩ.

⁵ Pánih booa péanit, queét fariseowãdih ãt jwúbh wúbh joí jũhñap wat jĩ.

—**Jwĩ chooát yeó jáapdih ñi wúbh, ñih momo jiwibut íitna ã buug yác bejehah, yeéb ñita ub páuh laabácan taniit.** ¿Páant ñi chãjat, tawat nihcan niit? ãt niijíp wat jĩ.*

⁶ Páant ã niijíchah, ded pah ãt jepahcap wat jĩ.

Téihya chéwat numah jeémát naáwát

⁷ Jesús fariseoíh muná waadnít, bita ã numah jeémpnit pínahboó waád juibínit, waáwápna ã chúudat pínahdih ã ñiwichah, Jesús ãt enep wat jĩ. Páant ã ñiwichah ennit, queét nihadidih nin pah ãt niij naáwáp wat jĩ:

⁸ —**Téihya chéwat numah jeémát yeó jáapdih yeebdíh ã bid bojochah, caanná juibínit, waáwápna ñi chúudca bojoó.** Páant ñi chúuduchah nihna, ñi chah maáh ã juyúchah, ⁹ ‘**Ma chúudni páhadidih nindih ma**

chúudat táutá’, yeebdíh ã niijbípna caá. Páant ã niijíchah joinít, jwéejboó juibí chúudna, ñita tíic tagaá. ¹⁰ Obohjeéhtih,

muú mínah yeebdíh ã bid bojochah, jwéejdih bóo páhadidih ñi juibí chúudap. Yeéb páant ñi chúuduchah ennit, ‘**Waáwápboó ñi chúud júúwú’**, muú mínah yeebdíh ã niijbípna caá. Pánihna, yeéb waáwápboó ñi bejehah, bita ã bid bojnít yeebdíh ã táí wéi enbipna caá.* ¹¹ Ded caán míicjeh ‘**Weemdíh dedé jedhdát wihcan caá’**,

niijnídih Dios moh yéejni ã chãjbipna caá. Obohjeéhtih, ded laihcanniboodíh Dios maáh ã waadábipna caá. Pánihna, yeebjéh míic maáta ñi waadáca bojoó. Diosjeh maáta pínahdih ã jéih waadána caá, queét jeémédih juibínitdih Jesús ãt niijíp wat jĩ.*

¹² Páant niij péanit, Jesús muú mínahboodíh nin pah ãt jwúbh niij naáwáp wat jĩ:

—**Ma numah jeémíhna, ma pebh jumnitdih, bádí dinero bíbohnitdih, ma déewãdih, ma pej jumnitdihbut ma bidca bojoó.** Meém queétdih ma bidichah, ma túi chãjat jíb, queétdih meemdíh bíic yoobó ã numah jeémpbipna caá. ¹³ Obohjeéhtih, bitadidih ma numah jeémíhna, moh yéejnit, jéih bejcannit,

* 14:5 Mt 12.11

* 14:10 Pr 25.6-7

* 14:11 Pr 29.23; Mt 23.12; Lc 18.14

wio wihcannit, jéih en-
cannitdihbat ma bidiip.
14 Queétboó meemdih
biíc yoobó ì jéih numah
jeémpcan niít. Páant ma túi
châjatji jîib, túinit ì boo pad
jôohni yeó jáapdih Diosboó
meemdih ã túi chãjbipna
caá, Jesús caandih át niijíp
wat jî.

*Búdí numah jeémát naáwát
(Mt 22.1-10)*

15 Páant ã niijíchah joinít,
biíc ìjeéh chúudni Jesúsdi
nin pah át niijíp wat jî:

—Dios pebhboó ded ã
numah jeémpni búdí ã
wëibipna caá, át niijíp wat jî.

16 —Búdí numah jeémát
chãjni dawá cáacwãdih ã
bidip be. Páant ã bidichah
joinít, queét nihat ì túi
wëi jepah jwuhup be.

17 Caán ã yoób numah
jeémát yeó jáapdih queédih
naáwát náahna, caandih teo
wãhnidih wahnit, ‘Nihat
jwí jeémát pínahdih á moh
péanit, yeebdíh ã bidip
be, buca’, ã niij naáwát
túutap be.

18 Caandih
teo wãhni páant ã niij
naáwáchah joinít, queét
ì jumat yoobó nin pah ì
niij jepahap be: ‘Weemdih
jéihcat dée caá. Batéh jáap
wáapdih jîib chãj péanit,
caandih enedih bejat túut
caá wã chãjap. Pánihna,
ma maáhdih ma naáwá,
weemdih ã páicat pínah
niijná’, ã jwíh bidni ã niijíp
be. 19 Biíhbat nin pah ã
niij jepahap be: ‘Weemdih
jéihcat dée caá. Batéh biícjîh

boó téihya máha jiwíwãdih
wã jîib chãjap be. Pánih
jîib chãjni queédih enedih
bejat túut caá wã chãjap.
Pánihna, ma maáhdih ma
naáwá, weemdih ã páicat
pínah niijná’, caanbat ã
niijíp be. 20 Biíhbat nin
pah ã niijíp be: ‘Weém
butéh wã téihya chéwep be.
Pánihna, numah jeémátboó
wã jéih bejcan caá’, ã niijíp
be. 21 Páant ì niijíchah

joinít, caandih teo wãhni
ã maáh pebhna jwáub
joinít, queét ì niijátjidih ã
jwáub naóh yapanap be.
Páant ã naáwáchah joinít,
ã maáhboó tubit ìjnit, nin
pah ã niijíp be: ‘Tútchi
tac yoób búdí namánadih,
bainí namánadihbat bejnit,
moh yéejnit, jéih bejcan-
nit, jéih encannit, wio
wihcannitdihbat jwãáhnit,
waícanjeh ma ub jüúwáp’, ã
niijíp be. 22 Pánih naáwãdih
bejni jwáub joinít, ‘Maá,
ma niijátji pah wã chãjap
be. Páant wã chãjachah
yuhna, páantjeh chúudat ã
jadhna caá’, ã niijíp be.

23 Páant ã niijíchah joinít,
ã maáh caandih ã jwáub
watap be. ‘Tútchi jwëejboó
búdí namánaboó bejnitdih,
bainí namánaboó bejnit-
dihbat ma jüúwát túuté,
chúudatnadih ì túi yawat
pínah niijná. 24 Meemdih
yoobópdih wã naóhna caá.
Queét wã jwíh bidnitboó
wã numah jeémátidih ì
jeémpcan niít’, ã niijíp be.
Pánihat pah, Dios áihwã

pínahdih ã bidichah yuhna, det ï weñat pínahdihjeh chah jenah joiná, caandíh jepahcannit, ãjeéh ï jumcan niít. Obohjeéhtih, caandíh jepahnitjeh ã pebhboó ãjeéh ï jumbipna caá, Jesús ãt niijíp wut jĩ.

Jesúsjeéh jwĩ jumíhichah, ã buwat

(Mt 10.37-38)

²⁵ Biíh láa dawá cãacwã Jesúsjeéh ït bejep wut jĩ. Pánihna, Jesús queétdih tac púud ennit, nin pah ãt niij naáwáp wut jĩ: ²⁶ **“Ded wã bohéni jumíhna, bita chah weémboodíh oyat caá náahap. ã ípdih, ã índih, ã áadih, ã wehdih, ã déewãdih, ã déewã yaáhdihbut ã oyat chah weémboodíh oyat caá náahap.*** ²⁷ **Ded wãjeéh péé bohéni jumíhna, ded pah ã weñat pínahdih jenah joicát caá náahap. Pánih chãjna, wíih ã jumat jíib yeejép yapna yuhna, weemdíh cádahcat caá náahap.*** ²⁸ **Nindihbut ñi jenah joyoó: Muú teoni jap bóo muudíh ã chãjat pínah jãtíh, ã jíib juyátdih jéihyat túut niijná, caán muú jíib pínahdih ã jwíih jenah enna caá.** ²⁹ **ã jíib pínahdih ã jwíih jenah encan, ãih muudíh ã jéih péacah enna, bitaboó caandíh ï deohbipna caá.** ³⁰ **“Nin pohba ãih muudíh teona, ãt péa tagaá’, ï niij deohbipna caá.** ³¹ **Nindihbut ñi jenah**

joyoó: Maáh biíh maáhjĩh ï míic mawat pínah jãtíh, nin pah ã niij jenah joiná caá: ‘¿Weém diez mil soldadowã bíbohnit, caánboó veinte mil soldadowã ã bíbohochah, jwĩ míic maona, wãta jéih buujá taniít?’ ã niij jenah joiná caá.

³² **Páant niij jenah joinít, ã buujácat pínahdih jéihna, biíh maáh ãih soldadowãjĩh míic mawadih jãóhnit, yuúpjeh ï jum jwuhuchah, ‘Jwĩ míic maoca boj jíih’, niiját túutnit, caandíh teo wãhndih ã wah boj bipna caá.** ³³ **Pánihna, wíihwã jumíhna, weemdíh ñi jepahat pínah jãtíh, ‘Nihat wã yéj chãjatdih wã cádahbipna caá. Wíih bií déedih jenah joicán, Jesúsboodíh jenah joiná, caandíh jeh wã jepahbipna caá. Páant wã jepahat jíib, yeejép yapna yuhna, caandíh wã cádahcan niít’, niij jenah joyát caá náahap. Páant niij jenah joinít jumna, wíihwã ñi jéih jumbipna caá”, Jesús queétdih ãt niijíp wut jĩ.**

Buicánni núumni naáwát
(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ **Páant niij naóhnit, nin biíh naáwátjĩh Jesús queétdih ãt jwúub bohénap wut jĩ, ã jwíih naáwátidih ï beh joyát pínah niijná: “Núumni buiná, jeémátdih ã túi nuñana caá. Obohjeéhtih, núumni ã buyát beedéchah, ñi jéih jwúub buyácan caá.** ³⁵ **Pánih buicánni dedé pínah**

* 14:26 Mt 10.37 * 14:27 Mt 10.38; 16.24; Mr 8.34; Lc 9.23; Jn 12.24

nihcah, caandih yohatjeh caá náahap. Caán ã nihat pah yeéb ñi jamca bojoó. Dios naáwátdih táí joinít, caandih ñi cádahca bojoó. ¿Ded molít jamna, ã táí joyó naáh!" Jesús át niijíp wut jĩ.

15

Buudní oveja naáwát
(Mt 18.12-14)

¹ Biih yeó jáapdih dawá cãacwã, Romanowã ã maáta ã úbát túutnit dinerodih úbh wãhnt, bita Moisés ã wutatjidih jepahcannit "Yeejépwã", niijnítbut Jesúsdi joyódih ãt jãibínap wut jĩ. ² Páant ã jãibínachah ennit, fariseowã, Moisés ã wutatjidih bohénitbut ãijnit, queétjeh nin pah ãt míic niijíp wut jĩ:

—Nin newé yeejépwãdih táí wëi jwãáhnt, ãjeéh ãpĩ jeémpna caá, ãt niijíp wut jĩ.*

³ Páant ã niijíchah jéihnt, Jesús nin naáwátjĩh queétdih ãt bohénap wut jĩ: ⁴ "**Cien ovejawãdih bíbohni, biíc oveja caandih ã buudúchah ennit, ¿ded pah tigaá ã chãjbi? yeéb ñi jenah joyóchah. Bitá noventa y nueve ovejawãdih ã jeémát yílíp jamuphoó jwejnít, caán buudnídih bididih ã bejbipna caá. Pãnihna, caandih bid jainít, ã cádahbipna caá.**

⁵ **Caandih bid jai wëina, ãih daadjih mao cáagnit, ãih munná ã ub jwãub bejbipna caá.*** ⁶ Pãnih ub

jwãub jãibínit, 'Wíih oveja buudnídih wã bid jayáp be. Pãnihna, wãjeéh ñi wëi wáac jãúwá', niijnít, ã pebh jamnitdih, ã déewãdihbut ã bid wáacbipna caá. ⁷ Pãant ã weñat pah, ded biíc cáac ã yéejatdih cádahnit, ã túut numáchah, Dios pebhboó jamnit búdí ã wëibipna caá. Obohjeéhtih, noventa y nueve panihnit 'Weemdih yéejat wihcan caá. ¿Dépanih tigaá wãta túut num?' niij jenah joinít, Dios pebhboó jamnit ã wëican niit', Jesús át niijíp wut jĩ.

Buudní dinero júdu naáwát

⁸ "**Diez dinero júdu bíbohni biíc júdu caántdih ã buudúchah ennit, ¿ded pah tigaá mi chãjbi? Jiát dahjih jainít, muddih mi táí tóodh bid beedábipna caá. Caán júdu bid jainít, mi cádahbipna caá.**

⁹ **Caán júdu bid jainít, 'Weemdih buudní dinero júdu wã bid jainá be. Pãnihna, wãjeéh ñi wëi wáac jãúwá', niijnít, mi pebh jamnitdih, mi déewãdihbut mi bid wáacbipna caá.**

¹⁰ **Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá. Pãant mi weñat pah, biíc yéejni ã yéejatdih cádahnit, túiniboodih ã túut numáchah, Dioih ángelwãbut búdí ã wëibipna caá", Jesús át niijíp wut jĩ.**

Buudní ã wãúh naáwát

¹¹ "**Biíc newé chénewã ã weh jamup be. ¹² Uduyiboó ã ípdih nin pah ã niijíp**

* 15:2 Lc 5.29-30 * 15:5 Is 40.11; Ez 34.11-12; Jn 10.1-16; He 13.20

be: ‘Wunna, meemdih wã wũhbirna caá”, ma niijnídih buu ma wũhuú, Paá’, ã niijíp be. Páant ã niijíchah joinít, ã íp ãih bií déedih ã wehdih ã pãáap be. ¹³ Daocánni yeó jáap túttimah, údyiboó nihat ãih bií déedih ubnit, yuúp biih baácboó jibidih ã bejep be. Caán baácboó jumna, cheha náahdih jíib chãj, yaádh metat jíib wãh, namah jeémát jíib wãh, búdí ã jíib chãjap be. Pánih jíib chãjna, ãih dinerodih ã yoh beedánap be. ¹⁴ Páant ã yoh beedaát túttimah, caán baácboó jeémát wihcah, nuugúp láa ã jumap be. Caanbút nuugúpjih diib wánna ã chãjap be. ¹⁵ Páant jeémát ã wihcah, tewat bididih ã bejep be. Páant ã bid bejehcah, biíc newé caandih íí náah jumni tewat wũhnit, ãih momo muuwã jumni wáihyat júduboó caandih ã wahap be, queétdih jeémát ã wũhat pínah niijná. ¹⁶ Pánih queétdih inna, queét muuwãdih wũhni jeémátidih búdí ã jeémíhip yuh be. Obohjeéhtih, ã maáh caandih ã jeémát tútcah, bitabut caandih dedé jeémát íí wũhcap be. ¹⁷ Páant ã yapat túttimah, ã jwáub náhninap be, ‘Nihat wã ípdih teo wũhnit jeémát bíboh, íí júdh jeémpni jeémátbut ãpí jumna beé. Obohjeéhtih, nin baácboó jumna, weemdih jeémát wihcah, wanna caá wã

chãjap. ¹⁸ Pánihna, wã íp pebhna wã jwáub bejbipna caá. Caanná jwáub juibínit, wã ípdih nin pah wã niijbípna caá: “Diosdih búdí wã yéej chãjna beé, Paá. Meemdihbut wã yéej chãjna beé. ¹⁹ Pánihna, ‘Wũuhú’, buu weemdih ma niijcá bojoó! Meemdih teo wũhniyeh wã jumbipna caá”, wã ípdih wã niijbípna caá’, caán míicjeh ã niij, jenah joyóp be. ²⁰ Páant niij jenah joinít, ã íp pebhna ã jwáub bejep be.

“Pánih jwáub bejna, ã ípíh muudih ã tóah bejehcah, ã ípboó caandih yuúpmah ã jwááh enep be. Pánih jwááh enna, ãih caolihjíh búdí jíghanit, ã wũúhdih jwááádih ã ñáo ñah bejep be. Jwááhnit, caandih búdí wẽina, ã pin tewep be. ²¹ Páant ã pin tewechah, ã ípdih nin pah ã niij naawáp be: ‘Diosdih búdí wã yéej chãjap be, Paá. Meemdihbut wã yéej chãjap be. Pánihna, “Wũuhú”, weemdih ma niijcá bojoó’, ã niijíp be. ²² Obohjeéhtih, páant ã niijíchah yuhna, ã ípboó caandih teo wũhnitdih nin pah ã niij watap be: ‘Waicanjeh túini yégueh chóodih ub júóhnit, wã wũúhdih ñi yacaá. Túini téihya yacat júduhdih ãih téih tíbdihbut ñi yacaá. ãih jíthchadihbut túini zapatos ñi yacaá. ²³ Jwí táí in débehani momo jiwí wũúhdih ub

jáohnit, ñi mawaáp. Mao péa, quibh péanit, ñi puubá.
²⁴ “Wã wũúh ã wunah bejna nacaá”, wã niij jenah joyóp yuh be. Bũudní déeji bũũ ã túi jwúub jainá caá, buca. Búdí wēinit, chóbe jeémpjĩh’, caandih teo wũhntidih ã niijíp be. Pánihna, queét nihat búdí wēinit, í jeémép be.

²⁵ “Obohjeéhtih, úudyi ã jwúub juyúchah, weép jeñéboó momo jiwíwã jumni wáihyat júduboó ã jumup be. Pánihna, ã ípíh muudih tóah bejna, í wēi ewechah, ã joyóp be.

²⁶ Pánih joinít, teo wũhntidih nin pah ã niij úubh joyóp be: ‘¿Dépanih eo tigaá queét í chãj?’ ã niijíp be. ²⁷ Páant ã niij úubh joyóchah joinít, teo wũhni caandih nin pah ã niij jepahap be: ‘Ma úud ã jwúub jainá beé. ã túi juyúchah, ma íp jwĩ in débehani momo jiwí wũúhdih ã mawat túutap be. Pánih maonijidih jwĩ puúb péanachah, numah jeémp wēi eona caá í chãjap’, caandih ã niijíp be. ²⁸ Páant teo wũhni ã niij naáwáchah joinít, weép jeñé ã ípdih tubit ã íjip be. Íjnit, ã waádihcap be. Páant ã waádihcah enna, ã ípboó bac bejnit, ‘Wũuhú, ma waád jũúwá’, caandih ã niijíp yuh be. ²⁹ Obohjeéhtih, ã ípdih nin pah ã niij jepahap be: ‘Maatápdih meemdih búdí teo wũhnt, ma naáwáchah

wã yap yohcah yuhna, wã pej jumntidih wã numah jeémát déedih cabra wũúhbitdih weemdih mapí wũhcan beé. ³⁰ Obohjeéhtih, bũũ yeejép ma wũúh ã jwúub juyúchah, yaádh metat jíib míih dinero yoh beedánidih búdí wēinit, meém ma numah jeémpna caá. Jwĩ in débehani momo jiwí wũúhdih maonit, caandih ma numah jeémpna caá’, ã ípdih ã niij jãihñup be.

³¹ “Páant ã niij jũihñuchah joinít, ã íp caandih nin pah ã niij jepahap be: ‘Wũuhú, meém wãjeéh mapí jumna caá. Nihat wĩih bíi déedih míih man caá. ³² Obohjeéhtih, ma úud wanní déeji bũũ ã túi jwúub juyúp be. Pánihna, wēinit, jwĩ numah jeémp ewechah, ã túina caá’, ã íp weép jeñédih ã niijíp be”, Jesús queétdih át niijíp wat jĩ.

16

Dinero en daoní ded pah ã chãjat naáwát

¹ Biĩh láa Jesús nin naáwátjĩh ã bohénitdih át jwúub bohénap wat jĩ: “Biic newé búdí dinerodih bíbohni, áih dinerodih en daoníboó ã túi en daocát ennit, biĩh teo wũhniboó í maáhdih ã naóh yacap be. ² Páant ã naóh yacachah, í maáhboó áih dinerodih en daonídh ã bid bojop be. Páant ã bid bojni ã juyúchah, nin pah caandih ã niijíp be: ‘Wĩih dinerodih

ma túi en daocát doonádih wã joyóp be. Pánihna, wíih dinerodih túi en daocát jíib weemdih ma jwáub teo wáhcán niit. Ded pah wíih dinerodih ma chãjatjidih weemdih ma naóh daác beedánaá', ã maáh caandih ã niijíp be. ³ Páant ã niijíchah joinít, en daoníjiboó caanjéh nin pah ã niij jenah joyóp be: 'Wã maáh weemdih yohat túut caá páant ã niijíp. Weém wēpcanni jumna, baác baadát tewatnadih wã buujácan niit. Weém bitadih dinero wã úbhna, tíic náah jumni wãta úbh tac buugá tagaá. Pánihna, ¿ded pah tigaá weemdih chãjat náah? ⁴ Buu, wã chãjat pínahdih wã jéihna caá, buca. Nin pah wã chãjachah, wã teo cádahat túttimah, wã maáhdih jíib buudánit weemdih í oibipna nacaá. Pánih oinit, jígah ennit, weemdih í teo wáacipna caá', caanjéh ã niij jenah joyóp be. ⁵ Páant niij jenah joinít, nihat ã maáhdih jíib buudánit yoobó ã bid bojop be. Páant ã jwíih bid bojoni ã juyúchah, nin pah caandih ã niij úbh joyóp be: '¿Wã maáhdih débóo tigaá meém ma jíib buudá?' ã niij úbh joyóp be. ⁶ 'Jeémát chãjat yí cien dahwani quiitnadih caandih wã jíib buudána caá', ã niij jepahap be. 'Ninboó ma jíib buudáátdih daácni núo ã jumna caá. Waícanjeh jui chúdnit,

ma jíib buudáátdih jwáub deyanit, tac yoobjéh ma daacá', teo wáhni ã niijíp be. ⁷ Páant niij péanit, bíih jíib buudánidih bid bojnit, nin pah caandihbut ã niij úbh joyóp be: '¿Débóo tigaá wã maáhdih ma jíib buudá?' ã niijíp be. 'Cien trigo wuh wuúhnadih wã jíib buudána caá', ã niijíp be. 'Ninboó ma jíib buudáátdih daácni núo ã jumna caá. Ochentajeh ma daacá', ã niijíp be. ⁸ Páant ã chãjatdih jéihnit, ã maáhboó áih dinerodih en daoníjidih nin pah ã niijíp be: 'Meém yeeni yuhna, ded pah túttimah ma túi jummat pínahdih mat jenah joyóp taga', ã niijíp be. Páant ã chãjat pah, Diosdih jéihcannit, túttimah túi jummat túut niijná, bíi déenadih í túi jéih ubna caá. Ded pah í bíbohat pínahdih Dioíhwãboodih chah í túi jéihna caá.

⁹ "Yeébboodih nin pah wã naóhna caá: Moh yéejnitdih jígah ennit, níih bíi déejih queétdih ñi túi teo wáacá. Páant ñi teo wáacachah, queétbody Diosdih jepahnit, ã pebhboó ñi juibínachah, yeebdih í wēi jwááhibipna caá.

¹⁰ "Ded bainíbit bíbohna yuhna, caanjih bitadih túi teo wáacni jumna, túttimah bádí bíbohna, caanjihbut ã túi teo wáacipna caá. Obohjeéhtih, ded bainí ã bíbohatjih túi chãjcan, túttimah bádí ã bíbohnabut,

biic yoobó ã táí chãjcan niit.* ¹¹ Níih bií déejĩh ñi táí chãjcat enna, Diosboó ã wēpatjĩh yeebdíh ã teo wáaccan niit. ¹² Pánihna, nin baácboó jum jwuhna, Dios yeebdíh ã wũhni bií déejĩh ñi táí chãjcat enna, jeáboó ñi juibínachah, túini yoobátdih ã wũhcan niit. ¹³ Ded Diosdih táí jenah joiní jumna, áih bií dée pínahdih tabit ã jenah joicán niit. Obohjeéhtih, bií déedih tabit bidni jumna, Diosboodíh ã jéih jenah joicán niit. Pánihna, Diosdih bií déedihbut chénat pah biícđih ñi jéih jenah joicán niit. Diosdihjeh bidat caá náahap”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

¹⁴ Páant ã niijíchah joinít, fariseowã dawá bií déedih bidnit jumna, caandíh ít dehwep wut jĩ. ¹⁵ Páant ã dehwechah ennit, Jesús queétdih nin pah át niijíp wut jĩ: “Cãacwã ã enechah pohba, yeéb túinit pah tigaá ñi jíghop, ‘Nit táí chãjnit caá’, yeebdíh ã niij jenah joyát pínah niijná. Obohjeéhtih, dawá bií déedih ñi bid jenah joyátdih Dios ã jéihna caá. ‘Nit túinit caá’, cãacwã ã niij ennitdih Diosboó ‘Yeejép wã caá’, ã niij enna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.

Moisés ã wutajtdih, Dios ã

maáh jumajtdihbut Jesús ã bohéát

¹⁶ “Juan Daabáni ã jumaj pínah jãtjeh, Diosjeéh táí jumaj túut niijná, Moisés ã wutajtdih, Dios naáwátdih naóh yapanit ã daacátjtdihbut cãacwãdih jepahat caá áti h náahap. Obohjeéhtih, Juanboó Dios ã maáh jumaj túini doonátdih cãacwãdih ã jwíh naáwáp jĩ. Bũũ weem jwáh caán túini doonátdih yeebdíh wã naóhna caá. Pánihna, yéejatdih cádahnit, Diosdih jepahat ã bũwũchah, det jepahíhntiboó Diosdih búdí bidat caá náahap.* ¹⁷ Jeá, nin baácbut ã bũudúchah yuhna, Moisés ã wutajtiboó ã bũudcán niit”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Yad wilidih yohcat

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ “Ded ájeéh bólidih yohnit, biíh wilidih jwũub áa jumna, yeejép ã chãjna caá. Ded biíh áajidih jwũub túut nuúm áa jumna, caántjĩh ã yéej chãjna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Moh yéejni Lázaro, dawá bií déedih bíbohni naáwát

¹⁹ “Dawá bií déedih bíbohni, dinerobut búdí bíbohni newé ã jumap be. Búdí jíib jumni túini chítah jumni yégueh chóodih ápĩ dũwúp be. Yeó jáap jumaj pah túini jeémátdih míic ápĩ jeémép be. ²⁰ Áih

* 16:10 Mt 25.21; Lc 19.17 * 16:13 Mt 6.24 * 16:16 Mt 11.12-13 * 16:17

Mt 5.18 * 16:18 Mt 5.32; 1Co 7.10-11

maú jęc pebh moh yéejni, Lázaro wūt jumni, āpī űajap be. Nihat āih bācah āoh peétni ā jumap be. ²¹ Páant ā űajachah, mujjiowā āih áhwatnadih déebedih ĩpī juibínap be. Dawá bií déedih bíbohniboó ā jeémp jéenanidih Lázaro ā jeémíhip yuh be. Obohjeéhtih, caandíh āpī wāhat táutcap be. ²² Biíc yeó jáap, Lázaro ā wunap be. Abraham ā juima yoobát ā jumachah, Dioih ángelwā Abraham pebhna āih caolihdih ĩ ub bej wahap be. Cubacah, dawá bií dée bíbohnbuť ā wunap be. Obohjeéhtih, ā wunat táttimah, cáacwā āih bācahjidiť ĩ yohochah, āih caolih iiguípna ā bejep be. ²³ Caánboó jumna, tubit ā tubanap be. Pánih tuba chéi enna, Abrahamdih, Lázaro ā pebh ā űuhachah, ā enep be. ²⁴ Pánih ennit, Abrahamdih nin pah ā niij ejep be: ‘Nuwá, weém nin iiguípboó wā jumachah, weemdíh tubit ā tubna caá. Páant ā tubachah, weemdíh jĳah ennit, ma teo wāacá. Lázarodih āih téih tíbjĳih mahdih taj daabánit, wĳih nuúcdih ā cámahat pínah niijná, ma chíiaat táutú’, Abrahamdih ā niij ejep yuh be. ²⁵ Obohjeéhtih, páant ā niijíchah yuhna, Abraham caandíh nin pah ā niij jepahap be: ‘Jumá, meém baácboó jum jwuhna, nihat ma náahatdih ma bíboh beedánap ĳi. Obohjeéhtih, Lázaroboó ā moh yéejep

ĳi. Buu Lázaro ninĳih ā táí jumachah, meemdíh caá tubit an tubap. ²⁶ Jwĳi cátiť jéih bejcat dée ā jumachah, ded ninmant conna ā jéih dei bejcan caá. Ded conmant ninnabut ā jéih aáb jūóhcan caá’, Abraham caandíh ā niij jepahap be.

²⁷⁻²⁸ “Páant ā niijíchah joinít, dawá bií déedih bíbohniĳi nin pah ā jwúub niijíp be: ‘Nuwah Abraham, wā ĩp pebhboó biícĳih bóo téihya wā úudwā páantjeh ĩ jumap be. Pánihna, wā úudwādih naáwát náahna, Lázarodih ma wahaá, queéťbut nin iiguípna ĩ jūóhcat pínah ni-ijná’, Abrahamdih ā niijíp yuh be. ²⁹ Obohjeéhtih, Abraham caandíh nin pah ā niij jepahap be: ‘Dios naáwátdih Moisésĳi, bita ā naáwátdih naóh yapanitĳi ĩ daácni néonadihbut ma úudwā ĩ bíbohna caá. Caán naáwátdih ma úudwādih jepahat caá náahap’, Abraham ā niijíp be. ³⁰ Páant ā niijíchah joinít, iiguípboó jumni nin pah ā jwúub niijíp be: ‘Yoobópdih tigaá ma niijíp, Nuwah Abraham. Obohjeéhtih, biíc wunnĳi ĩ pebhna ā jwúub bejchah, queéť caandíh joinít, ĩta táut nuum tágaá’, Abrahamdih ā niijíp yuh be. ³¹ ‘Queéť Moisés ā daacátjidiť táí joicán, bita naóh yapanit ĩ daacátjidiťbut táí joicán, wunnĳi ā boo pud jūúwúchah yuhna,

queét caandíhbat ì joibícan nacaá', Abraham caandíh ã niijíp be", Jesús át niijíp wut jì.

17

Jwĩyéej chājat tūtāt ã tobohat

(Mt 18.6-7,21-22; Mr 9.42)

¹ Biíh láa, Jesús nin pah ã bohénitdih át niij naáwáp wut jì: **"Dawá yeebdíh yéej chājat tūtāt ì jumbipna caá. Obohjeéhtih, ì yéej chājat tūtātjì jīb, Dios queétdih búdí ã peéh chājipna caá.** ² Nin wébít panihni weemdíh jáap jepahnitdih ded ã yéej chājat tūtātjì jīb Dios caandíh yeejép pohba ã peéh chājipna caá. Pánihna, caán ã yéej chājat tūtāt pínah jātih, ãih butdih búdí jeé júdujìh chéó búudhñit, búdí mujna caandíh ì yohochah, áta túi taga. Páant ì chājachah, caán wébít panihnidih ã yéejacah nihna, Dios páant bóo pohba caandíh áta peéh chājcan taga. ³ Ded pah ñi chājat pínahdih ñi túi jenah joyoó. Ñi dée yeebdíh ã yéej chājachah, 'Páant ma chājatdih ma cádaahaá', caandíh ñi niijí. Páant ñi niijíchah joinít, táinidih ã tūt nnuméchah, yeéboó ã yéej chājatjidih ñi jwúb náhnica bojoó.* ⁴ Pánihna, ñi déeboó biíc yeó jáapdihjeh siete láa yeebdíh yéej chājnit, 'Páant wā

chājatjidih wā jīgahna caá. Chéneji wā jwúb chājcan niit', ã niijíchah, páant bóo láa ã yéej chājatjidih ma jwúb náhnica bojoó", Jesús át niijíp wut jì.

Ded pah caá Diosdih túi jenah joyát

⁵ Páant ã niijíchah joinít, Jesús ã bohénit caandíh nin pah ìt niijíp wut jì:

—Meemdíh chah jwĩ jenah joyát pínah niijná, jwiítidih ma teo wáacá, ìt niijíp wut jì.

⁶ —**Mostaza bainí tībih jumna yuhna, chíihna, búdí nah ã behna caá. Pánihat pah, Dios ã wēpatdih bainíjeh jenah joiná yuhna, nin pah ñi jéih chājipna caá: Can búdí máa nahdih 'Máa nahaá, meemjéh dug ñah bejnit, búdí mujna ma juibí ñuhú', ñi niiját pahjeh ã bejbipna caá,** Jesús queétdih át niijíp wut jì.

Teo wāhni ã tewat naáwát

⁷ "¿Yeebdíh teo wāhni wápchidih teo, ovejawādh en daoníji ã jwúb juyúchah, ded pah tiguaá caandíh ñita niij? 'Ma jeémp jūúwá. Ma jeémát pínahdih ninjìh wā puúb páñap be', ¿ñita niijtá niit? ⁸ Páant ñita niijcán tagaá. Nin pahjeh caá caandíh ñita niijíp: 'Wā jeémát pínahdih ma puubbí jwuhú. Wā jeémp babhbachah, weemdíh ma pāi jwuhú. Wā jeémp péaat túttimah, meem jwáh jeémpnit ma babhbaá', yeebdíh teo wāhñidih

* 17:3 Mt 18.15

ñita niij tágaá. ⁹ **Yeebdíh teo wāhni ñi wutatdih ā chājachah, caandíh ‘Túina caá’, ñita niijcán tagaá. Páant ñi niiját dih bidcan, ā tewatdihjeh caá āpí chājap.** ¹⁰ **Pánihna, teo wāhñit ī jumat pah man tiguaá yeebbát ñi jumap. Dios ā wutatdih jepahñit, ‘Túina caá’, ā niiját pínahdih bidcanjeh, nin pah yeebdíh niij jenah joyát caá náahap: ‘Meemdíh teo wāhñijeh man tiguaá wā jumap. Ma wutatdihjeh tiguaá wāpí tewep’, ñi niij jenah joyoó”, Jesús āt niijíp wut jī.**

Diez bácah moópñitdih Jesús ā booaat

¹¹ Bíh yeó jáapdih Jesús wā Jerusalén tútchina bejna, Samaria baác, Galilea baác cātíh ít bejep wut jī. ¹² Bainí tútchidih ī waadáchahjeh, diez bácah moópñitboó yáap caandíh ít en ñahap wut jī. ¹³ Pánih ennit, nin pah ít niij ejep wut jī:

—Maá Jesús, jwiít dih ma jīgah enee, ít niijíp wut jī.

¹⁴ Páant ī niij ezechah, Jesús queétdih ennit, nin pah āt niijíp wut jī:

—**Moisés ā wutatji pah-jeh sacerdotewādih ñíh bácahdih júatudih ñi bejeé, caán moopát ā ñuumátdih ī jéihyat pínah niijná,*** āt niijíp wut jī.

Páant ā niijíchah joinít, ī bezechahjeh, ñih bácah moopát āt ñuumáh bejep wut jī. ¹⁵ Bíic íjeéh jumni áih

bácah ā ñuumúchah ennit, Jesús pebhna āt jwáub bejep wut jī. Pánih jwáub bejñit, Diosdih bádí āt wēi ejep wut jī. ¹⁶ Pánih wēinit, Jesús íjtcha pebh bódicha caj yoh ñajñit, “Túina caá, Maá”, āt niijíp wut jī. Caán bácah moópñiji Samaria baác dih bóo judío nihcan wut jī.

¹⁷ —¿Yeéb boonit diez nihcannit beé? ¿Bita nueve dépanih tiguaá weñedih ī jwáub jūóhcan? ¹⁸ **Nin biícjeh, judío nihcan yahna, Diosdih ‘Túina caá’, ni-ijídih ā jwáub jūúwáp be. ¿Dépanih tibeé bita ī jūóhcan?** Jesús āt niijíp wut jī.

¹⁹ Páant niijnít, bódicha caj yoh ñajñidih

—**Ñah ñahñit, ma jwáub bejeé. Wā wēpatdih ma táí jenah joyát jíib ma boonap be,** āt niijíp wut jī.

Ded pah caá Dios ā maáh jummat

(Mt 24.23-28,36-41)

²⁰ Bíh yeó jáapdih fariseowā Jesús dih nin pah ít niij úbh joyóp wut jī:

—¿Débólíh tiguaá nin baácboó Dios ā maáh jum wíhíhbi? ít niijíp wut jī.

—**Dios ā maáh jummatdih yeéb cáacwā ñi jéih encan caá.** ²¹ **‘Jáaj, ninjñh caá ā jumap’, ‘Jáaj, cōj caá ā jumap’, ñi jéih niijcán caá. Obohjeéhtih, weém Dios ā wēpatjñh yeebdíh wā teo wáacachah, Dios ā maáh**

* 17:14 Lv 14.1-32

jumat ñi cãtîh ã jumna caá, Jesús queétdih át niijíp wut jî.

²² Páant niij péanit, Jesús ã bohénitdih jwuh nin pah át niij naáwáp wut jî:

—**Túttimah, bádí yeejép yap láa ã jumachah, nin baáčboó wã jwúub dei júúwát pínahdih bádí ñi hidbipna yuh caá. Obohjeéhtih, wã jígoh jwuhcan niít.** ²³ ‘Candih eneé. Can Dios ã wahni Cristo caá’, niij, ‘Nin Cristodih eneé’, bita yeehdîh ã niijbípna yuh caá. Páant ã niijíchah yuhna, yeéboó queétdih ñi joyáh bojoó. ²⁴ Wedónachah, nihat yúúp jumna yuhna, ã enat pah, weém nihat cáacwã úud jeñé, wã jwúub dei júúwáchah, nihat ã enbipna caá. ²⁵ Obohjeéhtih, páant wã jwúub dei júúwát pínah jãtîh, bũũ láa moón weemdîh náahcan, tubit yeejép ã chãjbipna caá.

²⁶ Weém, nihat cáacwã úud jeñé wã jwúub dei júúwáchah, Noéwã jum láa ã jumatji pahjeh cáacwã ã jwúub jumbipna caá.* ²⁷ Caán láa moón nihat jeémp babhnit, téihya chéona ãt chãjap wut jî. Pánih chãjna, Diosdih ãt jenah joicáp wut jî. Páant ã jumachah, Noéwãji bádí jãáj chóoboó ã waadát túttimah, Dios pobyit wahnit, caandîh náahcannitdih át mao beedánap wut jî. Páant ã jumatji pahjeh

mũn tigaá wã jwúub dei júúwát pínah jãtîh cáacwã ã jumbipna caá.*

²⁸ Lot jum láa ã jumatji pahjeh, wã jwúub dei júúwát pínah jãtîh, cáacwã ã jumbipna caá. Caán láa moón jeémp, babh, jíib chãj, wápchidih taj, muú ãt chãjap wut jî. ²⁹ Páant ã chãjat pónih, Sodoma tútchimant Lotwãji ã jwei béjehahjeh, tũũ iigát panihni iigné jee dáhna jeámant át buúg jéenep wut jî. Nihat caán tútchidih moondîh yohna, Dios caán iigátidih át wahap wut jî.* ³⁰ Páant ã jumatji pahjeh mũn tigaá weém nihat cáacwã úud jeñé, wã jwúub dei júúwáchah, cáacwã ã jumbipna caá.

³¹ “Caán yeó jáapdih ded ãih muú chahmant bóo coahboó jumni dei bejna, ãih bií déedih ubudih waadcánjeh, yoobópdih ã jwei béje naáh. Wápchiboó jumribut ãih yéguehnadîh ubudih ã jwúub bejca bojo naáh.* ³² Lot áaji ded pah mi yapatdih ñi náhninaá. Dios ã wutatjidih jepahcan, miíh bií déedih oinit, tac púud enna, núumni nah mit wééep wut jî.* ³³ Pánihna, ded ã weñat pínahdihjeh jenah joí chãjni, iiguípna bejni ã jumbipna caá. Obohjeéhtih, ded ã weñat pínahdih joyáh bojni, wã weñat pínahboodîh

* 17:26 Gn 6.5-8 * 17:27 Gn 7.6-24

24.17-18; Mr 13.15-16 * 17:32 Gn 19.26

* 17:29 Gn 18.20-19.25 * 17:31 Mt

* 17:33 Mt 10.39; 16.25; Mr 8.35; Lc

9.24; Jn 12.25

chãjni, ã buudcán niít.*

³⁴ “**Yeebdih yoobópdih wã naóhna caá. Wã jwúub dei jóóhni yeó jáapdih chénewã fih muú díitna biíc dih í úwuchah, weemdih jepahnidihjeh wã ubbipna caá. Weemdih jepahcanniboó ã chãobípnna caá.** ³⁵ **Chénewã yaádh biíc dih í tewe chah, weemdih jepahnidihjeh wã ub bejehchah, biih wili chãobípnna caá.** ³⁶ **Wápchiboó chénewã teonit í jumuchah, weemdih jepahnidihjeh wã ubbipna caá. Biih ã chãobípnna caá”,** Jesús át niijíp wat jĩ.

³⁷ Páant ã niijíchah joinít, ã bohénit caandih nin pah ít úbh joyóp wat jĩ:

—¿Dedboo tígaá páant ã yapbi? ít niijíp wat jĩ.

—**Jóopwã í jii júuduchah ennit, nuúup ã moopópboó jéihna, biáboó ñi bidcan niít. Páant ñi jéihyat pah, dedjih wã jwúub dei júúwuchah jéihna, biáboó bidcat caá náahap, Jesús queétdih át niijíp wat jĩ.**

18

Éemp wunnih mi úbh tac buugáát naáwát

¹ Túttimah, Diosdih í úbh cádahcat pínahdih bohéna, nin pah Jesús ã bohénitdih át níj naáwáp wat jĩ: ² **“Biíc tátchidih yéejat peéh chãjat túutni ã jumap be. Caán Diosdih úumcan, cáacwãdihbut ãpí túi chãjcap be.** ³ **Caán tátchidih éemp wunnihbut**

mi jumap be. Pánihna, peéh chãjat túutni pebhna jubínit, ‘Weemdih eníhcan, yeejép chãjnidih ma peéh chãjat túutú’, mi niijíp be. ⁴ **Páant mi niijíchah yuhna, dawá láa caánboó ‘Wã peéh chãjcan niít’, caántdih ã niijíp be. Páant ã niijíchah yuhna, caántboó caandih chah mi úbh tac buugánap be. Páant mi úbh tac buugánachah yap joiná, caanjéh nin pah ã níj jenah joyóp be: ‘Weém Diosdih, cáacwãdihbut wã úumcan caá.** ⁵ **Páant wã jumuchah yuhna, nintboó mi úbh tac buugána, weemdih mi chuúábipna caá. Pánihna, caántdih yeejép chãjnidih wã peéh chãjat túutbipna caá’, ã niijíp be”,** Jesús át niijíp wat jĩ.

⁶ Páant niijnít, Jesús queétdih nin pah át níj jéihyanap wat jĩ: **“Caán yéejat peéh chãjat túutni ded pah ã chãjatdih ñi túi jenah joyoó.** ⁷ **Caán túicanni yuhna, caandih úbh tac buugánidih ã teo wáacap be. Diosboó túini jumna, ã ñionit ã teo wáacat pínahdih bádí í bidichah, queétdih maatápdih ã páñat túutcan niít.** ⁸ **Pánih túi teo wáacnit, queétdih yeejép chãjnitdih waícanjeh ã peéh chãjbipna caá. Pánih túi jepahni ã jumuchah yuhna, weém nin baácboó jwúub dei jóóhna, daocánnit Diosdih túi jenah joinítdih wã bid jaimí dée caá. Pánihna, yeéboó**

caandih ñi túi jengah joí cádahca bojoó”, át niijíp wut jĩ.

Chénewā Diosdih úbhñit naáwát

⁹ Páant niij péanit, “Jwiitboó táinit caá. Bitaboó yeejépwā caá”, niij jengah joinít dih Jesús nin pah át niij naáwáp wut jĩ:

¹⁰ **“Chénewā Diosdih úbhñi ĩ chājap be. Biíc fariseo ā jumap be. Biíh Romanowā ĩ maáh ā wutni dinerodih úbhñi ā jumap be.**

¹¹ **Pánihna, fariseo ñuhñit, nin pah Diosdih ā niij úbáp be: ‘Weém bií déedih nuumní, yaádh dih yéj chājni nihcan caá. Nin Romanowā ĩ maáh ā wutni dinerodih úbhñi ā yéj chājat pahbat wā chājcan caá. Bitā ĩ yéj chājat pah wāpĩ chājcan caá. Pánih túi jumna, ‘Túina caá’, meemdih wā niijná caá.**

¹² **Weém semana jumap pah chéne yeó jáap jeémp jwuhcanjeh, wāpĩ úbhñi caá. Ded cien dinero júdudih wā jíib ubna, diez júdudih meemdih wāpĩ wāhna caá. Ma wutat pahjeh wāpĩ túi chājna caá’, fariseo ā niij úbáp be.**

¹³ **Obohjeéhtih, dinerodih úbhñiboó ā yéj chājatdih jígahna, yuúpbít yaíh duo ñáhnit, japboó en ñahacanjeh, Diosdih nin pah ā niij úbáp be: ‘Dios, weém yéj ni caá. Weemdih jígah ennit, ma teo wáacá’, ā niijíp be.**

¹⁴ **Yoobópdih**

yeebdih wā naóhna caá. Caán dinerodih úbhñi áih muuná ā jwúb be-jechah, ‘Caán táini caá’, Dios caandih ā niij enep be. Obohjeéhtih, fariseo-boodih ‘Caán táini caá’, Dios ā niij encap be. ‘Weém táini, dedé yéj wihcanni caá’, niijní dih ‘Meém túicanni caá’, Dios ā niij enna caá. Obohjeéhtih, ‘Meemjéh caá táini. Weém yéj ni wā jumachah, weemdih ma jígah en teo wáacá’, niijní boodih Dios ā wéi enna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.*

Jesús wébít dih ā úbát

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Biíh láa, cācwā ĩ túhñitdih ā teo jáha úbát pínah niijná, Jesús pebhna ĩt ab jubínap wut yah jĩ. Obohjeéhtih ā bohénitboó queétdih ennit, ĩt jíponih jáihñap wut jĩ.

¹⁶ Páant ĩ jáihñachah ennit, Jesús wébít dih júáwát túatnit, ā bohénitboodih nin pah át niijíp wut jĩ:

—**Queét wébít wā pebhna ĩ júúwá naáh. ĩ júúwát déedih ñi jáhca bojoó. Queét panihñit Diosdih chah ĩ túi jengah joiná caá. Páant moonájeh Dioíhwā ĩ jéih jumna caá.**

¹⁷ **Yoobópdih yeebdih wā naóhna caá. Nit Diosdih ĩ túi jengah joyát pahjeh yeéboó ñi jengah joicáh, Dios ñi maáh ā nihcan níit, át niijíp wut jĩ.**

* 18:14 Pr 29.23; Mt 23.12; Lc 14.11

Dawá bií déedih bíbohni Jesúsdiḥ ã wábh joyát

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Páant niijníji Jesús ã bohénit bícdih ã bejehah, judíowã ĩ maátajeéh jumni caandíh wábh joyódih át jwáibínáp wut jĩ.

—¿Túí Bohení, páantjeh Diosjeéh túí jumíhna, ded pah tigaá wã chãjbi? át niijíp wut jĩ.

19—¿Dépanih tigaá ‘Túini’, weemdíh ma níj? **Diosjeh caá túini.** 20 **Dios ã wutatnadih ma jéihna caá. ‘Ma áa nihcannihjĩh ma yéej chãjca bojoó.* Cãacdiḥ ma mao yohca bojoó.* Ma nũumcá bojoó.* Ma yeeca bojoó.* Ma mánadiḥ túinijeh ma chãjáp’, *Dios ã niijíp jĩ. Caán ã wutatnadih jepahat caá náahap, Jesús át niijíp wut jĩ.**

21 —Wébít jumna, wã yap yohcatji pah, bũubut bíic yoobó wã yap yohcan caá, Jesúsdiḥ át niijíp wut jĩ.

22 —**Diosjeéh ma túí jumat pínah, bainí meemdíh ã judhna caá. Nihat míih bií déedih jíib chãjadiḥ ma bejeé. Pánih jíib chãjnit, caán jíibdiḥ moh yéejnitdiḥ ma wáhuú. Páant ma wáhuuchah, nin baácboó ma bíbohatji chah túini míih pínah Dios pebhboó ã jumnipna caá. Wã niiját pah chãj péa, wãjeéh ma péa**

jũúwá, Jesús caandíh át niijíp wut yah jĩ.

23 Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joiná yahna, caánboó dawá bií déedih bíbohni jumna, áih bií déedih jíib chãj wáhihcan, búdí át jĩgahap wut jĩ.

24 Páant ã jepahcatdiḥ ennit, Jesús nin pah át niijíp wut jĩ:

—**Ded dawá bií déedih bíbohni Diosdiḥ ã jepahíhichah yahna, caandíh ã buona caá.** 25 **Camelloboó awí íitbitdiḥ ã waad yábac bejíchah nihna, áta buo tagaá. Pánihat pah, dawá bií déedih bíbohni Dios ã maáh jumapboó ã waadíhichah, búdí ã buona caá, át niijíp wut jĩ.***

26 Páant ã niijíchah joinít, bita caandíh nin pah ĩt niijíp wut jĩ:

—Páant ma niijíchah bácah, Dioíh pínah ded ã jéih jumcan níit, ĩt niijíp wut jĩ.

27 —**Cãacwã ded pah ĩ jehnah joyátjĩh jeh ĩ túi chãjĩhna yahna, Dios pebhboó ĩ jéih bejcan níit. Diosjeh caá iiguípna bejnit déedih ã túi ubap. Caanjéh tigaá nihatdiḥ chãj beedáni. Dedé jéihcat pínah caandíh ã wihcan caá, Jesús át níj jepahap wut jĩ.**

28 Páant ã niijíchah joinít, Pedroboó caandíh nin pah át niijíp wut jĩ:

—Weemdíh ma joi jwáhuú. Majeéh péeat túut niijná,

* 18:20 Ex 20.14; Dt 5.18

* 18:20 Ex 20.13; Dt 5.17

* 18:20 Ex 20.15; Dt 5.19

* 18:20 Ex 20.16; Dt 5.20

* 18:20 Ex 20.12; Dt 5.16

* 18:25 Pr 11.28

jwiítboó nihatdih jwĩ cádahap jĩ, ãt niijíp wat jĩ.

29-30 — **Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Diosdih jepahni áih muudíh, á mánadih, á déewádh, yaddih, á wehdih cádah bejnit, nin baácboó á jum jwuhuchah, Dios chah dawá caandíh á wãhbipna caá. Pánihna, á wunat túttimahbat, Diosjeéh páantjeh á jumbipna caá, Jesús queétdih á niijíp wat jĩ.**

Jesús á wunat pínahdih á jwáub naáwát

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

31 Páant niij péanit, Jesús doce á bohénitdih chibít yáap buúg á numah bejep wat jĩ. Pánih bejnit, nin pah queétdih á niij naáwáp wat jĩ: **“Bainí yeebdíh wã naáwíhna caá. Buh Jerusalén tútchina bejna caá jwĩ chájap. Caanná jwĩ juibínachah, Dios naáwátdih naóh yapanit jon jãtih í daacátji biíc yoobó weém nihat cáacwã úud jeñé wã yapbipna caá.** 32 **Weemdíh teonit, judíowã nihcannitdih í jwáub wãh yapabipna caá. Páant í wãh yapanachah, queétdboó weemdíh deoh naóhnit, mao mác coí jáha, yeejép wéhe, páinit, í mao yohbipna yah caá.**

33 **Obohjeéhtih, biíc peihcanni yeó jáap túttimah, wã jwáub boo pud jãóhbipna caá”,** queétdih á niijíp wat jĩ.

34 Páant á niijíchah joiná yuhna, á bohénit ded pah á naáwátdih í beh joicáp wat jĩ.

Jéih encannidih Jesús á booaat

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 Jesús wã Jerusalén tútchina bejna, Jericó tútchina ít toáh juibínap wat jĩ. Caanjíh jéih encanniboó namá jwéjdh cháudnit, dinero úbhna á chájap wat jĩ. 36 Pánih cháudnit, dawá á pebh í yap bejchah joinít, queétdih nin pah á niij úbh joyóp wat jĩ:

—¿Dépanih tigaá dawá cáacwã í yap bej? á niijíp wat jĩ.

37 —Jesús, Nazaret tútchidih bóo á yap bejna caá, caandíh ít niij jepahap wat jĩ.

38 Páant í niijíchah joinít, caán á ej jwíhip wat jĩ.

—¡Jesús, David juima, Dios á wahní, weemdíh ma jĩgah eneé! á niij ñaac ejep wat jĩ.

39 Páant á niij ñaac ejechah joinít, Jesúsdiw waóhnitboó, nin pah ít niijíp wat jĩ:

—¡Ma laihca bojoó! caandíh ít niij jípónih jãihñap wat jĩ.

Páant í niij jãihñuchah yuhna, caánboó chah á wëp ejep wat jĩ.

—¡David juima, Dios á wahní, weemdíh ma jĩgah eneé! á jwáub niij ñaac ejep wat jĩ.

40 Páant á niij ñaac ejechah joinít, Jesúsboó chão ñáhnit, caandíh á pebhna á ub bejat tútup wat jĩ. Páant á bejat tútuchah joinít, jéih encannidih Jesús pebhna ít ub bejep wat jĩ.

Ã pebhna ĩ ub juibínachah, nin pah caandíh át niij wábh joyóp wat jĩ:

41 —¿Ded **pah wã chãjat tigaá ma náah?** át niijíp wat jĩ.

—Maá, jéih enatdih caá wã náahap, át niij jepahap wat jĩ.

42 —¡Ma **eneé! Weemdíh táí jenah joiná, ma boona caá,** Jesús caandíh át niijíp wat jĩ.

43 Páant ã niijíchahjeh, jéih encanniji át yoób enep wat jĩ, buca. Pánih ennit, Jesúsjeéh bejna, Diosdih búdí át wēi naáwáp wat jĩ. Pánihna, bita caán jéih encanniji ã enechah ennit, queébtat Diosdih búdí ĩt wēi naáwáp wat jĩ.

19

Zaqueo Jesúsdiĥ ã jwãáát

1 Jesús wã Jericó tútchina juibínit, bac bejat tút ĩt chãjap wat jĩ. 2 Caán tútchidih Zaqueo wãt jumni át jumap wat jĩ. Caán Romanowã ĩ maáta dinerodih wábat túttnit ĩ maáh jumna, búdí dinero át bíbohó wat jĩ. 3 “Caán dedna tigaá”, niijnít, Jesúsdiĥ át eníhip wat yah jĩ. Obohjeéhtih, ã eníhichah yahna, japcanni dahbit ã jumachah, dawá cáacwã caandíh ĩt jáhap wat jĩ. 4 Pánihna, Jesús ã yap bejehchah, táí enat tút niijná, cáacwãdih ñáo yap bejnit, sicómoro wãt jumni nahdih aab béjnit, caanjíh Jesúsdiĥ át pái lajap wat jĩ. 5 Caanjíh ã pái lajachah, caan náh páwjdiĥ Jesús juibí ñahnit, Zaqueodiĥ chéi ennit,

—¡Zaqueo, **waicanjeh ma dei jũwú!** **Buu míh muáboó wã chão jwãhbiĥna caá,** Jesús caandíh át niijíp wat jĩ.

6 Páant ã niijíchah joinít, Zaqueoboó wépép dei jũóh, búdí wēinit, áih muaná Jesúsdiĥ át numah bejep wat jĩ. 7 Jesús caandíh ã pej jum bejehchah ennit, niĥat cáacwã íjnit, queétjeh nin pah ĩt míc niijíp wat jĩ:

—Jesús túbit yéejniĥ muaná ã bejna caá, ĩt niijíp wat jĩ.

8 Áih muaná numah juibínit, queétdih át numah jeémép wat jĩ. Pánih jeémp cháudniĥ Zaqueoboó ñah ñahnit, Jesúsdiĥ nin pah át niijíp wat jĩ:

—Maá, meemdíh bainí wã naáwát tút caá. Wã yéejatdih cádah, táiniboodíh tút numnít, moh yéejnitdih niĥat wíh bií déedih tac yoób wã wãhbiĥna caá. Ded dinero wã yee wábhniĥniĥ cuatro láa wã jwãwãbibiĥna caá, át niijíp wat jĩ.

9 Páant ã niijíchah joinít, nin pah caandíh Jesús át niijíp wat jĩ:

—**Abrahamji Diosdih ã jepahat jíib, Dios caandíh át táí ubap wat jĩ. Buu meembát Diosdih ma jepahat jíib, Abrahamji ã jumima yoobát ma jumna caá. Páant ma jumachah, meém, majeéh jumnitbat iiguípna bejnit déejidiĥ Dios ã táí ubna caá.** 10 **Weém niĥat cáacwã úad jeé, buudnít paniĥnitdih bidnit, táí**

ubat túut niijná, wã jũúwáp be, Jesús át niijíp wut jĩ.*

*Dinero júduna naáwát
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Páant ã niijíchah joinítboó Jerusalén tútchi pebhjeh jumna, caanná jubínit, “Maáh ã waadbípna nacaá”, ã niij jenah joyátdih jéihnit, nin pah queétdih át niij bohénap wut jĩ: ¹² “**Áih baácđih moondíh wútat túut niijná, ã maáh wúh bih baácboó maáh waad jwéhđih ã bejep be.** ¹³ **Á bejat pínah játih, chénat pah téihya caandíh teo wúhndih ã bid wáacap be. Í wáac juyáchah, queét nihatđih biíc yoobó bádi jíb jumni miíc dinero júdunadih ã wáhup be. Wúhndit, ‘Wã jwúb jũúwát pínah játih, nin dinerojĩh ñi jíb chãj teo páñaá’, ã maáh pínah queétdih ã niijíp yuh be.** ¹⁴ **Obohjeéhtih, áih cáacwã caandíh eníhcan, ã maáh jumatiđih náahcan, biquínadih chah maáhdih naáwáđih ã bejat túutup be. ‘Jwiítboó caán ã maáh jumatiđih jwĩ náahcan caá’, ã niij naáwát túutup yuh be.**

¹⁵ “**Obohjeéhtih, caánboó maáh waadní, ã jwúb juyáp be. Jwúb joinít, ã tewatđih jéihyat túut niijná, caandíh teo wúhndih ã jwúb bid wáacap be.**

¹⁶ **Jwíh waóh joini nin pah ã niijíp be, ‘Maá, ma wúhni júđujĩh jíb chãj teonit, diez júđudih wã jwúb jíb ubup**

be’, ã maáhdih ã niijíp be. ¹⁷ **Páant ã niijíchah joinít, ‘Ma túi chãjap be. Weemđih túi teo wúhni ma jumna caá. Bainíbitjĩhjah ma túi chãjat jíb, diez tútchinadih moondíh ã maáh meemđih wã waadána caá’, ã maáh caandíh ã niijíp be.** ¹⁸ **Caán túttimah joiníboó ‘Maá, ma wúhni júđujĩh jíb chãj teonit, cinco júđudih wã jwúb jíb ubup be’, ã maáhdih ã niijíp be.** ¹⁹ **Páant ã niijíchah joinít, ‘Meém ma túi chãjat jíb, cinco tútchinadih moondíh ã maáh meemđih wã waadána caá’, ã niijíp be.**

²⁰ “**Obohjeéhtih, túttimah joiníboó ‘Maá, ma eneé. Weemđih ma wúhni júđudih yégueh chóojĩh wã túi tai jwej ámohop be.** ²¹ **Meém tabit úum náah jumni caá. Bitadih momat túut, dicat túutnit, meemjéh caán jíbđih mapĩ ubna caá. Páant ma chãjatđih jéihnit, meemđih wã úumup be’, ã maáhdih ã niijíp be.** ²² **Páant ã niijíchah joinít, ‘Meém weemđih ma túi teo wúhcap be. Ma niijátjĩhjah meemđih wã jwúb naóh yacđipna caá. ¿Weém úum náah jumni niit? ¿Bitadih momat túutni, dicat túutni niit?** ²³ **Páant wã jumuchah nihna, wíh dinerodih dinero jwejati muna ma ámohochah, áta túi tagaá. Páant ma chãjachah, caán meemđih teonit weemđih chah íta wúh tagaá’, ã niijíp**

be. ²⁴ Páant niij péanit, pehbbit ñahnitdih nin pah ã niijíp be: ‘Caandíh wã wãhni júduidih dáuc wáinit, chénat pah téihya júdujih tái teoniboodíh ñi wãhuá’, queédih ã niijíp be.

²⁵ Páant ã niijíchah joinít, ‘¡Obohjeéhtih, Maá, caánboó chénat pah téihya júdu jáantjeh ã bíbohna caá!’ caandíh ã niijíp be.

²⁶ Páant ã niijíchah joinít, ‘Ded ã bíbohnijih tái teonidih chah wã wãhbipna caá. Obohjeéhtih, ded ã bíbohna yahna, ã tái teocat jib, ã bíbohndih wã dáuc wáibipna caá.’ ²⁷ Weemdíh eníhcannit, ã maáh wã jamatdih náahcannitdih, ninna ub júóhnit, wã enepdih ñi mao yohoó’, ã maáh ã niijíp be”, Jesús ãt niijíp wut jĩ.

Jesús wã Jerusalénna ã waadát

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Páant niij péa, cáacwáidih chibít yuúpbít waóh bejnit, Jerusalén tátchina Jesús wã ãt toáh púuh laab béjep wut jĩ.

²⁹ Pánih toáh púuh laab béjnit, Betfagé wüt jamni, Betania wüt jamni tátchina pebh, Olivo Jeé púujdih ãt juibínit wut jĩ. Pánih juibínit, Jesús chénewã ã bohénitdih wahnit, nin pah queédih ãt niijíp wut jĩ:

³⁰—**Con jíghni tátchibitdih ñi bejeé. Waád juibínitjeh, burro wúuh cáacwáidih**

duo jwáhcannidih ñi jwááhbipna caá. Caandíh ã chéwat tópdih watnit, ñi ub jwáub júúwá. ³¹ Yeebdíh enni ‘¿Dépanih caandíh watnit, ub bej tigaá ñi chãj?’ ã niij wúbh joyóchah joinít, ‘Jwĩ Maáh ã náah jwáhna caá’, ñi niij jepahaá, Jesús queédih ãt niijíp wut jĩ.

³² Páant ã niijíchah joinít, ãt bejep wut jĩ. Caanná juibínit, Jesús ã niijátji pahjeh ãt jwááap wut jĩ. ³³ Pánihna, burro wúúhdih ã watachah ennit,

—¿Dépanih caandíh wat ub bej tigaá ñi chãj? ã monó ãt niij wúbh joyóp wut jĩ.

³⁴ —Nindih jwĩ Maáh ã náah jwáhna caá, ãt niij jepahap wut jĩ.

³⁵ —Páant ta tigaá. Ñi ub bej jwáhuá, ã niij jepahachah joinít, Jesús ã páñapboó ãt ub jwáub bejep wut jĩ. Pánih ub juibínit, Jesús ã chúdat pínah niijná, ãh jih bóo yégueh chóonadih too dugnit, burro wúúhdih ãt cáagap wut jĩ. ³⁶ Pánih púuh laab chúdnit, ã bejchahjeh, ã jãtíh waóhnit, caán ã maáh pínahdih ã weñat júutna, ãh jih bóo yégueh chóonadih too dugnit, namádh ãt jwej waáwáp wut jĩ. ³⁷ Pánih bejnit, Jerusalén tátchina toáh juibí, Olivo Jeé púujdih dei juibínit, Jesús ã wép chãjatjinadih náhnit, Diosdih búdí wëina, nin pah ãt niij ejep wut jĩ:

³⁸—¡Túina caá, Dios! ¡Meém caá nin jwĩ Maáh pínahdih

* 19:26 Mt 13.12; Mr 4.25; Lc 8.18

mat wahap taga! ¡Nin ma wahnidih ma túi teo wáacá! Páant jwī maáh ā jumuchah, majeéh jwī túi jumbipna caá. ¡Nin baácdih jumnit jeáboó jumnitbut meém chah wēpni Maáhdih ī wēi naáwá naáh! ĩt niij wēi ejep wut jī.*

39 Páant ī niij wēi ejechah joinít, ĩjeéh péenit fariseowā nin pah Jesúsdiĥ ĩt niij jāihñap wut jī:

—¡Bohéní, páant bóojeh! Ma bohénitdih ma ej cádahat tútú, ĩt niijíp wut yah jī.

40 Obohjeéhtih, Jesús queétdih nin pah āt niij jepahap wut jī:

—**Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Queét ĩ yayáchah, nin ñajni jee dáhnaboó āta wēi ej tagaá,** āt niijíp wut jī.

41 Pánihna, Jerusalén tútchina tóah juibínit, caandíh enna, caán tútchidih moondíh jīgahna, āt juñáp wut jī. 42 Pánih jāinít, nin pah āt niijíp wut jī: **“Yeéb Jerusalén tútchidih moón buu yeó jáapna ded pah ñi túi jumat pínahdih jéihna nihna, āta túi tagaá. Obohjeéhtih, weemdíh jepahcan, ñi túi jumat pínahdih ñi beh joicán caá. 43 Maátcanjeh yeebdíh eníhcannit ñih tútchidih ĩ túi bóod chāi ñuh páud bejbipna caá, yeéb tútchi diitboó jumnit ñi jéih jwei báccat pínah niijná. 44 Pánih chājna, ñih tútchidih ĩ túi boto mao jéna beedábipna**

caá. Nihat yeéb diitboó jumnitdih, ñi wehdihbut ĩ mao yoh beedábipna caá. Dios yeebdíh teo wáacni pínah weemdíh ā wahachah yahna, ñi jepahcatji júb páant yeejép ā yapbipna caá”, Jesús āt niijíp wut jī.

Jíb chājnitdih Dioíh munnánt Jesús ā ñun bácaat (Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jerusalén tútchidih waád juibínit, Dioíh muú jóocmant bóo juúhdih Jesús wā ĩt waad béjep wut jī. Pánih waad béjnit, Diosdih ĩ wāhat pínah nuñáp wādh júb chājnitdih Jesús āt ñun bácanap wut jī. Pánih ñun bácanit, queétdih nin pah āt niij jāihñap wut jī:

46 —**Dios naáwátdih naóh yapani nin pah āt niij naóh daacáp tají: ‘Wíih muú weemdíh uúbát muú pínah caá’, Dios ā niijná caá,* āt niij daacáp tají. Obohjeéhtih, yeébboó Diosdih uúbádh jūóhntdih yeenit, chah ñi júb waadá uúbhna, numnit ĩ wáac juyát muú pínah ñit chājap taga,*** āt niijíp wut jī. Queétdih jāih péanit, āt bac bejep wut jī.

47 Yeó jáap jumat pah Jesús Dioíh munná bohénadiĥ āpī bejep wut jī. Páant ā bohénachah ennit, sacerdotewā ĩ maáta, Moisés ā wutatjidih bohénit, bita maátabut caandíh ĩt mao yohíhip wut yah jī.*

48 Obohjeéhtih, ā bohénachah

* 19:38 Sal 118.26

* 19:46 Is 56.7

* 19:46 Jer 7.11

* 19:47 Lc 21.37

joinít, nihat cãacwãboó búdí ït weñep wut jĩ. Páant ï weñechah jéihnit, ï mao yohat túut niijná yuhna, ït jéih teo jwuhcap wut jĩ.

20

Jesús ã wēpat

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Biíh yeó jáap Jesús Dioíh maú jóocmant bóo juéhboó cãacwãdih át bohénap wut jĩ. Páant ã bohénachah, sacerdotewã ï maáta, Moisés ã wutatjidih bohénit, bita maátabut caandíh nin pah ït niij úbh joyóp wut jĩ:

2 —Jwiít dih ma naáwá. ¿Deíh wēpatjĩh tibeé jwíin páant ma chãj? ¿Déhe tibeé meemdíh páant ã wut? ït niijíp wut jĩ.

3 Páant ï niijíchah joinít, Jesúsbut nin pah át niij úbh joí jwáubanap wut jĩ:

—**Weembút yeebdíh wã úbh joibípna caá.**

4 ¿Juan Daabánidih déhe tigaá át daabáát túutji? yeéb ñi jenah joyóchah. ¿Dios át wutjican taniít? ¿Cãacwãjeh niít ït daabáát túutjip? Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

5 Páant ã niijíchah joinít, queétjeh nin pah ït míc niijíp wut jĩ: “¿Ded pah tigaá jwĩ niij jepah bií? ‘Dios caandíh át wutap taga’, jwĩ niij jepahachah, caánboó ‘Páant ã jumachah yuhna, ¿dépanih tí caandíh ñi jepahcan?’ jwiít dih ã niij jühbípna caá. 6 Obohjeéhtih, Juan

Dios naáwátdih naóh yapani yoobát ã jumap jĩ’, nihat cãacwã ï niij jenah joiná caá. Páant ï niij jenah joyóchah, jwiítboó ‘Cãacwãjeh caandíh ït daabáát túutjip taga’, jwĩ niij jepahachah, queét jee dáhnajĩh yohnit, jwiít dih ï maobípna caá”, ït niijíp wut jĩ.

7 Pánih míc wéhe péanit, —Jwĩ jéihcan caá, ït niijíp wut jĩ.

8 —**Caán láa bácah weemdíh wutnidih weembút yeebdíh wã naóhcan niít,** Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Jiwá iguíhadih yeejép teo wáhnit naáwát

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Páant niij péanit, nin naáwátjĩh cãacwãdih át bohénap wut jĩ: **“Biíc newé jiwá iguíhdih ã momop be. Mom péanit, bitadih áih iguíhadih en dawá túutnit, biíh baácboó jib jwuhudih ã bejep be. Pánih bejniji maatápdih ã jígochap be.***

10 **Táttimah, iguíh ei láa, áih iguíh jíibdi h náahna, caandíh teo wáhnidih áih iguíhana ã wah bojop yah be. Obohjeéhtih, caanná ã juibínachah, iguíhadih en daonítboó caandíh teonit, ï maáih pínahdih wáhcanjeh, ï pãí ñuun yóh jwáuba bojop be.**

11 **Táttimah, iguíha mínah biíh caandíh teo wáhnidih ã jwáub wahap yah be. Obohjeéhtih, ã juibínachah enna, caandíhbut biíc yoobó yeejép niijnít, jíib**

* 20:9 Is 5.1

wāhcanjeh, ĩ mao ñuun yóh jwáuba bojop be. ¹² Páant ĩ chājat táttimah, biíhdih jwuh ā jwáub wahap yuh be, páant mantih. Obohjeéhtih, caandíhbat biíc yoobó ĩ mao ñuun yóh jwáuba bojop be.

¹³ “Páant ĩ chājatjidih ennit, iguíha mínah nin pah caanjéh ā niíj jenah joyóp be, ‘Buu biíc peihcanni láa wā wahnitjidih ĩt yeejép chājap tagaá. ¿Buu ded pah tigaá wā chājbi? Wā wáuh wā oinidih wā wahachah, caánboodíh yeejép chājat úumnit, ĩ jepahmi nacaá’, ā niíj jenah joyóp yuh be.

¹⁴ Obohjeéhtih, iguíhadih teonitboó ĩ maáh wáuh ā juyúchah ennit, nin pah ĩ míic niijíp be: ‘Jwí maáh ā wunuchah, ninboó iguíha mínah ā jumbipna caá. Pánihna, nin iguíhadih jwiítjeh bíbohat túut niijná, ¿caandíh jwí mao yoh jíih?’ ĩ míic niijíp be. ¹⁵ Páant niijnít, ĩ maáh wáuhdih teonit, iguíhamant ub bac bejnit, ĩ mao yohop be.

“Pánih mao yohat doonádih joinít, ĩ maáhboó ¿ded pah tigaá queétdih ā chājbi? ¹⁶ Áih iguíhana jwáub juibínit, ā wáuhdih ĩ mawatji peéh queét teonitdih ā mao yohbipna caá. Queétdih mao yoh péanit, áih iguíhadih bitaboodíh ā wáuhbipna caá”, Jesús cāacwādih āt niijíp wut jí.

Páant ā niijíchah joinít,

—¡Ma niiját pah ā yapca bojo naáh! cāacwā ĩt niijíp wut jí.

¹⁷ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús queétdih ennit, nin pah āt niijíp wut jí:

—Obohjeéhtih, caan páh tigaá ā jumbipna caá. Caandíhjah mantih Dios naáwátdih naóh yapani nin pah āt niíj naóh daacáp tají: ‘Muu teonit táini jee dáhnadih ñíonit, ĩ náhcanni dahdih ĩ yohop yuh be. Obohjeéhtih, queét ĩ yohni dahdih-jeh tigaá Dios ā ñíwip. Caandíh ñíonit, áih muu pánihnidih chājna, caán muudíh táí jenah enat túut niijná, choójboó caan dáhdih ā jwíih jwejep be. Caán jee pánihni Dios ā wahní pínah tigaá’, āt niíj daacáp tají. (Sal 118.22)

¹⁸ Pánihna, ded jéih encanni dée pah caan dáhdih tóoc buugní áih bácah dajni ā jumbipna caá. Obohjeéhtih, deddih caan dáh ā buúg jéen néehnit, ā boto yoh bojipna caá. Páant ā yapat dée, ded weém Dios ā wahnidih jepahcan, buudní ā jumbipna caá”, Jesús queétdih āt niijíp wut jí.

¹⁹ Jesús caán naáwátjéh ā bohénachah joinít, “Jwiítidih niijná caá ā chājap”, Moisés ā wutatjidih bohénit, sacerdotewā ĩ maátabut ĩt niíj jéihyep wut jí. Pánih jéihnit,

Jesús ã naóh péanachahjeh, ïtih tewíhip wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, cãacwãboodih úmna, Jesúsdiñ ït jéih teo jwuhcap wut jĩ.

Romano maáta ï wúbát túatni dinero júdu

(Mt 22.15-22; Mr 12.13-17)

20 Pánih jéih teo jwuhcan, débólih teonit, ï maátadiñ wãhat túut niijná, caandih encanni pahjeh, ït en ñúun péenap wut jĩ. Pánihna, bita túnit pah jigohnitdihbut Jesús pebh ït wahap wut jĩ, mácah ã jepahachah, ï naóh yacat túut niijná. 21 Queét yeenitboó Jesúsdiñ nin pah ït niij wúbh joyóp wut yuh jĩ:

—Bohéni, yecanni jumna, Dios ded pah jwiítadiñ ã chãjat tútatdih yoobópdih ma bohéatdih jwĩ jéihna caá. Ded pah cãacwã jwĩ niijichah, maáta ï jumuchah yuhna, úmcanjeh yoobópdih mapĩ naóhna caá. Páant yoobópdih naóhni jumna, nin jwĩ wúbh joyátadiñ ma jepahaá: 22 ¿Roma baácadiñ moón ï maáh César ã wúbát túatni dinero júduadiñ caandih jwĩ wuhuchah, ã téi niit? ït niijip wut jĩ.

23 Páant ï niijichah, ï yeeatdih jéihnit, nin pah queétdih Jesús ãt niij wúbh joí jwúubanap wut jĩ:

24 —**Dinero júduadiñ weemdiñ ñi júutá.** ¿Caán júduadiñ deih móot, deih wut tiguaá ã jum? ãt niijip wut jĩ.

—Cesaríh móot, ãih wútbut ã jumna caá, ït niij jepahap wut jĩ.

25 —**Caán láa bácah caán júdu Cesaríh pínah caá.** Pánihna, ãih pínah ã jumuchah, caandih wãhat caá náahap. Obohjeéhtih, Dioíh pínah mácah ã jumuchah, Diosboodih ñi wuhúú, Jesús queétdih ãt niijip wut jĩ.

26 Páant ã niij jepahachah joinit, queét caandih mácah jepahat tútíhnitboó joí yai ñúh bejnit, ït jéih jwúub yee wúbh joicáp wut jĩ.

Cãacwã ï jwúub boo pud júúwát pínah

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Páant queétdih ã jepahat táttimah, biquína saduceowã jwuh Jesús pebh ït juibínap wut jĩ. Queét saduceowã “Cãacwã wunna, ï jwúub boo pud júóhcan niit”, niijnit ït jumap wut jĩ.* 28 Pánih jenah joinit, nin pah Jesúsdiñ ït niijip wut jĩ:

—Bohéni, nin pah Moisés ãt niij daacáp tají: ‘Weép jeñé weh wihcanjeh ã wunuchah, ã údboó weép jeñé áajidih jwúub áa jumat caá náahap. Pánihna, ã údboó áa wih jwuhcanni jumna, éemp wunnidih ã bíboho naáh, ã úd jeñé báadhda weh pah ï weh jumat pínah niijná’, jwiítadiñ Moisés ãt niij daacáp tají.* 29 Biic weh sietewã ï jumap be. Weép jeñéboó áa jum, weh wihcanjeh ã wunap be. 30 ã údboó weép jeñé áajidih ã jwúub áa jumap yuh be. Páant áa jumat táttimah, weép jeñé pahjeh mantih,

* 20:27 Hch 23.8 * 20:28 Dt 25.5

weh wihcanjeh caanbát ã wunap be. ³¹ Túttimah bóobut weép jeñé áajidih jwúb áa jumna yuhna, caanbát weh wihcanjeh ã wunap be. Páant mícjeh queét nihat í búúđ beedép be. ³² Páant mi weha mána í wun beedát túttimah, í áajibut mi wunap be. ³³ Pánihna, queét nihat í áa jumnihji, nihat cáacwã í jwúb boo pud júúwúchah, ¿ded áa tigaá mi yoób jumbi? saduceowã Jesúsdiñh ít niñj úbh joyóp wut yah jĩ.

³⁴ Páant í niñjíchah joinít, Jesús nin pah át niñj jepahap wut jĩ:

—Nin baácboó jumna, yad pínahdih ípĩ ubna caá. Í weh yatáđihbut ípĩ wúhna caá. ³⁵⁻³⁶ Obohjeéhtih, wunnitji í jwúb boo pud júúwát túttimah, Dios weh jumna, jeáboó jumnit, ángelwã pah í jwúb wuncan niít. Pánih jwúb wuncan, í jwúb áa jumcan niít. ³⁷ Obohjeéhtih, wunnitji í boo pud júúwát pínahdih yeéb ñi jéihyatdih náah yacna, nin pah wã niñj naóhna caá: Moisésji iigni chálidih ã enatjidih nin pah át niñj daacáp tajĩ: ‘Dios nin pah weemdíh ã niñjíp jĩ: “Weém Abraham, Isaac, Jacob í Maáh caá”, ã niñjíp jĩ’, Moisés át niñj daacáp tajĩ.* ³⁸ Í wunat túttimah yuhna, ‘Í Maáh caá’, Dios át niñjíp wut jĩ. ‘Í Maáh caá’, ã niñjátjidih jéihnit, báadhnit

í jumatdih jwĩ jéihna caá. ¡Dios báadhnitdihjeh Maáh ã jumna caá! Pánihna, cáacwãíh bácah ã wunuchah yuhna, íih caolih páantjeh ã báadhna caá, Jesús át niñjíp wut jĩ.

³⁹ Páant ã niñjíchah joinít, bita Moisés ã wutatjidih bohénitboó,

—Ma táí jepahap be, Bohéní, ít niñjíp wut jĩ.

⁴⁰ Páant ã jepahachah joinít, úmna, bitabut caandíh ít jwúb úbh joicáp wut jĩ.

¿Cristo déhe ã jwima tigaá?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jesús queétdih nin pah át jwúb niñj úbh joyóp wut jĩ:

—‘Dios ã wahni pínah Cristo David jwima ã jumbipna caá’, í niñj naóhna caá. ¿Páant niñj naóhna, ded pah niñj bohé tigaá í chãj? ⁴² Davidjijeh Salmos í niñjni tólihdih nin pah át niñj daacáp tajĩ:

‘Wã Maáhdih Dios nin pah ã niñjná caá: “Wã jéihyepmant bóo bawámant ma chúúđú.

⁴³ Pánih chúúđnit, nihatdih ma wutuchah, meemdíh en jéihnitdih wã yap yohat túutbipna caá”, ã niñjná caá’, Davidji át niñj daacáp tajĩ. *(Sal 110.1)*

⁴⁴ Páant niñj daácnit, Davidji Cristodih ‘Maá’, át niñjíp wut jĩ. Páant ã niñjíchah yuhna, ¿ded pah Cristo

David juma ãt jumji? Jesús ãt niijíp wut jĩ.

Moisés ã wutatjidih bohénit ï túicat

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Páant niij péanit, ni-hat ãjeéh péenit ï joyóchah, nin pah ã bohénitboodíh Jesús ãt niij naáwáp wut jĩ:

⁴⁶ “**Moisés ã wutatjidih bohénitdih ñi túi chãja chaáh!** Queét maátini yégueh túini chóo ðonít, cáacwã ï enepdih ïpĩ táoh jib bejna caá. Bii dée jíib chãjapboó bita queétdih túi wëi jwãáh wúbátdih ïpĩ náahna caá. Jwiit judíowã jwĩ bohéat mæúdíh waáwápboó ïpĩ chúudna caá, nihat cáacwã queétdih ï túi wëi enat pínah niijná. Numah jeémépboobát be-jnit, waáwápboó míicjeh chúudna, ïpĩ wëina caá.

⁴⁷ **Obohjeéhtih, queét éemp wunnit yaádíh mæunádh ïpĩ dúuc wáina caá. Páant queét yaádhdh ï dúuc wáina yuhna, cáacwã ï enepdih Diosdih maatápdih ïpĩ wúbhna caá, queétdih ï wëi enat pínah niijná. Páant ï chãjat jíib Dios queétdih búdí ã peéh chãjbipna caá**”, Jesús ãt niijíp wut jĩ.

21

Éemp wunnih Diosdih mi wãhat

(Mr 12.41-44)

¹ Jesús ã enechah, Dioíh mæúdíh jumni dinero júduna ámohat paihdih búdí dinero

bíbohntboó Diosdih ï wãhni júdunadih ït yacap wut jĩ. ² Páant ï yacachah, éemp wunnihbut chéne júdabitdih mi yacachah, ãt enep wut jĩ. ³ Páant ï yacachah ennit, nin pah ã bohénitdih ãt niij naáwáp wut jĩ:

—**Nint éemp wunnihboó moh yéejnih yuhna, queét chah mi wãhap be.** ⁴ **Queét búdí dinero bíbohnt, ï náahcanni júdunadih Diosdih ï wãhap be. Obohjeéhtih, caántboó bainíbit bíbohnh nihat biíh pah bóonadih mi jíib chãjat déedih Diosdih mi wãh beedánap be**, ãt niijíp wut jĩ.

Dioíh mæúdíh bita ï yohat pínah

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Biquína ã bohénit Dioíh mæúdíh wëi ennit, nin pah ït niij míic wéhenap wut jĩ:

—Nin mæú túini caá. Túini jee dáhnajíh ït chãjip taga. Nin diítboó cáacwã Diosdih ï wãhnibut túini caá, ït niijíp wut jĩ.

⁶ Páant ï niijíchah joinít, nin pah queétdih Jesús ãt niijíp wut jĩ:

—**Maátcanjeh, nihat buu ñi wëi ennidih yebdíh eníhcannitboó ï boto mao jéena beedábipna caá. Biic jee dáh biíh dahjih lajni ã wihcan niit**, ãt niijíp wut jĩ.

Péeni yeó jáap jãtíh ded pah ã yapat pínah

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Páant ã niijíchah joinít, queétboó nin pah ït niij wúbh joí enep wut jĩ:

—Bohéní, páant ma niiját ¿débólih tiguaá ã yapbi? ¿Ded pah tiguaá jwiit jwí jéihbi? ït niijíp wut jĩ.

⁸ Páant ï niijíchah joinít, nin pah át niij jepahap wut jĩ: “**¡Yeéb ñi túi chãja chaáh! Bitá ï yeeatdih ñi joicá bojoó. ‘Weém Cristo caá’, niij yeenit, dawá ï jãóhbipna caá. ‘Yeejépwã ñi maáta ï wēpat dúuc wáinit, yeebdíh túi ubni pínah ã jumna caá’, ï niijíchah yuhna, yeéboó ñi joyáh bojoó.** ⁹ **Dawá baácdih moón ï míic mawat doonádih joinít, biíh baácdih moón ï maátadih yohíhna, ï míic mawat doonádihbut joiná, ñi úumca bojoó. Péeni yeó jáap játih páant ã yapbipna caá. Obohjeéhtih, caán péeni yeó jáap caán láajeh ã nihcan niit.**

¹⁰ **“Caán láa biíc baácdih moón biíh baácna bejnit, ï míic maobipna caá. Pánihna, nihat baácboó búdí míic mawat ã jumbipna caá. ¹¹ Dawá pehbhoó búdí baác méméat, nuugúp láa, wēpép wunat ã jumachah, dawá ï wunbipna caá. Nin baácboó tubit yeejép ã yapachah, jeámantbut úum náah jumni ã jígohbipna caá. ¹² Obohjeéhtih, páant ã yapat pínah játih, yeebdíh eníhcannitboó teonit, yeejép ï chãjbipna caá. Pánih chãjnit, ñi míic wáacat muudíh moón maátadih naóh yacnit, nemat muúboó ï nemat túutbipna**

caá. Wíihwã ñi jumat jíib dawá baácdih moón ï maátadihbut yeebdíh ï naóh yachipna caá. ¹³ Yeebdíh páant yeejép ï chãjachah, wíih doonádih queétdih ñi naóhbipna caá. ¹⁴ Páant ã yapat pínahdih jéihnit, ï naóh yacachah, ded pah ñi jepahat pínahdih játih ñi jenah joicá bojoó. ¹⁵ Weémboó ded pah ñi naáwát pínahdih wã jéihyabipna caá. Páant ñi naáwáchah joinít, yeebdíh naóh yacnit ï jéih niij jwáubacan niit.* ¹⁶ Ñi mána, ñi úudwã, ñi déewã, ñi pej jumnitbut yeebdíh naóh yacnit, ñi maátadih ï tewat túutbipna caá, nemat muúboó ï nemat pínah niijná. Biquínadih nemat muúboó nem, bitadih ï mao yohbipna caá. ¹⁷ Pánihna, wíihwã ñi jumat jíib, nihat yeebdíh ï en júihbipna caá. ¹⁸ Páant ï chãjachah yuhna, Dios yeebdíh ã túi wapbipna caá, ñi buudcát pínah niijná. ¹⁹ Páant yeebdíh yeejép ï chãjachah yuhna, Diosdih cádahcan, wunna yuhna, Diosjeéh páantjeh ñi túi jumbipna caá.

²⁰ **“Biíh baácdih moón soldadowã Jerusalén tútchidih ï ñuh púuda bojipna caá, díitboó jumnit ï jéih jwei báccat pínah niijná. Páant ï ñuh púuda bojochah ennit, ‘Nin tútchi buudná caá ã chãjap’, ñi niij jéihbipna caá. ²¹ Pánih jéihnit, Judea**

* 21:15 Lc 12.11-12

baácdih jumnit jeená ĩ jwei béje naáh. Jerusalén tútchi díitna jumnitboó ĩ jwei bác beje naáh. Wápchiboó jumnit jweiná, tútchina ĩ jwúub waad béjca bojo naáh. ²² Páant ñi jweicáh, caán láa Diosdih jepahcannit judíowādh ĩ yap yohatji jīb ā peéh chājachah, yeebdíhbat ā chūh̄bipna caá. Páant ĩ yéejat peéh ā chājachah, jon jātih Dios naáwátdih naóh yapanit ĩ daacátjidih biíc yoobó ā jumbipna caá.*
²³ Dedh wuda jumnihdih, weh túh̄nihdihbat jweyát chah ā buobipna caá. Caán láa Dios judíowā ĩ yéejatdih búdí ĩjnit, queétdih búdí ā peéh chājbipna caá. Páant ā chājachah, nin baácdih moón tubit ĩ jgahbipna caá. ²⁴ Biquínadih ĩ mao yohbipna caá. Bitaboodíh teonit, ĩih baácna jumat yoobó ĩ ub bejbipna caá. Jerusalén tútchidih moondíh beedánit, queét judíowā nihcannit caán tútchidih waadní, maáta ĩ jumbipna caá. Túttimah, Dios ā jenah joyátji pah, maáta ĩ jumatdih ā jwúub dúuc wáibipna caá”, Jesús át niijíp wut jĩ.

Nihat cāacwā úd jeñé ā jwúub dei jūwát pínah
 (Mt 24.29-35,42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ “Caán péeni yeó jáap toáh jūwáchah, yeó, widh,

cúiwābut mácah ĩ jíghbipna caá, Dios ded pah ā chājat pínahdih cāacwā ĩ jéihyat pínah niijná. Búdí muj ā nolihat yáaat pah ā yáabipna caá. Pánihna, jeáboó jumni mácah jíghatdih ennit, búdí yáaatdihbat joiná, nihat baácdih moón tubit úumnit, búdí ĩ náhni dahwabipna caá.*
²⁶ Pánih úumnit, nin baác ded pah ā yapat pínahdih búdí jenah joinít, jeámant jumni ā túut nuumáchah enna, náhni joicánnit pah ĩ jumbipna caá. ²⁷ Páant ā yapachah, weém nihat cāacwā úd jeñé, maáh waadníji, mah tólihjĩh, búdí yeh iigátjĩhbat wā jwúub dei jūh̄bipna caá. Páant wā jwúub dei jūwáchah, nihat cāacwā ĩ enbipna caá.*
²⁸ Pánihna, wā jwúub dei jūwát pínahdih ded pah ā júut waáwátdih ennit, úumcan, ñi náhni dahwaca bojó. Yeebdíh táí ubni waícanjeh wā jūh̄bipna caá.

²⁹ “Higuera nah, biíh nahbut ded pah ā jumatdih ñi náhninaá. ³⁰ Caan náh jáap wawá ā jumuchah ennit, jópchi ā toáh jūwátdih ñipĩ jéihna caá. ³¹ Pánihat pah wā niijátji biíc yoobó ā yapachah ennit, ‘Jesús nin baácboó maáh jumudih ā jwúub dei jūwát pínah bahnijeh ā judhna caá’, ñi niij jéihbipna caá.

³² “Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Wā niijátji biíc

* 21:22 Os 9.7 * 21:25 Is 13.10; Ez 32.7; Jl 2.31; Ap 6.12-13 * 21:27 Dn 7.13; Ap 1.7

yoobó ã yapat pínah jãtìh, nihat caán júut waáwãtdìh ennitboó ì wuncan niit.
³³ **Nihat nin baác jeábut ã buudbípna caá. Obohjeéhtìh, wã naáwãtboó buudcãnjeh, nihat biíc yoobó ã yapbìpna caá.**

³⁴ **“ìYeéb ñi táì jenah joyó chaáh! Búdì numah jeémãtdìh chãj, babh máihnit, dawá bií déedih bíbohatdìhjeh jenah joiná, wã jwáub dei jãúwãt pínahdìh ñi jenah joicán niit. Pãnih jenah joicán, ñi jéihcat láa yeebdìh ñi yéejat peéh chãjadìh wã jãóhbiipna caá.**

³⁵ **Nihat baácdiìh moonbát ì jenah joicát láa wã jwáub dei jãóhbiipna caá.**
³⁶ **Pãnihna, yeó jáap jumãt pah táì jenah joinít, Dios ã teo wãacãtdìh ñi úubú, yeejép ã yapachah yuhna, weemdìh ñi cádahcat túut niijná. Pãnih yap yohnit, weemdìh cádahcan, weém nihãt cãacwã úud jeñé pebh tíccãnjeh ñi ñuhbiipna caá”,** Jesús ãt niijíp wãt jì.

³⁷ Yeó jáap jumãt pah Dioíh muúboó bohénit, cheyeh jumãt pah tútchimant jwáub bac bejnit, Olivo Jeéboó Jesús wã ìpì jumup wãt jì.*

³⁸ Pãnihna, cãacwãboó Jesús ã naáwãchah búdí joíhñit, chebitjeh jáanit, Dioíh muúboó ìpì jãibí páñap wãt jì.

22

Judas maátajìh ã míic

wéheat

(Mt 26.1-5,14-16; Mr 14.1-2,10-11; Jn 11.45-53)

¹ Paacãnni pandìh jeémãt yeó jáap, Pascua ì niijnì, bahñibit ãt judhdap wãt jì. Caán yeó jáapnãdìh dawá cãacwã Jerusalén tútchina ìpì míic wãacãp wãt jì.* ² Caán láa sacerdotewã ì maáta, Moisés ã wãtatjidiìh bohénit biícdiìh, Jesúsdiìh ì tewãt pínahdìh ìt míic wéhenãp wãt jì. Obohjeéhtìh, ì tewechah, nihãt cãacwã ìijnit, queétdìh ì míic mawat pínahdìh ìt úumup wãt jì. Pãnih úumna, cãacwã ì encah, ded pah Jesúsdiìh teonit, ì mawat pínahdìh ìt bidip wãt jì.

³ Pãant ì bidãt pónih, nemép wã ì maáh, Judas, Iscariote ì niijnidiìh ãt waadãp wãt jì. Caán Judas, Jesús ã bohéni ã jumãchah yuhna, ãih jenah joyãtdìh ãt túut numup wãt jì. ⁴ Pãnih jenah joyãt túut numnìji Jesús pebh queétdìh duó wáyãt túut niijná, sacerdotewã ì maáta, Dioíh muúdiìh wapnit ì maátadiìhbut naáwãdìh ãt bejep wãt jì.

⁵ Pãant ã naáwãchah wèi joinít,

—Cãacwã ì encah, ded pah soldadowã Jesúsdiìh ì tewãt pínah niijná, ma duó wáyãt pínah jìib, meemdìh jwì jìib chãjbiipna caá, Judasdiìh ìt niijíp wãt jì.

⁶ Pãant ì niijíchah joinít, jepahna, cãacwã ì encah, Jesús pebhna ã duó wáyãt

* 21:37 Lc 19.47 * 22:1 Ex 12.1-27; Dt 16.1-8

pínahdih Judas át jenah joi bídip wut jĩ.

Jesús ã bohénit biúcdih ã pée jeémát

(Mt 26.27-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

7 Paacánni pandih jeémát yeó jáap, oveja wáúhdih ípĩ maoni yeó jáap, Pascua ã niijní yeó jáapdih, 8 Pedro, Juandihbut ã numah jeémát pínah mæúdíh bidat túutna, Jesús át wahap wut jĩ. Pánih wahnit, nin pah queétdih át niijíp wut jĩ:

—**Pascua yeó jáapdih biúcdih jwĩ jeémát pínahdih, ñi ámohbi jwuhúú,** át niijíp wut jĩ.

9 Páant ã niijíchah joinít,

—¿Dedjĩh tigaá ámohodih jwĩ bejbi? Ít niij úúbh joyóp wut jĩ.

10 —**Jerusalén tútchidih ñi waadáchah, wáam dahjĩh mah beoni yeebdíh ã jwááhbipna caá.** Ájeéh bejnit, ã waadni mæúdíh yeebbát ñi pée waadá.

11 **Waadnít, caán mæú mínahdih nin pah ñi niij úúbh joyó:** ‘ “¿Deyoob tigaá Pascua jeémátdih wã bohénitdih wã numah jeémát tólih pínah ã jum?” Bohéni ã niijná beé’, caandíh ñi niijí. 12 Páant ñi niijíchah joinít, **budí chah bóo tólih, nihat jwĩ náahat jum beední tólihdi ã júuthipna caá.** Caán tólihboó Pascua jwĩ jeémát pínahdih ñi chájaá, queét chénewádh át niijíp wut jĩ.

13 Páant ã niijíchah joinít, Jerusalén tútchina ít bejep wut jĩ. Caanná jubínit, nihat Jesús ã niijátji pah ít jwááap wut jĩ. Pánihna, queétdih júutni tólihdi waadnít, Pascua ã jeémát pínahdih ít cháap wut jĩ.

14 Í jeémát hora ã júyúchah, í ámohni tólihna jubínit, Jesús ã bohénitdih át numah jeémép wut jĩ. 15 Páant ã jeéméchahjeh, nin pah queétdih át niijíp wut jĩ:

—**¡Wã wunat pínah játih, nin Pascua jeémátdih yeebdíh budí wã numah jeémíhip be!** 16 **Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá.** Dios pehbhoó jwĩ jumát pínah játih, chéneji nindih wã jwáub jeémp jwuhcan níit. **Dios ã jenah joyátji pah ã maáh jumapboó biúcdih jwĩ jwáub jeémpbipna caá,** queétdih át niijíp wut jĩ.

17 Páant niij péanit, jiwá iguúh mac jumni pamapdih úbnit, **“Túina caá, Paá”**, Diosdih niij péanit, ã bohénitdih át wáhap wut jĩ.

—**Dáa, yeebjéh ñi babhbaá.** 18 **Weém páant bóojeh wã babh péa jwuhna caá.** Dios ã maáh jumapboó biúcdih jwĩ jwáub babhbipna caá, Jesús át niijíp wut jĩ. Páant ã niijíchah joinít, ít babhbat wut jĩ.

19 Páant ã babhbat túttimah, pandih úbnit, **“Túina caá, Paá”**, Diosdih niij péanit, ã bohénitdih át daj wáhap wut jĩ.

—**Nin pan wñih bácah panihni caá. Nindih wã dajat pah, weemdih ã maobipna caá, yeebdih wã túi ubat pínah niijná. Pánihna, yeebdih wã wun wãhatdih náhninit, nindih ñi jeémé,** queétdih át niijíp wut jĩ.

²⁰ Pascua jeémátdih jeémp péanit, Jesús biíh pamapdih jwáub ubnit, nin pah queétdih át niijíp wut jĩ:

—**Nin iguúh mac wñih meép panihni caá. Wñih meépñih ñi yéejat jíib buudáátdih jíib chãjna, Dios biíc dih ñi túi jummat pínah niijná, yeebdih wã wun wãhbipna caá.***

²¹ **Obohjeéhtih, ñi joyoó. Weemdih eníhcannitdih duó wáini pínah wã pebh ã chúdna caá.*** ²² **Wã íp jon jãtíh weemdih ã wutãtji biíc yoobó wã wunbipna caá. Obohjeéhtih, weemdih eníhcannitdih duó wáiniboodíh Dios búdí ã peéh chãjbipna caá,** Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

²³ Páant ã niijíchah joinít, “¿Déhe tigaá ã duó wáibi?” queétjeh ít míc niij wábh joyóp wut jĩ.

“¿Déhe tigaá maáh panihni ã jumbi?” ít míc niiját

²⁴ Pánih jeémpnajah, ã bohénitboó nin pah ít míc niij wábh joyóp wut jĩ: “¿Jwñjeéh jumni déhe tigaá maáh panihni ã jumbi?” ít niijíp wut jĩ.*

²⁵ Páant ít míc niijíchah joinít, Jesús nin pah queétdih át niij naáwáp wut jĩ: “**Judíowã nihcannit ã maáta ñih cáacwãdih tabit wutnit caá. Pánih chãjna, ‘Yeebdih wã túi teo wáacna caá’, queétdih ípñi niijná yah caá.** ²⁶ **Obohjeéhtih, queét ít chãjat pah, yeéb ñi chãjca bojoó. Ded chah jumíhna, úudyi pah ã jumna naáh. Maáh jumíhna, teo wãhni pah ã jumna naáh.*** ²⁷ **Jeémp chúdnditdih teo wãhnitboó jeémátdih ípñi cáagna caá. Pánihna, jeémpnitboó maáta panihnit ít jumna caá. Obohjeéhtih, weémboó ñi Maáh jumna yahna, teo wãhni pah wã jumna caá.***

²⁸ “**Yeéb wãjeéh pée cádahcan, yeejép ã yapachah yahna, ñi jweicáp be.** ²⁹ **Páant ñi jumachah, wã íp weemdih maáh ã waadáat pah muntih, yeebdíhbat maáta wã waadábipna caá,** ³⁰ **doce judíowã poómp ít maáta ñi jummat pínah niijná. Páant bólihna yeebdih wã jwáub numah jeémp babhbipna caá”,** Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.*

Pedro ã yeeat pínahdih Jesús ã naáwát
(Mt 26.30-35; Mr 14.26-31; Jn 13.36-38)

³¹ Páant queétdih niij naóh péanit, Pedroboodíh nin pah át jwáub niij naáwáp wut jĩ:

* **22:20** Jer 31.31-34 * **22:21** Sal 41.9 * **22:24** Mt 18.1; Mr 9.34; Lc 9.46

* **22:26** Mt 20.25-27; 23.11; Mr 9.35; 10.42-44 * **22:27** Mt 20.28; Mr 10.45; Jn

13.12-15 * **22:30** Mt 19.28

—**Simón, Simón, meemdíh bainí wã naáwíhna caá. Yeéb nihat weemdíh ñi cádahat pínah niijná, Satanás Diosdih át wúbáp wut yuh be.** ³² **Obohjeéhtih, ma cádahcat pínah niijná, weémboó meemdíh búdí wã wúbáp be. Pánihna, jwúub túi jenah joinít, bita wíihwádh ma teo wáacá, queébtut biíc yoobó í jwúub túi jenah joyát pínah niijná,** Pedrodih át niijíp wut jĩ.

³³—Maá, majeéh weemdíhbut nemat múbóó í nemechah, í mawachah yahna, weémboó meemdíh wã cádahcan níit, Pedro át niijíp wut yuh jĩ.

³⁴—**Pedro, meemdíh yoobópdih wã naóhna caá. Búujeh mujbai á ewat pínah játih, biíc peihcanni láa ‘Caandíh wã jéihcan caá’, ma niij yeebipna caá,** Jesús caandíh át niijíp wut jĩ.

Caandíh í tewat pínahdih Jesús á naáwát

³⁵ Pedrodih páant niij péanit, nihat á bohénitdih nin pah Jesús át jwúub niij wúbh joyóp wut jĩ:

—**Wíih doonádih naáwát túutna, yeebdíh wã wachahah, dinerodih wbcan, bií déedih yacat pínah wuh wúhdih wbcan, zapatosdihbut wbcah yahna, ¿náahat yeebdíh á jumnit jíí? át niijíp wut jĩ.***

—Jwiít dih náahat á wihcan jíí, ít niij jepahap wut jĩ.

³⁶—**Obohjeéhtih, búu láa ded dinero bíbohni, bií dée**

yacat pínah wuh wúhdih bíbohni but á wub beje naáh. Íibat naadíh bíbohcani áih jih bóo yégueh chóodih jíib chãj wáhnit, caán jíibjĩh íibat naadíh á jíib chãja naáh. Tubit tobohat láa jóóhna caá á chãjap. ³⁷ **Dios naáwát dih naóh yapanit nin pah weemdíh ít niij daacáp tajĩ. ‘Yeejép chãjni caá’, niijnít, caandíh í peéh chãjbipna caá’, ít niij daacáp tajĩ.*** Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Páant í niij daacátji biíc yoobó weemdíh eníhcannit í chãjbipna caá, Jesús át niijíp wut jĩ.

³⁸—jMaá, ma eneé! Ninjĩh chéne íbat naá á jumna caá, queét ít niijíp wut jĩ.

—jPáant bóojeh! **Caandíh ñi jenah joí cádahaá,** Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Getsemani pácahi jwupboó Jesús á wúbát

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Páant niij péa, bac bejnit, cheyeh jummat pah ápi bejepboó Olivo Jena á jwúub bejep wut jĩ. Á bohénitbut ájeéh ít bejep wut jĩ. ⁴⁰ Caanná jubínit, Jesús nin pah queétdih át jwúub niijíp wut jĩ:

—**Yeebdíh Satanás á yéjaat túutuchah, caandíh jepahcat túut niijná, Diosdih wúbát caá náahap,** át niijíp wut jĩ.

⁴¹ Páant niij péa, chibít wúpbit bej, bódhica caj

* 22:35 Mt 10.9-10; Mr 6.8-9; Lc 9.3; 10.4

* 22:37 Is 53.12

yoh ñajnit, ⁴² **“Paá, ma náahna, weemdíh ma wunat túatca bojoó. Obohjeéhtih, weém wã wuníhcah yuhna, meémboó páant ma náah yacachah, wã wun wãhbipna caá”**, át niijíp wut jĩ.

⁴³ Páant ã niij wúbúchahjeh, Dios ã wahní ángel caandíh jíghonit, át teo wáacap wut jĩ. ⁴⁴ Tuhit jíghonit, Jesús ã ípdih búdí át wúbúp wut jĩ. Pánih wúbhñit, búdí tũp bejna, meépjĩh widni át chínap wut jĩ.

⁴⁵ Pánih wúbh péa, jwúb ñah ñahñit, ã bohénit pebh át jwúb juibínap wut jĩ. Páant ã jwúb juibínachah, búdí jíghonit, tuhít chunná, ítát ãwah bejep wut jĩ. ⁴⁶ Páant ã ãwuchah ennit, Jesús queétdih nin pah át niij wacap wut jĩ:

—Ñi jáa bojoó. ¿Dépanih ño tiguaá ñi chãj? Yéejatdih túi yap yohat túat niijná, Diosdih wúbát caá náahap, át niijíp wut jĩ.

Jesúsdi h eníhcannit caandíh í tewat

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús páant ã niijíchahjeh, dawá cãacwã ít juibínap wut jĩ. Judas, Jesús ã bohéniji, queétdih át duó wái juibínap wut jĩ. Pánih duó wái juibínit, Jesúh púo tíbdih nomnit, caandíh át wúbúp wut jĩ.

⁴⁸ Páant ã wúbúchah, Jesús caandíh nin pah át niij wúbh joyóp wut jĩ:

—¿Judas, weém nihat cãacwã úud jeñédih púo tíb nomnit wúbhna, weemdíh eníhcannitdih júat niit ma chãjap? át niijíp wut jĩ.

⁴⁹ Páant ã niijíchah, Jesús ã bohénit ded pah ã yapat pínahdih jéihñit, nin pah caandíh ít niijíp wut jĩ:

—¿Maá, nin jwí bíbohni íbat naajĩh queétdih jwí mao jíh? ít niijíp wut jĩ.

⁵⁰ Páant ã niijíchahjeh, biíc Jesús ã bohéniboó sacerdotewã ã maáhdih teo wãhniíh jéihyepmant bóo moli chóodih át dúuc bóod yohop wut jĩ. ⁵¹ Páant ã dúuc bóod yohochah ennit,

—Páant ñi chãjca bojoó, Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.

Páant niijnít, áih moli chóo jumapjiboó teo jáhanit, boanachah, jáap chóo át jíghop wut jĩ. ⁵² Pánih boanít, sacerdotewã ã maáta, Dioíh mweédih wapnit soldadowã ã maáta, bita maáta biícdi h caandíh tewedih juibínitdih nin pah át niij wúbh joyóp wut jĩ:

—¿Dépanihna nweumnídi h tewat pah íbat naaná, máa quiítnadi hbut wbnit, weemdíh tewedih ñi jãóh?

⁵³ **Yeó jáap jumat pah Dioíh mweúboó ñijeéh wã jumachah yuhna, weemdíh ñi teocap be. Obohjeéhtih, buu nemépwã ã maáhdih jepahñit, ded pah ñi weñat pínahdih Dios ã chãjat túatna caá,** Jesús queétdih át niijíp wut jĩ.*

* 22:53 Lc 19.47; 21.37

Pedro ã yeeat

(Mt 26.57-58,69-75; Mr 14.53-54,66-72; Jn 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Pánih Jesúsdiñ teonit, sacerdotewã ï maáih munná ït ub bejep wut jĩ. Páant ï ub bejehah, Pedroboó yuúpjeh át en péenap wut jĩ. ⁵⁵ Maáih munná waád juibínit, Jesúsdiñ teonitji soldadowã wáihyat júda diítboó tau ït cáo jwejep wut jĩ. Pánih cáonit, ït méé chúud páuda bojop wut jĩ. Pedrobüt ï cãtíh át méé chúudup wut jĩ. ⁵⁶ Páant ã chúuduchah ennit, biíc teo wáhnih queédih nin pah mit niijíp wut jĩ:

—Ninbüt Jesúsjeéh jumni beé, mit niijíp wut jĩ.

⁵⁷ Obohjeéhtih, Pedro nin pah át niij yeenap wut jĩ:

—Caandíh wã jéihcan caá, át niijíp wut jĩ.

⁵⁸ Túttimah, biíh jwuh Pedrodih ennit,

—Meembüt ïjeéh jumni caá, át niijíp wut jĩ.

—Nihcan caá, Pedro át jwúub niij yeenap wut jĩ.

⁵⁹ Biíc hora túttimah, biíh jwuh bitadih nin pah át niijíp wut jĩ:

—Yoobópdih tigaá ninbüt Jesúsjeéh jumni caá. Caandíh péenit Galilea baácdih moón míicjeh caá. Ninbüt Galilea baácdih bóo jumna, ájeéh péeni mun tigaá, át niijíp wut jĩ.

⁶⁰ —¡Ma niijnídih wã jéihcan caá! Pedro át jwúub niij yeenap wut jĩ.

Páant ã niijichahjeh, mujbai át ewep wut jĩ. ⁶¹ Páant ã

ewechahjeh, Jesús Pedrodih át tac páud enep wut jĩ. **“Buu chei mujbai ã ewat pínah jãtíh, ‘Weém nin newédih wã jéihcan caá’, biíc peihcanni láa ma niij yeebipna caá”,** Jesús ã niijátjidih Pedro át náhninap wut jĩ. ⁶² Pánih náhninit, bac bej, bádi át juúup wut jĩ.

Jesúsdiñ deohnit, ï puñat

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jesúsdiñ wapnit soldadowã caandíh yeejép deohnit, ït puñup wut jĩ. ⁶⁴ Pánih páinit, áih quíbdih nem chéonit, nin pah ït niij uúbh joí dehwep wut jĩ:

—¿Déhe tibeé meemdíh púí? ït niijíp wut jĩ. ⁶⁵ Pánih chãjnit, Jesúsdiñ yeejép ït niij jãihñup wut jĩ.

Maáta Jesúsdiñ ï naóh yacat
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Baáb jéenechah, judíowã ï maáta, sacerdotewã ï maáta, Moisés ã wutatjidih bohénitbüt ït míic wáacap wut jĩ. Páant ï míic wáacachah, soldadowã Jesúsdiñ ït ub waad béjep wut jĩ. ⁶⁷ Caanná ï ub waad juibínachah, queét míic wáacnitboó nin pah Jesúsdiñ ït niij uúbh joyóp wut jĩ:

—Jwiítidih yoobópdih ma naáwá. ¿Meém Dios ã wahni Cristo niít? ït niijíp wut jĩ.

—**Yeebdíh wã naáwáchah yuhna, ‘Yoobópdih nihcan caá’, ñi niijbípna caá.** ⁶⁸ **Yeebdíhbut wã uúbh joyóchah, ñi jepahcan niít.** ⁶⁹ **Obohjeéhtih, Dios chah**

wēpni ã jéihyepmant bóo buwámant weém nihat cáacwã úud jeñé chúdnit, nihatdih wã wutbipna caá, Jesús queétdih át niij jepahap wut jĩ.

70 —Páant niijná, ¿Meém Dios wáuh níit? Ít niij úubh joyóp wut jĩ.

—**Caan tígaá weém,** Jesús át niij jepahap wut jĩ.

71 Páant ã niij jepahachah joinít, queétjeh nin pah ít míic niij wéhenap wut jĩ:

—Nin Diosdih bádí ã yéej naáwáchah, jwĩ joiná caá. Pánihna, biíh naóh yacni pínahdih bidat náahcan caá, ít niijíp wut jĩ.

23

Maáh Pilato pebhna Jesúsdiñ í ub bejat

(Mt 27.1-2,11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

1 Queét maátajeh míic wéhe péanit, Jesúsdiñ Pilato pebhna ít ub bejep wut jĩ. 2 ã pebhna ub juibínit, Jesúsdiñ nin pah ít niij naóh yacap wut jĩ:

—Nin newé jwĩ déewãdih ã yee naáwáchah, jwiít jwĩ joyóp be. Jwĩ maáh Césardiñ dinero ã wúhat túatcap be. ‘Weém Dios ã wahní Cristo ñi maáh caá’, ãpĩ niijíp be, Pilatodiñ ít niijíp wut jĩ.

3 Páant í niijíchah joinít, Pilato Jesúsdiñ nin pah át niij úubh joyóp wut jĩ:

—¿Meém judíowã í maáh níit? át niijíp wut jĩ.

—**Ma niiját pahjeh tigaá,** Jesús át niij jepahap wut jĩ.

4 Páant ã niijíchah joinít, Pilato sacerdotewã í maátadih, bita en ñuhnitdihbut nin pah át niijíp wut jĩ:

—Nindiñ dedé peéh mawat wihcan caá, át niijíp wut jĩ.

5 Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joinít, queét chah ít naóh yacap wut jĩ.

—Caán nihat ã bohénitdih yeejép ã chājat túutna caá. Galilea baácdih moondíh jwíih bohénit, Judea baácdih moondíh, nin tútchidih moondíhbut yeejép ãpĩ bohéna caá, ít niijíp wut jĩ.

Herodes Jesúsdiñ ã úubh joyát

6 Páant í niijíchah joinít, Pilatoboó queétdih nin pah át niij úubh joyóp wut jĩ:

—Galilea baácdih moondíh jwíih bohéna, ¿nin Galilea baácdih bóo níit? át niijíp wut jĩ.

7 —Caán baácdih bóo tigaá, ít niij jepahap wut jĩ.

Páant í niij jepahachah joinít, Galilea baácdih moondíh Herodes maáh ã jamuchah, Pilato Herodes pebhna Jesúsdiñ át wahap wut jĩ. Pascua yeó jáapnadiñ Herodes Jerusalén tútchiboó juibíni át jam jwuhap wut jĩ.

8 Páant ã wahní Herodes pebhna ã juibínachah, Herodesboó caandíh ennit, bádí át weñep wut jĩ. Jesús ded pah ã chājat doonádiñ joiníji maátápdih Jesús ã wēp chājatdih bádí át eníhip wut jĩ. 9 Pánihna, Jesús Herodes pebhna ã juibínachah, Herodes maátápdih átiñ úubh joí ñuunúp wut yuh

jĩ. Obohjeéhtih, caandíh Jesús át jepahcap wut jĩ. ¹⁰ Sacerdotewã ĩ maáta, Moisés ã wutatjidih bohénitbut, Herodes pebhna juibí ñuhnit, Jesúsdi h chah yeejép ĩt naóh yacap wut jĩ. ¹¹ Túttimah, Herodes ãih soldadowã biíc di h yeejép niijnít, Jesúsdi h ĩt dehwep wut jĩ. Pánih deohnit, túini yégueh chóo, maáh ã dawát dée chóodi h yacnit, Pilato pebhna ĩt wah jwúaba bojop wut jĩ. ¹² Pánihna, caán yeó jáapjeh Jesúsdi h ĩ míc wah jwúaba boj ñuhna, Herodes Pilatojĩh ĩt míc wēi jwíhip wut jĩ. Páant ĩ chājat pínah jātih ĩt míc eníhcap wut jĩ.

Jesúsdi h ĩ mao yohat tútat (Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.38-19.16)

¹³ Jesúsdi h Pilato pebhna ĩ jwúab ub juibínachah, Pilatoboó sacerdotewã ĩ maátadi h, judíowã ĩ maátadi h, cāacwādi hbut át míc wáacat tútup wut jĩ. ¹⁴ Páant ĩ míc wáacat túttimah, nin pah queédih át niij naáwáp wut jĩ:

—Nindih weemdi h ub jūóhni t, ‘Cāacwādi h yeejép chājat tút ni caá’, ñi niij naóh yacap be. Páant ñi niij naóh yacchah joinít, yeéb ñi enechah, caandíh wã úbh joí beedánap be. Obohjeéhtih, dedé peéh mawat caandíh ã wihcan caá. ¹⁵ Herodesbut caandíh úbh joí enni t, dedé ã yéejatjidih bid jūicánjeh, jwĩ pebhna át jwúaba bojop taga. ¹⁶ Pánihna, caandíh puñat tútnitjeh, wã bacabipna caá,

Pilato queédih átih niijp wut yuh jĩ.

¹⁷ Pascua jumt pah nemat muúboó jumni ĩ náahnidi h Pilato apĩ bacanap wut jĩ. ¹⁸ Pánihna, “Jesúsdi h wã bacami caá”, ã niijíchah joinít, ni hat cāacwã nin pah ĩt niij ñaacáp wut jĩ:

—¡Caán newédi h bacacanjeh, ma mao yohat tútú! ¡Barrabásboodi h jwiít di h ma baca wūhú! ĩt niijp wut jĩ.

¹⁹ Jerusalén tútchiboó jumni t Romano maátadi h ã yohíhatji jíib, bitadi h ã mao yohatji jíibbut, Barrabás nemat muúboó át jumap wut jĩ. ²⁰ Pánihna, Pilato Jesúsboodi h bacaíhni t, cāacwādi h át jwúab úbh joyóp wut jĩ, páant mantih. ²¹ Obohjeéhtih, páant ã bacaíhichah joinít,

—¡Cruzboó péoh dodhni t, caandíh ma mao yohat tútú! ĩt niij ñaacáp wut jĩ.

²² Páant ĩ niij ñaacáchah joinít,

—Yeéb páant ñi niij ñaacáchah, ¿dedé tigaá caán ã yéej chājatji jum? Obohjeéhtih, dedé ã yéejat peéh mawat ã wihcah, caandíh wã mao yohat tútcan niit. Pánihna, puñat tútnitjeh, wã bacabipna caá, Pilato queédih át niij jepahap wut jĩ.

²³ Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joinít, chah ĩt yoób ñaacáp wut jĩ, baca.

—¡Jesúsdi h cruzboó péoh dodhni t, ma mao yohat tútú! ĩt niijp wut jĩ.

Páant tubit ĩ niĳ ñaacáchah joiná, Pilato ã jenah joyát túut nuumnít, ²⁴ ĩ niĳát pah át chājat túutap wut ĳĩ. ²⁵ Pánih jepahnit, cāacwādh mao yohni, nemat maúboó jamni, cāacwā ĩ úbhni Barrabásboodih Pilato át bacanap wut ĳĩ. Jesúsdih cruzboó át yoób mao yohat túutap wut ĳĩ, buca.

Jesúsdih cruzboó péoh dodhni, ĩ mawat

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesúsdih soldadowā cruzdih bewanit, caandih mao yohat túut niĳná, ĩt ub bejep wut ĳĩ. Pánih ub bejnit, Simón wūt jamni, Cirene tátchidih bóodih ĩt jwāáap wut ĳĩ. Jerusalén tátchidih ã waád juibínachah, caandih Jesúh cruzdih ĩt bewat túutap wut ĳĩ. Pánih bewat túutnit, Jesús táttimah caandih ĩt péeat túutap wut ĳĩ.

²⁷ Jesúsdih ĩ ub bejchah, dawá cāacwā caandih ĩt en péenap wut ĳĩ. Yaádhbut caandih búdí ĩt ñaac júi péenap wut ĳĩ. ²⁸ Páant ĩ ñaac júi péenachah, tac púud ennit, Jesús queét yaádhdiĳ nin pah át niĳíp wut ĳĩ:

—**Yeéb Jerusalén tátchidih moón yaadá, weemdih ñi júicá bojóo. Yeéb múicjeh, ñi wehdihbut jañát caá náahap.** ²⁹ **Biĳh yeó jáap yeebdih yeejép ã yapachah, ‘Weh wihcannit yaádh chah wēnit ĩ jamna caá’, ñi niĳbĳpna caá.**

³⁰ **Pánihna, úum jweíhna, ‘Jeená jwiitdih ma jāh jáúwá!’ ñi niĳbĳpna caá.***

³¹ **Ñi jenah joyoó. Weém túini wā jamuchah yuhna, weemdih yeejép chājnit, yeéb yéejnitboodih bácah, chah yeejép ĩ chājbĳpna caá, át niĳíp wut ĳĩ.**

³² Jesúsdih, chénewā yéej chājnitdihbut ájeéh mao yohat túut niĳná, Waó Iidíp Dah wūt jamni jeéboó soldadowā ĩt ub bejep wut ĳĩ. ³³ Caán jeená juibínit, Jesúsdih cruzboó péohnit, ĩt pud dodhdop wut ĳĩ. Yéejnitdihbut biĳh cruznadih péohnit, ĩt pud dodhdop wut ĳĩ. Biíc yéejnidih Jesús ã jéihyepmant bóo buwámant, biĳhdih ã wáyámant bóo buwámant, Jesúsdih tac yoób ĩt dodhdop wut ĳĩ. ³⁴ Páant ĩ péoh dodhdat táttimah, cruzboó ñuhnit, Jesús ã ípdih nin pah át niĳ úbáp wut ĳĩ: **“Weemdih mao yohnit ĩ yéejatdih ma yohoó, Paá. Ded pah ĩ chājatdih ĩ beh joicán caá”,*** át niĳíp wut ĳĩ.

Cruzboó ñuhnitdih wapnit soldadowā Jesúh yégueh chóojidih “¿Deih tigaá ã jambi?” múic niĳnít, tíhwat jádanabitjĳh ĩt yoh tíhwiĳ wut ĳĩ.

³⁵ Dawá cāacwā pehbhit ĩt en ñuhap wut ĳĩ. Judíowā ĩ maátabut en ñuhnit, Jesúsdih nin pah ĩt niĳ deoh naáwáp wut ĳĩ:

—Cāacwādh túi teo wáacni jamna, Dios ã wahni Cristo

* 23:30 Os 10.8; Ap 6.16

* 23:34 Sal 22.18

nihna, caanjéhbüt ã míic teo wáaca naáh, ít niijíp wüt jĩ.

³⁶ Soldadowābüt caandih deoh naóhnit, ã pebh juibínit, bijni iguúh macdih Jesúsdi babhbat túutna, ítih toonap wüt yuh jĩ. ³⁷ Pánih toonit, queébtüt nin pah ít niij deoh naáwáp wüt jĩ:

—iMeém judíowã ĩ maáh jumna nihna, ma wēpatjĩhjah ma míic táii teo wáacá! ít niijíp wüt jĩ.

³⁸ “NIN JUDÍOWÃ Ĩ MAÁH CAÁ”, ĩ niij daácni náodih Jesúh wao cháh cruzboó ít nah péoh búhdhdap wüt jĩ.

³⁹ Biíc péoh dodhni Jesúsdi nin pah át niij jũihñap wüt jĩ:

—iMeém Dios ã wahni Cristo jumna nihna, ma wēpatjĩh ma míic teo wáacá! jwiítidibüt ma teo wáacá! át niijíp wüt jĩ.

⁴⁰ Obohjeéhtih, páant niij jũihnidih biih yéejniboó nin pah át niij jũih jwúubanap wüt jĩ:

—iCaandih páant ma niijcá bojoó! ¿Páant niijná, Diosdi ma úmcan niit? Meemdih peéh mawat biíc yoobó caandih ã jumna caá. ⁴¹ Jwiít yéej chãjnitdih ĩ peéh mawachah, yoobópdih caá. Obohjeéhtih, nin ã yéej chãjcah yuhna, caandih ĩ peéh maona caá, át niijíp wüt jĩ.

⁴² Páant niij péanit, Jesúsdi nin pah át niijíp wüt jĩ:

—Jesús, meém maáh waadná, weemdih ma táii náhninaá, át niijíp wüt jĩ.

⁴³ —**Yoobópdih meemdih wã naóhna caá. Bũ yeó jáapjah Táini Pebhboó wãjeéh ma jumbipna caá,** Jesús caandih át niijíp wüt jĩ.

Jesús ã wunat

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Páant ĩ péoh dodhdat táttimah, yeó jáap tac yoob át dupúáh bejep wüt jĩ. Pánihna, nihat baác dupúniji biíc peihcanni horas táttimah át jwúub baabáh bejep wüt jĩ, páant muntih. ⁴⁵⁻⁴⁶ Páant ã jwúub baabáh bejat pínah jãtih, Jesús nin pah át niij ñaacáp wüt jĩ:

—**Wĩih caolihdih ma ubuú, Paá,** át niijíp wüt jĩ.*

Páant niij péanit, át wunah bejep wüt jĩ. Páant ã wunachahjah, Dioih muú díitboó ĩ jãh yaíhni búdí wúupni chóo yeo dei bejna, chéne chóo pah át chãwáp wüt jĩ.*

⁴⁷ Páant niijnit, Jesús ã wunachah ennit, pebh ñuhni soldadowã ĩ maáhboó Diosdi wéinit,

—Nin yéejniji át nihcan tagaá, át niijíp wüt jĩ.

⁴⁸ Pánihna, nihat enedih wáac juibínitji Jesús ã wunachah ennit, búdí jãgahnit, ĩih muanáboó ít jwúub bejep wüt jĩ.

⁴⁹ Obohjeéhtih, nihat Jesúsdi jéihnit, Galilea baácmant ájeéh jũóhnit yaádhbat Jesúsdi yuúpbít ít en ñuhap wüt jĩ.*

* **23:45-46** Sal 31.5; Hch 7.59   * **23:45-46** Ex 26.31-33; 2Cr 3.14   * **23:49** Lc 8.2-3

Jesúh bácahjidih í yohat

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47;
Jn 19.38-42)

50-51 Caán láa José wūt jumni, Judea baácđih bóo, Arimatea tútchimant Jerusalén tútchina juibíniji át jumap wut jĩ. Yoobópđih chãjni, Dios ã maáh jumatđih páini wut jĩ. Judíowã í maátajeéh jumna yuhna, Jesúsđih í mao yohat tútatđih át náahcap wut yuh jĩ. ⁵² Pánihna, José Pilato pebhna Jesúh bácahjidih úbúđih át bejep wut jĩ. ⁵³ Pánih úbh péanit, Jesúh bácahjidih úb deya, táini yégueh chóojĩh tainit, wunnitđih í yoh jwahca naáh jeé íitboó át yohop wut jĩ. ⁵⁴ Jesús ã wanni yeó jáap judíowã í chooát pínahđih í á mohat yeó jáap wut jĩ. Pánihna, í chooát pínah hora jãtĩhbitjeh ã jumuchah, Jesúh bácahjidih túi á mohcanjeh át yohop wut jĩ. Chooát yeó jáap túttimah át túi á moh péahĩp wut yuh jĩ.

⁵⁵ Galilea baácđmant Jesúsjeéh jũóhñit yaádh, ã yohat pínah íitboó Jesúh bácahjidih ã úb bejehah, Joséjeéh íit en péenap wut jĩ. Pánihna, caán jeé íitna juibínit, áih bácahjidih ã yohochah, íit enep wut jĩ. ⁵⁶ Pánih en péa, íih munná jwúb bejnit, Jesúh bácahjidih í ñãñat pínah chej jumni núona, chej jumni macđihbut íit á mohop wut jĩ. Pánihna, chooát hora ã juyúchah, Moisés ã wutatjĩ pahjeh íit choonáp wut jĩ.*

24*Jesús ã boo pud jũúwát*

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Domingo yeó jáap baáb jeénechah, queét yaádh í á mohni chej jumnidih úbnit, Jesúh bácahđih í yohopjiboó caandíh ñãñadĩh íit bejep wut yuh jĩ. ² Caandíh í yohopjĩ íitna juibínit, caán íitđih nematjĩ jeé júđadĩh bita í pátú dodhdatjĩ pah ã jumuchah, íit enep wut jĩ. ³ Pánih ennit, caán íitđih waad béjnit, í Maáh Jesúh bácahjidih íit bid juicáp wut jĩ. ⁴ Pánih bid juicán, “¿Ded pah tigaá át bej?” íit niĩj jenah joyóp wut jĩ. Páant í niĩj jenah joi ñũhuchah, chéne neoná yeh iigní yégueh chóo đwonít, queét yaádh pebh íit jĩgoh ñũhup wut jĩ. ⁵ Páant í jĩgoh ñũhuchah ennit, búdí úmna, queét yaádh íit páah yoh ñajap wut jĩ. Páant í páah yoh ñajachah ennit, ángelwã queéđđih nin pah íit niĩj úbh joyóp wut jĩ:

—¿Dépanih tigaá wunnitđih í yohopboó Jesúsđih ñi bid?
⁶ Caán ninboó ã wihcan caá. Jáantjeh ã boo pud jũúwáp be. ¿Galileaboó ñijeéh jum jwahna, yebdĩh ã niĩjãtjidih ñi náhnican niĩt?
⁷ **Weém nihat cãacwã úđ jeñéđih yeejépwãđih í wũhuchah, cruzboó péoh dodhñit, í mao yohbipna caá. Páant í mawachah yuhna, biíc peihcanni yeó jáap túttimah, wã jwúb boo pud jũóhhipna caá,**

* 23:56 Ex 20.10; Dt 5.14

yeebdíh ã niíj naáwátjidih ¿ñi náhnican niít? Ít niijíp wat jĩ.*

8 Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús ã niijátjidih ít náhninap wat jĩ. 9 Pánih náhninit, Jesús once ã bohénitji, bita biíc dih ĩ jumupna ĩ enatjidih naáwádih ít jwúub bejep wat jĩ.

10 Queét yaádh María Mágdala tátchidih bóli, Juana, biíh wili María Santiago íin, bita yaádhbut ĩjeéh bejnit Jesús ã bohénitjidih ít naáwáp wat jĩ. 11 Obohjeéhtih, ĩ naáwáchah joiná yuhna, “Nih yána caá. Déhenit yaadábeh caá”, niíj jenah joinít, queét yaáhdih ít joyáh bojop wat jĩ.

12 Obohjeéhtih, Pedroboó ĩ naáwáchah joinít, Jesúh bácahjidih ĩ yohopjina át ñáo ñah bejep wat jĩ. Caanna juibínit, jeé íit díitna péeb jéen ennit, Jesúh bácahjidih ĩ pinni chóojjeh ã ñajachah, át enep wat jĩ. Pánih en, búdí jenah joinít, áih mǎúboó át jwúub bejep wat jĩ.

Emaús tátchina bejnitdih Jesús ã jíghat

(Mr 16.12-13)

13 Caán yeó jáapjeh chénewā Jesúsjeéh péenitji Emaús tátchina ít bejep wat jĩ. Jerusalén tátchimant Emaús tátchina once kilómetros wat jĩ. 14 Pánih bejna, nihat Jesús ded pah ã yapatjidih queétjeh míic wéhe bejna ít chājap wat jĩ. Jesús cruzboó ñahnit, ã wanatjidih, ã jwúub boo pud jǎúwátji doonádihbut míic wéhe bejna ít chājap wat jĩ.

15 Páant ĩ míic wéhe bejehah, queétdih ñúún jwāáh juibínit, ĩjeéh Jesúsjeéh át bejep wat yah jĩ. 16 Obohjeéhtih, caandíh ít beh encap wat jĩ.

17 Pánih ñúún jwāáh juibínit, Jesús queétdih nin pah át niíj úubh joyóp wat jĩ:

—¿Dépanihatdih míic wéhe bej tígáá ñi chāj? át niijíp wat jĩ.

Páant ã niijíchah, chāonít, wēicanjeh, caandíh ít en ñuhup wat jĩ. 18 Pánih en ñuhnit, Cleofas caandíh nin pah át niíj jepahap wat jĩ:

—¿Meém Jerusalén tátchidih nih jibni niít? ¿Buu yeó jáapna caán tátchiboó ded pah ã yapatjidih ma jéihcan niít? át niijíp wat jĩ.

19 —¿Dedé ã yapatjidih niij tígáá ñi chāj? Jesús át niíj úubh joyóp wat jĩ.

—Jesús, Nazaret tátchidih bóodih ã yapat. Caán Dios naáwátdih naóh yapani jumna, ã naáwát wēpni, ã chājatbut wēpni beé. Páant ã jumatdih Dios ã enechah, nihat cāacwābut ĩ enep be. 20 Tálttimah, Dioíh mǎdíh en daonít maáta, bita jwī maátabut caandíh peéh mawat pínah niijná, Romanowādih ĩ wāhachah, queét cruzboó péoh dodhnit, ĩ mao yohop be. 21 ‘Romanowā ĩ watatdih Jesús jwiít judíowādih ã téi ubbipna caá’, niíj jenah joinít, búdí wēina jwī chājap yah be. Obohjeéhtih, ã wanup be. Buu

* 24:7 Mt 16.21; 17.22-23; 20.18-19; Mr 8.31; 9.31; 10.33-34; Lc 9.22; 18.31-33

ã wunat túttimah biíc peih-canni yeó jáapjeh ã yapna caá.
 22 Biquína jwiít biícđih Jesús báadhđajeéh péenit yaádh jwiítđih ĩ naáwáchah, jwĩ joí wáhi bejep be. B_H cheibitjeh Jesúsđih ĩ yohopji jeé íitna juibínit, 23 ãih bácahđidih ĩt bid juićáp wut be. Bid juićánjeh, jwĩ pebhboó jwúub jwinít, ángelwáđih ĩ enatjđidih jwiítđih ĩ naáwáp be. ‘Jesús ã boo pud júwúwáp be’, ángelwá queéđđih ĩ niúj naáwátjđidih jwiítđih ĩ jwúub naóh yapanap be. 24 Bitá jwĩjeéh jumnitbut Jesúsđih yohopji jeé íitna ĩt bejep wut be. Caanná juibínit, queét yaádh ĩ naáwátji pah ĩt enep wut be. Obohjeéhtih, Jesúsđih ĩt encap wut be, Emaús tútchina bejniť Jesúsđih ĩt niúj naáwáp wut ĩ.

25 Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús nin pah queéđđih át niúj naáwáp wut ĩ:

—**Yeéb táí jenah joicánnit jumna, Dios naáwátđih naóh yapanit nihat ĩ daacátjđidih páantjeh ñi joyáh bojna caá. Páant ñi joyáh bojat jib, ñi beh joicán caá. Táí joinít, ñi beh joyóchah, áta táí tagaá. Nin pah Dios naáwátđih naóh yapanit ĩt niúj daacáp tajĩ.**

26 ‘**Dios ã wahni pínahđih cǎacwǎ bádí yeejép chǎjnit, ĩ mao yohbipna caá. Páant ĩ mawat túttimah, Dios caandíh boanit, ã pebhboó maáh ã waadábipna caá’, naóh yapanit ĩt niúj daacáp tajĩ,** Jesús át niijíp wut ĩ.

27 Túttimah, Dios ã wahni Cristodih ded pah ã yapat pínahđih nihat Dios naáwátđih naóh yapanit ĩ daacátjđidih Jesús queéđđih át beh joyánap wut ĩ. Moisés ã daacátjđidih jwĩh bohé, túttimah nihat bita naóh yapanit ĩ daacátjđidihbut át bohénap wut ĩ.

28 Páant ĩ míic wéhe bejna, ĩ juibíat pínah tútchidih ĩ tóah bejehchah, Jesús caán tútchidih yap bejni pah át nihip wut ĩ. 29 Páant ã yap bejihichah ennit, “Jwĩjeéh ma chǎo jwúhúú. Tǎo ñáh júóhna caá ã chǎjap”, Jesúsđih ĩt niijíp wut ĩ.

Páant ĩ niijíchah joinít, ĩjeéh át chǎo jwúhup wut ĩ.

30 Pánihna, ĩ jeéméchah, Jesús pan dahđih ubnit, Diosđih nin pah át niúj wúwáp wut ĩ: **“Jeémát ma wǎhat túina caá, Paá”**, niúj péanit, queéđđih át daj wǎhup wut ĩ. 31 Páant niúj wúbhnit, ã daj wǎhuchahjeh, caandíh ĩt yoób beh enep wut ĩ, b_Hca. ĩ beh enechahjeh, Jesús át b_Hudáh bejep wut ĩ.

32 Ā b_Hudáh bejehchah ennit, nin pah ĩt míic niijíp wut ĩ:

—**Namáboó jwiítđih jwǎáhñit, Dios naáwátđih ã bohé júwúwáchah, jwĩh caolih bainí ã wéican beé, ĩt míic niijíp wut ĩ.**

33 Pánihna, jeémp péanitjeh, Jerusalén tútchina waícanjeh ĩt jwúub bejep wut ĩ. Caanná juibínit, Jesús once ã bohénitji bita ĩ chéenwábut ĩ míic wáacapoó ĩt juibínap wut

jĩ. ³⁴ Jãtĩh jwĩih mĩic wãac jũibĩnitboó queét chẽnẽwã jáap jũibĩnitdih nin pah ĩt jĩpónih jwãáh naáwãp wut jĩ:

—jwĩ Maáh át boo pũd jũóh tagaá! Pedrodih át jĩgohop wut be, buca, ĩt niijĩp wut jĩ.

³⁵ Pãant ĩ niijĩchah joinít, queét jáap jũibĩnitbut namádih ĩ bejẽchah, queétdih ded pah ã yapatjidih ĩt naáwãp wut jĩ. Jesús pan dahdih wũbhñit, ã dajachah, caandĩh ĩ beh enatjidihbut ĩt naáwãp wut jĩ.

Jesús ã bohénitjidih ã jĩgohat (Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Pãant ĩ naáwát tacjeh, ĩ cãtĩh Jesús át jĩgoh ñũhũp wut jĩ.

—¿Ñi jum caá? Dios ã táyat ñijeéh ã jumã naáh, queétdih át niijĩp wut jĩ.

³⁷ Pãant ã niijĩchah joinít, “Ãih dadahjidih enna caá jwĩ chãjap”, niij jẽnah joinít, tũbit ĩt úumũp wut jĩ. ³⁸ Pãant ĩ úumũchah, queétdih nin pah át jwũub niijĩp wut jĩ:

—¿Dépanih tigaá ñi úum? ¿Dépanihna ‘Nin Jesús nihcan caá’, ñi niij jẽnah joí?

³⁹ Wĩih téihyanadih, wĩih jĩtchanadihbut ĩ pẽhwatjĩ ĩitnadih ñi eneé. Weemdĩh ñi teo joyoó. Pãnih teo joinít, ñi jẽihbipna caá. Dadahjeh wã jumũchah nihna, ñita jẽih teo joicán tagaá. ¡Weemjéh tigaá! Jesús queétdih át niijĩp wut jĩ.

⁴⁰ Pãant niijnít, ãih téihyana, jĩtchanadihbut, queétdih át jũutũp wut jĩ. ⁴¹ Obohjeéhtih,

pãant ã jũutũchah yũhna, búdí wẽina, en wũhi bejnit, pãantjeh ĩt túi jẽnah joi jwũhcap wut jĩ. Pãant ĩ túi jẽnah joicãtdih ennit,

—¿Jeémát ñi bíbohcan niít? Jesús át niijĩp wut jĩ.

⁴² Pãant ã niij wũbũchah joinít, diibáni queejdĩh caandĩh ĩt wũhũp wut jĩ.

⁴³ Pãant ĩ wũhũchah ubnit, queét nihat ĩ enechah, át jeémép wut jĩ. ⁴⁴ Pãnih jeemp péanit, Jesús queétdih nin pah át niijĩp wut jĩ:

—Ñijeéh jum jwũhna, ded pah wã yapat pĩnahdih yeebdĩh wã naáwãp jĩ. Moisés ã daacátji, Dios naáwãtdih naóh yapanit ĩ daacátji, David Salmos ĩ niijnĩ ã daacátjidihbut biic yoobó weemdĩh yapat ã náahap be, át niijĩp wut jĩ.

⁴⁵ Pãant niijnít, Dios naáwãtdih jwũub bohénit, nin pah át niij beh joyãnap wut jĩ:

⁴⁶ —Dios naáwãtdih daácnit nin pah ĩt niij naóh daacáp tajĩ. ‘Dios ã wahni pĩnah Cristo yeejép yapnit, biic peihcanni yeó jáap táttimah, ã jwũub boo pũd jũóhbipna caá.* ⁴⁷ Pãant, ã boo pũd jũéwát táttimah, cãacwã ĩ yéejatdih cádahnit, táiniboodĩh ĩ túut nuumát pĩnah niijná, nihat baácdih moondĩh ãih táini doonádih ĩ naóh peét bejbipna caá. Pãant ĩ túut nuumũchah, Dios-boó ĩ yéejatdih ã yoh wũhbipna caá. Jerusalén

* 24:46 Is 53.1-12; Os 6.2

tátchidih moondíh ì jwíh naóhbipna caá. Táttimah, nihat baácdih moondíhbut ì naóh peét bejbipna caá', ìt niíj daacáp tají.
⁴⁸ Pánihna, yeéboó ded pah weemdíh ã yapatdih ennitji, bitadih túi naáwát caá náahap. ⁴⁹ Dios ã niijníji yeedíh teo wáacni pínah Túini Espíritudih weémboó yeedíh wã wahbipna caá. Pánihna, wã wahni pínahdih nin tátchidih ñi pã jwãhuú, Jesús ã bohénitdih át niijíp wut jì.*

Jesús jeáboó ã púuh laab béjat

(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Páant niíj péanit, Jesús Jerusalén tátchimant Betania tátchi pebh queédih át numah bejep wut jì. Caanná juibínit, áih téihyajíh júut ñahanit, **“Dios yeedíh ã túi teo wáaca naáh”**, queédih át niijíp wut jì. ⁵¹ Páant niíj péanitjeh, jeáboó át púuh laab béjep wut jì.* ⁵² Páant ã púuh laab béjechah ennit, caandíh ìt wëi naáwáp wut jì. Táttimah, búdí wëinit, Jerusalén tátchiboó ìt jwáub bejep wut jì. ⁵³ Pánihna, caanjíh jumna, yeó jáap jummat pah Dioíh muná bejnit, Diosdih ipí wëi naáwáp wut jì.

Páant bóojeh tigaá weém Lucas wã daacát.

* 24:49 Hch 1.4   * 24:51 Hch 1.9-11

SAN JUAN

Dios biícđih jumni nin baácboó ã cãac jummat

¹ Biíhmahjeh ded pah Dios ã jumatdih naóhni pínah, Cristo, Diosjeéh átát jumap wut jĩ. Caán Cristo Dios yoobát át jumap wut jĩ. ² Nin baácđih Dios ã chãjat pínah jãtjih, Cristo Diosjeéh átát jumap wut jĩ. ³ Caan wát jĩ nin baácđih jumni pínahđih át chãjap wut jĩ. Nin baácđih, jeádih, nihatdih Dios caandíh át chãjat tútup wut jĩ. Pánih chãjat tútup wut jĩ. Páant ã wutuchah, Cristo nihatdih át chãj beedánap wut jĩ. Bũ jwĩ ennidih, jwĩ enca naáhdihbut ã chãjcah, nihat ãta wihcan tagaá.* ⁴ Cristo tigaá nihatdih báadhdani. Jiiátjĩh jwĩ jii enat pah, jwĩ ip ded pah ã jumatdih caán jwiít cãacwãđih ã túi jéihyana caá. ⁵ Chei jwĩ jéih encat pah, yéej chãjna, jéih encannit panihnit jwĩ jumna caá. Obohjeéhtih, Cristoboó jiiát panihni jumna, jwiítđih túi ennit panihnit ã chãjna caá. Pánihna, dupéátboó jiiátđih ded pah ã jéih dubacat pah, dedé yéejatbut Cristoboodíh ded pah ã jéih yap yohcan caá.

⁶⁻⁷ Cãacwãđih daabáni Juan wut jumnidih Diosboó ã wahní Cristoíh doonádih át

naóh waáwát tútup wut jĩ, cãacwã caandíh joinít, Cristodih í túi jepahat pínah niijná.* ⁸ Caán Juan Cristo át nihcap wut jĩ. Obohjeéhtih, Cristo baabát panihni ã jumatdih naóhni Juan át jumap wut jĩ. ⁹ Caán Cristo baabát panihni, nihat cãacwã Diosdih í jéihyat pínah niijná, nin baácboó át jéuwáp wut jĩ.

¹⁰ Dios nin baácđih chãjna, caán Cristo biícđih í chãjap wut jĩ. Pánih chãjni Cristo ã jumuchah yuhna, nin baácđih moónboó caandíh í jéihcap jĩ. ¹¹ Nin ã chãjni baácđihjeh át cãac jumap wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, páant ã cãac jumuchah yuhna, ã chãjni baácđih jumnitboó caandíh í náahcap jĩ. ¹² Páant í náahcah yuhna, biquína caandíh jepahnitdih Dios ã weh pah át chãjap wut jĩ. Caandíh jepahnitboó bácah, yoobópdih ã weh yoobát tigaá í jumap. ¹³ Páant niij naóhna, jwiít jwĩ weh jumíhat dée panihcan caá. Obohjeéhtih, Diosboó Cristodih jepahnitdih biíc weh pah ã chãjna caá.

¹⁴ Pánihna, Cristo ã cãac jummat túttimah, jwíjeéh ã jumap jĩ. Páant ã jumuchah ennitji, cãacwãđih oinit, yoobópdih naóhni ã jumatdih jwĩ jéihna caá. Caán Dios wũúh biícjeh jumna, Dios ã wēpat ã túyatbut caandíh ã jumap jĩ. Pánihni ã jumuchah, jwĩ túi jéihna

* **1:3** Gn 1.1-3; Sal 33.6; Pr 8.22-31; Col 1.15-17; He 1.2; 1 Jn 1.1; Ap 19.13 * **1:6-7**

Mt 3.1; Mr 1.4; Lc 3.1-2 * **1:14** 1Jn 1.2

caá.* 15 Juan Daabániboó cãacwãdih daabána, Cristo ã jũúwúchah ennit, nin pah ã niij naáwáp jĩ: “Con caá yeebdíh wãpĩ naóhni. Obohjeéhtih, weém wã cãac jummat pínah jãtíh, caán átát jumrap wut jĩ. Nin baác ã jummat pínah jãtíhbut átát jumrap wut jĩ. Pánihna, caán weem cháh ã jumna caá”, Juan cãacwãdih ã niijíp jĩ.

16 Caán Cristo wẽpni jumna, jwiít dih búdí oinit, dawá láa ã túi teo wáacáp jĩ. 17 Dios ã wutatdih Moisésboodíh ãih cãacwãdih át naóh yapaat túutrap wut jĩ. Obohjeéhtih, Jesucristoboó Dios cãacwãdih búdí ã oyatdih, ã naáwát túi yoobópdih ã jummatdihbut naóh yapanadih át jũúwáp tajĩ. 18 Obohjeéhtih, Diosdih jwiít cãacwã jwĩ jéih encan caá. Pánihna, Dios wũúh biícjeh ãjeéh jumniiji nin baácboó cãac jumnit, ded pah ã líp ã jummatdih jwiít dih ã jéihyanap jĩ.*

Juan Daabánidih bita ã úbh joyát
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jerusalén tútchidih moón jwĩ maátaboó sacerdotewãdih, Dioíh mũúboó teonitdihbut Juan Daabáni pebhna “¿Déhe tigaá meém?” niij úbh joyát túutna, ãt wah bojop tajĩ. 20 Páant ã niij úbh joyóchah joinít, Juanboó nin pah ã niij jepahap jĩ:

—Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Weém, Dios ã

wahni Cristo nihcan caá, ã niij jepahap jĩ.

21 —¿Caán láa bácah déhe tigaá? ¿Meém Cristo nihcan, Elíasji niít?* ã niij úbh joyóp jĩ.

—Nihcan caá, queétdih ã niij jepahap jĩ.

—¿Dios naáwát dih naóh yapani ã jũóhbipna caá’, jwĩ nũowã ã niijni níit?* ã niij úbh joyóp jĩ.

—Obohjeéhtih, weém caán nihcan caá, ã niij jepahap jĩ.

22 —¿Caán láa bácah déhe tigaá meém? Jwiít dih biíc mantjeh ma naáwá, jwiít dih úbh joyát túutnit dih jwĩ túi naáwát pínah niijná. ¿Ded pohba tigaá ma yoób jum? ã niij úbh joyóp jĩ.

23 Páant ã niij úbh joyóchah joinít, nin pah queétdih ã niij jepahap jĩ:

—Weemdíh jenah joiná, Isaíasji nin pah át niij daacáp tajĩ: ‘Biíc cãac mũú wihcapboó nin pah ã niij wẽp naóhbipna caá: “Jwĩ Maáh ã jũúwát pínah jãtíh ñi yéej chãjatdih cádahnit, táiniboodíh túut nũumníit, caandíh ñi túi páñaá”, ã niijbípna caá’, át niij daacáp tajĩ.* Páant ã niij daácniiji caá weém, ã niijíp jĩ.

24-25 Páant ã niijíchah joinít, biquína fariseowã úbh joyát túutnit ã wahnitboó nin pah ã jwúub niij úbh joyóp jĩ:

—Meém Cristo nihcan, Elíasjibut nihcan, Dios naáwát dih naóh yapani

* 1:18 Mt 11.27; Lc 10.22 * 1:21 Mal 4.5 * 1:21 Dt 18.15,18 * 1:23 Is 40.3

pínah nihcan, ¿Caán láa bácah dépanih tigaá meém cãacwãdih ma daabá? ĩ niijíp jĩ.

²⁶ Páant ĩ niijíchah joinít, Juanboó queétdih nin pah ā niij jepahap jĩ:

—Weém cãacwãdih mahjĩhjah wã daabána caá. Obohjeéhtih, biih ñi beh enca naáh ñi cãtĩh ā jumna caá. ²⁷ Caán wã túttimah jũóhni chah wẽpni caá. Pánihna, caandih jenah joiná, ‘Weém oboh jumni caá’, wã niij jenah joiná caá, ā niijíp jĩ.

²⁸ Betania tútchi Jordán muj conanaamánt Juan cãacwãdih ā daabánapdih queét páant ĩ niij míc wéhenap jĩ.

“Oveja wũúh panihni Jesús ā jumna caá”, Juan Daabáni ā niiját

²⁹ Daanimant bóo yeó jáapdih Jesús ĩ niijni ā pebhna ā dei juyúchah ennit, jwiít caandih joinítidih Juan Daabáni nin pah ā niij naáwáp jĩ: “Ñi eneé. Con jũóhni Dios ā wahni oveja wũúh panihni caá. Jwiít judíowã jwĩ yéejat yohat túut niijná, oveja wũúhdih sacerdotewãdih jwĩ mawat túutna caá. Páant ĩ chãjat dée panihni, con Dios ā wahnidihbat cãacwã ĩ mao yohbipna caá. Pánih wannit, nihat baácđih moón jwĩ yéejatđih ā yoh wãhhipna caá. ³⁰ Con caá yeebdih wãpĩ naóhni. ‘Wã túttimah jũóhni wã cãac jummat pínah jãtĩh jumniiji weem cháh ā

jumbipna caá’, yeebdih wãát niijíp jĩ. ³¹ Caán láa, weembút Dios wũúh ā jummatđih wã jéih jwuhcap jĩ. Obohjeéhtih, panih jéihcan yuhna, yeéb wã déewã caandih ñi túi jéihyat pínah niijná, yeebdih mahjĩh wã daabánap be”, ā niijíp jĩ. ³²⁻³³ Páant niij péanit, Juan jwiítđih nin pah ā jwúub niij naáwáp jĩ: “Wã daabáát pínah jãtĩh weembút caandih wã jéih jwuhcah, weemdih daabáát túutni nin pah ā niij naáwáp jĩ: ‘Jop pah jígohni Túini Espiritu jeámant dei jũóhnit, biíc newédih ā jaamáchah enna, “Caán Dios ā wahni caá”, ma niij jéihbipna caá. Caánboó mahjĩh daabáát panihni Túini Espiritu ā wẽpatđih búdí ā wãhhipna caá’, weemdih ā niijíp jĩ. ³⁴ Pánihna, Túini Espiritu, jop pah jígohni, dei jũóhnit, caandih ā jaamáchah, wã enep be. Pánih ennit, con Dios ā wahni ā jummatđih jéihna, ‘Yoobópđih Dios wũúh caá’, yeebdih wã niij naóhna caá”, jwiítđih Juan ā niijíp jĩ.

Jesús ā jwĩh bohénit pínahđih ā ñítwat

³⁵⁻³⁶ Daanimant bóo yeó jáapđih, jwiít chénewã Juan Daabáni ā bohénit, caán biícđih jwĩ ñuhuchah, Jesús ā yap bejehchah ennit, nin pah jwiítđih ā niij naáwáp jĩ:

—Conđih ñi eneé. Con tigaá Dios ā wahni oveja wũúh panihni, ā niijíp jĩ.

³⁷ Páant ā niijíchah joinít, jwiít Jesúsđih jwĩ ñuún pée bejep jĩ. ³⁸ Páant jwĩ ñuún

pée bejehah, tac púud ennit, jwiít dih nin pah ã niij wábh joyóp jĩ:

—**Júúh, dedédih tigaá ñi bid?** ã niijíp jĩ.

—¿Bohéní, deh tigaá meém ma jum? caandíh jwĩ niijíp jĩ.

³⁹ —**Wãjeéh ñi júúwá,** jwiít dih Jesús ã niij jepahap jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, ã jummatdih jéihyat túut niijná, ãjeéh jwĩ bejep jĩ. Cheyeh jwãáhnitji caandíh jwĩ pejum táwup jĩ.

⁴⁰ Jwiít chénewã Juan Daabáni ã niijíchah joinítji Jesúsjeéh bejnit, weém Andrésjĩh jwĩ jumup jĩ. Andrésboó Simón Pedro ã úud jĩ. ⁴¹ Waícanjeh Andrés weép jeñédih bididih ã bejep jĩ.

—Mesías jwĩ niijní, Dios ã wahnidih jwĩ jwãáap be, ãt niijíp wut jĩ. Griegowãboó Dios ã wahní niijná, ‘Cristo’ ípĩ niijná caá.

⁴² Páant niijnít, Andrés Simóndih jwĩ pebhna ãt numah júúwup tajĩ. Páant ã numah júyúchah, Jesús Simóndih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Meém Simón, Juan ã wáúh caá. Obohjeéhtih, meém Cefas wut búudhni ma jumbipna caá,** ã niijíp jĩ. Jwiít judíowã “Cefas” jwĩ niijnídih griegowãboó “Pedro”, ípĩ niijná caá. Páant niijnídih “Jee dáh panihni”, niijná caá jwĩ chãjap.

Jesús Felipedih Natanaeldihbut “Wãjeéh ñi júúwá”, ã niiját

⁴³ Daanimant bóo yeó jáapdih Jesús Galilea baácna

jwiít dih numah bejna, Felipedih jwãáhnit:

—**Wãjeéh ma júúwá,** caandíhbut ã niijíp jĩ.

⁴⁴ Felipeboó Betsaida wut jumni tátchidih bóo ã jumup jĩ. Andrés Pedrojĩh caán tátchidih moon mántih í jumup jĩ. ⁴⁵ Páant Jesús caandíh ã niijíchah joinít, Felipeboó Natanaeldih jwíih bididih ã bejep jĩ. Caandíh jwãáhnit,

—Moisés ã naóh daácniji, bita Dios naáwát dih naóh yapanitbut í daácnijidih jwĩ jwãáhna beé. Jesús Nazaret tátchidih bóo José wáúh caá, Felipe caandíh ãt niijíp wut jĩ.

⁴⁶ Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joiná yuhna, Natanaelboó nin pah ãt niij jepahap wut jĩ:

—Páant, Nazaret tátchi oboh jumni tátchi ã jumuchah, ded caán tátchidih bóo cáacwádih teo wáacni pínah ã wihcan niit, ãt niijíp wut jĩ.

—Caán láa bácah, meemjéh tih enedih ma júúwup, Felipe ãt niij jepahap wut jĩ.

⁴⁷ Páant niijnít, Jesús bíicdih jwĩ jumupna ãt numah júúwup tajĩ. Páant, í júúwúchah ennit, Jesús nin pah ã niijíp jĩ:

—**Con júóhni, yoobópdih túini judío cáac caá. Caandíh dedé yeat ã wihcan caá,** Natanaeldih enna, jwiít dih ã niijíp jĩ.

⁴⁸ Páant ã niijíchah joinít, Natanaelboó caandíh nin pah ã niij wábh joyóp jĩ:

—¿Ded pah tiguaá weemdíh ma túi jéih? ã niijíp jĩ.

—**Meemdíh Felipe ã naáwát pínah játih, higuera nah páujdih ma chúudachah, wáat enep be,** Jesús caandíh ã niij jepahap jĩ.

49 —Bohéní, meém Dios wáuh caá. Jwiít judíowã jwĩ Maáh pínah caá, Jesúsdi h ã niijíp jĩ.*

50 —**‘Higuera nah namp ma chúudachah, wã enep be’, wã niijíchah joinít, ‘Dios wáuh caá meém’, ¿ma niij jenah joí niít? Páant meemdíh wã enatji chah wã chãjachah, ma enbipna caá,** Natanaeldih Jesús ã niijíp jĩ.

51 Páant niijnít, nin pah jwiít nihardih ã jwáub niijíp jĩ:

—**Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Jeáboó wãtni pah ã jumuchah, weém ni hat cáacwã úud jeñé namá panihni wã chãjnidih Dioíh ángelwã aab béjnit, i jwáub dei jwáuwáchah, ñi enbipna caá,*** Jesús ã niijíp jĩ.

2

Caná tútchidih moón i téihya chéwat

1-2 Chéne yeó jáap túttimah, Galilea baác Caná tútchidih, téihya chéwat ã jumap jĩ. Pánihna, Jesúsdi h i bidichah, jwiítbut ájeéh jwĩ bejep jĩ. Jesús ín jwĩ játih caán munná mitát juibínap tajĩ. 3 I túi wēi babhbachah, ñih jiwá iguúh

mac át beedáh bejep wut jĩ. Páant ã beedéchah, Jesús ín caandíh nin pah mi niijíp jĩ:

—Wáuhú, jáantjeh ñih jiwá iguúh mac ã beedáh bejep be, mi niijíp jĩ.

4 —**Naá, ¿dépanih tiguaá weemdíh páant ma niij? Wã tewat pínah ã juibí jwuhna caá,** Jesús ã niij jepahap jĩ.

5 Páant ã niij jepahachah joiná yuhna, ã ínboó queét teo wáhnitdih nin pah mit niij wutji taga:

—Wã wáuh ded pah yeebdíh ã wutat pah ñi chãjáp, mit niijí taga.

6 Caanjíh seis dahwani wáam dahna ã jumap jĩ. Biíc wáam búdí jáaj cómoh pah bóo ã jumap jĩ. Jwiít judíowã Dios ã wutatji pah jwĩ téih chocat túut niijná, páant bóo dahdih mah yáac yáwaat pínahdih jwĩpí bíbohó jĩ. Pánihna, caán muddíh moonbút caan dáhnadih i bíbohó jĩ.

7 Pánihna, queét teo wáhnitdih nin pah Jesús ã niij wutat jĩ:

—**Mahdih ub júóhnit, caán wáam dahnadih ñi yáac yáwanaá,** ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, teo wáhnit caán wáam dahnadih mah i túi yáac yáwanap jĩ. 8 Páant i yáac yáwaat túttimah, Jesús queétdih nin pah ã jwáub niij wutat jĩ:

—**Buu caandíh toíh ubnit, yeebdíh wutnidih ñi juibí wáuhú,** ã niijíp jĩ.

* 1:49 Mt 16.15 * 1:51 Gn 28.12

Páant ã niijíchah joinít, caandíh tóih ãbnit, ã maáhdih ã jwíbí wūhup jĩ.

9 Obohjeéhtih, queét mahdihjeh ã yáacnijidih Jesús ã túut nūmúchah, jiwá iguúh mac yoobát át bejep tajĩ. Pánihna, queétdih wutniboó caan mácdih ã jwíih babh joyóchah, dedmant ã abatjidih át jéihcap wut jĩ. Obohjeéhtih, caandíh teo wūhnitboó mahjeh ã yáacatjidih ã jéihyep jĩ. Pánihna, queétdih wutni babh joinít, téihya chéonidih ã jūúwát túutup jĩ. 10 Caán ã juyúchah, teo wūhnit ã maáh nin pah ã niijíp jĩ:

—Jwĩ bidnitdih caán yoobát macdih jwĩpĩ jwíih wūhna caá. Pánihat túttimah, ã babh yáwachah ennit, jū macdih jwĩpĩ ñūn tóihna caá. Obohjeéhtih meéamboó páant mat chājat túutcan tagaá. Caán yoobát macdih tóihcanjeh, jū macboodíh mat jwíih tóihyat túutup taga. Pánihat túttimah, bū caán yoobát macboodíh mat wūhat túutup taga, teo wūhnit ã maáhboó téihya chéonidih ã niijíp jĩ.

11 Pánih chājna, Galilea baác Caná tútchidih ã jwíih wēp chāj júutup jĩ, “Dios wūúh caá”, cāacwā ã niiját pínah niijná. Pánihna, “Caán Dios ã wahni yoobát caá”, jwiít ã bohénit caandíh jwĩ niij jenah joí jwíihip jĩ.

12 Túttimah, Capernaum tútchina Jesús jwiítidih ã nūmah bejep jĩ. Páant ã

nūmah bejehah, ã ãin, ã úudwābut jwĩjeéh biícidih ã bejep jĩ. Caanná jwíbínit, daocánni yeó jáap jwĩ jūm jwūhup jĩ.*

Jíib chājnitdih Dioíh mūmánt Jesús ã ñūn bácaat (Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 Pascua yeó jáapna ã tóah jūúwúchah jéihnit, dawá jwĩ déewā Jerusalén tútchina ã bejep jĩ.* Jesúsbut jwiítidih caanná ã nūmah bejep jĩ. Caanná jwíbínit, Dioíh mūná enedih jwĩ bejep jĩ. 14 Caán mūdíh jiwíwā, ovejawā, jopwādihtut jíib chājnitdih Jesús ã enep jĩ. Bitabut dinero júdudih túut nūmnít ã chūuduchah, ã enep jĩ. Queét túut nūmnítboó cāacwādihtut búdí nūmná ãt chājar tajĩ. 15 Pánihna, caanjíh jūmni tōpnadit ãbnit, caánboó jūmnit cāacwādihtut ã ãpĩ ñūn bácanap jĩ. Dinero túut nūmnít ã chūudat páhana, ã ãcāgat naanādihtut ã tóo yoh āacanachah, ã ãh dinero júduna ã pūo yóh ñajap jĩ. 16 Pánihna, jopwādihtut jíib chājnitdih nin pah ã niij jūhñup jĩ:

—Ñíih jopwādihtut ñi ãb bac bejeé. Nin wā ípdihtut úbát mūdíh jíib chājat mūú ñi chājca bojoó, Jesús ã niijíp jĩ.

17 Jesús páant ã niijíchah joinít, Dios naáwátdih naóh yapani ã daacátjidih jwĩ náhninap jĩ. “Dios wā Maáh,

* 2:12 Mt 4.13 * 2:13 Ex 12.1-27; Dt 16.1-8

míh m̄udíh búdí wā oina caá. Pánih oina, caandíh yeejép ĩ chājachah ennit, búdí wā ĩjna caá”, át niij daacáp tajī.*

18 Jesús páant ā chājachah ennit, jwī maáta caandíh nin pah ĩ niij jāihñap jī:

—¿Dépanihna queédih páant ma ñññ yóh baca? Meemdíh Dios páant ā chājat tútuchah, cāacwā ĩ chājca naáhdih ma chāj júutú, jwī jéihyat pínah niijná, Jesúsdiĥ ĩ niijíp jī.

19 Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús queédih nin pah ā niij jepahap jī:

—**Nin m̄udíh ñi yohochah, bíic peihcanni yeó jáap túttimah, yeéb ñi yohni m̄ujídiĥ wā jwáub ámohbipna caá,** ā niijíp jī.*

20 Páant ā niijíchah joinít, queét maáta caandíh nin pah ĩ niij wábh joyóp jī:

—Cuarenta seis jópchi nin m̄udíh teona, ĩt péanap tajī. Obohjeéhtih, ¿meémboó bíic peihcanni yeó jáapbitjeh teona, ma ámoh péami naniít? ĩ niijíp jī.

21 Obohjeéhtih, caán m̄udíhjih niijcán, áih bácahdih niijná át chājap tajī. Páant ā naáwáchah yuhna, maáta ĩ jéihcah, jwiítbut jwī jéih jwahcap jī.

22 Pánihna, wññiji Jesús ā boo pud jāuwát túttimah, jwiít ā bohénitboó páant ā niijátjidiĥ náhninit, jwī beh joyóp jī, baca. Dios naáwátđih ĩ daácniji náodih, Jesús ā

niijátjidiĥbut “Caán yoobópdih tiguaá”, jwī niij jéihyep jī.

Cāacwā ĩ jenah joyátđih Jesús ā jéih beedáát

23 Pascua yeó jáapđih Jesús Jerusalén tútchiboó ā jumap jī. Pánih jumnit, jwiít cāacwā jwī jéih chājca naáhdih Dios ā wēpatjīh Jesús ā chājachah ennit, “Caánboó Dios ā wahni Cristo caá”, dawá ĩ niij jenah joyóp yah jī. 24 Obohjeéhtih, ded pah ĩ jenah joyátđih jéihnit, “Weemdíh yoobópdih ĩ jepahcan caá”, Jesús át niij jéihyep tajī. 25 Pánihna, caanjéh cāacwā ĩ jenah joyátđih túi jéih beedáni jumna, bita ded pah ĩ jenah joyátđih caandíh wábh joyát ā wihcap jī.

3

Nicodemo

1 Nicodemo, fariseo, jwiít judiowā jwī maáta poómpđih bóo wat jī. 2 Jesucristo Jerusalén tútchiboó jum láa, chei tac yoób dée, Nicodemo Jesúsdiĥ enedih át jwibínap wat jī. Pánih jwibínit, nin pah át niijíp wat jī:

—Bohéní, Dios jwiítđih ma bohéát pínah niijná, meemdíh ā wahatđih jwī jéihna caá. Pánih wahnit, majeéh ā jummatđihbut jwī jéihna caá. Majeéh ā wihcah, jwiít cāacwā jwī jéih chājca naáhdih mata jéih chājcan tagaá, át niijíp wat jī.

* 2:17 Sal 69.9 * 2:19 Mt 26.61; 27.40; Mr 14.58; 15.29

³ Páant ã niijíhah joinít, Jesús caandíh nin pah át niij jepahap wut jĩ:

—Yoobópdih meemdíh wã naóhna caá. Ded jáap cáac jumni panihni jwúub jumcan, ded pah Dios ã maáh jummatdíh ã jéihcan níit, át niijíp wut jĩ.

⁴ —Páant cáac behe ¿ded pah jáap cáac jumni panihni ã jéih jwúub jumbi? ¿Ded pah ã íníh wudahboó ã jéih jwúub waadbí? ¿Caandíh mi jwúub jéih weh jumca níit? Nicodemo át niijíp wut jĩ.

⁵⁻⁶ —Cáacwãjeh í weh jumachah, cáacjeh caá. Obohjeéhtih, Túini Espírituboojwí jéihyatdih, jwí enatdihbut yeebdíh jwí naóhna yuh caá. Obohjeéhtih, jwiít dih ñi joíhcan caá. ¹² Nin baácboó ded pah ã jummatdih wã naáwáchah, ‘Yoobópdih ã naóhcan caá’, niijná, Dios pehbboó ded pah ã jummatdihbut wã naáwáchah, bíic yoobó ñi niij jenah joibípa caá. ¹³ “Ded Dios ã jumapboó enedih aab béjniji jwúub dei jüóhni ã wihcan caá. Obohjeéhtih, weémboó, nihat cáacwã úud jeñé, caánboó wãpí jumap jĩ. Pánihna, caanmánt dei jüóhni weemjéh ded pah ã jummatdih yoobópdih wã jéih naóhna caá. ¹⁴⁻¹⁵ Jon játih, Moisésji jum láa, Dioíh cáacwã tátchi wihcapboó jum jwuhna, caandíh í jéihñachah, dawá maiwãdih wahnit,

caá. Pánihat pah, caolih wanni panihnitdih Túini Espiritu ã booanachah, ded pah ã booaatdih jéih encan yuhna, cáac ã túut numátdih ma túi jéih enna caá,* Jesús át niijíp wut jĩ.

⁹ Páant ã niijíhah joinít, Nicodemo Jesúsdi h nin pah át jwúub niijíp wut jĩ:

—¿Ded pah niij naóh tigaá ma cháj? Ma naáwátdih wã beh joicán caá, át niijíp wut jĩ.

¹⁰ —¿Páant, meém judíowãdih bohéni yuhna, ded pah wã naáwátdih ma beh joicán? ¹¹ Yoobópdih meemdíh wã naóhna caá.

o jwí jéihyatdih, jwí enatdihbut yeebdíh jwí naóhna yuh caá. Obohjeéhtih, jwiít dih ñi joíhcan caá.

¹² Nin baácboó ded pah ã jummatdih wã naáwáchah, ‘Yoobópdih ã naóhcan caá’, niijná, Dios pehbboó ded pah ã jummatdihbut wã naáwáchah, bíic yoobó ñi niij jenah joibípa caá.

¹³ “Ded Dios ã jumapboó enedih aab béjniji jwúub dei jüóhni ã wihcan caá. Obohjeéhtih, weémboó, nihat cáacwã úud jeñé, caánboó wãpí jumap jĩ. Pánihna, caanmánt dei jüóhni weemjéh ded pah ã jummatdih yoobópdih wã jéih naóhna caá. ¹⁴⁻¹⁵ Jon játih, Moisésji jum láa, Dioíh cáacwã tátchi wihcapboó jum jwuhna, caandíh í jéihñachah, dawá maiwãdih wahnit,

* 3:7 1P 1,3,23 * 3:8 Ec 11.5

queétjĩh cǎacwǎdih ǎt peéh chǎjap wut jĩ. Mai pah jĩgohnidih itahjĩh Dios Moisésdih ǎt chǎjat tǎutap wut jĩ. Caán mai pah jĩgohnidih chǎj péanit, máa nahdih búudhnit, ǎt baad dóhdop wut jĩ. Pánihna, det Diosdih túi jenah joinít, caán ǎ baad dódhni mai pah jĩgohnidih ennit, it boonap wut jĩ.* Caán ǎ baad dóhdhat pah, cruzboó péohnit, pud dodhnit, cǎacwǎ weemdih i maobipna caá.* Pánihna, weém caán cruzboó wǎ wanuchah, det weemdih túi jenah joinít, iiguipna bejnit déeji Diosjeéh páantjeh i túi jumbipna caá”, Jesús Nicodemodih ǎt niijp wut jĩ.

Dios nihat cǎacwǎdih búdí ǎ oyat

16 “Dios nihat cǎacwǎdih búdí ǎ oina caá. Pánih búdí oina, queétdih ǎ peéh chǎjat déedih túi ǎbat tǎut niijná, weém ǎ wǎúh biíc jumnidih ǎ wah deyanap jĩ. Páant ǎ wahachah, det weemdih jepahnit iiguipna bejnit déeji Diosjeéh páantjeh i túi jumbipna caá. 17 Dios cǎacwǎdih yéejat peéh chǎjat tǎutna, weém ǎ wǎúhdih nin baácboó ǎ wah deyacap jĩ. Obohjeéhtih, iiguipna i bejat déedih queétdih wǎ túi ǎbat pínah niijná, ǎ wah deyanap jĩ.

18 “Weém ǎ wǎúhdih det jepahnitdih Dios i yéejat jĩib ǎ peéh chǎjcan niít. Obohjeéhtih, det weemdih

i jepahcah, queétboodih i yéejat jĩib ǎ peéh chǎjbipna caá. 19 Weém Dios wǎúh baabát panihni nin baácboó jǎóhna, ded pah cǎacwǎ Diosjeéh i túi jumat pínahdih wǎ jéihyaíhna caá. Obohjeéhtih, weém caán baabát panihnidih cǎacwǎ i náahcap be. I chǎjat yeejép ǎ jumuchah, dupúát panihnidihjeh i náahap be. Pánihna, baabát panihnidih náahcan, yeejép chǎjnit i jumuchah, Dios queétdih ǎ peéh chǎjbipna caá. 20 Nihat yéej chǎjnit i yéej chǎjaldih cádahíhcan, páant i chǎjaldih bita i encat pínah niijná, baabát panihpiboó i jǎúwíhcan caá.*

21 Obohjeéhtih, det Diosdih jepahnit baabápboó i jǎúwíhna caá, Dios ǎ wǎpatjĩh i túi chǎjaldih bita i enat pínah niijná”, Nicodemodih Jesús ǎt niijp wut jĩ.

Jesús ded pah ǎ jumaldih Juan Daabáni ǎ naáwát

22 Tǎttimah, jwiít ǎ bohénitdih Judea baácna Jesús ǎ numah jib bejep jĩ. Caanná jib bejnit, caanjĩh moón Diosdih i jepahachah, queétdih ǎ daabánap jĩ. 23 Enón wǎt jumni pebh Salim wǎt jumaldih caan múj numahni ǎ jumuchah, Juanbǎt cǎacwǎdih daabána ǎt chǎjap wut jĩ. Queétdih ǎ daabáát pínah niijná, dawá ǎ pebhna it jǎibínap wut jĩ.

* 3:14-15 Nm 21.9

* 3:14-15 Is 52.13; Jn 8.28; 12.32-34; 18.32

* 3:20 Job

24 Caán láa Juan Daabánidih jwĩ maáta ĩ teo jwuhcap jĩ.*

25 Biquína Juan Daabáni ã bohénit biíc jwĩ déejĩh ded pah jwiit judíowã jwĩpĩ daabáátdih míic wéhena ĩt chãjap wut jĩ. 26 Pánih míic wéhe péanit, Juan pebhna juibínit, ã bohénit caandih nin pah ĩt niij wábh joyóp wut jĩ:

—Bohéní, Jordán muj conanaajĩh majeéh jumniyi ‘Caán caá weemdih chah jumni’, ma niijnijiboó buu cãacwãdih daabána caá ã chãjap. Páant ã daabánachah, nihat caan pébhna míicjeh bejna caá ĩ chãjap, Juandih ĩt niijíp wut jĩ.

27 Páant ĩ niijíchah joinít, Juan nin pah át niij jepahap wut jĩ:

—Diosboó weemdih ã jwih daabáát túutap jĩ. Pánihna, buu caandih jwuh daabáát túutnit, ã pebhna cãacwãdih ã bejat túutna caá. 28 ‘Weém Cristo nihcan caá’, wã ni-ijíchah, yeéb ñi joiná beé. Obohjeéhtih, Cristo jãtjih weemdih Dios ã wahap jĩ.*

29 Pánihna, ãjeéh cãacwã ĩ bejehah enna, búdí wã wëina caá. Nin panihat dée caá: Téihya chéonih pínahboó mi áajeéh mi bejehah ennit, ã pej jumniiboó búdí ã wëina caá. Páant ã pej jumni ã weñat pah man tigaá, weembát Jesúsdiħ ĩ túi péenachah ennit, búdí wã wëina caá.

30 Pánihna, cãacwã weemdih pée cádahnit, Cristoboodih jwúub túi péeat caá náahap,

Juan queétdih át niij jepahap wut jĩ.

Dios wúuh japmant jüöhni ã jumat

31 Páant niij naóh péanit, nin pah Juan ã bohénitdih át jwúub niij naáwáp wut jĩ: “Jeámant jumniyi nin baácboó dei jüöhni nihatdih ã túi jéih beedána caá. Obohjeéhtih, jwiit cãacwã nin baácboó jumnit, nin baácdiħjeh ded pah ã jumatiħ jéihnit, jwĩ naóhna caá. Caán Dios ã wahniboó jwiit cãacwã chah jéihni ã jumna caá. 32 Ded pah ã enatji, ã joyátjidiħbut jwiitdih ã naóhna caá. Páant ã naáwáchah yuhna, cãacwãboó ã naáwãtdih ĩ joíhcan caá.

33 Pánihna, jeámant jüöhni ã naáwáchah, ded túi joiní ‘Dios yoobópdih naóhni caá’, ã niij jéihna caá. 34 Dios ã wahní Cristodiħ ãih Túini Espiritudiħ búdí yoobát ã wúhup be. Pánihna, Cristo Dios naáwãtdih yoobópdih ãpĩ naóhna caá. 35 Dios ã wúuhdih búdí oinit, caandih nihat ĩ maáh ã jumat túutna caá.*

36 Dios wúuhdih ded jepahni Diosjeéh páantjeh ã jumbipna caá. Obohjeéhtih, ded ã wúuhdih yap yohniboodih ijnit, Dios búdí ã peéh chãjachah, ãjeéh ã wihcan niit”, Juan át niijíp wut jĩ.

4

Jesús Samaria baácdiħ bólijĩh ã míic wéheat

* 3:24 Mt 14.3; Mr 6.17; Lc 3.19-20

* 3:28 Jn 1.20 * 3:35 Mt 11.27; Lc 10.22

1 Juan chah dawá cãacwã Jesúsdih péenitdih ã daabáat doonádih fariseowã ít joyóp wut jĩ. 2 Obohjeéhtih, Jesús pohba ã daabácan jĩ. Jwiít ã bohénitboó jĩ cãacwãdih jwĩ daabánap jĩ. 3 Fariseowã ít jéihyat doonádih joinít, Jesúsboó Judea baácdih jumniiji Galilea baácna jwiítidih ã numah bejep jĩ.

4 Caanná bejna, Samaria baácdih yap bejat túut jwĩ chãjap jĩ. 5 Pánih yap bejna, Samaria baácdih bóo Sicar tátchina jwĩ juibínap jĩ. Caan pébh jwĩ n̄o Jacob ã wãúh Josédih ã wãhniiji baácbít át jum̄ap wut jĩ.* 6 Caanjĩh Jacobwãji ít mah tóihyat ít ã jum̄ap jĩ. Pánihna, Jesúsboó yãúp jãóhniiji chũná, yeó jáap tac yoób caán ít pebh ã choó chúud̄ap jĩ. 7-8 Páant ã choó chúud̄at pónih, jwiít ã bohénitboó tátchina jeémát jĩib chãjadih jwĩ aab béjep jĩ. Caanjĩh Jesús ã chúud̄uchah, Samaria baácdih bóli mah tóhyodih mit dei juibínap wut jĩ. Páant mi mah tóhyochah, Jesús nin pah caántdih át niijíp wut jĩ:

—**Weemdih mah ma wãhúú**, át niijíp wut jĩ.

9 —Meém judío cãac caá. Weémboó Samaria baácdih bóli caá. ¿Dépanih tigaá weemdih mah ma wãbh? Jesúsdih mit niij jepahap wut jĩ. (Jwiít judiowã Samaria baácdih moondih jwĩpĩ

enihcap jĩ. Pánihna, páant mit niijíp wut jĩ.)*

10 Páant mi niijíchah joinít, Jesús caántdih nin pah át niij naáwáp wut jĩ:

—**Dios meemdih ã teo wãacat déedih jéihcan, meemdih mahdih wãbhnidihbut ma jéihcan caá. Pánih jéihna nihna, ‘Mah ma wãhúú’, weémboodih mata niij wãbh tagaá. Caán wã wãhíhni mah panihnidih ma babhbachah, míh caolih áta túi boo tagaá**, át niijíp wut jĩ.

11 —¿Dépah niij tigaá páant ma niij? Nin mah tóhyat ít numah bóo caá. Mah tóhyat pínah wáam dah bíbohcan, ¿deh tigaá caolihdih boovat túutni mah ma wãbbi? 12 Jwĩ n̄o Jacobji, ã wehbut, iih nuñúpwã biícdih nin ítidih mah wãbnit, ít babh̄ap wut jĩ. Áihjidih jwiít ã jaimenádh át wãh̄ap wut jĩ. ¿Pánihna, jwĩ n̄o Jacobji chah wẽpni niít ma jum̄ap, páant ma niijná? mit niijíp wut jĩ.

13 —**Ded nin ítidih bóo mahdih babhni ã jwãub taca joót̄bipna caá, páant m̄antih.** 14 **Obohjeéhtih, weém wã wãhni mah panihnidih babhna, Diosjeéh páantjeh ã túi jumbipna caá. Meo waó cáhdih mah nooj bácní ã jõpcat pah wã wãhni mah panihni ã beedcán niít,** Jesús caántdih át niijíp wut jĩ.*

* 4:5 Gn 33.19; Jos 24.32

* 4:9 Esd 4.1-5; Neh 4.1-2

* 4:14 Is 44.3; Jer 2.13; 17.13; Jn 7.37-39

15 —Caán láa bácah, caán ma niijní mahdih weemdih ma wáhuá, jwáub taca joótcah, ninboó yeó jáap jumat pah mah tóhyodih wã jūóhcat pínah niijná, mit niijíp wut jĩ.

16 —**Majeéh bóodih ma bidbi jwuhá,** Jesús át niijíp wut jĩ.

17-18 —Obohjeéhtih, weém áa wihcannih caá, mit niij jepahap wut jĩ.

—**Yoobópdih tigaá ma niijíp. Obohjeéhtih, cinco neoná caá ma weha mánaji. Baa majeéh jamni ma áa yoobát nihcan caá. Pánihna, ‘Weém áa wihcannih caá’, ma niiját yoobópdih tigaá,** Jesús caántdih át niijíp wut jĩ.

19 —Meémboó Dios naáwát dih naóh yapani nacaá. 20 Pánihna, yoobópdih wã jéihyat pínah niijná, weemdih ma naáwá: Con jeená jwĩ nūowáji Diosdih ipĩ wáub wut jĩ. Obohjeéhtih, ‘Jerusalén tátchiboó Diosdih wáubú dih bejat caá náahap’, yeéb judíowã ñipĩ niijná caá, mit niijíp wut jĩ.

21 —**Yad wilí, weemdih ma joi jwáhuá. Nin wã naáwát yoobópdih caá. Táttimah bóo láa, con jeéboó, Jerusalén tátchiboobát jwĩ ípdih ñi wábhcan niit.** 22 **Yeéb Samaria baácdih moón ñi wábhndih ñi jéihcan caá. Obohjeéhtih, jwiit judíowãboó caandih jwĩ jéihna caá. Dios á wahní, nihát cáacwádih túi ubni, judíojeh tigaá á jamap.**

Pánihna, jwĩ wéini Diosdih jwiit judíowãboó jwĩ jéihna caá. 23 **Baa láa, táttimahbat Túini Espíritu á teo wáacachah, túi yoobópdih jenah joinít, cáacwã Diosdih í túi wéibipna caá. Páant caandih túi wéinitboodih caá Dios á bidip.** 24 **Dios jígohcanni á jamachah, cáacwã caandih í jéih encan caá. Pánihna, dedboó jamna, caandih jwĩ wéi wáubúchah, biic yoobó á túina caá. Caandih wéina, Túini Espíritu á teo wáacatjĩh, túi yoobópdih jenah joinít, weñat caá náahap, Jesús caántdih át niijíp wut jĩ.**

25 —Mesías, ‘Cristo’, í niijní, á jūúwát pínahdih weém wã jéihna caá. Caán jūóhna, jwiitdih nihát á jéihya beedábipna caá, mit niijíp wut jĩ.

26 —**Weém ma niijní Cristo tigaá,** Jesús caántdih át niijíp wut jĩ.

27 Páant caántdih á míc wéhenachah, jwiit á bohénitboó jeémát jíib chājadih bejnitji jwĩ jwáub jaibínap jĩ. Pánih jwáub jaibínit, Jesús yad wilijĩh á míc wéhenachah ennit, jwĩ en wáhi bejep jĩ. Pánih en wáhi bejna yahna, “¿Dépanih tibeé caántdih ma míc wéhe?” niij wábh joinít déeji jwĩ niijcáp jĩ. 28 Pánihna, caántboó miíh mah tóhyat wáam dahdih cáag jwejnít, tátchina mi jwáub aab béj jwahap jĩ. Pánih bejnit, miíh tátchidih

moondíh nin pah mit niíj naáwáp wət jī:

29 —Ded pah wā chājatjidih weemdíh naóh beedánidih ñi en jūúwá. Caán yoobópdih Cristo dée caá, mit niíj p wət jī.

30 Páant mi niíjíchah joinít, caán tətchidih moondíh Jesúsdi h mi jwāáápjina mit numah jwáub jūúwáp tajī.

31 Pánihna, í juyát pínah jātih, jwiít Jesús ā bohénitboó jwí jīb chājni jeémát dih caandíh jwí numah jeémíhip jī.

—Bohéní, ma jeémp jūúwá, jwí niíj p yəh jī.

32 —**Obohjeéhtih, ñi jéihca naáh jeémát weemdíh ā jəmna caá,** Jesús jwiít dih ā niíj jepahap jī.

33 —¿Bita caandíh jeémát ítát wāh taniít? jwiítjeh jwí míc niíj p jī.

34 Páant jwí míc niíjíchah joinít, Jesús jwiít dih nin pah ā jwáub niíj p jī:

—**Cāacwā jeémát í bidat pah, weemdíh wahní ded pah ā wətatdih chāj péaatdih búdí wā bidna caá. Pánihna, butéh caandíh jepahnit, caántjīh míc wéhena, wíh jeémát panihni ā jəmna caá.** 35 **‘Chénena míc widh ā jədhna caá jwí momni ā quehechah, jwí dicat pínah’, wápchi mínah ā niíj át pah, yeéboó ñi niíj jenah joicá bojoó. ‘Dios naáwát dih jwí naáwát pínah ā jədh jwəhna caá’, ñi niíj jenah joicá bojoó. Yoobópdih yeébdíh wā**

naóhna caá. Jáantjeh quehat láa panihni ā jəmna caá. Bəu láa bácah cāacwā jwí pəbhna í juyáchah, ñi tái eneé. Queétboó pácahi ā quehat pah í jəmna caá. Pánihna, bəu cāacwādih wā bohénachah, í joyát láa ā jəmna caá. 36 **Cāacwādih wíh tái ni doonádih jepahat təttni dicni panihni ā jəmna caá. Queét jepahnit, caán ā dicni panihnit, Diosjeéh páantjeh í tái jəmbipna caá. Pánihna, cāacwā í tái jepahachah enna, dicni panihni, momni panihni bíicdih búdí í wəibipna caá. Páant í weñat í tewatji jīb panihni ā jəmna caá.** 37 **Cāacwā nin pah í niíj ná caá: ‘Bíic ā jwíh momop be. Bíihboó ā momni ā quehechah ā diquip be’, ípí niíj ná caá. Momni panihni wíh tái ni doonádih naóh jwíhni caá. Bita caandíh dicnit panihnit wíh tái ni doonádih jepahat təttnit caá.** 38 **Páant ā jəmat pah, bitaboó cāacwādih ítát jwíh bohénap tajī. Queétdih jwíh bohénit ñi jəmcəh yəhna, bəu yeébdíh jwəh wā wəhna caá, wíh tái ni doonádih jwáub joinít í tái jepahat pínah niíj ná, Jesús jwiít dih ā niíj p jī.**

39 Páant Jesús jwiít dih ā míc wéheat pónih, caánt Samaria baác dih bóli “Ded pah wā chājatjidih jéih beedánidih mah tóhyop ítdih wā jwāááp be”, mi niíjíchah joinít, dawá Samaria baác dih moón Jesúsdi h í jepahat pínahdih ít

jenah joyóp tajĩ. ⁴⁰ Pánihna, queét jwĩ pebh joinít, “jwĩjeéh ma chão jwáhũú”, Jesúsdi hĩ niijíp jĩ. Páant ĩ niijíchah joinít, chéne yeó jáap ĩjeéh jwĩ jum jwuhap jĩ. ⁴¹ Jesússeh queétdih ã naáwáchah joinít, dawá caandih ĩ jepahap jĩ. ⁴² ĩ dée wilidih nin pah ĩ niijíp jĩ:

—Ma jwĩh naáwáchah joináneh, jwiitbut Jesúsdi jepahihat jwĩ jenah joyóp be. Bũ caanjéh ã naáwáchah joiná, jwĩ túi jepahna caá. ‘Nihat nin baácdih moón iiguípna bejnit déejidih yoobópdi hĩ túi ubni caá’, jwĩ niij jéihna caá, ĩ niijíp jĩ.

Maáh wũúhdih Jesús ã booaat

⁴³ Chéne yeó jáap Sicar tútchidih numah chão jwúhniiji, Jesús Galilea baácbóo jwiitdih ã numah bejep jĩ. ⁴⁴ “Ded Dios naáwátdih naóh yapanidih ãih baácdih moón ĩpĩ wēican caá. Pánihna, Galilea baácdih wã behechah enniti, weemdih ĩ túi jenah joibícan nacaá. Obohjeéhtih, páant ĩ jumuchah yuhna, caanná jwĩ jwúub bejna caá”, ã niijíp jĩ.* ⁴⁵ Jerusalén tútchiboó Pascua yeó jáapnadi hĩ jwĩ jum láa, Jesús ã chãjatjidih enniti biquína Galilea baácdih moón ĩt jumap tajĩ. Pánihna, ĩih baácna jwĩ juibínachah, queétkboó ã wēp chãjatdih jwúub enihna, caandih ĩ túi wēi jwãáap jĩ.*

⁴⁶ Mahdihjeh jiwá iguĩh mac Jesús ã túut numniiji Caná tútchidih jwĩ jwúub juibínap jĩ. Capernaum tútchiboó maáh Herodes nump jumni maáh wũúh wũna ãt chãjap tajĩ.*

⁴⁷ Pánihna, Jesús Judea baácbóo jumniiji Galilea baácna ã jwúub juyát doonádi hĩ joinít, jwĩ pebhna ãt aab jũúwáp tajĩ: Pánih aab joinít, nin pah Jesúsdi hĩ ã niijíp jĩ:

—Wã wũúh muujná beé ã chãjap be. Pánihna, caandih booaat túut niijná, wãjeéh waícanjeh ma dei jũúwá, ã wēp niij wúbap yuh jĩ.

⁴⁸ Páant ã niijíchah joiná yuhna, Jesús caandih nin pah ã niij jepahap jĩ:

—**Dios ã wēpatjĩh wã chãj jútuchah encan, ‘Caán Dios ã wahni Cristo caá’, weemdih ĩni niij jenah joibícan nacaá,** Jesús ã niijíp jĩ.

⁴⁹ —Obohjeéhtih, Maá, wã wũúh ã wunat pínah jãtĩh, waícanjeh ma booa wũh jũúwá, Jesúsdi hĩ ã niijíp yuh jĩ.

⁵⁰ Páant ã niijíchah yuhna, —**Míih muuná ma jwúub bejeé. Ma wũúh ã boona caá,** Jesús caandih ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, “Ã niiját pah tih wã wũúh ã boona nacaá”, niij jenah joinít, ãih muúboó ã jwúub bejep jĩ. ⁵¹ Páant ã jwúub juibínachah, ã pebh moón caandih ĩt jwãáh naáwáp wut jĩ:

* 4:44 Mt 13.57; Mr 6.4; Lc 4.24

* 4:45 Jn 2.23

* 4:46 Jn 2.1-11

—Ma wūúh jáantjeh ā jwáub boona beé, caandíh ít niijíp wut jī.

52 —¿Deyoób yeó lajachah tibeé caán ā boo? queédih át niij wúbh joyóp wut jī.

—Jwíin yeó jáap tac yoób túttimahbit caandíh pahat ā dúucup be, ít niij jepahap wut jī.

53 Páant ī niijíchah joinít, “Jesús weemdíh **‘Ma wūúh ā boona caá’**, ā niijíchahjeh, wā wūúh át boonap taga”, maáhboó át niij jenah joyóp wut jī. “Jesús weemdíh yoobópdihi tigaá át niijíp”, ni-ijná, ā déewā bíicdih Jesúsdihi “Caán Dios ā wahni Cristo yoobát caá”, ít niij jenah joyóp wut jī.

54 Jesús Judea baácdihi jumnihi Galilea baácna jwáub jwáibínit, maáh wūúhdih booana, chéne láa jwiít cáacwā jwí jéih chājca naáhdih Dios ā wēpatjīh ā chāj jūutup jī.

5

Jéih bejcannidih Jesús ā booaat

1 Túttimah, jwiít judíowā Diosdih jwí wēi láa Jesús Jerusalén tútchina jwiít dih ā numah jwáibínap jī, páant mantih. 2 Caanjīh Ovejawā Bejni Jēc wūt jumni pebh jēehat júá ā jumup jī. Jwiít judíowā jwíih wéheatjīh ni-ijná, caán júádih Betzata jwí niijná caá. Caán Betzata júá jwēejdih cinco nemat wih-canni jēcna ā jum páud bejep jī. 3 Caán júádih muú wāáp lap

nump dawá tubúp chūúhnit īpī ñaj páud bejep tajī. Jéih encannit, jéih jibcannit, jéih yoocannitbut caán júá pebh ít ñajap tajī. Caanjīh ñajnit, mah chibít ā dácohatdih pái ñajna ít chājap tajī. 4 “Dioíh ángel dei junít, caán jēehat júádih ā dácohanachah ennit, ded jātih jwíih buúg báahniboó dedé wunat jumni āpī boonap wut jī”, ít niij jenah joyóp tajī. 5 Pánihna, caanjīh jumni bíic jéih bejcanni, treinta ocho jópchi tubúp chūúhni ā ñajap jī. 6 Caandíh ennit, maatápdih ā tubúp chūúát dih jéihna, Jesús caandíh nin pah ā niij wúbh joyóp jī:

—¿Meém ma booíh niít? ā niijíp jī.

7 —Wā booíhna yuh caá. Obohjeéhtih, can júána weemdíh ded ub báahni pínah ā wihcan caá. Pánihna, dawá láa ā dácohochah, wā buúg báah bejíchah yuhna, bita wā jātih īpī jwáibí buúg báahna caá, Jesúsdihi ā niijíp jī.

8 Páant ā niijíchah joinít,

—**Ma ñah ñuhú. Ma ñajatdih ubnit, ma yáac chūi bejeé**, Jesús caandíh ā niijíp jī.

9 Páant ā niijíchahjeh, caán jéih bejcannih ñah ñuhnit, ā ñajatjidih ubnit, ā yáac chūi bejep jī, buca. 10 Páant ā boonachah enna, jwí chooát yeó jáap ā jumuchah, jwí maáta caandíh nin pah ít niij jūihñap wut jī:

—¿Dépanihna, ma ñajatjidih beo bej tigaá ma chāj? Buh jwí chooát yeó jáap ā

jumachah, ma ñajatjidih ma beo bejchah, ã túican caá, ãt niijíp wut jĩ.*

11 —Obohjeéhtih, **‘Ma ñajatjidih ubnit, ma yáac chái bejeé’**, weemdih booani ã niijíp be. Páant ã niijíchah joinít, nin wã ñajatjidih ub bejna caá wã chãjap, ãt niij jepahap wut jĩ.

12 —¿Déhe tibeé meemdih páant niij, booani? queét ãt niij wúbh joyóp wut jĩ.

13 Obohjeéhtih, Jesús dawá cáacwã cátih ã bejchah, caandih booanidih ãt beh encap wut jĩ. Páניהna, ã wútdih jéihcan, ãt jéih jepahcap wut jĩ. 14 Túttimah, Dioih muúboó Jesús caandih jwááhnit, nin pah ã niijíp jĩ:

—**Weemdih ma joi jwúhuú. Búu ma túi jumna caá. Páניהna, ma jwúub yéej chãjca bojoó, páant muntih. Jwúub yéej chãjna, chah yeejép wanat meemdih ã jãóhbipna caá**, Jesús ã niijíp jĩ.

15 Caandih páant ã niijíchah joinít, Jesúsdiñh ãt beh enep wut jĩ, búca. Páניה beh enniji jwĩ maátadiñ naáwádiñ ãt bejep jĩ.

—Jesús wut jumni beé weemdih ãt booanap tabe, queétdih ãt niijíp wut jĩ.

16 Páant ã niijíchah joinít, Jesús chooát yeó jáapdiñ ã booaatjidih jéihnit, jwĩ maátaboó caandih yeejép ã chãj jwíhip jĩ.

17 Páant caandih ã mawíhatdiñ jéihna, Jesús queétdih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Wã íip páantjeh teona caá ã chãjap. Páניהna, weembát wã teo jwuhna caá**, ã niijíp jĩ.

18 Jesús páant ã niijíchah joinít, jwĩ maátaboó chah ã íijip jĩ. Jwĩ chooát yeó jáapdiñ caán tubúp chéúhndih ã booanachah enna, queét ã íij jwíhip jĩ. Páניה íijna, **“Wã íip”**, Diosdiñ ã niijíchah joiná, chah ã yoób íijip jĩ. **“Wã íip”**, niijná, ‘Diosdiñ bíic yoobó wã jumna caá’, Jesús caán míicjeh ã niij jenah joiná caá”, jwĩ maáta ãt niij jenah joyóp tajĩ. Páant niij jenah joinít, chah íijna, Jesúsdiñ ã yoob mao yohíhip yuh jĩ.*

Jesús ã íip ã wutuchahjeh, jepahni ã jumat

19 Páant ã niij jenah joyátdih jéihnit, Jesús queétdih nin pah ã jwúub niij naáwáp jĩ: **“Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá. Weém, Dios wáuh, wã jenah joyátjeh wã chãjcan caá. Wã íip weemdih ded pah ã wutuchah, caandihjeh wã jepahna caá. Wã íip ded pah ã chãjachah ennit, weém ã wáuhbut bíic yoobó wãpí chãjna caá.** 20 **Wã íip weém ã wáuhdih oina, ded pah ã chãjatdiñ weemdih ãpí jéihyana caá. Búu wã chãjatji chah, bíih wã chãjat pínahdiñ weemdih ã jéihyabipna**

* 5:10 Neh 13.19; Jer 17.21

* 5:18 Jn 10.30-38

caá. Páant weemdih ã wuttdih joinít, ã wēpatjīh yeebdih wã chãj jãutuchah, ñi en wáhi bejbipna caá. ²¹ Wã íp ded pah wunah bejnitdih ã booaat pah, weembút ã booaat tãutnitdih biíc yoobó wã boona caá. ²²⁻²³ Wã íp cãacwã í yéej chãjatdih peéh chãjni nihcan caá. Obohjeéhtih, í yéejat jíib wã peéh chãjat pínah niijná, weémboodih ã wutup be, nihat cãacwã caandih í weñat pah, weemdihbut biíc yoobó í weñat pínah niijná. Wã íp caá weemdih wahni. Pánihna, ded weém ã wãúhdih wēicanni, wã ípdihbut ã wēican caá.

²⁴ “Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá. Det wã naáwátidih joinít, weemdih wahnidih jepahna, páantjeh ájeéh í túi jumbipna caá. Páant ájeéh í jumachah, queétdih wã peéh chãjcan níit. Queét iiguípna bejnit déejidih túi ubnit í jumbipna caá. ²⁵ Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá. Iiguípna bejnit déeji weém Dios wãúhdih buu jepah jwíihna caá í chãjap. Wã naáwátidih jói jepahnitboó Dios biícidih páantjeh í túi jumbipna caá. ²⁶ Wã íp Dios páantjeh jumniboó cãacwãdih páantjeh ã jumat tãutna caá. Pánihna, weém ã wãúhdihbut páantjeh jumat tãutni pínah ã chãjap jí. ²⁷ Weém nihat cãacwã

úud jeñé wã jumachah, cãacwãdih wã peéh chãjat pínah niijná weémboodih ã wutup jí. ²⁸ Páant wã naáwáchah joiná, ñi jói wáhi bejca bojó. Cubacah nihat wunnit íih bácah í yohopjiboó jumna yahna, wã ezechah, í joibípna caá. ²⁹ Pánih joiná, nihat túi chãjnitji boo pud júóhnt Dios pehbóó í páuh laab béjbipna caá. Obohjeéhtih, yeejép chãjnitjiboó, í yéej chãjatji jíib iiguípna í bejbipna caá.*

³⁰ “Weém wíih jenah joyátjeh, wã weñat pínahdih wã chãjcan caá. Obohjeéhtih, weemdih wahni ã wuttdihjeh wã chãjna caá. ã niiját pahjeh cãacwãdih wã peéh chãjbipna caá. Páant wã peéh chãjachah, yoobópdih ã jumbipna caá. ³¹ ‘Weém Dios wãúh, ã wahni caá’, weemjéh wã niijíchah, ‘Ma nih yána caá’, weemdih ñita niij tágaá. ³² Obohjeéhtih, biíh caá weemdih naóhni pohba. Caán naóhni Juan Daabáni caá. Pánihna, ‘ã niijátji yoobópdih ã jumna caá’, wã niij jéihna caá. ³³ Yeéb weemdih jéihíhna, bitaboodih Juan pebhna í wúbh joyát pínah niijná, ñit waha hap tabe. Caán yoobópdih yeebdih át naáwáp jí.* ³⁴ ‘Nin Dios wãúh caá’, weemdih niijnítidih wã bidcan caá. Pánih bidcan

* 5:29 Dn 12.2 * 5:33 Jn 1.19-27; 3.27-30

yuhna, 'Dios wáuh caá', Juanboó weemdih ã niiját yoobópdih caá. Pánihna, weemdih jepahnit, iiguipna ñi bejcat pínah niijná, Juan ã niijátjidih yeebdih wã náhniana caá. ³⁵ Túi enat tãut niijná, jiiát dahdih jwí jii cáagat pah, Juan ded pah wã jumatdih ñi jéihyat pínah niijná, yeebdih át naáwáp tají. Páant ã naáwáchah joiná, daocánni yeó jáap ñi túi wëi joi jwúhup jí. ³⁶ Obohjeéhtih, wã íp weemdih ã wutuchah, ã wëpatjñh wã chãjachah ennit, yoobópdih Dios ã wahní wã jumatdih ñita túi jéih tagaá. ³⁷ Juan weemdih ã daabánachah, wã ípjehbut weemdih wahní 'Caán wã wáuh caá', ã niijíp jí. Páant ã niijíchah yuhna, yeéboó caandih encan, joicánnitbut ñi jumna caá.* ³⁸ Weém Dios ã wahnidih jepahcan, wã íp ã naáwátidibut ñi náahcan caá. ³⁹ 'Dios naáwát tólihdih bohéna, yeó jáap jummat pah Diosjeéh jwí túi jumbipna caá', ñi niij jenah joiná caá.* Obohjeéhtih, caán tólihjih tigaá weém ded pah wã jummatdih ã naáwáp. ⁴⁰ Caán tólih weemdih ã naáwáchah yuhna, yeéboó weemdih ñi náahcan caá. Yeó jáap jummat pah Diosjeéh jumíhna yuhna, weemdih páant ñi uúhcan caá.

yeéboó mácah ñi jenah joyátidih wã túi jéihna caá. Pánih jenah joinít, Diosdih ñi oicatdihbut wã jéihna caá. ⁴³ Wã íp weemdih ã wutuh pah wã chãjachah yuhna, weemdih ñi náahcan caá. Obohjeéhtih, ã wahcanni-boó ã weñat pínahdihjih ã chãj jéutuchah ennit, caánboodih ñi náahbipna caá. ⁴⁴ Bitá yeebdih í wëi naáwátidihjih bidna yuhna, Diosboó yeebdih ã wëi naáwátidih ñi náahcan caá. Pánih náahcan, 'Caán Dios ã wahní Cristo nihcan caá', niij jenah joiná, weemdihbut ñi joíhcan caá. ⁴⁵ Páant weemdih ñi joíhcatjji jíib 'Jwí ípdih Jesús jwiútdih ã naóh yachbipna caá', ñi niij jenah joicá bojóó. 'Moisés ã wutuhjidih jwí jepahna, Dios pehbhoó jwí bejbipna caá', ñi niij jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, ded pah Moisés weemdih ã naáwátjidih ñi joyáh bojat jíib, Dios yeebdih ã peéh chãjbipna caá. ⁴⁶ Moisés weemdihjih át naóh daacáp tají. Pánihna, caán ã daacátjidih 'Yoobópdih tigaá', niijná, wã naáwátidibut 'Yoobópdih tigaá', ñita niij jenah joi tãgaá. ⁴⁷ Obohjeéhtih, Moisés ã daacátjidih 'Yoobópdih tigaá', niijcán, wã naáwátidibut 'Yoobópdih tigaá', ñi niijcán niit", Jesús queétdih ã niijíp jí.

⁴¹ "Weemdih wëi naóhndidih wã bidcan caá. ⁴² Obohjeéhtih,

* 5:37 Mt 3.17; Mr 1.11; Lc 3.22 * 5:39 Dt 4.1; 8.1; 30.15-20

6

Cinco mil cāacwādh Jesús jeémát ā wāhat

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

1 Túttimah, Galilea ímdih conanaáboó Jesús jwiít dih ā numah chúuh bejep jī. Caán ímjuh muntih Tiberias ím ā wāt jumup jī. 2 Jesús ā boanachah ennitji dawá cāacwā ít ñuún péenap tajī. 3 Pánih chúuh juibínitji, aab béjnit, jeená púuh laab juibínit, jwiít ā bohénitdih ā numah chúudup jī. 4 Caán láa Pascua yeó jáapna pínah bahnijeh ā jadhup jī. 5 Caanná juibí chúudna, Jesús dawá cāacwā jwī pebhna í jūúwúchah, ā enep jī. Pánih ennit, Felipedih nin pah ā niij wúbh joyóp jī:

—**Dawá cāacwā jwī pebhna í jūóh jíghna caá. ¿Deh tigaá í jeémát pínahdih jwī juib chājbi?** ā niijíp jī.

6 “Ded pah caá Felipe ā niij jepahbi”, niijná, Jesús caanjéh ā chājat pínahdih jéihna yuhna, Felipedih páant ā niij wúbh joyóp jī.

7 Páant ā niij wúbh joyóchah joinít, Felipeboó nin pah ā niij jepahap jī:

—Ocho widh tewat jibjīh jeémátdih jwī jíib chājachah yuhna, queétdih āta juibícan tagaá, ā niijíp jī.

8 Jwiít bícdih jumni Simón Pedro úudboó, Andrés wāt jumni, Jesús dih nin pah ā niijíp jī:

9 —Cinco pan dah, chéne queejwādh nin wébít ā

bíbohna caá. Obohjeéhtih, páant bóobitjeh ā jumuchah, queét páant moón dawá cāacwādh ā juibícan niit, Andrés ā niijíp jī.

10 —**Queétdih ñi chúudat túutú,** Jesús jwiít dih ā niijíp jī.

Caanjīh táini yílip ā jumup jī. Pánihna, jwī chúudat túutuchah, yílip jumupdih cāacwā í táí chúud beedép jī. Cinco mil neonájeh í jumup jī. Yaádh, í weh bícdih chah í jumup jī. 11 Páant í chúud beedéchah ennit, Jesús pan dahnadilh ubnit, **“Táina caá, Paá”**, Diosdih ā niijíp jī. Páant niij péanit, jwiít ā bohénitdih queét chúudnitdih pan, queejdíhbat ā pāáat túutup jī. 12 Páant jwī pāáachah, jeémpnit, cāacwāboó í táí wud jumup jī. Páant í wud jumuchah ennit, Jesús jwiít dih nin pah ā niij wutup jī:

—**Í judh jeémpnidih ñi táí ubuú, í yoh peécat pínah niijná,** ā niijíp jī.

13 Páant ā niijíchah joinít, cinco pan dahnaji, chéne queejwājidihbat í judh jeémpnidih jwī ub yacachah, doce wuhna pohba ā yáwap jī. 14 Pánihna, jwiít cāacwā jwī jéih chājca naáhdih Jesús ā chājachah enna, cāacwā nin pah í míic niijíp jī:

—Yoobóp dih tigaá. Nin Dios naáwátdih naóh yapani, nin baácboó jūóhni pínahdih jwīpí pāini caá, queét í míic niijíp jī.

15 Páant míic niijnít, queét Jesús dih maáh pínah

ĩ waadáhip yuh jĩ. Obohjeéhtih, queét páant ĩ niúj jenah joyátdih jéihnit, biícjeh jeená púuh laab béjnit, Jesús ā bejah bojop jĩ.

Jesús ímjih ā yáac chũi bejat (Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Páant ā púuh laab béjat túttimah, tōo ñáh jũúwúchah ennit, jwiít ā bohénit ímboó jwĩ dei bejep jĩ. 17 Caanná juibí, jãáj chóodih waadní, Capernaum tútchina chúuh bejat túut jwĩ chãjap jĩ. Obohjeéhtih, Jesúsboó jwĩ pebhna ā juicáp jĩ. Páant ā jígochah, caandíh pãi chũnít, jwĩ chúuh bejep jĩ. Páant jwĩ chúuh bejehchah, ā tub tōoáh bejep jĩ. 18 Páant ā tōoáh bejat túttimah, johlit búdí ā jũúwúchah, búdí nolihatbut ā ñahap jĩ. 19 Pánihna, caán ím tac yoób jwĩ bejehchah pohba, Jesús ímjih jwĩ pebhna ā yáac chũi jũúwúchah, jwĩ enep jĩ. Páant ā jũúwúchah ennit, búdí jwĩ úumap jĩ. 20 Páant jwĩ úumuchah ennit, caán jwiítidih nin pah ā niijíp jĩ:

—**¡Ñi en úumca bojoó! ¡Weemjéh tiguaá!** ā niijíp jĩ.

21 Páant ā niijíchah joinít, búdí wēnít, caandíh jãáj chóona jwĩ waadát túutap jĩ. Páant ā waadát túttimah, waicanjeh jwĩ jenah joi béjepna jwĩ chúuh juibínap jĩ.

Cãacwã Jesúsdihi ĩ bidat

22-23 Cheibit bóo yeó jáapdih Jesús Diosdih **“Túina caá, Paá”**, niijnít, queétdih jeémát ā wãhupjiboó dawá cãacwã pãina ítih chãjap wut yuh jĩ.

Jwĩ jwúub chúuh jũúwúchah, Jesús jwĩjeéh ā waadcátidihbut ĩ enep jĩ. Caandíh páantjeh pãi jwuhna ít chãjap wut yuh jĩ. Tiberias tútchiboó jumniiji jãáj chóona ĩ jumapboó át juibínap wut jĩ. 24 Pánihna, Jesús ā wihcatdih ennit, queét caandíh bidna, caán jãáj chóonadih waadní, Capernaum tútchina chúuh jũóhnit, jwiítidih ĩ ñuún juyúp jĩ.

Jesús pan panihni ā jumatdih ā naáwát

25 Pánih ñuún chúuh joinítji, Jesúsdihi jwãáhnit, caandíh nin pah ĩ niúj wábh joyóp jĩ:

—¿Bohéní, débólih tibeé ninboó ma jũóh? ĩ niijíp jĩ.

26 Páant ĩ niúj wábh joyóchah joinít, queétdih Jesús nin pah ā niúj jepahap jĩ:

—**Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Dios búdí ā wēpatjéh yeebdíh wã teo wáacachah yuhna, ‘Caán Dios ā wahní Cristo caá’, weemdíh ñi niúj jenah joicán beé. Páant niúj jenah joicán yuhna, jwúub jeémp, wud jumatdihjeh ñit bíd jũóh tagaá, páant muntih.**

27 **Obohjeéhtih, yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Nin baácdih bóo jeémát moopáh bejnijeh caá. Pánihna, caán déenadih jíib chãjíchcan, teocat caá náahap. Obohjeéhtih, Diosjeéh túi jumat túutni jeémát panihniboodíh bídat caá náahap. Weém nihat cãacwã úud jeñé caán jeémát panihnidihi wã**

wāhna caá. Wā íp weemdíh páant ā wāhat túutap be. Páant wā jumatdih yeéb ñi jéihyat pínah niijná, Dios ā wēpatjīh weemdíh ā chāj júutat túutachah, yeéb ñi enep be, Jesús queétdih ā niijíp jī.

28 Páant ā niijíchah joiná yuhna, queét caandíh nin pah í jwúub niij úubh joyóp jī:

—¿Ded pah tigaá jwī chājbi, Dios ā náahatdih chājat túut niijná? í niijíp jī.

29 —**Nindih Dios yeebdíh ā chājat túutna caá: ‘Wā wahnidih túi jenah joinít, ñi jepahaá’, yeebdíh ā niij wutap be,** Jesús queétdih ā niijíp jī.

30 —Meém Dios ā wahní yoobát jumna, ā wēpatjīh ma chāj júut en tigaá bácah, meemdíh jwī jepahat pínah niijná. 31 Jwī nūowāji jon jātih tútchi wihcapboó maná í niijníjdih ít jeémép wut jī.* Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajī: ‘Jeámant queétdih jeémátdih át wūhup wut jī, í túi jeémát pínah niijná’, át niij daacáp tajī.* ¿Páant ā chājatji chah meémboó mata jéih chāj taniít? caandíh í niijíp jī.

32 —**Yoobópdih yeebdíh wā naóhna caá. Moisésjeh pohba queétdih japmant jūóhni jeémátdih ā wāhcap jī. Wā íp jeémát yoobát panihnidih jeámant cáacwādhíh āpī wāhna caá.** 33 **Pánihna, Dios ā wāhni jeémát panihni japmant**

dei jūóhni, nihat baácdih moondíh ā báadhdát túutna caá, Jesús queétdih ā niijíp jī.

34 —Maá, yeó jáap jumap pah ma niijní jeémátdih jwiít dih ma wāhúú, queét í niijíp jī.

35 —**Weem tígaá báadhdát túutni jeémát panihni caá. Det weemdíh túi péenitboodíh jwúub naugáp wanat panihat ā wihcan niít. Det weemdíh náhnini, wēi jenah joinítboodíh taca jootát panihatbut ā wihcan niít.** 36 **Obohjeéhtih, yeebdíh jātih naóhna, yoobópdih naóhna beé wā chājap be. Yeébboó weemdíh enna yuhna, ‘Caán Dios ā wahní Cristo caá’, ñi niij jenah joicán caá.** 37 **Nihat wā íp ā jepahat túutnitjeh weemdíh í péebipna caá. Weemdíh pánih péenitdih wā yohcan niít.** 38 **Japmant jūóhna, wā náahatdihjeh chājcan, weemdíh wahní ded pah ā weñat pínahboodíh chājadih wā jūúwúp be.** 39 **Nin caá weemdíh wahní ā weñat pínah yoobát: Nihat weemdíh ā jepahat túutnitdih buudácan, weemdíh caán péeni yeó jáapdih queétdih wā jwúub booaat pínahdih ā náah yacna caá.** 40 **Nihat weém ā wūúhdih jepahni, páantjeh ájeéh í jumap pínahdih wā íp, weemdíh wahní, ā náah yacna caá. Pánihna, péeni yeó jáapdih queétdih wā**

* 6:31 Ex 16.4,15   * 6:31 Sal 78.24-25

jwáub boobipna caá, Jesús ã niijíp jĩ.

41 **“Weém japmant jũóhni jeémát panihni tiguaá wã jumap”,** Jesús ã niijíchah joinít, jwĩ maátaboó caandíh ijnit, tubit ã míc niijíp jĩ.

42 —¿Nin Jesús José wãáh nihcan niit? ã íp, ã índihbut jwiit jwĩ jéihna caá. Pánihna, jwiit panihnijeh man tiguaá. Pánihni jumna yuhna, ¿dépanihna **“Japmant jũóhni wã jumna caá”,** ã niij? ã míc niijíp jĩ.

43 Queét páant ã míc niijíchah joinít, Jesús queétdih nin pah ã jwáub niij jepahap jĩ:

—**Weemdíh yeejép ñi niijcá bojoó.** 44 **Det ã jenah joyátjĩhjah weemdíh ã jéih jepahcan niit. Obohjeéhtih, wã íp, weemdíh wahniboó, ‘Caán Dios ã wahní Cristo yobát caá’, queétdih ã niij jenah joyát túutna caá, wãjeéh ã péeat pínah niijná. Páant ã chãjah, det wíhwã pínah ãta jéih jumcan tagaá. Pánihna, péeni yeó jáapdih weemdíh jepahnitjidih wã jwáub boobipna caá.** 45 **Dios naáwátdih naóh yapanitboó nin pah ã niij daacáp tajĩ. ‘Dios queét nihatdih ã bohébiipna caá’, ã niij daacáp tajĩ.*** Pánihna, nihát wã íp ã bohéátdih joinít, weemdíhbut ã jepahbipna caá. Pánih jepahnit wíhwã ã jumbipna caá.

46 **“Wã ípdih ded ã encan caá. Weém ã wahní-**

jeh caandíh wã enep jĩ. 47 **Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Det weemdíh jepahnit páantjeh wã ípjeéh ã túi jumbipna caá.** 48 **Weém báadhdani jeémát panihni wã jumna caá.** 49 **Ñi nuowãji tútchi wihcapboó manadíh jeémpna yuhna, ãt wunap wat jĩ.** 50 **Obohjeéhtih, japmant jũóhni wã niijní jeémát panihnidih ded jeémpna, iiguipna ã bejcan niit.** 51 **Weém japmant jũóhni báadhdani jeémát panihni wã jumna caá. Caán jeémát panihnidih jeémpnitjeh wã ípjeéh páantjeh ã jumbipna caá. Caán báadhdani jeémát panihni wíh bácah ã jumna caá. Pánihna, wíh bácahdih wã wãhbipna caá, nihát báacdih moón wã ípjeéh ã túi jumat pínah niijná. Pánih wãhna, nihát cáacwãdih wã wun wãhbipna caá”,** Jesús ã niijíp jĩ.

52 Páant ã niijíchah joinít, jwĩ maátaboó, queétjeh nin pah ã niij míc wéhenap jĩ:

—¿Nin dépanih tiguaá ãih bácahdih jeémát pínah panihni ã wãhbi? ã míc niijíp jĩ.

53 Páant ã niijíchah joinít, Jesús nin pah queétdih ã niijíp jĩ:

—**Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Weém nihát cáacwã úd jeñé wã jumachah, ded wíh bácah panihnidih jeémpcanni, wíh meép panihnidih babhcanni wã íp pehbhoó**

* 6:45 Is 54.13

ã bejcan niít. ⁵⁴ **Ded wíih bácah panihnidih jeémpni, wíih meép panihnidih babhndih péeni yeó jáapdih wã jwúub booabipna caá. Caánboó wã ípjeéh páantjeh ã jumbipna caá.** ⁵⁵ **Wíih bácah ñi jeémát yoobát panihni, wíih meépbu ñi babhbat yoobát panihni ã jumna caá.** ⁵⁶ **Det wíih bácah panihnidih jeémpnit, wíih meép panihnidihbut babhnt, weém bíícdih í túi jumbipna caá. Weembút queét bíícdih wã jumbipna caá.** ⁵⁷ **Wã íp páantjeh jumni weemdíh wahna, weemdíhbut páantjeh jumni ã jumat túutna caá. Páant ã chãjat dée, jeémátdih ñi bidat pah, ded weém páantjeh jumnidih búdí bidna, caandíh wã ípjeéh páantjeh jumni wã jumat túutbipna caá.** ⁵⁸ **Butéh yebdíh wã naóhni jeémát panihni Dios pebhmant dei jüóhni caá. Caán jeémát panihni jwí ñowãji í jeémpni maná panihni nihcan caá. Queétboó caán jeémátdih jeémpnitji ít wunap wat jí. Obohjeéhtih, butéh wã naóhni jeémát panihnihoodíh ded jeémpni wã ípjeéh páantjeh ã jumbipna caá, Jesús ã niijíp jí.**

⁵⁹ Capernaum tútchidih moón í míic wáacat muúboó Jesús queétdih páant ã niij naóh bohénap jí.

Jesúsdih jepahna, páantjeh ãjeéh jwí túi jumat

⁶⁰ Dawá jwíjeéh péenit Jesús ã bohéatdih joinít, nin pah í niij wéhenap jí:

—Jesús nin ã bohéat buoni yoobát ã jumuchah, caandíh jwí joíhcan caá, queétjeh ít míic niijíp tají.

⁶¹ Páant í míic wéheatdih jéihnit, Jesúsboó queétdih nin pah ã niij úubh joyóp jí:

—¿Nin wã bohéatdih joiná, ñi íj niít? ⁶² Weém, nihat cáacwã úud jeñé, jãtíh wã jumapjiboó wã jwúub páuh laab béjchah enna, ¿ded pah ñita niij jenah joí? ¿Caandíhbut ñita íj taniít? ⁶³ Dios ã wahni Túini Espíritu cáacwáih caolihdíh ã boana caá. Cáacwãjeh íih caolihdíh í jéih booacan caá. Pánihna, wã naáwátdih ñi túi jenah joyóchah, Túini Espírituboó ñíih caolihdíh ã booabipna caá. ⁶⁴ Obohjeéhtih, páant ã jumuchah yuhna, ‘Caán Dios ã wahni Cristo nihcan caá’, biquína ñi niij jenah joiná caá, Jesús ã niijíp jí.

Jesús páant niij jenah joinítidih jãtíh átát jéihyep tají. Pánihna, caandíh eníhcannitdih duó wáini pínahdihbut átát jéihyep tají.

⁶⁵ Páant niij naóh péenit, nin pah ã jwúub niij naáwáp jí:

—Nin pah yebdíh wã niij naáwáp yuh be: ‘Wã ípboó cáacwãdíh weemdíh ã jepahat túutcah, det wíihwã pínah íta jéih jumcan tagaá’, wã niijíp be, Jesús queétdih ã niijíp jí.

⁶⁶ Páant ã niijíchah joiná, dawá jwíjeéh péenitji Jesúsdih

wēican, ī cādahap jī. ⁶⁷ Páant ī cādahachah ennit, Jesús jwiít docewā ā bohénitboodíh nin pah ā niíj wábh joyóp jī:

—**¿Yeebbát weemdíh ñi cādahmi naniít?** ā niijíp jī.

⁶⁸ Páant ā niíj wábh joyóchah joinít, Simón Pedro nin pah ā niíj jepahap jī:

—Obohjeéhtih, Maá, jwiít dih biíh bohéni ā wihcan caá. Diosjeéh páantjeh jwī jummat pínah niijná, ma naáwátjeh jwiít dih ā tui jéihyana caá. ⁶⁹ Pánihna, jwiítboó meemdíh jepahnit, ‘Meém táini, Dios wááh, ā wahni caá’, jwī niíj jéihna caá. Pánih jéihnit, meemdíh jwī cādahcan niít, ā niijíp jī.*

⁷⁰ Páant ā niijíchah joinít, Jesús jwiít dih nin pah ā niijíp jī:

—**Weém yeéb docewādih wā ñiwip yah jī. Obohjeéhtih, biíc ñijeéh jumni nemépíh pínah ā jumna caá,** ā niijíp jī.

⁷¹ Páant niijná, Judas, Simón Iscariote wááhdih niijná át chājap tajī. Judas jwiít Jesús ā bohénitjeéh jumna yahna, Jesús dih eníhcannit dih duó wáini pínah ā jumap jī.

7

Jesús úudwā caandíh ī jepahcat

¹ Táltimah, Jesús Galilea baácboó jwiít dih numah jibidih ā bejep jī. Judea baác dih moón jwī maáta caandíh ī mao yohíhat dih jéihna, Judea baácboó ā bejéh

jwuhcap jī. ² Jwiít judíowā wāpchí dahna jwī chājatjidih náhnat yeó jáapna, bahni ā judhdap jī.* ³ Pánihna, Jesús dih ā úudwā nin pah ī niijíp yah jī:

—Ninjíh chāocánjeh, Judea baácna bejnit, meemdíh péelhnit dih ma wēpatjíh ma chāj jútá. ⁴ Ded ā wēpat dih júutíhna, bih júutcat caá náahap. Pánihna, yoobóp dih wēpni jumna, jwī míc wáac jubíni tátchiboó ma wēpat dih jwíjeéh ma júut júúwá, Jeñé, ī niijíp jī. ⁵ Queét ā úudwájeh yahna, ‘Caán Dios wááh caá’, Jesús dih ī niíj jenah joicáp jī. Páant niíj jenah joicán, caandíh páant ī niijíp jī.

⁶ Páant ī niijíchah joinít, Jesús queét dih nin pah ā niíj naáwáp jī:

—**Wā wēpat dih cáacwādih júutat pínah ā judh jwuhachah, wā bejcan caá. Yeebboó fiestadih eníhna, caán tátchina ñi enbi jwuhúú.** ⁷ Cáacwā yeebdíh ī ijcan caá. Obohjeéhtih, ī yéj chājat dih wā naáwáchah joinít, weémboodíh ī ijna caá. ⁸ Pánihna, caán fiesta yeó jáapna ā jumachah, yeebjéh ñi enbi jwuhúú. **Weém caanná wā bejat pínah ā judh jwuhna caá,** ā niijíp jī. ⁹ Páant niijnít, Galilea baácboó jwiít dih ā numah chāwáp jī.

Jesús fiestadih enedih ā bejat

* 6:69 Mt 16.16; Mr 8.29; Lc 9.20 * 7:2 Lv 23.34; Dt 16.13

10 Obohjeéhtih, ã úudwã ã bejat túttimah, Jesúsbut Jerusalén tátchina jwiít dih ã numah bejep jĩ. Pánih bejna, cãacwã ã encapmantbit jwĩ bejep jĩ. 11 Fiesta yeó jáapdih míc wáac juibínit, jwĩ maáta Jesús dih búdí ãt bidip wut yuh jĩ.

—¿Dee tígaá ã jam? ãt niij úubh joyóp wut jĩ.

12 Pánihna, cãacwãbut caandih búdí jenah joinít, ãt míc wéhenap wut jĩ. “Caán túini caá”, biquína niij, “Caán yeejép caá. Cãacwãdih yee naóhni caá”, bitaboó ãt niijíp wut jĩ.

13 Páant niijná yuhna, jwĩ maátadh úumna, Jesús ded pah ã jamatdih queétjeh ãt míc wéhenap wut jĩ.

14 ã weñat yeó jáapna tac yoób Jesús Dioih muná waád juibínit, cãacwãdih ã bohénap jĩ. 15 Páant ã bohénachah, jwĩ maáta joí wúhi bejnit, nin pah queétjeh ãt míc niijíp jĩ:

—¿Nin bohécanni yuhna, dépanih tigaá bohéatdih ã túi jéih? ãt míc niijíp jĩ.

16 Páant ã niijíchah joinít, Jesús queétdih nin pah ã niij naáwáp jĩ:

—Wã bohéat weemjéh wã naáwát nihcan caá. Obohjeéhtih, weemdih wahní ã naáwát tútat caá. 17 Ded Dios ã weñat pínahdih chãjĩhni ‘Páant ã bohénachah, ã jéihyatjeh nihcan caá. Yoobópdih Dios naáwát caá’, ã niij jéihbipna caá. 18 Ded ã jenah joyátjeh naóhna,

cãacwã caandih ã weñat pínahdih bidna caá ã chãjap. Obohjeéhtih, weemdih wahniboó weemdih ã naóh yapaat túatna caá. Pánih naóh yapana, caandihjeh ãt weñat pínahdih yeebdih wã náah yacna caá. Páant wã naóh yapanachah joiná, ‘Yeecanjeh, yoobópdih ã naóhna caá’, ãt niij jéihbipna caá.

19 “Moisésji ded pah Dios yeebdih ã wutatdih ãt jwúub naóh yapanap wut jĩ. Obohjeéhtih, biíc ãtjééh jamni caán ã wutatjidih jepahni wihcan caá. Pánihna, ¿dedé wã chãjatji jéih tigaá weemdih ãt mao yohíh?” jwĩ maátadh ãt niij úubh joyóp jĩ.

20 —Meemdih nemép ã jamna caá. ¿Déhe tigaá meemdih mao yohíhni ãt jam, páant ma niijíchah? queét dawá caandih ãt niij úubh joyóp jĩ.

21 —Biíc láa jwĩ chooát yeó jáapdih yeéb cãacwã ãt jéih chãjca naáhdih weémboó yeebdih wã chãj júatup be. Páant wã chãj júatuchah ennit, búdí ãt en wúhi bejep be. 22 Jon jãtjeh Moisésji nihat neoná weépdih quehli nah yapat chóodih ãt bóodat túatup wut jĩ. Pánihna, nihat neoná weép ãt weh jamna, ocho yeó jáap túttimah chooát yeó jáapdih yuhna, ã wutatjeh pahjeh ãt pí bóodna caá.* Obohjeéhtih, Moisés

ã wutatji pohba át nihcap wut jĩ. Jwĩ nuo Abrahamjidih Dios páant bóodat pínahdih át jwíh wutap wut jĩ.* Pánihna, caán táttimah, jwĩ nuowã páant ípĩ chãjap wut jĩ.²³ Chooát yeó jáapdih yuhna, Moisés ã wutatjidih yap yohíhcan, yeebút ñi wehdih ñipĩ bóodat túttna caá. Páant ñi chãjna yuhna, ¿dépanihna, chooát yeó jáapdih weémboó wannidih wã boanachah enna, ñipĩ íj?*

²⁴ Ded pah wã chãjatdih túi jéihcan, ‘Caán yeejép ã chãjna caá’, ñi niijcá bojoó. Obohjeéhtih, ded pah wã chãjatdih jéihna, weemdíh yoobópdih ñi jenah joyoó, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

Jesús jeámant ã jũúwátjidih ã naáwát

²⁵ Páant ã niijíchah joinít, biquína Jerusalén tútchidih moón nin pah í míc niij wábh joyóp jĩ:

—¿Nin jwĩ maáta í mao yohíhni nihcanna niút?²⁶ Wáát en tih. Páantjeh jwĩ cãtíh bohéna caá ã chãjap. Páant ã bohénachah yuhna, jwĩ maáta ded pah í niijcán caá. ‘Cristo, Dios ã wahni caá’, queét í niijjéhna caá.²⁷ Obohjeéhtih, Dios ã wahni Cristo dedmant ã jũúwátjidih ded ã jéihcan niút. Nin Jesús ã jamni tátchidih jwiít jwĩ jéihna caá. Pánihna, Dios ã wahni Cristo nihcanna caá, queét í míc niijíp jĩ.

²⁸ Jesús Dioíh muú díitboó queétdih bohénajeh, páant í míc niijíchah jéihnit, nin pah ã jwábh niij ñaacáp jĩ:

—Yeebjéh pohba ‘Caandíh jéihna, ã jamni tátchidihbut jwĩ túi jéihna caá’, ñi niij jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, wã jenah joyátjéhneh ninboó jũóhna wã chãjcan jĩ. Wã íp jĩ weemdíh ã wahap jĩ. Pánih wahni yecanni, yoobópdih chãjni caá ã jamap. Caandíh ñi jéihcan caá.²⁹ Obohjeéhtih, weémboó ã pebhmant jũóhniji caandíh wã túi jéihna caá, ã niijíp jĩ.

³⁰ Páant ã niijíchah joinít, jwĩ maáta caandíh í tewíhip yuh jĩ. Obohjeéhtih, caandíh í mao yohat pínahdih Dios ã jenah joyát ã judh jwuhuchah, caandíh í jéih teo jwuhcap jĩ.

³¹ Pánihna, dawá Jesúsdihtúí jenah joiná, nin pah í míc niijíp jĩ:

—Nin Jesús jwiít cãacwã jwĩ jéih chãjca naáhdih dawá láa ã chãj júutap be. Dios ã wahni pínah Cristoboó ¿caan cháh áta chãj taniút? ¿Páant tih jũúh? ¿Pánih chãjna, caanjéh Dios ã wahni Cristo nihcan niút? í niijíp jĩ.

Jesúsdiht fariseowã í tewat túutíhat

³² Páant í niij wéhenachah joinít, fariseowã, sacerdotewã í maáta bíicdih Dioíh muúdíh wapnit soldadowãdih Jesúsdiht í tewat pínah niijná, ít wahap wut yuh jĩ.

³³ Jesús queét cãacwãdih nin pah ã jwúub niijíp jĩ:

—**Daocãnni yeó jáap ñijeéh wã jum jwuhbipna caá. Weemdih wahní pēbhboó wã jwúub bejat pínah bahnijeh ã judhna caá.**

³⁴ **Wã jumat pínah pēbhboó yeéb ñi jéih bejcan niít. Weemdih bidna yuhna, ñi jéih bid jubícan nacaá, ã niijíp jĩ.**

³⁵ Páant ã niijíchah joinít, queétjeh nin pah ã míc niij úubh joyóp jĩ:

—Nin páant niijná, ¿dedboó bejat túut tígaa ã chãj? yeéb ñi jenah joyóchah. ¿Jwĩ déewã ã bej peétni baácnaoó bejnit, jwĩ déewã nihcannitdih ã bohémi naniít? ³⁶ **‘Yeéb weemdih bidna yuhna, ñi jéih jwááhcan niít’, niijná, ‘Wã bejat pínah pēbhboó ñi jéih bejcan niít’, niijná, ¿ded pah niij tígaa páant ã niij? ã míc niijíp jĩ.**

Báadhdani mah panihnidih Jesús ã naáwát

³⁷ Fiesta péeni yeó jáap, chah jwĩ weñat yeó jáap yoobát ã jumuchah,* Jesús caanjíh ñuhnit, tubit ã ñaac niij naáwáp jĩ:

—**Ded taca joótni wã pebh ã júúwú naáh. ã jayúchah, túi báadhdani mahdih caandih wã wuhbipna caá. Wã wuhni pínah mah panihnidih bahna, Diosjeéh ã túi jumbipna caá.*** ³⁸ **Ded**

weemdih jepahni pínahdih Dios naáwát dih naóh yapanit nin pah ít niij daacáp tajĩ: ‘Ded weemdih jepahna, áih caolihmant muj nooj bácat panihni ã jumuchah, wēinit wíh túini doonádih bitadih ã wēp naóhbipna caá’, ít niij daacáp tajĩ,* ã niijíp jĩ.

³⁹ Páant niijná, Jesús dih jepahnitdih Túini Espiritu jumna, ded pah ã teo wáacat pínahdih naóhna ã chãjap jĩ. Obohjeéhtih, Jesús jeáboó ã jwúub aab béj jwuhcah, Túini Espiritu ã dei júóh jwuhcap jĩ.

Jesús dih judíowã bíic yoobó ít jenah joicát

⁴⁰ Páant Jesús ã niijíchah joinít, dawá cãacwã nin pah ít míc niij wéhenap wut jĩ:

—Nin yoobóp dih Dios naáwát dih naóh yapani jwĩpĩ páini caá, ít niijíp wut jĩ.

⁴¹ —Nin Cristo jwiít dih túi ubni nacaá, bita ít niijíp wut jĩ.

Obohjeéhtih, bitaboó nin pah ít míc niijíp wut jĩ:

—Cristo júóhna, Galilea baácboó áta jumcan tagaa. Nin Jesús caanjíh bóo tígaa.

⁴² Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ. ‘Cristo David jumma yoobát ã jumbipna caá.* Pánihna, David ã cãac jumni Belén tútchiboó ã cãac jumbipna caá’, át niij daacáp tajĩ.* Pánihna, Jesús Belén tútchidih bóo nihcan, Dios ã wahní yoobát nihcan caá,

* 7:37 Lv 23.36; Nm 29.35 * 7:37 Jn 4.10-14 * 7:38 Ez 47.1; Zac 14.8 * 7:42

queétjeh ìt míic niijíp wut yah jĩ.

43 Pánihna, queét Jesúsdi h biíc yoobó ìt jenah joicáp wut jĩ. 44 Biquína Jesúsdi h ìt teo nemíhip wut yah jĩ. Obohjeéhtih, ì jéih teocap jĩ.

Jesúsdi h jwĩ maáta ì jepahcat

45 Sacerdotewā ì maáta, fariseowā biícdi h Jesúsdi h ì tewat tútnit soldadowā Jesús pebh jainítji, queétdi h wahnit pebhboó ìt jwáub bejep wut jĩ. Ì pebhna ì jwáub juibínachah, soldadowādi h queét nin pah ìt niijíp wut jĩ:

—¿Dépanih tibeé Jesúsdi h ñi teocan? ìt niijíp wut jĩ.

46 —Caán yoobópdih naóhni beé. Biíh caan pánih wēp naóhni ã wihcan caá, queét soldadowā ìt niij jepahap wut jĩ.

47 Páant ì niij jepahachah joinít, fariseowāboó nin pah ìt niijíp wut jĩ:

—¿Yeebdíh caán ã yeenachah, ‘Yoobópdih tigaá’, ñi niijnít beé?

48 Det jwĩ maáta Jesúsdi h jepahcan, caandíh ì náahcan caá. Pánihna, jwiítbut caandíh jwĩ náahcan caá. 49 Obohjeéhtih, queét caandíh jepahnitboó Moisés ã wutatjidi h ì jéihcan caá. Caandíh ì jéihcat jíib jwĩ íip queétdi h peéh chājna, iiguípna ã yohbipna caá, fariseowā ìt niijíp wut jĩ.

50 Obohjeéhtih, biíc fariseo, Nicodemo wūt jumni, chei Jesúsdi h wéhenadi h juibíniji,* páant ì niijíchah joiná, bita

caanjíh jumnitdi h nin pah ãt niijíp wut jĩ:

51 —Jesús yeejép ã chājachah, jwĩ jéihcan caá. Pánih jéihcannit jumna, ded pah ã chājatdi h caanjéh ã naóhcah, jwĩ jéih peéh chājcan caá. Pánih jéihcan yuhna, caandíh jwĩ peéh chājachah, jwĩ wutatdi h jeh jwíta yap yoh tagaá, ãt niijíp wut jĩ.

52 Páant ã niijíchah joinít, queét nin pah caandíh ìt niij jaihñap wut jĩ:

—¿Meembút Galilea baácdi h bóo niit, jwiít di h páant ma niij naóhna? Dios naáwát di h meemdi h túi bohéat caá náahap. Pánih bohéna, ‘Galilea baácmant ded Dios naáwát di h naóh yapani átát wihcap tají’, ma niij jéihbipna caá, Nicodemodi h ìt niijíp wut jĩ.

53 Páant niij péanit, ìih muanáboó ìt jwáub bejep wut jĩ.

8

Deoh nah jumnih mi yéejatdi h Jesús ã yohat

¹ Dioíh muúboó jumnitdi h naóh péanit, Olivo Jeéboó Jesús jwiít di h ã numah páuh laab béjep jĩ. ² Cheibitjeh, jwáub dei jüóhni t, Dioíh muúdi h jeh mantih jwiít di h ã jwáub numah waadáp jĩ. Ì jwáub juyúchah enni t, ni hat cáacwā ã pebhna ì míic wáac juyúp jĩ. Ì míic wáac juyúchah enni t, caanjíh juibí chúudni t, Jesús queétdi h ã bohénap jĩ, páant muntih.

³ Ñ bohéat tac jumuchah, Moisés ã wutatjidih bohénit, fariseowã biíc dih deoh nah jumnihdih ït ub jüúwáp jĩ. Pánih ub jüóh nit, Jesús pebh cáacwã cáti h caántdih ï ub juí ñuhup jĩ. ⁴ Pánih ub juí ñuh nit, Jesús dih nin pah ï niúj naáwáp jĩ:

—Nint mi áa nihcannijih yeejép mi chãjachah, jwĩ enep be. ⁵ Dios ã wutatdih Moisés ji nin pah át niúj daacáp tajĩ. ‘Det ï áa nihcannitjih yeejép ï chãjachah ennit, jee dáhnajih ñi yoh mawaá’, át niúj daacáp tajĩ.* Pánihna, meémboó ¿ded pah tigaá ma niúj naóhbi? ï niújip jĩ.

⁶ Páant niijnít, caandih naóh yacat túut niijná, Jesús dih mácah ï naáwát túutup yuh jĩ. Obohjeéhtih, Jesús páant ï niújichah joinít, páah jéennit, áih téih túbjih baácboó ã daacáp jĩ. ⁷ Páant ã daác jwuhuchah, queé tboó caandih úbh joí yójahna ï chãjap jĩ. Páant ï úbh joí yójahachah, Jesús ñah ñuh nit, queétdih nin pah ã niúj jepahap jĩ:

—**Ded ñijeéh jumni yéejat wihcanniboó caántdih jee dáhjih ã jwíh yoh waáwá naáh,** ã niújip jĩ.

⁸ Páant niúj péanit, jwúb pah jéennit, ã jwúb daacáp jĩ, páant muntih. ⁹ Páant ã niújichah joinít, caántdih naóh yacnitboó ï yéej chãjatjidih náhnit, chah behnit biquína ï jwúb beedáh bejep jĩ. Páant ï bejat túttimah, deoh

nah jumnih Jesús pebh ñuh nit, caandih joinít cáti h queé t chénewãjeh ï jumup jĩ. ¹⁰ Pánihna, caántdih ub jüóh nitji ï wihcah enna, jwúb ñah ñuh nit, Jesús caántdih nin pah ã niúj úbh joyóp jĩ:

—**¿Deyoob tigaá queé t ï bej? ¿Meemdih peéh chãjat túutnit ï wihcan caá?** ã niújip jĩ.

¹¹ —Wihcan caá, Maá, mi niújip jĩ.

—**Weembát meemdih wã peéh chãjat túutcan niít. Ma jwúb bejeé. Ma jwúb yéej chãjca bojoó, páant muntih,** Jesús caántdih ã niújip jĩ.

Jesús baabát panihni ã jumatdih ã naáwát

¹² Caántdih naóh péanit, Jesús caanjih jumnitdih nin pah ã jwúb niúj naáwáp jĩ, páant muntih:

—**Weemjéh tigaá baabát panihni nin baác dih moondih wã íp Dios ded pah ã jumatdih wã jéihyana caá. Det weemdih péenit, dupúat panhipboó bejcan, wã ípdih ï jéihbipna caá. Pánihna, weemdih ï jepahachah, páantjeh Diosjeéh wã túi jumat túutbipna caá,** ã niújip jĩ.*

¹³ Páant ã niújichah joinít, fariseowãboó nin pah caandih ï niújip jĩ:

—Meém ma túi jumatdih meemjéh naóhna, oboh nih yána caá ma chãjap. Páant ma niújichah, ma naáwát dedé pínah nihcan caá, ï niújip jĩ.*

* 8:5 Lv 20.10; Dt 22.22-24

* 8:12 Mt 5.14; Jn 9.5

* 8:13 Jn 5.31

14 —**Weemjéh dedmant wã jũúwátjidih wã jéihna caá. Wã bejat pínahdihbut wã jéihna caá. Obohjeéhtih, yeéboó caandíh ñi jéihcan caá. Páant weemdíh ‘nih yáani caá’, ñi ni-ijíchah yuhna, ded pah wã jamatdih yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá.**

15 **Yeéboó ded pah ñi enatdihjeh jenah joinít, cáac ded pah ã jenah joyátidih yoobópdih ñi jéihcan caá. Pánih jéihcan yuhna, ‘Caánboó táican caá’, weemdíh ñipí niijná caá. Obohjeéhtih, yeéb ñi jenah joyát pah jenah joicán, ded pah cáacwã í jamatdih weémboó wãpí naóhcan caá.**

16 **Weém biícjeh pohba nihcan caá cáacdih páant niij naóhni. Wã íp weemdíh wahní biícidih, páant jwí niij naóhna caá. ‘Nin túini caá. Nin táicanni caá’, niij naóhna, yoobópdih wã naóhna caá.**

17 **Moisés yeebdíh wutna, nin pah át niij daacáp tají: ‘Chénewã biíc yoobó í naáwáchah, í niiját yoobópdih caá’, át niij daacáp tají.**

18 **Weémboó ded pah wã jamatdih naóhna, weemdíh wahní, wã ípbut biíc yoobó ã naóhna caá. Pánihna, ded pah wã jamatdih chénewã naóhni jwí jamuchah, jwí naáwát yoobópdih caá, Jesús queétdih ã niijíp jí.**

19 **Páant ã niijíchah joinít, fariseowã nin pah í niij wábh joyóp jí:**

—¿Ma íp dedboo tígaá ã jam? í niijíp jí.

—**Weemdíh jéihcan, wã ípdihbut ñi jéihcan caá. Obohjeéhtih, weemdíh jéihna nihna, wã ípdihbut ñita jéih taga, Jesús queétdih ã niij jepahap jí.**

20 **Páant niij bohéna, Dioíh muáboó cáacwã í wáhni dinerodih í jwejat paihna pebh ã jamup jí. Obohjeéhtih, caandíh í mao yohat pínahdih Dios ã jenah joyát ã jamdh jwáwhchah, caandíh tewíhniit pínahbut caanjíh jamna yuhna, caandíh í jéih teo jwáhcáp jí.**

“*Wã bejep pínahna ñi jéih bejcan niit*”, *Jesús ã niiját*

21 **Pánih bohénajeh, Jesús nin pah ã jwáub niij naáwáp jí:**

—**Wã jũúwáppjiboó wã jwáub bejbipna caá. Páant wã bejat táttimah, weemdíh ñi bidbipna caá. Obohjeéhtih, ñi yéej chãjatdih ñi cádahcatji jíib, wánná, ñíih caolih iiguípna bejna, wã bejep pínahboó ñi jéih bejcan niit, ã niijíp jí.**

22 **Páant ã niijíchah joinít, jwí déewã queétjeh nin pah í míc niij wábh joyóp jí:**

—**‘Wã bejep pínahboó yeéb ñi jéih bejcan niit’, niijná, ¿caanjéh míc mao wánat túut niit ã chãjap? í niijíp jí.**

23 **Páant í míc niijíchah joinít, Jesús queétdih nin pah ã jwáub niij naáwáp jí:**

—**Yeéb nin baácdih moón jamna, Dioíhwã nihcannit í**

jenah joyát biíc yoobó ñi jenah joiná caá. Obohjeéhtih, weémboó japmant jǎóhni jumna, wã íp Dios ã jenah joyát biíc yoobó wã jenah joiná caá. ²⁴ **Wã íp ã wahní wã jumatdih yeebdíh wã naáwáchah yuhna, ‘Á naáwát yoobópdi h nihcan caá’, ñi niijátji jíib ñi yéejatdih cádahcan, iiguípna ñi bejbipna caá. Pánihna, ñi yéejatdih cádahcat peéh, wã niijátji biíc yoobó yeebdíh ã yapbipna caá, ã niijíp jĩ.**

²⁵ —¿Déhe pohba tigaá, meém? Í niijíp jĩ.

—**Ded pah wã jwíh naáwátji pahjeh wã jumna caá.** ²⁶ **Yeéb ñi túi chǎjcatji jíib Dios ã peéh chǎjat pínahdih yeebdíh wã naáwát pínah búdí ã jwdhna caá. Obohjeéhtih, weemdíh wahní ã naáwát túutnidihjeh yeebdíh wã naóh yapana caá. Caán ã naáwát túutat yoobópdi h caá, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.**

²⁷ Obohjeéhtih, “**Wã íp caá weemdíh wahní**”, ã niijíchah joinít, queét ít beh joicáp wut jĩ. ²⁸ Páant í beh joicát dih jéihna, Jesús queétdih nin pah ã jwúub niij naáwáp jĩ:

—**Weém nihat cǎacwã úud jeñédih cruzboó péohnit, í pud dodhbipna caá. Páant í chǎjachah, ‘Caán Dios ã wahní caá’, ñi niij jéihbipna caá. Pánih jéihnit, wã jenah joyátjeh wã chǎjcatjidihbut ñi jéihbipna caá. Wã íp ded pah**

weemdíh ã bohéátjidihjeh yeebdíh wã naáwátjidihbut ñi jéihbipna caá. ²⁹ **Weemdíh wahniboó wǎjeéh ã jumna caá. Pánih wahní jumna, ã weñat pínahdihjeh yeó jáap jumat pah wǎpí chǎjna caá. Páant wã chǎjachah, weemdíh ã cádahcan caá, Jesús ã niijíp jĩ.**

³⁰ Páant ã niijíchah joiná, “Caán Dios ã wahní Cristo yoobát ã jumna caá”, dawá í niij jenah joyóp jĩ.

Dios ã wehdih, yéej chǎjnitdihbut Jesús ã naáwát

³¹ Biquína jwí déewã “Caán Dios ã wahní Cristo caá”, niij jenah joinít dih Jesús nin pah ã niijíp jĩ:

—**Wã naáwát dih cádahcannit, wã bohénit yoobát ñi jumna caá.** ³² **Pánih jumna, yoobópdi h ñi jéihbipna caá. Yoobópdi h jéihnit jumna, watnit panihnit ñi jumbipna caá. Pánih jumna, ded yéej chǎjat jenah joyát ã jǎwáchah yuhna, caandíh ñi jéih yap yohbipna caá. Yeebdíh watni panihni ã jwúub wihcan niit, queétdih ã niijíp jĩ.**

³³ Páant ã niijíchah joinít, queétboó nin pah í niij jepahap jĩ:

—**Jwiitboó Abrahamji ã jaimená jwí jumna caá. Páant jwí jumnachah, ded jwiitboodíh watni ã wihcan caá. Páant wihcah yuhna, ¿ded pah niij tigaá ‘yeebdíh watni ã jwúub**

wihcan niít', ma niíj naóh? ĩ niijíp jĩ.*

34 —Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Cãacwãjeh ĩ yéej chãjatdih ĩ jéih cádahcan caá. Pánihna, queétdih yéej chãjat túttni ĩ maáh panihni caá. Pánih yéej chãjnit jumna, caandíh teo wãhni panihni ĩ jumna caá. 35 Ded teo wãhni ã maáh wúh pah nihcan caá. Bitá caandíh ĩ ubuchah, queétdíh teo wãhni ã jumbipna caá. Obohjeéhtih, ã maáh wúhboó páantjeh ã wúh ã jumbipna caá. 36 Pánihna, weém Dios wúh jumna, deddih wã watachah, caanbút wã íp wúh ã jumbipna caá. Páant wã watachah, yéej chãjatdih teo wãhni panihni ã jwúb jumcan niít.* 37 Yeéb Abrahamji ã jaimená ñi jummatdih wã jéihna caá. Obohjeéhtih, ã jaimená jumna yuhna, wã naáwáchah joíhcan, weemdíh ñi mao yohíhna caá. 38 Wã ípjeéh jumna, wã enatjidih yeebdíh wãpĩ naóhna caá. Obohjeéhtih, ñi íp, nemépwã ĩ maáh, yeebdíh ã wutuchah joinít, yeéboó ñipĩ jepahna caá, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

39 —Jwĩ íp yoobát Abraham caá, queét ĩ niijíp jĩ.

—Abrahamji ã weh yoobát jumna, ded pah ã chãjatji biíc yoobó ñita chãj tagaá. 40 Obohjeéhtih, yeebdíh wã íp ã naáwát dih

yoobópdih wã naóh yapanachah yuhna, yeéboó weemdíh ñi mao yohíhna caá. Abrahamjiboó páant ãta chãjcan tagaá. 41 Pánihna, ñi íp panihni ã chãjíhat biíc yoobó man tigaá yeebbút ñi jenah joyóp, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

—Jwiít íp wihcannit pohba jwĩ nihcan caá. Dios biícjeh caá jwĩ íp, queét ĩ niijíp jĩ.

42 —Weém Diosjeéh jumniji nin baácna wã júúwáp jĩ. Pánihna, Dios ñi íp ã jumuchah nihna, yeéb weemdíh 'jwĩ úud jeñé', ñita niíj oi tagaá. Wã jenah joyátjeh nin baácboó wã dei júóhcan jĩ. Wã íp Dios ninboó weemdíh ã wahachah, wã júúwáp jĩ. 43 ¿Dépanih tigaá wã naáwát dih ñi beh joicán? Ñi joíhcat júb caandíh ñi beh joicán caá. 44 Ñi ípboó yeejép chãjat túttni ĩ maáh caá. Pánihna, caán ã weñat pínahboodíh ñipĩ chãjna caá. Nin baác ã jwíh jumuchah, buubut páantjeh cáacwãdih mao yohat túttni caá. Caán biíc mant yeenijeh jumna, yoobópdih ã jéih naóhcan caá. Pánih yeat buéhna, nih yáaadihjeh ãpĩ naóhna caá. 45 Páant yeebdíh yeeni ã naáwáchah joinítji weémboó yeebdíh yoobópdih wã naáwáchah yuhna, ñi joíhcan caá. 46 Páant wã naáwáchah, 'Meém yeejép chãjni caá',

weemdih ñi jéih niijcán caá. Yoobópdih wã naáwáchah yuhna, ¿dépanih tigaá ñi joíhcan? ⁴⁷ **Det Dios wehboó ã naáwátdih í túi joiná caá.** Obohjeéhtih yeéb ã weh nihcannit, ã naáwátdih wã naóh yapanachah yuhna, ñi joíhcan caá, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

Abrahamji jum láa Cristo ã jumat

⁴⁸ Páant ã niijíchah joinít, queét nin pah Jesúsdiñ í niijíp jĩ:

—‘Meém Samaria baácđih bóo jumna, Diosdih jéihcanni, nemép caolih jumni caá’, jwĩ niiját yoobópdih caá, í niijíp jĩ.

⁴⁹ —**Weemdih nemép wihcan caá.** Obohjeéhtih, wã íp ã wēpatjĩh yeebdih wãpĩ chãj jútna caá, caandih ñi wēi naáwát pínah niijná. Páant wã chãjachah yuhna, yeéboó weemdih wēi naóhcanjeh, yeejép ñipĩ wéhena caá. ⁵⁰ **Weemdih ñi wēi naáwátdih wã bidcan caá.** Obohjeéhtih, cãacwã weemdih í túi weñat pínahdih wã ípboó ã náah yacna caá. Pánihna, weemdih í náahcatji jíb queétdih ã peéh chãjbipna caá. ⁵¹ **Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá.** **Det wã naáwátdih jepahnit, í wancan niít,** Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

⁵² —**Buu** bácah chah jeh nah joicánniabeñ meém ma jummatdih jwĩ jéihna caá. Abrahamji, niñat Dios naáwátdih

naóh yapanitji pah muntih ít wancan wut jĩ. **‘Wã naáwátdih jepahni ã wancan niít’**, niijná ¿dépanih tigaá meém páant ma niij? ⁵³ **Jwĩ nuo** Abrahamji, Dios naáwátdih naóh yapanitjibut chah wēpni niít ma jumap? ¿Ded pohba tigaá meém? páant niij naóhni, queét í niijíp jĩ.

⁵⁴ —**‘Chah wēpni caá’**, **weemjéh wã jéih niijcán caá.** Wã ípjuh **‘Caán chah wēpni caá’**, weemdih ã niijná caá. Yeéb **‘Diosjeh caá jwĩ íp’**, ñi niijnjeh wã íp ã jumna caá. ⁵⁵ **Obohjeéhtih, páant niijná yuhna, caandih yoobópdih ñi jéihcan caá.** Weém caá caandih wã jéihyep. **‘Caandih wã jéihcan caá’**, niijná, yeéb ñi niñat pah yeeni wãta jum tagaá. Obohjeéhtih, caandih yoobópdih wã jéihna caá. Pánih jéihna, ded pah ã naáwáchah, wãpĩ chãjna caá. ⁵⁶ **Jwĩ nuo** Abrahamji nin baácboó wã dei júúwát pínahdih jéihnit, ã weñep jĩ. Pánihna, wã dei júúwáchah ennit, bádí ã yoób weñep jĩ, Jesús ã niijíp jĩ.

⁵⁷ —Páant, meém cincuenta jópchi ma júbí jwuhcan caá. Páant niijná, ¿jon jãtíh bóo Abrahamjidih meém ma ennit jĩ? Jesúsdiñ í niijíp jĩ.

⁵⁸ —**Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá.** **Abrahamji jum láa, weém wãát jumap**

* 8:58 Ex 3.14; Jn 8.24; 10.30-33; 13.19

jĩ, Jesús queétdih ã niúj jepahap jĩ.*

⁵⁹ Páant ã niúj jepahachah joinít, queétboó jee dáhnadilh ùbnit, Jesúsdihi ì yohíhip yuh jĩ. Obohjeéhtih, páant ì yohíhichah, ì encat pónih, Jesúsboó Dioíh m̄m̄m̄ánt ã bac bejep jĩ.

9

Jesús jéih encannidih ã booaat

¹ Túttimah, jwiít dih Jesús namáboó numah bejna, jéih encannidih jwĩ jwááap jĩ. ² Caandíh enna, Jesúsdihi nin pah jwĩ niúj úbh joyóp jĩ:

—¿Bohéní, dépanih tigaá nin jáap cãac jumnajeh jéih encanni átát jumji? ¿Caanjéh yeejép át chãjji taniít? ¿Á mánaboó ìt yéej chãjji taniít? jwĩ niúj jĩ.

³ —**Nin ã yéej chãjatji jíib nihcan caá. Á mánabut ì yéej chãjatji jíib nihcan caá. Obohjeéhtih, pánihni ã jumachah, wã íp ã wēpatjĩh caandíh wã teo wáacipna caá. Páant wã boanachah ennit, wã íp ã wēpatdih cãacwã ì túi jéihbipna caá.**

⁴ **Yeó jáap cãacwã ìih tewatdih ì jéih teona caá. Obohjeéhtih, chei ì jéih teocan caá. Pánihna, buu caá ã baab jwáhat panihichah, weemdíh wahni ã watatdih jwiít dih chãjat ã náahna caá. Túttimah, chei jwĩ teocat pah, caandíh jwĩ jéih chãjcan niít.** ⁵ **Pánihna, nin baácboó**

wã jum jwuhachah, baabát panihni cãacwãdih ded pah Dios ã jumatdih wã jéihyabipna caá, Jesús jwiít dih ã niúj jĩ.*

⁶ Páant niúj péanajeh, baácboó mao mác ã cói jéenanap jĩ. Pánih cói jéenanit, baác dih wid teo, jéih encanniíh quíbnadilh ã ñáñap jĩ. ⁷ Pánih ñái péa, Jesús caandíh nin pah ã niúj jĩ:

—**Siloé wát jumni jéhat júana quíib táñadilh ma bejeé,** ã niúj jĩ. Siloé niújna, jwĩh wéheatjĩh “Wahni”, niújna ã chãjap jĩ.

Jesús páant ã niújichah joinít, jéih encanni quíib táñadilh ã bejep jĩ. Pánih quíib táiniji ennit, áih m̄m̄ná át jwúub bejjip taga. ⁸ Páant ã jwúub juibínachah, ã chéenwã, caán dinero úbhniiji ã jumatdih jéihnitbut, ennijeh áih m̄m̄ná ã jwúub juibínachah ìt enep wat jĩ. Pánih ennit, queétjeh nin pah ìt míic niúj úbh joyóp wat jĩ:

—¿Nin dinero ãpĩ úbhniiji nihcan niít? ìt niúj jĩ wat jĩ.

⁹ —Caanjéh tigaá, biquína ìt niúj jĩ wat jĩ.

—Obohjeéhtih, caán yoobát pohba nihcan caá. Caan páh jíghona caá ã chãjap, bitaboó ìt niúj jĩ wat jĩ.

—Caanjéh tigaá, weém, encanniiji át niúj jĩ wat jĩ.

¹⁰ —Jéih encanniiji jumna yuhna, ¿ded pah tibeé ma nih? buu ma jéih enat pínahdih, ìt niúj úbh joyóp wat jĩ.

* 9:5 Mt 5.14; Jn 8.12

11 —Jesús wāt jumni āih mao mácjīh baácdih wid teonit, wīih quíbnadih āí ñáñap be. Weemdíh ñái péanit, **‘Siloé wāt jumni jēchat júána quíib táñadih ma bejeé’**, ā niijíchah joinít, caanná wā bejep be. Pánih quíib táinajeh, wā jéih enep be b_uca, queétdih āt niijíp wāt jī.

12 —¿Meemdíh pánih chājni deyoob tígaá an jum? ĩt niijíp wāt jī.

—Jaóh jūh. Deh caá an jumapna caá, queétdih āt niij jepahap wāt jī.

Jéih encannijidih fariseowā ĩ wūbh joyát

13 Páant niij wūbh joí péanit, jéih encannijidih fariseowā maáta pebhboó ĩt w_ub bejep wāt jī. 14 Jwiít judíowā jwī chooát yeó jáapdih caán encannijidih Jesús ā booanap jī. 15 Páant chooát yeó jáapdih ā booanachah jéihnit, caán newédih fariseowā jwūh ĩt jwūw_ub wūbh joyóp wāt jī:

—¿Ded pah tibeé meém ma nih en? ĩt niijíp wāt jī.

—Mao mácjīh baácdih wid teonit, wīih quíbnadih āí ñáñap be. Pánih ñái péanit, ā quíib táñat tātutachah joinít, wā bejep be. Pánih quíib táinajeh, wā yoób enep be, queétdih āt niijíp wāt jī.

16 Páant ā niijíchah joinít, biquína queét fariseowā nin pah ĩt niijíp wāt jī:

—Caán jwī chooát yeó jáapdih āt tewep taga. Páant chooát tātutadih yap yohna,

Dioíh yoobát nihcan caá, ĩt niijíp wāt yuh jī.

Obohjeéhtih, bitaboó

—Yeejép chājni nihna, páant āta jéih booacan tagaá. Pánihna, caán táini nacaá, ĩt niijíp wāt jī. Páant niijná, queét chénat pah poómp biíc yoobó ĩt jenah joicáp wāt jī. 17 Caán encannijidih queét nin pah ĩt jwūw_ub niij wūbh joyóp wāt jī, páant muntih:

—Meemdíh míih quíibdih booani Jesúsdi h meémboó ¿ded pah ma niij jenah joí? ĩt niijíp wāt jī.

—Caán yoobópdih Dios naáwátdih naóh yapani nacaá an jumap, queétdih āt niij jepahap wāt jī.

18 Pánihna, jwī maáta nin pah ĩt niij jenah joyóp wāt yuh jī: “Nin jéih encanni āt nihjican tagaá”, ĩt niijíp wāt jī. Páant niij jenah joinít, jéih encanniji mánadih ĩt bid bojop wāt jī. 19 Pánih bid bojnit, ā mánadih jwūh nin pah ĩt niij wūbh joyóp wāt jī:

—¿Nin yoobópdih ñi wūwūh níit ā jumap? ¿Biíc mantjeh caán jwíih cāac jumna, jéih encanni nitjīi wāát jumap? ĩt niijíp wāt jī.

20 —Nin jwī wūwūh tígaá. Biíc mant jéih encannijeh ā cāac jumap jī. 21 Caandíh jéihna yūhna, ded pah b_uu ā enatdih, caandíh booanidihbut jwī jéihcan caá. Jwī wūwūh wébit nihcan caá. Caandíjhéh ñi wūbh joyoó. Caanjéh ā jéih naóhna caá, ā mána ĩt niij jepahap wāt jī.

22 Ded “Jesús Dios ã wahni Cristo caá”, niijnídh jwĩ maátaboó jwĩ míc wáacat mæúdhíh ãta waadát túutcan tagaá. Páant ã chãjat pínahdh jéihna, encanniji mána jwĩ maátadh ãt úumji tagaá. 23 Pánih úumna, “Caán wébít nihcan caá. Caandíhjuh ñi úúbh joyoó”, ãt niij jepahap wut jĩ.

24 Páant ã niij jepahachah joinít, jwĩ maáta jéih encannijidih ãt jwúub niijíp wut jĩ:

—Jesús yéejni ã jumadh jwiitboó jwĩ jéihna caá. Pánihna, Diosdih wēnit, jwiitdh yoobópdih ma naáwá, caandíh ãt niijíp wut jĩ.

25 —Jesús yéej chãjni ã jumadh wã jéihcan caá. Nindihjuh wã jéihna caá. Jéih encanni wã jumap jĩ. Oboghjeéhtih, buu wã enna caá, queédth ãt niij jepahap wut jĩ.

26 —¿Ded pah tí meém ma enat pínahdh caán ãi chãj? ãt jwúub niij úúbh joyóp wut jĩ.

27 —Caandíhjuh tibeé yeebdíh wãát naáwáp be. Páant wã naáwáchah yuhna, weemdíh ñi joíhcan beé. ¿Dedé chãjat túut tigaá wã jwúub naáwáchah, ñi joíh, páant muntih? ¿Yeebbút áihwã ñi jumíh niit? queédth ãt niijíp wut jĩ.

28 —Meém Jesús ã bohéni caá. Oboghjeéhtih, jwiitboó Moisésji ã bohénit caá. 29 Dios Moisésdih ã naáwátjidih jwĩ jéihna caá. Oboghjeéhtih, caán Jesúsboó dedmant ã

júúwátjidih jwĩ jéihcan caá, queét caandíh ãt niij jũihñap wut jĩ.

30 —¡Páant! Dedmant ã júúwátjidih ñi jéihcah yuhna, ¿caán weemdíh enani Dios ã wahni áta nihcan taniit? 31 Yéejnit ã úúbúchah, Dios ã joicán caá. Caandíh bácah jwiit nihat jwĩ jéihna caá. Oboghjeéhtih, Diosdih wēini, ã wutadh jepahniboó ã úúbúchah, Dios ã joiná caá.* 32 Jon jãtíh nin baác ã jwíh jumachah, jwíh cáac jumnah, jéih encannidih ded ã enat doonádh jwĩ joicán jĩ. 33 Pánihna, Jesús Dios ã wahni nihcan, weemdíh áta jéih enacan tagaá, queédth ãt niijíp wut jĩ.

34 —Biícmantjuh yéejni mat jumap wut jĩ. ¿Pánih yéejni jumna yuhna, jwiitdh meém ma bohéih niit? jwĩ maáta caandíh ãt niij jũihñap wut jĩ. Páant niij péanitjuh, Dioíh mæumánt caandíh ãt bacanap wut jĩ.

Jéih encannit panihnit ded pah ã jumap

35 Jéih encannijidih ã ba-caat doonádh Jesús ã joyóp jĩ. Pánih joinít, jéih encannijidih jwãáhnit, caandíh nin pah ã niij úúbh joyóp jĩ:

—¿Meém nihat cáacwã úud jeñédih jepahni niit? ã niijíp jĩ.

36 —¿Maá, déhena tigaá caán? Caandíh jéihna, wã jepahbipna caá, Jesúsdih ã niij jepahap jĩ.

37 —**Caandih ma enna caá.** Weém meemdih wéheni caanjéh tiguaá, Jesús ã niijíp jĩ.

38 —Maá, meemdih wã jepahna caá, ã niij jepahap jĩ. Páant niijnáneh, Jesús pebh bódicha caj yoh ñajnit, caandih ã weñep jĩ.

39 Páant ã weñechah ennit, Jesús cãacwãboodih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Ded pah túi chãjat, ded pah túi chãjcatdihbut cãacwã ã jéihyat pínah niijná, nin baácboó wã júúwáp jĩ.** Wã íp ded pah ã watatdih jéihcan, jéih encannit panihnit ã jumna caá. **Det páant ã jumatdih jéihnitdih wã íp ded pah ã jumatdih wã bohé bipna caá, jéih ennit panihnit ã jumat pínah niijná.** Obohjeéhtih, bita jéih encannit panihnit jumna yahna, ‘Jwiit túi jéihnit caá’, niij jenah joinít dih wã bohécan niit, páantjeh jéih encannit panihnit ã jumat pínah niijná, Jesús ã niijíp jĩ.

40 Páant ã niijíchah joinít, biquína caan pébh jumnit fariseowã caandih nin pah ã jwúub niij úubh joyóp jĩ:

—‘Jéih encannit panihnit’, niijná, ¿jwiitdih niij niit ma chãjap? Jesús dih ã niijíp jĩ.

41 —**Jéih encannit panihnit ñi jumatdih ñi jéihyechah, yeebdih peéh chãjat áta wihcan tagaá.** Obohjeéhtih, jéih encannit panihnit jumna yahna, ‘Diosdih jwí túi jéihna caá’, ñi niij jenah joyát

jíib, yeebdih peéh chãjat ã jumbipna caá, Jesús queétdih ã niijíp jĩ.

10

Ovejawãdih en daonít

1 Túttimah, biih naáwátjĩh, bohéat túut niijná, nin pah Jesús cãacwãdih ã niij naáwáp jĩ: **“Yoobópdih yeebdih wã naóhna caá. Ded ovejawãdih wáihyat júdu jēcdih waadcánjeh, jēc wihcapmant aáb púud deini, numní tiguaá ã jumap.**

2 **Obohjeéhtih, wáihyat júdu jēcdihjeh waadníboó áih ovejawãdih en daoní yoobát ã jumna caá.** 3 **Ovejawã mínah wáihyat júdadih ã jayúchah, caán jēcdih wapni caandih ã wát wãhbipna caá.** Páant ã wãtachah, queétdih en daoníboó íih wútna yoobó ã ezechah, áih wéheatdih áih ovejawã ípĩ beh joiná caá. Pánih beh joinít, queét ájeéh ípĩ pée bac bejna caá. 4 **Nihat áihwã ã bac beedéchah ennit, queétdih ã waóh bejna caá.** Pánihna, ã wéheatdih túi beh joiná, caandihjeh ã túi pée bejna caá. 5 **Obohjeéhtih, biih ã jéihca naáhdih ípĩ pée bejcan caá.** Bitá ã wéheatdih joiná, úumnit, ípĩ jwei béjna caá”, Jesús ã niijíp jĩ.

6 Jesús páant ã niijíchah yahna, queét ít beh joicáp jĩ.

Ovejawãdih en daonít naáwát dih Jesús ã beh joyáat

7 Páant ã beh joicátdih jéihnit, Jesús queétdih nin

pah ã jwúub niij naáwáp jĩ: “Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Ovejawādih wáihyat júdu jęc panihni tiguaá weém wã jumap. ⁸ Nihat wã jãtih júóhnit, nuumnít panihnit, cáacwādih ít yee bohénap jĩ. Queét í wéhenachah yuhna, cáacwã, ovejawã panihnit, queétdih ít joyáh bojop jĩ. ⁹ Weémboó wáihyat júdu jęc panihni caá. Weemdíh jepahnit jęcđih waadnít panihnit í jumna caá. Pánihna, queét iiguípna bejnit déejidih wã túi ubna caá. Ovejawã úumcanjeh, fih wáihyat júđumant jumnitji wáica naáhwã jeémédih bac bejnit, jwúub waadnít, ípĩ túi jumna caá. Pánihat pah, wíih cáacwãboó wãjeéh jumna, ípĩ úumcanjeh, wáica naáhwã panihnit, ded pah í náhatdih í bíbohna caá.

¹⁰ “Queét nuumnítboó ovejawã panihnit Dioíh cáacwādih mao yohodih í júóhna caá. Obohjeéhtih, búdí wéinit, yeó jáap jumat pah wãjeéh í túi jumat pínah niijná, weémboó queét ovejawã panihnitdih bididih wã júúwúp jĩ. ¹¹ Weémboó ovejawã panihnitdih túi en daoní wã jumna caá. Ded ovejawādih túi en daoní caandíh í mao yohat dée tobohat ã jumachah yahna, áih ovejawādih ápĩ en daó cádahcan caá. Pánihat dée

pah queét iiguípna bejnit déejidih wã túi ubat túut niijná, weémboó cáacwādih wã wun wãhbiipna caá. ¹² Obohjeéhtih, ã maáih ovejawādih en daoníboó yoobópdih ã túi en daocán caá. Áihwã nihcah, jió ovejawādih jeémédih ã júúwáchah enna, teo wãhniiboó ã en daonít ovejawādih ã yoh jwei béjna caá. ã yoh jwei béjat túttimah, jió ovejawādih ã tewečah enna, queét í jwei peét bejna caá. ¹³ Caán teo wãhniiboó ã jíb chãjatdihjeh ã bidna caá. ã maáih ovejawādih oican, queétdih ã túi en daocán caá.

¹⁴⁻¹⁵ “Weém ovejawādih túi en daoní panihni tiguaá wã jumap. Wã íip weemdíh ã túi jéihna caá. Weembút caandíh wã túi jéihna caá. Páant wã íipdih wã túi jéihyat pah, wíih ovejawã panihnit weemdíhbut í túi jéihna caá. Wã íip weemdíh ã jéihyat pah, weembút queétdih wã túi jéihna caá. Pánih jéihna, wã íipjeéh í túi jumat pínah niijná, queétdih wã wun wãhbiipna caá.* ¹⁶ Bíih wáihyat júdu díitboó jumnit ovejawã panihnitbut wíihwã í jumbipna caá. Pánih jumnit, wã naáwáchah, queétdih í joi póobipna caá. Pánih joinít, wíihwã bíicđih queétdih í jumbipna

* 10:14-15 Mt 11.27; Lc 10.22 * 10:16 Ef 2.11-22

caá.* Pánihna, weemjéh nihat wíihwādhíh wā túi en daobípnā caá.*

¹⁷ **“Wíihwā Diosjeéh ĩ jumāt pínah niijná, queétdih páant wā wān wāhat pínah, wā jwáub boo pud jūúwát pínahdihbut jéihnit, wā íp weemdíh ā oina caá.** ¹⁸ **Ded ā náahat pah weemdíh mao yohni pínah ā wihcan caá. Wā náahat pahjeh weemdíh ĩ mao yohbipna caá. Pánihna, wā náahat pahbut wā jwáub boo pud jūóhbipna caá. Páant wā íp weemdíh ā chājat túutap jī”,** Jesús ā niijíp jī.

¹⁹ Páant ā niijíchah joinít, queét jwī déewā bíic yoobó ĩt jenah joicáp jī.

²⁰ —Caán nemép jumni caá. Pánih jumna, ā túi jenah joicán caá. ¿Dépanih tīgáa caandíh jwī jwáub joíih, páant mǎntih? dawá ĩ míic niijíp jī.

²¹ Obohjeéhtih, bitaboó

—Nemép jumni nihna, páant āta niij naóhcan tagaá. Ded nemép jumni jéih encannijidihbut āta jéih enacan tagaá. Pánih chājna, nemép jumni nihcan caá, ĩ míic niijíp jī.

Judíowā ĩ maáta Jesúsdiĥ ĩ náahcat

²²⁻²³ Túttimah, mah noój láa, jwiít judíowā Jerusalén tútchidih bíih fiesta jwī jwáub chājap jī. Jon jātih Dioíh mǎudíh chāj péanit, Diosdih ĩ wēi wāhatjidih jwī náhníat yeó jáapna ā jumap jī. Caán

yeó jáapnadiĥ Dioíh mǎudíh wāáp lap nǎmpboó Salomón ā chājat túutni coahjidih Jesús ā en jibip jī. ²⁴ Caan cóahboó Jesús ā jumachah enna, jwī maáta caandíh ĩh pǎuda bojnít, nin pah ĩ niij wábh joyóp jī:

—Maatápdih jwiít dih ma túi naóhcan caá. Pánihna, bǎu jwiít dih yoobópdih ma naáwá. ¿Meém Dios ā wahni Cristo yoobát níit ma jumap? Jesúsdiĥ ĩ niijíp jī.

²⁵ —**Yeebdíh jātih wāát naáwáp jī. Páant wā naáwáchah yuhna, weemdíh ĩi joíihcan jī. Wā íp ded pah weemdíh ā wutuchah joinít, ā wēpatjīh wāpī chājna caá. Pánih chājna, weém Cristo yoobát wā jumāt diĥ júut tīgáa wā chājap.** ²⁶ **Páant wā júutuchah yuhna, bitaíh ovejawā panihnit jumna, weémboodíh ĩi joíihcan caá.**

²⁷ **Ovejawā queétdih en daonídih ĩ túi joyát pahjeh tih, wíihwā weemdíh ĩ túi joiná caá. Queétdih wā jéihyechah, weemdíh ĩ túi péena caá.** ²⁸ **Páantjeh Diosjeéh queétdih wā túi jumāt túutuchah, iiguípnā ĩ bejcan níit. Pánihna, queétdih wā túi en dawáchah, bitaboó weemdíh ĩ jéih dúuc wáican níit.** ²⁹ **Wā íp, wíih cáacwādhíh weemdíh wǎhni, nihatdih chah wēpni caá ā jumap. Pánih jumna, wíihwādhíh ā wapachah, bitaboó caandíhbut ĩ jéih**

* 10:16 Is 40.11; Ez 34; Lc 15.4-5; He 13.20

dáuc wáican niít. ³⁰ **Weém wā ípjĩh biíc pahjeh jwĩ jamna caá,** Jesús ã niijíp jĩ.

³¹ Páant ã niijíchah joinít, jwĩ maátaboó caandih yohat túut niijná, jee dáhnadih í ubap jĩ. ³² Páant í chājachah ennit, Jesús queédih nin pah ã niij wábh joyóp jĩ:

—**Wā íp ã wēpatjĩh dawá láa yeebdih wā chāj jútup yuh jĩ.** ¿Dedé wā chājatji jīb tiguaá weemdih jee dáhnajĩh ñi yohih? ã niijíp jĩ.

³³ —Dios ã wēpatjĩh ma chāj jútatji jīb nihcan caá. Obohjeéhtih, meém cāacjeh jamna yuhna, **‘Diosjeh tiguaá weém’**, ma niij yee naáwát jīb, meemdih jee dáhnajĩh jwĩ yoh mawíhna caá, queét í niij jepahap jĩ.*

³⁴ —**Obohjeéhtih, Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajj:** ‘Yeéb wā naáwát túutnit dih “weem pánihnit ñi jamna caá”, wā niijíp be’, Dios át niij daacát túutap tajj.* ³⁵ Páant ã niij daacátji yoobópdih ã jumatdih jwiit nihat jwĩ jéihna caá. ‘Yeeni caá’, caán tólihdih jwĩ jéih niijcán caá. Dios naáwát dih jéihnit dih ‘Dios panihnit ñi jamna caá’, ã niij naáwáchah, yoobópdih caá. ³⁶ Dios ã náahat pah weemdih nin baácboó ã wahap jĩ. Pánihna, ‘Weém Dios wáuh caá’, wā niijíchah joinít, ¿dépanih tiguaá weemdih

‘Jesús Diosdih yéj naóhna caá ã chājap’, ñipĩ niij? ³⁷ **Wā íp ã náahat pah wā chājcah bácah, wā bohéatdih ‘Yoobópdih tiguaá’, niijcát caá náahap.** ³⁸ **Obohjeéhtih, wā íp ã wēpatjĩh wā chāj jútuchah yuhna, ‘Caán Dios ã wahni Cristo caá’, ñi niij jenah joicán caá. Páant niij jenah joicán yuhna, wā chāj jútatdih ‘Yoobópdih Dios ã wēpatjĩh chājni caá’, niij jenah joyát caá náahap. Páant niij jenah joiná, weém wā íp biíc dih wā jumatdih ñi táí jéihbipna caá,** Jesús queédih ã niijíp jĩ.

³⁹ Páant ã niijíchah joí íjnit, queét chéneji í tewíhip yuh jĩ. Obohjeéhtih, í tewíhichah jéihnit, Jesús queédih ã jwei báb bejep jĩ.

⁴⁰ Pánih bac bejniji Juan cāacwādih ã daabánapi, Jordán maj conanaáboó jwiitdih ã namah cháuh bejep jĩ, páant muntih. Caanná juibínit, jwiitdih ã namah jamup jĩ.* ⁴¹ Dawá cāacwā caanná caandih enedih ípĩ juibínap jĩ. Nin pah queét mícjeh í niijíp jĩ:

—Juan Dios ã wēpatjĩh chāj jútcan yuhna, ded pah Jesús ã jumat pínahdih ã naáwáchah, yoobópdih tajjĩ, í míc niijíp jĩ.

⁴² Páant niij jenah joinítji dawá Jesús dih í jepahap jĩ.

11

Lázaro

* 10:33 Lv 24.16

* 10:34 Sal 82.6

* 10:40 Jn 1.28

1-2 Lázaro, María, Marta queét biíc peihcannit, Betania tátchidih moon tájĩ. Queét yaádh ĩ ʉud Lázaro biícidih ĩpĩ jumup jĩ.* Caánt María, Jesúh jítchanadih téi chej jumni macjĩh pʉohnit, miíh waó yoócjĩh jōp wionih pínah mit jumup tajĩ.* Biíc yeó jáap Lázaro búdí át wʉnup wʉt jĩ. 3 Á wʉnuchah, yad jeñéna yaádh Jesúsdih dooná ĩt wahap tajĩ.

—Ma oini búdí wʉnna beé ā chājap be, Maá, ĩt niij naáwát tútup tajĩ.

4 Pánihna, Lázaro ā wʉnat doonádih joinít, Jesús jwiít ā bohénitdih nin pah ā niij naáwáp jĩ:

—Lázaro wʉnna yʉhna, ā boobipna caá. Wʉnna, Dios ā wēpat júutat pínahjeh caá. Páant ā wēpatdih júutnit, ā wáuh wā jumatdih, wēpni wā jumatdihbut cáacwādh ā júutbipna caá, ā niijp jĩ.

5 Lázarodih, yad jeñéna yaádhidihbut Jesús búdí ā oyop jĩ. 6 Pánihna, Lázaro ā wʉnat doonádih joiná yʉhna, caán yuúpbít bóo tátchidih Jesús chéne yeó jáap jwiítidih ā numah jum jwʉhup jĩ. 7 Túttimah, Jesús jwiítidih nin pah ā niijp jĩ:

—Chóbe Judea baácboó, Lázarowā ĩ jumni tátchina, jwĩ jwáub bejjĩh, ā niijp jĩ.

8 —Bohéní, jwínah bóonajeh tibeé, jwĩ maáta meemdíh jee dáhnajĩh ĩ yoh mawíhip be. ¿Dépanihna buu ma jwáub

bejĩh, páant mʉntih? jwĩ niijp jĩ.

9 Páant jwĩ niijchah joinít, caandíh ĩ mao jwʉhcat pínahdih naóhna, biíh naáwátjĩh jwiítidih nin pah ā niij jéihya naáwáp jĩ:

—**Búdí ñi jenah joicá bojóo. Biíc yeó jáapdih doce horajeh caá ā baabáp. Páant ā baabáchah, jwĩ téi enna caá. Pánihna, yeó jáap jibna, jwĩ buugcán caá.** 10 **Chei jibna, baabcáh, jwĩpĩ buugná caá,** Jesús ā niijp jĩ.

Páant niijná, nin pah niijná át chājap jĩ: **“Buu wā íp ded pah ā chājat tútatdih wā chāj beedá jwʉhcan caá. Páant weemdíh ā chājat tútat judh jwʉhuchah, weemdíh ĩ jéih mao jwʉhcan caá”,** niijná át chājap jĩ.

11 Páant niij péanit, jwiítidih nin pah ā jwáub niijp jĩ, páant mʉntih:

—**Jwĩ chéen Lázaro, ũona caá an chājapna caá. Páant ā ũwuchah, weém caandíh wucudih wā juibíipna caá,** jwiítidih ā niijp jĩ.

12 —Caán láa bácah, Maá, ũona, ā táí boobipna caá, jwĩ niijp jĩ.

13 Páant jwĩ niij jenah joyóchah yʉhna, Jesús **“Ūona caá an chājapna caá”,** niijná **“Muujáh bejna beé”,** niijná át chājap jĩ. 14 Páant jwĩ niij jenah joyátidih jéihnit, Jesús jwiítidih nin pah yoobópdi h ā niijp jĩ:

—**Lázaro jáantjeh ã wunap be.** ¹⁵ **Wã wihcah, caán ã wunuchah, wã wëina caá. Buu bejnit, ded pah wã chãjat pínahdih enna, weemdíh chah ñi túi jenah joibíjna caá. Pánihna, chóbe tí bácah, caandíh ñ yohopjina enedih jwí bejjíh,** ã niijíp jĩ.

¹⁶ Páant ã niijíchah joinít, Tomás, waláhni jwí niijní, nin pah jwiít dih ã niijíp jĩ:

—Chóbe jwiítbut ãjeéh jwí en péejíh. Caandíh maona, jwiít dihbut ñ mawa naáh, ã niijíp jĩ. Páant ã niijíchah joinít, biíc dih jwí bejep jĩ.

Jesús cãacwãdih jwúub booani ã jumat

¹⁷ Jwiít Jesúsjeéh Betania tútchina jwí juibíát pínah jãtih, Lázaroíh bácahjidih jeé íitboó ítát yohop tají. Biícjĩh bóo téihya yeó jáap jãtih átát wunap tají. ¹⁸ Betania tútchi Jerusalén tútchi pebhjeh, biíc hora tacdih bejat ã jumap jĩ. ¹⁹ Páant pebhjeh ã jumuchah, dawá jwí déewã Maríá, Marta ñ úuddih ñ jgahat yayaát túut niijná, ñ pebhna ít juibínap tají. ²⁰ Jwí juibíát doonádih joinít, muumánt bac jũóhni, Marta Jesúsdi h jwáádih mi juyáp jĩ. Obohjeéhtih, yad jupm muú díitboó mit jum jwuhup tají.

²¹ Pánihna, Jesúsdi h jwááhni, Marta nin pah caandíh mi niijíp jĩ:

—Maá, ninboó meém ma jumuchah, wã úud áta wuncan tagaá. ²² Obohjeéhtih,

ded pah ma úúbáchah, Dios ã jepahat pínahdih weém wã jéihna caá, mi niijíp jĩ.

²³ —**Ma úud ã boo pud jũóhbipna caá,** Jesús ã niijíp jĩ.

²⁴ —Páant tih, Maá, caán péeni yeó jáap, nihat cãacwã ñ boo pud jũóhni yeó jáap dih,* wã úudbut ã jwúub boo pud jwúwát pínahdih wã jéihna caá, mi niijíp jĩ.

²⁵ —**Weemjéh wunnidih wã jéih jwúub booana caá. Ded weemdíh jepahni wunna yuhna, ã jwúub boo pud jũóhbipna caá.** ²⁶ **Ded báadhni but weemdíh jepahni, iiguíjna ã bejcan níit. ¿Caandíh ma jenah joí níit?** Martadi h Jesús ã niijíp jĩ.*

²⁷ —Maá, meém Cristo Dios wúuh ma jumatdih wã túi jéihna caá. Nin baácboó meemdíh ã wahatjidi hbut wã jéihna caá, Marta mi niij jepahap jĩ.

Jesús ã jwúwát

²⁸ Páant Marta caandíh niij péanit, Maríadi h naáwádih mi jwúub bejep jĩ. Pánih jwúub bejnit, mi jwandih mit juibí jéyé naáwáp wat jĩ.

—Bohéni át jui tábeé. **‘Mi júúwú naáh’**, meemdíh ã niijná beé, mit niijíp wat jĩ.

²⁹ Páant mi niijíchah joinít, Maríá waícanjeh Jesúsdi h jwáádih mit bac jwúwáp tají. ³⁰ Marta mi jwúub bejat túttimah, tútchiboó waadcán, caanjíhjih jwí páñap jĩ. ³¹ Jwí déewã, Maríajeéh jumnit,

* 11:24 Dn 12.2 * 11:26 Ro 6.4-5; Col 2.12; 3.1

wēpép mi bac bejatdih ennit, “Mi úuddih yohopjiboó juñúdh bejna caá mi chãjap”, ït niij jenah joyóp tajĩ. Páant niij jenah joinít, caántdih ït péé jũúwáp tajĩ.

32 Jwĩ pebhna juinít, Jesúsdi enna, ã pebh María baácboó mi páah yoh ñajap jĩ. Páni pãah yoh ñajnit, caandih nin pah mi niijíp jĩ:

—Maá, ninboó meém ma jumuchah, wã úud ãta wuncan tagaá, mi niij jũ naáwáp jĩ.

33 Páant mi jũ naáwáchah ennit, mijeéh péenit jwĩ déewã ï juñátdihbut ennit, Jesús búdí ã jĩgahap jĩ. 34 Páni jĩgahnit, Jesús queétdih nin pah ã niij úubh joyóp jĩ:

—¿Dee tíbeé caandih ñi yoh? ã niijíp jĩ.

—Maá, caandih jwĩ yohopjiboó ma en jũúwá, ï niij jepahap jĩ.

35 Páni jĩgahnit, Jesúsbut ã juñáp jĩ. 36 Páant Jesús ã juñúchah ennit, mijeéh péenit jwĩ déewã nin pah queétjeh ï míc niijíp jĩ:

—Jesús Lázarodih búdí ãt oi tagaá, ï míc niijíp jĩ.

37 Obohjeéhtih, bita caanjĩh jumnit nin pah queétjeh ï míc niijíp jĩ:

—¿Dépanih tigaá jéih encanidih ã jéih booana yahna, Lázaroji ã wunat pínah jãtih, caandih ãt jéih booaji caá? ï niijíp jĩ.

Lázaro ï yohnijidih Jesús ã booaat

38 Páant ï niij míc wéheat pónih, Jesús búdí ã jwúub

jĩgahachah, Lázarodih ï yohopjiboó jwiútdih ï numah juibínap jĩ. Caán ítdih búdí jee dájhĩ ït nemep tajĩ. 39 Páant ï nematjidih ennit, Jesús queétdih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Can jeé júddih ñi pátú dodhdoó**, ã niijíp jĩ.

—Maá, biícjĩh bóo téihya yeó jáap jãtih ã wunuchah, jwĩ yohop be. Páni enna, buú ãih bácah an wĩjna nacaá buca, Marta mi niijíp jĩ.

40 —**Wã naáwátjidih ma túi náhninaá. Dios ã wēpatdih ma enat pínahdih meemdih wãat naóhna beé**, caántdih ã niijíp jĩ.

41 Páant caántdih ã niij péanachah, queét jeé júddih ï pátú dodhdop jĩ. ï pátú dodh péanachah, Jesús jeáboó chéi ennit, Diosdih nin pah ã niij úubáp jĩ:

—**Weemdih ma joyátji túina caá, Paá. 42 Wã úubát pah ma joyátdih wã jéihna caá. Páni enna, weemdih ma wahatjidih nit jumnit ï jéihyat pínah niijná, buú meemdih páant wã niij úubhna caá**, Jesús ã niijíp jĩ.

43 Páant niij úubh péanit, Jesús nin pah ã niij wēp ejep jĩ:

—**¡Lázaro, ma bac jũúwá!** ã niijíp jĩ.

44 Jesús páant ã niij ejechah-jeh, Lázaro ï yohniji yahna, jeé ítmant ã bac jũúwáp jĩ. Páni bac júóhna, ãih bácah, ãih wao dáhdihbut yégueh chóo tōpjĩh ï pinatji pahjeh ã duo bác jũúwáp jĩ.

Páant ã bac jũúwúchah, Jesús queétdih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Caandíh ñi pinatji yégueh chóo tōpnadih ñi wataá,** ã niijíp jĩ. Páant ã niijíchah joinít, ì pinatji tōpnadih Lázardih ì watap jĩ.

Jesúsdi h ì tewat pínahdih ì míc wéheat

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Páant Lázardih ã boanachah ennit, María pebh joinítji dawá jwĩ déewã, Jesúsdi h ì jepahap jĩ.

⁴⁶ Obohjeéhtih, biquína jepahcannitboó fariseowã pebhna juibínit, ded pah Jesús ã chãjatjidih ìt naáwáp wut jĩ. ⁴⁷⁻⁴⁸ Pánihna, sacerdotewã ì maáta, fariseowã, bita jwĩ maáta biíc di h míc wáacnit, queéjtjeh nin pah ìt niij míc wéhenap wut jĩ:

—Jesús dawá láa Dios ã wēpatjĩh ã chãj júutna caá. Pánihna, ‘Páant ma chãjca bo-joó’, jwĩ niijcáh, nihát cãacwã ãjeéh ì bejbipna caá. Páant dawá biíc di h ì jumuchah ennit, Jesúsdi h maáh ì waadaát pínahdih jenah joinít, Romadi h moón ì maáta ‘Jwiít di h yohna caá ì chãjap’, niijnít, jwiít judíowãboodíh ì peéh chãjbipna caá. Pánih peéh chãjnit, Dioíh mūdíh ì yohat pínah niijná, ìih soldad-owãdih ì wahbipna caá. Jwíih baácdihbut ì dũuc wáibipna caá. Pánihna, ¿buu ded pah tigaá jwĩ chãjbi? ìt míc niijíp wut jĩ.

⁴⁹ Páant ì niijíchah yuhna, biíc ìjeéh jumni, caán jópchidih

sacerdotewã ì maáh yoobát Caifás wūt jumni, queétdih nin pah ãt niij naáwáp wut jĩ:

—Wã déewãá, weemdíh ñi joi jwáhũú. Páant niij míc wéhena, yeéb ñi tái jéihcan caá. ⁵⁰ Nihat jwiít judíowã jwĩ tái jumat pínahdih biíc cãac ã wun wũhuchah, ã táibipna caá. ã wun wũhchah, jwiít nihát di h Romadi h moón ì maáta ì yoh beedábipna caá. Caandíh yeéb ñi tái beh joi jwáhcan caá, Caifás ãt niijíp wut jĩ.

⁵¹ Páant niij naóhna, ã jenah joyátjeh niijná ãt chãjcap wut jĩ. Sacerdotewã ì maáh yoobát ã jumuchah, jwĩ déewã ì tái jumat pínah niijná, Jesús ã wun wũhat pínahdih Diosboó Caifásdi h ãt naáwát túutap wut jĩ. ⁵² Obohjeéhtih, pánih wunna, jwiít judíowãdihjeh pohba ãt wun wũhcap tajĩ. Nihat baácdih moón Dios ã weh pínah biíc weh pah jwĩ jumat pínah niijná, jwĩ yéejat jíib Jesús ãt wun wũhap tajĩ. ⁵³ Páant Caifás ã ni-ijíchah joinít, caán yeó jáapjeh “¿Jesúsdi h ded pah tigaá jwĩ mao yohbi?” queét ìt niij míc wéhe jwíhip tajĩ.

⁵⁴ Pánihna, caandíh ì mao yohíhat di h jéihnit, Jesús dah-wani tãtchinadi h jibidih ã bejĩhcap jĩ. Tútchi wihcapboó bejnit, caán pebhbit Efraín wūt jumni bainí tãtchibitna jwiít di h ã numah juibínap jĩ. Pánih juibínit, caanjĩh jwĩ jum jwũhap jĩ.

⁵⁵ Caán láa jwiít judíowã jwĩpĩ wēini Pascua yeó jáapna pínah bahni jeh ã judhdap jĩ.

Moisés ã naóh yapaatji pah, Diosdih jwĩ weñat pínah jãtjih táí míic ámohat ãpĩ náahap jĩ, Dios ã enechah, yéejat wihcannit jwĩ jummat pínah ni-ijná. Pánihna, caandíh chãjat túut niijná, dawá jwĩ déewã nihat tútchinadih moón Jerusalén tútchina ãt aab béjep tajĩ. ⁵⁶ Caán tútchina juibínit, queét Jesúsdi h bidna ãt chãjap ta yuh jĩ. Pánih bidna, Dioih muedíh jumnit, queétjeh nin pah ãt niij míic wéhenap wut jĩ:

—¿Pascua yeó jáapnadih Jesús enedih ã jũohca naniit? ñi jenah joyóchah, ãt niijíp wut jĩ.

⁵⁷ Sacerdotewã ã maáta, fariseowãbut jãtjih nin pah cáacwãdih ãtát niij wutwup wut jĩ: “Jesús dedboó ã jummat doonádh joinít, jwiít dih ñi naáwã”, ãtát niijíp wut jĩ. Caandíh tewat túut niijná, páant ãt niijíp wut jĩ.

12

Jesúth jítchanadih María miíh chej jumniijih mi puhwat (Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Pascua yeó jáapna pínah seis yeó jáap ã jedhduchah, Efraín tútchimant Betania tútchina Jesús jwiít dih ã numah jwãub juibínap jĩ. Caanná juibínit, Lázaro wanniji, Jesús ã booaniíh muená jwĩ juibínap jĩ. ² Páant jwĩ juibínachah, jwĩ jeémát pínadh ã chãj wuhup jĩ. Pánihna, Lázaro, Jesús, jwiít biíc dih jeémát cáagat naadíh

jwĩ laj pãuda bojop jĩ. Páant jwĩ laj pãuda bojochah, Marta jwiít dih jeémát mi cáagap jĩ. ³ Maríaboó nardo wut jumni chej jumni quiít dih, biíc kilo tac yoób ab jũohnit, Jesúh jítchanadih mi puhwup jĩ. Pũohnit, miíh waó yoócjĩh mi jõp wiwip jĩ.* Páant mi puhwat túttimah, caán nihat mää ã táí chej jum chéyah bejep jĩ. ⁴ Páant mi chãjachah ennit, jwiít biíc dih jumni Judas Iscariote wut jumni boó, Jesúsdi h eníhcannit dih dwo wáini pínah, nin pah ã niijíp jĩ:

⁵ —¿Dépanih tigaá nint caan mácdih mi bíbohna yuhna, mit júb chãj wuhcan? Caandíh júb chãjna nihna, biíc jópchi tewat pah bóo mita júb teo tagaá. Pánihna, caán dinerojĩh moh yéejnit dih jwĩta jéih teo wáac tagaá, ã niijíp jĩ.

⁶ Obohjeéhtih, Judas-boó moh yéejnit dih teo wáaquíhcan, caanjéh dinerodih náahna, nih yána, páant ãt niijíp jĩ. Caán jwĩh dinerodih en daoní jumna yuhna, biquí láana ãpĩ numup tajĩ.

⁷ Páant ã niijíchah joinít, Jesús nin pah ã niijíp jĩ:

—Caánt dih páant ma niijcá bojó. Mi ámohniji chej jumniijih wíh bácahdih ã yohat pínah jãtjih ñãñat dée pah weemdíh páant mi puohna caá. ⁸ Moh yéejnit boó páantjeh ñijeéh ã jumbipna caá. Páant ã jumachah, débóli h wãhíhna, queétdih ñi jéih wãhna

* 12:3 Lc 7.37-38 * 12:8 Dt 15.11

caá.* Obohjeéhtih, weéamboó ñijeéh maatápdiw wã jumcan niít, ã niijíp jĩ.

Sacerdotewã ã maáta Lázardihbut ã mao yohíhat

9 Jesús biíc diw Betania tãtchiboó jwĩ jumuchah, dawá jwĩ déewã caandih enedih ãt jãúwáp tajĩ. Obohjeéhtih, caandihjeh pohba nihcan, ã booniji Lázardihbut enedih jãóhna ãt chãjap tajĩ.

10 Pãant enedih ã jãibínachah jéihnit, sacerdotewã ã maáta Lázardihbut ãt mao yohíhip jĩ.

11 Lázaro wãnnijidih ã booaat doonádih joinít, dawá jwĩ déewã Jesús diw ãt jepahap tajĩ. Pãnih jepahnit, sacerdotewã ã bohéatboodih ãt cádahap tajĩ. Pãant ã cádahachah ennit, sacerdotewã ã maátaboó ãj yapnit, Lázardihbut ãt mao yohíhip ta yuh jĩ.

Jesús wã Jerusalénna ã waadát

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.26-40)

12 Jwĩ jãibíni daanimant bóo yeó jáap diw dawá cáacwã Jerusalén tãtchina jãibínitji jwĩ jãibíat pínah doonádih ãtãt joyóp tajĩ. 13 Pãnih joinítji tãam núonadiw bóodnit, Jesús diw ãt jwãáh dei jãúwáp jĩ. Pãnih jwãáh dei jãóhnit, nin pah ã niij wẽi ñaacáp jĩ:

—¡Dios diw jwĩ wẽi naóh jĩh! ¡Hosana, nin Dios ã wahni jwiít judíowã diw teo wáacni pínah ã túi jumã naáh! ¡Nin jwĩ Maáh yoobát tigaá! queét ã niij wẽi ñaacáp jĩ.*

14 Burrodih bid joinít, Jesús caanjih ã chãudap jĩ. Pãnih chãudna, Dios naáwãt diw naóh yapaniji ã daacátji pahjeh ã yapap jĩ.

15 “Jerusalén tãtchidih moón, ñi úmca bojoó. Eneé, ñi Maáh burro wãúhjih chãudnit, ã jãóhna caá”, ãt niij daacáp tajĩ. (*Zac 9.9*)

16 Obohjeéhtih, ‘Caán ã daacátji Jesús diw niijná caá ãt chãjap’, jwiít ã bohénit jwĩ niij jéih jwãhcap jĩ. Pãnih jéihcan yuhna, jeáboó Jesús ã púh laab béjat tãttimah, ã daacátjidih náhninit, jwĩ beh joyóp jĩ. Pãnih beh joinít, “Dios naáwãt diw ã daacátji biíc yoobó Jesús diw ã yapap jĩ”, niij jenah joinít, jwĩ yoob jéihyep jĩ.

17 Jesús ã ezechah, Lázaro ih báca diw ã yohatji ítmant báadhni ã bac jãúwúchah ennitjiboó bitadiw ãt naáwáp tajĩ. 18 Caán doonádih joinítji dawá cáacwã Jesús diw ã jwãáh jãúwáp jĩ. 19 Pãant dawá ã bezechah ennit, fariseowã queétjeh nin pah ãt míc niijíp wut jĩ:

—¡Eneé bũca! Nihat Jesús ih wã mícjeh bũ jumna caá ã chãjap. Queét diw jwĩ naáwáchah yuhna, ã joicán caá. Pãnihna, ded pah queét diw jwĩ jéih chãwácan caá, ãt míc niijíp wut jĩ.

Biquína griegowã Jesús diw ã bidat

20 Fiesta yeó jáapnadiw Dios diw weñedih jãóhnitjééh,

biquína griegowãbut ït jayáp tajĩ. ²¹ Pánih jainít, jwĩjeéh jumni Felipe pebhna queét ït jayáp tajĩ. Felipeboó Galilea baácdih jumni Betsaida wãt jumni tátchidih bóo ã jumap jĩ. Caan pébh jainít, nin pah caandih ït niijíp wãt jĩ:

—Jwiít Jesúsdih jwĩ eníhna caá, ït niijíp wãt jĩ.

²² Páant ï niijíchah joinít, Felipe Andrésdih naáwãdih ãt bejep wãt jĩ. Queét chénat pah Jesúsdih naáwãdih ï jayáp jĩ. ²³ Páant ï naáwãchah joinít, Jesús queétdih nin pah ã niij naáwãp jĩ:

—**Weém nihat cáacwã úud jeñé wã wunat pínah, wã boo pud júúwát pínah, jeáboó wã jwúub bejat pínahbut bahnijeh ã jãdhna caá.** ²⁴ Nin naáwãtjĩh yeebdih wã bohébiþna caá. Pácahi tíbdih jwĩ momat táttimah, ãih japih bóo chóo ã moopáh bejna caá. Páant ã moopóchah, ãih diítmant bóo tíb ãpĩ chíih jũóhna caá. Pánih chíih, behna, dawá ã quehna caá. **Obohjeéhtih, caán tíb moópcan, ãta chíihcan tagaá. Chíihcan, caanjéh ãta jum tagaá. Pánihat pah, weémboó wãna, wã boo pud júúwát táttimah, dawá cáacwãdih Diosjeéh wã táí jumat táutþipna caá. Obohjeéhtih, wuncan, weemjéh wãta jum tagaá.***

²⁵ **Det ï weñat pínahdihjeh jenah joiná, Dios ã weñat**

pínahboodih chãjĩhcan, iiguþpna ï bejbipna caá. Obohjeéhtih, det ï weñat pínahdih joyáh bojnit, Diosdih táí jepahna, páantjeh ãjeéh ï táí jumbipna caá.*

²⁶ **Det weemdih teo wũhnit jumihna, wã naáwãdih táí joyát caá náahap. Pánih chãjna, queéþbut wãjeéh ï jumbipna caá. Pánihna, queét weemdih teo wũhnitdih búdí oina, wã ípbut ãjeéh ã táí jumat táutþipna caá, Jesús ã niijíp jĩ.**

Jesús ã wunat pínahdih ã naáwát

²⁷ **“Buu búdí wã jĩgahna caá. ¿Wã ípdih ded pah tiguaá wã niijbí? ‘Paá, weemdih yeejép ã yapca bojo naáh’, ¿wãta niij tániít? Caandih páant wã niij uábhcan caá. Yeejép yapnit, wunat táut niijná, nin baácboó wã júúwáp jĩ. Pánihna, buu weemdih chah yeejép bawat ã jumbipna caá.** ²⁸ **Paá, buu ded pah wẽþni ma jumatdih cáacwãdih ma jéihyanaá”, Diosdih ã niijíp jĩ.**

Páant ã niijíchahjeh, jeámant Dios nin pah ãí niijíp jĩ:

—Wã wẽþatdih queétdih wãát júutap be. Pánihna, wã jwúub júutþipna caá, páant mantih, ã niijíp jĩ.

²⁹ Páant ã niijíchah joiná, dawá caanjĩh joi ñũhñit, ï joi wáhi bejep jĩ. Pánih joi wáhi bejnit, nin pah ï niijíp jĩ:

* **12:24** Mt 10.38; 16.24; Mr 8.34; Lc 9.23 9.24; 17.33

* **12:25** Mt 10.39; 16.25; Mr 8.35; Lc

—Énoh niít páant yáani, biquína ĩ niijíp jĩ.

—Ángel Jesúsdih naóhna caá ã chãjap, bita ĩ niijíp jĩ.

³⁰ Queét páant ĩ niijíchah joinít, Jesúsboó nin pah ã niijíp jĩ:

—**Jeámant wéheni wĩih pínah nihcan, weém Dios ã wahni wã jummatdih yeéb ñi jéihyat pínah niijná, páant áí niijíp be.** ³¹ **Buu nin baácđih moón yeejépwã ĩ yéj chãjat jíib wã íp queéđđih ã peéh chãjbipna caá. Queéđđih wutni nemépwã ĩ maáhđihbut ã yohbipna caá.** ³² **Weemđih cruzboó péoh dodhñit ĩ mawachah, dawá cãacwã wĩihwã pínah wã chãjbipna caá,** Jesús ã niijíp jĩ.

³³ Páant niijná, ded pah ã wunat pínahđih Jesús cãacwãđih naóhna át chãjap tajĩ. ³⁴ Páant ã niijíchah joinít, cãacwãboó caandíh nin pah ĩ niij wúbh joyóp jĩ:

—Dios naáwátđih daácnitji nin pah ĩt niij daacáp tajĩ: ‘Dios ã wahni Cristo páantjeh ã jumtipna caá’, ĩt niij daacáp tajĩ.* ¿Páant ĩ niij daacáchah, meém nihat cãacwã úud jeñé, Dios ã wahnidih dépanihna pohba cruzboó ĩ péoh dodh mao yohcan niít? ¿Meém Dios ã wahni nihcan niít? ĩ niijíp jĩ.

³⁵ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesús queéđđih nin pah ã niij jepahap jĩ:

—**Weémboó baabát panihni ded pah wã íp ã jummatdih yeebđih wã**

jéihyana caá. Obohjeéhtih, maátcanbitjeh ñijeéh wã jumtipna caá. Pánihna, táu jummat túut niijná, yeebđih wã bohéátđidih ñi quíib buacđá bojoó. Ded dupánapboó jib bejni dedboó ã bejat pínahđih ã en juicán caá. ³⁶ **Pánihna, weém baabát panihni wã jumachah, buu wã bejat pínah jãtđih weemđih ñi jepahaá. Pánih jepahna, baabátboó jumnit panihnit wĩihwã ñi jumtipna caá,** ã niijíp jĩ.

Páant niij naóh péanit, jwiítđih ã numah bac bejep jĩ. Pánih bac bejnit, queéđđih ã jwei béjep jĩ.

Judíowã Jesúsdih ĩ náahcat

³⁷ Dawá láa Dios ã wēpatjĩh Jesús queéđđih ã chãj jútuchah yuhna, dawá jwĩ déewã caandíh ĩ joíhcap jĩ. ³⁸ Dios naáwátđih naóh yapani Isaías ã naáwátji pahjeh queét ĩ chãjap jĩ. Nin pah át niij daacáp tajĩ:

“Maá, ma naáwátđih wã bohénachah yuhna, cãacwã ĩ joíhcan caá. Ma wēpatjĩh queéđđih wã chãj jútuchah yuhna, ‘Caán naáwát yoobópdih nihcan caá’, ĩ niij jenah joiná caá”, Isaías át niij daacáp tajĩ. (Is 53.1)

³⁹ Páant ĩ joíhcat ennit, Dios queéđđih ã jéihyat túutcan caá. Caandíhbut Isaías nin pah át niij daacáp tajĩ:

* 12:34 Sal 110.4; Is 9.7; Ez 37.25; Dn 7.14

40 “Jéih encannit panihnit Dios queédih át chājap wut jī. Pánih chājnit, ā naáwátdih queédih át jéihyat tútcap wut jī. Pánihna, ā wēp chāj júutatdih enna yuhna, ī beh encan caá. Ā bohéatdih joiná yuhna, ī beh joicán caá. Ā bohéatdih jéihna nihna, ī yéj chājatdih ĩta cádahji tagaá. Páant ĩ cádahachah, queédih Dios āta túi ubji tagaá”, Isaías át niij daacáp tajī. (Is 6.10)

41 Páant niij daácna, Isaías Cristo ā wēpat, búdí ā yeh iigátidihbut enniji jumna, ded pah Cristo ā yapat pínahdih naóh daácna át chājap wut jī.

42 Obohjeéhtih, dawá cāacwā, biquína jwī maátabut “Caán Dios ā wahní Cristo yoobát caá”, Jesúsdiht ĩt niij jenah joyóp tajī. Páant niij jenah joiná yuhna, queét fariseowādih úumna, bita “Jesúsjeéh wā waadáp be”, ĩt niij naáwíhcap wut jī. Páant ĩ naáwáchah nihna, jwī míc wáacat munná fariseowāboó queédih ĩta waadát tútjican tagaá. 43 Queédih Dios ā wēi naáwátdih náahna yuhna, cāacwāboó ĩ weñatdih chah ĩt bidip wut jī. Pánihna, queét “Weém Jesúsíh caá”, bitadih ĩt niij naáwíhcap wut jī.

Jesús ā naáwátdih ĩ joíhcat jīb peéh chājat ā jummat

44 Túttimah, Jesús cāacwādih nin pah tubit ā niij ñaac naáwáp jī: **“Ded weemdíh**

jepahni weemdíhkeh pohba jepahna ā chājcan caá. Weemdíh wahnidihbut ā jepahna caá. 45 **Ded weemdíh enni weemdíh wahnidihbut ā enna caá.** 46 **Ded dupánapboó jumniiji, weemdíh jepahna, baabát panhipboó ā jwáub jummat pínah niijná, weém baabát panihni nin baácboó wā jūúwáp jī.** 47 **Obohjeéhtih, ded wā naáwátdih joiná yuhna, ā jepahcah, weémboó wā peéh chājcan niit. Nin baácdiht moón weemdíh jepahcannitdih peéh chājadih jūóhna wā chājcan jīi. Obohjeéhtih, iiguípna bejnit déedih túi ubat tút niijná, wā jūúwáp jī.** 48 **Ded weemdíh náahcanni, wā naáwátdihbut joíhcanidih peéh chājat ā jumbipna caá. Wā naáwátdih ĩ joíhcatji jīb péeni yeó jáapdih wā ípboó queédih ā peéh chājbipna caá.** 49 **Weém wā jenah joyátjeh yeebdíh naóhna wā chājcan caá. Wā íp weemdíh wahniboó ded pah wā naáwát pínahdih ā naáwát túutna caá. Pánihna, wā naáwátboó ā naáwátjeh tigaá.** 50 **Ded ā naáwátdih joí waadána, wā ípjeéh páantjeh ā túi jumbipna caá. Pánihna, wā íp ā naáwát túutatdihkeh tigaá, yeebdíh wā naáwáp”, Jesús queédih ā niijip jī.**

13

Jesús ā bohénitíh jítchanadiht ā chocat

1 Pascua yeó jáapna pínah jãtíhbit, Jesús nin baácdih cádahnit, ã íp pebhboó ã bejat pínah bahni ã jũdhdadidh átát jéihyep tají. Æihwã nin baácdih moondíh búdí oina, queétdih ã oi cádahcap jí. Pánihna, ã oyatdih júutna, ãihwãdih ã wãn wũhup jí.

2 Caan chéi Jesús jwiútdih ã numah jeéméchah, Jesúsdi eníhcannitdih ã naáwát pínah niijná, Judas, Simón Iscariote wũúhdih nemépboó át waád dée tají. 3 Dios pebhmant ã júúwátjidih, ã jwúub púuh laab béjat pínahdihbut Jesús átát jéihyep tají. Æ íp caandíh chah maáh ã waadaát pínahdihbut átát jéihyep tají. 4 Pánih jéihna, jwíjeéh jeémp lajniji ñah ñahnit, ãih yégueh jih bóo chóodih too dugnit, jõp wiwat pínah yégueh chóojíh cháhilit yoób ã chéwep jí. 5 Chéo péanit, pamapdih mah puoh yacnit, jwíih jítchanadih ã choc jwíhip jí. Pánih chocnit, ã chéo búudhni chóojíh jwíih jítchanadih ã jõp wiwip jí.

6 Pánihna, biquínadih choc péa bejnit, Simón Pedro pebhna ã juibínap jí. Æih jítchanadih chocat túut ã chãjachahjeh, Pedroboó caandíh nin pah ã niijíp jí:

—¿Maá, wíih jítchanadih chocodih júoh níit ma chãjap? ã niijíp jí.

7 —**Weém butéh yeebdíh ded pah wã chocatdih ma jéih jwuhcan yuhna, túttimah ma jéihbipna caá,** Jesús caandíh ã niijíp jí.

8 —Obohjeéhtih, wíih jítchanadih meemdíh wã chocat túutcan caá, Pedro ã niijíp jí.

—**Meemdíh wã choccah, wíih ma nihcan níit,** Jesús caandíh ã niijíp jí.

9 —Pánihna, Maá, wíih jítchanadihjih nihcan, wíih téihyanadih, wíih wao dáhdihbut ma chocoó bácah, Pedro ã niijíp jí.

10 —**Ded jéehna, nihat ãih bácahdih ã táí chocna caá. Caandíh chéne jwúub chocat ã náahcan caá. Æih jítchanadihjih chocat caá náahap. Pánihna, yeebboó jéehnit panihnit ñi jumuchah yuhna, biíc ñijeéh jumni jéhcanni panihni ã yéjatdih cádahcanni ã jumna caá,** Jesús Pedrodih ã niijíp jí.

11 Páant niijná, Jesús caandíh eníhcannitdih duó wáini pínahdih jéihnit, jwiútdih páant át niijíp tají.

12 Jwíih jítchanadih choc péanit, ãih yégueh chóodih jwúub duonít, ã lajapjina ã jwúub júí lajap jí, páant mantíh. Pánih jwúub júí lajnit, nin pah jwiútdih ã niij naáwáp jí:

—¿**Butéh yeebdíh wã chocatjidih ñi jéih níit?**

13 **Yeéb weemdíh ‘Bohéní’, niijná, ‘Maá’, niijná, yoobópdih niij tígaa ñi chãjap. Weém yeebdíh bohéni, ñi Maáh yoobát tígaa.** 14 **Páant yeebdíh bohéni, ñi Maáh jumna yuhna, teo wũhni ipí chãjat pah ñíih jítchanadih wã**

chocna beé. Páant wã chãjachah ennitji jumna, yeebbút ñih jítchanadih míc chocat caá náahap.

¹⁵ Ded pah ñijeéh jumnitdih ñi teo wáacat pínahdih butéh wã júutap be. Pánihna, yeebdíh ded pah wã chãjatji pah yeebbút biíc yoobó ñi chãjaá.*

¹⁶ Yoobópdihi yeebdíh wã naóhna caá. Ded teo wãhniboó ã maáh chah nihcan caá. Ded ã wahniboó caandíh wahní chah nihcan caá.* Obohjeéhtih, yeéb chah jumna yuhna, yeebdíh teo wãhni pah ñih jítchanadih yeebdíh wã choc wúhap be. Pánihna, wã chãjatjidih ennitji biíc yoobó ñi chãjaá. ¹⁷ Páant wã watatdih jéihnit, chãjna, búdí ñi wéibipna caá.

¹⁸ “Obohjeéhtih, yeéb nihatdih páant wã niijcán caá. Det wã ñionitdih wã túi jéihna caá. Dios naáwátidih naóh yapanit ñi daacátji biíc yoobó ã yapbipna caá. ‘Wãjeéh jeémpnijeh tigaá weemdíh yeejép ã chãjbipna caá’, ñt niij daacáp tají.* ¹⁹ Páant ã chãjat pínah jãtih yeebdíh naóhna caá wã chãjap, páant ã yapat túttimah, ‘Caán Jesús, Dios ã wahní Cristo ta tigaá’, ñi niij jéihyat pínah niijná.

²⁰ Nindihbut yoobópdihi yeebdíh wã naóhna caá. Wã wahnidih ded túi wéi jwãáhni, weemdíhbut ã túi wéi jwãáhna caá. Pánih

weemdíh wéi jwãáhni, weemdíh wahníjidihbut ã wéi jwãáhna caá”, Jesús jwiítidih ã niijíp jí.*

Judas ã duó wáyat pínahdih Jesús ã naáwát

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Páant niij péanit, Jesús búdí ã jígahap jí. Pánih jígahnit, jwiítidih nin pah ã niijíp jí:

—Yoobópdihi yeebdíh wã naóhna caá. Biíc ñi cátihi jumni weemdíh eníhcannitdih ã duó wáibipna caá, ã niijíp jí.

²² Páant ã niijíchah joinít, caandíh júutni pínahdih jéihcan, jwiítjeh jwí míc en jáhanap jí. ²³ Weém, Jesús búdí ã oiniboó caandíh wã dodh jáah lajap jí. ²⁴ Pánihna, Simón Pedro weemdíh áih téihyáñh jenah júutnit, nin pah ã niijíp jí:

—Caandíh ma wábh joí eneé dedna tigaá caandíh duó wáini pínah, weemdíh ã niijíp jí.

²⁵ Páant ã niijíchah joinít, weémboó Jesúsdihi jwáub dodh jáah lajnit, caandíh nin pah wã niij wábh joyóp jí:

—¿Maá, deddih niij tigaá ma chãj? wã niijíp jí.

²⁶ —Nin pandíh dajnit wã neéh wãhni pínah weemdíh eníhcannitdih ã duó wáibipna caá, weemdíh Jesús ã niij jepahap jí.

Páant niij péanitjeh, pan dahdih daj wá neéhnit, Judas,

* 13:15 Mt 20.28; Mr 10.45; Lc 22.27

* 13:18 Sal 41.9

* 13:20 Mt 10.40; Mr 9.37; Lc 9.48; 10.16

* 13:16 Mt 10.24; Lc 6.40; Jn 15.20

Simón Iscariote wā́hndih ā́ wā́hup jī. ²⁷ Páant Jesús ā́ daj neéh wā́hni pandih Judas ā́ jeéméchah, nemépboó caandih yeejép ā́t chā́jat tú́tup tajī. Pánih jéihna, Jesús caandih nin pah ā́ niijíp jī:

—**Ded pah ma chā́jat pínahdih waícanjeh chā́jadih ma bejeé**, Judasdih ā́ niijíp jī.

²⁸ Páant Judasdih ā́ niijíchah joiná yuhna, jwiít nihat jwī jéihcap jī. ²⁹ Pánih jéihcan, “Judas jwīih dinerodih en daoní ā́ jumuchah, jwī jeémát pínahdih jíib chā́jat tú́tuna, Jesús páant ā́ niij wahna caá”, biquína ít niij jenah joyóp ta yuh jī. Bitaboó “Moh yéejnitdih dinero wūhat tú́tuna caá ā́t chā́jap”, ít niij jenah joyóp tajī. ³⁰ Pánihna, Jesús ā́ neéh wā́hni pandih jeémp péanit, Judas ā́ bac bejep jī. Páant ā́ bac bejehah, chei wā́át jumup jī.

Jesús jáap wutatdih ā́ naáwát

³¹ Páant Judas ā́ bac bejat tú́ttimah, Jesús jwiítidih nin pah ā́ niij naáwáp jī:

—**Buu láa bácah weém nihat cáacwā́ úud jeñé wā́ íp ā́ wahni wā́ jumatdih, wā́ wēpatdihbut cáacwā́dih ā́ jéihyabipna caá. Caán ā́ wēpatdih weembát queétdih wā́ jéihyabipna caá.** ³² Páant wā́ íp ā́ wēpatdih wā́ jéihyanachah, caán wā́ wēpatdihbut waícanjeh ā́ jéihyabipna caá. ³³ Yeéb wā́ weh panihnit, nindihbut wā́ naáwáchah ñi táí joyoó.

Daocánni yeó jáapbitjeh ñijeéh wā́ jum jwuhbipna caá. Wā́ bejat tú́ttimah, weemdih bádí ñi bidbipna caá. Jwī déewā́dih wā́ niijátji pah yeebdíhbut biic yoobó niijnít, ‘Wā́ bejep pínahna yeéboó ñi jéih bejcan caá’, wā́ niijná caá.*

³⁴ Pánihna, jáap wutatdih yeebdíh wā́ naóhna caá. **Yeebjéh ñi míc oyoó. Yeebdíh wā́ oyatji pah, yeebjéhbut ñi míc oyoó.***

³⁵ Páant ñi míc oyochah **ennit, wíhwā́ ñi jumatdih bita í jéihbipna caá**, Jesús jwiítidih ā́ niijíp jī.

Pedro ā́ yeeat pínahdih Jesús ā́ naáwát

(Mt 26.30-35; Mr 14.26-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Páant ā́ niijíchah joinít, Simón Pedro Jesúsdihi nin pah ā́ niij wā́bh joyóp jī:

—¿Maá, dedboo tígaá ma bejbi, páant ma niijná? ā́ niijíp jī.

—**Wā́ bejat pínahna wā́jeéh ma jéih bej jwuhcan caá. Obohjeéhtih, buu jéih bejcan yuhna, tú́ttimah wā́ pebhna ma juibíipna caá, Pedrodih Jesús ā́ niijíp jī.**

³⁷ —¿Maá, dépanih tígaá buu majeéh wā́ jéih bejcan? Weemdih í mawachah yuhna, meemdih wā́ cádahcan níit, Pedro ā́ niijíp jī.

³⁸—**Páant niijná, ¿weemdih wapna, ma wun wūhmi naniit? Obohjeéhtih, yoobópdih meemdih wā́ naóhna caá. Mujbai ā́ ewat**

* 13:33 Jn 7.34

* 13:34 Jn 15.12,17; 1Jn 3.23; 2Jn 5

pínah jãtih, ‘Caandíh wã jéihcan caá’, biíc peihcanni láa pohba bitadih ma niij yeebipna caá, Jesús Pedrodih ã niijíp jĩ.

14

Jesús Dios pebhna bejni namá panihni ã jumãt

1 Tãttimah, Jesús jwiít dih nin pah ã niijíp jĩ: “**Butéh wã niijãtdih náhninit, ñi jĩgahca bojoó. Wã ípdih túi jenah joinít, weemdíhbut biíc yoobó ñi túi jenah joyoó.** 2 Wã íp ã jumãpboó dawá jumãt pínah mænã ã jumna caá. Pãnihna, caannã jubínit, ñi jumãt pínãhdih ámhodih wã bejbipna caá. Wã naáwãt pah biíc yoobó ã wihcah, páant yeebdíh wãta niij naóhcan tagaá. 3 Yeéb ñi jumãt pínãhdih túi ámh péanit, yeebdíh ubudih wã jwãub dei jũóhbiipna caá, wãjeéh ñi jumãt pínãh niijnã. 4 Wã bejat pínãh namá panihnidih ñi jéihna caá”, ã niijíp jĩ.

5 —Maá, deh ma bejat pínãhboó jwiít jwí jéihcan caá. ¿Ded pah tigaá caán namá panihnidih jwí jéihbi? Tomás Jesúsdi h ã niij ubbh joyóp jĩ.

6 —**Weemjéh tigaá namá panihni wã jumãp, wã íp pebhboó ñi jubíãt pínãh niijnã. Weemjéh mæn tigaá yoobópdih naóhni. Jeáboó jubínit pínãhdih weemjéh mæn tigaá caolih booni wã jumna caá. Caolih wã**

boonit mícjeh wã íp pebhboó páantjeh í jumãipna caá.* 7 **Weemdíh túi jéihna nihna, wã ípdihbut ñita jéih tagaá. Pãnihna, buu caandíh ennit panihnit jumna, caandíh ñi túi jéihna caá buca, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.**

8 Pãant ã niijíchah joinít, Felipe jwãh nin pah ã niijíp jĩ:

—Maá, jwí ípdih jwiít dih ma júutú. Pãant bóojeh tigaá jwí eníhip, ã niijíp jĩ.

9 —¿Felipe, maátãpdih wãjeéh jumna yahna, weemdíh ma túi jéih jwãhcan niit? Weemdíh enna, wã ípdihbut maát enep be. ‘Jwí ípdih ma júutú’, niijnã, ¿dépanih tigaá weemdíh páant ma niij? 10 Weém wã ípjíh chénewã jumna yahna, biícjeh caá. ¿‘Pãant caán yoobópdih nihcan caá’, ma niij jenah joicáh? Yeebdíh naóhna, wã jenah joyãtjéh wãpí naóhcan caá. Wã íp ã naáwãt túutuchahjeh, wã naóhna caá. Pãnihna, caán biíc dih jumna, ã wépatjéh wãpí chãj júutna caá. 11 Weém wã ípjíh chénewã jumna yahna, biícjeh caá. Caán ‘Yoobópdih tigaá’, niij jenah joicán, wã íp ã wépatjéh wã chãj júutatjidih náhninit, biícjeh jwí jumãtdih ñi jéihbiipna caá. 12 Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Det weemdíh túi jenah joinít wã chãjat pah biíc yoobó í

* 14:6 Mt 11.27; Jn 1.18; 6.46; Hch 4.12

chãjbipna caá. **Buu wã íp pebhboó jwáub bejna, wã chãjat chah pohba wã íp ã wēpatjĩh ĩ chãjbipna caá.** ¹³ **Weemdih táí jenah joinít ĩ úbát pah wã chãjbipna caá, wã íp ã wēpatdih cáacwã ĩ jéihyat pínah niijná.** ¹⁴ **Pánihna, weemdih jepahnit ñi jumuchah, dedé ñi úbát biíc yoobó wã chãjbipna caá, Jesús ã niijíp jĩ.***

Táini Espiritu ã wahat pínahdih Jesús ã naáwát

¹⁵ **“Yeéb weemdih oina, wã wutadnih ñi jepahbipna caá.*** ¹⁶ **Yeerdih Túini Espiritu ã wahat pínah niijná, wã ípdih wã úbhhipna caá, wã wihcah, ñijeéh ã jumat pínah niijná. Caán Túini Espiritu yeerdih teo wáacniboó yoobópdih naóhni jumna, yeó jáap jumat pah ñijeéh ã jumbipna caá.** ¹⁷ **Nin baácdih moón wã ípdih jéihcannit, caán Túini Espiritudihbut ĩ jéihcan caá. Pánih jéihcan, caandih ĩ táí jenah joicán caá. Obohjeéhtih, caán ñijeéh jumni pínahdih yeéboó ñi táí jéihbipna caá.**

¹⁸ **“Yeerdih wã éemp bejcan niít. Pánih éemp bejcan, caán Túini Espiritu yeerdih ã juyúchah, weém wã jumat pahjeh mantih ñijeéh ã jumbipna caá.**

¹⁹ **Wã bejat pínah bahni-jeh ã judhna caá. Páant wã bejat táttimah, nin baácdih moón weemdih jepahcannit, weemdih ĩ jwáub encan niít. Obohjeéhtih, yeéboó weemdih ñi enbipna caá. Weém jwáub boo pud jóohni wã jumat pah mantih, yeerbát jwáub boonit Diosjeéh páantjeh ñi jumbipna caá.** ²⁰ **Jwĩ wahni Túini Espiritu yeerdih joinít, wã íp biícdih wã jumatdih yeerdih ã táí jéihyabipna caá. Pánihna, wã íp biícdih wã jumat pah mantih, yeéb biícdih wã jumatdihbut ã jéihyabipna caá.** ²¹ **Ded wã wutadnih joí waadáni weemdih oini caá.*Weemdih oinidih wã ípbat ã oibipna caá. Weembát caandih biíc yoobó wã oibipna caá. Páant weemdih oinidih ded pah wã jumatdih wã táí jéihyabipna caá”,** Jesús jwiítidih ã niijíp jĩ.

²² **Jwĩjeéh jumni biíh Judas, Iscariote nihcanni, Jesúsdih nin pah ã niij úbh joyóp jĩ:**

—¿Maá, dépanihna jwiítidihjeh páant ma jéihyana yahna, bita meemdih jepahcannitboodih ma jéihyabican? ã niijíp jĩ.

²³ **—Ded weemdih oini wã naáwátidih ã táí joí waadábipna caá. Páant ã táí joí waadánachah, wã íp caandih ã oibipna caá. Pánih oina, wã íp biícdih áih caolihdih waadnít, ájeéh jwĩ jumbipna caá.**

* 14:14 Mt 7.7-11; Lc 11.9-13; Jn 15.7,16; 16.23-24; 1 Jn 3.21-22; 5.14-15 * 14:15

Dt 6.4-9; 11.1 * 14:21 Dt 6.4-9; 11.1

24 **Obohjeéhtih, weemdíh oicanniboó wã wutadnih ã jepahcan caá. Páant ã jepahcah, ãjeéh jwĩ wihcan niít. Butéh ñi joiní weemjéh wã naáwát pohba nihcan caá. Obohjeéhtih, wã íp weemdíh wahnijeh páant ã naáwát tútup be.**

25 **“Ñijeéh jum jwuhna, páant yeebdíh wãát niíj naáwáp be. 26 Obohjeéhtih, táttimah wã ípdih wã wúbúchah, Túini Espíritudih yeebdíh ã wahbipna caá. Pánihna, caán Túini Espiritu yeebdíh teo wáacni jumna, ã tái bohébiipna caá. Pánih bohénit, nihat yeebdíh wã naáwátjidih ã náhniabipna caá.**

27 **“Yeebdíh wã tái jummat tútutna caá. Weém wã tái jummat pah muntih yeebbút ñi tái jumbipna caá. Wã wáhni tái jummat pah nin baácdih moón í jéih wáhcana caá. Pánihna, búdí náhni dahwanit, ñi úmca bojoó.**

28 **“Weém wã bej jwuhbipna caá. Obohjeéhtih, ñijeéh jummat tútut niijná, wã jwúub dei jóóhbipna caá, páant muntih’, yeebdíh páant wã niíj naáwáchah, ñiát joiná jíí. Páant wã niijíchah joinít, weemdíh yoobópdihi ñi oina nihna, ñita wéi tagaá. Wã ípboó weém chah wépní ã jumachah, ãjeéh jumnit, chah yeebdíh wã jéih teo wáacbiipna caá. Páant wã chájat pínahdih jéihna, yeebdíh weñat caá náahap.**

29 **Weemdíh ded pah ã yapat pínahdih yeebdíh wãát naóhna jíí, wã niijátji biíc yoobó ã yapachah, weemdíh tái jenah joinít ñi jummat pínah niijná.**

30 **“Yeebdíh wã miíc wéhe jwuhat pínah bahniitjeh ã judhna caá. Waícanjeh, nin baácdih moón í maáh, weemdíh yeejép chájadih ã jóóhbipna yuh caá. Nemépwá í maáh wépní jumna yuhna, weemdíh ã jéih yap yohcan niít.**

31 **Obohjeéhtih, weemdíh wã íp ã wutad pahjeh wã chájbipna caá, nihat cáacwá caandíh wã oyatdih í jéihyat pínah niijná. Ñi ñah ñuhúé. Chóbe bejjíh”, Jesús jwiítidih ã niijip yuh jíí.**

15

Jesús jiwá iguúh páuj panihni ã jummat

1 **Páant niijná yuhna, nin pah jwiítidih ã jwúub niíj bohénap jíí, páant muntih: “Weém jiwá iguúh páuj panihni, wã ípboó iguúhadih en daoní panihni, wíih cáacwá iguúh pihna panihnit í jumna caá.* 2 Quehcanni pihdih iguúhadih en daoní ã bóod yohbipna caá. Páant ã bóod yohat pah, det weemdíh tái jenah joicánnitdih wã íp ã yohbipna caá. Ded tái quehni pihboodíh ã bóod ámohna caá, dawá ã quehat pínah niijná. Páant ã chájat pah det wíihwá**

* 15:1 Is 5.1-7

ĩ náahatdihjeh ĩ chãjachah enna, wã íp queédih ã cádahat túutbipna caá, ded pah wã náah yacatboodih ĩ chãjat pínah niijná. ³ Yeéboó wã naáwát dih joí jepahnit, bóod ámohni panihnit ñi jumna caá. ⁴ Túi biíc dih wãjeéh ñi jumú. Páant wãjeéh ñi jumachah, weembút yeéb biíc dih wã jumbipna caá. Ded iguáh pih áih páuj dih túi duuj lájcan, ã jéih quehcan caá. Pánihat pah, yeebút weemdih túi joicán, wã wēpat ã wihcah, wã weñat pínah dih ñi jéih chãjcan niít.

⁵ “Weém jiwá iguáh páuj panihni, yeéboó áih pihna panihnit caá ñi jumap. Ded weemdih túi joiní wãjeéh túi biíc dih ã jumachah, weembút ájeéh túi biíc dih wã jumbipna caá. Pánih jumna, túi quehni pih panihni wã weñat pínah dih ã túi chãjbipna caá. Obohjeéhtih, weemdih joicánnitboó, wã weñat pínah dih ĩ jéih chãjcan niít. ⁶ Ded wan jũohni pih dih ã yohat pah, weemdih cádahni, wãjeéh túi jumcannidih wã íp ã yohbipna caá. Pánihna, caán yohni iguáh pihna ã diib téhechah, iguáhadih en daoníboó caán tehni pihnadih wao wáacnit, ã cáo yohbipna caá. Páant ã chãjat pah, weemdih cádahnit dih Dios peéh chãjna, iiguípna ã yohbipna caá.

⁷ “Yeéb weemdih cádahcan, wã naáwát dih túi joiná, ded ñi náahat dih ñi wúbúchah, biíc yoobó wã chãjbipna caá. ⁸ Wã weñat pínah dih ñi chãjachah ennit, ‘Queét Jesúhwã caá’, bita ĩ niij jéihbipna caá. Páant niij jéihnit, wã íp dihbut ĩ wēbipna caá. ⁹ Wã íp weemdih ded pah ã oyat pah muntih weembút yeebdih biíc yoobó wã oina caá. Páant yeebdih wã oyat dih ñi túi náhninaá. ¹⁰ Wã íp weemdih ded pah ã wutuchah, caandih jepahna, ã oyatjĩh ájeéh wã túi jumna caá. Páant wã chãjat pah, weem jwáh yeebdih ded pah wã wutat dih jepahna, wã oyatjĩh wãjeéh ñi túi jumbipna caá.

¹¹ “Páant yeebdih wã naóhna caá, wãjeéh túi jumnit, búdí ñi weñat pínah niijná. Bainí ñi wēican niít. ¹² Nin pah yeebdih wã niij wutna caá: Yeebdih wã oyat pahjeh muntih, yeebjébut ñi míc oyoó.* ¹³ Ded ã chéendih búdí oina, caanjéh ã wnat pínah tobhochah yuhna, caandih ã túi teo wáacbipna caá. ¹⁴ Ded pah wã wutat dih jepahna, yeéboó wã chéenwã ñi jumna caá. ¹⁵ Wã chéenwã yoobát ñi jumachah, ‘queét wã pebh moonjéh caá’, yeebdih wã niijcán caá. ĩ maáh ded pah ã chãjat dih ã pebh moón ĩ jéihcan

* 15:12 Jn 13.34; 15.17; 1Jn 3.23; 2Jn 5

caá. Obohjeéhtih, wã chéenwã ñi jumuchah, ded pah wã íp ã naáwátdih yeébbodíh wáát naóh yapanap jĩ. ¹⁶ Yeébbodíh ñi ñiocan beé. Obohjeéhtih, weémboó yeebdíh wã ñiwip jĩ, wã ípíhwã jumna, ã wutátdih jepahnit, ñi túi chãj cádahcatdih ennit, bitabut Diosdih í jepahat pínah niijná. Pánih túi chãj cádahcannit, wíhwã jumna, ded pah wã ípdih ñi wábhachah, yeebdíh ã wáhbipna caá. ¹⁷ Pánihna, nin pah yeebdíh wã jwáub wutna caá: Yeebjéh ñi míc oyoó”, Jesús jwiútdih ã niijíp jĩ.

Jesúsdi, áihwátdihbut nin baácdih moón í iiát

¹⁸ “Nin baácdih moón yeebdíh í ináchah, weemdíhbut wã ípíhwã ñi í iiátjidih ñi túi náhninaá.

¹⁹ Diosdih jepahcannit ñi jumuchah nihna, queétjeh í míc oyat pahjeh, yeebdíhbut íta oi tagaá. Obohjeéhtih, yeébbodíh wã ñionit jumna, ded pah queét í chãjat pah híic yoobó ñi chãjcatdih ennit, yeebdíh í eníhcan caá.* ²⁰ “Wíhwã jumna, weem cháh ñi jumcan caá”, yeebdíh wã niijátjidih ñi túi náhninaá. Pánih weém nump jumna, weemdíh yeejép í chãjat pahjeh yeebdíhbut híic yoobó í chãjbipna caá. Bitaboó wã bohéátdih jepahnit, yeebbát queétdih

ñi bohénachah, í jepahbipna caá.* ²¹ Pánihna, nin baácdih moón weemdíh wahnidih í jéihcat jíib, yeébbodíh wã wíhwã ñi jumuchah ennit, yeebdíhbut yeejép í chãjbipna caá.

²² “Queétdih bohénadih wã jüóhcah, weemdíh í náahcatji jíib queétdih peéh chãjat áta wihcan tagaá. Obohjeéhtih, but queétdih wã bohéát táttimah, ‘Yéejat jíib weemdíh ã wihcan caá’, queét í jéih niijcán caá.

²³ Ded weemdíh eníhcani wã ípdihbut eníhcani caá.

²⁴ Wã íp ã wépatjéh cáacwã í jéih chãjca naáhdih wã chãj jútup be. Páant wã chãj jútupcah, queétdih yéejat jíib áta wihcan tagaá. Obohjeéhtih, wã chãj jútupcah enna yuhna, weemdíh, wã ípdihbut í eníhcan caá. Páant í eníhcat jíib, Dios queétdih ã peéh chãjbipna caá. ²⁵ Pánih eníhcan, Dios naáwátdih naóh yapanit í daacátji híic yoobó chãjna caá í chãjap. ‘Queétdih yeejép wã chãjcah yuhna, weemdíh í eníhcan caá’, ít níj daacáp tajĩ.*

²⁶ “Táttimah, wã ípjeéh jumni Túini Espíritudih wã wáhbipna caá, yeebdíh ã teo wáacat pínah niijná. Yeebdíh yoobópdih naóhni pínah jumna, yeebdíh ded pah wã jummatdih ã túi jéihyabipna caá. ²⁷ Cáacwátdih wã bohé jwíhichah, yeébbodíh wájeéh

* 15:19 Jn 17.14-18

* 15:20 Mt 10.24; Lc 6.40; Jn 13.16

* 15:25 Sal 35.19;

ñiát jumap jĩ. Pánih wãjeéh jumnit, ded pah wã chãjatdih enniti yeeb jwáh bitadih naáwát caá náahap.

16

¹ “Butéh yeebdíh ded pah ã yapat pínahdih wã naáwáp be, caandíh túi náhninit, biíc yoobó yeebdíh ã yapachah, weemdíh ñi cádahcat pínah niijná.

² Túttimah, wíhwa ñi jumát jíib, ñi maáta jwí míc wáacat munná i waadát tútcan níit. Biíh láa ded yeebdíh mao yohna, ‘Dios ã náahat pah chãjna caá wã chãjap’, ã niij jenah joibípna yuh caá. ³ Wã ípdih, weemdíhbut i jéihcat jíib páant i chãjbipna caá.

⁴ Pánihna, yeebdíh yeejép ã yapachah enna, ‘Páant ã yapat pínahdih Jesús jwiít dih ã naáwáp jĩ’, ñi niij náhnibipna caá. Caandíh ñi náhniat pínah niijná, buu yeebdíh wã naóhna caá”, Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.

Túini Espíritu ded pah ã teo wáacat pínah

“Weemdíh ñi jwíh pej jam láa weémboó ñijeéh jamna, butéh wã bohéatdih yeebdíh wã naóh jwuhcap jĩ. ⁵ Obohjeéhtih, buu weemdíh wah deyani pebhóo wã jwúb bejat pínah bahnijeh ã jedhdachah, yeebdíh páant wã naóhna caá. Obohjeéhtih, ‘¿Dee tígaá ma bejbi?’ weemdíh ñi niij úbh joicán caá. ⁶ Wã púh laab bejat pínahdih

yeebdíh wã naáwáchah, bádí ñi jígahna caá.

⁷ Obohjeéhtih, tubit ñi jígahcat pínah niijná, yeebdíh yoobópdih wã naóhna caá. Wã púh laab bejat túttimah, yeebdíh teo wáacni pínah, Túini Espíritudih wã wahachah, chah ñi túi jumbipna caá. Wã púh laab béjcah, yeebdíh teo wáacni pínahboó áta júóhcan tagaá.

⁸ Wã wahachah, caán dei juná, nin baácdih moón i yéejatdih queétdih ã jéihyabipna caá. Ded pah túi chãjat pínahdihbut ã jéihyabipna caá. Yéej chãjnitdih i yéejat jíib Dios ã peéh chãjat pínahdihbut caán ã jéihyabipna caá.

⁹ Caán Túini Espíritu cáacwádih nin pah ã niij jéihyabipna caá: ‘Jesucristodih ma jepahcat caá ma yéejat’, ã niijbípna caá.

¹⁰ Wã íp pebhóo wã jwúb bejat túttimah, cáacwá weemdíh i jwúb encah, Teo Wáacni jwuh queétdih ã bohébipna caá, ded pah i túi jumát pínahdih i jéihyat pínah niijná. ¹¹ Nin baácdih moón i maáh nemépdih Dios ã peéh chãjat pínahdih Túini Espíritu ã jéihyabipna caá.

¹² “Bádí caá yeebdíh wã naáwát pínah ã jedhdap. Obohjeéhtih, buu caandíh wã naáwáchah, ñita beh joicán tagaá. ¹³ Páant wã naóhcah yuhna, Túini Espírituboó yeebdíh ã

jéihyabipna caá. Caán ã jehnah joyátjeh ã naóhcan niít. Obohjeéhtih, wã íp caandíh ã naáwát túttuchah, yeebdíh yoobópdih ã naóh beedábipna caá. Túttimah ded pah ã yapat pínahdihbut ã bohébiipna caá. ¹⁴ Pánihna, ded pah wã jummatdih ã naáwáchah joinít, yeébbóo weemdíh búdí ñi wēibipna caá. ¹⁵ Wã íp ã jéihyat pah, weembút wã jéihna caá. Páant tigaá ‘Túini Espíritu ded pah wã jummatdih ã jéihyabipna caá’, yeebdíh wã niij naáwáp be.

¹⁶ “**Bahnibitjeh weemdíh ñi en jwuhbipna caá. Obohjeéhtih, maátcanjeh encannitji, weemdíh ñi jwúub enbipna caá, páant muntih**”, Jesús jwiít dih ã niij íp jĩ.

Buu jĩgahnit, túttimah wēinit jwĩ jummat pínah

¹⁷ Páant ã niijíchah joinít, jwiít biquína nin pah jwĩ múic niij úbh joyóp jĩ:

—‘**Bahnibitjeh weemdíh ñi en jwuhbipna caá. Obohjeéhtih, maátcanjeh encannitji, weemdíh ñi jwúub enbipna caá, páant muntih**’, niijná, ¿ded pah niij tigaá páant ã niij? ‘**Wã íp pehbóo wã jwúub páuh laab bébipna caá**’, niijná, ¿ded pah ã chãjat pínahdih niij naóh tigaá jwiít dih páant ã niij? ¹⁸ ‘**Bahnibitjeh**’, ‘**maátcanjeh**’, niijná, ¿ded pah niij tigaá ã chãj? Obohjeéhtih, jwĩ beh joicán caá, jwĩ múic niij íp jĩ.

¹⁹ Páant niijnít, caandíh jwĩ úbh joíhatdih jéihna, Jesús nin pah jwiít dih ã niij naáwáp jĩ:

—‘**Bahnibitjeh weemdíh ñi en jwuhbipna caá. Obohjeéhtih, maátcanjeh encannitji, weemdíh ñi jwúub enbipna caá páant muntih**’, ¿wã niiját dih beh joicán, úbh joíh niít ñi chãjap? ²⁰ Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Wã wunat pínah bahnibitjeh ã jedhna caá. Pánihna, wã wunuchah enna, búdí ñi jãibipna caá. Obohjeéhtih, weemdíh eníhcannitboó búdí ï wēibipna caá. Yeébbóo búdí jĩgahnitji, túttimahbitjeh ñi jwúub wēibipna caá. ²¹ Nin pah ã jumna caá: Yad wili mi weép jáana, yeejép mi yapat pínah ã jumuchah, búdí mi jĩgahna caá. Pánih jĩgahna yuhna, mi weép jummat túttimah, caánt dih ã tubatjidih náhnican, wébít ã cáac jumuchah ennit, búdí mi wēina caá. ²² Páant mi jummat pah tigaá buu yeéb ñi jĩgabipna caá. Túttimah, yeebdíh wã jwúub enechah, yeebút búdí ñi jwúub wēibipna caá. Páant ñi weñechah, det yeebdíh ï jéih jwúub jĩgahacan niít.

²³ “**Weemdíh ñi jwúub enni yeó jáap dih táí beh joinít jumna, weemdíh ñi úbh joicán niít. Yoobópdih yeebdíh wã naóhna caá. Wíihwã jumna, wã wēpatjĩh ñi úbháchah, wã íp yeebdíh**

ã jepahbipna caá. ²⁴ **Jãtìh wã ípdih páant ñi úúbh jwuhcap jĩ. Obohjeéhtih, yeebdíh wã wun wúhat túttimah, wíhwã jumna, páant caandíh ñi úúbú. Páant ñi úúbúchah, ñi úúbátdih ã wúhbirna caá, búdí ñi weñat pínah niijná.***

Jesús yéejatdih yap yohni ã jummat

²⁵ **“Jãtìh wã jenah joiní naáwátjìhkeh yeebdíh wã bohénachah, ñi túi beh joicán beé. Obohjeéhtih, wã boo pud jáúwát túttimah, ded pah jwĩ íp ã jummatdih túi buocannijeh wã naóhbirna caá.** ²⁶ **Caán láa wíhwã jumna, wã wépatjìh yeebjéh wã ípdih ñi úúhbipna caá. Weémboó ñíih pínahdih wã jwáub úúbh wúhcan níit.** ²⁷ **Pánihna, wã íp pebhmant jáóhni wã jumachah ‘Yoobópdih tigaá’, níj jenah joinít, weemdíh ñi oyochah ennit, wã ípboó yeebdíhbat ã oibipna caá. Páant ã oyatdih jéihnit, yeebjéh caandíh ñi úúhbipna caá.** ²⁸ **Weém wã íp bíicdih jumniiji nin baácboó wã jáúwáp jĩ. Pánihna, buu nin baácboó jum jwuhni wã íp pebhboó wã jwáub púuh laab béjbipna caá”, Jesús jwiít dih ã níijíp jĩ.**

²⁹ **Páant ã níijíchah joinít, jwiít caandíh nin pah jwĩ níijíp jĩ:**

—Buu b́acah ma jenah joiní naáwátjìhkeh bohécan, buocannijeh jwiít dih ma naóhna caá. ³⁰ **Pánihna, meém jéih beedáni ma jummatdih buu jwuhna jwĩ jéihna caá. Ded meemdíh bohéni pínah ã wihcan caá. Páant tigaá Dios pebhmant jáóhni ma jummatdih jwĩ túi jéihna caá, jwĩ níijíp jĩ.**

³¹ —**Buu ‘Yoobópdih Dios pebhmant jáóhni tigaá át jumap’, ¿ñi níj níit buca?** ³² **Páant níijnítji yuhna, buu cheijeh nihát yeéb ñíih muunáboó ñi jweí jwáub bejehchah, weém bíicjeh wã chãóbipna caá. Obohjeéhtih, bíicjeh pohba wã nihcan níit. Weemdíh ñi yoh bejehchah yuhna, wã ípboó wájeéh ã jumbipna caá.** ³³ **Páant wã yapat pínah jãtìh yeebdíh naóhna caá wã chãjap, jìgahcanjeh ñi túi jummat pínah niijná. Nin baácboó ñi jum jwuhchah, Diosdih náahcannit yeebdíh yeejép í chãjbipna caá. Obohjeéhtih, nin baác dih moón í yéej chãjatdih yap yohni wã jummatdih jéihnit, búdí ñi weñéé, jwiít dih ã níijíp jĩ.***

17

Jesús ãih pínahdih Diosdih ã úúbát

¹ **Páant níj péanit, Jesús jeáboó chéi ennit, Diosdih nin pah ã níj úúbáp jĩ: “Paá, buu ma níijátji pah tih weemdíh í mawat pínah ã joiná caá.**

* 16:24 Mt 7.7-11; Stg 1.5-6

* 16:33 Ro 8.37; 2Co 2.14; Ap 3.21; 5.5

Pánihna, weém ma wáuh wã jumatdih cáacwãdih ma jéihyanaá, weemdih í weñat pínah niijná. Páant ma chãjachah, weem jwáh meemdihbut queétdih wã weñat túutbipna caá.
 2 Nihat cáacwã í maáh weemdih ma waadánap be. Pánih maáh jumna, det weemdih ma wãhntdih majeéh wã jumat túutbipna caá.
 3 Det meém Dios biícjeh jumnidih jéihna, weém ma wahnidihbut jéihna, japboó jwíjeéh biíc dih páantjeh í túi jumbipna caá.

4 “Nin baácboó jum jwuhna, ma chãjat túutatjidih wã chãj péanap be. Pánih chãjna, ded pah ma jumatdih cáacwãdih wã túi jéihyanap be, meemdih í weñat pínah niijná.
 5 Pánihna, nin baác dih jwí chãjat pínah jãtih, majeéh biíc dih jum jwuhna, biíc yoobó jwípí wutat pah mantih, weemdih ma jwáub maáh waadánaá.

Jesús ã bohénitih pínahdih jwuh Diosdih ã wábát

6 “Paá, nit wíihwãdih jwuh wã úbhna caá. Nit weemdih ma wãhnt nin baácboó yeejépwã cãtih í jumachah yuhna, queétdih ded pah ma jumatdih wã jéihyanap be. Queét míihwãdih weemdih ma wãhuchah, queét ma wutat pah í chãjna beé.
 7-8 Weemdih ma naáwátjidih queétdih wã bohénachah, í

túi wéi joyóp be. Pánih wéi joinít, ma pebhmant jũóhni wã jumatdih, ma wahní wã jumatdihbut í túi jéihna caá. Pánih jéihnit, ‘Nihat jwiít dih ã bohéátjidih, nihat ã chãj júutatjidihbut Dios át wutap taga’, í nij jéihna caá.

9 “Paá, nit wã bohénitih pínahdihjeh úbhna caá wã chãjap. Bitaih pínahdih úbhna wã chãj jwuhcan caá. Nit weemdih ma wãhnt míihwã caá í jumap. Íih pínahdih meemdih úbhna caá wã chãjap.
 10 Nit wíihwã nihat míihwã mun tigaá. Pánihna, míihwãboó wíihwã mun tigaá. Weemdih jepahna, í túut numúchah ennit, bitabut weemdih í wéina caá.

11 “Buu nin baácboó wã chãocán niít. Ma pebhna jwáub bejat túut caá wã chãjap. Páant ma pebhna wã jwáub bejehchah yuhna, nit weemdih ma wãhnt nin baácboó í chãóbipna caá. Paá, meém túini jumna, nit weemdih ma wãhntdih ma wēpatjīh, weemdih ma wãhni wēpat biíc dih, ma túi en dawaá. Páant ma túi en dawáchah, jwiít túi biíc dih jwí jumat pah mantih nitbut túi biíc dih í jumbipna caá.
 12 Íjeéh jum jwuhna, ma wēpatjīh nitdih wã túi en dawáp be, biícboó ã buudcát pínah niijná. Obohjeéhtih, ma naáwát dih í daacátji pahjeh tih, biíc bácah iiguípna ã

* 17:12 Sal 41.9; Jn 13.18

bejbipna caá.*

13 **“Buu ma pebhboó bejat túut caá wā chājap. Nin baácboó jum jwahna, ūih pínahdih páant wā niij úúbáp be, caandih joinít, weém biíc dih bádí ĩ weñat pínah niijná. 14 Ded pah ma jummatdih nitdih wāát naáwáp be. Weém yeejép wā chājcat pah nit wíihwāboó yeejép chājniti ĩ túut nuumáp be. Páant ĩ túut nuumúchah ennit, bita túut nuumcánnitboó queétdih ĩ iiná caá. 15 ‘Nin baác dih jumnit wíihwādih ma ub bejeé’, wā niij úúbhcan caá. Obohjeéhtih, ‘nin baác dih ĩ jum jwahuchah, ma táí en dawaá, Nemép queétdih ā yéecat pínah niijná’, wā niij úúbhna caá. 16 Weém nin baác dih moón yeejép ĩ jenah joyát pah wā jenah joicán caá. Pánihna, weemdih jepahnit jumna, nin baác dih moón ĩ jenah joyát pah queétdih ĩ jenah joicán caá. 17 Ma naáwát yoobópdih ā jumuchah, caandih nit wíihwādih ma táí bohénaá, meemdih chah ĩ jepahat pínah niijná. 18 Nin baácboó weemdih ma wahat pah-jeh muntih, weembút nit wíihwādihbut wā wahna caá, ded pah jwí jummatdih queét jwah bitadih ĩ bohéat pínah niijná. 19 Cáacwādih wā wun wūhbiipna caá, míihwā jumna, ma weñat pínahdihjeh ĩ chājat pínah niijná.**

Jesús nihat āihwā pínahdihbut ā úúbát

20-21 **“ ‘Nit wíihwādihjeh ma teo wáacá’, wā niij úúbhcan caá. Buu queétdih bitadih wíih doonádih ĩ bohénachah joinít, weemdih jepahnitdihbut ma teo wáacat pínahdih wā úúbhna caá, nihat wíihwā biíc dih ĩ jummat pínah niijná. Weém ma-jeéh jwiít chénewā jumna yuhna, biícjeh caá. Pánihna, jwiít biícjeh jwí jummat pah queétdih jwíjeéh táí biíc dih ĩ jumna naáh, ma wahni wā jummatdih nihat cáacwā ‘Yoobópdih tigaá’, ĩ niij jéihyat pínah niijná. 22 Weemdih ma wāhni wēpatdih wíihwādihbut wāát wāhup be, biíc dih jwiít jwí jummat pah, queétdih táí biíc dih ĩ jummat pínah niijná. 23 Weém queét biíc dih wā jumuchah, meembút weém biíc dih ma jumna caá. Páant biíc dih jwí jumuchah, wíihwā yoobópdih biícwā pahjeh ĩ jumbiipna caá. Páant biícwā pah ĩ jumuchah enna, ma wahni wā jummatdih cáacwā ĩ jéihbiipna caá. Pánihna, weemdih ma oyat pah muntih, queétdihbut biíc yoobó ma oyatdih ĩ táí jéihbiipna caá.**

24 **“Paá, nin baác dih jwí chājat pínah játi weemdih bádí oina, ma wēpat weemdih wāhni, biíc yoobó maáta jwí jumap jī. Pánihna, wíihwā jwí pebhboó wājeéh ĩ jummat**

pínahdih queétdih wã náah yacna caá, weemdih maáh ma jwáub waadaátdih í enat pínah niijná. ²⁵ **Paá, meém táini yoobát chājni, nin baácdih moón yeejépwá meemdih í jéihcah yahna, weémboó meemdih wã táí jéihna caá. Ma wahní wã jummatdih nit wíihwá í táí jéihna caá.** ²⁶ **Ded pah meém ma jummatdih queétdih wã jéihyanap be. Táltimahbut, páantjeh wã jéihyabipna caá, weemdih ma oyat pahjeh mantih queétdihbut ma oyatdih í jéihyat pínah niijná. Pánih jéihnít, queétjehbut í míc oyochah, íjeéh bíicdih wã jambipna caá”,** Diosdih á niijíp jĩ.

18

Jesúsdi eníhcannit caandíh í tewat

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Páant niij úbh péanit, Jesús jwiít á bohénitdih numah bac bejnit, Cedrón wát jumni majdih cháuh bej, Olivo pácahi jumni jeená jwí juibínap jĩ. ² Dawá láa caán pácahi jumupna Jesúsji jwípi míc wáacap jĩ. Pánihna, Judas Jesúsdi eníhcannitdih duó wáini pínah caanná jwí bejat pínahdih át jéihyep tajĩ. ³ Pánih jéihna, Jesúsdi jútat túut niijná, Romano soldadowádh, Dioíh muúdh wapnitdihbut át duó wái júwúp tajĩ. Queétdih sacerdotewá maáta, fariseowá maátabut íwahap tajĩ. Pánih

júohna, íih jiiát yayá déejih jiiínít, ítah tóopna, íbat naaná, máa quiítnajih man jumnit, í juyáp jĩ. ⁴ Pánihna, jwí jumupdih í tóah júwúchah ennit, yeejépwá yapat pínahdih jéihna, Jesúsboó queétdih jwááh bejnit, nin pah á niij úbh joyóp jĩ:

—¿**Déhedih bid júoh tígáá ní chāj?** á niijíp jĩ.

⁵ —Jesús Nazaret tátchidih bóodih bid júohna caá jwí chájap, queét í niij jepahap jĩ.

—**Caan tígáá weém,** Jesús á niijíp jĩ.

Queétdih duó wáini, Judas, queét cáтина á jumup jĩ. ⁶ “**Caan tígáá weém**”, Jesús á niij jepahachah joinít, caandih tewedih júohnitji táahjih í chéi jwáub bej buugúp jĩ. ⁷ Páant í buugúchah ennit, queétdih Jesús nin pah á jwáub niij úbh joyóp jĩ:

—¿**Déhedih bid tígáá ní chāj?** á niijíp jĩ.

—Jesús Nazaret tátchidih bóodih bidna caá jwí chájap, queét í jwáub niij jepahap jĩ.

⁸ —“**Caan tígáá weém**”, **yeebdih wáat niij jepahap be. Pánihna, weemdih teona, nit wájeéh jumnitdih ní teoca bojóó,** Jesús queétdih á niijíp jĩ.

⁹ “**Míihwá weemdih ma wáhnitdih bíic cáacdih wá buudát túatcap be**”, Diosdih á niij úbátjti pah bíic yoobó á yapat pínah niijná, “**Nitdih ní teoca bojóó**”, á niijíp jĩ. ¹⁰ Simón Pedro áih íbat naadh jwáat wáinit, sacerdotewá í maáhdih teo wáhní Malco wát jumniíh

jéihyepmant bóo moli chóodih ã bóod yohop jĩ. ¹¹ Páant ã bóod yohochah ennit, Jesús Pedrodih nin pah ã niijíp jĩ:

—**Míih íbat naadíh ma jwáub yacaá. Wã íp ded pah weemdíh ã náah yacat pah biíc yoobó yeejép wã yapbipna caá, ã niijíp jĩ.***

Sacerdotewã í maáh pebhna Jesúsdi h í ub bejat

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Páant ã niij péanachah, soldadowã, í maáhjih, jwiít judíowã jwĩ maátabut Jesúsdi h teonit, caandíh í chéwep jĩ.

¹³ Chéo péanit, Anás pebhna í ub bejep jĩ. Anás Caifás jóon wut jĩ. Caifásboó caán jópchidih sacerdotewã í maáh ã jamup jĩ. ¹⁴ “Nihat jwiít judíowã jwĩ túi jumat pínahdi h biíc cáac ã wun wũhuchah ã táibipna caá”, niij naóhni ji Caifás ã jamup jĩ.*

Pedro ã yeeat

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Weém, Simón Pedrojih Jesúsdi h yuúpbít jwĩ en péenachah, Anááh munná Jesúsdi h í ub juibínar jĩ. Pánihna, weémboó sacerdotewã í maáh ã jéihni jamna, Jesús túttimah maáih muú wáihyat júdna weembút wã waad béjep jĩ. ¹⁶ Obohjeéhtih, weém wã waadáchah, Pedroboó wáihyat júdu waadápma h jeh ã chawáp jĩ. Pánihna, jwáub bac júóhni t, waadátboó wapnihdi h Pedrodih wã waadát

táutap jĩ. Páant mi waadát táutuchah joinít, weém Pedrodih wã numah waad béjep jĩ. ¹⁷ Páant wã numah waad béjehah ennit, caánt wapnihboó Pedrodih nin pah mi niij úbh joyóp jĩ:

—¿Meembút Jesús ã pej jamni nihcan niít? mi niijíp jĩ.

—Nihcan caá weém, Pedro ã niij jepahap yah jĩ.

¹⁸ Caan chéi tubit pohba ã cúbuhuchah, caanjih moón teo wáhnit tuu cáonit, í méé chúudap jĩ. Pánihna, jwiítbut Pedrojih íjeéh jwĩ méé chúudap jĩ.

Sacerdotewã í maáh Jesúsdi h ã úbh joyát

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Páant jwĩ méé chúudat pónih, sacerdotewã í maáh ã jóon Anásboó Jesúsdi h át úbh joyóp wut jĩ. Jwiít ã bohénitdi h, ded pah ã bohéátjidihbut át úbh joyóp wut jĩ. ²⁰ Páant ã úbh joyóchah, Jesús caandíh nin pah át niij jepahap wut jĩ:

—**Weém nihat í joyóchah, jweéhcanjeh wãpí bohénap jĩ. Jwiít judíowã jwĩ míic wáacat muadíh, Dioíh muadíhbut wãpí bohénap jĩ.** ²¹ Páant wã bohénachah yahna, ¿dépanihna weemdíh páant ma niij úbh joí? **Ma jéihihna, weemdíh joinítjidih ma úbh joyoo. Queétboó meemdíh**

* 18:11 Mt 26.39; Mr 14.36; Lc 22.42

* 18:14 Jn 11.49-50

yoobópdih ī naóhbiḡna caá,
āt niijíp wāt jī.

22—Sacerdotewā ī maáhdih páant ma niijcá bojoó, niijnít, caan pébh ñuhni soldado téihyajīh Jesúh páo tíbdih āt mawap wāt jī.

23—**Ded pah yeejép wā ni-játjidih weemdíh ñi naáwá.**
¿Yoobópdih yeebdíh wā naáwáchah yuhna, dépanih tigaá weemdíh ma mao?
Jesús soldadodih āt niijíp wāt jī.

24 Pánih wábh joí péanit, Anásboó Jesúsdih páantjeh ī chéonijidih ā jíi Caifás, sacerdotewā ī maáh yoobát pebhna āt wahap wāt jī.

Pedro ā jwáwb yeeat

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Jesúsdih páant ā wábh joyát pónih, jwiít Simón Pedrojīh páantjeh tau cúut pebh jwī mée cháwdap jī. Páant jwī mée cháwdachah ennit, caanjīh moon jwáh Pedrodih nin pah ī niij wábh joyóp jī:

—¿Meembát Jesús ā pej jumni nihcan níit? ī niijíp jī.

—Nihcan caá weém, Pedro ā jwáwb niij jepahap yuh jī.

26 Páant ā niiját túttimah, sacerdotewā ī maáhdih teo wáhni, Pedro moli chóodih ā bóod yohniji ā dée jwáh Pedrodih nin pah ā niij wábh joyóp jī:

—¿Pácahi jumapdih meemdíh nihcannit beé Jesús bíicdih wā enep? ā niijíp jī.

27 —Weém ājeéh wihcan beé, Pedro ā niij jepahap yuh jī. Páant ā niijíchahjeh, mājbaí áí ewep jī.

Pilato jwáh Jesúsdih ā wábh joyát

(Mt 27.1-2,11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-50)

28 Baáb jéenechah, Caifáih mawmánt Jesúsdih wá bac bejnit, caán tútchidih moón ī maáh Pilato wāt jumniih mawná caandíh ī wá bejep jī. Pánih wá bejna yuhna, queétjeh áih mawná waadcán, soldadowādih Jesúsdih ī wá waad béjat tútup jī. Pilato judío nihcah, áih mawná waadnít, jwī wutatdih yap yohna, Pascua jeémátdih ita jéih jeémpan tagaá. 29 Páant ī waadcáh ennit, Pilato jēcdih bac juí ñuhnit, queétdih nin pah ā niij wábh joyóp jī:

—¿Dedé jíib tigaá nindih ñi naóh yac? ā niijíp jī.

30 —Caán yeejép nihcah, meemdíh jwíta wá jüóhcan tagaá, ī niij jepahap jī.

31 —Caandíh wá bejnit, ñi wutat pah yeebjéh ñi peéh chājaá, Pilato queétdih ā niij jepahap jī.

—Obohjeéhtih, yeéb Romano maátaboó jwiít judíowādih cáacwādih ñi mao yohat tútup jī, ī niijíp jī. Páant niijná, Jesúsdih ī mawat tútatdih niijná ī chājap jī.

32 Páant ī mawat tútuchah, Jesús cruzboó ā wunat pínahdih, játih ā naáwátji bíic yoobó ī chājat tútup jī.* 33 Páant ī niiját túttimah,

* 18:32 Jn 3.14; 12.32

Pilatoboó jwúub waad béjnit, Jesúsdiĥ át bid bojop wat jĭ. Pánih bid bojnit, caandĭh nin pah át niĭj úubh joyóp wat jĭ:

—¿Meém judíowā ĭ maáh niĭt? át niĭjíp wat jĭ.

³⁴ —¿Meemjéh úubh joĭ en niĭt ma chājap? ¿Bita ĭ naáwáchah joinĭji niĭt, páant ma niĭj úubh joyóp? Pilatodih Jesús át niĭjíp wat jĭ.

³⁵ —Páant, weém judío nihcan caá. Ma déewā, ĭnih sacerdotewā maátabut meemdĭh ĭ wahap be. ¿Dedédih tibeé yeejép ma chāj, páant ĭ peéh chājihichah? Jesúsdiĥ át niĭj úubh joyóp wat jĭ.

³⁶ —**Weém nin baácđih moón ĭ maáh nihcan caá. Páant wā jumuchah nihna, wā bohénit weemdĭh ĭta teo wáac tagaá, jwĭ déewā ĭ teocat pĭnah niĭjná. Obohjeéhtih, wā maáh jumat nin baácboó nihcan caá,** Jesús Pilatodih át niĭj jepahap wat jĭ.

³⁷ —Pánihna, ¿meém maáh niĭt? páant niĭjná, Pilato át niĭjíp wat jĭ.

—**Ma niĭját pah maáh tigaá wā jumap. Cáacwā ĭ maáh jumat túut, queédđih yoobópdih naáwát túut niĭjná, nin baácboó wā júúwáp jĭ. Pánihna, ded yoobópdih chājihni, weemdĭh ā táj jepahna caá,** Jesús át niĭjíp wat jĭ.

³⁸ —¿Dedé tigaá yoobópdih jumat? Pilato át niĭjíp wat jĭ.

Judíowā Jesúsdiĥ ĭ mao yohat túutat

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Páant niĭj péa, Pilato jwúub bac júóhnit, queét pái ĭnhnit judíowādih nin pah ā niĭj naáwáp jĭ:

—Ėni mawat túutni Jesúsdiĥ dedé peéh mawat wihcan caá. ³⁹ Jópchi jumat pah, Pascua yeó jáapđih biíc nemat múúboó jumnidih wāpĭ baca wāhna caá. Pánihna, ¿ñi maáh ĭni niĭjnđih yeebđĭh wā baca wāh jĭh? Pilato jwĭ maátadih ā niĭj úubh joyóp jĭ.

⁴⁰ —Nihcan caá. Caandĭh ma bacaca bojóó. Barrabásboodĭh jwiĭtdih ma baca wāhúú, Pilatodih jwĭ déewā ĭ niĭj ĭnaác jepahap jĭ. Barrabásboó Romano maátadih yohĭhnitjeéh ā jumap jĭ.

19

¹ Páant ĭ niĭj ĭnaác jepahachah joinĭt, Pilato Jesúsdiĥ soldadowādih át puñat túutap wat jĭ. ² Páant ĭ puñat túttimah, queét óot tópdih péeb waoni júdu chājnit, Jesúsĭh wao dáhdih ĭt yacap tajĭ. Pánih yac péanit, maátáĭh yégueh pah jíghni caandĭh yacnit, nin pah ĭt niĭj deoh naáwáp wat jĭ:

³ —Ma táj jumúú, judíowā ĭ maáh, niĭj deoh naóhnit, Jesúsdiĥ ĭ dawát yoobó pĭina ĭt chājap wat jĭ.

⁴ Páant ĭ puñat túttimah, Pilato jwúub bac júóhnit, caanjĭh pái ĭnhnit jwĭ déewādih nin pah ā jwúub niĭj naáwáp jĭ:

—Ėni joyoó. Nindih dedé peéh mawat wihcan caá. Páant ā wihcatđih ĭni jéihyat

pínah niijná, wã jwúub ub bac jũóhna caá, ã niijíp jĩ.

⁵ Páant ã niij péanachahjeh, Jesús óot júdu ðuoní, maátaih yégueh pah jígohni ĩ yacniji mæú díitmant ã bac jũúwúp jĩ. Páant ã bac jũúwúchah, Pilato queédih nin pah ã niijíp jĩ:

—Ñi eneé. Nin caá, ã niijíp jĩ.

⁶ Páant ã niijíchah joinít, sacerdotewã ĩ maáta, Dioih mæúdíh wapnitbut Jesúsdi ennit, bádí ĩ jũih ñaacáp jĩ.

—¡Caandih cruzboó péoh dodhnit, ma mao yohat tútú! ¡Caandih cruzboó péoh dodhnit, ma mao yohat tútú! ĩ niijíp jĩ.

Páant ĩ niij ñaacáchah joinít, Pilato nin pah queédih ã jwúub niijíp jĩ:

—Caandih peéh mawat wihcah yahna, ñi mawíhna, yeebjéh ub bejnit péoh dodhnit, ñi mawaá, ã niijíp jĩ.

⁷ Páant ã niijíchah joinít, jwĩ maáta nin pah ĩ jwúub niijíp jĩ:

—**‘Weém Dios wũh caá wã jumup’**, caanjéh ã niijíp be. Páant ã niijátji jíib jwĩ nœowã ĩ wutatji pah caandih mao yohat caá náahap, queét Pilatodih ĩ niijíp jĩ.

⁸ Páant ĩ niijíchah joinít, Pilatoboó chah ã joí wáhi bejep jĩ. ⁹ Pánih joí wáhi bejna, Jesúsdi jwúub numah waad béjnit, caandih nin pah ãt jwúub niij úabh joyóp wat jĩ:

—¿Dedjĩh bóo tigaá meém? ãt niijíp wat jĩ.

Páant ã niijíchah yahna, Jesús caandih ãt jepahcap wat jĩ.

¹⁰ Páant ã jepahcah, Pilato nin pah ãt jwúub niij úabh joyóp wat jĩ, páant muntih:

—¿Weemdih ma jepahíhcan niit? Weémboó meemdih wã jéih bacana caá. Cruzboobút wã jéih péoh dodh mawat tútúna caá. ¿Caandih ma jepahíhcan niit? Jesúsdi ãt niijíp wat jĩ.

¹¹ —**Dios meemdih pánih wēpatdih ã wãhcah, weemdih ded pah mata jéih chãjat tútcan tagaá. Obohjeéhtih, weemdih eníhcannitdih duó wáiniboó meém chah yéejni ã jumna caá**, Jesús Pilatodih ãt niijíp wat jĩ.

¹² Páant ã niijíchah joinít, Pilato caandih átih bacaíhip wat yah jĩ. Pánih bacaíhna, jwúub bac jũóhnit, queét jwĩ maátadih ã bacaíhat déejidih ã wēp naáwáp yah jĩ. Obohjeéhtih, páant ã naáwáchah, jwĩ déewãboó chah íjnit, bádí ĩ jwúub niij jũih ñaacáp jĩ.

—**‘Weém maáh caá’**, niijná, Jesús jwĩ maáh Césardi eníhcanni caá. Pánihna, caandih bacana, meembút Césardi yap yohni mata jum tagaá, Pilatodih ĩ niijíp jĩ.

¹³ Páant ĩ niijíchah joinít, Jesúsdi jwúub bac jũúwát tútúnit, caandih ded pah ã chãjat pínahdih naáwát tútú niijná, peéh chãjat pínahdih naóhni ĩpĩ cháudupboó Pilato ã yoób júí cháudup jĩ. Pilato ã cháudupboó jee dáhna ĩ jwejni coah ã jumup jĩ. Caan cóah jwiit judíowã jwĩh wéheatjĩh Gabatá ã wát jumup jĩ. ¹⁴ Caán yeó jáapdi Pascua

jeémát yeó jáap játih jwĩ míc ámohat yeó jáap, yeó téih p̄uh laáb j̄ainí ã j̄um̄ap j̄ĩ.

Pánih j̄aí ch̄áudnit,

—Nin caá ñi maáh, Pilato caanj̄ih p̄ainit jwĩ déewādih ã niij̄ip j̄ĩ.

15 —j̄ã w̄un dáhwa naáh! j̄ã w̄un dáhwa naáh! j̄ub bejnit, cruzboó péoh dodhnit, caandih ñi mao yohoó! ã niij̄ ñaacáp j̄ĩ.

—¿Ñi maáh ã j̄um̄achah yuhna, caandih cruzboó péoh dodhnit, mao yohat túut niit ñi ch̄ajap? Pilato queétdih ã niij̄ jepahap j̄ĩ.

—Roma tútchidih bóo César jwĩ maáh yoobát caá. Biíh maáh jwiitdih ã wihcan caá, sacerdotewã ã maáta ã niij̄ jepahap j̄ĩ.

16 Páant ã niiját túttimah, queét ã weñat pínah niijná, Jesúsdih cruzboó mao yohat túttna, Pilato ãih soldad-owādih ã ub bejat tútup j̄ĩ. Pánihna, queét soldadowã Pilatoih m̄um̄ánt Jesúsdih ã ub bac j̄áuwáp j̄ĩ.

Jesúsdih cruzboó péoh dodhnit, ã mawat

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Pánih ub bac j̄úhñit, Jesússeh ãih cruzdih ã bewechah, Waó Iidíp w̄ut j̄um̄ni jeejina caandih ã ub bejep j̄ĩ. Jwĩih wéheatj̄ih caán jeé Gólgota ã w̄ut j̄um̄ap j̄ĩ.

18 Pánihna, bita chénewādihbut caán biícđih ã mao yohat túut niijná, ãjeéh ã ub bejep j̄ĩ. Pánih ub bejna, caanná j̄uibínit, queét biíc peihcannit

ã beoniji cruznadih soldad-owã ã nah péoh jwejep j̄ĩ. Biícđih Jesús ã jéihyepmant bóo buwámant péoh jwej, biíhđih ã wáyámant bóo buwámant ã péoh jwejep j̄ĩ. Pánihna, ã tac yoób Jesúsdih ã péoh jwejep j̄ĩ. 19 Pánih péoh jwej péanit, Pilato ã daacát túttni naadíh Jesúsih waó chahmant ã nah péoh búudhd̄ap j̄ĩ. Nin pah át niij̄ daacát tútup taj̄i: “NIN JESÚS NAZARET TÚTCHIDIH BÓO JUDÍOWã ã MAÁH CAÁ”, át niij̄ daacát tútup taj̄i. 20 Caán naadíh páant ã niij̄ daacát túttna, jwĩih wéheatj̄ih, Roma tútchidih moónih wéheatj̄ih, Grecia baácđih moónih wéheatj̄ihbut páant át niij̄ daacát tútup taj̄i. Pánih nah péoh péanit, queét biíc peihcannitdih ã yoób p̄ud dodhdop j̄ĩ, buca. Queétdih cruzboó ã péoh dodh mawapboó tútchi jwéjđih ã j̄um̄ap j̄ĩ. Dawá jwĩ déewã queétdih ã mawachah enat túut niijná, jwĩjeéh ã péo bejep j̄ĩ. Pánihna, caanná j̄uibínit, Pilato ã daacát tútatjidih dawá jwĩ enep j̄ĩ. 21 Páant ã niij̄ daacát tútatjidih dawá jwĩ enechah íjnit, Pilato pehbboó jwúub bejnit, sacerdotewã ã maáta nin pah caandih ã niij̄ w̄utup w̄ut yah j̄ĩ:

—‘Nin judíowã ã maáh caá’, ma niij̄ daacát tútca bojoó. Caánboó jwĩ maáh nihcan caá. Obohjeéhtih, nin pah ma jwúub niij̄ daacát tútú: “**Judíowã ã maáh caá weém**”, ã niij̄ip be’, ma niij̄ daacát tútú, ã niij̄ip w̄ut yah

jĩ.

22 —Wã jwĩh daacát tútat pahjeh ã jum̃ naáh, Pilato queétdih át niij jepahap wat jĩ.

23 Jesúsdih ĩ péoh dodhdat túttimah, chénena míc soldadowã Jesúh yéguenajidih ĩ jum̃at yoobó ĩ ub̃ap jĩ. Āih jih bóo chóo, waica naáh chóo ã jum̃ap jĩ. ²⁴ Caán chóo, pánihni ã jum̃achah, nin pah queét mícjeh ĩ niijíp jĩ:

—Nin yéguh chóodih jwĩ yeo wáica boj jĩh. Ded nin chóodih ub̃ni pínahdih jéihyat tútat niijná, jwĩ yoh tíoh jw̃h jĩh, ĩ míc niijíp jĩ. Páant ni-ijnít, ĩh tíhwat naajĩh ĩ yoh tíhwap jĩ.

Pánih tíohna, Dios naáwát dih naóh yapani ã daacátji pahjeh ã yapat pínah niijná, queét páant ĩ chãjap jĩ. “Wĩh yéguh chóodih queét ĩ jum̃at yoobó ĩ ub̃bipna caá. Pánihna, wĩh yéguhdih ub̃ni pínahdih jéihhna, tíhwat naajĩh ĩ yoh tíohbipna caá”, át niij daacáp tajĩ.*

25 Páant ĩ chãjachah, Jesúh cruz pehbbit chénena míc yaádh biicdih weém wã en ñuh̃ap jĩ. Jesús ĩn, ã cheh, biih wili María Cleofas áa, biih wili María Mágdala tútchidih bóli jwĩ en ñuh̃ap jĩ. ²⁶ Pánihna, ã ĩn biicdih weém búdí ã oinib̃at ã pebh wã en ñuh̃achah ennit, ã ĩndih Jesús nin pah ã niijíp jĩ:

—**Naá, can wã bohénijiboó meemdih ma wãh pah ã jumbipna caá**, ã niijíp jĩ.

²⁷ Páant niij péanit, weemdih jw̃h nin pah ã niijíp jĩ:

—**Buu cant ma ĩn pah mi jumbipna caá**, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinit, caán yeó jáapjeh caántdih jwĩh m̃úboó wã ub̃ waadánap jĩ.

Jesús ã w̃nat
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Páant ã niij péaat túttimah, “**Nihat Dios weemdih ã watnidih wã chãj péanap be**”, niij jéihna, Dios naáwát dih naóh yapanit ĩ daacátji pahjeh ã yapat pínah niijná, Jesús nin pah ã niijíp jĩ:

—**Weemdih taca joót na caá**, ã niijíp jĩ.*

²⁹ Caanjĩh bijni jiwá iguĩh mac jum̃ni wáam dahdih ĩ bíboh̃ap jĩ. Pánihna, biic soldado hisopo w̃t jum̃ni máa doóbhdih ub̃nit, páab chuí déedih chéó búdh̃nit, bijni macdih ã taj báahanap jĩ. Taj báaha péanit, Jesúh jacna ã nah tewep jĩ, ã wái nomat pínah niijná. ³⁰ Páant ã chãjachah, Jesús caandih wái nom péanit,

—**Páant bóojeh tigaá**, niij, waó yaĩh d̃onít, ã w̃nah be-jep jĩ.

Soldado Jesúh páwádih ã jw̃dagat

³¹ Caán ã w̃anni yeó jáapdih, Pascua yeó jáapna jwĩ chooát yeó jáap pínahdih jwĩ ámohat ã jum̃ap jĩ. Jwiit judiowã caán chooát yeó jáapdih cruzboó páantjeh ĩ ñuh̃atdih jwĩ

náahcap jĩ. Pánihna, ñih wúu nahnadiah daj mawachah, waícanjeh ñ wunat pínah ni-ijná, jwĩ maátaboó Pilatodih ñt daj mawat túutap wut jĩ. Páant ñ daj mawat túttimah, ñih bácahjidih waícanjeh ub deyaat túut ñt chãjap tajĩ. ³² Páant ñ wutuchah joinít, Pilato cruzboó ñuhnitdih ñih wúu nahnadiah soldadowãdih ñt daj mawat túutap wut jĩ. ³³ Obohjeéhtih, caan pébh ñuhnitdih daj mao péa, yap jũóhñit, Jesús jãtiah ñ wunatjidih enna, ñih wúu nahnaboodih ñ daj maocap jĩ.

³⁴ Pánih daj maocan yuhna, biíc soldado ñih ñtah tãopjĩh Jesúh páwá pĩjmant ñ jwãag aabánap jĩ. Páant ñ jwãagachah, biícmantjeh meép mahjĩh wid jumni ñ chíi jũúwáp jĩ. ³⁵ Páant ñ chíi jũúwáchah, weemjéh wã enep jĩ. “Weém nin tólihdih páant wã niúj daácna, yoobópdi h naóhna caá wã chãjap”, wã niúj jéihna caá. Pánihna, yeebdíhbat wã naóh yapana caá, yeebbát Jesúsdi h ñi túi jenah joyát pínah niijná. ³⁶ Dios naáwátidih naóh yapanit ñ naóh daacátji pahjeh tibeé páant ñ yapap jĩ. “Ñih bácahdih ded iidípdih ñ daj maocan niút”, ñ niúj daacátji pahjeh, Jesúh wúu nahnadiah ñ daj maocap jĩ.* ³⁷ Dios naáwátidih biíh tólihdih nin pahbat ñt niúj daacáp tajĩ: “Queét ñ jwãagnijidih ñ enbipna caá”, ñt niúj daacáp

tajĩ.*

Jesúh bácahjidih ñ yohat

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Jesús ñ wunat túttimah, José Arimatea tútchidih bóo, ñih bácahjidih ub deyaat túut niijná, Pilatodih wúbúdi h ñt bejep wut jĩ. Páant ñ wúbúchah joinít, ñ yohat pínah niijná, Pilato caandih ñt ub deyaat túutap wut jĩ. Páant ñ ub deyaat túutuchah joinít, José cruzboó ñuhnit pebhna joinít, Jesúh bácahjidih ñ ub deyanap jĩ. José jwĩ déewã maátadi h úmna, Jesúsdi h ñ jepahatjidih ñt naáwíhcap tajĩ.

³⁹ Nicodemo, Jesúsdi h chei jaí wéhenijibut,* ñjeéh jũóhñit, mirra wut jumni chej jumni ah, áloe wut jumni chípéh déejĩh widnidih ñ ub jayáp jĩ, Jesúh bácahjidih ñ yohat pínah jãtiah ñãñat túut niijná. Caán ñ ub jũóhni treinta kilos ñt chodop jĩ. ⁴⁰ Pánihna, queét chénewã Jesúh bácahjidih ub deyanit, jwiít judíowã wunnitdih jwípĩ yohat pah, ñih bácahjidih chej jumnijĩh ñáinit, yéguehnajĩh ñ pinip jĩ. ⁴¹ Cruzboó Jesúsdi h ñ mawap pebh pácahi ñ jumap jĩ. Caán pácahi tac yoób cãac ñ yohat pínah ñ jáap baadní jeé íit ñt jumap jĩ. Caán ñ baadní íitdi h cãac yoh jwuhca naáh ñt jumap jĩ. ⁴² Pánihna, jwĩ chooát hora tóah jũúwáchah, ñih bácahjidih ub bejnit, chooát yeó jáap túttimah caandih túi ámoh péaat túut

* 19:36 Ex 12.46; Nm 9.12; Sal 34.20; 1Co 5.7 * 19:37 Zac 12.10; Ap 1.7 * 19:39 Jn 3.1-2

nijná, caán pehbbit jumni jeé ítdih yóhannitjeh í yohop jĩ.

20

Jesús ã boo p̄ud j̄úwát

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Domingo yeó jáapdih baab bójat pínah játih, María Mágdala tútchidih bóli, Jesúsdiñ í yohopjiboó mit bej jáanap wut jĩ. Caanná juibínit, caán ítdih í nemniji jeé júdudih bita í p̄tú dodhdattji pah ã jumuchah, mit enep wut jĩ. ² Pánih ennihji weém, Jesús búdí ã oini, Simón Pedrojĩh jwĩ jumapna mi ñáo juyúp jĩ. Pánih ñáo juinít, jwiítdih nin pah mi niij naáwáp jĩ:

—Jwĩ Maáih bácahjidiñ jáantjeh ít ubup tabe. Pánih ub bejnitji ded í jwúb jwejepjiboó wã jéihcan caá, mi niijp jĩ.

³ Páant mi niijíchah joinít, jwiítbut Jesúsdiñ í yohopjiboó enedih jwĩ ñáo ñah bejep jĩ. ⁴ Pánih ñáo ñah bejna, weém Pedrodiñ ñáo yapnit, ã játih caán yohopji jeé íitna wã waóh juibínap jĩ. ⁵ Pánih játih juibína yuhna, caán ítdih waadcánjeh, péeb jéen enna, Jesúsdiñ í pinni chóonajijeh ã lajachah, wã enep jĩ. ⁶ Páant wã péeb jéen enechahjeh, Simón Pedro pée juinít, chão ñúhcanjeh, caán íitna ã waad béjep jĩ. Pánih waad béjnit, Jesúsdiñ bácahjidiñ í pinni chóonajijeh ã lajachah, caanbát ã enep jĩ. ⁷ Jesúsdiñ wao dáhdih í pinni

chóo chibít yuúp ã lajachah, caandihbut ã enep jĩ. Í pinni chóona ãih bácahdih ãih wao dáhdihbut í pinatji pahjeh ã lajap jĩ. ⁸ Pánihna, waad béjnit, ã en ñuhuchah ennit, weembát wã ñúún waad béjep jĩ. Pánih ñúún waadnit, Jesúsdiñ bácah ã wihcah ennit, “Yoobópdih Jesús át jwúb boo p̄ud j̄úh tagaá”, weém wã niij jéihyep jĩ. ⁹ Caán íitboó jwĩ bejat pínah játih, Dios naáwátidih naóh yapanit Cristo ã wunat pínahdih, ã jwúb boo p̄ud j̄úwát pínahdihbut í daacátjidih jwĩ táí beh joi jwúhcap jĩ. ¹⁰ Pánih en péanit, jwĩh munná jwĩ jwúb bejep jĩ.

María Mágdala tútchidih bóli diñ Jesús ã jíghat
(Mr 16.9-11)

¹¹ Jwiítdih mi naáwát túttimah, María Mágdala tútchidih bóli jwĩ túttimah pée bejnit, Jesúsdiñ bácahdih í yohopji jeé íit jéc jípónih ñuhnit, mit jái ñúhup wut jĩ. Pánih jái ñúhnajeh, péeb jéennit, caán íitna mit en waadá bojop wut jĩ. ¹² Pánih en waadána, Dios ã wahnit ángelwã chénewádiñ mit enep wut jĩ. Táí baabní yéguehna duonít, Jesúsdiñ bácah ã lajapjidih ít chúdup wut jĩ. Biíc ãih waó jumapjimat, biíc ãih jíthca jumapjimat ít chúdup wut jĩ. ¹³ Páant queétdih mi péeb jéen enechah, queétdiñ caántdih nin pah ít niij úbh joyóp wut jĩ:

—¿Yad wilí, dépanih tigaá ma jái? Ít niijíp wut jĩ.

—Wã maáih bácahjidih ub bejnit, ded í jwúub jwejepji-boó wã jéihcan caá, mit niij jepahap wut jĩ.

¹⁴ Queétdih páant niijnít, tac púud enna, Jesús caanjĩh ã ñuhuchah, mit enep wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, pánih enna yuhna, mit beh encap wut jĩ.

¹⁵ Páant mi beh encap, Jesús caántdih nin pah át niij úubh joyóp wut jĩ:

—**¿Yad wilí, dépanih tigaá ma jái? ¿Déhedih tigaá ma bid?** át niijíp wut jĩ.

Páant caandih beh encanjeh, “Nin pácahidih en daoní nacaá”, mit niij jenah joyóp wut yuh jĩ. Páant niij jenah joiná,

—¿Meemnit beé jwĩ maáih bácahjidih ma ub bejep? Ëb bejna, ded ma jwúub jwejepji-boó weemdih ma naáwá, caandih jwúub ubudih wã bejat pínah niijná, caandih mit niijíp wut jĩ.

¹⁶—**María**, át niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchah joí, tac púud ñuhnít, Hebreo wéheatjih nin pah mit niijíp wut jĩ.

—Raboni, niijnít, Jesúsdih mit pin tewep wut jĩ. “Raboni”, niijná, “Bohéni”, niijná mit chãjap wut jĩ.

¹⁷ Páant mi pin teweçah, Jesús caántdih nin pah át niijíp wut jĩ:

—**Weemdih ma pin teoca bojoó. Wã íip pehbóo wã púuh laab bėj jwuhcan caá. Pin teocanjeh, wã**

úudwã panihnitdih nin pah niij naáwádh ma bejeé: ‘Jesús nin pah yeebdih ã niij naáwát táutap be: “Wã íip ñi íip man tigaá. Caanjéh wĩih Dios ñiuh Dios man tigaá. Pánihna, ã pehbóo wã púuh laab bėj bipna caá”, ã niij naáwát táutap be’, queétdih ma niijí, Maríadih Jesús át niijíp wut jĩ.

¹⁸ Páant ã niijíchah joiníhji jwĩ pebhna joinít, nin pah mi niijíp jĩ: “Jwĩ Maáhdih wã enep be”, niijnít, Jesús caántdih ã naáwát táutatjidih jwiít dih mi naóh yapanap jĩ.

Jesús ã bohénitjidih ã jígoht (Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Caán domingo yeó jáap cheyeh túo yap aabát táttimah, jwiít Jesús ã bohénitji, jwĩ maátadih úumna, jěcdih táí nem beedá bojnit, muú díitna bíicdih jwĩ chúudup jĩ. Páant táí nem beedáni ã jumuchah yuhna, Jesús jwĩ cãtíh ã jígohop jĩ. Pánih jígoh nit, nin pah ã niijíp jĩ:

—**¿Ñi jum caá? Dios ã táyat ñijeéh ã jum naáh,** ã niijíp jĩ.

²⁰ Páant niij péanit, áih téihyanadih, áih jítchanadihbut jwiít dih ã júutap jĩ. Páant ã júutachah enna, jwĩ Maáh ã jumatih jéihnit, bádí jwĩ weñep jĩ. ²¹ Páant jwĩ weñechah, Jesús nin pah jwiít dih ã jwúub niijíp jĩ:

—**Ëmcanjeh, ñi táí jumú. Wã íip weemdih ã wahat pah mantih, wĩih**

túini doonádih ñi naawát pínah niijná, yeebdíhbut wā wahna caá, ã niijíp jĩ.

²² Páant niij péanit, jwiít dih ã póoj jáhanap jĩ.

—**Buu Túini Espíritudih ñi ubuú, ñíih caolih diítboó ã jummat pínah niijná.** ²³ **Páant ñijeéh jumna, ã wēpatjĩh det í yéej chājatdih ñi yohochah, yohni ã jumbipna caá. Obohjeéhtih, det í yéej chājatdih ñi yohcah, yohca naáh ã jumbipna caá,** Jesús jwiít dih ã niijíp jĩ.*

Jesús ã jwúub jígohochah, Tomás ã enat

²⁴ Jesús jwĩ cātíh ã jwíih jígohni chei, Tomás pohba jwĩjeéh ã wihcap jĩ. Tomás Jesús dih jwĩjeéh bohéni “Waláhni”, ĩpĩ niij wāt ejni ã jumap jĩ.

²⁵ Túttimah, ã jwúub juyúchah, caandíh nin pah jwĩ niijíp jĩ:

—Jwiít jwĩ maáh Jesús dih jwĩ enna beé, jwĩ niijíp jĩ.

Páant jwĩ niijíchah joiná yuhna, Tomásboó nin pah ã jipónih niij jepahjehep jĩ:

—Weemboó áih téihyadh ĩ péhwatji ítnadh wíih téih tíbjĩh teo encan, áih páwádih ĩ jwāgatji ítdihbut teo encan, ‘Á boo pud júúwát dooná yoobópdih caá’, wā niij jenah joicán niít, jwiít dih ã jáh niijjéhep jĩ.

²⁶ Túttimah bóo domingo yeó jáap caán muudíhjuh jwĩ jwúub míic wáac juyúchah, Tomásbut jwĩjeéh ã jumap jĩ. Pánih míic wáac jwinít,

nihat jēcnadh jwĩ jwúub túi nemechah yuhna, Jesús jwĩ cātíh ã jwúub jígohop jĩ. Pánih jígohnit, nin pah jwiít dih ã niijíp jĩ:

—**¿Ñi jum caá? Dios ã túyat ñijeéh ã jumna naáh, ã niijíp jĩ.**

²⁷ Páant niijnít, Tomásboodíh nin pah ã niijíp jĩ:

—**Tomás, wíih téihyadh ĩ péhwatji ítnadh meemjéh ma teo eneé. Wíih páwádih ĩ jwāgatji ítdihbut ma teo eneé. Teo ennit, ‘Yoobópdih tigaá át boo pud júúwáp taga’, ma niij jéihyeé,** caandíh ã niijíp jĩ.

²⁸ —Meémboó wā Maáh, wíih Diosbut caá, Tomás caandíh ã niijíp jĩ.

²⁹ —**Weemdíh ennitjeh, ‘Yoobópdih tigaá át boo pud júúwáp. Pánih boo pud júóhna, Dios ã wahni Cristo yoobát caá’, meém ma niij jéihna caá. Obohjeéhtih, bitaboó weemdíh encan yuhna, páant niij jéihnit, búdí ĩ wēbipna caá,** Jesús Tomás dih ã niijíp jĩ.

Jesús dih cāacwā ĩ jéihyat pínah niijná, Juan nin tólihdih ã daacát

³⁰ Jwĩjeéh jum jwuhna, dawá láa jwiít cāacwā jwĩ jéih chājca naáhdih Dios ã wēpatjĩh Jesús ã chāj júutap jĩ. Páant ã chājatjidih nin tólihdih wā jéih daác beedácan caá. ³¹ Pánih daác beedácan yuhna, nin tólihdihjuh wā daacáp be, “Yoobópdih Dios ã wahni Jesúsjuh tigaá. Caanjéh

* 20:23 Mt 16.19; 18.18

tigaá Dios wúuh”, ñi niij jéihyat pínah niijná. Páant niij jéihna, caandíh jepahnit, yeéb Diosjeéh páantjeh ñi jumbipna caá.

21

Jesús Tiberias ím jwëejdih siete ã bohénitjidih ã jwúub jígohat

¹ Túttimah, jwiit siete ã bohénitjidih Tiberias ím jwëejdih Jesús ã jwúub jígohop jĩ. Nin pah ã jumup jĩ: ² Jwiit biicdih jumnit, Simón Pedro, Tomás “Waláhni”, jwĩ niijejni, Natanael Galilea baác Caná tátchidih bóo, jwiit chénewá Zebedeo weh, bita chénewá Jesús ã bohénitji, páant moón jwĩ jumup jĩ. ³ Páant moón jwĩ jumuchah, Simón Pedro jwiitdih nin pah ã niijíp jĩ:

—Weém queej júut mawadih bejna caá wã chãjap, ã niijíp jĩ.

—Jwiitbat majeéh jwĩ bejmi caá, jwĩ niijíp jĩ.

Páant niij, dei juibí, jááj chóodih waadnit, ímdih jwĩ páud bac bejep jĩ. Pánih páud bac bejnit, nihat chei jwĩ júut mawachah yuhna, queejwã í chũhcap jĩ.* ⁴ Baáb báahachah, Jesús ím jwëejdih ã ñuhuchah, jwĩ enep yah jĩ. Obohjeéhtih, caandíh jwĩ beh encap jĩ.

⁵ Pánih ñuhna, jwiitdih nin pah ã niij ej úubh joyóp jĩ:

—¿Wã déewáá, queejwádh ñi bid juicá? ã niijíp jĩ.

—Wihcan caá, jwĩ niij jepahhap jĩ.

⁶ Páant jwĩ niij jepahachah joinít, nin pah Jesús ã jwúub niij ejep jĩ:

—**Jéihyepmant bóo buwáboó ñíh ñuodíh ñi yoh báaha en tigaá**, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, caán ñuodíh yoh báahana, dawá queejwã í chũúúchah joinít, jwíh ñuodíh jwĩ wái ñaha bojop yah jĩ. Obohjeéhtih, tub dawá í jumuchah, jááj chóoboó jwĩ jéih ub yaccap jĩ.* ⁷ Páant dawá í jumuchah, Jesúsdih jwĩ jwíh jwááh láa biic yoobó ã yapatjidih náhninit, weémboó, Jesús búdí ã oini,

—Jwĩ Maáh caá, Pedrodih wã niijíp jĩ.

Páant wã niijíchah joinítjeh, ã too dug jwejni yégueh chóodih jwúub duó ámoh chéonit, ñaáp báah bejnit, Jesús pebhna ã yaáh ñáan bejep jĩ. ⁸ Páant ã yaáh ñáan bejchah, caán ñuodíh teonit, jwiitboó jááj chóojih jwĩ wái ñáan juibínap jĩ. Ím tac yoob póhba ã nihcan jĩ, táí jwëej buugdíhjih jwĩ jumup jĩ. ⁹ Pánih wái ñáan juibínit, Jesús ã chãjni táí iigní tuu táohjih queejwã pan biicdih ã lajachah, jwĩ enep jĩ. ¹⁰ Páant jwĩ ñáan juibínachah, Jesús nin pah jwiitdih ã niijíp jĩ:

—**Butéh ñi júut maonitdih daocánnit ñi ub júúwá**, ã niijíp jĩ.

¹¹ Páant ã niijíchah joinít, Simón Pedro jááj chóodih

* 21:3 Lc 5.5 * 21:6 Lc 5.6

waadnit, ñhodih watnit, óon coahboó ã wái ñáan júúwáp jĩ. Dahwanit mícjeh ciento cincuenta y tres queejwã ĩ jumap jĩ. Páant moón dawá ĩ jumna yuhna, caán ñhodih ĩ boloh wáicap jĩ. ¹² Pánihna, Jesús jwiít dih nin pah ã jwúub niijíp jĩ:

—**Ñi jeémp jáa júúwá**, ã niijíp jĩ.

Páant ã niijíchah joinít, ã pebh juibínit, caandih en poonit jumna, “Jwĩ Maáh caá”, niijná, jwiít jwĩ úubh joí encap jĩ. ¹³ Páant ã pebh jwĩ juibínachah, Jesús queéj pan biíc dih nah teonit, jwiít dih ã wúhup jĩ.

¹⁴ Caán yeó jáap dih ã boo pud júúwát túttimah, jwiít dih biíc peihcanni láa míc júutna ã chãjap jĩ.

Jesús Simón Pedro dih ã míc wéheat

¹⁵ Páant jwĩ jeémp péaat túttimah, Jesús Simón Pedrodih yúúpbit namah bejnit, nin pah ã niij úubh joyóp jĩ:

—**Simón, Jonás wúúh, ¿queét ĩ oyat chah weemdih ma oi niít?** ã niijíp jĩ.

—Wã oina caá, Maá. Wã oyat dih ma jéihna caá, ã niij jepahap jĩ.

—**Pánih oina, wíh oveja weh panihnit dih ma táu inií**, Jesús caandih ã niijíp jĩ.

¹⁶ Páant niijnít, nin pah ã jwúub niij úubh joyóp jĩ, páant mantih:

—**Simón, Jonás wúúh, ¿yoobópdih weemdih ma oi niít?** ã niijíp jĩ.

—Maá, meemdih wã oina caá. Wã oyat dih ma jéihna caá, ã niij jepahap jĩ.

—**Pánih oina, wíh ovejawá panihnit dih ma táu en dawaá**, Jesús ã niijíp jĩ.

¹⁷ Páant niijnít, nin pah ã jwúub niij úubh joyóp jĩ:

—**Simón, Jonás wúúh, ¿weemdih oyat yoobát niít ma oyop?** ã niijíp jĩ.

Biíc peihcanni láa “**¿Weemdih ma oi niít?**” ã niij úubh joyóchah joinít, Pedro búdí jgahnit, nin pah ã niij jepahap jĩ:

—Maá, nihat dih jéihni jumna, meemdih wã oyat dih ma jéihna caá, ã niij jepahap jĩ.

—**Pánih oina, wíh ovejawá panihnit ĩ jeémát pínahdih ma táu wúhuá.**

¹⁸ **Yoobópdih meemdih wã naóhna caá. Jáap jum jwuhna, meemjéh yégueh waadnit, ded ma bejíhipboó mapí bejep jĩ. Obohjeéhtih, behe ma jumuchah, míh muj nahdih ma júut ñahanachah, meemdih yégueh yacnit, ded ma bejícapboó bita ĩ ub bejbipna caá,** Pedrodih Jesús ã niijíp jĩ.

¹⁹ Páant niijná, Jesús dih jepahni ã jumát júb, ded pah Pedrodih bita ĩ mawat pínahdih jéihya naóhna ã chãjap jĩ. Páant niij péanit,

—**Weém ded pah wã chãjatjidih enniji jumna, biíc yoobó ma chãjaá**, Jesús caandih ã niijíp jĩ.

Jesús ã bohéni búdí ã oini nin tólihdiã ã daacát

²⁰ Páant ã niij naáwáchahjeh, Pedroboó tac páud ennit, weém Juan, Jesús búdí ã oini, queét dih wã ñúun péenachah, ã enep jĩ. Bíic dih jwĩ péé jeémp láa, weémboó Jesús ã pebh dodh jáah lajni “¿Maá, meemdih eníhcannit dih júutni pínah ded tigaá ã jum?” Jesús dih niij úubh joiní wã jumup jĩ.* ²¹ Pánihna, weemdih ennit, Pedro Jesús dih nin pah ã niij úubh joyóp jĩ:

—¿Maá, canboodih ded pah tigaá ã yapbi? ã niijíp jĩ.

²² —**Nin baácboó wã jwúub dei júúwúchah, candih páantjeh wã jumat túutachah, míih pínah nihcan caá. Pánihna, candih ded pah ã yapat pínah dih meemdih wã naóhcan caá. Obohjeéhtih, ded pah wã chãjatjidiã enniji jumna, meémboó bíic yoobó ma chãjaá, Jesús Pedrodih ã niijíp jĩ.**

²³ Páant Pedrodih ã naáwátjidiã jéihnit, nihát Jesúsíhwã queétjeh चाह búdí ít míic wéhenap jĩ. “Juan, Jesús búdí ã oini, ã wancan niit”, weemdih queétjeh ít niij míic wéhenap yah jĩ. Obohjeéhtih, “Caán ã wancan niit”, Jesús niijná ã chãjcan jĩ. **“Nin baácboó wã jwúub dei júúwúchah, candih páantjeh wã jumat túutachah, míih pínah nihcan caá. Pánihna, ded pah candih ã yapat pínah dih**

meemdih wã naóhcan caá”, Pedrodih Jesús niij naóhna ã chãjap jĩ.

²⁴ Pánihna, weemdih jĩ, Jesús páant ã niij naáwáp jĩ. Caán ded pah yoobóp dih ã yapatjidiã jéihnit, nin tólihdiã wã daácna caá. Pánihna, nin wã naáwát yoobóp dih ã jumat dih jwĩ túi jéihna caá.

²⁵ Dawá bíihdihbut Jesús ã chãjap yah jĩ. Obohjeéhtih, “nihát ã chãjatjidiã wã daác beedánachah, dawá tólihna ã jumuchah, ita en buujácan tagaá”, wã niij jenah joiná caá.

Pánihna, páant bóojeh weém Juan wã daác péana caá.

* 21:20 Jn 13.25

LOS HECHOS

Táini Espíritu ã jãúwát pínah yeó jáapdih Jesús ã jéihya naáwát

¹⁻² Teófilo, weém, Lucas, meemdih wã jwáub daác wahna caá, páant muntih. Wã jwíih daácní núodih Jesús ded pah ã chãjatdih, ded pah ã bohéatdih, jeáboó ã púuh laab béjatjidihbut wã naóh péanap be.* Nin baácboó jum jwuhna, Jesús ã bohénitdih ñíonit, cáacwãdih ãih doonádih átát naáwát túutup wut jĩ. Pánihna, ã púuh laab béjat pínah jãtih, ã naáwát túutnit ded pah ã chãjat pínahdih Táini Espíritu ã wēpatjĩh queétdih át wutap wut jĩ. ³ Jesús cruzboó ã wunat túttimah, ã jwáub bootjidih ã jéihyat pínah niijná, cuarenta yeó jáap pohba, dawá láa ã bohénitdih át jwáub jígohop wut jĩ. Pánih jígohnit, “Dios nihat cáacwã ã maáh ã jumuchah, caandih ded pah caá cáacwãdih jepahat náahap”, queétdih ãpĩ niij naáwáp wut jĩ.

⁴ Biíc láa Jesús ã bohénit biíc dih jeémpna, queétdih nin pah át niij naáwáp wut jĩ:

—**‘Táini Espíritudih yeebdih wã wahbipna caá’, wã íp ã niijnídh Jerusalén tátchidih ñi pã jwuhá. Caán ã niijnídh yeebdih wãát naáwáp be.** ⁵ **Juan yeebdih mahjĩh ã daabánap**

jĩ. Obohjeéhtih, wã íp yeebdih Táini Espíritudih wahna, caán daabáát panihni ã wēpat yeebdih búdí ã wãhbipna caá, át niijíp wut jĩ.*

Jesús jeáboó át púuh laab béjat

⁶ Biíc yeó jáap Olivo jee jina Jesús ã bohénit biíc dih ã jumuchah, caandih nin pah ãt niij wãbh joyóp wut jĩ:

—¿Maá, Romano maátadih yohnit, bũ jwiít judíowã jwĩ maáh ma waadmí niit? ãt niijíp wut jĩ.

⁷ Páant ã niijíchah joinit, Jesús nin pah át niij jepahap wut jĩ:

—**Jwĩ íp ã ñíoni yeó jáapdihjeh weemdih maáh ã waadábipna caá. Caán yeó jáapdih yeéboó jéihnit pínah nihcan caá.** ⁸ **Obohjeéhtih, Táini Espíritu yeebdih ã waadáchah, Dios ã wēpatdih ã wãhbipna caá. Caán wēpatjĩh Jerusalén tátchidih moón, nihat Judea baácdih moón, Samaria baácdih moón, yuúpboó baácnadh moondih yuh buca wĩh táini doonádih ñi wēp naóhbipna caá, át niijíp wut jĩ.***

⁹ Páant niij péanit, jeáboó Jesús át púuh laab béjep wut jĩ. Caandih ã chéi en ñũn ñúhuchah, mah tólihdih yap púuh laab béjna, át buadáh bejep wut jĩ.* ¹⁰ Páant Jesús

* 1:1-2 Lc 1.1-4 * 1:4 Lc 24.49 * 1:5 Mt 3.11; Mr 1.8; Lc 3.16; Jn 1.33 * 1:8 Mt 28.19; Mr 16.15; Lc 24.47-48 * 1:9 Mr 16.19; Lc 24.50-51

ã púuh laab béjehah, ï chéi en ñuun ñáhuchah, chéne ángelwã baabní yégueh duonít Jesús ã bohénitji cãtíh ït jígoh ñuhup wut jĩ.

11 Pánih jígoh ñuhnit, queétdih nin pah ït niij uúbh joyóp wut jĩ:

—¿Yeéb Galilea baácdih moón, dépanihna jeáboó chéi en ñuh tigaá ñi chãj? Caán Jesús, jeáboó púuh laab béjni, ã púuh laab béjatji pahjeh tih ã jwúub dei jüóhbična caá, ït niijíp wut jĩ.

Judasjidih jwúub túut nuumni pínahdih ï ñíwat

12 Jesús ã naáwát túutnit Olivo jee jímant jwúub dei bejnit, Jerusalén tútchina ït jwúub juibínap wut jĩ. Caán jeé Jerusalén pehbhitjeh ãt jumup wut jĩ. 13 Jwúub juibínit, queét chahboó ï jumni tólihdih ït púuh laab béjep wut jĩ. Nin caá queét ï wãtna: Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, biíh Santiago Alfeo wúuh, Simón Celote wüt jumni, Judas biíh Santiago wúuh ït jumup wut jĩ.*

14 Queét oncewãjeéh, biquína yaádh, María Jesús íin, mí weh biícdih, míic wáacnit, ït jumup wut jĩ. Nihat biíc yoobó jengah joinít, Diosdih búdí ïpĩ uúbáp wut jĩ.

15 Biíc yeó jáap Jesúhwã caán tólihdih míic wáacnit, ciento y veinte ït jumup wut jĩ. Páant ï jumuchah, Pedroboó queét cãtíh ñuhnit, nin pah

ãt niij naáwáp wut jĩ: 16 “Wã déewãá, Dios jon jãtíh ã niijátji pah buu ã yapna caá. Túini Espíritu Davidjidih ded pah Judasji ã yapat pínahdih ãt naóh daacát túutup tajĩ. Judasji beé Jesúsdiht teonit pínahdih ã waáwáp jĩ. 17 Pánih chãjni pínah jwĩjeéh Jesús ã tewatdih chãjni ã jumup yah be”, ãt niijíp wut jĩ.

18 Judasjiboó Jesúsdiht ï tewat pínah naáwát jíbdih ã jwúubaíhichah yahna, queét sacerdotewãboó ït teocap wut jĩ. Pánihna, caán jíbjíh bainí baácdih ït jíib chãjap wut jĩ. Caán baácdih Judasboó míic jöp wái wãnniji wálahnit, dúuc jéen bejna, ãt páah yoh ñajap wut jĩ. Pánih páah yoh ñajna, áih wãdah ãt búuh yoh bejep wut jĩ. Áih jónóp töpna nihat ãt bac peét bejep wut jĩ. 19 Judas ã yéejatji jíbdih nihat Jerusalén tútchidih moón ït jéih beedép wut jĩ. Pánihna, caán ï jíib chãjni baácdih Acéldama wüt ït búudhdup wut jĩ. “Acéldama”, niijná, “Meép jumni baác”, niijná ït chãjap wut jĩ.*

20 Túttimah, nin pah queétdih Pedro ãt jwúub niij naáwáp wut jĩ: “Jon jãtíh ï daacátji pahjeh tibeé Judasji ã yapap be. Davidji ã daácní Salmos ï niijní tólihdih nin pah ãt niij daacáp tajĩ:

‘Á tewatji yohni ã jumna naáh, niij daácnit, (Sal 69.25)
Biíh ã tewatjidih jwúub túut nuumnít, ã tewe naáh’,

* 1:13 Mt 10.2-4; Mr 3.16-19; Lc 6.14-16

* 1:19 Mt 27.3-8

ãt niij daacáp tajĩ. (Sal 109.8)

21-22 “Páant ã niij daacátjidih jéihnit, Judasjidih jwáub túut nuumní pínahdih jwiít dih bidat caá náahap. Juan Daabánijeéh jumnit biquína Jesúsjeéh i bejep jĩ. Ijeéh jumni biíc dih níwat caá náahap, jwĩjeéh ã jumat pínah niijná.* Jesúsjeéh jwĩ jumuchah, jwĩjeéh páant péeni, Jesús ã púuh laab béjatjidih jwĩjeéh ennidihbut níwat caá náahap.* Páant jwĩ níwichah, Jesús ã jwáub bootjidih jwĩjeéh naóhni ã jumbipna caá”, Pedro queét Jesúsíhwádih ãt niijíp wut jĩ.

23 Páant ã niijíchah joinít, chénewádih ít níwip wut jĩ. Biíc José Barsabás wut jumnidih ít níwip wut jĩ. Caán Justo i niij wát ejni wut jĩ. Biíh Matías wut jumnidihbut ít níwip wut jĩ. 24-25 Queétdih níonit, Diosdih nin pah ít niij úábáp wut jĩ: “Maá, nihat cáacwã i jenah joyátdih ma túi jéihna caá. Judasjidih túut nuumní pínah, nit chénewã jwĩ níonitdih, ded meém ma náahnidih jwiít dih ma júutú. Jesús dih cádahni Judasji iiguípna ãt bejep taga. Caandih túut nuumní, jwiít Jesús ã naáwát túutnit biíc dih jumni pínahdih ma júutú”, Diosdih ít niijíp wut jĩ.

26 Páant niijnáneh, bidat túut niijná, i níwat naanádh ít púudanap wut jĩ. Matíaíh naá ã jwíih buúg jéenechah, caánboó Jesús ã naáwát

túutnit oncewãjeéh ãt waadáp wut jĩ.

2

Túini Espíritu ã wēpat queétdih ã wáhat

1 Pentecostés wut jumni yeó jáapdh* nihat Jesúsíhwã biíc mūdih ít jwáub míic wáac juyáp wut jĩ. 2 Neohjeh búdí johlít yáaat panihni jeámant jūóhnt, i jumni mūdih ãt yeéj yáanap wut jĩ. 3 Nihat íih wao cháh tū oopát tōpna panihni ãt jíghop wut jĩ. 4 Pánihna, Túini Espíritu queétdih ã waadáchah, ã wēpatjĩh bitaíh wéheatna i beh jóica naáhjĩh ít wéhe jwíhip wut jĩ.

5 Caán láa, nihat baácna bej peétnitji judíowã Dios ã wutatdih jepahnit, Jerusalén tútchina ítát wáac juyáp wut jĩ. 6 Pánihna, japboó yáanachah joinít, Jesúsíhwã i jumni mūná dawá ít míic wáac juibínap wut jĩ. Pánih juibínit, cáacwã yoobó i wéheatnajĩh Jesúsíhwã i wéhenachah, beh joiná, jói wáhi bejnit, nin pah ít míic niij wéhenap wut jĩ:

7-8 —¿Dépanih tigaá nit Galilea baácdih moon yúhna, jwíih wéheatnajĩh i túi wéhenachah, jwĩ beh jói?

9 Nihat jwíih wéheatnajĩh buu wéhena caá i chãjap: Partia baác, Media baác, Elam baác, Mesopotamia baác, Judea baác, Capadocia baác, Ponto baác, Asia baác, 10 Frigia baác, Panfilia baác, Egipto baác, África baác, Cirene tútchi,

* 1:21-22 Mt 3.16; Mr 1.9; Lc 3.21
23.15-21; Dt 16.9-11

* 1:21-22 Mr 16.19; Lc 24.51

* 2:1 Lv

Roma tútchidih moonbút jwiít jwī jumap. ¹¹ Biquína judíowā jwī jumna caá. Bitá judíowā nihcannit yuhna, Dios naáwátdih bohénitbut jwījeéh ī jumna caá. Bitá Creta quewadih moón, Arabia baácđih moonbút jwījeéh ī jumna caá. Pánihna, nitboó ī wéhenachah, jwiít nihát jwī beh joiná caá. Queét jwīih wéheatnajīh Dios ā wēp chājatđih naóhna caá ī chājap, ít míc niijíp wut jī.

¹² Páant niij joí wáhi bejna, ī ennidih ī joiníđihbut ded pah ā yapatđih ít jéihcap wut jī.

—¿Nit dépanih tigaá bitaíh wéheatnajīh Dios ā wēp chājatđih ī túi wéhe? yeéb ñi jenah joyóchah, queétjeh ít míc niijíp wut jī.

¹³ Obohjeéhtih, bita ĩjeéh jumnit nin pah ít niijíp wut jī:

—¡Dépah nit cheha náahđih babh máihnit, wéhena caá ī chājap! ít niij deoh naáwáp wut jī.

Pedro cāacwāđih ā naáwát

¹⁴ Pánihna, Pedro once Jesús ā naáwát tútnit bíćđih ñuhnit, cāacwāđih nin pah át niij naáwáp wut jī: “Wā déewāá, bíh baácđant jūóhnit, Jerusalén tútchiboó jumnitbut, buu ā yapatđih jéihyat túut niijná, nin wā naáwát pínahđih ñi túi joyoó.

¹⁵ ‘Queét máihnit caá’, ñi niij jenah joyát yoobóđih nihcan caá. Jwiít judíowā cheibitjeh jwīpī máihcan caá. Buu cheibitjeh las nuevejeh caá. Pánihna, jwī máihcan caá. ¹⁶ Dios jon jātih ā niijátji pahjeh buu ā yapna caá. Dios

naáwátdih naóh yapani Joel nin pah át niij daacáp tajī:

¹⁷ ‘Péeni yeó jáap tóah jūáwúchah, nin pah ā yapbipna caá: Wīih Túini Espíritu ā wēpatđih nihát cāacwāđih búđi wā wāhbiipna caá, buca. Pánihna, ñi weh, ñi weh yatábut wā naáwátdih ī naóh yapabipna caá. Jáap beh tóahnit oo júmat jíghat panihnidih ī enbipna caá. Behnit ī oo júmuchah, queéđđih wā naóhbiipna caá.

¹⁸ Weemđih teo wāhñit neoná, yaáđđihbut wīih Túini Espíritu ā wēpatđih búđi wā wāhbiipna caá. Queéđbut wā naáwátdih ī naóh yapabipna caá.

¹⁹ Wā wēpatjīh úum náah jumnidih jeáboó baácboobút wā wahachah, ñi enbipna caá. Baácboó meép panihni, iigát panihni, tuu jei pánihni ā jumbipna caá.

²⁰ Jeáboó yeó dupúátdih ā túut nuumbípna caá. Chei bóo widhbut meép panih duuni ā túut nuumbípna caá. Páant ā yapbipna caá, ñi Maáh Cristo ā jwáub dei jūóhni yeó jáap pínah jātih. Caán yeó jáapđih nihát cāacwā ī en wáhi bejbipna caá. Pánihna, oboh jumni yeó jáap ā nihcan niít

baca. Yéejnitdih úum náah jamni yeó jáap jumna yahna, yéejat yohnitboodih caán yeó jáap túini yeó jáap ā jumbipna caá.

21 Ded jwī Maáhdih ā yéejat yohat túutni, caán iiguipna ā bejat déeji ā túi yapbipna caá', āt niij daacáp tajī. (1 2.28-32)

22 “Yeéb wā déewāá, nindih wā naáwáchah, ñi túi joyoó. Jesús Nazaret tátchidih bóo Dios ā wēpatjīh ā chāj jútup jī, caandih Dios ā wahatjidih cáacwā ī jéihyat pínah niijná. Yeéb caandih ennitji ñi jéihna caá.

23 Jesúsdi h mawat náahna, ñi maátadi h ñi wāhup jī. Pánih wāhni t, yeejépwādi h cruzboó ñi mawat túutap jī.* Dios jon jātih caandih ā niijátji biíc yoobó ā yapap be.* 24 Obohjeéhtih, Jesús ñi maonijidih Diosboó āt jwáub boonanap tabe. Túttimah, ā jwáub wāncan niit baca. Chah wēpni jumna, wānnidih yahna, āt jwáub boonanap tabe, páant muntih. Pánihna, buu páantjeh báadhni caá.*

25 Davidjiboó jon jātih nin pah Jesucristo ā jwáub boo pud jūúwát pínahdih āt niij daacáp tajī:

‘Wā Maáh wājeéh āpī jumna caá. Yeó jáap jumat pah Dios wā Maáh wā pebh ā jumachah, enna, wā úumcan niit.

26-27 Dios, weemdih oina, wānnit ī jumapboó wīh caolihdih ma yohcan niit. Wīh bácahdihbut ma moopát túutcan niit. Páant ma chājat pínahdih jéihna, wā túi wēi naóhna caá. Míih jumna, úumcanjeh, wā túi jumbipna caá.

28 Pánihna, weemdih jwáub boonanit, wājeéh ma jumachah, wā túi wēina caá', āt niij daacáp tajī. (Sal 16.8-11)

29 “Wā déewāá, jwī nwo Davidji ded pah ā jumatdih yoobópdih wā naóhna caá. Caán ā wānuchah, it yohop wut jī. Caandih ī yohni itji páantjeh ā jumna caá. Pánihna, ‘Wīh bácahdih ma moopát túutcan niit’, niij daácna, caanjéh āih pínahjeh āt nihjican tagaá. 30-31 Davidji Dios naáwát di h naóh yapani ā jumachah, Dios caandih nin pah āt niijíp wut jī: ‘Yoobópdih meemdih wā naóhna caá. Ma juma jwáub boonit, meém maáh ma jumatji dée pah, ni hat nin baác di h moondih maáh ā jumbipna caá', āt niijíp wut jī.* Cristodih Dios maáh ā waadáat pínah, ā boo pud jūúwát pínahdihbut nin pah āt niij daacáp wut jī: ‘Caán wānnit ī jumapboó páantjeh ā jumcan niit. Āih bácahbut ā moópcan niit’, David āt niij daacáp tajī.* 32 Caán Jesúsdi h beé Dios

* 2:23 Mt 27.35; Mr 15.24; Lc 23.33; Jn 19.18

* 2:23 Lc 24.26

* 2:24 Mt

28.5-6; Mr 16.6; Lc 24.5

* 2:30-31 Sal 132.11; 2S 7.12-13

* 2:30-31 Sal 16.10

āt boanap be. Ā jwáub boanidih jwiit nihat jwī enep be. ³³ Caán Dios ā jéihyepmant bóo bawámant jumni maáh caá. Pánihna, ‘Táini Espíritudih noónboó ma wahaá’, ā íp Dios caandíh ā niijíchah, nin Táini Espíritudih āt wahap taga. Būu jwuh Táini Espiritu ā chājatdih ennit, joiná caá ñi chājap. ³⁴ Davidji Dios pehbboó āt páuh laab béjcap wut jī. Pánihna, āih pínah nihjican tagaá. Nin pah ā niij daacni Jesúih pínahji tagaá:

‘Wā Maáhdih Dios nin pah ā niij naáwáp be:
“Wā jéihyepmant bóo bawámant chúdnit,
maáh ma jumúú.

³⁵ Páant maáh ma jumuchah, meemdíh eníhcannitdih wā yohbipna caá. Meém queétdih chah wēpni ma jumbipna caá”, ā niijíp be’, Davidji āt niij daacáp tajī. (Sal 110.1)

³⁶ “Pánihna, wā déewāá, nindih ñi táí jéihyee: Caán Jesús yeéb cruzboó ñi mao yohat táutnijidih Diosboó maáh ā waadánap be. Caán Jesússeh jwīpī páini Dios ā wahni Cristo beé”, Pedro cáacwādh āt niijíp wut jī.

³⁷ Páant ā niijíchah joinít, búdí jīgah úmmit, Pedrowādh nin pah ít niij úubh joyóp wut jī:

—¿Jwī déewāá, ded pah tigaá jwī chājbi? ít niijíp wut jī.

³⁸ —Yeéb ñi yéej chājatdih cádahnit, táiniboodíh ñi jwáub táut nūmú. Páant ñi táut nūmúchah, Dios ñi yéejatdih ā yohbipna caá. Pánih táut nūmúnít ñi jumuchah, Jesús ā wēpatjīh ñi daabáát táutú. Páant ñi chājachah, Dios yeebdíh Táini Espíritudih ā wāhbipna caá. ³⁹ Jon jātihjeh Dios yeéb pínahdih, ñi weh pínahdih, ñi jumená pínahdihbut, nihat caán ā ñíonit pínahdih nin pah āt niij naáwáp wut jī: ‘Nihat weemdíh jepahnitdih Táini Espíritudih wā wāhbipna caá’, Dios āt niijíp tajī,* Pedro queétdih āt niijíp wut jī.

⁴⁰ Páant niij péanit, queétdih nin pah āt jwáub niij wēp naáwáp wut jī, páant muntih:

—Nin baácdih moón yeejép ĩ chājatji jíib Dios búdí ā peéh chājbipna caá. Pánihna, queét pah ñi jumca bojoó. Ñi yéej chājatdih cádahnit, ñi táut nūmú. Páant ñi chājachah, yeebdíh ā peéh chājcan niit, āt niijíp wut jī.

⁴¹ Páant ā niijíchah joinít, dawá jepahnit, ít daabáát táutap wut jī. Pánihna, Jesúhwājeéh caán yeó jáapjeh tres mil cáacwā chah dawá ít jumap wut jī. ⁴² Yeó jáap jumap pah queét jáap jepahnit Jesús ā naáwát táutnit ĩ bohénachah, ít táí joyóp wut jī. Íih jeémátdih míic pááh wāhnt, Diosdih úubhnt, bíicdih ĩpī táí jumap wut jī.

Jesúhwā ded pah ĩ jumap

* 2:39 Is 57.19

⁴³ Jesús ã naáwát túatnitboó Dios ã wēpatjīh wunnitdih ĩpī booa júutap wat jī, Dios ã wēpatdih cāacwā ĩ jéihyat pínah niijná. Páant ĩ chājachah ennit, nihat ĩt en wáhi bejep wat jī. ⁴⁴ Jesúihwā ĩih bíi déedih míic pāáh wāhnit, bíicdih túinijeh ĩpī jumap wat jī.* ⁴⁵ ĩih bíi déedih jīb chāj wāhnit, nihat bíih pah bóo wihcannitdih queét ĩ jumap yoobó ĩpī wāh wáacap wat jī. ⁴⁶⁻⁴⁷ Pánih chājna, yeó jáap jumap pah Dioíh munná míic wáacnit, “Dios túini caá”, ĩpī niij wēi naáwáp wat jī. ĩih munnáboobút míic wáacnit, bíicdih ĩpī túi numah wēi jeémep wat jī. Páant ĩ chājachah ennit, “Queét túinit caá”, nihat cāacwā ĩpī míic niijíp wat jī. Pánihna, yeó jáap jumap pah bita jáap jepahnitdih túi ubnit, jwíih jepahnitjeéh Dios át waadánap wat jī. Jáap jepahnitbut ĩjeéh ĩt míic wáacap wat jī.

3

Jéih bejcannidih Pedro Juanjīh ĩ booaat

¹ Bíic yeó jáap, cheyeh, las tres jumachah, judíowā Diosdih ĩpī úbát horadih Pedro, Juanjīh Dioíh munná ĩt bejep wat jī. ² Yeó jáap jumap pah Túini Jēc wūt jumapdih ã chéenwā jéih bejcannidih ĩpī ub jubí chūud jwejep wat jī. Jáap cāac jumnijeh caán jéih jibcanni átát jumap wat jī. Caan jēcdih chūudnit, caanjīh

waadnídih dinero āpī úbáp wat jī. ³ Pánihna, Pedro, Juanjīh caán munná ĩ waadát túat chājachah ennit, queédih jéih jibcanni dinerodih át úbáp wat jī. ⁴ Pedroboó caandih ennit,

—Jwiít dih ma túi eneeé, át niijíp wat jī.

⁵ Páant ã niijíchah joinít, queédih en behnit, “Queét bainí dinero weemdih ĩ wāhbipna caá”, caanjéh át niij jenah joyóp wat yah jī. ⁶ Obohjeéhtih, páant ã niij jenah joyóchah yuhna, Pedro caandih nin pah át niij naáwáp wat jī:

—Weém dinerodih wā bíbohcan caá. Obohjeéhtih, caandih wāhcan yuhna, chah túinidih meemdih wā chāj bipna caá. Jesucristo Nazaret tútchidih bóo ã wēpatjīh meemdih wā booa caá. Ma ñah ñuhú. Ñah ñuhnit, ma yáac chāi bejeé, át niijíp wat jī.

⁷ Páant niijnít, āih jéihyepmant bóo téihyadih teonit, caandih át wái ñahanap wat jī. Páant ã wái ñahanachahjeh, caán jéih jibcanniji āih wio wēpép nahna át jumap wat jī. ⁸ Pánihna, caán ñah ñuhnit, át yáac chāi bej jwíhip wat jī. Pánih yáac chāi bejnit, ñáap táamp chūinit, “Dios túini caá. Wā túi jéih bejna caá”, niij wēinit, Dioíh mūdih át waad béjep wat jī. ⁹ Pánih yáac chāi bejnit, “Dios túini caá”, ã niijíchah, nihat cāacwā ĩt enep wat jī. ¹⁰ Caandih ennit, “Caán Dioíh

* 2:44 Hch 4.32-35

mú Túini Jěcdih chúdni dinero úbhni caá”, ít niij jěihyep wat jī. Páant ā jibichah ennit, caandih ded pah ā yapatdih ít en wúhi bejep wat jī.

Dioih munná Pedro cāacwādh ā bohéat

¹¹ Jěih bejcanij Pedrowādh ā teo ñún péenachah, nihat cāacwā en wúhi bejnit, Dioih mú Salomón ā chājat tútni coahjina ñáo ñah bejnit, Pedrowā pebhna ít míic wāacap wat jī. ¹² Páant ī míic wāacachah ennit, Pedro nin pah queédih āt niij naáwáp wat jī. “¿Wā déewāá, dépanihna nindih ñi en wúhi bej? ¿Dépanihna jwiúdh ñi en ñún? ‘Queéboó Diosdih túi joinít jumna, ñih wēpatjīhjah nindih ī jěih yáac chūi bejat tútna caá’, ñi niij jenah joiná yah caá. Obohjeéhtih, páant ñi niij jenah joyát yoobópdih nihcan caá. Jesús ā wēpatjīh beé caandih jwī boanap be. ¹³ Abraham, Isaac, Jacob jon jātih moón jwī nuowā Diosdih ít túi weñep wat jī.* Caán Diosjah beé, caandih teo wūhni Jesús ā wūt chah yáat pínah niijná, nindih ā jibanap be.* Yeéboó Jesúsdi en jāhndih wūhnt, Pilato caandih nemat mummánt ā bacaíhichah yahna, yeéb ā bacaat déedih ñi jepahcap be. ¹⁴ Pilato caandih ā bacaíhichah yahna, Jesús túini, túi chājni ā jumachah yahna, yeéboó caandih ñi

náahcap be. Pánih náahcan, cāac maonidih ñi bacaat tútup be.* ¹⁵ Jwiúdh túi ubni Jesúsboodih yeéb ñi mawat tútup be. Obohjeéhtih, wūnidih ī yohochah yahna, Dios caandih ā jwúb boonidih jwiit jwī enep be. ¹⁶ Pánihna, caandih túi jenah joinít, nin ñi jěihni, ñi ennidih Jesús ā wēpatjīh jwī boanap be.

¹⁷ “Wā déewāá, yeéb jwī maátajīh Jesús Dios ā wāhni ā jumatdih jěihcan, caandih ñi mawat tútup be. Páant ñi chājatjidih weém wā jěihna caá. ¹⁸ Obohjeéhtih, jon jātih Dios naáwátdih naóh yapanit, ñi chājat pínahdih nin pah ít niij daacáp tajī: ‘Cristo yeejép ā yapbipna caá’, ī niijátji pahjeh tibeé ā yapap be.* ¹⁹ Būh jwūh yeéb yeejép ñi chājatjidih búdi jgahnt, táiniboodih jwúb túut nuumnít, Jesucristodih ñi jepahaá. Páant ñi túut nuumúchah, yeejép ñi chājatjidih Dios yeebdih ā yoh wūhbipna caá. ²⁰ Páant ñi chājachah, Dios ā wāhni Cristodih jwiúdh ā jwúb wah deyabipna caá, jwiúdh ā teo wāacachah, jwī túi weñat pínah niijná. ²¹ Obohjeéhtih, būh Dios pehbboó caá ā jum jwūhup. Dios nihatdih ā ámohat pínahdih jon jātih ā naáwátdih naóh yapanitdih āt naóh daacát tútup wat jī. Pánihna, nihat ā naáwátjidih chāj péanit, Jesucristodih

* 3:13 Ex 3.15

* 3:13 Is 52.13–53.12; Fil 2.7–9

* 3:14 Mt 27.15–23; Mr 15.6–14;

Lc 23.13–23; Jn 19.12–15

* 3:18 Is 52.13–53.12

ã jwúub wah deyabipna caá. ²² Moisés nin pah át niij naáwáp tajī: ‘Jwī dée Dios naáwátdih naóh yapani pínahdih jwī Maáh Dios yeebdih ã wahbipna caá. Weemdih ã jwīih naáwát tútatji pahjeh tigaá caandihbut ã jwúub naáwát tútbpipna caá.* Pánihna, ded pah ã niij naáwát pínahdih ñi túi joyoó.* ²³ Det caandih joicán, ã wutachah jepahcannitdih Dios ã yohbipna caá. Dioihwájeeh queét ī jéih jumcan niit’, Moisés át niij daacáp tajī.*

²⁴ “Nihat Dios naáwátdih naóh yapanitji Samuel, ã buúdat túttimah moonbát nin yeó jáapnadih yapat pínahdih naóhna, Jesucristodih niijná īt chājap tajī. ²⁵ Jon jātih moón jwī nuowājidih Dios át naáwáp wut jī. Pánih naóhna, Abrahamdih ã naáwátji pahjeh tih jwiitdihbut biíc yoobó naóhna át chājap wut jī. Nin pah át niij naáwáp wut jī: ‘Ma jumadiah wā túi chājachah, caanboobút nihat baácdih moondihbut ã jwúub túi chājbpipna caá’, át niijíp wut jī.* ²⁶ Pánihna, jwiitboodih Moisés ã naóhnihi Dios wáúhdih jwiit judíowādih át jwīih wahap tajī, jwiitdih ã túi chājachah, yeejép chājnit jwī tút nuumát pínah niijná”, Pedro cāacwādhīh át niijíp wut jī.

4

Pedrowādhīh judíowā ī maáta ī jāihñat

¹⁻³ Páant cāacwādhīh Pedro Juanjīh ī naáwáchah, sacerdotewā, Dioih mūdhīh wapnit soldadowā ī maáh, saduceowābut Pedrowā pebhna juibínit, īt joyóp wut jī. Páant ī joyóchah, Pedrowā nin pah cāacwādhīh īt niij naáwáp wut jī: “Jesús ã wunat túttimah, át jwúub boo pud jūúwúp be. ã boo pud jūúwátdih jéihna, áihwā jumna, jwiitbut jwī boo pud jūúwát pínahdih jwī jéihna caá”, īt niijíp wut jī. Páant ī niijíchah joí íjnit, maátaboó cāacwādhīh tóo pāa bejnit, Dioih mūdhīh wapnit soldadowādhīh Pedrowādhīh īt juibí tewat tútup wut jī. Cheyeh jumuchah, túttimah bóo yeó jáapdih queétdih wábh joíihna, nemat mūboó īt nemat tútup wut jī. ⁴ Judíowā ī maáta Jesúsdihi ī náahcah yahna, áih doonádhīh joinít, “Yoobópdihi tigaá”, dawá īt niij jenah joyóp wut jī. Pánihna, Jesúsíhwā chah dawá jumna, cinco mil neoná īt jumup wut jī. Yaádhjéeh ī wehjeéhbut chah īt jumup wut jī.

⁵ Túttimah bóo yeó jáapdih sacerdotewā ī maáta, bita judíowādhīh waóhnt, Moisés ã wutatjidihi bohénit biícdihi īt míc wáacap wut jī. ⁶ Sacerdotewā ī maáh, Anás wūt jumni, ã déewābut Caifás, Juan, Alejandro, bita biícdihi īt míc wáacap wut jī. ⁷ Pánihna, queét Pedrowādhīh ī bid bojochah, soldadowā queétdih

* 3:22 Dt 34.10

* 3:22 Dt 18.15-16

* 3:23 Dt 18.19

* 3:25 Gn 12.3; 22.18

ĭt ub jaibínap wat jĭ. Páant ĭ ub jaibínachah, maáta nin pah ĭt niĭj úubh joyóp wat jĭ:

—¿Deĭh wĕpatjĭh tibeé yeéb caandĭh ñi booa? ¿Déhe tibeé yeebdĭh páant chĕjat túutni? ĭt niĭjíp wat jĭ.

8 Páant ĭ niĭjíchah joinít, Túini Espírĭtu ā wĕpatjĭh Pedro nin pah āt niĭj jepahap wat jĭ:

—¿Yeéb maáta, yeéb waóhnit, ⁹ jĕih jĭbcannĭjĭdĭh jwĭ túi chĕjatdĭh úubh joĭ en niit ñi chĕjap? ¹⁰ Yeebdĭh, nihat judĭowĕdĭhbat nĭndĭh jĕihyat caá náahap: Jesucristo ā wĕpat beé nĭndĭh ā booanap be. Jesús Nazaret tútchĭdĭh bóo, yeéb cruzboó ñi mawat túutni, Dios ā booani, caán ā wĕpatjĭh nĭndĭh jwĭ booanap be. Pánĭhna, buu nin ā jĭbichah, ñi enna caá. ¹¹ Dios naáwátĭdĭh naóh yapanit jon jĕtĭh Jesucristodĭh naóhna, ‘Cĕacwā ĭ náahcannĭdĭh Dios ā ñĭobĭpna caá’, ĭt niĭj daacáp tajĭ.* Pánĭhna, Jesucristodĭh yeéb ñi náahcah yuhna, Diosboó caandĭh jwĭ maáh pínah āt waadánap wat be. ¹² Caán Cristojeh tĭgaa cĕacwā ĭguípna bejnit déjĭdĭh túi ubni. Nin baácboó bíih túi ubni pínah wĭhcan caá. Caanjĕh caá yĕejat yohni ā jumap, Pedro āt niĭjíp wat jĭ.*

¹³ Páant niĭj naóhna, Pedrowā bohécannit yuhna, úumcanjeh, ĭ wĕp bohénachah ennit, ĭt joĭ wáhi bejep wat jĭ. Jesús ā bohéat pah ĭ wĕp bohénachah enna,

“Pedro, Juanjĭh yoobópdĭh Jesúsjeéh jumnit tĭgaa”, ĭt niĭj jĕihyep wat jĭ. ¹⁴ Jĕih jĭbcannĭji boonit, Pedrowĕjeéh ā jumuchah, queét maáta Pedrowĕdĭh “Yeejĕp ĭ chĕjna caá”, ĭt jĕih niĭj naóh yaccap wat jĭ. ¹⁵ Pánĭh jĕih naóh yaccan, maáta ĭ míic wáacat tólihmant Pedrowĕdĭh ĭt bac bej jwuhat túutap wat jĭ. ¹⁶ Páant ĭ bac bejat túttimah, queétjeh nin pah ĭt niĭj míic wéhenap wat jĭ:

—¿Queétĭdĭh ded pah tĭgaa jwĭ chĕjbi? Dios ā wĕpatjĭh jĕih jĭbcannĭjĭdĭh ĭt booanap taga. Nihat Jerusalén tútchĭdĭh moón páant ĭ chĕjatĭdĭh ĭ jĕihna caá. Pánĭhna, jwĭitboó ‘Páant ĭ chĕjcan beé’, jwĭ jĕih niĭjcán caá. ¹⁷ Pánĭhna, Jesúh doonádĭh bitadĭh jwĭ bohéat tútca boj jĭh, queét maátajeh ĭt míic niĭjíp wat jĭ.

¹⁸ Páant niĭj péanit, Pedrowĕdĭh jwúub bid bojnit,

—Jesúh doonádĭh bitadĭh ñi jwúub naóhca bojoó, ĭt niĭjíp wat yuh jĭ.

¹⁹ Páant ĭ niĭjíchah joinít, Pedro Juanjĭh nin pah ĭt niĭj jepahap wat jĭ:

—Páant ñi wutuchah, jepahna nihna, Diosboodĭh yap yohna caá jwĭta chĕjap. ¿Pánĭhna, dedboodĭh tĭgaa jwĭ jepahbi, Dios ā weñat pínah niĭjná? ²⁰ Obohjeéhtĭh, jwĭitboó jwĭ ennidĭh, jwĭ joinĭdĭhbat jwĭ jĕih jweéhcan caá, ĭt niĭjíp wat jĭ.

²¹ Páant ĭ niĭjíchah joinít, maátaboó nin pah

Pedrowãdih ït jwáub niijíp wut yah jĩ:

—Jesúih doonádih ñi jwáub bohénachah, yeebdih yeejép jwĩ peéh chãjbipna caá, ït niijíp wut jĩ.

Pánihna, cãacwãboó jéih bejcanniji ã táí bejatdih ennit, “Dios wěpni yoobát ã jumna caá”, ï niijíchah joinít, maátaboó Pedrowãdih jéih peéh chãjcanjeh, queétdih ït bacanap wut jĩ. ²² Jéih jibcanniji cuarenta jópchi bíbohni wut jĩ.

Jesúhwã ï úmcat pínahdih ï úbát

²³ Pedro Juanjĩh bac bejnit, ï chéenwã pebhna jwáub juibínit, judíowã ï maáta ded pah ï niijátjidih queétdih ït naáwáp wut jĩ. ²⁴ Páant ï niijíchah joinít, queét nihat bíicdih Diosdih nin pah ït niij úúbúp wut jĩ: “Maá, meém jeádih chãjni, nin baácdihtub chãjni, búdí mujdihbut chãjni, nihat báadhnihtub chãjni caá.* ²⁵ Túini Espíritu ã wěpatjĩh jwĩ nuo Davidji, meemdih teo wãhni, nin pah ãt niij daacáp tajĩ:

‘Judíowã nihcannitboó jenah joicánjeh, Diosdih íjnit, ï jũihna yah caá. Cristo ã chãjat pínahdih ï jãhíhmina yah caá.

²⁶ Dawá nin baácđih moón maáta míic wáacnit, jwĩ Maáh Diosdih, ã wahni Cristodihbut en jũihna, Dios ã jenah joyátjidih ï yéejáihmi na yah caá’,

ãt niij daacáp tajĩ. (*Sal 2.1-2*)

²⁷ “Páant tigaá nin táтчiboó Herodes, Poncio Pilato, judíowã nihcannit, judíowã bíicdih ma wahni Jesúsdi h mawat túatna, ï míic wáacap be.* Caán Jesús táí yoobópdih jumni, meemdih táí jepahni ã jumuchah yahna, caandih ï mawih jenah joyóp be.*

²⁸ ‘Páant caá ã nihbip’, ma niijátji pah queét ï chãjap be. Meém ma jéihyatjĩh páant mat niij naáwáp tajĩ. ²⁹ Pánihna, Maá, queét jwiítdih ‘Yeéb ñi jwáub bohéat peéh yeejép jwĩ chãjbipna caá’, ï niijátjidih joinít, jwiítdih ma teo wáacá, jwiít meemdih teo wãhni úmcanjeh, míih túini doonádih jwĩ wěp naáwát pínah niijná. ³⁰ Jwiítdih ma teo wáacá, tubúp chũhnihtub jwĩ booanachah, cãacwã ï jéih chãjca naáhdih Jesús ã wěpatjĩh jwĩ chãjat pínah niijná”, ït niij úúbúp wut jĩ.

³¹ Páant ï niij úúbúchahjeh, ï míic wáacni muú búdí ãt méménap wut jĩ. Páant ã méménachah, Túini Espíritu ã wěpat queétdih búdí ã wãhuchah, úmcanjeh Dios naáwátđih ït jwáub naáwáp wut jĩ.

Jesúhwã ï míic pãáat

³²⁻³³ Dios ã wěpatjĩh queét Jesús ã naáwát túatnit nin pah cãacwãdih ípĩ niij naáwáp wut jĩ: “Jesús ã boo pud jũúwát túttimah caandih

* **4:24** Ex 20.11; Neh 9.6; Sal 146.6

* **4:27** Lc 23.7-11; Mt 27.1-2; Mr 15.1; Lc

23.1; Jn 18.28-29 * **4:27** Is 52.13; Fil 2.7

jwī enep jī”, ìt niijp wat jī. Queét nihatdih Dios búdí ã teo wáacachah, chah dawá Jesúsdi ìt jepahap wat jī. Biíc yoobó jenah joinít, ìih bií déedih “Wīih mícjeh caá”, ìt niijcáp wat jī. Queét nihat ì bíbohat yoobó míc pāáhnit, ìjeéh jamnitdih ìpī túi teo wáacap wat jī.* ³⁴Pánihna, ded moh yéejnit ìjeéh ìt wihcap wat jī. Det wápchi pínah baácdih bíbohnit, mūdihbut bíbohnit, ìihdih ìpī jíib chāj wūhup wat jī. Caán jíibdih ub bejnit, ³⁵ Jesús ã naáwát túatnitdih ìpī juibí wūhup wat jī. Páant ì ub juibí wūhuchah, teonit, queétboó ìjeéh jamnit moh yéejnitdih ìpī jwáub pāáap wat jī. ³⁶ Biíc ìjeéh José wūt jamni ãt jamup wat jī. Jesús ã naáwát túatnit Josédih Bernabé wūt ìt búhdhup wat jī. ã wūt Bernabé “Cāacwādh ìt túi weña teo wáacni”, Griego wéheatjīh niijná ìt chājap wat jī. Caán Leví jumma, Chipre quewadih bóo wat jī. ³⁷ Pánihna, caanbát ãih wápchidih ãt jíib chājap wūhup wat jī. Pánih jíib chāj wūhnit, caán jíibdih Jesús ã naáwát túatnitdih wūhnit, bitadih ãt pāáát túatup wat jī.

5

Ananías ãjeéh bóli Safirajīh ì yeeat

¹ Bitabut Bernabé ã chājat pah ìtih chājhip wat yuh jī. Newé Ananías wūt jamni, yad Safira wūt jamnih wat jī. Queétbut ìih wápchidih

jíib chāj wūhnit, caán jíibdih Jesús ã naáwát túatnitdih Ananías ãt wūhup wat yuh jī. ² Obohjeéhtih, ã jíib chājna yuhna, bainíjeh ã wūhat pínahdih ubnit, nihat biíhdih caanjéh ãt ámhoh wat jī. Páant ã chājachah ennit, yadbut mit jéihyep wat jī. Pánihna, bainíjeh ub bejnit, Ananías Jesús ã naáwát túatnitdih ãt juibí wūhup wat jī.

³ Páant ã yeeatdih Túini Espiritu ã jéihyanachah, Pedro Ananíasdih nin pah ãt niij jāihñup wat jī:

—Ananías, nemépwā ì maáh Túini Espiritudih meemdih ãt yeeat túatup wat. Pánihna, míih baácdih ma jíib chāj wūhna, caán jíibdih meemjéh mat ámhoh wat.

⁴ Ma jíib chāj wūhat pínah jātih, míih wápchijeh tigaá ãtih jamup ta yuh caá. Pánihna, míih jíib tigaá ãtih jamup. Páant, míih ã jamuchah yuhna, ¿dépanihna oboh ma yee? Jwiítidihjeh ma yeecan caá. Diosdih caá ma yeenap, ãt niijp wat jī.

⁵ Páant ã niijichahjeh, Ananíasboó ãt wan buugúp wat jī. Páant ã yapat doonádh joinít, nihat búdí ìt úmup wat jī. ⁶ ã wanuchah ennit, japata ãih bácahdidih yéguehjīh pin, cāacdih yohopboó ub bejnit, caandih ìt baad yóhoh wat jī.

⁷ Tres horas túttimah, Ananías áaji ã wanatjidih jéihcan, Pedro pebhna caántbut mit waád juibínap

* 4:32-33 Hch 2.44-45

wut jĩ. ⁸ Páant mi waád juibínachah, Pedroboó nin pah caántdih át niij wúbh joyóp wut jĩ:

—¿Ñíih wápchidih ñi jíib chāj wūhuchah, bóo nit beé yeebdíh í jíib chājap? át niijíp wut jĩ.

—Páant bóojeh tibeé jwiítidih í jíib chājap be, mit niij jepahap wut yuh jĩ.

⁹ —¿Dépanihna yeéb chénat pah Túini Espíritudih bíic yoobó ñi yee? Ma joyoó. Ma-jeéh bóojidih baad yóh péanit, jwúub jūóhna, meemdíhbut míih b́acahdih í wú bejbipna caá, Pedro caántdih át niijíp wut jĩ.

¹⁰ Páant ā niijíchahjeh, caántbut mit wun b́uugúp wut jĩ. Pánihna, baad yóhnit japata caán ḿudíh jwúub waád juibínit, míih b́acahjidih enna, caántjidihbut wú bac bejnit, newéih b́acahji pebhna wú juibínit, ít baad yóhop wut jĩ. ¹¹ Pánihna, Jesúihwā, nihat bitabut caán doonádih joinít, búdí ít úumap wut jĩ.

Jesús ā naáwát túutnit ẃnnitdih í booaat

¹² Jesús ā naáwát túutnit Dios ā wēpatjĩh dawá ćacwādih ít booa júutap wut jĩ, “Dios wēpni ā jumna caá”, í niiját pínah niijná. Queét Jesúihwā Dioíh ḿu Salomón ā chájat túutni coahjidih ípĩ míic wáacap wut jĩ. ¹³ Bitā í yéejat peéh chájatdih úumna, queét pebhna bejcan yuhna, “Queét túinit caá”, ćacwā ípĩ niijíp wut jĩ. ¹⁴ Neoná,

yaádhbut, chah dawá Jesúsdih ít jepahap wut jĩ. ¹⁵ Pánihna, tubáp ch́uúhnitdih Pedro ā teo j́aha booaat pínah niijná, í ch́eenwā queétdih í lajatjĩh namá jẃeejdih ípĩ wú juibí jwejep wut jĩ. Bitā ā ḿaj juibícanitboó boóihna, Pedroíh dadahjeh b́uug lájat ít náahap wut jĩ. ¹⁶ Jerusalén tútchi pebhbit jumni tútchinadih moón tubáp ch́uúhnitdih, nemép jumnitdihbut ít wú juibínap wut jĩ. Pánihna, queét nihatdih ít táí booa beedánap wut jĩ.

Jesús ā naáwát túutnitdih bita yeejép í ch́ajat

¹⁷ Pedrowādih dawá ćacwā í péenachah enna, sacerdotewā í maáh, ājeéh jumnit saduceowābut Pedrowādih búdí ít íjip wut jĩ. ¹⁸ Pánih íjnit, Jesús ā naáwát túutnitdih teonit, nemat ḿuúboó ít nemep wut jĩ. ¹⁹ Chei Dioíh ángelboó í nemnitjidih át wát bacanap wut jĩ. ²⁰ “Dioíh ḿuná ñi bejeé. Caán ḿuná juibínit, ded pah Diosjeéh í táí jumat pínahdih ćacwādih ñi táí bohénaá”, ángel queétdih át niijíp wut jĩ.*

²¹ Páant ā niijíchah joinít, baabáchah, Dioíh ḿuná waad béjnit, ángel ā niijátji pah ćacwādih ít jwúub bohénap wut jĩ.

Caán yeó jáapjeh judíowā í maáta míic wáacnit, Jesús ā naáwát túutnit nemat

* 5:20 Jn 11.25; 14.6; Ro 6.4

máboó jumnitjidih soldadowā ī maátadih ītih ub jūwát túutap wut yuh jī. ²² Obohjeéhtih, nemat munná juibínit, queétdih īt bid juicáp wut jī. Pánih bid juicánjeh, maáta pebhna jwáub bejnit, nin pah queétdih īt niúj naáwáp wut jī:

²³ —Nemat múú jēc buujcánni yah beé. Caán nemni jēcdih wapnit ī pāi ñuhna yuh beé. Páant ī pāi ñuhchah yuhna, caán jēcdih wātnit, jwī enechah, jwī nemnitji ī wihcap be, īt niijíp wut jī.

²⁴ Páant ī niijíchah joinít, Dioíh mūdih wapnit soldadowā ī maáh, sacerdotewā ī maátabut īt joí wáhi bejep wut jī. “¿Dépah caá ī tóahbi queét pánihna?” queétjeh īt míic niijíp wut jī. ²⁵ Páant ī míic niijíchahjeh, biíh ī pebhna juibínit, queétdih nin pah āt niúj naáwáp wut jī:

—Yeéb ñi nemnitji Dioíh munná cāacwādh jwáub bohéna beé ī chājap be. Ñi enbi jwuhú oboh, āt niijíp wut jī.

²⁶ Páant ā niijíchah joinít, soldadowā ī maáh, áih soldadowājīh bejnit, Jesús ā naáwát túutnitdih īt jwáub tewep wut jī. Obohjeéhtih, cāacwādh úmna, maonit déeji maocanjeh, queétdih īt teo bejep wut jī. “Nitdih jwī pañchah, cāacwáboó jwiít dih jeejīh ī yohbipna nacaá”, queét soldadowā īt niúj jenah joyóp wut jī.

²⁷ Queétdih ub bejnit, Jesús ā naáwát túutnitdih maáta pebhna īt ub juibínap wut jī. Pánih ub juibínachah, sacerdotewā ī maáh queétdih nin pah āt niúj jūihñap wut jī:

²⁸ —Yeébdíh tubit wutnit, ‘Jesús ded pah ā chājatjidih ñi bohéca bojó’, jwī niijíp yuh be. Obohjeéhtih, páant jwī niijíchah yuhna, yeéboó nihat Jerusalén tátchidih moondíh ñi bohéna caá. Jesús dih jwī mawatji waó jīb jwiít dih peéh chājat náahna, pánih naóhna caá ñi chājap, āt niijíp wut jī.*

²⁹ Páant ā niijíchah joinít, Pedroboó bita Jesús ā naáwát túutnit biícdih nin pah īt niúj jepahap wut jī:

—Diosboó jwiít dih ā naáwát túutap be. Pánihna, caandíh jepahnit jumna, ñi naáwát túutcatdih jwī jepahcan niít. ³⁰ Jwī nuowā īpī wēini Dios Jesús dih āt booanap tajī. Caandíh jeh tibeé yeéb cruzboó peéh dodhnit, ñi mawat túutap jī. ³¹ Jesús dih ‘Caán táini caá’, niijnít, Dios caandíh maáh āt waadánap wut jī. Pánih maáh waadánit, ā jéihyepmant bóo buwámant āt chúdat túutap wut jī. Jwiít cāacwā jwī yéejat peéh chājat déejidih túi ubni pínah Jesús dih āt jummat túutap wut jī. Jwiít judíowā jwī yéejatdih cádahnit, jwī túut nuumúchah, jwī yéejatdih ā yohat pínah niijná, páant āt chājap wut jī. ³² Pánihna, jwiítboó Jesús páant ā jummatdih enniti,

* 5:28 Mt 27.25

Túini Espiritu ã wēpatj̄h caandih jw̄p̄ĩ naóhna caá. Det ã wutatdih jepahnitdih Dios Túini Espiritudih biíc yoobó ã wāhna caá, queétdih Pedro át niijíp wut j̄i.

³³ Páant ã niijíchah joinít, chah íjnit, queét Jesús ã naáwát tútnitdih maáta ítih mao yohíhip wut yuh j̄i. ³⁴ Obohjeéhtih, Gamaliel, fariseowā poómpdih bóo, queétdih át mao yohat tútcap wut j̄i. Caán Moisés ã wutatjidih bohéni ã jumuchah, cāacwā caandih “Caán túi chājni caá”, íp̄i niijíp wut j̄i. Pánihna, caán Jesús ã naáwát tútnitdih soldadowādih át ub bac bej jwuhat tútup wut j̄i. ³⁵ Páant í ub bac bej jwuhat túttimah, maátadih Gamaliel nin pah át niij naáwáp wut j̄i:

—Yeéb wā déewāá, ñi maona chaáh buca. Ñi túi jenah joi jwúhuá. ³⁶ Teudajidih ñi náhninaá. ‘Weém cāacwādih túi waóhni caá wā jumup’, caanjéh cāacwādih át niijíp wut yuh j̄i. Pánihna, dawá, cuatrocientos ājeéh í péenap yuh be. Obohjeéhtih, bitaboó caandih í mao yohochah, ājeéh péenitji í bej peét bejep be. Bū queétji í wihcan caá. ³⁷ Túttimah, cāacwādih í jenah enat láa Galilea baácdih bóo Judas wut jumnji Romano cāacwā í maátadih yohíhna, ājeéhbut dawá í péenap yuh be. Obohjeéhtih, bita caandih í mao yohochah, nihat áihwābut í bej peét bejep be. ³⁸ Páant niijná, yebdíh nindih naóhna

caá wā chājap. Nit Jesúh doonádih bohénitdih páantjeh ñi enah bojoó. Í bohéat Dioh nihcan, Teudaji ã bohéat buudát pah ã buud béjmina caá. ³⁹ Obohjeéhtih, nin Dios ã bohéat yoobát ã jumuchah, queétdih ñi jéh cádahat tútcan níit. Páant ñi cádahat túttna, yeéb Diosj̄h míc maona caá ñita chājap taga, Gamaliel át niijíp wut j̄i.

⁴⁰ Páant ã niijíchah joinít, “Yoobópdihi tigaá”, maáta ít níj jenah joyóp wut j̄i. Pánih jenah joinít, Jesús ã naáwát tútnitdih ít jwúub bid bojop wut j̄i. Páant í jwúub waád juibínachah, queétdih ít puñat tútup wut j̄i. Páant í p̄i péanachah, “Jesúh doonádih yeéb ñi jwúub bohéca bojoó”, níj jūih péanit, queétdih ít bejat tútup wut j̄i.

⁴¹ Páant í bejat tútuchah joinít, ít jwúub bac bejep wut j̄i. Jesúhwā í jumat jib, yeejép yapna, bádí ít weñep wut j̄i. ⁴² Pánihna, yeó jáap jumata pah Dioh muúboó, íh munáboobút “Jesús Dios ã wahni Cristo ã jumna caá”, íp̄i níj naóh bohénap wut j̄i.

6

Siete teo wáacnit pínahdih Jesúhwā í níwat

¹ Caán láa Jesúh doonádih bohénit ít dao béjep wut j̄i. Pánih dao béjna, Jesúhwā mícjeh jumna yuhna, ít míc jāihñup wut j̄i. Biquína judiowā jumna yuhna, Griego wéheatdih wéhenit ít jumup

wut jĩ. Queétboó ãjeéh éemp wunnit yaáhdih yeó jáap jumát pah ãih jeémátdih ĩ túi biíc yoobó wuh jeémpcah enna, Hebreo wéheatdih wéhenitdih ĩt jũihñap wut jĩ. ² Páant ĩ míic jũihñachah jéihnit, Jesús doce ã naáwát tútnitboó bita ãihwãdih bid bojnit, nin pah ĩt niij naáwáp wut jĩ:

—Dios naáwátdih bohéat jwĩh tewat ã jumachah, jeémátdih jwĩ jéih pãáhcan caá. ³ Pánihna, jwĩ déewãá, siete neonádih ñi ñíwií, jeémátdih pãáhnit ĩ jumát pínah niijná. Bita queétdih ‘Túini caá’, ĩ niijnít, Túini Espíritu ã wépat búdí jumnit, túi jenah joinít dhi ñi bidíi. ⁴ Obohjeéhtih, jwíitboó yeó jáap jumát pah Diosdih wúbhñit, ã naáwátdih jwĩ bohébična caá, ĩt niijíp wut jĩ.

⁵ Páant ĩ niijíchah joinít, “Júu. Páant tíi jwĩ chãjap”, nihat Jesúsíhwã ĩt niij jepahap wut jĩ. Pánihna, Esteban, Jesús dhi túi jenah joiní, Túini Espíritu ã wépat búdí jumnidih ĩt ñíwip wut jĩ. Bitadihbut ĩt ñíwip wut jĩ. Nin caá ĩ wãtna: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Pármenas, Nicolás. Caán Nicolásboó Antioquía tútchidih bóo judío nihcan yuhna, judíowã ĩ bohéátdih joiná, ãjeéh waadni át jumap wut jĩ. ⁶ Páant ĩ ñíonitdih Jesús ã naáwát tútnit pebhna ĩt ub jũibínap wut jĩ. Queét ĩ ub jũibínachah ennit, ĩ ñíonitdih teo jãhanit, ĩt wúbap wut jĩ, Dios queétdih ã túi teo wáacat pínah niijná.

⁷ Pánihna, caán baácdih moón Dios naáwátdih chah dawá jéihnit ĩ jumachah, Jerusalén tútchiboó jumnit Jesúsíhwã ĩt dao béjep wut jĩ. Sacerdotewãbut dawá tút nũmnít, Jesúsíhwãjeéh ĩt waadáp wut jĩ.

Bitá Estebandih ĩ tewat

⁸ Esteban, caandih Dios búdí ã teo wáacachah, ã wépatjĩh dawá láa jwíit cáacwã jwĩ jéih chãjca naáhdih át chãj júutap wut jĩ. Páant ã chãj júutachah ennit, cáacwã Jesúsíh doonádih chah ĩt joíhip wut jĩ. ⁹ Obohjeéhtih, biquína judíowã ĩ míic wáacat mũdih moón caandih ĩt jũihñap wut jĩ. Queét Teo Wũhñitjĩ wut jumni poómp ĩt jumap wut jĩ. Cirene tútchidih moón, Alejandría tútchidih moón, Cilicia baácdih moón, Asia baácdih moón ĩt jumap wut jĩ. Queét wut jĩ Estebandih jũihnit ĩt jumap wut jĩ. ¹⁰ Pánihna, Esteban Túini Espíritu ã wépat búdí jumnit, túi jéihni jumna, ã wéhenachah joinít, queétboó caandih biíc yoobó ĩt nihcap wut jĩ. ¹¹ Biíc yoobó nihcan, íjna, bita ĩ yee naáwát pínah niijná, ĩt júb wãhap wut jĩ. Páant ĩ yeeat tútuchah joinít, nin pah ĩt niij naóh yacap wut jĩ: “Esteban Moisés ã wãtatjidih Diosdihbut yeejép ã wéhenachah, jwĩ joyóp be”, ĩt niij yeenap wut jĩ. ¹² Páant ĩ niijíchah joinít, cáacwã, Moisés ã wãtatjidih bohénit, bita waóhñitbut Estebandih ĩt íjip wut jĩ. Pánih íjnit, caandih teonit, ĩ maáta pebhna ĩt

ub bejep wut jī. ¹³⁻¹⁴ Queét
ī yeeat tútnitji nin pah ī
maatadih ít niij yeenap wut
jī:

—Nin yeó jáap jumat
pah Dioih mūdih, Moisés
ā wutatjidihbut yeejép āpī
wéhenap be. Nin pah ā
niijichah, jwiit jwī joyóp be:
‘Jesús Nazaret tútchidih bóo
Dioih mūdih ā yohbipna
caá. Moisés ā wutatjidihbut
ā jwúub túut nūmbípna caá’,
Esteban ā niijíp be, ít niijíp
wut jī.

¹⁵ Nihat caanjīh chúndnit
Estebandih ī enechah, āih
móot ángelīh móot panih yeh
iigní āt jígohop wut jī.

7

Esteban ā míc jāh niiját

¹ Sacerdotewā ī maáh nin
pah Estebandih āt niij úbh
joyóp wut jī: “¿Nit ī niiját
yoobópdihi niit?” āt niijíp wut
jī.

² Páant ā niijichah joinít,
Estebanboó nin pah caandih
āt niij jepahap wut jī: “Wā
déewāá, behnitbut ñi joyoó.
Weemdih ī naóh yacat
yoobópdihi nihcan caá. Ded
pah Moisés ā chājatjidih yeéb
ñi jenah joyát pah weembút
biíc yoobó wā jenah joiná
caá. Ded pah jwī nūowā ī
chājatjidihbut biíc yoobó wā
jenah joiná caá. Jwī nūo
Abrahamji Mesopotamia
baácdih ā jumuchah, Harán
baácboó ā bejat pínah jātih,
Dios nihat jéihni jumna,

caandih āt jígohop wut jī.
³ ‘Meém míh baácdih ma
déewādihtub ma cádah be-
jeé. Páant ma bejehah,
wā ñioni baácna meemdih
wā waóhbiipna caá’, Abra-
hamjidih Dios āt niijíp wut
jī.* ⁴ Páant ā niijichah joinít,
Abrahamji Caldea baácmant
āt numah jūúwáp wut yuh
jī. Pánih yúúp jūóhñit, Harán
baácna joinít, ít chāo jwúuhap
wut jī. Behe ā wunat túttimah,
nin jwī jumni baácdih Dios
Abrahamwājidih āt jūúwát
túutap wut jī.* ⁵ Obohjeéhtih,
Abrahamji Dios ā naóhni
baácdih ā juyúchah yuhna,
āih baác pínahdih caandih āt
wāh jwuhcap wut jī. Jibnitjeh
īt jumap wut jī. Abrahamji
ā weh wih jwuhcah, Dios
caandih nin pah āt niij
naáwáp wut jī: ‘Meemdih, ma
jaimenádihtub nin baácdih
wā wāhbiipna caá’, āt niijíp
wut jī.* ⁶ ‘Túttimah, ma
jaimená biih baácna be-
jnit, caán baácdih moónjeéh
jumna, queédih teo wāhñit
ī jumbipna caá. Pánihna,
cuatrocientos jópchi ma
jaimenádihi yeejép ī chājbiipna
caá. ⁷ Obohjeéhtih, páant ī
chājat júb, weém caán baácdih
moondih wā peéh chājbiipna
caá. Páant wā peéh chājat
túttimah, ma jaimená nin
baácna ī jwúub juibípna caá,
páant mantih. Pánih jwúub
joinít, weemdih jepahñit, ī
wēi úbhbiipna caá’, Abra-
hamdih Dios āt niijíp wut

* 7:3 Gn 12.1 * 7:4 Gn 11.31; 12.4
Gn 15.13-14; Ex 3.12

* 7:5 Gn 12.7; 13.15; 15.18; 17.8 * 7:7

jī.* 8 Páant niijnít, Dios nin pah caandíh át jwúb níj naáwáp wut jī: ‘Weém wã niijátjidih wã náhníat pínah, yeebbút ñi náhníat pínah niijná, nin pah ñi chãjaá: Quehli nah yapat chódih ñi bóod yohoó. Meém mícjeh, ma jaimenábut bíic yoobó bóodnit ñi jumú’, át niijíp wut jī. Pánihna, Abraham áa Isaacdih mi weép jumuchah, ocho yeó jáap túttimah, áih quehli nah yapat chódih Abraham át bóod yohop wut jī. Túttimah, Isaac Jacob pínahdih át weh jumup wut jī. Pánihna, Jacobboó docewã át weh jumup wut jī. Queét doceboó jwí nuowã pínah ít jumup wut jī.*

9 “Queét jwí nuowã í úd Josédih íijnit, caandíh yohna, Egipto baácna bejnitdih ít jíib chãj wuhup wut jī. Páant í jíib chãj wahniji á moh yéejchah enna, Dios Josédih át táí teo wáacáp wut jī.* 10 Páant á teo wáacachah, José táí jenah joiní á jumuchah, Faraón Egipto baácđih moón í maáhboó Josédih át wēi enep wut jī. Diosboó caandíh páant át wēi enat tútup wut jī. Pánih wēi ennit, Faraón Josédih nihat Egipto baácđih moondíh tewat wutni maáh pínah át waadánap wut jī. Á pebh moondíhbut maáh át waadánap wut jī.*

11 “Caán láa Egipto baácboó

Canaán baácboobút mah á buugcáh, caán baácndih moón tubit ít moh yéejep wut jī. Pánihna, jwí nuowábut jeémát ít jéih bid juicáp wut jī.* 12 Egipto baácboó jeémát jumát doonádih joinít, Jacob á wehdih neoh át jwíh wah bojop wut jī. 13 Túttimah á jwúb wahachah, Egipto baácboó í juibínachah, ‘Weém ñi úd tigaá’, José á úd jeñénadidh át niijíp wut jī. Pánihna, Joséboó á déewádih á maáh Faraóndih át júutup wut jī.* 14 Túttimah, José á íp Jacobdih á déewádihbut át bidip wut jī. Á déewã setenta y cinco cáacwájeh ít jum jwuhup wut jī.* 15 Á wūh á bid bojochah joinít, Jacobwã á wūh pebhna Egipto baácboó ít bejep wut jī. Caanná juibínitji ít buudúp wut jī.* 16 Jacob á nuo Abraham Hamor báadhda wehdih Siquem wut jumni baácboó í wunuchah í yohat pínahdih átát jíib chãjap wut jī. Pánihna, Abraham á jíib chãjnihi baácboó Jacobíh bácahjidih ub bejnit, á wehboó ít yohop wut jī.*

17 “Túttimah, ‘Nin baácđih yeebdíh wã wūhbipna caá’, Dios Abrahamdih á niijátji pah toáh jūwúchah, Egipto baácboó jwí déewã ít cáac poonap wut jī. 18 Egipto baácđih í jumuchah, bíih maáh Faraón í niijní, át

* 7:8 Gn 17.10-14; 21.2-4; 25.26; 29.31-35.18 * 7:9 Gn 37.11,28; 39.2,21 * 7:10

Gn 41.39-41 * 7:11 Gn 42.1-2 * 7:13 Gn 45.1,16 * 7:14 Gn 45.9-10,17-18;

46.27 * 7:15 Gn 46.1-7; 49.33 * 7:16 Gn 23.3-16; 33.19; 50.7-13; Jos 24.32

túut nuumáp wut jĩ. Caán Faraónboó ded pah José ã chãjatjidih át jéihcap wut jĩ.*
 19 Pánih jéihcan, jwĩ nuowãdih yeejép chãjna, ĩ weh jáap túuhnitdih át mao yohat túutap wut jĩ.* 20 Páant ã yapat cãtih, Moisés pínah ã cáac jumachah, Dios caandih át táu wēi enep wut jĩ. Pánihna, ã mána tres widh caanbítidih júutcanjeh, ĩh muúboó ĩt táu bih bíbohó wut jĩ.* 21 Pánihat túttimah, Moisésdih muúboó jéih bíbohcan, ã mána caandih mujboó ĩt pahanap wut jĩ. Páant ĩ pahanidih Faraón nuúm bid júi, ub aab béjnit, mi wūúh pah mit behanap wut jĩ.* 22 Egipto baácđih moón táu jéihnitíhdih Moisésdih ĩt bohénap wut jĩ. Pánihna, caán maáh wūúh pah át jumap wut jĩ.

23 “Túttimah, caán cuarenta jópchi bíbohñit, ã déewã judíowãdih enedih át bejep wut jĩ. 24 Pánih enedih juibína, Egipto baácđih bóo judíodih yeejép ã chãjachah, Moisés át enep wut jĩ. Páant ã chãjachah ennit, ã déedih teo wáacadih bejna, Egipto baácđih bóodih át mao yohop wut jĩ. 25 Pánih chãjna, ‘Wã déewã ĩ déedih wã teo wáacachah enna, “Dios jwiítidih táu ubni pínah át wahap taga”, ĩ níj jenah joibípnã caá’, Moisés át níj jenah joyóp wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, queétoó páant ĩt níj jenah joicáp wut jĩ.

26 Biñ yeó jáapđih chénewã ã déewã ĩ míc mawachah, Moisés át enep wut jĩ. Pánih enna, ‘¿Yeéb biícwãjeh dépanih míc mao tigaá ñi chãj?’ queétoó át níjíp wut yuh jĩ. 27 Obohjeéhtih, páant ã níjíchah joinit, ã déedih yeejép chãjnihoó Moisésdih át ub too yoh bojop wut jĩ. ‘Meém jwĩ maáh nihcan, jwiítidih wutni nihcan caá. 28 ¿Jwíin Egipto baácđih bóodih ma mao yohatji pah weemđihbut mao yohih níit ma chãjap?’ át níj juíhñup wut jĩ. 29 Páant ã níjíchah joí wáhi bejnit, Moisés Madián baácboó át jweí béjep wut jĩ. Caanná jweí juibíniji áa jumñit, chénewã át weh jumap wut jĩ.*

30 “Madián baácboó Moisés cuarenta jópchi jumna, muú wihcapboó Sinai jee pébh jumñit, máa chálíh iigní panihnidih át enep wut jĩ. Caán iigát panihat cãtih ángelboó caandih át jíghop wut jĩ. 31 Páant ã jíghochah, Moisés át en wáhi bejep wut jĩ. Pánih en wáhi bejna, caán máa chálíh iigní panihni pehbít enedih ã bejchah, Dios caandih nin pah át níj naáwáp wut jĩ: 32 ‘Weém Dios caá. Weemđihjeh caá ma nuowã, Abraham, Isaac, Jacob ĩ táu wēi uúbáp’, át níjíp wut jĩ. Páant ã níjíchah joinit, Moisésboó méménit, úumna, át en ñahacap wut jĩ. 33 Pánihna, Dios nin pah caandih át jwúub níj naáwáp wut jĩ: ‘Buu wã pebh ñuhna,

* 7:18 Ex 1.7-8

* 7:19 Ex 1.10-11,22

* 7:20 Ex 2.2

* 7:21 Ex 2.3-10

* 7:29 Ex 2.11-15; 18.3-4

míih zapatosdih waícanjeh ma tóo dugúú. ³⁴ Wíih cáacwã Egiptoboó jumnit, yeejép yapna, tubit moh yéejnit í juñúchah, wã joiná caá. Páant í juñátidih joinít, queétdih teo wáacat náahna, Egipto baácboó meemdíh wahat túut niijná, ma pebh wã dei júúwúp be. Pánihna, buu conboó ma jwúub bejeé', Dios Moisésdih át niijíp wat jĩ.*

³⁵ “Í náahcannijidih yuhna, í maáh pínah, queétdih táí ubni pínahdih Diosboó át wah jwúuba bojop wat jĩ. ‘Meém jwí maáh nihcan, jwiítidih wutni nihcan caá’, í jãh niijjéhnijidih Dios Egipto baácboó át wah bojop wat jĩ, queétdih ã namah bac júúwát pínah niijná. Pánih wahna, Moisésdih teo wáacni pínah máa chálíh iigní panihni cãtíh jumni ángeldihbut Dios át wahap wat jĩ. ³⁶ Pánihna, Egipto baácboó jumnitji judíowãdih Moisés át namah júúwúp wat jĩ. Egipto baácboó caán Moisés Dios ã wēpatdih át jwíih júut waáwáp wat jĩ. Túttimah, Muj Mac Duuni wát jumnioboó át jwúub júutap wat jĩ. Túttimah, muú wihcapboobát cuarenta jópchi í jumachah, Dios ã wēpatdih páant ãpí júutap wat jĩ.* ³⁷ Caán Moisésboó judíowãdih nin pah át niij naáwáp wat jĩ: ‘Weém wã nihah pah mantih Dios naáwátidih naóh yapani pínahdih yeebdíh ã wahbipna caá. Caán ñijeéh

ã jumbipna caá’, Moisés queétdih át niijíp wat jĩ.* ³⁸ Moisés muú wihcapboó jwí nuowã biícidih át jumap wat jĩ. Sinaí wát jumni jeená caandíh naóhniji ángeljeéhbüt át jumap wat jĩ. Íjeéh jumnit, Dios ã wutatdih Moisésboó át naóh yapanap wat jĩ, caandíh jepahnit, Diosjeéh í táí jumat pínah niijná. Jwiítbut jwí joyát pínahdih át naáwáp wat jĩ.*

³⁹ “Pánih júóhnitji muú wihcapboó jumna, Egipto baácboó jwúub bejíhna, Moisésdih náahcan, jwí nuowã ã wutatdih ít yap yohop wat jĩ. ⁴⁰ Pánih yap yohna, Moisés úud jeñé Aaróndih nin pah ít niijíp wat jĩ: ‘Jwiítidih waóhñit pínah Dios panihnitdih ma pãp wãhuú. ¿Egipto baácboó jwí jumachah, jwiítidih namah júóhni Moisés ded pah tigaá át bej?’ ít niijíp wat jĩ.* ⁴¹ Páant niijnít, queét momo jiwí wúuh pah jígohnidih orojíh ít pãpap wat jĩ. Pánih pãp péanit, queét nuñúpdih mao ub júóhñit, í pãpnidih cáo wãhna, búdí ít weñep wat jĩ.* ⁴² Páant í pãpnijidih í weñechah ennit, ‘Weemdíh yohñit, cúiwãdih, widhdih, yeodíhbut í wēi dáhwa naáh’, niijnít, Dios queétdih átih yohop wat yuh jĩ. Páant í chãjatjidih Dios naáwátidih naóh yapani nin pah át niij daacáp tají:

‘ “Yeéb weemdíh yeejép ñi chãjap be. Muú

* 7:34 Ex 3.1-10

* 7:36 Ex 7.3; 14.21; Nm 14.33

* 7:37 Dt 8.15,18

* 7:38

Ex 19.1-20.17; Dt 5.1-33

* 7:40 Ex 32.1

* 7:41 Ex 32.2-6

wihcapboó cuarenta jópchi jumna, yeéb judíowã nuñúpwãdih maocáonit, weemdíh wãhna, ñita túi chãj tagaá. Obohjeéhtih, weémboodíh ñi náhnicap be.

43 Pánih náhnicap, Móloc wūt jumnidih wēinit, ãih m̄udíh ñi bíbohó jĩ. Bíih cúí Refán wūt jumni, caan páh jíghni yeéb ñi pãpni dahdihbut ñi weñep be. Pánihna, yeebdíh peéh chãjna, yuúp Babilonia baácboó wã wahbipna caá”, Dios ã niijná caá’, át niij daacáp tajĩ. (Am 5.25-27)

44 “Jon jãtíh moón jwĩ nuowã muú wihcapboó jumna, Dios ñjeéh ã jumat pínah niijná, nuñúp chóojíh ñi chãjni m̄udíh ñi bíbohó wūt jĩ. Caán m̄udíh Dios ã niijátji pah bíic yoobó Moisés át chãjap wūt jĩ. Caán muú díitboó Dios ã wutat daácni jeé naaná át jumap wūt jĩ.* 45 Pánihna, queétdih Dios ã naóhniini nin baácđih jumina, Josué jwĩ nuowã bíicđih caán m̄udíh ñi ab juyúp wūt jĩ. Páant ñi ab juyúchah, Dios queétdih teo wáacna, caanjíh jumnitjidih át yohop wūt jĩ. David ã jum láabut caán m̄udíh ñi bíboh jwuhup wūt jĩ.* 46 Pánihna, caandíh Dios ã túi weñechah jéihnit, caán ñjeéh ã jumat pínah m̄udíh chãjínna, David

Diosdih ãtíh uúbup wūt yuh jĩ.* 47 Obohjeéhtih, páant ã uúbúchah yuhna, ã wunat túttimah, ã wũh Salomónboó Dioíh m̄udíh át chãjap wūt jĩ.* 48 Pánih chãjna yuhna, Diosboodíh cáacwã ñi chãjni m̄udíh ñi jéih nemcan caá. Páant niijnít, Dios naáwátđih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ:

49 ‘ “Japboó wã chúdat panihni caá. Caánboó chúdna, nihatđih wã wutna caá. Pánihna, noónboó wíih jíthca wã chũi chúdat panihni caá. Pánih chũi chúdna, chah wēpni wã jumna caá. Weém Dios caá. Páant wã jumuchah, wíih muú pínahđih ñi jéih teo wãhcan caá. Wã chooát pínah m̄udíh wã náahcan caá.

50 Weemjéh nin baácboó nihatđih wã chãjap jĩ”, Dios ã niijná caá’, át niij daacáp tajĩ. (Is 66.1-2)

51 “Jwĩ nuowãji ñi yap yohat pah mantíh yeebbút Diosdih ñi yap yohna caá. Dios naáwátđih joiná yuhna, yeéb yehna joyáh bojnit Túini Espiritudihbut yehna ñi niijná caá.* 52 Jwĩ nuowãji Dios naáwátđih nihat naóh yapanitđih yeejép ñi chãjap wūt jĩ. ‘Túttimah túini yoobát ã jũóhbiipna caá’, queét ñi niij naáwáchah, jwĩ nuowã ñi joijí ta yuh caá. Obohjeéhtih,

* 7:44 Ex 25.9,40 * 7:45 Jos 3.14-17
1R 6.1-38; 2Cr 3.1-17 * 7:51 Is 63.10

* 7:46 2S 7.1-16; 1Cr 17.1-14 * 7:47

páant niij naóhnnitjidih ípĩ mao yohop wat jĩ. Pánihna, “Túini yoobát ã jũóhbiipna caá”, ĩ niijníji Jesúsdi yeebbút ñi mawap be. ⁵³Dios ã watatdih ángelwã Moisésdih ĩt naóh yapanap wat yuh jĩ, jwĩ joyát pínah niijná. Obohjeéhtih, ĩ watatjidih jwĩ bíbohna yuhna, yeebboó caandih ñi yap yohna caá”, Esteban át niijíp wat jĩ.

Estebandih jee dáhnajĩ ĩ yoh mawat

⁵⁴ Páant ã niijíchah joinít, queétboó tubit ĩt íjip wat jĩ. Pánih íjna, úum náah jamnit ĩt jĩgohop wat jĩ. ⁵⁵ Páant ĩ íjichah yuhna, Túini Espiritu caandih búdí ã teo wáacachah, japoó chéi en ñahanit, Dios ã yeh iigátidih, Jesús Dios ã jéihyepmant bóo buwámant ã ñuhuchahbat Esteban át enep wat jĩ.

⁵⁶ —iÑi eneé! Jeáboó jéweat panihni ã jumuchah, Jesús ni hat cáacwã úud jeñé, Dios ã jéihyepmant bóo buwámant ã ñuhuchah, wã enna caá, át niijíp wat jĩ.

⁵⁷ Páant ã niijíchah joinít, queét tubit íj yapna, ñaácnit, ĩih molítidih nem teo, ñáo ñah bejnit, caandih ĩt tewep wat jĩ. ⁵⁸ Pánih teonit, caán tátchimant wái bac bejnit, jee dáhnajĩ ĩt yoh mawap wat jĩ. Páant ĩ yohat pínah jãtih, jih ĩ duoní yégueh chóonadih tóo dug jwejnit, jáap beh toáhni Saulo wãt jumnidih ĩt wapat túutap wat jĩ.

⁵⁹ Estebandih jeejĩ ĩ yohochahjeh, “Maá Jesús, wĩih caolihdih ma ubúú”, át niijíp wat jĩ.* ⁶⁰ Páant niijnít, bódiha caj yoh ñajnit, “Maá, weemdih yeejép ĩ chãjachah yuhna, queétdih ma peéh chãjca bojó”, niijnít, át wunah bejep wat jĩ.*

8

Saulo Jesúhwãdih yeejép ã chãjat

¹⁻² Bitã Jesúhwã Esteban-jidih baad yóhna, búdí ĩt juñúp wat jĩ. Obohjeéhtih, Sauloboó Estebandih ĩ mawachah enna, “Túina caá”, át niij jenah joyóp wat jĩ. Caán yeó jáapjeh Jerusalén tátchidih jamnit Jesúhwãdih eníhcan, yeejép ĩt chãj jwĩhip wat jĩ. Páant ĩ mao jwĩhichah, Jesúhwã Jerusalén tátchimant Judea baác, Samaria baácna bat yuúp ĩt jweí peét bejep wat jĩ. Jesús ã naáwát túutnit pohba ĩt bejcap wat jĩ. ³ Pánihna, Sauloboó Jesúhwãdih eníhcan, queétdih yeejép chãjna, ĩih muunádih waadnít, neonádih, yaáhdihbat teo wái bacnit, nemat muúboó apĩ nemat túutap wat jĩ.*

Felipe Samaria baácboó Jesúh doonádih ã bohéat

⁴ Pánih jweí peétnitji ĩ juibíni tátchinadih moondih Jesús ĩt túini doonádih ípĩ naáwáp wat jĩ. ⁵ Samaria baácboó jamni chah búdí tátchina juibínit, Felipebat

* 7:59 Sal 31.5; Lc 23.46

* 7:60 Lc 23.34

* 8:3 Hch 22.4-5; 26.9-11

caán tútchidih moondíh Jesúh túini doonádih át naáwáp wut jĩ. ⁶ Páant ā naáwáchah joinít, Dios ā wēpatjĩh jwiít cāacwā jwĩ jéih chājca naáhdih ā chājachah ennit, caanjĩh moón dawá ĩt túi joyóp wut jĩ. ⁷ Dawá nemép jumnit ā pebh ĩ juibínachah, nemépwāboodíh āpĩ bac bejat túutap wut jĩ. Páant ā bac bejat túutuchah joinít, nemépwā űaácnit, ĩpĩ bac bejep wut jĩ. Dawá jéih wālicannitdih, jéih bejcannitdihbut āpĩ booanap wut jĩ. ⁸ Páant ā chājachah enna, caán tútchidih moón búdí ĩt weñep wut jĩ.

⁹ Caán tútchidih bóo Simón wūt jumni, jíohni át jumap wut jĩ. Pánihna, caán tútchidih moondíh jíohnit ded pah ĩ chājatdih āpĩ chāj júutap wut jĩ. Páant ā chājachah enna, caanjĩh moón en wáhi bejnit, Simóndih ĩt úumap wut jĩ. Nin pah āpĩ niijíp wut yuh jĩ: “Weem páh jéihni bita wihcan caá. Dedé weemdíh judhcan caá”, át niijíp wut jĩ.

¹⁰ Páant ā chājachah enna, “Nin Dios pah muntih wēpat bíbohni caá”, cāacwā ĩ maáta bícdih ĩt niijíp wut yuh jĩ. Queét nihat caandíh ĩt túi joi jwúhup wut jĩ.

¹¹ Páant ā chājatjĩh queétdih maatápdi h át júutap wut jĩ. Páant ā chāj júutuchah enna, queétboó wáhi bejnit, caandíh ĩt túi joyóp wut jĩ.

¹² Obohjeéhtih, caandíh ĩt joyóchah yuhna, Felipeboó Dios maáh ā jamatdih, Jesucristoíh túini doonádihbut ā naáwáchah joinít, Simóndih

cádahnit, Felipeboodíh ĩt joyóp wut jĩ. Pánih túi joinít, ĩ jepahachah enna, Felipe neonádih, yaáhdihbut át daabánap wut jĩ. ¹³ Simónbut Felipe ā naáwáchah joinít, Jesúsdih ā jepahachah, caandíhbut át daabánap wut yuh jĩ. Páant ā daabáát túttimah, Felipejeéh caanbút át péenap wut jĩ. Felipe Dios ā wēpatjĩh chāj júutnit, tubáp chūhñitdih ā túi booanachah enna, Simón át en wáhi bejep wut jĩ.

¹⁴ Samaria baácdih moón Dios naáwátidih ĩ túi jepahat dooná Jerusalén tútchina Jesús ā naáwát túutnitdih át juibínap wut jĩ. Páant ĩ jepahat doonádih joinít, Pedro, Juan bícdih, Samaria baácna ĩt wahap wut jĩ. ¹⁵ Pánih caanná juibínit, Pedrowā Jesúsdih jáap jéihnitdih Diosdih ĩt uúbup wut jĩ, Túini Espíritu ā wēpat queétdih ā jumat pínah niijná. ¹⁶ Queét Samaria baácdih moón Jesúh wā ĩ jumat júutat pínah niijná, queétdih Felipe átát daabánap wut jĩ. Jesúsdihjeh ĩt jéih jwúhup wut jĩ. Obohjeéhtih, caán láa, Túini Espíritu ā wēpat queétdih át wih jwúhcap wut jĩ. ¹⁷ Pánihna, Pedro Juanjĩh Samaria baácdih moondíh ĩ teo jáha uúbúchah, Túini Espíritu ā wēpat queétdih át jam jwíhip wut jĩ.

¹⁸ Pedrowā ĩ teo jáha uúbúchah, Túini Espíritu ā wēpatjĩh mácah wéheatjĩh ĩ wéhenachah, Simón át enep wut jĩ. Pánih ennit,

Pedrowã ĩ wēpat déedih náahna, dinerojĩh ātih jīb chājĩhip wat yuh jĩ.

19 —Weembút cāacwādh wã teo jãha uúbúchah, Túini Espiritu ã wēpat queédihbut ã jummat pínah niijná, weemdĩhbut ñi wēpat déedih ñi wūhuú, āt niijĩp wat yuh jĩ.

20 —Míih dinerojĩh Dios ã wēpatdih ma jīb chājĩhat yeejép caá. Pánihna, caandĩh ma jīb chājĩhat peéh míih dinero biícđih iiguípna ma bejeé. 21 Dios ã enechah, ma jenah joyát yeejép ã jumna caá. Nindih jwiít jwĩ chājat pah meém chājni pínah nihcan caá. 22-23 Wēpatdih tabit en ñinahnit, tabit íj yaicánniابه caá. Pánih jumna, yeejépdih ma jéih cádahcan caá. Yeejép ma jenah joyátdih Dios ã yohat pínah niijná, caandĩh ma uúbú. Páant ma chājachah enna, caán ma yēejatdih āta yoh tagaá, Pedro jióhni Simóndih āt niij jãihñap wat jĩ.

24 —Weemdĩh yeéb Diosdih ñi uúbú, ma niijĩpboó wã bejcat pínah niijná. Caán waó jīb iiguípna wã bejihcan caá, Simón āt niijĩp wat jĩ.

25 Táltimah, Pedro Juanjĩh Dios naáwátdih biĩh tútchinadh moondĩh naáwádh ĩt bejep wat jĩ. “Jesús ã boo pud jũúwát túttimah, caandĩh jwiít jwĩ enep jĩ”, Samaria baácdih moondĩh ĩt niij naóh peetép wat jĩ. Pánihna, caanjĩh moondĩh bohé péanit,

Jerusalén tútchina ĩt jwúub bejep wat jĩ.

Felipe Etiopía baácdih bóodih ã bohéat

26 Felipe Samaria baácboó ã jumachah, Dioĩh ángel caandĩh nin pah āt niij naáwáp wat jĩ: “Múú wihcapboó Jerusalén tútchimant Gaza baácboó bejni namána chóop yapapboó ma bejeé”, āt niijĩp wat jĩ. 27 Páant ã niijíchah joinít, caanná āt bejep wat jĩ. Caán namádh Etiopía baácdih bóo jwúub bejna āt chājav wat jĩ. Caán Etiopía baácdih moón ĩ maáh wili Candace wūt jumnihĩh dinerodih en daoní wat jĩ. Jerusalén tútchiboó Diosdih weñedih juibíniji jwúub bejna āt chājav wat jĩ. 28 Āih tútchina pútánijĩh jwúub bejna, Dios naáwátdih naóh yapani Isaías ã daácní núojidih enna āt chājav wat jĩ. 29 Pánihna, Túini Espiritu Felipedih nin pah āt niijĩp wat jĩ: “Con bejni pútáni pebhna ma bejeé”, āt niijĩp wat jĩ.

30 Páant ã niijíchah joinít, Felipeboó pútáni pebhna juibínit, caán núodih Etiopiadih bóo ã míic en naáwáchah, āt joyóp wat jĩ.

—¿Ma ennidih ma beh joí niít? Felipe caandĩh āt niij uúbh joyóp wat jĩ.

31 —Weemdĩh bohéni ã wihcah, wã táí beh joicán caá. Wã pebh jui chúudnit, weemdĩh ma bohénaá, Felipedih āt niijĩp wat jĩ.

—Júu, niijnít, ã pebh āt juibí chúudap wat jĩ.

32 Dios naáwátdih naóh yapani Isaías nin pah ā niij daacátjidih Etiopía baácdih bóo míc en naóhna āt chājap wut jī:

“Ovejadh mawat túut, ī teo wáyachah, ā ñáccat pah muntih caanbút caandih ī tewechah, laihcanni ā jumbipna caá. Oveja yoócdih ī bóodochah, ā ñáccat pah muntih caanbút laihcanni ā jumbipna caá.

33 Caandih ī deoh naóhbpna caá. Caán yeejép ā chājcah yuhna, queétboó caandih yeejép ī chājbpna caá. Pánihna, caandih ī mao yohochah, weh wihcanjeh nin baácboó ā buudbípna caá”, Isaías āt niij daacáp tajī. (Is 53.7-8)

34 Caán núodih en naóhnit, Etiopía baácdih bóo Felipedih nin pah āt niij úabh joyóp wut jī:

—Ma naáwá weemdih. ¿Nin Isaías ā niijátji dedna tigaá? ¿Caanjéh naóh niit āt chājip? ¿Biíhdih naóh niit āt chājip, páant ā niijná? āt niijíp wut jī.

35 Páant ā niij úabh joyóchah joinít, Felipeboó caán núodih ennit, Etiopíadh bóodih Jesúh túini doonádh āt naáwáp wut jī. 36 Páant niij bájna, ímdih it enep wut jī.

—¡Enejáh! Conboó ím caá. ¿Weemdih ma daabáihcan niit? Felipedih āt niijíp wut jī.

37 —Jesúsdih ma túi jepahachah, meemdih wā

daabábipna caá, Felipe caandih āt niijíp wut jī.

—Dios wááh Jesúsdih weém wā túi jenah joiná caá. Caán Jesús Dios ā wahni Cristo ā jumatdih wā túi jéihna caá, āt niij jepahap wut jī.

38 Páant niijnít, pútani íoh teonidih āt chāwáát túutap wut jī. Caán ā chāwáchah, dei ñuhnit, ímna it dei juibínap wut jī. Pánih dei juibínit, ímdih póbó púud bac bej juibí ñuhnit, Felipeboó caandih āt daabánap wut jī. 39 Daabá péanit, ī aab ñáhuchah, Túini Espíritu Felipedih āt ubah bejep wut jī. Á buudáh bejchah, Etiopíadh bóo caandih āt jwúub encap wut jī. Pánihna, Jesúsdih jepahna, túi wéinit, áih baácna āt jwúub bejep wut jī. 40 Túini Espíritu Felipedih ā ub bejchah, Azoto tátchina āt juibínap wut jī. Pánihna, nihat tátchinadh moondih Jesúh túini doonádh naóh jibna, Cesarea tátchiboó āt juibínap wut jī.

9

*Saulo ā túut nuumát
(Hch 22.6-16; 26.12-18)*

1 Páant Felipe ā chājap pónih, Sauloboó Jesúhwádh en jáihna, “Queétdih maomi caá”, niijnít, sacerdotewā ī maáh pebhna āt bejep wut jī. 2 Caanná juibínit, mawat pínah papélahdh caandih āt úabáp wut jī. “Damasco tátchiboó judíowā ī míc wáacat muunádh moón ī maátadh ñi daacá. Weém Jesúhwádh bid jainít, queétdih chéonit, nin

Jerusalén tútchiboó wã jwáub ub jūóhmi caá. Pánihna, wã tewat pínah papélahdih weemdíh ñi wãhúú”, Saulo át niijíp wut jĩ.

3 Páant ã niijíchah joinít, caán núodih ĩ wãhuchah, Damasco tútchina ĩt bejep wut jĩ. Damasco tútchina ĩ tóah juibínachah, jarmant iig jéenaat caandíh át jíghop wut jĩ. 4 Páant ã iig jéenanachah, Sauloboó át buug ñájap wut jĩ. Pánih buug ñájnit, Jesús ã wéhenachah, át joyóp wut jĩ. “¿Saulo, dépanihna meém weemdíh yeejép ma chãj?” át niijíp wut jĩ.

5 “¿Maá, meém déhe tigaá?” Saulo át niijíp wut jĩ. **“Weém Jesús, yeejép ma chãjni caá. Weemdíh ĩjnit jepahcan, meemjéh tigaá ma míic yéejana caá.** 6 **Ma ñah ñuhúú. Tútchidih waad bėjnit, ma jumúú. Ma chãjat pínahdih meemdíh naóhni pínah ã juibí bipna caá”**, Jesús Saulodih át niijíp wut jĩ.

7 Páant ã wéheatdih joiná yuhna, Saulo ã pej jumnitboó cáacdih encan, ĩt joí wáhi bejep wut jĩ. 8 Saulo ñah ñahnit, ã jéih encan, ã pej jumnit áih mäj nahmant teonit, Damasco tútchina caandíh ĩt wái waad bėjep wut jĩ. 9 Pánihna, Saulo biíc peihcanni yeó jáap jéih encan, jeémpcan, babhcan, Diosdih búdí úbhna át chãjap wut jĩ.

10 Damasco tútchidih bóo Jesús dih jéihni Ananías wüt jumni oo júmat dée pah Jesús dih át enep wut jĩ. Páant ã enechah, Jesús caandíh át

ejep wut jĩ: “¡Ananías!” át niijíp wut jĩ. “Júú, wã jumna caá”, át niij jepahap wut jĩ.

11 **“Yoobópdih wüt jumni namádih, Judáih múná bejnit, Tarsodih bóo Saulo wüt jumnidih ma bidíi. Caán Diosdih úbhna caá ã chãjap.** 12 **Caanbát oo júmat dée jíghatdih enna caá ã chãjap. ã jwáub enat pínah niijná, meém juibínit, caandíh teo jãhanit, úbát panihatdih ã enep be”**, Jesús Ananíasdih át niijíp wut jĩ.

13 “Maá, caán míhwã táinit, Jerusalén tútchidih moondíh yeejép át chãjap wut be. Dawá cáacwã weemdíh páant ĩ niij naáwáp be. 14 Nin Damasco tútchiboó caán nihát míhwádih teo nemat túut niijná, sacerdotewã ĩ maátadih papélahdih daacát túutnit, caán núo ã wépatjĩh át júúwúp wut be”, Jesús dih Ananías át niij jepahap wut jĩ.

15 **“Caán Sauloboó wã ñíoni jumna, judíowã nihcannitdih, ĩ maátadih, judíowádihbut wã naáwátdih ã naóhbipna caá. Pánihna, ã pebhna úmcanjeh ma bejeé.** 16 **Túttimah, wíih ã jummat júb, dawá láa yeejép ã yapat pínahdih caandíh wã jéihyabipna caá”**, Jesús Ananíasdih át niijíp wut jĩ.

17 Páant ã niijíchah joinít, Ananías Saulo pebhna juibí, caandíh teo jãha úbhnit,

—Wã dée Saulo, jwí Maáh Jesús namáboó meemdíh jíghoni weemdíh ã wahap be, ma jwáub enat pínah, Táini

Espíritu ã wēpat meemdíh ã jumát pínahbut niijná, ãt niijíp wut jĩ.

18 Páant ã niijíchahjeh, ãih quíib dahdíh queéj chãa pah jígohni ã buúg jéenechah, Saulo ãt jwúb enep wut jĩ, páant muntih. Pánihna, ñah ñah bac bejnit, ãt daabáát tútup wut jĩ. 19 Páant caandíh ã daabáát túttimah, jwúb bid jeémpna, ã nuugúp wanatji ãt boonap wut jĩ. Pánihna, Saulo Damasco tútchidih Jesúhwájeh maátcanjeh ãt jumap wut jĩ.

Saulo Damasco tútchiboó ã naáwát

20 Saulo ã tút nuumát túttimahbitjeh, judíowã ã míc wáacat muunáboó Jesúh táini doonádih ãt naáwáp wut jĩ.

—Caán Jesús Dios wáuh caá, Saulo ãpĩ niijíp wut jĩ.

21 Páant ã niij naáwáchah joinít, nihat ãt joi wáhi bejep wut jĩ.

—¿Nin Jesúhwádih ñuun yóhni ni nihan niit? ¿Ninjłhbut jéohnit, queédih teonit, sacerdotewã ã maátadih wáhíhni ni nihan niit? ãt míc niijíp wut jĩ.

22 Obohjeéhtih, Saulo úumcanjeh, chah ãt bohénap wut jĩ. Pánih bohénit, “Yoobópdih tigaá Jesús Dios ã wahn Cristo caá”, ã niijíchah joinít, bita Damasco tútchidih moón judíowãboó ãt beh joicáp wut jĩ.

Saulo judíowádih ã jweyát

23 Maátcanjeh ã jumát túttimah, judíowã caandíh

mawíhna, queétjeh ãt míc wéhenap wut jĩ. 24 Pánih míc wéhenit, caán tútchidih bóo jécnadih yeó jáap jumát pah, chei jumát pahbut ãt páñap wut yah jĩ. Obohjeéhtih, Sauloboó ã mawíhat doonádih ãt joyóp wut jĩ. 25 Caán doonádih joinít, Saulo ã chéenwã caandíh búdí wáhdih yacnit, chei caán tútchi wáhiyat júdu táahmant ãt cádah deya bojop wut jĩ. Páant ã chãjat túttimah, Jerusalén tútchiboó ãt bejep wut jĩ.*

Saulo Jerusalén tútchiboó ã jumát

26 Jerusalén tútchidih júbínit, Jesúhwã bícdih Saulo ãt ih jumíhip wut yah jĩ. Obohjeéhtih, “Jesúsdih jepahni ni nihan caá”, niij jenah joinít, caandíh ãt úumap wut jĩ. 27 Páant ã úumachah yuhna, Bernabéboó Jesús ã naáwát túttnit pebhna caandíh ãt numah bejep wut jĩ. Pánihna, Saulo ded pah ã yapatjidih Bernabé queédih ãt naáwáp wut jĩ: “Nin Saulo Damasco tútchiboó bejnit, Jesúsdih ãt enep wut jĩ. ã enechah, Jesúsboó caandíh ãt wéhenap wut jĩ. Túttimah, Damasco tútchidih moondíh úumcanjeh, Jesúh doonádih ãt naáwáp wut jĩ”, Bernabé ãt niijíp wut jĩ. 28 Páant ã niiját túttimah, Saulo ã jeh waadnit, Jerusalén tútchidih moondíh úumcanjeh, Jesúh doonádih ãt wēp naáwáp wut jĩ. 29 Pánih naóhnit, biquína

* 9:25 2Co 11.32-33

Grecia baácmant jüóhnit judíowājeéh míic wéhenit, queétdih yehna át naáwáp wut jī. Páant Saulo chah ā wēp naáwát peéh caandíh ít mawíhip wut yah jī. ³⁰ Páant ī mawíhat doonádih joinít, Saulojeéh jumnit Jesúíhwāboó caandíh Cesarea tútchina ít ub jwei déi bejep wut jī. Caanjíh namah jum jwahnit, Tarso tútchina caandíh ít wah bojop wut jī.

³¹ Caán láa nihat Judea baác, Galilea baác, Samaria baácboó Jesúíhwā ít túi jumap wut jī. Dedé tac buugáát wihcah, ít túi míic bohénap wut jī. Queét Diosdih úmmit, ī yéejatdih cádahachah, Túini Espíritu queétdih búdí át teo wáacap wut jī. Pánihna, Jesúsdih jepahnit chah ít dao béjep wut jī.

Pedro Eneasdih ā booaat

³² Saulodih ī wahat táttimah, Pedro nihat tútchinaboó Jesúíhwādih táoh en jib bejna, Lida tútchidih át juibínap wut jī. ³³ Caanná juibínit, Eneas wut jumnidih át enep wut jī. Ocho jópchi jätih Eneas tubáp chüühnji át jéih wálicap wut jī.

³⁴ —Eneas, Jesucristo meemdíh ā booaana caá. Ma ñah ñuhúú. Ma lajatdih ma ub ámohoó, Pedro át niijíp wut jī.

Páant ā niijíchahjeh, Eneas át ñah ñuhap wut jī. ³⁵ Pánihna, nihat Lida tútchidih moón, Sarón tútchidih moonbát caán doonádih joinít, ī yéej chājatdih cádahnit, Jesúsdih ít jepahap wut jī.

Tabita mi boo pud jüúwát

³⁶ Jope wut jumni tútchidih Tabita wut jumnih Jesúsdih túi jéihnih mit jumap wut jī. Mi wut Tabita griego wéheatjīh Dorcas ít niijíp wut jī. Caánt túi chājnih, moh yéejnitdih mipí túi teo wáacap wut jī. ³⁷ Pánihna, caán láa wanat ñah jüúwáchah, mit wanah bejep wut jī. Páant mi wanat táttimah, queét miíh bácahjidih túi choc péanit, chah bóo tólihboó ít jwejep wut jī. ³⁸ Lida tútchi Jope tútchi túi pebh buugjéh át jumap wut jī. Pánihna, Jope tútchidih moón Jesúíhwā, Pedro Lida tútchiboó ā jumat doonádih jätih ítát joyóp wut jī. Pánih joinítji chénewādih Pedro pebhna ít wah bojop wut jī. Ā pebhna juibínit, “Tabita mi wanah bejep be. Waícanjeh jwī jumapboó jwíjeéh ma jüúwá”, Pedrodih ít niijíp wut jī.

³⁹ Páant ī niijíchah joinít, Pedro íjeéh át bejep wut jī. Caánboó ī juibínachah, caán muudíh jumnitboó Pedrodih chah bóo tólihna ít namah púuh laab béjep wut jī. Tabita íjeéh jum jwahna, moh yéejnitdih wúhat táut niijná, dawá yéguehdih mit chājap wut jī. Pánihna, éemp wannit yaádh Pedrodih ñuh púuda bojnit, mi chājnji yéguehnadih ít jút jañúp wut jī. ⁴⁰ Obohjeéhtih, Pedro caán tólihboó jumnitdih át bac bejat táutap wut jī. Ī bac beedáat táttimah, bódicha caj yoh ñajnit, Diosdih át wúbáp

wut jĩ. Pánih úubh péanit, miíh bácahjidih tac púud ennit,

—Tabita, ma ñah ñahuú, át niijíp wut jĩ.

Páant ã niijíchahjeh, caántboó Pedroh wāt ennit, mit pud chúudup wut jĩ. ⁴¹ Páant mi pud chúuduchah, Pedro miíh téihyadih teonit, caántdih át wái ñahanap wut jĩ. Pánihna, caanjĩh moón Jesúhwādh, éemp wunnit yaáhdihbut bid bojnit, “Eneé mi jwúub boonap be”, queédih át niijíp wut jĩ.

⁴² Páant mi booať doonádh nihat Jope tātchidih moón ít joyóp wut jĩ. Pánih joinít, dawá Jesúsdih ít jepahap wut jĩ. ⁴³ Pánihna, nuñúpwā chóo teoni, Simón wāt jumnijeéh Jope tātchiboó maatápdih Pedro át jumup wut jĩ.

10

*Pedro Cornelio wādh
Jesúh doonádh naáwādh ã
bejat*

¹ Caán láa Cesarea tātchiboó cien soldadowā ĩ maáh Cornelio wūt jumni át jumup wut jĩ. Queét soldadowā Italiano wūt jumni poómp wut jĩ. ² Cornelio áih mūdih moón biícđih Diosdih túi jenah joí wēinit, caandih úumna, yéejat cádahnit, ít túi chājap wut jĩ. Jĩgah náah jumnit judiówādh búdí át teo wáacap wut jĩ. Jesucristodih jéih jwuhcan yuhna, yeó jáap jummat pah Diosdih át úubúp wut jĩ. ³ Biíc yeó jáap cheyeh las tres jumuchah, Cornelio ã úubúchah, oo jummat pah, Dioih ángel ã

pebhna ã waád juibínachah, át enep wut jĩ. Páant ã enechah, “Cornelio”, át niijíp wut jĩ. ⁴ Cornelio caandih en behnit, úumna, “¿Maá, dedédih caá ma náah?” át niijíp wut jĩ. Páant ã niijíchah joinít, ángel nin pah caandih át niij jepahap wut jĩ: “Diosdih ma úubúchah, át joyóp wut be. Jĩgah náah jumnitdih ma wāhuchahbut, át enep wut be. Pánihna, buu ma úubátđih ã jepahbipna caá. ⁵ Jope tātchiboó Simón Pedro wāt jumnidih ub júuwát náahna, miíh cáacwādh ma wah bojoó. Caán túini doonádh yebđih ã naóhbipna caá. ⁶ Biíh Simón nuñúpwā chóo teonijeéh búdí muj jwēejđih jumni mūdih ã jumna caá”, ángel Corneliodih át niijíp wut jĩ.

⁷ Páant niij péanit, át bac bejep wut jĩ. ã bac bejat tāttimah, Cornelio chénewā caandih teo wāhntdih, biíc ãjeéh jumni soldadodihbut át bid bojop wut jĩ. Caán soldadoboó Diosdih túi wēini jumna, yeó jáap jummat pah Corneliodih wapni wut jĩ. ⁸ Pánihna, Cornelio ángel ã niijátđidih queédih naóh beedánit, Jope tātchiboó át wah bojop wut jĩ.

⁹ Biíh yeó jáapđih Jope tātchiboó ĩ tóah juibínachah pohba, yeó jáap tac yoób Pedro ã jumni mūú chahmant bóo coahna Diosdih úubúdh át pūuh laab béjep wut jĩ. ¹⁰ Páant ã úubúchah, caandih nuugúp tabuchah, át jeémihip wut jĩ. Obohjeéhtih, ĩ jeémát

chājat pónih, oo júmat jíghat déedih át enep wut jī. ¹¹ Jeáboó ã jéweah bejechah, chénaboó bóod chéoni chóo, búdí chóo át dei jūúwáp wut jī. ¹² Caán chóo díitna dawá nañúpwā judíowā í jeémpeca naáhwā míic ít jumap wut jī. Maiwābut jam, jwébehwābut ít jumap wut jī. ¹³ Caandíh ã enechah, Dios nin pah át niijíp wut jī: “Pedro, ñah ñahnit, nitdih ma mao jeémé”, át niijíp wut jī.

¹⁴ Páant ã niijíchah joinít, “Nihcan caá, Maá. Weém wā jeémpecan níit. Jwí nuowādih ma jeémát túutca naáh yeejépwādih wāpí jeémpecan beé”, Pedro át niij jepahap wut jī. ¹⁵ “ ‘Buu túinit caá’, wā niijnít dih ‘Yeejépwā caá’, ma niijcá bojóo”, Dios Pedrodih át niijíp wut jī.

¹⁶ Páant bíic peihcanni láa ã yapachah, caán chóo át púuh laab béjep wut jī, buca. ¹⁷ Pánihna, Pedro tabít náhni dahwanit, “¿Dépanihatdih níjích tigaá pánih jíghonidih ã júut?” caanjéh át niij jenah joyóp wut jī. Páant ã niij jenah joyóchah, Cornelio ã wah bojnitboó, Pedro ã jumni muuná ít juibínap wut jī: “¿Simón nañúpwā chóo teoníih muú dedboo tigaá ã jam?” cāacwādih ít niij uúbh joyóp wut jī. Caán muudíh í jéihya naáwáchah, ã jumni muuná ít juibínap wut jī. ¹⁸ Pánih juibínit, nin pah ít niij ej uúbh joyóp wut jī: “¿Simón Pedro wāt jumni nin muudíh níit ã jumap?” ít niijíp wut jī.

¹⁹ Páant í ejechahjeh,

Pedro caandíh jíghonidih ã jenah joyóchah, Túini Espíritu caandíh nin pah át niijíp wut jī: “Pedro, jēcboó bíic peihcannit meemdíh bidna caá í chājap. ²⁰ Ñah ñah, dei bejnit, íjeéh ma bejeé. Bíih pah bóodih náhni dahwacanjeh ma túi bejeé. Weémboó queétdih wā jūúwát túutap be”, át niijíp wut jī.

²¹ Páant ã niijíchah joinít, Pedro í pebhna át dei bejep wut jī. Dei juibínit, queétdih nin pah át niijíp wut jī:

—Ninjíh tigaá wā jumap, ñi bid jūóhni. ¿Dépanihna weemdíh ñi bid jūóh? át niijíp wut jī.

²² Páant ã niijíchah joinít, queétdih nin pah ít niij jepahap wut jī:

—Cornelio cien soldad-owādih wutni jwiútdih ã wahap be. Caán túi chājni, Diosdih úmnnit yéj chājcani, nihat judíowā caandíh ‘Túini’, í niijní caá. Meemdíh Dioíh ángel caandíh át bidat túutap wut be, túini doonádih jwiútdih ma naáwát pínah niijná, Pedrodih ít niijíp wut jī.

²³ Páant í niijíchah joinít, Pedro queétdih waadát túut, jeémát wāhnit, ã jumni muúboó át úo jwahat túutap wut jī. Cheibit Pedro íjeéh át bejep wut jī. Páant ã bejechah, bita Jope tútchidih moón Jesúíhwābut caandíh ít pej jam bejep wut jī.

²⁴ Í bejni daanimant bóo yeó jáapdih queét Cesarea tútchina ít juibínap wut jī.

Cornelioboó ã déewãdih, ã chéenwãdihbut bid wáacnit, Pedrowãdih át páñap wut jĩ. ²⁵ Pánihna, Pedro Cornelioih mæúdíh ã téih waadáchah, Cornelioboó jwãáh bac jãóhñit, ãih jítcha pebh bódicha át caj yoh ñajap wut jĩ.

²⁶ Obohjeéhtih, Pedro caandíh wái ñahanit,

—Ma ñah ñuhú. Weembút meem pánih cáacjeh man tigaá. Weém maáh nihcan caá, caandíh át niijíp wut jĩ.

²⁷ Páant ã niijíchah joinít, ñah ñuhñit, míc wéhenit, Cornelio caandíh át namah waad béjep wut jĩ. Caanná waad jaibínit, dawá míc wáac pãinitdih Pedro át enep wut jĩ.

²⁸ Pánih ennit, Pedro queétdih nin pah át niijíp wut jĩ:

—Jon jãtíh Dios jwĩ ñowãdih nin pah át niij wutap wut jĩ: ‘Judíowã nihcannit biícđih ñi jamca bojoó’, át niijíp wut jĩ. Pánihna, caán wutajídih ñijeéh jamnit, wã yap yohatdih ñi táu jéihna caá. Obohjeéhtih, judíowã nihcannitdih ‘Yeejépwã caá’, Dios weemdíh ã niiját túatcan beé. ²⁹ Páant ã niijíchah joiná, yeéb weemdíh ñi bidichah, ‘Wã bejcan níít’, niijcánjeh, ñi pebhna wã jũúwáp be. ¿Dépanihat túut tibeé ninjĩh weemdíh ñi jũúwát túut? át niijíp wut jĩ.

³⁰ Páant ã niijíchah joinít, Cornelioboó nin pah át niij jepahap wut jĩ:

—Jwínah bóodih, yeó tres jamuchah, nin horadih pohba, Diosdih wã uúbúchah, ãih ángel táu baabní yeh iigní yégueh ðoní, wã pebh ã jíghop be. ³¹ Pánih jíghonit, ‘Cornelio, meém Diosdih ma uúbúchah, meemdíh át joyóp wut be. Jíghah náah jamnitdih ma teo wáacachahbut enna, Dios meemdíh jwuh ã jwúub teo wáacpina caá. ³² Pánihna, Jope tútchiboó míh cáacwãdih ma wah bojoó, Simón Pedro wut jamnidih ninna queét ĩ ub jũúwát pínah niijná. Caán biíh Simón, ñũñúpwã chóo teoni pebh, búdí mujwéejdih jamni mæúdíh ã jamna caá’, caán ángel weemdíh ã niijíp be. ³³ Páant ã niijíchah joinít, meemdíh ĩ ub jũúwát pínah niijná, wĩh cáacwãdih wã wah bojop be. Meém táu chãjni jwĩ pebhna mat jũúwáp tagaá. Pánihna, jwiít nihat ninjĩh Diosjeéh jamna, ded pah jwiútdih ã naáwát túatdih joíhna, jwĩ pãina caá, Cornelio Pedrođih át niijíp wut jĩ.

Pedro Corneliowãdih Jesúh doonádih ã naáwát

³⁴ Páant ã niijíchah joinít, Pedro nin pah queétdih át niij naáwáp wut jĩ:

—Buu jwuh yoobópdih wã jéihna caá. Nihat cáacwãdih Dios biíc yoobó ãihwã pínah ã náahna caá.* ³⁵ Nihat baácđih moón Diosdih úumñit, yéejatdih cádahna, ĩ táu chãjachah, Dios queétdih ã

* 10:34 Dt 10.17

wēina caá. ³⁶ Căacwă Dios-
jeéh ĩ túi jummat pínahdih Je-
sucristodih át wah deyanap
wut jĭ. Caán túini doonádih
jwiít judíowădihjeh át jwĭih
jĭihyanap wut jĭ. Páant ā
wahnĭ caá nihat căacwă
ĭ maáh. ³⁷ Jesús ded pah
ā chăjatji doonádih ĩtát
joi tágaá. ‘ĩi yéejatdih ĩi
cádahaá. Pánih cádahnit,
ĩi daabáát tútú’, Juan
Daabáni căacwădih āpĭ niĭj
naóh bohénap jĭ. Páant ā
bohéat túttimah, Jesúsboó
Galilea baácđih, nihat
Judea baácđihbut ded pah
ā chăjatji doonádihbut ĩit
joi tágaá. ³⁸ Caán Jesús
Nazaret tútchidih bóodih
Túini Espírĭtu ā wēpatdih Dios
búdĭ át wăhup tajĭ. Pánihna,
jĭb bejnit, caán Túini Espírĭtu
ā wēpatjĭh Jesús căacwădih
ā túi teo wáacap jĭ. Pánih
teo wáacna, nemép caolih
jumnitdih ā túi boanap jĭ.
Dios ājeéh ā jumuchah, páant
ā chăjap jĭ. ³⁹ Jwĭih baácboó
Jerusalén tútchiboobút nihat
ā chăjatjidih jwiít jwĭ enep
jĭ. Túttimah, jwĭ maáta
judíowă caandĭh cruzboó
ĭ péoh dodh mao yohat
túutap jĭ. ⁴⁰ Obohjeéhtih
biíc peihcanni yeó jáap
túttimah, caandĭh boanit,
Jesúsđih Dios át jíghohat túutap
tajĭ. ⁴¹ Páant ā jíghochah
yuhna, nihat căacwă caandĭh
ĭ encap jĭ. Jwiít Dios ā
ńíonitdihjeh ā jíghohop jĭ.
Jesús ā boo pud jŭúwát
túttimah, ājeéh jeémpnit,
jwĭ babhbp jĭ. ⁴² Pánih
jwĭjeéh jumna, jwiítđih nin

pah ā niĭj wutap jĭ: ‘Nihat
căacwădih nin pah ĩi niĭj
naáwá: “Jesúsđih jepahcannit
báadhnit, wunnitdihbut ĭ
yéejat peéh chăjat túutni maáh
Dios caandĭh át waadánap
wut jĭ”, ĩi niĭjĭ’, ā niĭjĭp jĭ.
⁴³ Pánihna, nihat Jesúsđih ĭ
jepahachah, Dios ĭ yéejatđih
ā yohbĭpna caá. Nihat Dios
naáwátđih jon jătĭh naóh
yapanit caán Jesúsđih niĭj
naóhna ĭt chăjap wut jĭ, Pedro
Corneliowădih át niĭjĭp wut jĭ.

*Judíowă nihcannitdih Túini
Espírĭtu ā jwĭih jummat*

⁴⁴ Pedro páant ā niĭj
naáwáchahjeh, nihat caandĭh
joinĭtdih Túini Espírĭtu át
waadáp wut jĭ. ⁴⁵⁻⁴⁶ Corneliowă
judíowă nihcannit yuhna,
mácah wéheatjĭh Diosđih ĭt
wēi naáwáp wut jĭ. Páant ĭ wēi
naáwáchah, Pedrodih pej jum
bejnit judíowă ĭt joyóp wut
jĭ. Túini Espírĭtu judíowă nih-
cannitdih ā waadácah enna,
queét judíowăboó ĭt en wáhi
bejep wut jĭ. Pánihna, Pedro
caandĭh pej jum bejnitdih nin
pah át niĭjĭp wut jĭ:

⁴⁷ —Jwiítđih waadát pah
man tigaá nitdihbut Túini
Espírĭtu ā waadáp. ¿Páant
ā chăjachah, queétdih jwĭ
daabánachah, ā túimi naniít?
āt niĭjĭp wut jĭ.

⁴⁸ Páant niĭj péanit, Jesús
ā wutuchah joinĭji ā wēpatjĭh
queét judíowă nihcannitdih
Pedro át daabáát túutap wut
jĭ. Páant ĭ daabáát túttimah,
“Jwĭjeéh ma chăo jwŭhŭú”, Pe-
drođih ĭt niĭjĭp wut jĭ. Páant

ĩ niijíchah joinít, ñjeéh át chão
jwúuhup wat jĩ.

11

*Pedro ã chãjat doonádih
Jerusalén tútchidih moón
Jesúhwã ñjoyát*

¹ Judíowã nihcannitbut
Jesúsdih ñ jepahat dooná át
bej peét bejep wat jĩ. Jesús
ã naáwát tútnitboó, bita
Jesúhwãbut Judea baácboó
jamnit, caán doonádih ñt
joyóp wat jĩ. ² Pánihna, Pedro
Jerusalén tútchina ã jwúub
juibínachah, biquína Jesúsdih
jepahnit judíowã, caandíh nin
pah ñt niij jũihñup wat yah jĩ:

³ —¿Dépanihna, meém
judíowã nihcannit pehbóo
ma bej? Queét yeejépwãjeéh
jeémpnit, Dios jwĩ ñowãdih
ã watatjidih mat yap yohop
taga, ñt niijíp wat jĩ.

⁴ Páant, ñ niijíchah joinít, Pe-
dro nihat ã yapatjidih nin
pah queétdih át niij naáwáp
wat jĩ:

⁵ —Weém Jope tútchiboó
jamnit, úbhna, oo jumat
jígohat déedih wã enep jĩ.
Páant wã enechah, chénaboó
bóod chéoni búdí chóo jeámant
wã pebh ã dei juyúp jĩ.

⁶ Páant ã dei juyúchah,
tái ennit, caán chóo diítna
maiwã, jwébehwã nihat
ñũúpwãbut ñ ñahuchah,
wã enep jĩ. ⁷ Caandíh wã
enechah, wéheatbut yáanit,
nin pah áí niijíp jĩ: ‘Pedro,
ñah ñahnit, nitdih ma mao
jeémé’, weemdíh ã niijíp jĩ.
⁸ ‘Nihcan caá, Maá. Wã
jeémpcan niít. Yeejépwã,

meém jwĩ ñowãdih ma
jeémát tútcannitdih wãpĩ
jeémpcan beé’, wã niij jepa-
hap jĩ. ⁹ Obohjeéhtih, páant
wã niij jepahachah, ‘Buu
“Túinit caá”, wã niijnítidih
“Yeejépwã caá”, meém ma ni-
ijcá bojoó’, weemdíh ã niijíp
jĩ. ¹⁰ Biíc peihcanni láa páant ã
yapachah, caán chóo ã jwúub
púuh laab béjep jĩ. ¹¹ Páant
ã púuh laab béjehahjeh, biíc
peihcannit neoná jwĩ jamni
mũdíh ñt juyúp tajĩ. Cesarea
tútchidih bóo weemdíh ubat
tútna, queétdih át wahap
tajĩ. ¹² Pánihna, Túini Espíritu
weemdíh nin pah ã niijíp
jĩ: ‘Ñjeéh ma bejeé. Ñi
ñowãdih wã watatjidih
náhni dahwacanjeh ma tái
bejeé’, ã niijíp jĩ. Páant ã
niijíchah joinít, úmcanjeh
wã bejep jĩ. Nit seis Jope
tútchidih moón Jesúhwãbut
weemdíh ñ pej jam bejep
jĩ. Caaná juibínit, Cesarea
tútchidih bóoíh mũdíh jwĩ
waad béjep jĩ. ¹³ Páant jwĩ
waad juibínachah, ded pah
caandíh ã yapatjidih nin
pah jwiítidih ã niij naáwáp
jĩ: ‘Dioíh ángel nin mũboó
weemdíh jígohnit, weemdíh
nin pah ã niijíp jĩ: “Jope
tútchidih míh cáacwãdih
wahnit, Simón Pedro dih ma
ub jũúwát tútú. ¹⁴ Caán
joinít, yebdíh túini doonádih
ã naóhbpna caá. Caán
doonádih ñi jepahachah,
meém ma pebh moón biíc dih
ñi yéejat peéh chãjat déedih
Jesús ã tái ubbpna caá”, ã
niijíp jĩ’, Cornelio jwiítidih ã

niijíp be. ¹⁵ Pánihna, Jesúh táini dooná queétdih wā jāap naóh jwíhichahjeh, jwiitdih ā waadátji pah mǎntih, Túini Espíritu queétdihbut ā waadáp jī. ¹⁶ Caandíh ennit, Jesús jwiitdih ā ni-ijátjidih wā náhninap jī: **Juan mahjīhjah ā daabánap be. Obohjeéhtih, Túini Espíritu yeebdíh ā waadáchah, yeebdíh ā wēpat búdí ā wāhbična caá’,** ā niijíp jī.*

¹⁷ Páant ā niijátjidih náhninit, Dios queétdih Túini Espíritu ā wāhatdih ennit, ‘Weém Diosdih wā yap yohcan niit’, niijnít, queétdih wā daabáát túutap jī, Pedro Jesúsdi h jepahnit judíowādi h át niijíp wut jī.

¹⁸ Páant Pedro ā niijíchah joinít, jwáub jāihcanjeh, Diosdih wēinit, nin pah ít míic ni-ijíp wut jī.

—¡Joi yáh buca! Judíowā nihcannit yuhna, yéejat peéh iiguípna ī bejat déejidi h Dios át tái ubup taga. Pánihna, ī yéejatdih cádahnit, ī túut nūmúchah, queétdihbut áihwā át chājap taga, ájeéh páantjeh ī jumat pínah niijná, ít míic niijíp wut jī.

Antioquía tátchidi h moon jwáh Jesúh doonádi h j jepahat

¹⁹ Estebandih ī mao láa, bita Jesúsdi h jéihnitdihbut judíowā ít mao nūmúap wut jī. Pánihna, queét ī mawatdih jweinit, yáap ít bej peét bejep wut jī. Biquína Fenicia baácboó bej,

bita Chipre quewaboó bej, bitabut Antioquía tátchiboó ít bejep wut jī. Pánih be-jnit, Jesúh táini doonádi h ít naóh peét bejep wut jī. Pánih naóh bejna yuhna, judíowādi h jah ít naáwáp wut jī. Judíowā nihcannitboodí h ít naóh jwáhcap wut jī.* ²⁰ Obohjeéhtih, biquína Jesúhwā Chipre quewadi h moón, Cirene tátchidi h moonbát, Antioquía tátchina juibínit, judíowā nihcannitdihbut jwí Maáh Jesúh doonádi h ít naáwáp wut jī. ²¹ Pánihna, Dios búdí ā teo wáacachah, dawá queétdih joinít, túut nūmna, Jesúsdi h ít jepahat wut jī.

²² Antioquía tátchidi h moón ī jepahat dooná ā bej peét bejehah, Jerusalén tátchidi h jamnit Jesúhwā caán doonádi h ít joyóp wut jī. Pánih joinít, queétdih ā bohé teo wáacat pínah niijná, Bernabédi h Antioquía tátchina ít wah bojop wut jī. ²³ Caanná juibínit, queétdih Dios ā tái teo wáacatdih ennit, Bernabé búdí át weñep wut jī. Pánih wēinit, queétdih bohénit, nin pah āpī niij naáwáp wut jī: “Jesúsdi h ñi tái péenaá. Ded pah ā yapachah yuhna, caandí h ñi tái jenah joí cádahca bojó”, queét Jesúsdi h jāap jepahnitdih át niijíp wut jī. ²⁴ Bernabé tái chājni, Túini Espíritu ā wēpat búdí jamni, Jesúsdi h tái jenah joinít át jamap wut jī. Pánihni jamna, queét

* 11:16 Hch 1.5 * 11:19 Hch 8.1-4

judíowã nihcannitdih yuhna, búdí ã teo wáacachah, Jesúsdi h jephannit chah ít dao béjep wut jĩ.

²⁵ Túttimah, Bernabé Saulodih ã pej pínah Tarso tútchina bididih át bejep wut jĩ. ²⁶ Caandíh jwááhñit, Antioquía tútchina át ñumah jwááb bejep wut jĩ. Pánihna, caánboó jwááb juibínit, Jesúsdi h jáap jephannitdih biíc di h ít bohénap wut jĩ. Jesúíhwãjeéh jumñit, biíc jópchi ít túi bohénap wut jĩ. Caán Antioquía tútchidih wut jĩ Jesúíhwãdih “Cristodih péenit”, niijná, “Cristianos”, ít jwíh niij wut búudhdap wut jĩ.

²⁷ Caán láa biquína Dios naáwát di h naóh yapanit Jerusalén tútchimant Antioquía tútchina ít dei juibínap wut jĩ. ²⁸ Biíc newé íjeéh jéóhni, Agabo wut jumni, queét Jesúíhwã biíc di h í míc wáacachah, caánboó ñah ñuhñit, Túini Espíritu ã ni-iját di h át jwááb naóh yapanap wut jĩ. “Maátcanjeh, jeémát wihcat láa nihát baácboó ã jumbipna caá”, át niijíp wut jĩ. Túttimah, Claudio Romano cáacwã í maáh ã jumuchah, Agabo ã niijátji pahjeh jeémát wihcat láa át jumap wut jĩ.* ²⁹ Pánihna, Agabo ã niijíchah joinít, “¿Jwí déewã Judea baác di h moón Jesúíhwãdih jwí teo wáac jíh?” ít míc niijíp wut jĩ. Pánih teo wáacñit, det dinero búdí bíbohñit búdí ít wáhap wut jĩ. Buáh buagní bíbohñit buáh buagní

ít wáhap wut jĩ. Bainí bíbohñit bainíjeh ít wáhap wut jĩ. Bitá bíbohñit ít wáhap wut jĩ. ³⁰ Í wá h wáacni dinerodih Bernabéwãdih wáñit, Jerusalén tútchidih moón í déewã Jesúíhwã maát di h ít wahap wut jĩ, bitadi h í pááát pínah niijná. Pánihna, Bernabé Saulojí h í wáñni dinerodih Jerusalén tútchina ít ab bejep wut jĩ.

12

Herodes Santiagodih mawat tútñit, Pedro di h ab nemat tútñit

¹ Caán láa Maáh Herodes Jesúíhwãdih yeejép chájna, biquína queé di h nemat muáboó át nemat tútup wut jĩ. ² Juan weép jeñé Santiagodih* waó át bóod yohat tútup wut jĩ. ³ Páant ã chájachah ennit, judíowã í maáta búdí ít weñep wut jĩ. Í weñat di h ennit, Pedro di h ab át tewat tútup wut jĩ. Á tewat tútuchah, paacáñni pandih jeémát, Pascua í niijní, láa wut jĩ. ⁴ Pánihna, caandíh tewat tútñit, át nemat tútup wut jĩ. Chéneña míc soldadowã jwíh wapñit pínah ít jumap wut jĩ. Túttimah, jwááb tút ñuumñit pínah ab páant moon múntih ít jumap wut jĩ. Bitab ab páant moon múntih ít jumap wut jĩ. Bitab ab páant moon múntih ít jumap wut jĩ. Pánihna, Pedro ã jweicát pínah niijná, dieciseis soldadowã caandíh wapñit pínah ít jumap wut jĩ. “Pascua túttimah, ab bac jéóhñit,

* 11:28 Hch 21.10 * 12:2 Mt 4.21

cãacwã ĩ enepdih caandihbut wã mawat túutbipna caá”, Herodes caanjéh át niúj jenah joyóp wut yuh jĩ.* 5 Páant niúj jenah joinít, soldadowã Pedrodih nemat muúboó át túi wapat túutap wut yuh jĩ. Páant caandih ĩ nemechah, Jesúhwã Pedrodih búdí uúbhna ĩt chãjap wut jĩ.

Dioih ángel nemat muumánt Pedrodih ā ub bacaat

6 Herodes ā jenahni yeó jáap cheijeh Pedroboó túi ũona át chãjap wut jĩ. Chéne soldadowã chénaboó ĩtah tōp ā teo lajachah, Pedro biíc dih ũona ĩt chãjap wut jĩ. ĩ jumni tólih jęc pehbhat bita chéne soldadowã ĩt wap ñuhap wut jĩ. 7 Dioih ángel queét pebh ā jígohochah, ā yeh iigát ĩ jumni tólihdih át túi yeh iiguíp wut jĩ. Pánih jígohnit, Pedroih páwádih át wuúmp mao wucup wut jĩ. “jwaicanjeh jáanit, ma ñah ñuhú!” ángel Pedrodih át niújip wut jĩ. Páant ā niúj wucuchah jáanit, Pedro át ñah ñuhap wut jĩ. Páant ā ñah ñuhuchahjeh, áih téihya colóhnadiah ĩ chéoni tōpna át waát jénep wut jĩ. 8 “Míih yéguehdih míih zapatosdihbut ma dūwú”, ángel át niújip wut jĩ. Páant ā niújat joinít, át dūwúp wut jĩ. Pánih duó péanachah, “Míih cúbuh jweyát chóodih pinnit, wãjeéh ma péé jūwú”, ángel caandih át niújip wut jĩ.

9 Páant ā niújichah joinít, caán chóodih pinnit, ángeljeéh át péé bac bejep wut jĩ. “Oboh

oo júmatjeh caá. Yapat yoobát pohba nihcan caá”, Pedro át niúj jenah joijéhep wut yuh jĩ. 10 Nemat tólih jęc pebh wapnitdih yap bej, biih jęc pebh wapnitdihbut yap bejnit, tútchina bac bejat ĩtah jęc dih ĩt juibínap wut jĩ. Caán ĩtah jęc dih ĩ juibínachah, caanjéh át pãa bejep wut jĩ. Páant ā pãa bejehah ennit, ĩt bac bejep wut jĩ. Namádih bejnit, biih namána ángel Pedrodih át numah juibínap wut jĩ. Pánihna, caán namádih juibínit, ángel át buudáh bejep wut jĩ. 11 Ángel ā buudáh bejehah, Pedroboó jáani pah, ā yapatdih yoobóp dih át jenah joyóp wut jĩ. “Dios áih ángeldih wahnit, Herodes ā mawat déedih, judíowã ĩ maáta ĩ náahat pah ĩ chãjat déedihbut weemdih nemat muumánt át túi ub bacanap taga. Buh jwuhna wã jéihna caá”, Pedro át míic niújip wut jĩ.

12 Caán ā yapatdih túi jéihnit, Juan Marcos ĩn Maríaih muuná át bejep wut jĩ. Caán muudih dawá Jesúhwã míic wáacnit, búdí uúbhna ĩt chãjap wut jĩ. 13 Pánihna, caán muuná juibínit, muú wáihyat júdu jęc dih waádihna, át wuúmp mawap wut jĩ. Páant ā wuúmp mawachah joinít, teo wáhnih Rode wut jumnih mit juibí uúbh joyóp wut jĩ. 14 Pánihna, Pedro ā wéheatdih beh joinít, búdí wěina, wátcanjeh, naáwádih mit jwúub waad béjep wut jĩ.

* 12:4 Ex 12.1-27

—Pedro beé ái juyáp be. Jēc pebh ái ñahup be, mit niijíp wut jī.

15 Obohjeéhtih páant mi ni-ijíchah joinít,

—Yeena caá ma chājap, ít niijíp wut jī.

Obohjeéhtih, caántboó biíc yoobó chah mit wēp naáwáp wut jī.

Queétboó caántdih joyáh bojnit,

—Oboh áih dadah nacaá, ít niijíp wut jī.

16 Pánihna, Pedroboó páantjeh át wuámp mao behjehep wut jī. Páant ā wuámp mao behjehechah joinít, jēcdih ít wātap wut jī, buca. Wātnit, Pedrodih ennit, ít en wúhi bejep wut jī.

17 Obohjeéhtih, Pedro queétdih too mao jwáubanít, át wéheat tútcap wut jī. Queétdih í wéheat yayánit, ded pah Dios caandíh nemat muumánt ā ub bacaatdih át naáwáp wut jī.

—Wā naáwátdih Jesús úd Santiagodih, bita Jesúhwādhbut ñi naóh yapanaá, át niijíp wut jī.

Páant niij naóh péanit, biáboó át bejep wut jī.

18 Táltimah, baáb jéenechah, soldadowā Pedro ā wihcatdih ennit, bádí ít wúhi bejep wut jī. “¿Ded pah tigaá Pedro át bej?” ít míc niijíp wut jī. 19 Pánihna, Herodesboó caandíh bid bojat tútuchah, áih soldadowā ít bid juicáp wut jī. Pánih bid juicán, caandíh wapnitji soldadowādh tubit át uúbh joí ñuunúp wut jī. Pánih

uúbh joí péanit, Pedrodih í táí wapcatji peéh, queétdih át mao yohat tútup wut jī. Pánihat táltimah, Herodes Judea baácmant Cesarea tútchina jummat tút niijná, át dei bejep wut jī.

Herodes ā wunat

20 Herodes Cesarea tútchidih ā jumuchah, Tiro tútchidih moondíh, Sidón tútchidih moondíhbut bádí át ijip wut jī. Caán tútchinadih moón Herodeih baácdih moondíh jeémátdih ipí juibí jib chājap wut jī. Pánihna, jwáub jib chājat tút niijná, Herodes ā ijat yayát náahnit, Cesarea tútchina caandíh enedih ít juibínáp wut jī. Pánih juibínit, Herodes ā pebh bóo Blasto wut jumnidih jwááhnit, queétdih ā teo wáacat pínah niijná, ít jib chājap wut jī. Herodesdih í míc wéheat pínah yeó jáapdh Blastodih ít uúbát tútup wut jī.

21 Pánihna, queétdih ā míc wéheat pínah yeó jáapdh, maáh jumna ā dūwát chóodih duonít, ā chúdatdih juibí chúdnit, caandíh enedih míc wáacnitdih bádí át naáwáp wut jī. 22 Páant ā naáwáchah joinít, nihat míc wáacnitboó “Cāaquih naáwát panihcan, Dios naáwát panihni caá”, ít niij wēi ejep wut yah jī. 23 Páant í niij ejechahjeh, cācwā í weñatdih náahnit, Diosboodíh ā jwáub wēi naóhcatji jib, Dioih ángel Herodesdih wunat át wūhup wut jī. Pánihna, coyiwā caandíh í

jeéméchah, ãt wunah bejep wut jĩ.

²⁴ Pedrodih Dios ã ub bacaat túttimah, Jesúihwã jib bejnit, ãih táini doonádih ãt naóh peetép wut jĩ. Caán doonádih jepahnit ãt dao béjep wut jĩ.

²⁵ Bernabé Saulojĩh Judea baácdih moondih wáac wãhniiji dinerodih wah péanit, Jerusalén tútchimant Antioquía tútchina ãt jwãub bejep wut jĩ. Jwãub bejnit, Juan Marcosdihbut ãjeéh ãt ub bejep wut jĩ.

13

Bernabé Saulojĩh Táini Espíritu ã wahat

¹ Antioquía tútchidih moón Jesúihwãjeéh jamnit, biquína Dios naáwátdih naóh yapanit jam, biquína Jesúih doonádih bohénitbut ãt jamap wut jĩ. Nin caá ã wãtna: Bernabé, Simón Eini ã niijní, Lucio Cirene tútchidih bóo, Manaén Herodes Antipasjĩh biíc dih behni, Saulo yah bũca. ² Pãnihna, biíc yeó jáap jeémp jwuhcanjeh, Diosdih wẽina, ã wãbũchah, Táini Espíritu queétdih nin pah ãt niijíp wut jĩ: “Bernabédih, Saulodihbut jãtih wãát ñiwip jĩ, Jesúih táini doonádih ã naóh jibat pínah niijná. Páant wã ñionit ã jamũchah, yeéboó queétdih ñi wahaá”, ãt niijíp wut jĩ.

³ Pãnihna, páantjeh jeémp jwuhcanjeh, teo jáha wãbhñit, Bernabéwãdih ãt wahap wut jĩ.

Bernabéwã Chipre quewana ã bejat

⁴ Táini Espíritu queétdih ã wahachah, Seleucia tútchina dei bej, johlitjĩh bejni búdí jááj chóodih waadnit, Chipre quewaboó ãt chúuh bejep wut jĩ. ⁵ Chipre quewaboó Salamina tútchidih juibí, judiowã ã miíc wáacat mũunã waadnit, caanjĩh moondih Dios naáwátdih ãt bohénap wut jĩ. Juan Marcosbut queétdih teo wáacat túut niijná, ãjeéh ãt bejep wut jĩ.

⁶ Pãnihna, Chipre quewaboó jamnitdih bohé pãud dei bejna, Pafos wut jamni tútchina ãt juibínap wut jĩ. Caán tútchidih biíc judío Barjesús wut jamni, “Weém Dios naáwátdih naóh yapani caá”, niijná yãhna, jióhni ãt jamap wut jĩ. ⁷ Caán jióhni Romano maáh Sergio Paulo wut jamnijeéh ãt jamap wut jĩ. Sergio Paulo, táini jenah joiní jamna, Dios naáwátdih joyát túut niijná, Bernabéwãdih ãt bid bojop wut jĩ. ⁸ Obohjeéhtih, caán jióhni, griego wéheatjĩh Elimas ã niijní, Sergio Paulo ã túut nũumcát pínah niijná, Bernabéwãdih ãtih naáwát túutcap wut yah jĩ. ⁹ Pãnihna, Sauloboó, Pablo biih ã wut jamni, Táini Espíritu ã wẽpatjĩh Elimasdih en behnit, nin pah ãt niij jãihũap wut jĩ:

¹⁰ —Meém, nemépdih jepahni, nihat táiniboodih yap yohni, tãbit yeeni caá. ¿Diosdih táini pééñnitdih ma jáh cádahcan niit? ¹¹ Bũ meemdih Dios ã peéh

chājachah, jéih encanni ma jum jwuhbipna caá. Pánihna, yeó ã chāhatdih ma jéih en jwuhcan niít, Pablo át niijíp wut jī.

Páant ã niijíchahjeh, Elimas át jéih encap wut jī. Pánih jéih encan, caandih teo wáini pínahdih át bid bejep wut jī. ¹² Páant ã yapachah ennit, i naóhni doonádih joinít, Sergio Paulo boó joí wáhi bejna, Jesús dih át jepahap wut jī.

Pablo Bernabéjīh Pisidia baác Antioquía tútchina i bejat

¹³ Pafos jēlitdih Pablowā johlitjīh bejni jāáj chóodih jwúub waadnít, Panflia baácdih bóo Perge tútchina ít chúuh juibínap wut jī. Caanná juibínit, Juan Marcos queétdih cádahnit, Jerusalén tútchina át éemp jwúub bejep wut jī. ¹⁴ Obohjeéhtih, Pablowāboó jwúub bejcanjeh, Pisidia baácdih bóo Antioquía tútchina ít aab béjep wut jī. Caanná aab juibínit, judíowā i chooát yeó jáapdih, i míc wáacat mūúboó ít waád juibí chúudup wut jī. ¹⁵ Páant i waád juibí chúuduchah, caán mūudíh wáac joinít maáta Moisés ã wutatjidih, Dios naáwát naóh yapanit i daacátjidihbut queét míc wáacnitdih ít en naáwáp wut jī. Caandih en naóh péanit, queét maáta Pablowādih nin pah ít niijíp wut jī:

—Jwī déewāá, nit jumnitdih teo wáacat pínah doonádih ub

jūóhna, buu ñi naáwá, ít niijíp wut jī.

¹⁶ Páant i niijíchah joinít, Pablo boó ñah ñahnit, i míc wéhenachah yayánit, nin pah át niij bohénap wut jī:

—Yeéb wā déewāá, judíowā nihcannit yuhna Diosdih wēinitbut, wā naáwáchah, ñi táí joyoó. ¹⁷ Dios jwī nuowādih át ñiwip wut jī.

Túttimah, Egipto baácboó i jumuchah, ã teo wáacatjīh ít cāac poonap wut jī. Pánihna, dawá i cāac pooat túttimah, ã wēpatjīh caán baácmant át ub bac jūúwup wut jī.*

¹⁸ Túttimah, cuarenta jópchi pohba mūú wihcapboó jumnit, dawá láa Diosdih i yap yohochah yuhna, queétdih át cádahcap wut jī.*

¹⁹ Canaán baácboó jumnitji siete poómpdih yoh péanit, jwī nuowā i jumat pínah niijná, Dios caán baácdih át wūhup wut jī.*

²⁰ Abrahamdih ã naáwát túttimah, cuatrocientos cincuenta jópchi yapat túttimah, jwī nuowājidih caán baácdih át wūhup wut jī. Pánihna, caánboó i jum láa, caán baácdih jumnitdih i yoh beedáát túut niijná, teo wáac waóhnit pínah maátadih Dios queétdih át ñío wūhup wut jī.

“Queét dée péeni maáh Samuel wāt jumni, Dios naáwát dih jwíh naóh yapani át jumup wut jī.*

²¹ Pánihna, Samuel jum láa, jwī nuowāboó queétdih watni pínah maáhdih Diosdih ít

* **13:17** Ex 1.7; 12.51 * **13:18** Nm 14.34; Dt 1.31 * **13:19** Dt 7.1; Jos 14.1

* **13:20** Jue 2.16; 1S 3.20

yójah wúbap wut jī. Páant ī wúbátdih joinít, queétdih ī jwíih maáh pínah Cis wūáh Saúljidih Dios át ñío wūhup wut jī. Saúl Benjamín jumena póompdih bóo át jumup wut jī. Pánihna, caán Saúl cuarenta jópchi maáh át jum jwūhup wut jī.*²² Caán ā maáh jumatdih dáuc wáinit, Davidboodíh Dios át jwúub túut núum maáh waadánap wut jī. “Isaí wūáh Daviddih bid joinít, wā wēina caá. Caánboó wā weñat pínahdihjeh chājna, weemdíh ā yap yohcan níit”, Dios át míic níijíp wut jī.*²³ Caán David jumma Jesús caá. Pánihna, judíowādih ī yéejat peéh chājat déedih yohni pínah caán Jesúsdih Dios át ñíoip taga.²⁴ Jesús ā bohéat pínah jātih, Juanboó nihat judíowādih nin pah át níj naóh bohénap wut jī: “Ñi yéej chājatdih cádahnit, túut núumát júutna, ñi daabáát túutú’, āpī níijíp wut jī.*²⁵ Juan bohé péa jūóhna, nin pah cāacwādih át níj naáwáp wut jī: “¿Yeéb weemdíh ded pah ñi níj jenah joí? ¿“Caán Dios ā wahni Cristo caá”, ñi níj jenah joí níit? Caán ā wahni nihcan caá. Weém oboh jumni caá. Obohjeéhtih, wā túttimah jūóhni chah wēpni ā jumbipna caá’, Juan át níijíp wut jī.*

²⁶ “Wā déewā Abraham jumena, yeéb judíowā ni-

hcannit yuhna Diosdih wēinitbut, jwiit nihatdih yéejat peéh chājat déedih yohni pínah doonádih jwí joyóp be. Caán doonádih yeebdíh naáwát túut caá wā chājav.²⁷ Jerusalén tútchidih moón, ī maáta bíicdih, chooát yeó jáap jumap pah, Dios naáwátdih naóh yapanit ī daacátjidih ī en naáwáchah joiná yuhna, queét ī beh joicáp jī. Pánih beh joicán, Jesucristo Dios ā wahni ā jumatdihbut ī jéihcap jī. Pánih jéihcan, Jesucristodih mawat túutnit, Dios naáwátdih naóh yapanit ī daacátji bíic yoobó ī chājav jī.²⁸ Jesús ā yéej chājcah yuhna, Pilatodih ī mao yohat túutap jī.*²⁹ Jon jātih ī daacátji bíic yoobó ī chāj péanachah, cruzboó ī péoh dodhnijidih ub deyanit, jeé íitboó āih bācahjidih bita ít yohop wut yuh jī.*³⁰ Obohjeéhtih, Dios caandíh át jwúub booanap wut jī.³¹ Páant ā booaat túttimah, āihwā Galileamant Jerusalén tútchina ājeéh péenitjidih dawá yeó jáapna át jíghop wut jī. Pánihna, caandíh ennitji jumna, ded pah Jesús ā chājatjidih bwa bita jwí déewādih naóhna caá ī chājav.*

³²⁻³³ “Pánihna, caán táini doonádih jwiitbut yeebdíh naáwádih jwí jūwáp be. Jesucristodih booanit, Dios

* **13:21** 1S 8.5; 10.21 * **13:22** 1S 13.14; 16.12; Sal 89.20 * **13:24** Mr 1.4; Lc 3.3 * **13:25** Jn 1.20; Mt 3.11; Mr 1.7; Lc 3.16; Jn 1.27 * **13:28** Mt 27.22-23; Mr 15.13-14; Lc 23.21-23; Jn 19.15 * **13:29** Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42 * **13:31** Hch 1.3

jwĩ ñowādh ã naáwátji jwiit
 ĩ jaimenádh biíc yoobó bũũ ã
 yapap be. Páant tigaá Davidji
 ã jwiíh daacátji ñũmpboó
 Salmo nin pah át niúj daacáp
 tajĩ: ‘ ‘Meém wã wũúh caá.
 Bũũ nihat cãacwã ĩ enechah,
 meemdih maáh wã waadána
 caá”, Dios ã niijná caá’, David
 át niúj daacáp tajĩ.* ³⁴ Caán ã
 wũnũchah yũhna, ãih bácah
 ã moópcat pínah niijná, Dios
 caandih át boanap tajĩ. ã
 naáwátdih naóh yapani Isaías
 nin pah át niúj daacáp tajĩ:
 ‘ ‘Daviddih wã niijátji pah
 meemdih biíc yoobó wã túi
 chãjbipna caá”, Cristodih
 Dios ã niijná beé’, át niúj
 daacáp tajĩ.* ³⁵ Biíh Salmoboó
 Davidji nin pah át jwũub niúj
 daacáp tajĩ: ‘ ‘Wĩih túini, wã
 oiniíh bácahdih wã moopát
 túatcan niit”, Cristodih Dios
 ã niijná beé’, át niúj daacáp
 tajĩ.* ³⁶ Pánihna, nindih ñi
 náhninaá: Davidjiboó Dios
 ã wutatdih túi jepahnit,
 ãih cãacwãdh ã túi chãjat
 túttimah, át wũnũp wut jĩ.
 ã wũnũchah, ã ñowādh
 ĩ yohopjiboó caandihbut ĩt
 yohop wut jĩ. Páant ĩ yohat
 túttimah, ãih bácah át moóppj
 taga. ³⁷ Obohjeéhtih, Dios
 ã boaniboó ãih bácah át
 moópcap tajĩ. ³⁸ Páant ã
 moópcatdih jéihnit, nindih ñi
 túi jéihyeé: Caán Dios ã boani
 Jesús ã wũn wãhatjĩhneh ñi
 yéejatdih Dios ã yohna caá.
³⁹ Yeéb Moisés ã wutatjidih
 jepahíhnit, ñi yéejat yohatdih
 ñipĩ bidna yuh caá. Obo-

hjeéhtih, Jesucristodihneh
 jepahnit, ñi yéejat yohatdih
 ñi jéih bid juibípna caá.
⁴⁰ Pánihna, Dios naáwátdih
 naóh yapanit nin ĩ niijátji pah
 yapcat túat niijná, ñi túi chãja
 chaáh.

⁴¹ ‘ ‘Eneé, wã wēpatdih wã
 júutuchah, yeéb deoh
 naóhñitboó ñi en wáhi
 bejbipna caá. Wã
 wēp chãjat pínahdih
 ĩ naáwáchah yũhna,
 túi jenah joicánnit, ñi
 wũnbipna caá”, Dios
 ã niijná caá’, ĩt niúj
 daacáp tajĩ”, (*Hab 1.5*)
 Pablo cãacwãdh át niijíp wut
 jĩ.

⁴² Páant niúj naóh péanit,
 Pablowã ĩt bac bejep wut
 jĩ. ĩ bac bejehah, cãacwã
 queétdih nin pah ĩt niijíp
 wut jĩ: “Túttimah bóo chooát
 yeó jáapdih jwiítdih ma
 jwũub bohénaá”, ĩt niijíp wut
 jĩ. ⁴³ Túttimah, maátaboó
 wáac jainítdih ĩ bacanachah,
 dawá judíowã, dawá judíowã
 nihcannit yũhna Diosdih
 wēinitbut Pablowãdh ĩt ñũn
 bác bejep wut jĩ. Pánih
 ñũn bác bejnitdih Pablowã
 nin pah ĩt niijíp wut jĩ:
 “Dios yeebdih túi oinit, Jesu-
 cristodih ã wahatji doonádh
 bũũ túi jepahnit, caandih ñi
 cádahca bojóo”, ĩt niijíp wut jĩ.

⁴⁴ Túttimah bóo chooát yeó
 jáapdih caán tútchidih moón
 nihat beéd jüóhñit pah Dios
 naáwátdih joíhna, ĩt míic wáac
 juibínap wut jĩ. ⁴⁵ Obohjeéhtih,
 judíowã ĩ maáta dawá wáac

* 13:32-33 Sal 2.7

* 13:34 Is 55.3

* 13:35 Sal 16.10

juibínitdih ennit, bádí ít líjip wut jĩ. Pánihna, Pablo ã bohénachah, queétboó caandíh jũihna, yehna ít niijíp wut jĩ. ⁴⁶ Obohjeéhtih, Pablo Bernabéjĩh úumcanjeh, nin pah ít niij wēp naáwáp wut jĩ:

—Jwiit judíowãdihjeh Dios naáwátidih ã jwíih naáwát túutap be. Obohjeéhtih, caandíh náahcan, Diosjeéh páantjeh ñi jumíhcat jíib, jwiitboó judíowã nihcannitdih naáwádih jwĩ bejbipna caá. ⁴⁷ Dios naáwátidih naóh yapani Isaiás ã daacátjip pah jwiitdihbut páant niij wutna át chãjjip taga:

‘ “Judíowã nihcannitdih wã túi ubat pínahdih ĩ beh joyát pínah niijná, meemdíh ĩ pebhna wã wahbipna caá. Pánihna, nihat baácidih moondíh ĩ yéejat peéh chãjat déedih wã yohat pínahdih ñi naáwá”, Dios ã niijná caá’, át niij daacáp tajĩ, (Is 42.6; 49.6)

Pablowã ít niij naáwáp wut jĩ.

⁴⁸ Páant ĩ niijíchah joinít, judíowã nihcannit bádí ít weñep wut jĩ. “Dios naáwát táina caá”, ít niijíp wut jĩ. Pánihna, nihat Diosjeéh páantjeh jumnit pínah, Jesucristodih ít jepahap wut jĩ. ⁴⁹ Dios naáwátidih jáap jepahnitbut caán baácboó ít naóh peét bejep wut jĩ. ⁵⁰ Obohjeéhtih, judíowã ĩ maáta bitadih Pablowãdih ít líjanap wut jĩ. Páant ĩ líjanachah,

Diosdih jepahíhnitjip maáta yaádh, neoná bíicdih líjnit, Pablowãboodíh yeejép chãjnit, ĩih baácmant ít ñũun yóh bacanap wut jĩ. ⁵¹ Pánihna, caán tútchidih moondíh Dios ã yohat pínahdih júutna, Pablowãboó ĩih zapatos becchídih ít péoh mao yoh jéenanap wut jĩ. Péoh mao yoh jéena péanit, Antioquía tútchimant Iconio tútchina ít bejep wut jĩ.* ⁵² Pánihna, Antioquía tútchidih moón Jesúsdi h jáap jéihnitdih Túini Espíritu ã túi teo wáacachah, bádí ít weñep wut jĩ.

14

Iconio tútchidih moondíh Pablo Bernabéjĩh ĩ bohéat

¹ Pablowãboó Iconio tútchina juibínit, chooát yeó jáapdih judíowã ĩ míic wáacat mũuná caanjĩh moónjeéh ít waad béjep wut jĩ. Antioquía tútchidih moondíh ĩ bohéátjip pahjeh mũntih túini doonádih caánboobút ít túi naáwáp wut jĩ. Páant ĩ naáwáchah, dawá judíowã, judíowã nihcannitbut túi joinít, Jesucristodih ít jepahap wut jĩ. ² Obohjeéhtih, joíihcannit judíowã Pablowãdih yee naóhnit, judíowã nihcannitdih ít joyát túutcap wut jĩ. ³ Páant ĩ chãjachah yuhna, maatápdi h Pablowã caánboó jumnit, úumcanjeh Jesúsdi h túini doonádih ít wēp naáwáp wut jĩ. Pánihna, “Ī naáwát yoobópdih caá”, cãacwã ĩ niij jéihyat pínah

* 13:51 Mt 10.14; Mr 6.11; Lc 9.5; 10.11

nijná, jwiít cãacwã jwĩ jéih chãjca naáhdih ã chãj júutat pínah wēpatdihbut Dios Pablowãdih át wūhup wat jĩ. ⁴ Obohjeéhtih, biquína caán tãtchidih moón joíhcnannit judiowãjeéh ã péenachah, bitaboó Pablowãjeéh ãt péenap wat jĩ. ⁵ Pãnihna, judiowã nihcnannit, judiowã, ã maáta biíc dih, “Pablowãdih jee dáhnajĩh yohnit, jwĩ mao yoh jĩh”, ãt niij jenah joyóp wat jĩ. ⁶⁻⁷ Obohjeéhtih, páant ã niij jenah joyát doonádih joinit, Pablowã Iconio tãtchimant ãt jwei bác bejep wat jĩ. Pãnih jwei béjna, Licaonia baác dih Lистра tãtchi, Derbe tãtchi, caán tãtchina pebh jumnitdihbut ãt naóh jibip wat jĩ.

Listra tãtchidih moón Pablodih jee dáhnajĩh ã yohat

⁸ Lистра tãtchina jubínit, Jesúh túini doonádih ãt bohénap wat jĩ. Caanjĩh jéih yáac chũi bejcanni Pablowãdih át joí chãudup wat jĩ. Caán jwĩh cãac jumnajeh, ãih jítchana yéejni ãt jumup wat jĩ. ⁹ Pãnihna, ã túi joyóchah jéihnit, “Caán ã boovat pínahdih ã túi jenah joiná caá”, Pablo át niij jéihyep wat jĩ. ¹⁰ Pãnih jéihnit, caandih ennit, nin pah át wēp niijíp wat jĩ:

—Yoobópdih ma ñah ñuhú, át niijíp wat jĩ.

Páant ã niijíchah joinit, ñaáp ñah ñuhnit, át yáac chũi bej jwĩhip wat jĩ. ¹¹ Caandih ã boanachah ennit, cãacwã búdi ãt en wúhi bejep wat jĩ.

En wáhi bejnit, ãih wéheatjĩh nin pah ãt niij wēi ñaacáp wat jĩ:

—Jwiít jwĩpĩ uúbh wēinit dioswã cãac wééh nit, ãt dei jãúwáp taga, ãt niijíp wat jĩ. Páant ã niij wēi ñaacáchah yuhna, Pablowã ãt beh joicáp wat jĩ.

¹² Páant niij jenah joinit, Bernabédih ãih dios Zeuĩh wãt ãt búudhdup wat jĩ. Pablooodih ãih biĩh dios Hermeĩh wãt ãt búudhdup wat jĩ. Zeusboó Griego cãacwãih dioswã ã maáh, Hermesboó ãih dioswãih naóh yapani wat jĩ. Pãnihna, Pablooó naóhni ã jumuchah, naóh yapani Hermeĩh wãt ãt búudhdup wat jĩ. ¹³ Zeusdih uúbh nit, ã wēi wáhat muú tãtchi jwēejdih át jumup wat jĩ. Pãnihna, caán muudih en daoní Bernabédih “Zeus caá”, niij jenah joinit, Pablowãdih jwãáát táut niijná, momo jiwiwãdih cháajĩh ã búudhni júdnadidihbut tãtchi jécna át ub jãúwáp wat jĩ. Caánboó cãacwã biíc dih wēinit, momo jiwiwãdih Pablowãdih ãtih mao wáhihip wat yuh jĩ. ¹⁴ Obohjeéhtih, Pablowã ã chãjatdih en wáhinit, cãacwã poómp cãtĩh ñáo waadnit, nin pah ãt wēp niij ñaacáp wat jĩ:

¹⁵ —Páant ñi chãjatdih ñi cádaahá. Jwiítbut yeeb pãnihnit cãacwãjeh mun tigaá. Jwiít dih wēinit, ñi mao wáhca bojoó. Jwiít yeebdih Jesúh túini doonádih naawádih jwĩ jãúwáp be. Dios yoobát báadhni, wēpni caá. Yeéb ñipĩ wēini panihni nihcan

caá. Pánihna, nin wēpcanni, báadhcanndih ñi wēi cádaahaá. Túut nuumnít, báadhni Dios yoobátdih ñi jepahaá. Caán jeádih chāj, baácdihbut chāj, mujnadihbut chāj, nihatdih át chājap wut jī. ¹⁶ Jon jātih Dios nihat cāacwādh dedé ĩ náahat pahjeh ĩ chājachah, át enah boj jwuhup wut jī. ¹⁷ Pánih enah bojna yuhna, ded pah ā jumathdih át túi júutap taga. Yeebdíhbut ā oyatdih júutna, mahdih buugát túut, jeémát pínahdihbut āpī quehat túutna caá. Jeémát dīh wūhna, yeebdíh āpī weñat túutna caá, Pablo queétdih át niijíp wut jī.

¹⁸ Páant ā niijíchah, momo jiwíwādh cāacwā wēi mao wūhíhñit, ĩt tahca bejep wut jī.

¹⁹ Cāacwā páantjeh ĩ weñechah, Antioquía tútchidih moón, Iconio tútchidih moón judíowā biíc dīh jubínit, Pablowādh ñuún yee naóh péenit, “Jwiitboodíhjah ñi joyoó”, cāacwādh ĩt niijíp wut jī. Páant ĩ niijíchah joinít, caán tútchidih moón Pablodih mawat túut niijná, jee dáhnajīh ĩt yohop wut jī. “Jáantjeh ā wunah bejep be”, niij jenah joinít, tútchi jwēejboó caandíh ĩt wái bac bejep wut jī.* ²⁰ Páant ĩ

ub bac bej yohochah ennit, Jesúhwā Pablo pebh ĩt múic wáac jubí ñuhup wut jī. Páant ĩ múic wáac jubí ñuhuchah, Pablo boonit, jwáub ñah ñuhñit, tútchiboó át jwáub waad béjep wut jī. Pánihna, cheibit Pablo Bernabéjīh

Listra tútchimant bac bejnit, Derbe tútchina ĩt bejep wut jī.

Pablowā ĩ jwíh bohéniji tútchinadh moondíh ĩ jwáub bohéat

²¹⁻²² Derbe tútchina jubínit, caán tútchidih moondíhbut Jesúh túini doonádh Pablowā ĩt naáwáp wut jī. Páant ĩ naáwáchah, dawá caandíh joinít, túut nuumnít, Jesucristodih ĩt túi jepahap wut jī. Pánihna, Derbe tútchidih moondíh bohé péenit, Listra tútchina jwáub joinít, Jesúsdih jáap jepahñit dīh jwáub bohéna, queétdih ĩt weñanap wut jī. Túttimah, Iconio tútchidihbut, Antioquía tútchidihbut jwáub joinít, Jesúsdih jáap jepahñit dīh biíc yoobó ĩt teo wáacap wut jī. Caán tútchinadh jumñit, Jesúsdih jáap jepahñit dīh bohéna, nin pah ĩt niij naáwáp wut jī: “Yeéb yeejép yapna yuhna, Jesúsdih ñi cádahca bojoó. Nin baácboó jwí jum jwuhuchah, jwiit nihatdih yeejép yapat páantjeh ā jumbipna caá. Páant jwiitdih ā yapachah yuhna, Jesúsdih cádahcan, Dios ā jumapboó jwí jéih waadbípna caá”, ĩt niijíp wut jī. ²³ Caán tútchina jumath pah Jesúsdih jáap jéihñit dīh ennit, queétdih waóhñit pínahdih Pablowā ĩt ñío jwejep wut jī. Pánih ñionit, jeémp jwuhcanjah úbhna, “Nit meemdhíh jepahñit dīh waóhñit pínahdih ma túi teo wáacá”, Diosdih ĩt niij úbúp wut jī.

* 14:19 2Co 11.24-25; 12.2-5; 2Ti 3.11

Pablowã Siria baácdih bóo Antioquia tátchina ï jwúub juyát

²⁴ Pisidia baácdih bóo Antioquia tátchidih moondih bohé péanit, caán baácmant jüóhnit, Panfilia baácna ït jwúub dei jüúwáp wut jï. Pánih jwúub dei jüóhna, jwíih bejna, bohécanejeh ï yapniji Perge tátchidih chãonít, caanjïh moondih Jesúih táini doonádih ït bohénap wut jï.

²⁵ Pánih bohé péanit, Atalia wut jumni jëlitdih ït dei juyáp wut jï. ²⁶ Pánih dei jüinít, johlitjïh bejni jãáj chódih waadnít, Siria baácdih bóo Antioquia tátchina ït jwúub chúuh jüúwáp wut jï. Dios ã jwíih naáwát túutna, queédih teo jáha úúbhñit ï wahní tátchinajeh muntih, Dios ã wutatjidih chãj péanit, ït jwúub juyáp wut jï. ²⁷ Pánih jwúub jüinít, Jesúihwãdih míic wáacat túutnit, ded pah ï yapatjidih ït naáwáp wut jï: “Dios jwiítidih búdí ã teo wáacap be. Páant ã teo wáacachah, ã wëpatjïh cáacwãdih boonit, áih táini doonáidibut jwí naáwáchah, dawá joinít, ï jepahap be. Pánihna, judíowã nihcannitbut joinít, dawá ï táí túut nuumáp be”, Pablowã queédih wahnitdih ït niijp wut jï. ²⁸ Pánihna, caánboó Jesúihwã bíicdih maatápdih ït jumup wut jï.

15

Jerusalén tátchidih Jesúihwã ï maáta ï míic wáacat

¹ Biquína judíowã Judea baácmant bejnit, Antioquia tátchina ït jüibínap wut jï. Pánih jüibínit, judíowã nihcannit Jesúihwãdih nin pah ït niij naáwáp wut jï: “Moisés jwí nuowãdih ïih quehli nah yapat chódih ï bóodat pínahdih át wutup wut jï. Páant ñi bóodcah, Diosboó yeebdih ã táí úbcan niit”, ït niijp wut jï.* ² Páant niijnít, queét Judea baácdih moón Pablowãdih ït míic jüihñup wut jï. Páant ï míic jüihñuchah, Jesúihwãboó Pablo, Bernabé, biquína caanjïh moón bíicdih Jerusalén tátchina ït wah bojop wut jï. Jesús ã naáwát túutnit, Jesúihwãdih waóhñitdibut Judea baácmant jüibínit ï naáwãdih ï úúbh joyát pínah niijná, queédih ït wahap wut jï.

³ Páant ï wahnitji Fenicia baácna juí, yap jüóh, Samaria baácna ït juyáp wut jï. Pánihna, caán baácnadih moón Jesúihwãjïh míic wáacnit, judíowã nihcannit Jesúsdih ï jepahatjidih ït naáwáp wut jï. Páant ï naáwáchah joinít, queét búdí ït weñep wut jï.

⁴ Queét Jerusalén tátchina ï juyáchah, caanjïh moón Jesúihwã, queédih waóhñit, Jesús ã naáwát túutnit bíicdih, queédih ït táí wëi jwãááp wut jï. Pánihna, Pablowã Dios ã wëpatjïh ded pah ï chãjatjidih queédih ït naáwáp wut jï. Judíowã nihcannitbut Jesúsdih ï jepahatjidih ït

* 15:1 Lv 12.3

naáwáp wut jĩ. ⁵ Obohjeéhtih, páant ĩ niijíchah joinít, biquína Jesúsdih jepahnit fariseowã ñah ñahnit, nin pah ĩt niijíp wut jĩ:

—Queét judíowã nihcannitdih ĩih quehli nah yapat chóodih bóodat caá náahap. ‘Moisés ã wutatji pah ñi chãjaa’, queétdih ñi niij wutuá, ĩt niijíp wut jĩ.

⁶ Páant ĩ niijátdih míc wéheat túut niijná, áih doonádih Jesús ã naáwát túutnit, Jesúíhwádih waóhnt biícđih ĩt míc wáacáp wut jĩ. ⁷ Páant maatápdih ĩ míc wéhenachah, joinít, Pedroboó ñah ñahnit, nin pah queétdih át niij naáwáp wut jĩ:

—Wã déewáá, jon ñijeéh wã jumuchah, judíowã nihcannitdih Jesúíh táini doonádih wã naáwáchah joinít, ĩ jepahat pínah niijná, weemdíh ñíonit, Dios ã wahap jĩ.*

⁸ Cáacwã ded pah ĩ jenah joyátdih jéihni jumna, queét judíowã nihcannit jwĩ naóhni doonádih ĩ jepahatdih át jéihji tagaá. Pánih jéihna, áihwã ã chãjatjidih jwiítdih júutna, Táini Espíritudih jwiítdih ã wáhatji pahjeh muntih, queétdihbut ã wáhap jĩ.* ⁹ Pánih wáhna, jwiítdih queétdihbut biíc yoobó ã chãjap jĩ. Queétdihbut caandíh ĩ jepahachah, ĩ yéejatdih át yohji taga. ¹⁰ Jwiít judíowã Moisés ã wutatjidih biíc yoobó jwĩ tái jepahcan caá. Jwĩ naowájibut biíc yoobó ĩt jepahcap wut jĩ. Páant jwĩ tái

jepahcah yáhna, ¿dépanihna queét judíowã nihcannit Jesúsdih jepahnitdih yeéb biíc yoobó ñi wutíh? Pánih wutnit, Dios queétdih ã chãjatjidih ‘Yoobópdih nihcannaá’, niijná caá ñi chãjap. ¹¹ Obohjeéhtih, jwiít nin pah jwĩ niij jenah joiná caá: ‘Jwiítdih jígah en oinit, Dios jwĩ yéejat jíib ã peéh chãjat déeji jwĩ Maáh Jesús ã tái ubat pah muntih, bũũ jwáh judíowã nihcannitdihbut biíc yoobó ã tái ubna caá’, jwĩ niij jenah joiná caá, Pedro át niijíp wut jĩ.

¹² Páant ã niijíchah joinít, Pablowã jwáh judíowã nihcannitjeéh jumna, Dios ã wēpatjĩh ded pah ĩ chãjatjidih ĩ naáwáchah, nihat laiñcanjeh ĩt joi yai ñáh bejep wut jĩ. ¹³ Páant ĩ naóh péanachah, Santiago jwáh nin pah át niijíp wut jĩ:

—Wã déewáá, weemdíh ñi joi jwáhũũ. Yeebdíh bainí wã naáwíhna caá. ¹⁴ Dios judíowã nihcannitdih tái wēi ennit, áihwã pínahdih ã ñíwatjidih Simón Pedroboó jwiítdih ã naóh péanap be. ¹⁵ Dios naáwátdih naóh yapani, ã daacátji pahjeh tih judíowã nihcannitdih páant át yapap taga. Nin pah át niij daacáp tajĩ:

¹⁶ ‘ “Davidji maáh jum láa, nihat áihwábut ĩ wun beedép jĩ. Pánih beednít ĩ jumuchah yáhna, táttimah bóo láa, jwáub dei jũóhnt,

* 15:7 Hch 10.1-43   * 15:8 Hch 2.4; 10.44

āihwā panihnitdih wā
jwáub chājbipna caá.

17 Páant wā chājachah, nihat
cāacwā bita judíowā
nihcannitbut weém ĩ
Maáhdih ĩ náahbipna
caá. ‘Wíihwā ñi jumúú’,
wā niúj bidnit weemdíh
ĩ jepahbipna caá”,

18 jwī Maáh ā niijná caá’, āt
niúj daacáp tajī. (Am
9.11-12)

19 “Páant ā niúj daacátjidih
náhninit, weém, Santiago
nin pah wā niúj jenah joiná
caá: Judíowā nihcannit, Dios
naáwát dih jáap jepahnitdih
wái náah jumni jwī chājat
túutca boj jíh. 20 Obohjeéhtih,
queétdih nin pahjeh jwī niúj
daác wah jíh: ‘Ī pāpnidih wēi
wāhniji jeémát dih ñi jeémca
bojoó. Ñi áa nihcannitjīh
ñi yéej chājca bojoó. Jōp
teo maonitji nuñapwādh
ñi jeémca bojoó. Meépdih
ñi babhca bojoó’, jwī niúj
daác wah jíh.* 21 Jon jātih,
bubut jwiít judíowā jwī míc
wáacat muná, jwī chooát
yeó jáap jumat pah, Moisés ā
wutatjidih ĩpī bohéna caá. Ni-
hat tātchidih moón caandíh
jwī jéihna caá. Pánihna, weém
wā niuját pahjeh tih Jesús dih
jéihnit judíowā nihcannitdih,
niúj daác wahat dée caá, bita
jwī déewā jwiít dih ĩ ĩjcat pínah
niijná”, Santiago āt niijp wut
jī.

*Judíowā nihcannitdih ĩ
daác wahat*

22 Páant ā niujíchah joinít,
Jesús ā naáwát túutnit,

Jesúhwādh waóh nit, nihat
Jesúhwā biíc dih, Antioquía
tātchidih moondíh ĩ daácn
núodih Pablowájeéh ub bejnit
pínah, Judas, Silas dihbut
ĩt ñíwip wut jī. Judas āih
biíh wūt Barsabás wut jī.
Queét Jesús dih túi jepahnit
ĩ jumchah, bita Jesúhwā
queétdih ĩt túi wēi enep wut
jī. 23 Pánih queétdih ñío péanit,
nin pah ĩt niúj daacáp wut jī:

“Yeéb nihat judíowā
nihcannit Jesúhwā An-
tioquía tātchidih moón,
Siria baácdih moón, Cilicia
baácdih moondíhbut jwiít
Jesús ā naáwát túutnit,
āihwādh waóh nit, nihat
āihwābut, yeebdíh jwī táyat
túutna caá. 24 Biquína
jwíjeéh jumnit yeeb pébhna
juibínit, yeebdíh dawá
wutatdih ĩt jepahat túutap
wut jī. Pánih wutnit,
yeebdíh ĩt tac buugánap wut
jī. Obohjeéhtih, jwiítboó
queétdih jwī wahcah
yahna, queétjeh bejnit,
yeebdíh páant ĩt wutap taga.

25 Pánihna, jwiít nihat biíc
yoobó ñi pebhna wahni
pínahdih jwī ñíwip be. Páant
jwī ñíonitdih jwī oini Pablo
Bernabéjeéh jwī wahbipna
caá. 26 Pablowā jwī Maáh
Jesucristoíh táini doonádih
úmcanjeh ĩ bohénachah,
dawá láa bita queétdih
ĩt puñap wut jī. ‘Ī mao
yohíhichah yahna, Jesús dih
táini doonádih jwī naóh
cádahcan niít’, ĩpī niijná
caá. 27 Pánihna, jwī daácn

* 15:20 Gn 9.4; Ex 34.15-17; Lv 17.10-16; 18.6-23

núodih yeebdíh ì naáwát pínah niijná, Judas, Silasjñh Pablowājeéh ñi pebhna jwñ wahna caá. ²⁸ Túini Espíritu jwiít dih ā teo wáacachah, ā jéihyatjñh nin pah jwñ jenah joiná caá: Wái náah jumni wutatdih wutcan, nin pah-jeh jwñ niñj wutbipna caá: ²⁹ ‘Nin jwñh dios caá’, niñj jenah joí pāpnidih wēinit, ì cádah cáagniji jeémátdih ñi jeémpca bojoó. Meépdih ñi babhca bojoó. Jōp teo maoni nuñáp wādi hbut ñi jeémpca bojoó. Ñi áa nihcannitjñh ñi yéj chājca bojoó. Nin jwñ wutatdih jepahna, ñi túi jumnipna caá. Páant bóojeh tiggá yeebdíh jwñ wutap”, ìt niñj daacáp wut jñ.

³⁰ Caán núodih daác péanit, Antioquía tátchina bejnitdih ì wāhat táttimah, queétboó bejna, Antioquía tátchina ìt jubínap wut jñ. Caanná jubínit, Jesúíhwādi h míc wáacat túutnit, Jerusaléndih moón ì daác wahni núodih ìt wāhup wut jñ. ³¹ Páant ì wāhni núodih míc en naóhna, táinijeh ì wutachah joinít, búdí ìt weñep wut jñ. ³² Judas Silasjñh Dios naáwátdih naóh yapanit jumna, Jesúíhwādi h Dios naáwátdih ìt túi bohénap wut jñ. Páant ì bohénachah joinít, Jesúíhwāboó búdí wēinit, Jesúsdi h chah ìt túi jenah joyóp wut jñ. ³³ Judas Silasjñh caanná maatápdih jumnitji caanjñh moondíh ì cádah jwúub jūúwúchah,

“Ñi túi bejeé”, Antioquía tátchidih moón queétdih ìt niñjip wut jñ. Páant niijnít, Judaswādi h wahnitji Jerusalén tátchidih moondíh ìt túyat túutap wut jñ. Páant ì niñját táttimah, Judasjeh át jwúub jūúwúp wut jñ. ³⁴ Obohjeéhtih, Silasboó biñh jwúub jenah joinít, Antioquía tátchidih át chāwáp wut jñ. ³⁵ Pablo Bernabébut caán tátchidih ìt chāwáp wut jñ. Pánihna, queét, dawá bita biíc di h Jesúíh táini doonádi h ìt bohénap wut jñ.

Chéneji Pablo táini doonádi h naóh jibidih ā bejat

³⁶ Táttimah, Antioquía tátchidih maatápdih jumniñi Pablo Bernabédi h nin pah át niñjip wut jñ:

—Chóbe, ni hat tátchinadi h moón jwñ jwñh naóhntjidi h jwñ táoh en jibjñh, páant mantih, át niñjip wut jñ.

³⁷ Páant ā niñjíchah joinít, Bernabéboó Juan Marcosdi h ìjeéh áti h ub bejñhip wut yuh jñ. ³⁸ Caánboó ì jwñh jibichah, ìjeéh Panfilia baácna jubíniji yuhna, biíc yoobó nihcan, át jwúubah jūúwúp wut jñ. Caán biíc yoobó ā nihcatdih enniñi, Pablo caandí h chéneji át ub bejñhcap wut jñ.* ³⁹ Páant ā ub bejñhca h enna, Bernabé Pabljñh queétjeh tabit míc niñjít, ìt míc cádahap wut jñ. Pánihna, Bernabéboó Chipre wut jumni quewana Juan Marcosdi h át namah chúuh bejep wut jñ. ⁴⁰ Pabloboó Silasdi h ā chéne pínahdi h ñionit, át namah bejep wut

* 15:38 Hch 13.13

jĩ. Pánihna, ĩ bohénadih bejat pínah jãtĩh, “Paá, queétdih en daonít, ma táı teo wáacá”, Jesúhwã ĩt niıj wúbup wut jĩ. Páant ĩ wúbát túttimah, Pablo Silasjĩh ĩt bejep wut jĩ. ⁴¹ Pánih bejnit, Siria baácna Cilicia baácna but juibínit, caanjĩh moón Jesúhwãdih jwúb bohéna, queétdih ĩt táı teo wáacap wut jĩ.

16

Timoteo Pablowãjééh ã bejat

¹ Cilicia baácmant Derbe tútchina juibí, yap bej, Listra tútchina Pablowã ĩt juibínap wut jĩ. Caanná juibínit, Timoteo wut jumnidih ĩt jwãáap wut jĩ. ã ĩn judío wili, ã ĩp Griego cãac wut jĩ. Timoteo, ã ĩn biıcdih Jesúsdih jepahnit wut jĩ. ² Listra tútchidih moón, Iconio tútchidih moonbát Jesúhwã “Timoteo táı chãjni caá”, ĩpĩ niıjıp wut jĩ. ³ Páant ĩ niıjıchah joinít, Pablo Timoteodih ãt numah bejıhip wut jĩ. Obohjeéhtih, caán baácdih moón judıowãboó “Timoteo ĩp Griego cãac caá”, ĩ niıjıchah joinít, judıowã ĩ ĩjcat pínah niıjná, Pablo Timoteodih quehli nah yapat chóodih ãt bóodat tútup wut jĩ. ⁴ Pánihna, Pablo Silasjĩh Timoteodih numah jibna, ded ĩ juibíni tútchidih moonđih Jerusalén tútchidih moón Jesús ã naáwát túttnit, Jesúhwãdih waóhnitbut ĩ daác wahni náojidih ĩt en naáwáp wut jĩ, caandıh ĩ jepahat pínah niıjná. ⁵ Páant ĩ naáwãchah,

Jesúhwã caandıh chah ĩt táı jenah joyóp wut jĩ. Pánihna, queét yeó jáap jumap pah chah ĩt dao béjep wut jĩ.

Pablo Macedonia baácdih bóodih ã oo jumap

⁶ Túini Espıritu Asia baácboó queétdih Dios naáwãdih bohénadih ãt bejat tútcap wut jĩ. Páant ã wahcah, queét Frigia baácdih, Galacia baácdih moonđihjeh ĩt bohé jıhip wut jĩ. ⁷ Pánih jıib bejna, Misia baácna juibínit, Bitinia baácna ĩt bejıhip wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, Túini Espıritu queétdih caánboó ãt bejat tútcap wut jĩ. ⁸ Páant caanná ã wahcah, Misia baácdih yap bej, Troas jëlitna ĩt dei juibínap wut jĩ. ⁹ Caanná dei juibínit, ũona, Pablo nin pah ãt oo jumap wut jĩ: Macedonia baácdih bóo ã pebh ñwhuchah, ãt enep wut jĩ. “Jwiıt Macedonia baácdih moonđih ma teo wáac jũúwá”, Pablodih ãt niıj bidip wut jĩ. ¹⁰ Pánih oo jumniıjı jáanit, jwıih biı déedih ámoh péa, Macedonia baácna jwı bejep jĩ. “Dios caán baácna ãih táıni doonãdih jwiıtdih naáwát túttna caá ã chãjap”, jwı niıj jéıhyep jĩ. Weém Lucasbut jıjééh wã bejep jĩ.

Pablowã Silas biıcdih Filipos tútchıboó ĩ jumap

¹¹ Troas tútchımant Macedonia baácna bejat tút niıjná, jëlitna dei juibínit, johlitjĩh bejni búdí jááj chóodih waadnit, Samotracia wut jumni quewadih jwı chúh juibínap jĩ. Biıh yeó

jáap Neápolis tátchina jwĩ cháh juibínap jĩ. ¹² Pánih juibí, caán tátchidih yap bejnit, Filipos tátchina jwĩ juibínap jĩ. Caán tátchi Roma tátchidih moón ĩ jui jumni tátchi, Macedonia baácboó jwĩih jumni tátchi tajĩ. Oboh jumni tátchi át nihcap tajĩ. Caanná maatápdih jwĩ jumap jĩ. ¹³ Judíowáih chooát yeó jáapdih caán tátchimant bac bejnit, muj jwěejna jwĩ juibínap jĩ. Caanjĩh Diosdih úbát túat niijná, judíowā ĩpĩ míc wáacap tajĩ. Caanjĩh juibí cháhndnit, wáac junít yaáhdih Jesúih táini doonádih jwĩ naawáp jĩ. ¹⁴ Biíc wili jwiít dih joinih, Tiatira tátchidih bóli Lidia wát jumnih mi jumap jĩ. Caánt búdí jib jumni yéguéh dih jib chājnih, judío wili nihcan yahna, Diosdih táí wēnih mi jumap yah jĩ. Obohjeéhtih Jesúih doonádih mit joi jwúhcap tajĩ. Pánihna, Pablo Jesúih doonádih ā naawáchah, táí jepahíatdih Dios caántdih át wúhup tajĩ. ¹⁵ Páant mi jepahachah, caántdih miíh muúdíh moón biíc dih Pablowā ĩ daabánap jĩ. Daabá péanachah, nin pah jwiít dih mi niijíp jĩ:

—‘Caántboó Jesús dih táí jepahnih caá’, niij jenah joiná, wājeéh jūóhnt, wíh muúboó ñi chāo jwúhuú, jwiít dih mi niijíp jĩ.

Páant mi niijíchah joinít, miíh muúná jwĩ chāwáp jĩ.

Pablowā dih nemat muúboó ĩ nemat

¹⁶ Biíh yeó jáapdih Diosdih úbát pebhboojéh muntih jwĩ jwúub bejchah, nemép jumnih jwiít dih mi jwāáap jĩ. Caánt teo wūhnih jumna, “Meemdíh nin pah ā yap-bipna caá”, cāacwādih niij naóhna, mi maátadih búdí mit jib teo wúhup tajĩ. ¹⁷ Pánihna, jwiít Pablo biíc dih jwĩ bejchah, nin pah mi niij ñaac ñuún péenap jĩ:

—Nit Dios chah wēpnidih teo wūhnt caá. Jwiít iiguípna jwĩ bejat déedih ded pah Dios jwiít dih ā táí ubat pínahdih ĩ naóhna caá, mi niij ñaac péenap jĩ.

¹⁸ Maatápdih caandíh páant mi niij tac buugá péena, Pablodih ā táí naawát dée mi bojcap jĩ. Páant mi niij ñaacáchah joi chuúnít, Pablo tac púud ennit, nemépdih nin pah ā niij jaihñup jĩ:

—Jesucristo ā wēpatjĩh meemdíh wā watna caá. Caántdih cádahnt, ma bac bejeé, ā niijíp jĩ.

Páant ā niijíchahjeh, nemép át bac bejep tajĩ.

¹⁹ Páant ā bacat túttimah, caánt mi jib teo wúhat ā buudúchah ennit, mi maátaboó búdí ĩjnit, Pablo, Silasdihbut ĩ tewep jĩ. Teonit, caán tátchi tac yoóbó juhna ĩ ub bejep jĩ. ²⁰ Pánih ub juibínit, peéh chājat túatnit pebhna jwejnít, nin pah ĩ niij naóh yacap jĩ:

—Nit judíowā jwíih tátchidih moondíh tac buugánadih ĩt jūúwúp taga.

²¹ Queét jwĩ nuowā ĩ watatdih cádahat túatnit, biíh

wutatdih naóhna caá ĩ chãjap. Jwiít Roma tãtchidih moón maáhdih jepahnit jumna, nit ĩ naáwátboodih jwĩ jéih jepahcan caá, ĩ niijíp jĩ.

22 Páant ĩ niijíchah joinít, dawá Pablowãdih ĩ iijip jĩ. Pánihna, peéh chãjat tútnitboó Pablowãih yégueh chóodih yeo wáyat tútnit, máa nahnajĩh queédih ĩ puñat tútup jĩ. 23 Páant queédih ĩ pũi péanachah, nemat mũúboó ĩ nemat tútup jĩ. ĩ nemat túttimah, nemat mũúboó en daonídih ĩ túi en dawát tútup jĩ. 24 Páant ĩ watuchah, caán mũúdh en daoníboó péeni tólihna queédih át nemep wat jĩ. Pánih nemnit, máa naanáĩh ĩih wáunadih át nah chéwep wat jĩ.

25 Chei tac yoób Pablo Silasjĩh Diosdih mũbhñit, ĩt wēi ewep wat jĩ. Páant ĩ wēi ewechah, bita nemat mũúboó jumnitbut ĩt joyóp wat jĩ. 26 Páant ĩ wēi ewechahjeh, caán mũú tubit méménachah, nihat jēcna át waát beed béjep wat jĩ. Nemat mũúboó jumnitdih ĩ chéwatji tōpnabut át jwãat beed béjep wat jĩ. 27 Páant ã yapachah ennit, queédih wapniboó “Nin nemat mũúboó jumnit inát jweiná caá. ĩ jweyéchah, wã maáta weemdih ĩ peéh maobipna caá”, át niij jenah joyóp wat jĩ. Páant niij jenah joinít, ãih íbat naadíh jwãat wáinit, át míc jwãaguíhip wat yuh jĩ. 28 Obohjeéhtih, ã míc jwãaguíhichah ennit,

Pabloboó caandih nin pah át niij ñaac ejep wat jĩ:

—Meemjéh ma míc jwãagca bojoó. Jwiít nihat jwĩ jumna caá, át niijíp wat jĩ.

29 Páant ã niijíchah joinít, queédih wapniboó “Jíi jũúwá, jíi jũúwá”, át niij ejep wat jĩ. Queét pebhna ñáo ñah bej, méménit, Pablo Silas ĩih jítcha pebh át páah yoh ñajap wat jĩ. 30 Pánihna, queédih mũ bac bejnit, nin pah át niij mũbh joyóp wat jĩ:

—¿Jesúh jumíhna, ded pah tigaá wã chãjbi? queédih át niijíp wat jĩ.

31 —Jwĩ Maáh Jesúsdi h túi jenah joinít, ma jepahaá. Ma déewãbut caandih ĩ jepaha naáh. Páant ñi jepahachah, yeéb iiguípna bejnit déejidih Diosboó ã túi mũbhñipna caá, Pablowã caandih ĩt niijíp wat jĩ.

32-33 Chei tac yoobjéh Pablowã Jesúsdi h túini doonádih ĩ naóh péanachah, queédih wapni ãih mũuná át numah bejep wat jĩ. Caanná numah jubínit, ĩ puñatji yahwítnadih át chocop wat jĩ. ĩ choc péaat túttimah, Jesúsdi h caán ã déewã bíicdih ĩ jepahachah, queédih Pablowã ĩt daabánap wat jĩ. 34 ĩ daabáát túttimah, queédih wapniji Pablowãdih jeémát át wũhup wat jĩ. Pánihna, caán ã déewã bíicdih Jesúsdi h jepahnit, búdí ĩt weñep wat jĩ.

35 Baabáchah, tãtchidih moón maátaboó Pablowãdih

ī wataw pínah niijná, soldadowādiḥ nemat munná īt wahap wut jī. ³⁶ Páant ī bacaat tūtadtiḥ joinít, Pablowādiḥ wapniḥi queétdiḥ nin pah āt niijíp wut jī:

—Maáta yeebdiḥ īt bacaat tūtup wut be. Pániḥna, úumcanjeh, ñi bac bejeé, āt niijíp wut jī.

³⁷ Páant ā bacaíhatdiḥ joinít, Pabloboó soldadowādiḥ nin pah āt niij naáwáp wut jī:

—Jwiít jwī yéej chājcan be. Jwiít diḥ naóḥ yacnit ī niiját pah biíḥ niij naóḥni ā wihcaḥ yuhna, ñi peéh chājachah, yoobópdiḥ nihcan be. Obohjeéhtih, jwiít Roma baácdiḥ moón jwī jamuchah yuhna, jwiít diḥ queét maátaboó cāacwā ī enepdiḥ ī puñat tūtup be. Pūi péanit, nemat mūúboó ī nemep be. Pániḥna, jwiít diḥ ī yéej chājatjidiḥ tíicnit, ḡbau cāacwā ī encaḥ niít, ī bacaíhip? Queét maátajeh tih jwiít diḥ bacanadiḥ ī jūúwá naáh, āt niijíp wut jī.

³⁸ Páant ā niijíchah joinít, soldadowāboó maátadiḥ naáwádiḥ īt bejep wut jī. Pablo Silasjīḥ Roma baácdiḥ moón ī jamatdiḥ jéihna, maátaboó queétdiḥ ī puñatji peéh chājat pínahdiḥ īt úumap wut jī. ³⁹ Pániḥna, queét Pablowā pebh juibínit, nin pah īt niijíp wut jī: “Yeebdiḥ jwī yéej chājap be. Chéneji páant jwī jwúub chājcan niít”, īt niijíp wut jī. Páant niij péa, queétdiḥ namah bac bejnit, maáta íih tátchimant īt bejat tūtup wut jī. ⁴⁰ Páant ī niijíchah joinít, Pablo Silasjīḥ

nemat mūumánt bac bejnit, Lidiaíḥ munná īt bejep tajī. Caanná juibínit, Jesúíhwā biíc diḥ ī míic wáacap jī. Pániḥ míic wáacnit, “Jesúsdih péena, ñi cádahca bojoó”, queétdiḥ ī niij wēp naáwáp jī. Páant niij péanit, Pablo Silasjīḥ Filipos tátchimant ī bejep jī.

17

Tesalónica tátchidiḥ moón Jesúíhwādiḥ ī tījat

¹ Pániḥ Filipos tátchimant bejnit, Anfípolis tátchidiḥ yap bej, Apolonia tátchidiḥbut yap bej, Tesalónica tátchina queét īt juibínap wut jī. Caanjīḥ judíowā ī míic wáacat mūú āt jamap wut jī. ² Pániḥna, judíowāíḥ chooát yeó jáap jamat pah ípī bejat dée pah Pablowā judíowā ī míic wáacat munná īt bejep wut jī. Caanná juibínit, tres semanas chooát yeó jáap jamat pah Dios naáwátdiḥ caanjīḥ moondíḥ Pablo āt bohénap wut jī. ³ Pániḥ bohéna, nin pah āpī niij naáwáp wut jī:

—Jwiít judíowā, jwī pāini, Dios ā wahni Cristo yeejép ā yapat pínah, ā wunat pínah, ā jwúub boo pud jūúwát pínahdiḥbut jon jātih moón Dios naáwátdiḥ naóḥ yapanit īt daacáp tajī. Wā naóḥni Jesúsoó Dios ā wahni Cristo ā jamna caá. Caán caá jwī pāini, āt niijíp wut jī.

⁴ Páant ā niijíchah joinít, biquína caanjīḥ moón judíowā, dawá Griegowā Diosdiḥjeh wēinit, caán tátchidiḥ moón maáta

yaádhbut caandíh joinít, “Yoobópdih tiguaá”, ít ni-ijíp wut jī. Páant niijnít, Pablowādh ít péenap wut jī. ⁵ Obohjeéhtih, judíowā maátaboó íjeéh péenachah ennit, búdí ít íjip wut jī. Pánih íjna, dawá yeejépwādh bid bojnit, nin pah ít niiját túutap wut jī: “ ‘Nit yeejép chājna caá í chājap’, ñi niij ñaacá”, queétdih ít niij jac wutap wut jī. Páant í niij ñaacáchah joinít, caán tútchidih moonbút Pablowādh ít íjip wut jī. Pánihna, judíowā í maáta Jasón wūt jamniíh munná juibínit, cāacwādh wāhíhna, Pablowādh ít bidip wut jī. ⁶ Obohjeéhtih, queétdih bid juicán, Jasónboodíh, bita Jesúíhwādhbut ít teo wái bac bejep wut jī. Pánih teo wái bac bejnit, tútchidih moón maáta pebhna ub juibínit, nin pah ít niij naóh yacap wut jī:

—Pablowā nihat baácđih moondíh ít tac buugánap wut be. Pánihna, buu jwíh tútchidihbut tac buugánadh í juiná caá. ⁷ Nin Jasón queétdih áih munná át waadát túutap wut jī. Queét Roma tútchidih bóo jwí maáh César ā wutatdih yap yohnit, ‘Bíih maáh, Jesús caá ā wūt’, niijnít, jwí maáh ā wutatdih jwiítđihbut í yap yohat túutna caá, ít niij naóh yacap wut jī.

⁸ Páant í niij naóh yacachah joinít, nihat cāacwā í maáta bíicđih tūbit ít íjip wut jī. ⁹ Obohjeéhtih, queétdih í nemcat pínah niijná, Jasón, ájeéh jamnitbut caán tútchidih

moón maátadh dinero ít wāhup wut jī.

Pablo Silasjīh Berea tútchina í juibíat

¹⁰ Caan chéijeh waícanjeh Berea tútchina Jesúíhwā Pablowādh ít wahap wut jī. Caanná juibínitji judíowā í míc wáacat munná ít waadáp wut jī. ¹¹ Tesalónica tútchidih moón í jenah joyátjidih Berea tútchidih moónboó Jesúíh doonádh chah táí joinít ít jumup wut jī. Pánihna, Jesúíh túini doonádh í joyát túttimah, “¿Yoobópdih níit?” niij jéihíhna, yeó jáap jumat pah jon jātíh moón Dios naáwáđdh í daacátjidih ennit, ít míc bohénap wut jī. ¹² Pánih bohéna, judíowā, Griegowā neoná, maáta yaádh bíicđih, dawá Jesúsđih ít jepahap wut jī. ¹³ Obohjeéhtih, Pablo Berea tútchidih moondíhbut Dios naáwáđdh ā bohéat doonádh joinít, Tesalónica tútchidih moón judíowā í maáta caanná ít ñun bejep wut jī. Caanná ñun juibínit, Berea tútchidih moondíh tac buugána, í yee naáwáchah joinít, Pablowādh ít íjip wut jī. ¹⁴ Páant í íjichah ennit, Pablodih búdí maj jéletna waícanjeh Jesúíhwā ít namah dei bejep wut jī. Obohjeéhtih Silas Tímoteojīh Berea tútchidih ít chāwáp wut jī. ¹⁵ Pánihna, caán jéletmant Pablodih Atenas tútchina búdí jááj chóojīh ít namah chúuh bejep wut jī. Pánih chúuh juibínitji, Berea tútchiboó ít jwúb aab bejep wut jī, páant muntih.

“Waícanjeh bejnit, Pablodih ñi pej jum bií”, Silas Timoteodihbut ãt niijíp wut jĩ. Páant Pablo queédih ãt niiját túutap wut jĩ.

Pablo Atenas tútchidih ã jumát

¹⁶ Pablo Atenas tútchina juibínit, Silas Timoteodihbut ãt páñap wut jĩ. Pánih páina, caán tútchidih ãt táoh jib bejep wut jĩ. Pánih táoh jib bejna, caán tútchidih moón ĩ pãp cáagnitdih “Jwĩih dios caá”, ĩ niijíchah jéihnit, dawá ã jumát dih enna, Pablo tubit ãt jĩgahap wut jĩ. ¹⁷ Pánih jĩgahnit, judíowã ĩ míic wáacat munná waadnit, judíowã, judíowã nihcannit yuhna, Diosdih wéinitjĩhbut ãt míic wéhenap wut jĩ. Yeó jáap jumát pah Pablo caán tútchi tac yoóbó juúhna en jibnitjĩhbut ãt míic wéhenap wut jĩ. ¹⁸ Biquína Epicureowã ĩ jenah joyátdih bohénit, bita Estoicowã ĩ jenah joyátdih bohénitbut Pabljĩh ĩt míic wéhenap wut jĩ.

—¿Nin wéheat beedcánni ded pah tigaá ã niij wéhe? queét ĩt míic niijíp wut jĩ.

Pánihna, Pablo ded pah Jesús ã jumátjidi, ã boo pud jéúwátjidi, but ã naáwáchah joinit,

—Caánboó biíh diosnadih naóhna caá ã chãjap, ĩt niijíp wut jĩ.

¹⁹ Túttimah, queét ĩpĩ míic wáac juibí wéhenapboó, Areópago wut jumapna

Pablodih ĩt namah bejep wut jĩ.

—Ma jáap bohéatdih jwĩ jéihíhna caá. ²⁰ Jwĩ joíca naáh doonádih ma naáwáchah, jwĩ joíhna caá, queét Pablodih ĩt niijíp wut jĩ. ²¹ Nihat Atenas tútchidih moón, biíh baácmant jéúhni caán tútchidih jumnitbut, yeó jáap jumát pah jáap bohéatdih ĩpĩ míic wéheíhip wut jĩ. Pánih jéihíhni jumna, Pablo ã naáwátidihbut ĩt joíhip wut jĩ.

²² Pánihna, Pablo Areópago wut jumapboó ñah ñahnit, caánboó wáac juibínitdih nin pah ãt niij naáwáp wut jĩ:

“Atenas tútchidih moón, dawá pãpnitdih yeéb búdi wéinit, ñi úbátidih wã jéihna caá. ²³ Nin ñih tútchidih dawá ñi pãp cáag wéinitdih wã táoh enep be. Pánih en jibna, yeéb ñi wéinit cãtíh, bíicdih nin pah ñi niij daacátjidi, but wã enep be. “WÉT JWÍ JÉIHCA NAÁH DIOS CAÁ”, ñit niij daacáp tabe. Yeéb caandíh jéihcan yuhna, caandíh ñi wéina caá. Pánihna, caán ñi jéihca naáhdih yeebdíh naáwát túut caá wã chãjap.

²⁴ “Caán Dios nihat baác dih chãj, nihat baácboó jumnidihbut ãt chãjap tajĩ. Pánihna, nihat jeáboó jumnit, baácboó jumnitbut ĩ maáh caá. Cãacwã ĩ chãjni muedíh jumni nihcan caá. ²⁵ Caán jwiútdih báadhdát túutni, caolih wáyat túutni, nihat biíh pah bóo chãj wúhni jumna, jwiútdih jwĩ teo wáacatdih ã

náahcan caá. Caán moh yéejni nihcan caá.*

²⁶ “Newé pínahdih caán Dios át jwíh chājap wut jī. Caanjīh nihat baácdih moondihbut át chājap wut jī. Pánihna, nihat baácboó jwiít dih át jwejep wut jī. ‘Nin pah bólih maatáp dih ā báadh jwuhbipna caá’, jwiít dih Dios át niij jenah joyóp wut jī. ²⁷ ‘Queét weemdih bidnit, ī jwāáhbipna caá’, Dios át niij jenah joyóp wut jī. Obohjeéhtih, Dios yuáp ā jumcan caá. Jwījeéh tiguaá ā jumup. ²⁸ Nin pah biíh át niij daacáp tajī: ‘Caandih míic wéhenit pínah jwiít dih át chājap wut jī. Pánihna, jwījeéh āpī jumna caá’, it niij daacáp tajī. Jon jātih moón ñi déewābut ‘Jwiít Dios weh caá’, it niij daacáp tajī. ²⁹ Pánihna, ‘Jwiít Dios weh caá’, niij náhnina, oro, plata, jeejīh yeéb ñi jenah joyátjeh ñi chājnidih ‘Jwíh dios caá’, niij jenah joyát dih ñi cádahaá. ³⁰ Jon jātih moón Diosdih jéihcannit jum jwuhna, ī yéej chājachah yuhna, Dios át peéh chāj jwuhcap wut jī. Obohjeéhtih, buu láa nihat baácdih moón ī yéej chājat dih át cádahat tútup wut jī. ³¹ Túttimah, Dios ā jenahni yeó jáap dih nihat baácdih moón túnit dih, yeejépwādhbut ded pah ī chājatji jíib ā jíib chājbipna caá. Pánih chājni pínahdih Jesús dih Dios nin baácboó át wahap wut jī. Jesús wannidih yuhna, át jwúub booanap tajī. Pánih booana, ‘Ded pah

cāacwā ī chājatji jíib nin wā booani ā tái jíib chājbipna caá’, Dios cāacwā dih át niij jéihyanap wut jī”, Pablo Atenas tútchidih moondih át niijíp wut jī.*

³² Páant cāacwā ī boo pud jāúwátjidih ā wéhenachah joinít, biquína Pablodih it deoh naáwáp wut jī. Obohjeéhtih, bitaboó nin pah it niijíp wut jī:

—Chéneji caandih ma naáwáchah, jwī jwúub joíhna caá, it niijíp wut jī.

³³ Páant ī niiját túttimah, ī míic wáacapmant Pablo át bejah bojop wut jī. ³⁴ Daocánnit Jesús dih jáap jepahnit, caán biíc dih it péenap wut jī. Biíc newé, Dionisio wut jumni, Areópagodih maátajeéh jumni, Jesús dih át jepahap wut jī. Biíc wili Dámaris wut jumnih, bitabut Jesús dih it jepahap wut jī.

18

Pablo Corinto tútchiboó ā jumat

¹ Túttimah, Pablo Atenas tútchiboó jumni Corinto wut jumni tútchina át bejep wut jī. ² Caanná jubínit, judío cāac Aquila wut jumnidih át jwāáap wut jī. Roma tútchidih moón ī maáh Claudio Roma tútchiboó jumnit judiowādh ā bejat tútuchah, Aquilaboó yad Priscilajīh bejnit, Corinto tútchina jātih itát jubínap wut jī. Aquila Ponto wut jumni baácdih bóo wut jī. Pánihna, queét Corinto tútchidih ī jumuchah,

* 17:31 Sal 9.8

Pablo queét pebhna enedih juibínit, ìjeéh àt chāwáp wut jī. ³ Aquilawā nāñáp wā chóojīh mūndīh teo jīb chāj wāhñit ìt jumap wut jī. Pablobut caán déedih teoni jumna, ìjeéh àt tewep wut jī. ⁴ Pablo chooát yeó jáap jumat pah, judíowā ì mīc wáacat mūná juibínit, queét Jesúsdi h ì jepahat pínah niijná, judíowā, judíowā nihcannitdihbut Dios naáwátdih àt naáwáp wut jī.

⁵ Silas Timoteojīh Macedonia baácmant Corinto tútchina ì juibínachah, Pablo yeó jáap jumat pah judíowādi h Dios naáwátdih àt naáwáp wut jī. “Jesús caá jwiít judíowā jwī pāini, Dios ā wahnī”, āpī niijíp wut jī. ⁶ Páant ā niij bohénachah, judíowā caandīh ìt joíhcap wut jī. Pánih joíhcan yap yohñit, caandīh ìt jāihñap wut jī. Páant ì joíhcatdih enna, queétdih ā cádahatdih júutna, Pablo āih jih bóo yégueh chóodih too dugñit, àt ñéenc mao jéenanap wut jī. Pánih chājñit, queétdih nin pah àt niij jāihñap wut jī:

—Yeéb ñi yap yohatji jīb iiguipna ñi bejbipna caá. Pánihna, buu judíowā nihcannitdih Jesúsdi h doonádi h naáwátdih wā bejbipna caá, àt niijíp wut jī.

⁷ Páant niij péanit, judíowā ì mīc wáacat mūmánt bac bejñit, Tito Justo wūt jumni h mūná àt waád juibínap wut jī. Caán judío nihcan yahna, Dios yoobátdih wēini wut jī. Āih mūú judíowā ì mīc wáacat mū pébh àt

jumap wut jī. ⁸ Crispo wūt jumni, judíowā ì mīc wáacat mūndīh bóo maáhji, ājeéh bóli, ā wehbut, Jesúsdi h ìt jepahap wut jī. Pánihna, dawá Corinto tútchidih moón Pablo ā naáwátdih joinít, Jesúsdi h ì jepahachah, ĩpī daabánap wut jī. ⁹⁻¹⁰ Biíc chei ũocanjeh, Pablo oo jumat déedih ā enechah, Jesús caandīh jígohñit, nin pah àt niij naáwáp wut jī. **“Majeéh wā jumna caá. Nin tútchidih moón dawá wīhwā ì jumna caá. Pánihna, bita meemdīh yeejép ì chājīhichah yahna, ũumcanjeh, wā naáwátdih ma naóh cádahca bojoó. Páantjeh ma jumah bojca bojoó”,** àt niijíp wut jī. ¹¹ Páant ā niijíchah joinít, biíc jópchi túi beéd, bi h jópchi tac yoób caanjīh moondīh Dios naáwátdih Pablo àt naóh jumap wut jī.

¹² Caán tútchidih Pablo ìjeéh ā jum jawahuchah, Galión wūt jumni, Acaya baácdih moón maáh àt jumap wut jī. Pánihna, caán láa judíowā ì maáta ni hat biíc yoobó jenah joinít, Pablodih naóh yacat túut niijná, Galión pebhna caandīh ìt ũb juibínap wut jī. ¹³ Pánih ũb juibínit, Galióndih nin pah ìt niij yee naóh yacap wut jī:

—Ninboó cáacwā ded pah Diosdi h ì weñat pínahdi h bohéna, Moisés ā wutatjiboodīh ā jepahat túutcan caá, ìt niijíp wut jī.

¹⁴ Páant ì niij yee naáwáchah joinít, Pablo ā naáwíhichahjeh,

Galiónboó judíowādh nin pah āt niŷ jepahap wut jŷ:

—Nin jwiit Roma baácdih moón jwī maáta ī wutadnih yap yohni ā jumuchah nihna, yeebdih wāta jepah tagaá. ¹⁵ Obohjeéhtih, yeéb judíowā ñi wutatboodih caán yap yohni ā jumuchah, ñih pínahjeh caá. Caandih wā jéihcan caá, āt niijp wut jŷ.

¹⁶ Páant niijnít, queét naóh yacnitdih áih tólihmant āt bacanap wut jŷ. ¹⁷ Páant ā bacanachah, Sóstenes, judíowā ī míc wáacat mūdih bóo maáhdih teonit, Galión ā enepdih caandih it pñup wut jŷ. Páant ī pñuchah enna yuhna, Galión āt enah bojop wut jŷ.

Pablo Antioquía tutchina ā jwúb bejat

¹⁸ Páant ī niŷ naóh yacat túttimah, Pablo Corinto tutchiboó maatápdih jumniŷi “Wā bejna caá”, niijnít, Jesúhwādh āt cádah bejep wut jŷ. Páant niŷ péa bejna, Aquila Priscilajŷh Siria baácna chúh bejat túut niijná, Cencia wut jumni jélitdih it púd dei bejep wut jŷ. Pánihna, jāáj chóodih ī waadát pínah jātih, judíowā ipī chājat pah, Pablo Diosdih ā naáwátjdih péanit, āt jwúb waó bojat túutap wut jŷ.* ¹⁹ Pánih boja péanit, queét Éfeso tutchina it chúh bejep wut jŷ. Caanná chúh juibínit, Aquila Prisciladihbut Pablo āt cádahap wut jŷ. Pánih cádahnit, judíowā ī míc wáacat múná āt bejep

wut jŷ. Caanná juibínit, míc wáacnit judíowājŷh ded pah Jesús ā jumadnih āt míc wéhenap wut jŷ. ²⁰ Páant ī míc wéheat túttimah, caandih ŷeéh it chāwát túutap wut yuh jŷ. Obohjeéhtih, “Ñijeéh wā jéih chāocán caá. ²¹ Dios ā náahachah, wā jwúb jūóhbipna caá”, queétdih Pablo āt niijp wut jŷ.

Páant niŷ péanit, Éfeso tútchimant āt chúh bejep wut jŷ. ²² Pánihna, Cesarea tutchina chúh juibí, aab bėj, Jerusalén tutchina āt aab juibínap wut jŷ. Caanná aab juibínit, caanjŷh moón Jesúhwā míc wáacnitdih ded pah ā chājatjdih naóhnitjeh, Antioquía tutchina āt yap bejep wut jŷ.

²³ Pánihna, maatápdih caanjŷh jumniŷi Galacia baácdih, Frigia baácdih āt jwúb jib bejep wut jŷ, páant mantih. Caán baácndih moón Jesúhwādh ā jwúb bohénachah, chah Jesúsdh it táí jenah joyóp wut jŷ.

Apolos Éfeso tutchidih moondih Dios naáwátdih ā bohéat

²⁴ Pablo Galacia baácdih, Frigia baácdihbut ā bohé jibichah, Apolos wut jumniboó, judío cāac Alejandría tutchidih bóo, Éfeso tutchina āt juibínap wut jŷ. Caán Apolos táí naóhni jumna, Dios naáwátdih jon jātih moón ī daacátjdih táí jéihnibut āt jumap wut jŷ. ²⁵ Bíh caandih Jesúh táini

* 18:18 Nm 6.18

doonádihbut át bohénap wut jĩ. Pánihna, bádí weñatjĩh caán doonádih át túi bohénap wut yah jĩ. Obohjeéhtih, Juanji ã daabáatdihjeh át jéihyep wut jĩ. ²⁶ Judíowã ĩ míc wáacat munná Apolos umcanjeh, queétdih át bohé jwíhip wut yah jĩ. Obohjeéhtih, ã túi jéih beedácah enna, caandíh bohéat túut niijná, Priscila, Aquilajĩh Apolosdih ĩh munná ĩt namah bejep wut jĩ. ²⁷ Páant ĩ túi bohéat túttimah, “Acaya baácna bejat túut”, Apolos ã niijíchah joinít, Jesúhwã caandíh “Ma túi bejeé”, niijnít, ĩ daácni núodihbut ĩt wáhap wut jĩ, Acaya baácđih moón Jesúhwã caandíh ĩ túi wěi jwãáat pínah niijná. Pánihna, Apolos caanná juibínit, caán baácđih moón Dios ã oyatjĩh Jesúsdih jepahnitjidih át bohé teo wáacap wut jĩ. ²⁸ Caán tútchidih moón judíowãđih nin pah ãpĩ niij naáwáp wut jĩ: “Jesús tigaá Dios ã wahni, jwiít jwĩpĩ pãini”, cãacwã ĩ enepđih át niijíp wut jĩ. Pánihna, Dios naáwátđih jon jãtĩh ĩ daacátjidih ã túi naáwáchah joinít, “Yoobópđih nihcan caá”, ĩt jéih niijcáp wut jĩ. Pánih naóhna, Jesúhwãđih Apolos chah át jwáub teo wáacap wut jĩ.

19

Pablo Éfeso tútchina ã bejat

¹ Corinto tútchidih Apolos ã jumachah, Pablobó Frigia baácđih jumniiji jeé

yoób púud dei bej, Éfeso tútchina át juibínap wut jĩ. Caanná juibínit, biguína ã jéih jwáhcannit Jesúhwãđih át jwãáap wut jĩ. ² Queétdih jwãáhnit, nin pah át niij wáub joyóp wut jĩ:

—Jesúsdih ĩni jáap jepahachah, Túini Espiritu yebđih ã waadnít jĩ? át niijíp wut jĩ.

—Túini Espiritu ã jumatđih jwiítđih ĩ naóhcan jĩ, ĩt niij jepahap wut jĩ.

³ —Túini doonádih yeéb ĩni jepahachah, ded pah tíi yebđih ĩ nih chãj daabá? Pablo queétdih át niij wáub joyóp wut jĩ.

—Juan Daabáni ã naáwátđih ĩ jepahachah, ã daabáatji pah jwiítđih ĩ daabánap jĩ, ĩt niij jepahap wut jĩ.

⁴ —Cãacwã ĩ yéejatđih ĩ yohochah ennit, queétdih Juan át daabánap wut jĩ. Pánih daabána, ĩ yéejat yohat júutna ĩ chãjap wut jĩ. Obohjeéhtih, Juan cãacwãđih nin pah ãpĩ niij naáwáp wut jĩ. ‘Wã túttimah jũóhndih ĩni túi jepahaá’, át niijíp wut jĩ. Páant niijná, Jesúsdih niijná át chãjap wut jĩ, Pablo át niij naáwáp wut jĩ.*

⁵ Páant ã niijíchah joinít, Jesús ã wěpatjĩh queét ĩt daabáat túutap wut jĩ. ⁶ Pánih daabánitđih Pablo ã teo jãha wáubchah, Túini Espiritu queétdih át waadáp wut jĩ. Páant ã waadácah, mácah wéheatjĩh Diosđih wěi naóhnt, ã naáwátđihbut ĩt

* 19:4 Mt 3.11; Mr 1.4,7-8; Lc 3.4,16; Jn 1.26-27

naóh yapanap wut jĩ. ⁷ Queét nihat doce neoná ít jumap wut jĩ.

⁸ Queétdih naáwát túttimah, Pablo judíowā ĩ míic wáacat munná waadnít, át bohénap wut jĩ. Biíc peihcanni widh pohba Éfeso tútchiboó chooát yeó jáap jumap pah úumcanjeh, Dios maáh ā jumapdih naóhna át chājap wut jĩ. Páant ā naáwáchah joinít, “Ā naáwát yoobópdih caá”, ít míic niijíp wut jĩ. ⁹ Obohjeéhtih, bitaboó joíhcan, cāacwā ĩ enechah, Jesúh doonádih ít yéej naáwáp wut jĩ. Páant ĩ yéej naáwáchah joinít, judíowā ĩ míic wáacat mummánt Pabloboó Jesúhwādih namah bac bejnit, Tirano wūt jumniíh munná ít bejep wut jĩ. Pánihna, caán mūdih yeó jáap jumap pah Jesúh doonádih āpĩ bohénap wut jĩ. ¹⁰ Chéne jópchi caanjĩh át bohénap wut jĩ. Páant ā bohénachah, nihat Asia baácdih moón judíowā, judíowā nihcannitbut jwĩ Maáh Jesúh túini doonádih ít joyóp wut jĩ. ¹¹ Dios ā wēpatjĩh jwiít cāacwā jwĩ jéih chājca naáhdih chājnit, Pablo dawá láa wunnitdih át booa júutap wut jĩ. ¹² Dios ā wēpat caandih búdí ā jumachah, áih bácahdih cāacwā ĩ chūáni chóonadih ub bejnit, wunnitdih ĩ cáagachah, ĩpĩ boonap wut jĩ. Ded nemép jumnidih caán chóojĩh ĩ cáagachah, nemépwāboó ĩpĩ bac bejep wut jĩ.

¹³ Obohjeéhtih, bita judíowā

jióhnitboó jibnit, nemépwādih ĩpĩ bacanap wut jĩ. Pánihna, Pablo ded pah ā chājatdih ennitji nemépwādih bacaíhna, nin pah ítih niij wutap wut yuh jĩ: “Pablo ā bohéni Jesús ā wēpatjĩh yeebdih jwĩ wutna caá. ĩni bac bejeé nin newémant”, ĩpĩ niijíp wut jĩ.

¹⁴ Esceva wūt jumni, siete ā wehboó páant ít chājap wut jĩ. ĩ ĩp judíowā sacerdotewā ĩ maátajeéh jumni át jumap wut jĩ. ¹⁵ Pánihna, ā weh nemépdih ĩ bacaat déedih, nemépboó nin pah queétdih át niijíp wut jĩ: “Jesúsdih wā jéihna caá. Pablodihbut wā jéihna caá. Obohjeéhtih, yeébbodih wā jéihcan caá”, át niijíp wut jĩ.

¹⁶ Páant niijnítjeh, nemép jumniiboó ñaáp jūóhnit, queétdih át teo puñap wut jĩ. Páant ā puñachah, yégueh wihcannit, yahwítina jumnit, caán mummánt queét ít ñáo bac peét bejep wut jĩ. ¹⁷ Páant ĩ yapachah, nihat Éfeso tútchidih moón, judíowā, judíowā nihcannitbut caán doonádih joinít, búdí ít úumap wut jĩ. “Jesús ā wēpat búdí caá”, nihat cāacwā ít míic niijíp wut jĩ.

¹⁸ Dawá Jesúsdih jepahnitji, nihat cāacwā ĩ enechah, ĩ yéej chājatjidih Diosdih ít naáwáp wut jĩ. ¹⁹ Queét cātĩh dawá jióhnit ít jumap wut jĩ. Pánihna, jióhna ĩ enat papélah quiítnajidih caanná ub jūóhnit, cāacwā ĩ enechah, ít cáo yohop wut jĩ. Caán quiítnaji ā jib jumapdih ĩ jenah enechah, cincuenta mil yeó jáapna

tewat jíib pah bóo át jíib jumup wat jí. ²⁰ Páant í chājat doonádih joinít, chah dawá Jesúh doonádih jepahnit, ít táí túat numup wat jí.

²¹ Túttimah, Pablo nin pah át níj jenah joyóp wat yah jí: “Macedonia baácna jubí yap bej, Acaya baácna jubínit, Jerusalén tútchina wā jwúb bejbipna caá. Caanná jubíniji Roma tútchina enedih wā bejbipna caá”, át níj jenah joyóp wat jí. ²² Pánihna, Timoteo, Erasto wāt jumnijih caandih teo wáacnitdih Macedonia baácna átát wah waáwá bojop wat jí. Pánih wah boj péanit, Pablo maátcanjeh Asia baácboó, Éfeso tútchidih bíicjeh át chāo jwúhup wat jí.

Éfeso tútchidih moón í jūih ñaacát

²³ Pablo Éfeso tútchidih ā jumuchah, caán tútchidih moón Jesúh doonádih náahcan, Pablodih ít jūihñup wat jí. ²⁴ Demetrio wāt jumni, íih dios wili Artemisa wāt jumnihíh botoni mūdahnadih platajīh āpī chājap wat jí. Bitabut bíic yoobó teonit, í jíib chāj wūhna, búdí ípī jíib tewep wat jí. ²⁵ Demetrio queédih bid wáacnit, nin pah queédih át níijíp wat jí: “Ñi joyoó. Nin tewatjīh búdí jwī jíib tewatdih ñi jéihna caá. ²⁶ Obohjeéhtih, nin Pablo ā bohénachah, jwiítidih ā tobohna caá. ‘Dioswā déedih cāacwā í pāpnidih báadhni nihcan caá’, āpī níj bohéna caá. Páant ā níijíchah joinít, dawá Éfeso

tútchidih moón, nihat Asia baácđih moonbút ā bohéatđih ‘Yoobóđih tigaá’, í níijná caá. ²⁷ Páant níijná, jwī tewatdih cāacwā yeejép í wéhebipna caá. Jwīih dios wili Artemisaih mūdíhbut í yohbipna caá. Pánihna, nihat Asia baácđih moón, nihat baácnadih moonbút caántđih wēi úbhñitji í cádahbipna caá”, Demetrio queédih át níijíp wat jí.

²⁸ Páant ā níijíchah joinít, queétbut íjnit, ít jūih ñaac ñuhup wat jí: “Artemisa, jwiít Éfeso tútchidih moónih dios wili wépép wili mi jumna caá”, ít níj jūih ñaacáp wat jí.

²⁹ Pánihna, nihat Éfeso tútchidih moonbút íjna, bíic yoobó ít níj ñaacáp wat jí. Pánih íjnit, Gayodih, Aristarco wāt jumnidihbut teonit, cāacwā í míic wáacap júdana queédih ít wái bejep wat jí. Gayo, Aristarcojīh Macedonia baácđih moón Pablo ā pej jumjibnit ít jumup wat jí. ³⁰ Pablo queét cāacwāđih wéhenadih ā bejīhichah yuhna, Jesúhwāboó caandih ít wahcap wat jí. ³¹ Bitā caán baácđih moón í maáta Pablo ā chéenwābút ā bejcat pínah níijná dooná ít wahap wat jí. “Cāacwā í míic wáacapoó ā bejca bojo naáh”, Pablodih ít níj naáwát túutup wat jí. ³² Dawá caanjīh míic wáac joinít bíicđih “¿Dépanih tigaá jwiít míic mawat túut jwī chāj?” ít níj jenah joicáp wat jí. Queét tabit ñaacnit, ít jūih yapanap wat jí. Biquína

mácah ít jũih ñaacáp wut jĩ. Bitabut mácah ít jũih ñaacáp wut jĩ. ³³ Biquína judíowã Alejandro wut jumnidih cãacwãdih ít naáwát tútup wut jĩ. Pánihna, Pablowã ded pah í chãjatdih ã yoób naáwát tút niijná, Alejandro “Laihca bojoó”, niijná, ãih téihyajĩh jútnit, át yayát tútup wut yuh jĩ. ³⁴ Obohjeéhtih, caán judío ã jumachah ennit, nihat cãacwã chah íjnit, biíc yoobó chéne horas pohba ít ñaac jũih ñuhup wut jĩ: “Artemisa, jwiít Éfeso tútchidih moónih dios wili wépép wili mi jumna caá”, ít niij ñaacáp wut jĩ.

³⁵ Páant í niij ñaac jũihñachah ennit, Éfeso tútchidih moón maátadih teo wáacniboó, “Laihca bojoó” niijnít, nin pah át niij naáwáp wut jĩ: “Wã déewãá, yeéb Éfeso tútchidih moón, ñi joyoó. Jwĩih chah wépép dios wili Artemisaih muudih wapnit jwiít jwĩ jumadnih nihat baácdih moón í jéihna caá. Jeámant caánt pah jíghni buúg jéen jũóhmidih en daonít jwĩ jumachahbut í jéihna caá. ³⁶ Bitá ‘Nin yoobópdih nihcan caá’, í jéih niijcán caá. Pánihna, ñi míc jũih cádaahá. Túinijeh ñi joyoó. ³⁷ Nit yeéb teo jũóhniit jwĩih dios wilidih yeejép niij wéhecan, miih muudih waad béjnit, í numcáp be. Pánihna, ñi tái chãjaá. ³⁸ Demetrio, platajĩh teonit biícidih naóh yaquíhna, peéh chãjat tútnitboodih naóh yacadih í beje naáh. ³⁹ Jwúub míc wáacna, táinijeh

ñi míc wáacáp, buca. Yeéb buu ñi chãjatji pah ñi jwúub chãjca bojoó. ⁴⁰ Buu yeéb ñi míc jũih ñaacátidih jwĩ maáta joinít, ‘Jwiítidih í yohbipna caá’, í niij jenah joiná nacaá. Pánihna, yeéb ñi niij ñaac jũih ñuhatjidih queétdih táinijeh jwĩ jéih naóhcan niít”, maátadih teo wáacniboó queétdih át niijíp wut jĩ. ⁴¹ Páant niij naóh péanit, “Páant bóojeh tigaá. Ñi bejeé”, át niijíp wut jĩ.

20

Macedonia baác, Grecia baácnabut Pablo ã juibíat

¹ Páant í jũih ñaac yayát túttimah, Pablobó Jesúsíhwãdih bid wáacnit, át jwúub bohénap wut jĩ, Jesúsídh í cádahcat pínah niijná. Pánih bohé péanit, “Wã bejna caá”, niijnít, Macedonia baácna bejna, queétdih át cádah bejep wut jĩ. ² Caanná juibínit, Dios naáwátidih táoh naóh bohénit, caanjĩh moón Jesúsíhwãdih át weñanap wut jĩ. Queétdih Dios naáwátidih táoh naóh bejna, Grecia baácna át juibínap wut jĩ. ³ Pánih juibínit, caán baácdih biíc peihcanni widh át chão jwúhup wut jĩ. Caanjĩh jumna, Siria baácna át jwúub cháuh jũúwíhip wut jĩ. Obohjeéhtih, judíowã caandih tewíhat doonádih át joyóp wut jĩ. Caán doonádih joinít, Pablowã Macedonia baácboó bejni namádih jwúub aáb bejnit, Filipos tútchina ít páud dei juyúp wut jĩ. ⁴ Páant ã jũúwáchah, Berea tútchidih bóo, Sópater wut jumni

Pablodih át pej jam jūúwáp wut jī. Sópater Pirro wūáh át jamap wut jī. Tesalónica títchidih moón Aristarco, Segundobat, Asia baácđih moón Tíquico, Trófimobat, Derbe títchidih moón Gayo, Timoteobat caandih ít pej jam jūúwáp wut jī. Filipos títchina í jwúub juyúchah, weém Lucasbat Pablowáđih wā jwúub pej jamap jī. ⁵ Pánihna, caandih pej jam jwinítji, Troas wūt jamni títchina í waóh bej páñap jī. ⁶ Páant í bej páñachah, paacánni pandih jwī jeémát títtimah, jwiítboó Pabljōh Filipos títchidih jamnitji, johlitjīh bejni jāáj chóodih waadnít, Troas títchina jwī chúuh bejep jī. Pánih chúuh bejnit, cinco yeó jāap títtimah, caán títchina chúuh juibínit, queét waóh bej pānitjidih jwī jwāáap jī. Pánih chúuh juibí jwāáhnit, siete yeó jāap caanná jwī jam jwuhap jī.

Troas títchidih moondih Pablo ā naáwát

⁷ Troas títchidih jamna, domingo yeó jāapđih Jesúh cāacwā míc wāac jwinít, Jesús ā wnatjidih jwī náhni jeémátđih jwī jeémát pínah jātih, Pablo queéđih Dios naáwátđih ā bohénap jī. Pánihna, Pablo ā pée naáwát chei, maatápđih ā naáwáp jī, púú chei tac yoob póhba. ⁸ Dawá jiiátna jamni chah bóo tólihboó jwī míc wāacap jī. ⁹ Pablo ā naáwáchah joinít, jāap behni, Eutico wūt jamni, enat jēđđih bóo naadih ā púuh

laáb chúudap jī. Pablo jwiítđih maatápđih Dios naáwátđih ā bohénachah, Euticodih quíib chei át jūóhđip taga. Pánihna, biíc peihcanni tólih chah caán ūo chúudni át pud jéen bejep jī. Ā pud jéen bejchah ennit, jātih dei bejnitboó wunnidih í wái ñahanap jī. ¹⁰ Pablo í títtimah pée dei bejnit, caandih ā juibí ub túuhap jī. Pánih ub túuhnit, nin pah queéđđih ā niijíp jī:

—Ñi jīgahca bojoó. Ā báadhna caá, ā niijíp jī.

¹¹⁻¹² Páant ā niijíchahjeh, wunniji ā jwúub boonap jī. Ā jwúub boonachah ennit, queéđboó bádí í weñep jī. Pánih wēinit, chah bóo tólihna jwúub púuh laab béjnit, Jesús ā wnatjidih jwī náhni jeémátđih jwī jeémép jī, buca. Páant jwī jeémp péanachah, maatápđih Pablo queéđđih jwúub bohénajeh, ā daa peetép jī. Páant ā bohé péaat títtimah, jwiít jwī bejep jī.

Pablo Troas títchidih jamniji bejnit, Mileto títchina ā juibíat

¹³ Troas títchidih jamnit, Pablo jātih jwiítđih Aso títchina johlitjīh bejni jāáj chóojīh ā chúuh bej páñat tútup jī. Pabloboó namámant ā bejhip jī. Pánihna, Pablo ā niijátji pahjeh Aso títchina caandih jwī jwāáap jī. ¹⁴ Caandih jwī jwāáachah, jwī bejni jāáj chóodih jwījeéh ā waadáp jī. Pánihna, caán chóojīh chúuh bejnit, Mitilene títchina jwī chúuh juibínap

jĩ. ¹⁵ Caán tátchidih juibí yap bej, biih yeó jáapdih Quío quewadih jwĩ yap bejep jĩ. Pánih yap bejnit, táttimah bóo yeó jáapdih Samos quewadih páantjeh jwĩ en yap bejep jĩ. Pánih yap bejnit, Trogilio wát jamni tátchidih ñonitji biih yeó jáap Mileto tátchina jwĩ chúuh juibínap jĩ. ¹⁶ Pablo Pentecostés yeó jáapnadih Jerusalén tátchina juibíihna, Asia baácdih maatápdih ã jamíhcap jĩ. Pánihna, Éfeso tátchidih yoobópdih yap bejnit, Mileto tátchina jwĩ juibínap jĩ.

Pablo Éfeso tátchidih moón Jesúihwã maatadih ã naáwát

¹⁷ Mileto tátchina jwĩ juibínachah, Pablo Éfeso tátchidih moón Jesúihwã maatadih ã bid bojop jĩ. ¹⁸ Páant ã bid bojnitji jwĩ pebhna ĩ juyúchah, Pablo queétdih nin pah ã niij naáwáp jĩ: “Asia baácdih jamna, ded pah wã chãjatjidih yeebjéh ñi jéihna caá. ¹⁹ Ñijeéh jamna, dedé biih pah bóo ni-iját wihcan, jwĩ Maáh Jesúih táini doonádih wã naáwáp jĩ. Yeéb Jesúsdih chah ñi jéihyat pínah niijná, wã jái naáwáp jĩ. ‘Yeéb chah wã jéihna caá’, wã niijcáp jĩ. Wã déewã weemdíh ĩ yéej chãjachah yuhna, Dios ã wēpatjĩh wāpĩ naóh bohénap jĩ. ²⁰ Yeéb Jesúsdih chah ñi táii péeat pínah niijná, yeebdíh Dios naáwát dih wã naóh beedánap jĩ. Cãacwã ĩ enechah, ñi

mũunáboobút yeebdíh wã bohénap jĩ. ²¹ Judíowãdih, judíowã nihcannitdihbut biic yoobó Dios naáwát dih wã wēp bohénap jĩ. ‘Ñi yéej chãjatdih cádahnit, jwĩ Maáh Jesúsdih ñi táii jenah joyoo’, wāpĩ niij naáwáp jĩ. ²² Pánihna, bũũ Táini Espiritu ã wutat pahjeh tih Jerusalén tátchina bejna caá wã chãjap. Caanná juibínit, ded pah wã yapat pínahdih wã jéihcan caá. ²³ Obohjeéhtih, tátchi jamat pah Táini Espiritu weemdíh nin pah ã niij jéihyanap be: ‘Jerusalén tátchiboó jamnit, meém yeejép ma yapbipna caá. Meemdíh nemat mũũboó ĩ nembipna caá’, ã niijjép be. ²⁴ Obohjeéhtih, táini dooná, Dios ã oyat doonádih jwĩ Maáh Jesús weemdíh ã naáwát tãutap jĩ. Páant ã wutatjidih wã teo péa jwũhbipna caá. Caandíh wã teo péa beedánit, wã wunat pínahdih wã úumcan caá.*

²⁵ “Pánihna, ñijeéh jamna, Jesús maáh ã jamatdih wāpĩ naáwáp jĩ. Obohjeéhtih, chéneji jwĩ jwáũb míic encat pínahdih wã jéihna caá. ²⁶⁻²⁷ Pánih jéihna, bũũ nin pah yeebdíh wã naóhna caá: Nihat Dios naáwát dih yeebdíh wã táii naóh beedánap jĩ. Pánihna, ñijeéh moón Dios naáwát dih náahcannit ĩ jamũchah, weémboodíh peéh chãjat ã wihcan niit. ²⁸ Yeebjéh ñi táii jenah joyoo. Jesúihwã Táini Espiritu yeebdíh ã

en daawát túatnitdih ñi túi en dawaá. Ovejawādih en daonít ñi en dawát pah Jesúhwādihbut yeéb ñi túi en dawaá. Dios wūuh wunna, āih meépjīh queétdih āihwā pínah át jíib chājjip taga. ²⁹ Weém ninjīh wā bejat túttimah, jiowā ovejawādih ñi mawat pah, bita yeejépwāboó Jesúhwādih yéejanadih ñi jūóhbiḡna caá. Pānihna, queét Jesúhwādih ñi túi en dawaá. ³⁰ Túttimah, bita ñijeéh jumnitboó 'Jesúhwā jwī jumna caá', niijná yuhna, queétboodih ñi péeat pínah niijná, bita Jesúhwādih yeenit, biih naáwátidih ñi joyát túatbiḡna caá. ³¹ Pānihna, jñi túi chāja chaáh! Yeó jáap jummat pah, chei jummat pahbut jāinít, biic peihcanni jópchi pohba, Dios naáwátidih yeéb nihatdih, wā wēp bohénap jñi. Caandih ñi túi náhninaá.

³² “Buh jwuh bejna, ‘Paá, queétdih ma túi en dawaá’, Diosdih wā niij úbhna caá. Ā oyatdih jenah joinít, ñi túi jumbiḡna caá. Dios naáwát wēpép caá. Pānihna, caandih yeó jáap jummat pah ñi jepahachah, yeebdih ā teo wáacbiḡna caá. Pānih jepahnit, Dios pebhboó nihat ā ñionit biicdih ājeéh ñi jumbiḡna caá. ³³ Ñijeéh jumna, ñih dinerodih, ñih yéguehdihbut wih pínah wāpī úbhcap jñi. ³⁴ Obohjeéhtih, weemjéh teonit, wih pínahdih wā jíib chājap jñi. Pānihna, wā náahatdih, wājeéh jumnit

ñi náahatdihbut wā tewat jíibjīh wāpī jíib chājap jñi. Páant wā chājatjidih ñi jéihna caá. ³⁵ Maatápdih ñijeéh jumna, bádí wā tewechah, ñi enep jñi. Pānih ennitji moh yéejnitdih teo wáacat túat niijná, yeebút biic yoobó ñi chājaá. Jwī Maáh Jesús nin pah ā niijátjidih ñi túi náhninaá: **‘Ded biihdih teo wáacna, chah bádí ā wēbiḡna caá. Obohjeéhtih, āihdihjeh ubna, nump ā wēbiḡna caá’**, át niijíp wat jñi”, Pablo Éfeso tútchidih moón Jesúhwā ñi maatadih ā niijíp jñi.

³⁶ Páant niij péanit, Pablo queét biicdih bódicha caj yoh ñajnit, Diosdih ñi úbáp jñi. ³⁷ Páant ñi úbh péanachah, queét nihat Pablodih oina, pin teonit, jāinít, āih púo tíbdih ñi nomop jñi. ³⁸ “Yeebdih chéneji wā encan niit”, ā niijíchah joinít, queét bádí ñi jígahap jñi. Pānihna, caán jélitna jwī dei bejehah, jwījeéh queét nihat ñi pée dei bejep jñi.

21

Pablo Jerusalén tútchina ā jwúub bejat

¹ Mileto tútchimant bejna, Jesúhwā maáta Éfeso tútchimant jāinítjidih “Jwī bejna caá”, niijnít, johlitjīh bejni jāáj chóodih waadnit, Cos wūt jumni quewaboó jwī chúuh jāibínap jñi. Pānih jāibínitji daanimant bóo yeó jāapdih Rodas wāt jumni quewadih chúuh jāibí, yap bejnit,

Pátara wāt jamni tātchidih jwī jwībínap jĩ. ² Pátara tātchidih jwībínitji Fenicia baácboó bejni pínah jāáj chóodih jwī bid juyáp jĩ. Pánihna, caán chóodih waadnít, caanná jwī bejep jĩ. ³ Pánih bejna, Chipre wāt jamni quewa wáyámant bóo bawámant ā jígohochah, en yap bejnit, Siria baác dih Tiro wāt jamni tātchina jwī chúuh jwībínap jĩ. Pánih chúuh jwībínit, bií déedih ĩ ub aabánachah, caanjĩh jwī chāo jwúhup jĩ. ⁴ Páant ĩ aabáát pónih, jwiítboó tātchi tacna bejnit, Jesúhwādh jwī jwāáap jĩ. Pánih jwāáhnit, biíc semana ĩjeéh jwī chāo jwúhup jĩ. Pablo ded pah Jerusalén tātchiboó ā yapat pínahdih Túini Espíritu queétdih át jéihyanap tajĩ. Pánihna, “Jerusalénna ma bejca bojoó”, caandih ĩ niijíp yah jĩ. ⁵ Obohjeéhtih, queétdih jepahcan, jwī bejat pínah yeó jáapdih tātchimant jwī jwúub dei bejep jĩ, páant mantih. Nihat Jesúhwā, ĩ weha mána yaádhjĩh, ĩ wehjĩhbut jwiít dih búdí muj jwěejdih bóo jélit óon coahna ĩ pej jam dei bejep jĩ. Pánihna, nihat óon jamupboó dei jwībínit, bódicha caj yoh ñajnit, Diosdih biíc dih jwī wúbap jĩ. ⁶ Pánih wúbh péanit, “Jwī bejna caá”, ni-ijnít, queétdih pin teo péanit, jwī jwóhniji jāáj chóodihjeh mantih jwī jwúub waadáp jĩ. Jwī jwúub waadáchah en péanit, Jesúhwā ĩih munná ĩ jwúub aab béjep jĩ.

⁷ Pánihna, Tiro tātchimant bej, Tolemaida wāt jamni tātchina jwī chúuh jwībínap jĩ. Caanná chúuh jwībínit, Jesúhwādh jwāáhnit, muj teo, biíc yeó jáap ĩjeéh jwī chāo jwúhup jĩ. ⁸ Cheibit caán tātchimant bej, Cesarea tātchina aáb jwībínit, Felipe pehbboó jwī jwībínap jĩ. Caán Felipe Jesúh táini doonádh wēp naóhni ā jamup jĩ. Jerusalén tātchiboó Jesús ā naáwát tāttnitdih teo wáacnit pínah siete neonádh ĩ ñío láa, Felipedihbut ĩt ñiwip wāt jĩ.* ⁹ Ā weh yatá chénena míic yaádh, áa wihcannit, Dios naáwátdih naóh yapanit ĩt jamup jĩ. ¹⁰ ĩjeéh daocánni yeó jáap jwī jam jwuhuchah, Agaboboó Judea baácmant jwóhni ā dei juyáp jĩ.* ¹¹ Pánihna, jwī pebhna jainít, Pabloih juyáát tōpdih ubnit, caan tōpjĩh áih téihya áih jítchadhbut ā míic chéwep jĩ.

—Nin pah Túini Espíritu ā niijná caá: ‘Jerusalén tātchidih moón judíowā nin juyáát tōp mínahdih ĩ chéobipna caá. Pánih chéonit, judío nihcannitdih caandih ĩ wúhbipna caá’, ā niijná caá, Agabo ā niijíp jĩ.

¹² Páant ā niijíchah joinít, “Jerusalén tātchina ma bejca bojoó”, jwiít nihat Pablodih jwī wēp niijíp yah jĩ. ¹³ Obohjeéhtih, Pabloboó jwiít dih nin pah ā niijíp jĩ:

—¿Dépanih tigaá ñi jái? Weemdih ñi jígahaca bojoó.

* 21:8 Hch 6.5; 8.5 * 21:10 Hch 11.28

Jesúh táini doonádih wã naáwát jíib nemat muúboó ĩ nemíhna, ĩ neme naáh. Weemdih ĩ mawíh nabut, ĩ mawa naáh. Weéamboó wã úumcan caá, ã niijíp jĩ.

14 Páant jwĩ naáwáchah yuhna, Pablo ã jepahcah ennit, jwĩ cádahap jĩ.

—Dios ã náhatdihjeh ã chãja naáh, jwĩ niijíp jĩ.

15 Táltimah, jwĩih bií déedih jwúub ámoh péanit, Jerusalén tútchina jwĩ aab béjep jĩ.

16 Bitá Cesarea tútchidih moón Jesúhwãbut jwiít dih pej jum bejnit, Mnasón wãt jumni pebhna jwiít dih ĩ namah juibínap jĩ. Mnasón Chipre quewadih bóo jonjeh Jesús dih jepahni át jumap wãt jĩ. Pánihna, ã pebh jwĩ jumap jĩ.

Pablo Santiagodih enedih ã bejat

17 Jerusalén tútchina jwĩ juibínachah, Jesúhwã wēinit, jwiít dih ĩ jwãáh muj tewep jĩ.

18 Biíh yeó jáap Santiago pebhna Pabljih enedih jwĩ bejep jĩ. Nihat Jesúhwãdih waóh nit ã pebh juibínit, ĩt páñap tajĩ.

19 Pánihna, Pablodih ĩ muj teo péanachah, judíowã nihcannitjeéh jum láa, Dios caandih ded pah ã chãjat tútatjidih Pablo queétdih ã naóh beedánap jĩ.

20 Páant ã naáwáchah joinít, nihat biíc dih Dios dih búdí ĩ weñep jĩ. Táltimah, Pablodih nin pah ĩ niij naáwáp jĩ:

—Jwĩ dée Pablo, ma joyoó. Dawá judíowãboó Jesús dih tái jepahnit, Moisés ã wãtatjidih

páantjeh nihat ĩ jepahna caá. 21 Pánihna, bita nih yáanit, nin pah queétdih ĩt niij naáwáp wãt be. ‘Pablo judíowãdih bohéna, Moisés ã wãtatjidih át jepahat tútcap wãt be. Judíowãdih ĩ wehdih quehli nah yapat chóodih át bóodat tútcap wãt be. Jwĩ nuowãji ded pah ĩ chãjatjidih át chãjat tútcap wãt be’, ĩt niijíp wãt be. 22 Queét judíowã Jesús dih jepahnit ninjih ma juyát doonádih ĩ joimí nacaá. ¿Pánihna, queét ĩ iijcat pínah niijná, ded pah tigaá jwĩ chãjbi? 23 Nin pah ma chãjaá: Jwĩjeéh moón chénena míc Jesús hwã ‘Nin pah wã chãjbipna caá’, Dios dih ĩt niijíp wãt jĩ. Obohjeéhtih, páant niijnítji ĩ péa jwahcan caá. 24 Pánihna, queétdih numah bejnit, Moisés ã wãtatji pah ma chãjaá, ‘Queét táinit caá buca’, Dios ã niiját pínah niijná. Moisés ã wãtatji pah, ĩ niiját péaat júutat pínah niijná, ĩ waó bojat pínah jíib meéamboó ma jíib chãjaá. Meém páant ma chãjachah ennit, ‘Jwĩ joiní dooná yoobóp dih át nihcan tagaá’, jwĩ déewã ĩ niij jéihbipna caá. Páant niijnít, Moisés ã wãtatjidih ma tái jepahatdih queétjeh ĩ jéihbipna caá.* 25 Obohjeéhtih, judíowã nihcannit Jesús hwãboodih ĩ jéihyat pínah niijná, jwiítjeh jwĩ jenah joyátdih jáantjeh nin pah queétdih jwĩ niij daác wahap jĩ: ‘Pãpnidih wãhniji jeémátdih ñi jeémca

* 21:24 Nm 6.2-21

bojoó. Meépdihbat ñi babhca bojoó. Nuñápwãdih jõp teonit maonidih ñi jeémpca bojoó. Ñi áa nihcannitjĩh ñi yéej chãjca bojoó', queétdih jwĩ niijíp jĩ, Pablodih Jesúhwã maáta ï niijíp jĩ.*

Dioih muú diitna Pablodih ï tewat

²⁶ Páant ï niijíchah joinít, Pablo cheibit queét chénena míc neonádih ñumah bejnit, "Queét túnit caá", Dios á niiját pínah niijná, Moisés á wutattjidih ï chãjap jĩ. Pánihna, Dioih muúná waadní, ï péaat pínah yeó jáapdih, Diosdih ï wühat pínah yeó jáapdihbat sacerdotewãdih ït naáwáp wut jĩ.

²⁷ Moisés á wutattji pah siete yeó jáap ï chãjat pínahdih ï péa jüúwúchah, biquína judíowã Asia baácmant caandih ñüún jüóhñit, Dioih muú diitna Pablodih ït enep wut jĩ. Pánih ennit, Pablodih ï ïjat pínah niijná, dawá cáacwãdih ït yee naáwáp wut jĩ. Páant ï yee naáwáchah, Pablodih ïjnit, ït tewep wut jĩ. ²⁸ "Yeéb jwĩ déewãá, jwiitdih ñi teo wáac jüúwú. Nin nihat baácboó jib bohéna, jwiit judíowãdih, Moisés á wutattjidih, nin Dioih muúdíhbat nihat cáacwãdih yeejép äpĩ bohéna caá. Judíowã nihcannitdih buu Dioih muúdíh ñumah waadní, nindih á yéejana caá", ï niij ñaacáp jĩ.

²⁹ Jãtih Pablo judío nihcanni Tróximo wüt jumni, Éfeso tátchidih bóodih

Jerusalén tátchidih á ñumah jibichah, ït enep wut jĩ. Páant á ñumah jibichah ennitji "Pablo judío nihcannidih Dioih muú diitna á ñumah waadáp tagaá", ït niij jenah joiijí tagaá. Obohjeéhtih, páant ï niij jenah joyát yoobópdih nihcap jĩ.*

³⁰ Páant ï niij ñaacáchah joinít, nihat caán tátchidih moón ïjnit, ñáo waad béj, Pablodih teonit, Dioih muú diitmant ït wái bac bejep wut jĩ. Páant ï wái bac bejchahjeh, jëcdih ït ñüún nemep wut jĩ. ³¹ Pánih wái bac bejnit, caandih mao yohíhna, tubit ï ñaacát dooná Romano soldadowã ï maáhdih á juibínap wut jĩ.

"¡Nihat Jerusalén tátchidih moón ñaac peét bejna caá ï chãjap!" ït niijíp wut jĩ.

³² Caán doonádih joinítjeh, Pablodih päinit pebhna áih soldadowãdih á ñumah ñáo juyáp jĩ. Pánihna, queét ï juyáchah ennit, Pablodih ï päi cádahap jĩ. ³³ Queét pebhna jwinít, soldadowã ï maáh Pablodih nemat muúboó nemat túut niijná, chéne ïtah tõpnajĩh caandih á chéwat túutwep jĩ. Pánih chéonit, caandih päinitdih nin pah á niij wúbh joyóp jĩ: "¿Déhe tígaa nin? ¿Dedé tibeé á chãj?" á niijíp jĩ. ³⁴ Biquína wáac jwinít mácah jüih ñaac, bita mácah ï jüih ñaacáp jĩ. Páant ï ñaacáchah, soldadowã ï maáh ded pah ï niijátdih á beh joicáp wut jĩ. Pánihna, yoobópdih jéihíhna, Pablodih

ih m^uú diitna soldadowãdih ã ub waad béjat tútup jĩ. ³⁵ Ih m^uunã ã ub p^uuh laab béjehchah ennit, íjna, cãacwã caandih ã teo bid ñ^uún péenap jĩ. Pánihna, cãacwã ã jwúub dúuc wáicat pínah niijná, páantjeh ã beo p^uuh laab béjep jĩ. ³⁶ Páant ã bejehchah, dawá queédih ñ^uún péenit, “¡Caandih ñi mao yohoó! ¡Caandih ñi mao yohoó!” ã niij ñaacáp jĩ.

*“Yeejép wã chãjcap be”,
Pablo ã niiját*

³⁷ Pánihna, Pablodih ih m^uunã ã ub waad béjehchahjeh, Pablo soldadowã ã maáhdih nin pah át niijíp wut jĩ:

—Weém meemdih bainí wã naáwíhna caá, Griego wéheatjĩh át niijíp wut jĩ.

—¿Dépah meém Griego wéheatdih jéihni niit? ³⁸ ¿Meém Egipto baácdih bóo jwĩ maátadih yohíhna, cãacwãdih maonitdih m^uú wihcapboó cuatro milwã dúo wáini nihcan niit? soldadowã ã maáh Pablodih át niij úbh joyóp wut jĩ.

³⁹ —Caán nihcan caá. Weembát judío m^un tigaá. Cilicia baácdih Tarso tútchidih bóo caá. Caán tútchi oboh jumni tútchi nihcan caá. Pánihna, queét cãacwãdih weemdih ma naáwát tútú, Pablo át niijíp wut jĩ.

⁴⁰ Páant ã niijíchah joinít, Pablodih át naáwáp tútup wut jĩ. Pánihna, Pablo p^uuh laab béjat cáyahdih ñ^uhñit, ã yayát pínah niijná, ãih téihyajĩh ã júutap jĩ. Páant ã júutuchah, ã ñaac yayáchah

ennit, Pablo queédih ih wéheatjĩh ã naáwáp jĩ.

22

¹ “Yeéb wã déewãá, yeéb behnitbut ñi joyoó. Ded pah wã chãjatji yeebdih wã naáwát tút caá”, Pablo ã niijíp jĩ.

² Pablo ih wéheatjĩh ã naáwáchah joinít, laiñcanjeh ã joi ñúh^up jĩ. Pánihna, Pablo nin pah queédih ã niij naóh yoobánap jĩ:

³ “Weembát judío m^un tigaá. Tarso tútchidih wãt cãac jumap jĩ. Obohjeéhtih, Cilicia baácdih bóo yahna, nin Jerusalén tútchidih wã behép jĩ. Nihat Dios naáwátidih, Moisés ã watatjidih, jwĩ ñ^uowã ã naáwátjidihbut Gamaliel weemdih ã bohénap jĩ. Nihat Dios ã wutat pah, yeéb ñi chãjat pahjeh m^untih, weembát wãpĩ chãjap jĩ.*

⁴ Pánihna, Jesúsdiñ jepahnitdih eníhcan, queédih mao ñ^uún péena, queédih búdí pohba wã moh yéejanap jĩ. Queédih ñ^uún teo chéonit, neoná, yaáhdihbut nemat m^uúboó wãpĩ nemat tútup jĩ. Bitadihbut wãpĩ mao yohat tútup jĩ. ⁵ Pánihna, jwíh sacerdotewã ã maáh, nihat bita jwĩ maátabut páant wã naáwát pah m^untih queébut biíc yoobó ã naóhbiñna caá. Queét jí Damasco tútchidih jumnit judíowã ã maátadih wã júutat pínah papélah núodih weemdih ã daác wúh^up jĩ. Pánihna, caán núodih ubnit, caánboó jumnit

* 22:3 Hch 5.34-39

Jesúhwãdih chéonit, wã ub jwúub júúwáchah, queétdih ì peéh chãjat pínah niijná, Damasco tãtchina jwĩ bejep jĩ.*

Pablo ded pah ã túut nuumátjidih ã naáwát
(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Damasco tãtchina toáh juibínachah, yeó jáap tac yoób, báadhajeh wépép yeh iigát weemdíh ã yeh iig jáhanap jĩ. ⁷ Caandíh en wúhi bejnit, baáboó wã buugúp jĩ. Pánih buugnít, wéheatdih wã joyóchah, weemdíh nin pah ãi niijíp jĩ: ‘¿Saulo, **Saulo! ¿Dépanih tigaá weemdíh ma mawíh ñuún péé?**’ ã niijíp jĩ. ⁸ Páant ã niijíchah joinít, nin pah wã niij jepahap jĩ: ‘¿Maá, meém déhe tigaá?’ wã niijíp jĩ. **‘Weém Jesús Nazaret tãtchidih bóo ma mawíh ñuún péeni caá’,** weemdíh ã niij jepahap jĩ. ⁹ Wã pej jumnit caán yeh iigátidihjeh ìt enep wat jĩ. Obohjeéhtih, weemdíh ã wéheatboodíh ìt joicáp wat jĩ. ¹⁰ Pánihna, nin pah wã jwúub niij úubh joyóp jĩ: ‘¿Maá, ded pah wã chãjatdih tigaá ma náah?’ Jesúsdiwã wã niijíp jĩ. **‘Ma ñah ñuhuú. Damasco tãtchiboó ma waad béjeé. Caanjíh ma jumuchah, ded pah ma chãjat pínahdih meemdíh naóhni ma pebhna ã juibí bipna caá’,** Jesús weemdíh ã niijíp jĩ. ¹¹ Pánihna, caán wépép yeh iigátidih enniji wã jéih encah, wã pej jumnit weemdíh téihyamant

wáinit, Damasco tãtchina ì ub bejep jĩ.

¹² “Caanjíh biíc newé Ananías wãt jumni ãt jumap tajĩ. Caán Diosdih túi wéi úubhni, nihat Moisés ã watatjidih túi chãjni, caanjíh moón judíowã caandíh ì túi wéi enni tajĩ. ¹³ Pánihna, wã pebhna jui ñuhnit, caán Ananías nin pah weemdíh ãi niijíp jĩ. ‘Wã dée Saulo, buu ma jwúub enbipna caá, páant muntih’, ã niijíp jĩ. Páant ã niijíchahjeh, jwúub ennit, caandíh wã enep jĩ. ¹⁴ Nin pah Ananías weemdíh ã jwúub niijíp jĩ: ‘Jwĩ nuowã ì wéini Dios ded pah meemdíh ã náah yacat pínahdih ma jéihyat pínah, Jesús táini yoobãtdih ma enat pínah, caandíh ma joyát pínahdihbut, meemdíh ãt ñíwip taga. ¹⁵ Meémboó ãih doonãdih nihat cáacwãdih bohéna, ma enatjidih ma joyátjidihbut ma naóhbipna caá. ¹⁶ Pánihna, ¿dedédih pái jwuh tigaá ma chãj? ¿Ma ñah ñuhuú! Ma yéejatdih cádahnit, Jesúsdiwã jepahni jumna, ma daabáat túutú’, Ananías weemdíh ã niijíp jĩ.

Pablo judíowã nihcannitdih ã bohéatjidih ã naáwát

¹⁷ “Túttimah, nin Jerusalén tãtchina jwúub joinít, Dioíh muuná úubúdidih wã bejep jĩ. Páant wã úubát pónih, jáana yuhna, oo júmat pah Jesúsdiwã wã enep jĩ. ¹⁸ Páant wã enechah, nin pah weemdíh ã niijíp jĩ: **‘Nin Jerusalén**

* 22:5 Hch 8.3; 26.9-11

tátchidih moón wñih doonádih ma naáwáchah, ï joíhcan niít. Páant ï joíhcah, nin tátchimant waícanjeh ma bac bejeé', Jesús ã niijíp jĩ. ¹⁹ Páant ã niijíchah joiná yuhna, nin pah wã jwáub niij jepahap jĩ: 'Maá, jãtíh weém wã déewã ï míic wáacat munnádih waadní, míihwãdih nemat muúboó nemíhna, wã mawíh ñuén péeatdih nihát queétjeh ï jéihna caá. ²⁰ Bitá Estebandih ï mawachah, wëi ennit, maonitíh jih ï dúwát chóonadih wã páñap jĩ. Páant wã chãjatjidih jéihnit, weemdíh yeejép ï chãjcan niít', Jesús dih wã niijíp jĩ.* ²¹ **'Weemjéh tígá meemdíh wã wahap, yuúp bóo baácnadih moón judíowã nihcannitdih wñih túini doonádih ma naáwát pínah niijná. Pánihna, buu weemdíh jepahnit, ma bejeé',** Jesús weemdíh ã niijíp jĩ", Pablo queét íjnitdih ã niijíp jĩ.

Pablo soldadowã ï maáhjñh ã míic wéheat

²² Páant ã niijíchah joinít, judíowã nihcannitdih ã naáwátji peéh joíhcan, nin pah ï niij ñaacáp jĩ: "¡Caandíh ñi mao yohoó! ¡Caandíh ñi mao yohoó! ¡Nin baácboó ã jamuchah, ã túican caá! ¡Caandíh mao yohatjeh caá náahap!" ï niij ñaacáp jĩ. ²³ Nihat cãacwã búdí ï ñaacáp jĩ. Pánih ñaacnit, tubit ï íjatdih júatna, biquína jih ï dúwát chóodih ï tóo dug

yohochah, bitaboó baácdih júinit, ï waáh yoh ñahanap jĩ. ²⁴ Páant ï chãjachah ennit, soldadowã ï maáh íih muú díitboó Pablodih ã ub waad béjat túutup jĩ. Caanná waad juibínit, Pablo yoobópdih ã naáwát pínah niijná, nuñúp chóo tópnajñh caandíh át puñat túutup wat jĩ. Judío wéheatdih beh joicán, "¿Dedé peéh tígá cãacwã caandíh ï jñih?" át niij jéihíhip wat jĩ. ²⁵ ï maáh páant ã niijíchah joinít, ï puñat pínah jãtíh soldadowã Pablodih ít chéó dodhdop wat jĩ. Obohjeéhtih, Pablo ã pebh ñuhni namp jamni soldado maáhdih nin pah át niijíp wat jĩ:

—Weém Roma baácdih bóo wã jamuchah, ded pah wã yéej chãjatdih jéihcan yuhna, ¿weemdíh ma puñat túutmi niít? át niijíp wat jĩ.

²⁶ Páant ã niijíchah joinít, caán namp jamni maáh ã maáh pebhna juibínit, nin pah caandíh át niij naáwáp wat jĩ:

—¡Maá, ma túi chãjá! Nin newé 'Weém Roma baácdih bóo caá', weemdíh ã niijíp be, át niijíp wat jĩ.

²⁷ Páant ã niijíchah joinít, ã maáhboó Pablo pebhna juibínit,

—Weemdíh ma naáwá. ¿Meém yoobópdih Roma baácdih bóo niít? át niijíp wat jĩ.

—Jújuh, caanjñh bóo tígá weém, Pablo át niij jepahap wat jĩ.

* 22:20 Hch 7.58

28 —Weémbóó Roma baácdih bóo jamíhna, queét maátadih bádí dinero wā wāhup jī, soldado maáh Pablodih át niijíp wut jī.

—Obohjeéhtih, weémbóó jwíih cáac jamna, páant wáat jamup jī, Pablo át niijíp wut jī.

29 Páant ā niijíchah joinítjeh, ī maáh, caandíh pēihnit soldadowābut īt doo jwáub űuhup wut jī. Pablo Roma baácdih bóo ā jamachah yuhna, ā chéwat tútatji peéh bádí át úmup wut jī.

Pablo judíowā ī maátadih ā wéheat

30 Ded pah Pablodih judíowā tubit ī jūihñatdih soldadowā ī maáh yoobát páantjeh át jéihíhip wut jī. Pánihna, cheibit nihat sacerdotewā ī maátadih, judíowā ī maátadih yuh bēca át míc wáacat tútup wut jī. Pablodih ub jūúwát tútunit, nihat wáac jūinít pebhna át ub waad béjat tútup wut jī.

23

1 Pablo queét dih jwāáh en űuhnit, míc wáac jūinít dih nin pah át niijíp wut jī:

—Wā déewāá, Dios ā enechah, weém wāpī túi chājap be, át niijíp wut jī.

2 Páant ā niijíchah joinít, sacerdotewā ī maáh, Ananías wūt jamni, páant ā niiját peéh, Pablo pebh űuhnitdih āih jacdih át nem mawat tútup wut jī. 3 Páant ā chājachah, Pablo caandíh nin pah át niij jūihñup wut jī:

—Meém ma laiha bojoó. Dios meemdíh ā peéh chājbipna caá. Ninjīh chúudnit, ‘Meém Dios ā wutatdih yap yohni caá’, weemdíh niijná yuhna, weemdíh páant mawat túttna, meémbóó bácah ā wutatdih chah yap yohni caá, át niijíp wut jī.*

4 Páant ā niijíchah, bita ā pebh űuhnit Pablodih nin pah īt niijíp wut jī:

—¿Sacerdotewā ī maáh Dios ā űionidih meém yeejép niij jāih niit ma chājap? īt niijíp wut jī.

5 —Wā déewāá, caán sacerdotewā ī maáh Dios ā űioni ā jamatdih wā jéihcan beé. Jéihna, páant wāta niijcán tagaá. Dios naáwát dih naóh yapanit nin pah īt niij daacáp tajī: ‘űi maáhdih yeejép niij wéheca bojoó’, ī niij daacátjidih weembát jepahni caá, Pablo át niijíp wut jī.*

6 Queét míc wáac chúudnit biquína saduceowā, bita fariseowā ī jamatdih jéihnit, Pablo nin pah át niij űaacáp wut jī:

—Wā déewāá, weém fariseo wūuh jamna, weembát fariseojeh man tigaá. Nihat wunnitji ī jwáub boo pud jūúwát pínahdih wāpī páina caá. Caandíh wā bohéat jíib weemdíh nemat maáboó nemíhna, ī tewep be, át niijíp wut jī.*

7 Páant ā niijíchah joinít, queétjeh īt míc jāih jwíhip

* 23:3 Mt 23.27   * 23:5 Ex 22.28   * 23:6 Hch 26.5; Fil 3.5

wut jĩ. Saduceowã fariseowãjĩh biíc yoobó ït jenah joicáp wut jĩ. ⁸Saduceowã nin pah ïpĩ niijná caá: “Wannitji ï jwúb boo pud jüóhcan niít. Ángelwã, wannitüh caolihnabut ï wihcan caá”, ïpĩ niijná caá. Obohjeéhtih, fariseowãboó mácah jenah joinít, “Wannit ï jwúb boo pud jüóhbpna caá. Ángelwã, wannitüh caolihnabut ï jamna caá”, ïpĩ niijná caá.* ⁹Pánihna, queét míc wáacnit túbít jühna, chah pohba ït míc jüh ñaacáp wut jĩ. Biquína Moisés ã wutatjidih bohénit fariseowã ñah ñahnit, nin pah wépép ït niij ñaacáp wut jĩ:

—‘Nin newé yeejép chäjni nihcan caá’, jwiít jwĩ niij jenah joiná caá. Biíc wanníüh caolih, biíc ángel caandíh ã naóh dée caá. Páant ã naáwáchah, jwiít nindih peéh chäjnit, Diosdih jwíta yap yoh tagaá. Pánihna, jwĩ peéh chäjca boj jüh bca, ït niijíp wut jĩ.

¹⁰Chah yeejép pohba ït míc jühñup wut jĩ. Páant ï míc jühñuchah ennit, soldadowã ï maáh úmna, nin pah ãt niij jenah joyóp wut jĩ: “Pablodih yeejép ï chäjmi dée caá”, niij jenah joinít, ï míc wáac juyápmant Pablodih ïh munná soldadowãdih ãt ub waadaát tütup wut jĩ.

¹¹Caan chéjeh Jesús Pablo pebh jígohnit, caandíh nin pah ãt niijíp wut jĩ: **“Ma úmca bojó. Wíh táini**

dooná Jerusalén tütchidih moondíh ma naáwát pah-jeh mantih Roma tütchidih moondíhbut ma naáwáp”, ãt niijíp wut jĩ.

Pablodih judíowã ï mao yohíhat

¹²Cheibitjeh, biquína judíowã míc bih wáac joinít, nin pah ït niij míc wéhenap wut jĩ: “Jwiít Pablodih jwĩ maocah, jwiít dih Dios ã mawa naáh. Pablodih jwĩ mawat pínah jätih, jeémpan, jwĩ babhca boj jüh”, ït míc niijíp wut jĩ. ¹³Cuarenta judíowã chah pohba Pablodih mawíh nit páant niijnít wut jĩ. ¹⁴Páant niijnít, sacerdotewã ï maáta, bita ï maáta pebhna jubínit, queétdih nin pah ït niij naáwáp wut jĩ:

—Nin pah jwĩ niij míc wéhenap be: ‘Jwiít Pablodih jwĩ maocah, Dios jwiít dih ã mawa naáh. Pablodih jwĩ mawat pínah jätih, jeémpan, jwĩ babhca boj jüh’, jwĩ míc niijíp be. ¹⁵Pánihna, jwiít judíowã nihát jwĩ maáta ñi míc wáacapoó Pablo ã jwúb jüwát pínah niijná, yeebjéh soldadowã ï maáhdih dooná ñi wahaá. Nin pah caandíh ñi niijí. ‘Pablodih jwĩ jwúb úbh joíhna caá, páant mantih’, ñi niijí. Pánihna, jwiítboó míc bih páinit, ñi pebhna ã juyát pínah jätih, caandíh jwĩ maobipna caá, ï maátadih ït niijíp wut jĩ.

¹⁶Obohjeéhtih, Pablo jwan wáuh ded pah ï chäjat pínah doonádih ãt joyóp wut jĩ.

* 23:8 Mt 22.23; Mr 12.18; Lc 20.27

Pánih joinít, soldadowáih mæná waád juibínit, ã joyátjidih Pablodih át naáwáp wut jī. ¹⁷ Pánihna, Pablo biíc nump jumni maáhdih bid bojnit, nin pah caandih át niijíp wut jī:

—Nin jáap behnidih ma maáh pebhna ma ub bejeé, ded pah ã joyátjidih caandih ã naáwát pínah niijná, át niijíp wut jī.

¹⁸ Pánihna, caán soldado ã maáh pebhna caandih át numah bejep wut jī. Numah juibínit, nin pah ã maáhdih át niijíp wut jī:

—Pablo nemat mæúboó jumni nin jáap behnidih ma pebhna weemdih ã numah jéúwát tútup be, ded pah ã joyátjidih meemdih ã naáwát pínah niijná, át niijíp wut jī.

¹⁹ Pánihna, ã maáh bita wihcapboó caán joiníjidih téihyamant teo wái bejnit, nin pah át niij úbh joyóp wut jī:

—¿Dedédih tigaá weemdih ma naáwih? át niijíp wut jī.

²⁰—Judíowã ã maáta cheibit meemdih Pablodih ã pebhna ã wah bojat tútbipna caá, caandih jwúub úbh joí enat tút niijná. ²¹ Obohjeéhtih, bita caandih mawíhna, ã míc bih páibipna caá. ‘Pablodih jwí mawat pínah játih, jeémpan, jwí babhca boj jīh’, ã míc niijíp wut be. Páant niijnítji ma jepahat pínahdih bæ páina caá ã chãjap. Pánihna, ã úbátidih ma jepahca bojoó, Pablo jwan wúh soldadowã ã maáhdih át niijíp wut jī.

²²—Weemdih ma naáwátjidih bitadih ma naóhca bojoó, soldadowã ã maáh át niijíp wut jī. Páant niij péanit, caán jáap behnidih át jwúub bejat tútup wut jī.

Maáh Félix pebhna Pablodih ã wahat

²³⁻²⁴ Pablo jwan wúh ã jwúub bejat túttimah, soldadowã ã maáh chénewã ã nump jumnit maátadih ã pebhna át bid bojop wut jī. Páant ã bid bojnit ã juibínachah, nin pah queédih át niij naáwáp wut jī: “Doscientos soldadowã yáac chái bejnit pínahdih míc wáacnit, ñi ámohat tútú. Bitá setenta soldadowã caballowájih bejnit pínah, bitá docientos soldadowã ã itah tóopdih ubnit pínahdihbut míc wáacnit, ñi ámohat tútú. Pabloíh caballowã pínahdihbut ñi ámoh wúh. Míic ámoh péanit, bæ chei las nueve, púú Cesarea tútchi, Maáh Félix pebhna Pablodih ñi túi ub bejeé”, át niijíp wut jī.

²⁵ Pánihna, caán maáh nin pah Maáh Félixidih át niij daacáp wut jī:

²⁶—“Weém, Claudio Lisias meém wã maáh Félixidih wã daác wahna caá. ¿Ma túi jum níit? ²⁷ Nin tútchidih moón judíowã nin newé Pablo wut jumnidih íjnit, caandih maona ã chãjap be. Páant caandih ã mao yohat déedih, ã pebhna wíh soldadowájih enedih wã bejep be. Caánboó Roma baácdih bóo ã jumachah jéhnit, caandih ã maocat

pínah niijná, jwĩ dúuc wáyap be. ²⁸ Páant ĩ mawíhichah ennit, ded pah ĩ jũih ñaacát dih jéihíhna, ĩ maáta ĩ míic wáacapoó caandíh wã ñumah bejep be. ²⁹ Caánboó jwĩ jumuchah, queét judíowã ĩ wutatdihjeh ĩ jũihñap be. Obohjeéhtih, dedé ã yéej chãjatji jíib wunat pínah, nemat muúboó nemat pínahbut caandíh ã wihcan beé. ³⁰ Bitá míic bih päinit mawíhat doonádih joinít, waícanjeh ma pebhna caandíh wã wahap be. Pánihna, caandíh naóh yacnitdih ma pebhna wã bejat túutbipna caá, meémboodíh ĩ naóh yacat pínah niijná”, soldadowã ĩ maáh Maáh Félix dih át niij daacáp wut jĩ.

³¹ Queét soldadowã ĩ maáh ã wutatdih joinít, chei Pablodih ñumah bejna, páú Antípatris tútchina ĩt juibínap wut jĩ. ³² Cheibit queét jítchajĩh bejnit soldadowã Jerusalén tútchina ĩt jwáub bejep wut jĩ. Obohjeéhtih, bita caballowãjĩh bejnitboó Pablodih ĩt ñumah bejep wut jĩ. ³³ Pánih bejna, Cesarea tútchina juibí, Maáh Félix pebhna waád juibínit, ĩ maáh ã daácniji papélah núodih wãhñit, Pablodihbut caandíh ĩt wãhap wut jĩ. ³⁴ Pánihna, caán núodih en péanit, Félix Pablo ded baácdih bóo ã jumatdih át wãbh joyóp wut jĩ. Cilicia baácdih bóo ã jumatdih jéihna, nin pah Pablodih át niijáp wut jĩ:

³⁵ —Meemdíh naóh yacnit ĩ juyáchah, queédih wã joibípna caá, át niijáp wut jĩ. Páant niijnít, caandíh ĩ wapat pínah niijná, Maáh Herodesjĩh muúná Félix soldadowãdih át ub bejat túutap wut jĩ.

24

Pablo Maáh Félix dih “Wã yéej chãjcan beé”, ã niiját

¹ Biícjĩh bóo téihya yeó jáap túttimah, sacerdotewã ĩ maáh Ananías, bita judíowã maáta biíc dih Cesarea tútchina ĩt ñum déi juibínap wut jĩ. Roma baácdih moón ĩ maáta ĩ wutatdih jéihni Tértulo wut jum nibut ĩjeéh át juibínap wut jĩ. Tértulo judíowã ĩ naóh yacatdih naóh yapani pínah wut jĩ. Pánihna, Pablodih ĩ peéh chãjat pínah niijná, Maáh Félix pebhna ĩt waad juibínap wut jĩ. ² Páant ĩ waád juibíat túttimah, soldadowã Pablodih caanná ĩ ub waád juibínachah, Tértuloboó judíowã ĩ naóh yacatdih nin pah át niij naóh yapanap wut jĩ:

—Meém túini maáh caá. Jwĩ maáh ma jumuchah, dedé tac buugát wihcan, jwĩ tái jumna caá. Táí jéihni jumna, nihat jwĩh baácdih moondíh ma táí teo wáacna caá. ³ Pánihna, nihat jwĩh tútchidih moón meemdíh búdí jwĩ wéina caá. ⁴ Meém jĩgah enni ma jumatdih jéihna, meemdíh maatápdih tac buugáát túut páant jwĩ niijcán caá. Ma jéihyat pínah niijná, bainíjeh meemdíh

jwī wéheihna caá. ⁵ Nin cāacwādh tūbit ā tac buugána caá. Nihat baácboó ded pah bohénit, judíowādh ī míic eníhcat chājna caá ā chājap. Jesús Nazaret tātchidih bóodih péenitdh waóhni caá. ⁶ Dioíh munná judíowā nihcannitdh numah waadnít, caán muudíh ā yéjanap be. Páant ā chājachah ennit, caandíh teona, jwī nuowā ī wutathdh ā yap yohatji jīb jwī peéh chājhip yuh be. ⁷ Obohjeéhtih, maáh Lisias āih soldadowādh numah jéohnit, caandíh jwiútdih ī dúuc wáyap be. ⁸ Pánih dúuc wáiniji ma pebhna jwiútdih ā naóh yacat tūtup be. Pablodih uúbh joí enna, nihat jwī naóh yacat yoobópdih ā jumatdh meém ma jéihbipna caá, Tértulo Félixdh át niijíp wut yuh jī.

⁹ Ājeéh juibínit judíowābut Pablodih biíc yoobó Félixdh ít yee naóh yacap wut jī. ¹⁰ Páant ī naóh yacat tūttimah, Félixboó Pablo ā naáwát pínah niijná, caandíh át júut jāhanap wut jī. Páant ā júut jāhanachah ennit, Pablo nin pah át niij naáwáp wut jī:

—Dawá jópchina jwíh baácdh moón jwī naóh yacatdh mapí táí joiná caá. Páant ma jumatdh jéihna, ma táí jéihyat pínah niijná, wēinit, meemdíh yoobópdih wā naóhbipna caá. ¹¹ Doce yeó jáap jātihjeh Jerusalén tātchina Diosdh weñedih wā juibínap be. Bitadh uúbh joiná, ma jéihbipna caá. ¹² Bíhdih wāpí jūhcap be.

Dioíh muudíh míic wáacnitdh wā míic jūihñat tūtup be. Judíowā ī míic wáacat muú diítna, tūtchiboobút wā míic jūihñat tūtup be. ¹³ Páant ī naóh yacachah yuhna, bitadh uúbh joí enna, ī yee naóh yacatdh meém ma jéihbipna caá. ¹⁴ Obohjeéhtih, buu meemdíh yoobópdih wā naóhna caá. Dios jwī nuowāji ī wēinidih weembút wāpí wēina caá. Pánihna, Jesúsdh jepahna, weém Diosdh wā weñechah, ‘Mácah ā bohéna caá’, queét ípí niijná caá. Obohjeéhtih, wā bohéat mácah nihcan caá. Nihat Moisés ā wutathdh jepahnit, nihat Dios naáwát dh naóh yapanit ī daacátjidiht wāpí jepahna caá. ¹⁵ Dios nihat wannitdh ā jwúub booaat pínah yeó jáapdh wāpí páina caá. Túinitdh, yeejépwādhbut biíc yoobó ā jwúub boobipna caá. Páant ā booaat pínadh nihat judíowābut biíc yoobó ípí páina caá. ¹⁶ Pánih páina, túinijeh wāpí chājna caá, ‘Caán túini caá’, Dios weemdíh ā niiját pínah, cāacwābut biíc yoobó ī niiját pínah niijná.

¹⁷ “Dawá jópchina biíh baácna jibniji wā déewā jǵah náah jamnitdh dinerodih wūhat tūt niijná, Diosdhbut wēi wūhat tūt niijná, Jerusalén tātchina wā jwúub juibínap be, páant mantih. ¹⁸ Pánihna, Diosdh wā wūhat pínah jātih, ‘Caán túini caá’, Dios ā niij enat pínah niijná, ded pah Moisés ā wutathdh

wā chājap be. Páant wā chājat túttimah, Dioih mūú díitna jumna, caandih wā wūhuchah, bita judiowā Asia baácdih moón weemdih it enep tabe. Páant i enechah, wājeéh míc wáacnit wihcan, míc jūihñatbut ā wihcap be. ¹⁹ Pánihna, weém yeejép wā chājatdih enna nihna, queét Asia baácdih moónboó ma pebhna naóh yacadih i jūúwú naáh.* ²⁰ Jwī maáta wáac junít, weemdih i wūbh joí enechah, ded pah wā yéj chājatjidih enna nihna, queétjeh naáwádih i jūúwú naáh. ²¹ Nin pahjeh i ni-ijmí nacaá: ‘Pablo jwī míc wáacapoó jumnit, nin pah ā niij ñaacáp jī: “Wunnitjidih Diosboó ā jwúub booaatdih jwīpī páñatdih wā bohéatji jīb nemat mūúboó weemdih i nemat túutap jī”, ā niij ñaacáp jī, queét i niijmí nacaá”, Pablo Félix dih āt niijíp wut jī.*

²² Páant ā niijíchah joinít, Félix, Jesúih doonádih jéihnit, i naáwát dih āt cádahat túutap wut jī. Pánih cádahat túutnit, Pabloodih nin pah āt niijíp wut jī:

—Maáh Lisias ā juyúchah, dedé peéh chājat pínah ā jumuchah, meemdih wā naóhbipna caá, āt niijíp wut jī.

²³ Páant niij péanit, Pablodih ub jūóhni soldad-owā i maáhdih nin pah āt niijíp wut jī: “Maátaih mūuná jwúub ub bejna, miih soldad-owā caandih i túi wapa naáh.

Obohjeéhtih, ā náahat pah ā chāja naáh. Det ā chéenwābut caandih teo wáacadih i juyú naáh”, āt niijíp wut jī.

²⁴ Daocánni yeó jáap túttimah, Félix ājeéh bóli Drusilajih i míc wáacat tólihna āt juibínap wut jī. Drusila judío wili wut jī. Pánih juibínit, Jesúih doonádih joíhna, Pablodih āt bid bojop wut jī. ²⁵ Páant ā bid bojochah, Pablo queédih nin pah āt niij naóh bohénap wut jī: “Bitadih túi chājat caá náahap. Yéj chājat jenah joyátdih yap yohat caá náahap. Cáacwā yeejép i chājatjidih Dios bádí ā peéh chāj bipna caá”, queédih āt niijíp wut jī.

Páant ā niij naáwáchah, joí wáhi bejnit,

—Páant bóojeh tigaá. Ma bejeé. Bíih yeó jáap meemdih wā jwúub bidbipna caá, páant muntih, Félix caandih āt niijíp wut jī.

²⁶ Pablo ā míc jīb chāj bacat pínah dinerodihbut Félix āt bidip wut jī. Pánih bidnit, dawá láa Pablodih míc wéheat túut niijná, Félix ā pebhna āt jūúwát túutap wut jī. ²⁷ Obohjeéhtih, chéne jópchi túttimah, Félix maáh jumni āt bacap wut jī. Pánihna, judiowádih weñáihna, Félix Pablodih nemat mūúboojéh āt cádahap wut jī. Porcio Festo wūt jumni āt jwúub túut nuúm maáh waadáp wut jī.

25

Pablo Maáh Festodih ā

* 24:19 Hch 21.17-28 * 24:21 Hch 23.6

naáwát

¹ Caán baácna Maáh Festo juibíniji biíc peihcanni yeó jáap túttimah, Cesarea tútchimant Jerusalén tútchina át aab béjep wut jĩ.

² Caanná ã aab juibínachah, queét sacerdotewã ĩ maáta, bita judíowã ĩ maáta biíc dih ã pebhna bejnit, Pablodih yeejép ĩt jwúub naóh yacap wut jĩ.

³ Caan pébhna ĩ bejat pínah játih queétjeh nin pah ĩt míc niijíp wut jĩ: “¿Pablodih mawat pínah niijná, cáacwádih míc bih páinit, mawat túut jíih?” ĩt míc niijíp wut jĩ. Páant niij jenah joinít, nin pah Maáh Festodih ĩt niijíp wut yah jĩ:

—Nin Jerusalén tútchiboó Pablodih ma wah aabá bojoó, ĩt niijíp wut jĩ.

⁴ Obohjeéhtih, Festo nin pah queétdih át niij jepahap wut jĩ:

—Pablo páantjeh Cesarea tútchidih nemat muúboó ã jumna caá. Buutéh caánboó wã jwúub dei bejbipna caá, páant muntih.

⁵ Pánihna, Cesarea tútchina ñi maáta weemdih ĩ pej jum dei bej jwuhu naáh, Pablo ã yéej chājachah nihna, caandih ĩ naóh yacat túut niijná, át niijíp wut jĩ.

⁶ Ocho yeó jáap túttimah, Maáh Festo Cesarea tútchina át jwúub dei bejep wut jĩ. Á jwúub dei juibíni daanimant, ĩ naóh yacachah joyát túut niijná, peéh chājnit ĩ naáwapboó át waád juibí chádup wut jĩ. Caánboó chádunit, Pablodih át bid bojop wut jĩ. ⁷ Pablo

ã pebhna ã juibínachah, Festojeéh Jerusalén tútchimant dei juibínit judíowã caán táahmant ĩt ñuh púuda bojop wut jĩ. Pánih ñuhnit, dawá yeejép dooná ĩt naáwáp wut jĩ. Obohjeéhtih, páant ĩ naáwáchah yuhna, ĩ yee naáwátdih Festo át jéihcap wut jĩ. ⁸ Páant ĩ naáwáchah joinít, Pablo nin pah át niij naóh yoobánap wut jĩ:

—Jwiít judíowã jwí wutatdih, Dioih mædíh, Roma tútchidih moón ĩ maáhdihbut yeejép wã chājcap be, át niijíp wut jĩ.

⁹ Obohjeéhtih, Festo judíowádih weñahna, nin pah Pablodih átih niijíp wut yah jĩ:

—¿Jerusalén tútchina ma jwúub aab béjhcan niít? Caanná juibínit, míh doonádih jéihíhna, weemjéh tigaá wã jwúub joibíp. Yeejép ma chājachah nihna, ma yéejat peéh wã naóhbipna caá, át niijíp wut jĩ.

¹⁰ Obohjeéhtih, páant ã niijíchah joinít, Pablo nin pah át niij jepahap wut jĩ:

—Maáh César ã wēpat ninjĩh meém ma bíbohna caá. Pánih bíbohna, ninboó wã jumachah, dedé wã chājatji peéh, ma jéih naóhna caá. Judíowádih dedé wã yéej chājcatdih ma túi jéihna caá.

¹¹ Pánihna, yéej chājna nihna, wã yéej chājat jíib weemdih ĩ mao yohatdih wã úmcan caá. Obohjeéhtih, ĩ naóh yacat yoobópdih nihcah, weemdih queétdih páantjeh ma wáhachah, ã túican niít. Pánihna, Roma tútchi jwí chah

maáh César pebhna weemdih ma wahaá, Pablo Festodih át niijíp wut jĩ.

¹² Páant ã niijíchah joinít, Festo caandih teo wáacnitdih míic wéhe péanit,

—Caán láa bácah, César pebhna meemdih wã wahbipna caá, át niijíp wut jĩ.

Pablo ã chãjatjidih Festoboó Maáh Agripadih ã naáwát

¹³ Daocánni yeó jáap túttimah, maáh Agripa ã jwan Berenicejĩh Festo jáap maáh ã waadáchah, Cesarea tútchina caandih muj tewedih ít dei juibínap wut jĩ. ¹⁴ Pánih dei juibínitji maatápdih ít jum jwuhup wut jĩ. Biíc yeó jáap Pabloih doonádih Agripadih Festo nin pah át niij naáwáp wut jĩ:

—Félix nemat muúboó ã cádahni, Pablo wát jumni, ã jumna caá. ¹⁵ Jerusalén tútchiboó wã juibínachah, sacerdotewã ã maáta, bita judíowã ã maátabut caandih wã peéh chãjatdih náahna, wã pebhna yeejép dooná naáwádih ã juyúp jĩ.

¹⁶ Obohjeéhtih weém nin pah queédih wã niijíp jĩ: ‘Jwiít Roma baácdih moón ã maáta nin pah jwĩpĩ chãjna caá: Det naóh yacnitdih jwĩpĩ jwíh naáwát túutna caá. Páant ã naóh yacatdih joinít, ã naóh yacniboodih jwuh jwĩ jwáub naáwát túutna caá. Jwiít Romanowã páant jwĩ chãjcah, caandih naóh yacnitdih jwĩpĩ wãhcan caá’, queédih wã niijíp jĩ.

¹⁷ Pánihna, nin Cesarea tútchina wãjeéh ã juyát túttimah daanimant

bóo yeó jáapjeh peéh chãjat naáwát muúboó chúudnit, ã naóh yacnidih wã bid bojop jĩ.

¹⁸ ‘Queét judíowã búdí ã yéj chãjatjidih ã naóh yacmi dée caá’, wã niij jenah joyóp yuh jĩ. Obohjeéhtih queét naóh yaquínitji buca dedé ã yéj chãjatjidih ã jéih naóhcap jĩ. ¹⁹ ‘Jwíh Dios ã wutatjidih biáboó caá ã bohénap’, niijnít, ã íjip jĩ. Biíc newé, Jesús wát jumni, wánniji yuhna, ã jwáub boo pud júúwátjidih Pablo ã bohéátjidihbut ã íjip jĩ.

²⁰ Weémboó ni-hat ã naáwátjidih wã beh joicáp jĩ. Pánih beh joicán, ‘¿Jerusalén tútchiboó ma aab béjhcán niit? Míih doonádih caanná wã joíhna caá, páant mántih’, Pablodih wã niijíp jĩ. ²¹ Obohjeéhtih, ‘Maáh César pebhna weemdih ma wahaá, wíh doonádih caánboó ã joyát pínah niijná’, weemdih ã niijíp jĩ. Páant ã niijíchah joinít, jwĩ maáh pebhna wahat túut niijná, caandih nemat muúboó soldadowãdih wã páñat túutup jĩ, Festo Agripadih át niijíp wut jĩ.

²² Páant ã niijíchah joinít, Agripa Festodih nin pah át niijíp wut jĩ:

—Á naáwátjih weembút wã joíhna caá, át niijíp wut jĩ.

—Cheibit caandih ma joibipna caá, Festo Agripadih át niijíp wut jĩ.

²³ Pánihna, cheibit Agripa Berenicejĩh búdí míic wáacat tólihna juibínit, ít waad béjep wut jĩ. Páant ã waad béjchah, ni-hat cáacwã queédih en-nit, búdí ít weñep wut jĩ.

Nihat soldadowā ī maáta, nihat caán tútchidih moón maátabut caán munná ĩjeéh ĩt waad béjep wut ĩ. Túttimah, Festo Pablodih át ub jūúwát túutap wut ĩ. ²⁴ Pánihna, Pablo ā waád juibíát túttimah, Festo queét míc wáacnitdih nin pah át níj naáwáp wut ĩ:

—Maá Agripa, nihat yeéb jwĭjeéh jumnitbut nin newédih ñi enna caá. Jerusalénboó wā jumuchah, ninboó wā jumuchahbut, nihat judíowā weemdih nindih búdí ĩ naóh yacap ĩ. Túbit ñaácnit, ‘Caandih ma mao yohoó’, chah pohba ĩ niijíp ĩ. ²⁵ Obohjeéhtih, weémboó ded pah ā yéej chājatjidih wā jéihcap ĩ. Ā yéej chājatji jīb mao yohat ā wihcap ĩ. Pánihna, caanjéh tibeé jwĭ maáh Césardih naáwát túut niijná, ā pebhboó ā bejat pínahdih ā úbúp ĩ. ²⁶ Obohjeéhtih, jwĭ maáh Césardih ded pah wā naóh daacát déedih wā jéihcan caá. Pánih jéihcan, yeéb nihat, Agripa bíicdih ñi pebhna caandih wā jūúwát túutap be. Pánihna, caandih joinítji jwĭ míc wéheat túttimah, ded pah caandih wā naóh daacát pínahdih wā jéihbipna caá. ²⁷ Ded pah ā yéej chājatjidih naóhcah, nemat mūúboó jumnidih César pebhna wā jéih wahcan caá, Festo queétdih át niijíp wut ĩ.

26

Ded pah ā chājatjidih Pablo

* 26:5 Hch 23.6; Fil 3.5

Maáh Agripadih ā naáwát

¹ Túttimah, Maáh Agripa Pablodih nin pah át niijíp wut ĩ:

—Buu míh doonádih jwiít dih ma naáwá, át niijíp wut ĩ.

Páant ā niijíchah joinít, Pablo maátadiah úbhna, áih téihyajĭh át júut ñahanap wut ĩ. Pánih júut ñahanit, áih doonádih át naóh jwĭhip wut ĩ. ² “Maá Agripa, wā déewā ĩ maáta yeejép weemdih ĩ naóh yacatjidih wā naóh yoobáát pínahdih buu meém ma joyát pínahdih wā wēina caá. ³ Nihat jwiít judíowā ded pah jwĭ chājatdih, ded pah jwĭ bohéatdihbut meemjéh ma táí jéihna caá. Pánihna, nihat wā naáwát pínahdih ma táí joyoó”, Pablo át niijíp wut ĩ.

Pablo Jesús dih ā jepahat pínah jātih ded pah ā jum jwuhatjidih ā naáwát

⁴ “Nihat judíowā wĭih baácboó ĩ cātih wébít jum jwuhna, ded pah wā jumatjidih ĩ jéihna caá. Túttimah, Jerusalénboó ded pah wā jumatjidihbut ĩ táí jéihna caá. ⁵ Maatápdih fariseowājeéh wā jumap ĩ. Jwiít fariseowā Moisés ā wutatjidih chah jepahnit jwĭ jumna caá. Pánihna, queét judíowā naáwĭhna, ‘Yoobópdih caá ā niiját’, ĩta jéih niij tágaá.* ⁶ Dios jwĭ nuowādih ‘Nihat cāacwā ĩ boo pad jūóhbipna caá’, ā niijátjidih wā páñat jīb, buu ĩ naóh yacni ninboó wā ñuhna caá. ⁷ Nihat jwiít

doce judíowã poómpbut ã naáwát dih joinít ji jwĩ páina caá. Yeó jáap, cheibut Diosdih jwĩpĩ túi wēi wāhna caá. Pánihna, Maá Agripa, jwĩ maátaboó caandih wã páñat jíib weemdih ĩ naóh yacap jĩ. ⁸ ¿Dépanihna ‘Dios wunnitdih ã jéih jwúb boocan niit’, ñi niij jenah joí?

⁹ “Jon játih ‘Jesús Nazaret tátchidih bóodih jepahnitdih weemdih cádahat tútat caá náahap’, wã niij jenah joyóp jĩ. ¹⁰ Páant niij jenah joinít, Jerusalén tátchidih moón dawá Jesús dih jepahnitdih teonit, sacerdotewã ĩ maáta ĩ wutatdih joinít, nemat múbó wã nemat tútat jĩ. Pánihna, queédih ĩ mao yohíhichah, weembút biíc yoobó wã mao yohat tútat jĩ. ¹¹ Maatápdi h jwiit judíowã jwĩ míic wáacat mūdih Jesúhwã ĩ míic wáacachah, waadnít, queédih wã jígah náah chājap jĩ. Jesús dih ĩ jepahatdih wã cádah tútat yah jĩ. Pánihna, búdí iijna, biíh baácna jweí peétnit Jesúhwādh ĩñunnít, wã moh yéejanap jĩ”, Pablo át niijíp wut jĩ.*

Jesús caandih ded pah ã niijátjidih Pablo ã naáwát (Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Pánih Jesúhwādh ĩñunná, sacerdotewã ĩ maáta ĩ wēpatjĩ ĩ wutatji pah chājat tútat niijná, biíc yeó jáap Damasco tátchina wã bejep jĩ. ¹³ Yeó jáap tac yoób namáboó jwĩ bejehah, yeó ã yeh iigát chah jeámant

yeh iig jéenanachah, jwĩ enep jĩ. Weemdih, wājeéh bejnitdihbut ã túi yeh iig yóh jwejep jĩ. ¹⁴ Páant ã yeh iiguíchah, en wáhi bejnit, jwiit ni hat baácboó jwĩ bũg ñájap jĩ. Pánih bũg ñájnit, wéheatdih wã joyóp jĩ. Jwĩh wéheatjĩh nin pah weemdih ái niijíp jĩ: ‘**Saulo, Saulo, ¿Dépanihna iijnit, wĩhwādh mawih ñuún pée tigaá ma chāj?** Wĩhwādh pánih chājna, weemdih caá páant ma chājap. Pánih chājna, meemjéh míic yéejana caá ma chājap. Nuñápdih ñi chéwechah, iijnit, míic tápána, ã míic yéjaat dée pah meembút ma míic yéejana caá’, ã niijíp jĩ. ¹⁵ ‘¿Maá, meém déhe tigaá?’ wã niijíp jĩ. ‘**Weém Jesús jeh tigaá, ma ñuún mawih péeni.** ¹⁶ **Bũ ma ñah ñuhú. Weemdih teo wāhni ma jumat pínah niijná, meemdih wã jígohna caá. Ma enatjidih bitadh ma naáwát pínah niijná, meemdih wã ñiona caá. Ded pah wã jumatdih meemdih wã jwúb jéihyaat pínadhbut ma naóhbipna caá.** ¹⁷ **Bũ meemdih jígohnit, judíowādh, judíowã nihcannitdihbut wĩh doonādh ma naáwát pínah niijná, meemdih wã wahna caá. Pánih wāhni, ĩ jéih yéj chājat pínah niijná, meemdih wã túi wapbipna caá.** ¹⁸ **Judíowã nihcannitdih ma naáwāchah, queét dupát**

* 26:11 Hch 8.3; 22.4-5

panihpboó jamnitji i yéej chājatdih cādahnit tūt nūmná, baabát panhipboó i bejbipna caá. Pánihna, Satanás ā maáh jamapmant queédih ub bacanit, Dios ā maáh jamapboó wā waadábipna caá. Pánih chājnit, weemdih jepahnitdih i yéjatdih wā yohochah, queét Dios ā ñionitjeéh i jumbipna caá, Jesús weemdih ā niijp jī”, Pablo āt niij naáwáp wat jī.

Pablo Jesúsdi h ā jepahatjidih ā naáwáp

19 “Páant Jesús ā naáwáchah joinít, caandih wā yap yohcan jī. 20 Pánihna, Damasco tátchidih moondih wā jwíih naáwáp jī. Túttimah, Jerusalén tátchidih moondih, Judea baácdih moondih, judíowā nihcannitdihbut naóhnit, ‘Ni yéjatdih cādahnit, Diosdih bidnit, ā náahat pahjeh ñi chājaá. Pánih chājnit, “Yoobópdih Diosdih jepah tigaá i chājap”, bita i niijbípna caá’, wāpí niijp jī.* 21 Páant wā niij bohéatji peéh nit judíowā Dioih muú diitna weemdih teonit, i mao yohíhip yah jī. 22 Obohjeéhtih, jon, buubut Dios weemdih ā teo wáacah be. Páant ā teo wáacachah, weém ninjīh ñuhnit, nihat maátadih, oboh jamnitdihbut yoobópdih wā naóhna caá. Moisés ā watatjidih, Dios naáwátdih naóh yapanit i daacátjidihbut wāpí bohéna caá. 23 Nin pah it niij daacáp tajī: ‘Cristo

Dios ā wahni pínah yeejép yapnit, ā wunbipna caá. Pánih wunniji, ā waóh boo pud jūóhbipna caá. Pánih jwúub boo pud jūóhnit, yeh iigni panihni nihat judíowā, judíowā nihcannitbut i yéjat peéh iiguípna i bejat déedih táí ubni pínah ā jumbipna caá’, it niij daacáp tajī.* Páant i niij daacátji pah weembát biíc yoobó wāpí bohénap jī”, Pablo āt niijp wat jī.

Pablo Agripadih Diosdih ā jepahat tūt

24 Páant Pablo ā naáwáchahjeh, Festo nin pah āt niij ñaacáp wat jī:

—jPablo, meém náhni joyát buud béjni caá! Maatápdih ma bohéatji jīb, náhni joicánni caá buca, āt niij ñaacáp wat jī.

25 —Nihcan caá, Maá Festo. Náhni joicánni nihcan caá weém. Yee wéheni nihcan caá. Yoobópdih tigaá wā naáwáp. 26 Nin Maáh Agripa nihat wā naáwátdih ā beh joiná caá. Pánihna, úumcanjeh caandih wā naóhna caá. Nihat wā chājat bih naáwát nihcan beé. Nihat ded pah wā chājatji doonádh Agripaboó ātāt joijí tagaá, āt niijp wat jī.

27 Páant niij péanit, Agripadih jwuh nin pah āt jwúub niijp wat jī:

—Maá Agripa, meéamboó Dios naáwátdih naóh yapanit jon jātih i daacátjidih ‘Yoobópdih tigaá’, ¿ma niij jenah joí niit? Páant ma jenah

* 26:20 Hch 9.20,28-29 * 26:23 Is 42.6; 49.6; 1Co 15.20

27

joyátdih wã jéihna caá, át niijíp wut jĩ.

28 —¿Ma naáwátjĩh waícanjeh weemdíh Jesúsdih ma jepahat tútúh níit? Agripa Pablodih át niij jepahap wut jĩ.

29 —Waícanjeh ma jepahachah, túttimah ma jepahat doonádihbut joiná, wã wëibipna caá. Meém Jesúsdih ma jepahat pínah, yeéb nihat bue weemdíh joinítbut caandíh ñi jepahat pínahdih wã náah yacna caá. Pánih náah yacna, Diosdih yeebdíh wãpĩ úbhna caá. Weém wã jummat pah yeéb nihatbut ñi jummat pínahdih wã náah yacna caá. Nin ítah tōpdih wã dūwát pah niijná wã chājcan caá, át niijíp wut jĩ.

30 Páant ã naáwáchah joí péanit, Maáh Agripa, Berenice, Maáh Festo, caánboó chúndnitbut ñah ñuhnit, bícdih ít bac bejep wut jĩ.

31 Pánih bac bejnitji nin pah ít niij míic wéhenap wut jĩ:

—Nin newé ã chājatji júb, mawat, nemat muúboó waadaátbut caandíh ã wihcan caá, queétjeh ít míic niijíp wut jĩ.

32 Maáh Agripa Maáh Festodih nin pah át niij naáwáp wut jĩ:

—Maáh César pebhna Pablo ã wahat tútcah nihna, jwíta jéih baca tagaá. Obohjeéhtih, caanná ma wahat pínahdih ã úbát túttimah, caandíh jwí jéih bacacan caá, Festodih át niijíp wut jĩ.

Pablodih Roma tútchina ï wahat

1 Roma tútchidih moón ï Maáh César Italia baácdih át jumap wut jĩ. Pablodih, bita nemat muúboó jumnitdihbut Festo soldadowã ï maáh Julio wut jumnidih át wapat tútup wut jĩ. Pánihna, johlitjĩh bejni jááj chóojĩh queétdih Italia baácna Julio ã numah bejep jĩ. Caán Julio cien soldadowã ï maáh ã jumuchah, áih soldadowã César Augustoíhwã wut jumnitbut ï bejep jĩ. 2 Pánihna, weém Lucasbut Pablojeéh wã bejep jĩ. Aristarco, Macedonia baác Tesalónica tútchidih bóobut jwiútdih ã pej jam bejep jĩ. Pánihna, Adramitio wut jumni tútchimant jáóhni jááj chóodih jwí waadáp jĩ. Caán chóo Asia baácdih bóo jélitna yoobó aab béjni chóo pínah tajĩ. 3 Pánih bejnit, cheibit Sidón wut jumni jélitna jwí jubínap jĩ. Julioboó Pablodih en daoná, ã tái chājap jĩ. Pánih tái chājnit, caanjĩh moón ã chéenwã dedé ã náahatdih ï wúhat pínah niijná, ï pebhboó Pablodih ã aabát tútup jĩ. 4 Caanjĩh aabnitji jwúub dei junít, caán chóodihjeh muntih jwúub waadnit, jwí bejep jĩ, páant muntih. Jwí bejat déemant johlit ã jwááh johochah, Chipre wut jumni quewa ã tái jáhat pínah niijná, caan quéwadih wáyámant bóo buwámant jwí en yap bejep jĩ. 5 Caan quéwadih yap bej, chúuh bejnit, Cilicia baác ñaj deyatdih yap bej, Panfilia

baác ñaj deyatdihbut yap bej, Licia baácdih jumni Mira tátchina jwĩ jubínap jĩ.

6 Jwĩ bejni chóa caán tátchidih ã chāwát pínahdih jéihnit, Julio biih jāáj chóa, Italia baáboó bejni pínah chóodih át bid juyúp tajĩ. Caán ã bid juní chóa Alejandría wāt jumni tátchimant jūóhni chóa tajĩ. Pánih bid junít, caán chóoboó jwiít dih ã numah waadáp jĩ. 7 Johlit ã jwāáh joh bueg lājachah, páant muntih, wēpép jéih bejcan, chaíhjih jwĩ bejep jĩ. Pánih bejnit, Gnido wāt jumni tátchidih jwĩ toáh jubínachah, johlitboó jwiít dih tacboó ã ub joh púud baca bojop jĩ. Pánihna, yoobópdih bejcanjih, Salmón wāt jumni pióh ñajatdih yap bejnit, Creta wāt jumni quewadiah jéihyepmant bóo buwámant jwĩ en yap bejep jĩ. 8 Pánihna, johlit páantjih yeejép ã johochah, caan quéwa buwádih chaíhjih bejnit, Táini Jélitna púud bacapdih jwĩ chāo páh jwuhup jĩ. Caán jélit Lasea wāt jumni tátchi pehbbit ã jumup jĩ.

9 Pánih chaíhjih jwĩ bejchah, mah noój láa, jāáj chóojh bejat tobohat láa ã toáh jūúwúp jĩ. Pánihna, jwiít dih numah bejnitdih Pablo nin pah ã níj naáwáp yuh jĩ:

10 —¡Weemdíh ñi joyoó! Bueh jwĩ bejchah, ã táican níit. Mah noój láa ã jumachah, nin jāáj chóa ã buudbípna caá. Pánihna, nihat ñi ub bejnibat,

jwiítbut jwĩ daáb buudbípna caá, ã níjíp jĩ.

11 Obohjeéhtih, caán chóa mínah, caán chóodih íoh teonibat Pablodih í jepahcap jĩ. Juliobat Pablodih joyáh bojnit, queétboodih ã jepahap jĩ. 12 Caán í chāoní jélitboó mah noój láa jāáj chóa ã chāwáchah, apĩ táicap wut jĩ. Pánihna, nihat caán chóodih bejnit caan quéwadiahjih tih biih tátchi, Fenice wāt jumni tátchi jélitna í bejíhip yuh jĩ, mah noój ã yapatdih jubí pái jwuhat táut níjina. Fenice jélitdih yeó dei bejepmant jāáj chóa waadát át jumup wut jĩ. Pánihna, “Caánboó jubínit, mah noój láa jwĩ tái pái jwuhbípna caá”, í níj jenah joyóp wut yuh jĩ.

Búdí mujdih nolihat ã jūúwát

13 Chóop yapapmant johlit ã tái jūúwáchah, caán chóodih teonit í tái bejat pínah níjina, í yoh báahani chodóp dahdih í jwúub ub yacap jĩ, páant muntih. “Jwĩ tái jéih jāáj jubíbípna caá”, níj jenah joinít, jwiít dih í numah bejep yuh jĩ. Pánih bejna, Creta quewa pebhjih jwĩ jāaj béjep jĩ. 14 Obohjeéhtih, táttimahbitjih caan quéwa chúuhup yoób yeó aáb jūúwúpmant johlit búdí ã joh jūúwúp jĩ. 15 Caán johlit jwíih jāáj chóa buwámant tubit ã joh jāhanachah, jwĩ bejatjí dée yoób jwĩ jéih bejcap jĩ. Pánih johna, caán chóodih ã páah joh púud baca bojop jĩ. 16 Pánihna, Cauda wāt jumni

quewadih jéihyepmant bóo buwámant jwī yapap jī. Caan quéwa jwiít dih chibít johlitdih ā jāhap jī. Páant ā jāhachah, jwī wáini bainí jāáj chóodih, búdí chóo díitna ī ub yacap jī. Johlit nolihatjīh páantjeh búdí ā tobohochah yuhna, ī jéih ub yacap jī. ¹⁷ Caán chóodih ámoh yac péanit, búdí chóo ā búuh bejcat pínah niijná, queét jāáj chóodih teonit buujcánni tōpnajīh caán chóodih ī nah chéwep jī. Pánih nah chéo péanit, “Libia baácboó jwī juibími dée caá. Caanjīh óon yehbenibit Sirte wāt jumapboó buug lájat jwiít dih tubit tobohna caá”, niij jenah joinít, jāáj chóo wépép ā bejcat pínah niijná, johlitdih teoni búdí yégueh chóodih ī ub deyanap jī. Páant ī ub deyat túttimah, jāáj chóodihjeh johlit ā ub joh bojop jī. ¹⁸ Caán johlit dedé ā yaicáp jī. Pánih joh yaicán, chah pohba ā yoób johop jī. Páant ā johochah, nolihat búdí jūóhñit, jāáj chóodih tubit ā buug lájap jī. Pánihna, jih buugjéh ā pahat pínah niijná, túttimah bóo yeó jáapdih ī ub bejniiji bií déedih ī yoh báaha jwíhip jī. ¹⁹ Túttimah bóo yeó jáapdih johlit teoni yégueh chóona, chéwat tōpna, máa nahnadihbut ī yoh báhanap jī. ²⁰ Maatápdih yeodíh cáiwádhbut jwī encap jī. Johlit nolihatbut dedé noón yaicáp jī. Yeó jáap jumat pah chah pohba ā tobohóp jī. Páant ā tobohochah, “¿Nin búdí mujboó jwiít jwī buudmí

naniít?” jwiítjeh jwī niij jenah joyóp jī.

²¹ Pánihna, búdí teona, maatápdih ī jéih bid jeémcpap jī. Páant ī bid jeémcpatdih enna, Pablo ī cātíh juí ñuhñit, queétdih nin pah ā niij naáwáp jī:

—Wā naáwáchah, yeéb ñi joicán beé. ‘Cretamant jāaj bejcat caá náahap’, wā niijíp yuh be. Jwī jūóhcah, nin pah āta yapcan tagaá. Jwī jūúwátji jíbbeh nin pah ā yapna caá. ²² Obohjeéhtih, buu yeebdíh wā jwúub naóhna caá, páant mantih. Ñi úumca bojoó. Jwiít jwī buudcán niít. Obohjeéhtih, nin jāáj chóo pohba ā búuh peét bejbipna caá. ²³ Dios wā maáh wā wēini weemdíh ā jéihyaat pínah niijná, áih ángeldih át wahap tabe. Caán ángel weemdíh buu chei jíghonit, jwī buudcát pínahdih ā naáwáp be. ²⁴ Wā pebh junít, nin pah ā niijíp be: ‘Pablo, ma úumca bojoó. Meém Romanowā ī maáh César pebhna juibínit, ded pah ma chājatjidih ma naóhbiipna caá. Dios táini jumna, ma bejni jāáj chóodih moondíhbut biíc yoobó ā wapbipna caá’, weemdíh ángel ā niijíp be. ²⁵ Pánihna, ñi úumca bojoó. Diosdih táni jenah joinít, ‘Ángel ā niiját biíc yoobó ā yapbipna caá’, wā niij jéihna caá. ²⁶ Obohjeéhtih, jwíh jāáj chóodih johlit biíh quewáboó ā ub joh dodhbiipna caá, queétdih Pablo ā niijíp jī.

²⁷ Pánih johna, chéne sem-

ana wēpép ā johat túttimah, chei, Adriático wāt jumni búdí mujdih jwī jwaoh chúuh bejep jī. Pánih bejna, chei tac yoob póhba caán chóodih teonit “¿Yehbenapboó jwī juibími naniít?” queétjeh ít niúj jenah joyóp tajī. ²⁸ Pánihna, “Débóo cah ninjīh ā numah”, niijná, ī jenah enep jī. Páant ī jenah enechah, treinta y seis metros pohba caanjīh āt numahap wut jī. Maátcanbitjeh ī jwáuh jenah enechah, veintisiete metros caanjīh āt numahap wut jī. ²⁹ Páant ā yehbe bejehchah ennit, búdí ít úmup wut jī. “¿Quewa púud bacapdih bóo jeenádih jwī buug lájmi naniít?” ít niúj jenah joyóp tajī. Pánihna, caán chóo ā bejcat pínah niijná, chénena míic chodóp dahna méimant ī yoh daabánap jī. Pánih yoh daabánit, “Waícanjeh ā baabá naáh”, queét ī niijjéhep jī. ³⁰ Biquína caán chóodih teonit, jweíhna, caán bainí chóodih chéwat tōpdih watnit, ī wat deya pahanap jī. Pánih chājnit, nin pah ī yee niijíp jī: “Caán bainí chóodih waadnít, biíh chodóp dahnadiah wawápmant jwī yoh daabábipna caá”, ī niijíp jī. ³¹ Obohjeéhtih, soldadowā ī maáhdih, soldadowādihtbut Pablo nin pah ā niijíp jī:

—Nit nin chóodih teonit ī bejehchah, yeebbát ñi daab wánbipna caá, ā niijíp jī.

³² Páant ā niijíchah joinít, teonit ī jweicát pínah niijná, soldadowā bainí chóodih chéwat tōpnadiah ī dúuc bóodop

jī. Páant ī dúuc bóodochah, caán chóo ā daabáh bejep jī.

³³ Baabát pínah jātih, Pablo queétdih nin pah ā niúj naáwáp jī:

—Yeéb náhni dahwanit ñi jeémpcah, chéne semana ā yapna caá. ³⁴ Pánihna, buu yeebdíh búdí wā jeémát túutna caá, ñi túi wēp yaáát pínah niijná. Ñi náhninaá, biíc jwī buudcán niít, ā niijíp jī.

³⁵ Páant niijnít, Pablo pandih ubnit, “Paá, jwiít dih nin jeémátdih ma túi wáhna caá”, Diosdih niijnít, jwiít nihat jwī enechah, pandih ā jeémép jī. ³⁶ Páant ā jeéméchah ennit, jwiítbut wēninit jwī jeémép jī. ³⁷ Jwiít caán chóodih jumnit doscientos setenta y seis cācwā jwī jumup jī. ³⁸ Pánih jeémp péanit, nihat jwī wud jumat túttimah, caán chóo ā chodcat pínah niijná, páantjeh jumni trigo wuh wúhndiah búdí mujboó ī yoh báaha beedánap jī.

Pablowā ī jumni jāáj chóo ā daabát

³⁹ Túttimah, baáb jéenechah, pehbbit jumni baácdih beh encan yuhna, túi óon ñaj dei púud bac jūúwát, jee dáhna wihcapdih ī wēi enep jī. Pánih ennit, “¿Con óonna jwī buug ñáj juibí jīh?” ī niijíp jī.

⁴⁰ Pánihna, jāáj chóo ā túi bejat pínah niijná, chodat dahnadiah chéwat tōpnadiah ī dúuc bóod yohop jī. Páant ī dúuc bóod yohat pónih, íoh tewat túut niijná, bitaboó íoh tewat pínah meenát naanádiah chéwat tōpnadiah ī wat

deyanap jĩ. Caán túttimah, waáwápmant bóo johlit teoni bainí yégueh chóodih ĩ wái aabánap jĩ. Pánih bejna, caán óon coahna ĩ juibíhip yuh jĩ. ⁴¹ Obohjeéhtih, jwĩ bejep yoób yehbenibit biíh óon poómp át jumap tajĩ. Pánihna, jwĩih jááj chóo waáwápmant bóo caán óondih ā báagh yoh bejep jĩ. Páant ā báagh yoh bejehah, búdí nolihat ā buug lájachah, jwĩih jááj chóo méimant ā búuhah bejep jĩ.

⁴² Páant ā búuhachah ennit, queét soldadowā nemat mūdih moonjí ĩ yaáh jweicát pínah niijná, queétdih ĩ mao yohíhip yuh jĩ.

⁴³ Obohjeéhtih, soldadowā ĩ maáh Pablodih túi chājhna, soldadowādih queét nemat mūdih moonjídih ā mawat tútcap jĩ. Pánihna, jwēejna ĩ yaáh ñáan bejat pínah niijná, jéih yaáhnitdih ā jwĩih ñáap báahaat tútup jĩ. ⁴⁴ Jéih yaáhcannitdih jááj chóodih bóo máa naanádih teonit, ā yaáh ñáan bejat tútup jĩ. Pánih bejnit, nihat jwĩ túi yaáh ñáan juibínap jĩ.

28

Pablo Malta wāt jumni quewaboó ā jummat

¹ Páant jwĩ ñáan juibínachah, caan quéwadih moón jwiútdih jwááh muj teo péanit, “Nin Malta wāt jumni quewa caá”, jwiútdih ĩ niij naáwáp jĩ. ² Caan quéwadih moón jwiútdih túi teo wáacnit, páantjeh mah ā buugúchah, jwĩ cúbuhachah ennit, ĩ tũ

cáo wāhap jĩ. ³ Queét ĩ tũ wawachah ennit, Pablobut tũ wawadih bejnit, ā juí cáwap jĩ. Páant ā cáwachah, tũ chāha bac jūóhni mai Pabloíh téihyadih ā chāacáp jĩ. ⁴ Páant ā chāac ñuhachah ennit, caan quéwadih moón nin pah ĩ míic niijíp jĩ: “¿Nin newé cāacwādih mao jweiní naniít? Pánih tigaá búdí nolihatdih ā jweí jūwúchah yuhna, ā mao jweyátji jíib caandih peéh chājna caá ā chājap. Pánihna, buu ā wanbipna caá”, ĩ míic niijíp jĩ. ⁵ Obohjeéhtih, Pabloboó caán maidih tũ cúutna ā wimp yoh cáwap jĩ. Pánihniji ā tubacap jĩ.

⁶ Páant ā chājachah ennit, caanjíh moón nin pah ĩ míic niijíp yuh jĩ: “Caandih ā chalanachah, ā wan buugbípna caá”, ĩ niijíp jĩ. Obohjeéhtih, maatápdih ĩ en ñuhachah yuhna, dedé ā tubacap jĩ. Páant ā tubacat enna, ĩ jenah joyátdih jwúub tút ñumní, nin pah queétjeh ĩ míic niijíp jĩ: “¿Caán jwĩpĩ pāp wúbhni poómpdih bóona níit?” ĩ niijíp jĩ.

⁷ Publio wāt jumni, áih jummat jwĩ aabápmant bah-nibitjeh át jumap jĩ. Publio caanjíh moón ĩ maáh tajĩ. Pánihna, caán jwiútdih dooná ā wahachah, áih munná jwĩ aab béjep jĩ. Caanná jwĩ juibínachah, jwiútdih ā túi wēi jwááap jĩ. Pánih wēi jwááhnit, biíc peihcanni yeó jáap ájeéh jwĩ jumuchah, jwiútdih ā túi chājap jĩ. ⁸ Publio íp pahat yoyóp wanna, ā lajachah, Pablo caandih enedih ā bejep

jĩ. Ā pebh juibínit, teo jáha wúbhñit, caandih ā boooanap jĩ. ⁹ Páant ā boooat doonádih joinít, bita caanjĩh moón wənnit, ā boooat pínah niijná, Pablo pebhna ī juyáp jĩ. Pánih jwinítidihbut teo jáha wúbhñit, ā boooanap jĩ. ¹⁰ Pánihna, búdí wēinit, jwiítidih ī tái teo wáacac jĩ. Tálttimah, caan quéwamant jwĩ bejat túut chājachah, jwĩ bejni pínah jāáj chóodih dedé jwĩ náahatdih wāhna, ī tái yac beedánap jĩ.

Pablo Roma tátchina ā juibíat

¹¹ Biíh búdí jāáj chóo Alejandria tátchimant jūóhñiji caan quéwadih mah noój láa át chāo jwúhup tajĩ. “Nin jāáj chóodih teonitdih wapnit pínah”, niij jenah joinít, caán chóo wúcdih chéne ī pāpniji Cástor, Pólux wūt jumnidih ī búudhñit ī ñuhup jĩ. Pánihna, caan quéwadih jwiít biíc peihcanni widh jumnitji, bejna, caán chóodih waadnít, jwĩ chúuh bejep jĩ. ¹² Pánih chúuh bejnit, Siracusa wūt jumni tátchidih juibínit, biíc peihcanni yeó jáap jwĩ chāo jwúhup jĩ. ¹³ Caán chóodih jwúub waadnít, púú Regio wūt jumni tátchina yoobópdihjeh jwĩ chúuh juibínap jĩ. Cheibit chóop yapapmant joh jūóhni johlit jwiítidih ā tái ub bejep jĩ. Chéne yeó jáap tálttimah, Puteoli wūt jumni tátchina chúuh juibínit, jwĩ aab béjep jĩ. ¹⁴ Caanjĩh moón Jesúhwā jwiítidih wēi jwāáhnit, ĩjeéh jwiítidih biíc semana ī chāo jwúhat túutap jĩ. Biíc semana

tálttimah queétdih cádahnit, Roma tátchina jwĩ yoób aab béjep jĩ. ¹⁵ Roma tátchidih jwĩ toáh bejehchah, Roma tátchidih moón Jesúhwā jwĩ bejat doonádih joinít, biíc poómp Foro de Apio wūt jumni jíib chājatboó jwiítidih jwāáat túut niijná, ĩt jui páñap tajĩ. Tálttimah, biíh poómp Romadih moonbút Tres Tabernas wūt jumni ũwat pebhboó ĩt jui páñap tajĩ. Pánih queétdih jwāáhnit, búdí wēina, “Paá, weemdih ma tái chājna caá”, Pablo Diosdih ā niijíp jĩ. ¹⁶ Roma tátchidih juibínit, Julio ā maáhdih Pablodih ā wāhup jĩ. Caánboó Pablodih nemat mūúboó nemcanjeh, biíh mūúboó ā jumat túutap jĩ. Obohjeéhtih, ā jweicát pínah niijná, biíc soldadodih ā wapap túutap jĩ.

Pablo Roma tátchidih moondih Jesúh doonádih ā naáwát

¹⁷ Biíc peihcanni yeó jáap tálttimah, Pablo caanjĩh moón judiowā ī maátadih ā pebhna át bid bojop wut jĩ. Páant ī míic wáac juyáchah, Pablo queétdih nin pah át niij naáwáp wut jĩ:

—Wā déewāá, weémboó jwĩ déewádih wā yéej chājcap jĩ. Jwĩ ñowā ī wutatjidihbut yeejép wā niijcáp jĩ. Obohjeéhtih, Jerusalén tátchiboó wā jumuchah, biquína jwĩ déewā weemdih teonit, Romanowā ī maátadih nemat mūúboó ī nemat túutap jĩ. ¹⁸ Pánihna, weemdih wúbh joinít, queét Romanowā

ĩ maáta weemdíh ĩ bacaihip jĩ. “Nin newé ā yéej chājatji peéh mao yohat ā wihcan caá”, ĩ niijíp jĩ. 19 Obohjeéhtih, jwĩ déewā ĩ maáta weemdíh bacaat tútcan, újnit, Romanowā ĩ maátadih ĩ jepahcap jĩ. Páant ĩ jepahcah ennit, nin pah Romanowā ĩ maátadih wā niijíp jĩ: “Maáh César pehbhoó weemdíh ñi wahaá”, wā niijíp jĩ. Obohjeéhtih, weémboó wā déewādih wā naóh yaccan niit.* 20 Pánihna, yeebdíh eníhnt, ñijeéh míc wéheíhna, wā bid bojop be. Jwiit judíowā jwĩpĩ páini Cristo ā boo pad jūwátadih wā naáwát peéh nin chéoni ítah tōpdih wā duoná caá, át niijíp wut jĩ.

21 Páant ā niijíchah joinít, queét caandíh nin pah ít niij jepahap wut jĩ:

—Conmant moón jwĩ déewā míh doonádi h jwiitdi h daác wahcan, dedé yeejép doonádi hbut ĩ naóhcan be. 22 Obohjeéhtih, nihát títchinadi h moón Jesúsdi h jepahnitdi h ĩ íj enatdi h jwiitboó jwĩ jéihna caá. Áih jáap bohéatdi hbut yeejép ípĩ naóhna caá. Pánihna, dedé ma naáwát pínahdi h jwĩ joíihna caá, Pablodi h ít niijíp wut jĩ.

23 Biíh ĩ jenahni yeó jáapdi h dawá Roma títchidi h moón judíowā Pablo ā jamni muaná ít juibínap wut jĩ. Páant ĩ juibínachah, túi cheibitjeh jwíih naóh jwíihni j púú cheyehna Pablo queétdi h át naóh cádahap wut jĩ. Moisés ā wutatjidi h, Dios naáwátadi h

naóh yapanit ĩ daacátjidi hbut át naáwáp wut jĩ. Pánih caandíh naóhna, Dios ā wahni, judíowā ĩ páini Jesús ā jumatdi h jéihna, caandíh ĩ jepahat pínahdi h queétdi h át náah yacap wut jĩ. 24 Biquína ā naáwátadi h ít jepahap wut jĩ. Obohjeéhtih, bitaboó ít jepahcap wut jĩ. 25 Pánihna, ĩ bacat pínah játih, queétjeh ĩ míc íjanachah ennit, Pablo nin pah queétdi h át niij naáwáp wut jĩ:

—Jon játih jwĩ nuowā ĩ jepahcatji biíc yoobó yeebbút ñi jepahcan caá. Dios naáwátadi h naóh yapani Isaiasji, Túini Espíritu ā jéihyanachah, nin pah jwĩ nuowādi h át niij naóh daacáp tajĩ:

26 “Nit pebhna bejnit, queétdi h ma naáwá: “Maatápdih joiná yahna, ñi beh joicán niit. Maatápdih enna yahna, ñi beh encan niit”, ma niijí.

27 “Maatápdih wā naáwáchah yahna, joíihcan, yoobópdih ĩ beh joicán caá. Queétdi h wā boanachah, enna yahna, ĩ beh encan caá. Jéihíhna nihna, yoobópdih íta beh en tagaá. Pánih beh enna nihna, ĩ jenah joyátadi h íta túut nuum tagaá. Páant ĩ túut nuumáchah nihna, queétdi h ĩ yéejatdi h wāta yoh tagaá”, Dios

* 28:19 Hch 25.11

ã niijná caá', Isaías ãt
niij daacáp tajĩ. (Is
6.9-10)

Yeebbát biíc yoobó jepahcan-
nit ñi jumna caá. ²⁸ Pánihna,
yeéb wã déewáá, nindih ñi
jéihyeé. ВѢД Dios cãacwã ï
yéijat yohat pínah doonádih
judíowã nihcannitdih ã
wahna caá. Pánihna,
queétboó caandíh joinít, ï
jepahbipna caá, queétdih
ãt niijíp wut jĩ. ²⁹ Páant ã
niijíchah joinít, íjna, míc
wéhenit, queét judíowã ït bac
bejep wut jĩ.

³⁰ Páant ã yapat túttimah,
chéne jópchi caanjĩh Pablo
ã jumap jĩ. Dedé ã
náahatnadih caanjéh ã jíib chãj
beedánap jĩ. Pánihna, nihat
caandíh enedih jubínitdih
wëinit, ³¹ Dios maáh ã
jumap doonádih, Jesucristoíh
doonádihbut úumcanjeh, ãpĩ
naáwáp jĩ. Ded caandíh
naáwát túutcanni ã wihcap jĩ.

Páant bóojeh tigaá wã
naáwát.

Lucas

ROMANOS

Queétdih ā túyat túutat

¹ Weém, Pablo biíhdih daacát túutnit, yeéb Roma tútchidih moón Jesúíhwādhíh wā wahna caá. Jesucristo weemdíh ñíonit, áih túini doonádhíh nihát baácdih moondíh ā naáwát túutup jī.

² Caán túini dooná pínahdih jon játih Dios naáwátdih naóh yapanitdih “Cāacwādhíh wā túi chājbipna caá”, át niij daacát túutup wut jī. ³ Caán dooná ā wūúh ded pah ā jumat naáwát caá. Pánihna, caán cāac jumna, David jūimená ī jūima át jumup wut jī. ⁴ Pánih cāac jumna yuhna, jwī Maáh Jesucristo Dios wūúh jumna, dedé yéejat wihcanni át jumup wut jī. Pánih jumna, ā wunat túttimah, Dios caandíh ā wēpatjīh át jwúub booanap wut jī. Pánih booana, Jesucristo yoobópdih ā wūúh ā jumatdih cāacwādhíh át júutup wut jī.*

⁵ Caán Jesús tigaá weemdíh oinit, ā wēpatjīh áih túini doonádhíh nihát cāacwādhíh ā naáwát túutup jī, caandíh túi jenah joinít, ī jepahat pínah niijná. ⁶ Yeebdíhbut áihwā pínah ā ñíwichah, ñit jepahap taga. ⁷ Yeéb Roma tútchidih moón Dioíhwā, búdeí ā oinitdih nin náodih wā wahna caá. Dios jwī íip, jwī Maáh Jesucristojīh, yeebdíh oinit, ī túi teo wáaca naáh, ñi túi jumat pínah niijná.

Pablo Roma tútchina enedih ā bejihat

⁸ Nindih yeebdíh wā jwíh naóhbiipna caá: Jesucristodih yeéb ñi túi jenah joyát doonádhíh nihát baácdih moón ī joiná caá. Queét ī naáwáchah, weembút joinít, búdeí wā wēina caá. Pánih wēinit, Jesucristo ā wēpatjīh, jwī íip Diosdih nin pah wāpī niij wúbhna caá: “Paá, meemdíh ī túi péeat túina caá”, wāpī niijná caá.

⁹ Dios weemdíh ā wutuchah wēi jepahnit, ā wūúh túini doonádhíh wā túi bohéna caá. Dios ā enechah, yeebdíh ā teo wáacat pínah niijná, yeó jáap jumat pah caandíh wāpī wúbhna caá. ¹⁰ Pánih wúbhna, nin pahbut wāpī niij wúbhna caá: “Paá, ¿bun jwahna ī pebhna enat túutna, weemdíh ma wahmi níit?” wā niijná caá.

¹¹ Túini Espíritu weemdíh ā teo wáacat pah muntih, yeebdíhbut ā teo wáacat pínahdih wā náah yacna caá, yeéb Jesúsdih chah ñi túi péeat pínah niijná. Á wēpatdih ñi bíbohat pínahdih teo jáha wúbhíhna, yeebdíh búdeí wā eníhna caá. ¹² Jesúíhwā míc jumna, ā naáwátdih bícdih míc wéhenit, míc teo wáacna, chah jwī túi wēibipna caá.

¹³ Weém dawá tútchinaboó bohé jibichah, caán tútchinadih moón judíowā nihcannit túini doonádhíh joinít, dawá Jesúsdih ī jepahap jī. Pánihna, maatápdih ñi pebhboó wā bejíhip yuh caá, dawá níih tútchidih moondíhbut Jesúíh

* 1:4 Mt 1:1; 12:23

doonádih wã naáwáchah joinít, ì jepahat pínah, yeebbát Jesúsdi h chah ñi jenah joyát pínah niijná. Wã úudwã panihnit, caandíh ñi jéihyatdih wã náah yacna caá.* 14 Nihat cãacwãdih túini doonádih naáwát caá weemdíh náahap. Dahwani tútchinadi h moondíh, tútchi wihcapboó jumnitdihbut, bohénitdih, bohécannitdihbut naáwát caá náahap. 15 Pánihni jumna, nihat yeéb Roma tútchidih moondíhbut túini doonádih búdí wã bohéihna caá.

Jesúh túini dooná ded pah ã jummat

16 Caán túini doonádih joinít, det Jesúsdi h túi jepahnitdih Dios ã wēpatjīh ã túi úbna caá. Caán doonádih jwíih joinít, jwiít judíowã jwī jepahap jī. Jwī jepahat túttimah, judíowã nihcannitbut joinít, ìt jepahap jī. Pánih joinít, jwī jepahachah, jwiít nihatdih bíic yoobó ã wēpatjīh ã túi úbna caá. Páant ã wēpatdih jéihnít, “Caán túini doonádih ì jepahachah, Dios queétdih ã túi úbbipna caá”, niúj jenah joinít, caán doonádih bohéna, wãpī tíiccan caá.* 17 Pánih bohéna, nin pah wãpī niúj naóhna caá: “Ded Jesúsdi h túi jenah joinídi h jeh ‘Nin túini caá’, Dios ã niúj enna caá. Páant ã niúj enat pah, jon jãtíh nin pah ìt niúj daacáp tajī: ‘Caandíh túi jenah joinít di h ‘Queét túinit caá’, Dios ã niúj

enna caá. Pánih túi jenah joinítjeh páantjeh Diosjeéh ì túi jumbi pna caá’, ìt niúj daacáp tajī”, wãpī niijná caá.*

Cãacwã ì yéej chãjat

18 Dios jeámant jumni yeejép chãjnitdih ã en újna caá. Pánih yéej chãjna, ded pah Dios ã jumatdih bita ì jéihyat déedih ì jãhna caá. Páant ì chãjachah en újnit, Dios búdí ã peéh chãjbipna caá. Páant ã peéh chãjat pínah di h nihat cãacwãdih ã jéihyana caá. 19 Diosdi h jwiít cãacwã jwī jéih beedácah yuhna, ded pah ã jumatdih caanjéh jwiít di h ãt jéihyanap taga. Páant ã jéihyanachah, caandíh jwī jéihyat pínah dedé búwat wihcan caá. 20 Diosdi h jéih encan yuhna, nihat ã chãjatjiboodíh jwī jéih enna caá. Pánih ennit, “Caán nihat di h Dios búdí ã wēpatjīh ã chãjni caá. Pánih chãjni jumna, nihat ì maáh páantjeh ã jumbi pna caá”, jwī niúj jéihna caá.* Caandíh jéihna yuhna, det joyáh bojnitdih Dios ã peéh chãjbipna caá. Páant ã peéh chãjachah, “Obohjeéhtih, ded pah ma jumatdih jéihcan, meemdíh wã jenah joicáp jī”, det Diosdi h ì jéih niijcán niít. 21 Dios ded pah ã jumatdih jéihna yuhna, “Meém nihat ma chãjnidih enna, meemdíh búdí wã wéina caá”, dawá caandíh ìt niúj naóhcap jī. Queétdih ã túi chãjachah yuhna, queétboó caandíh “Weemdíh ma túi chãjat túina

* 1:13 Hch 19.21

* 1:16 Mr 8.38; 1Co 1.18

* 1:17 Hab 2.4

* 1:20 Hch 17.24-27

caá”, ìt niijcap jì. Páant caandíh ì joyáh bojatji jìib ì jenah joyát àt b̄uo peét bejep jì.* 22 “Weém túi jenah joiní caá”, ì míic yee niijátji jìib, jenah joicánnit yoobát ìt j̄um̄ap jì. 23 Pánih jenah joicánnit j̄um̄na, Dios nihat jéihni, páantjeh j̄um̄nidih ìt wēicap jì. Pánih caandíh wēican, “Meémboó nihat jéihni j̄um̄na, weemdíh ma jéih teo wáacna caá”, ì p̄ap̄niboodíh ìt niij weñep jì. Jwiít cāacwā w̄annit pínah míic jwī j̄um̄na yuhna, cāac pah jíghnidih p̄ap̄nit, caandíh ìt weñep jì. Pánih chājnit, jiijní, nuñúp, mai panih jíghnidihbut p̄ap̄nit, “Meémboó chah wēpni caá”, caandíh ìt niij wēi naáwáp jì.*

24-25 Dios nihat chājni ā j̄um̄uchah yuhna, caandíhjih ì wēi naáwát déeji, “Nit caá chah wēpnit”, niij yee jenah joinít, ā chājnitboodíh ìt wēi naáwáp jì. Páant queétdih ì wēi naáwáchah ennit, “Ì náahatdihjih ì chāja naáh”, niijnít, Dios queétdih àt cádahap wut jì. Páant ā cádahat túttimah, queétjeh chah yeejép ì chājat pínahdihjih jenah joinít, túic náah j̄um̄nidih ìt chājap jì. Pánih yeejép chājna, ìih bácahdihbut ìt míic yéejanap jì.

26 Páant ì yee jenah joyóchah enna, “Yeejép ì náahatdihjih ì bid dáhwa naáh”, niijnít, Dios queétdih àt cádahap wut jì. Páant íí náah chājatdih jenah

joinít, yaádhboó neonádih náahcanjeh, yaádh míicjeh ìt yéej chājap jì. 27 Páant ì chājat pah m̄antih, neonábut yaádhdih ì en ñinahat pah neoná míicjeh ìt en ñinahap jì. Pánih en ñinahnit, queét neoná míicjeh ìt yéej chājap jì. Pánih yéej chājnit, ì yéej chājatji jìib ìih bácah, ìih jenah joyátbut páantjeh àt yéej bejep jì.

28 Diosdih ì jwíih jéihna yuhna, “Caandíh jéihyat weemdíh dedé pínah nihcan caá”, ì niij jenah joyóchah ennit, Dios queétdih àt cádahap wut jì, ì jenah joyát déheni pah ā j̄umat pínah niijná. Páant ā cádahat túttimah, chah yeejép yoobát ìt yoób jenah joyóp jì. Pánih chah yeejép jenah joinít j̄um̄na, jwī chājca naáh déedih ìt chājap jì. 29 Pánih yeejép chājna, b̄uubut nin pah ì j̄um̄na caá: Dedé ì en ñinahatdihjih ì yéej chājna caá. Ded pah bitadih chah yeejép ì chājat pínahdih búdí jenah joinít j̄um̄na, cāacwādih mao yohnit j̄um̄na, chah dawá bíí déedih búdí en ñinahnit j̄um̄na, tab yeenit j̄um̄na, yeejép dooná naóhnitbut ì j̄um̄na caá. 30 Bitadih yee naóh peétnit j̄um̄na, Diosdih eníhcannit j̄um̄na, bitadih j̄igah encan, “Weém maáh panihni j̄um̄na, dedé wā náahatdih wā chājbiipna caá”, ì niij jenah joiná caá. “Weémboó chah jéihni caá”, niij jenah joinít j̄um̄na, bitadihbut páant niij naóhnit

* 1:21 Ef 4.17-18 * 1:23 Dt 4.16-18; Sal 106.20; Jer 2.11

ī jumna caá. Chah yeejép
 ī chājat pínahdihjeh jenah
 joinít ī jumna caá. Ī mánadih
 jepahcannit jumna, ³¹ jenah
 joicánnit jumna, ī niiját pah
 chājcannit jumna, ī déewādih
 oicannit jumna, bitadih jġgah
 encan, ī teo wáaccan caá.
³² Páant yeejép ī chājatdih Ī
 cádahcatji peéh Dios iiguípna
 queétdih ā yohbipna caá.
 Páant ā peéh chājat pínahdih
 jéihna yuhna, ī yéej chājatdih
 Ī cádahcan caá. Pánihna, bita Ī
 yéej chājachah ennit, “Páant
 ñi chājachah, ā táina caá”,
 queétdih Ī niij wēi naóhna caá.

2

*Dios ā peéh chājat pínah
 yoobópdih ā jummat*

¹ Yeéb cāacwā mícjeh
 jumna yuhna, ¿Dépanih tigaá
 “Yeejép wā yoobát Ī jumuchah,
 Ī yéej chājat jġib, queétdih
 peéh chājat caá náahap”,
 ñi niij jenah joi? Yeebbút
 queét Ī chājat pahjeh mun
 tigaá biíc yoobó ñi chājap.
 “Jwiít yéej chājcah, jwiít dih
 dedé yéejat peéh wihcan
 caá”, ñi jéih niijcán caá.
 Pánihnit jumna, bitadih
 naóh yacnit, yeebjéh peéh
 chājatdih mícjeh wutna caá ñi
 chājap.* ² Nihat yéej chājnitdih
 Dios ā peéh chājbipna caá.
 Yoobópdih chājni ā jumuchah,
 ā peéh chājatbut yoobópdih
 ā jumatdih jwī jéihna caá.
³ Cāacwā mícjeh jumna
 yuhna, “Peéh chājat caá

náahap”, niij naóh yac-
 nit ñi jumuchah, yeebbút
 biíc yoobó ñi chājat jġib,
 yeebdíhbut peéh chājat ā
 jumbipna caá. “Jwī yéej
 chājachah yuhna, āpī peéh
 chājcan beé. Pánihna, buu
 pohba, ā peéh chājcan
 niít”, ñipī niij jenah joiná
 yuh caá. ¿Dépanih tigaá
 páant ñi niij jenah joi?
 Yeebdíhbut Dios ā peéh
 chājbipna caá. ⁴ Obohjeéhtih,
 ñi yéej chājachah yuhna, Dios
 yeebdíh jġgah ennit, ā peéh
 chāj jwuhcan caá. Páant ā
 peéh chājcatdih enna, “Dios
 wā yéejatdih ā iijcan caá”,
 ñi niij jenah joiná yuh caá.
 Obohjeéhtih, yeebdíh ā tái
 chājatdih ennit, caandíh ñi
 jepahat pínahdih páina caá
 ā chājap. ⁵ Obohjeéhtih,
 yeebdíh ā jġgah enechah
 yuhna, yeéboó caandíh ñi
 jepahíhcan caá. Ñi yéej
 chājatdih cádahíhcah, yeebdíh
 ā peéh chājbipna caá. Ā peéh
 chājat pínah yeó jáap jātih,
 chah ñi yéej chājachah ennit,
 caán yeó jáapdih yeebdíh
 chah ā peéh chājbipna caá.
 Yeecanjeh, ā niijátji biíc
 yoobó ā peéh chājatdih ni-
 hat cāacwā Ī jéihbipna caá.
⁶ Cāacwā yoobó ded pah Ī
 chājatji jġib Dios queétdih ā jġib
 chājbipna caá.* ⁷ Det bitadih
 táinijeh chājnit, Dios queétdih
 ā wēi naawát pínahdih
 bidnit, yeó jáap jummat
 pah ā pehbóó jumíhnit,
 queétdih bácah páantjeh Dios

* 2:1 Mt 7.1; Lc 6.37

* 2:6 Sal 62.11-12; Pr 24.12; Jer 17.10; Ez 18.30; 33.20; Mt 16.27

ãjeéh ã jumat túutbipna caá. ⁸ Obohjeéhtih, det ï náahatdihjeh chãjnit, bitadilh túi chãjcannit, queétbodyóh Dios búdí iijnit, ã peéh chãjbipna caá. ⁹ Páant ã peéh chãjachah, nihat yéejnit yoobó tubit yeejép ï yapbipna caá. Judíowã nihcannitdih ã peéh chãjbipna caá. Obohjeéhtih, judíowã Moisés ã wutatjidih bíbohna yuhna, ï túi jepahcatji jíib queétbodyóh chah ã peéh chãjbipna caá. ¹⁰ Det túi chãjnitdih, “Ñi túi chãjna beé”, ã niijbipna caá. Páant ã niijnítidihjeh Dios ã túi jumat túutbipna caá. Judíowãdih, judíowã nihcannitdihbut biíc yoobó ã túi chãjbipna caá.

¹¹ Dios nihat cãacwã ded pah jwĩ chãjatdih enna, yeejépwãdih, túinitdihbut yoobópdi ã chãjbipna caá. Pánih chãjna, judíowãdih, judíowã nihcannitdihbut biíc yoobó ã chãjbipna caá.* ¹² Páant biíc yoobó chãjni ã jumuchah, nin pah ã jumna caá: Moisés ã wutatjidih jéihcannitboó ï yéej chãjachah, ï yéejat jíib iiguipna ï bejbipna caá. Pánihna, biíc yoobó caán wutatjidih jéihnitbut ï yéej chãjachah enna, “Queétdih peéh chãjat náahna caá, caán wutatjidih ï yap yohat jíib”, Dios queétdihbut ã niij enna caá. ¹³ Caán ã wutatjidih ï en naáwáchah, páantjeh joijéhnitdih “Nit táinit caá”, Dios ã niij encan niít. Obohjeéhtih, ã wutatjidih túi jepahnitboóh

“Nit táinit caá”, ã niij enbipna caá. ¹⁴ Judíowã nihcannit ï jéihyatjĩhjah túi chãjna, Moisés ã wutatjidih jéihcan yuhna, caandih ï jepahna caá. ¹⁵ Pánih jepahna, caán ã wutatjidih jéihcan yuhna, queét ï jenah joyátmant caán wutat panihni ã jumna caá. Páant ã jumuchah, yéej chãjat jenah joyát ã jũúwúchah, “Páant wã chãjachah, ã táican niít”, ï niij jéihna caá. Ded túi chãjatdih, yéej chãjatdihbut ï jéihna caá. ¹⁶ Pánihna, péeni yeó jáapdih Dios Jesucristodih cãacwã ded pah ï yéej chãjatdih ï jweéatji jíib ã peéh chãjat túutbipna caá. Páant tigaá ãih túini doonádih wãpĩ naóh bohéna caá.

Moisés ã wutatjidih judíowã ï jepahcat

¹⁷ Túini doonádih judíowãdih bohéna, nin pah queétdih wãpĩ niij naóhna caá: Yeéb judíowã, Moisés ã wutatjidih jéihnit jumna, “Jwiít judíowã chah táinit jwĩ jumna caá. Jwiítjeh caá Dioíhwã”, ñi niij jenah joiná caá. ¹⁸ Caán wutatjidih jéihnit jumna, ded pah Dios ã náahatdihbut ñipĩ jéihna caá. Pánih jéihnit jumna, “Jwĩ túi chãjat pínahdih jéih ñionit jwĩ jumna caá”, ñipĩ niij jenah joiná caá. ¹⁹ “Túi jéihnit jumna, jéih encannit panihnitdih jwĩ jéih teo wáacna caá. Jiiát panihnit jumna, dapúnapboó jannit panihnitdih jwĩ jéih bohéna caá, ded pah túi chãjatdih ï jéihyat pínah niijná”, ñipĩ niij

* 2:11 Dt 10.17

jenah joiná caá. ²⁰ “Jwiít judíowā caán wutatjidih jéihna, túi yoobópdih jéihnit jwí jumna caá. Pánih jumna, det jenah joicánnitdih, wébit panihnitdihbut jwí jéih bohéna caá”, ñipí nij jenah joiná yuh caá.

²¹ Obohjeéhtih, páant nij jenah joiná yuhna, ¿dépanih tigaá queétdih ñi bohéihatdih yeebjéh ñi jwíih míic bohécan? Bitadih nuumát túutcan yuhna, ¿dépanih tigaá yeebjéhbut ñi nuúm? ²² Bitá ĩ áa nihcannitjih yéej chājat túutcan yuhna, ¿dépanih tigaá yeebjéhbut biíc yoobó ñi áa nihcannitjih ñi yéej chāj? Judíowā nihcannit ĩ pāpnidih tūbit iiná yuhna, ¿dépanih tigaá ĩ pāpni ā ñuhat muunádih waadnít, orodih platadihbut ñi nuúm? ²³ “Jwiít judíowā Moisés ā wutatjidih jéihnit jwí jumna caá”, wēi niijná yuhna, caán wutatjidih yeebjéh ñi yap yohna caá. Pánih yap yohna, ñi túi chājcatdih ennit, “Dios páant wutni ā jumuchah, caandih jwí náahcan caá”, bita ĩ niij jenah joimí nacaá. ²⁴ Páant ñi chājatdih Dios naáwátdih naóh yapani nin pah āt niij daacáp tajī: “Yeéb judíowā wāt jumnit, ‘Diosdih wēinit poómp’, ĩ niijnít yuhna, Dios ā wutatdih ñi yap yohochah enna, judíowā nihcannitboó Diosdih yeejép ĩ naóh peétna caá”, āt niij daacáp tajī.*

²⁵ Jwiít judíowādhijeh quehli nah yapat chóodih

Dios āt bóod yohat túutap wāt jī, āihwā jwí jumatdih júutat túut niijná. Pánih bóodna, “Míihwā jumnit, Moisés ā wutatjidih jwí jepahbipna caá”, Diosdih jwí niij júutna caá. Obohjeéhtih, “Jwiít bóodnit jwí jumna caá”, niijná yuhna, Moisés ā wutatjidih jepahcan, ñi bóodatji yeebdih dedé pínah nihcan caá. ²⁶ Det judíowā nihcannitboó bóodcannit jumna yuhna, caán wutatjidih ĩ jepahachah enna, “Nit wíihwā caá”, Dios queétdih ā niij enbipna caá. Jwiít bóodnitdih ā niij enat pah mantih, queétdihbut biíc yoobó ā niij enna caá. ²⁷ Dawá judíowā Moisés ā wutatjidih jéihna yuhna, caandih ĩ jepahcan caá. Obohjeéhtih, queét judíowā nihcannitboó bóodcannit jumna yuhna, ā wutatjidih ĩ túi jepahna caá. Páant ĩ jepahachah ennit, Dios jwiít judíowādhijeh nin pah ā niijbípna caá: “Queét bóodcannit, Moisés ā wutatjidih jéihcan yuhna, caandih ĩ jepahap be. ¿Dépanih tigaá yeéb bóodnitboó caán wutatjidih jéihna yuhna, caandih ñi jepahcan? Yeébboodih chah yeejép peéh chājat caá náahap”, ā niijbípna caá. ²⁸⁻²⁹ Judío yoobát ded pah ā jumatdih buu wā naóhhipna caá. Bóodni jumna yuhna, Diosdih jepahcanni judío yoobát nihcan caá. Ā wutatjidih jéihna yuhna, jepahcan, judío yoobát nih-

* 2:24 Is 52.5

can caá. Obohjeéhtih, ded Diosdih wēi jepahni judío yoobát ā jumna caá. Pánihna, āih quehli nah yapat chóodih ā bóod yohat tūtat pah ā yéej chājatdih cádahna, ā jenah joyátidih ā tūtat nūmná caá. Pánihnidih “Nin túini caá”, Dios ā niij enna caá. Cāacwā caandih ī wēi naóhcah yuhna, Diosjeh caandih ā wēi naóhna caá.*

3

1 Weém páant niij naóhna, “Jwiit judíowā jwī jumuchah, Dios jwiitdih ā wutatji pah bóodnit jwī jumuchahbut, dedé pínah nihcan caá”, wā niijcán caá. ² Judíowā jwī jummat jīb, jwiitdih búdí túyat ā jumna caá. Dios naáwátidih jwiitdih āt jwīh wūhup tajī, bitadidih jwī naóh yapaat pínah niijná.* ³ Obohjeéhtih, biquína jwī déewā caán naáwátidih jepahcan, “Ma wutatdih jwī túi jepahbipna caá”, ī niijátji pah īt chājcap jī. “Páant queét ī niijátji pah ī chājcah, Diosbut biíc yoobó ā niijátji pah ā chājbican nacaá”, ¿ñi niij jenah joí niit? ⁴ ¡Nihcan caá! Nihat cāacwā yoobó yeenit ī jumuchah yuhna, Diosboó ā niijátji pahjeh ā chājbipna caá. Páant yeecanni ā jumuchah jéihna, jon jātih David, Dios naáwátidih naóh yapani, ā yéej chājatdih naóhna, nin pah āt niij daacáp tajī: “Wā yéej chājachah ennit, ‘Peéh chājat caá náahap

meemdih’, ma ni-ijíchah, yoobópdih naóhni ma jumatdih nihat ī jéihna caá. Pánih jéihnit, ded meemdih ā jéih yap yohcan niit”, āt niij daacáp tajī. (Sal 51.4)

⁵ Biquína ī jenah joyátjīhjih nin pah īta niij jenah joi tá yuh caá: “Jwiit jwī yéej chājachah, Dios yoobópdih ā jummatdih cāacwā chah īta jéih taga. Pánihna, jwī yéej chājachah, ā túina caá. Páant túini ā jumuchah, jwī yéejat peéh chājna, Dios yoobópdih āta chājcan taga”, īta niij jenah joi tá yuh caá. ⁶ Obohjeéhtih, páant nihcan caá. Jwī yéej chājatdih peéh chājcan, yoobópdih chājni āta nihcan tagaá. Pánih jumna, nihat ī yéej chājat jīb āta jéih peéh chājcan tagaá.

⁷ Bitaboó nin pah īta niij jenah joi tá yuh caá: “Jwiit cāacwā yeenit jumna, jwī niijátji pah jwīpī chājcan caá. Obohjeéhtih, Diosboó yeecanni caá. Pánihna, ded pah yeenit jwī jummatdih jenah joinit, Dios ded pah yeeat wihcanni ā jumuchah, chah jwīta túi jéih taga. Páant ā jumuchah, jwī yeeatji jīb peéh chājat āta wihcan taga. ⁸ Páant niij jenah joiná, “Yeejép chājna, Dios túini ā jummatdih júutna caá jwī chājap. Pánihna, ¿jwī yéej chāj jīih?” īta niij jenah joi tá yuh caá. “Pánihatdih Pablowā ī bohéna caá”,

* 2:28-29 Dt 10.16; 30.6; Jer 4.4 * 3:2 Sal 147.19-20

biquína jwiít dih í níj yee naóhna caá. Páant í níj yee naáwáchah joinít, “queétdih peéh chājat caá náahap”, Dios ā niiját yoobópdih caá.

Jwiít nihat cāacwā ā peéh chājnit pínah jwī jumat

⁹ ¿Ded pah tigaá yeéb ñi níj jenah joí? ¿Jwiít judíowā bita chah táinit niít jwī jumap? Nihcan caá, wā déewā. Nin pah yeebdíh wā jwāub naóhna caá: Jwiít judíowā, judíowā nihcannitbut nihat biíc yoobó Dios ā peéh chājnit pínah míc jwī jumna caá. ¹⁰ Jon jātih Dios naáwátdih naóh yapanit í daacátji pahjeh tigaá ā jumap: “Ded yoobópdih chājni wihcan caá.

¹¹ Nihat ded pah Dios ā jumatdih í túi jenah joicán caá. Nihat cāacwā yoobó caandíh joíhcan, bidcannit mícjeh tigaá.

¹² Nihat Diosdih náahcan, tac pūud bejat pah ít chājap taga. Ded túi chājni ā wihcan caá. (*Sal 14.1-3; 53.1-3; Ec 7.20*)

¹³ Íih jacnaboó cāac í yohni jaáh jéwe lajna ā wíj bacaat pah caá ā jumap. Wéhena, yeeat mícjeh í naóhna caá. Mai ā chāacáchah, āih man cāacdíh ā yéejaat pah, queét yeenit bitadidh ípí yéejana caá. (*Sal 5.9; 140.3*)

¹⁴ Pánih yeenit, bitadidh jíó waadaát pah chājnit,

tūbit jāihnitbut í jumna caá. (*Sal 10.7*)

¹⁵ Pánihnit jumna, cāacwādíh mao yohíhnitjeh caá í jumap.

¹⁶ Ded í bejepboó jumnitdih yeejép chājna, ípí moh yéejana caá.

¹⁷ Bitadidh túi chājcan, íjeéh í túi jumcan caá. (*Is 59.7-8*)

¹⁸ Diosdih jenah joicánjeh, í jepahcan caá”, ít níj daacáp tají. (*Sal 36.1*)

¹⁹⁻²⁰ Páant í níj daacátjidih náhninit, jwiít judíowā nin pah jwī níj jéihna caá: “Nihat Dios naáwátji jwíih pínah caá. Páant ā jumachah, jwiít dih caá caandíh jepahat náahap”, jwī níj jéihna caá. Ā wutatdih jéihna yuhna, caandíh jepahcan, “Jwiít dih yéejat peéh wihcan caá”, jwī jéih niijcán caá. Jwiít judíowā Dios ā peéh chājnit pínah jwī jumat pah muntih, nihat baácdih moón judíowā nihcannitdihbut biíc yoobó ā peéh chājbipna caá. Ā wutatdih nihat cāacwā jwī túi jepahcan caá. Páant jwī jepahcah, Moisés ā wutatjidih joinít, Diosdih jwī yap yohatdih jwī jéihna caá. Pánih jéihnit, Diosdih nin pah jwī jéih niijcán caá: “Ma wutatdih wā túi jepahachah, ‘Túini ma jumna caá’, weemdíh ma níj enmi nacaá”, jwī jéih niijcán caá.*

Diosdih jepahna, āihwā jwī jumat

* **3:19-20** Sal 143.2; Gá 2.16

21-22 Páant niij péanit, jwiit cãacwã ded pah Diosjeéh jwĩ táí jumat pínah ã jenah joyátjidih bũũ yeebdíh wã naóhbipna caá. Moisés ã wutatjidih jepah beedácan, jwiit nihat Dios biíc dih jwĩta jéih jumcan tagaá. Caandíh jéihna, caán wutatjidih ded pah jwĩ jepahatdih jenah joicánjeh, det Jesucristo-boodíh jepahnitdih, “Queét táinit caá”, ã niij enna caá. Jon jãtíh Moisés, Dios naáwát dih bita naóh yapanitbut caán ã jenah joyátjidih ít daacáp tají. Pániha, bũũ ded pah Dios jwiitdih “Nit táinit caá”, ã niiját pínahdih jwiit nihat cãacwãdih át jéihyanap taga. Jwiit judíowãdih, judíowã nihcannitdihbut Dios biíc yoobó ã táí chãjna caá.*

23 Yéejnit míic jumna, jwiit nihat jwĩ yéej chãjna caá. Jwĩ táí chãjat pínahdih Dios ã jwíh jenah joyátji pah biíc yoobó jwĩ chãjcan caá. Dios ã táyatdih yuúp jwĩ jumna caá. 24 Páant jwĩ táí chãjcah yuhna, Dios jwiitdih búdí ã oyochah, Jesucristoboó jwĩ yéejat jíib bũũdáát panihnidih jíib chãjna, jwiitdih át wun wãhup wut jí. Páant jwĩ jíib bũũdáát dih ã jíib chãjachah, “Nit táinit caá”, jwiit Jesús dih jepahnitdih Dios ã niij enna caá. Jwiitdih jíib náahcanjeh, jwĩ táí chãjcatdih át yohop taga. 25 Jon jãtíh moón í yéej chãjatdih íj enna yuhna, Dios queétdih át peéh chãjcap wut jí. Pánih peéh chãjcan yuhna,

yoobópdih chãjni júutat túut niijná, caanjéh Jesucristodih át wah deya bojyip taga, jwĩ yéejat jíib wun wãhnit, ãih meépdih ã yoh wãhat pínah niijná. Pánih wun wãhna, ãih meépdih yoh wãhatdih jwĩ táí jenah joyóchah ennit, Diosboó jwĩ yéej chãjatdih ã íj cádahna caá. Pánih chãjnit, jon jãtíh moondíh í yéejat jíib peéh chãjcanjeh, Jesús nihat cãacwãboodíh jwĩ yéejat jíib bũũdáát dih át jíib chãjap wut jí. Páant ã chãjachah, Dios ded pah ã niijátji pahjeh yoobópdih chãjni ã jumatdih jwiitdih át jéihyanap wut jí. 26 Pánih jéihyanit, Jesús dih jepahnitdih “Nit táinit caá”, ã niij enatdihbut ã jéihyana caá. Páant ã jéihyanachah, “Dios yoobópdih chãjni caá”, jwĩ niij jéihna caá.

27-28 Páant ã chãjachah jéihnit, nin pahbut jwĩ niij jéihna caá: “Moisés ã wutatjidih jwĩ jepahachah ennit, ‘Nit wã peéh chãjnit pínah nihcan caá’, Dios jwiitdih ã niijcán caá. Obohjeéhtih, Jesús boodíh jwĩ jepahachah enna, ‘Nit táinit caá’, ã niij enna caá”, jwĩ niij jéihna caá. Páant niij jéihnit, “Weemjéh wã táí chãjat jíib Dios weemdíh ã wéi enna caá”, jwĩ niij jenah joicán caá. “Dios ã wutatdih táí jepahat jíib, ‘Nit táinit caá’, Dios ã niijbípna caá”, ¿jwĩta niij jenah joi tániit? ¡Nihcan caá, wã déewã! Obohjeéhtih, Jesús jwiitdih ã wun wãhatjidih táí

* 3:21-22 Gá 2.16

jenah joinít, caánboodíh jwĩ jepahachah, “Nit túinit caá”, Dios ã niij enbipna caá.

29-30 Dawá jwĩ déewã nin pah ĩpĩ niij jenah joiná caá: “Jwiít judíowãdihjeh Dios jwĩ maáh ã jumna caá. Queét judíowã nihcannitdih ĩ maáh nihcan caá”, ĩpĩ niij jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, páant nihcan caá. Dios biícjeh jumna, nihat cáacwãdih ĩ maáh ã jumna caá. Pánih jumna, Dios jwiít judíowãdih, judíowã nihcannitdihbut jwiít nihatdih biíc yoobó jwĩ maáh ã jumna caá. Jwiít judíowã Jesús ã wun wəhatjidih túi jenah joinít, jwĩ jepahachah, jwiít dīh “Nit túinit caá”, ã niij enna caá. Judíowã nihcannitbut biíc yoobó Jesús dīh ĩ jepahachah, queédihbut “Nit túinit caá”, Dios ã niij enna caá.* 31 Pánihna, Jesús ã wun wəhatjidih jenah joinít, ĩ “Moisés ã wətatjidih jwĩ cádahachah, ã túimi nacaá”, jwĩta niij tániit? ĩNihcan caá, wã déewã! Obohjeéhtih, Jesús dīh jepahna, Moisés ã wətatjidihbut jwĩ jepahna caá.

4

Abraham Diosdih ã túi jenah joyátji

1 Внн, jwĩ нно Abraham dīh ded pah Dios ã chājatjidih yeebdīh wã jwúub náhniabipna caá. 2 Abraham ded pah ã túi chājatji jīb “Nin túini caá”, Dios ã niij

enechah, “Weém bácah túini caá wã jumap”, āta jéih niij tágaá. Obohjeéhtih, Diosboodíh páant niij ní pínah ã wihcan caá. 3 Páant ã jumuchah, Dios naáwát dīh naóh yapani nin pah āt niij daacáp tajī: “Abraham ded pah Dios ã niiját dīh joinít, caandīh āt túi jenah joyóp wut jī. Páant ã túi jenah joyóchah ennit, ‘Caán yoobóp dīh tigaá’, Dios caandīh āt niij enep wut jī”, āt niij daacáp tajī.* 4 Ded maát dīh ã teo wūhuchah, caandīh ĩpĩ jīb chājna caá. Oboh ĩpĩ jīb wəhcan caá. Ā tewat jīb jeh ĩpĩ wəhna caá. 5 Obohjeéhtih, ded teo wəhcan, Dios dīh ã túi jenah joyóchah ennit, “Nin túini caá”, caandīh ã niij enna caá. Páant ã niij enechah, dedé ã túi chājat jīb pohba nihcan caá. 6 Pánihna, ded Dios dīh ã túi jenah joyóchah ennit, ded pah ã chājatjidih jenah joicán jeh, “Nin túini caá”, Dios caandīh ã niij enna caá. Páant ã niij ennidīh Dios ã túi chājat dīh David jī nin pah āt niij daacáp tajī:

7 “Ded ã jepahcat dīh Dios ã yohochah, wēinit, ã túi jumna caá. “Ā túi chājat dīh wã jwúub encan niit”, caandīh Dios ã niij íchah, wēinit, ã túi jumna caá. 8 “Nin túini caá. Caandīh dedé yéejat peéh chājat wihcan caá”, Dios ã niij enni wēinit, ã túi jumna caá”, David āt

* 3:29-30 Dt 6.4; Gá 3.20 * 4:3 Gn 15.6; Gá 3.6

niij daacáp tajĩ. (Sal 32.1-2)

⁹ ¿Judíowãjeh bóodnit ï jumachah, Dios ï yéej chãjatdih át yohji taniit? Nihcan caá, wã déewã. Judíowã nihcannit, bóodcannitdihbut ï yéej chãjatdih ã yohna caá. Pãnih jumnit, queét nihat biíc yoobó wëinit, ï túi jumna caá. Ded pah Dios Abrahamdih ã chãjatjidih jwúb náhnat caá náahap. Caán Diosdih ã túi jenah joyóchah, “Nin túini caá”, Dios át niij enep wut jĩ. ¹⁰ Nindihbut náhnat caá náahap: ¿Débólihji ta tigaá Abrahamdih páant át niij enji? ¿Bóodni ã jummat táttimahji taniit? Nihcan wut jĩ. Bóodni ã jummat pínah jãtih “Nin túini caá”, Dios caandih átát niij enep wut jĩ. ¹¹ ã bóodat pínah jãtih Abraham Diosdih át túi jenah joyóp wut jĩ. Páant ã túi jenah joyóchah, “Nin túini caá”, Dios caandih át niij enep wut jĩ. Páant ã jummatdih júutat túut niijná, Dios caandih át bóodat túutwut wut jĩ. Pãnihna, caán ã bóodat pínah jãtih, ã túi jenah joyát pahjeh, Diosdih túi jenah joinít judíowã nihcannit, bóodcannitdih “Nit túinit caá”, Dios át niij enep wut jĩ. Páant biíc yoobó ã niij ennit ï jumachah, Abrahamji jwĩ nwo ã jummat pah queétdihbut ï nwo man tigaá ã jumap.* ¹² Pãnihna, det bóodnit judíowãbut Diosdih ï túi jenah joyóchah, Abraham ï nwoji yoobát ã jumna caá.

Caán ã bóodat pínah jãtih Diosdih átát túi jenah joyóp wut jĩ. Pãnihna, caán Diosdih ã túi jenah joyát pahjeh mantih, judíowã ï túi jenah joyóchah, Abraham ï nwoji ã jumna caá. Obohjeéhtih, bóodnit jumna, “Abraham jwĩ nwoji caá”, niij jenah joiná yuhna, Diosdih ï túi jenah joicáh, Abraham ï nwoji yoobát ã nihcan caá.

Dios caandih ã naáwátjidih “Yoobópdihi tigaá”, Abraham ã niiját

¹³ Jon jãtih Dios nin pah Abrahamdih át niij naáwáp wut jĩ: “Meém, ma jummená pínah biíc dih, nihat baác dih moón ï nwowã pínah ñi jumna caá”, át niijip wut jĩ. Páant ã niijíchah, Moisés ã wutatdih Abraham ã jepahatji júb át nihcap wut jĩ. Obohjeéhtih, Abraham Diosdih ã túi jenah joyóchah, “Nin túini caá”, caandih niij ennit, páant át niij naáwáp wut jĩ.* ¹⁴ “Moisés ã wutatjidih jepahnit, jwiítjeh tigaá nihat baác dih moón ï nwowã jwĩ jumap”, jwĩ déewã ipĩ niij jenah joiná yuh caá. Páant ï niij jenah joyát yoobópdihi jumna nihna, Diosdih jwĩ túi jenah joyát dedé pínah nihcah, ã niijátjibut dedé pínah áta nihcan tagaá.* ¹⁵ Dedé wutat wihcah, caandih yap yohatbut áta wihcan tagaá. Obohjeéhtih, Moisés ã wutatji ã jumachah, cãacwã caandih ï yap yohochah ennit, Dios

* 4:11 Gn 17.10

* 4:13 Gn 17.4-6; 22.17-18; Gá 3.29

* 4:14 Gá 3.18

queédih búdí ã íjna caá. Pánih íjnit, í yap yohatji jíib, queédih ã peéh chãjbipna caá.

¹⁶ Obohjeéhtih, Moisés ã jummat pínah jãtih, Abraham Diosdih ãt túi jenah joyóp wut jĩ. Caán Diosdih ã túi jenah joyát pah, det caandíh jepahnit Abraham ã jummená panihnit í jumna caá. Moisés ã wutatjidih jéihnit, jéihcannitbut Diosdih í túi jenah joyóchah, bíic yoobó ã naáwátji pah Abraham ã jummená í jumna caá. Pánihna, ded pah jwĩ chãjat jíib ã jummená jwĩ jumcan níit. Obohjeéhtih, Diosdih jwĩ túi jenah joyát jíibjeh caá, páant jwĩ jumup.* ¹⁷ Dios Abrahamdih ã niijátji pahjeh nin pah ít niij daacáp tajĩ: “Dawá baácnadih moón í nuo pínah meém ma jumna caá”, Dios Abrahamdih ãt niij naáwáp wut jĩ”, ít niij daacáp tajĩ. Dios wunnitdih boonani, dedé wih jwuhcannidih jummat túutnidih Abraham ãt túi jenah joyóp wut jĩ. Pánihna, Abraham Diosdih ã túi jenah joyát pah, jwiítbut túi jenah joinít jwĩ jumuchah, “Nít Abraham ã jummená man tigaá”, Dios jwiítidih ã niij enna caá.*

¹⁸ Abraham weh wihcanni behe yoobát ã jumuchah, Dios caandíh nin pah ãt niij naáwáp wut jĩ: “Cúiwā dawá í jummat pah, óonna pahbut ma jummená í jumbipna caá. Pánih jumnit, dawá baácdih moón í nuo panihni ma

jumbipna caá”, Dios caandíh ãt niijíp wut jĩ. Pánih weh wihcan yuhna, “Ã niiját yoobópdihi tigaá”, ãt niij jenah joyóp wut jĩ. Páant caandíh ã túi jenah joyóchah, Dios ã niijátji pah ãt túi chãjap wut jĩ.* ¹⁹ Obohjeéhtih, caán cien jópchi bíbohna, yad Saradih ãt jéih weh chãjcap wut jĩ. Caántbut beh wili yoobát jumna, mit jéih wudu jumcap wut jĩ. Páant wunnit dée í jumuchah yuhna, “Jwiít jwĩ weh wihcan níit”, Abraham ãt niij jenah joicáp wut jĩ. Páant niij jenah joicán, Diosdih ãt túi jenah joí cádahcap wut jĩ.* ²⁰ “Ã niijátji pah ã jéih chãjcan níit”, ãt niij jenah joicáp wut jĩ. “Dios wēpni, ã niijátji pah túi chãjni caá”, niij wēi naóhnit, caandíh ãt túi jenah joí cádahcap wut jĩ. ²¹ “Dios ded pah weemdíh ã niijátji pah bíic yoobó ã jéih chãjna caá”, Abraham ãt niij jéihyep wut jĩ. ²² “Páant ã niij jéihyechah, ‘Abraham túini caá’, Dios caandíh ãt niij enep wut jĩ”, Dios naáwátidih naóh yapani ãt niij naóh daacáp tajĩ.*

²³ Páant niij daácna, Abrahamdihjeh pohba niij daácna ãt chãjcap wut jĩ. ²⁴⁻²⁵ Obohjeéhtih, jwiítbut jwĩ jéihyat pínah niijná, ãt niij daacáp wut jĩ. “Diosdih jwĩ yap yohatji jíib, jwĩ Maáh Jesúsdihi ãt wan wūhat túutap wut jĩ. Pánih wunnijidih ãt jwūb boonap wut jĩ”, jwĩ

* 4:16 Gá 3.7 * 4:17 Gn 17.5 * 4:18 Gn 15.5 * 4:19 Gn 17.17 * 4:22 Gn 15.6

niij jenah joyóchah, Diosboó “Nit táinit caá”, jwiít dihbut ã niij enna caá.*

5

“Nit táinit caá”, Dios ã niij ennit ded pah jwĩ jumat

¹ Jesucristodih jwĩ túi jenah joyóchah, “Nit táinit caá”, Dios jwiít dih ã niij enna caá. Páant ã niij enechah, jwĩ Maáh Jesucristo jwiít dih Diosjeéh ã túi jumat túutna caá. ² Caandíh túi jenah joinít, ã oinit jwĩ jumachah, “Ƴumcanjeh weemdíh jũóhnit, ñi uúbú”, Dios jwiít dih ã niijná caá. Áihwã jumna, túttimah bóo láa ã pebhna bejnit, caán túini yoobát ã jumat pahjeh jwiítbut biíc yoobó jwĩ jumat pínahdih jenah joinít, búdí jwĩ wěina caá. ³ Dawá láa jwiít dih yeejép ã yapachah yuhna, biíc yoobó jwĩ wěina caá. Páant yeejép ã yapachah, Diosdih chah jwĩ túi jenah joyát dih jwĩ jéihna caá. Pánih jéihnit, yeejép ã yapachah yuhna, búdí jwĩ wěina caá. ⁴ Páant yeejép ã yapachah yuhna, wěinit, caandíh jwĩ túi jenah joí cádahcan caá. Pánih cádahcannit jumna, chah táinit jwĩ jum bejna caá. Pánih chah táinit jum bejna, Dios ded pah jwiít dih ã túi chājat pínahdih jenah joinít, jwĩ wěi pãina caá. ⁵ Pánihna, jwiít wěi pãinitdih Dios Túini Espíritudih átát wāhup taga, jwĩjeéh ã jumat pínah niijná. Túini Espiritu jwĩjeéh jumna, Dios jwiít dih ded pah búdí ã

oyatdih ã jéihyana caá. Páant ã jéihyanachah, nindihbut jwĩ niij jéihna caá: “Jwiít dih Túini Espiritu ã teo wáacpina caá, Dios pebhna juibínit, caan páh jwĩ túi jumat pínah niijná”, jwĩ niij jéihna caá.

⁶ Nin wã naáwát dih jenah joinít, Dios jwiít dih ã túi chājat pínahdih chah ñi jéihbina caá: Jwiít jwĩ yéej chājatdih jéih cádahcan, ã jíib buúdáát dih jwĩ jéih jíib chājcah, Dios ã jenahat láa, Jesucristoboó jwĩ yéejat jíib át wun wāhup wut jĩ. ⁷ Ded túi chājnidihihi biíhboó áta wun wāhcan taga. Biíh túi chājni yoobát dih búdí oinit, úumcanjeh wun wāhni pínah ã jum dée caá. ⁸ Obohjeéhtih, jwiít yeejép wã yoobát jwĩ jum jwuhuchah, jwĩ yéejat jíib Cristoboó át wun wāhup wut jĩ. Páant ã wun wāhuchah, Dios jwiít dih ded pah búdí ã oyatdih ã jéihyana caá. ⁹ Pánih jwiít dih wun wāhni, áih meép ã yohochah, “Nit táinit caá”, Dios jwiít dih ã niij enna caá. Páant niij enna, jwiít dih iiguípna bejnit déejidih át túi ubup wut jĩ. Pánihna, yeejép wã jwĩ jum jwuhuchah, ã wun wāhatjĩh “Nit táinit caá”, jwiít dih ã niij enatdih jwĩ jéihna caá. Pánih jéihnit, “Buu nit táinitdih en íjcan, wã peéh chājcan niít”, jwiít dih ã niiját dih chah jwĩ jéihna caá. ¹⁰ Diosdih eníhcannit jwĩ jum jwuhuchah, ã wāh ã wunatjĩh jwĩ yéejatdih yohnit, chéna boó jwĩ míic eníhcatdih Dios át á mohop wut jĩ. Pánih

* 4:24-25 Is 53:4-5

ámohnit, jwiít dih áihwã áť chãjap wut jĩ. Páant áihwã jwĩ jumuchah, nindih chah jwĩ túi jéihna caá: “Buu Dioih wã jumuchah, weemdih peéh chãjat wihcah, Jesús boo pud jũóhnit, púuh laab béjni jumna, weemdihbut á pebhna á túi juibíát túutbipna caá”, jwĩ niij jéihna caá. ¹¹ Páant jwĩ túi juibíát pínahdih wéinit, nindihbut chah jwĩ wéina caá: Buu nin baácboó jwĩ jum jwuhuchah, jwĩ Maáh Jesucristo á wunatjĩh Dios jwiít dih áihwã áť jumát túutap wut jĩ. Páant á jumát túutatdih jéihnit, caandih búdí jwĩ wéi naóhna caá.

Adán, Cristo ded pah mácah ĩ chãjatji

¹² Jwĩh jumni Adán wut jumni, á yéej chãjachahjeh, nin baác dih yéejat áť jwĩh waadáp wut jĩ. Páant á yéej chãjat jĩib, wunatbut áť waadáp wut jĩ. Adán á yéej chãj waáwáchah, niहत jwiítbut yéej chãjnit jwĩt jum jwĩhip wut jĩ. Pánih yéej chãjnit jumna, jwiít niहत wunnit pínah míic jwĩt jumap wut jĩ.* ¹³ Dios Moisésdih á wutat túutat pínah jãtih, nin baác dih moón jwĩt yéej chãjap wut jĩ. Obohjeéhtih, páant jwĩ yéej chãjachah yuhna, á wutat wih jwuhcah, caandih yap yohatbut áť wih jwuhcap wut jĩ. Páant wihcah, caandih yap yohat peéh chãjatbut áť wih jwuhcap wut jĩ. ¹⁴ Páant yap yohat peéh chãjat á wih jwuhcah yuhna, Adán

táttimah jumnit niहत ĩt wunap wut jĩ. Moisés á jumát pínah jãtih, caán wutat á wih jwuhcah yuhna, caán láa jumnit ĩt wunap wut jĩ. Adán Dios á wutatjidih á yap yohatji pahjeh queétjeh chãjcan yuhna, queét niहतbut bíic yoobó ĩt wunap wut jĩ. Páant wunnit ĩ jumuchah jéihnit, “Adán á yap yohochahjeh, niहत jwiítbut bíic yoobó yap yohnit panihnit jwĩt jumap wut jĩ”, jwĩ niij jéihna caá. Pánihna, Adán yéej chãj waóhni á jumati pahjeh, táttimah nin baácna jũóhni Jesucristoboó túi chãj waóhni áť jumap wut jĩ.*

¹⁵ Obohjeéhtih, Dios cáacwãdih oinit, á teo wáacatboó Adán á yap yohatji pah áť nihcap wut jĩ. Adán bíicjeh jumna yuhna, á jwĩh yéej chãjatji jĩib dawá jwĩt buudáp wut jĩ. Obohjeéhtih, Dios jwiít dih búdí oinit, teo wáacna, Jesucristodih nin baácboó wahna, táini yoobát áť chãj wuhap wut jĩ. Jesucristo bíicjeh jumna yuhna, dawá iiguípna bejnit déejidih áť túi ubap wut jĩ, jeáboó jwĩ túi juibíát pínah niijná. ¹⁶ Dios cáacwãdih oinit, á teo wáacat Adán á yap yohatji pah áť nihcap wut jĩ. Adán bíicjeh jumna yuhna, á yéej chãjatji jĩib, niहत cáacwã Dios á peéh chãjnit pínah jwĩt jumap wut jĩ. Pánih peéh chãjnit pínah jumna, dawá jwĩ yéej chãjachah yuhna, jwiít dih

* 5:12 Gn 3.6-19

* 5:14 Gn 2.16-17; 3.11-12

búdí oina, teo wáacnit, Dios jwĩ yéejatdih ã yohna caá. Pánih yohna, “Nit táinit, wã peéh chãjnit pínah nihcan caá”, jwiít dih ã niij enna caá. 17 Adán biícjeh jumna yuhna, ã jwiíh yéej chãjachah, nihat cáacwãdih ã chũúúchah, jwĩ wãnna caá. Caán yoobóp dih tigaá. Páant ã jumuchah yuhna, ninboodih jwiít jwĩ wëibipna caá: Bũ jwuh Dios jwiít cáacwãdih oinit, teo wáacna, Jesucristo biícjeh ã wunatjĩh jwĩ yéejatdih yohna, “Nit táinit caá”, jwiít dih ã niij enna caá. Páant jwiít dih ã niij enechah, ãjeéh páantjeh jwĩ tái jumbipna caá. 18 Pánihna, Dios ã wutatjidihjeh biíc ã yap yohatji júb, jwiít nihatbut yap yohnit jwĩ jumna caá. Pánih jumna, jwiít nihat Dios ã peéh chãjnit pínahbut jwĩ jumna caá. Pánihat pah muntih, biíc newé Jesucristo ã tái chãjatji júb, jwiít nihat yéejat yohnit jwĩ jéih jumna caá. Pánih yéejat yohnit jwĩ jumuchah, “Nit táinit caá”, Dios jwiít dih ã niij enna caá. Pánihna, jwiít nihat caandih jepahnit ãjeéh páantjeh jwĩ tái jumbipna caá. 19 Biíc newé Adán Dios ã wutatdih ã yap yohatji júb, “Nit yéejnit caá”, dawádih Dios ãt niij enep wut jĩ. Pánihna, biíh newé Jesucristo Diosdih ã tái jepahat júb, “Nit táinit caá”, dawádih Dios ã niij enna caá.

20 Obohjeéhtih, Adán jum láa dawá jópchi táttimah, Jesucristo nin baácboó ã jũwát pínah jãtjih, Dios ã

wutatdih cáacwãdih Moisés ãt naóh yapanap wut jĩ, yéejnit jumna, chah yap yohnit jwĩ jummatdih jwĩ jéihyat pínah niijná. Pánih yap yohnit yoobát jwĩ jumuchah yuhna, jwiít dih búdí oinit, jwĩ yap yohat chah Diosboó jwiít dih búdí ãt teo wáacap wut jĩ. 21 Jwĩ yéej chãjat júb, jwiít nihat wãnnit pínah miícjeh jumna, Dios biíc dih jwĩta jéih jumcan tagaá. Obohjeéhtih, Diosboó, jwiít cáacwãdih búdí oinit, jwĩ Maáh Jesucristodih ãt wah deyanap wut jĩ, jwiít dih ã teo wáacat pínah niijná. Pánih teo wáacnit, “Nit táinit caá”, jwiít dih Dios ã niij enechah, caán biíc dih páantjeh jwĩ tái jumbipna caá.

6

Jesúsjeéh ded pah jwĩ jummat

1 Wã déewã biquína nin pah ñita niij jenah joi tágaá: “Páant ma bohénachah, chah yéej chãjat caá náahap, Dios jwiít dih oinit, chah ã tái teo wáacat pínah niijná”, ñita niij jenah joi tágaá. 2 ¡Páant nihcan caá, wã déewã! ¡Jwĩ yéej chãjca boj jũh! Jwĩ yéejatdih yohna, Cristo jwiít dih ã wun wũhuchah, jwiítbut ãjeéh wãnnit panihnit jwĩ jumna caá. Páant jwĩ jumuchah, yéej chãjat jenah joyát jwiít dih ã jũwúchah yuhna, jwĩ jéih yap yohna caá. Wãnniíh bácahjidi bita ï yéej chãjat túutuchah, ã jepahcat pahjeh muntih caandih jwĩ jepahcan niít. 3 Nindihbut ñi tái náhninaá: jwiít dih

ī daabánachah, Jesúíhwā jumna, ājeéh wunnit panihnit jwī jummatdih bitadiah júutna jwī chājap be. ⁴ Pánih daabánit jumna, Cristoíh bácahdih ī yohochah, jwiítbut ājeéh yohnit panihnit jwī jumna caá. Pánih yohnit panihnit jumna, jwī íp nihat jéihni, túi chājni, ā wēpatjīh Cristodih ā booanachah, jwiítbut ā booanit panihnit jwī jumna caá. Pánih booanit panihnit jumna, ā wēpatjīh túut nūmnít, jáap cāac jumnit panihnit jwī jumna caá. Jáap cāac jumnit panihnit jumna, ā wēpatjīh yéej chājat jenah joyátdih jwī jéih yap yohna caá.*

⁵ Cristoíhwā ājeéh jwiítbut wunnit panihnit jumna, wunnit ī yéej chāj cādahat pah, jwiítbut yéej chāj cādahat caá náahap. Ājeéh jwiítbut boo pud jūóhnit panihnit jumna, Dios ā weñat pínahboodíhjah chājat caá náahap. ⁶⁻⁷ Det wunnitjidih yéej chājat jenah joyát ā wihcan caá. Páant ā wihcatdih jéihnit, nindihbut jwī túi jéihna caá: Cristodih jwíih jepahna, ājeéh wunnit panihnit jumna, yéej chājat jenah joyát jwiítbut ā jwáub jūúwúchah yuhna, jwī jéih yap yohna caá.* ⁸ Pánihna, Cristojeéh wunnit panihnit jumna, túi chājat túut niijná, ājeéh jwáub boo pud jūóhnit panihnitbut jwī jumna caá. Pánih boo pud jūóhnit panihnit jumna, ā wēpatjīh ājeéh páantjeh jwī jumbipna caá.

⁹ Caandíh jéihnit, nindihbut jwī jéihna caá: Cristo ā jwáub boo pud jūúwát túttimah, chéneji ā jwáub wuncan níit, páant muntih. Pánih boo pud jūóhnit, wunatdih át yap yohop wat jī. ¹⁰ Jwiít cāacwā jwī yéej chājat jīb, Cristo bíic láajah wunna, ā jwáub boo pud jūúwát túttimah, ded pah chājna, Dios ā wēpatjīh āpī chājna caá, cāacwā caandíh bádí ī weñat pínah niijná. ¹¹ Pánihna, ājeéh wunnit panihnit jwī jummatdih jenah joinít, “Buu yéej chājat jenah joyát wā maáh panihni nihcah, Jesúíh jumna, caánboó wā maáh ā jumna caá. Páant ā jumuchah, weembút ājeéh jumnit, Dios ā wēpatjīh yéej chājat jenah joyátdih wā jéih yap yohna caá”, ñi niij jenah joyoó.

¹² Páant yéej chājat jenah joyát ā jūúwúchah, caandíh ñi jepahca bojoó. Pánih jepahcan, yéej chājatdih ñinahcanjah, caandíh ñi yap yohbipna caá. ¹³⁻¹⁴ Moisés ā watatjidih jwī jepahat jīb nihcan, Dios bíicdih jwī túi jumna caá. Obohjeéhtih, túi oinit, jwiítbut teo wáacna, Dios ājeéh át jummat túutap wat jī. Pánih ājeéh jumna, ā teo wáacatjīh dedé yéej chājat jenah joyátdih jwī jéih yap yohna caá. Pánihna, yeejép chājna, Dios ā náahatdih yap yohnit ñi jumca bojoó. Obohjeéhtih, Cristojeéh wunnit, jwáub boo pud jūóhnit panihnit jumna, Dios

* 6:4 Col 2.12 * 6:6-7 Gá 2.20

ã náahatboodíhjuh ã wēpatjīh
túi chājnit ñi jumna.

*Jwī yéej chājat jwī maáh
panihni ã jumna*

¹⁵ ¿Páant wā naáwáchah,
ded pah tigaá yeéb ñita niij
jenah joí? Dios ded pah
jwī chājatdih jenah joicánjuh
oinit, jwiít caandíh túi jenah
joinít dih át túi ubup taga.
Pánih túi ubnit, Moisés ã
wutattjidih jepahat jíib át
nihcan taga. Pánih túi
ubnit jumna, ¿chah jwīta yéej
chāj taniít? ¿Nihcan caá,
wā déewā! ¹⁶ ¿Nindih ñi
jéihcan niít? Deddih jepahna,
caán jwī maáh ã jumna chah,
caandíh teo wāhnit jwī
jumna caá. Pánihat pah, yéej
chājnit jwī jumna chah, caán
yéej chājat jenah joyát jwī
maáh panihni ã jumna caá.
Pánihna, yéej chājat jenah
joyát dih jepahna, iiguípna
bejnit pínah jwī jumna caá.
Obohjeéhtih, Diosboodíh
jepahna bácah, caandíh teo
wāhnit jumna, túi chājnit
jwī jumna caá. ¿Caandíh ñi
jéihcan niít? ¹⁷ Jātih yéej
chājnit ñi jumna chah, caán
yéej chājat jenah joyát ñi
maáh panihni át jumna chah
taga. Obohjeéhtih, jumna
túini doonádih túi jenah
joinít, caánboodíh ñi túi wēi
jepahna caá. Pánihna, ñi
túut jumna mátdih “Búdí túina
caá”, Diosdih jwī niijná caá.
¹⁸ Pánih túi wēi jepahnit
jumna, jumna yéej chājat jenah
joyát ã jumna wáchah yuhna,
caandíh ñi jepahcan caá.

Pánih jepahcan, túiniboodíh
jepahna, caandíh teo wāhnit
panihnit ñi jumna caá. ¹⁹ Ded
pah maáta ñi jumna dih ñi
túi jéihna caá. Pánihna, ñi
jéihyatjīh yeebdíh wā naóhna
caá, wā bohéatdih ñi túi beh
joyát pínah niijná. Jātih
yéej chājnit jumna jwūhna,
yéej chājat jenah joyát ñi
maáh panihnidih ñit jepahap
taga. Pánih jepahnit jumna,
chah yeejép ñit chāj bejep
taga. Páant yéej chājat
jenah joyát dih ñi jepahat
pah muntih, jumna jwūb túut
jumna nit, túiniboodíh caá
jepahat náahap, Dios ã náahat
pahjuh chājnit ñi jumna pínah
niijná.

²⁰ Jātih yéej chājat jenah
joyát dih jepahna, túiniboodíh
ñit jéih jepahcap jī. ²¹ Caán
láa yéej chājna, dedé túi
jumna dih ñit bid jumna
jī. Páant ñi yéej chājatjī
jíib iiguípna ñita bej tagaá.
Pánihna, jumna ñi yéej chājatjidih
náhnit, túicnit, búdí ñi
jīgahna caá. ²² Jumna jwūh yéej
chājat jenah joyát dih jepah
cádahtih, Dioíhwā jumna,
caánboodíh jepahnit ñi jumna
caá. Dioíhwājuh jumna, ã
náahat pahjuh chājnit, ájeéh
páantjuh ñi jumna bipna caá.*
²³ Nindih jwiít dih túi náhnit
caá náahap: Jwī yéej chājat jíib,
iiguípna bejnit pínah jwīta jumna
tagaá. Obohjeéhtih, jwī Maáh
Jesucristo jwiít dih ã wān
wūhatjidih túi jenah joinít,
caandíh jwī jepahachah,
jwiít dih ájeéh páantjuh Dios ã

* 6:22 Pr 12.28

jumat túutbipna caá. Pánih túi chājna, jwiít dih ā jīb náahcan niít.

7

Ded pah Moisés ā wutatji

¹ Wā déewāá, cāacwā ī wutat ded pah ā jumatdih űi túi jéihna caá. Cāac ā báadh jwuhna, caán wutatdih jepahat caá náahap. Obohjeéhtih, ā wunat túttimah bácah, caán wutatdih jepahat ā wihcan caá. ² Páant ā jumuchah, Moisés ā wutatjibut nin pah ā niijná caá: “Yad wili mijeéh bóojihjeh mi jumna nááh”, ā niijná caá. Páant ā wutuchah yuhna, mijeéh bóo ā wunat túttimah, caánt biíhdih mi jéih áa jumna caá. ³ Mijeéh bóo páantjeh ā jumuchah yuhna, caánt biíhjeéh jumnit, yeejép chājnih caá mi jumap. Obohjeéhtih mijeéh bóo ā wunat túttimah, caán wutat miíh pínah nihcah, biíhdih jwúub áa jumna, mi yéej chājcan caá.

⁴ Páant ā nihat pah mantih, yeebbút wā déewāá, Jesúihwā jumna, ājeéh wunnit panihnit űi jumuchah, Moisés ā wutatji űiíh pínah nihcan caá. Pánihna, buu Cristodih jwúub áa jumnit panihnit jumna, caán jwúub boo pud jūóhniíh űi jumna caá, Diosdih túi chāj wūhat túut niijná. ⁵ Jātih yéej chājat jenah joyátdih jepahna, jwī űinahatdihjeh chājnit, Moisés ā wutatjidih jwī joyóchah, caandíh chah yap yohíhat āpī jíghop jī.

Páant jwī yap yohatji jīb, iiguípna bejnit déeji jwī jumap jī. ⁶ Caán láa Moisés ā wutatji jwiít dih chéoni pah āt jumap jī. Obohjeéhtih, buu Cristoíhwā ājeéh wunnit panihnit jumna, jwúub watnit panihnit jwī jumna caá. Pánih watnit panihnit jumna, Túini Espíritu ā teo wáacatjīh tūiniboodíh jwī jéih chājna caá. Páant ā jumuchah, Moisés ā wutatji buu jwuh jwīíh pínah nihcan caá.

Ded pah jwī yéej chājat

⁷ Páant niijná, ¿Moisés ā wutatjidih ded pah tigaá jwīta niíj? ¿Caán wutat yeejép niít ā jumap, űi jenah joyóchah? ¿Nihcan caá, wā déewā! Obohjeéhtih, caán wutat wihcah, ded pah yéej chājat ā jumatdih wāta jéihcan tagaá. Caán wutat nin pah caá ā jumap: “Bitáih bií déedih űi en űinahca bojóó”, āt niíj wutap jī. Páant ā niíj wutcah, en űinahat yeejat ā jumatdih wāta jéihcan tagaá.* ⁸ Caán wutatdih wā jéihyat túttimah, caandíh yap yohíhna, bitáih bií déedih wāpī búdí en űinahna caá. Caán wutatdih jéih jwuhcan, caandíh yap yohíhat wihcah, bitáih bií déedih wāta en űinahcan tagaá. ⁹ Pánihna, dedé wutatdih wā jéihyat pínah jātih, ded pah yeejatdih, ded pah yeejat jīb ā peéh chājatdihbut wā jéihcap jī. Obohjeéhtih, “Páant űi chājca bojóó”, ā niíj wutatdih wā jéihyat túttimah, yap yohíhna,

* 7:7 Ex 20.17; Dt 5.21

caandih bédí wāpī chājhīp jī. Páant wā yap yohatji jīb, iiguǐpna bejni pínah wāt jumap jī. ¹⁰ Pánihna, yéejni nihcan, Dios ā wutatdih yap yohcan, Diosjeéh wāta túi jum tagaá. Obohjeéhtih, yéejni jumna, caán wutatdih yap yohnit, wā yéejat jīb iiguǐpna bejni pínah wāt jumap jī. Caán wutatboó túi chājat túutni ā jumuchah, caandih wā yap yohatji jīb iiguǐpna bejni déeji wāt jumap jī. ¹¹ Pánih yéej chājni jumna, caán wutatdih yap yohna yuhna, “Nin pah chājnit, wā túi yapbipna caá”, wā niijjenah joyóp yah jī. Yéej chājatboó “túinidih” niijní pah āt jumap jī. Pánihna, ā wutatdih jéihna yuhna, wā yap yohat jīb iiguǐpna bejni déeji wāt jumap jī.*

¹² Páant niijná, nin pah niij naóhna caá wā chājap: Moisés ā wutatji túini ā jumna caá. Caán yoobópdih wutnit, túinidihjeh ā chājat túutna caá. ¹³ Pánih túini wutat jumna yuhna, ¿weemdih iiguǐpna ā bejat túut niit? ¡Nihcan caá, wā déewā! Caan póhba ā bejat túutcan caá. Wā yéej chājat caá weemdih iiguǐpna ā bejat túutap. Ā wutatdih wā jéihyat túttimah, caán wutatdih yap yohna, wā yéej chājatdih wā jéihna caá. Caán wutatdih jéihna yuhna, wā yap yohochah ennit, “Wā yéejat yeejép yoobát ā jumna caá”, wā niij jéihna caá. Pánihna, tubit yéej chājni wā jummatdih jéihnit, iiguǐpna

bejni pínah wā jummatdihbut wā jéihna caá.

¹⁴ Dios wut jī Moisésdih páant āt wutat túutap wut jī. Pánihna, caán wutat Dioih ā jumuchah, túini ā jummatdih jwī jéihna caá. Obohjeéhtih, weemboó yéejnijeh wā jumna caá. Pánih jumna, yéej chājat jenah joyátidihjeh jepahni wā jumna caá. ¹⁵ Ded pah túinidih chājhīna yuhna, wā chājcan caá. Obohjeéhtih, “Caán weemdih chājcat caá náahap”, niij jenah joiná yuhna, caandihjeh wāpī chājna caá. Ded pah wā chājatdih wā jéihcan caá.* ¹⁶ Yéej chājhīcan yuhna, caandihjeh wāpī chājna caá. Páant wā chājhīcatdih chājna, “Dios ā wutat túini caá”, niijná caá wā chājap. ¹⁷ Weemjéh pohba wā yéej chājcan caá. Obohjeéhtih, yéejni wā jummat jīb, yéej chājat jenah joyátboó wā maáh panihni jumna, weemdih ā yéej chājat túutna caá. ¹⁸ Wā jenah joyát yeejép míc ā jummatdih wā túi jéihna caá. Dedé túini jenah joyát pohba weemdih ā wihcan caá. Pánih yéejni jumna, túini wā chājat déedih, weemjéh wā jéih chājcan caá. ¹⁹ Túiniboodih wā chājat déedih wā chājcan caá. Obohjeéhtih, náahcan yuhna, yeejépdih wāpī chājna caá. ²⁰ Pánihna, wā chājhīcatdih chājna, weemjéh pohba caandih wā chājcan caá. Obohjeéhtih, caán yéej chājat

jenah joyátboó weemdih ã wutna caá.

21 Nin pah weemdih ã jumna caá: Túiniboodih chājihna yuhna, yéej chājihatbut apī jūóhna caá. 22-23 Dios ã wutatdih búdí wēina yuhna, caolih diitboó míc mawat panihni apī jumna caá. Pánih jumna, táinidih búdí wã chājihna yuhna, yéej chājihatboodih chah jenah joinit, wãpī chājna caá. Pánihna, weemjéh yéejatdih wã jéh cádahcan caá.

24 Páant yéej chājatdih jéh cádahcan, iiguipna bejni pínah jumna, búdí moh yéejni wã jumna caá. Pánih jéh cádahcanni wã jumuchah, ¿déhe tigaá weemdih túi ubni áta jum? 25 Jwī Maáh Jesucristo caá weemdih túi ubni pínah ã jumap. Caandih wã túi jepahachah, wã yéejatdih yohnit, weemdih ã túi ubbipna caá. Páant ã teo wáacatdih jéihnit, “Jesúsdih wah deyanit, ma teo wáacat tútatdih túina caá, Paá”, Diosdih wãpī niijná caá. Pánihna, nindih wã túi jéihna caá: wã jenah joyátjih Dios ã wutatdih wãpī jepahihna yuh caá. Obohjeéhtih, Diosdih jepahihni jumna yuhna, páantjeh yéejni jumna, yéej chājat jenah joyát ã jūúwúchah, caánboodih wãpī jepahna caá.

8

Túini Espíritu ded pah jwiitdih ã teo wáacat

1-2 Pánihna, iiguipna jwī bejat déejidih Jesucristo ã túi ubuchah, áihwã jumna, Túini Espíritu ã teo wáacatjih jwī yéej chājat jenah joyátjih jwī jéh yap yohna caá. Pánih yap yohnit, Túini Espírituboodih jwī jepahachah, Dios biíc dih jwiitdih ã túi jummat túutna caá. Páant biíc dih jwī jumuchah, jwiit Jesucristoihwā dih buu dedé peéh chājat pínah wihcan caá. 3 Moisés ã wutatjidih jéh jepah beedácanit jumna, jwiit mícjeh caandih yap yohnit jwī jumna caá. Páant ã wutatdih yap yohnit jwī jummat jíib, Dios biíc dih jwī túi jumcap jí. Caán wutat jwiitdih ã jéh teo wáacah yuhna, Diosboó jwiitdih ã túi teo wáacap jí. Caán ã wūúhdih nin baácboó át cāac jummat túutap wut jí, jwī yéejat jíib ã wun wūhat pínah niijná. Pánih wun wūhna, Jesús jwī yéejat jíib buudáat panihnidih át jíib chājap wut jí. 4 Páant ã jíib chājachah, jwiitboó Túini Espíritu ã wēpatjih Dios yoobópdih jumnbodih jwī jéh jepahna caá. Pánihna, jwiitjeh ã wutatdih jéh buujácan yuhna, Túini Espíritu ã teo wáacatjih jwī jéh buujána caá.

5 Det ĩ ñinahatdihjeh chājihnit, ded pah ĩ náahatdih ĩpī jenah joiná caá. Obohjeéhtih, Túini Espíritu ã náahatdih jenah joinitboó ã wutat pahjeh ĩpī chājna caá. 6-8 “Ded pah wã náahatdih wã chājachah, ã túina caá”, ded niij jenah joini Diosdih

eníhcanni jamna, Dios ã wutatboodih ã jepahíhcan caá. Páant ã jepahíhcat jíib, caandih jéih jepahcan, iiguípna bejni pínah ã jamna caá. Det pánihnitboó Diosdih í jéih weñacan caá. Obohjeéhtih, “Túini Espíritu ã teo wáacatjĩh ã náahat pahjeh wã chãjbipna caá”, det niúj jenah joinítboó Diosjeéh páantjeh í jambipna caá.

9 “Wã náahatdihjeh wã chãjbipna caá”, niúj jenah joí cádahnit, Túini Espíritu ñijeéh ã jamuchah, yeéb ã náahatboodih ñi chãjna caá. Det Túini Espíritu wihcannitboó Cristoíhwã nihcan caá. 10 Obohjeéhtih, yeéboó áihwã ñi jamuchah, Túini Espíritu ñijeéh ã jamna caá. Pánihna, yéejat jíib ñíih bácah ã wanuchah yuhna, caán ñijeéh ã jamuchah, ñíih caolih túi booni ã jamna caá. Pánihnit ñi jamuchah, Dios yeebdih “Nit táinit caá”, ã niijíchah, páantjeh ájeéh ñi jambipna caá. 11 Dios jwiít dih wahní Túini Espíritu jwíjeéh jamna, Jesús dih ã booaatji pahjeh mantih jwiít dihbut ã boobipna caá. Pánih boonit, jáap bácah jwiít dih ã chãj wãhbipna caá.*

12 Wã déewáá, jwiít jwí náahatdihjeh chãj cádahnit, caandih jwãub chãjcat caá náahap. 13 Jwí weñat pínahdihjeh chãjnit jamna, iiguípna bejnit pínah tigaá jwí jamup. Obohjeéhtih, Túini Espíritu ã teo wáacatjĩh yéej

chãjatdih cádahna, páantjeh Diosjeéh jwí jambipna caá.

14 Det Túini Espíritudih péenit jamna, Dios weh caá. 15 Caán Túini Espíritu jwíjeéh ã jamat pínah jãtíh, Dios ã peéh chãjatdih jwí úum jwuhup jí. Obohjeéhtih, buu Dios weh jamna, Túini Espíritu ã teo wáacatjĩh “Oini Paá”, úumcanjeh caandih jwí jéih niijná caá.* 16 Túini Espíritu jwiít dih nin pah ã niúj jéihyana caá: “Yeéb yoobópdih Dios weh ñi jamna caá”, ã niijná caá. 17 ã weh jwí jamuchah, “Wã wehdih táinidih wã chãj wãhbipna caá”, Dios ã niijátji pah, jwiít dih, Jesucristo bíic dih, ã túi chãjbipna caá. Pánihna, Cristoíhwã jwí jamat jíib yeejép yapnit jamna, táttimah jeáboó túi wëinit, ájeéh maáta jwí jambipna caá.*

Dios ded pah jwiít dih ã túi chãjat pínah

18 Buu nin baácboó jam jwuhna, yeejép jwí yapna caá. Obohjeéhtih, táttimah Diosjeéh maáta waadnit, chah táinit jwí jamat pínahdih jenah joinít, nin baácboó jwí yeejép yapatdih “Oboh jamni ã jamna caá”, wã niúj jenah joiná caá. 19 Dios weh jeáboó ájeéh jamnit, jwiít maáta jwí jamat pínahdih búdí eníhna, nihat Dios ã chãjnitjibut í pãina caá. 20 Caán ã chãjnitji í jwíih túi jamuchah yuhna, cáacboó ã jwíih yéej chãjatji jíib, queébtat bíic yoobó

* 8:11 1Co 3.16

* 8:15 Mr 14.36; Gá 4.6

* 8:17 Gá 4.5-7

wannit pínah ìt jum jwíhip wut jī. Caanjéh pohba páant ãt bejcap wut jī. Diosboó ã chãjnitjidih wannit pínah ãt jum jwuhat túutur wut jī.*

²¹ Dios ã chãjnitji wan beednít déejidih táinit ã jwúub chãjbipna caá, páant mantih. Dios wehdih ã túi túut nuúm beedáat pahjeh mantih, biíc yoobó ã chãjnitjidihbut ã túi túut nuumbípna caá.

²² Obohjeéhtih, buu nihat ã chãjnitji wannit pínah míc ì jum jwuhna caá. Pánihna, yad wili mi weh jumna, mi tuba ñaacát pah Dios ã chãjnitjibut yeó jáap jumat pah búdí tuba ñaacni panihnit ì jum jwuhna caá. Páant ì jumatdih jwiít jwī jéihna caá.

²³ Jwiít dih Túini Espíritu ã jumachah yuhna, biíc yoobó tuba ñaacnit panihnit jwī jum jwuhna caá. Nin baácboó jwī jum jwuhachah, caán jwījééh jumnit, jwiít dih táini ã chãj wáhna caá. Æ pebhna jwī jubínachah, chah búdí jwiít dih ã túi chãj wáhbiipna caá. Pánihna, jwiít Dios ã wehdih yoobópdi ã túut nuúm beedáat pínah, ãjééh jwī túi jumat pínah, jáap bácah jwiít dih ã wúhat pínahdihbut búdí jwī wēi páina caá.*

²⁴ “Páant ã chãjbipna caá”, níj wēi jenah joinít, iiguípna bejnit déejidih ã túi ubnit jumna yuhna, páantjeh ã túi túut nuúm beedánit jwī jum jwuhcan caá. Æ túut nuúm beednít jumna, páant ã chãjat pínahdih jwīta páican

tagaá. ²⁵ Obohjeéhtih, ã chãjat pínahdih encan yuhna, Dios jwiít dih ã túi túut nuúm beedáat pínahdih jéihnit, jwī wēi páina caá.

Túini Espíritu jwī wúbát dih ã teo wáacat

²⁶ Buu túi jéihcannit jwī jumachah enna, Túini Espírituboó jwiít dih ã teo wáacna caá. Diosdih ded pah wúbát pínahdih jwī jéihcah, caán Túini Espíritu jwiít dih búdí ã teo wáacna caá, yoobópdi jwī wúbát pínah níijná. Jwiítboó búdí wúbíhna yuhna, jwī wéheatjīh jwī jéih buujácah, jwī lípdih yoobópdi naóhni jwiít dih ã wúbh wáacna caá. ²⁷ Dios ded pah jwī jenah joyát dih túi jéih beedána, ded pah Túini Espíritu jwiít dih ã wúbh wúhatdihbut ã túi jéihna caá. Pánihna, ded pah áihwádih Dios ã náah yacat pah, jwiít dih Túini Espíritu ápī wúbhna caá.

Cristo ã wēpatjīh yéejat dih túi yapohnit jwī jumat

²⁸ Jwiít nihat Diosdih oinit, ã náahatdih chãjnit pínah ã ñíonit jwī jumachah, Dios jwiít dih ápī túi en daoná caá. Ded pah jwī yapachah, jwiít dih ã teo wáacna caá, caandih chah jwī túi jenah joyát pínah níijná. Páant ã chãjatdih jwī túi jéihna caá.

²⁹ Jwiít áihwā jwī jumat pínahdih Dios bíihmah átát jéihyep wut jī. Pánih jéihnit, ã wúh Jesucristo ã jumat biíc yoobó jwiít dih át jumat túutur wut jī, dawá ã úudwā jwī

jumat pínah niijná. Páant jwĩ jumuchah, caánboó jwĩ úud jeñé caá ã jumap.* 30 Biíhmah áihwã jumat túutnitdih át ñíwip wut jĩ, “Nit táinit caá”, jwiít dih ã niij enat túut niijná. Páant niij ennit, ã pehbboó ájeéh maáta pínah jwiít dih át waadánap wut jĩ.

31 Caandíh jéihnit, nin pahbut jwĩ jéihna caá: Dios ã oinit jwĩ jumuchah, det jwiít dih ĩ en jũih buujácan niít. 32 Dios ã wũúhdih át wahap wut jĩ, jwĩ yéejat peéh ã wun wũhat pínah niijná. “Wã wũúhdih tubit oina, caandíh wã wunat túutcan niít”, át niijcáp wut jĩ. Pánih wahnit, ded pah jwĩ náahatdihbut ã túi wēi teo wáacipna caá. 33 Dios jwiít dih ñíona, “Nit táinit caá”, ã niij ennit jwĩ jumuchah, “Queét yeejépwã caá”, det jwiít dih ĩ jéih niij naóh yaccan caá. 34 Cristo jwĩ yéejat jíib wun wũhna, jwũub boo pud jũóh nit, Dios ã jéihyepmant bóo buwámant chúudnit, caán biíc di h ni hat di h wutni ã jumna caá. Pánih jumna, jwĩih pínahdih ãpĩ úubh wũhna caá, det jwiít dih peéh chãjat túutna, ĩ jéih naóh yaccat pínah niijná. 35 Cristo jwiít dih búdí ã oyochah, “Queétdih ma oi cádahaá”, bita ĩ niijíchah yũhna, ã jepahcan niít. Jwiít dih yeejép ã yapachah, bita jwiít dih yeejép ĩ chãjachah, jwĩ nũgáp wunuchah, yégueh wihcannit jwĩ jumuchah, jwiít dih tobohat ã jumuchah, jwiít dih ĩ

mao yohochah yũhna, Cristo jwiít dih ã oi cádahcan niít. 36 Dios naáwát dih naóh yapani páant jwĩ yapat pínahdih nin pah át niij daacáp tajĩ:

“Yeó jáap jumat pah míihwã jwĩ jumat jíib jwiít dih íjnit, ĩ mao yohíhna caá. ĩ mao jeémát pínah ovejawã pah jwiít but jwĩ jumna caá”, át niij daacáp tajĩ. (Sal 44.22)

37 Páant yeejép jwĩ yapachah yũhna, Cristo jwiít dih oina, búdí ã teo wáacatjĩh wēinit, jwĩ túi yap yohna caá. 38-39 Jesucristoíhwã jwĩ jumuchah ennit, Diosboó jwiít dih bainí ã oican caá. Pánih oinit, jwiít dih ã oi cádahcan niít. Jwĩ wunuchah, jwĩ báadhdachah, buubut, túttimahbut, ded pah jwiít dih ã yapachah yũhna, ã oi cádahcan niít. Ángelwã, nemépwã, nin baác di h moón ĩ maáta, japmant moón, nump bóo tólihmant moón, “Queét míihwãdih ma oi cádahaá”, Diosdih ĩ niijíchah yũhna, ã jepahcan niít. Pánihna, ni hat Dios ã chãjnitboó caandíh ĩ jéih oi cádahat túutcan niít. Pánih búdí oina, jwiít jwĩ Maáh Jesucristoíhwãdih Dios ã oi cádahcan niít.

9

Judíowã Dios ã ñíonit

1-2 Weém Cristoíh jumna, “Wã déewã, judíowã caandíh ĩ náahcatdih búdí wã jĩgahna caá’, niijná, yoobóp di h niijná caá ma chãjap”, Túini

* 8:29 2Co 3.18; Gá 4.19; Fil 3.10

Espíritu weemdih ã niij jéihyana caá. ³ Wíih baácđih moón, wã déewã, Israel ã jũimená, Cristodih ĩ náahcat jũib iiguípna ĩ bejbipna caá. Pãnihna, “Wã déewãđih búdí oinit, iiguípna ĩ bejcat pínah niijná, túut nuumnít, weémboó iiguípna wãta bej tagaá, queét ĩ túi yapat pínah niijná”, wãpĩ niij jenah joiná caá. Obohjeéhtih, páant niij jenah joiná yuhna, wã jéih chãjcan caá. ⁴ Queét wã déewã Israel jũimená jumna, Dios ã weh pínah queéđđih át níwip wut jĩ. Ded pah áihwã ĩ jumat pínahđih queéđđih át naáwáp wut jĩ. Moisés jum láa áih yeh iigátjĩh queéđđih át waáwáp wut jĩ. ã wutatđih Moisésjidiđ queéđđih át jwĩh naáwát túutwut wut jĩ. Diosđih ĩ weñat pínah muđđih queéđđih át chãjat túutwut wut jĩ. ã túi chãjat pínahđih queéđđih wut jĩ Dios át naáwáp wut jĩ.* ⁵ Jwĩ nuowã Abraham, Isaac, Jacob queét biíc peihcannit, jwiit judíowãđih cãac waowã ĩ jumachah, jwiit ĩ jũimená caá. Jesucristobut, ĩ jũima yoobát át jumwut wut jĩ. Caán Jesucristo Diosjeh muntih jumna, nihah chah maáh ã jumna caá. Yeó jáap jumat pah caandih jwĩ túi wẽi naóh jũh. Páant tíi ã jummu naáh.

⁶ Páant wã naáwáchah, nin pah ñita niij jenah joi tãgaá: “Dios ã naáwátjĩ pah biíc yoobó jwiit Israel ã jũimenáđih áihwã pínah át

chãjcap taga”, ñita niij jenah joi tãgaá. Obohjeéhtih, páant nihcan caá. Biquína Israel ã jũimená jumna yuhna, Dioíhwã yoobát nihcan caá. ⁷ Nin pah caá: Biquína Israel jũimená Abraham jũimená ĩ jumachah yuhna, “Abraham jũimená yoobát nihcan caá”, queéđđih Dios ã niij enna caá. Nin pah Dios át niijjip wut jĩ: “Obohjeéhtih, ma wũúh Isaac jũimená bácah ma jũimená yoobát ĩ jumwut caá”, Dios Abrahamđih át niijjip wut jĩ.* ⁸ Páant ã niij naáwáchah joinít, nindiđ jwĩ jéihna caá: Abraham jũimená cãac jumna yuhna, Diosđih túi jenah joicán, ã weh nihcan caá. Dios ã niijátjidiđ túi jenah joinítjeh tigaá Abraham ã jũimená pohba. ⁹ Nin pah Dios Abrahamđih át niij naáwáp wut jĩ: “Túttimah bóo jópchi nin dée widhđih muntih wã jwáub jũúwáchah, majeéh bóli Sara ma wũúhđih mi túuhbipna caá”, át niijjip wut jĩ.*

¹⁰ Túttimah, Isaac áa Rebeca waláhnit mit weh jumwut wut jĩ. Queét chénat pah ĩ íp Isaac jwĩ nuo át jumwut wut jĩ. ¹¹⁻¹² ĩ cãac jumat pínah jãtĩh, táini, táicatđih ĩ chãj jwuhcah, ded pah ĩ chãjatđih jenah joicánjeh, caandih náahna, úudyiboodih Dios át níwip wut jĩ. Pãnih ñionit, Rebecadiđ nin pah át niijjip wut jĩ: “Weép jeñé ã úuddih ã teo wũhbirna

* 9:4 Ex 4.22 * 9:7 Gn 21.12 * 9:9 Gn 18.10 * 9:11-12 Gn 25.12

caá”, caántdih át niijíp wut jī.* 13 Páant ā nīwatjidih jenah joinít, Dios naáwátidih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajī: “Jacobdih caá wā oyop. Obohjeéhtih, Esaúboodih wā iiná caá’, Dios ā niijná caá”, át niij daacáp tajī.*

14 Caandih jenah joinít ¿ded pah tigaá jwīta niij? “Ded pah ī chājatdih jenah joicánjeh, ā náahnidihjenh pánih nīona, Dios yoobópdih ā chājcan caá”, ¿jwīta niij tánít? ¡Pánihcan caá! 15 Dios Moisésdih nin pah ā niijátjidih jwiítidih náhniat caá náahap: “Det wā náahnitdihjenh wā jīgah en teo wáacbpna caá”, Dios ā niijná caá, át niij daacáp tajī.* Ded pah cāac ā chājatdih jenah joicánjeh caandih nīonit, yoobópdih ā chājna caá. 16 Jwiít cāacwā jwī náahat pah nihcan, ded pah jwī chājat jibbut nihcan, det ā náahnitdihjenh Dios ā jīgah en teo wáacna caá. 17 Faraón Egipto baácdih moón ī maáhdih ded pah Dios ā niijátjidih náhninit, “Dios ā chājat yoobópdih ā jumna caá”, jwī niij jéihna caá. Nin pah Faraóndih át niijíp wut jī: “Egipto baácdih moón ī maáh pínahdih meemdih maáh wā waadánap jī, nihatdih wā wēpatdih wā júutat túut niijná. Pánihna, ded pah meemdih wā chājachah ennit, nihat baácdih moón ‘Caánboó chah wēpni caá’, ī niij naóhbpna caá”, Dios caandih ā niijíp be,

Moisés át niij daacáp tajī.* 18 Dios det ā náahnitdihjenh ā jīgah enna caá. Obohjeéhtih, det bitadih caanjéh ā jepahat túutcan caá. Pánihna, Dios ded pah ā náahatdihjenh ā jéih chājna caá.

19 Pánih chājni ā jumuchah ennit, weemdih nin pah nīta niij tágaá: “Dios ā náahnitdihjenh ā jīgah enechah, jwiítboó caandih yap yohna, jwī bujácana níit. Pánih yap yohna, jwī jéih bujácana, ¿dépanih tigaá caán jwiítidih ā peéh chājihna?” niij iijnit, weemdih nīta úubh joi tágaá. 20 Nin pah yeebdih wāta niij jepah taga: ¿Yeéb cāacwā oboh jumnit jumna yuhna, Diosdih nīta jāih níit? Ded wáam dahdih ā nawachah, ā naoni dahboó caandih nin pah ā jéih niij jāihcan caá: “¿Dépanih tibeé weemdih nin pah jígohni dah ma nao?” ā jéih niijcán caá. Pánihna, yeéb Diosdih jāihna, caán wáam dah ā jāihñat pah niijná caá nī chājap.* 21 Wáam dah naoni ā náahat pah caán wáam déepjīhjenh muntih dawá mácah jígohni dahnadih ā jéih naona caá. Biquína túini wáam dahnadih naona, biíh oboh jumnidihbut ā jéih naona caá. Pánihna, caán ā nawat dée, Diosbut ā náahat pahjenh jwiítidih ā jéih chājna caá.*

22 Iguípna bejnit pínah ī yéej chājatdih búdí ā iijatdih júutat túut niijná, Dios queétdih ā peéh chājbpna caá. Obo-

* 9:13 Mal 1.2-3

* 9:15 Ex 33.19

* 9:17 Ex 9.16

* 9:20 Is 29.16; 45.9

* 9:21 Jer 18.4-6

hjeéhtih, ā wēpatboodih jūtat tút niijná, queétdih ā peéh chājat pínahdih jenah joiná yuhna, maatápdih ī yéej chājatdih āt enah boj jwuhap wut jī. ²³⁻²⁴ Ded pah ā táj jumat, ā wēpatdihbut ā jīgah ennitdih āt jéihyanap wut jī. Jwiít dih jātih ātát nīojip taga, caán biíc dih jumnit, ā wēpat, ā túyatdihbut jwī bíbohat pínah niijná. Pánihna, jwiít ā nīonitboó biquína judíowā, bita judíowā nihcannitbut jwī jumna caá. ²⁵ Páant ā yapat pínahdih Dios naáwát dih naóh yapani Oseas nin pah āt niij daacáp tajī:

“ Jātih wīihwā nihcannitjidih “Yeéb wīihwā caá”, wā niijbípna caá. Jātih wā oicannitjidihbut “Yeéb wā oinit caá”,* wā niijbípna caá’, Dios ā niijná caá. (Os 2.23)

²⁶ ‘Wīihwā yeéb nihcan caá’, ā niijnitjiboó Dios báadhni weh ī jumbipna caá”, āt niij daacáp tajī. (Os 1.10)

²⁷⁻²⁸ Jon jātih Isaíasbut Israel ā jūimenádih nin pah āt niij daacáp tajī:

“Dios cāacwā ī yéej chājatdih bádí iijnit, waícanjeh queétdih ā peéh chājbipna caá. Pánihna, óondih jenah enna jwī buujácat pah, Israel ā jūimená dawá ī jumuchah yuhna, det caandih jepahnitdih-jeh Dios ā túj abbipna

caá”, āt niij daacáp tajī. (Is 10.22-23)

²⁹ Isaías nin pahbut āt niij daacáp tajī:

“Jwī Maáh Chah Wēpni, biquína jwī déewādih ā táj ubcah, jwiít judíowā jwīta buúd beed tágaá. Pánihna, Sodoma, Gomorra tútchidih moondih peéh chājna, ā yoh beedáát pahjeh mǎntih jwiít dihbut āta yoh beedá tagaá”, āt niij daacáp tajī. (Is 1.9)

Judíowā túini doonádih ī náahcat

³⁰ Nindih túj náhnat caá náahap: judíowā nihcannit Jesucristodih túj jenah joinít, ī jepahachah ennit, “Nit tújnit caá”, queétdih Dios āt niij enep taga. Dios biíc dih ī túj jumat pínahdih ī bidcah yuhna, Dios queétdih āt táj ubap taga. ³¹ Obohjeéhtih, Israel ā jūimená judíowāboó “Jwiít Dios ā wutatdih jwī chājachah, caán biíc dih jwī túj jumbipna caá”, niij jenah joí bidna yuhna, Moisés ā wutatjidih jepahíhna yuhna, it jéih buujácap taga. Pánihna, tújnit ī jumíhna yuhna, ā wutatdih ī jepahcatdih ennit, “Nit tújnit caá”, Dios āt niij encap taga. ³² ¿Dépanih tigaá tújnit jumíhna yuhna, ī buujácan? “Dioíhwā jumíhna, jwī jenah joyátjīh-jeh Moisés ā wutatjidih jwī jéih jepahna caá”, niij jenah joinít, Diosdih túj jenah joicánjeh, it jéih buujácap taga. Jesúih tújini doonádih naóhna, nin pah

* 9:25 1P 2.10

jwĩpĩ niijná caá: “Jwĩ tóocni jee dáh panihni Cristo ã jumna caá”, jwĩpĩ niij naóh bohéna caá. Det jee dáhdih bũug lájnitboó ĩ tóocni dahdih ĩpĩ íjna caá. Pánihat pah, Cristoíh doonádih joinít, tóocni jee dáhdih ĩ íijat pah caandíhbut íjnit, Dios bícdih ĩ jéih jumcan niít. ³³ Páant Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ:

“Dios nin pah ã niijná caá: ‘Jerusalén tútchiboó ĩ tóocat pínah jee dáh panihnidih wã jwejna caá. Caandíh tóoc bũugnít, ĩ bũug lájni dahdih cãacwã bádí ĩ íjibipna caá. Caandíh ĩ íijat pah caán tútchidih moón caán jee dáh panihnidih ĩ náahcatji jíib, wã pebhna ĩ juibícan niít. Obohjeéhtih, caán jee dáh panihnidih túi jenah joinítboó wãjeéh jumna, ĩ túi wēibipna caá’, Dios ã niijná caá”, át niij daacáp tajĩ. (Is 28.16)

10

¹ Israel ã jaimená wã déewã iiguípna bejnit pínah ĩ jumuchah, bádí wã jígahna caá. Pánih jígahnit, Dios queétdih ã túi ubat pínahdih náah yacna, bádí wã úbhna caá. ² Yeebdíh yoobópdih wã naóhna caá. Queét Dios ã náahat pah bádí ĩ chājíhna yuh caá. Obohjeéhtih, pánih chājíhna yuhna, Dios

ded pah ã chājat tútatdih yoobópdih ĩpĩ jéihcan caá. ³ ĩ jenah joyátjĩhkeh túini ĩ chājíhna yuhna, Dios ã náah yacatdih ĩ jéih bũujácan caá. Pánih bũujácan yuhna, Dios ã teo wáacat pínahdih ĩ jenah joicáh, queétdih “Nit túinit caá”, ã niij encan caá. ⁴ Obohjeéhtih, Cristodih túi jenah joinítboodih “Nit túinit caá”, Dios ã niij enna caá. Pánihna, Moisés ã wútatjdih jwĩ jepahat jíib túi ubnit jwĩ jéih jumcan caá. Obohjeéhtih, Cristoboodih túi jenah joí jepahnitdihkeh ã túi ubna caá.

⁵ Moisésjeh jon jãtĩh nin pah át niij daacáp tajĩ: “Det Dios ã wútatdih túi jepahnitdihkeh ã túi ubbipna caá”, át niijíp tajĩ.* ⁶⁻⁷ Páant ã niij daacáchah yuhna, bũu jwuh det Cristodih túi jenah joinítidihkeh “Nit túinit caá”, Dios ã niij enna caá. Cristoíh doonádih bohéna, nin pah jwĩpĩ niij naóhna caá: Dios ã wahni Cristojeh nin baácboó átát dei juyúp tajĩ. Pánih dei jwiníji ã jumuchah, nin pah ñi niij jenah joicá bojoó: “Jeáboó púuh laab béjnit, Cristodih ub dei jũóhni pínahdih jwĩ náahna caá. Wunnitji caolih pebhboó dei bejnit, Cristodih boocat túatnit, caandíh jwúub ub púuh laab jũóhni pínahdih jwĩ náahna caá, jwiítdih ã túi ubat pínah niijná”, ñi niij jenah joicá bojoó. ⁸ Dios naáwátdih naóh yapaniji nin pah át niij daacáp tajĩ: “¿Dépanih tiguaá Dios naáwátdih ñi bid?

* 10:5 Lv 18.5

Caandíh jéihnit, ñitát bohé tagaá”, át niúj daacáp tajī.* Pánihna, caán jwī bohéni naáwát Cristodih ā tui jenah joyát tūtna caá. ⁹ Pánih bohéna, nin pah jwīpī niúj naóhna caá: Det Dios biícđih tui jumíhna, “Jesús wā maáh caá”, niúj naóhnit, “Dios caán wənnijidih át jwəub boonanap jī”, ĩ niúj jenah joyóchah, Dios queét iiguipna bejnit déejidih ā tui ɯbbipna caá. ¹⁰ Jesúsđih jwī tui jenah joí jepahachah, Dios jwítdih “Nit túinit caá”, ā niúj enna caá. Pánihna, “Jesús wənniji jwəub boo pud jūóhni jumna, nihat cācwā ĩ maáh ā jumna caá”, bitadih jwī niúj naáwáchah, ā tui ɯbnit jwī jumna caá.

¹¹ Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niúj daacáp tajī: “Det Diosđih tui jenah joinít, ‘Páant ā niújat pah biíc yoobó ā yapbipna caá’, niúj jenah joinít, túiccanjeh ĩ tui wēibipna caá”, át niúj daacáp tajī.* ¹² Dios nihat cācwā yoobó ĩ maáh jumna, det caandíh ɯúbhndih túini ā chājipna caá. Judíowāđih, judíowā nihcannitdihbut biíc yoobó ā tui teo wáacipna caá. ¹³ Dios naáwátdih biíh naóh yapani nin pah át niúj daacáp tajī: “ ‘Wā yéjatdih yohnit, weemđih ma tui ɯúú’, det jwī maáđđih niúj ɯúbhndih ā tui ɯbbipna caá”, át niúj daacáp tajī.* ¹⁴ Obohjeéhtih, det Cristoíh doonáđih joicánnitboó caandíh ĩ jéih ɯúbhcan caá. Pánihna, ā

naáwátdih naóhnit wihcah, caán doonáđih joicánnit, caandíh ĩta jéih jepahcan tagaá. ¹⁵ Ā naáwátdih naóhnit pínahđih Dios ā wahcah, det áih túini doonáđih naóhnit ĩta wihcan tagaá. Dios naáwátdih biíh naóh yapani nin pah át niúj daacáp tajī: “Túini doonáđih naóhnit ĩ jūúwáchah, jwī tui wēina caá”, át niúj daacáp tajī.*

¹⁶ Páant ĩ daacátji ā juməchah yuhna, Israel juméná dawá caán túini doonáđih ĩt joíhcap jī. Páant ĩ joíhcat pah Isaías Diosđih ɯúbhna, nin pah át niúj daacáp tajī: “Maá, ma naáwátdih queétdih jwī naóh yapanachah yuhna, dawá ĩ joíhcap be”, át niúj daacáp tajī.* ¹⁷ Cristoíh túini doonáđih joyát caá náahap, caandíh tui jenah joinít, cācwā ĩ jepahat pínah niijná. ¹⁸ Nin pah yeebđih wā niúj ɯúbh joiná caá: “¿Israel juméná caán doonáđih ĩt joijícan taniít?” ñi jenah joyóchah. Caandíh yoobópđih ĩt joijí ta yah caá. Páant ĩ joyátjđih tígá Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niúj daacáp tajī:

“Dioíh doonáđih nihat pebhboó ĩt naóh peetép wət jī. Pánihna, nihat baácdih moón caandíh ĩt joyóp wət jī”, át niúj daacáp tajī. (*Sal 19.4*)

¹⁹ Pánih jéihnit, nin pah wā jwəub niúj ɯúbh joiná caá páant məntih: ¿Caán

* **10:8** Dt 30.12-14 * **10:11** Is 28.16 * **10:13** Jl 2.32 * **10:15** Is 52.7 * **10:16** Is 53.1

doonádih Israel jüimená joiná, ít túi beh joiícán ta niít? ñi jenah joyóchah. Ít túi beh joijí ta yah caá. Nin pah Moisés á niúj daacátjidih yeebdíh wā jwíih náhniabipna caá:

“Nin pah Dios Israel jüimenádih á niúj naóhna caá: ‘Jenah joicánnit, yeejépwā caá’, ñi niúj ennitdih wíihwā pínah wā chājbipna caá. Páant wā chājachah, yeebboó jepchá tūbnit, queétdih búdí ñi íjibipna caá’, á niijná caá”, Moisés át niúj daacáp tají. (Dt 32.21)

²⁰ Isaíasbut úumcanjeh, nin pah át niúj daacáp tají:

“Nin pah Dios á niijná caá: ‘Weemdíh bidcannitboó í jwāáap be. Weemdíh úúbhcanitdih ded pah wā jumatdih wā jéihyanap be’, Israel jüimená nihcannitdih Dios á niijná caá”, Isaías át niúj daacáp tají. (Is 65.1)

²¹ Israel jüimenáboodíh, nin pah Isaías át jwúub niúj daacáp tají:

“Nin pah Dios á niijná caá: ‘Queét weemdíh náahcan, yap yohnit í jumna caá. Obohjeéhtih, í túut nuumát pínahdih náah yacnit, maatápdih “Wíihwā ñi jumúú”, queétdih wā niijíp yah be’, Dios á

niijná caá”, Isaías át niúj daacáp tají. (Is 65.2)

11

Israel á jüimená daocánnitdih Dios á túi úbat

¹ ¿Israel á jüimená Dios á ñíonitjidih buu láa áta yoh taniít? yeéb ñi jenah joyóchah. ¿Nihcan caá! Queétdih á yohcan beé. Weembút Israel á jüima, Abraham jüimená í jüima náahji mun tigaá. Benjamín á jüimená jumni poómpdih bóo caá.* ² Bííhmah Israel á jüimenádih Dios á ñíonitji í jumachah, queétdih át yohcap jí. Dios naáwátdih naóh yapani Elíasji Israel á jüimená í yéej chājatjidih Diosdih át naóh yacap jí. ¿Caán á naóh yac daacátjidih yeebboó ñi jéihcan niít? Nin pah át niúj daacáp tají: ³ “Maá, ma naáwátdih naóh yapanitdih dawá ít mao yohop be. Meemdíh wéina, nuñápdih jwí mao cáo wūhat jeé poómpnadihbut ít boto mao yoh beedánap wut be. Ma naáwátdih naóh yapanit biícdih jumni weemjéh caá wā jūdhdap. Páant wā jumat doonádih joiná, weemdíhbut í mawíhna caá”, át niúj daacáp tají.* ⁴ Páant á niujíchah joinít, Diosboó Elíasdih nin pah át niúj jepahap wut jí: “Meém biícjeh pohba nihcan caá. Páantjeh wíih cáacwā siete mil pohba í jumna caá. Queétdih weémboó wā túi wapap be. Páant wā

* 11:1 Fil 3.5 * 11:3 1R 19.10,14

wapachah, bita ĩ pāpni Baal wūt jumnidih queét ĩ wēi úbhcan caá. Páant dawá ĩ jumatdih jéihnit, ma úmca bojóó”, Dios Elíasdih át niijíp wut jī.*

⁵ Elías jum láa, daocánnit Diosdih túi wēinit ĩ jummat pah muntih, buubut daocánnit Israel ā jumimenádih Dios búdí oina, jĭgah ennit, áihwā pínah át níwip taga.

⁶ Pánih níonit, “Nĭ túi chājat jĭib yeebdíh wā níona caá”, át niijcáp jī. ĩ túi chājat jĭib ā teo wáacna, oinit, jĭgah enat yoobát āta nihcan tagaá.

⁷ Páant niijnít, ¿ded pah tīgáá ā jum? Nin pah caá: “Nĭt wíhwā caá”, Dios queétdih ā niiját pínahdih Israel ā jumimená búdí ĩ náahachah yuhna, páant át niijcáp wut jī. Obohjeéhtih, áihwā ĩ jummat pínah niijná, daocánnitdihjeh Dios át níwip wut jī. Bitá ā níocannitboó caandíh chah yap yohnit ĩt jumap wut jī. ⁸ Páant ā yapatdih Dios naáwát dih naóh yapanit nin pah ĩt niij daacáp tajĭ:

“Caandíh náahcannitdih Dios úonit panihnit át chājap be. Páant ā chājachah, ded pah ā wēpatdih ā júutachah yuhna, ĩpĭ beh encan caá. Ā naáwát dih joiná yuhna, ĩpĭ beh joicán caá. Páantjeh tīgáá buubut queét ĩ jumap”, ĩt niij daacáp tajĭ. (*Dt 29.4; Is 29.10*)

⁹ Maáh David nin pah caandíh jeh muntih át niij daacáp tajĭ:

“Queét Israel ā jumimená búdí jeémátdih, dawá bií déedihbut bíboh nit, wēina, ‘Jwiít dih Dios ā túi wēi enna caá’, niij jenah joinít, ded pah yéej chājnit ĩ jummatdih ĩ jéihcan caá. Páant ĩ jumachah ennit, queétdih ma peéh chājaá.

¹⁰ Pánih peéh chājna, queétdih jéih encannit panihnit ma chājaá. Ma peéh chājnit pínahjeh jumna, búdí jĭgah naáh jumnit ĩ jumna naáh”, át niij daacáp tajĭ. (*Sal 69.22-23*)

Judíowā nihcannitdih Dios ā túi ubat

¹¹ Páant niijnít, nin pah wā jwáub úbh joiná caá: Israel ā jumimená, Cristodih ĩ náahcah ennit, ¿Dios queétdih yohat yoobát taniít? ní jenah joyóchah. Queétdih páant bóo pohba ā chājcan níit. Páant ā yohcan yuhna, queét Cristodih ĩ náahcah, buu judíowā nihcannitboodíh Dios ā túi úbbipna caá. Judíowáboó ĩ jepchá tubat pínah niijná, judíowā nihcannitdih Dios áihwā pínah ā chājna caá. ¹² Judíowā Cristodih náahcan, ĩ yap yohat jĭib, buu láa nihat baác dih moondíh dawá túi ubnit, Dios queétdih á túi chāj wāhna caá. Pánihna, judíowā yap yohnit ĩ jumachah, bitadih Dios túi chājna, queét judíowā Cristodih ĩ jepahachah bácah,

bitadih chah túini pohba ã chãj wãhþipna caá.

13 Páant niijná, yeéb judíowã nihcannitdih wã naóhna caá. Yeebdíh caá Cristo weemdíh ã bohéat túutup. Pánih yeebdíh bohéna, oboh nih bohéna wã chãjcan caá. 14 Páant wã déewãdih wãþi niij naóhna caá, Dios ã túi ubnit ñi jummatdih i jéihyat pínah niijná. Pánih jéihnit, iijna, túut nuumnít, queéþbut Cristodih i náahachah ennit, Dios queédihþbut ã túi ubþipna caá. 15 Judíowãdih Dios ã cádah jwahuchah, nihat baácðih moón judíowã nihcannitþoo túini doonáðih joinít, Cristodih i jepahna caá. Páant i jepahachah ennit, queéþboodíh ãjeéh ã túi jumat túutna caá. Queét judíowãboodíh ãihwã pínah ã chãjachah bácah, nihat baácðih moondíh túini yoobát ã jumat túutþipna caá. ãihwã i jumuchah, chah dawá Cristodih jepahnit iiguípna bejnit déejidih Dios ã túi ubþipna caá. 16 Nin pah caá ã jumup: Cãacwã i jwíih chãjni pan dahdih Diosdih i wũhuchah, “Nin túini caá”, ã niij enþipna caá. Pánih caanbítðih ennit, nihat jethnidihþbut biic yoobó “Nin túini caá” ã niij enþipna caá. Pánihat pah mantih, máa náat túini ã jumuchah, ãih cãcanabut túini ã jumna caá. Páant niijná, nin pah wã niij naóhna caá: Jwíi nuo Abrahamji Diosdih ã túi jenah joyóchah, “Nin túini caá”, Dios caandíh ã niij enat

pahjeh, ã jaimenábut caandíh i túi jenah joyóchah, “Nit túinit caá”, queédihþbut ã niij enþipna caá.

17 Biquína judíowã olivo nah Dios ã bóod yohni cãcana panihnit i jumuchah, yeéb judíowã nihcannitboodíh ã bóod yohopjidih ã jwũub dũjnít panihnit ñi jumna caá. Yeéb jiadih bóo olivo cãcana panihnit ñi jumuchah yuhna, momni olivo nah panihnidih át jwũub dũjúp wut jĩ. Páant niijná, nin pah wã niij naóhna caá: Judíowã i jumupjidih yeéb judíowã nihcannitdih Dios át jwũub túut nuum jwejep wut jĩ. Pánih dũjnít panihnit ñi jumuchah, judíowãdih Dios ã túi teo wáacat pah, buu yeebdíhþbut ã túi teo wáacna caá. 18 Páant yeebdíh ã ñíwichah jéihnit, “Jwiitþoo judíowãdih chah túinit caá”, ñi niij jenah joicá bojoó. Nindih ñi túi náhninaá: Ded máa cãcana ãih náatdih ãþi teo wáaccan caá. Obohjeéhtih, ãih náat caá caán cãcanadih ã túi teo wáacap. Páant ã nihat pah, jwiit judíowãdihjeh Dios jwíih ñíona, máa náat panihnit jwíi jumna caá. Pánih ñíona, jwíi dée pínah Cristodih át ñíwip wut jĩ, yeebdíhþbut ã túi ubat pínah niijná. Pánihna, “Jwiitþoo judíowãdih chah túinit caá”, ñi niij jenah joicá bojoó.

19 Yeéb judíowã nihcannit nin pah ñita niij tágaá: “Biquína máa cãcanadih i bóod yohat pahjeh Dios biquína judíowãdih át yohop

wut jĩ, jwiitboó ãihwã jwĩ jummat pínah niijná”, ñita niij tágaá. ²⁰ Páant ñi niiját yoobópdih tigaá. Obohjeéhtih, queét Cristodih ĩ túi jenah joicátji jíib Dios queétdih át cádah jwuhap taga. Cristodih ñi túi jenah joyát jíibjeh ãihwã pínah yeebdíh át ñíwip taga. “Jwiit judíowãdih chah táunit caá”, ñi niij jenah joyóchah, ã táican caá. Yeebbát ñi túi chãja chaáh, queét judíowã ĩ cádahat pah “caandíh ñi cádahná” niijná. ²¹ Jwíih jumni cãcana panihnit judíowã Cristodih ĩ jepahcat jíib, Dios yohna, yeéb ã jwúub túut ñuumní cãcana panihnit, caandíh ñi cádahachah ennit, yeebdíhbut biíc yoobó ã yohbipna caá. ²² Dios yeebdíh ded pah ã túi chãjatdih ñi túi náhninaá. Ŝum náah jumni caandíh jepahcannitdih ã peéh chãjat pínahdihbut búdí jenah joyát caá náahap. Yeéboó caandíh ñi túi jenah joí cádahcah, yeebdíh ã túi chãjbipna caá. Obohjeéhtih, caandíh ñi cádahachah, yeebdíhbut Dios ã yohbipna caá. ²³ Queét jepahcannit judíowã túut ñuumní, caandíh ĩ jepahachah, caán ã bóod yohni cãcana panihni ĩ jumachah yuhna, queétdih ã jwúub ðuujbípna caá, ã ñíonit biícđih ĩ jwúub jummat pínah niijná. Diosdih dedé buwat wihcah, ã yohnijidih ã jéih jwúub ðuujná caá. ²⁴ Pánihna, yeéb judíowã nihcannit jiadih bóo olivo cãcana panihnit ñi jumachah yuhna, momni

olivo nahdih ðuuját pah, Dios yeebdíh ãihwã pínah át chãjap wut jĩ. Yeebdíh pánih chãjni jumna, judíowãboó ã jwíih ñíonit ĩ jumachah, momni olivo nah yoobát panihnidih queét ã yohnitjiboodíh ã jwúub ðuuját pínahdih Dios ã buwacan caá.

Dios judíowãdih ã túi ubat

²⁵ Yeéb wã déewã panihnit, “Dios jwiit judíowã nihcannitdih chah ã wéi enna caá”, ñi niij jenah joicát pínah niijná, buu yeebdíh cãacwã ĩ jéihca naáhdih wã naóhbipna caá. Nin pah ã jumna caá: Buu jwuh dawá judíowã Diosdih ĩ jepah jwuhcan caá. Dios ã ñíonit judíowã nihcannitdih ãihwã ã chãjat túttimah, judíowã jwuh jwúub túut ñuumní, caandíh ĩ jepahbipna caá, buca. ²⁶ Páant ĩ jepahachah, queét nihat iiguípna bejnit déejidih Dios ã túi ubbipna caá. Páant ã yapat pínahdih Dios naáwátđih naóh yapanit nin pah ĩt niij daacáp tajĩ:

“Jerusalén táтчimant jéohni judíowãdih ã túi ubbipna caá. Pánih jéohniiboó queét Jacob ã jumená Diosdih ĩ náahcatjídih ã túut ñuumbípna caá. (Is 59.20)

²⁷ Páant ã túut ñuumúchah, ĩ yéejatdih wã yohbipna caá. Pánih yohnit, wã niijátji pahjeh queétdih wíihwã wã chãjbipna caá, Dios ã niijná caá”,

ĭt niĭj daacáp tajĭ. (*Jer*
31.33-34)

28 Judíowā ĭ n̄owādh ĭ ñíonitji ĭ jum̄chah, Dios queétdih búdí ĭ oyatji pahjeh m̄antih, b̄u jum̄nitdihbut biíc yoobó ĭ oina caá. Obohjeéhtih, páant ĭ oinit ĭ jum̄chah ȳhna, Cristoíh doonádih joíhcan, Diosdih eníhcannit ĭ jum̄na caá. Páant ĭ eníhcat jíib, b̄u jw̄h yeéb judíowā nihcannitboó Cristoíh doonádih joinít, ñi jepahna caá. Obohjeéhtih, judíowā Diosdih ĭ eníhcah ȳhna, Dios páantjeh queétdih ĭ oina caá. 29 Pánih oina, ĭ n̄owādh Dios ĭ niijátji pah ĭ jum̄menádihbut ñíonit, ĭ oi cádahcan niít.

30 Yeébbóo j̄atih Diosdih yap yohnit ñi jum̄chah ȳhna, judíowā ĭ yap yohochah ennit, b̄u jw̄h yeebdíh jĭgah ennit, Dios át túi ub̄ap taga. 31 Yeebdíh ĭ jĭgah en teo wáacatdih enna ȳhna, queétboó páantjeh yap yohnit ĭ jum̄na caá. Pánih yap yohnit ĭ jum̄chah, Dios yeebdíh ĭ jĭgah enat pahjeh queétdihbut biíc yoobó ĭ teo wáacipna caá. 32 Nin pah caá: “Nihat c̄aacwā t̄abit yap yohnit ĭ jum̄chah, queét nihadnih jĭgah ennit wā teo wáacipna caá”, Dios ĭ niijná caá.

33 ¡Choo! ¡Dios wēpni niít! Nihat túi jéih beedáni yoobát caá ĭ yoób jum̄ap. Páant ĭ jum̄chah, ĭ jenah joyátdih, ĭ ch̄ajatdihbut jwiít c̄aacwāboó

jw̄i túi jéih beedácan caá.* 34 Nin pah Dios naáwátdih naóh yapanit ĭt niĭj daacáp tajĭ: “Dios jw̄i maáh ĭ jenah joyátdih det ĭ jéihcan caá. Pánih jéihcannit jum̄na, det caandíh ‘Nin pah ma ch̄ajaá’, ĭ jéih niijcán caá.* 35 Det Diosdih biíh pah bóodih ĭ w̄hat túttimah, ‘Caán weemdíh ĭ jíib b̄udána caá’, ĭ jéih niijcán caá”, ĭt niĭj daacáp tajĭ.* 36 Dios nihadnih ch̄ajni ĭ jum̄na caá. Pánih jum̄na, nihad ĭ ch̄ajni áih míic ĭ jum̄chah, nihadnih ĭ wēpatjĭh páantjeh ĭ jum̄at túttna caá. Páant ĭ jum̄chah, yeó jáap jum̄at pah caandíh jw̄i wēi naóh jĭih. Páant tíi ĭ jum̄ nah.*

12

Dioíhwādh túini ch̄ajat caá náahap

1 Dios jwiútdih búdí ĭ oyatdih náhninit, ded pah ĭ ch̄ajatdihbut jenah joiná, nin pah ñi ch̄ajat pínahdih yeebdíh búdí wā náah yacna caá: Túini oveja w̄úhdih ĭ mao cáo w̄hat pah, yeebjéh Diosdih ñi míic w̄húú, ĭ náahadnihjeh ñi ch̄ajat túut niijná. Páant tigaá náahap jwiútdih, Diosdih jw̄i túi weñaat túut niijná.

2 Pánih ch̄ajnit, Diosdih jéihcannit ĭ jenah joyát pah ñi jenah joicá bojoó. Yeejép ĭ ch̄ajat pah biíc yoobó ñi ch̄ajca bojoó. Ñi jenah joyátdih túut n̄um béjna, túinidih

* 11:33 Is 55.8-9 * 11:34 Job 15.8; Is 40.13; Jer 23.18; 1Co 2.16 * 11:35 Job

41.11 * 11:36 1Co 8.6; Ef 4.6; Col 1.16

chājnit ñi jumbipna caá. Pániñ tūt n̄umná, Dios yeebdíh ded pah ā náah yacatdih ñi jéihbipna caá. Ā náah yacat táini jumna, yoobópdihbut ā jumna caá. Caán ā náah yacat pah chājna, Diosdih ñi túi weñabipna caá.

³ Búdí oinit, Dios weemdíh ā ñiwip jī, cāacwādih wā bohéat pínah niijná. Pániñ bohéni jumna, niñat yeebdíh nindih wā naóhna caá: “Weém túi jéihni yoobát caá”, ñi niij jenah joicá bojoó. Obohjeéhtih, Jesúsdiñ túi jenah joinít jumna, “Dios weemdíh ā teo wáacat pah bóojeh tigaá wā jéih chājap”, niij jenah joyát caá náahap. ⁴⁻⁵ Jwiít niñat Cristoíhwā míic jumna, áih bácañ panihni jwī jumna caá. Pániñ jumna, mácañ tewatna Dios jwiít dih āt wūhap taga. Nin pah ā jumna caá: Jwīñ bácañ dih téihyana, jítchana, quíibna, dawá ā jumna caá. Pániñna, biíc bácañjeh jumna yuhna, mácañ tewatna ā jumna caá. Páant jwīñ bácañ ā jummat pah, jwiít Cristoíñ bácañ panihni jwī jumuchah, mácañ tewatna jwiít dih ā wūhna caá, jwī túi míic teo wáacat pínah niijná.*

⁶ Dios jwiít niñatdih ā teo wáacachah, mácañ tewatnadiñ āt wūhap taga, ā wēpatjīñ jwī chājat pínah niijná. Biquína jwiít dih Dios naáwát dih naóñ yapanit pínahdih āt ñiwip taga. Páant ā ñíonit jumna, Cristodih ĩ túi jenah joyát pah bóo bitadiñbut

ĩ túi naóñ yapana naáñ. ⁷ Biíhboodíh cāacwādih teo wáacni pínahdih Dios āt ñiwip taga. Páant ā ñíoni jumna, Dios ā wēpatjīñ bitadiñ ā túi teo wáaca naáñ. Bitadiñ Dios naáwát dih bohéni pínah jumna, caandíh ā túi bohéna naáñ. ⁸ Biíhboó bitadiñ weñani pínah jumna, queétdih ā túi weñana naáñ. Biíhboó, moh yéejnitdih bií déedih túi wūhni pínah jumna, táini caolih jumnit, ā wēi wūhna naáñ. Bitaboó maáta pínah jumna, túi jenah joinítjeh ĩ wutu naáñ. Biíhboó jīgah en teo wáacni pínah jumna, ā túi wēi teo wáaca naáñ. Pániñna, mácañ jéihnit ñi jummat yoobó yeéb Cristoíhwā túi míic teo wáacat caá náahap.*

Cristoíhwādih ded pah chājat caá náahap

⁹ Nin pah caá yeéb Cristoíhwādih jummat náahap: Bitadiñ túi oyat caá náahap. Yeejépdih en iinít, táiniboodíh chājat pínahdih búdí ñi bidí. ¹⁰ Ñi úudwā yoobát dih ñi oyat pah Cristoíhwā ñijeéh jumnitdih biíc yoobó ñi oyoó. Ñijeéh jumnitdih ñi túi míic wáyaa.

¹¹ Dios ā wutat pah chājna, yabhcanjeh, ñi túi wēi jepahaá.

¹² Dios yeebdíh ā pebhna ā ab bejat pínahdih jéihna, túi wēi páñat caá náahap. Yeejépdih yapna yuhna, biíc yoobó Cristodih cádahcat caá náahap. Diosdih ñi túi wūbh cádahca bojoó.

13 Jesúhwā moh yéejnitdih ñi túi teo wáacá. Bitá ñi pebh ĩ jwáábachah, queétdih ñi wēi jwāáá.*

14 Det yeebdíh yeejép ĩ chājachah, “Yeejép ĩ yap dáhwa naáh”, niijcánjeh, “Ī túi yapa naáh”, ñi niijí.*

15 Det wēinitjeéh jumna, yeebbát ñi weñeé. Jīgahnit ĩ jumuchah, ĩjeéh ñi jīgah wáacá.

16 Biícđih ñi túi jumúú. “Weém chah táini caá”, niij jenah joicánjeh, oboh jumnit biícđih ñi túi jumúú. “Weémboó túi jéih beedáni caá”, ñi niij jenah joicá bojó.*

17 Bitá yeebdíh yeejép ĩ chājachah yuhna, queétdih yeejép chāj jwáábaca bojó. Túinijeh ñi chājaá, “Nin ā túi chājna caá”, niihat ĩ niij jéihyat pínah niijná. 18 Yeéb ñi déewāđih túi chājat pínahđih búdí ñi bidíí, biícđih túi jummat túut niijná. 19 Yeéb, wā oinitá, bitá yeebdíh yeejép ĩ chājatji jíib, ñi jwááb peéh chājca bojó. Ī yéej chājatji jíib, Diosboó ĩjnit, queétdih ā peéh chājbična caá. Páant ā chājat pínahđih jenah joinít, Dios naáwáđđih naóh yapani nin pah āt niij daacáp tají: “ ‘Weémboó cāacwā ĩ yéej chājat jíib yoobóđđih wā peéh chājbična caá’, jwí Maáh ā niijná caá”, āt niij daacáp tají.* 20 Páant ā jumuchah, yeebboó nin pah ñi chājaá:

Yeebdíh en jūihni ā nuugúp wunuchah ennit, ā jeemát pínahđih ñi wūhúú. Ā taca jootóchah ennit, ā babhbat pínahđihbut ñi wūhúú. Páant caandíh ñi túi chājachah enna, búdí ā tíicbična caá.* 21 Bitá yeebdíh yeejép ĩ chājachah, queétdih biíc yoobó yéej chāj jwáábacan, táinijeh ñi chājaá.

13

Ñi maátadih jepahat caá náahap

1 Niihat maátadih Diosjeh tigaá ĩ maáh jummat pínahđih āt níwip taga. Páant ā maáh waadánit ĩ jumuchah, queét yeebdíh ĩ wutuchah, ñi túi jepahaá. 2 Det jwí maátadih jepahcannit, Dios ā níonitdih yap yohna caá ĩ chājap. Páant ĩ yap yohatji jíib queétdih peéh chājat ā jumbična caá. 3 Det túi chājnit ĩ maátadih ĩpí úumcan caá. Obohjeéhtih, yeejép chājnitboó ĩ maáta ĩ peéh chājat pínahđih ĩpí úumna caá. Ñi maátadih úumcat túut niijná, táinidihjeh ñi chājaá. Páant ñi túi chājachah ennit, “Ma túi chājna beé”, maátaboó yeebdíh ĩ niijbípna caá. 4 Dios yeebdíh teo wáacat túut niijná, ñi maátadih ā wutna caá, ñi túi jummat pínah niijná. Obohjeéhtih, ñi túi chājcah, yeebdíh ĩ peéh chājat pínah niijná, Dios queétdih āt níwip taga. Páant yeejép chājnit jumna, queétdih úumat caá náahap. 5 Peéh chājat náahcan,

* 12:13 He 13.2; 1P 4.9 * 12:14 Mt 5.44; Lc 6.28 * 12:16 Pr 3.7 * 12:19 Dt 32.35 * 12:20 Pr 25.21-22

ñi maátadih túi jepahat caá náahap. “Páant wã chãjachah, ã táibipna caá”, niij jenah joiná, túi jepahnit, táiniyeh chãjat caá náahap. ⁶ Ñi maátadih caán tewatdih Dios át wũhup taga. Páant í túi tewe chah ennit, yeebboó í tewat júb ñipí júb chãjna caá.

⁷ Ded pah yeebdih í júb chãjat túutuchah, túi jepahnit, ñi júb chãjaá. Maáta í tewat júbbut, túi júb chãjnit, queédih túi wēi naáwát caá náahap.*

Míc oyat caá náahap

⁸ Bitadih ñi júb buudáátdih waícanjeh ñi júb chãj beedánaá. Obohjeéhtih, ñi túi míc oi cádahca bojoó. Det bitadih oina, Dios ã wutadidih ã túi jepahna caá.

⁹ Æ wutat nin pah caá ã niijíp: “Biíh áajlh ñi yéej chãjca bojoó. Cáacwãdih ñi mao yohca bojoó. Ñi nuumcá bojoó. Bitáih bií déedih ñi en ñinahca bojoó”, ã niij wutna caá. “Meemjéh ma míc oyat pahjeh muntih, bitadihbut ma oyoó”, ã niij wutadidih jepahna, Dios nihat biíh ã wutadidihbut jwí túi jepah beedána caá.* ¹⁰ Bitadih oina, queédih jwí yéej chãjcan niít. Pánihna, queédih oina, Dios ã wutadidih túi jepah beedána caá jwí chãjap.

¹¹ Honit panihnit ñi jumca bojoó. Nin baácboó ded pah ã yapatdih túi jenah joinít ñi jumúú. Jesús ã jwúub dei jũúwát pínahdih náhninit, ñi

túi páñaá. Caandih jwíih jepahna, “Jwiítidih ubudih ã jwúub dei jũóhbipna caá”, jwí niij jenah joyóp jí. Obohjeéhtih, buu ã jwúub dei jũúwát pínah bahnijeh caá ã jwdhdup. Páant bahnijeh ã jwdhduchah, jwiítidih túi jenah joyát caá náahap. ¹² Jesús ã jwúub dei jũúwúchah, chei panhipboó yeejép í chãjat waícanjeh ã buudbípna caá. Jesús ã jwúub dei jũúwát pínah bahnijeh ã jwdhdatdih jéihnit, yeejép chãjatdih cádahnit, Jesús ã yeh iiguíp panhipboó jumna, táiniyeh chãjat caá náahap. ¹³ Jwiít mícjeh túi chãjat caá náahap. Wēi babh máihñat, íí náah chãjatdihbut jwí bidcat dée caá. Míc jãihnit, míc jepchá tubnitbut jwí jumca boj jíih. ¹⁴ Pánihna, yeejép ñi ñinahatdih cádahnit, jwí Maáh Jesucristo ã teo wáacatjéh táinidihjeh ñi chãjaá.*

14

Bitadih yeejép jenah joicát

¹ Jesúsdih jáap jepahnit pah, ã naáwátidih túi jéih jwuhcannitdih ñi túi míc pej jumúú. Í túi jéih jwuhcah ennit, “Meém jéihcanniabeh caá”, ñi míc niij íjaca bojoó. ² “Weém nihat nuñápwãdih wã jeéméchah ã túina caá”, biquína í niij jenah joiná caá. Obohjeéhtih, bitaboó, Jesúsíh doonádih túi jéih jwuhcannit, nuñápwãdih jeémpanjeh, pácahinadihjih í jeémpana caá.

* **13:7** Mt 22.21; Mr 12.17; Lc 20.25

19.18 * **13:14** Ef 6.11-17

* **13:9** Ex 20.13-15,17; Dt 5.17-19,21; Lv

³ Det nihatdih jeémpnit, pácahinadihjuh jeémpnitboodíh “Meém oboh jumni caá”, í níj jenah joicá bojo naáh. Pácahinadihjuh jeémpnitbut nihatdih jeémpnitboodíh “Yeejép chājna caá ma chājap”, í níj jenah joicá bojo naáh. Det Jesúsdi h jepahnit nihatdih jeémpnit í jumuchah yuhna, “Nit wíhwā caá”, Dios queédih ā níj naáh caá. Āihwā í jumuchah ennit, nuñúpwādi h jeémpcannitboó queédih yeejép í níj jenah joicá bojo naáh. ⁴ Ded Jesúsdi h jepahni Diosdi h teo wāhni panihni caá ā jumap. Páant āih ā jumuchah, yeéboó caandíh ñi jéih naóh yaccan caá. Ded pah caán ā chājatdih ennit, ā maáhjuh “Ma túi chājna beé. Ma túi chājcan beé”, ā jéih níj naáh caá. Pánihna, Jesúsdi h ā jumuchah, āihdi h túi teo wáacna, “Meém yeejép chājni caá”, caandíh Jesús ā níj naóh yaccan níit.

⁵ “Diosdi h jwí weñat pínah nin yeó jáapjuh caá. Biíh yeó jáap jwí tewat pínah ā jumna caá”, biquína í níj jenah joiná caá. Obohjeéhtih, bitaboó yeó jáap jummat pah biíc yoobó Diosdi h í wēina caá. Queét biíc yoobó chājcan nit jumna yuhna, nihat nin pah í níj jenah joyó naáh: “Jesús ā náah yacat pahjuh wā chājna caá”, í níj jenah joyó naáh. ⁶ Det “Nin yeó jáapdi h Diosdi h jwípí wēina caá”, níj jenah joinít, jwí maáhdih jepahna caá í chājap. Bitá “Yeó jáap jummat

pah Diosdi h jwípí wēina caá”, níj jenah joinít, queébtut jwí maáhdih jepahna caá í chājap. Det déepdi h jeémpnit, Diosdi h “Túina caá, Paá”, níj jeémpna, Diosdi h í wēina caá. Bitaboó Diosdi h weñat túut níj naáh, déepdi h jeémpcannit, Diosdi h “Túina caá, Paá”, biíc yoobó í níj wēi naóhna caá.*

⁷⁻⁸ Jwiít nihat Cristoíhwā jumna, jwí náahatdihjuh jwí jéih chājcan caá. Báadh jwuhna, jwí maáhdih jwí jepahna caá. Wunnabut jwí maáihwā jwí jumna caá. Nin baácboó jum jwuhna, caandíh weñat caá náahap. Jwí wunat pínah jātihbit, āihwā jumna, caandíh páantjuh biíc yoobó weñat caá náahap. Pánihna, jwí báadhdachah, jwí wunuchahbut, páantjuh Cristoíhwā jwí jumna caá. ⁹ Báadhni tdi h, wunnitjidi hbut, jwí Maáh jummat túut níj naáh, Cristo wunniji át jwúub boo pud jéúwup wat jí.

¹⁰ Nihat āihwā jumna yuhna, ¿Dépanih tigaá ñi déewā panihnit Jesúsdi h jáap jepahnit í jumuchah, “Dios meemdi h ā peéh chāja naáh”, ñi níj naóh? ¿Dépanih tigaá ñi déedi h oboh jumni pah ñi en? Diosboó ded pah jwí chājatdih jéih beedáni ā jummatdih túi náhnat caá náahap. Ā jumapboó jwí juibí ñuhuchah, biquína jummat pah ded pah jwí chājatjidi h ā wúbh joyóchah, jwiít nihatdih jepahat ā náahbi pna caá. Páant ā wúbh joyát pínahdi h náhnit,

* 14:6 Col 2.16 * 14:10 2Co 5.10

ñi dée panihnidih “Yeejép caá”, ñi niijcá bojoó.* 11 Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajī:

“Nin pah jwī Maáh ā niijná caá: ‘Weém báadhni wā jumuchah, yoobópdih wā niiját biíc yoobó ā yapbipna caá: Nihat wā pebh bódicha caj yoh ñajnit, “Meém túini, wēpni caá”, weemdih ī niij, wēi naóh b ipna caá’, ā niijná caá”, át niij daacáp tajī. (Is 45.23)

12 Pánihna, Dios pebhboó jwī juibí ñuhuchah, nihat jwī chājatjidih “¿Dépanih tigeá páant ma chāj?” jwiít dih ā niij wábh joyóchah, jepahat ā náah b ipna caá.

Ñi déedih buugát dée pah chājcat

13 Jwī dée panihnidih “Yeejép caá”, niij naóhcanjeh, nin pahbat niij jenah joyát caá náahap: “Jwiít Jesúhwā jwī tóoc buugát panihat pah, numah yéej chāj waóhca boj jīh”, niij jenah joyát caá náahap. 14 Weém jwī Maáh Jesúh jumna, nin wā naáwát pínahdih wā túi jéihna caá: Weémboó nihat jeémátdih wā jeéméchah, ā túina caá. Pánihna, dedé wā jeémát juib, weemdih peéh chājat ā wihcan caá. Obohjeéhtih, biihboó “Nin jeémátdih jeémpna, yeejép wā chājna caá”, niij jenah joí jeémpnidih peéh chājat ā jumbipna caá. 15 Yeéb ñi jeéméchah ennit, ñi déebat en yac jeémpna, “Weém Jesús dih

wā yap yohna beé”, niij jenah joinít, bádí āta jenah joi tágaá. Pánih chāj júatna, caandih ma túi oican caá. Ñi déedihbat Cristo ā wun wūhatdih jéihnit, caán jeémátdih jeémp júatcat caá náahap, “Cristodih ā cádahná”, niijná. 16 “Nin pah wā chājachah, ā túina caá”, yeéb ñi niij jenah joyóchah yuhna, “Páant ā chājachah, ā túican caá”, bita yeebdih ĩta niij tágaá. Páant ĩ niiját pínahdih náahcan, “Páant wā chājat ā túyuchah yuhna, wā chājcan niít, Jesúhwā dih yeejép dooná ā wihcat pínah niijná”, ñi niij jenah joyoó. 17 Pánih jenah joinít, nindihbat túi jenah joyát caá náahap: Diosboó jwī maáh ā jumuchah, jwī jeémát, jwī babhbatbat oboh jumni caá. Pánihna, áihwā jumna, Dios ā náahat pah chājnit, bitajeéh túi jumnit, Túini Espíritu ā teo wáacatjīh weñat caá náahap. 18 Páant jwī jumuchah ennit, Diosboó “Meém ma túi chājna beé”, jwiít dih ā niijbípna caá. Páant ā niiját pahjeh mantih cáacwābat biíc yoobó ĩ niijbípna caá.

19 Ded pah biíc dih jwī túi jummat pínah, ded pah jwī túi míc teo wáacat pínahdihbat bidat caá náahap. Pánih chājna, Jesús dih chah jwī túi jenah joibípna caá. 20 Dios ā jeémát túutcannijidih ñi jeéméchah ennit, biih Jesúhboó ā en wēican, Jesús dih āta cádah tagaá. Pánihna, buugní pah ā jumcat pínah niijná, caandih ñi

jeémpca bojoó. Yoobópdih tigaá nihát jeémát túini múic caá. Páant ã jũmũchah yũhna, biih pah bóo jwĩ jeéméchah, “Nin yeejép jeémát caá”, biihboó niijná yũhna, en yacnit, áta jeémp tagaá. Pánihna, Dios ã wũtatdih jenah joicánjeh jeémpna, ã yéj chãjna caá. Páant jwiĩtdih en yacnit ã jeéméchah, ã yéj chãjat jwĩih jĩib caá.

²¹ Nuñúp déepdih yeéb ñi jeéméchah enna, poonidihbut ñi babhbachah enna, biih Jesúhboó “Caandih jeémp, babhna, yeejép wãta chãj tagaá”, niij jenah joiná yũhna, caanbát en yacnit, biic yoobó áta chãj tagaá. Páant niij jenah joiní bácah, jeémp babhna, yeejép áta chãj tagaá. Pánihna, caán yeejép ã chãjcat pínah, Jesúsdih ã túi jenah joí cádahcat pínahbut niijná, nuñúp déepdih, poonidihbut ñi cádahachah, ã túina caá.

²² “Nihatdih wã jeéméchah ã túina caá”, ñi niij jenah joyátdih Diosdihjeh ñi naáwá. Páant niij jenah joiná, yeejépdih chãjcani, “Weemdih peéh chãjat ã wihcan niit”, niij jenah joiní ã wẽina caá.

²³ Obohjeéhtih, “Nin jeémátdih jeémpna, yeejép wãta chãj tagaá”, biihboó niij jenah joiná yũhna, caán jeémátdih ã jeémát jĩib, caandih peéh chãjat ã jũmbipna caá. Pánihna, ded pah chãjna, “Nin pah chãjna, wã túi chãjna caá”, niij jenah joicát jĩib, jwiĩtdih

peéh chãjat ã jũmbipna caá.

15

Jwĩjeéh jũmnitdih túi teo wáacat

¹ Jwiit Jesúsdih túi jenah joinít, behnit panihnit jũmna, wébit panihnitdih iijcanjeh, túi teo wáacat caá náahap. Pánih teo wáacna, jwĩ weñat pínahdihjeh chãjcat caá náahap.

² Jwĩjeéh jũmnit Jesúhwãboodih jenah joinít, Jesúsdih chah í túi jenah joyát pínah niijná, queétdih teo wáacat ã náahna caá.

³ Cristoboó ã weñat pínahdihjeh chãjcan, bita caandih yeejép í wéhenachah yũhna, ã lip ã wũtatdihjeh apĩ chãjap wũt jĩ. Páant ã chãjat pínahdih Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ: “Meemdih yeejép í naáwát pah mũntih, ma wũtatdih wã jepahat jĩib, weemdihbut yeejép í wéhena beé”, át niij daacáp tajĩ.*

⁴ Jon jãtih Dios naáwátdih naóh yapanit daácna, jwiĩtbut Diosdih jwĩ túi jéihyat pínah niijná, ít daacáp wũt jĩ. Í daacátjidih bohéna, ded pah Dios jwiĩtdih ã náah yacatdih jwĩ túi jéihbipna caá. Pánih bohéna, yeejép yapna yũhna, Diosdih túi jenah joí cádahcan, ã pehbboó jwiĩtdih ã wũ bejat pínahdih náhninit, jwĩ túi wẽi jũmbipna caá.

⁵ Yeebdih wũbhna, nin pah wãpĩ niijná caá: “Paá, queét Jesúsdih péenitdih búdí ma teo wáacá, túi wẽinit, meemdih

* 15:3 Sal 69.9

cádashcanjeh, túi biíc dih í jumat pínah niijná. ⁶ Páant queédih ma túi teo wáacachah, queét nihát biíc yoobó jenah joinít, ‘Dios, jwí Maáh Jesucristo á íp, túini, chah wēpní caá’, í níj wēi naóhbi pna caá”, wāpí níj wēb hna caá.

Judíowā nihcannitdihbut túini dooná á jwibíát

⁷ Cristo yeebdíh á wēi enat pahjeh mǎntih, yeebbút biíc yoobó bita Jesúhwādhíh ní túi wēi eneé. Páant ní túi wēi enechah ennit, bitabút Diosdih í wēi naóhbi pna caá.

⁸ Nindih yeebdíh wā naóhna caá: Cristo teo wāhni panihni á jūúwá chah, jwíít judíowāíh pínahjeh pohba nihcan, yeéb judíowā nihcannitíh pínahbut páant áť jūúwáp tají. “Yeebdíh wā túi chājbipna caá”, jwí nūowādhíh á níj átji pah chājni á jumatdih jwíít judíowā jwí jéihyat pínah niijná, Dios Cristodih áť wahap tají.

⁹ Pánih wahnit, yeéb judíowā nihcannitdihbut á jǐgah en teo wáacachah ennit, yeebbút caandíh ní wēi naáwát pínah niijná, Cristodih áť wah deyanap wut jí. Ded pah yeebdíh á teo wáacat pínahdih Dios naáwát dih naóh yapani nin pah áť níj daacáp tají:

“Cristo nin pah Diosdih á níjíp be: **‘Judíowā nihcannit pehbóó bejnit, meemdíh numah wēi naóhnit, queét cātíh wā numah wēi eobipna caá’**, Diosdih á níjíp

be”, áť níj daacáp tají. (2S 22.50; Sal 18.49)

¹⁰ Páant á níj daacátji pah mǎntih, nin pah biíh naóh yapanibut áť níj daacáp tají:

“Yeéb Judíowā nihcannit Dios á níonit judíowā biíc dih ní túi weñeé”, áť níj daacáp tají. (Dt 32.43)

¹¹ Páant á níj daacátji pah mǎntih, nin pah biíhbut áť níj daacáp tají:

“Nihat yeéb judíowā nihcannit Diosdih ní weñeé. Nihat baácdih moón caandíh ní wēi eweé”, áť níj daacáp tají. (Sal 117.1)

¹² Isaíasjibut biíc yoobó mǎntih nin pah áť níj daacáp tají:

“Isaí jwima nihat cáacwādhíh í maáh á jambipna caá. Pánihna, judíowā nihcannitdihbut í maáh jumna, queét liguípna bejnit déejidih á túi ubat pínahdih í jéihbi pna caá”, áť níj daacáp tají. (Is 11.10)

¹³ Yeéb judíowā nihcannitdihbut á túi teo wáacatdih ní jéihyechah, Dios yeebdíh túi jumat túatnit, búdí á weñana naáh. Pánihna, Jesús dih túi jenah joinít, á pehbóó yeebdíhbut á ub bejat pínahdih Túini Espíritu á teo wáacatjíh náhnit, ní túi wēi páñaá.

¹⁴ Wā déewā panihnitá, yeebdíh wā bohécah yahna, yeebjéh Dios ded pah á jumat túatdih túi jéihnit, níjeéh jumnitdih jéih bohénit, túi chājnit yoobát ní jumat doonádhíh wā joiná beé.

Pánih joinít, “Caán dooná yoobópdih tigaá”, wā niij jenah joiná caá. ¹⁵ Páant ñi jumuchah yuhna, weemdih oina, nihat judíowā nihcannitdih Dios ā bohéat tūtutni jumna, úmcanjeh yeebdih bainí wā naóhna caá, ñi túi náhniat pínah niijná. ¹⁶ Páant weemdih ā bohéat tūtutuchah, caandih teo wāhni jumna, Jesucristoíh táini doonádih judíowā nihcannitdih wāpī bohéna caá. Páant wā bohénachah, Jesúsdihi ĩ túi jepahachah ennit, Túini Espírituboó queétdih Dioíhwā ā chājachah, “Nit táinit caá”, Dios ā niij enna caá.

¹⁷ Jesucristoíh jumna, ded pah Diosdih wā teo wūhatdih cāacwādihi búdei wāpī wēi naóhna caá. ¹⁸⁻¹⁹ Pánihna, Cristo ā teo wāacatjīh wā bohénachah joiná, ā wēpatjīh wā chājachah enna, dawá judíowā nihcannit Diosdih ĩ jepahap be. Caandih bácah yoobópdih wā wēi naáwíhna caá. Bitá ĩ chājatboodih wāpī naóhcan caá. Jerusalén tātchidih moondih wā bohé jwíhip jī. Túttimah, nihat tātchina jumat yoobó jib bejnit, púú Iliria baácdih jubínit, caanjīh moondihbut Cristoíh táini doonádih wā túi bohénap jī. ²⁰ Bitá ĩ bohénitjidih wā jwúub bohéihcan, Cristoíh táini doonádih joi jwúhcannitdihjeh búdei wāpī bohéihna caá. ²¹ Páant wā bohéihat pínahdih Dios naáwátidih naóh yapani nin pah āt niij daacáp tajī:

“Ā naáwátidih joi jwúhcannitjī caandih ĩ joibípna caá. Queét āih táini doonádih joinít, ĩ túi beh joibípna caá”, āt niij daacáp tajī. (Is 52.15)

Pablo Roma tātchina ā bejihat

²² Nihat tātchinadihi moondih caán doonádih bohé jibni jumna, maatápdih ñi pehbhoobút yeebdih enedih wā bejhip yuh be. Obohjeéhtih, pánih bejīhna yuhna, búdei tewat ā jumuchah, wā jéih bejcap be.* ²³ Nin baácdih moondih naóh péana, dawá jópchi yeebdih enedih bejīhniji buu jwuhna ñi pebhna wā bejbipna caá. ²⁴ España baácdih moondih bohénadihi bejna, yeebdih wā en yap bejbipna caá. Pánihna, ñijeéh jumna, biúcdih búdei jwī wēibipna caá. Bahnijeh jumnit, ñi teo wāacatjīh España baácna wā bejbipna caá. ²⁵ Obohjeéhtih, butéhjeh Jerusalén tātchidih moón Jesúhwādihi dinerodih wahat tūtut niijná, caanná bej jwúhat tūtut caá wā chājap. ²⁶ Macedonia baácdih moón, Acaya baácdih moonbút Jerusalén tātchidih moón Jesúhwā moh yéejnitdih teo wāacat tūtut niijná, túi wēinit, dinerodih ĩ wūhap be. Páant ĩ wāhni dinerodih queétdih wahadihi wā bejna caá.* ²⁷ Caán dinerodih wāhna, queétjeh túi wēi jenah joinít, ĩ wūhap be. “Páant judíowādihi ĩ

* 15:22 Ro 1.13 * 15:26 1Co 16.1-4

teo wáacat ã túina caá”, wã niij jenah joiná caá. Jwiit judíowãdihjeh Dios Cristoíh doonádih át jwíih jéihyanap wut jĩ. Páant ã jéihyanachah, jwiit judíowã queét judíowã nihcannitdih teo wáacnit, áih túini doonádih jwí bohénap jĩ. Páant jwí teo wáacachah, queét Macedonia baácdih moón Acaya baácdih moonbút Jerusalén tátchidih moón judíowãdih ĩ teo wáac jwúubaat ã túina caá.*

28 Queét ĩ wahni dinerodih Jerusalén tátchidih moondíh wãh péanit, España baácna wã bejbipna caá. Pánih caanná bejna, yeebdíh wã en yap bejbipna caá. 29 Ñi pebhna juibínit, Cristo ded pah búdí ã teo wáacatdih jwí míc wéhenachah, jwiit biícđih ã túi weñabipna caá.

30 Wã déewã panihnitá, jwí Maáh Jesucristodih túi jenah joinít jumna, Túini Espíritu jwiítđih ã míc oyat túatuchah, weemdíh búdí ñi úúbú, wã tewat buoni ã jumuchah yuhna, wã túi buujáát pínah niijná. 31 Judea baácdih moón Jesúhwã nihcannit weemdíh yeejép ĩ chájíhichah yuhna, Dios weemdíh ã wapat pínahdihbut ñi úúbú. Jerusalén tátchidih moondíh dinerodih wã wãhuchah, caandíh ĩ wēi ubat pínahdihbut ñi úúbú. 32 Páant ñi úúbúchah, Dios ã náahachah, ñi pebhboó wã túi juibíbipna caá. Pánih caanná juibínit, ñijeéh jumna, weemdíh ñi weñanachah, ñi

pebh wã túi choo jwáhhipna caá. Pánih chooníji España baácna wã bejbipna caá. 33 Dios jwiítđih túi jummat túutni ñijeéh ã jumna naáh. Páant tíi ã jumna nah.

16

Pablo ã péé túyat túutat

1-2 Jwí dée wili panihnih Febe wut jumnih ñi pebhboó mi bejna caá. Caánt Cencrea wut jumni tátchidih moón Jesúhwãdih túi teo wáacnih caá. Dawá cãacwãdih teo wáacnit, weemdíhbut mi túi teo wáacap jĩ. Jwí Maáh Jesúh wili mi jumuchah, caántđih ñi wēi jwãáá. Caántđih biíh pah bóo ã wihcah enna, ñi wãhúú. Páant tigaá jwiit Jesúhwãdih míc teo wáacat náahap.

3 Aquila, yad Priscilabut ĩ túyua naáh. Jesucristoíh doonádih wã bohénachah, queét wãjeéh ĩ tewep jĩ.*

4 Bitá weemdíh ĩ mao yohíhichah, weemdíh ĩ teo wáacat jíib queétdihbut bainíbit mawat dée ã judhdap jĩ. Pánihna, queétdih búdí wã weñechah, nihát judíowã nihcannit Jesúhwãbut queétdih ĩ wēina caá. 5 Aquilawáih mūdíh míc wáac junít Jesúhwãbut ĩ túyua naáh. Wã oini Epenetobat ã túyua naáh. Caán Asia baácdih moondíh Cristodih jwíih jepah waóhni ã jumap jĩ. 6 María wut jumnihbut mi túyua naáh. Caánt yeebdíh búdí mi teo wáacap jĩ. 7 Andrónico, Juniasjĩ ĩ túyua naáh. Queétdihbut

* 15:27 1Co 9.11 * 16:3 Hch 18.2

judíowā jumnit, weem páh m̄antih Jesúhwā ī jummat j̄ib, nemat m̄uúboó wājeéh ī jum̄ap j̄ī. Cristodih wā jepahat pínah j̄ātih queét ítāt jepahap tajī. Jwiít Jesúhwā jwī maátajeéh ī jum̄uchah, “Yoobópdih ch̄ājnit, īpī t̄ái waóhna caá”, nihat queétdih ī niij wēi naóhna caá.

8 Jesús ā oyatj̄ih wā oini Ampliatobut ā túyu naáh. 9 Urbanobut ā túyu naáh. Caanbát Cristoíh doonádih bohé wáacni caá. Wā oini Estaquisbut ā túyu naáh. 10 Apelesbut ā túyu naáh. Caán yeejép yapna yuhna, Jesúsdi h ā cádahcatdih ennit, nihat Jesúhwā caandih ít t̄ái wēi enep wut be. Aristóbuloíh m̄uúdíh moón nihat ī túyu naáh. 11 Wā dée Herodióndibut ā túyu naáh. Narcisoíh m̄uúdíh moón Jesúhwābut nihat ī túyu naáh. 12 Trifena, Trifosaj̄ih ī túyu naáh. Queét yaádh jwī Maáh Jesúsdi h teo wāhna, āihwādi h búdí ít teo wáacap wut be. Jwī oini h Pérsidabut mi túyu naáh. Caántbut jwī maáhdih t̄ái teo wāhni h mit jum̄ap wut be. 13 Rufobut nihat Jesúhwā ī wēi naóhni ā túyu naáh. Ā ínbut mi túyu naáh. Caánt wā ín panihni h caá.* 14 Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, bita ĩjeéh jumnit Jesúhwābut ī túyu naáh. 15 Filólogo, Julia, Nereo, ā jwan Olimpas, bita ĩjeéh jumnit Jesúhwābut ī túyu naáh.

16 Dios ā oyatj̄ih yeéb

Jesúhwā ĩi t̄ái míc uúbá. Nihat Jesúhwābut yeebdih ī t̄ayat t̄áutna caá.

Pablo ā pée wutat

17 Wā déewā panihnitá, ĩijeéh jumnit biquína yeebdih míc en j̄āihñat t̄áutnit, bícdih ĩi t̄ái jummatdih ít yéjanap wut be. Páant ī ch̄ājachah, yeebboó Jesús naawátidih ĩi jepahatjidih ĩi cádah bejna caá. Páant ī cádahachah enna, ĩñi t̄ái ch̄aja chaáh! Queétdih ĩi pej jumca bojóo, yeebdih chah ī yéjacat pínah niijná. 18 Páni h cádahnit jwī Maáh Jesucristodih teo wāhni h ni hcan caá. Yeejép ī en ĩinahatdihjeh ch̄ājnit ī jumna caá. Queét táini jacjeh ī bohéna yuhna, ī yee naóh bohénachah, t̄ái jéihcannitboó queétdih ī t̄ái joiná caá. Páni hna, queét yee naóhni t̄idih ĩi pej jumca bojóo. 19 Obohjeéhtih, yeebboó Jesúsdi h t̄ái jepahni t̄ái ĩi jum̄ap. Páni h t̄ái jepahni t̄ái ĩi jummat doonádih nihat ít joyóp wut be. Weembát caán doonádih joinít, búdí wā wēina caá. Páni h wēina yuhna, yeebdih bainí wā úum yacna caá, “queét yee naóhni t̄idih ĩi jepahná”, niijná. Ded pah t̄ái ch̄ājatdih ĩi jéihyat pínahdi h yeebdih búdí wā náah yacna caá. Obohjeéhtih, yeejép ch̄ājat pínahboodih ĩi jéihyatdih wā náah yaccan caá. 20 Páni h jéihni t̄ái jum̄uchah, Dios, jwiítidih t̄ái jummat t̄áutni, yeebdih ā teo wáacipna caá,

* 16:13 Mr 15.21

nemépwā ī maáh Satanásdih
ñi yap yohat pínah niijná.
Jwī Maáh Jesucristo yeebdíh
oinit, ā túi teo wáaca naáh.

*Pablojeéh jumnit ī túyat
túut*

²¹ Timoteo, wā pej jumni,
yeebdíh ā túyat túutna caá.
Wā déewā Lucio, Jasón,
Sosípater yuh buca yeebdíh ī
túyat túutna caá.*

²² Weém, Tercio, Pablo ā
daacát túutuchah, daác wūhni
wā jumna caá. Weembút
Jesúih jumna, yeebdíh wā
túyat túutna caá.

²³ Weém Pablo, Gayoíh
mūdhíh wā jumna caá. Nin
mūdhíh Jesúihwā ĩpī míc
wáacna caá. Pánihna, caanbút
yeebdíh ā túyat túutna caá.
Erasto, nin tútchidih moón
ī maátaih dinerodih en
daoníbut yeebdíh ā túyat
túutna caá. Jwī dée panihni
Cuartobut yeebdíh ā túyat
túutna caá.*

²⁴ Jwī Maáh Jesucristo yeéb
nihatdih oinit, ā teo wáaca
naáh. Páant tíi ā jumna nah.

Diosdih ā wēi naóh péaat

²⁵⁻²⁶ ¡Dios, chah wēpnidih
jwī wēi ĩih! Caán nihat
jéihni jumna, yeebdíh ā jéih
teo wáacna caá, wā naóhniji
Jesúih túini doonádih túi je-
nah joinít, caandíh ñi cádahcat
pínah niijná. Caán doonádih
jon jãtih moón ĩt jéih jwuhcap
wut ĩ. Obohjeéhtih, ā
naáwátdih naóh yapanitdih
jéihyanit, Diosjeh āt daacát
túutwut ĩ. Būu ĩ daacátjidih
jwī enechah, jwiítidihbut ā

jéihyana caá. Pánih jéihyanit,
judíowā, judíowā nihcannit-
dihbut túi ubni pínah Jesús ā
jumatdih weemdíh ā bohéat
túutwut ĩ, nihat baácdih moón
caandíh ī jepahat pínah
niijná. ²⁷ Pánihna, ¡Jesucristo
ā teo wáacatjéh, Dios biícjeh
nihat jéih beedánidih yeó jáap
jumat pah jwī wēi naóh ĩih!
Páant tíi ā jumna nah.

Páant bóojeh tigaá wā
naáwát.
Pablo

* 16:21 Hch 16.1 * 16:23 Hch 19.29; 1Co 1.14; 2Ti 4.20

1 CORINTIOS

Pablo queédih ã túyat tútat

¹⁻² Weém, Pablo, biíhdih daacát tútntit, yeéb Corinto tátchidih moón Jesúíhwādh wā wahna caá. Dios weemdíh ñionit, Jesucristoíh túini doonádih ã naáwát tútnti wā jumna caá. Pánihni jumna, yeebdíh búdei wā túyat tútnta caá. Wā úd panihni Sóstenesbut yeebdíh jenah joinít, búdei ã túyat tútnta caá. Yeéb jwí Maáh Jesucristodih jepahnit, Dioíhwā ñi jumna caá. Nihat baácdih moonbút biíc yoobó jwí maáhdih úbhñit, biíc dih jumnit pah Dioíhwā jwí jumna caá. Jwiít nihadih Jesús jwí Maáh ã jumna caá.*

³ Dios jwí íp, jwí Maáh Jesucristobut yeebdíh búdei oinit, ñi teo wáaca naáh, biíc dih ñi túi jummat pínah niijná.

Dios ded pah queédih ã túi teo wáacat

⁴ Diosdih úbhñit, “Paá, queét Jesúíhwādh búdei oinit, ma túi teo wáacatdih túina caá”, wāpí niijná caá. ⁵ Pánih teo wáacna, ã jéihyanachah, ñi túi jéih naóh yapana caá. ⁶ Páant ã túi teo wáacachah, wā naóhñiji Jesúíh doonádih ñi túi joyóp jī. ⁷ Búdei ã teo wáacachah, yeebdíh dedé jéihcat pínah ã wihcan caá. Pánihna, Jesús ã jwáub dei jéúwát pínahdih wēi páinit, ã wēpatjīh ñi míc túi teo wáacna

caá. ⁸ Yeebdíh páantjeh ã túi teo wáacpina caá, caandíh ñi cádahcat pínah niijná. Páant ñi cádahcah, Jesucristo ã jwáub dei jéúwáchah, yeebdíh yéejat peéh chājat ã wihcan niít. ⁹ Dios jwiít dih ã ñiwip jī, jwí Maáh Jesucristodih jwí túi pej jummat pínah niijná. Páant ã niijátji biíc yoobó ã chājibpina caá.

Ñi míc jūihñatdih ã cádahat tútat

¹⁰⁻¹¹ Dios páant yeebdíh ã teo wáacachah yuhna, Cloéwā wā pebhna junít, ñi míc jūihñat doonádih weemdíh ñi naáwáp jī. Páant ñi chājachah, wā údwā panihnitá, jwí Maáh Jesucristo ã wēpatjīh nin pah yeebdíh wā wutna caá: ¡Ñi míc jūihñatdih caanjīhñeh ñi cádahaá! ¡Páant bóojeh! Yeebdíh túi biíc dih jummat caá náahap. Jesús ded pah ã jummatdih, ded pah ã bohéatdihbut biíc dih ñi túi jenah joyoó. ¹² Páant niijnít, nin pah wā naóhna caá. Yeéb biíc dih ñi túi jumcan caá. Biquína, “Jwiít Pabloíhwā caá. Caán chah túi bohéni caá”, ñi niijná caá. Bitá, “Jwiít Apoloíhwā jwí jumna caá. Caánboó chah túi naóhni caá”, ñi niijná caá. Bitá, “Jwiít Pedroíhwā caá. Caánboó chah túi jéihni caá”, ñi niijná caá. Bitá “Jwiítjeh Cristo ã bohéatdih yoobópdih jéihnit caá. Pánih jumna, jwiítjeh áihwā caá”, ñi niijná yuh caá.* ¹³ Obohjeéhtih, Jesucristo páant ñi jummat pínahdih

āt bohécap jī. Weém, Pablo, yeebdíh wən wāhni nihcan caá. Wā wēpatjīh nihcan jī yeebdíh ī daabánap jī. Jesús ā wēpatjīh ī daabánap jī, āihwā ñi jumat jútat pínah niijná. 14-15 Crispo wūt jumni,* Gayo wūt jumni,* queét chénewādihjeh wā daabánap jī. Bitadih wā daabácacap jī. Yeebdíh wā daabánachah nihna, “Pabloboó ā wēpatjīh weemdíh ā daabánap jī”, ñita niij tágaá. Pánihna, “Queédih wā daabácacatjidih túina caá”, Diosdih wā niijná caá. 16 ¡Cáaj! Estéfanawādih wā quíib buudúp be. Queédihbut wā daabánap jī. Obohjeéhtih, “Bitadih wā daabácacap jī”, wā niij jenah joiná caá.* 17 Cāacwādih daabáni pínah Jesús weemdíh wahcan, āih túini doonádih naáwát túutna, ā wahap jī. Jwiít cāacwā jwī jenah joyátjīhjih ā naáwát túutcap jī. Páant wā naáwáchah nihna, joinítboó “Caán túi naóhni caá”, niijnít, weemdíhjih ĩta wēi jenah joi tága. Jesúsdiĥ ĩta jenah joicán taga. Obohjeéhtih, Dios ā wēpatjīh yoobópdih āih doonádih weemdíh ā naáwát túutap jī, Jesús cruzboó ā wən wāhatjidih ī túi jenah joyát pínah niijná.

Cristo Dios ā jéihyat, ā wēpatdih júutni caá

18 Jwiít Jesús cruzboó ā wən wāhatji doonádih joinít, caandíh jwī jepahachah, Dios

ā wēpatjīh jwiít dih ā túi ubna caá. Obohjeéhtih, Jesúsdiĥ jepahcannit iiguípna bejnít pínah, cruzboó Jesús ā wən wāhatji doonádih joinít, nin pah ī niij jenah joiná yah caá: “Dedé pínah nihcan jī. Páantjeh āt wənjehep wət jī”, ĩ niij jenah joiná caá.* 19 Páant ĩ niiját biíc yoobó Dios naáwát dih naóh yapani nin pah āt niij daacáp tajī:

“Dios nin pah ā niijná caá: ‘Cāacwā ĩ bohéatdihjih túi jéihna yahna, weemdíh ĩ jenah joicát jīb ĩ buudbípna caá’, ā niijná caá”, āt niij daacáp tajī. (Is 29.14)

20 Diosdih jéihcannit ĩ jenah joyátjīhjih bádí ĩ jéihyechah yahna, Dios ĩ jéihyatdih “Dedé pínah nihcan caá”, ā niij jenah joiná caá. Pánihna, jwiít cāacwā jwī jenah joyát dihjih bohénit, ĩ túi jéihna yahna, jeáboó ĩ bejcan niít. Moisés ā wətatjidih bohénit, túi naóh nitbut jéihna yahna, Dios pebhna ĩ bejcan niít.* 21 Dios nihatdih jéihni jumna, nin pah āt niij jenah joyóp wət jī: “Cāacwā ĩ jenah joyát dihjih jéihnitdih wā túi ubcan niít. Obohjeéhtih, wā wāuh ā wən wāhatdih jenah joinít dihjih wā túi ubbípna caá”, āt niijíp wət jī. Jesúh doonádih jwī bohénachah, jepahcannitboó “Oboh ĩ naáwátjeh caá”, niij jenah joinít, buudnít ĩ jumbípna caá.

* 1:14-15 Hch 18.8 * 1:14-15 Hch 19.29; Ro 16.23 * 1:16 1Co 16.15 * 1:18 Ro 1.16 * 1:20 Job 12.17; Is 19.12; 33.18; 44.25

22 Jwiit judíowã nin pah jwĩpĩ niij jenah joiná yah caá: “Dios ã wēpatdih ã júatcah, caandih jwĩ jepahcan niit”, jwĩ niijná caá. Yeéb judíowã nihcannit nin pah ñipĩ niij jenah joiná yah caá: “Dios ded pah ã jamatdih jwĩ jenah joyátjĩhbeh beh joicán, caandih jwĩ jepahcan niit”, ñi niijná caá. 23 Obohjeéhtih, jwiitboó nin pah jwĩpĩ niij naóh bohéna caá: “Jesucristo cruzboó jwiitdih át wun wūhup tajĩ”, jwĩ niijná caá. Páant jwĩ niij bohéatdih joinít, jepahcannit judíowã nin pah ã niij jenah joiná yah caá: “Obohjeéhtih, Dios ã wahni jwiitdih táí ubni pínah wuncanjeh, jwĩ maáh ã jambipna caá. Pánihna, Jesús wunah bejna, caánboó jwĩ pãini nihcan caá”, ã niij jenah joiná caá. Páant niij jenah joinít, Jesúih doonádih ã yap yohna caá. Judíowã nihcannitboó nin pah ã niij jenah joiná yah caá: “Ï yee naáwátjeh caá”, niij jenah joinít, queébtut Jesúih doonádih ã yap yohna caá. 24 Obohjeéhtih, biquína jwiit judíowãdih, yeéb judíowã nihcannitdihbut Dios ã ñíwichah, Jesúih doonádih táí joí jepahnit, nin pah jwĩ niij jéihna caá: “Dios chah wēpni, nihat jéihni jamna, cãacwãdih táí ubat túut niijná, Jesúsdih át wun wūhat túutap tajĩ”, jwĩ niijná caá. 25 Páant ã ñíwichah, áihwã jamna, nin pah jwĩ niij jéihna caá: “Jwiit cãacwã jwĩ jenah joyát chah Dios át

jenah joi tága. Jwiit cãacwã jwĩ wēpat chah Dios ã wēpna caá”, jwĩ niijná caá.

26 Páant wã naáwátdih jenah joinít, Dios yeebdih ã ñíwichah, ded pah ñi jamatdihbut ñi táí jenah joyoó. Wã úudwã panihnitá, bita yeebdih ennit, “Queét bohécannit, dinero wihcannit jamna, oboh jamnit caá”, ã niij jenah joyóp tajĩ.

27 Obohjeéhtih, “Jéihcannitjeh caá”, cãacwã ã niijnítidih Dios át ñíwip taga. Pánih ñíona, jéihnitboodih “Búdí bohéna yuhna, wã jéihyat dedé pínah nihcan caá”, Dios queétdih át niij jéihyanap taga. Oboh jamnitdihbut ã ñíwichah ennit, “Wã wēpat dedé pínah nihcan caá”, maátadih át niij jéihyanap taga. 28 Oboh jamnit, bita ã deohnit, bita ã enah bojnitdihbut Dios át ñíwip taga. Pánih ñíonit, “Jwiit cãacwã jwĩ jéihyat weemdih ã jamuchah yuhna, dedé pínah nihcan caá”, jwiitdih át niij jéihyanap taga.

29 Pánihna, Dios pehbboó jubínit, “Wã jéihyatjĩhbeh wã júúwup be”, jwĩ niij jéihcan niit. 30 Obohjeéhtih, Dios caá jwiitdih át teo wáacap taga, Jesucristodih jepahnit, áihwã jwĩ jamat pínah niijná.

Pánih áihwã jamna, Jesús ã jenah joyát pahjeh mantih Dios jwiitdihbut ã jenah joyát túutna caá. ã wun wūhatdih jwĩ táí jenah joyóchah, jwiit áihwãdih “Caánboó táini caá. Wã peéh chãjcan niit”, Dios ã niij enna caá. 31 Nin pah Dios naáwátidih naóh yapani át niij

daacáp tajī: “Weemdíh dedé j̄udhdat wihcan caá’, niijnít ĩ j̄umca bojo naáh. Obohjeéhtih ‘Jwī Maáh Dios nihat jéihni, weemdíh ā táí teo wáacáp be’, niijnít ĩ j̄umca naáh”, āt niij daacáp tajī. *

2

Cristo ā w̄an w̄ahatji

1-2 Wā úudwā panihnitá, ñi pebhna jwíh j̄uibína, ded pah wā j̄umatjidih ñi táí náhninaá. Ñi pebhboó wā bejat pínah j̄atih nin pah wā niij jenah joyóp jī: “Jesucristo ded pah ā j̄umatjidih bohéna, jwiít dih ā w̄an w̄ahatjidih queétdih wā jéihyabipna caá”, wā niij jenah joyóp jī. Páant niij jenah joinít, Dios weemdíh ā jéihyani doonádih táinijeh yeebdíh wā naóh bohénap jī, “Pablo nihat jéihni caá”, ñi niij jenah joicát pínah niijná. ³ Ñijeéh j̄umna, nin pah wā niij jenah joyóp jī: “¿Yoobópdih niit wā bohénap? ¿Jesúsdi h ĩ táí jepahmi naniit? ¿Jepahcan, iijnit, weemdíh ĩ yoh bacami naniit?” niij jenah joinít, búdí wā úumap jī.* ⁴ Jwiit cāacwā jwī jenah joyátj̄ihjeh wā naóh bohécáp jī. Obohjeéhtih, Túini Espíritu ā wēpatj̄ih yeebdíh táinijeh wā bohénachah joinít, Dios ded pah ā wēpatdih ā j̄utuchah ennit, Jesúsdi h ñi jepahap jī. ⁵ Pánihna, “Pablo ā táí jéihyatj̄ihjeh jwiít dih ā jepahat túutcap jī. Obohjeéhtih, Dios ā wēpatj̄ih ā

chā j̄utuchah ennit, Jesúsdi h jwī táí jenah joyóp jī”, ñi niiját pínah niijná, páant wā bohénap jī.

Túini Espíritu ded pah Dios ā j̄umatdih ā jéihyaat

⁶⁻⁷ Diosdi h jéihcannit ĩ jenah joyát dedé pínah nihcah, Diosboodíh táí jenah joyát caá náahap. Diosdi h táí jenah joinít dih nin pah wāpī niij naóh bohéna caá: “Dios nihat jéihni j̄umna, jwiít dih táí ubat túut niijná, Jesúsdi h āt wahjip taga. Pánih chājna, jeáboó jwī j̄uibínachah, chah táinidihbut jwiít dih ā chāj bipna caá”, wāpī niij naóh bohéna caá. Nin baác di h moón maáta ĩ jenah joyát chah Dios ā jenah joyát caá. Queétdih wā w̄anuchah, ĩ jenah joyátj̄idih bita ĩ náhnican niit. Obohjeéhtih, Diosboó nin baác di h ā chājat pínah j̄atih, Jesúsdi h ā wah deyaat pínah di h ātát jenah joiijp taga. Jon j̄atih páant niij jenah joiná yuhna, jwiit cāacwā di h āt jéihya jwuhcap taga. ⁸ Páant ā jenah joyátj̄idih nin baác di h moón ĩ maátaboó ĩt beh joicáp jī. ĩ beh joiná nihna, nihat jéihni, chah wēpni, jwī Maáh Jesucristodi h ĩta mao yohcan taga. ⁹ Dios páant ā niij jenah joyátj̄idih cāacwā ĩ beh joicáh yuhna, ā naáwátdih naóh yapani nin pah āt niij daacáp tajī:

“Caandíh oinitdih ded pah Dios túini ā chājat pínah di h jwiit cāacwāboó encan, joicán, jwī jenah joi

* 1:31 Jer 9.23-24 * 2:3 Hch 18.9

jwáhcan caá. Ded pah jwĩ jenah joyát chah ã táí jumbipna caá”, ãt niij daacáp tajĩ. (Is 64.4)

¹⁰ Páant ã jéihya jwáhcah yuhna, ã jenah joyátjidih buu jwáhna Túini Espírituboó jwiítidih ã jéihyana caá. Caán Túini Espiritu nihat jéihni, Dios ã jenah joyátidih ã táí jéih beedána caá.

¹¹ Jwiít cãacwã biih ã jenah joyátidih jwĩ jéihcan caá. Caanjéh caá ã jéihyep. Pánihat pah, jwiít cãacwã Dios ã jenah joyátidih jwĩ jéihcan caá. ãih Túini Espiritujeh caá caandih ã jéihyep. ¹² Diosdih jéihcannit ĩ jenah joyát pah jenah joiná, Dios ã jenah joyátidih jwĩ beh joicán caá. Páant jwĩ beh joicáh, ãih Túini Espiritudih jwiítidih Dios ã wãhup jĩ, ded pah oinit, ã táí chãjatjidih jwĩ jéihyat pínah ni-ijná. ¹³ Páant ã jéihyanachah, ã wẽpatjĩh jwiítbut yeebdih jwĩ jwúub bohéna caá. Diosdih jéihcannit ĩ jenah joyát pah jenah joinít, jwĩ bohécan caá. Obohjeéhtih, Túini Espiritu ã jéihyanachah, bitadidih jwĩpĩ bohéna caá.

¹⁴ Jesúsdi h jepahcannit, Túini Espiritu wihcannit, caán ã bohéatidih náahcan, “Dedé pínah nihcan caá”, ĩ niij jenah joiná yah caá. Pánihna, Túini Espiritu ã teo wáaccáh, ã bohéatidih queét ĩ jéih beh joicán caá. ¹⁵ Túini Espiritu ã teo wáaccáh, Dios ded pah ã bohéatidih jwiít Jesúhwã jwĩ

jéih beh joiná caá. Pánih beh joiná, ã weñat pínahdih jwĩ jéih chãjna caá. Obohjeéhtih, Jesúsdi h jéihcannitboó páant jwĩ chãjachah ennit, Dios ã weñat pínahdih beh joicán, “¿Dépanih tigaá queétboó páant ĩ chãj?” ĩ niijná caá. ¹⁶ Páant ã jummat pah jon jãtih Dios naáwãtidih naóh yapani Isaías nin pah ãt niij daacáp tajĩ:

“Dios nihat jéihni ã jumuchah, jwiít cãacwãboó ded pah ã jenah joyátidih jwĩ jéih beedácan caá. Pánih jéihcannit jumna, caánboodih jwĩ jéih bohécan caá”, ãt niij daacáp tajĩ.*

Obohjeéhtih Túini Espiritu ã teo wáaccáh, jwiítboó Jesucristo ded pah ã jenah joyátidih jéihna, ã weñat pínahdih jwĩ jéih chãjna caá.

3

Pablo, Apolosjĩh Diosdih oboh teo wãhnitjeh ĩ jummat

¹ Yeéb wã úudwã panihnitá, Jesucristodih jepahna yuhna, páantjeh jáap jéihnit pah ñi jumna caá. ² Yeebdih maatápdih wã bohénachah yuhna, wébít páantjeh nom jwãhnit dée pah ñi jumna caá. Páant ñi jumuchah, ñi táí beh joyát pínah niijná, buocannidihjeh yeebdih wã naóhna caá. Pánihna, nom jwãhnitidih jeémátidih jwĩ wãhcat pah, buoni bohéatidih yeebdih wã jéih naóh jwãhcan caá. ¿Dépanihna,

* 2:16 Is 40.13; Ro 11.34 * 3:2 He 5.12-13

páant ñi jum?* ³ ¿Dépanihna Túini Espíritu wihcannit pah Dios ã weñat pínahdih ñi chājcan? Túini Espíritu wihcannit pah jumna, tūbit míc jāihnit, míc íjanitbut ñi jumna caá. Jesucristodih jepahcannit biíc yoobó ñi chājna caá. ⁴ Yeéb biquína “Weém Pabloíh caá”, niijnít, bita “Weém Apoloíh caá”, niijnít, tūbit ñi míc íjana caá. Pánih míc íjana, Diosdih jéihcannit dée pah ñi jumna caá.*

⁵ Biquína “Pablo caá chah jéihni”, niij jenah joí, bitabut “Apolos caá chah jéihni”, ñi niij jenah joiná caá. Páant ñi niij jenah joicá bojoó. Jwiít bohénit nihat biíc yoobó Diosdih teo wāhñitjeh jwī jumna caá. Ded pah ã wutuchah, caandih jepahñitjeh, yeebdih jwī bohénap jī. Páant ã wutuchah, jwī bohénachah joinít, Jesucristodihjeh yeéb ñi jepahap jī. ⁶ Nin pah ã jumna caá: Pácahidih momni dée, weém jí yeebdih Jesúih doonádih wā jwíih naáwáp jī.* Páant ã momat túttimah, pácahi en daoní dée, Apolos yeebdih ã jwúub bohénap be, chah ñi jéihyat pínah niijná.* Obohjeéhtih, momnidih Diosjeh chíihanit, ã behana caá. Pánihat pah Diosjeh túut nuumát túutnit, yeebdih ã jéihyana caá. ⁷ Momni, en daoníbut oboh jumñitjeh caá. Diosjeh ã chíihana caá. Pánihna, weém wā túi

naáwáchah yuhna, Apolosbut ã túi bohénachah yuhna, Dios yeebdih ã jéihyachah, ñita beh joicán tagaá. Páant ñi beh joicán, caandih ñita jepahcan tagaá. ⁸ Pácahidih momni, en daoníbut, Dios ã enechah, biíc yoobó í jumna caá. Dios ã wēpatjīh biíc ã túi bohéatdih ennit, ã pebhboó ã jaibínachah, Dios chah ã jíib chājbiipna caá. Obohjeéhtih biíhboó ã túi bohécatdih ennit, nump ã jíib chājbiipna caá. ⁹ Jwiít nihat Dios ã wutatdih jepahñit, yeebdih jwī bohéna caá. Yeébboó Dioíh pácahi dée, áih muú dée ñi jumna caá. ¹⁰ Dios weemdih ã túi teo wáacachah, weémboó yeebdih wā jwíih bohénap jī. Muú chājna, túini jíhlo jwio náhdih ñionit, í dodhdát dée, weémboó yeebdih wā jwíih túi bohénap jī. Túttimah, muú chājnit dée bita yeebdih í jwúub bohénap taga. Túini muú chājnit dée, jwiít bohénitboodih Dios ã wēpatjīh jeh túi bohéat caá náahap. ¹¹ Túini jagáp nahdih í dodhdát dée, Jesucristo ã wun wāhatjidih wā jwíih bohénachah, ñi jepahap jī. ¹² Maatápdih jumni pínah muúdh chājñhna, túini máa nahnadih ñionit, túi chājat caá náahap. Pánihat pah, yeéb Dioíh muú dée ñi jumuchah, ñi jepah cádahcat pínah niijná, wā túttimah jāóhñitdih Túini Espíritu ã wēpatjīh yoobópdih bohéat caá náahap. ¹³⁻¹⁴ Pánih chājna, Jesús jwúub dei jāóhna,

* 3:4 1Co 1.12 * 3:6 Hch 18.4-11 * 3:6 Hch 18.24-28

mædih ī tui chājat dée, ī tui bohéatji jīb, Dios ā tui chājbpna caá. ¹⁵ Obohjeéhtih, mædih ī tui chājcat dée, ī tui bohécatji jīb, ā tui chājcan niit. Queét tui bohécannitboó Dios pebhna ī juibínachah yuhna, Túini Espíritu ā teo wáacatjih ī bohécach, Dios queédih ā tui chājcan niit. ¹⁶ Pánihna, “Jwiit biíc dih Dioih mæú dée jwī jumuchah, Túini Espíritu jwījeéh ā jumna caá”, ñi niij tui jenah joyoó.* ¹⁷ Pánih jumna, áihwājeh jwī jumuchah, ded yeéb biíc dih ñi jumatih ā yéjeanachah, Dios caandih búdí ā peéh chājbpna caá.

¹⁸ Biquína nin pah ñi niij jenah joiná caá: “Weém tui jéih beedáni caá. Dedé weemdih jadhcan caá”, ñi niij jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, páant niij jenah joinit, yeebjéh ñi múic yeena caá. Páant ñi niij jenah joyátdih yeebdih cádahat caá náahap. Pánih cádahnit, túut næmná, nin pah ñi jwúub niij jenah joyoó: “Weém baini jéihniyeh jumna, yoobópdih jéihyat túut niijná, Dios ā teo wáacatih búdí wá náahna caá”, ñi niij jenah joyoó. ¹⁹ Diosboó caandih jepahcannit ded pah ī jenah joyátdih ennit, “Dedé pínah nihcan caá”, ā niijná caá. Páant niijná, nin pah jon jātih āt niij daacát túutap tajī: “ Jwiit chah jéihnit caá’, niij jenah joinitdih wá yohbipna caá”, āt niij daacát túutap tajī.* ²⁰ Davidjiboodih

biíc yoobó nin pah āt niij daacát túutap tajī: “Weemdih jéihcannit ī jenah joyátdih ennit, ‘Dedé pínah nihcan caá’, āt niij daacát túutap tajī.* ²¹⁻²² Biquína yeéb nin pah ñi niij jenah joiná yuh caá: “Pablo chah jéihni ā jumuchah, weém áih jumna, weembát chah jéihni wá jumna caá”, ñi niij jenah joiná caá. Bitabut Apolosdih, Pedrodihbat biíc yoobó ñi niij jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, páant ñi niij jenah joyát yoobópdih nihcah, túut næmát caá náahap. Yeéb jwīhwā nihcah, jwiit yeebdih bohénitboó ñihwā jwī jumna caá. Dios jwiitdih yeéb nihatih āt wūhup taga. Páant yeebdih ā wūhuchah, jwiit nihat yeebdih teo wáacnit jwī jumna caá. Yeebdih teo wáacnitdih wūhniit, nin baácboó ñi jum jwūhuchah, páantjeh ā tui chājbpna caá. Wūnnit, ā pehbboó ñi juibínachah, chah túini ā wūhbpna caá. Būu lāa Dios yeebdih tui teo wáacna, túttimah bóo láabut, chah ā teo wáacbpna caá. Pánihna, nihat túini ā wūhni ñih ā jumna caá. ²³ Yeéb Cristoíhwā jumna, caánboó Dioih ā jumuchah, yeebbát Dioíhwā ñi jumna caá.

4

Cristo ā naáwát túutnit ded pah ī jumat

¹ Jwiit yeebdih bohénitdih “Queét Jesucristodih teo

* 3:16 1Co 6.19; 2Co 6.16 * 3:19 Job 5.13 * 3:20 Sal 94.11

wāhnitjeh caá. Dios cāacwādhī ā jēihya jwāhca naāhdih Pablowādhī āt bohé jibat tūtup taga”, niij jenah joyát caá náahap. ² Det teo wāhnitdih ī maátadhijeh túi jepahat caá náahap. Pánihat pah, jwiít Jesúsdihteo wāhnit jūmna, jwī Maáh ded pah ā bohéat tūtuchah, jwiít dih yoobópdih bohéat caá náahap. ³ “Caán Pablo túi yoobópdih ā bohécan caá”, yeéb ñi niijichah yuhna, weémboó wā jīgahcan caá. Bitabut biíc yoobó ī niijichah yuhna, biíc yoobó wā jīgahcan niít. Weemjéhbut “Dios ā bohéat tūtutjdih wā túi bohécan beé”, wā niij jenah joicán caá. ⁴ “Diosdih jepahnit, yoobópdih wā bohécan caá”, niij jenah joicán yuhna, “Weém túi yoobópdihjeh bohéni caá. Dedé yéejat jīb weemdih ā wihcan caá”, wā jéih niijcán caá. Jwī Maáh Jesucristojeh weemdih ennit, “Meém ma túi bohénap be”, niijni pínah caá.* ⁵ Jwī Maáh Jesús ā jwūub dei jūwát pínah jātih, yeébboó ded pah jwī bohéat, bita ī chājatdihbut ennit, “Caánboó jwī Maáh ā watatdih ā túi chājcan caá”, niijcát caá náahap. Obohjeéhtih, jwūub dei jūóhnit, Jesúsboó ded pah jwī bohéatjdih jwiít dih ā naóhbipna caá. Jwiít cāacwāboó ded pah biíh ā chājatdih, ā jenah joyát dihbut jwī jéihcan caá. Jwiítjehbut jwī jenah joyát dih jwī jéih

beedácan caá. Diosjeh caá ā jéihyep. Pánihna, Jesús jwūub jūóhnit, nihat jwī chājatjdih, nihat jwī jenah joyátjdihbut ā naóhbipna caá. Caán láajeh caá “Meém ma túi chājav jī”, jwiít dih ā niij naóhbipna caá.

⁶ Wā úudwā panihnitá, pánih naóhna, ñi túi beh joyát pínah niijná, ded pah jwiít Apolosjīh jwī jumatdihjeh wā naawáp be. Ded pah jwī jumatdih ennit, biíc yoobó yeebbút ñi jéih jumbipna caá. Dios ā daacát tūtutjdih jepahna, “Yeebdih bohéni ā jéihyat chah jwiít dih bohéni ā jéihna caá. Pánihna, meém ma jéihyat chah caá wā jéihyep”, ñi míc niijcá bojoó ⁷ “Caán bohéniboó chah jéihni ā jumuchah, caandih caá jwī náahap”, ñi niijcá bojoó. Ni-hat ñi bíbohathdih Dios yeebdih wāhni-jeh caá. Jwī bohéatdih ñi joyóchah, Dios caá yeebdih āt beh joyánap taga. Ñi jenah joyátjīh-jeh ñi beh joicáp be. Pánihna, ī jéihyatjīh-jeh beh joinít dée, yeebdih nin pah niijcát caá náahap: “Weemdih bohéni túi jéihni ā jumuchah, weembút túi jéihni jūmna, Jesúsīh doonádh weemjéh wā túi beh joyóp be”, niijcát caá náahap.

⁸ Yeéb nin pah ñi niij jenah joiná caá. “Jwiítboó Dioíh doonádh túi jéih beedánit caá. Jwiít dih dedé jedhdath wihcan caá. Túini Espiritu nihat ā wāhni wēpat jwiít dih ā jūmna caá. Pablowā ī wihchah yuhna, jwiítjeh maáta jwī jūmna

* 4:4 1Jn 3.19-21

caá”, ñi niij jenah joiná yah caá. Obohjeéhtih, jwĩ Maáh Jesús ã jwúb dei júbwáchah, caán biíc dih maáta yoobópdih ñi jumuchah, áta táí taga. Pániñ jumna nihna, jwiítbut ñijeéh maáta jwíta jum taga. Nihat yeejép yapat áta péa taga. Obohjeéhtih, páant ã yap jwahcan caá. ⁹ Weémboó nin pah wã niij jenah joiná caá: “Jwiít Dios ã naáwát tútnitdih oboh jumnit, peéh mawat pínahdih pánit pah bitaboó ã enna caá. Nihat cáacwã, nihat Dioíh ángelwábut ded pah jwiít dih ã yapat pínahdih jéihyat tút niijná, jwiít dih enna caá ã chãjap”, wã niij jenah joiná caá. ¹⁰ Pániñ ennit, “Jesucristoíh dooná dih naóhna, queét dedé pínah nihcan caá”, jwiít dih ã niij enna caá. Obohjeéhtih, “Queét Jesúhwã jumna, dedé jéihcat pínah wihcan caá”, yeébbodíh ã niij enna caá. “Queét wëp naóh nit nihcah, queétdih jwĩ jepahcan niít”, jwiít dih ã niij jenah joiná caá. Obohjeéhtih, “Queét ã táí wëp naáwáchah joinít, nihat cáacwã ã tút nũmbípna caá”, yeébbodíh ã niij jenah joiná caá. Pániñna, dawá yeébdíh wëi naóh nit, jwiítboodíh ã iiná caá. ¹¹ Jwiít jwĩ bohé jibichah, nũgúp tubna, ãpĩ taca joót na caá. Jwiít dih táini yégueh wihcan, mũbút wihcan caá. Jwĩ naáwáchah joinít, íjna, jwiít dih dawá láa bita ã mawap be. Jwĩ jib

bohé jwíhipmant, bũbut biíc yoobó ã yapna caá. ¹² Jwĩ náahatdih jíib chãjat tút niijná, búdí teonit, jwĩpĩ chũná caá.* Cáacwã jwiít dih yeejép ã naáwáchah joinít, yeejép naóh jwúbacanjeh, Dios queétdih ã teo wáacat pínahdih jwĩpĩ wúbhna caá. Yeejép ã chãjachah yuhna, jwĩpĩ enah bojna caá. ¹³ Yeejép dooná ã naáwáchah joinít, “¿Biíc dih jwĩ jéih jumcan niít?” jwĩpĩ niij jwúbana caá. Nihat cáacwã ã yohni pah jwiít dih ípĩ enna caá. Jwĩ bohé jwíhipmant bũbut biíc yoobó jwiít dih ã jenah joiná caá.

¹⁴ Caandíh daácna, ñi tícat pínah nihcan, yeéb wã weh panihnitdih oina, ñi tút nũmát pínahdih náah yacnit, páant wã niij daacáp be. ¹⁵ Nin wã naáwát pínahdih ñi jenah joyoó: Weém ñi íp panihni caá. Yeébdíh wã bohéat túttimah, dawá Jesúh dooná dih bohénit ã jumuchah yuhna, weemjéh beé yeébdíh jwíh naóhni. Páant wã jwíh naáwáchah joinít, Jesucristodih ñi jepahap jĩ. ¹⁶ Ñi íp panihnijeh yeébdíh oinit, páant wã niij naáwáp be. Í mána ded pah ã jumad dih ennit, wébítbut biíc yoobó ípĩ chãjna caá. Pániñna, ñi íp panihni ded pah wã jumad dih ennit, yeébbút biíc yoobó ñi chãjaá.*

¹⁷ Páant ñi chãjat pínahdih náah yacnit, Timoteodih ñi pebhna wã wahna

* 4:12 Hch 18.3   * 4:16 1Co 11.1; Fil 3.17

caá. Jesúih doonádih wā naáwáchah joinít, caanbút ã jepahachah, wā wūúh pah wā oini ã jumna caá. Nihat tútchinadih moón Jesúihwādihi ded pah bohéna, biíc yoobó wāpī chājna caá. Ded pah wā chājachah enniiji yeebdíhbut ã jwúub náhniabipna caá. ¹⁸ Obohjeéhtih, biquína yeéb nin pah ñi niúj jenah joiná caá: “Jwiít chah jéihnit caá. Dedé pínah Pablo jwiít dih ã jéih bohécan niít. Jwiít dih úmmnit, ã jūóhbican nacaá”, ñi niúj jenah joiná yuh caá. ¹⁹ Obohjeéhtih, jwī Maáh ã wahachah, waícanjeh ñi pebhna wā juibí bipna caá. Juibínit, páant niúj naóh nitabehe ded pah í chājatdih wā enbipna caá. Jesúih doonádih í naáwáchah, ¿Bita í túut nuúm niít? ¿Oboh í niijátjeh caá? ²⁰ Queét Dios ã wēpatjīh yoobópdihi í naáwáchah, queétdih joinítboó jepahnit, í túut nuumbípna caá. Obohjeéhtih, páantjeh í naáwáchah, cāacwā í jepahcatdih wā jéihbipna caá. Jesúihwā jumna, ded pah naóhna, Dios ã wēpatjīh í chāj bipna caá. Oboh naóhna, í chājcan niít. ²¹ Pánihna, ñi pebhna juibínit, wā jūihñatdih náahcan, ñi túut nuúm páñaá. Páant ñi túut nuumúchah, ñi íp pah yeebdíh oinit, chaíhjih wā naóh bipna caá.

5

Yeejép yoobát pohba

chājnidih í yohat pínah

¹ Būu yeebdíh bainí wā jwúub naáwát túut caá. Ñi pebh chah yeejép chājat doonádih wā joyóp be. Ñi cātíh túbit yéej chājni ã íp áadihjih át bíbohóp wut be. Jesúsdihi jéihcannit páant yeejép ípī chājcan caá. Obohjeéhtih, yeébboó Jesúsdihi jéihnit jumna yuhna, páant ã chājatdih ñi enah bojna caá.*

² “Jwī Maáhdih túi jepahnit, jwiít dih dedé yéejat wihcan caá”, niúj jenah joiná yuhna, tíccan, jīgahcan, caán yeejép chājnidih ñi túut nuumát túutcap be. Páant ñi túut nuumát túutcan, būu páantjeh ã yéej chājat juib, yeéb ñi míic wáac juínit, caandíh ñi jwúub waadát túutca bojóo.

³ Weémboó ñijeéh wihcan yuhna, caán doonádih joinít, búdí úbhna wā chājap be. Pánihna, ñijeéh wā jumat pahjeh, ded pah caandíh ã yéejat peéh chājat pínahdihi Jesús weemdíh ã jéihyanap be. ⁴⁻⁵ Páant ã jéihyanachah, nin pah yeebdíh wā niúj naóhna caá: Caandíh ã yéejat peéh naáwát túut niijná, yeéb ñi míic wáacá. Pánih míic wáacna, ñijeéh wā jumat pah, Jesús ã wēpatjīh nin pah caandíh ñi niiji: “Jwī jwúub míic wáacachah, ma waadca bojóo. Nemépwā í maáh ded pah meemdíh yeejép ã chājihna, ã chāja naáh, ma jwúub túut nuumát pínah niijná. Pánih túut nuumnít, Jesús ã jwúub dei

* 5:1 Dt 22.30

jűúwúchah, ājeéh ma bejat pínahdih meemdih jwī náah yacna caá”, caandih ñi niijí.

6 Pánih yéej chājni ñijeéh ā míc wáacachah, yeebboó “Jwiít Jesúíhwā jwī túi jamna caá”, ñi niij jenah joyóchah yuhna, ā túican caá. Nin pah jwīpī niij naáwátidih ñi túi jéihna caá: “Búdí pan pínahdih ā paáát pínah bainíbitjeh jwī widichah yuhna, nihat āpī paa bėjna caá”, jwī niijná caá. Pánihat pah, biícjeh ā yéejatdih cádahíhcan, nihat Dioíhwā biícidih míc wáacna, queétdihbut ā yéejabipna caá.* 7 Jwiít judíowā Pascuadid jeémát pínah chājnit, nihat paáát pínahdih jwīih m̄m̄m̄ánt yohnit, paacánni pandihjeh jwīpī chājna caá. Diosdih jwīpī mao wūhni oveja wūh pah, Dios ā enechah, yéejat wihcannit jwī jumat pínah niijná, Jesucristo jwiítidih át w̄n w̄h̄p̄ tají. Pánihna, paáát pínahdih jwī yohat pah yeebdíhbut nihat ñi yéejatdih, ñi cātíh jamni yéejat cádahíhcannidihbut yohat caá náahap. Pánih yohna, paacánni pan dée, Dios ā enechah, yéejat wihcannit ñi jumbipna caá.* 8 Pánihna, túi wēinit, biícidih jumat túut niijná, nihat yeejép chājatdih, yeejép jenah joyátidihbut cádahnit, yoobópdih jenah joinít, jwiítidih túi chājat caá náahap.*

9 Wā jwīih daác wahni

núodih wā niijátji pah mantih, b̄u wā jw̄úub niij daácna caá, ñi túi beh joyát pínah niijná. “Í áa nihcannitjīh yeejép chājnit biícidih ñi jamca bojoó”, wā niij daacápjí. 10 Páant niij daácna, “Jesúsdi h jéihcannit yeejép chājnit”, niijná wā chājcan be. “Jesúsdi h jéihcannit bií déedih en ñinahnitdih, n̄m̄m̄nitdih, p̄p̄nidih úúbh̄nitdihbut”, niijná wā chājcan be. Pánih chājnit nihat pehbboó í jamna caá. Íjeéh jamíhcan, dedboó ñi jweyát pínah āta wihcan taga. 11 Obohjeéhtih, nin pah niijná wā chājap be: “ ‘Weém Jesúíh caá’, niijná yuhna, nin pah chājnit biícidih ñi jamca bojoó: í áa nihcannitjīh yeejép chājnit, en ñinahnit, p̄p̄nidih úúbh̄nit, bitadih yee naóh yacnit, máihnit, n̄m̄m̄nit í jamuchah, queét biícidih ñi jamca bojoó”, niijná wā chājap be. Pánih chājnitdih numah jeémpcat caá yeebdíh náahap. Queétdihbut yeebdíh í numah jeémíhichah, ñi jepahca bojoó. 12-13 Weém Jesúsdi h jéihcannitdih í yéejat peéh wā chājcan niít. Diosboó queétdih ā peéh chājbipna caá. Obohjeéhtih jwījeéh wáac joinít Jesúíhwā í yéej chājachah, jwiítboó queétdih peéh chājat caá náahap, í túi túut n̄m̄m̄át pínah niijná. Pánihna, ñijeéh jamni tabit yeejép chājnidih ñi yohoó. Caandih ñijeéh biícidih ñi jumat túutca bojoó.*

* 5:6 Gá 5.9

* 5:7 Ex 12.5

* 5:8 Ex 13.7; Dt 16.3

* 5:12-13 Dt 13.5; 17.7

6

Jesúhwājeh míc ámohat

1 BHH biih yeejép yapat doonádih joinít, bainí wā naóhbična caá. Yeéb Jesúsdi h jéihnit jumna yuhna, chénewā míc jūihnit, ¿Dépanihna, ā yoobáat pínah niijná, Jesúsdi h jéihcanni maáh pebhboó ñi bej? Jesúsdi h jéihni pebhna ñi bejchah, yeebdíh ā túi yoobáat pínah niijná, Dios caánboodíh āta teo wáac taga.

2-3 Nindih ñi túi náhninaá: Jwí Maáh Jesús ā jwúub dei jūúwúchah, yéejnitdih caán biícidih jwiít āihwāboó jwí wutbipna caá. Ángelwādi hbut jwí wutbipna caá. Nin baácboó jwí jum jwahuchah,

¿Dépanihna, bainí míc jūihñat ā jumuchah yuhna, yeéb Jesúhwājeh ñi jéih yoobácan?

4 Queét maátadih wēi encan yuhna, ¿Dépanihna, ni hat yeéb Jesúhwā míc jūihnit, ī yoobáat pínah niijná, queétdihjeh naáwádih ñipí bej? 5 Ñi tícat pínah niijná, nindih wā naóhna caá: “Jwiít túi jéihnit caá”, ni j jenah joiná yuhna, míc jūihnitdih naóh yoobáni pínah ñijeéh ā wihcat pah ñi jumna caá.

6 Jesúhwā mícjeh míc jūihnit, Jesúsdi h jéihcannit maáta pebhna naáwádih bejna, Jesúsdi h jepahcannitbut ī joyóchah, ñipí naóh yacna caá.

¿Páni h chājna, ñi tíccan niít? 7 Yeéb Jesúhwā mícjeh míc jūihnit, yeebdíh yoobáni pínah maátadih ñi bid bejchah, ā túican caá. Caanná bejcanjeh, yeebjéh

ñi yoobánachah, āta túi tagaá. Obohjeéhtih, jéih míc ámohcan, “Ā jumna naáh”, ñi niijíchah, chah āta túi tagaá. Bitā ī jéih chāj numúchah, yeebjéh ñi jéih yoobácah, “Ā jumna naáh”, yeebdíh niiját caá náahap. 8 Obohjeéhtih, páant niijcánjeh, yeébboó chah yeejép ñipí chājna caá. Bitā ī yeejép chājatdih, ī jéih chāj numátdih, biíc yoobó yeéb ñipí chājna caá. Yeéb Jesúhwā míc jumna yuhna, páant ñipí chājna caá.

9-10 Nindih ñi túi náhninaá: Det yeejép chājnit Dios pebhboó ī bejcan niít. Yeebjéh míc yeecanjeh, yoobópdi h ñi jenah joyoó. Nin pah chājnit, Dios pebhboó ī bejcan niít: íí náah chājnit, pāpnidih wábhnit, ī áa nihcannitjéh yéej chājnit, neoná mícjeh chājnit, yaádh mícjeh chājnit, numnít, bií déedih en ñinahnit, máihnit, bitadi h yeejép doonádih táoh naóhnit, jéih chāj numnítbut Dios pebhboó ī bejcan niít.

11 Páant ī chājat pah biquína yeébboó ñi jumap jī. Obohjeéhtih, Jesucristodih ñi jepahachah, ā wan wāhnit, ñi yéejatdih át yohop taga. Páni hna, BHH, Túini Espiritu ā teo wáacachah, Dioíhwā ñi jumuchah, yeebdíh yéejat júb ā wihcan caá.

Jwíh bácahñih yéej chājcat caá náahap

12 BHH biih yeejép yapatdih bainí wā naóhbična caá. Biquína yeéb “Jesucristodih jepahni jumna, ‘Ma chājca

bojó', niiját weemdih ã wihcan caá", ñi niij jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, jwī yéej chājachah, ã túican caá. Biíh jwī chājachah, túini jumna yuhna, jwīh bácahdih, jwī jenah joyátdih yéejana, jwiít dih ã teo wáaccan caá. Biquí láana, páant chājatdih cádahihna yuhna, jwī jéih cádahcan caá. Páant chājcat caá jwiít dih náahap.*
 13 "Jwīh wudah jeémp yacat pínah caá", niijnít, nuugúp tubuchah, jwīpī jeémpna caá. Páant jwī chājachah, ã túina caá. Nin baácboó jum jwuhna, bid jeémpna, jwī túi jumna caá. Obohjeéhtih, Dios pehbhoó jwī jumuchah, bid jeémát ã wihcan niít. Biquína "Jwīh bácah yaáhdih metat pínah caá", ñi niij jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, pánihcan caá. Dios jwīh bácahdih chājna, caandih jwī teo wūhat pínah niijná, át chājap tajī. Caanjéh caá jwī Maáh. 14 Dios Jesucristodih boo pud jūwát tútnit, jwiít dihbut biíc yoobó ã wēpatjīh ã boo pud jūwát tútbipna caá.

15-16 Nindihbut ñi túi náhninaá: Jwiít Jesúhwā jumna, caán biíc dih biíc bácah dée jwī jumna caá. Génesisboó Dios nin pah át niij daacát tútup tajī: "Newé yadjīh biíc bácah dée ĩ jumbipna caá", át niij daacát tútup tajī.* Caandih jéihnit, nin pahbut yeebdih túi náhniat caá náahap: Ded newé yadjeéh ã

jumuchah, queét biíc bácah dée ĩ jumna caá. Pánihna, deoh nah jumnih wilijeéh ñi jumuchah, mijeéh biíc bácah dée ñi jumna caá. Mi jenah joyát pahjeh, yeebbút ñi jenah joibipna caá. ¿Dépanihna yeéb Jesúhwā, ájeéh biíc bácah dée jumna yuhna, yeejép wilijeéh biíc bácah dée ñi jumíh? Páant chājat yeejép caá. 17 Obohjeéhtih yeébboó Jesúhwā jumnit, ájeéh biíc bácah dée jumna, Túini Espiritu ñíh caolihboó ã jumuchah, caán ã jenah joyát pahjeh yeebbút ñi jenah joiná caá.

18 Yeebdih ñi áa nihcanitjīh yeejép chājcat caá náahap. Pánih yéej chājnit nihna, chah jwīh bácahdih, jwī jenah joyátdihbut jwī yéejana caá. Páant jwī chājat túttimah, jwiít dih túut nuumát chah ã buona caá. Dedé biíh jwī yéej chājachah yuhna, túut nuumát nump ã buona caá. 19-20 Nindih ñi túi náhninaá: Jwīh caolihboó ã jummat pínah niijná, Dios jwiít dih Túini Espiritudih át wahap jī. Páant ã wahachah, jwiítboó áih muu pánihni caá jwī jumap.* Dios Jesucristodih wah deyanit, jwiít dih ã wan wūhat pínah niijná, jwiít dih ã jīb chājap jī, áihwā jwī jummat pínah niijná. Pánih áihwā jumna, caán jwī maáh ã jumuchah, jwī weñat pínahdih jenah joicánjeh, ã weñat pínahdihjeh chājat caá náahap.

* 6:12 1Co 10.23 * 6:15-16 Gn 2.24

* 6:19-20 1Co 3.16; 2Co 6.16

7

Téihya chéwat

1 B^{uu} weemdih ñi ^uúbh joí daacátjidih wã jepahbipna caá. Nin pah ñit niij ^uúbh joyóp tajī: “¿Jwíit Jesúsdi h jéihnit jwī áa jumuchah, ã túimi niit?” ñit niij daacáp tajī. Páant ñi niij daacátjidih ennit, nin pah wã jepahna caá: Yeéb áa wihcannit ñi jumuchah, ã táina caá. ² Obohjeéhtih, páant ñi jumuchah, í náah chājat ã tobohna caá. Pánihna, yeebdih áa jumat caá náahap. ³⁻⁴ Páant ñi áa jumuchah, yaádih bácah miíh pínahjeh nihcan caá. Mijeéh bóoíh pínah caá. Pánihna, mi áa mijeéh ã jumíhichah, caántdih jepahat caá náahap. Biíc yoobó newéih bácah áih pínahjeh nihcan caá. Ájeéh bóliíh pínah caá. Pánihna, yad ájeéh mi jumíhichah, caandíhbut jepahat caá náahap. Pánih chājna, bitadih ñi bidcan niit. ⁵ “Diosdih túi ^uúbat túut niijná, biíc dih jwī jum jawhca boj jīh”, ñi míc niijíhah, ã táina caá. Obohjeéhtih, ^uúbh péanit, túi biíc dih ñi jwáub jumú. T^ubit maatápdih cádahna, Satanásboó bitadih ã yéej chājat túutuchah, jéih yap yohcanjeh, ñi yéej chājbipna caá.

⁶ Obohjeéhtih, “Ñi téihya chéweé”, niijnít, wã wutcan caá. Áa jumna, áa wihcatbut, biíc yoobó ã táina caá. Ñi í náah chājat pínah niijná, páant wã niij naóhna caá.

⁷ Obohjeéhtih, “Weem páh queét nihat áa wihcannit í jumuchah, áta túi tagaá”, wã niij jenah joiná caá. Biquínadih áa jumat wēpatdih Dios ã wāhna caá. Obohjeéhtih, bitadih áa wihcan yuhna, túi jumat wēpatdihbut ã wāhna caá.

⁸ B^{uu}, áa wihcannitdih, éemp wannitdihbut bainí wã naóhbipna caá. Yeébboó áa wihcannit ñi jumuchah, ã táibipna caá. ⁹ Obohjeéhtih, yaddih, newédih bádí bidnit, í náah chājat túut niijná, ñi áa pínahdih ñi ^uúbu.

¹⁰⁻¹¹ B^{uu}, yeéb Jesúhwā áa jumnitboodíh bainí wã naóhbipna caá. Nin wã jenah joyátjeh nihcan caá. Dios ã wutcat caá. Yaádh í áadih í cádahca bojo naáh. Neonábut í weha mána yaáhdih í yohca bojo naáh. Obohjeéhtih, míc cádahnitji, biíhdih í áa jumca bojo naáh. Pánih míc cádahnitji queét chénat pahjeh jwáub míc ámohna, biíc dih jwáub jumnit, chah ã táibipna caá.*

¹² B^{uu}, yeéb bitadih jawh bainí wã naóhbipna caá. Biquína yeéb neoná Jesúsdi h ñi jepahachah yuhna, ñi weha mána yaádhboó í jepahcap jī. Yeéb Jesúhwā ñi jumuchah yuhna, ñijeéh í jumíhichah, ñi yohca bojoó. ¹³ Biquína yeéb yaádhbut Jesúsdi h ñi jepahachah yuhna, ñi weha mánaboó í jepahcap jī. Páant ñi jumuchah yuhna, ñijeéh í

* 7:10-11 Mt 5.32; 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18

jumíhichah, ñi cádahca bojoó.
 14 Yeéb biíc báhcah dée ñi jumúchah, biíc Jesúih jumna, biih Jesúih nihcah yuhna, Dios yeebdíh ennit, “Queét wíhwā caá”, ã niijná caá. Pánihna, Jesúsdi h jepahcannit neoná ĩ weha mána yaádh Jesúsdi h ĩ jepahachah, queét neonádhbut Dios ã túi chājbi pna caá. Biíc yoobó Jesúsdi h jepahcannit yaádh ĩ weha mána Jesúsdi h ĩ jepahachah, Dios queét yaádhbut ã túi chājbi pna caá. Páant ñi jumúchah, ñi wehdih ennit, “Queétbut wíhwā caá”, Dios ã niijná caá. 15 Obohjeéhtih biquína Jesúsdi h jepahcannitboó ĩ weha mána yaádhdi h, ĩ weha mánadi hbut ĩpĭ cádahíhna caá. Pánih cádahíhna, míc maocat túut niijná, ĩ beje naáh. 16 Obohjeéhtih, túi biícdi h ñi jumúchah, chah ã túina caá. Yeéb Jesúsdi h jéihnitboó ñi weha mána Jesúsdi h ĩ jepahat pínah, Dios queétdih ã túi ubat pínah niijná, ñi jéih teo wáacmi nacaá. “Ĭ jepahbi pna caá. Ĭ jepahcan niit”, jwĭ niij jéihcan caá.

17 Nin pah ni hat Jesúsdi hwādi h wāpĭ naóhna caá: Jesucristodi h jepahnit, ded pah ñi jumati jidi h biíc yoobó ñi jumúú. Páant ñi jumati pínahdi h jwĭ Maáh jéihnit, yeebdíh át jwejep taga. 18 Det Jesúsdi h jepahnit bóodnitji h jumna, ĩ náhni dahwaca bojo naáh. Obohjeéhtih, bóodcannit jumna, ĩ bóodat túutca bojo naáh.

19 Bóodnitdi h, bóodcannitdi hbut Dios biíc yoobó ã enna caá. Ĭ wútatdi h jwiitdi h jepahat caá náahap. Pánih jepahnitdi h jeh ã wēi enna caá. 20 Dios yeebdíh áih pínahdi h ã ñío láa ded pah ñi jumati h pah ñi túut nūmcá bojoó. 21 Teo wāhni t ñi jumúchah, ã túina caá. Páant ñi jumati h ñi náhni dahwaca bojoó. Obohjeéhtih, ñi maáta yeebdíh watíhna, ĩ wata naáh. Ĭ túimi nacaá. 22 Dios ã túi ubúchah, bitadi h teo wāhni tboó jwĭ maáih jumna, watni t dée pah ĩ jumna caá. Bitadi h teo wāhcannitboó Jesucristodi h teo wāhni t caá. 23 Jesúsdi hwā ñi jumati pínah niijná, yeéb ñi yéejat jíib át wun wāhup tajĭ. Pánih áihwā jumna, ã weñat pínahdi h jeh yeebdíh chājat caá náahap. Yeebdíh bita Jesúsdi h ĩ cádahat túutuchah, queétdih ñi joyáh bojoó. 24 Pánihna, wā úudwā panihni tá, Jesúsdi h jwĭih jepahni t, yeéb ni hat ded pah ñi jumati h biíc yoobó ñi jumúú. Páant ñi jumúchah, Dios yeebdíh wēi ennit, ã teo wáacbi pna caá.

25 Внн, áa wi hcannitdi h ñi úúbh joyátdih wā jepahbi pna caá. Ded pah queét ĩ chājat pínahdi h Dios ã wútcān caá. Obohjeéhtih, weém wā jenah joyátdih jeh wā naóhbi pna caá. Dios weemdíh ã jĭgah en teo wáacachah, wā jenah joyátdih ñi túi joyóchah, ã túimi nacaá. 26 Nin pah wā jenah joiná caá: Внн yeó jáapna Jesúsdi hwā tabit yeejép ĩ yapna caá. Ñi áa jumúchah, chah ã buobi pna

caá. Pánihna, áa wihcannit jumna, áa wihcanjeh jumat caá náahap. ²⁷ Obohjeéhtih, áa jumnitboó ñi áadih yohcat caá náahap. Áa wihcannitboó ñi áa pínahdih bidcat caá náahap. ²⁸ Páant wā niijíchah yuhna, ñi áa pínahdih bid junít, téihya chéonit, ā túina caá. Obohjeéhtih, nin yeó jáapnadih áa jumnitboodíh chah ā buobipna caá. Ñi áa wihcah, nump yeebdíh ā buobipna caá.

²⁹ Páant niijnít, wā úudwā panihnita, nin pah wā naóhna caá: Jesús ā jwúub dei júuwát pínah bahnijeh ā jadhna caá. Pánihna, ded pah ā weñat pínahdih búdí jenah joyát caá náahap. Ñi weha mána yaádh ī weñat pínahdih ñi jenah joyát chah, Jesús ā weñat pínahdih jenah joyát caá náahap. ³⁰ Jwī jġahat, jwī weñat, dedé pínah nihcan caá. Bií déedih jíib chājna yuhna, bíbohcanit pah ñi jumú. ³¹ Pánihna, Jesús ā wutatdih túi chājat túut niijná, nin baácboó jumnidih búdí wēi jenah joicát caá náahap. Ded pah Jesús ā wutatboodíh jwiít dih túi jenah joyát caá náahap.

³² Bií déedih jenah joicánjeh, Dios ā weñat pínahdih ñi túi jenah joyátdih yeebdíh búdí wā náah yacna caá. Áa wihcanniboó jwī Maáh ā weñat pínahdihjeh ded pah ā chājat pínahdih ā túi jenah joiná caá. ³³ Obohjeéhtih, áa jumniiboó ājeéh bóli mi túi weñat pínah niijná, bií déedihjeh āpī je-

nah joiná caá. ³⁴ Pánihna, Dioíh pínahdih ā jenah joicán caá. Yaádh dihbut biíc yoobó ā jumna caá. Caánt mi áa wihcan, jwī Maáh ā weñat pínahdihjeh ded pah mi chājat pínahdih mi túi jenah joiná caá. Dioíh wili mi jumna caá. Obohjeéhtih, áa jumna, newé ā weñat pínahdihjeh mi jenah joiná caá.

³⁵ Pánih naóhna, túi wēinit ñi jumat pínahdih yeebdíh wā náah yacna caá. Diosdihjeh túi oinit, ā weñat pínahdih jenah joinít, bií déedih jenah joicánjeh, ñi túi jumat pínahdih caá wā náah yacap.

³⁶ Buh, biíh naáwát yeéb japatadih jwuh wā naóhbiipna caá. Ñi náahnit yaádh ī behechah enna, “Caántdih ubnit, jwiít chénat pah jwī túi jumbiipna caá”, niíj jenah joinít, ñi ubuú. Páant ñi ubuchah, yéejat nihcan niít. ³⁷ Obohjeéhtih, biíhboó “Áa wihcanni wā jumuchah, chah ā túibipna caá”, ā niíj jenah joí dée caá. Páant caanjéh niíj jenah joiná, bita caandíh ī wutchah, ā jenah joyát pah chājna, caanbát ā túi chājna caá. ³⁸ Pánihna, ded ā áa pínahdih ubnit, ā túi chājna caá. Obohjeéhtih, ded caántdih ubcan, chah ā túi chājna caá.

³⁹ Dedh áa jumnih, mi áa ā wunchah, caandíh cádahcat caá náahap. Obohjeéhtih, mi-jeéh bóo ā wunchah, chéwat déedih ā watachah, ded biíh áa wihcannidih náahna, mi jwúub áa jumuchah, ā túina

caá. Obohjeéhtih, Jesúíhdihjeh mi ñíwi naáh. ⁴⁰ Weémboó nin pah wã niij jenah joiná caá: “Mi jwáub áa jumcan, chah mi wëibipna caá. Túini Espíritu caá weemdíh páant ã niij jenah joyát tãutap be”, wã niij jenah joiná caá.

8

Pãpnidih í wãhni déep

¹ Bũũ, biíh ñi wãbh joi daacátjidih wã jepahbipna caá. Nin pah ñit niij wãbh joyóp tají: “¿Pãpnidih í wãhni déepdih jwiít Jesúíhwã jwí jeéméchah, ã túimi níit? Í pãpni cáacwã í chãjniyeh caá. Dedé wëpat wihcan caá’, jwí niij jéihna caá”, ñit niij daacáp tají. Páant niijnít, “Jwiít chah jéihnit caá”, niij jenah joinít pah ñit daacáp tají. Páant ñi niij jenah joyát bitadih teo wáacat pínah nihcan caá. Bitadih oinit, queétdih túinijeh naáwát caá náahap. ² Ded “Weémboó nihadnih túi jéih beedáni caá”, niij jenah joiná yuhna, yoobópdih ã jéihcan caá. ³ Obohjeéhtih, ded Diosboodíh jéihni, caandíh oina, bitadih ã teo wáacipna caá. Páant ã oyochah, Dios caandíhbut jéihnit, “Caán wíih caá. Wã oini caá”, ã niijná caá.

⁴ “¿Pãpnidih í wãhni déepdih jwí jeéméchah, ã túimi níit?” ñi niij daacátjidih bũũ jwuh wã jepahbipna caá. “Pãpni báadhni nihcan caá. Dios biícjeh caá báadhni”, jwí

niij jéihna caá. ⁵ Bitaboó dawádih “Nin wëpni, jwiít dih teo wáacni caá”, í niij jenah joiná caá. Biguína widhdih, cáiwádih, yeodíhbut páant ípí niij jenah joiná caá. Bitá jeé doóbhndih, máa nahnadnih, nuñáp wádihbut páant ípí niij jenah joiná caá. “Nin jwiít dih wëp teo wáacni caá”, í niijní, dawá ã jumna yuh caá. ⁶ Obohjeéhtih, jwiítboó nin pah jwí niij jéihna caá: “Dios biícjeh, caánboó jwí íp caá”, jwí niij jéihna caá. Caán nihadnih át chãjap tají. Jwiít cáacwádihbut át chãjap tají, áihwã jumna, caandíh jwí weñat pínah niijná. Jwí Maáh Jesucristo biícjeh caá. Caandíh Dios nihadnih chãjat tãutnit, jwiít dihbut át jumant tãutap tají, Diosdih jwí weñat pínah niijná.*

⁷ Obohjeéhtih, “Pãpni báadhcan caá”, jwí niij jéihyechah yuhna, bitaboó, Jesúíhwã jumna yuhna, páant í niij jéih jwuhcan caá. Jesús dih í jepahat pínah jãtíh, pãpnidih “Jwiít dih wëp teo wáacni caá”, niij jenah joinít, caandíh wëina, í wãhni déepdih ípí jeémép tají. Pánihna, bũũbut Jesúíhwã jumna yuhna, pãpnidih wãhni déepdih jeémpnit, pãpnidih í jenah joiná caá. Obohjeéhtih, yoobópdih í túi beh joi jwuhcan caá. Páant niij jenah joinít, “Páant wã jeéméchah, yéejat jíib weemdíh ã jumnipna caá”, í niij jenah joiná yuh caá.

* 8:6 Mal 2.10; Jn 1.3; Ro 11.36; Ef 4.6; Col 1.15-17

8 Obohjeéhtih dedédih jwĩ jeéméchah, jwĩ jeémpcahbat, Diosboó biíc yoobó jwiít dih ã enna caá. 9 Caán déepdih jwĩ jeéméchah, ã túyuchah yuhna, bita Jesús dih jáap jéihnit dih jwĩta yéėja tagaá. 10 Pāpnidih ĩ weñat pebhna waadnít, caandíh ĩ wāhni déepdih bitajeéh jwĩ jeéméchah ennit, “Caánboó Jesús dih túi jéihni páant ã jeéméchah, weemdíhbat ã túina nacaá”, ã niij jenah joibípna caá. Obohjeéhtih, “Pāpni ã wēpna caá”, páantjeh niij jenah joinít, jwāuhb jeémpna, ã túi chājcan caá. 11 “Weém túi jéihni caá”, niij jenah joinít, jwĩ jeéméchah, ã túina yuh caá. Obohjeéhtih, túi jéihnit jwĩ jummatdih jwĩ júutat jíib, bita Jesúh wā jwĩ úudwā panihnit, jáap jéihnit dih jwĩ yéejabipna caá. Jesús queétdih ã wñ wāhuchah yuhna, buadnít ĩ jumbipna caá. 12 Jwĩ úudwā panihnit dih páant yéejanit, Jesucristodih caá jwĩ yéejanap.* 13 Pánihna, weémboó wā úudwā panihnit dih oinit, queétdih yéejacat túut niijná, pāpnidih wēinit ĩ wāhni déepdih wā jeémpcan niit.

9

Jesús ã naáwát túutnit ded pah ĩ jummat

1 Jesús ã bohénitji biíc yoobó weembát Jesús dih wā enep jí. Páant caandíh wā enechah, weemdíhbat ã naáwát túutup jí. Pánihna, ded

pah wā chājíhichah, Jesúsboó ã wātuchah, ã túina caá. Weém caandíh teo wāhni yeebdíh ãih doonádih wā naáwáchah joinít, ñi jepahap jí.* 2 Āih doonádih jepahnit jumna, bitaboó “Pablo Jesús ã naáwát túutni nihcan caá”, ĩ niij jenah joyóchah yuhna, yeéboó weemdíh ã wahatjidih ñi jéihna caá. Wā bohénachah joinít, jepahna, “Jesús ã wēpatjĩh jwiít dih ã bohénap jí”, ñi niij jéihna caá.

3 Bitaboó nin pah ĩpĩ niijná caá: “Caánboó Jesús ã naáwát túutni nihcan caá”, ĩ niijíchah yuhna, queétdih bohéna, ñi túut numátjidih wāpĩ naóhna caá. 4 Cāacwādih jwĩ bohénachah, jeémát dih babhbatdihbat queétdih jwĩ wāhat caá náahap. 5 Jesús úudwā, Pedrobat, nihat bita Jesús ã naáwát túutnitbut ĩ weha mána yaádh biíc dih ĩ bohé jibichah, ded pah ĩ náahatdih ĩpĩ wāhna caá. Jwiítbut áa jumna nihna, queét yaáhdihbat jwĩ numah jibichah, jwĩ náahatdih yeebdíh wāhat áta náahcan tagaá. 6 Nihat bohé jibnitdih ĩ bohénitboó dedé ĩ náahatdih ĩpĩ wāhna caá. Pánihna, weém Bernabéjĩh jwĩ bohénachah, biíh tewatdih jwĩ teocat pínah niijná, jwiít chénat pahdih jwĩ náahatdih yeebdíh wāhat caá náahap. 7 Soldadowā queétjeh ĩ náahatdih ĩpĩ jíib chājcan caá. ĩ maátaboó queétdih ĩpĩ wāhna caá. Iguíh momnitboó ĩh

* 8:12 Mt 25.45   * 9:1 Hch 9.3-6; 1Co 15.8; Gá 1.11-16

iguíh quehechah, ĩpĩ jeémpna caá. Nihat ovejawādh en daonítboó ĩh ovejawādh ĩpĩ mao jeémpna caá. ⁸⁻⁹ Páant wā niját jwiít cāacwā jwĩ jenah joyátjeh nihcan caá. Moisésji nin pah át niúj daacáp tajĩ: “Momo jwi trigo tíbnadh ĩ caóh chuñuchah, ĩh jacdh ĩni chéoca bojóó, tíbnadh jeémíhna, ĩ jeémát pínah niijná”, át niúj daacáp tajĩ.* ĩPáant ĩ niúj daacát táutna, momo jiwidihjeh niít Dios át jenah joiíp? ¹⁰ Nihcan caá. Jwiít bohé jibnitboodíh át jenah joyóp tajĩ, cāacwādh jwĩ bohénachah, jwiít dih ĩ túi en dawát pínah niijná. Wápchidih teonít, jeémátdih ĩpĩ bidna caá. ¹¹ Jwiítbut momnit dée, yeebdíh Jesúh doonádih jwĩ túi bohénap jĩ. Páant jwĩ chājachah, jwĩ náahadh yeebdíh wūhat át náahap ta yuh jĩ. ¹² Pánihna, bita bohénitdh ĩpĩ wūhat pah, jwiít dihbut wūhat caá náahap.

Obohjeéhtih, páant wūhat yeebdíh ĩ náahachah yuhna, ĩni wūchah ennit, jwiítboó jwĩ úbh tac buugácap jĩ. Pánih úbhcanjeh, búdí jwĩpĩ tewep jĩ. Jwĩ úbhchah, nin pah ĩnita niúj jenah joi tágaá: “Pablowā bií déedih náahnitjeh, ĩ bohéna caá”, niúj jenah joinít, jwĩ bohénachah, ĩnita joiúhcan tagaá. Pánihna, yeebdíh bohéna, ded pah jwĩ náahadh jwĩpĩ úbhcap jĩ. ¹³ Obohjeéhtih, nindh ĩni

túi náhninaá: Dioíh mūnā juibínit, jwiít judíowā sacerdotewādh nuñápwādh jwĩpĩ wūhna caá, Díosdh ĩ caó wūhat pínah niijná. Dios queét sacerdotewādh, bita caánboó teonitdhbut ĩ caó judhni déepdh át jeémát táutap tajĩ.* ¹⁴ Pánihna, biíc yoobó jwĩ Maáh Jesucristo jwiít ĩh doonádih naóhndih jwĩ bohénitdh át en dawát táutap tajĩ.* ¹⁵ Páant ĩ wūchah yuhna, weémboó yeebdíh wāpĩ úbhcap jĩ. Buubut páant niúj daácna yuhna, “Weemdíh ĩni teo wáaca”, niijná wā chājcan caá. Weém nuugúp wūhna yuhna, wāta úbhcan tagaá. Wā úbhchah joinít, ĩni wūchah, “Weém jib wihcanni Jesúh túini doonádih wāpĩ bohéna caá”, wāta jéih niijnán tagaá.

¹⁶ “Jesúh túini doonádih wā bohéat jib, Dios ĩ enechah, weém chah túini caá”, wāpĩ niúj jenah joicán caá. Obohjeéhtih, Dios weemdíh ĩ bohéat táutatdh chājcan, tabit wāta jĩgah tagaá.* ¹⁷ Wā náahat pahjeh ĩh doonádih wā bohéna, wā bohénitboó weemdíh ĩ jib chājat pínadh wāta bid tagaá. Obohjeéhtih, wā bohéihichah, wā bohéihchah yuhna, biíc yoobó ĩh doonádih weemdíh bohéat caá náahap. Á wūchah joinít, ĩh túini doonádih wāpĩ bohéna caá. Pánih jepahnit, weemdíh ĩni wūhni

* 9:8-9 Dt 25.4 * 9:8-9 1Ti 5.18 * 9:11 Ro 15.27 * 9:13 Dt 18.1 * 9:14

Mt 10.10; Lc 10.7 * 9:16 Jer 20.9; Am 3.8

tewatjeh ã jumuchah, wã bohéat jíib wãpĩ bidcan caá. ¹⁸ Pánihna, jíib bidcanjeh bohéna, búdí wã wěina caá. Yeebdíh bohénitdih en dawát ã náahachah yuhna, weemboó wãpĩ wúbhcan caá.

¹⁹ Páant wã bohénachah, cãacwã jíib wũhcan, weemdíh ĩ jéih wutcan caá. Bitã ĩ weñat pínahdih chãjcan, Dios ded pah ã bohéat tútat pahjeh wãpĩ bohéna caá. Obohjeéhtih, pánih chãjna yuhna, bitã ded pah ĩ jumãtdih ennit, biíc yoobó wãpĩ jumna caá, weemdíh wěi ennit, túini doonádih wã naáwáchah joinít, ĩ jepahat pínah niijná. ²⁰ Pánih chãjna, wã úudwã panihnitá, bitã judíowãdih Jesúih doonádih bohénit, ded pah ĩ chãjat biíc yoobó weembút wãpĩ chãjna caá, wã naáwáchah wěi joinít, Jesúsdih ĩ jepahat pínah niijná. “Nihat jwiít judíowã jwĩ ñowã ĩ wutãtdih wã jepahcah yuhna, Dios weemdíh ã túi enna caá”, wã niij jéihna yuhna, queétdih bohénit, jwĩ ñowã ĩ wutãtdih wãpĩ jepahna caá. ²¹ Bitã judíowã nihcannit Moisés ã wutãtjidih jéihcannitdih bohéna, ded pah ĩ jumãt pah biíc yoobó wãpĩ jumna caá, wã bohénachah wěi joinít, ĩ jepahat pínah niijná. Pánih jumna yuhna, Dios ã wutãtdih wãpĩ yap yohcan caá. Ded pah Jesucristo weemdíh ã wutuchah, caandihbut wãpĩ jepahna caá. ²² Jáap jéihnitboodíh bohéna, “Weém Jesúsdih chah jéihni caá”,

wãpĩ niijcán caá. Queétdih túi beh joi jwũhcan, “Nin pah chãjnit, wãta yéej chãj tagaá”, niij jenah joinít, ĩ chãjcatdih weembút wãpĩ chãjcan caá, queétdih teo wáacat túut niijná. Pánihna, nihat ĩ jumãt biíc yoobó wãpĩ jumna caá, wã bohéatdih ĩ túi jepahachah, Dios queétdih ã túi wbat pínah niijná. ²³ Jesúih túini doonádih nihat cãacwã ĩ joyát pínah niijná, páant wãpĩ chãjna caá. Pánih chãjna, queét ĩ jepahachah, Dios pehbhoó jumna, jwiít biícđih jwĩ túi wěibipna caá.

²⁴ Dios pehbhoó juibínit, chah túini ã wũhat pínahdih bidnit, nin baácboó jum jwũhna, ded pah ã wutãtdih ñi túi jepahaá. Nin pah ã jumna caá: Cãacwã ñáonit, nihat ĩ ñáwachah yuhna, chah wěpép ñáonidihjeh wěinit, túnidih ĩpĩ wũhna caá. Pánihna, chah wěpép ñáoni dée jwiítbut Dios ã wutãtdih túi chãjnit, ã pehbhoó jwĩ juibínachah, jwiítđih wěinit, túnidih ã wũhbipna caá. Pánih wěpép ñáoni dée, Dios ã weñat pínahdih túi chãjat caá náahap. ²⁵ Nin pahbut ã jumna caá: Ñáonitboó ĩih bácahdih ĩpĩ wěpana caá. Pánih wěpana, ĩih bácahdih yéjeaat pínahdih ĩpĩ chãjcan caá. Cãacwã queétdih wěinit, náojih péeb waoni júđudih ĩ wũhatdih ĩpĩ bidna caá. Obohjeéhtih, pánih wũhni júđũ waícanjeh ĩpĩ wũnah bejna caá. Pánihat dée jwiítboó jwĩih caolihdih yéjeaíhcan, Diosdih wúbhñit,

ã naáwátidihbut jwĩpĩ jengah joiná caá. Pánih chãjnit, ã pebhboó jwĩ juibínachah, táinidih jwiítidih ã wãhbiþna caá. Caán ã wãhni pínahboó ã buudcán niít. ²⁶ Weémboó yoobópdiþjeh ñáoni dée, Dios ã weñat pínahdiþjeh chãjat túut niijná, caandih wãpĩ túi jengah joiná caá. Míc mao tíohnit yoobópdiþ i mao chãúat pah, weembút Jesús ã wutatdiþ túi chãjat túut niijná, Diosdiþ wã túi jengah joiná caá. ²⁷ Ñáonit, míc mao tíohnit ñih bácahdih yéejacat túut niijná, i náahatdiþjeh ipĩ chãjcan caá. Páant i chãjat pah, weembút wíh caoliþdiþ yéejacat túut niijná, wã náahatdiþ chãjcan, Dios ã weñat pínahdiþjeh wãpĩ chãjna caá. Pánih chãjnit, Dios pebhboó wã juibínachah, “Bitadiþ ma bohénachah yuhna, dedé jíb wãhat pínah meemdiþ ã wiþcan caá”, weemdiþ ã niijcán niít.

10

Egipto baácmant jũóhniþ ded pah i yapatji

¹⁻² Dios pebhboó juibínit, jwiítidih wẽinit, táinidih ã wãhat pínahdiþ jwiít nihat jwĩ bidna caá. Pánih bidnit, jwiít judiówã jwĩ nuowã Egipto baácmant jũóhna, ded pah i yapatjidiþ jwiítidih túi náhniat caá náahap. Queét nihat Moisésjeéh i bejechah, Diosboó queétdiþ wapna, mah põh panihniþiþ ãt waáwáp wut jĩ.* Muij

Mac Duunidiþ jõpanit, queét nihat Moisésjeéh Dios ãt chũh bejat túutap wut jĩ.* Pánih jumna, Moisésdiþ iþ túi péenap wut jĩ. ³ Tútchi wiþcapboó jumnit, Dios ã wãhni jeémátdiþ nihat ipĩ jeémép wut jĩ.* ⁴ Muij wiþcah, mah ã bac jũúwát pínah niijná, Dios Moisésdiþ búdi jee dáhdih ãt mawat túutap wut jĩ. Páant ã chãjachah, ã wãhni mahdiþ queét nihat iþ babhbap wut jĩ. Jee dáhmant i babhni mah ã bac jũúwát dée, Jesucristobut Túini Espíritudiþ ãt wãhap wut jĩ. I jéih encah yuhna, Jesús iþjeéh ã jib bejechah, ã wãhni Túini Espiritu queétdiþ ãt teo wáacap wut jĩ.* ⁵ Obohjeéhtih, queétdiþ Dios búdi ã teo wáacachah yuhna, biqúinajeh caandih iþ jepahap wut jĩ. Bita dawá caandih jepahcannitdiþ wẽi encan, Dios queétdiþ ãt peéh chãjap wut jĩ. Pánihna, nihat Egipto baácmant jũóhniþ, tútchi wiþcapboó jib bejna, páantjeh iþ wun beedép wut jĩ.*

⁶ Páant queét nihat i yapatdiþ náhnina, biic yoobó yeejép i chãjat pah jwĩ chãjca boj jĩh.* ⁷ Dios ã daacát túutni tólih, Éxodo i niijnídiþ, nin pah ãt niij daacát túutap tajĩ: “Queét cáacwã i pãpnidiþ wẽinit, biicdiþ wẽi jeemp babh máihna iþ chãjap wut jĩ”, ãt niijíp tajĩ.* Páant

* **10:1-2** Ex 13.21-22   * **10:1-2** Ex 14.22-29   * **10:3** Ex 16.35   * **10:4** Ex 17.6; Nm 20.11   * **10:5** Nm 14.29-30   * **10:6** Nm 11.4   * **10:7** Ex 32.6

ĩ yéej chājat pah, jwiít dih chājcat caá náahap. ⁸ Biíh láa biquína yaádh metnit, í náah ít chājap wut jĩ. Páant í í náah chājat peéh biíc yeó jáapdihjeh veintitrés mil queétdih Dios át mawap wut jĩ.* Páant í chājat pah, jwiít dih chājcat caá náahap. ⁹ Biíh láa, biquína nin pah Moisésdih ít níj jūihñap wut jĩ: “¿Dépanih tibeé jwiít dih Egipto baácmant ma ub jūóh? Nin tátchi wihcapboó jwĩ yabh jibna caá. Dios jwiít dih ā túi en daocán caá”, ít níjíp wut jĩ. Páant níjnit, Diosdih tac buugána, caandih ít íjanap wut jĩ. Páant í yéejat peéh, Dios maiwādh át wahap wut jĩ, queétdih í chāác mawat pínah níj ná.* Páant í yapatdih jenah joinít, í chājat pah jwiít dih chājcat caá náahap. ¹⁰ Biíh láa, biquína nin pah ít míc níjíp wut jĩ: “¿Dépanih tigaá Dios Moiséswādhjeh jwĩ maáta át chāj? Jwiít nihat biíc yoobó táinit jwĩ jamna caá”, míc níjnit, Diosdih ít jūihñap wut jĩ. Páant í jūihñat peéh mawat pínah níj ná, Dios áih ángeldih át wahap wut jĩ.* Páant í chājat pah, jwiít dih chājcat caá náahap.

¹¹ Páant queét í yapatji jwiít péeni yeó jáapna jamnitdih ā jéihyana caá. Í yapatjidih Moisés ā daacátjidih ennit, túi jenah joinít, biíc yoobó jwiít dih chājcat caá náahap. ¹² “Weémboó Jesús dih wā chah túi jenah joiná caá.

Dedé yéej chājat jenah joyát weemdih ā jūúwúchah yuhna, wā túi jéih yap yohna caá”, níj jenah joiná, ñi túi chāja chaáh. Páant níj jenah joiná yuhna, jon jātih moón í chājat pah, ñi jwáub yéej chājmi nacaá. ¹³ Jwiít nihat biquí láana yeejép chājat jwĩ jenah joiná caá. Páant jwĩ yéej chājíchah yuhna, jwĩ yéej chājcat pínah níj ná, Dios jwiít dih āpĩ teo wáacna caá. Pánih teo wáacna, namá déedih jwiít dih āpĩ júutna caá, jwĩ yap yohat pínah níj ná. Pánihna, ded pah jwĩ buujácatdih jéihnit, chah yeejépdih jāhnt, jwiít dih āpĩ teo wáacna caá.

Pāpnidih wēicat

¹⁴ Wā chéenwā, nindih ñi túi joyoó: Bitá “Jwĩh dios, jwiít dih teo wáacni caá”, í níj pāpnidih í weñepboó bejcanjeh, queét í chājat biíc yoobó yeebbát ñi chājca bojoó. ¹⁵ Yeéb túi jéihnit jamna, ded pah ñi chājat pínahdih jéihyat táut níj ná, nin wā naáwátdih yeebjéh ñi túi jenah joyoó: ¹⁶ Míic wáac joinít, Jesús íh meép panihni iguít macdih babhnt, áih bácah panihni pandihbát biíc dih jwĩ jeémátdih bainí yeebdih wā naóhbična caá. Pánih babh, jeémpna, ā wan wāhatdih jenah joinít, “Túina caá”, jwĩpĩ níj ná caá. “Jwiít dih wan wāhna, jwiít ájeéh túi biíc dih jwĩ jamuchah, ā wēpat jwiít dih bāt

* **10:8** Nm 25.1-18 * **10:9** Nm 21.5-6
26.26-28; Mr 14.22-24; Lc 22.19-20

* **10:10** Nm 16.41-49 * **10:16** Mt

ã wãhna caá”, jwĩ niij jéihna caá.* 17 “Jwĩ jeémpni pan biíc dahjeh ã jumat pah, jwiít nihat biícđih biíc bácah dée jwĩ jumna caá”, niij jéihnit, caán pan dahđih biícđih jwĩpĩ jeémpna caá.

18 Jwiít judíowã ded pah jwĩ chãjatđih ñi jengah joyoó: Dioih muná bejnit, nuñápdih mao cáo wãhnit, Diosđih jwĩpĩ wëina caá. Caandih jwĩ wũhat túttimah, caán déepđih jeémpna, Diosjĩh biícwã jwĩ jumna caá. Bitabut pãpnidih ĩ wãhniđidih jeémpna, queétbut caanjĩh biícwã ĩ jumna caá.*

19 Páant niijnít, “Jwĩih dios caá”, niij pãpni, caandih ĩ wãhnibut “Dedé wëpat ã jumna caá”, wã niijcán caá. 20 Obohjeéhtih, dedé wëpat ã wihcah yuhna, bita caandih jeémáđđih wũhna, Diosđih jengah joicánjeh, nemépwãboodihjeh jengah joinít, ĩ wãhna caá. Pánih wũh péanit, jwũub jeémpna, nemépwã biícđih ĩ jumna caá. Yeéboodih nemépwã biícđih ñi jumatđih wã náah yaccan caá.*

21 Nemépwã biícđih jumna, Dios biícđih ñi jéih jumcan caá. Dios biícđih túi jumat túut niijná, nemépwã biícđih jumcat caá náahap. Pánihna, nemépwãđih ĩ wũhni jeémáđđih ñi jeémpca bojoó. Caandih wũhni babhbatđihbut ñi babhca bojoó. Jesucristo ã wun wũhatđih jengah joinít, caán biícđih

jumat túut niijná, ãih meép panihni iguĩh macđđih babhna, ãih bácah panihni pan dahđih jeémát caá náahap.*

22 Pãpnidih wãhniđi jeémáđđih, Jesús ã wunatđih jengah joinít jeémáđđihbut jeémpna, jwĩ Maáhđih ñi ĩjana caá. ¿Yeéboó Diosđih chah wëpnit niit ñi jumap? ¿Ñi yéejat ã peéh chãjatđih ñi jéih jweimí naniit? Nihcan caá. Pánihna, ã ĩjatđih úumnit, nemépwãđih ĩ wãhniđidih ñi jeémp, babhca bojoó.*

Bitadih oinit, teo wáacat

23 Biquína yeéb nin pah ñi niij jengah joiná caá: “Jesucristodih jepahni jumna, ‘Ma chãjca bojoó’, niiját weemđih ã wihcan caá. Weemđih yéej chãjatjeh ã náahcan caá”, ñi niij jengah joiná caá. Obohjeéhtih, biĩh jwĩ chãjachah, túini jumna yuhna, jwiítđihjeh, bitadihbut ã teo wáaccan caá.* 24 Pánihna, jwĩ weñat pínahđihjeh chãjcan, bitadih jwĩ teo wáacat pínahđih chãjat caá náahap.

25 Déepđih jíib chãjatboó jíib chãjadih bejna, “¿Pãpnidih ĩ wũhni niit? ¿Wã jeéméchah, ã túimi niit?” niij wũbh joicánjeh, jíib chãjnit, ñi jeémé.

26 Jwĩ ĩp Dios nihatđih ã chãjni, nihat ãih caá. Dedé jwĩ jeémát pínahđihbut chãjnit, jwiítđih ã wũhna caá. Pánihna, ã wũhniđih jwĩ jeéméchah, ã túina caá.*

* 10:18 Lv 7.6 * 10:20 Dt 32.17 * 10:21 2Co 6.15-16 * 10:22 Ex 20.5; Dt 32.21 * 10:23 1Co 6.12 * 10:26 Sal 24.1; 50.12; 89.11

27 Jesúsdi h jéihcanni yeebdíh ã numah jeéméchah, bejnit, dedé ã wāhuchah, “¿Nin pāpnidih ī wāhni niít?” niij wābh joicánjeh, ñi jeémé. 28 Obohjeéhtih, Jesúsdi h jáap jéihnibat jumna, “Nin déep pāpnidih ī wāhni caá”, yeebdíh ã niijíchah joinít, caandíh ñi jeémpca bojoó. 29 “Wā jeéméchah, ã túina caá”, niij jéihna yuhna, jeémpnit, jwī Maáhdih jáap jéihnihoodíh yeéb ñita yéjea tagaá. Obohjeéhtih, “Ñi jeémpca bojoó”, wā niijíchah joinít, nin pah weemdíh ñita niij wābh joi tágaá. “Caandíh wā jeéméchah ã túyatdih jéihna yuhna, ¿Dépanihna jáap jéihni ã jenah joyát pah weemdíh chājat náah? 30 Dedédih jeémpnit, ‘Ma wāhat túina caá, Paá’, wāpī niijná caá. Páant wā niijíchah yuhna, ¿Dépanihna, ‘Caandíh jeémpnit, ma yéej chājna caá’, weemdíh ma niij?” ñita niij tágaá. 31 Páant niij naóhna, nin pah niijná caá wā chājap: Jwiít Jesúihwādhíh túi chājat caá náahap, bita jwiítidih ennit, queébtut Diosdih ī weñat pínah niijná. Pánihna, jeémp, babh, dedédih chājna, bita Diosdih ī wēi naawát pínah niijná, túi chājat caá náahap. 32 Judíowā, judíowā nihcannit, Jesúihwādhíhbut yeejép ñi chāj jútca bojoó. 33 Weémboó dedé wā chājíhna, nihát cāacwā ī túi jummatdih jenah joinít, wāpī chājna caá. Pánihna, Jesúsdi h ī

jepahachah, Dios queétdih ã túi wbat pínahdih búdí náah yacna, wā túi jummat pínahdih jenah joicánjeh, bita ī túi jummat pínahdih wāpī jenah joiná caá.

11

1 Weém Jesucristo ded pah ã chājatjidih jenah joinít, biíc yoobó wāpī chājna caá. Páant wā chājat pah, yeebbút ded pah wā chājatdih ennit, biíc yoobó ñi chājaá.*

Míc wáacnit, ded pah ī chājat pínah

2 Ded pah wā chājatjidih náhninit, yeéb biíc yoobó ñi túi chājna caá. Jesúih doonádih jwī bohénachah joinít, páantjeh ñi túi jepahna caá. Páant ñi chājachah, yeebdíh wā wēina caá.* 3 Būu biíhdih wā naóhbipna caá, yeéb Jesúihwā míc wáacnit, ded pah ñi chājatdih ñi túi jéihyat pínah niijná. Nindih ñi náhninaá: Jwī íp Dios Jesucristo ã maáh caá. Jesús neoná ī maáh caá. Neoná ī weha mána yaádh ī maáh caá. 4 Níih baácđih moón biíhdih jepahat jútna, níih waojéh yégueh chóojéh ñipí cáagna caá. Pánihna, Jesúih neonáboó wābhñit, Dios naawátđih naóh yapanitbut jih cáagna, “Biíh caá wā maáh. Jesús nihcan caá”, niiját jútat dée chājnit, jwī Maáh Jesucristodih yeejép ī chājna caá. 5 Yaádhboó wābhñna, Dios naawátđih naóh yapanit, jih cáagan, “Wājeéh bóodih wā

* 10:29 1Co 8.7-12 * 11:1 1Co 4.16; Fil 3.17 * 11:2 2Ts 2.15

jepahcan niit”, niiját júutat dée chājnit, ī weha mánadih yeejép ī chājna caá. Mi áa nihcannijeéh yeejép chājnih wili, nihat miíh waó yoóc boj yohnih dée mi jumna caá. ⁶ Yaádhboó īih waojīh yégueh chóojīh cáaguíhcan, waó yoóc boj beedánih ī jumna naáh. Obohjeéhtih, boj beedáátdih tíicnit, ī jih cáaga naáh. ⁷ Diosdih wúbhna, neonáboó Dios ā nihat panihni jumna, īih wao dáhhjih cáagcat caá náahap. Páant ī cáagcan, “Diosjeh caá wā maáh. Caánboó chah túini caá”, ī niiját júutna caá. Yaádhboó cáagnit, “Wājeéh bóo túini caá. Caandīh wā wēi jepahna caá”, ī niiját júutna caá.* ⁸ Dios cáacwādh jih chājna, newédih āt jwīh chājap wut jī. Túttimah āih páwājīh yaddih āt chājap wut jī. ⁹ Newédih chājnit, yaddih teo wáacni pínah nihcan wut jī. Obohjeéhtih, yadboodīh newédih teo wáacnih pínah āt chājap wut jī. Páant tigaá neoná maáh panihnit ī jumna caá.* ¹⁰ Yaádhdhih wao dáh jih cáagat caá náahap, ī weha mánadih ī jepahat júutat túut niijná, Dioíh ángelwā ī wēi enat pínah but niijná. ¹¹ Obohjeéhtih, neoná ī weha mána yaádh ī maáh ī jumuchah yuhna, Jesúíhwā jumna, Dios queét chénat pahdih biíc yoobó ā enna caá. Pánihna, queétdih míic teo wáacat caá náahap. ¹² Dios newédih jwīh chājna, āih páwājīh yaddih āt chājap

wut jī. Buu yaádh caá neoná pínadhīh ī weh jumna caá. Obohjeéhtih, Dios caá nihatdih ā chājap.

¹³ Míic wáacnit, ded pah űi jumat pínadhīh túi jéihyat túut niijná, yeebjéh űi jenah joyoó. űīih tútchinadih moón bitadih ī jepahat júutíhna, īih waojīh yégueh chóojīh īpī cáagna caá. Pánihna, yaádhboó Diosdih wúbhnit, ī weha mánadih ī jepahat júutna, queétdih waojīh cáagat caá náahap. ¹⁴ űi cātīh newé waó yoóc maátni ā dūwúchah ennit, “¿Caánboó yad wili pah waó yoóc dūoná, ā tíiccan niit?” űipī niij jenah joiná caá. ¹⁵ Obohjeéhtih, yadboó waó yoóc maátni mi dūwúchah ennit, “Míih waó yoóc maátni dūoná, mi túi jíghna caá”, űipī niij jenah joiná caá. Pánihna, miíh waó yoóc maátni dūonít, mijeéh bóodih jepahat júutna caá mi chājap. ¹⁶ Páant wā naáwátdih ded biíhboó mácah ā naáwíhichah, nin pahjeh wā jepahna caá: Nihat jwiít yeebdīh bohénit wā naáwátdih biíc yoobó jwīpī bohéna caá. Nihat nin baácnadih moón Dioíhwābut Diosdih wēinit, biíc yoobó īpī chājna caá.

Jesús ā wutni jeémátdih ī túi chājcat

¹⁷ Jesús ā wutni jeémátdih buu bainí wā naóhbpna caá. Míic wáacnit, Jesús ā wutni jeémátdih ded pah űi jeémát doonádh joinít, yeebdīh wā wēican caá. Jesús ā naáwátdih

* 11:7 Gn 1.26-27 * 11:9 Gn 2.18-23

biic yoobó chājcan, caandih ñi chah jenah joyát pínahdih míic teo wáaccanjeh, ñi míic yéejana caá. ¹⁸ Pánih míic wáacnit, Jesús ã wunatdih náhninit, biicdih jeémát túut niijná yuhna, ¿Dépanihna, biicdih ñi jeémpcan? Biquína dawá bií dée bíbohñit moh yéejnit biicdih i jeémihcan caá. Bitaboó i chéenwā biic yoobó jenah joinítjeh biicdih i jeémpna caá. Obohjeéhtih, biquína bitajeéh ipí túi jeémpna caá. Pánih nihat biicdih jeémpcan, ded pah Jesús ã bohéatdih ñi chājcan caá. ¹⁹ Obohjeéhtih, pánih jumna, det Jesúsdihtí jepahnitdih, det Jesúsdihtí jepahcannitdihbut ñi jéihna caá. Páant ñi chājcan, ñita jéihcan tagaá. ²⁰⁻²¹ Ñi jeéméchah, bitadih páicanjeh, ñi ub jüóhni jeémátidih ñipí jeémpna caá. Páant ñi jeéméchah, biquína moh yéejnitboó bainí jeémátidihjeh bíbohñit, túi jeémp chūhcan, nuugúp i wunna caá. Bitaboó bádí iguúh macdih ub jüóhñit, bitadih wāhcanjeh, i babh máihna caá. Pánih chājna, “Jesús ã wutni jeémátidih jeémpna caá jwí chājap”, niijná yuhna, yoobópdihtí ñi niijcán caá. ã wutni jeémát ã jumuchah, nihat ñi ub jüóhni jeémátidih pááhnit, biicdih ñita wēi jeémp tagaá. Pánih jeémpna, túi biicdih áih bácah pah ñita jum taga. ²² Ñi jenah joyoó buca! ¿Dépanihna tubit nuugúp tubachah yuhna, ñih nuúboojéh jum jwahna, ñi

jeémpcan? ¿Dépanihna bita Jesúsdihtí páant yeejép ñi chāj? ¿Dépanihna Jesúsdihtí moh yéejnitdih jīgah encanjeh ñi tíica? ¿Ded pah wā niijbí? ¿Páant ñi chājachah, yeebdíh wā wēimi naniit? Nihcan caá. Wā wēican niit.

Jesús ã wutni jeémát ded pah ã jummat

²³ Jesucristojeh nin pah weemdih ã jéihyanap jí, ã wun wāhatdih náhninit, ded pah pandih jeémp, iguúh macdih babhñit, jwí túi jeémát pínah niijná: Caandih eníhcannit i teoni pínah chei Jesús ã bohénitdih át numah jeémép wut jí. Pánih jeémpnit, jwí Maáh Jesús pan júdadih ubñit, ²⁴ **“Nindih ma wūhat túina caá, Paá”**, niij péanít, ã bohénitdih át ői wāhap wut jí. Pánih ői wāhñit, nin pah át niijíp wut jí: **“Nin pan wíh bácah panihni caá. Yeéb ñi yéejat jíib wā wun wūhbipna caá. Pánihna, nindih jeémpnit, wā wun wūhatdih ñi náhninaá”**, át niijíp wut jí. ²⁵ Pánih jeémp péanít, Jesús pamapdihtíbut ub, wūbñit, nin pah queétdih át niijíp wut jí: **“Nin iguúh mac wíh meép panihni caá. Wun wūhñit, jáap namá dée wā chājbiipna caá, Diosjeéh ñi túi jummat pínah niijná. Wā wun wūhatdih ñi túi jenah joyóchah, Dios ñi yéejatdih ã yohbiipna caá, iiguípna bejnit déedih ã pehbhoó ñi bejat pínah niijná. Pánihna, iguúh macdih babhñit, weemdih ñi náhninaá”**,

Jesús ã bohénitdih át niijíp wut jĩ.* 26 Pánih pandih jeémp, iguúh macdih babhbat jumat pah “Jesús weemdih ã wun wáhatdih wã túi jenah joiná caá”, niiját júutna caá jwĩ chājap. Pánihna, Jesús ã jwúb dei jūwát pínah jãtjih páantjeh jwiit áihwādih pandih jeémpnit, iguúh macdih babhbat caá náahap.

Jesús ã wutni jeémátdih ded pah ĩ jeémát pínah

27 Jesucristo ã wun wáhatdih túi jenah joinít, bita Jesúihwādih oinit, pandih jeémp, iguúh macdih babhbat caá náahap. Ded jenah joicánjeh jeémpnit, babhna, Jesúih bácahdih áih meépdihbut “Dedé pínah nihcan caá”, niijnít, caandih búdí ã yéej chājna caá. 28 Ded ã jeémát pínah jãtjih, ã yéej chājatdih jenah joyát caá náahap. Pánih jenah joinít, ã yéejatdih Diosdih naóh péanit, ã jeémé naáh. 29 Jeémpnit, nin pah jenah joyát caá náahap: “Nin pan Jesúih bácah panihni, nin iguúh mac áih meép panihnidih enna, wã yéejat jīb weemdih ã wun wáhatdih wã náhnina caá”, niij jenah joí, jeémpnit, ã babhba naáh. Páant niij jenah joicán, dedé yéejatdih naóhcan, ã jeéméchah, Diosboó caandih ã peéh chājbipna caá. 30 Jesús ã wutni jeémátdih túi jenah joicánjeh ĩi jeémát jīb, dawá tabúp chūhñit,

bitabat ĩt wunah bejep wut jĩ. 31 Obohjeéhtih, yeebjéh ded pah ĩi yéejatdih jenah joinít naáwáchah, Diosboó yeebdih áta peéh chājcan tagaá. 32 Pánihna, Dios buu yeebdih peéh chājnit, bohéna caá ã chājap, táttimah iiguípna ĩi bejcat pínah niijná.*

33 Wã údwā panihnitá, Jesús ã wutni jeémátdih jeémát túut niijná, míc wáacnit, nihatdih pānit, biícđih ĩi túi jeémé. 34 Nuugúp tabanitboó ĩih muúboó jum jwuhna, ĩ jeémp wud jum naáh. Pánihna, túinijeh ĩi jeémé, Dios yeebdih ã peéh chājcat pínah niijná.

ĩi pebhna juibínit, biih ĩi úbh joí daacátjidih wã jepahbipna caá.

12

Túini Espíritu ã jéihyaat

1 Buu Túini Espíritu ã jéihyaatnadih ĩi úbh joyátdih wã jepahbipna caá, ĩi túi jéihyat pínah niijná. 2 Nindih ĩi náhninaá: Yeéb Jesucristodih ĩi jepahat pínah jãtjih, nemépwā ĩ maáh ĩi nuowādih yeenit, ã jéih jepahcah yahna, yeéb Corinto tátdhidih moondih pāpnitdih át úbát túutap tajĩ. 3 Ded Túini Espíritu ã wēpatjĩh naóhni, ded nemépwā ĩ wēpatjĩh naóhñidihbut ĩi jéihyat pínah niijná, nin pah wã niij daácna caá: “Túini Espíritu ã wēpatjĩh naóhñit, ‘Jesucristo yeejép caá’, ĩ

* 11:25 Ex 24.6-8; Jer 31.31-34; Mt 26.27-28

* 11:32 Dt 8.5; He 12.5-11

niijcán niít. Obohjeéhtih, nemépwāboó ĩ wēpatjĭh naóhñit, ‘Jesucristo Dios wūáh, jwĭ Maáh caá’, ĩ jéih niijcán niít”, wā niijná caá.

4 Túini Espírituboó jwiít Jesúhwādh teo wáacna, mácah jéihyatnadh ĩpĭ wāhna caá. Obohjeéhtih, jéihyatna mácah ā jumuchah yuhna, caán Túini Espíritujeh páant ĩpĭ teo wáacna caá. 5 Ded pah bitadh jwĭ teo wáaquĭhichah, mácah ā jumuchah yuhna, jwĭ Maáh Jesússeh jwiít ni-hatdh ā teo wáacat túutna caá. 6 Bitadh mácah jwĭ teo wáacachah yuhna, Dios ā wēpatjĭhjuh jwiít nihat jwĭ jéih teo wáacna caá. 7 Jwiít nihat Jesúhwādh Túini Espiritu ā wēpatjĭh ĩpĭ teo wáacna caá, jwiítbut bita āihwādh jwĭ teo wáacat pínah niijná. 8 Biquína ā wēpatjĭh, “Nin pah meemdhĭh chājat caá náahap”, ĩ niij jéih naóh yapana caá. Bitā ā wēpatjĭh ded pah yapatdh, ded pah yapat pínahdhbut ĩ túi jéih naóh yapana caá. 9 Bitā ā wēpatjĭh, Diosdh chah jenah joinít, biíhdh ĩ jéih teo wáacna caá. Bitabut wunnitdh teo jāhanit, ĩ jéih booana caá. 10 Bitabut cāacwā ĩ jéih chājca naáhdh ĩ chājna caá. Bitā Dios ā naáwáchah, ĩ jéih naóh yapana caá. Bitā ded Túini Espiritu jumnidh, ded nemép jumnidhbut ĩ beh enna caá. Bitabut ā wēpatjĭh mácah wéheatjĭh ĩ jéih naóhna caá. Bitā mácah wéheatjĭh

ĩ naáwáchah joinít, ĩ jéih naóh yapana caá. 11 Pánihna, nihat mácah ā jumuchah yuhna, Túini Espíritujeh ā weñat pínahdh chājnit, queét nihatdh ĩpĭ teo wáacna caá.*

Jesúhwā biíc bácah pah jwĭ jumat

12 Jwĭih bácah biícjuh ā jumuchah yuhna, téihyana jum, quíib dahna jum, jítchana jum, moli chónabut ā jumna caá. Obohjeéhtih, dawá ā jumuchah yuhna, nihat jwĭih bácahdh jumnijeh caá. Pánihat pah, jwiít Jesúhwā dawá jumna yuhna, jwiít nihat biícdh āih bácah dée jwĭ jumna caá.* 13 Biquína judíowā, bita judíowā nihcannitbut jum, biquína teo wāhñit, bita teo wāhcannitbut jwĭ jumna caá. Obohjeéhtih, jwiít nihat mácah jwĭ jumuchah yuhna, jwiít dh teo wáacni Túini Espiritu biícjuh jumna, jwiít dh waadnit, jwiít nihat dh biíc bácah pah āt chājap taga.

14 Jwĭih bácahdh jumni biícjuh nihcan, dawá ā jumna caá. 15 Jwĭih jítcha wéheni nihna, “Caán téihya chah túini caá. Weémboó téihya nihcan, nin bácahdh jumni pínah nihcan caá”, ā niijíchah yuhna, bácahdh jumni páantjuh āta jum tagaá. 16 Jwĭih molítboó “Weém quíib dah nihcan, nin bácahdh jumni pínah nihcan caá”, ā niijíchah yuhna, bácahdh

* 12:11 Ro 12.6-8

* 12:12 Ro 12.4-5; Ef 4.14-16

jumni páantjeh âta jum tagaá. ¹⁷ Obohjeéhtih, jwíih bácahdih quíib dahjeh jumna, molít wihcah, ¿ded pah tigaá jwíta jéih joí? Molítjeh jumna, wúúúc íit wihcah, ¿ded pah tigaá jwíta jéih joí? ¹⁸ Pánihna, nihat bácah jumnidih jwí náahna caá. Diosboó túi jéihni jwiítidih chājni ded pah ā náahatdih nihat jwíih bácahdih jumni pínahdih āt chājip taga, jwí túi jummat pínah niijná. ¹⁹ Jwíih bácahdih quíib dahjeh, jítchajeh, téihyajeh ā jumuchah, jwíta jéih jumcan tagaá. ²⁰ Pánihna, dawá bácahdih jumni ā jumuchah yuhna, bíic bácahjeh ā jumna caá.

²¹ Jwíih quíib dahboó “Weém nihat jéihni caá. Dedé weemdíh judhcan caá. Pánih jumna, caán téihya ā teo wáacat pínahdih wā náahcan caá”, ā niijíchah yuhna, ā teo wáacat ā náahna caá. Jwíih wao dáhboó “Dedé weemdíh judhcan caá. Pánih jumna, caán jítchadih wā náahcan caá”, ā niijíchah yuhna, caandíh ā náahna caá. ²² “Wíih bácahdih jumni túi wēpcanni caá”, jwí niij jenah joiníboó chah ā náahna caá. ²³ “Túí jíghocanni caá”, jwí niij jenah joiná, túini yéguehdih jwípí daoná caá, túí jíghat túut niijná. Tíicnit, jwípí jāhna caá, bita í encat pínah niijná. ²⁴ “Bita í enechah, dedé pínah nihcan caá”, jwí niij jenah joinídih jwípí jāhcan caá. “Wēpcanni caá. Túí jíghocanni

caá. Tíic náah jumni caá”, jwí niij jenah joinídih chah jwípí túi en daoná caá. Páant tigaá Dios āt chājap taga, ²⁵ míic jāihñat dée wihcanjeh, nihat ā túi míic teo wáacat pínah niijná. ²⁶ Pánihna, jwíih quíib dah túbna, nihat bácah ā túbana caá. Quíib túbat ā yayáchah, nihat jwíih bácah ā túina caá.

²⁷ Yeéb nihat Corinto tútchidih moón Jesúhwā āih bácah dée ñi jumna caá. Pánihna, jwíih bácahdih jumni nihat ā chājat pínah mácah ā jummat pah, yeebbát Jesúh bácahdih jumnit dée, ñi chājat pínahbut mácah ā jumna caá. ²⁸ Nihat Jesúhwā bíicdih jumnit, Túini Espíritu ā wēpatjīh mácah jéihyatnadih Dios āt wāhup taga. Dios ā jwíih ñíonitboó Jesús ā naáwát túutnit í jumna caá. Túttimah, Dios naáwátidih naóh yapanit í jumna caá. Túttimah, ā naáwátidih bohénit í jumna caá. Túini Espíritu ā wēpatjīh cācwā í jéih chājca naáhdih biquína í chājna caá. Biquínaboó wunnitdih teo jāha wúbhñit, ā wēpatjīh í jéih booana caá. Bitaboó, bitadih jīgah ennit, ípí teo wáacna caá. Bitaboó, cācwādih túi waóhñit pínah í jumna caá. Bitaboó, ā wēpatjīh, mácah wéheatjīh í naóhna caá.* ²⁹ Yeéb nihat Jesús ā naáwát túutnit nihcan caá. Nihat Dios naáwátidih naóh yapanit pínah, nihat ā naáwátidih bohénit pínah, nihat wēp chājnit pínahbut

* 12:28 Ef 4.11

nihcan caá. ³⁰ Nihat boonanit pínah, nihat mácah wéheatdih naóhñit pínah, nihat mácah wéheatdih jwúub túut nuúm naóh yapanit pínahbut nihcan caá. ³¹ Jwiit biquínadih nihat jéihyatna ã wihcan caá. Diosjeh caá ãih cāacwādih ã jéihyana caá. Chah túini jéihyat pínahdih bidna, jwiit nihatdih caandih bādí úbát caá náahap. Obohjeéhtih, bitadih jwī oyat pínah caá chah náahap. Pánih oina, Túini Espíritu ã wēpatjīh bitadih jwī túi teo wáacbipna caá. Jwī oican, Túini Espíritu jwiitdih ã teo wáacachah yuhna, bitadih jwī túi teo wáaccan niit.

13

Oyat

¹ Túini Espíritu ã wēpatjīh mácah wéheatjīh wéhenit, bita ĩ wéheat, ángelwā ĩ wéheatjīh wéhena yuhna, bitadih jwī oicah, dedé pínah nihcan caá. Yéej yáaatjeh caá. ² Túini Espíritu ã wēpatjīh Dios ã naáwáchah, jwī jéih naóh yapana yuhna, bitadih jwī oicah, dedé pínah nihcan caá. Ded pah Dios ã jumatdih, ã chājat pínahdihbut túi jéihna yuhna, bitadih jwī oicah, dedé pínah nihcan caá. Jwiit cāacwā jwī jéih chājca naáhdih Dios ã wēpatjīh jwī jéih chājat pínahdih túi jenah joiná yuhna, bitadih jwī oicah, Dios ã enechah, dedé pínah nihcan caá.* ³ Nihat jwī bíbohatdih moh yéejnitdih

jwī wāhuchah yuhna, Jesúih doonádih jwī naáwát peéh bita jwiitdih ĩ cāwachah yuhna, bitadih jwī oicah, Dios jwiitdih wēi encan, táinidih ã wāhcan niit.

⁴ Bitadih oina, ded pah jwiitdih ĩ yéej chājachah yuhna, yéej chāj jwúubacan, táinijeh jwī jumbipna caá. Bitadih oina, jīgah ennit, jwī teo wáacbipna caá. Queétdih oina, ĩih bíí déedih en ĩnahcan, ded pah ĩ túi yapachah, jwī íjcan niit. Pánih oina, queét jwiitdih ĩ wēi enat pínah niijná, ded pah jwī túi jumat, jwī túi yapat, jwī túi chājatdihbut jwī naóhcan niit. “Weém nihat jéihni caá. Dedé jadhdad weemdih wihcan caá”, niijná pah jwī jumcan niit. ⁵ Bitadih oina, queétdih jwī tíicacan niit. Pánih oina, chah táinidih jwiitjeh bíbohat túut niijná, jwī bidcan niit. Pánih oina, ded pah jwiitdih bainí yeejép ĩ chājachah yuhna, waícanjeh jwī íjcan niit. Jwiitdih ĩ yéej chājatjidih jwī quíib buudbípna caá. ⁶ Bitadih oina, yeejép ĩ yapachah, yeejép ĩ chājachahbut, jwī wēican niit. Obohjeéhtih, túini ĩ yapachah, yoobópdih ĩ chājachahbut, jwī wēibipna caá. ⁷ Bitadih oina, ĩ yéej chājat doonádih bitadih naóhcan, ĩ túi chājíhatdih jenah joinít, Dios queétdih ã túut nuumát pínahdih jwī túi jenah joí cádahcan niit. Pánihna, ded pah jwī yapachah yuhna, jwī oi

* 13:2 Mt 17.20; 21.21; Mr 11.23

cádahcan niít.

⁸ “Ñi míc oyoó”, niíj wutnit, Dios “Páant bóojeh tiguaá. Yeebdíh buu oyat náahcan caá”, ã niijcán niít. Obohjeéhtih túttimah, Túini Espíritu ã wēpatjīh Dios naáwátdih naóh yapaat, mácah wéheatjīh naáwátbut, ded pah yapatdih, ded pah yapat pínahdih jéihyatbut dedé náahat ã wihcan niít. ⁹ Nin baácboó jum jwuhna, Túini Espíritu ã teo wáacachah yuhna, nihatdih túi jéih beedácan, nihat Dios naáwátdihbut túi yoobópdi h jwī jéih naóh yapacan caá. ¹⁰ Obohjeéhtih, Jesucristo, túini yoobát jumni, ã jwáub dei jūúwáchah, nihatdih jwī jéih beedábipna caá.

¹¹ Nin pah jwī jumna caá: Weém wébít jumna, wébít ī jenah joyát, ī wéheat pahbut, weembát jenah joinít, wā wéhenap jī. Obohjeéhtih, buu behe jumna, wébít ī chājat pah wā chājcan caá. ¹² Nin pahbut ã jumna caá: Máa quenalih naajīh jwī túi míc encan caá. Pánihat dée Diosdih buu jwī jéih encan caá. Túttimah, jwiít chénaboó caandīh jwī míc jwāáh enbipna caá. Nin baácboó jum jwuhna, Diosdih jwī jéih beedácan caá. Obohjeéhtih, ã pehbboó jubína, jwiítbut buu ã jéih beedáát pah, jwiítbut caandīh jwī jéih beedábipna caá.*

¹³ Nin baácboó jum jwuhna, jwiítbut nin pah chājat caá náahap: Diosdih túi jenah

joi cádahcan, jwiítbut ã túi chājat pínahdih páantjeh náhnina, caandīh, bitadihbut oi cádahcat caá náahap. Obohjeéhtih, oyat caá jwiítbut chah náahap.

14

Mácah wéheat, Dios naáwátdih naóh yapaat

¹ Míc oyat jwiítbut chah ã náahachah yuhna, Túini Espíritu ã jéihyaatnadihbut jwiítbut bidat caá náahap. Dios naáwátdih naóh yapaat wēpatdih chah bidat caá náahap, míc wáac joinít, ñi jéih míc teo wáacat túit niijná. ² Mácah wéheatjīh naóh nitboó cācwādi h wéhecan, Diosdih jeh ī wéhen a caá. Túini Espíritu ã wēpatjīh, Dios ã jéihyaatdih ī naáwáchah yuhna, nihat cācwā ipī beh joicán caá. ³ Obohjeéhtih, Túini Espíritu ã wēpatjīh Dios naáwátdih naóh yapanitboó cācwāboodīh ī wéhen a caá. Diosdih chah ī túi jenah joyát pínah niijná; ded pah queétdih ã chājat tútatdih chah túi beh joinít, ī jepahat pínah niijná; ī jīgahatdih, ī úumatdihbut ã yayát pínah niijná; páant ī niíj naóh yapaana caá. ⁴ Mácah wéheni áih caolihdih jeh Túini Espíritu ã teo wáacna caá. Obohjeéhtih, Dios naáwátdih naóh yapani boó Dioíhwā wáac joinítbut ã teo wáacna caá.

⁵ Yeéb nihat mácah wéheatjīh ñi wéheatdih náah yacna yuhna, Dios naáwátdih naóh yapaatdih chah wā

* 13:12 1Jn 3.2

náah yacna caá. Naóh yapaniboó Dioíhwādh chah ã teo wáacna caá. Obohjeéhtih, mácah wéheatjīh naóhni, caandīh jwúub túut nūmnjīh biíc dih naóhni, Dios naáwátdih naóh yapani biíc yoobó áihwādh ī teo wáacna caá. ⁶ Wā úudwā panihnitá, weém ñi pehbboó juibíni, mácah wéheatjīhjuh wā naáwáchah, yeebdīh āta teo wáaccan tagaá. Obohjeéhtih, ded pah Dios ã jéihyaatdih naóh yapanit, ded pah jwī chājat pínahdih naóh bohénit, yeebdīh wā túi teo wáacap jī.

⁷ Nin pah ã jumna caá: Pelatdih, chíó nahdih yoobópdih jwī póojcah, joinítboó jwī póojatdih ī beh joicán niít. Bíitatdihbut yoobópdih jwī bíitcah, bitaboó jwījeéh ī jéih eocan niít. ⁸ Póojat nahdih yoobópdih jwī póojcah, joinítboó beh joicán, míc mawatdih teo wáacadih ī bejcan niít. ⁹ Pánihat dée, joinítīh wéheatjīh yoobópdih ñi naóhcah, ī beh joicán niít. Ñi naáwáchah yuhna, queétdih dedé pínah nihcan niít. ¹⁰ Nin pahbut ã jumna caá: Nin baácboó dawá wéheatna ã jumna caá. Cāacwā fīh wéheatjīhjuh wéhena, ī míc beh joiná caá. ¹¹ Obohjeéhtih, weemdīh naóhniīh wéheatdih beh joicán, jwī jéih míc wéhecan caá. ¹² Pánihat pah, joinítīh wéheatjīh naóhcan, ī beh joicáh, yeebbát queétdih ñi jéih teo wáaccan caá. Pánihna, Dioíhwādh teo wáacat pínah

nijná, Túini Espíritu ã wāhni jéihyaatnadh bádí ñi bidíi.

¹³ Dioíhwādh teo wáacat túut nijná, mácah wéheatjīh naóhniboodīh jwúub túut nūmát pínahdihbut úubát caá náahap. ¹⁴ Beh joicán yuhna, wīh caolihboó mácah wéheatjīh wā túi úubhna caá. Páant wā úubúchah, wīh caolihdih ã teo wáacna caá. Wīh wéheatjīh wā úubúchah, wīh jenah joyátboodīh ã teo wáacna caá. ¹⁵ Pánihna, mácah wéheatjīh úubhni, wīh wéheatjīhbut wā úubhbpna caá. Mácah wéheatjīh eonit, wīh wéheatjīhbut wā eobipna caá. ¹⁶ Míic wáac joinít, mácah wéheatjīhjuh Diosdih ñi weñechah, jéih jwahcanni ñi cātīh jumna, ñi naáwátdih beh joicán, “Páant tigaá”, ã jéih niijcán niít. ¹⁷ “Túina caá, Maá”, yoobópdih ñi niijíchah yuhna, ñi niiját caán jáap joiníboodīh ã teo wáaccan niít. ¹⁸ Mácah wéheatjīh yeéb ñi úubát chah weémboó pánih úubhna, wēinit, “Túina caá, Paá”, Diosdih wāpī niijná caá. ¹⁹ Obohjeéhtih, pánih úubhna yuhna, Jesúíhwā jwī míc wáac joinít, yeebdīh ã teo wáacat pínah niijná, daocánni jacnabitjeh ñīh wéheatjīh naóhna, chah wāta wēi tagaá. Díez mil jacnadh mácah wéheatjīh wā naáwáchah yuhna, yeebdīh ã teo wáaccan, wāta wēican taga.

²⁰ Wā úudwā panihnitá, wébít ī jenah joyát pah ñi jenah joicá bojó. Obohjeéhtih, yéej chājatdih jenah joicánnit ī jumat pah yeebbát biíc yoobó

ñi jamuá. Behnit i jengah joyát pah mácah wéheatna ded pah ã jamat pínahdih túi jengah joinít yeebdíh jamat caá náahap. ²¹ Yeéboó nin pah ñipí niij jengah joiná caá: “Dios weemdíh túi wëinit, mácah wéheatdih át jéihyanap be”, ñi niij jengah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, Dios ã wëi enat jútat pínah nihcan caá. Dios naáwátdih naóh yapani Isaías nin pah ã niij daacátjidih ñi túi jengah joyoó: “Dios nin pah ã niijná caá: ‘Wíih judíowádh peéh chãjat túut niijná, i pebhna biíh baácddih moondíh wã wahbipna caá. Jãtíh wã naáwátdih naóh yapanit judíowã íih wéheatjíhjih i naáwáchah yuhna, i jepahcap jĩ. Buu peéh chãjat túutna, judíowã i wéheatdih wéhecannit i naáwáchah, páantjeh weemdíh i jepahcan niit’, jwí Maáh ã niijná caá”, Isaías át niij daacáp tajĩ.* ²² Pánihna, mácah wéheatna Dios áihwádh ã wëi enat jútat pínah nihcan caá. Ñi míc wáac juyúchah, caandíh jepahcannitboó mácah wéheatnadh joinít, Isaías ã daacátjidih náhninit, Diosdih i jepahcatji jíb ã peéh chãjat pínahdih i jengah joibípna caá. Obohjeéhtih, yeéb Jesúihwáboó Dios naáwátdih ñi naóh yapanachah joinít, yeebdíh teo wáacnit, jepahcannitboodíh ã teo wáaccan niit. ²³ Míc wáac joinít, yeéb dawá mácah wéheatjíh ñi naáwáchah,

bita jéihcannit, Jesúsdi h jepahcannitboó waád joinít, “Queét mácah wéheatjíh naóh nit jengah joicánnitjeh caá”, i niij jengah joibípna caá. ²⁴⁻²⁵ Obohjeéhtih, yeéb Dios naáwátdih ñi naóh yapanachah joinít, Jesúsdi h jepah jwáhcani nin pah ã niij jengah joibípna caá: “Weém yéejni caá. Dios ninboó jamnit, wã jengah joyátdih jéih beedáni jamna, nitdihbat át jéihyanap taga”, ã niij jengah joibípna caá. Páant niij jengah joinít, bódicha caj yoh ñajnit, “Dios, meém nihat jéihni, túini caá”, niijnít, Jesúsdi h ã jepahbipna caá.

Wáac joinít, túinijeh jamat

²⁶ Diosdih weñat túut niijná, míc wáac joinít, túinijeh chãjat caá náahap. Yeéb nihat ñi naáwáchah, ã túina caá. Obohjeéhtih, nihat biícddih ñi niijcá bojoó. Túini Espíritu biquínadh ewat ã wáhuchah, Diosdih wëi ewat caá náahap. Biíhdih bohéátdih ã wáhuchah, naáwát caá náahap. Biíhdih Túini Espíritu ã jéihyanachah, caandíhbat naáwát caá náahap. Biíhdih Túini Espíritu ã wëpatjíh mácah wéheatjíh ã naáwáchah, jwúb túut nuúm naáwát caá náahap. Pánihna, Túini Espíritu ded pah ã teo wáacachah, Jesúsdi h chah túi jengah joyát túut niijná, yeebdíh naáwát caá náahap. ²⁷ Mácah wéheatjíh naáwíhna, chénewã, biíc peihcannitjeh biquínajeh i naáwá naáh.

* 14:21 Is 28.11-12

Ī naáwátdih jwúb túut nūmníbut ã naáwá naáh, yeéb nihat ñi beh joyát pínah niijná. ²⁸ Obohjeéhtih, mácah wéheatdih jwúb túut nūmní pínah wihcah, wáac jūnítidih ã naóhca bojo naáh. Caanjéh caolih diítboó Diosdih ã úúbú naáh.

²⁹ Túini Espíritu ã teo wáacachah, Dios naáwátdih biquína ĩ naóh yapana naáh. Queét ĩ naóh yapanachah, joinítboodih túi jenah joyát caá náahap, “¿Túini Espíritu ã naáwát túutni niít?” niij jéihyat túut niijná. ³⁰ Páant ã naáwáchahjeh, biíhdih Túini Espíritu ã naáwát túutuchah, jwíih naóhnihoodih yayát caá náahap, biíh jwuh ã naáwát pínah niijná. ³¹ Nihat biícidih naóh yapacan, biquínajeh ni-hat naóh yapaat caá náahap, nihat míc wáac jūnítboó ĩ bohéat pínah, ĩ weñat pínah, chah ĩ túi jumat pínah niijná. ³² Túini Espírituboó ã naáwát túutuchah joiná, naóhni pínahboó “¿Débólíh caá wã naóhbi, queétdih wã túi teo wáacat túut niijná?” niij jenah joyát caá náahap. ³³ Páant niij jenah joiná, Dios ã náah yacat pah túinijeh ñi naóh yapabipna caá.

Diosboó nihat Jesúíhwã míc wáacnitdih túinijeh ã chãjat túutat pah, yeebdíhbut biíc yoobó ã náah yacna caá. ³⁴ Pánihna, míc wáacna, Dios ã wutatji pah ĩ weha mánadih jepahna, ñi weha mána yaádh laiñcanjeh ĩ joí chūudū naáh. ³⁵ Úúbh joííhna, ĩih mūná jwúb jūibínitjeh,

ĩ weha mánadih ĩ úúbh joyó naáh. Yaádhboó pánih wéhena, bita wáac jūnít ĩ túi joí ñūnátidih ĩ yéjeanachah, ã túican caá. ³⁶ Yeéb míc wáacnit, ded pah ñi túi jumat pínahdih páant wã naáwátdih joííhcan, nindih ñi túi jenah joyoó: Jesúíh táini doonádih yeébboó naóh waóhñit nih-can caá. Yeebjéh caandíh jepahnit nihcan caá. Pánih waóhñit nihcan, nihat biíh tútchinadih moón Jesúíhwã yeebdíh ĩ waáwáchah, ded pah ĩpí chãjatdih náhnit, yeebbút biíc yoobó ñi chãjáa.

³⁷ Ded “Weém Túini Espíritu ã wēpatjīh Dios naáwátdih naóh yapani caá. Ā wēpatjīh weemdíh āpí jéihyana caá”, niij jenah joiníboó “Dios ã wutatdih ded pah jwí míc wáacatdih Pablo yoobópdih ã naóh yapanap be”, ã niijí naáh. ³⁸ Obohjeéhtih, wã naáwátdih ã joyáh bojochah, bita caandíhbut ĩ joyáh bojo naáh.

³⁹ Pánihna, wã úudwã panihnitá, Dios naáwátdih naóh yapaat túut niijná, Túini Espíritu ã teo wáacat pínahdih búdí ñi úúbú. “Mácah wéheatjīh ñi naóhca bojoó”, niijcát caá náahap. ⁴⁰ Ñi jenah joyát pahjeh chãjcan, Dios ã wutat pah túinijeh chãjat caá náahap.

15

Jesús ã boo pud jūúwát

¹ Būū wã úudwã panih-nitá, Jesúíh dooná yeebdíh ded pah wã naáwátjidih wã

jwúub náhniabipna caá. Caán doonádih jwíih jepahnit, buubut jenah joinít ñi jamna caá. ² Caán doonádih ñi jepahachah, yeéb iiguipna bejnit déejidih Dios át túi ubup taga. Caán naáwátdih joí cádahcan, ájeéh jumat túut niijná, Dios pehbhoó ñi bejbipna caá. Obohjeéhtih, caandíh cádahna, ñi jwíih jepahatji dedé pínah nihcan niít.

³ Weemdíh jéihyani doonádih yeebdíh wā jwúub naáwáp jī. Oboh jamni naáwátjeh nihcan caá. Dios ā niijátji pah biíc yoobó Jesucristo jwī yéejat jīb át wun wūhup wut jī.* ⁴ Páant ā wunat túttimah, āih bācahdih ī yohochah, biíc peihcanni yeó jáap túttimah, Dios ā niijátji pah, át jwúub boo pud jūúwáp wut jī.* ⁵ Pánih boo pud jūóhniiji, Pedrodih át jíghop wut jī.* Túttimah, ā bohénitjidihbut át jíghop wut jī.* ⁶ Túttimah, āihwā quinientos chah ī míic wáac juyúchah, queédihbut át jwúub jíghop wut jī. Biquína queét ennitjiboó ī wanuchah yuhna, nihat bitaboó páantjeh ī báadh jwuhna caá. ⁷ Túttimah, ā úud Santiagodih át jíghop wut jī. Pánih jíghonit, nihat ā naáwát túutnitdihbut át jíghop wut jī.

⁸ Pánih jíghoniji jeáboó ā púuh laab béjat túttimah, yeejép wā chā jwahuchah,

wā jepahat pínah jātih, weemdíhbut ā jíghop jī. Páant ā jíghochahjeh, ā boo pud jūúwátdih túi jenah joinít, caandíh wā jepahap jī.* ⁹ Jesúíhwādh tabit yeejép wā chājachah yuhna, Jesús weemdíh jíghonit, āih doonádih ā naóh jibat túutup jī.* ¹⁰ Páant wā jamuchah yuhna, Dios weemdíh oinit, át jíghah enep taga. Pánih jíghah en túut numnít, Jesúíh táini doonádih ā bohé jibat túutup jī. Pánihna, weemdíh ā teo wáacatjidih bádí wēninit, bita ā naáwát túutnit chah wā teona caá. Obohjeéhtih, wā wēpatjīhjah nihcan, Táini Espíritu ā teo wáacachah, Diosdih wā túi teo wāhna caá. ¹¹ Weém, queét bita ā naáwát túutnitbut, jwiít nihat páant Jesúíh doonádih jwī bohénachah, yeébboó ñi jepahap jī.

Wunnit ī jwúub boo pud jūúwát

¹² Jesúíh doonádih bohéna, ā jwúub boo pud jūúwátdihbut jwīpī bohéna caá. Obohjeéhtih, páant jwī bohénachah joinít, nihat yeéb Jesúsdih jepahnit yuhna, ¿Dépanihna “Jwī boo pud jūóhcan niít”, biquína ñi niij jenah joí? ¹³ Obohjeéhtih, boo pud jūúwát ā wihcah nihna, Jesúsboó āta boo pud jūóhcan tagaá. ¹⁴ Jesús ā boo pud jūóhcah nihna, āih doonádih jwī bohéat, caandíh

* 15:3 Is 53.5-12 * 15:4 Sal 16.8-10; Mt 12.40; Hch 2.24-32 * 15:5 Lc 24.34

* 15:5 Mt 28.16-17; Mr 16.14; Lc 24.36; Jn 20.19 * 15:8 Hch 9.3-6 * 15:9 Hch 8.3

ñi jepahatbut dedé pínah áta nihcan tagaá. ¹⁵ Páant ã boo pud jüóhcah nihna, Dioih doonádih yee naóhntijeh jwíta jum taga. “Dios Jesucristodih át boonanap taga”, jwĩpĩ niij bohéna caá. Obohjeéhtih, boo pud jüúwát ã wihcah nihna, Jesús dih Dios áta booacan tagaá. Caandih ã booacah nihna, yee naóhnti jwíta jum tagaá. ¹⁶ Boo pud jüúwát ã wihcah nihna, Jesús áta boo pud jüóhcan tagaá. ¹⁷ ã boo pud jüóhcah nihna, caandih ñi jepahachah yuhna, dedé pínah áta nihcan tagaá. Yéejat jüib páantjeh yeebdih áta jum tagaá. ¹⁸ Páant ã boo pud jüóhcah nihna, Jesús ihwã wunnit, iigüipna míicjeh ita bej tagaá. ¹⁹ Pánihna, nin baácboó jum jwahnit, Jesús dih jwĩ jepahachah, ã teo wáacachah yuhna, jwĩ wunat túttimah páantjeh buudná, jwiitboó chah moh yéejnit jwíta jum taga.

²⁰ Obohjeéhtih, Jesucristo yoobópdi át boo pud jüúwáp tajĩ. Caán caá jwíih boo pud jüóhni. Caán boo pud jüóh waóhni ã jumuchah, jwiit áihwābut jwĩ boo pud jüóhbi pna caá. ²¹ Adán yéej chāj waóhna, át wun waáwáp tajĩ. Obohjeéhtih, Jesucristoboó yéej chājcani jumna, wunniji át boo pud jüóh waáwáp tajĩ. ²² Adán yéej chāj waóhni, ã wanuchah, jwiit ni hatbut yéej chājnit, jwĩpĩ wanna caá. Obohjeéhtih, Jesúsboó ã boo

pud jüóh waáwáchah, jwiit áihwābut jwĩ boo pud jüóhbi pna caá.* ²³ Nin pah ã jumna caá: Jesucristo át jwíih boo pud jüúwáp tajĩ. Túttimah, caán ã jwúub dei jüúwáchah, jwiit áihwābut jwĩ boo pud jüóhbi pna caá. ²⁴ Túttimah, ni hat baác di h moón maáta ĩ wēpatdih, ni hat nemépwã ĩ wēpatdihbut yap yoh beedánit, nin pah Jesús Dios di h ã niij naóhbi pna caá: “Dáa buca, Paá, weemdi h ma chājat túttat di h buca wã péana caá. Buca meemjéh caá wutni”, ã niijbi pna caá. ²⁵ Páant ã niiját pínah jātih, Jesús páantjeh maáh ã jum jwuhat caá náahap, ni hat Dios di h en jāihnit di h ã míic mao yap yohat pínah niijná.* ²⁶ Páant ã yap yohochah, jwĩ jwúub wuncan niit. ²⁷ Dios naáwát di h naóh yapani David nin pah át niij daacáp tajĩ: “Dios nin pah ã niijná caá: ‘Wã wūuh Jesucristo ni hat di h yap yohnit, maáh ã jumuchah, ni hat caandih ĩ jepahbi pna caá. Obohjeéhtih, weemboó chah maáh jumna, wã wūuh di h wã jepahcan niit’, Dios ã niijná caá”, David át niij daacáp tajĩ.* ²⁸ Jesucristo ni hat di h yap yoh péanit, ã íp di h “Dáa, buca ni hat meemdi h ĩ jepahna caá. Weembút meemdi h jepahni caá”, Dios di h ã niijbi pna caá. Pánihna, Dios chah maáh ã jumbi pna caá.

²⁹ Biquína yeéb Jesús di h

* 15:22 Ro 5.12-18 * 15:25 Sal 110.1

* 15:27 Sal 8.6

jepah jwuhcan, ñi oinit Jesúhwã ï jummat peéh, ï mawachah ennit, nin pah ñi niij jenah joyóp be: “Jesúhwã jumna, boo pud jüóhñit, Dios pebhboó ï bejbipna caá”, niij jenah joinít, queédih jwúub eníhna, túut nuumnít, ñit daabáát túutap wat be. Obohjeéhtih, boo pud jüúwát ã wihcah, páant ñita chãjcan tagaá. ³⁰ Jesúh doonádih jwĩ naáwát peéh, jwiítidihbut ï mawat dée tobohna caá. Pánihna, “Wã boo pud jüóhcan niít”, niij jenah joiná nihna, wãta naóh cádah tagaá. ³¹ Wã jéihna caá, yeó jáap jummat pah weemdih ï mao yohat dée tobohna caá. Obohjeéhtih, wã naáwáchah joinít, yeéb ñi túut nuumátdih ennit, bádí wã wëina caá. Pánih wëinit, ã tobohochah yuhna, wã naóh cádahcan niít. ³² Nin Éfeso tútchidih dawá jiwã pah iijnit, Jesúh doonádih wã naáwát jíib, weemdih ï mawíhip yuh jĩ. Pánihna, boo pud jüúwát ã wihcah, dedé pínah áta nihcan tagaá. Jwĩ boo pud jüóhcan, “Waícanjeh jwĩ wunat pínah játih, jwiítidih wëi babh jeémátjeh caá náahap”,* ípĩ niiját pah yoobópdih áta jum taga. Obohjeéhtih jwĩ boo pud jüóhbipna caá.

³³ Yee naóhñitdih ñi joyáh bojóó. “Yeejépwãdih pej jumnit, biíc yoobó yeejép ñi jumbipna caá”, bita ï niijátidih ñi túi náhninaá. ³⁴ Yeebdih jwúub túi jenah joinít, yéej chãj cádahat caá náahap.

Biquína ñijeéh jumnit Diosdih túi jéihcan, jwiítidih ã boo pud jüúwát tútat pínahdihbut jenah joicán, ï yéej chãjna caá. Páant ï chãjatdih yeebdih túicat caá náahap.

Ded pah túttimah jwĩh bácah ã jummat

³⁵ Biquína yeéb “Jwĩ jwúub boo pud jüóhbipna caá”, jwĩ niijátidih páantjeh beh joicán, nin pah ñi niij úubh joimí nacaá. ¿Ded pah wunnit ï jwúub boo pud jüóhbi? ¿Ded pah ñih bácah ã jumbi? ñi niij úubh joimí nacaá. ³⁶ Pánih úubh joiná, ñi túi jenah joicán caá. Momnidih ñi jenah joyoó. Jwĩ momochah, áih jih bóo chóo ã wunachahjeh, diítmant bóo ápĩ chíih jüóhna caá. Á wuncah, áta chíih jüóhcan taga. ³⁷ Chíih jüóhñiboó jwĩ momnidih biíc yoobó nihcan caá. Pánihat dée jwĩ jwúub boo pud jüúwáchah, jwĩh bácahbut mácah ã jumbipna caá. ³⁸ Nihat jwĩ momni chíih jüóhñit ded pah ã jummat pínahdih Diosboó át chãjap taga. Biíhñajih jwĩ wid momochah, biíc pah jígohni miíc ã chíih jüóhcan niít.

³⁹ Páant ã jummat dée nihat bácahñabut biíc yoobó nihcan caá. Cáacwã, nuñápwã, jwébehwã, queejwã nihat ñih bácah mácah ã jumna caá. ⁴⁰ Nihat jeáboó jumni, baácboó jumñibut biíc yoobó nihcan caá. Jeáboó jumni ã túyat mácah, baácboó jumni ã túyatbut mácah ã jumna

* 15:32 Is 22.13

caá. ⁴¹ Nihat jeáboó jum nibut biíc yoobó ã yeh iigcán caá. Yeóboó mácah, widhboó mácah, cúiwābut mácah ã yeh iigná caá. Cúiwā mícjehbut mácah ã yeh iigná caá.

⁴² Pánihna, momni mácah ã chíih jūúwát pah, jwī wunuchah, ī yohni bácah jwūub boo pud jūóhna, mácah ã jumbipna caá. Jwī wunuchah, jwīih bácah ã moórbipna caá. Obohjeéhtih, jwī boo pud jūúwát túttimah, jwīih jáap bácah ã jwūub moópcan niít. ⁴³ Jwī wunuchah, jwīih bácah ã túi jíghocan caá. Obohjeéhtih, jwī boo pud jūúwúchah, túini ã jumbipna caá. Jwī wunuchah, jwīih bácah wēpcanni caá. Obohjeéhtih, jwī boo pud jūúwúchah, túi wēpni ã jumbipna caá. ⁴⁴ Nin baácboó jwī jum jwuhni bácah ã wunbipna caá. Obohjeéhtih, Dios pehbboó jumni pínah bácah ã jwūub boo pud jūóhbipna caá. Nin baácboó jwī jummat pínah bácahdih Dios át wāhup wut jī. Pánih wāhna, biíh bácah ãjeéh jummat pínahdihbut ã wāhbipna caá.

⁴⁵ Dios naáwát dih daácni nin pah át níj daacáp tajī: “Á jwīih chājni newédih Dios áih bácahdih caolih jéyanachah, át caolih wáyap wut jī. Caán newé Adán át wūt jumap wut jī”, át níj daacáp tajī.* Obohjeéhtih Jesucristo, Péeni Adán wūt jumnidih booanít, áih bácahdih Dios mácah át chājap wut jī. Pánih

caandíh booanít, jwiít dihbut ã boobipna caá, ã pehbboó ãjeéh jwī jummat pínah níjnjá. ⁴⁶ Nin baácboó jwī jummat pínah bácahdih Dios át jwīih chājap tajī. Túttimah, jeáboó ãjeéh jwī jummat pínah jáap bácahdihbut ã chāj wāhbipna caá. ⁴⁷ Dios Adándih baácjīh át chājap wut jī. Obohjeéhtih, Jesucristobodíh jeámant át wah deyanap wut jī. ⁴⁸ Jwiít nihat Adán juméná jumna, áih bácah déedih jwī bíbohna caá. Jesucristoihwā jumna, áih jáap bácah déedih jwiítbut jwī bíbohbiipna caá. ⁴⁹ Būū nin baácboó jum jwuhna, baácjīh chājni Adán pah jíghonit jwī jumna caá. Túttimah, jeáboó jumna, Jesús pah jíghonit jwī jumbipna caá. ⁵⁰ Wā úudwā panihnítá, páant wā naáwát dih jenah joinít, nindih ñi túi náhninaá: Nin baácboó jwī jum jwuhni bácah, yéejni jumna, Dios pehbboó yéejat wihcapna ã jéih jumcan niít. Moópcni pínah jumna, Dios pehbboó moopát wihcapnabut ã jéih jumcan niít.

⁵¹ Jātih Dios ã jéihya jwuhca naáhdih būū yeebdíh wā naóhna caá. Nin wā naáwát dih ñi túi jenah joyoó: Jesucristo ã jwūub dei jūúwát pínah jātih, nihat jwiít áihwā jwī wuncan niít. Obohjeéhtih, jwī wunat túttimah, jwī wun jwuhcah, biíc yoobó jwiít nihatdih ã túut nūumbípna caá. ⁵² Biíc láa quíib pínah bojat pah jwī túut nūumát ã jumbipna caá. Péeni

* 15:45 Gn 2.7

póojat nah ã yáanachah, jwiít nihat ãihwãdih Dios ã túut nuumbípna caá. ã yáanachahjeh, nihat ãihwã wãnnitji jáap bácah jumnit ï jwúub boo pud júóhbpna caá. ãihwã báadhnitdihbut ã túut nuumbípna caá.* ⁵³ Bũũ jumni bácah wãnna, ã moópbpna caá. Obohjeéhtih, jwiítidih ã túut nuumát tãttimah, jwíih jáap bácah jwúub wãncan, ã moópcan niít. ⁵⁴ Páant ã yapachah, Dios naáwãtdih naóh yapani Isaías nin pah ã niij daacátji biíc yoobó ã yapbpna caá: “Dios nihatdih ãt yap yohop tagaá. Páant ã yap yohochah, ãihwã ï jwúub wãncan niít”, ãt niij daacáp tajĩ.* ⁵⁵ Dios naáwãtdih naóh yapani Oseas nin pah ã niij daacátjidihbut biíc yoobó ã yapbpna caá: “¡Wunat ã jwúub wihcan niít! Pãnihna, bũũ jwí yéejat peéh wunatdih jwí úumcan caá”,* ã niij daacátji pah jwiít ãihwã wëinit, jwí ni-ijbípna caá. ⁵⁶ Moisésji ã wutatdih jéihna yuhna, jwiít nihat jwípĩ túi jepahcan caá. Pãnih jepahcan, “Weém yéejni caá”, jwí niij jéihna caá. Páant jwí jummatdih jéihnit, jwí wunat tãttimah, dedé yéejat peéh chãjatdih úumna, wunatdihbut jwípĩ úumna caá. ⁵⁷ Obohjeéhtih, Jesucristo wun wãhnit, ã jwúub boo pud júúwúchah, jwiít ãihwã iiguípna bejnit déeji jwúub boo pud júóhnit,

Diosjeéh jummat túut niijná, ã pehbboó jwí bejbipna caá. Páant jwí jummat pínahdih jéihna, Diosdih búdí wëinit, “Túina caá”, jwípĩ niijná caá.

⁵⁸ Wã úudwã panihnitá, yeebdíh búdí oinit, nin pah wã naóhna caá: Jesúsdiñ ñi jepah cádahca bojóó. Bitaboó yeebdíh yeenit, mácah ï bohénachah yuhna, joyáh bojnit, yoobópdih Jesúsíh doonádih ñi túi jenah joyoó. Pãnih jenah joinít, “Diosdih jwí teo wãhat bũudní pínah nihcan caá”, niij jéihnit, ded pah ã chãjat túutatdih túi wëinit, ñi chãjaá.

16

Ded pah dinerodih wãhat

¹ Bũũ biíh naáwãtdih yeebdíh wã naóhbpna caá. Jerusalén tãtchidih moón Jesúsíhwãdih teo wáacat pínah dinerodih ded pah ñi chãjat pínahdih wã naóhbpna caá. Galacia baácđih moón Jesúsíhwã míic wáacnitdih nin pah wã chãjat túutat pah biíc yoobó ñi chãjaá.* ² Chooát yeó jáap jummat pah débóo dinero ñi wãhat pínahdih yeéb nihat ñi jwejepboó ñi ámohoó. Det ï tewat júb búdí bíbohnit, búdí ï ámoho naáh. Det bainí bíbohnit, bainí ï ámoho naáh. Pãnih ámohna, ñi pebhna wã juibínachah, queét moh yéejnitdih ñi wahní pínah dinerodih ñi bíbohbpna caá. ³ Wã juibiát pínah jãtih, dinerodih ub bejnit pínah neonádihbut ñi ñiwíi.

* 15:52 1Ts 4.15-17

* 15:54 Is 25.8

* 15:55 Os 13.14

* 16:1 Ro 15.25-26;

Páant ñi ñíwichah, juibínit, Jerusaléndih moón Jesúihwã queédih ì tãí jéihyat pínah niijná, wã daác wãhbiipna caá. ⁴ Weemdíhbut Dios ã wahachah, queét biícđih wã bejbipna caá. Obohjeéhtih, wã jéih jwãhcan caá.

Pablo ã jib bejat pínah

⁵ Nin pah wã jib bejat pínahđih wã niúj jenah joiná caá: “Ninmant bejnit, Macedonia baácđih jumni tãtchinadih jib bej péanit, Corinto tãtchidih moón Jesúihwã pebhna wã juibíbiipna caá”, wã niúj jenah joiná caá.* ⁶ “Maatápđih ìjeéh chão jwãhñit, mah noój ã yapat tãttimah, biíh tãtchina wã bejbipna caá. Pánih chãoníji wã yap bejat tãut chãjachah, weemdíh ì jéih teo wáacbiipna caá”, wã niúj jenah joiná caá. ⁷ Pánihna, ñijeéh maatápđih jumíhna, Macedonia baácđih wã jib bejat tãttimah ñi pebhboó wã juibíbiipna caá. Butéh bejna, maátcanjeh wãta jéih jum tagaá. Dios ã náahachah, tãí maatápđih ñijeéh wã chão jwãhbiipna caá. ⁸ Obohjeéhtih, butéh nin Éfeso tãtchiboó Pentecostés yeó jáapnadih páantjeh wã jum jwãhbiipna caá.* ⁹ Ninboó dawá wã bohéatđih ìjñit, ì bohéat tãutcah yahna, Dios ã teo wáacatjìh búdí wã bohénachah, dawá joiná caá ì chãjap. Pánihna, weemdíh ìjeéh jumat caá náahap. Pánih

jumnihi Pentecostés tãttimah, ñi pebhna wã bejbipna caá.*

¹⁰ Timoteo ñi pebhna ã juibínachah, ã náhni dahwacat pínah niijná, ñi tãí teo wáacá. Jwí Maáhđih teo wãhni wã jummat pah, caanbút Jesúsdih teo wãhni caá. Páant ã jumuchah, caandíh ñi tãí en dawaá.* ¹¹ Caandíh yap yohcanjeh, yeéb nihatiđih tãí joyát caá náahap. Caandíh tãí wēinit, wã jumapna ã jwãub jãúwát pínah niijná, ñi tãí teo wáacá. Caán, biíh Jesúihwã biícđih ì jwãub juyát pínahđih wã bidna caá.

¹² Apolosđih “Bita Jesúihwã biícđih Corinto tãtchidih moón Jesúihwãđih meembút enediđih ma bejeé”, wã wēp niújip yah be. Obohjeéhtih, buu ã jéih bej jwãhcan caá. Tãttimah, débólih ã bejìhna, ã bejmi dée caá.

Pablo ã pée tãyat tãutat

¹³ Bita ì yéjeaat déediđih yap yohat tãut niijná, tãí jenah joinít jummat caá náahap. Nemépwãbut ì yéjeaat déediđih úumcanjeh, yap yohat tãut niijná, Jesúsdih ñi tãí jenah joí cádahca bojoó. ¹⁴ Pánihna, oinit, bitadiđih tãí chãjat caá náahap.

¹⁵ Wã úudwã panihnitá, nihat Acaya baácđih moón Jesúsdih ì jepahat pínah jãtiđih, Estéfanaswã ì jepahatjidiđih ñi jéihna caá. Queét Jesúihwãđih búdí ìpí teo wáacna caá.* ¹⁶ Pánih teo wáacnit jumna,

* 16:5 Hch 19.21 * 16:8 Lv 23.15-21; Dt 16.9-11 * 16:9 Hch 19.8-10 * 16:10 1Co 4.17 * 16:15 1Co 1.16

Pablo

ĩ naáwáchah, ñi túi jepahaá. Bitá queét panihnit maáta, bitá Jesúsdiŋ teo wāhñitdiŋbut túi jepahat caá náahap.

17 Yeéb Corintodih moondih búdí bídna wā chājap be. Pānihna, ñi wahnit Estéfanas, Fortunato, Acaicojĩh ninna ĩ juyúchah, búdí wā weñep be. 18 Yeéb bícdih jumna, yeebdih ĩt weñanap tagaá. Bíc yoobó ninna junít, weemdihbut ĩ weñanap be. Pānih teo wáacnitdih “Ñi túi chājap be”, yeebdih niiját caá náahap.

19 Asia baácdih moón Jesúhwā míc wáacnit yeebdih ĩ túyat túutna caá. Aquila, Priscilajĩh ĩih muúboó míc wáacnit Jesúhwābut búdí ĩ túyat túutna caá. “Jwĩ Maáh Jesúsjeéh ĩ túi jumna naáh”, niijnít, ĩ túyat túutna caá.*

20 Nihat nin Éfeso tútchidih moón Jesúhwābut yeebdih ĩ túyat túutna caá. Yeebút Jesús ā oyatjĩh ñi túi míc wáábú.

21 Bññ nin péenibitdih weemjéh wā daácna caá. Weembút yeebdih búdí wā túyat túutna caá.

22 Ded jwĩ Maáhdih túi oicannidih Dios ā peéh chāja naáh. Jwĩ Maáh Jesús waicanjeh ā jwáub dei júúwú naáh.

23 Jwĩ Maáh Jesús yeebdih búdí oinit, ā teo wáaca naáh.

24 Jesucristo ā oyatjĩh bícdih moon páh yeéb nihatdih búdí wā oina caá.

Páant bóojeh tigaá wā naáwát.

* 16:19 Hch 18.2

2 CORINTIOS

Pablo queédih ã túyat tútut

¹ Weém, Pablo, biíhdih daacát tútutnit, yeéb Corinto tútchidih moón Jesúíhwádh wã wahna caá.* Dios ã náahat pah, Jesucristoíh doonádih ã naáwát tútutni wã jamna caá. Nin náodih wahna, jwí úd panihni Timoteojíh yeebdíh bádí jwí túyat tútutna caá. Bitá Acaya baácđih moón Jesúíhwábut nin wã daác wahnidih í joyó naáh. ² Jwí íp, jwí Maáh Jesucristobut yeebdíh bádí oinit, í teo wáaca naáh, biícđih ñi túi jumat pínah niijná.

Ded pah yeejép yapat

³ Jwiítđih en jígahnit, Dios ãpí teo wáacna caá. Páant ã teo wáacachah, caán, jwí Maáh Jesucristo ã ípdih bádí wéinit, “Jwiítđih bádí oinit, ma teo wáacat túina caá, Paá”, niiját caá jwiítđih náahap. ⁴ Yeejép jwí yapachah, jwiítđih caanjéh ãpí túi teo wáacna caá, bita yeejép í yapachah, queédihbut jwí teo wáacat pínah niijná. ⁵ Nin baácboó Jesucristo jam láa, tabit yeejép át yapap wat jí. Áih túini doonádih bohéna, caán Jesús ã yapatji pah mantih jwiítbut dawá láa tabit yeejép jwí yapna caá. Jesucristoíh jamna, páant yeejép jwí yapachah, Dios jwiítđih bádí ãpí teo wáacna

caá. ⁶ Pánih yeejép yapna, yeebdíh jwí jéih teo wáacna caá, Diosdih chah ñi túi jenah joyát pínah niijná. Yeejép yapna, Dios jwiítđih ã teo wáacachah, jwiítbut yeebdíh jwí jéih teo wáacna caá, ñi jígahat ã yayát pínah niijná. Jwí yeejép yapat pahjeh mantih, yeebbút yeejép ñi yapachah, “Dios ã túi teo wáacipna caá”, niij jenah joinít, caandíh ñi cádahcan niít. ⁷ Pánihna, “Weém yeejép wã yapat pahjeh mantih, queétbut yeejép í yapna caá. Dios weemdíh bádí ã teo wáacat pah, queédihbut bádí ã teo wáacachah, caandíh í túi jenah joí cádahcan niít”, wã niij jéihna caá.

⁸ Buu wã údwã panihnitá, nindih ñi túi náhninaá: Weém Asia baácboó jam láa, tabit yeejép wã yapap jí. “Wã jéih buujácan niít. Wã wanbipna caá.* ⁹ Weemdíh í mao yohbipna caá”, wã niij jenah joyóp yah jí. Obohjeéhtih, Diosboó páant át yapat tútutap tají, “Weemjéh wã jenah joyátjéh wã jéih chájna caá”, wã niij jenah joicát pínah niijná. Caán, chah wěpni jamna, wanah bejnitđih jwúub booani jamna, weemdíh ã teo wáacat pínahboodíh bidat caá náahap. ¹⁰ “Wã jibipboó bádí tobohat ã jamuchah yahna, Dios ã teo wáacachah, wã túi yapap jí. Túttimahbut, biíc yoobó mantih ã túi teo wáacatjéh wã túi yapbipna caá”, wã niij

* 1:1 Hch 18.1 * 1:8 1Co 15.32

jéih caá. ¹¹ Yeéb ñi wáábúchah, jwiít dih oinit, Diosboó ã táí teo wáac bipna caá. Páant ã teo wáacat doonádih joinít, dawá wáabhnit, “Túina caá, Paá. Pablowádih mat táí teo wáacap wut be”, wēinit, ñi niijbípna caá.

Pablo Corinto tatchiboó ã jwááb bejihat

¹² Biquína ñijeéh jumnit weemdih yeena caá ãt chājap. Obohjeéhtih, tíccanjeh, wēinit, “Dios ã teo wáacatjīh ã náahat pahjeh queédih, bitadihbut táinijeh wā pej jum bohénap jī”, wā niij jéihna caá. Weém yeecanjeh, yeebdih yoobópdi h wā naáwáp jī. Wā jenah joyátjīh nihcan, Dios weemdih oinit, ã teo wáacatjīh, ñijeéh wā táí jumap jī.

¹³⁻¹⁴ Yeebdih naóh daácna, buocannijeh wāpī daácna caá, ded pah wā bohéatdih ñi táí jéihyat pínah niijná. Obohjeéhtih, buu wā naáwát dih ñi táí beh joi jwáhcan yahna, táttimah, ñi táí beh joyát pínahdih yeebdih búdí wā náah yacna caá. Pánih beh joiná, jwī Maáh Jesús ã jwááb dei jwáwáchah, “Pablo jwiít dih ã táí bohénap jī”, weemdih wēinit, caandih ñi niijbípna caá. Biíc yoobó yeebdih wēinit, “Wā naóhniij táini doonádih queét ñi táí jepahap jī”, weembát Jesús dih wā niijbípna caá.

¹⁵⁻¹⁶ Páant ñi weñat pínahdih jéihnit, Éfeso tatchiboó jum jwuhna, “Queét Corinto

tátchidih moón Jesúíhwádih jwabí bohénit, Macedonia baácna bohénadi h wā bejbipna caá. Macedonia baácboó jumniij Judea baácna jwááb bejat táut, queét Corintodih moondih chéneji teo wáacat táut niijná, queétdih wā en yap bejbipna caá. Ñi pebh jumniij Judea baácboó wā jwááb bejat pínahdih jéihnit, queétboó weemdih ñi táí teo wáac bipna caá”, wā niij jenah joyóp yah jī. Obohjeéhtih, pánih jenah joiná yahna, wā jéih bejcap jī.* ¹⁷ Ñi pebhna wā bejat pínah doonádih joinít, wā jwabícah enna, “Pablo nih yáaniabeh tagaá”, ¿ñi niij jenah joi níit? ¹⁸ Páant ñi niij jenah joicá bojóo. Dios ã niijátji pahjeh biíc yoobó ã chājat pah, weembát yeeni nihcan caá.

¹⁹⁻²⁰ Weém, Silas, Timoteojīhbut Dios wááh Jesucristo ded pah ã chājatjidih yeebdih jwī bohénap jī.* Jesucristo nin baácboó ã cáac jummat pínah jātih, Diosboó ã wááh ded pah ã chājat pínahdih ãt naáwáp wut jī. Pánihna, Jesucristo ã íp ã naáwátji biíc yoobó ãt chājap wut jī. “Jújuh Paá, ma chājat táutatdih wā chājbipna caá”, ãt niij jepahap wut jī. “Páant wā chājcan níit”, ãt niijcáp wut jī. Pánihna, “Jesucristo chah Maáh caá”, jwī niij jéihna caá. Pánih caandih táí jenah joinít, ã naáwát dih jepahna, Diosdih wēinit, “Yoobópdi h

* 1:15-16 Hch 19.21 * 1:19-20 Hch 18.5

tigaá ã niiját”, jwĩpĩ niijná caá. ²¹⁻²² Jesucristodih jwĩ táí jenah joí cádahcat pínah niijná, Dios jwiitdih, yeebdíhbut ã táí teo wáacna caá. Áihwã jwĩ jumat pínah niijná, jwiitdih át ñiwip wut jĩ. Pánih ñíonit, jwiitdih búdí teo wáacat náahna, áih Túini Espíritudih át wahap tajĩ, jwĩih caolihboó ã jumat pínah niijná. “Dios pebhboó ñi jumuchah, yeebdíh chah búdí ã táí chãjbipna caá”, Túini Espiritu jwiitdih ã niijíchah, jwĩ táí jéihna caá.*

²³ Bũũ jwũhna, wã jenah joyátjidih wã jwúub túut nuumátidih yeebdíh yoobópdih wã naóhbiipna caá. Wã yeenachah, Dios wĩih jenah joyátidih jéih beedáni, ã peéh chãjbipna caá. Yeebdíh enedih búdí wã bejihna yahna, “Weemdíh ennit, queét ĩ tícbipna caá”, niij jenah joinít, ñi pebhboó bejcanjeh, nin Macedo-
nia baácna wã jwĩih jayúp jĩ. ²⁴ Diosdih jepahnit ñi jumuchah, yeebdíh tubit wutni dée ñijeéh wã jumíhcan caá. Obohjeéhtih, ñijeéh táinijeh jumna, yeebdíh búdí wã teo wáaquíhna caá, Diosdih táí jenah joí cádahcanjeh, chah ñi weñat pínah niijná.

2

¹ Con láa yeebdíh enedih bejna nihna, ñi yéej chãjat peéh jũihna, yeebdíh búdí wãta jĩgaha tagaá. Pánihna,

Éfeso tútchiboó jumna, jib be-
jatdih jenah joinít, “Queétdih jwúub jĩgahaíhcan, ĩ pebhna wã bej jwũhcan niit”, wã niij jenah joyóp jĩ. ² Yeéb ñi jĩgahachah ennit, weembát búdí wãta jĩgah tagaá. Pánih míic jĩgahanit, jwĩta míic jéih jwúub weñacan tagaá. ³⁻⁴ Pánihna, ñi pebhna bej jwũhcanjeh, ñi yéej chãjatdih ñi cádahat pínah niijná, wã daác wahap jĩ. Ñi míic ámohat pínah jãtíh bejna nihna, búdí wãta jĩgahap taga. Pánih búdí jĩgahna, jãinít, yeebdíh tícaíhcan, yeebdíh búdí wã oyatdih ñi jéihyat pínah niijná, páant wã daác wahap jĩ. Jwĩ jwúub míic enna, túut nuumnít, táinijeh ñi jumuchah enna, wã táí wẽibipna caá. Yeebbát ñi táí wẽibipna caá. “Queétdi táí jepahnit, táinijeh ĩ jumbipna caá”, wã niij jenah joiná caá.

Yéej chãjnijidih ĩ jwúub waadát túutat

⁵ Ñijeéh jumni tubit yéej chãjni weemdíh ã jĩgahanap jĩ. Yeebdíh bácah chah át jĩgahanap taga. ⁶ Jáantjeh yeéb míic wáacnit, ã yéej chãjat peéh, caandíh bacanit, ñit jwúub waadát túutcap wut jĩ. Páant ñi peéh chãjatdih náhninit, ã yéejatdih jĩgahna, át túut nuumúp wut jĩ. ⁷ Bũũ, ã yéejatdih quíib buudnít, caandíh ñi míic wáacapboó ñi jwúub waadát túutú. ã jĩgahat yayáchah, jwĩ Maáhdih ã cádahcat pínah niijná, caandíh ñi táí teo wáacá. ⁸ Caandíh

* 1:21-22 Ef 1.14

túinijeh ñi jwúub pej jamúú,
 “Weemdih í túi oina caá”,
 wēinit, ā niij jenah joyát
 pínah niijná. ⁹ Jātih yeebdih
 daác wahna, “¿Wā wutuchah,
 í túi jepahmi niít?” niij
 jéihíhnit, wā daác wahap jī.
 Būū ñi jepahatdih jéihna, wā
 wēina caá. ¹⁰ Būū caán ā
 yéej chājatjidih ñit jenah joí
 cádahap wut be. Weembút
 wā jenah joí cádahna caá.
 Caán weemdih ā yéej chājchah
 yuhna, yeebdih teo wáacat
 túut niijná, Cristo ā enechah,
 ā yéejatjidih wā jwúub jenah
 joicán niít. Páant wā jenah
 joicátidih ennit, yeebút ñi
 jenah joí cádahbipna caá.
¹¹ Páant caán ā yéejatjidih
 jwiítidih jwúub jenah joicát
 caá náahap, ā tíicat yayáchah,
 nemépwā í maáh, Satanás,
 ā náahat pah ā chājcat pínah
 niijná. Ā yéejatjidih páantjeh
 jenah joiná, Satanásdih jwíta
 jepah tagaá. Satanás ded
 pah jwiit niihatdih ā yéej
 chājihatdih jéihcannit jwí
 nihcan caá.

*Titodih jwāáhcan, Pablo ā
 náhni dahwaat*

¹² Éfeso tútchimant be-
 jni Troas tútchina juibínit,
 Cristoíh túini doonádih wā
 naáwáchah, dawá í túi joyóp
 jī. “Dios ā teo wáacachah,
 caandih jepahnit dawá í
 jamna caá”, wā niij wēi jenah
 joyóp jī. ¹³ Páant wā jenah
 joiná yuhna, wā úud panihni
 Tito, ñi pebhna wā wah-
 nidih jwāáhcan, weémboó
 búdí wā náhni dahwanap
 jī. Pánih náhni dahwanit,

caanjih moondih “Wā bejna
 caá”, niijnit, nin Macedonia
 baáčboó caandih bididih wā
 jūúwáp be.*

*Cristo jwiítidih eníhcannidih
 ā yap yohat*

¹⁴ Páant wā náhni dah-
 wana yuhna, Cristoíhwā
 jwí jumatdih jenah joinit,
 Diosdih búdí wā wēina caá.
 Cristo Satanásdih yap yohni ā
 jamuchah, Satanás jwiítidih ā
 yéej chājat túutuchah yuhna,
 Cristoíhwā jamna, jwiítbut
 caandih yap yohnit jwí jamna
 caá. Dios niihatdih Cristoíh
 doonádih jwiítidih ā naáwát
 túutap be, Satanásdih Cristo ā
 yap yohatjidih í jéihyat pínah
 niijná. Pánihna, Cristodih
 jéihnit, búdí wēinit, nihat
 caandih í túi jenah joiná
 caá. ¹⁵ Cristoíh doonádih jwí
 naóh peét bejchah enna,
 Dios búdí wēinit, “Wā wūúh
 Cristo panihnit í jamna caá”,
 ā niij jenah joiná nacaá.
 Biquína jwí naóhni túini
 doonádih joinit, túi jepahnit
 jamna, iiguípna bejat déejidih
 Dios ā túi ubnit í jamna
 caá. Obohjeéhtih, bitaboó,
 joiná yuhna, í jepahcat peéh
 iiguípna bejnit pínah í jamna
 caá. ¹⁶ Nin pah jwípí niij
 naóh bohéna caá: “Cristodih
 ñi jepahcatji peéh iiguípna
 bejnit, tubit yeejép ñi tubaat
 ā yaicán niít. Obohjeéhtih,
 Cristodih túi jepahnit, Dioíh
 túini pebhboó ñi bejchah,
 búdí ñi weñat ā yaicán niít”,
 jwípí niij naóh bohéna caá.
 Páant, jwí niij naáwáchah
 joinit, íjnit, biquína í joíhchah

* 2:13 Hch 20.1

yuhna, bitaboó ĩ túi wēi joiná caá. Obohjeéhtih, jwĩ Maáh Cristo jwiít dih ā teo wáaccáh, āih túini doonádih yoobóp dih jwĩ naóhcah, beh joicán, nihát ĩta wēi joicán taga. ¹⁷ Dios naáwát dih bita bohé jibnitboó, júb náahna, yoobóp dih ĩ bohécan caá. Obohjeéhtih, páant ĩ bohéat pah jwiítboó jwĩ yee bohécan caá. Dios ā naáwát túutnit jumna, caán ā enechah jéihnit, yoobóp dih jwĩpĩ bohéna caá.

3

Pablowā Jesúhwādh teo wāhñit ĩjumat

¹ Bitá ĩ niiját pah, “Dedé jéihcat pínah weemdíh wihcan caá”, weémboó wā niijcán caá. Yeeb weemdíh túi jéihna, “Pablowā yoobóp dih ĩpĩ bohéna caá”, niij jenah joinít, páant bita ĩ niij daác wahatdih ñi náahcan caá. Yeebbát bitadih páant ñi niij daác wahatdih wā náahcan caá. Obohjeéhtih, bitadih jéihcan, páant daác wahatdih ñita náah taga. ² Yeebdíh jwĩ bohéniji túini doonádih joinít, ñi túut nuumúchah ennit, “Dios ā teo wáacatjĩh Pablowā queétdih ĩ naáwáchah joinít, ĩ jenah joyátdih ĩt túi túut nuumúp taga”, bita ĩ niij jéihna caá. Páant niij jéihnit, Dios ā bohéat túutnit jwĩ jumatdihbut ĩ jéihna caá. ³ Pánihna, jwĩ túi bohénachah, ñi túut nuumátji doonádih joinít, Cristo jwiít dih ā bohéat túutatjidih nihát ĩ jéihna

caá. Dios báadhni āih Túini Espíritu ā teo wáacatjĩh, yeebdíh jwĩ naáwáchah, ñi túi jepahap jĩ. Cristoíh doonádih jwĩ bohénachah joinít, ñi jwíh túut nuumátji doonádih bita ĩ joyóchah, yeebboó queétdih jwĩ daác wahat panihnit ñi jumna caá.* ⁴ “Cristo jwiít dih ā wun wāhatjĩh Dios ā túi teo wáacna caá”, ñi niij jenah joyóchah jéihna, jwiítboó “Túini Espíritu bádí ā teo wáacatjĩh Dios naáwát dih queétdih jwĩ túi bohénap jĩ”, jwĩ niij wēi jenah joiná caá. ⁵ Pánih wēinit, “Weém wā jenah joyátjĩh nindih wā jéih chājna caá”, niijcán, “Dios ā teo wáacatjĩhjuh wā buujána caá”, wā niij jéihna caá. ⁶ Páant ā teo wáacatjĩh āih jáap naáwát, túini doonádih wā túi naóhna caá. Jon jātih Dios jeé naanádih ā daacátjidih jwĩ nuowādih āt jepahat túutwut jĩ. Obohjeéhtih, caán máa wutatdih ĩ túi jepahat pínah wēpat queétdoodíh āt wihcap wut jĩ. Nin jáap naáwátboodíh jwĩ jepahat pínah niijná, Túini Espíritu jwiít dih ā teo wáacna caá, Diosjeéh jwĩ túi jumát pínah niijná.*

⁷⁻⁹ Dios ā wutatdih jeé naanádih daácnit, Moisésdih ā wāhachah, Dios ā wēpatjĩh Moiséih móot bádí āt yeh iiguíp wut jĩ. Moisés jeemánt ā jwáub dei jūwáchah, āih móot yeh iigát ā baáj jwáub bejehah yuhna, quíib ihana, queét Israel juménáji caandíh ĩt jéih encap wut

* 3:3 Ex 24.12; Jer 31.33; Ez 11.19; 36.26

* 3:6 Jer 31.31

* 3:7-9 Ex 34.29

jĩ.* Jon jãtih Dios ã daácní wutadnih ã wãhuchah, ãjeéh ĩ túi jummat pínah niijná, caandih túi jepahat ãt náahap wut jĩ. Obohjeéhtih, ĩ túi jepahcatji peéh iiguípna ĩt bejep wut jĩ. Páant ĩ jepahcah yuhna, Moisés ã naóhni wutat túini ã jumadnih júutna, Dios búdí ã yeh iigát ãt jíghop wut jĩ. Bũ lãa jáap naáwát, túini doonádih Dios ã naáwát túutuchah, Túini Espírítu jwĩ jepahat pínadhí ã teo wáacachah, chah túini jumna, chah yeh iigát panihni ã jumna caá. Caán jeé naanádih ã daácní wutadnih jwĩ túi jepahcatji peéh iiguípna jwĩta bej taga. Caán wutatdih jepahcan, ãjeéh jwĩ jéih jumcah yuhna, caán wutatdih ã wãhuchah, Dios ã túi yeh iigát ãt jíghop wut jĩ. Obohjeéhtih, bũ lãa Jesucristoíh túini doonádih jwĩ jepahachah, iiguípna jwĩ bejat déejidih, Túini Espírítu ã teo wáacátjĩh Diosjeéh jwĩ túi jumna caá. Pánihna, jáap dooná chah túini caá ã jumap. ¹⁰ Bũ lãa Jesucristoíh dooná jwiítidih búdí yeh iigní dée ã jumna caá. Obohjeéhtih, Moisésdih Dios ã daác wãhni wutat jwiítidih yeh iigcãnni dée ã jumna caá. ¹¹ Caán wutatdih ã wãhuchah, búdí yeh iigát maátcanjeh ãt jum jwuhup wut jĩ. Pánihat pah, caán wutat túini jumna yuhna, bũdní pínah ãt jumap tajĩ. Obohjeéhtih, Jesucristoíh túini doonáboó ã bũdcán niít. Búdí yeh iigát ã

jumuchah yuhna, máa wutatji bũdní pínah ãt jumap tajĩ. Pánihna, bũdcãnni pínah jáap doonádih ã wãhuchah, chah búdí yeh iigát dée ã jumna caá.

¹²⁻¹³ Moisés ãih móot yeh iigát ã baáj jwúb bejehah, yégueh chóojĩh ãt jáhap wut jĩ, queét Israel jumená ĩ encat pínah niijná. Obohjeéhtih, jwiítboó nin bũdcãnni dooná chah iigní dée ã jumuchah jéihna, tíccanjeh, yoobópdih jwĩ naóhna caá.* ¹⁴ Queét Diosdih joíhcan, ĩih jenah joyádih jáhat dée ã jumuchah, Moisés ã daacátjidih ĩt beh joicáp wut jĩ. Bũ páantjeh caán daacátjidih ĩ en naáwáchah joiná yuhna, bíic yoobó ĩ jéih beh joicán caá. Cristodih jwĩ jepahachahjeh, caán jáhat déedih ã yohna caá. ¹⁵ Yeebdíh wã jwúb naóhna caá. Bũbut queét Israel jumená jwĩ Maáh Cristodih jepahcan, Moisés ã daacátjidih páantjeh ĩ beh joicán caá. ¹⁶ Obohjeéhtih, det jwĩ Maáhdih jepahnitdih caán daacátjidih Jesúsboó ã túi beh joyána caá. ¹⁷ Jwĩ Maáhdih jepahnitdih Túini Espírítu ã jumna caá. Pánihna, jwiít Túini Espírítu jumnitdih Diosboó wēi ennit, “Queét yéijat peéh chãjat wihcan-nit caá”, ã niijíchah joinít, “Moisés ã wutatjidih jwĩ túi jepahcatji peéh jwiítidih ã wihcan niít”, jwĩ niij jéihna caá. Pánih jumna, jáhat dée wihcah, Diosdih túi jéihnit,

* 3:12-13 Ex 34.33

jwĩ úum úúbhcan caá. ¹⁸ Jwiít Cristoíhwã móot jáhat dée wihcan, “Caánboó chah túini caá”, jwĩpĩ niij jenah joiná caá. Páant niij jenah joinít, ã weñat pínahdihjeh chãjna, caán ã jumat pahjeh jumat túut niijná, yeó jáap jumat pah túi túut nuumná caá jwĩ chãjap. Jwiít dih Túini Espíritu ã teo wáacachah, jwĩ túi túut nuumná caá. Pánih túinidih jwĩ túut nuumúchah ennit, “Queét chah túi jenah joiná caá ã chãjap”, bitaboó jwiít dih ã niij jenah joibípna caá.*

4

Jesúth doonádih naóh nit ded pah ã jumat

¹ Túini Espíritu teo wáacni jumna, Dios weemdíh oinit, áih jáap túini doonádih ã bohé jibat túutup jĩ. Pánih bohéna, bita weemdíh yeejép ã chãjachah, jĩgahna yuhna, wã bohé cádahcan caá. ² Ded pah wã bohéát dih niihat ã jéihyat pínah niijná, wãpĩ bih bohécan caá. Niihat joinít ã túi beh joyát pínah niijná, yeeceanjeh, áih túini doonádih yoobópdih wãpĩ bohéna caá. Dios weemdíh wēi ennit, “Pablo ã túi bohéna caá”, ã niijná caá. Bitabut wã bohénachah joinít, biic yoobó ipĩ niijná caá. ³ Obohjeéhtih, bita iiguípna bejnit pínah jumna, jáhat dée ã jumúchah, wã bohéát dih ã beh joicán caá. ⁴ “Cristo chah túini Maáh ã jumna caá”, jwĩ niij bohénachah, Diosdih

jéihcannit ã maáh, Satanás queétdih ã beh joyát túutcan caá. Áih yeh iigát dih jáhat dée pah caá queétdih ã chãjap. Dios ded pah ã jumat dih Cristojeh cáacwãdih ã túi beh joyána caá. Caán Cristo Dios yoobát caá. ⁵ Pánih bohéna, “Weemdíh ñi weñéé”, niijcánjeh, “Jwĩ Maáh Jesucristoboodíh ñi weñéé”, wãpĩ niij naóh bohéna caá. Jwiít Jesús dih oina, ñi maáh dée nihcan, yeebdíh teo wáacnitjeh caá jwĩ jumup. ⁶ Jon játih Dios niihat dih chãjna, “Dapánapboó yeh iigát ã jumna naáh”, át niijíp wut jĩ. Caanjéh jwĩh caolihdih yeh iigát dée ã jumat túutna caá. Pánihna, Cristo, chah túini ã jumat dih jéihna, Dios biic yoobó túini ã jumat dih but jwĩ jéihna caá.*

Jesúthwã áih wēpatjĩh ded pah ã chãjat

⁷ Weémboó wēpcanni, oboh jumni wáam dah dée wã jumúchah yuhna, Jesucristoíh túini doonádih wã bohé jibat pínah niijná, Dios weemdíh ã ñíwip jĩ. Oboh jumni wáam dah diitboó chah túinidih jwĩpĩ yac ámohat dée wã bíbohna caá. Caán túini doonádih wã naáwáchah joinít, cáacwãboó ã túut nuumná caá. “Oboh jumni, wēpcanni wã jumúchah yuhna, Diosboó chah wēpni jumna, búdí ã teo wáacachah, ã túi túut nuumúp be”, wã niij jéihna caá. Bitabut, wēpcanni wã jumat dih jéihna, “Dios ã

* 3:18 Ro 8.29; Gá 4.19; Fil 3.10 * 4:6 Gn 1.3

wēpatjĭh ĩ túut nūmúp be”, biíc yoobó ĩ niĭj jéihna caá.

8 Biquí láana weemdĭh tubit ĩ jĭhñuchah yuhna, Jesúh túini doonádih wā naóh cádahcan caá. Biĭh láa ded pah Dios ã weñat pínahdih jéihcanjeh, “¿ded pah wā chĭjbi?” niĭjnit, búdí wā jenah joiná caá. Pánih búdí jenah joiná yuhna, weemdĭh ã teo wáacachah, caandĭh wā túi jenah joí cádahcan caá. 9 Biĭh láa bita weemdĭh enĭhcan, Jesúh túini doonádih wā naáwát peéh, yeejép ĩ chĭjna caá. Páant yeejép ĩ chĭjachah yuhna, weemdĭh cádahcanjeh, Dios āpĭ teo wáacna caá. Biĭh láa ĩ wan mao jwejni yuhna, ã teo wáacachah, booni páantjeh wā jumna caá. 10-11 Nin baácboó Jesús ã jum jwuhuchah, cĭacwā caandĭh ĩt mao yohop wat jĭ. Pánihna, weembát nin baácboó jum jwuhna, Jesúsdiĭ ĩ mao yohatji pahjeh, āih túini doonádih wā naóh jibat peéh, weemdĭhbut ĩ mao yohĭhna caá. Obohjeéhtih, Jesucristo weemdĭh ã túi wapachah, wā báadh jwuhna caá. Páant weemdĭh ã teo wáacachah enna, “Jesúsboó báadhni, chah wēpni ã jumna caá. Caanjéh tigaá Pablodih wapni”, niĭh cĭacwā ĩ niĭj jéihna caá. 12 Weemdĭh ĩ mawíhichah yuhna, yeéboó wā naóhni doonádih joinít, Jesucristodih jepahna, Diosjeéh páantjeh ñi túi jambipna caá. 13 Tubit yeejép yapna yuhna, Jesucristodih wā túi jenah joí

cádahcan niít. Jon jĭtih Davidbut yeejép ã yapachah, nin pah át niĭj daacáp tajĭ: “Diosdih túi jenah joinít, ded pah ã naáwátidih wā naóh yapanap be”, át niĭj daacáp tajĭ.* Æ túi jenah joyát pah muntih weembát jwĭ Maáhdih túi jenah joinít, āih túini doonádih wāpĭ naóh yapana caá. 14 Pánihna, Jesúh túini doonádih wā naáwát peéh bita weemdĭh ĩ mao yohochah yuhna, caandĭh wā túi jenah joí cádahcan niít. “Jesucristoĭh jumna, caandĭh jwúb booaniboó weemdĭhbut ã jwúb booabipna caá. Pánih booanit, weemdĭh ñijeéh ã jumupboó ã waadát túutbipna caá”, wā niĭj jéihna caá. 15 Páant ã chĭjat pínahdih jéihnit, yeebdĭh teo wáacat túut niĭjna, yeejép yapna yuhna, wāpĭ bohéna caá. Wā bohéatdih dawá ñi joyóchah, yeebdĭh oinit, Dios dawá ĭguípna bejnit déejidih ã túi ubna caá. Pánihna, dawá caandĭh “Túina caá, Paá”, ĩ niĭj wēi naóhhipna caá.

16 Páant jwiítidih ã chĭjat pínahdih náhninit, búdí wēina, Jesúh túini doonádih wā yabh naóhcan caá. Yeó jáap jummat pah wĭih bácah ã wēpca jūwúchah yuhna, caandĭh chah túi jenah joiná caá wā chĭjap. 17 Nin baácboó jwĭ jum jwuhuchah, yeejép jwĭ yapatdih búdí wā jenah joicán caá. Obohjeéhtih, Dios pebhboó jwĭ jaibínachah,

* 4:13 Sal 116.10

yeejép yapat wihcah, chah túi wēinit jwī jummat pínahdih wā túi jenah joiná caá. ¹⁸ Nin baácboó jum jwuhna, dedé jwī enni bueđní pínahjeh caá. Obohjeéhtih, Dios pebhboó jumnidih buu jwī jéih encan yuhna, ā buuđcán niít. Pánihna, nin baácboó jwī ennidih búdí jenah joicánjeh, Dios pebhboó ded pah jwī jummat pínahdih wā túi wēi jenah joiná caá.

5

¹ Nihat nin baácboó jumni bueđní pínah ā jummatdih jéihna, “Jwīih bácahbut bueđní pínah ā jumna caá”, jwī niij jéihna caá. Jwī wunuchah, jwīih bácah ā moópbipna caá. Obohjeéhtih, jwī wunat túttimah, Dios jáap bácah jwiítidih ā jwúub wuhbipna caá. Caán bácahjīh jwī jwúub wuncan niít. “Pánih jumna, jáap bácahjīh Dios pebhboó jwī jumbipna caá”, jwī niij wēi jenah joiná caá. ² Nin baácboó jum jwuhna, tubit yeejép yapna, biquí láana Dios pebhboó búdí wā jumíhna caá. ³ Yégueh chóodih jwī dawíhat pahjeh ā wuhni pínah jáap bácahboodíh búdí wā pǎina caá. ⁴ Buu nin bácahdih yohíhcan yuhna, jáap bácahboodíh wā pǎina caá. Nin baácboó jum jwuhna, wīih bácah ā moopát pínahdih jéihna, Diosjeéh páantjeh jummat túut niijná, jáap bácah pínahdih búdí wā bidna caá. ⁵ Dios jwiítidih

jáap bácah ā wūhat pínahdih jātih át jenah joiijp taga. Pánihna, āih Túini Espíritudih jwiítidih ā wuhuchah, caánboó “Yoobópdih jáap bácahdih meemdíh ā wuhbipna caá”, jwiítidih ā niij jenah joyát túutna caá.

⁶ Páant ā chājat pínahdih jéihnit, úumcan, wā jīgahcan caá. Buu nin bácahjīh jum jwuhna, Dios pebhboó wā bej jwuhcan caá. ⁷ Pánih jumna, ded pah jwī yapat pínahdih jéih encan yuhna, Jesucristodih túi jenah joinít, “Ā niijátji pahjeh wā túi yapbipna caá”, wā niij jéihna caá. ⁸ Nin baácboó jum jwuhna, wā wunat pínahdih úumcanjeh, wēi jenah joinít, jáap bácahjīh jwī Maáh Jesucristojeéh búdí wā jumíhna caá. ⁹ Pánihna, Dios pebhboó bejna, wā bej jwuhcanbut, biíc yoobó jwī Maáh ā weñat pínahdihjeh wā chājíhna caá. ¹⁰ Japboó juibínit, jwiít nihat jwī Maáh Jesucristo pebhna jwī juibí űuhbipna caá. Páant jwī juibí űuhuchah, nin baácboó jumna, ded pah jwī chājatjidih enni jwī maáh ā űiobipna caá. Páant ā űiwichah, jwī jéih jweicán niít. Pánihna, biíc jwī Maáh ā weñat pínahdih ā túi chājatji juib, ā túi wēi naóhbipna caá. Obohjeéhtih, biíhboó ā túi chājatji juib, caandíh ā wēican niít. Páant jwī yapat pínahdih jéihna, jwiítidih túi chājat caá náahap.*

Dios jwiítidih ā wēi enat

11 Dios ninboó ded pah jwī chājatdih enna, caán ā weñat pínahdih jwī chājcatji jīb ā peéh chājbipna caá. Páant ā peéh chājat pínahdih úum yacna, búdí teo wáaquíhna, cāacwādh wā wēp bohéna caá. Pánih bohéna, búdí oinit, wā teo wáaquíhatdih Dios ā tui jéihna caá. Pánihna, bíic yoobó ñi jéihyat pínahdih yeebdíhbut wā náah yacna caá. 12 Páant niijnít, “Dedé jéihcat pínah weemdíh wihcan caá”, wā niijcán caá. Obohjeéhtih, bitaboó ī yee naáwáchah joinít, “Nihcan caá. Pablo tui oinit, yoobópdih jwiítidih ā bohéna caá”, ñi niiját pínah niijná, páant wā niij naáwáp be. Queét ī tui jíghatdihjeh wēi jenah joinít ī jumna caá. “Nihat jwiít judíowā ded pah jwī chājatdih Pabloboó joyáh bojna, ā bohéat túican caá”, ī niij naóhna yah caá. Páant ni-ijnít, bita queétdih ī wēi enat pínahdihjeh ī jenah joyát ā túican caá. Obohjeéhtih, ded pah íih caolih ā jummatdih caá jenah joyát náahap. 13 Biquína weemdíh jūihnitboó “Pablo tabit yóyah bohé jibna, jenah joicánni caá”, ī niij jūihna caá. Obohjeéhtih, Diosdih búdí weñaíhna, páant wā bohé jibna caá. Bitaboó weemdíh eníhcannit, “Pablo ā jenah joyátjīhjih ā yee bohé jibna caá”, ī niijná yah caá. Obohjeéhtih, yeebdíh teo wáacat túut niijná, tui jenah joinít, yoobópdih wā bohéna caá. 14 Cristo jwiítidih búdí ā oyochah jenah joinít,

caandíh jepahna, wā tui bohéna caá. Pánih oina, caán Cristo bíicjeh jwī yéejat jīb buúdáátdih ā jīb chāj beedá wūhat túut niijná, jwiítidih át wun wūhup wut jī. Caandíh jenah joiná, “Wíih pínah caá át wun wūhjip taga”, niij jenah joinít, jwiít nihat jwī yéejat jīb ájeéh wunnit panihnit caá jwī jumup. Jwī yéejat jīb buúdáátdih jīb chāj péanit panihnit jwī jumna caá. 15 Pánihna, Cristo nihat cāacwā jwī yéejat jīb át wun wūhup wut jī, caandíh jepahnit, jwī náahat pah chājnitji túut nūumnít, ā weñat pínahboodíh jwī chājat pínah niijná. Caán ā wunuchah yahna, Dios át jwūub booanap tajī.

16 Jwī Maáhdih jwī jepahachah, ded pah jwī jenah joyátdih ā túut nūumúp be. Jātih nin baácdih bóodih jenah joinít, ded pah cāacwā ī jíghatdihjeh ennit, “Túinit caá. Yeejépwā caá”, jwī niij en jwūhup be. Obohjeéhtih, buú páant jwī niij jenah joicán caá, buúca. Jātih Cristodihbut pánih jenah joinít, “Caánboó cāacjeh caá”, wā niij jenah joyóp yah jī. Buú caandíhbut páant wā niij jenah joyátjidih wā túut nūumúp be. 17 Ded Jesucristodih jepahni, áih jumna, jenah joyát túut nūumní ā jumna caá. Ded pah ā jenah joyát túut nūumná, ded pah ā chājatbut túut nūumní ā jumna caá. Jātih ā weñat pínahdihjeh chājni ā jumup be. Buú, túut

numná, Túini Espíritu ã teo wáacachah, Dios ded pah ã weñat pínahboodíh chãjni ã jumna caá, bũca.* ¹⁸ Jwiítjeh páant jwĩ jéih chãjcah, Dios jwiítidih át túut numáp taga. Jãtih, Diosdih eníhcannit jum jwuhna, ãjeéh jwĩ túi jum jwuhcap jĩ. Cristo ã wun wãhatjĩh jwĩ eníhcatdih Dios át cádahat túutap taga, ãjeéh jwĩ túi jummat pínah niijná. Pánih chãjnit, jwiítidih bitadidih át naáwát túutap be, queébtut caandíh ĩ eníhcatdih cádahnit, ãjeéh ĩ túi jummat pínah niijná. ¹⁹ Nin pah caá ã niij naáwát túutap: “Nihat yéejnit jumna, Diosdih eníhcannit jwĩ jumna caá. Jwiítidih búdí bidnit, Jesucristo jwĩ yéejat jíib ã wun wãhatdih jwĩ túi jenah joyóchah, ãihwã chãjnit, jwiítidih ã túi pej jumna caá”, ã niij naáwát túutap jĩ. ²⁰ Pánihna, Jesúsíh jumna, cáacwãdih nin pah wãpĩ niij naóh yapana caá: “Yeebbát Jesucristodih jepahna, túut numnít, Diosjeéh ñi túi jumnú”, wã niijná caá. ²¹ Jwĩ Maáh Cristoboó biícjeh yéejat wihcanni át jumap wut jĩ. Obohjeéhtih, ã yéej chãjcah yuhna, Diosboó caandíh jwĩ yéejat jíib át wun wãhat túutap wut jĩ. Jwĩ yéejat jíib bũdáátdih Cristoboó át jíib chãj beedá wũhup wut jĩ. Páant ã jíib chãj beedá wãhatdih enna, Diosboó jwiít Cristoíhwãdih ennit, “Queétdih dedé yéejat peéh ã wihcan caá. Wã wũhũdih

wẽi enat pahjeh muntih, queétdihbut wã wẽi enna caá, bũca”, ã niijná caá. Pánihna, Cristoíhwã jwĩ jumuchah, Dios túini ã jummat pahjeh muntih jwiítidihbut ã túi jummat túutna caá.

6

¹ Dios yeebdíh búdí oinit, teo wáacna, ñi yéejat peéh át yoh wũhup taga. Jwiít, yeebbát Diosdih teo wũhnit jumna, nindih yeebdíh wã naóhna caá: ãihwã jumna, yeebdíh wã bohéátjidih ñi túi jepahaá. “Wã jepahna caá”, niijná yuhna, ã náahat pah chãjcan, dedé pínah ãta nihcan tagaá. Dios ã oyatdih yap yohnitjeh ñita jum tagaá. ² Jon jãtih Dios naáwãtdih naóh yapani nin pah át niij daacáp tajĩ:

“Wã náahni yeó jáap yeebdíh búdí oina, ñi wũbãtdih jepahnit, wã teo wáacap jĩ. Pánih teo wáacnit, yeebdíh wã túi wũhup jĩ”, Dios ã niijná caá”, át niij daacáp tajĩ. (Is 49.8)

Bũ caá ã náahni yeó jáap ã jumap. Bũ yeebdíh ã túi wbat pínah niijná, caandíh jepahat caá náahap.

Ded pah Pablo ã jummat

³ “Bitã wã bohéátidih ĩ jepahcan niít”, niijná, dedé yeejép chãjcan, yeejép wãpĩ wéhecan caá. ⁴ Túinijeh wãpĩ jumna caá, “Pablo Dios ã weñat pínahdihjeh chãjna, caandíh túi teo wũhni ã jumna caá”, cáacwã weemdíh

* 5:17 Jn 3.3-7; Gá 6.15

ĩ niiját pínah niijná. Dawá láa bita weemdíh yeejép ĩ chājachah yuhna, weémboó ijcanjeh wā jumna caá. Dawá láa moh yéejna yuhna, wā bohé cádahcan caá. ⁵ Nin pah caá yeejép wā yapap: Cāacwā weemdíh ĩ mawachah; nemat mūboó ĩ nemechah; dawá ijnit, míc wāac junít, ĩ mao yohat tūtuchah, yeejép wā yapap jĩ. Weém bídí teona; quíib chei tūbuchah yuhna, ũoca daa jūóhna; nuugúp wunna, yeejép wā yapap jĩ.* ⁶ Í náah chājatdih jenah joicán, wā táí jumna caá. Yeebdíh teo wāaquíhna, jwĩ maáih táini doonádih táí jenah joinít, ijcanjeh, wā táí bohénap jĩ, ñi táí beh joyát pínah niijná. Yeebdíh táí oinit, wā bohénachah, Túini Espíritu yeebdíh ā teo wāacatjĩh ñi táí jepahap jĩ. ⁷ Āih táini doonádih naóhna, yeecanjeh, Dios ā wēpatjĩh wā bohénachah enna, caandíh teo wūhni wā jummatdih ñi táí jéihna caá. Yoobópdih Dios ā weñat pínahdih chājna, “Pablo yeejép chājni caá”, cāacwā weemdíh ĩ jéih niijcán caá. “Dios ā náahat pah, táinijeh ñi jumú”, bitadíh wā niijíchah, wā táí jummatdih enna, “Pablo yee bohéna caá ā chāhap”, ĩ jéih niijcán caá. ⁸ Biquína weemdíh ĩ táí wēi enechah, bita ĩ wēi encah yuhna, biquína ĩ wēi naáwáchah, bita yeejép ĩ naáwáchah yuhna, wā joyáh bojna caá. Yoobópdih wā bohénachah yuhna,

biquína “Pablo yee bohéni caá”, ĩ niij naóh yacna caá. ⁹ Nihat cāacwā ĩ enepboó wā bohénachah, weemdíh jéihna yuhna, biquína weemdíh enah bojnit, “Oboh jumnijeh caá”, ĩ niijná caá. Bita weemdíh ĩ mawachah yuhna, wā báadh jwuhna caá. ĩ mao yohat tūtuchah yuhna, páantjeh wā jum jwuhna caá. ¹⁰ Biquí láana jīgahna yuhna, Cristoíh jumna, páantjeh wā wēina caá. Moh yéejni jumna yuhna, bitadíh táini doonádih bohéna, queétdih bídí jíib jumni wāhat dée pah caá wā bohénap. Biíh pah bóonadih bíbohcan yuhna, Cristoíh jumna, bídí bíbohni dée pah wā wēina caá.

¹¹ Yeéb Corinto tātchidih moondíh bídí oina, ũumcan, tíccanjeh, ded pah yeebdíh bídí wā náah yacatdih wā táí naóh daác beedánap be. ¹²⁻¹³ Yeéb wā weh panihnit ñi jumuchah, oinit, yeebdíh wā naóhna caá. Yeebdíh wā oi cádahcan caá. Obohjeéhtih, yeéboó weemdíh ñi oi cádahap jĩ. Pánihna, yeebdíh bídí wā oyat biíc yoobó weemdíhbut ñi jwūub oyoó.

Jesucristoíh nihcannitdih ā pej jummat tūtcat

¹⁴ Yeéb Jesucristoíhwā āihwā nihcannitboodíh ñi pej jumca bojoó. Táí pej jumnit pínah nihcan caá. Nindih ñi táí jenah joyoó: Ded Jesúsdi h jepahni, táinidih āpĩ chājíhna caá. Obohjeéhtih, Jesúsdi h jepahcanniboó,

* 6:5 Hch 16.23

yeejépdih āpī chājna caá. Pánih jumna, biíc dih ī jéih jumcan caá. Yeejép chājni túi chājihniiboodih ā yéjabipna caá. Túi chājihni yeejépdih ā jéih yap yohcan níit. Ded Jesúih jumna, ā naáwát dih āpī túi jenah joiná caá. Obohjeéhtih, Jesúih nihcanniboó nemépwā ī maáh ā naáwáchah joinít, ded pah Dios ā jumatdih ā jéihcan caá. Queét chénat pah ī jenah joyát mácah ā jumna caá. Pánih jumna, ī jéih míc pej jumcan caá. ¹⁵ Jesucristo Satanásjīh mácah míc ī jenah joyát ā jumachah, ī jéih míc pej jumcan caá. Biíc yoobó Jesúihwā Satanáihwājīhbut mácah míc ī jenah joyát ā jumachah, biíc dih ī jéih jumcan caá. ¹⁶ Dios páantjeh jumni caá. Jwiít āihwā jumna, caandihjeh wēinit, jwī jepahna caá. Biíhdih wēinit, jepahna, āta túican tagaá. Jwiít Jesúihwā āihwā nihcannitdih pej jumna, ī wēi jepahnidih jwiítbut jwī wēi jepahat dée ā tobohna caá. Pánih jumna, yeéb Jesúihwā, Jesúihwā nihcannitdih ņi pej jumca bojoó. Dios báadhni jumna, jwiít Jesúihwā biíc dih, āih m̄ pánihnit jwī jumna caá.* Jon jātih ā naáwát dih naóh yapanit nin pah īt níj daacáp tajī:

“ Weémboó queétdih túi pej jumna, ī maáh wā jumbipna caá. Queétboó wīhwā jumna, weemdihjeh

ī wēibipna caá, Dios ā níj ná caá”, īt níj daacáp tajī. (*Lv 26.12; Jer 32.38; Ez 37.27*)

¹⁷ Bita naóh yapanitbut nin pah īt jwáub níj daacáp tajī:

“ Wīhwā nihcannitdih ņi cádaahā. Queétdih ņi pej jumca bojoó. Í náah ī chājat déedih yeéboó ņi chājca bojoó. Páant ņi cádahachah, weémboó yeebdih wā wēi enbipna caá. (*Is 52.11*)

¹⁸ Pánih wēi ennit, ņi íp wā jumbipna caá. Yeéboó wā weh ņi jumbipna caá, Chah Wēpni Maáh ā níj ná caá”, īt níj daacáp tajī. (*2S 7.14; 1Cr 17.13; Is 43.6; Jer 31.9*)

7

¹ Pánihna, wā oinitá, nindih ņi túi jenah joyó: “ņi yéj chājatdih ņi cádahachah, yeebdih wēi ennit, wā túi pej jumbipna caá”, Dios ā níj íchah joinít, nihát jwī yéejatdih jwī cádah jīh. Dios ā jīgahat pínahdih chājihcan, yeejép jwī jenah joyát dih cádahat caá náahap. Pánih túut n̄mnít, túi jenah joiná, ā weñat pínahboodih jwī chāj jīh.

Corinto tútchidih moón ī túut n̄mát

² Weemdih ņi jwáub oi jenah joyó, páant m̄ntih. ņijeéh jumna, deddih wā yéj chājcap jī. Bohéna, yeebdih

* 6:16 1Co 3:16; 6:19

wā yéej chājat tūtcan, yeebdíh wā yee dúuc wáicap jī. ³ Páant niijnít, “Pablodih jwī tái oicatji jīb jwiít dih peéh chājat ā jumna caá”, yeebdíh niij jenah joyát tūtcan, “Pablo tái chājni jī”, wā niij jenah joyát tūtca caá. Wā jwíh niijátji pahjeh mantih, wā jwúub niijná caá: Yeebdíh búdí wā oina caá. Pánihna, ded pah yapna, wanna yuhna, biic yoobó yeebdíh jenah joinít, wā oi cádahcan niit. ⁴ “Queét Corintodih moón tái chājnit jumna, wā naáwát dih ī tái jepahbipna caá”, niij jenah joinít, búdí wā wēina caá. Pánihna, yeejép yapna yuhna, yeebdíh páantjeh wā wēi jenah joiná caá.

⁵ Nin Macedonia baácboó wā juyúchah, weemdíh chooát ā wihcap be. Páantjeh yeejép wā yapap be. Dawá jūihnitboó “Ma tái chājcan caá”, weemdíh ī niij jūihñap be. “¿Queét Corintodih moón wā oinitboó ī tái jum niit?” niij jenah joinít, páantjeh yeebdíh búdí wā náhni dahwanap be.* ⁶ Obohjeéhtih, Dios jīgahat yayániboó weemdíh teo wáacnit, Tito wā pebh ā juyúchah, weemdíh búdí ā weñanap be. ⁷ “Queét ī jwúub tái jumtadh enna, búdí wā weñep be”, weemdíh Tito ā niij naáwáp be. Páant ā niij naáwáchah joiná, weembút búdí wā weñep be. “Queét Corintodih moón Jesúihwā meemdíh búdí ī bidna beé. Yéej chājnit, Pablodih búdí

jwīt jīgahanap taga’, niij jenah joinít, queébtut búdí īt jīgahap wut be. Pánih jīgahnit, ma daác wahnidih ennit, īt tái jepahap tabe”, Tito weemdíh ā niij naáwáchah joinít, chah búdí wā weñep be.

⁸ Wā jwíh daácnijidih wah péanit, “Nin wā wēp naóh daacátjidih ennit, búdí ī jīgahbipna caá. Páant wā wēp naóh daáccan, āta tái taga”, niij jenah joinít, búdí wā jīgah jwuhap jī. Obohjeéhtih, buu ñi jīgahat yayát doonádih joinít, weembút wā jīgahcan caá.

⁹ Buu búdí wā wēina caá. Ñi jīgahat doonádih joinít, wēina wā chājcan caá. Obohjeéhtih, jīgahnit, táiniboodíh ñi tūt nūmát doonádih joinít, búdí wā wēina caá. Dios caá yeebdíh át jīgahat tūtup taga, ñi jenah joyátdih ñi tūt nūmát pínah niijná. Pánihna, wā daác wahniboó yéejacan, yeebdíh át tái teo wáicap taga. ¹⁰ Dios ā náah yacat pahjeh jwī yéejatdih jīgahna, yéej chājatdih jwī cádahbipna caá. Pánih jīgahna, jwī jenah joyátdih tūt nūmnít, táiniboodíh jwī chāj bipna caá. Páant jwī tūt nūmúchah enna, iiguipna jwī bejat déejidih Diosboó ā tái ubbipna caá. Maátcanjeh jwī jīgahna yuhna, tái tūt nūmnít, búdí jwī wēibipna caá, buca. Obohjeéhtih, bitaboó ī yéej chājat jīb queétdih Dios ā peéh chājat pínahdih jīgahna yuhna, tūt nūmíhcan, iiguipna ī

* 7:5 2Co 2.13

bejbipna caá. ¹¹ Yeéb Dios ã náah yacat pahjeh jġahnit, ñit túi túut nuumáp taga. ¡Ñi jenah joyoó! Nin pah caá ñi túut nuumát: Buu jwuhna, ded yéej chājni ã yéejatdih enah bojcanjeh, yoobópdihi ñi túut nuumát túutna caá. Ñi yeejép jenah joyátjidihi cádahnit, túut nuumnít, buu ñi túi jenah joyátjidihi wā jéihyat pínahdih weemdíhi ñi náah yacna caá. Pánihna, weemdíhi ñi wēi jenah joi jwáhcatjidihi búdí ñit jġahap wut be. Ñi yéejat júb Dios ã peéh chājat pínahdih búdí úumna, túi túut nuumnít, weemdíhi jwáub eníhna, búdí ñit bidip wut be. Dios ã weñat pínahdihjeh ñit chājap wut be. Det yéej chājnitdih ñit peéh chājap wut be. “Buu, queét yoobópdihi chājnit caá. Dedé yéej chājat peéh queétdih ã wihcan caá, buca”, wā niij jenah joiná caá. ¹² Yeebdíhi daác wahna, yéej chājnidih ñi peéh chājat pínahdih, ã yéej chājatjidihi but jenah joicánjeh wā daác wahap jġ. Obohjeéhtih, Dios yeebdíhi enna, “Queét Pablodih yoobópdihi oinit caá”, ã niij jenah joyátjidihi ñi túi jéihyat pínah niijná, wā daác wahap jġ. ¹³ Páant ñi túut nuumátjidihi jéihnit, búdí wā wēina caá.

Tito ninboó jwáub jwinít, weemdíhi nin pah ã niij wēi naáwáp be: “Queét Corintodih moón ĩ túi túut nuumátjidihi ennit, wā jġahatji ã yayáh bejep jġ. Pánihna, búdí wā wēina caá”, ã niijép be. Páant ã niijátjidihi joinít,

weembát chah yeebdíhi wā wēina caá. ¹⁴ Tito ñi pehbboó ã bejat túut chājachah, nin pah caandíhi wā niijép jġ: “Queét Corintodih moón Jesúhwā nin wā daác wahnidih ennit, ĩ túi jepahbipna caá”, wā niijép jġ. Pánihna, ñi túi jepahatjidihi jéihnit, Titodih jwáub ennit, wā tíccap be. Titodih wā niijátji biíc yoobó át yapap wut be. ¹⁵ Tito ñi pebhna ã jwabínachah, caandíhi túi wēi jwááhnit, wā daác wahatdih ñi túi jepahatdih náhninit, yeebdíhi chah ã oi jenah joiná caá. ¹⁶ Buu túi jepahnit, Dios ã weñat pínahdihjeh ñi túi chājatdih jéihna, táttimah biíc yoobó ñi jepahat pínahdih but wā túi jéihna caá. Pánih jéihnit, búdí wā wēina caá.

8

Jesúhwā dinero wahnit, moh yeejnitdih ĩ teo wáacat

¹ Buu wā úudwā panihnitá, biíh naáwát ã jumna caá. Nin Macedonia baácjidihi jumni táttchinadihi moón Jesúhwā míc wáacnit ded pah ĩ túi chājatjidihi yeebdíhi wā naóhbipna caá. Dios queétdih oinit, búdí át teo wáacap taga. ² Queét tabit yeejép yapna yuhna, jwí Maáhdih túi jenah joi cádahcan, búdí ĩ wēina caá. Pánih túi jenah joiná, tabit moh yeejnit jumna yuhna, ĩih dinerodih oicanjeh, bita chah moh yeejnitdih búdí ĩ wāh wáacap jġ. ³ Weém ennijijeh tigaá yeebdíhi wā naáwáp. Queét moh yeejnit yuhna, ĩ bíbohat pah bóo ĩ

wāhup jī. Nihcan caá. Búdí pohba ĩ wāhup jī. ĩ náahatdih jīb chājat pínahdihbut ĩ wāhup jī. Weémoó páant wā wāhat tútcah yuhna, queétjeh jenah joinít, páant bóo búdí weemdíh ĩ wāhup jī. ⁴ “Judea baácdih moón Jesúíhwā moh yéejnitdih búdí teo wáaquíhna, nin pah bóo meemdíh jwī wāhnidih queétdih ma wāhúá”, weemdíh ĩ niijíp be.* ⁵ Pánih wāhna, wā jenah joyát chah ĩ wāhup be. ĩih dinerodih ĩ wāhat pínah jātih, “Paá, ded pah ma weñat pínahdihjeh yoobópdih meemdíh wā chāj wāhbipna caá”, Diosdih ĩt niijíp wut be. Páant ĩ niiját táttimah, “Dios ā wutachah joinít, yeéb Jesúíh doonádih bohé jibnitboodíh ded pah ĩi náahatdih jwī túi teo wáacpina caá. Ded pah ĩi wutachah, jwī jepahbipna caá”, jwiítidih ĩ niijíp be. ⁶ Nit Macedonia baácdih moón ĩih dinerodih ĩ wāhatdih jenah joinít, yeéb Corintodih moondíhbut wā jenah joyóp be. “Ninjīh moón búdí ĩ wāhat pah queébtut ĩ wāhat pínahdih ĩ ámoh páña naáh”, wā niij jenah joyóp be. Páant niij jenah joinít, Titodih nin pah wā niijíp be: “Meém ĩih dinerodih queétdih mat wāh wáac jwíihat tútut wut jī. Pánih jwíihnit, nihát ĩ wāh wáacni dinerodih ma jwáub ámohat tútat tút niijná, ĩ pebhna ma jwáub bej páñaá”, Titodih wā niijíp be. ⁷ Yeéb túi chājnit jumna, jwī Maáh

Cristodih ĩi túi jenah joiná caá. Ā naáwátidih túi jéihnit, ĩi túi naóh yapana caá. Caán ā weñat pínahdihjeh búdí chājíhna, yeebdíh jwī bohéat pah túi oinit, bitadih ĩi teo wáacna caá. Pánih túi chājnit jumna, ĩi dinerodih oicanjeh, moh yéejnit Jesúíhwādih teo wáaquíhna, biíc yoobó yeebdíh túi wāhat caá náahap.

⁸ Páant niijná, yeebdíh wutna wā chājcan caá. Obohjeéhtih, nit Macedonia baácdih moón ded pah jīgah ennit, moh yéejnitdih búdí ĩ teo wáacatdih yeebdíh wā naáwáp be, “Jwiítbut búdí jīgah ennit, queétdih chah jwī wahbipna caá”, ĩi niij jenah joyát pínah niijná. Páant ĩi wāhuchah enna, “Queét Corintodih moón bitadih túi jīgah en teo wáacnit ĩ jumna caá”, wā jéih niijbípna caá.

⁹ Jwī Maáh Jesucristo jwiítidih búdí oina, ā teo wáacatdih jwiítidih túi jenah joyát caá náahap. Nin baácboó ā dei jūúwát pínah jātih, Diosjeéh jumna, nihát maáh ā jumuchah, caandíh dedé jedhdát át wihjican tagaá. Obohjeéhtih, nin baácboó dei jūóhnit, ā maáh wēpatdih cádahna, jwiítidih teo wáacat tút niijná, moh yéejni át jumup wut jī. Pánih teo wáacna, jwiítboó moh yéejnit jumna yuhna, ājeéh jwī jumuchah, jwiítidihbut dedé jedhdát ā wihcan niít. Pánih jīgah ennit, ā teo wáacatdih jenah joinít, jwiítidihbut biíc

* 8:4 Ro 15.26

yoobó bitadih jġgah ennit, teo wáacat caá náahap.

10 Nin pah wā niġ jenah joiná caá: Ñi jwíh jenah joyátji buu biíc jópchi ā yapna caá. Con jópchi, nin Macedonia baácdih moón ĩ jenah joyát pínah jġtih, yeéb Judea baácdih moón Jesúhwā moh yéejnitdih jwíh teo wáaquíh jenah joinít ñit jumap wut jġ. Pánih teo wáaquíh jenah joinít, con jópchidih ñi wāhat pínah dinerodih ñit ámoh jwíhip wut yuh jġ. 11 Pánihna, jġtih túi wēinit ñi teo wáac jwíhat pah, buubut biíc yoobó wēinit, ñi wāhat pínahdih wāh péaat caá náahap. Ded búdí dinerodih bíbohni chah ā wāhu naáh. Obohjeéhtih, ded namp bíbohni bainí ā wāhu naáh. 12 Túi biíc yoobó wēinit, ñíh dinerodih oicanjeh, wāhat caá náahap. Pánih wēi wāhndih Dios biíc yoobó ā wēi enbipna caá. Obohjeéhtih, bií dée wihcanniboodíh “Dinerodih ma wāhuá”, Dios ā niġcán caá.

13 Judea baácdih moón Jesúhwādih yeebdíh wāhat túutna, “Queét Corintodih moón moh yéejnit ĩ jumū naáh”, wā niġ jenah joicán caá. Obohjeéhtih, yeéb, queébut biíc yoobó ñi túi jumap pínah niġná, páant wā wāhat túutna caá. 14 Buu yeéb búdí bíbohnit jumna, queét bíbohcanitboodíh ñi jéih teo wáacna caá. Bíh láa, yeéb moh yéejnit ñi jumuchah, queéboó búdí

bíbohnit, yeebdíhbut ĩ jéih teo wáacbipna caá. Pánih míc teo wáacnit, nihat Jesúhwā túi biíc yoobó jwġ túi jumbipna caá. 15 Jon jġtih Moisés nin pah āt niġ daacáp tajġ: “Chah búdí jeémát ojdh jġi yacniboó ā ubni yeó jáap ā jeémát pínahdihjeh ā bíbohob be. Bainíjeh ubnibut caán yeó jáap ā jeémát pínahdihjeh ā bíbohob be”, āt niġ daacáp tajġ.*

Titowā Corintona ĩ bejat

16 Yeebdíh wā oi teo wáaquíhat pah muntih, Dios Titodihbut biíc yoobó oi teo wáaquíhat āt wāhup taga. Páant ā túi oi teo wáaquíhatdih ennit, “Túina caá, Paá”, wā niġná caá. 17 “Corinto tútchidih moondíh jwūub enedih ma bejeé”, wā niġíchah joinít, “Jūu, wā bejmi caá”, ā niġ wēi jepahap be. Caandíh wā naáwát pínah jġtih, yeebdíh búdí teo wáaquíhna, caanjéh ñi pebhna tub bejġhni ā jumap be.

18 Caandíh pej jumni pínah biíh Jesúsdi h jéihnidihbut ñi pebhna wā bejat túutna caá. Ā pej jumni pínahdih nihat nin Macedonia baácdih jumni tútchinadi h moón Jesúhwā búdí ĩ wēi naóhna caá. “Caánboó Jesúh doonádih túi bohéni caá”, ĩ niġ wēi naóhna caá. 19 Pánih wēi naóhni t, Judea baáchoó wā bejehchah, weemdíh pej jum bejni pínahdihbut caandíh ĩ ñíwip be. Nihat yeéb Jesúhwā ñi wāh wáacni dinerodih jwġ

* 8:15 Ex 16:18

juibí wāhuchah enna, “Queét biíh baácdih moón Jesúíhwā jwiítidih oinit, dinerodih ī wahachah, búdí ma teo wáacna caá, Paá”, Diosdih ī niij wēi naóhbiḡna caá. ²⁰ Ńi wāhni dinerodih jwī túi en daobíḡna caá. “Pablowā jwīih dinerodih yee dúuc wáina caá īt chāḡap taga”, Ńi niij jenah joicát pínah niijná, caán niḡat túi wēi ennidih Titojeéh wā wahna caá. ²¹ Pánihna, jwī Maáh ā enechah, bitabut ī enechah, yoobópdiḡ túi chāḡihna, biíhdiḡbut Titojeéh wā wahna caá.*

²² Titowā Ńi pebhna ī bejechah, biíhdiḡbut ījeéh wā wahna caá. Caanbút jwī Maáhdiḡ jepahni, túi teo wāhni caá. Dawá láa bitadiḡ túi oinit, ā teo wáacachah, wā enep be. Yeebdíḡ túi jenah joinít, “Queét Corintodih moón Jesúíhwā īih dinerodih ī túi wāh wáacbiḡna caá”, wā niij wēi naáwáchah joinít, caanbút yeebdíḡ teo wáacadiḡ búdí ā beḡihna caá. ²³ Nit caá Ńi pebhna wā wahnit: Titodih Ńi túi jéihna caá. Caán wā chéen caá. Jesúíhwādiḡ wā teo wáacachah, caán wājeéh teoni caá. Bita chénewāboó Ńi pebhna ājeéh bejniḡdiḡ Ńi túi jéih jwuhcan caá. Queét chénat pah jwī Maáhdiḡ túi teo wāhna, caandíḡ túi weñanit caá. Páant ī ḡmúchah enna, Jesúíhwā queétdih ī Ńío wahap be. ²⁴ Pánihna, Ńi pebhna ī juibínachah, queétdih Ńi túi oi pej ḡmúú. Páant Ńi oi pej ḡmúchah enna, Ńi oyatdiḡ

wā naáwátji biíc yoobó ā ḡmatdiḡ bita Jesúíhwā ī jéihbiḡna caá.

9

¹ Judea baácdih moón Jesúíhwā moh yéejniḡdiḡ teo wáacat túut niijná, dinerodih wahat pínahdiḡ yeéb jātih Ńitát jéih tagaá. Pánih jéihnit Ńi ḡmúchah, bainíḡeh wā jwúub naóh daác wahna caá. ² Yeéb bitadiḡ búdí Ńi teo wáaquíhatdiḡ jéihnit, niḡat Macedonia baácdih moón Jesúíhwādiḡ búdí niij wēi naóhna beé wā chāḡap be. “Queét Acaya baácdih Corinto tútchidiḡ moón Jesúíhwāboó con jópchi Judea baácdih moondíḡ búdí teo wáaquíhat ī jenah joí jwíhip jī”, wā niijḡp be. Páant wā wēi naáwáchah joinít, queétdih Jesúíhwā moh yéejniḡdiḡ búdí teo wáaquíhat ī jenah joiná caá. ³ Dinerodih Ńi ámohochah, ī teo wáacat pínah niijná, nit biíc peihcannit jwī úudwā panihniḡdiḡ buu Ńi pebhna wā wahna caá. Páant ī teo wáacachah, weémboó Ńi pebhna wā juibínachah, Ńi wāh wáac pāini dinerodih ennit, yeebdíḡ wā naáwátji biíc yoobó ā ḡmatdiḡ niḡat ī jéihbiḡna caá. ⁴ Biquína nin Macedonia baácdih moón wājeéh Ńi pebhna ī juibínachah, Ńi wāhat pínah dinerodih Ńi bíboh páicah, wā naáwátji biíc yoobó Ńi chāḡcatdiḡ enna, búdí wāta tíic tagaá. Yeebbát búdí Ńita tíic tagaá. ⁵ Yeebdíḡ ī teo wáacat

pínah niijná, Titowādh ñi pebhna wā bej páñat túutna caá. “Moh yéejnitdh jwī teo wáacat túut niijná, nin pah bóo jwī wūh wáacbipna caá”, ñi niijníji dinerodih ñi túi bíboh páñat pínah niijná, ĩ jéih teo wáacbipna caá. Páant ñi wūh wáac páñachah, ñi pebhna wā juibínachah, yeebdíh jwúub wūhat túutat ā wihcan níit. Pánihna, ñi wēi wūhat pínahdh ñi túi bíboh páñaá.

Búdí wūhat caá náahap

6 Nindih ñi túi náhninaá: Ded daocánnibitjeh ā momochah, daocánnijeh ā ubbipna caá. Obohjeéhtih, dawá momniboó dawá ā ubbipna caá. Páant ā chājat dée pah, moh yéejnitdh teo wáacna, jwīih dinerodih oinit, bainíjeh jwī wūhuchah, Diosboó jwiítidih bainíjeh ā wūhbipna caá. Obohjeéhtih, túi wēinit, búdí jwī wūhuchah, Dios jwiítidihbut chah búdí ā wūhbipna caá. ⁷ Yeéb ñíih dinerodih ñi wūh wáacachah, túi jenah joí, “Nin pah bóo caá weemdíh jwī Maáh ā wūhat túutap”, níj jenah joinít, ñíih dinerodih oicanjeh, wēi wūhat caá náahap. “Bita weemdíh ĩ wūhat túutuchah, páant bóojeh caá wā wūhap”, niicánjeh wūhat caá náahap. Bita ĩ niiját pínahdh jenah joicánjeh wūhat caá náahap. Páant, ñi túi wēi wūhuchah, Diosboó yeebdíh ā wēi enbipna caá.* ⁸ Ñi náahat chah Díos yeebdíh ā wūhbipna caá,

ñi bíbohātjīh bitadh ñi túi teo wáacat pínah niijná. Páant ā wūhuchah, chah dawádh ñi jéih teo wáacbipna caá. ⁹ Jon jātih David nin pah āt níj daacáp tajī:

“Ded táiniboó moh yéejnitdh ā túi wēi wūhna caá. Páant ā wūhuchah, Díos caandíh ā jwúub wūhbipna caá, páantjeh bitadh ā jwúub túi teo wáacat pínah niijná”, āt níj daacáp tajī. (*Sal 112.9*)

10-11 Díos jwī momat pínah, jwī jeémát pínahdhbut wūhni,* bitadh ñi wūhat pínahdhbut yeebdíh búdí ā wūhbipna caá. Páant ā wūhuchah, bitadh chah ñi jéih teo wáacbipna caá. Díos yeebdíh chah ā wūhuchah, yeéboó túi wēinit, queét Judea baácdih moón moh yéejnitdh ñi wūhndih jwiítidih ñi wūh yapaat túutna caá. Páant ñi wēi wūhuchah enna, queét nihat Díosdh wēinit, “Queét jwiítidih ĩ teo wáacat túina caá, Paá”, ĩ níj wēi naóhbipna caá. ¹² Túi wēi wūhni, Jesúíhwādh búdí ñi teo wáacna caá. Páant ñi teo wáacachah, dawá Díosdh búdí ĩ wēi naóhbipna caá. ¹³ Páant ñi túi wēi wūhuchah enna, yeéb Jesúíhwā ñi jamatdh nihat cācwā ĩ jéihbipna caá. Bita Jesúíhwā ñi túi chājatjidih ennit, “Paá, queéboó Jesúíh táini doonádh naóhnitjeh nihcan, túi jepahnit caá. Pánih jamna, jwiítidih, bita

* 9:7 Lc 6.38 * 9:10-11 Is 55.10

míhwādhbut teo wáacat tút niijná, jwiít dih táí wēnit íh dinerodih ít wahap taga. Páant í jumatdih meemdíh búdí jwí wēina caá”, í niij wēi naóhbipna caá. ¹⁴ Queét Judea baácdih moón yeebdíh jenah joinít, búdí oina, nin pah í niij wēi naóhbipna caá: “Paá, queétdih búdí oinit, ma túi teo wáacachah, queét jwuh jwiít dihbut búdí oinit, í túi teo wáacap be. Pánihna, jwiít nihatdih búdí oinit, ma teo wáacatdih túina caá”, í niijbípna caá. ¹⁵ Dios búdí oinit, teo wáacat tút niijná, jwiít dih wun wāhnit, ā túi ubat pínah niijná, ā wūh Jesúsdih át wah deyajip taga. Pánih wahna, chah túini ā chājatjidih jenah joinít, “Búdí ma teo wáacatdih túina caá, Paá”, caandíh jwí wēi niij jíh.

10

Pablo Jesús ā naáwát tútni ā jumat

¹ Вн nindih ní náhninaá. Weém, Pablo, yeebdíh jwíh bohénijeh tigaá. Obohjeéhtih, yeéb weemdíh nin pah ní niij yeena caá: “Pablo ninboó jwíjeéh jumna, cāacwādh úmna, jéih naóhcanni pah ā jumna caá. Obohjeéhtih, biáboó jumna, úmcanjeh jwiít dih jíh naóh daác wahni caá”, níit niij yeenap wut be. Cristo cāacwādh oinit, teo wáaquíhna, íjcan táinijeh naóhni át jumap wut jí. Páant táinijeh ā naáwátji pah muntih weembút íjcan táinijeh yeebdíh wā naóh daác wahna caá. ² Pánih íjcan

táinijeh naáwíhna yuhna, yee naóhntdih wā wēp naóhna caá. Ní pebhna wā jaiúbínachah, ní táí chāja chaáh, páant bóojeh, ní yeeatdih ní cádaahaá, “Pablo jwiít dih jáihná”, niijná. Ní cāth jumnit, weemdíh nin pah í niij yeena caá: “Diosdih jepahcannit í jenah joyát bíic yoobó Pablobut ā jenah joiná caá. Pánih jenah jói bohéna, Cristodih weñáíhcan, ā weñat pínahdijeh ā bidna caá. Pánihna, Cristo ā naáwát tútni nihcan caá”, queét í niij yeenap wut be. Páant niijnít dih búdí wā jaihbipna caá. ³ Diosdih jepahcannit míic naóhna, queét í jenah joyátjíhjen chah ípí niijná caá. Obohjeéhtih, weembút cāacjeh jumna yuhna, queét í chājat pah weémboó wā chājcan caá. Weemdíh yeejép naóhntdih Dios ā wēpatjíh caá chah wāpí niijp. ⁴ Pánihna, Diosdih yap yohnitdih weém túi yoobóp dih wā wēp naóhna caá, í yap yohatdih í cádahat pínah niijná. Pánih wēp naóhna yuhna, wā jenah joyátjíhjen wā jéih cádahat tútcan caá. Obohjeéhtih, Dios ā wēpatjíh í yap yohatdih wāpí cádahat tútna caá. Caandíh yap yohnit, í jenah joyát yeejép ā jumatdih Dios ā wēpatjíh nihat cāacwādh wā jéihyana caá, yeejép í jenah jói cádahat pínah niijná. ⁵ “Nin pah caá Dios ā jumat”, niij yee naóhntdih ā wēpatjíh wā cádahat tútna caá. Cāacwā Diosdih í jéihyat déedih jáhat

panihnidih ã wēpatj̄hjuh wã j̄eih yohna caá. “Maá Jesús, weemdih ma túi teo wáacá, meemdih yap yohcanjeh, yeejép wã jw̄uhub jenah joicát pínah niijná”, jwiít nihatdih niiját caá náahap.* 6 Ñi pebhna wã j̄uibínachah, yeejép jenah joicánjeh, caandih ñi túi jepahatdih enna, det jw̄i Maáhdih yap yohna, páantjeh yeejép jenah joinítboodih búdí wã peéh ch̄j̄bipna caá.

7 Yeéb w̄iuh bácahdihjuh ñi j̄eihna caá. Obohjeéhtih, wã jenah joyátboodih ñi j̄eihcan caá. “Weem caá Cristo ã naáwát dih naóh yapaat túutni”, ded niijnídh nin pahbut niij jenah joyát caá náahap: “Pablobut biíc yoobó ã naáwát dih naóh yapaat túutni caá”, ã niij jenah joyó naáh. 8 Obohjeéhtih, yeéb nin pah ñi niijná caá: “Pablo nin pah ã niijná caá: ‘Corintodih moondih Dios weemdih bohénadh ã bejat túutup be’, niijnít, jwiít dih maáh dée ã jumna caá”, ñit niijíp wut yuh be. Obohjeéhtih, ã bohéat túutni jumna, wã tíccan caá. Dios beé ñi pebhna weemdih ã bejat túutup be, ãih táini doonádh naóhna, yeebdih wã teo wáacat pínah niijná. Páant ã naáwát túutni jumna, yeebdih yéejáihcan, ñi túi jumat pínah niijná, ãih wēpatj̄h yeebdih wã bohénap j̄i. 9 Pánihna, wēp naóh daác wahna yuhna, yeebdih úmáihcan, ñi túi túut n̄umát pínah niijná, yeebdih wã daác wahap be.

10 Biquína ñijeéh jumnit nin pah ít niijíp wut yuh be: “Pablo naóh daác wahna, úm náah jumni maáh dée pah tub wēpép ã watna caá. Obohjeéhtih, ninboó j̄uóhna, oboh jumnijeh ã jumna caá. Pánihna, ã bohéni doonábut oboh naáwátjeh caá”, ít niijíp wut be. 11 Páant ì niijíchah yuhna, ì niiját pah wã nihcan caá. Wã wēp naóh daác wahat pahjeh m̄untih, ñi pebhna j̄uibínit, ñi túi túut n̄umát pínah niijná, biíc yoobó wēp naóhni wã jumbipna caá.

12 Biquína ñijeéh jumnit, túi j̄eihcan yuhna, “Bita ì j̄eihyat chah jwiítboó j̄eihnit caá. Bita Diosdih ì teo w̄uhat chah teo w̄uhnit jw̄i jumna caá”, ít niij míc weñep wut yuh be. Obohjeéhtih, páant niij wēina yuhna, túi jenah joicánnit, Diosdih túi teo w̄uhnit nihcan caá. Queét ì jenah joyát pah weémboó wã jenah joicán caá. 13-14 Weém cáacwã ì maáh nihcan caá. Obohjeéhtih, jw̄i Maáh Jesucristo ã watatdih jepahnit, caandih teo w̄uhnijeh caá. Yeebdih bohénadh ã jib bejat túutuchah, wã jepahap j̄i. Wã jenah joyátjeh nihcan, Diosboó weemdih ã wahachah, yap yohcanjeh, ã watatdih wã jepahap j̄i. Páant ã watatdih jepahnit, Jesúsuh táini doonádh yeebdih jw̄iuh bohéni wã jumap j̄i. Pánih jw̄iuh bohéni jumna, weemdih wēp naáwát caá náahap. Ded pah wã bohéat pínadh jw̄i Maáh weemdih

* 10:5 Ef 6.11-17

ã naáwáchahjeh joinít, wãpĩ bohéna caá. Wã jenah joyátdihjeh wã bohécana caá. ¹⁵ Yeebdíh yee bohénitji ĩ wēi niiját pah, weémboó wã wēi niijcán caá. Bitá ĩ bohénitjidih ennit “Queétdih weémboó wã túi bohénachah, Cristodih ĩt jepahap taga”, wã niij wēican caá. Wã tewatdihjeh wã wēi naóhna caá. Yeebdíh jwíih bohéni jumna, Cristodih chah ñi jenah joyát pínahdih wã náah yacna caá. Pánih náah yacna, ñi pebhna jwáub bohénadih wã bejihna caá. ¹⁶ Pánih bohénit, jwí Maáh ã weñat pínahdih ñi túi chãjachah ennit, biíh tútchinadih moondíhbut bohénadih wã bejbipna caá. Pánihna, ñíih baác yehboó bejnit, bita bohé jwahcannitboodíh wã naóhbipna caá. Jesúh doonádih joi jwúhcannitdihjeh naóhna, bita ĩ bohénitjidih “Wã túi bohéátji jíib queét jwí Maáhdih ĩ túi péena caá”, wã niijcán niít. ¹⁷ Páant niijnít, jon jãtíh Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át niij daacáp tají: “Weemdíh dedé jwdhdát wihcan caá’, ĩ niijcá bojo náah. Obohjeéhtih, ‘Jwí Maáh Dios, nihat jéihni, weemdíh ã túi teo wáacáp be’, ĩ niijí náah”, át niij daacáp tají.* ¹⁸ Det queétjeh “Jwiít caá túi bohénit”, niij jenah joinít dih Dios ã wēi encan caá. Obohjeéhtih, “Caán caá túi bohéni”, jwí Maáh Cristo ã niijníboodíh Dios ã túi wēi

enna caá.

11

Yeenit ĩ bohéat ã tobohat

¹ Ded ã túi chãjatjidih bitadih ã wēi naáwáchah, ãpĩ táican caá. Páant naáwát ã táicah yuhna, ded pah wã chãjatdih bita yeebdíh ĩ yeeatdih wã naóh yoobábipna caá. ² Weém jĩ Jesúh táini doonádih yeebdíh wã jwíih bohénap jĩ. Dios yeebdíh búdí ã oyat biíc yoobó weembát yeebdíh wã oina caá. Pánih oinit, Cristodih jepah cádahcan, ãjeéh biícdih ñi jumatdih yeebdíh búdí wã náah yacna caá. ³ Obohjeéhtih, bita yeejép ĩ bohéatdih yeéb ñi joyát pínahdih búdí wã úum yacna caá. Jon jãtíh mai pah jígohni Satanás Evadih búdí át yee naáwáp wut jĩ. Páant ã yee naáwát dih jepahnit, Eva Dios biícdih mi jumatdih mit cádahap wut jĩ. Páant ã yeeatdih mi jepahatji dée pah mantíh, bitaboó ĩ yee bohéatdih yeebbát jepahnit, Cristodih ñi cádahíhatdih búdí wã úum yacna caá.* ⁴ Det wã bohéatji pah bohécana, “Jesús nin pah jumni caá”, niij yee bohénadih ñi pehbboó ĩ jwíibínachah, ñit wēi jwááhji tagaá. Yeebdíh wã bohéatji biíc yoobó ĩ bohécana yuhna, ¿dépanihna jenah joicánjeh, queétdih ñi jepah? “Nin pah caá Túini Espíritu ã chãjap”, ĩ niij yee bohénachah, ñit joiijí tagaá. Caandíh wã naáwátji biíc yoobó ĩ naóhcah

* 10:17 Jer 9.24 * 11:3 Gn 3.1-5; 13

yuhna, ¿Dépanihna queét yee bohénitboodih yeéb ñi jepah? Jesúh táini doonádih wā naáwát túttimah, ¿Dépanihna yeéb yee naóhnitboodih ñi túi joí? Páant ñi chājachah enna, Cristodih ñi pée cádahat pínahdih wā um yacna caá. ⁵ Queét yee bohénit “Jwiitboó Dios ā bohéat túttnit bita ā wahnit chah jéhnit jwī jumna caá”, ī niijíchah yuhna, “Weém Dios ā bohéat túttni wā jumachah, weemdih chah jéhnit nihcan caá”, wā nij jenah joiná caá. ⁶ Túi wéheni nihcan yuhna, Dios naáwát dih túi beh joiní caá wā jumap. Ā naáwát dih wā bohénachah joinít, páant wā jumatdih yeéb ñi túi jéihna caá.

⁷ Nindih ñi túi jenah joyoó: Yeebdih Jesúh táini doonádih bohéna, wāpī jīb úbhcap jī. Páant wā bohéat jīb úbhcanjeh, moh yéejni dée wā jumap jī. Pánih jumna yuhna, yeéboó moh yéejcanjeh, ñi túi jumat pínah niijná, yeebdih wā túi teo wáacap jī. Pánih teo wáacna, ¿yeebdih wā túi chājcannit beé? ¿Weembát yeebdih jīb wā nij jīh, queét bita bohénitdih ñi wēi enat pah, weemdihbut ñi jwúb wēi enat pínah niijná?

⁸ Obohjeéhtih, yeebdih wā bohénachah, bih tútchinadih moón dawá Jesúhwā ñijeéh wā jumat pínah niijná, fih dinerodih weemdih ī wāhap jī. Yeebdih teo wáacat tút niijná, ī wāhni dinerodih numát dée wā chājap be.

⁹ Ñijeéh jumna, bií dée bíbohcan yuhna, yeebdih dinerodih wāpī úbhcap jī. Jwī údwā panihnit Macedonia baácdih moón Jesúhwā ñi pebh wā jumachah, nihat wā náahatdih ī úb juibínap jī. Páant ī úb juibínachah, yeebdih dinerodih wā úbh tac buggácap jī. Túttimahbut, yeebdih wā úbh tac buggácan niit.*

¹⁰ Cristo yoobópdih ā naáwát pah, weembát āih jumna, yoobópdih nindih wā naóhna caá: Jesúh táini doonádih jīb wihcanjeh yeebdih wā bohéatdih búdí wā wēi naóhna caá. Biíc yoobó jīb wihcanjeh wā bohéat pínahdihbut nihat ñih baácdih moondih jéhnit, páant wā wēi naáwát dih joinít, “Caán dée āpī chājcan caá”, ī niijcán niit. ¹¹ Yeebdih dinerodih wā úbhcatjidih jenah joinít, ¿ded pah tigaá ñita níj jenah joí? “Pablo jwiitdih jīb úbhcan, jwiitdih ā oican niit”, ¿ñi nij jenah joí niit? Nihcan caá. Yeebdih búdí wā oina caá. Páant wā oyatdih Dios ā jéihna caá.

¹² Jīb wihcanjeh páantjeh yeebdih wā bohébična caá, queét yee bohénitboó “Pablo ded pah yeebdih ā bohéat biíc yoobó caá jwiitbut jwīpī bohéna caá”, ī yee niijíchah joinít, queédih ñi joyáh bojat pínah niijná. Queét yee bohénit ī bohéatjí jīb yeebdih ipī úbhna caá. Obohjeéhtih, weémboó wāpī jīb úbhcan caá. Pánihatdih túi jenah joinít, mácah jwī jumatdih ñi

* 11:9 Fil 4.15-18

túi jéihbipna caá.

13 Pánih chājnit yoobópdih Jesús ā bohéat tútutnit nihcan, queét yeenitjeh caá. “Jwiít caá Jesús ā bohéat tútutnit”, niij naóhna yuhna, ā wahnit nihcan caá. Páant niijná, wā jummat dée pah ī jumíhip yuh caá. 14 Pánihna, yeenit jumna, páant ī chājat pínahdih wāát jéihyep be. Yeejépwā ī maáh Satanásbut biíc yoobó āpī chājna caá. Dawá láa caanbút yeena, túini ángel, Dios ā wahnit pah ā míic jíghana caá. 15 Satanás ā chājatdih jéihna, caandih teo wāhnitbut “Jesús ā wahnit caá”, niij yeenit, Diosdih teo wāhnit pah ī jumíhatdih wāát jéihyep be. Túi chājcanit jumna yuhna, túi chājnit dée pah ī jumíhna caá. Pánihna, Diosboó nihāt ī yeeatji jíib queétdih búdí ā peéh chājbiipna caá.

Pablo yeejép ā yapatji

16 Buh jwuhna, ded pah wā jumattjidih wā wēi naóhbiipna caá. “Pablo ā túi chājatjidih tub wēi naóhniabeh caá”, weemdih ũi niij jenah joicáh, ā túimi nacaá. Obohjeéhtih, weemdih páant niij jenah joiná yuhna, ded pah wā yapatjidih wā wēi naáwáchah, bainíbit ũi joi jwúhuú. 17 Yeebdih pánih naóhna, jwí Maáh Jesús weemdih “Ma yapatjidih ma naáwá queétdih”, ā niijcáh yuhna, ded pah wā yapatdih wā naóhbiipna caá. 18 Dawá bitaboó ded pah ī túi chājatjidih wēi naóhna, weembút ded pah wā yapatjidih wā wēi naóhbiipna

caá. 19 Yeebboó “Chah túi jéihnit jwí jumna caá”, ũi niij jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, yee naóhnitboó ī naáwáchah yuhna, ũi túi wēi joiná caá. 20 Queét ũi maáta dée, yeebdih búdí ī wutuchah, ũi túi wēi joiná caá. Dawá láa ũiíh dinerodih ī yee dúuc wáina caá. “Jwiít nihāt jéihnit jwí jumachah, jwiítidih ũi túi weñeé”, ipī niijná yuh caá. Biíh láa yeebdih íjnit, ī mao tícana caá. Páant yeejép yeebdih ī chājachah yuhna, ¿Dépanihna páantjeh queétdih ũi túi jepah? 21 ũijeéh jumna, “cāacwādih úumni”, ũi niijni, queét ī chājat pah weemboó wā chājcap be. Páant wā chājat pínahdih wā úumatjidih naóhna, wā tícana caá. Queét ī chājat pah chājcan yuhna, Jesús ā wahnit wā jumattidih ũi túi jéihyat pínah niijná, weembút ded pah wā yapatjidih wā wēi naóhbiipna caá.

22 Queétboó bita chah jéihnit jumíhna, “Jwiít judíowā jwí jumachah, jwiítidih ũi weñeé”, yeebdih ipī niijíp wut be. Obohjeéhtih, weembút judío mun tigaá. Queétboó “Jwiít Israel ā jumena, Dios ā ũíonitji jwí jumna caá”, yeebdih ipī niijíp wut be. Obohjeéhtih, weembút Israel ā juma mun tigaá. Queétboó “Jwiít Abraham ā jumena, Yeebdih wā túi chāj wāhbiipna caá”, Dios ā niijnitji caá”, yeebdih ipī niijíp wut be. Obohjeéhtih, weembút Abraham ā juma mun tigaá. 23 Queétboó

“Cristodih teo wāhñit jwī jumna caá”, yeebdíh ĩpī niijíp wut be. Páant ĩ niijíchah joinít, nin pah yeebdíh wā niijná caá: “Weembút Cristodih teo wāhni mun tiguaá. Weém caá bácah queét ĩ tewat chah búdí teoni”, yeebdíh wā niij naóhna caá. Páant niij naóhna, páantjeh jenah joicánnit ĩ wéheat pah naóhna yuhna, wā tíccan caá. Queét ĩ teo wāhat chah Cristodih wāpī teo wāhup be. Jesúh tání doonádih wā bohéatji peéh dawá láa nemat muúboó weemdíh ĩ nemep jī. Dawá láa weemdíh ĩ puñup jī. Dawá láa cáacwā weemdíh ĩ mao yohíhip jī. Páant ĩ mao yohíhichah, weém yeejép wāpī yapap jī.* ²⁴ Cinco láa jwiit judíowā jwī maáta weemdíh ĩt tewat tútup tajī. Weemdíh ĩ tewat jumat pah, tubit yéj chájnít dih momo jiwí chóo cóh jumni tōpnajīh ĩ puñat biíc yoobó treinta y nueve láa weemdíh ĩ puñup jī.* ²⁵ Biíc peihcanni láa Romanowā weemdíh teonit, máa doóbnajīh ĩ puñup jī.* Biíc láa weemdíh mawíhna, jeejīh ĩ yohop jī.* Biíc peihcanni láa búdí jāáj chóojīh jib bejna, jwī daabáp jī. Biíc láa daabnít, máa naadíh teonit, búdí muj tacdih pah daa jūóh, caán yeó jáap pah táah bej, jwáub pah túo bejat dée wā jumuchah, ĩ ubup jī. Pánihna, caán láa, wā wuníhip jī. ²⁶ Dawá láa

Jesúh tání doonádih bohénit, yuúp wā jib bejep jī. Pánih bohé jibnit, búdí yeejép wā yapap jī. Biíh láa tobohni majnadih wā bejep jī. Biíh láa namáboó jib bejehah, bií déedih chewe mao dúuc wáyat dée ā tobohóp jī. Biíh láa wā déewājeh weemdíh ĩ yéejaíhip jī.* Biíh láa judíowā nihcannitbut weemdíh ĩ mawíhip jī.* Tútchinaboó, tútchi wihcapboó, búdí mujboobút wā jumuchah, wunat dée ā tobohóp jī. Biíh láa “Jwiit Jesúhwā caá”, niij yeenit, ĩ mawat dée ā tobohóp jī. ²⁷ Jesúh tání doonádih bohéna, búdí wāpī tewep jī. Pánih teona, dawá láa ũocanjeh wā bohé daa jūúwup jī. Dawá láa jeémát wihcah, nuugup tubuchah, tubit taca jootóchah, búdí yeejép wā yapap jī. Dawá láa dúwát pínah yéguehbut wihcah, búdí cubuhuchah, yeejép wāpī yapap jī.

²⁸ Pánih yeejép yapna, páant bóojeh āt nihcap jī. Yeó jáap jumat pah nihat Jesúhwā “caandíh cádahná”, niijná, búdí wāpī náhni dahwana caá. ²⁹ Biíc Jesúh ā tubup chūúuchah, weembút tubup chūúhni pah wā jumna caá. Bitá Jesúhdih ĩ yéj chájat tútuchah enna, queét yeejépwāboodíh búdí wā ĩjna caá. Pánihna, yeéb nihat Jesúhwā, wā weh dée ñi jumuchah, yeebdíh ũum yacna, yeejép wāpī yapna

* 11:23 Hch 16.23

* 11:24 Dt 25.3

* 11:25 Hch 16.22

* 11:25 Hch 14.19

* 11:26 Hch 9.23

* 11:26 Hch 14.5

caá.

³⁰ Páant yeejép wã yapatjidih wēi naóhna, ded pah wã túi chãjatdih yeebdíh wã wēi naóhcan niít. Obohjeéhtih, wã wēpcatjidih yeebdíh wã wēi naóhbipna caá. ³¹ Páant wã naáwáchah joinít, “Yoobópdih caá páant ã niiját”, Dios ã niij jéihna caá. Caán caá jwí Maáh Jesucristo íp. Pánihna, yeó jáap jummat pah “Paá, meemjéh nihát jéihni, chah wēpni caá”, túi wēi niiját caá náahap. ³² Weém Jesucristodih wã jwíih jepahat túttimahbitjeh, Damasco tútchiboó wã jumuchah, caán tútchidih moón í maáh, Aretas nump jumni, weemdíh át tewart túutur wat jĩ. Pánihna, nihát Damasco tútchi wáihyat júdu jěcnadih áih soldadowádh át páñat túut wat jĩ, wã bac bejehchah í tewart pínah niijná. ³³ Páant í páñachah enna, wã chéenwã búdí wáhdih weemdíh waadát túutnit, wáihyat júddih jumni muú enat jěcmant í cádah deyanap jĩ. Pánih cádah deyanít, í teo wáacachah, moh yéejni wã jweyéj jĩ.*

12

Pablo oo jummat dée ã enat

¹ Búu weemdíh ded pah biíh ã yapatjidih wã jwáub naóhbipna caá. Queét yee bohénitboó “Jwiítjeh caá oo jummat dée jíghatdih enna, chah jéihnit jwí jumap”, í niij naóhna yah caá. Obohjeéhtih, jwí Maáh weemdíhbut oo

máh enat dée pah ã jíghop jĩ. Páant ã jíghatjidih yeebdíh wã naóhbipna caá. Ded pah weemdíh ã jéihyaatdihbut wã naóhbipna caá. ²⁻³ Catorce jópchi jãtih Dios weemdíh japboó ã ub púuh laab béjep jĩ. Ded pah ã ub púuh laab béjatjidih wã jéihcan caá. Wíih bácahdih, wíih caolihdihjeh ã ub bej déeji oo jummat pah enatjidih, wã jéihcan caá. Diosjeh caá ã jéihyep. ⁴ ã pebhboó, Paraíso wát jumapna jubínit, ã naáwáchah wã joyóp jĩ. Jwiít cáacwãjeh jwí jéih naóh búujácát déedih wã joyóp jĩ. Páant caandíh wã joyóchah yahna, weemdíh ã jwáub naóh yapaat túutcap jĩ. ⁵⁻⁶ Páant weemdíh ded pah ã yapatdih wēi naáwíhna yahna, weemjéh ded pah wã jummatdih wã wēi naóhcan niít. Obohjeéhtih, yoobópdih ã jumuchah, wã jwáub naáwáchah nihna, áta túi taga. “Pablo túini oo jummat dée pah enna, Jesús ã wahni nacaá”, ñi niij weñatdih yeebdíh wã náah yaccan caá. Obohjeéhtih, ded pah wã chãjatjidih, ded pah wã bohéátjidihbut jenah joinít, “Pablo jwí Maáh ã bohé jibat túutni caá”, ñi niij jéihyatdih wã náah yacna caá. Weemjéh wēpcanni wã jummatdih ñi jéihyat pínah niijná, búu ded pah biíh wã yapatjidihbut yeebdíh wã naóhbipna caá. ⁷ Chah túini oo jummat déedih enna, “Weém caá bácah chah jéihni”, wã

* 11:33 Hch 9.23-25

niij jenah joyát weemdih ã tobohna caá. Páant ã tobohat pínahdih jéihna, Dios Satanásdih weemdih yeejép át yapat túutap taga, “Weemjéh wēpcanni caá”, wã niij jenah joyát pínah niijná. ⁸ Pánih jumna, biíc peihcanni láa jwĩ Maáh Jesúsdi h caán yeejép yapatdih ã yohat pínahdih wã wúbup yuh be. ⁹ Obohjeéhtih, weemdih nin pah ã niij jepahap be: **“Caandih wã yohcan niit. Obohjeéhtih, caandih yohcan yuhna, meemdih búdí oinit, wã túi teo wáac bipna caá. Pánih wēpcannijeh jumna, wã oi teo wáacat pínahdih chah ma bid bipna caá. Pánihna, meemdih búdí wã teo wáacachah ennit, wã wēpatboodih nihát cáacwã í jéih bipna caá”**, Jesús weemdih ã niij jepahap be. Páant ã niijichah joinít, wã wēpcatdih wã wēi naóh bipna caá, ã wēpatjĩh weemdih búdí ã teo wáacat pínah niijná. ¹⁰ Páant tigaá Jesúh wã jumat jib yeejép yapna, búdí wã wēina caá. Bitá weemdih yeejép í wéhenachah, yeejép í chājachah, í jīgahanachah, dedé biih weemdih yeejép ã yapachah yuhna, wãpĩ túi jumna caá. Pánih wēpcanni wã jumuchah, Jesús ã wēpatdih chah búdí bidnit, “Weém jéihcanni wã jumna yuhna, ã teo wáacatjĩh wã túi buujábipna caá”, wã niij jéihna caá.

Corinto tútchidih moondih búdí ã jīgahat

¹¹ Bitá weemdih yeejép í naáwáchah joinít, yeebboó queétdih ñi naóh bóod chuñchah, ãta túi tagaá. Obohjeéhtih, páant ñi niijcáh, weemjéh yeebdih wã míic wēi naóhna caá. Weém oboh jumni dée wã jumuchah yuhna, queét yee bohénit “Jwiit caá bácah Dios ã bohéat túutnit”, niijnitboó wã chah í jumcan caá. ¹² Ñijeéh wã jumuchah, Dios ã naáwát túutni wã jumatdih júutihna, ã wēpatjĩh weemdih búdí ãpĩ teo wáacap jĩ. Páant ã teo wáacachah, dawá láa wannitdih boonanit, nemépwáidihbut wã yohop jĩ. Pánih chājnit, jwiit cáacwã jwĩ jéih chājca naáhdih ã wēpatjĩhjih wã chāj júutap jĩ. Weemdih eníhcannit í yéejáihichah yuhna, wã chuuná yuhna, wã teo cádahcap jĩ. ¹³ “Pablo jwĩjeéh jumna, biih tútchidih moondih ã túi chājat pah jwiitdih ã túi chācap jĩ”, ¿yeeb ñi niij jenah joí niit? Nihat tútchidih moondih biíc yoobó wãpĩ túi chājna caá. Obohjeéhtih, yeebdihjih wĩih pínah dinerodih wã wúbh tac buugácap jĩ. ¿Pánih wúbh tac buugácan, yeebdih wã yéej chājnit jĩ? Caán yeejép ã jumuchah, wã jīgahna caá. Caán yéejatdih weemdih ñi yohoó.

Í pebhna ã jwúb jib bejat pínah

¹⁴ Nin wã naáwát pínahdih ñi túi joyoó: Chéne láa juibíniji buu ñi pebhna jwúb bejat

túut caá wã chãjap, páant m̄antih. Ñi pebhna j̄uibínit, yeebdíh w̄ih dinero pínahdih con láa wã úbhcatji pah, b̄uú láabut wã úbh tac b̄uugácan níit. Ñíih dinerodih náahcan, Jesúsdi h táí joinít ñi jum̄at caá yeebdíh wã náah yacap. Wébít ĩ mána ĩ náahatdih w̄ahnit pínah nihcan caá. Obohjeéhtih ĩ mána caá queét wébítboodíh ĩ náahatdih ĩp̄i w̄ah̄ap. Páant ĩ chãjat pah yeéb wã weh panihnit ñi jum̄achah, wã náahatdih yeebdíh wã úbhcan níit.

15 Ñi ĩp̄ panihni jum̄na, yeebdíh búdí oinit, ni hat wã bíboh̄atdih w̄ei w̄ahnit, yeebdíh wã teo wáaquíhna caá. Páni h teo wáaquíhna, búdí ch̄uuná yuhna, wã teo cádahcan níit. Páant yeebdíh chah wã oyochah yuhna, ¿yeéb weemdíh n̄ump ñi oi níit?

16 “Pablo jw̄ijeéh jum̄nit, áih pínah dinerodih áp̄i úbh tac b̄uugácap j̄i”, ñi níj jéihna caá. Obohjeéhtih, biquína ñijeéh jum̄nit weemdíh nin pah ĩt níj jenah joi tágaá: “Jw̄ih dinerodih moh yéejnitdih á w̄ah wáacat túutnit, jw̄ítdih jéihcha dúuc wáiniabeh tagaá”, ĩ níj jenah joiná caá. 17 Páant ĩ níj j̄at pahjeh chãjni jum̄na, ¿ded pah tigaá caandíh w̄ata nih chãj? ¿Ñi pebhna wã wahnitdih nit beé yeebdíh wã jéihcha n̄umát túut̄ap? Páant wã chãjcap j̄i. 18 J̄atih Titodih ñi pebhna bejat túutnit, bíh Jesúsíhdihbut ájeéh wã pej jum̄ bejat

túut̄ap j̄i. Páant ñi pebhboó j̄uibínit, ¿Tito yeebdíh á jéihcha n̄um̄nít j̄i? “N̄um̄cánni caá”, ñi níj jéihna caá. Jw̄ítdi chénat pah bíic yoobó jw̄i maáh á weñat pínahdih chãjnit caá. Páni h jum̄nit, yeebdíh oinit, táinijeh á chãjat pah, weembút bíic yoobó yeebdíh táinijeh w̄ap̄i chãjna caá.

19 Páant wã j̄ah níjíchah joinít, ¿ded pah ñita níj jenah joi? “Caandíh jw̄i w̄ei níj j̄at pínahdihjeh caá á bidip”, ¿ñi níj jenah joi níit? Obohjeéhtih, weém Cristoíh jum̄na, Dios weemdíh ennit, “Ma táí chãjna beé”, á w̄ei níj j̄at pínahdihjeh caá wã náahap. Yeebdíh teo wáaquíhna, ded pah wã chãjatjidi h wã naóh beedánap be, jw̄i Maáhdih chah ñi táí jepahat pínah níj j̄na. 20 Ñi pebhboó wã j̄uibínachah, wã náah yacat pah ñi chãjchah, búdí yeebdíh wã úm̄ yacna caá. Páant ñi táí chãjchah, caanná j̄uibínit, weembút yeéb ñi náah yacat pah w̄ata chãjcan tagaá. Páni hna, yeebdíh búdí wã jenah joiná caá. ¿Páantjeh ñi míic j̄uh níit? ¿Páantjeh bitaíh bíi déedih ñi en ñinah íj níit? ¿Búdí ñi míic íja níit? ¿Biquína páantjeh íih pínahdihjeh bíd níit? ¿B̄uubut páantjeh bitadi h ñi yee naóh níit? ¿Yeejép dooná ñi jum̄atdih ñi cádah jw̄uhcan níit? ¿“Weém ni hat jéihni caá”, páantjeh ñi míic w̄ei níj níit? ¿T̄abit ñi míic en naóh cádah jw̄uhcan níit? ¿Yeéb biquína ñi jenah joyátdihjeh

niit ñi chãjap? Yeéb páant ñi chãjatdih wã um yacna caá. ²¹ Pánihna, ñi pebhna juibínit, ñi túut numcátdih wã enechah, Dios weemdih áta tíicat túut tagaá. Jon jãtih yéej chãjnitji dawá páantjeh í yéej chãjatdih cádahcah enna, búdí wãta jĩgah taga. Í náah chãjat, yeejép chãjihat jenah joyát, í náahat pahjeh chãjatdihbut í cádahcah enna, búdí wãta jĩgah taga. Páant ñi chãjatdih páant bóojeh ñi cádahaá, caanná juibínit, wã jũihcat pínah niijná.

13

Pablo ã pé naáwát

¹ Jon yeebdih chéneji juibí enniji buu bejna, biíc peihcanni láa bejat túut caá wã chãjap. Pánihna, ñi yéej chãj cádahna, túiniboodih túut numnít, weemdih ñi túi páñaá. Ñijeéh jumnitdih í yéej chãjatdih cádahat túutnit, Moisés nin pah ã niij naóh daacátjidih ñi túi náhninaá: “Deddih ñi peéh chãjat pínah jãtih, caán ã yéej chãjachah ennit, chénewã, biíc peihcannit í enatji pahjeh í naáwá naáh. Páant moonjéh í naáwát túttimah, ñi peéh chãjachah, ã túibipna caá”, Moisés át niij daacáp tajĩ.*

² Ñi pebhna wã jwúb juibí láa yéej chãjnitdih nin pah wã niij naáwáp jĩ: “Ñi yéej chãjatdih cádahnit, túiniboodih ñi túut numá. Ñi cádahcah, jwúb juibína, wã peéh chãjbipna caá”, wã niijíp jĩ. Páant wã

niijátji pah, buu ñijeéh jumcan yuhna, queét páantjeh yéej chãjnitdih, yeéb nihatdihbut, wã jwúb naóhna caá. Páant bóojeh, ñi yéej chãjatdih cádahnit, túiniboodihjeh ñi túut numá. Ñi pebhna juibínit, ñi cádahcatdih enna, búdí wã peéh chãjbipna caá. Yúup wã jumuchah, “ ‘Wã peéh chãjbipna caá’, niijná yuhna, ã peéh chãjcan niit”, ñi niij jenah joicá bojoó. ³ Cristo ã naáwátidih naóh yapani wã jumatdih ã júutat pínahdih bidna, páant wépép weemdih ã peéh chãjat túutuchah enna, ñi jéihbipna caá. ¿Búdí ã wépatjĩh yeebdih ã teo wáacátjidih ñi náhnican niit? Yeéb yéej chãjnitdih ã peéh chãjat pínahbut biíc yoobó wépép ã jumbipna caá. ⁴ Jwiit cáacwã jwí wépcat pah Cristo wépcanni jumna, cruzboó át wan wuhup wüt jĩ. Pánih wunna yuhna, Dios ã wépatjĩh boo pud jéohniiji, buu páantjeh báadhni ã jumna caá. Cruzboó ñuhna, wépcanni ã jummat pah weembát wépcanni wã jumna caá. Wã jenah joyátjĩh yeebdih wãta jéh teo wáaccan tagaá. Obohjeéhtih, Cristo wãjeéh jumna, Dios ã wépatjĩh yeebdih teo wáacadih wã juibíipna caá.

⁵ Yeéb mícjeh nin pah ñi míc niij úbh joyoó: “¿Ded pah wã chãjatji? ¿Yoobópdi Jesúsdi wã jenah joí niit? ¿Caán ã náah yacatdih wã túi jepah niit?” ñi míc niij úbh joyoó. Caandih

* 13:1 Dt 17.6; 19.15

yoobópdih jenah joiná, ã náah yacatdih ñi túi jepahachah, Jesús ñíih caolihboó ã jamna caá. Obohjeéhtih, yoobópdih caandíh jenah joicán, ã náah yacatdih jepahcan, áihwã ñi nihcan caá. ⁶ Weémboó caandíh túi jenah joiní, ã náah yacatdih jepahni wã jamatdih wã jéihna caá. “Weém Jesúih caá”, niij yeeni wã nihcan caá. Páant wã jamatdih yeebdíhbat wã jéihyahna caá. ⁷ Ñi yéej chājcat pínahdih náah yacna, Dios yeebdíh ã túi teo wáacat pínah niijná, búdí wã úbhna caá. Ñi pebhna jubínit, páant ñi yéej chājcatdih wã enechah, weemdíh Dios yeebdíh ã peéh chājat túutcan níit. Páant ã peéh chājat túutcah, wã wēibipna caá. Obohjeéhtih wã peéh chājcatdih ennit, “Pablo Dios ã wēpatjīh queédih peéh chājcan, Dios ã wahni nihcan nacaá”, ñi niij jenah joyóchah yuhna, wã túi wēibipna caá. Dios weemdíh ã bohé jibat túutatjídih ñi jéihyat pínahdih wã náah yacna yuhna, yeéb ñi túi chājat pínahdih chah wã náah yacna caá. ⁸ Ñi yéej chājatdih cádahnit, táiniboodíh ñi túut nuumátdih enna yuhna, yeebdíh wã peéh chājachah, yoobópdih áta nihcan tagaá. Pánihna, yoobópdih chājīhna, yeebdíh wã bohéhipna caá, Dios naáwátdih túi beh joinít, chah ñi jepahat pínah niijná. ⁹ Yeéb Cristodih ñi túi jenah joyóchah, Dios ã wēpatjīh yeebdíh peéh chājat

ã náahcah, búdí wã wēibipna caá. Pánihna, Diosdih búdí wã úbhna caá, ã weñat pínahdihjeh ñi túi chājat pínah niijná. ¹⁰ Dios ã wēpatjīh yeebdíh peéh chājīhcan, ñi pebhna wã bejat pínah jātih wã daác wahna caá, yéej chājatdih cádahnit, ñi túut nuum páñat pínah niijná. Dios ã wēpatjīh yeebdíh jīgahāhcan, wāpī túi bohéna caá, ñi túi jamat pínah niijná.

Pablo ã péé túyat túutat

¹¹ Buu wã údwã panihnitá, yeebdíh wã túyat túutna caá. Cristodih chah jenah joinít, táinijeh ñi jumuu. Nin wã naóh daacátdih ñi túi jepahaá. Cristodih chah jenah joyát pínahdih ñi míic teo wáacá, bíicdih túi jamat túut niijná. Páant ñi túi jumuchah ennit, Dios ñijeéh ã jumbipna caá. Caán jwiítidih búdí oinit, míic oyat túutna, jwiít bíicdih ã túi jamat túutna caá. ¹² Jesúihwã jamna, ñi túi wēi úbú. ¹³ Nihat ninjīh moón Jesúihwābat yeebdíh búdí ĩ túyat túutna caá. ¹⁴ Yeebdíh búdí wã úbhna caá, jwī Maáh Jesucristo yeebdíh oinit, ã túi teo wáacat pínah niijná. Dios búdí ã oyatdih ñi jéihyat pínah, Táini Espíritu ñijeéh ã jamat pínah, yeéb bíicdih ñi túi jamat pínahdihbat wã úbhna caá. Pánih úbhñit, yeebdíh búdí wã túyat túutna caá.

Páant bóojeh tigaá wã naáwát.

Pablo

GÁLATAS

Pablo queédih ã túyat tútat

¹⁻² Weém, Pablo, biíhdih daacát túttnit, yeéb Galacia baácdih jumni tútchinadih moón Jesúíhwādh wā wahna caá. Nihat wājeéh jumnit Jesúíhwābut yeebdíh ì túyat túttna caá. Weém, Pablodih jīí Jesucristo ã níwip jī, áih túini doonádh wā naóh jib bohéat pínah niijná. Cāacwā weemdíh ì naáwát tútcap jī. Obohjeéhtih, Jesucristo, Dios jwī íp caán wannijidih boonibut weemdíh ì níwip jī. Páant ì naáwát túttni jumna, nin náodih yeebdíh wā daác wahna caá. ³ Dios jwī íp, jwī Maáh Jesucristobut yeebdíh oinit, ì túi teo wáaca naáh, ñi túi jummat pínah niijná. ⁴ Dios jwī íp ã náahat pahjeh, caán Jesucristoboó jwī yéejat jīb, át wun wāhap wut jī,* ã teo wáacatjīh yeejépwā ì jummat pah nihcan, yéej chājatdih jwī yap yohat pínah niijná. ⁵ Páant ã chājatdih jéihna, “Paá, meém nihadidih jéih beedáni jumna, cāacwādh jīgah ennit, mapí túi teo wáacna caá”, jwī ípdih yeó jáap jummat pah búde jwī niij wēi naáwát dée caá. Páant tíi jwī niij wēi naáwáp.

Dios cāacwādh ded pah ã túi ubat

⁶ Yeéboó ded pah ñi chājat doonádh joinít, weém búde wā náhni dahwana caá.

Dios yeebdíh búde oina, át níwip taga, Jesúsdih jepahnit, áihwā ñi jummat pínah niijná. Obohjeéhtih, páant yeebdíh búde ã oyochah yahna, waícanjeh biíh bohéatdih joinít, Jesucristoboodíh cádahna caá ñi chājap. Páant ñi cádahat doonádh joinít, “¿Dépanih tigaá waícanjeh ì tútat nuám?” niij jenah joinít, wā wáhi bejep be.

⁷ Biquína ñi pebh jumnit, yeebdíh tac buugána, mácah bohénit, Jesúíh túini doonádh ì yéejana caá. Páant yeebdíh naóhna, nin pah ì niij yee bohéna caá: “Túi ubnit jummat tútat niijná, Jesucristodihjeh ñi túi jepahaá’, Pablo niij naóh bohéna, yeebdíh ã nih yána caá. Diosjeéh túi jummat tútat niijná, jwī nuowā ì naáwátjidihbut túi jepahat caá náahap”, ít niij yee naáwáp wut be. Obohjeéhtih, “Nin túini dooná caá”, ì niij naóhniboó túini dooná yoobát nihcan caá. ⁸ Jwiít, Dioíh ángel japmant jéohni, yeebdíh jwī jwíih bohéatjidih mácah jwī bohénachah, jwiítidih Dios búde peéh chājna, iiguípna ã waha naáh. ⁹ Wā naáwátji pah wā jwáub naóhbiipna caá, páant mantih: Yeebdíh jwī jwíih bohéatdih ñi túi jepahachah yahna, det yeebdíh mácah ì bohénachah, Dios queédih búde peéh chājna, iiguípna ã waha naáh.

¹⁰ Páant niijná, “Caánboo tigaá túi bohéni ã jumap”, weemdíh cāacwā ì niijátidih

* 1:4 Mt 20.28; Mr 10.45; 1Ti 2.6; Tit 2.14

wā bidcan caá. Obohjeéhtih, Diosboó weemdíh “Meém ma túi bohéna jíi”, ā niijátidihjeh caá wā náahap.* Căacwădih weñahnit bohéna, Cristo-boodíh wăta weñacan tagaá. Pánih weñacan, caandíh teo wăhni wăta jumcan taga.

Cristo Pablodih ded pah ā túut nuumátji

11 Wă déewă panihnitá, nindih ñi jéihyat pínah yeebdíh wă náah yacna caá: Wăpí bohéni túini dooná căacwă ĩ jenah joyátjijeh nihcan beé. 12 Ded căacdih wă joiníji doonábut nihcan beé. Bitá weemdíh ĩ bohécán beé. Obohjeéhtih, Diosjeh weemdíh ded pah ā wăúh ā jumatdih ā bohénap jíi.

13 Jesucristodih wă jepahat pínah jătíh, jwiít judíowă jwí nuowă ĩ naáwátjidih wă túi joí waadánap jíi. Pánih túi joí waadáni wă jumuchah, ded pah wă chăjatji doonádih yeéb ñit joijí tagaá. Pánih jumnit, Jesúihwă Diosdih yap yohnit ĩ jumatdih jenah joinít, eníhcan, búdí yeejép chăjna, queétdih wă túi mao beedá bojíhip yah jíi.* 14 Jwí nuowă ĩ naáwátjidih túi jepahíhna, weém biíc yoobó behnit chah wă túi bohénap jíi.*

15-16 Obohjeéhtih, wă căac jumát pínah jătíh, Dios weemdíh búdí oina, átát ñíoip taga, áih túini doonádih wă bohéat pínah niijná. Pánihna, yéejni wă jumuchah yuhna, ā náahni yeó jáapdih

Jesús ā wahniji ā jumatdih weemdíh ā jéihyanap jíi. Pánih jéihyanit, judíowă nihcannit pehbboó ā wahap jíi, áih túini doonádih queétdih wă naáwát pínah niijná. Páant ā wahachah, “¿Ded pah tigaá weemdíh niij bohéat náah?” căacwădih wă niij wăúh joí encap jíi.* 17 Jesús áih túini doonádih naáwát túutnit maáta, wă jătíh ā ñíonit ĩ jumuchah yuhna, Jerusalén tătchina queétdihbut míic wéhenadih wă bejcap jíi. Caanná bej jwuhcanjeh, Dios ded pah weemdíh ā náah yacatdih jéihíhna, Arabia baác căac wihcapboó caandíh wăúbdih wă bejep jíi. Caánboó jumniiji Damasco tătchina wă jwăúh juibínap jíi, páant mantih.

18 Biíc peihcanni jópchi túttimah, Jerusalén tătchina Pedrodih enedih wă bejep jíi buca.* Caanná chéne semanabitjeh wă jumap jíi. 19 Jesús áih doonádih ā naáwát túutnit bita maátadih wă jwăáhcap jíi. Obohjeéhtih, Santiago jwí Maáh úuddih pohba wă jwăááp jíi. 20 Páant wă daacáchah, wă naáwát yoobópdih ā jumatdih Dios ā jéihna caá.

21 Túttimah, Siria baác, Cilicia baác nabut naóh jibidih wă bejep jíi. 22 Caanná wă jib bejchah, Judea baácboó jumnit Jesúihwă weemdíh ĩ jwăáh jwuhcap jíi. 23 Ded pah wă chăjat doonádihjeh

* 1:10 1Ts 2.4

* 1:13 Hch 8.3; 22.4-5; 26.9-11

* 1:14 Hch 22.3

* 1:15-16

Hch 9.3-6; 22.6-10; 26.13-18

* 1:18 Hch 9.26-30

ítát joyóp tajī. “Jātih jwiit Jesúíhwā dih yeejép chājna, túini doonádih jwiitdih cádahat túutniji buu caán doonádihjeh jwúub naóhna caá ā chājap, cāacwā Jesús dih ī jepahat pínah niijná”, it niij míic wéhenap wut jī. ²⁴ Páant wā túut numát doonádih joinít, “Paá, caandih mat tui teo wáacap taga”, Diosdih búdí it niij wēi naáwáp wut jī.

2

Cristo ā naáwát túutnit maáta Pablodih ī wēi jwááat

1-2 Catorce jópchi túttimah, Diosboó weemdih Jerusalén tútchina ā bejat túutuchah, Bernabéjīh caanná wā jwúub bejep jī. Pánih bejna, Titodihbut jwī numah bejep jī.* Caánboó judío nihcanni, jwī nuowā ī wutat pah bóodcanni ā jumap jī. Caanná juibína, caánboó jumnit Jesúíhwā ī maátajeh ī míic wáacachah, judíowā nihcannitdih túini doonádih ded pah wā bohéatdih queétdih wā naáwáp jī. Pánih naóhnit, ded pah wāpī bohéatdih queét ī tui jéihyatdih wā náah yacap jī. Pánih jéihcan, wā bohéatdih ī wēicah, wā tewat buudní āta jum taga. Obohjeéhtih, ded pah wā bohéatdih jéihnit, ī tui weñep jī. ³ Páant wā naáwáchah wēi joiná, Tito bóodcanni ā jumuchah yuhna, “Meembút ma bóodat túutú”, caandih ī niijcáp jī. ⁴ Queét maáta biíc dih jwī míic wéhe

lāa, jwiit Jesúíhwā nihat biíc dih jwī míic wáacachah, biquína “Jesús dih jepahnit jwī jumna caá”, niij yeenitbut it waadáp jī. Pánih waadnit, judíowā nihcannitdihbut ī bóodat túutap yuh jī. Obohjeéhtih, buu Jesúíhwā jumna, jwī nuowā ī naáwátjidi jepahcan, Jesús dihjeh jwī tui jenah joiná caá. “Páant jwī chājachah, jwī ípboó jwiitdih ā tui enna caá”, jwī niij jéihna caá. Páant niij jéihnit jwī jumuchah enna, jwiitdih jaihnat túut niijná, ded pah jwī chājatdih jéihhna, queét jwíjeéh it waadáp tajī. Pánih waadnit, jwī nuowā ī naáwátji biíc yoobó jwiitdih ī jepah beedáat túutap yuh jī, páant muntih. ⁵ Páant ī wutuchah yuhna, túini doonádih ñi jéihyat pínah niijná, jwiitboó queétdih jwī jepahcap jī.

⁶ Pánihna, Jesúíhwā ī maáta túini doonádih ded pah wā bohéatdih joinít, “Ma bohéat pahjeh tih judíowā nihcannitdih ma bohénaá”, niij naóhnit, weemdih biih wutatdih ī bohéat túutcap jī. Queét Jesúíhwā ī maátadih “Queétboó chah jéihnit caá”, biquína ī niij jenah joyóchah yuhna, dedé pínah weemdih nihcan caá. Diosboó nihadidih biíc yoobó ā jenah joiná caá.* ⁷ Queét ded pah wā bohéatdih tui wēinit, “Pedrodih jwiit judíowādih ā bohéat pínah niijná, Dios át ñiojip taga. Pánihat pah, Pablodihbut judíowā nihcannitboodih āt

* 2:1-2 Hch 11.30; 15.2 * 2:6 Dt 10.17

bohé jibat túutap taga”, i míc niijíp jĩ. ⁸ Judíowādh Pedro ã bohénachah, Dios búdí ãt teo wáacap wut jĩ. Weembát judíowā nihcannitdih wā bohénachah, Dios biíc yoobó ã teo wáacachah, queébtut i túi jepahap jĩ.

⁹ Pánihna, Santiago, Pedro, Juanjĩh, Jesúihwā i maáta yoobát, Dios weemdíh búdí ã teo wáacatjidih jéihnit, “Dios yoobópdih ãt nío wahap taga, jwĩ déewā nihcannitdih ã naáwát pínah niijná”, i míc niijíp jĩ. Páant niijnít, weemdíh Bernabédihbut búdí wēnit, “Jwĩ túi míc teo wáac jũh”, niijná, jwĩ míc māj tewep jĩ. Pánih māj teonit, “Yeéb jwĩ déewā nihcannitdih ñi bohéatji pah ñi túi naáwá. Jwiítboó jwĩ déewādhjeh jwĩ naóhbipna caá”, Santiagowā jwiít dih i niijíp jĩ. “Páant tíi ã jumna nah”, jwĩ míc niijíp jĩ. ¹⁰ Páant niijná, Jesúihwā moh yéejnitdih jwiít dih i teo wáacat túutap jĩ. Weembát moh yéejnitdih búdí jĩgah ennit, wāpĩ teo wáacna caá. Páant niij míc wéhe péanit, jwiít Antioquía tatchina jwĩ jwúub bejep jĩ.

Pablo Pedrodih ã jũhñat

¹¹ Túttimah, Pedrobut Antioquía tatchiboó ã juibínap jĩ. Obohjeéhtih, jwĩ pebhna juibíniji, yoobópdih ã chājcat peéh caandíh wā jũhñap jĩ. ¹² Nin pah ã chājap jĩ: Jwĩ ñowā “Jwiít judíowā bóodcannit biíc dih jwĩ jeéméchah ã táican caá”,

i niijátji ã jumachah yuhna, Pedroboó jwĩ pebh jwíih juibína, jwĩ déewā nihcannit biíc dih ã túi míc wēp jwuhap jĩ.* Obohjeéhtih, biquína jwĩ déewā, Santiago ã chéenwāboó i juibínachah ennit, jwĩ déewā nihcannitdih cádahnit, Pedroboó “Buu jwinít bóodat túutnit weemdíh jũhñá”, niijná, jjeéh ã jwúub míc wēpcap jĩ. ¹³ Páant ã yee buugúchah ennit, bita jwĩ déewābut caandíh míc jéih ennit, queébtut biíc yoobó i cádahap jĩ. Bernabé yuh buca túi jéihni jumna yuhna, queét i chājat biíc yoobó caanbát ã cádahap jĩ. ¹⁴ Pánih cádahnit, “Nihat Jesúdhjeh jepahnitdih Dios biíc yoobó ã wēi enna caá”, ipĩ niij bohéat pah queét i cádahap jĩ. Páant i cádahachah ennit, nihat Jesúihwā i joyóchah, nin pah Pedrodih wā niij jũhñap jĩ: “Meém judío jumna yuhna, Jesucristodih jepahna, jwĩ ñowā i naáwátjidih ma túi jenah joí cádahap jĩ. Pánih cádahnit, judíowā nihcannit i chājat pah queét biíc dih ma túi jeémp jwuhap be. Obohjeéhtih, buu queétdih cádahnit, jwĩ ñowā i naáwátjidih ma jwúub jepahachah ennit, queét jwĩ déewā nihcannit nin pah i niij jenah joiná nacaá: ‘Pedro páant ã jwúub jenah joyóchah, queét judíowā i ñowā i naáwátjidih jwiít dihbut jepahat caá náahap’, i niij jenah joiná nacaá. Páant ma chājat

* 2:12 Hch 11.2-17

ã táican caá”, Pedro dih wã niijíp jĩ.

Jesúsdih táí jenah joinít dih Dios ã wēi enat

¹⁵ Jwĩ ñowã judíowãjeh ítát jumap tajĩ. Pánihna, jwiítbut ã jumená judíowãjeh mantih jwĩ jumna caá. Pánih jumnit, Dios ã wutatdih jéihnit jwĩ jumna caá. Obohjeéhtih, queét judíowã nihcannit Dios dih ã jéihcan caá. ¹⁶ Pánihna judíowã jumna yuhna, caán wutatdih jwĩ jéih jepah beedácatdih jwĩ jéihna caá. Caandih jepahcat jib “Queét táinit caá”, jwiít dih Dios ã niij encatdihbut jwĩ jéihna caá. Obohjeéhtih, Jesucristodihjeh táí jenah joinít jwĩ jepahat jib, “Queét táinit caá”, Dios jwiít dih ã niij enna caá. Pánih jéihnit, jwiít judíowã yuhna, Jesucristodihjeh táí jenah joinít, jwĩ jepahap jĩ, “Queét táinit caá”, Dios jwiít dih ã niij enat pínah niijná. Jwiít cãacwã Moisés ã wutatjidih jéih jepah beedácanit míic jwĩ jumna caá. Pánihna, caandih jwĩ jepahcat jib, “Queét táinit caá”, Dios ã niij encan niít. Caandih jéihnit, “Caán wutatdih joí waadánachah, Dios jwiít dih ã táí wēi enna caá”, jwĩ niij jenah joicán caá.*

¹⁷ Pánihna, Cristodih jepahnit, “Queét táinit caá”, Dios jwiít dih ã niij enat pínah niijná, caán wutatdih cádahna caá jwĩ chãjap. Obohjeéhtih, páant jwĩ cádahachah ennit,

bita jwĩ déewã caán wutatdih táí jepahat táutnitboó “Queét jwĩ déewã nihcannit pah yéej chãjnit ã jumna caá”, jwiít dih ã niij jenah joiná caá. Páant ã niij jenah joyát pah jwiítbut jenah joinít, “Moisés ã wutatjidih cádahat táutnit, Cristo jwiít dih ã yéej chãjat táutna caá”, jwĩta niij jenah joi tágaá. Obohjeéhtih, páant nihcan caá. Pánihna, “Jesucristodih jepahna, Moisés ã wutatjidih jwĩ cádahat jib, yéejnit jwĩ jumna caá”, jwĩ niij jenah joicán caá. ¹⁸ Cãacwãdih nin pah wãpĩ niij naóh bohéna caá: “Diosjeéh táí jumíhna, jwĩ ñowã ã naáwátjidih jenah joicán, Jesucristoboodíh jeh táí jenah joinít, jepahat caá náahap”, wã niijná caá. Obohjeéhtih, páant niij bohéniji jwáub táut ñaumnít, “Diosjeéh táí jumat táut niijná, jwĩ ñowã ã naáwátjidih táí jepahat caá náahap”, niij naóh bohéna, yéej chãjni yoobát wãta jum tagaá. ¹⁹ Moisés ã wutatjidih weémboó táí jepahcanni jumna, caandih yap yohni wã jumna caá. Pánih yap yohni wã jumatdih jéihna, “Caandih wã jepahcat jib, Dios weemdih ã wēi encan caá”, wã niij jenah joiná caá. Páant niij jenah joinít, Dios biíc dih táí jumat táut niijná, caán wutatdih jenah joí cádahnit, Jesucristoboodíh jeh táí jenah joinít, wã jepahna caá. ²⁰ Caánboó weemdih oinit, wã yap yohat peéh

* 2:16 Sal 143.2; Ro 3.20,22

cruzboó ã wɔn wũhuchah, weembút ãjeéh biícđih wɔnni pah wã jumna caá. Pániĥ wɔnni pah jumna, weém wã jenah joyátđihjeh chãj cáđahnit, Cristoboodíĥ túi jenah joinít, jepahna caá wã chãjap.* 21 Pániĥna, “Dios jwiítđih búdí ã oyochah, Cristo ã wɔn wũhat dedé pínah niĥcan caá”, wã niijcán caá. Obohjeéhtih, Dios ã wɔtatđih jepahat jíibjeh ãjeéh jwí túi jumuchah, Cristo ã wɔn wũhat dedé pínah áta niĥcan tagaá.

3

Jesucristodihjeh jepahat caá náahap

1 ĩYeéb Galacia baácđih moón Jesúihwã jenah joicánnit ñi jumna caá! Jesucristo cruzboó ã wɔn wũhat doonádih yoobópđih yeebdíĥ wã naáwáp ĩ. Páant wã naáwátđih ñi túi jepahachah yuhna, bɔɔ ĩDépanih tigaá bitaboó yeebdíĥ mácaĥ ĩ naáwáchah joinít, ñi jepah? 2 Nindih wáát jenah joí en tigaá: ĩMoisés ã wɔtatjídih ñi jepahat jíib niít Túini Espírítu ñijeéh át jwíĥ jum? Niĥcan caá. Obohjeéhtih, táini doonádih joiná, Cristodih túi jenah joinít, ñi jepahachah, ñijeéh át jwíĥ jumɔp be. 3 Túini Espírítu ã teo wáacatjĥ Cristodih ñi jwíĥ jepahna yuhna, ĩDépanih tibeé bɔɔ jwúub túut nɔmnít, ñi jenah joyátjĥjeh Moisés ã wɔtatjídih jepahna caá ñi

chãjap? Pániĥ chãjna, jenah joicánnit ñi jumna caá. 4 Túini doonádih ñi jepahatjĥ jíib dawá láa táini yeebdíĥ át yapjip tagaá. ĩPáant yeebdíĥ ã túi yapatjídih ñi quíib bɔɔdá niít? Oboh pohba páant yapna át chãjjican tagaá. 5 ĩDed pah ñi chãjatjĥ jíib tibeé Dios yeebdíĥ Túini Espírítudih át wũhji? ñi jenah joyócaĥ. Moisés ã wɔtatjídih ñi jepahat jíib niĥcan, áih táini doonádih joinít, Cristodih ñi jepahat jíib, yeebdíĥ Túini Espírítudih át wũhɔp taga. Páant ã jumuchah, Jesucristodih ñi túi jepahat jíib cáacwã ĩ jéih chãjca naáĥđih Dios ã wépatjĥ yeebdíĥ ã chãj júutat túutna caá.

Abraham Diosdih ã túi jenah joyát

6 Bɔɔ, jwí nɔo Abraham ded pah ã chãjatjídih jwí jenah joyát dée caá. Dios caandíĥ ã naáwátđih át túi jenah joyóp wɔt ĩ. “Meemdíĥ wã túi chãjbipna caá”, Dios ã niijíchah, ã túi jenah joyát jíib, “Caán Abraham táini caá”, Dios caandíĥ át niij enep wɔt ĩ.* 7 Pániĥna, caán Diosdih ã túi jenah joyát pah, jwiítbut páant túi jenah joinít, Abraham ã jaimená panihnit jwí jumna caá.* 8 Judíowã niĥcannitbut Diosdih ĩ túi jenah joyócaĥ, “Queét táinit caá”, Dios ã niij enna caá. Páant ã niij enat pínahđih jéihna, Dios nin táini

* 2:20 Fil 1.21 * 3:6 Gn 15.6; Ro 4.3

* 3:7 Ro 4.16

doonádih Abrahamdih jãtìh àtát naáwáp wut jì: “Weemdìh ma túi jenah joyát jíib nihát nin baácđih moondìh wã túi chãjbipna caá”, àt niijíp wut jì.* ⁹ Pánihna, Abraham caandìh ã túi jenah joyóchah enna, Dios caandìh ã túi chãjatji pahjeh, buu láabut det Diosdih túi jenah joinítđih bíic yoobó ã túi chãjbipna caá.

¹⁰ Obohjeéhtih, ded “Moisés ã wutatjidih jepahíhna, Dioíh wã jumbipna caá”, niij jenah joinídih búdí peéh chãjat ã jumbipna caá. Nin pah Moisés àt niij daacáp tajì: “Ded wã wutatjidih túi jepah beedácanndih búdí peéh chãjat ã jumbipna caá”, àt niij daacáp tajì.* ¹¹ Bíih naóh yapani nin pah àt niij daacáp tajì: “Diosdih túi jenah joí, jepahnitboodìh ‘Queét táinit caá’, Dios ã niij enbipna caá. Pánih jepahna, páantjeh Diosjeéh ì túi jumbipna caá”, àt niij daacáp tajì.* Páant ã niijátji yoobópdih ã jumuchah jéihnit, nindihbut jwì túi jéihna caá: Ded Moisés ã wutatjidih ã jepahat jíib “Caán táini caá”, Dios ã niij encan niit. ¹² “Ded Diosdih túi jenah joiní, ã jepahachah, ‘Caán táini caá’, Dios ã niij enbipna caá. Ded weemdìh Dios ã wutat tútatjidih túi jepah beedánijeh Dios bíicđih ã túi jumbipna caá”, Moisés àt niij daacáp tajì.*

¹³ Jwiit nihát caán wutatđih jwì túi jéih jepah beedácah,

jwiitđih Dios ã peéh chãjbipna caá. Páant ã peéh chãjat jwiitđih ã jumuchah ennit, Cristoboó caán ã peéh chãjat déedih jíib chãjnit, jwiitđih àt wun wuhap wut jì. Caandìh cruzboó ì péoh dodh mawat pínahđih jenah joinít, jon jãtìh nin pah ìt niij daacáp tajì: “Ded máa nahđih ì mao yaíhniboó búdí peéh chãjni ã jumbipna caá”, ìt niij daacáp tajì.* ¹⁴ Páant ì niij daacátji pahjeh tih Cristo nin baácboó ã jumuchah, caandìh àt yapap tajì. Caandìh páant ã yapatji jíib, “Nin baácđih moondìh wã túi chãjbipna caá”, Abrahamdih ã niijátji pahjeh tih jwì déewã nihcannitđih Dios àt túi chãjap taga. Páant Cristo ã wun wuhachah, caandìh túi jenah joinít, jwì jepahachah ennit, “Túini Espíritudih wíih cãacwãđih wã wuhbipna caá”, ã niijátji pah jwiitđih àt wuhap jì.

Dedé pínah tigaá Moisés ã wutatji

¹⁵ Wã déewã panihnitá, Dios jwì nuo Abrahamdih ded pah ã chãjatjidih yeéb ñi beh joyát pínah niijná, ded pah jwiit cãacwã jwìpì chãjatđih yeebđih wã náhniabipna caá. Jwiit bíihđih nin pah jwìpì niij naóhna caá: “Nin pah meemdìh wã chãjbipna caá”, jwì niijná caá. Páant jwì niijátjidih bíihboó ã jéih jwúb túut nuumcán niit. “Páant ã niijátji pah ã chãjcan niit”, bitaboó ì

* 3:8 Gn 12.3 * 3:10 Dt 27.26 * 3:11 Hab 2.4 * 3:12 Lv 18.5 * 3:13 Dt 21.23

jéih niijcán niít. ¹⁶ Caán jwĩ niiját pahjeh m̄antih, Dios jwĩ n̄uo Abrahamdihbut nin pah át niij naáwáp w̄ut jĩ: “Weemdih ma túi jenah joyát júb, nihat baác dih moondih wā túi chāj b ipna caá”, caandih, ā j̄umadihbut át niijíp w̄ut jĩ. Páant niijná, nihat ā j̄uimená yoobádihjeh niijná át chājcap w̄ut jĩ. Biíc ā j̄uma, túttimah bóo láa j̄umni Cristodih niijná át chājap w̄ut jĩ.* ¹⁷ B̄uu yeebdih wā túi jéihya naóh b ipna caá: Jwĩ n̄uo Abrahamjidih “Meemdih wā túi chāj b ipna caá”, Dios ā niiját túttimah, cuatrocientos treinta jópchi yapat túttimahna Moisésjidih át w̄utat tútup w̄ut jĩ, āih cáacwā ĩjepahat pínah niijná. Pánih w̄utna yahna, “Abrahamdih wā jwĩih niijátji pah, tút n̄umcánjeh, biíc yoobó wā péabipna caá”, Dios át niijíp w̄ut jĩ.* ¹⁸ Pánihna, Dios biíc dih jwĩ túi jumat pínah Moisés ā w̄utatjidih jwĩ jepahat júb nihcan caá. Páant ā j̄umachah nihna, Diosdih Abraham ā túi jenah joyát pah, caandih jwĩ túi jenah joyát júb āta nihcan tagaá. Obohjeéhtih, Diosdih Abraham ā túi jenah joyát pahjeh m̄antih, jwiítbut caandih jwĩ túi jenah joyóchah, “Yeéb túinit caá”, Dios jwiít dih ā niij enna caá.*

¹⁹ Páant ā j̄umachah, ¿dépanih tigaá Dios caán w̄utatdih át naóhji? Abra-

hamdih páant ā niijátji túttimah, caán w̄utatdih át naóhji taga, jwiít cáacwā yéej chājnit jwĩ jumatdih jwĩ jéihyat pínah niijná. Abrahamdih Dios ā naáwátji túttimah, caán w̄utat jwiít dih át j̄umap jĩ, p̄úú Abrahamji ā j̄uma Cristo cáac j̄umnit, ā w̄un w̄uh láana. Dios ā w̄utatdih āih ángelwāboodih Moisésjidih át naóh yapaat tútup w̄ut jĩ. Queét Moisésdih cáacwādih ĩt jw̄ub naóh yapaat tútup w̄ut jĩ.* ²⁰ Caán w̄utatdih Moisésdih ā naóh yapaat tútuchah, Dios caanjéh pohba cáacwādih át naóhcap w̄ut jĩ. Obohjeéhtih, “Meemdih túi chājnit, ma j̄umaj̄ih nihat cáacwādihbut wā túi chāj b ipna caá”, Abrahamboodih niij naóhna, caanjéh páant át niij naáwáp w̄ut jĩ.

Cristo nihat Moisés ā w̄utatjidih ā péaat

²¹ ¿Dios Moisésdih ā w̄utatjidih naóhna, Abrahamdih ā niijátjidih “Wā niijátji pah wā péacan niít”, niij niít át chājap? Páant át niijícan tagaá. Abrahamdih ā niijátji pahjeh biíc yoobó ā péabipna caá. Dios biíc dih túi jumat tút niijná, ā w̄utatdih jepahna, caán láa bácah, ā w̄utatjidih jwĩ túi jepah beedánachah, dedé peéh chājat jwiít dih āta wihcan tagaá. ²² Obohjeéhtih, jwiít nihat cáacwā yoobó yéej chājnit m̄ic j̄umna, jwĩ yéejatdih jwĩ jéih cádahcatdih

Dios naáwátboó ã naóhna caá. Páant jwĩ jumuchah, Diosdih Abraham ã túi jenah joyát pahjeh mantih, jwiítbut Jesucristodih jwĩ túi jenah joyóchah, jwiít dih Dios ã túi ubbipna caá.

23-24 BHH láa, Dios biíc dih túi jumat túut niijná, ã wahni Cristodih túi jenah joinít, jepahat caá náahap. Obohjeéhtih, Cristo ã jéúwát pínah jãtih, Moisés ã wutatjidih túi jepahíhna yuhna, yéej chãjnit jumna, jwĩ jéih jepahcap jĩ. Páant jwĩ jepahcat jíib, Dios bádí ã peéh chãjnit pínah jwĩ jumap jĩ. Páant jwĩ jumatdih jéihnit, jwiít dih túi ubni pínahdih jwĩ bidip jĩ. Pánih bidnit, Cristoíh táini doonádih joinít, caandíh jwĩ jepahap jĩ, “Queét táinit caá”, Dios jwiít dih ã niij enat pínah niijná. 25 Pánihna, Dios biíc dih túi jumat túut niijná, bHH Cristodih jwĩ túi jenah joiná caá. Páant jwĩ jumuchah, caán wutatboó jwiít dih bohéni panihni ã nihcan caá, bcca. 26 Jesucristodih jepahnit jumna, yeéb nihát Dios ã weh ñi jumna caá. 27 Cristo ã wēpatjĩh daabánit jumna, caán biíc dih jwĩ jumuchah, “Wã wúh ã jumat pahjeh tih yeebbút ñi jumna caá”, Dios jwiít dih ã niij enna caá. 28 Pánihna, Cristo biíc dih jumna, chéne poómp jwĩ nihcan caá. Pánih biíc poómpjeh jumna, “ ‘Jwiít judíowã nihcannit, queét judíowãdih mácah caá’, Dios ã niij enna caá”, ñi niij jenah joicá

bojoó. Teo wãhnit, teo wãhnit nihcannitdihbut; neoná, yaáhdihbut “Nit mácah caá”, Dios ã niij encan caá. Pánihna, yeéb nihát Cristoíh wã jumna, biíc poómpjeh tigaá ñi jumap. 29 Cristoíh wã jumna, Abraham jumená panihnit ñi jumna caá. Páant ñi jumuchah, Diosdih Abrahamji ã túi jenah joyát jíib caandíh ã niijátji pahjeh mantih, Jesús dih ñi túi jenah joyóchah, yeebdíhbut ã túi chãjbipna caá.

4

Teo wãhnit nihcan, Dios ã weh jwĩ jumat

1-2 Ded pah jwiít cãacwã biíh jwĩpĩ chãjatdihbut yeebdíh wã jwúub náhniabipna caá. Ded ã íip ã éemp wunat táttimah, ãih bíí déedih ãih pínah ã jumuchah yuhna, páantjeh wébít ã jum jwuhuchah, caandíh en daonít í jéih yapa jwuhcan caá. Pánih bíboh jwuhcah, caandíh en daonít í niiját pah chãjat caá náahap. Pánih jumna, teo wãhni pahjeh ã jumna caá. Obohjeéhtih, ã íip ã jenahatji láa ã jayúchah, ãih pínahdih caanjéh ã bíbohbiipna caá. 3 Pánihna, jwiít cãacwã Jesucristodih jwĩ jepahat pínah jãtih, caán wébít panihnit jwĩ jum jwuhap jĩ. Pánih jum jwuhnit, jwĩ nūowã ded pah í naáwátjidih yap yohatdih úumna, jwĩpĩ jepahap jĩ.*

* 4:3 Col 2.8,20

4-5 Páant jwī jamuchah yuhna, ā jenahatji láa ā juyúchah, Dios ā wūúhdih nin baácna át wah bojyip taga. Páant ā wah bojni jwī wūúh panihnijeh át cāac jamap wut jī. Judío wili caandih mi weh jamuchah, Moisés ā wutatjidih caandihbut túi jepahat át náahap wut jī. Jwiítboó caán wutatdih yap yohnit jwī jamuchah, ā weh yoobát jwī jumat pínahdih náah yacna, Dios ā wūúhdih át wun wūhat túutap wut jī, jwī yéejat peéh chājat déedih ā jíb chājat pínah niijná. 6 Yeebbát ā weh ñi jamuchah, Dios wūúh Jesucristojeéh jamni Túini Espíritudih yeebdihbut át wah bojop wut jī. Páant ñijeéh jamna, ā teo wáacachah, “Paá”, úumcanjeh Diosdih ñi jéih niijná caá. 7 Pánihna, ā weh jamna, buu teo wūhñit panihnit nihcan caá, buca. Páant ā weh yoobát ñi jamuchah, yeebdih bádí ā túi chājbipna caá.*

Pablo Galacia baácdih moón Jesúhwādih ā úum yacat

8 Jon jātih yeéb Diosdih jéih jwahcannit jamna, ñi pāpninadih túi jenah joinít, “Nin pah wā chājachah, caán weemdih ā túi chājbipna caá”, ñipí niij jenah joyóp yuh jī. Pánih chājnit, Dios yoobát ā teo wáacat pínahdih bidcan, nemépwā í teo wáacat pínahdih bidna ñi chājap jī. Pánih chājna, queétdih teo wūhñit panihnit ñi jamap jī. 9 Pánih jamna yuhna,

buu jwuh Dios yoobátdih ñi jéihyechah, caanbút yeebdih ā jéihna caá. Páant caandih jéihna yuhna, ¿Dépanihna buu cāacwā oboh í jenah joyátjijeh í naáwátdih ñi jwúub jepah? Pánih jepahna, Diosdih weñáihna yuhna, ñi bujácán niít. Páant ñi buujácát pínahdih jéihna yuhna, ¿Dépanihna ñi nuowā í naáwátdih yap yohatdih úumñit, teo wūhñit panihnit ñi jwúub jam?*

10 Buu Diosdih weñat túut niijná, nin pahbut ñi chājna yuh caá: Jwiít judíowā jwī nuowā í naáwátjidih jepahnit, jwī wēi láa ded pah jwípí chājat pah yeebbát biíc yoobó ñi chājna caá. “Pánih chājna, jwī túi jambipna caá”, ñi niij jenah joiná yuh caá. 11 Páant ñi niij jenah joyóchah, yeebdih bádí úum yacnit, “Weém queétdih túini doonádih bádí wā bohénachah yuhna, ¿buudní pínah niít át jamap?” wāpí niij jenah joiná caá.

12 Wā déewā panihnítá, ñijeéh jamna, yeebdih bohé láa, weemdih yeejép ñi chājcap jī. Pánihna, buu biíc yoobó weemdih yeejép chājcan, nin wā naáwát pínahdih ñi túi jepahaá: Yeebdih bohénadih bejna, Moisés ā wutatjidih jenah joicán, Cristodihjeh yeebdih wā jepahat túutap jī. Pánihna, buu Cristodihjeh wā túi jenah joyát pah, yeebbát biíc yoobó ñi túi jenah joyoó. 13 Nindih ñi náhninaá:

* 4:7 Ro 8.15-17 * 4:9 Col 2.8,20

Tubit wanna, ñi pebhboó chão jwáhnit, yeebdíh túini doonádih wã jwíh naáwáp jĩ.*
 14 Páant wunni wã jumuchah yuhna, “Pablo dedé pínah nihcan caá”, niijcánjeh, yeéb weemdíh ñi bacat túutcap jĩ. Pánih bacat túutcan, Dioíh ángeldih, Jesucristodihbut ñi weñat pah, weemdíh ñi túi wēi jwãáap jĩ. 15 Pánih wēi jwãáhnit, nin pah ñi jumatiidih wã náhnina caá: Weemdíh búdí teo wáaquíhna, dedé wã náhatdih wuhna, ñíih quíbnadih ñita wáat wáh tagaá. Pánih wēinitji yuhna, ¿dépanih tigaá buu wã wihcah, ñi weñatji á bej?
 16 Wã bohénitji jumna yuhna, ¿buu yoobópdi h yeebdíh wã naáwátji jíb, weemdíh ñi en jáih níit? 17 Ñi pebhna juiábitboó “Búdí jwí teo wáacmi caá”, yeebdíh niijná yuhna, íjenah joyátboó mácah á jumna caá. Páant í ni-ijíchah yuhna, wã bohéátjidih, jwiítidihbut yeebdíh í cádahat túutna caá. Pánih cádahnit, íjeéh jumnit, í bohéátboodíh ñi jepahat pínahdih í náah yacna caá. 18 Jwiít cáacwã bita í túi bejat pínahdih yoobópdi náah yacachah, ápi túina caá. Obohjeéhtih, páant niijná yuhna, mácah jwí jenah joyóchah, ápi túican caá. Ñijeéh jumna, wãpi túi teo wáacap jĩ, ñi túi jumati pínah niijná. Buu ñijeéh wihcan yuhna, bíic yoobó ñi túi jumati pínahdih wã náah yacna caá.

19 Yeebdíh búdí wã oyochah, wã weh panihnit ñi jumna caá. Pánih oinit, yeebdíh búdí wã náhni dahwana caá. Pánih búdí mácah jenah joiná, yad wili mi weép jáaat pah tubani wã jumna caá. Pánih jumna, ded pah Cristo á jumati pah yeebút ñi jumati pínahdih búdí wã náah yacna caá.* 20 Butéh ñijeéh wã jumuchah, áta túi tagaá. Pánih bíicdih jumna, jáihcanjeh naóhnit, yeebdíh wã jéih míic wéhenachah, chah áta túi tagaá. Obohjeéhtih, ninboó jumna, yeebdíh búdí mácah jenah joiná caá wã chájap.

Agar Sarajĩh ded pah í jumati

21 Yeéb weemdíh ñi joi jwáhuá. Biquína Diosjeéh túi jumíhna, jwiít judíowã jwí nuowã í naáwátjidih ñi jepahna yah caá. Caandíh jepahíhna yuhna, ded pah í naóh daacátjidih ñi túi beh joicán caá. Pánih beh joicánnit ñi jumuchah, nin pah Moisés á daacátjidih wã naóhbipna caá, ñi túi beh joyát pínah niijná: 22 Abraham chénewã át weh jumap wut jĩ. Caandíh teo wáhnih Agar bíic mit wáuh jumap wut jĩ.* Á áa yoobát Sarabut bíic mit wáuh jumap wut jĩ.* 23 Pánihna, caandíh teo wáhnihboó, jáap wili jumna, Ismael pínahdih mit weh jumap wut jĩ. Obohjeéhtih, “Majeéh bóli, Sara newé

* 4:13 Hch 16.6

* 4:19 Ro 8.29; 2Co 3.18; Fil 3.10

* 4:22 Gn 16.15

* 4:22

weépdih mi weh jumbipna caá”, Dios Abrahamdih ā niijátji pahjeh, Saraboó tub beh wili jamma yuhna, Isaac pínahdih mit weh jamma wut jī.

24-25 Queét chénewā yaáhdih ded pah ā yapatji jwiít dih ā tui naóhna caá. Teo wāhnih Agardih jenah joinít, Arabia baácboó jamma Sináí jeéboodih jwī jenah joiná caá. Caán jeéboó Dios Moisésdih ā wutatjidih āt wāhup wut jī, jwī nuowā ī tui jepahat pínah niijná. Caán wutatdih jepahna, teo wāhniit pah īt jamma jī. Pánihna, Agar teo wāhnih mi jumat pah, jwiít cāacwā caán jeéboó ā wutatjidih jepahíhniit, jwiítbut teo wāhniit panihniit jwī jamma caá. Páant ā jamma chah, caán Sináí jee pánihni teo wāhnih Agar mit jamma jī. Pánihna, caánt teo wāhnih caán jee pánihnih mi jumat pah, bññ Jerusalén tātchidih moón caán wutatdih jepahíhniit, mi jaimená panihniit ī jamma caá. Pánih jammnit, queébut biíc yoobó teo wāhniit panihniit jamma, Dios weh ī nihcan caá.

26 Obohjeéhtih, teo wāhcannih Saraboodih jenah joinít, “Majeéh bóli Sara newé weépdih mi weh jumbipna caá”, Dios Abrahamdih ā niijátjidih jwī náhnina caá. Pánihna, Abraham Dios ā niijátjidih ā tui jenah joyátji pah, jwiítbut Cristodih tui jenah joinít jamma, Sara mi jaimená panihniit jwī jamma caá. Pánih jammnit, Dios

pehbboó jamma jáap Jerusalén tātchidih moon pánihniit jwī jamma caá. ²⁷ Dios naáwát dih naóh yapani Isaías jwī éet Sara ded pah mi yapatjidih jenah joinít, nin baácboó jamma Jerusaléndih, jeáboó jamma Jerusaléndihbut ded pah ā yapat pínahdih Dios āt jenah joyát tūtup jī. Caandih jenah joinít, nin pah āt niij daacáp tajī:

“Weh wihcannih, budi ma wēi űaacá. Weépjamma tubatdih jéihcannih jamma yuhna, ma weh jumbipna caá. Ma jaimená dawá jammnit, meemdih teo wāhnih mi jaimená chah ī jumbipna caá. Pánihna, ma tui weñeé”, āt niij daacáp tajī. (Is 54.1)

Páant niij daacnit, chah dawá mi jaimená ī jumat pínahdih naóhna, jeáboó jamma Jerusalén tātchiboó dawá Jesucristodih jepahniitji ī jumat pínahdih niij naóhna āt chājap tajī. Agardih Abraham ā yohat pah nin baácboó jamma Jerusaléndih ī yohat pínahdihbut niij naóhna āt chājap tajī.

28 Pánihna, Dios ā niijátji pahjeh Sara wūh Isaac āt cāac jamma wut jī. Pánihat pah, “Weemdih ma tui jenah joyát jīb, nihat baác dih moondih wā tui chāj bipna caá”, Dios Abrahamdih ā niijátji pah, Cristodih jepahniit űi jamma chah, yebdihbut āt tui chājap taga. ²⁹ Queét chénewā ā wehdih ded pah ā yapatjibut jwiít dih nin

pah ã bohéna caá: Dios ã niijátji pahjeh Túini Espíritu ã teo wáacachah, Isaacji ãt cãac jumup wut jĩ. Páant ã cãac jumuchah ennit, ã úud jeñé Ismaeljiboó caandih enihcan, yeejép ãt chãjap wut jĩ.* Bũubut ã chãjatji pahjeh jwĩ nuowã ã naáwátjidih jepahíhnitboó jwiit Cristodih jepahnitdih yeejép ipĩ chãjna caá. ³⁰ Páant yeejép ã chãjachah yuhna, Moisés nin pah ã niij daacátjidih jwiitdih túi jenah joyát caá náahap: “Sara mi áa Abrahamjidih nin pah mi niijichah, Dios ãt jepahat túutup wut jĩ: ‘Jwiitdih teo wãhnih wãúh, Ismael, míih bií déedih ã jéih bíbohcan niit. Jwĩ wãúh yoobát Isaacboó caandih ã bíbohbična caá. Pánihna, jwiitdih teo wãhnihdih mi wãúhjih biáboó ma bejat túutú’, mit niijíp wut jĩ”, Moisés ãt niij daacáp tajĩ.* Páant ã niij daacátjidih jenah joinít, jwiit Isaac panihnit jwĩ jumuchah, Dios caandih ã túi chãjat pah, jwiitdihbut ã túi chãjbipna caá. ³¹ Pánihna, wã déewã panihnitá, teo wãhnih Agar mi jumená panihcan, teo wãhcannih Saraboó mi jumená panihnit jwĩ jumna caá.

5

Teo wãhnit panihnit jwĩ jumatdih Cristo ã cádahat túutat

¹ Teo wãhnit panihnit jwĩ jumcat pínah niijná, Cristo

jwiitdih ãt wun wãhup wut jĩ.* Páant ã wun wãhuchah, “Caandih túi jenah joiná, Dios biicdih wã túi jumbična caá”, niijnít, caandih ñi jepahap jĩ. Pánih jepahnit, “Moisés ã wutatjidih wã túi jepahachah, Dios weemdih ã túi enbična caá”, ñi niij jenah joicá bojoó. Jesúsdič cádahcanjeh, túi wẽp ñuhnit panihnit ñi jumhá. Pánih jumnit, bita ã wutatdih jepahcanjeh, teo wãhnit panihnit ñi jwáub waadcá bojoó.

² Weém, Pablo, nindih wã naáwáchah, ñi túi jenah joyoó: “Bóodnit jumna, Diosjeéh jwĩ túi jumbična caá”, niij jenah joinít, ñi míic bóodat túutuchah, Cristo yeebdih ã wun wãhatji dedé pínah áta nihcan tagaá. ³ Bũutéh wã niiját pah, wã jwáub naóhbična caá. Ded bóodat túutniboodih nihat Moisés ã wutatjidihbut jepah beedáat caá náahap. ⁴ Diosjeéh túi jummat túut niijná, caán wutatdih túi jepahíhnit jumna, yeebjéh Cristoboodih ñi cádahna caá. Pánih jepahíhna, Dios yeebdih oinit, ã teo wáacatdihbut míic jãhna caá ñi chãjap.

⁵ Obohjeéhtih, jwiitboó Túini Espíritu ã teo wáacatjih Cristodih jwĩ túi jenah joiná caá. Páant jwĩ túi jenah joyóchah, “Queét túinit caá”, jwiitdih Dios ã niij enna caá. Páant niij ennit, ã pebhboó jwĩ juibínachah, jwiitdih ã túut nuúm péabipna caá. Páant ã túut nuúm péanachah, túinit

yoobát jwī jummat pínahdih jwī pãina caá. ⁶ Pánihna, jwiít Jesucristoíhwã bóodnit jumna, bóodcannitbut jwī jumuchah, Dios jwiítidih biíc yoobó á enna caá. Cristodih táí jenah joiná, bitadidih táí oinit, teo wáacnit jwī jumuchah ennit, Dios jwiítidih á táí wēibipna caá.

⁷ Wã déewã panihnitá, yeéb Cristodih ñi táí jenah joyóp yuh jī. Obohjeéhtih, táini dooná yoobátidih ñi táí jenah joyóchah yuhna, ¿déhe tibeé yeebdíh cádahat túttni? ⁸ Dios yeebdíh ñíoniboó queétdih páant át naáwát tútcan tagaá. ⁹ Nindih ñi náhninaá: Búdí pan pínahdih á paa béjat pínah niijná, bainíbit paáát túttnijeh á náahna caá. Pánihat pah, wã túttimah jǎóhnit, yeebdíh mácah í bohénachah, daocánnit yuhna, dawá yeebdíh í tút nuumát túttna caá.* ¹⁰ Obohjeéhtih, jwī Maáh Jesúsdiwã táí jenah joyóchah, weemdíh weñanit, nin pah á niij jenah joyát túttna caá: “Jwī Maáh queétdih á táí teo wáacnipna caá, queétdih mácah í bohéatdih cádahnit, wã bohéatjidih yoobópdiwã í jwáub jenah joyát pínah niijná”, á niijná caá. Obohjeéhtih, ded yeebdíh yéejaniboodíh Dios búdí á peéh chǎjbipna caá.

¹¹ Wã déewã panihnitá, queét mácah naóhnit weemdíh nin pah í niij yeena caá: “Bóodat túttnit, Diosjeéh ñi táí jumbipna caá”, Pablo

ápī niij naóh bohéna caá”, í niijná yuh caá. Páant wã bohénachah nihna, queét weemdíh yeejép ita chǎjcan tagaá. Obohjeéhtih, cruzboó Jesucristo á wun wáhatjidih wã bohéat peéh weemdíh í jǎihna caá. ¹² Pánihna, bóodat túttnitboó, yeebdíh yeejép í chǎjat peéh, biáboó í beje naáh.

Oina, wutadidibut jwī jepahat

¹³ Wã déewã panihnitá, “Wã wutadidih jepahna, wǎjeéh í táí jumbipna caá”, Dios yeebdíh ñíonit, át niij jenah joicáp jī. Obohjeéhtih, watnit panihnit jumna, “Buu caán wutadidih jepahcan, ded pah yeejép wã jenah joyátidihjeh wã chǎjbipna caá”, ñi niij jenah joicá bojó. Páant niij jenah joicánjeh, búdí oinit, ñi táí míc teo wáacá.* ¹⁴ Moisésjiboó nin pah át niij wutap jī: “Meém mícjeh ma míc oyat pah, bitadidibut oinit, ma táí teo wáacá”, át niijíp jī.* Pánihna, bitadidih táí oina, nihat biíh á wutadidibut táí jepahna caá jwī chǎjap.* ¹⁵ Nuñúpwã í míc chǎcát pah, mácah bohénitdih joiná, yeebjébut tǔbit míc jǎihna caá ñi chǎjap. Páant ñi chǎjatidih cádahcan, yeebjéh ñi míc yéja beedábipna caá.

Túini Espíritu ded pah jwiítidih á náah yacat

¹⁶ Nin pah yeebdíh wã niij wēp naóhna caá: Túini Espíritu á teo wáacatjīh ded

* 5:9 1Co 5.6 * 5:13 Mt 20.26 * 5:14 Lv 19.18 * 5:14 Ro 13.8-10

pah yeebdíh ã náah yacat pahjeh ñi túi jumúú. Pánih jumna, yeejép ñi jenah joyát pah ñi chājcan níit. 17 Ded pah jwiítjeh yeejép jwí náahatdih chājna, Túini Espíritudih en jāihnit dée pah jwí jumna caá. Caán ã náah yacatdih chājna, jwí náahatboodíh jwí chājcan níit. Páant ã jumuchah, ded pah yeejép jwí jenah joyát dihjeh chājcan, Túini Espiritu ã náah yacatdih chājat caá náahap.* 18 Túini Espiritu ded pah ã náah yacatdih chājnit jumna, “Diosjeéh wā túi jumat túut níijná, Moisés ã wutatjidih túi jepahat caá weemdíh náahap”, ñi níj jenah joicán caá.

19 Diosdih jepahcannitboó yeejép ã jenah joyát dihjeh chājnit, nin pah ã chājatdih jwiít níhat jwí jéihna caá: Yéej chājnit, yéej chājatdih jenah joinít, tíic jenah joicánjeh íí náah chājnit ã jumna caá. 20 “Nin weemdíh teo wáacni caá”, Dios yoobát nihcannidih níj wēinit, jíóhnit, míic eníhcannit, míic jūihnit, bita ã bíbohahatdih en ñinahnit, waícanjeh íijnit, bitadih teo wáacatdih jenah joicánjeh, queétjeh maáta pah jenah joinít ã jumna caá. Míic en jūihnit, tútchi wahnit, “Yeéb mácah moón caá”, níj en jūihnit ã jumna caá. 21 Bita ã túi jumuchah en íijnit, máihnit, máihñatdih yaádh metatdihbut bidnit, búdí babhbat dooná jumat joiná

wēinit ã bejna caá. Pánihat caá yéej jenah joinít, ípí chājna caá. Jātih yeebdíh wā níiját pahjeh, bñubut wā jwúb níj naóhna caá: Det pánih chājnit Dios ã maáh jumapboó ã jéih jumcan caá.

22 Obohjeéhtih, Túini Espiritu ã teo wáacatjéh nin pah jwí jumna caá: Dios jwiít dih ã oyatdih jéihnit, túi wēinit, jwiítbut bitadih jwí oina caá. Umcan, túinijeh jwí jumna caá. Yójahcan, ded pah bita ã chājachah yuhna, queétdih waícanjeh íjcan, túinijeh jwí jumna caá. Bitadih túi teo wáacnit, túi chājnit jwí jumna caá. Diosdih, cáacwādhbut ded pah jwí níijátji bíic yoobó péanit jwí jumna caá. 23 “Weém chah jéihni wā jumna caá”, jwí níicán caá. Ded pah yeejép chājat jenah joyát ã jūwúchah yuhna, caandíh joyáh bojnit, jwí chājcan caá. Páant jwí chājachah ennit, “Moisés ã wutatjidih jepahcan, queét yeejép ã chājna caá”, det ã jéih níicán caá. 24 Jesucristoíhwā jumna, yeejép chājat jwí jenah joyátjidih jwí jepah cádahap jī.* 25 Pánih cádahnit, Túini Espiritu ã náah yacatboodíh wēi jepahnit, jwí chājat dée caá.

26 Pánih chājnit, “Wā déewādh chah wā jéihna caá”, níj jenah joicánjeh, jwiítjeh jwí míic íjcan, jwí déewā ã túi jumuchah ennit, jwí en íjca bojat dée caá.

* 5:17 Ro 7.15-23 * 5:24 Ro 6.3-14; Gá 2.20; 6.14

6

Jesúíhwã ï míc teo wáacat

1 Wã déewã panihnitá, ñi túi míc teo wáacá. Pániñ míc teo wáacnit, biíc ñijeéh jəmni ã túi chãjcatdih ennit, Túini Espíritu ã teo wáacatjĩh caandih ñi túi míc wéhenaá, tãut n̄amnit, táiniñeh ã jwáub chãjat pínah niijná. Pániñ teo wáacnit, yeéb mícjehbut ñi túi chãja chaáh, “Yeejépdih chãjñá”, niijná. ² Ñijeéh jəmnit yeejép ï yapachah enna, queétdih ñi teo wáacá. Pániñ míc teo wáacna, Cristo ded pah ã náah yacatdih jepahna caá ñi chãjap.

³ “Bita chah túi chãjni jəmna, dedé teo wáacatdih wã náahcan caá”, ded niij jenah joiná, caanjéh míc yeena caá ã chãjap. ⁴ Ded pah ñi chãjatdih jenah joinít, “Nin túini caá. Caán yeejép caá”, niij jéihyat caá náahap. Pániñ jéihna, ded pah ñi chãjat túini ã jəmchah, bitadih ded pah ã yapatdih jenah joicánjeh, ñi túi wëibipna caá. ⁵ Jesús jwiítidih ded pah ã náah yacatdih jepahna, jwĩ jepahcahbut jwiítjeh jwĩ ñíwat pínah ã jəmna caá. Bitaboó jwiítidih ï jéih ñío wãhcan caá.

⁶ Det túini doonádih bohénitboó queétdih naóhñidih ï túi teo wáaca naáh, dedé ã náahatdih ã bíbohat pínah niijná.

⁷ Ded pah jwĩ chãjatdih jenah joinít, nindih náhniat caá náahap: Jwiít cãacwãboó dedédih jwĩ momochah,

caanjéh ã jwáub chíih jãúwáchah, caandihjeh jwĩ bíbohbiipna caá. Túininadih ñíonit, jwĩ momochah, túini ã chíih jãóhbiipna caá. Oboghjeéhtih, yeejépnadih jwĩ momochah, táicanni áta chíih jãóh tagaá. Pániñat pah, jwiít cãacwãdihbut biíc yoobó ã jəmna caá. Ded pah jwĩ chãjachah, biíc yoobójeh mantih jwiítidihbut ã yapbiipna caá. Ñi túi náhninaá, Dios niñat jéihñidih jwĩ jéih tíohcan caá. Pániñna, “Weém wã túi chãjcatdih Dios ã encan caá”, ñi niij míc yeeca bojóó.* ⁸ Ded ã weñat pínahdihjeh chãjna, yeejép ã chãjachah, ã yéj chãjat jíib, iiguípna ã bejbipna caá. Oboghjeéhtih, ded Túini Espíritu ã náah yacatboodih jepahna, ã túi chãjat jíib, páantjeh Diosjeéh ã jumbipna caá. ⁹ Dios ã jenahat láa, túi chãj cádahcan, táinidih jwĩ bíbohbiipna caá. Páant jwĩ bíbohat pínahdih jéihñit, túi chãj chãcán, jwĩ cádahca boj jíih.* ¹⁰ Dedé teo wáacatdih ï náahachah, jwĩ buujáat pah bóo, niñat cãacwãdih jwĩ túi chãj jíih. Jwĩ déewã panihnit Jesúíhwãdih bácah, chah jwĩ míc túi teo wáacat dée caá.

Pablo naóh péanit, ã túyat tútat

¹¹ Nin néodih wã chéen ã daác wãhup be. Pániñna, nin péeni naáwátidih dahwani wã daacátidih ennit, “Pablojeh jwiítidih át daác wahap taga”, ñi niij jéihbiipna caá.

* 6:7 Pr 22.8; Os 8.7 * 6:9 2Ts 3.13

12 Bũũ queét yeebdíh yee bohénitdih wã jwáub naóhbipna caá. Queét yeebdíh bóodat tútnitboó jwĩ déewã queétdih ĩ wěi enat pínah ni-ijná, páant ĩ bohéna caá. Jesús cruzboó ã wũn wũhatjidihjeh bohéna, queétdih jũihnit, jwĩ déewã yeejép ĩta chãj tagaá. Páant yeejép yapatdih náahcan, queét yeebdíh ĩ bóodat túttna caá. 13 Queét bóodat tútnitboó Moisés ã wũtatjidih túi jepah beedácan yuhna, yeebdíh caandíh jepahat tútnit, ĩ bóodat túttna caá. Bitajwĩ déewã “Queétboó Gálatasdih moón Jesúihwãdih ĩt túi bóodat tútup tagaá”, queétdih ĩ niij wěi naáwát pínah niijná, páant ĩ bohéna caá. 14 Obohjeéhtih, cãacwã weemdíh ĩ túi wěi naáwát pínahdih weémboó wã bidcan caá. Pánih bidcan, jwĩ Maáh Jesucristo cruzboó ã wũn wũhatjidihjeh cãacwã ĩ wěi naáwát pínahdih wã náah yacna caá. Weemdíh ã wũn wũhuchah, nemép Dioíh nihcannitdih yeejép ã chãjat tútuchah yuhna, weémboodíh ã bũujácan níit. Páant yeejép ĩ chãjachah yuhna, wã en yaccan níit. 15 Jwiít Jesucristoíhwã jũmna, Dios jwiítidih ã enechah, bóodnit, bóodcannitbut jwĩ jũmũchah, biíc yoobó dedé pínah nihcan caá. Obohjeéhtih, táiniboodíh jwĩ túut nũumũchah ennit bácah, búdí yoobát ã wěi enna caá.*

16 Nin wã bohéátidih

túi jepahnit, Diosjeéh úumcanjeh ñi túi jũmũũ. Dios yeebdíh jĩgah ennit, ã teo wáaca naáh. Biíc yoobó ã teo wáacat pínahdih nihat ãihwãdih wã náah yacna caá.*

17 Nin wã pée naáwátbit caá: Jwĩ Maáh Jesúsdihteo wũhni wã jumat jĩib, weemdíh ĩ puñat yahwítji páantjeh wĩih bácahdih wã duoná caá. Páant yaoh duoní wã jũmũchah ennit, “Pablo Jesúih táini doonádih Dios ã naáwát túttni nihcan caá”, weemdíh ĩ jwáub niij tac bũugáca bojo naáh.

18 Wã déewã panihnitá, jwĩ Maáh Jesucristo yeéb nihatdih búdí oinit, ã túi teo wáaca naáh. Pánih náah yacnit, yeebdíh búdí oinit, wã túyat túttna caá.

Páant bóojeh tigaá wã daacát.
Pablo

* 6:15 Jn 3.3-7; 2Co 5.17 * 6:16 Sal 125.5; 128.6

EFESIOS

Pablo queédih ã túyat tútat

¹ Weém, Pablo, biíhdih daacát túatna, yeéb Éfeso tátchidih moón Jesúíhwādh wā wahna caá. Dios ã náahat pah Jesucristo weemdhí ãih túini doonádh ã naáwát túatni caá. Yeéb Jesucristodih túi jenah jói cádahcannitdh wā daác wahna caá.* ² Jwí íp Dios, jwí Maáh Jesucristobat, yeebdíh oinit, í túi teo wáaca naáh, caán biícdih ñi túi jumat pínah niijná. Weembút yeebdíh búdí wā túyat túatna caá.

Jwiít Cristoíhwādh Dios ã túi chājat

³ Jwiít Cristoíhwā caán biícdih jwí jumachah, Dios, jwí Maáh Jesucristo íp, jwíh caolihdh búdí ã túi chājna caá. Páant ã túi chājachah jéihnit, caandíh búdí jwí wēi naóhna caá. ⁴ Jwiít áihwādh nin pah Dios át chājap wut jī. Nin baácdih ã chājat pínah jātih, Jesucristo biícdih jwí jumat pínah, yéejat wihcannit ã enechah jwí jumat pínahbut niijná, jwiít dih átát ñiojip taga. Pánihna, jwiít Jesúsdh jepahnitdh, “Ma yéejat jíib jumna caá”, jwiít dh ã niijcán niit. ⁵ Á náahat pahjeh jwiít dh oinit, jon jātih nin pah Dios át niijíp wut jī: “Wā wūh Cristo ã chājatjīh queét wā weh í jumbipna caá”, át niijíp wut

jī. ⁶ Pánih oinit, jwiít ã wūh ã oiniíhwā jwí jumachah, Dios jwiít dh búdí pohba át túi chāj wūhap taga. Páant ã chājat dh jenah joinít, caandíh páantjeh búdí jwí wēi naáwát caá náahap. ⁷⁻⁸ Cristo jwí yéejat jíib buudáát panihnidih jíib chājna, áih meépdih yohnit, át wun wūhap wut jī.* Pánih wun wūhna, jwiít iiguípna jwí bejat déedih túi abnit, Satanás ã chéwat tōp panihnidih át watap wut jī. Pánihna, Cristo jwí yéejat jíib ã wūhat dh jéihnit, Diosboó jwí yéejat dh át yoh wūhap wut jī.* Jwiít dh búdí oi jíyah ennit, ã jéih beedáátjīh ã wūh dh páant át túi chājat túatap wut jī. ⁹⁻¹⁰ Jon jātih ã jenah joyátjidih cáacwādh ã jéihya jawhcan yuhna, buu jawhna Dios jwiít áihwāboodíh át beh joyánap taga. Nin pah caá ã jenah joyátji: Cristo nihat ã chājatjīh, nihat japboó jumnit, nin baácboó jumnit, nump bóo tólihboó jumnit dhbut Dios ã ñioni yeó jáapdh Cristodih maáh ã waadábipna caá. Páant maáh ã jumachah, nihat áih míic ã jumbipna caá. Dios páant ã chājat pínah dh át wutap wut jī.

¹¹⁻¹² Dios ã náahat pahjeh nihat dh chājnit, jwiít judíowā Cristodih jwíh jepah waóh nitboó jwí túi chājat pínah niijná, bitabat Diosdh í wēi naáwát pínah niijná, jon jātih jwiít dh át ñiwip wut jī. ¹³ Yéejat jíib iiguípna

* 1:1 Hch 18.19-21; 19.1 * 1:7-8 Mr 10.45; 14.24; He 9.12-14 * 1:7-8 Col 1.14

ñi bejat déedih Jesús ã wan wãhatji doonádih joinít, yeebbát ñitát jepahap taga. Pánih jepahnit, Jesúhwã ñi jumuchah, Diosboó ã naóhniji Túini Espíritudih yeebdih át wahap taga. Pánih wahnit, áihwã ñi jumatdih ã júetna caá.* ¹⁴ Nin baácboó jwĩ jum jwuhuchah, Túini Espiritu jwiít dih Dios ã jwíih wãhni caá. Pánihna, ã pebhboó jwĩ juibínachah, jwiít nihadnih túut nuúm péanit, ã bíboh páinidih ã wãh beedábipna caá, ã wüt chah yáaat pínah niijná.*

Pablo Jesúhwãdih ã úbát

¹⁵ Páant ã chãjatdih jéhnit, Jesús dih ñi túi jenah joyát doonádih joinít, nihat bita Jesúhwãdih ñi oyat doonádihbut joinít, ¹⁶ Diosdih úbh cádahcan, “Queétdih ma teo wáacat túina caá”, wãpĩ niijná caá. ¹⁷ Nin pahbut jwĩ Maáh Jesucristoíh Diosdih wãpĩ niij úbhna caá: “Paá, meém chah wëpni jumna, queétdih ded pah ma jumatdih ma jéihyanaá, meemdih chah ï túi jéihyat pínah niijná”, wãpĩ niijná caá. ¹⁸ Nin pahbut wãpĩ niij úbhna caá: “Queétdih túut nuúm jwíihna, ma pebhboó ï juibínachah, ma túut nuúm péaat pínahdih ma túi beh joyánaá. Jwiít míhwã caanná jwĩ juibínachah, chah búdí ma túi chãjat pínahdihbut, ma jéihyanaá”, wãpĩ niijná caá.

¹⁹⁻²¹ Nin pahbut wãpĩ niij úbhna caá: “Ded pah búdí ma wëpat ã jumatdih queétdih ma jéihyanaá. Caán wëpatjih Jesucristodih boonanit, ma jéihyepmant bóo buwámant chúdat túutnit, maáh mat waadánap taga.* Pánihna, caanjih chúdna, nihat maátadnih maáh ã jumna caá. Buu láa, túttimah bóo láabut páantjeh chah maáh ã jumbipna caá. Jwiít caandih túi jenah joinít dih caán wëpatjih ma teo wáacatdih queétdih ma túi beh joyánaá”, wãpĩ niijná caá. ²²⁻²³ Páant chah wëpni ã jumuchah, Diosboó nihadnih Jesús dih át wutat túutap taga.* Pánih chãjnit, Jesús dih wao dáh panihni, áihwãdih áih bácah panihni but át chãjap taga.* Pánihna, jwiít áihwãjéeh jumni nihat pebhboó ã jumuchah, áih bácah panihni jumna, ã wëpatdih jwiítbut jwĩ bíbohna caá.

2

Jib náahcanjeh, Dios jwiít dih ã túi ubat

¹ Yeébbóo Jesús dih ñi jepahat pínah jãtíh, yeejép ñi chãj jwuhuchah, Diosboó yeebdih wannit panihnit pah át enep taga. ² Jãtíh nin pah ñit jum jwuhup taga: Diosdih yap yohnit ï túi chãjcat pahjeh, biíc yoobó mantíh yeebbát yeejép ñit chãj jwuhup taga. Pánih chãjna, nemépwã ï maáhboó

* 1:13 Lc 24.49; Jn 14.26; 16.13-15; Hch 1.4; 2.33

* 1:14 2Co 1.22 * 1:19-21

Sal 110.1 * 1:22-23 Sal 8.6 * 1:22-23 Col 1.18

ã wátatdih ñit jepah jwuhap taga. Caán nemépwã ñ maáh Dios ã wátatdih yap yohni buu láa nin baácboó jumna, cãacwãdihbut Dios ã wátatdih ã yap yohat túatna caá.*
 3 Jãtih jwiít niहतbut caan páh jwí chãj jwuhap jĩ. Dedé jwí weñat pínahdih, jwí yéej jenah joyát dihjehbut jwí chãj jwuhap jĩ. Páant jwí chãjachah ennit, Diosboó jwiít dih iñnit, niहत bita yap yohnit biíc dih, ãtih peéh chãjap ta yuh caá.*
 4 Obohjeéhtih, páant jwí jumachah yuhna, Diosboó jwiít dih búdí ãt oyop taga.
 5 Pánih oi jĩgah ennit, boonit panihnit pah jwiít dih ãt chãjap taga. Yéej chãjnit, wunnit panihnit jum jwuhna, Jesús dih jwí jepahachah, caán biíc dih Diosboó jwiít dih ãt boonanap taga. Yeejépwã jwí jumachah yuhna, Dios búdí oi jĩgah enni jumna, jwí yéejat jĩib iiguípna jwí bejat déedih jwiít dih ãt túi ubap taga.*
 6 Cristodih booana, caán biíc dih jwiít dihbut ãt boonanap wat jĩ. Cristodih ã booaat túttimah, caandih ã pehbboó chãdat túttnit, jwiít ãihwã caán biíc dih jumna, ãjeéh maáta jwí jumat pínah niijná, jwiít dihbut ã pehbboó Dios ãt chãdat tútup wat jĩ.
 7 Pánih chãjna, jwiít Cristoíhwãdih ã oi teo wáacat, débóo búdí ã jumat dih niहत dih ã júat bipna caá.
 8 Cristodih jwí túi jenah joyóchah, Dios búdí oi teo

wáacni jumna, jwiít dih ã túi ubna caá. Nindih ñi túi náhninaá: Ded pah jwí túi chãjachah yuhna, jwiít mícjeh jwí jéih túi ubcan caá. Obohjeéhtih, Diosboó jĩib náahcanjeh jwiít dih ãt túi ubap taga.
 9 Dedé jwí túi chãjat jĩib niहन, jwiít dih ãt túi ubap taga. Pánihna, “Wã túi chãjat jĩib weemdih ãt túi ubap taga”, ded ã jéih niijnán caá.
 10 Obohjeéhtih, jwí túi chãjat jĩib túi ubcan yuhna, jwí túi chãjat pínah niijná, jwiít dih ãt túi ubap taga. Ded pah jwí túi chãjat pínahdih jãtih ãtat jenah joiijp taga. Pánihna, Jesús íhwã jwí jumachah, ded pah ã jenah joyát jĩ pahjeh, túi chãjat caá náahap.

Jwiít Cristoíhwã jumna, biíc dih jwí túi jumat

11 Nindihbut ñi náhninaá: Jãtih yeéb judíowã niहनannit, Dioíhwã ñit jum jwahcap taga. Páant ñi jumachah, jwiít judíowã quehli nah yapat chóodih bóodnit, Dioíhwã jumna, yeéb bóodcannit dih jwí íi en jwuhap jĩ. Obohjeéhtih, cãacwãjeh jwiít dih í bóodochah, Dioíhwã jwí jumat dih júutat pínah ã jumachah yuhna, dawá wã déewã Dios dih í joyáh bojna caá.
 12 Nindihbut ñi náhninaá: Jãtih Dios ã wahní Cristodih ñit jéih jwahcap tajĩ. Jwiít judíowã Dios ã ñíonit dih mácah jumna, Dios jwiít dih ã naáwát jidihbut ñit jéihcap tajĩ. “Weemjéh tigaá ñi Maáh. Yeébboó wĩh cãacwã

* 2:2 Ef 6.11-12; Col 1.13   * 2:3 Col 3.6   * 2:5 Col 2.13

ñi jumna caá. Pánihna, weém yeebdíh wā táí chāj wāhbiḡna caá”, Dios jwiít judíowā dihjeh át níj naáwáp tajī. Yeéb judíowā nihcannitboodíh át níj naóhcap tajī. Pánih jumna, ded pah ñi yéej chājat peéh, yeebdíh táí ubni pínahboodíhbut ñit jéih jwuhcap tajī. Diosdihbut yuúp jumnit panihnit ñit jam jwuhap tajī. ¹³ Obohjeéhtih, buu jwuhna, Cristodih jepahna, ā yoh wāhni meépjīh yeéb yuúp jumnit panihnitjidih, pehbbit jumnit panihnit Dios át chājap tajī.

¹⁴ Jesucristojeh jwiít chéne poómp jumnitjidih biíc poómp pah át chājap taga. Jwiít judíowā, yeéb judíowā nihcannitbut jātih tūbit míc eníhcannit jwī jumuchah yuhna, Jesús wun wāhna, jwī míc íjatji jāhat panihnidih, át yoh wāhup tajī. Páant ā yohochah, jwiít āih bácah panihni jumna, biíc dih jwī táí jumna caá, buca.* ¹⁵⁻¹⁶ Jātih jwiít judíowā Diosjeéh táí jummat tūat níjná, Moisés ā wūtatjidih jwī táí jepah beedáíhip yah jī. Obohjeéhtih, caandíh jwī jepah beedácatji jīb búdí peéh chājat jwiít dih ā jumap jī. Pánihna, buu Cristo jwiít dih ā wun wūhatdih táí jenah joiná, Diosjeéh jwī táí jumna caá.* Pánih wun wāhnit, caán peéh chājatdih át ubap wut jī. Jwiít chéne poómp jumnitjidih biíc

poómpjeh, āih bácah panihni chājna, biíc dih Diosjeéh jwī táí jummat pínah níjná, át wun wāhup tajī.*

¹⁷ Cristo nin baácboó dei jūóhnit, ded pah Diosjeéh jwī táí jummat pínah doonádih át ub jūúwáp tajī. Pánih dei jūóhni jwūub pūuh laab bėjna, yeéb judíowā nihcannit Diosdih yuúp jumnit panihnitdih, jwiít judíowā caandíh pehbbit jumnit panihnitdihbut, caán doonádih át naáwát tūat wut jī.* ¹⁸ Ā wun wūhatjīh jwiít chéne poómp jumnitjidih jwī íp Dios ded pah ā jummatdih át jéihyanap tajī. Páant ā jéihyanachah, Túini Espíritu jwiít nihatdih biíc yoobó ā teo wáacatjīh úumcanjeh Diosdih jwī táí jéih ubbhna caá. ¹⁹ Pánihna, yeéb judíowā nihcannit, jātih Diosdih jéih jwuhcan, jwī déewā nihcan yuhna, buu yeebbút Jesús dih jepahnit, Dios ā weh ñi jumuchah, jwiít nihat biíc weh pah jwī jumna caá. ²⁰ Jwiít nihat biíc dih Dios ā chājni muu pánihni jwī jumna caá. Jesús āih túini doonádih naáwát tūatnit, Dios naáwát dih naóh yapanit biíc dih, Dios ā chājni muú wēp teo lajat panihnidih át jwīh jwejep taga. Jesucristoboó choójboó wēp teo lajni jenah enat jee dáh panihni ā jumna caá.* ²¹ Jwiít nihat Jesús dih jepahnitdih Dios táí jenah ennit, ā duuj pāp aabánit, caandíh weñat pínah muu

* 2:14 Jn 14.27 * 2:15-16 Col 2.14

* 2:20 Is 28.16; Mt 21.42

* 2:15-16 Col 1.20 * 2:17 Is 57.19

pánihnidih ã chãjna caá.
 22 Yeebdíhbut táí jenah ennit,
 biíc yoobó jwíjeéh ã duuj
 pãp aabáát pah ã chãjna
 caá. Pánih chãjna, jwiít nihat
 biíc dih Túini Espíritu ã jumat
 muu pánihni jwí juma caá.*

3

*Judíowã nihcannitdih
 Pablo túini doonádih naóhni ã
 jumat*

1 Páant Dios yeebdíh ã
 táí teo wáacachah jéihnit,
 weém, Pablo, yeéb judíowã
 nihcannitdih Diosdih búdí
 wã úbhna caá. Yeebdíh
 Jesúh túini doonádih wã
 bohéát jíb nemat muúboó í
 nemni wã juma caá. 2 Dios
 weemdíh oi teo wáacnit,
 weemdíh ãih túini doonádih
 ã naáwát túutap be. Caandíh
 ñitát joi tága.* 3-6 Jon jãtih ã
 jenah joyátji pah Dios yeéb
 judíowã nihcannitdih ã oi
 teo wáacat pínahdih cãacwã
 í jéih jwuhcah yuhna, buu
 jwuhna weémboodíh Dios ã
 táí jéihyanap jĩ.* Caandíh
 yeebdíh wãát naóh daacáp
 jĩ. Páant wã daacátjidih
 ennit, “Pablodih Dios ãt
 táí jéihyanap taga”, ñi niíj
 jéihbipna caá. Yeéb judíowã ni-
 hcannit, jwiít judíowãbut biíc
 yoobó Jesucristodih jwí jepa-
 hachah, jwiít nihat biíc dih
 Dios ãihwã pínah ã chãjna
 caá. Páant ã chãjat pínahdih
 nihat jwí nuowã í jéihcah
 yuhna, buu jwuhna Túini
 Espírituboó Jesús ãih túini

doonádih naáwát túutnitdih,
 Dios naáwát dih naóh yapan-
 itdihbut ãt jéihyanap taga.
 Yeéb judíowã nihcannit, jwiít
 judíowã biíc dih, jwí yéejat
 jíb iiguípna jwí bejat déedih,
 Jesucristodih jwí jepahat
 jíb, Dios jwiít dih ãt táí ubup
 taga. Pánihna, jwiít nihat
 biíc dih ãih bácah panihni
 jwí juma caá. Páant jwí
 jumuchah, ãih cãacwãdih
 ã naáwátji pahjeh jwiít ni-
 hat biíc dih ã táí chãjbipna
 caá.* 7 Dios weemdíh oi teo
 wáacnit, nin túini doonádih
 yeéb nihat judíowã nihcan-
 nitdih ã naáwát túutap jĩ.
 Pánih naáwát túutnit, Dios ã
 wēpatjĩh weemdíh ã jéihyanap
 jĩ, wã táí naáwát pínah niijná.

8 Nihat Jesúihwãdih je-
 nah joinít, oboh jumni wã
 jumuchah yuhna, Diosboó
 weemdíh búdí ã oi teo wáacap
 jĩ, judíowã nihcannitdih
 Jesucristoíh táí doonádih
 wã naáwát pínah niijná.
 “Jesucristodih ñi jepahachah,
 Diosboó yeebdíh búdí ã táí
 chãjbipna caá”, wãpĩ niíj
 naóh bohéna caá.* 9 Pánih
 túini doonádih bohéna, Dios
 nihatdih chãjni, ded pah
 ã jenah joyátji ã jéihya
 jwuhca naáhdih buu nihat
 cãacwãdih wã táí jéihyana caá.
 10 ¿Pánih chãjna, ded panihat
 pínahji ta tigaá? Dios nihat
 cãacwã, bita poómpna juma
 yuhna, Jesucristodih í jepa-
 hachah, biíc dih ãihwã pínah
 ã chãjachah ennit, nihat ãih
 ángelwã, nihat nemépwãbut

* 2:22 1Co 3.16-17; 1P 2.4-5

* 3:2 Col 1.25

* 3:3-6 Gá 1.12

* 3:3-6 Col

1.26-27 * 3:8 1Co 15.9

Dios chah ã túi jéih beedáátdih
 ĩ jéihyat pínah niijná, páant át
 chājap wut jī. ¹¹ Dios biíhmah
 páant ã jenah joyátji biíc
 yoobó, jwī Maáh Jesucristo
 ã wun wūhatjijīh át chāj
 beedánap wut jī. ¹² Pánihna,
 Jesucristodih jepahnit,
 áihwā jumna, úumcanjeh,
 “Weemdih ã túi joiná nacaá”,
 niij jéihnit, Diosdih jwī túi jéih
 úúbhna caá. ¹³ Pánih jumnit,
 yeéb judíowā nihcannitdih
 túini doonádih wā naáwát
 jīb weemdih yeejép yapat
 doonádih joinít, ñi jīgahca
 bojóo. Yeebdih jīgahaat pínah
 nihcan, Diosjeéh ñi túi jummat
 pínah caá. Pánihna, caandih
 jenah joinít, ñi túi weñeé.

Jesucristo ded pah ã oyat

¹⁴ Yeéb judíowā nihcannit,
 jwiit judíowā biíc dih Jesu-
 cristoihwā jumna, jwī ípdih
 bódicha caj yoh ñajnit, yeebdih
 búdei wā úúbhna caá. ¹⁵ Dios
 ã pebh jumnitdih, niihat nin
 baác dih moondihbut mácah
 poómp jwī jumachah yuhna,
 áihwā dih biíc weh pah át
 chājap wut jī. Pánih chājna,
 jwiitdih áih wāt át búudhdap
 wut jī. ¹⁶ Pánihna, nin pah
 yeebdih jwī íp Diosdih wāpī
 niij úúbhna caá: “Paá, meém
 chah wēpni jumna, Túini
 Espiritujīh queétdih búdei ma
 teo wáacá, ¹⁷ queét Cristodih ĩ
 túi jenah joyóchah, áih mūu
 pánihni, íih caolihboó ã túi
 jummat pínah niijná. Pánih
 jumna, túi oinit, ded pah
 chājna, ĩ chāja naáh. Máa
 náatna baác numah bejna,
 buujcán ã túi tewat dée pah,

queétdih túi oinit ĩ jumna naáh,
 túinijeh ĩ chājat pínah niijná”,
 wāpī niijná caá. ¹⁸ Nin pahbut
 wāpī niij úúbhna caá. “Paá,
 Cristo ã oyat ded pah búdei
 ã jummatdih queétdih, niihat
 bita míihwā dihbut, ma túi
 beh joyánaá. ¹⁹ Jwī jéih
 beh joí beedácah yuhna, ma
 teo wáacá, búdei ã oyatdih ĩ
 jéihyat pínah niijná. Páant ĩ
 jéihyechah, ded pah ma túi jéih
 beedáátdih, ma oyatdihbut
 queétdih búdei ma jéihyanaá,
 ma náahat pah ĩ túi chājat
 pínah niijná”, jwī ípdih wāpī
 niijná caá.

²⁰⁻²¹ Ded pah Diosdih
 jwī úúbatdih, jwī jenah
 joyátdihbut caán chah búdei ã
 jéih chājna caá. Páant caán
 chah wēpni jumna, jwīih
 caolih diitboó Túini Espiritu
 ã wēpatjīh jwiitdih búdei ã
 jéih teo wáacna caá. Páant
 ã chājachah, niihat cāacwā,
 buu láa moón, túttimah bóo
 láa moonbút caandih búdei ĩ
 weñe naáh. Ded pah niihat
 áihwā dih búdei ã teo wáacatdih
 ennit, ded pah Jesucristo ã
 túi chāj wūhatjidihbut ennit,
 Diosdih páantjeh weñat caá
 náahap. Páant tíi ã jumna nah.

4

Jwiit Cristoihwā biíc dih ded pah jwī jummat

¹ Yeéb judíowā nihcannit-
 dih wā bohéat jīb nemat
 mūúboó jumna, nin pah
 yeebdih wā wutna caá. Yeéb
 Dios ã ñionit jumna, túinijeh
 jummat caá náahap. ² “Weém
 oboh jumni caá”, niij jenah
 joinít, bitadih jāihcannit ñi

jumá. Bita yeebdih yeejép
 ĩ chājachah yuhna, queédih
 ijcanjeh oinit, ded pah ĩ
 chājatjidih ñi jwúb náhnica
 bojó.* ³ Pánih jumnit, yeéb
 táí biíc dih Túini Espíritu ā
 chājatjidih ñi yéejacan niít.
 Túí biíc dih jwí jumat pínahdih
 jwiít Dioíhwādhíh bádí bidat
 caá náahap. ⁴ Jwiít nihat
 biíc dih Jesucristoíh bācah
 panihniyeh jwí jumna caá.
 Jwiít nihatdih Dios ā wahní
 Túini Espíritu biícjeh tigaá.
 Jwiít nihat Dios ā ñíonit ā
 pehbhoó jwí bejat pínahdih
 biíc yoobó jwí pāina caá.
⁵ Caán biíc Jesússeh tigaá jwí
 Maáh. Caán Jesúsdiyhjeh tigaá
 jwiít nihat jwí jepahap be.
 Jesúsdiyh jwí jepahat jéutna,
 biíc yoobó daabánit jwí jumap
 be. ⁶ Caán biíc Diosseh tigaá
 jwiít nihatdih jáap caolih dée
 āt chājap taga. Pánih chāj
 wāhna, jwiít nihat jwí íp
 jumna, jwí Maáh caá. Ā maáh
 jumat nihat chah ā wēpna caá.
 Pánih jumna, jwiít nihatdih
 ā teo wāacna caá, ā weñat
 pínahdih jwí túí chājat pínah
 niijná. Jwiít nihat cātíh ā
 jumna caá. Páant ā jumuchah,
 biíc weh dée pah túí jumat caá
 jwiít dih náahap.

⁷ Obohjeéhtih, biíc weh dée
 jwí jumuchah yuhna, ā náahat
 pah mácah jéihyatnadhíh jwiít
 nihatdih Cristo āt wāhup
 taga. ⁸ Pánihat pínahdih jenah
 joinít Davidjiboó nin pah āt
 niij daacáp tají:

“Caandíh eníhcannitdih yap
 yohnit, Dios pehbhoó ā

jwúb páuh laáb juibíát
 túttimah, āihwādhíh
 táinidih āt wāhup
 taga”, āt niij daacáp
 tají. (Sal 68.18)

⁹ Pánihna, “jwúb páuh
 laáb juibíát”, ā niijíchah,
 “Nin baácboó jumnit,
 caandíh eníhcannitdih ā yap
 yohat túttimah, wunnitji
 ĩ jumapboobát āt dei bej
 jwāhup wut jī”, jwí niij
 jéihna caá. ¹⁰ Pánih caanná
 dei bej jwāhniyi, nihatdih
 maáh jumat túut niijná, Dios
 pehbhoó āt jwúb páuh
 laab béjep wut jī. ¹¹ Pánih
 páuh laab béjnit, āihwādhíh
 Túini Espíritudih wah deyana,
 mácah jéihyatnadhíh āt wāhup
 taga. Biquínadhíh Jesúsíh táini
 doonádhíh naóh peetat pínah
 jéihyatdih āt wāhup taga.
 Bitaboodíh Túini Espíritu
 ā naáwáchah joinít, naóh
 yapaat pínah jéihyatdih āt
 wāhup taga. Bitaboodíh
 Jesúsíh táini doonádhíh jáap
 joinít ĩ túí jepahat pínah
 niijná, wēp naáwát pínah
 jéihyatdih āt wāhup taga.
 Bitaboodíh Dioíhwādhíh duó
 wáinit, ā naáwát dih ĩ túí
 bohéat pínah jéihyatdih āt
 wāhup taga. ¹² Pánihatdih
 Cristo jwiít āihwādhíh āt túí
 wāhup taga, Dios ā weñat
 pínahdih chājnit, jwí túí míc
 teo wāacat pínah niijná. Pánih
 míc teo wāacna, ded pah Dios
 ā chājat túutuchah, jwí túí
 jéih chājna caá. Pánih jumna,
 jwiít nihat biíc dih Diosdih jwí
 chah túí jenah joibípna caá.
 Jwiít Cristoíh bācah panihni

* 4:2 Col 3.12-13

ɟumna, wébít ā behat dée pah, biíc dih jwī tui behbipna caá. ¹³ Pánihna, jwiít Dioíhwā tui behna, Jesús Dios wāúhdih chah jenah joinít, jwíjeéh ā ɟumatdihbut chah jéihnit, biíc dih jwī tui ɟumbipna caá. Pánihat túttimah, tui behnit dée pah ɟumna, Jesucristo ā ɟumat pah muntih jwiítbut jwī ɟumbipna caá. ¹⁴ Pánihna, Jesucristo ā wāhni jéihyatnajíh tui míc teo wáacna, wébít dée jwī ɟumcan niít. Wébítboó dedé naáwátdih joinít, ípí tui joiná caá. Pánih joiná, bita queétdih yeenit yeejép í chājat túttuchah, í jepahna caá. Bita Dios naáwátdih ded pah mácah í yee naáwáchah, ípí tui joiná caá. Cāac wihcanni jāáj chóa dée pah í ɟumna caá. Íim tac yoób pahachah, johlit nolihatbut caán chóodih ā wénoh johochah, yoobópdih ā bejcan caá. ¹⁵ Jwiít dih pánihat dée ɟumcat caá náahap. Dios yoobópdih naóhni ā jéih yecan caá. Páant ā ɟumuchah, ā naáwátdih jói cádahcan, ded yee naóhndih joyáh bojnit, bitadih oinit, yoobópdih naáwát caá náahap. Pánih ɟumna, Dios ded pah jwiít dih ā chājat túttatdih tui beh joinít, beh bejnit dée pah, yeó jáap ɟumat pah jwī Maáh Jesucristodih chah jwī tui jenah joibípna caá. Caán jwī Maáh ɟumna, wao dáh panihni caá. ¹⁶ Jwiítboó áih bácah panihni caá. Áih muj nah, áih téihya, áih jítcha, áih táah panihni jwī ɟumna

caá. Cāaquíh bácah tui duuj níhna, ñeh tōpna tui wēpna, ā tui ɟumna caá. Pánihat dée, jwiítboó tui biíc dih míc oinit ɟumna, jwī tui ɟumna caá. Pánih míc oina, mácah jwī jéihyatnajíh míc teo wáacna, beh bejnit dée pah, Dios ā weñat pínahdih biíc dih jwī tui jéih chājna caá.*

Jwiít Cristoíhwā ɟumna, táiniboodíh jwī tútt nnumát

¹⁷ Jwī Maáh ā naáwát túttatji pah yeebdíh wā wēp wutna caá. Ñi déewā Diosdih jéihcannit í chājat dée pah, yeebboó ñi chāj cádahaá. Queétdih tui jenah joicánnit, túbit yeejép í chājna caá. ¹⁸ Ded pah Dios ā ɟumatdih beh joicán, dupúát panhipboó ɟumnit, Diosdih yuúp pah í ɟumna caá. ¹⁹ Dios ded pah queétdih ā wutuchah yuhna, queét jéih joicánnit panihnit í ɟumna caá. Pánih joicán, tuc jenah joicánjeh, í yéj chājatdih cádahíhcan, chah í bidna caá.* ²⁰⁻²² Obohjeéhtih, Cristoíh táini doonádih bita yeebdíh í tui bohénachah joiná, bita yeejép chājnit pah ɟumcan, Jesús ā ɟumat pah yeebdíh ít ɟumat túttap tají. Máa yéguehdih yohat dée pah, jātih ñi yeejép chājatjidih cádahat pínah niijná, ít bohénap tají. “Jwiít yeejép chājnit, búdí jwī wēbipna caá”, jātih ñit níj jenah joyóp ta yuh jí. Obohjeéhtih, wēican, chah yeejép chāj bejna ñit chājap

* 4:16 Col 2.19

* 4:19 Ro 1.21-25

* 4:20-22 Col 3.9

tajl.* 23 Pánih yeejép ñi jenah joyátdih cádahnit, túiniboodíh túut nuumná, Dios ã weñat pínahdihjeh jenah joyát caá náahap. 24 Páant niij jenah joinít, túiniboodíh ñi chājbpina caá. Dios ã jumat pah jwí jumat pínah niijná, jwiítdih jáap dée át chājap taga. Páant ã chājachah jéihnit, jwiítdih túi chājat caá náahap.*

25 Ñi yeeatdih ñi cádahaá. Jwiít biíc bácah panihnit jumna, míic yeena, jwiít míicjeh jwí míic yéejana caá. Pánihna, yeecanjeh, yoobópdih míic túi naáwát caá náahap.*

26 Bitadih íjna yuhna, yeejép ñi chājca bojoó. Caán yeó jáapjeh ñi íj cádahaá.*

27 Ñi íjtdih quíib buudcán, nemép ã náahatboodíh ñita chāj tagaá.

28 Ded nuumní ã nuumátdih ã cádaha naáh. Nuumcánjeh, ded moh yéejnidih teo wáacat túut niijná, túinidih ã tewe naáh.

29 Íi náah jumni naáwátdih ñi míic naóhca bojoó. Túi míic teo wáacat túut niijná, túiniboodíh ñi míic naáwá. 30 Jwiít Dios pehbhoó jwí bejat pínahdih jwí jéihyat pínah niijná, Dios Túini Espíritu jwiítdih át wahap taga. Pánihna, yeejép chājna, caandíh ñi jīgahaca bojoó.

31 Bita yeebdíh í túi chājcatdih jwúb náhnican, ñi quíib buudá. Páant ñi quíib buudcáh, maiwã man pah

ñi íjat yeebdíh ã yéejabipna caá. Pánih íj yapnit, ñi míic jūih ñaacátdih ñi cádahaá. Bitadih yeejép dooná ñi naóhca bojoó. Dedé yeejép ñipí míic chājatdih ñi cádahaá. 32 Pánih cádahna, yeéb míicjeh oina, jīgah ennit, ñi túi míic teo wáacá. Yeebjéh ñi míic yéej chājatjidih ñi míic ámohoó. Diosboó jwí yéejatdih ã yohat pínah niijná, Cristo jwiítdih át wun wūhap wut jī. Páant ã yohat pah, yeebbút bitadih ñi eníhcatdih yohat caá náahap.*

5

Dios weh jumna, ded pah jwí jumat

1 Jwí weh jwiítdih ennit, biíc yoobó í chājat dée pah, Dios weh ã oinit jumna, caandíh jenah joinít, biíc yoobó ñi jumú. 2 Pánih jumna, Jesucristo jwiítdih ã oyat pah, bitadihbut ñi túi oyoó. Pánih búdí oinit, jwí yéejat jíib, caán jwiítdih át wun wūhap wut jī. Judíowã Dios ã weñat pínah niijná, caandíh oveja wūhdih ípí mao cáo wūhap jī. Páant í mao cáo wūhat dée pah, Jesús jwiítdih át wun wūhap wut jī.*

3 Jesúhwã jumna, dedé íi náah jumnidih ñi chājca bojoó. Pánih chājatdihbut ñi jenah joicá bojoó. Bitáih bíi déedihbut ñi en ñinahca bojoó. Páant ñi chājcah, yeebdíh dooná ã wihcan níit. 4 Dedé íi náah jumnidih míic niijcán, jenah joicánnit pahbut míic wéhecan, ñi míic yeejép deoh

* 4:24 Gn 1.26; Col 3.10

* 4:25 Zac 8.16; Ro 12.5

* 4:26 Sal 4.4; Stg 1.19-20

* 4:32 Col 3.13

* 5:2 Ex 29.18; Sal 40.6

naóhca bojoó. Dios túini ã jumuchah, áihwãdih túinijeh míc wéheat caá náahap. Pánih míc wéhena, “Jwiít dih ma túi chãjna caá”, Diosdih niiját caá yeebdíh náahap. ⁵ Nindih ñi túi náhninaá: Ded íí náah chãjni, ded íí náah chãjat jenah joiníbat Dios pehbboó ã waadcán niít. Ded dawá bií déedih en ñinahnitbut ã waadcán niít. Pánih en ñinahni bií déedihjeh wëinit, Diosboodíh ã jéih wëican caá. Pánih chãjni Jesucristo ã maáh nihcah, Dios maáh ã jumapboó ã jubícan niít. Pánihatdih yeéb ñi túi jenah joyoó.

⁶ “Páant ñi chãjachah, ã túina caá”, ded ã niij yee naáwáchah yuhna, yeébboó ñi joyáh bojoó. Pánih yeejép chãjnit Dios ã watatdih í yap yohatji jíib, bádí íjnit, queétdih ã peéh chãjbipna caá. ⁷ Pánih yeejép chãjnitdih ñi pej jumca bojoó. ⁸ Diosdih ñi jepahat pínah jãtíh, túi chãjcan, dupúát panhipboó ñit jum jwahap taga. Oboheéhtih buu, Jesucristodih jepahna, baabát panhipboó ñi jibna caá, buca. Pánih jumnit, túinijeh ñi chãjaá. ⁹ Baabát panhipboó jumna, túinijeh ñi jumbipna caá. Yeecanjeh, yoobópdih ñi naóhbpna caá. ¹⁰ Dios ded pah ã weñat pínahdih ñi bidíí. ¹¹ Diosdih náahcannit dupúát panhipboó jumna, yeejép í chãjat pah yeébboó ñi chãjca bojoó. Páant í túi chãjcatdih ennit, Dios naáwát dih naóhna, “Páant

ñi chãjachah, ã túican caá”, queétdih ñi niijí. ¹² Cãacwã í encah, queét yeejép wã tabit yeejép í chãjatdih bitadih míc wéhena, jwíta tíic tagaá. ¹³ Queét yeejép chãjnitdih Dios naáwát dih naóhna, jiiátjñh jii bídat pah chãjna, í chãjat yeejép ã jumatdih queétdih jwí jéihyana caá. Páant í yéej chãjatdih jwí jéihyanachah, í túit numbípna caá. Pánih túit numnit, baabát panhipboó í jumbipna caá. ¹⁴ Pánihat pínah caá nin pah jwípí niij ewep:

“Ëoni panihni, ma jáa bojoó. Wanní panihnitbut, ma boo pud júúwá. Meém yeejép chãjni baabát panhipboó ma jumat pínah niijná, ma túi chãjat pínahdih Jesucristo meemdíh ã jéihyabipna caá”, jwí niijná caá.

¹⁵ Pánihna, ñi túi chãja chaáh! Jenah joicánnit pah jumcanjeh, túi jenah joinít ñi jumúú. ¹⁶ Bui láa cãacwã tabit yeejép í chãjachah, yeébboó yeó jáap jumat pah Dios ã weñat pínahdih jenah joinít, túinijeh ñi chãjaá.* ¹⁷ Pánih jenah joicánnit jumcan, Dios ã weñat pínahdih ñi túi beh joyoó. ¹⁸ Ñi weñat pínahdih bidna, babh máihca bojoó. Máihnit, ñi jenah joyátdih, ñíih bácahdihbut ñi yéejana caá. Yeejépdihbut ñi chãjna caá. Máihñat yeebdíh yeejép watni dée caá. Oboheéhtih,

* 5:16 Col 4.5

Túini Espíritu ã túi teo wáacat pínahdih búdí ñi bidíi. Caán ã wāhni weñat pínahdihjeh ñi bidichah, caánboó yoobópdih weñat ã wāhhipna caá. Caán táiniboodíhjih wutni caá. ¹⁹ Míic wéhenit, Diosdih ñi weñeé. Pánih wēina, David ã daacátjidih, bita ĩ daacátjidihbut eonit, Túini Espíritu ded pah ã jéihyanachah, caandíhbut ñi eweé. Caolih diítboobút caandíh wēinit, ñi eweé. ²⁰ Pánih jumnit, yeéb Cristoíhwā ded pah ã yapachah, biíc yoobó “Ma túi chājna caá, Paá”, Diosdih niijnít ñi jumúé.*

Jesúíhwā áa jumnit ded pah ĩ jummat

²¹ Cristojeéh túi jummat túut niijná, bita Jesúíhwā ĩ jenah joyátidih ĩ naáwáchah, wēi joinít ñi míic túi jepahaá.

²² Jwī Maáh Jesúsdih ñi jepahat dée pah, yeéb yaádhboó ñi weha mánadih ñi túi jepahaá.*

²³ Nin pah ã jumna caá: Newé wao dáh panihni ã jumuchah, ájeéh bóli áih bácah panihni mi jumna caá. Pánihna, mi áaboó mi maáh panihni caá. Pánihat pah, Cristo maáh jumna, wao dáh panihni ã jumuchah, jwiít áihwāboó áih bácah panihni jwī jumna caá. Caanjéh jwiítidih túi ubni ã jumna caá. ²⁴ Pánihna, Cristoíhwā jumna, caandíh jwī túi jepahat pah yadboó mijeéh bóodih jepahat caá náahap.

²⁵ Būu yeéb neoná áa jumnitdih jwāh wā jwūub naóhna caá. Cristo jwiít áihwādih búdí oina, jwiítidih át wān wāhup wāt jī. Pánihna, jwiítidih ã oyat pah, yeebbát ñi weha mána yaáhdih ñi túi oyoó.* ²⁶ Jwiít áihwā jwī jummat pínah niijná, Cristo jwiítidih wān wāhūdih át dei jūwúp tajī. Pánihna, áih túini doonádih joinít, jwī jepahachah, yéguehdih jwī choc yohat pah, jwī yéejatdih át yoh wāhup taga. Áihwā jwī jummat jútat pínah niijná, jwī daabánap jī. ²⁷ Pánih yéejatdih yoh wāhna, jwiít nihat áihwādih Dios pehbboó Jesús ã ub bejehchah, túini yoobát yéejat wihcannit, quei wihcannit, wiguihat wihcannit, túi jígohnit jwī jumbipna caá.* ²⁸ Cristo áihwā áih bácah déedih āpī túi en daoná caá. Pánihat pah, yeéb neoná ñíih bácahdih ñipī míic túi en dawát pah, ñi weha mána yaáhdih túi en dawát caá náahap. Queétboó ñíih bácah dée jumna, queédih túi en daonít, ñíih bácahdihbut túi en daoná caá ñi chājap. ²⁹⁻³⁰ Jwiít nihat jwīih bácahdih yéejáihcan, caandíh jwīpī túi chājna caá. Pánihat pah, jwiít Cristoíhwā áih bácah dée jwī jumuchah, caanbút jwiítidih āpī túi chājna caá. Páant ã túi chājat pah, jwī weha mána yaáhdih túi chājat caá jwiítidihbut náahap. ³¹ Nin pah Moisés át niij daacáp

* 5:20 Col 3.16-17
2Co 11.2; Ap 21.2,9

* 5:22 Col 3.18; 1P 3.1

* 5:25 Col 3.19; 1P 3.7

* 5:27

tajī: “Páant tigaá ded newé yad pínahdih ubna, ā mánadih pahnit, ājeéh bólijeéhjeh ā jumbipna caá. Pánihna, queét chénewā jumna yuhna, biíc bácah dée pah ī jumbipna caá”, āt niij daacáp tajī.*

³² Páant ā niiját dih beh joyát ā buona caá. Obohjeéhtih, buona yuhna, yoobópdih ā jumna caá. Nin pah niij naóhna caá āt chājap: Jwiit ni-hat Cristoíhwā āih bácah panihni jumnit, ājeéh biíc pah jwī jumna caá. ³³ Pánihat dée, yeéb neoná ñi weha mána yaádhjeéh biíc pah ñi jumna caá. Pánih jumnit, ñi weha mána yaádh dih túi oyat caá náahap. Yaádhbut ñi weha mánadih túi joyát caá náahap.

6

Ī mána ī wehjīh ded pah ī jummat

¹ Būu yeéb wébít dih jwuh wā jwúub naóhna caá. Jwī Maáh Jesús dih jepahnit jumna, ñi mána ī wutuchah, jipónih niijcánjeh, ñi jepahaá. Páant chājat dih yeebdíh Dios ā náah yacna caá.* ²⁻³ Jon jātih Moisés nin pah āt niij daacáp tajī: “Ñi mánadih ñi túi chājaá. Pánih chājna, búdí wēinit, nin baácboó maatápdih ñi túi jumbipna caá”, āt niij daacáp tajī.* Páant niij wutna, jwíh láa nin pahbut āt niijíp wut jī: “Páant ñi chājachah, wā niiját ji pah yeebdíh wā túi chājipna caá”, āt niijíp wut jī.

⁴ Būu yeéb ī mánadih jwuh wā jwúub naóhna caá. Ñi wehdih tūbit jāihnit, ñi ijaca bojoó. Obohjeéhtih, oinit, ñi túi wái behanaá. Dios ā weñat pínahdih ded pah ī chājat pínahdih ñi bohénaá. Dios naáwát dih ī joyáh bojochah, ñi túi joyát túutú.*

Teo wāhñit, ī maátabut ded pah ī jummat

⁵ Būu yeéb teo wāhñit dih jwuh wā jwúub naóhna caá. Yeebdíh wutnit ī peéh chājat pínahdih úumna, queétdih ñi túi jepahaá. Cristodih ñi jepahat pah, queétdihbut wēinit ñi jepahaá. Yabhcanjeh, queétdih ñi túi teo wāhūú. ⁶ Yeebdíh wutnit ī enechahjeh túi teona yuhna, ī encah teocannit ñi jumca bojoó. Obohjeéhtih, Cristodih teo wāhñit jumna, Dios yeebdíh ā náah yacat pah túi wēi chājnit ñi jumūú. ⁷ Pánihna, ded pah teo wāhna, cāacdihjeh teo wāhcan, wēinit, jwī Maáhboodíh jeh ñi teo wāhūú. ⁸ Pánih chājnit, nindih ñi túi náhninaá: Ded pah túini ñi chājachah, Diosbut táinidih yeebdíh ā chāj jwúubabipna caá. Ñi teo wāhuchah, cāacwā yeebdíh jīb wāhna, ī wāhcahbut, biíc yoobó Dios táinidih ā chāj jwúubabipna caá.*

⁹ Būu yeéb queét ī maátadih jwuh wā jwúub naóhna caá. Yeebdíh teo wāhñit dih táinijeh ñi chājaá. “Wā wutat dih ma jepahcah, búdí

* 5:31 Gn 2.24 * 6:1 Col 3.20 * 6:2-3 Ex 20.12; Dt 5.16 * 6:4 Col 3.21

* 6:8 Col 3.22-25

wā peéh chājbiḡna caá”, ñi niḡ jūihca bojoó. Nindih ñi túi náhninaá: Jwī Maáh Jesu-cristo, Dios pehbhoó jumni queétdihbut ī Maáh caá.* Pánihna, yeéb maáta ded pah ñi chājatdih jéihnit, yeebdíh teo wāhñit ī chājatdihbut jéihnit, biíc yoobó ñi chājat jīb ā túi wāhbipna caá.*

Jwiit Cristoiñwā ded pah nemépwādh jwī jéih yap yohat

10 Būu yeebdíh péeni wutadidh wā naáwihna caá. Jwī Maáh Jesús nihadidh jéih beedáni ā jumuchah, jwiit caán biícidih jumna, caandíh túi jenah joinít, nemépwādh yap yohnit jummat caá náahap. 11 Romadidh moón soldadowā ī maáh nihat ā wāhñi míc maona ī jāhat chóodih ipī ðuoná caá. Pánihat dée pah yeebbút jwī Maáh Dios nihat ā wāhñi jāhat pínahdih ñi ubuú, nemép ā yeeatdih túi yap yohat túut niijná. 12 Cāacwādhidh pohba nihcan caá jwiitdih míc mawat panihni ā jumup. Obohjeéhtih, wēpép nemépwādh jwī míc maona caá. Queét nihat jwiit cāacwādhidh yeejép ī wutna caá. Jwiit Jesúihwādhidh chah eníhcan, Dios ā wutadidh ī yap yohat túutna caá. 13 Pánihna, itah chóo panihni, nihat Dios ā wāhñi jāhat pínahdih ñi ubuú, nemép yeebdíh yeejép ā chājat túutachah yuhna, ñi túi yap yohat túut niijná. Pánih chājna, míc mao péanachah,

ñáo jweicánjeh, wēp ñuhñit panihñit ñi jumbiḡna caá.

14 Túi yap yohnit pínah jumihna, nin panihñit ñi jumuu: Soldado āih juyáát tōpjih āpī juí wái chéona caá, āih yégueh chóodih ā túi tewat pínah niijná. Pánihat dée, yeebbút yoobópdih naóhñit ñi jumuu. Soldado āih tacadidhbut itah chóo āpī ðuoná caá, caandíh eníhcannit āih caolididh ī ñūup chūúacat pínah niijná. Pánihat dée, yeebbút Dios ā wēpatjih túi yoobópdih chājat caá náahap, nemépboó ñi ih caolididh ā jéih yeejacat pínah niijná.*

15 Soldado āih jítchadidh túi wēpép zapatosdih āpī ðuoná caá, ā túi bejat túut niijná. Pánihat dée, yeebbút Dioih túini doonádh ñi túi joí cádahca bojoó, jwī maáhjeéh túi jumnit, bitadidh naáwádh ñi túi bejat túut niijná.*

16 Soldado āih bácahdih jāhat naadíh āpī ubna caá, caandíh eníhcannit ih ñūupat doóbhñadh cáo dodhñit, ī ñūupachah ennit, caán naājih ā túi míc jāhat túut niijná. Pánihat dée, yeebbút Diosdih túi jenah joí cádahca bojoó, nemépboó chah yeejép ā yee wutachah yuhna, ñi joyáh bo-jat túut niijná.* 17 Soldado itah waochá páhadidh āpī páahna caá, āih wao dáhdih ā túi wapat pínah niijná. Pánihat dée, Dios yeebdíh ā túi ubatjididh ñi túi náhninaá, nemép ñi jenah joyátdih ā yeejacat

* 6:9 Col 4.1 * 6:9 Dt 10.17; Col 3.25

* 6:16 Sal 7.13 * 6:17 Is 59.17

* 6:14 Is 11.5; 59.17 * 6:15 Is 52.7

pínah niijná.* Soldado íbat naadíh ãpĩ ubna caá, caandíh eníhcannitdih ã túi míc mawat túut niijná. Pánihat dée, Túini Espíritu ã teo wáacatjĩh ded yeebdíh yéejaihnidih Dios naáwát dih ñi naáwá,* caandíh ñi túi yap yohat túut niijná.*
 18 Pánih jumnit, ded pah ã yapachah, Túini Espíritu ã teo wáacatjĩh Diosdih ñi túi úbh cádahca bojoó. Pánih úbhna, ñíh pínahdih úbhnit, bitaíh pínahdihbut ñi úbú. Fonit panihnit jumcanjeh, jáanit panihnit túi jenah joinít ñi jumú. Nihat Jesúíhwādhbut ñi úbh cádahca bojoó.
 19 Pánih úbhnit, weemdíhbut búdí ñi úbú, úmcanjeh Jesúíh túini doonádih yoobópdih wã túi naáwát pínah niijná.
 20 Caán doonádih wã naáwát jíb nemat muúboó ítah tōpjĩh chéoni wã jumna caá. Pánihna, caán túini doonádih naóh nit, úmcanjeh wã túi wēp naáwát pínah niijná, weemdíh ñi úbú. Weemdíh páant naáwát caá náhap.*

Pablo ã pée túyat tútat

21 Ded pah wã jumatdih ñi jéihyat pínah niijná, yeeb pébhna Tíquicodih wã wahna caá.* Caánboó Jesúsdi h túi jéihni, jwĩ oini caá. Jesúíh túini doonádih wã naóh jíbichah, weemdíh búdí ãpĩ teo wáacna beé. Pánihna, ñi pebhna juibínit, nihad dih yeebdíh ã naóhbipna caá.
 22 Páant ã naáwáchah, wã túi

jumatdih jéihnit, ñi jġgahat ã yayát pínah niijná, ñi pebhna caandíh wã wahna caá.

23 Jwĩ íip Dios, jwĩ Maáh Jesucristo biíc di h yeéb Jesúíhwã ñi túi jumú. Pánih jumna, Jesucristodih túi jenah joí cádahcan, chah míc oinit ñi jumú. Páant ñi jumat pínahdih Dios ã teo wáaca naáh. 24 Yeéb nihat jwĩ Maáh Jesucristodih oi cádahcannitdih Dios ã oyatjĩh ã túi chãja naáh. Yeebdíh búdí wã túyat túatna caá.

Páant bóojeh tigaá.
 Pablo

* 6:17 He 4.12
 20.4; 2Ti 4.12

* 6:17 Ro 13.12-14; 1Ts 5.8

* 6:20 Col 4.2-4

* 6:21 Hch

FILIPENSES

Pablo queédih ã túyat túttat

¹ Weém Pablo, Timoteojih Jesucristodih teo wāhnit jumna, nihat yeéb Filipos tátchidih moón Jesúhwā, ñi maáta, yeéb nihatdih teo wáacnitdihbut túyat túttna, biíhdih daacát túttnit, nin núodih yeebdíh wā wahna caá.* ² Dios jwĩ íip, jwĩ Maáh Jesucristo yeebdíh oinit, ñ teo wáaca naáh, ñi túi jummat pínah niijná.

Pablo queédih ã úbát

³⁻⁴ Yeebdíh náhnina, wā úbát jummat pah búdí wēinit, “Túina caá, Paá”, jwĩ íipdih wāpĩ niijná caá. ⁵ Túini doonádih wā bohé jibichah, Jesúsdiñ ñi jwíih jepahni yeó jáapmant, buubut páantjeh weemdíh teo wáacat tútt niijná, úbhñit, dinerodihbut ñipĩ wahna caá. Páant ñi túi teo wáacatdih náhninit, búdí wāpĩ wēi úbhna caá.

⁶ Jesucristodih jepahnit ñi jumuchah, jwĩ íip Dios yeebdíh túiniboodíh tútt nuumná caá ã chājap. Jesucristo nin baácboó ã jwúb dei júbwáchah, yeebdíh ã tútt nuúm jwíihat pahjeh mantih, yéejat wihcannit yoobát ñi jummat pínah niijná, ã tútt nuúm péabipna caá. Páant ã chājat pínahdih wā túi jéihna caá.* ⁷ Yeebdíh búdí oinit, páant wā wēi

jenah joyóchah, ã túina caá. Dios weemdíh oinit, Jesúh túini dooná ded pah ã jummatdih bitadih wā bohé jibichah, nemat muúboó wā jumuchah, ãpĩ túi teo wáacna caá. Weemdíh ñi teo wáacat pínah niijná, yeebdíhbut oinit, biíc yoobó ãpĩ teo wáacna caá.

⁸ Jesucristo ã oyatjih yeebdíh búdí wā bidatdih Dios ã jéihna caá. ⁹ Yeebdíh nin pah wāpĩ niij úbhna caá: “Paá, queédih búdí ma teo wáacá, túi oinit jumna, ma naáwát dih chah jéihnit, túi jenah joinit ñ jummat pínah niijná. ¹⁰ Pániñ jumna, ded pah ñ túi chājat pínahdih ñ jéihbipna caá. Pániñ jéihna, Cristo nin baácboó ã jwúb dei júbwáchah, túi chājnit ñ jumuchah, ñ yéejatji jíib queédih ã peéh chājcan niit. ¹¹ Páant ñ túi chājachah, Jesucristo queédih ã teo wáacatjidih nihat cáacwā ñ jéihbipna caá. Pániñ jéihnit, ‘Dios túini, wēpni ã jumna caá’, meemdíh ñ niij wēi naóhbipna caá”, Diosdih wāpĩ niijná caá.

Pablo Cristo ã weñat pínahdihjeh ã chājat

¹² Wā déewā panihnitá, nindih ñi túi jéihyat pínahdih yeebdíh wā náah yacna caá: Buu nemat muúboó wā jumuchah yuhna, túini doonádih dawá cáacwā joiná caá ñ chājap. ¹³ Cristoíh doonádih wā bohéatji jíib nemat muúboó wā jummatdih nihat maátañ muúboó jumnit soldadowā ñ jéihna caá. Nihat

* 1:1 Hch 16.12 * 1:6 Sal 138.8 *

1:13 Hch 28.30

bita ninjĭh jumnitbut caandĭh ĩ jĕihna caá.* 14 “Pablo nemat muúboó jumna yuhna, Dios ā teo wáacachah, Jesúih doonádih ā naóh cádahcan caá. Pánihna, jwiít dihbut yeejép ĩ chājachah yuhna, biíc yoobó ā teo wáacatjĭh jwĭ naóh cádahca bojat dée caá”, niijnít, úumcanjeh, chah dawá ninjĭh moón Jesúihwā āih túini doonádih bitadih wĕp naóhna caá ĩ chājap.

15 Biquína weemdĭh jepchá tabnit, “Jwiít Cristoíh doonádih jwĭ bohénachah, cāacwā búdí wĕinit, jwiítboodĭh ĩ túi péebipna caá”, niij jenah joinít, āih doonádih ĩ bohéna yuh caá. Obohjeéhtih, bitaboó páant jenah joicán, cāacwā Cristodih ĩ túi jepahat pínah niijná, túinijeh caandĭh ĩ bohéna caá. 16 Queét weemdĭh, Cristodihbut oinit, āih doonádih ĩ bohéna caá. Cristoíh doonádih bitadihbut wā túi bohéat pínah niijná, Dios weemdĭh nemat muúboó ā wahatdih jĕihnit, queétbut caán doonádih ĩ túi bohéna caá. 17 Obohjeéhtih, queét jepchá tabnit weemdĭh eníhcan, Cristodih yoobópdih oican, cāacwā queétboodĭh ĩ en weñatdihjeh náahna, āih doonádih ĩ bohéna yuh caá. Pánih bohéna, nemat muúboó wā jumuchah, weemdĭh ĩ jĭgahat tútúhna caá. 18 Obohjeéhtih, páant ĩ chājachah yuhna, Cristoíh doonádih bohé tigaá ĩ chājap. Queét Cristodih

yoobópdih oican yuhna, āih túini doonádih ĩ naáwáchah, cāacwāboó caandĭh ĩ jepahna caá. Bitaboó túi oinit, ĩ bohéna caá. Pánihna, queét nihat ĩ bohénachah, dawá cāacwā joiná caá ĩ chājap. Páant ĩ joyát doonádih joinít, búdí wā wĕina caá.

Nindihbut jenah joinít, wā wĕina caá: 19 Diosdih ĩi úúbúchah, Túini Espiritu ā teo wáacatjĭh weemdĭh nemat muumánt ĩ bacabipna caá. 20 Obohjeéhtih, páant ĩ bacanachah, ĩ mawachah yuhna, weemdĭh dedé pínah nihcan caá. Ded pah Cristo weemdĭh ā teo wáacatjidih náhninit, cāacwā caandĭh ĩ weñat pínahdihjeh caá wā náah yacap. Pánihna, úumcanjeh, āih doonádih páantjeh yoobópdih bohéna, wā túiccan niít. 21 Wā jum jwuhna, Cristo ā náah yacat pah wā chājbipna caá. Obohjeéhtih, wānna, ājeéh wā jumuchah, chah āta túi tagaá.* 22 Páant niijná yuhna, wā jum jwuhíhna caá, Cristoíh doonádih wā naáwáchah, chah dawá caandĭh ĩ jepahat pínah niijná. Páant niijná yuhna, ā pebhboó bejat túut niijná, wunatdihbut wāta náah tagaá. Pánihna, ded pah chah wā náahatboodĭh wā jĕihcan caá. 23 Cristo biíc dih búdí jumíhna, ā pebhna wā bejĭhna caá. Nin baácboó jummat chah túini con baác ā jumna nacaá. 24 Obohjeéhtih, chah túini ā jumuchah yuhna, yeebdĭh teo wáacat pínah

* 1:21 Gá 2.20; Col 3.4

niijná, jum jwuhat caá weemdih náahap. ²⁵ Pánihna, caandih jéihna, ñijeéh wã jum jwuhat pínahdih wã jéihna caá. Pánih jum jwuhna, yeebdih páantjeh wã teo wáacipna caá, Cristodih túi jenah joinít, chah ñi weñat pínah niijná. ²⁶ Ñi pebhna wã juibínachah, Jesús weemdih ã bacaatjidih jéihnít, “Jesucristo ãt túi teo wáac tagaá”, caandih ñi niíj wēibipna caá.

Cristoíhwã ded pah í jumat

²⁷ Nindih yeebdih wã naóhbiipna caá: Cristoíh túini doonádih jepahnít jumna, ã jumat tútat pahjeh túi wēpnit panihnít ñi jumá. Ñi pebhna juibína, wã juibícahbut, áih doonádih bitadih ñi bohéatdih wã náah yacna caá. Pánihna, túi bíicdih jenah joinít, túini doonádih chah wēp naóhñit ñi jumá. Páant ñi jumat doonádih wã joíhna caá. ²⁸ Yeebdih eníhcannitdih ñi úmca bojoó. Ñi úmcatdih ennit, Dioíhwã ñi jumatdih bita í jéihbiipna caá. Pánih jéihnít, Dios yeebdih ã túi ubat pínahdihbut í jéihbiipna caá. Queét iiguípna í bejat pínahdihbut í jéihbiipna caá. Páant tigaá Dios ã chãjbip. ²⁹ Cristodih ñi túi jenah joyát pínahdih Dios yeebdih ãt náah yacap taga. Pánih náah yacnit, áihwã ñi jumat jíib míic yáihnít jumna yuhna, caandih cádahcannit pínahbut ãt náah yacap taga. ³⁰ Con láa ñijeéh wã jumachah,

weemdih yeejép í chãjatdih ñi enep jí. Búubut weemdih páant í chãjat doonádih ñi joiná nacaá. Cristoíhwã jwí jumat jíib, bita yeebdih yeejép chãjnit, weemdihbut yeejép í chãjachah, jwiít nihadnih bíic yoobó búwat ã jumna caá.*

2

Cristoíhwã túi bíicdih í jumat

¹ Yeéb Cristoíhwã ñi jumachah, ã oyatjíh yeebdih ã túi weñana caá. Túini Espíritu ñijeéh ã jumachah, bitadih oinit, jígah en teo wáacnit ñi jumna caá. ² Páant ñi jumachah jéihnít, wã túi wēina caá. Pánihna, bíic yoobó jenah joinít, míic oinit, túinijeh ñi jumat doonádih joinít, chah wã wēibipna caá. ³ “Weém nihadnih jéihni caá”, ñi niíj jenah joicá bojoó. Bita yeebdih í wēi enat pínahdihbut ñi bidca bojoó. Obohjeéhtih, bitadih túi wēinit, “Caánboó chah túini ã jumna caá”, ñi niíj jenah joyoó. ⁴ Yeéb ñi weñat pínahdih bidcanjeh, bitadih ñi túi teo wáacá.

Cristo oboh jumni panihníjidih Dios Maáh yoobát caandih ã jwúub waadáat

⁵ Jesucristo ded pah ã jenah joyát pahjeh muntih, yeebát bíic yoobó ñi jenah joyoó.

⁶ Caánboó Dios yoobát jumna yuhna, “Wã íp bíic yoobó wã jumatdih wã cádahcan niít”, ãt niíj jenah joicáp wat jí.*

* 1:30 Hch 16.19-40 * 2:6 Jn 1.1-3; Col 1.15

7 Pánih Dios biíc yoobó ã jumatdih cádahnit, nin baácboó teo wāhni pah āt cāac jumap wat jī.

8 Pánih chājna, jwiít cāacwā jwī jumap pah oboh jumni āt jumap wat jī. Pánih jumnit, ã ípdihi túi jepahna, ã náahat pah āt wun wāhap wat jī. Yeejépwādihi ípī mawat pah, caandíh cruzboó ít péoh dodh mawap wat jī.*

9 Páant ã jumachah, jwī íp caandíh chah maáh āt waadánap wat jī, ni hat cāacwā caandíh í weñat pínah niijná.*

10 Pánihna, Jesús ã maáh jumatdih jéihna, jeámant moón, nin baácdihi moón, iiguípbóo jumnitbut bódicha caj yoh ñajnit, caandíh í wēi naóhbipna caá.

11 “Jesucristo Maáh yoobát ã jumna caá”, ni hat í niij naóhbipna caá. Páant tigaá Dios queétdih ã naáwát túutbipna caá, caandíhbut í weñat pínah niijná.*

Cristoihwāyeh iignít panihnit jwī jumap

12 Pánihna, wā oinitá, ñijeéh wā jumachah, wā naáwát dihi ñi túi jepahatji pahjeh mantih, buu yūp wā jumachah yuhna, chah ñi jepahá. Pánih jepahnit, Cristo ã túi ubnit jumna, Dios maáh ã jumatdih jenah joinít,

ã weñat pínahdihjeh ñi chājaá. 13 Diosjeh āpī túi teo wāacna caá, ã náah yacatdih jenah joinít, jwī túi chājat pínah niijná.

14 Ded pah ñi chājat pínahdih wēinit, yeejép wéhecanjeh, bitadihi míic jāihcan, túinijeh ñi chājaá.

15 Pánih chājnit, Dios ã weh yéejat wihcannit ñi jumnipna caá. Páant caá yeebdíh jumap náahap, yeejépwājeéh jumna yuhna, í chājat pah ñi chājcat túut niijná. Pánih chājcan, yeh iigni cáiwā panihnit jumna, queétdih teo wāacnit, túini doonádihi bohéat caá náahap.* 16 Pánih chājna, Dios naáwát dihi cádahcanjeh, bitadihi ñi túi bohénaá, queétbodyeéh í túi jumap pínah niijná.

Páant ñi bohénachah, Cristo nin baácboó ã jwāub dei jūwūchah, yeebdíh bádí wēinit, “Oboh caá queétdih wāt bohéjip taga”, wā niijcán niit. 17 Cristoih doonádihi yeebdíh wā naáwátji jīb, bita weemdíh í mao yohíhna caá. Obohjeéhtih, weemdíh í mao yohochah nihna, páantjeh wāta wēi tagaá. Pánihna, yeéb caán doonádihi ñi jepahatji jīb, bita yeebdíhbut yeejép í chājachah yuhna, caandíh cádahcan, Diosdih páantjeh ñi teo wāhna caá. Pánih teo wāhna, ñi túi weñechah, weembát ñijeéh wā wēina caá. 18 Páant weemdíh í mao yohochah, Cristo pehbóo wā jumap pínahdih jenah

* 2:8 Mt 26.39; Jn 10.18; He 5.8 * 2:9 He 2.9; 12.2 * 2:11 Is 45.23 * 2:15 Dt 32.5

joinít, wãjeéh yeebbát ñi weñeé.

Timoteo ded pah ã jummat

19 Jwĩ Maáh Jesús ã náahachah, waícanjeh Timoteodih ñi pebhna wã wahbipna caá, jwúub joinít, ñih doonádih ã naáwáchah joinít, wã weñat pínah niijná.*
20 Caanjéh yeebdíh oinit, ñi táí jummat pínahdih búdeí ã jenah joiná caá. Bíih caan pánihi ã wihcan caá. 21 Bitá í weñat pínahdihjenah joiná, Jesucristo ã náahatboodíh í jenah joicán caá. 22 Obohjeéhtih, Timoteoboó táí chãjnit, wã wũh panihni wãjeéh táini doonádih ãpĩ bohéatdih yeéb ñi jéihna caá. 23 Pánihna, ninjĩh moón maáta weemdíh ded pah í chãjat pínahdih jéihna, Timoteodih ñi pebhboó wã wahbipna caá, yeebdíhbut wĩh doonádih ã naáwát pínah niijná. 24 Jwĩ Maáh Jesús ã teo wáacachah, waícanjeh weembát ñi pebhna wã bejbipna caá.

Epafrodito ded pah ã jummat

25-26 Ñi wahniji Epafroditodihbut Timoteo biícđih ñi pebhna wã jwúub wahbipna caá. Weemdíh ñi teo wáacat tútuchah joinít, caán wã úud panihni wãjeéh teona, bita caandíh yeejép í chãjachah yuhna, Dios naáwátđih ã táí naóhna caá. Obohjeéhtih, caán yeebdíh búdeí ã náhnina caá. ã tubúp chũúát doonádih ñi joyátđidih jéihna, búdeí ã jĩgah jenah joiná caá. Pánihna,

búdeí ã jenah joyátđih jéihnit, “Caandíh í pebhboó jwúubaat caá náahap”, wã niij jenah joiná caá. 27 Yoobóđđih tigaá caán búdeí ã tubúp chũúúp be. Wunatbit ã yapap be. Páant búdeí tubúp chũúúchah yuhna, Dios caandíh jĩgah ennit, weemdíhbut jĩgah ennit, caandíh ã boonanap be. Caán wã chéen ã buúđchah nihna, weemboó búdeí wáta jĩgah tagaá. 28 Pánihna, buú bácah waícanjeh caandíh ñi pebhboó wã wahbipna caá, caandíh ennit, ñi weñat pínah niijná. Páant ñi weñat pínahdih jéihnit, weembát wã wëibipna caá. 29-30 Jwĩ maáih ã jumuchah, caandíh ñi táí wëi jwááá. Yeébboó weemdíh ñi jéih teo wáacadih jũhcan, caandíh ñi wahachah, weemdíh ã táí teo wáacap be. Pánih teo wáacnit, Cristo ã náahat pah chãjna, ã wuníhip yuh be. Pánihna, caandíh, bita caan pánihitđihbut búdeí ñi wëi naáwá.

3

Cristodihjeh táí jenah joyát

1 Buú bácah, wã déewã panihnitá, nindih wã naóhbipna caá: Jwĩ maáih jumna, búdeí ñi weñeé. Páant wã naáwát pah naóh chũucánjeh, biíc yoobó wã jwúub naóhna caá, bita yeebdíh í yee bohénachah, ñi joyáh bojat pínah niijná. 2 ¡Ñi táí chãja chaáh! Yeebdíh mácah bohénitboó yeejép chãjnit, Diosđih eníhcannit í jumna caá. Yeéb Dioíhwá

* 2:19 Hch 16.1-3

ñi jummat pínah niijná, queét yeebdíh quehli nah yapat chóodih bóodat túutna yah caá. Obohjeéhtih, páant ì wutat dedé pínah nihcah, queétdih ñi joyáh bojoó.³ Queét bóodnit jumna yahna, ã náahat pah ì chājcah, “Wíihwā caá”, Dios ã niijcán nacaá. “Dios yeebdíh ã túi wēi enat pínah niijná, bóodnit ñi jumna”, ì niij yee bohéatdih ñi joyáh bojoó. Túini Espíritu ã teo wáacachah, Jesucristodihjeh wēinit, jwī jepahachah, “Wíihwā caá”, Dios jwiitboodíh ã niijná nacaá. Pánihna, “Jwī nuowā ì naawátji pahjeh wā chājachah, Dios weemdíh ã wēi enbipna caá”, ñi niij jenah joicá bojoó.*⁴ Buh caandíh wā jenah joicáh yahna, bitaboó páantjeh jenah joinít, jwī nuowā ì wutatjidih ì túi jepahíhna yah caá. Játih weembút biíc yoobó wā chājap yah jī. Pánihna, “Pablo ã túi chājat chah weémboó wā túi chājna caá”, ded ã jéih niijcán caá.⁵ Nin pah chājni wā jumap yah jī: Dios ã wutatji pah, ocho yeó jáap wā cāac jummat táttimah, weemdíh quehli nah yapat chóodih ìt bóodop wut jī. Israel wūh Benjamín ã jumená poómpdih bóo wā jumna caá.* Wā mána judíowā ì jumachah, weembút judío yoobát wāt cāac jumap tajī. Fariseo poómpdih bóo jumnit, Moisés ã wutatji pah

wā túi chājap jī.*⁶ Páant wā chājatdih ennit, “Moisés ã wutatjidih Pablo ã yap yohop be”, det ì jéih niijcán caá. Dios ã náahat pah búdí chājíhni jumna, “Jesucristo Dios nihcan caá”, niij jenah joinít, Jesúihwāboodíh yeejép wā chāj jwuhap jī.*⁷ “Páant wā chājachah, Dios weemdíh ‘Caán túini caá’, ã niij enbipna caá”, wā niij jenah joyóp yah jī. Obohjeéhtih, buh Jesucristodih jepahni jumna, “Caandíh túi péeat túut niijná, páant wā chājatji dedé pínah ãt nihjican tagaá”, wā niij jéihna caá.⁸ “Caán túini caá”, cāacwā ì niijnídhbut “Caán dedé pínah nihcan caá”, wā niij jenah joiná caá. Páant ã jumachah, wā Maáh Jesucristo biíc dih wā jumachah bácah, túini ã jumna caá. Cristodih chah jéihyat túut niijná, wā túi chājatjidih “Caán yeejéjji tagaá”, wā niij jenah joiná caá, buca.⁹ Pánihna, Cristodih jéihna, ájeéh túi biíc dih wā jummat pínahdih chah wā bidna caá. Moisés ã wutatji pah wā chājachah, “Caán túini caá”, niij encan, Cristodih wā túi jenah joyóchahjeh, “Caán túini caá”, Dios weemdíh ã niij enna caá. Cristodih jwī jepahachah ennit, “Yéejat jíib wihcannit ì jumna caá”, Dios jwiitdih ã niijná caá.¹⁰ Cristodih túi jéihyat túut niijná, játih ded pah wā jenah joyátjidih wā cádahap jī. ã

* 3:3 Jer 4.4; Ro 2.28-29; Gá 6.14-15; Col 2.11-13 * 3:5 Ro 11.1 * 3:5 Hch 23.6; 26.5 * 3:6 Hch 8.3; 9.1-2; 22.4; 26.9-11

náahat pah táí chājat túut niijná, Dios Jesucristodih ā boo pūd jūúwát túutni wēpatdih weembút wā náahna caá. Jesús yeejép yapnit, ā wānat pah mūntih, caandih wā jepahat jíib, weemdihbut yeejép chājnit ī mao yohbipna nacaá.* 11 Pánihna, Jesús wānniji ā boo pūd jūúwát pahjeh mūntih, weembút wānniji wā jwūub boo pūd jūúwát pínahdih wā jéihna caá.

Chah wēp ñáoni pah Jesúsdihi bídí jwī bidat

12 “Jesúsdihi táí jéih beedána, caan páh yéejat wihcanni caá”, wā niijcán caá. Páant niijcán, Jesucristodih chah jéihyat túut niijná, yeó jáap jummat pah caandih bídí wā bidna caá. Pánih bidna, ded pah Cristo weemdih ā náah yacatjidih chāj péanit, ā pebhóo jaibína, yéejat wihcanni yoobát wā jumbipna caá. 13 Wā déewā panihnitá, “Wā táí jéih beedána caá”, wā niij jenah joicán caá. Páant niij jenah joicán, jātih wā chājatjidih náhnicanjeh, ded pah wā chājat pínahboodih wā jenah joiná caá. 14 Wēp ñáoni ā ñáwat jíib pínahdih ā bidat pah mūntih, weembút wā táí chājat jíib Jesucristo weemdih ā wāhat pínahdih wā bidna caá. Pánihna, wā táí chājatdih ennit, Dios weemdih “Wā pebhna ma jūúwú”, ā niijbípna caá.

15 Jesucristodih táí jéihnit jumna, ded pah wā jenah

joyát pah yeebbút biíc yoobó ñi jenah joyoó. Obohjeéhtih, mácah ñi jenah joyócah, Dios yeebdih ā teo wáacbipna caá, yoobópdih ñi jenah joyát pínah niijná. 16 Pánihna, Dios jwiítidih ā jéihyaatji pah táí chājat caá náahap.

17 Wā déewā panihnitá, ded pah wā chājatdih náhninit, yeebbút biíc yoobó ñi chājaá. Páant jwī chājat pah mūntih, bita ī chājatdihbut ñi táí en yacaá.* 18 Bita “Weém Jesúsdihi caá”, niijná yuhna, yeejép chājnitdih dawá láa yeebdih wā naáwáp jī. Būubut bídí náhni dahwana, queétdih wā jwūub naóhna caá, páant mūntih. Queét Cristo cruzboó ā wān wūhatji doonádih joíhcan, páantjeh ī yéej chājna caá. 19 Pánih joíhcan, queét iiguípna bejnit pínah caá. Yéej chājatdih ñinahnit, ī weñat pínahdihjeh ī bidna caá. Pánih bidna, tíiccanjeh, “Caán túini caá”, queét ī niijná yuh caá. Nin baácdih bóodihjeh ī jenah joiná caá. 20 Obohjeéhtih, jwiítboó jeáboó jumnit pínah caá. Páant jwī jumuchah, caanmánt jwī Maáh Jesucristo jwiítidih ubadih ā jūúwát pínahdih páina caá jwī chājap. 21 Pánih jūóhna, jwī moh yéejni bácahjidihi ā wēpatjih túut nūumnit, jáap bácah ā chājbipna caá. Caán ā wēpatjih nihatdih ā náahat pah ā jéih yapat túutna caá. Pánih jéihna, ā boo pūd jūúwát túttimah, ded pah āih bácah ā jummat pah

* 3:10 Ro 6.11-13; 8.29; 2Co 3.18; Gá 4.19

* 3:17 1Co 4.16; 11.1

mantih jwiítidihbut túini bácah
yoobát ã jéih wãhbiþna caá.

4

Jwĩ Maáhdih páantjeh weñat

¹ Wã déewã panihnitá, yeebdíh búdí wã oina caá. Jesúih doonádih yeebdíh wã bohénachah, ñi túi jepahatjidih náhninit, búdí wã wēina caá. Pánih wēinit, yeebdíh búdí wã jenah joiná caá. Pánihna, wã oinitá, jwĩ Maáhdih ñi jwíih jepahatji pah, caandíh ñi túi péenaá.

² Evodiadih Síntiquedihbut nin pah wã wēp wutna caá: Jesúihwã yaádh jumna, míc íj cádahnit, túinijeh í jumna naáh. ³ Pánihna, wã túi pej jumniá, queét yaáhdih ma teo wáacá, míc ámohnit, túi biíc dih í jwáub jummat pínah niijná. Queét yaádh, Clemente, bitabat weém biíc dih yeejép yapna yuhna, Jesúih doonádih jwĩ bohénap jĩ. Queét yaádhbut Jesúihwã í jumnachah, Dios áih papélah tólih panihnidih í wãtnadidihbut át daacáp wut jĩ. Caán tólihboó páantjeh ájeéh jumnit cáacwã í wãtna daácni ã jumna caá.

⁴ Jwĩ maáihwã jumna, yeó jáap jummat pah ñi weñeé. Wã jwáub naóhna caá: Búdí ñi weñeé.* ⁵ “Caán túini caá”, nihat í niiját pínah niijná, bitadih túi chãjnit ñi jumnué. Jwĩ Maáh ã jwáub dei jũwát pínah bahnijeh ã judhna caá.*

⁶ Ded pah ñi yapna yuhna, ñi náhni dahwaca bojoó. Náhni dahwacanjeh, Diosdih nihatdih naóhna, ã teo wáacat pínahdih ñi wáubú. Ñi wáubátjidih ã jepahachah enna, “Túina caá, Paá”, caandíh ñi niijí.* ⁷ Páant ñi chãjachah, yeebdíh Dios búdí ã teo wáacbiþna caá, ded pah yeejép yapna yuhna, jĩgahcanjeh, ñi túi jummat pínah niijná. Bitaboó yeéb ñi jĩgahcatdih í beh encan niit.

Túinidihjeh jenah joyát

⁸ Wã déewã panihnitá, nin wã pée naáwát caá. Nin pah jenah joyát caá náahap: Túi yoobópdih jumnidih, Dios ã wēi ennidih, cáacwã “Caán túini caá”, í niij jenah joiníidihbut ñi jenah joyoó. Túinidihjeh ñi jenah joyoó. Cáacwã í wēi ennidih, yeebbát ñi wēi jenah joyoó.

⁹ Yeebdíh wã bohéátjidih, ded pah wã chãjatjidihbut náhninit, biíc yoobó ñi chãjaá. Páant ñi chãjachah, Dios jwiítidih túi jummat túutni ñijeéh ã jumbiþna caá.

Caandíh í wahatjidih Pablo ã wēi naáwát

¹⁰ Bũ jwuhna, weemdíh jwáub náhninit, ñi teo wáacatdih wã wēina caá. Pánih wēinit, jwĩ Maáhdih “Túina caá”, wã niijná caá. “Weemdíh ít quíib bũud tágaá”, wã niij jenah joicán beé. Jãtih weemdíh teo wáaquihna yuhna, ñit jéih teo wáaccap taga. ¹¹ Weemdíh ñi

* 4:4 1Ts 5.16

* 4:5 Sal 119.151

* 4:6 Col 4.2-7; 1Ts 5.17-18

teo wáacatjidih wēi naóhna, “Biíh weemdíh ã jũdhna caá”, wã niijcán caá. “Wã bíbohajtíh wã túi jumna caá”, wãpĩ niijná caá. ¹² Dawá bií déedih bíbohna, wã túi jumna caá. Bií dée bíbohcan yuhna, biíc yoobó wã túi jumna caá. Jeémát bíbohna, bíbohcan yuhna, wã túi jumna caá. Pánihna, ded pah jumna, ded-boó jumna, biíc yoobó wēinit, wã túi jumna caá. ¹³ Ded pah weemdíh ã yapachah yuhna, Cristo ã teo wáacatjĩh, wã jéih buujána caá. ¹⁴ Pánihni wã jumuchah yuhna, buwat weemdíh ã jũwúchah jéihnit, ñi teo wáacat ã túina beé.

¹⁵ Túini doonádih bohé jwíhnit, ñíh baác Macedoniamant wã bejehchah, yeéb Filipos tútchidih moón Jesúíhwájeh weemdíh dinero wahnit, ñi teo wáacap jĩ. Biíh tútchidih moón weemdíh ã teo wáaccan jĩ. Caandíh ñi jéihna caá. ¹⁶ Tesalónica tútchidih wã jum jwuhuchah,* weemdíh teo wáacna, dawá láa ñi wahap jĩ.* ¹⁷ Páant niijná, dinerodih yeebdíh uúbhna wã chãjcan caá. Yeéb bitadih ñi teo wáacat jíib Dios yeebdíh ã túi chãjat pínahboodíh caá wã náah yacap. Pánih jenah joinít, búdí wã wēina caá. ¹⁸ Epafroditojĩh weemdíh ñi wahachah, dedé weemdíh ã jũdhcan caá. Wã náahat chah ñit wahap tabe. Dioíh mũboó chej jumnidih ã cáo wãhatjidih Dios ã weñat pah,

weemdíh ñi wãhatjidihbut ã túi wēina caá.* ¹⁹ Yeéb Jesucristoíhwã ñi jumuchah, dedé ñi náahatdih jwĩ íip yeebdíh ã wãhbipna caá. Caán nihatdih bíbohni jumna, yeebdíh ã jéih túi teo wáacna caá. ²⁰ Yeó jáap jummat pah jwĩ íip Diosdih jwĩ weñat dée caá. Páant tíi ã jumna nah.

Pablo ã péé túyat tútat

²¹ Nihat caánboó jumnit Jesucristoíhwã ã túya naáh. Wãjeéh jumnit jwĩ déewã panihnitbut yeebdíh ã túyat túttna caá. ²² Nihat ninjĩh moón Jesúíhwãbut, Roma tútchidih moón ã maáh ã pebh moon yúh buca, búdí ã túyat túttna caá.

²³ Jwĩ Maáh Jesucristo yeebdíh oinit, búdí ã teo wáaca naáh.

Páant bóojeh tigaá wã naáwát.
Pablo

* 4:16 Hch 17.1 * 4:16 2Co 11.9 * 4:18 Ex 29.18

COLOSENSES

Pablo queédih ã túyat tútat

¹⁻² Weém, Pablo, jwĩ úud panihni Timoteojĩh yeebdĩh túyat túttna, biĩhdih daacát túttnit, nin núodih wã wahna caá. Jesúh túini doonádih naóhni pínah niijná, Dios weemdĩh ã ñiwip jĩ. Yeéb Colosas tútchidih moón Jesúsdih cádahcannitdih wã daác wahna caá. Jwĩ íip Dios yeebdĩh oinit, ã teo wáaca naáh, ñi túi jumat pínah niijná.

Pablo Jesúhwãdih ã úúbát

³⁻⁴ Yeéb Jesucristodih túi jenah joinít, bita áihwãdihbut ñi túi oina caá. Caán doonádih joiná, wēnit, Dios, jwĩ Maáh Jesucristo íipdih yeebdĩh úúbhna, “Queédih ma teo wáacat túina caá, Paá”, jwĩpĩ niijná caá. ⁵ Yoobópdihi jumi naáwát Jesúh túini doonádih jwĩh joinít, páantjeh jeáboó ájeéh yeebdĩh ã jumat tútat pínahdih ñit joyóp taga. Páant ã chãjat pínahdih túi pãina, Jesúsdih túi jenah joinít, bita áihwãdihbut ñi túi oina caá. ⁶ Caán túini doonádih yeéb Colosadih moón ñi jwĩh jói láa, “Dios jwiítidih búdi oinit, ã túi teo wáacna caá. Páant ã teo wáacat pínah dooná yoobópdihi tígáá”, ñit niij jéihyep taga. Pánih jéihnit, túi túut ñumná caá ñi chãjap. Biíc yoobó chah dawá tútchinadihi moonbút caán túini doonádih joinít,

túut ñum béjna caá ï chãjap. ⁷ Épafra yeebdĩh caán túini doonádih át jwĩh bohénap wut jĩ.* Caán búdi jwĩ oini, weem páh Cristoih doonádih naóh cádahcanni ã jumna caá. Pánih bohénit, yeebdĩh át túi teo wáacap taga, ñi túut ñumát pínah niijná. ⁸ Pánihna, jwĩ pebhna joinít, ñi túi túut ñumátidih Épafra jwiítidih ã niij naáwáp be. “Túini Espiritu ã teo wáacatjĩh Diosdih, nihat Jesúhwãdihbut queét ï túi oina caá”, ã niijp be.

⁹ Páant ñi túi chãjat doonádih joinít, yeó jáap jumat pah yeebdĩh jwĩpĩ úúbh cádahcan caá. “Ded pah yoobópdihi bohéat, yoobópdihi nihcannidihbut Túini Espiritu ã teo wáacatjĩh queédih ma túi jéihyanaá, ded pah queédih ma náah yacatdih ï jéihyat pínah niijná”, jwĩpĩ niij úúbhna caá. ¹⁰ Dios yeebdĩh ã teo wáacat pínahdih jwĩpĩ úúbhna caá, áihwã jumna, jwĩ Maáhdih chah jéihnit, ã náhat pah ñi túi chãjat pínah niijná. ¹¹ Nin pahbut yeebdĩh jwĩpĩ niij úúbhna caá: “Paá, búdi ma wēpatjĩh queédih ma teo wáacá, bita queédih yeejép ï chãjachah yuhna, oi cádahcan, biíc yoobó wēnit, ï túi jumat pínah niijná. ¹² Meém queédih míhwã pínah mat chãjap taga. Pánih chãjna, ma pebh yeh iiguípna ï juibínachah, nihat míhwã ï bíbohat pínahdih queédihbut ma wãhbipna caá. Pánihna,

* 1:7 Col 4.12; Flm 23

nihat ma teo wáacatdih jéihnit, meemdih ‘Bádí táina caá, Paá’, i niijí naáh”, jwĩpĩ niij wáabhna caá.

Ded pah jwiít dih Jesús ã teo wáacat

13-14 Diosjeh jwiít iiguípna bejnit déejidih át táí wáap wut jĩ. Játih nemépwã i maáh jwiít dih ã wutachah, dupúát panhipboó jumnit, yéejatdih jwĩ jéih cádahcap jĩ. Obohjeéhtih, yéejnit jwĩ jumachah yuhna, Diosboó ã wááh, ã oinidih át wun wáhat túutap wut jĩ, jwĩ yéejatdih ã yohat pínah niijná. Pánih chájna, jwiít dih dupúát panhipmant wá bacanit, ã wááh, ã oini ã maáh jumapna át waadát túutap wut jĩ.*

15 Cristo ã íp Diosdih biíc yoobó ã jumna caá. Pánihna, nin baácdih i chájat pínah játih jumna, nihat i chájatjidih maáh ã jumna caá. Obohjeéhtih, jwiít cáacwã Diosdih jwĩ jéih encah yuhna, ã wááhboó ã íp ded pah ã jumatdih jwiít dih ã jéihyana caá. 16 Dios ã wutachah, Cristo nihat buu jumni pínahdih át jígohanap wut jĩ. Jeáboó jumnitdih, nin baáboó jumnitdih, jwĩ ennidih, jwĩ enca naáhdihbut át chájap wut jĩ. Nihat ángelwãdih, nin baácdih moón, nihat i maátadihbut át chájap wut jĩ. Pánihna, Cristo ã wut chah yáaat pínah niijná, nihatdih át chájat túutap wut jĩ.* 17 Cristojeh, nihatdih

i chájat pínah játih jumna, waóhni ã jumna caá. Æ wépatjĩh nihatdih páantjeh ã táí jummat túutna caá.* 18 Nihat jwiít áihwã áih bácah panihni jwĩ jumachah, caánboó jwĩh wao dáh panihni ã jumna caá. Caán wanni, jwíh waóh boo pud jóhni, nihatdih maáh yoobát ã jumna caá.* 19 Cristo jwĩ íp biíc dih biíc bácah panihni jumna, nihat Dios ã wépat Cristodihbut ã jumna caá. Páant ã jummatdih jwĩ íp át náah yacap wut jĩ. 20 Nihat cáacwã jwĩ íp dih eníhcan, jwít yéej chájap wut jĩ. Páant eníhcannit jwĩ jumachah, jwĩ íp Cristodih cruzboó át wun wáhat túutap wut jĩ, áih meépjĩh nihat cáacwã jwĩ yéejat jíib buudáatdih ã jíib chájat pínah, ájeéh jwĩ táí jummat pínahbut niijná. Pánih chájnit, nihat jeáboó jumnit, nihat nin baáboó jumnitdihbut caán biíc dih át táí jummat túutap wut jĩ.*

Cristo jwiít dih ã táí wáachah, ded pah jwĩ jummat

21 Yeebbát biíc yoobó Diosdih eníhcannit, yéejnit jumna, caán biíc dih ñit jéih jumcap jĩ. 22 Obohjeéhtih, caandih ñi eníhcatdih cádahat túutnit, buu ájeéh biíc dih Dios át jwáub jummat túutap wut jĩ. Cristo ã wun wáhatjĩh páant át chájap wut jĩ. Pánih chájna, ã pebhboó yeebdih jummat túutnit, “Queét yéejat wihcah, peéh chájat queétdih

* 1:13-14 Ef 1.7; 6.12 * 1:16 Ef 6.12

* 1:17 Jn 1.1-3,18; He 1.2-3

* 1:18

Hch 26.23; Ef 1.22-23; 4.15; Ap 1.5 * 1:20 Ef 2.16

ã wihcannit”, ã niijbípna caá.
²³ Jesúih doonádih táí jenah
 joinít, behnit panihnit jumna,
 “Ã niijátji pah, ã pebhboó wã
 juibínachah, Dios weemdíh
 táinidih ã wũhbipna caá”, ñi
 niij jenah joí cádahcah, páant
 yeebdíh ã wũhbipna caá.
 Caán táini doonádih nihát
 tútchinádih moón ít joyóp
 wut yuh jĩ. Weém Pablobut
 caán doonádihjeh tigaá wãpĩ
 naáwáp.

*Jesúhwãdih Pablo ã teo
 wáacat*

²⁴ Jwĩ yéejatdih yohat túut
 niijná, Cristo búdí át yéej
 chũúúp wut jĩ. Biíc yoobó
 weembút yeebdíh teo wáacat
 túut niijná, wã yéej chũúhna
 yuhna, búdí wã wẽina caá.
 Jwiít nihát Cristodih teo
 wãhñit jumna, biíc yoobó jwĩ
 yéej chũúhbipna caá. Cristoíh
 táini doonádih bohéat túut
 niijná, yeejép ã yapat pínah
 weemdíh páantjeh ã judh
 jwuhna caá. Pánihna, yeéb
 áihwã, áih bácah panihni ñi
 jumachah, yeebdíh teo wáacat
 túut niijná, weemdíh yeejép
 ã yapachah yuhna, búdí wã
 wẽina caá. ²⁵ Jesúhwãdih teo
 wãhni wã jumát pínah niijná,
 Dios weemdíh ã ñíwip jĩ.
 Páant ã ñíwatdih jéihna, nihát
 yeéb wã déewã nihcannitdih
 wã táí naóh bohé jibna
 caá. Yeebbút buúdcánnit
 ñi jumát pínah doonádih ñi
 táí jéihyat pínah niijná, Dios
 weemdíh páant ã naóh jibat
 túutúp jĩ.* ²⁶ Caán doonádih
 jon jãtíh Dios cáacwãdih át

naáwát túut jwuhcap wut jĩ.
 Obohjeéhtih, buú áihwãdih
 át táí naóh beedáat túutúp
 be, buca. ²⁷ Caán doonádih í
 jéih jwuhcah yuhna, “Judíowã
 nihcannitdihbut búdí wã táí
 chãjbipna caá”, niij jenah
 joinít, buú áih cáacwãdih
 caandíh át jéihya naáwáp taga.
 Nin pah caá ã jéihya naáwát:
 Cristo yeéb áihwãjeéh ã
 jumachah, jeáboó chah
 túyupna ñi juibíbipna caá.
 Caán doonádih jéihñit, yeéb
 wã déewã nihcannitbut ñi táí
 wẽi páina caá.

²⁸ Caán Cristoíh doonádihjeh
 tigaá nihát dih jwĩ bohénap.
 Pánih bohéna, “Yeó jáap jumát
 pah Cristodih táí péenit,
 caandíh ñi cádahca bojoó”,
 queétdih jwĩpĩ niij naóhna
 caá. Dios pebhna juibínit,
 “Nit ma wũúhdih jepahñit,
 caandíh táí péenitji caá”,
 Diosdih jwĩ niij naáwát túut
 niijná, ã jéihyaatjĩh queétdih
 jwĩ táí bohéna caá. ²⁹ Pánihna,
 chũuná yuhna, Dios weemdíh
 búdí ã teo wáacatjĩh wãpĩ teo
 cádahcan caá.

2

¹ Yeéb Colosas tútchidih
 moón, Laodicea tútchidih
 moóníh pínahdihbut búdí
 wã teona caá. Nihat bita
 weemdíh jéih jwuhcannitíh
 pínahdihbut búdí wã teona
 caá. Páant wã tewatdih ñi
 jéihyatdih yeebdíh wã náah
 yacna caá.* ² Nin panihat
 pínahdih wã teona caá: Wẽinit,
 míc oinit, táí biíc dih ñi jumát
 pínah, “Dios jwiútdih búdí

* 1:25 Ef 3.2 * 2:1 Ap 3.14-22

ã túi chãjbipna caá”, ñi niíj jéihyat pínahdih wã náah yacna caá. Dios jon jãtíh ã jéihya jwuhca naáhjidih ñi túi jéihyat pínahdihbut wã náah yacna caá. Caán ã jéihya jwuh canaáhji nin pah caá: Yeéb judíowã nihcannitbut Cristodih jepahnit, Diosjeéh ñi túi jumbipna caá. ³ Caán Cristo nihatdíh ã jéih beedána caá. Pánih jéihni ã jumuchah, ã teo wáacatjìhjih túi jenah joinít yeéb ñi jumbipna caá. ⁴ Pánih túi jenah joinít jumna, bita yeebdíh túi naóhnit pah ã niíj yeenachah yuhna, queédih ñi joyáh bojipna caá. ⁵ Weém ñijeéh wihcan yuhna, ñijeéh jumni pah wã jenah joiná caá. Pánihna, Cristodih túi péenit, túi biíc dih ñi jumat doonádih joinít, búdí wã wëina caá.

Jwiit Cristoíhwãdih ã túut numát tútat

⁶⁻⁷ Épafraſta Cristoíh táini doonádih yeebdíh ã jwíh bohénachah, túi jepahnit, “Wã Maáh ma jumúú”, Cristodih ñit niíj naáwáp wat jì. Ñi jwíh jepahatji biíc yoobó páantjeh yeó jáap jumat pah caandíh ñi túi péenaá. Pánih péenit, yeó jáap jumat pah caandíh chah jenah joiná, caandíh wëinit, “Búdí ma teo wáacat túina caá, Paá”, Diosdih niijnít ñi jumúú.

⁸ ¡Ñi túi chãja chaáh! Cãacwã ã yee bohéatdih ñi joyáh bojó. Queét jon jãtíh moón ã jenah joyát dihjih ã bohéna caá. Páant ã bohéat dedé pínah nihcan

caá. Diosdih jéihcannitboó ã watatdihjih ã bohéna caá. Cristoíhboodíh ã bohécan caá.*

⁹ Nin pah Cristoíh dooná ã jumna caá: Caán jwí lip biíc yoobó jumni, Diosjeh tígaa ã jumap. Páant ã jumuchah yuhna, nin baáboó jwí nihat pah át cãac jumap wat jì. Cãac yoobát ã jumuchah yuhna, ã lip ã wëpat, ã oyat, ã túyatbut caandíh ã jumna caá. ¹⁰ Yeéb Cristoíhwã jumna, Dios ã wëpat, ã oyat, ã túyatbut yeebdíhbut ã jumna caá. Pánihna, ñih caolihdih dedé ã judhcan caá. Caán Cristo nihat maátadh chah maáh ã jumna caá. ¹¹ Wã déewã Dios ã watatjidih jepahat túut niijná, quehli nah yapat chóodih ipí bóod yohna caá. Obohjeéhtih, yeéboó páant ñi chãjchah yuhna, Cristoíhwã jumna, bóod yohnit panihnit tígaa ñi jumap. Ì bóod yohat pah ñi yéej chãjíhat jenah joyát dih Cristoboó yeebdíh át yohop taga. ¹² Caandíh ñi jepahachah, daabánit ñit jumap taga. Pánih daabánit, jwúub pah jũhna, Jesús dih ã yohat, ã jwúub boo pud jũwát pah ã jumna caá. Páant ã chãjat dée pah chãjnit, ãjeéh biíc dih ñi jumna caá. Pánihna, “Dios ã wëpatjìh Cristodih ã boanachah, weemdíhbut ã wëpatjìh táiniboodíh ã túut numbípna caá”, ñit niíj jenah joyóp taga.*

¹³ Yeéb jãtíh wannit panihnit jumna, ñi yéejat jíib

* 2:8 Gá 4.3,9 * 2:12 Ro 6.4

iiguipna bejnit pínah ñit jum
 jwuhup taga. Obohjeéhtih,
 buu Cristo ã wun wūhatjīh jwī
 ip yeebdīh ājeéh jumnit pínah
 āt chājap taga. Jwiit nihat
 jwī yéejatdih āt yohop taga.*
 14 Moisés ã wutatjidih jwī
 jepahcah, jwiitdih peéh chājat
 āt jumup wat jī. Obohjeéhtih,
 Cristo cruzboó ñahnit,
 jwiitdih ã wun wūhatjīh caán
 wutatjidih jwī jepahcat jīb
 buudáátdih Dios āt yohop
 wat jī.* 15 Cristo pánih
 wunna, nemépwā ī naóh
 yacat wēpatdih dúuc wáinit, āt
 yohop wat jī. Pánih yohnit,
 nemépwā ī maáh biícđih Dios
 ã yap yohochah, oboh jumnit
 ī jumna caá. Cristo cruzboó
 ã wunatjīh queétdih ã yap
 yohatdih nihatdih jéihyana,
 Dios queétdih āt tícanap wat
 jī.

*Cristoíhwā jumna, jwī
 nuowā ī wutatjidih jwī jepah-
 cat*

16 Ñi jeémátdih, ñi bab-
 hbatdihbut enna, jópchi
 jummat pah, widh jummat pah,
 semana jummat pah, “Buu
 Diosdih chah jwī weñat pínah
 yeó jáapna caá”, niij jenah
 joicán, ñi múic wáaccāh enna,
 “Queétdih peéh chājat caá
 náahap”, bita yeebdīh īta
 niij en tagaá. Páant ī ni-
 ijíchah joiná yahna, páantjeh
 queétdih ñi joyáh bojóo.*

17 Dios jon jātih moondīh
 páant ī chājat pínahdih āt
 wutjip taga, túttimah ded pah
 Cristo ã wun wūhat pínahdih

jwiitdih jéihyaat túut niijná.
 Obohjeéhtih, buu láa Cristo
 jwiitdih wun wūhñit, ã jwúub
 boo pud jūúwátdih jwī tái
 jéihna caá. 18 Bitaboó nin
 pah ipī chājna caá: “Weém
 oboh jumni Diosdih wā jéih
 úbhcan caá”, niij jenah
 joinit, ángelwāđih ipī úbhna
 caá, ī úbátdih queét Diosdih
 ī jwúub naóh yapaat pínah
 niijná. Bitabut “Oo jumat pah
 jígohatdih wā enep be. Pánih
 ennit, weém chah jéihni caá”,
 ipī niij jenah joiná yuh caá.
 Obohjeéhtih, páant ī niij jenah
 joyát dedé pínah nihcan caá.
 Pánih jumnit, “Ded pah jwī
 chājat biíc yooobó, yeéb ñi
 chājcat jīb, yeebdīh Dios ã
 peéh chāja naáh”, yeebdīh
 ī niijíchah yahna, queétdih
 ñi joyáh bojóo. 19 Páant
 niijnitboó Cristo ã wutat pah
 chājcan, ājeéh ī jumcan caá.
 Obohjeéhtih, jwiitboó áihwā
 ājeéh jumnit, áih bácah pani-
 hni jwī jumna caá. Caánboó
 wao dáh panihni jumna,
 jwiitdih ã watna caá. Caandīh
 jwī jepahachah, Diosboó
 jwiitdih āpī teo wáacna caá,
 caandīh chah jwī jéihyat pínah
 niijná.*

20 Cristo yeebdīh āt wun
 wūhup taga, yéej chāj
 cáđahñit, táiniboodīh ñi túut
 nuumát pínah niijná. Pánih
 túut nuumná, Diosdih jepah-
 cannitboó ī wutuchah, ñi
 joyáh bojóo.* 21 Queét ī jenah
 joyátjīh nin pah yeebdīh
 ipī niij watna caá: “Caán

* 2:13 Ef 2.1-5 * 2:14 Ef 2.15 * 2:16 Ro 14.1-6 * 2:19 Ef 1.22; 4.15-16

* 2:20 Ro 6.6-11; Gá 2.19-20; 4.3,9

jeémátdih babhbatdihbut jeémpan, babhcan, ñi teoca bojoó”, ìpĩ niij wutna caá. ²² Obohjeéhtih dedédih jwĩ jeéméchah, waícanjeh ãpĩ buudná caá. Pánihna, buudní pínahdih cáacwã ì jenah joyátjĩhjih ì wutuchah, Dios ã wutat pah nihcan, ì wutat dedé pínah nihcan caá. ²³ Nin pahbut yeebdíh ì niij wutna caá: “ ‘Weém oboh jumni caá’, ñi niij jenah joyoó”, ì niijná caá. Ìih bácahdih yeejép chãjnit, yeebdíhbut biíc yoobó ì chãjat túutna yuh caá. Páant ì wutuchah, jéih beedánit ì jenah joyát pah ì chãjat túutna yuh caá. Obohjeéhtih, ì wutat ã túican caá. Páant cáacwãjeh ì wutat dée nihna, jwĩ yéej chãjatdih jwĩ cádahíhichah yuhna, jwiít dih ã teo wáaccan caá.

3

¹ Cristo waóh boo pud jũóhni ã jumuchah, yeéb ãihwãbut ãjeéh boo pud jũóhnit panihnit jumna, ã weñat pínahdih ñi túi jenah joyoó. Caán jeáboó jwĩ ìip jéihyepmant bóo buwámant chúudnit, nihatdih wutni caá.* ²⁻³ Cristoíhwã jumna, ñi yéej chãjatdih ñi cádahachah, Diosboó yeebdíh ã wapna caá, páantjeh ãjeéh ñi túi jumat pínah niijná. Jeáboó jwĩ juibínachah, Dios ã wãhni pínahdih túi jenah joinít, nin baác dih bóo yeejépdih ñi bidca bojoó.* ⁴ Pánihna, Cristo

páantjeh jumat túutni, jeámant ã jwãub dei jũúwúchah, nihat caandíh ì wẽi naáwáchah, yeéb ãjeéh jumnitdihbut ì wẽi naóhbipna caá.*

Yeéb Cristoíhwã ded pah ñi jumat

⁵ Cristoíhwã jumna, jãtíh ñi yéej chãjatjidih ñi cádahaá: Ñi weha mána nihcannitjĩh ñi yéej chãj cádahaá. Nihat ñi yéej chãjihat jenah joyát dihbut ñi cádahaá. Bií déedih ñi en ñinahca bojoó. Bií déedih búdí bidna, Diosboodíh ñi jenah joicán caá. ⁶ Bitá pánih yéej chãjna, caandíh ì yap yohochah ennit, queétdih ìjna, Dios búdí ã peéh chãjbipna caá.* ⁷ Pánih yéej chãjnit ñit jum jwuhji tagaá. ⁸ Obohjeéhtih, buu caán yéej chãjatdih ñi cádahaá. Nin pah ñi chãjatdihbut ñi cádahaá: Ñi ìij jenah joyát dih, tubit ìjnit, ñi táoh jũihñatdih, bitadih yeejép ñi jenah joyát dih, bitadih yeejép dooná ñi naáwát dih, yeejép ñi wéheatdih, nihat páant ñi chãjatdih ñi cádahaá. ⁹⁻¹⁰ Pánihna, yeébboó Jesúíhwã jumna, yéej chãjatdih cádahnit, táiniboodíh túut nuumnít ñit jumap be.* Dios yeebdíh páant ãt túut nuumát túutap taga, caandíh chah ñi túi jéihyat pínah, caán ã jumat pah ñi jumat pínahbut niijná.* Pánihnit jumna, ñi míic yeeca bojoó.* ¹¹ Cristo nihat ãihwãjeéh ã jumuchah, Dios jwiít nihatdih biíc

* **3:1** Sal 110.1; Mt 22.44; He 1.3 * **3:2-3** Ro 6.4-11; Col 2.12 * **3:4** Gá 2.20;

Fil 1.21 * **3:6** Ef 2.3 * **3:9-10** Ef 4.22 * **3:9-10** Gn 1.26; Ef 2.10 * **3:9-10** Ef 4.24

yoobó ã enna caá. Pánihna, judíowã, judíowã nihcan-nitbut, bóodnit, bóodcannitbut, jwíih wéheatdih wéhenit, wéhecannitbut, bohénit, bohécannitbut, teo wãhnit, maáta déebut jwí jũmũchah, dedé pínah nihcan caá. Jwiít nihat mácah jwí jũmũchah yũhna, Jesucristo nihat áihwãjeéh biíc yoobó ã jũmna caá. Caán oboh jũmni nihcah, caandíhjuh chah jenah joyát caá jwiít nihatdih náahap.

12 Pánihna, Dioíhwã, ã ñíonit, ã oinit jũmna, nin pah ñi chãjaá: Bitadih ñi jĩgah en teo wáacá. “Chah jéihni wã jũmna caá”, ñi niij jenah joicá bojoó. Bitadih jũihcan, ded pah í chãjachah yũhna, íjcan, táinijeh ñi chãjaá. 13 Ñijeéh jũmni ñi náahat pah í chãjcah yũhna, íjcanjuh, páantjuh ñi jũmah bojoó. Ñijeéh jũmni yeebdíh í túi chãjcah enna, míc íjnit, waícanjuh ñi míc yoobánaá. Jwí Maáh ñi yéej chãjatdih át yohop taga. Páant ã yohat pah yeebút ñi íjatdih ñi míc ámohoó.* 14 Páant wã wũtat chah yeebdíh nin pah wã wũtna caá: Bitadih ñi míc oyoó. Pánih míc oina, nihat biih wã wũtatdihbut ñi jepahbipna caá. Pánih míc oina, biíc weh pah ñi jũmbipna caá. 15 Biíc bácah paníhni jũmna, míc jũihcanjuh, bita Jesúhwã biíc dih jwí túi jũmat pínahdih Dios jwiít dih ã náah yacna caá. Páant ã náah yacat pah, yeeb biíc dih ñi túi jũmũ.

Pánihna, ded pah ñi chãjat pínahdih jenah joinít, “Nin pah chãjna, ¿bita Jesúhwã biíc dih páantjuh wã túi jũmni níit?” niij jenah joyát caá náahap. Pánih túi biíc dih jũmni, “Ma teo wáacat túina caá, Paá”, Diosdih ñi niijí.

16 Cristoíh túini doonádih ñi túi náhninaá. Búdí ã teo wáacatjĩh ã naáwát dih ñi túi míc bohénaá. Pánihna, míc teo wáacat túut niijná, “¡Ma túi jenah joyó chaáh! Páant ma chãjachah, meemjéh ma míc yéejabipna caá”, ñi niij naáwá. Jwí Maáhdih chah jéihyat túut niijná, Salmosjĩh, wéi ewatnajĩh, Túini Espíritu ã wãhni ewatnajĩhbut biíc dih ñi eweé. Caandíh búdí wéinit, “Túina caá, Paá”, Diosdih ñi niij wéi eweé. 17 Jwí Maáh Jesúsdih ñi weñaat túut niijná, ded pah chãjna, ded pah naóhna, táinijeh chãjnit ñi jũmũ. Cristo ã teo wáacatjĩh jwí íp Diosdih wũbhni, “Túina caá, Paá”, caandíh ñi niijí.*

Ded pah Jesúhwã biícwã í jũmat

18 Yeéb áa jũmni yaádh, ñi weha mánadih ñi túi jepahaá. Páant tigaá chãjat náahap jwí Maáh Cristoíhwã yaáhdih.* 19 Yeéb áa jũmni neonáboó ñi weha mána yaáhdih ñi túi oyoó. Pánih oinit, jũihcanjuh, túi waóhni, queé dih táinijeh ñi jũmũ.*

20 Yeéb í wehbut ñi mánadih yap yohcannit mícjeh ñi

* 3:13 Ef 4.2,32 * 3:17 Ef 5.19-20

* 3:18 Ef 5.22; 1P 3.1 * 3:19 Ef 5.25;

jumú. Páant ñi jumachah ennit, jwī maáh yeebdíh ã wēibipna caá.* ²¹ Yeéb ĩ mánabut ñi wehdih páantjeh ñi jūihca bojoó. Pánih jūihnit, íjanit, queétdih búdí ñita jīgaha tagaá. “Ī enechah, weémboó wã túi chājcan nacaá”, ĩta niúj jenah joi tágaá.*

²² Yeéb teo wūhnit ñi maátadih ñi túi jepahaá. “Caán ã enechahjeh, wã túi teobipna caá, weemdíh ã wēi enat pínah niijná”, ñi niúj jenah joicá bojoó. Obohjeéhtih, jwī Maáh Jesúsdi h weñahna, ñi maátadih yeecanjeh, ñi túi jepahaá. ²³ Yoobópdih yeéb Cristoíhwã jumna, caandíh túi jepahnit ñi jumú. Nin baácđih moón ñi maátadih jepahna, Cristodihbut jepahnit ñi jumú. Ded pah ñi maáta ĩ wutah pah yabhcanjeh, ñi túi teweé. ²⁴ Páant ñi jepahat jíib Cristoboó yeebdíh ã túi chājbi pna caá. “Wã pehbboó ñi jayúchah, yeebdíh táinidih wã wūhbi pna caá”, jwī Maáh ã niijátji pah ã wūhbi pna caá. Caandíh yeéb ñi túi jéihna caá. Jwī Maáh Cristodih yeéb teo wūhnit ñi jumna caá. ²⁵ Obohjeéhtih, det túi chājcanitdih bíic judhdah wihcan, jwī Maáh ã peéh chājbi pna caá.*

4

¹ Yeéb maátaboó, ñi pehb moondíh ñi túi wáyaa.

* **3:20** Ef 6.1 * **3:21** Ef 6.4 * **3:25** Dt 10.17; Ef 6.5-9 * **4:1** Ef 6.9 * **4:3-4** Ef 6.18-20; Fil 4.6 * **4:5** Ef 5.16

Yeebdíhbut Dios ñi Maáh ded pah ñi chājchah, āpī enna caá. Páant ã enatdih túi náhninit, ã náah yacah pah yoobópdih ñi pehb moondíh ñi túi chājjaá.*

Nihat queét Jesúhwã ded pah ĩ jummat

² Túi jenah joinít, yeó jáap jummat pah Diosdih ñi túi wúbú. Pánih wúbhñit, ã jepahat pínahdih jéihnit, “Weemdíh mapī túi chājna caá, Paá”, caandíh ñi niijí. ³⁻⁴ Jwiítđihbut ñi wúbú. Cristoíh táini dooná, cāacwã ĩ jéih jwūhca naáhdih bohéna, queétdih jwī túi jéihyaat pínah niijná, jwī ípdih búdí ñi wúbú. Páant wã bohéat jíib buu nemat muúboó wã jumna caá. Pánihna, det weemdíh enedih junítđih Dios naáwátđih wã túi naáwát pínah niijná, ñi wúbát pínahdih wã náahna caá. Páant naáwát tigaá Cristo weemdíh ã wutap.*

⁵ Jesúsdi h jepahcannitjeéh jumna, āih táini doonáđih queétdih ñi naáwáchah, ĩ joyát pínah niijná, yéej chājcanjeh, Dios ã náahat pah ñi chājjaá.* ⁶ Bitadih míic wéhena, táinijeh ñi naáwá. Páant ñi naáwáchah, túi wēi joinít, jéihíhna, yeebdíh ĩ wúbh joibí pna caá. Páant ĩ wúbh joyóchah, queétdih ñi túi jéih jepahbi pna caá.

Pablo ã péé túyat tútat

⁷ Jwī wūd panihni, jwī oini Tíquico, Cristoíh táini doonáđih bohéna, jwiít bíicđih

teo cádahcanni ā jumna caá. Nin wā daácnidih ub bejna, ñi pebhna jubínit, nihát wíih doonádih yeebdíh ā naóhbpna caá.* 8 Ded pah wā jumatdih yeebdíh naóhnit, ñi jġahatdih ā yayáát pínah niijná, ñi pebhna caandíh wā wahna caá.* 9 Tíquicodih pej jum bejni pínah wā oini, wā úd panihni Onésimodihbut wā wahna caá. Caán ñíih tátchidih bóo, Cristodih cádahcanni ā jumna caá. Pánihna, queét chénat pah jwiit ninjġih ded pah jwġi yapatdih yeebdíh ĩ naóhbpna caá.*

10 Aristarco, nemat mūboó wājeéh jumni, yeebdíh ā túyat túutna caá. Bernabé baih Marcosbut ā túyat túutna caá. Āih doonádih jġatih wāát wahap jġ. Pánihna, ñi pebhna ā jubínachah, caandíh ñi túi wēi jwāá.* 11 Jesús “Justo”, ĩ ni-ijníbut yeebdíh ā túyat túutna caá. Nit biíc peihcannitjeh caá wā déewā yoobát pohba weém biícidih Dios naáwátidih ĩ bohéna caá, Cristodih cáacwā ĩ jepahat pínah niijná. Queét weemdíh túi teo wáacnit ĩ jumna caá. 12 Épafra, ñijeéh jumni, yeebdíh ā túyat túutna caá. Caán Cristodih teo wūhni mun tigaá. Pánih jumnit, Diosdih úbhna, yeebdíh búdí āpġ úbhna caá, “Ded pah ā niijátji pah Dios weemdíh ā túi chġjbipna caá”, niġ jéihna,

Diosdih túi péenit, ā náahat pah ñi chġjat pínah niijná.*

13 Yeebdíh yoobópdih wā naóhna caá. Caán yeebdíh āpġ úbh cádahcan caá. Laodicea tátchidih moondíh, Hierápolis tátchidih moondíhbut búdí āpġ úbhna caá. 14 Jwġi oini Lucas, cohni cáacbut yeebdíh ā túyat túutna caá. Demas yah buca ā túyat túutna caá.*

15 Jwġi déewā Laodicea tátchidih moón búdí ĩ túyū naáh. Ninfabut mi túyū naáh. Jesús wā miíh mūboó míc wáacnitbut ĩ túyū naáh.

16 Nin wā wahni náodih ñi míc bohé péenit, Laodicea tátchidih moondíhbut ñi wahaá, queétbut ĩ míc bohéát pínah niijná. Queétdih wā wahni náodihbut, yeebút ñi míc bohénaá.* 17 Arquipodih nin pah ñi niġ naáwá: “Jwġi Maáh Jesús meemdíh ā wutátji pah ma péanaá”, ñi niġj.*

18 Weém Pablo, wíih téihyājġhjih nin túyat túutatdih wā daácna caá. Yeebdíh búdí wā túyat túutna caá. Nemat mūboó wā jumatdih náhninit, weemdíh búdí ñi úbú. Dios yeebdíh oinit, búdí ā teo wáaca naáh.

Páant bóojeh tigaá wā naáwát.
Pablo

* 4:7 Hch 20.4; 2Ti 4.12

* 4:8 Ef 6.21-22

* 4:9 Flm 10-12

* 4:10 Hch

12.12,25; 13.13; 15.37-39; 19.29; 27.2; Flm 24

* 4:12 Col 1.7; Flm 23

* 4:14

2Ti 4.10,11; Flm 24

* 4:16 Ap 3.14-22

* 4:17 Flm 2

1 TESALONICENSES

Pablowã queédih ï túyat tútat

¹ Weém Pablo, yeéb Tesalónica tútchidih moón jwĩ íp Dioíhwã, jwĩ Maáh Jesucristoíhwãbut ñi jumuchah, nin náodih biíhdih daacát tútnit, yeebdíh wã wahna caá. Weém, Silvano, Timoteojĩh, jwiít biíc peihcannit yeebdíh búdí jwĩ túyat túttna caá. Jwĩ íp Dios yeebdíh oinit, ã teo wáaca naáh, ñi túi jumat pínah niijná.*

Tesalónicadih moón ï tút nuumát

² Diosdih uúbhna, “Míih Tesalónicadih moón ï tút nuumátji ã túina caá, Paá”, jwĩpĩ niijná caá. ³ Yeebdíh náhninit, Diosdih nin pah jwĩ niij uúbhna caá: “Paá, míih Tesalónicadih moón meemdíh túi jenah joinít, ma weñat pínahdih ípĩ chãjna caá. Meemdíh oinit, bitadihbut oina, queédih ípĩ túi teo wáacna caá. Jesucristo ã jwúub dei jãúwát pínahdih túi wēi pãinit, meemdíh ï cádahcan caá”, jwĩ niijná caá. Páant ñi jumatdih búdí wēinit, Diosdih “Túina caá, Paá”, jwĩpĩ niijná caá. ⁴⁻⁵ Jwĩ déewã panihnitá, Jesucristoíh túini doonádih yeebdíh naóhna, oboh jumni naáwát nihcan jĩ. Obohjeéhtih, Túini Espíritu ã wēpatjĩh yeebdíh jwĩ naáwáp jĩ. Páant jwĩ naáwáchah, Túini

Espíritu yeebdíh ã teo wáacap jĩ, jwĩ naáwát dih joinít, ñi jepahat pínah niijná. Páant ñi jepahachah, Dios yeebdíh oinit, ãihwã pínah ã ñíwatdih jwĩ jéihna caá. Ñijeéh jumnit, yeebdíh jwĩ túi teo wáacatjidih yeebbút ñi jéihna caá.

⁶ Ñijeéh jumna, ded pah jwĩ chãjatjidih ennit, jwĩ Maáh Jesucristo ded pah ã jumatji doonádihbut jéihnít, yeebbút biíc yoobó ñi chãjna caá. Jesúh túini doonádih joíhcan íjna, bita yeebdíh yeejép ï chãjachah yuhna, Túini Espíritu yeebdíh ã teo wáacachah, yeéboó wēinit, Diosdih ñi túi joyóp jĩ.*

⁷ Páant ñi jumat doonádih joinít, nihát ñíih baác Macedonia baác dih moón, nin baác Acaya baác dih moón Jesúíhwã ñi jumat pah muntih tút nuumná caá ï chãjap. ⁸ Pánihna, jwĩ Maáh Jesúh doonádih jepahnít, ñi túi tút nuumátji doonádih joinít, bitabut jwĩ Maáhdih ít jepahap wut jĩ. Ñíih baác dih moón, Acaya baác dih moonjéhbut nihcan, nihát baác dih moón Diosdih ñi túi jepahat doonádih ít joyóp wut jĩ. Ñi wut yána caá. Jwiítboó ñíih doonádih queédih jwĩ naóh jwuhcah, queét jãtih ítát joyóp tabe. ⁹ Pánihna, ñi tút nuumát doonádih jwĩ naáwát déedih, yeéb jwiít dih wēi jwãáhnít, ñi túi joyátjidih ípĩ jwãáh naáwáp jĩ. Ñi pãpninadih uúbh cádahnit, Dios yoobát dih jeh

* 1:1 Hch 17.1 * 1:6 Hch 17.5-9

wēi wúbhnt, ā wutadīh ñi túi jepahatjidihbut ĩpĩ naáwáp jĩ. ¹⁰ Dios wūáh jeámant ā jwúub dei jūúwát pínahdih ñi túi páñatdihbut ĩpĩ naáwáp jĩ. Caán Jesús wunnijidih yuhna, Dios át boanap tajĩ. Caan tígaá Dios yeejép yoobát ā peéh chājat déedih jwiútdih ā túi ubna caá.

2

Tesalónicadīh jumna, ded pah Pablo ā jumati

¹ Ñijeéh jumna, yeebdíh jwĩ bohénachah, túi wēi joinít, ñi jepahap jĩ. Páant ñi jepahachah, jwĩ tewat oboh jumni nihcatdih ñi jéihna caá. ² “Pablowā jwiútdih enedih ĩ jūúwát pínah jātih, Filipos tátchiboó ĩ bohénachah, ĩjnit, caán tátchidih moón queétdih yeejép ĩ chājap jĩ”, yeéboó ñi niij náhnina nacaá. Obohjeéhtih, Filiposdih moón jwiútdih yeejép ĩ chājachah yuhna, umcanjeh, Jesúsíh doonádih yeebdíhbut naáwádih jwĩ jubínap jĩ. Biquína ñih tátchidih moón maáta jwiútdih ĩ naóh cádahat táutuchah yuhna, Dios ā teo wáacatjĩh Jesúsíh doonádih yeebdíh jwĩ túi naáwáp jĩ.* ³ “Pablowā yoobópdiħ ĩ naóhcan caá. Yeebdíh pánih bohéna, queétdih ñi weñat pínahdihjeh ĩ bidna caá”, biquína ĩ niij yeena caá. ⁴ Obohjeéhtih, Dios jwĩ jenah joyátdih jéihni nin pah ā niij naáwáp jĩ: “Jesúsíh táini doonádih ĩ naáwát pínah

nijná, Pablowādih wā wahbipna caá”, ā niijp jĩ. Pánihna, caandíh naóhna, “Pablowā túi chājnit caá”, bita ĩ niij jenah joyát pínahdih jwĩ bidcan caá. Diosboó “Ī túi chājna caá”, ā niiját pínahdihjeh bidnit, Jesúsíh doonádih jwĩ naáwáp jĩ.* ⁵ Pánihna, yeebdíh naóhna, táini niiját pah niijcán, ñih bií déedih náahcan, ded pah jwĩ bohéatjidih ñi jéihna caá. Diosbut páant jwĩ chājatjidih ā jéihna caá. ⁶ “Pablowā chah jéihnit caá”, yeéb, bitabut ñi niij jenah joicát pínah niijná, yeebdíh jwĩ bohénap jĩ. ⁷ Jesucristoíh táini doonádih yeebdíh naáwát táutna, Dios ā wahnit jumna, yeebdíh búdí jwĩta jéih wat tagaá. Obohjeéhtih, pánih wutcan, búdí oinit, chaíhjah bohéna, yeebdíh jwĩ yójahcap jĩ. No-maníh mi wūúhdih táinijeh mi en dawát pah yeebdíh jwĩ bohénap jĩ. ⁸ Yeebdíh búdí oinit, wēina, nihat yeó jáap jumap pah táini doonádih jwĩ naáwáp jĩ. Bita jwiútdih ĩ mao yohíhatdih jéihna yuhna, yeebdíh jwĩ teo wáac cádahcap jĩ. ⁹ “Jwíjeéh ĩ jum láa, ĩh bácah ā chūnáchah yuhna, búdí ĩ tewep jĩ”, ñi niij náhnina nacaá. “Baáb jéenat pínah jātih teo jwíhnit, púú nihat yeó jáap teo tãah bejnit, chei tac yoob póhba ĩpĩ teo cádahap jĩ. Pánihna, Dioíh táini doonádih naóhnit, jwiútdih tac buugáihcan, ĩ jeémát pínahdih jīb chājat táut niijná, búdí ĩ

* 2:2 Hch 16.19-24; 17.1-9 * 2:4 Gá 1.10 * 2:9 Hch 18.3; 2Ts 3.8

tewep jī”, ñi niúj jéihna caá.*

10 “Jwījeéh jumna, Dios ā weñat pínahdihjeh chājnit, ī tui jumap jī”, ñi niúj jéihna caá. Diosbut caandih ā jéihna caá. Pánihna, bita “Pablowā yeejép ī jumap jī”, ī jéih niijcán caá. 11-12 “Jwiít nihatdih tainijeh ī bohénachah, jwī tui joyóp jī. Biquínadibut jwiít dih ī naáwáp jī. Ded ā wehdih ā tui bohéat pah jwiít dih ī tui naáwáp jī. Dios ā weñat pínahdih ded pah jwī chājat pínah niijná, budi ī bohénap jī”, ñi niúj jéihna caá. Dios yeebdih āt ñiwip wut jī, āihwā jumnit, ājeéh ā maáh jumapboó ñi jumat pínah niijná. Páant yeebdih jwī bohéatjidihbut ñi quib buudcán nacaá.

13 Pánihna, yeebdih jwī naáwátdih ñi tui jepahachah náhninit, budi wēinit, “Túina caá, Paá”, Diosdih jwīpī niijná caá. Ā naáwátdih yeebdih jwī bohénachah, nin pah ñi niúj jenah joyóp jī: “Ī jenah joyátjīhjah naóhna ī chājcan caá. Dios naáwát yoobát jwiít dih bohéna caá ī chājap”, ñi niúj jenah joyóp jī. Pánih jenah joiná, caán naáwátdih joinít, Jesús dih jepahna, tainiboodih túut nuumná caá ñi chājap. 14 Judea baácdih moón Dioíhwā ī jumat pah yeebbút biíc yoobó ñi jumna caá. Dios ā wahni Jesucristodih queét ī jepahat jīb, ñih baácdih moón judíowā, queétdih yeejép ī chājap jī. Pánihat pah mantih,

yeebbút Jesús dih ñi jepahat jīb, ñih baácdih moonjéh yeebdih yeejép it chājap taga.* 15 Queét judíowā jon jātih Dios naáwátdih naóh yapanitjidih yehna niijnít, it mao yohop tajī. Túttimah, jwī Maáh Jesucristodihbut it mao yohop tajī. Túttimah, Dios naáwátdih ñi joicát pínah niijná, jwiítboodih ñih tatchimantī bacanap jī. Pánih chājna, Diosdih budi íjanit, nihat cáacwādihtut ī eníhcan caá.* 16 Judíowā nihcanit iiguípna ī bejat déedih náahcan, Jesús ih doonádh naáwádh jwī bejehah, judíowā jwī naáwátdih ī jāhíhip yah jī. Pánihna, Diosdih yehna ī niiját jīb, íjnit, Dios queétdih budi ā peéh chāj bipna caá.

Pablo Tesalónicadh moondih ā jwúub eníhat

17 Yeebdih wā cádah jūwúchah, wíh caolih ñijeéh ā páñap be. Maátcanjeh ñijeéh wihcan yahna, yeebdih budi jwī bidip be. 18 Pánihna, budi oina, yeebdih enedih jwī jwúub bejíhip yah be. Weemjéh dawá láa yeebdih budi enedih wā bejíhichah yahna, Satanás jwī jib bejatdih ā jāhap jī. 19 Yeebdih Jesús ih doonádh jwī naáwáchah, ñi tui joyátjidih náhninit, budi jwī wēina caá. Jwī Maáh Jesús ā jwúub dei jūwúchah, ñi jepahatjidih jenah joinít, budi wēina, “Jwī naóhniji táini doonádh ī tui

* 2:14 Hch 17.5 * 2:15 Hch 9.23,29; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12

jepahap jĩ”, Jesúsdiŋ jwĩ niĩj naóhbipna caá. ²⁰ Pánihna, yeebdíh jwĩ naáwáchah, ñi jepahatji jíib, jwĩ Maáh jwiítđih ã wēi naáwátđih jéihnit, jwiítbut búdí jwĩ wēina caá.

3

Timoteodih ã wahat

¹⁻² Pánihna, yeebdíh búdí náhni dahwanit, yeebdíh ã enat pínah niijná, Timoteodih ñi pebhna jwĩ wah bojop be. Caán jwĩ úd panihni, weemdíh pej jumni, Cristoíh túini doonádih ãpĩ naáwáp jĩ. Diosjeh caandíh ã wahachah, weemdíh búdí ã teo wáacap jĩ. Pánihna, yeebdíh ã bohéat pínah niijná, ñi pebhna caandíh wahniji, Atenas tátchiboó bíicjeh wã páñap jĩ.* ³ Jesúsdiŋ ñi jepahatji jíib bita yeebdíh yeejép ĩ chãjachah yuhna, Diosdiŋ ñi cádahcat pínah niijná, yeebdíh wã bohéat túutap jĩ. “Jesucristodih jwĩ jepahachah, jwĩ túut nũmátđih íjnit, áihwã nihcannitboó jwiítđih yeejép ĩ chãjbipna caá”, jwĩ niĩj jéihna caá. ⁴ Ñijeéh jumna, páant jwĩ yapat pínahdiŋ dawá láa yeebdíh jwĩ naáwáp jĩ. Bũũ jwĩ naáwátji pah ã yapatđih ñi jéihna caá. ⁵ Pánihna, ded pah ñi jumatđih búdí jéihíhna, Timoteodih wã wahap jĩ. “Nemépwã ĩ maáh queéđđih ã yee naáwáchah, ¿queéđboó caandíh yehna ĩ niijná niít? Yehna ĩ niijcáh, niŋat conboó jwĩ bohéat búdí jwĩ tewatji

bũũdní ã jum̄bipna caá”, wã niĩj jenah joyóp jĩ.

⁶ Bũũ Timoteo, ñi pebhboó juibíniji, ã jwũub juyáp jĩ. Jwũub joinít, “Niŋat Tesalónica tátchidih moón meemdíh búdí ĩ túyat túutap be. Queéđ Dios naáwátđih túi joiná beé ĩ chãjap be. Túi joinít, Diosdiŋ búdí oinit, ĩ míic túi oina beé. Yeebdíh náhninit, búdí wēinit, yeebdíh ĩ bidna beé. Yeéđ queéđđih bidnit, búdí enedih ñi bejíhat pah mũntih, queéđbut yeebdíh ĩ bidna caá”, weemdíh ã niĩj naáwáp jĩ.* ⁷ Páant ã niĩj naáwáchah, yeebdíh jwĩ náhni dahwaat ã yayáh bejep jĩ. Yeéđ Dios naáwátđih jepahnit, ñi túi jum̄at doonádih joinít, bita jwiítđih yeejép ĩ chãjachah yuhna, búdí jwĩ wēina caá. ⁸ Yeéđ jwĩ Maáh Jesúsdiŋ ñi túi péenachah, jwĩih caolih búdí ã wēina caá. ⁹ Pánihna, “Paá, ma teo wáacatjĩh queéđ Jesúsdiŋ ĩ túi péeatđih jéihna, búdí wã wēina caá. Páant weemdíh ma weñaat ã túina caá”, Diosdiŋ wã niijná caá. ¹⁰ Pánih wēinit, yeó jáap, cheibut Diosdiŋ búdí jwĩ wũbhna caá, yeebdíh enat túutna, jwiítđih ã wahat pínah niijná. Yeéđ Jesúsíhwã ded pah ñi túi chãjat pínahdiŋ beh joyát yeebdíh páantjeh ã jũdhũchah, ñi pebhna jwũub bohénadiŋ jwĩ bejíhna caá.

¹¹ Yeebdíh jwũub enedih jwĩ bejat pínah niijná, Satanás ã jáhat panihatđih ĩ yohat pínahdiŋ jwĩ íip Diosdiŋ, jwĩ

* 3:1-2 Hch 17.15 * 3:6 Hch 18.5

Maáh Jesucristodihbut b́dí jwí ʉ́bhna caá. ¹² Pánih ʉ́bhna, jwí Maáh yeebdíh ă teo wáacat pínahdih jwí ʉ́bhna caá, chah míc oinit, nihatdihbut ñi oyat pínah niijná. Pánihna, yeebdíh b́dí jwí oyat pah muntih, yeebbút bíic yoobó ñi oyat pínahdih wā náah yacna caá. ¹³ “Paá, queétdih ma túi teo wáacá, ma weñat pínahdihjeh ĩ chājat pínah niijná”, jwí niij ʉ́bhna caá. Páant ă teo wáacachah, jwí Maáh Jesucristo nihat ăihwājeéh jwúub dei jūóhnit, Jesús jwí ĩp Diosdih nin pah ă niij naóhbipna caá: “Queét túinit ĩ jumuchah, queétdih dedé peéh chājat pínah ă wihcan caá”, ă niijbipna caá.

4

Dios ă weñat pínahdih ded pah ĩ chājat

¹ Bʉʉ bíih bohéatdih yeebdíh jwí naáwát túut caá. Ñijeéh jwí jum láa, Dios ă weñat pínahdih ded pah ñi chājat pínahdih jwí bohénap jĭ. Páant jwí bohéatjidih ñit quíib bʉʉcáp taga. Páant ñi chājat chah ñi túi jepahatdih yeebdíh b́dí jwí náah yacna caá.

² Jwí Maáh Jesucristo ded pah ă wutatjidihjeh yeebdíh jwí naóh yapaatdih ñi túi jéihna caá. ³ Nin pah ñi jumat pínahdih Dios ă náah yacna caá: Diosdih jepahcannit ĩ jumat pah yeebbút ñi jumca bojoó. Ñi ăa nihcannitjĭh yeejép ñi chājca bojoó. ⁴ Dios ă enechah, cāacwābut ĩ

enechah, ñi túi ăa jumʉʉ. Pánih ăa jumnit, mijeéh ñi túi jumʉʉ. ⁵ Diosdih jéihcannit ĩ ăa nihcannitjĭh ĩpĭ metna caá. Obohjeéhtih, yeéb Diosdih jéihnitboó páant ñi chājca bojoó. Ñi weha mána yaádhjeéh túinijeh ñi jumʉʉ. ⁶ Mijeéh bóojeéh jumnihdih ñi dúuc wái metca bojoó. Dios nihat ñi chājatdih jéihnit, páant ñi chājat jĭib b́dí ă peéh chājbipna caá. Jon ñi pebh juibínitji caandíh b́dí jwí bohénap jĭ. ⁷ Dios jwiútdih ĩ náah chājatdih wutcan, túinijeh jwí jumat pínahdih ăt wutap wut jĭ. ⁸ Butéh wā naáwátdih weemjéh wā wutat nihcan beé. Dios yeebdíh páant ă wutatdih wā naóh yapanap be. Pánihna, ded caandíh yehna niijná, weemdíh nihcan, Diosboodíh ă yap yohna caá. Caán caá Túini Espiritudih yeebdíh wāhni.

⁹⁻¹⁰ Bʉʉ míc oyatdih yeebdíh bainí wā naáwát túut caá. “Ñi míc oyoó”, Dios ă niij wutatdih joinítji caandíh túi jepahna caá ñi chājap. Pánih jepahna, nihat ñiĭh baác Macedoniadih moón Jesúhwādih yeéb ñi túi oina caá. Pánih míc oinit, chah míc teo wáacnit ñi jumʉʉ. ¹¹⁻¹² Pánih míc oina, bíicdih túinijeh ñi jumʉʉ. Míc jāihcanjeh, bitadih yeejép táoh naóhcan, bita ĩ tewatdih tabit ñi en naóhca bojoó. Yabhcanjeh, ñi túi teweé. Pánih teonit, bitaĭh bíí déedih, ĩih jeémátidihbut tabit ñi ʉ́bh tac bʉʉgáca bojoó. Pánih

wutatdih jáantjeh yeebdíh jwí naáwáp jĩ. Caandíh ñi jepahachah, Diosdih jéihcannitboó yeebdíh ennit, “Queét tái chājnit caá”, ĩ niijbípna caá.

Jesucristo ã jwúub dei jūúwúchah, ded pah ã yapat pínah

13-14 B_{uu}, jwí déewā panihnitá, Jesúíhwā ĩ w_{un}uchah, ded pah ĩ yapat pínahdih yeebdíh jwí naáwát túut caá, t_{ub}it ñi jĩgahcat pínah niijná. Jesucristo ã w_{un}at túttimah, Dios caandíh át jwúub boanap tajĩ. Caan páh m_{un}tih jwiit áihwā jwí w_{un}at túttimah, jwiitdihbut ã jwúub boanachah, Jesús ã jum_upboó ájeéh jwí tái jumbipna caá. Páant jwí yapat pínahdih ñi tái náhninaá. Pánih náhninit, Jesúíhwā, ñi oinit ĩ w_{un}at túttimah, ñi bidna yahna, t_{ub}it ñi jĩgahca bojoó. Bitá Jesúsdi h jepahcannit, Jesúsjeéh ĩ wihcan niit. Pánihna, ĩ oinit ĩ w_{un}at túttimah, ĩ jwúub míic encat pínahdih jéihna, búdí jĩgahnit, ĩ moh yéejna caá. Obohjeéhtih, Jesúsdi h jepahcannit ĩ jĩgahat pah yeéb ñi jĩgahca bojoó.

15 Nin pah Jesúsje h ã naáwátjidih yeebdíh jwí naóh yapana caá: “**Queét wíhwā w_{un}nitji ĩ boo pud jūúwát pínah jãtíh, w_{un}cannit ĩ waóh páuh laab béj páican niit**”, Jesús át niijíp w_{ut} jĩ. 16-17 Nin pah ã yapbipna caá: “**Ñi páuh laáb jūúwú**”, Jesús ã niij ejatdih, ángelwā

ĩ maáh búdí ã ejatdihbut jwí joibípna caá. Dios ã w_uhni p_oojat nahjĩh ángelwā ĩ maáh ã p_oojochah, jwí joibípna caá. Páant ã yáanachahje h, jwí Maáh Jesucristo ã jwúub dei jūóhbipna caá. Páant ã dei jūúwúchah, áihwā w_{un}nitji, Jesús ã boo pud jūúwátji pah m_{un}tih, ĩ boo pud jūóhbipna caá. Queét ĩ boo pud jūúwúchah, jwiit áihwā w_{un}cannit, jjeéh wáac j_ubínit, wēpép páuh laab béjnit, mah tólihna ni hat bíicdih jwí Maáh Jesúsdi h jwí jwāáhbipna caá. Pánihna, jwiit ni hat bíicdih Jesúsjeéh páantjeh jwí jumbipna caá.* 18 Pánihat pínahdih jéihnit, yeéb bitadihbut jwúub naóh yapanaá, Jesúíhwā w_{un}nitdih t_{ub}it ĩ jĩgahcat pínah niijná.

5

1-2 B_{uu}, wā déewā panihnitá, Jesúíhwā w_{un}nit ded pah ĩ yapat pínahdih ñi jéihna caá, buca. Obohjeéhtih, débólih Jesucristo ã jwúub dei jūóhni yeó jáap pínahdih jwiit cāacwā jwí jéihcan caá. “Náhnica h, n_umní ã juyát pah jwí Maáh Jesucristo ã jwúub dei jūóhbipna caá”, yeebjéh ñi niij jéihna caá. Páant ñi jéihyechah, wā jwúub naóhcan niit.* 3 Diosdi h jepahcannit nin pah ĩ niijbípna caá: “B_{uu} táini láa caá. Cāacwā ĩ míic maocah, úmcanje h, jwí tái jumna caá. Yeejép yapat jwiitdih ã wihcan niit”, ĩ táoh niijbípna

* 4:16-17 Mt 24.30-31; Mr 13.26-27; 1Co 15.51-52 * 5:1-2 Mt 24.43; Lc 12.39; 2P 3.10

caá. Páant ĩ niijchahjeh, caandih ĩ jepahcatji jĭib, Jesús peéh chĭjadih ĩ jwúb dei jŭóhbiŭna caá. Yaádh ĩ weép jáaat dée pah ĩ jumbiŭna caá. Wudũ jumnih mi weép jáanachah, caán tubatdih mi jéih jweicán caá. Pánihat pah Jesucristo ĩ jwúb dei jŭúwúchah, caandih jepahcannitji ĩ yéejat jĭib ĩ jéih jweicán niit.* 4-5 Obohjeéhtih, wā déewā panihnitá, yeéboó dupúnap panhipboó jumcan, baabáp panhipboó ñi jumna caá. Jesúsdiŭh jepahcannit, bita ĩ encat pínah niijná, dupúnapboó yeejép ĩpĭ chĭjna caá. Obohjeéhtih, yeéboó páant ñi chĭjcan caá. Pánihna, náhnicaŭ nũmni ĩ waád juyát pah, Jesús ĩ jwúb dei jŭúwúchah, ñi wúhi bejcan niit. Yeebdih peéh chĭjadih jŭóhna ĩ chĭjcan niit. 6 Jwiit Jesúhwā jumna, caandih jéihcannit ĩ chĭjat pah jwiitdih chĭjcat caá náahap. Ŝonit panihnit jumna, ded pah nin baácboó ĩ yapatdih queét ĩ jéihcan caá. Obohjeéhtih, jáanit panihnit, “¿Dios ĩ weñat pínahdih chĭjat túut niijná, ded pah wā chĭjbi?” niij jenah joyát caá jwiitdih náahap. “Waícanjeh Jesucristo ĩ jwúb dei jŭóhbiŭna caá”, niij náhninit, túi chĭjat caá náahap. 7 Jesúsdiŭh jepahcannit, dupúát panhipboó jumna, ŷonit panihnit caandih ĩ joicán caá. “Jesús ĩ jwúb dei jŭóhcan niit”, niij jenah joinít, ĩ weñat pínahdihjeh chĭjnit, ĩpĭ babh

máihna caá. 8 Obohjeéhtih, jwiit baabáp panhipboó jumnitdih Dios naáwátidih túi jenah joyát caá náahap. Ā weñat pínahdih jenah joinít, yeejép chĭjcat caá náahap. Soldado múic mawadiŭh bejna, ĩtah wao chá páha páahnit, ĩh bácahdih jáhat pínah niijná, ĩtah chóodihbut ĩh tacamant ĩpĭ dũoná caá. Pánihna, soldado ĩ múic jáhat pah, jwiit Jesúhwādiŭhbut múic jáhat caá náahap. Obohjeéhtih, jwiih bácahdihjeh pohba jáhatdih niijná wā chĭjcan caá. Jwiih caolihdih jáhatdih niijná caá wā chĭjap. Nin caá jwiih caolihdih jwĭ jáhat pínah: Jesucristodih túi jenah joinít, Diosdiŭh cáacwādiŭhbut túi oyat caá caolihdih jáhat ĩ jumap. “Jesús wā yéejatdih yohnit, weemdih ĩjeéh ĩ ub bejbipna caá”, niij jenah joyátbut caolih jáhat ĩ jumna caá. Pánih jáhnit panihnit jumna, Satanás jwiitdih ĩ yéejat túutuchah, caandih jwĭ jéih yap yohna caá.* 9-10 Jesucristodih jepahcannit biícidih Dios jwiitboodih át peéh chĭjĭncap wat ĩ. Obohjeéhtih, ĩh wā jwĭ jumat pínah niijná, jwĭ yéejat jĭib, jwĭ Maáh Jesucristo jwiitdih át wan wũhup wat ĩ. Pánihna, jwiit ĩh wā jumnit, nin baácboó páantjeh jumna, wũnna yũhna, niŭh biícidih ĩjeéh jwĭ túi jumbipna caá. 11 Caandih náhninit, Jesúsdiŭh ñi túi jenah joyát pínah, ñi jepahat pínahdihbut páantjeh

* 5:3 Is 13.8

* 5:8 Is 59.17; Ro 13.12; Ef 6.13-17

ñi míc teo wáacá.

Pablo queédih biñh ã wutat

12-13 Bũu yeebdíh bainí wã jwúb naáwát tút caá, páant muntih. Ñijeéh jamnit Dios naáwát dih yeebdíh ï bohénachah, ñi túi joyoó. Yeebdíh bohéat pínah ni-ijná, Diosboó queédih ã wutuchah, yeebdíh bohénit, búdí ï teona caá. Pánihna, queédih oinit, ñi túi jepahaá. Yeebbát míc oinit, biíc dih ñi túi jumúú.

14 Yabhnit dih ñi tewat tútú. Umnit dih, jgahnit dihbut ñi weñanaá. Wẽpcannit dih ñi túi teo wáacá. Bitad ih yójahcan, ïjeéh ñi túi jumúú.

15 Yeebdíh yeejép chãjnit dih ñi yéj chãj jwúbaca bojoó. Nihat dih túi chãjnit, biíc dih ñi túi jumúú.

16 Ded pah yeejép yapna yuhna, Diosdih túi jenah joinít, páantjeh ñi weñeé.*

17 Caandíh ñi úbh cádahca bojoó. 18 Yeó jáap jumat pah “Túina caá, Paá”, Diosdih niijnít ñi jumúú. Túi yapna, yeejép yapna yuhna, biíc yoobó “Túina caá, Paá”, niijnít ñi jumúú. Pánihat dih Dios yeéb Jesúihwádih ã náah yacna caá.*

19 Túini Espíritudih túi jepahnit, ded pah ã teo wáacat dih ñi jáhca bojoó. 20 Detdih Túini Espiritu ã naáwáchah, queét ï naóh yapaíhichah, yeéboó joíhcannit pah ñi jumca bojoó. 21 Pánihna, nihat naáwát dih túi jenah joinít,

ded túini, ded táicanni ã jumatdih ñi jéihyeé. Pánih jéihna, táinidih jepahnit, ñi náhninaá. 22 Obohjeéhtih, táicanniboodíh, ñi joyáh bojoó.

23 Jwiit yeebdíh Dios ã túyatdih búdí jwí náah yacna caá. Pánihna, yeebdíh úbhna, “Paá, queét míhwádih búdí ma teo wáacá, yéj chãjatdih ï yap yohat pínah niijná. Meemdíh ï túi jenah joyát pínahdihbut teo wáacnit, queédih ma túi wapaá”, búdí jwí niñ úbhna caá. Páant ã teo wáacachah, jwí Maáh Jesucristo ã jwúb dei jũóhni yeó jáapdih yeéb áihwã táinit ñi jumcipna caá. 24 Diosjeh yeebdíh ñionit, ã niijátji pah yeebdíh ã tút nuúm péabipna caá.

Pablo ã péé túyat tútat

25 Wã déewã panihnitá, jwiitdihbut búdí ñi úbú.

26 Dios ã oyatjñ nihat Jesúihwã ñi túi míc úbú.

27 Jwí Maáh Jesús ã enechah, nin pah yeebdíh wã naóhna caá: Nin núodih ñi pebhna ï úb juibínachah, nihat caánboó jamnit Jesúihwádih ñi túi en naáwá.

28 Jwí Maáh Jesucristo yeebdíh oinit, ã túi teo wáaca naáh.

Páant bóojeh tigaá wã naáwát.
Pablo

* 5:16 Fil 4.4 * 5:18 Fil 4.6; Col 4.2-7

2 TESALONICENSES

Queétdih ã túyat tútat

¹ Weém Pablo, Silvano, Timoteojih túyat tútñit, yeéb Tesalónica tátchidih moón jwĩ íp Dioíhwā, jwĩ Maáh Jesucristoíhwābut ñi jumuchah, nin náodih biíhdih daacát tútñit, yeebdíh wā jwúub wahna caá.* ² Jwĩ íp Dios, jwĩ Maáh Jesucristo yeebdíh oinit, í teo wáaca naáh, ñi táí jumat pínah niijná.

Queétdih “Túina caá, Paá”, ã niiját

³ Wā déewā panihnitá, yeebdíh úbhñit, “Jesúsdi chah í táí jenah joyát dih, chah í míc oyatdihbut ã túina caá, Paá”, yeó jáap jumat pah jwĩ niiját dée caá. ⁴ Jesúsdi ñi péeat jíib, bita yeebdíh yeejép í chājachah yuhna, caandíh ñi cádahcan caá. Páant ñi cádahcatdih jéihna, bita Dioíhwādi hbut jwĩ táí wēi naóhna caá.

Cristo ã jwúub dei jwúwúchah, Dios yeejépwādi h ã peéh chājat

⁵ Yeejép yapna yuhna, Jesúsdi ñi cádahcah enna, Dios ã maáh jumapna yeebdíh ã bejat tútñit caá. Páant ã chājachah, ã jenah joyát yoobópdih ã jumati dih ni hat cáacwā í jéihbipna caá. ⁶ Pánihna, Dios yoobópdih jenah joiní jumna, yeebdíh yeejép chājnitboodíh ã peéh

chāj b ipna caá. ⁷ Jwĩ Maáh Jesús jeámant jwúub dei jūóhna, búdí tau iigát cātíh, áih wēpnit ángelwā biíc di h, yeéb yeejép yapnitjidi h ã táí jumat tútñit caá. Jwiít di hbut biíc yoobó ã chāj b ipna caá. ⁸ Páni h jūóhna, Dios di h, jwĩ Maáh Jesús í h táini dooná di hbut jepahcannit di h ã peéh chāj b ipna caá. ⁹ Dios queétdih ã peéh chāj achah, páantjeh iiguípboó yeejép í yap b ipna caá. Jwĩ Maáh Jesús pebh jéih jumcan, búdí ã wēpat di hbut í jéihcan niít. ¹⁰ Jesús ã jwúub dei jūóhni yeó jáap di h áihwā caandíh wēnit, “Jesús táini, chah wēpni caá”, í niij b ipna caá. Yeéb áih dooná di h jwĩ naáwáchah joinít but queét biíc di h caandíh búdí ñi wēibipna caá.

Queétdih ã úbát

¹¹ Yeebdíh Dios di h jwípí úbhna caá, ã náahat pahjeh ñi chāj at pínah niijná. Ni hat áihwā di h páant chāj at caá náahap. Páni hna, yeó jáap jumat pah yeebdíh búdí jwĩ úbhna caá, Dios di h táí jenah joinít, ã teo wáacatj í h ded pah ñi chāj í hat di h ñi buujáát pínah niijná. ¹² Páant ñi táí chāj achah, jwĩ Maáh Jesucristoíhwā ñi jumati dih jéihnit, bita caandíh, yeebdíhbut í táí wēi naóhbipna caá. Páant ñi jumat pínah niijná, jwĩ íp Dios, jwĩ Maáh Jesucristo but yeebdíh oinit, í teo wáac b ipna caá.

* 1:1 Hch 17.1; 1Ts 1.1

2

Jesucristo ded pah ã jwúub dei júúwát

¹ B^{uu} jw^{uh} jwⁱ Maáh Jesucristo nin baácboó ã jwúub dei júúwáchah, míic wáac j^uibínit, caandíh jwⁱ jwááát pínahdih wã naóhbipna caá.*

² Bitá yeebdíh yeena, “Jwⁱ Maáh átát jwúub dei júóh tagaá”, í niijíchah yuhna, ñi úumca bojoó. Biquína “Dios weemdíh páant ã niijíp jⁱ”, niij, bitá “Pablo páant át daác wahap jⁱ”, ít niij yee tagaá. ³ Pánihna, bitá páant yeebdíh í yeenachah, ñi joyáh bojoó. Caán ã jwúub dei júúwát pínah jãtíh, Diosdih dawá í yap yohbipna caá. Páant í yap yohochah, chah yeejép wutni ã jíogh**u**bipna caá. Caandíh Dios peéh chãjna, iiguípna ã wahbipna caá. ⁴ “Caán nihat maáh caá”, cãacwãdih niij jenah joyát túutnit, Diosboodíh ã weñat túutcan niít. “Weém caá Dios”, niij yeenit, Dioíh m^uúboó ã waadbípná caá, nihat caandíh ennit, í wëi naáwát pínah niijná.*

⁵ ¿Ñijeéh jumna, páant yapat pínahdih wã naáwátjidih ñi náhnican niít? ⁶ B^{uu} caán yeejép wutni pínahdih jãhni páantjeh jwⁱ cãtíh ã jum jw^{uh}na caá. Obohjeéhtih, Dios ã ñíoni yeó jáapdih yeejép wutni ã jíogh**u**bipna caá. ⁷ B^{uu} caandíh ñi jéih encah yuhna, nemépwã í maáhboó Dios ã wutatdih cãacwãdih ã yap

yohat túutna caá. Obohjeéhtih, páant ã chãjachah yuhna, yeejép wutnidih jãhni ã bejat pínah jãtíh caán tubit yeejép ã jéih wut jw^{uh}can caá. ⁸ ã bejat túttimah bácah, tubit yeejép wutni ã jíogh**u**bipna caá. Páant ã jíoghat túttimah, jwⁱ Maáh Jesucristo ã yeh iigátj^{ih} nin baácboó jwúub dei júóhna, ã naáwátj^{ih} póoj yohat pah, caandíh ã b^uudábipna caá.* ⁹ Caán yeejép wutni boó nemép ã wëpatj^{ih}, cãacwã í jéih chãjca naáhdih dawá láa ã chãj júutbipna caá, queét caandíh í wëi enat pínah niijná.* ¹⁰ Búdí yeejép ã chãjachah yuhna, iiguípna bejnit pínahboó “Caán táí chãjni caá”, niijnít, caandíh í jepahbipna caá. Queét Jesúh doonádih, yoobópdih ã jumuchah yuhna, ít joíhcap tagaá. Páant í joíhcat jíib, queét iiguípna bejnitdih Dios ã ^ubcan niít. ¹¹ Túini doonádih í náahcat jíib, Dios queétdih máihnit pah ã chãjbipna caá, yee naáwátidih í táí joyát pínah niijná. ¹² “Caán naáwát yoobópdih nihcan caá”, niijnít, yeejép í wëi chãjatji jíib, Dios queétdih ã peéh chãjbipna caá.

Dios áihwãdih ã ñíwat

¹³ Yeéb jwⁱ déewã panihnitá, jwⁱ Maáh Jesús ã oinit ñi jumna caá. Nin baác**u**dih ã chãjat pínah jãtíh yeéb iiguípna bejnit déejidih Dios át ñíwip wut jⁱ, áihwã ñi jummat pínah niijná. Túini

* 2:1 1Ts 4.15-17

* 2:4 Dn 11.36; Ez 28.2

* 2:8 Is 11.4

* 2:9 Mt 24.24

doonádih “Yoobópdiĥ tigaá”, yeéb ñi niĭj jenah joyóchah, Túini Espírĭtu yeebdíĥ át teo wáacap tagaá, táinit ñi ĵmat pínah niĭjná. Pánihna, ā ñíonit ñi ĵmũchah, Diosdih wēinit “Túina caá, Paá”, ĵwĩ niĭját dée caá. ¹⁴ Túini doonádih ĵwĩ naáwáchah, Dios yeebdíĥ át ñĩwip taga, ĵwĩ Maáh Jesucristo jeáboó maáh ā ĵmũchah, yeebbát caán bíicdih maáta ñi ĵmat pínah niĭjná.

¹⁵ Pánihna, Jesucristodih túi péenit ñi ĵmũá. Pánih péena, ĵwĩ naóĥ bohéátjidih ĵwĩ daác wahnidihbut túi náhninit, ñi yap yohca bojoó.* ¹⁶⁻¹⁷ ĵwĩ Maáh Jesucristodih, ĵwĩ íp Diosdihbut yeebdíĥ búdí ĵwĩ úbhna caá, ĭ náah yacat pah ñi chājat pínah niĭjná. ĵwiítidih oina, iiguípna bejnit déejidih Dios ā túi ubatdih náhninit, yeó jáap ĵmat pah búdí ĵwĩ wēina caá. Jesucristo, ĵwĩ íp bíicdih yeebdíĥ ĭ teo wáaca naáh, wēp ñũhnit panihnit ĵmna, túi chājnit, túi míic wéhenit páantjeh ñi ĵmat pínah niĭjná.

3

“ĵwiítidihbut ñi úbú”, ā niĭját

¹ Bũũ ĵwĩ déewā panihnitá, ĵwiítidihbut ñi úbú, ĵwĩ Maáh Jesúĥ doonádih dawá cāacwādih ĵwĩ túi bohéát pínah niĭjná. Yeéb caán doonádih ñi wēi jepahat pahjeh muntih bitadih ĵwĩ bohénachah, ĭ túi wēi

jepahat pínahdihbut ñi úbú. Pánih jepahnit, bitadihbut ĭ naáwáchah, caán dooná waícanjeh ā bej peét bejbipna caá. ² Jesúĥ doonádih dawá jepahcan, yéej chājnit ĵmna, ĵwiítidih ĭ yeejép chājĥichah, Dios ĵwiítidih ā wapat pínahdihbut ñi úbú.

³ ĵwĩ Maáh Jesús ā niĭjátji pahjeh chājni ā ĵmna caá. Pánih ĵmna, nemépwā ĭ maáh yeebdíĥ ā yéej chājat tútũchah yũhna, yeebdíĥ ā teo wáacipna caá, Jesúsdiĥ túi jenah joinít, nemépwāboodíĥ ñi jepahcat pínah niĭjná.

⁴ Páant Dios yeebdíĥ ā teo wáacatĭĥ, ded pah ĵwĩ wutũchah, ñi jepahatdih ĵwĩ túi jéihna caá. Páant ñi chāj cádahcatdihbut ĵwĩ jéihna caá.

⁵ Dios búdí ā oyatdih yeebdíĥ ā túi jéihyana naáh, caandíĥ oinit, bitadihbut ñi oyat pínah niĭjná. ĵwĩ Maáh Jesús yeejép yapna yũhna, Diosdih át cádahcap wat ĭ. Páant ā ĵmat pah muntih, yeebbát yeejép yapna yũhna, ñi cádahcat pínahdih wā úbhna caá.

Ā tewat tútat

⁶ ĵwĩ Maáh Jesucristo ā wēpatĭĥ, nin pah yeebdíĥ wā wutna caá: Det Jesúĥwā ĵwĩ bohéátjidih jepahcan, tewíhcannitdih ñi pej ĵmca bojoó. ⁷ Ñijeéh ĵmnit, búdí ĵwĩ tewečah, ñi enep ĭ. Pánihna, ĵwĩ tewatji pahjeh muntih yeebdíĥbut tewat ā náahatdih ñi jéihna caá. ⁸ Ñíiĥ jeémátidih ĭiib wiĥcanni ĵwĩpĩ jeémcap ĭ. Obohjeéhtih,

* 2:15 1Co 11.2

yeebdíh uúbh tac buugácat túut niijná, yeó jáap jummat pah, chei jummat pahbat búdí jwĩ tewep jĩ.* ⁹ Jwĩ bohéatji jíib yeebdíh jwĩta jíib waadá tagaá. Obohjeéhtih, jíib náahcanjeh, búdí jwĩ tewep jĩ, yeéboó jwiítidih ñi en yacat pínah niijná. ¹⁰ Ñijeéh jummit, nin pah yeebdíh jwĩ niij bohénap jĩ: “Teocannit ï jeémpeca bojo naáh”, jwĩ niijíp jĩ. ¹¹ Obohjeéhtih, yeéb biquína ñit tewíhcap wut be. Pánih tewíhcan, bitadidih ñit tac buugánap wut be. ¹² Pánih tewíhcannitidih jwĩ Maáh Jesucristo ã wēpatjĩh nin pah jwĩ niij wutna caá: “Bitadidih tac buugácanjeh, ñi teweé, ñih jeémát pínah jíib”, jwĩ niijná caá.

¹³ Obohjeéhtih, yeéb jwĩ déewã panihnitá, túi chãjna, ñi chucá bojoó.* ¹⁴ Biquína caanjĩh moón jwĩ tewat túutatidih ï yap yohochah enna, queétdih ñi pej jumca bojoó, tícnit, ï túut nuumát pínah niijná. ¹⁵ Obohjeéhtih, Jesúsdi h cadahnitidih ñi en jãihñat pah, queétdih ñi en jãihca bojoó. Queét ñi déewã, Jesúsíhwã ï jumachah, ï yap yohatidih queétdih táinijeh ñi naáwá, ï túi tewat pínah niijná.

Ã pée túyat túutat

¹⁶ Jwĩ Maáh Jesús jwiítidih túi jummat túutni, yeó jáap jummat pah yeebdíh ã túi teo wáaca naáh, ñi túi jummat pínah

niijná. Jwĩ Maáh ñijeéh ã túi jummat naáh.

¹⁷ Weém Pablo, nin péeni naáwátbitidih wĩh téihyãjĩhjih wã daácna caá. Nihat wã daác wahnidih wĩh téihyãjĩhjih wãpĩ daác péana caá. Páant péeni naáwátbitidih míic wã daacátidih enna, wã naáwát yoobát ã jummatidih ñi jéihbipna caá. ¹⁸ Jwĩ Maáh Jesucristo yeéb nihatidih oinit, búdí ã teo wáaca naáh.

Páant bóojeh tigaá wã naáwát.

Pablo

* 3:8 Hch 18.3; 1Ts 2.9 * 3:13 Gá 6.9

1 TIMOTEO

Timoteodih ã túyat tútat

1 Weém, Pablo, meém Timoteodih* nin núodih wã daác wahna caá. Jwĩ íp Dios jwiít dih túi ubni, Jesús jh ãih túini doonádih í naawát tút ni wã jumna caá. Jwiít dih Jesús ã pehbóó ã ub bejat pínah dih jéihna, jwĩ wéi páina caá. ² Timoteo, meemdíh Jesús h doonádih weemjéh wã bohénachah joinít, Jesús dih ma jwíh jepahachah, wã wũh panihni ma jumna caá. Dios jwĩ íp, jwĩ Maáh Jesucristobut oi jġgah ennit, í teo wáaca naáh, ma túi jummat pínah niijná.

Bitã í yee bohéat dih Timoteodih ã yoobáat tútat

³ Macedonia baácboó jwĩ bej láa Éfeso tútchiboó jubínit, biquína Jesús h doonádih yee bohénit dih jwĩ joyóp jġ. Páant í bohéat dih joinít, meemdíh caán tútchidih wã cádahap jġ, í yee naawát dih ma cádahat tútat pínah niijná. ⁴ Í nuowã jon jãtih moón í jenah joyátjidi h páantjeh í bohénap jġ. Ded pah í naawátjġ, í wãtnadihbut í bohénap jġ. Queét pánih bohéna, míc íjanit, Dios jwiít dih ã wãtat pah í chãjcap jġ. Í jéihyatjġh jeh bohéna, Diosboodíh í túi jenah joicáp jġ.

⁵ Páant í jumachah enniji, meemdíh chah wã wêp bohéat tútup jġ, Jesús hwã

bitadih í oyat pínah, Dios dih í túi jenah joyát pínah, dedé yéejat wihcan, yéejat peéh chãjat dih í úmcat pínahbut niijná. ⁶ Páant wã bohéat dih yohnit, oboh jumniboodíh í míc wéhena caá. ⁷ Moisés ã wãtatjidi h bohénit jumíhna yuhna, ded pah í bohéat dih queétjeh í beh joicán caá.

⁸ Páant Moisés ã wãtatjidi h yoobóp dih jwĩ bohénachah, túini wãtat ã jummat dih jwĩ jéihna caá. ⁹⁻¹⁰ “Caán wãtat dih jepahnit dih jwũub bohéat caá náahap”, jwĩ niij jenah joicán caá. Obohjeéhtih, nin panih chãjnitboodíh bohéat caá náahap: Dios ã wãtat dih yap yohnit, yeejép chãjnit, í mánadih mao yohnit, bitadihbut mao yohnit í jumna caá. Yéej chãjnit, neoná mícjeh, yaádh mícjehbut yéej chãjnit í jumna caá. Cáacwãdih ubnit, bitadih teo wãhat pínah niijná, queét dih jġib chãj wãhnt í jumna caá. Yee naóhnt, túini bohéat dih yap yohnitbut í jumna caá. Pánih chãjnit dih caá Dios naawát dih bohéat náahap, í tút nuumát pínah niijná. ¹¹ Caán bohéat caá Jesús h doonádih Dios weemdíh ã bohéat tútup jġ.

Dios Pablodih ã oi jġgah enat

¹² Weém yeejép wã chãjachah yuhna, “Pablo wã naawát dih ã túi bohébipna caá”, niij jenah joinít, jwĩ Maáh Jesús weemdíh ã níwip jġ. Páant ã níwichah jéihna,

* 1:1 Hch 16.1-3

“Túina caá”, caandíh wã ni-ijná caá. Páant ã ñloni jumna, áih doonádih wã bohénachah, ã wēpatjīh weemdíh ã teo wáacna caá. ¹³ Páant ã ñíwat pínah jãtih, Jesúsdi h jéih jwuhcan, caandíh yeejép wã wéhenachah, áih cáacwãdihbut yeejép wã chãjachah yuhna,* caánboó weemdíh ã ñíwip jī. Yeejép chãj jwuhna, “Yeejép chãjna caá wã chãjap”, wã niij jenah joicáp jī. Páant wã jéih jwuhcah enna, peéh chãjcanjeh, weemdíh át oi jīgah enep jī. ¹⁴ Pánihna, jwī Maáh Jesucristo weemdíh búdí oinit, ã túi chãjatdih jéihna, caandíh wã jepahap jī. Pánih jepahni jumna, ã oyatjīh bitadihbut búdí wã oina caá.

¹⁵ Yeejépwã jwī jumuchah jéihnit, iiguipna jwī bejat déedih túi ubat túut niijná, Jesucristo nin baácboó át dei júuwúp tajī. Páant jwī naáwát yoobópdih ã jumatdih ni hat í túi jéihye naáh. Weémboó bita chah yeejép wã jumap jī. ¹⁶ Obohjeéhtih, páant yeejép chãjni wã jumuchah yuhna, Jesucristo weemdíh peéh chãjcan, át jīgah enep jī. Pánih jīgah enna, weemdíh ã túi chãjatdih jéihnit, bitabut caandíh í jepahbipna caá. Pánih jepahnit, Díosjeéh ã pebhboó páantjeh í jumbipna caá.

¹⁷ Díos páantjeh jumni ni hat cáacwãdih chah maáh caá. Caán jwíjeéh ã jumuchah yuhna, caandíh jwī en jaicán

caá. Caanjéh caá Díos. Bíih wihcan caá. Páant ã jumuchah jéihnit, jwiít dih yeó jáap jumap pah caandíh wēi naáwát caá náahap. Páant tíí ã jumuh nah.

¹⁸ Timoteo, wã wãúh pani-hni ma jumuchah, nindih meemdíh wã wutna caá: Jwiít Jesúsíhwã waóh nitboó meemdíh jwī teo jáha wúbh láa, Túini Espíritu ã jéihyanachah, meemdíh jwī naóh yapanap jī. Páant jwī naóh yapaatjidih túi náhninit, Jesúsíh doonádih wēp naóh bohéni ma jumuh. Bita meemdíh joicánjeh yeejép í chãjachah yuhna, caandíh ma bohé cádahca bojoó. ¹⁹ Jesúsdi h túi jenah joí cádahcan, yeó jáap jumap pah caandíh ma túi wúbh. “Dedé yéej chãjat jíib weemdíh ã wihcan níit”, niij jenah joyát túut niijná, mapí jumap pah, túinijeh ma jumuh. Biquína pánih jumcan, Jesúsdi h ítát cádahap tajī. ²⁰ Queét cádahnit poómpjeéh Himeneo, Alejandrojīh í jumna caá. Pánihna, jáantjeh nemépwã í maáhdih wáát wuhap jī, ded pah ã náahat pah queét dih ã chãjat pínah niijná. Queét yeejép í bohéátjidih cádahnit, í jwuhub túut numát pínah niijná, caandíh wã wuhap jī.

2

Jesúsíhwã míc wáacnit, ded pah í wúbhát

¹ Buh nin pah meemdíh jeh wã jwíih naóhna caá, bitadihbut ma bohéát pínah

* 1:13 Hch 8.3; 9.4-5

niijná: Yeéb Jesúihwā míc wáacnit, nihat cāacwādihi ñi uúbá, queébtut Jesúsdihi í jepahat pínah niijná. Pánihi uúbhna, “Túina caá, Paá”, caandíhi nijátbut á náahna caá. ² Nihat maátadihbut uúbát náahap, míc mawat wihcan, Dios á náahat pah chājnit, íih cāacwā í túi jumat pínah niijná. ³⁻⁴ Nihat cāacwā iiguípna bejnit déedih túi ubat túut niijná, á wāúih túini doonádih joinít í jepahatdihi Dios á náah yacna caá. Páant bitadihi jwí uúbúchah, búdí á wēina caá. ⁵⁻⁶ Biícjeh tigaá Dios. Obohjeéhtih, jwiítboó yéejnit jumna, caán biícdihi jwí jéih jumcan caá. Páant jwí jumachah, nihat cāacwā úd jeé Jesucristojeh jwí yéej chājat jíib át wun wāhup jí, Diosjeéh jwí túi jumat pínah niijná. Jesús á wun wāhatji doonádih Dios á ñío láa cāacwādihi át jéihya jwíhip jí.* ⁷ Jesús páant á jumatdihi wā naáwát pínah, judíowā nihcannitdihi túini doonádih wā bohéat pínahbut niijná, weemdíhi á ñíwip jí. Yoobópdih meemdíhi wā naóhna caá. Wā yeecan caá.*

Neoná, yaádh ded pah í chājat

⁸ Queét Jesúihwā mūuná jumat yoobó míc wáacnit, biícdihi uúbhna, neoná yéejat cádahnit jumna, téihya aabánit, í uúbá naáh. Íjcan, míc jūihñat wihcanjeh

uúbh waáwát caá náahap. ⁹ Yaádhboó túinijeh yégueh í dūwá naáh, bita í en ñinahcat pínah niijná. Tabit mácah jíghoni íih waó yoócnadihi í chājca bojo naáh. Bita í wēi naáwát pínahdihi bidcanjeh, búdí jíib jumni iigní tōpna, yégueh chōonadihbut í duocá bojo naáh.* ¹⁰ Queét yaádh í túi chāja naáh. Pánihi chājna, bitaboó queédih jenah joiná, í túi jíghatdihi jenah joicán, ded pah í túi chājatboodíhi í jenah joibípna caá. Páant tigaá Dioíhwā yaádhdihi náahap. ¹¹ Míc wáacna, laihsanjeh, wēinit, bohéatdihi í túi joyó naáh. ¹²⁻¹⁴ Míc wáacnit, yaádh neonádih bohécan, í wutca bojo naáh. Laihsan, túinijeh joí chādunít yaádh í jumna naáh.* Adándih Dios jwíih chājnit, caán túttimah, Evadihi át chājap wut jí, caandíhi teo wáacnihi mi jumat pínah niijná.* Caánt Adándih wutnihi pínah mit nihcap wut jí. Nemép á yeenachah joiní Adán nihcah, Evaboó mit joyóp wut jí. Páant á yeenachah joiná, Diosdihi mit yap yoh jwíhip wut jí.* ¹⁵ Obohjeéhtih, yad wili Diosdihi mi yap yoh jwíihichah yuhna, yaádh í wehdihi túi en daonít, Diosdihi túi jenah joí cádahcan, ájeéh í túi jumbípna caá. Diosdihi cāacwādihbut oinít, í túi chājachah, queédih á wēi enbípna caá.

* 2:5-6 Mt 20.28; Mr 10.45; Gá 1.4; Tit 2.14 * 2:7 2Ti 1.11 * 2:9 1P 3.3

* 2:12-14 1Co 11.2-6; 14.34-35 * 2:12-14 Gn 2.7,21-22 * 2:12-14 Gn 3.1-6

3

Jesúhwā ĩ maáta ded pah ĩ chājat

¹ B^{uu}, Jesúhwā ĩ maátadih ded pah ĩ űíwat pínahdih wā naóhbipna caá. Ded queédih waóhni jumíhni táini tewatdih ā bidna caá. Caán yoobópdihi tigaá. ² Jesúhwādihi waóhni pínahdih űíona, yeejép dooná ā wihcat pínah niijná, nin pah jumnitdih ĩ űíwi naáh: Det biíc wilidihjeh bíbohniidih, táí jenah joinít, táiniijeh m^uúdíh waád j^uúwát tút^unit, táí naóh bohénitdih űíwat caá náahap. ³ Det máihcannitdih, míic maocannit, míic j^uihcannit, dinero búdí bidcannit, cáacwādihi táiniijeh chājnitdih űíwat caá náahap. ⁴ Pánih űíonit, ĩ weha mána yaáhdih, ĩ wehdihbut yeejép niijcánjeh táí w^utnit ĩ jum^u naáh. ⁵ Queédih táí w^utc^uan, Jesúhwādihibut ĩta táí w^utc^uan tagaá. ⁶ Jesúsdihi jáap jepahni Jesúhwādihi waóhni ā jumca bojo naáh. Jáap jepahnidih ĩ waadánachah, “Weém chah jéihni caá”, āta niij jenah joi tágaá. Páant ā niij jenah joyóchah, Satanásdihi ā peéh chājat pah m^untih Dios caandíhbut āta peéh chāj tagaá. Satanás páant ā niij jenah joyátji jíib, Dios āt peéh chājap w^ut jⁱ. ⁷ “Caán táí chājni caá”, Jesúsdihi jepahcannitboó ĩ niijnídihi maáh ĩ waadána naáh. Pánih táí chājni jumna, nemép ā náahat pah ā chājcah,

caandíh dedé yeejép dooná ā wihcan niit.*

Jesúhwādihi teo wáacnit ded pah ĩ chājat

⁸ Jesúhwādihi teo wáacnitjeéh waadát tút^unitdih űíona, nin pah jumnitdih ĩ űíwi naáh: Táí jenah joinít, ĩ niiját pah chājnit, máihcannit, jéihcha dinerodih w^ubhcannitdihbut űíwat caá náahap. ⁹ Dedé peéh chājat wihcan, Dios naáwádihi táí jepahniidihbut űíwat caá náahap. ¹⁰ Queét waádihnit ded pah ĩ chājatdih ĩ jwíih táí ene naáh. Pánih enat táttimah, yeejép chājcannit jumna, Jesúhwādihi teo wáacnitjeéh ĩ jum^u naáh. ¹¹ ĩ weha mána yaáhdihbut nin pah ĩ jum^u naáh: Táiniijeh jumnit, obohjeh dooná naóhcannit, táí jenah joinít, máihcannit, ded pah ĩ niiját pah chājnit yaádh ĩ jum^u naáh. ¹² Jesúhwādihi teo wáacnit pínahdih űíona, nin pah jumnitdih ĩ űíwi naáh: Det biíc wilidihjeh bíbohniidih, ĩ weha mána yaádh, ĩ weh, queédih teo w^uhniidihbut táí w^utnitdih ĩ űíwi naáh. ¹³ Páant ĩ űíonitboó Jesúhwādihi ĩ táí teo wáacachah, bita queédih ĩ táí wēi naóhbipna caá. Pánihna, táini doonádihi, Jesucristodih ĩ jepahatdihbut úmcanjeh bitadihi ĩ naóhbipna caá.

Dios naáwát ded pah ā jum^uat

¹⁴⁻¹⁵ Butéhjeh ma pehbboó bejíhna caá wā chājap yuh caá. Obohjeéhtih, “Butéhjeh

* 3:7 Tit 1.6-9

weém wāta bej jwuhcan caá”, niijnít, nin náodih meemdih wā daác wahna caá, queét Jesúhwā míc wáacnit, ded pah í jumat pínahdih ma jéihyat pínah niijná. Jwiít Jesúhwā Dios páantjeh jumniíhwā jwí jumna caá. Āihwā jumna, ā naáwát yoobópdih jumnidih jéihna, caandih jwípí bohéna caá. ¹⁶ Jon jātih Jesucristoíh túini doonádih jwí jéih jwuhcap jī. Páant jwí jéihcannidih bue Dios jwiítidih ā jéihyanap be. Nin pah caá ā jéihyaat:

Jwiít pahjeh Jesucristo át cáac jumup wut jī. Túini Espíritu caandih búdí teo wáacnit, yéejat wihcanni ā jumatdih át júutup wut jī. Ángelwābat caandih ít enep wut jī. Ā bohéat túutnitboó nihat baácđih moondih āih túini doonádih jwí bohénap jī. Páant jwí bohénachah, caán doonádih joinít, dawá caandih í jepahap jī. “Nihat baácđih moondih ñi bohénaá”, ā niiját táttimah, jeáboó Dios caandih át ub páuh laab béjep wut jī.

Caán naáwátđih jwiít nihat Jesúhwā jwí túi jéihna caá.

4

Ded pah yee bohéat ā jumat

¹ Túini Espíritu nin pah jwiítidih ā jéihyana caá: Jesús ā jwúub dei jūúwát pínah jātih, biquína āih túini doonádih joinítjī caandih cádahnit, nemépwā í yeeatdih í joibípna

caá. ² Pánih joinít, bitadih í yee naáwáchah, queébtut í jepahbipna caá. Pánih yee naóhnit, yeejép chājna yuhna, “Weemdih yéejat wihcan caá”, í niij jenah joibípna yuh caá. ³ Nin pah í niij bohébipna caá: “Ñi áa jumca bojoó. Jwí jeémát túutcanni jeémátđih ñi jeémpca bojoó”, í niij wutbipna caá. Queét páant í jeémát túutcah yuhna, Diosboó jwí jeémát pínahdih wāhna, nihatđih ā jeémát túutna caá. Jeémátđih bíbohna, caandih “Túina caá, Paá”, niiját caá náahap. ⁴ Nihat Dios ā chājni túini caá.* Pánihna, ā wāhni jeémátđih ubna, caandih “Túina caá, Paá”, niijná, yohcanjeh, túi wēi jeémát caá náahap. Bitā í jeémát túutcah, queéđđih ñi joyáh bojoó. ⁵ “Nihat wā wāhni jeémát ā túina caá”, Dios ā niijátđih náhnit, “Nin jeémát ma wāhat túina caá, Paá”, niijnít, ā wāhni jeémátđih wēi jeémát caá náahap.

Jesúhwāđih teo wáacnit ded pah í jumat

⁶ Páant wā naáwátđih Jesúhwāđih bohéna, meém, Timoteo, caandih túi teo wāhni ma jumbipna caá. Jesucristoíh doonádih túi joinítjī jumna, Dios naáwátđihbut túi jepahni ma jumna caá.

⁷ Diosđih jéihcannit í jenah joyátjīhjah í bohénachah joyáh bojnit, Dios ā weñat pínahboodíhjah chājat caá náahap. ⁸ Ded āih bácađđih

* 4:4 Gn 1.31

ã wēpanachah, ã túina caá. Obohjeéhtih, ãih bácahdihjeh nihcan, ãih caolihdih ã wēpanachah, chah ã túina caá. Pánih caolihdih wēpana, nin baácboó túi jum, ã wunat túttimah, jwúb boo pud jūóhnit, Dios pebh-boobát ã túi jumbipna caá. ⁹ Caán yoobópdih tiguaá. Pánihna, nihat cáacwādh caán naáwátdih jepahat caá náahap. ¹⁰ Yeejép yapna yuhna, búdí jwī teona caá, nihat Diosdih ī jepahat pínah niijná. Caán páantjeh jumni, nihat iiguípna bejnit déedih túi ubni jumna, caandih jepahnitdihjeh ã túi ubbipna caá. Páant ã túi ubat pínahdih jéihnit, jwī wēi páina caá.

¹¹ Páant wã niijátdih bohéna, Jesúhwādh ma túi wutú. ¹² Obohjeéhtih, jáap ma jumuchah ennit, biquína meemdih īta joyáh boj tagaá. Páant ī joyáh bojcat pínah niijná, nin pah queétdih ma chāj jútú: Bitadih oina, túinijeh naóhnit, túi chājnit, Jesúsdi ma túi jenah joí cádahca bojoó. Páant ma chājachah ennit, jáap ma jumuchah yuhna, meemdih ī joyáh bojcan níit. Páant ma túi jumuchah, queét meemdih ī en yacipna caá. ¹³ Pánihna, ma pebhna wã juibíát pínah jātih, Dios naáwátdih en naóhnit, Jesúhwādh ma túi beh joyánaá. ¹⁴ Jesúhwā ī maáta meemdih teo jāha úbhnit, Túini Espíritu ã niijátdih ī naóh yapaatjidih ma túi náhninaá. Páant ī teo jāha

úúbúchah, Dios meemdih ãih wēpat ã wūhatjidih náhninit, úmcanjeh ma túi wēp bohénaá.

¹⁵ Páant wã niijátdih ma túi náhninaá, yeó jáap jummat pah Dios naáwátdih chah ma túi bohéátdih nihat ī enat pínah niijná. ¹⁶ Meemjéh ma túi eneé, ded pah ma chājatdih, ded pah ma bohéátdihbut. Yeó jáap jummat pah páant míic ma chājaá. Pánih chājna, meemjéh, ma bohénitdihbut iiguípna bejnit déejidih ma túi ubbipna caá.

5

Bitá Jesúhwādh ded pah teo wáacat

¹ Búu bainí meemdih wã jwúb naáwíhna caá, ded pah Jesúhwādh ma teo wáacat pínah niijná. Behnitboó ī yéej chājachah, jāihcan túinijeh naáwát caá náahap. Ma ípdih ma naáwát pah, behnitdihbut túinijeh ma naáwá, ī túut númát pínah niijná. Ma údwādh ma naáwát pah japatadihbut túinijeh ma naáwá, queétbut ī túut númát pínah niijná. ² Ma índih ma naáwát pah, behnit yaáhdihbut túinijeh ma naáwá. Ma déewā yaáhdih ma naáwát pah, jāihcan, japata yaáhdihbut túinijeh ma naáwá, ī túut númát pínah niijná.

³ Búu éemp wunnit yaáhdih ded pah ma teo wáacat pínahdih wã naóhbipna caá. Dedh déewā wihcannih éemp wunnidih teo wáacat caá náahap. ⁴ Obohjeéhtih, éemp wunnih mi weh jumna, mi

jūimená jumna, queétboó caántdih ī teo wáaca naáh. Pánih teo wáacna, Dios ā wūtat pah ī chājna caá. Queétdih mi en dawátji pah, queétboó ī jwúub en dawá naáh. Páant ī chājachah enna, Dios ā túi wēina caá. ⁵ Biíh wili éemp wūnnih, déewā wihcannih jumna, Dios ā teo wáacatdih mi pāina caá. Pánih jumna, yeó jáap jummat pah Diosdih mi wūbhna caá. Páant mi jummatdih ennit, caántdih űi teo wáacá. ⁶ Obohjeéhtih, biíh wili éemp wūnnihboó mi weñat pínahdihjeh jenah joinít, Jesúsdi h jepahcan, iiguípna mi bejbipna caá. Páant mi jumuchah ennit, caántdih űi teo wáacca bojoó. ⁷ Nin butéh wā wūtatdih Jesúhwādhbut ma jwúub naóh yapanaá, ī túi chājat pínah niijná. Páant ī chājachah ennit, “Ī túi chājcan caá”, bita queétdih ī jéih niijcán niít. ⁸ Ded ā déewādh túi en daocánni, ā wehdih ī iindihbut en daocánni “Weém Jesúh caá”, niijná yuhna, ā naawát dih ā yap yohna caá. Pánih jumna, Jesúsdi h jepahcannitdih chah yeejép ā chājna caá.

⁹ Dedh éemp wūnnih Jesúhwādh teo wáacnitjeéh mi waádihichah, sesenta jópchi chah bíbohni h, bícdihjeh áa jumnihjidih űi waadánaá. ¹⁰ “Caánt táinijeh chājni h caá”, ī niijnádh, mi wehdih túi behani h, miíh mūúboó bitadi h túi waád jūúwát túutni h, Jesúhwādh teo wáacni h, yeejép yapnitdihbut teo wáacni h, táinijeh

chājni hdi h űi waadánaá. Queét teo wáacni t pínah yaádhdi h űi o péani t, ĩh wūtnadi h űi daacá.

¹¹⁻¹² Obohjeéhtih, éemp wūnnit yaádh jáapwā yaádh buúg ī jumuchah, ĩh wūtnadi h ma daacca bojoó. “Miíhwādh teo wáacni h pínahjeh wā jumbi pna caá”, Cristodi h niijná yaádh jumna yuhna, táttimah newédi h jwúub bidna, ĩta jwúub áa jum tagaá. Pánih chājni t, ĩ naawátji biíc yoobó ī péacah, queét yaádhdi h peéh chājat áta jum tagaá ¹³ Pánih chājna, nin pahbut ĩta chāj tagaá. Teocani t yaádh, mūná yoobó táoh yee naóhni t, bita ĩ tewatdi h en naóhni t, yeejép wéhenitbut ĩta jum tagaá. ¹⁴ Pánihna, queét yaádh jwúub áa jumni t, ĩ weh jumū naáh. ĩ weha mána, ĩ wehdihbut ĩ túi en dawá naáh. Páant ĩ chājachah, jwiít Jesúhwādh eníhcannit “Queét yaádh yeejép chājna caá”, ĩ jéih niijcán niít. ¹⁵ Būu biquína éemp wūnnit yaádh Jesucristodi h cádahni t, Satanás ā náahatboodí h ĩ chājna caá. Pánihna, bita yaádh páant ĩ chājcat pínah niijná, meemdí h wā naóhna caá.

¹⁶ Det Jesúhwā ĩ dée wili éemp wūnnih mi jumuchah, queétboó caántdih ĩ teo wáaca naáh. Páant ĩ teo wáacachah, bita éemp wūnnit, déewā wihcannit yaádhboodí h Jesúhwā ĩ jéih teo wáacna caá.

¹⁷ Būu Jesúhwā ĩ maátadi h ded pah ĩ chājat pínahdi h meemdí h wā naóhbi pna caá. ĩ maáta queétdih ĩ

túi en dawát jíib, wēinit ĩ jíib chāja naáh. Biquína ĩ maáta, Dios naáwát dih bohénitbut ĩ jumuchah, bita maátadih ĩ jíib chājat chah, queét bohénitboodíh ĩ jíib chāja naáh. ¹⁸ Dios naáwát dih daácni nin pah ā niij daacátjidih náhníat caá náahap: “Momo jiwíwā trigodih ĩ caóh chuñuchah, queétdih ñi jac chéoca bojoó, ĩ túi jeémát pínah niijná”, āt niij daacáp tajī.* Páant ā daacátji pah mǎntih, bíihboó “Teonidih ā tewatji jíib, jíib chājat caá náahap”, āt niij daacáp tajī.* Páant ĩ niijátjidih náhníat, Jesúihwā ĩ maátadih wēinit, queétdih ĩ túi jíib chāja naáh.

¹⁹ Jesúihwā maátadih bíicjeh yeejép dooná naóhnidih joyáh bojat caá náahap. Obohjeéhtih, chénewā, bíic peihcannit bíic yoobó ĩ niijíchah, caandíh ĩ naóh yacat yoobópdih ā jumna caá.* ²⁰ Pánihna, ā yéej chājatdih ā cádahíhcah ennit, ñi míic wáacapboó caandíh ñi jéihñúú. Páant ñi jéihñúuchah joinít, bitabut bíic yoobó yeejép ĩ chājcan niít.

²¹ Dios, Jesucristo, ā ñíonit ángelwābut ĩ enechah, nin pah meemdíh wā wātna caá: Butéh wā naáwát pah ma túi chājaá. Pánih chājni jumna, bíicdih chah teo wáacnit, bíihdih namp ma teo wáacca bojoó. Nihat Jesúihwādih bíic yoobó ma chājaá.

²² Det Jesúihwā ĩ maáh waádíhntidih ma teo jáha úbát pínah jātíh, yóhahcanjeh, ded pah ĩ chājatdih ma túi en ñúun jwáhuú. Páant túi en jwuhcanjeh ma ñíwichah, queét yeejép chājnit ĩta jum tagaá. Páant yeejép ĩ chājachah ennit, maátajeéh queétdih ma waadáca bojoó. Yeejép chājnitdih waadáca nihna, “Queét túi chājnit caá”, niijni pah mata jum tagaá. Meémboó yéejat wihcanni ma jumúú.

²³ Búu meemdíh jwuh bainí wā naóhbipna caá. Mahdih-jeh ma babhna caá. Pánih babhna, wúdah tabat, bíih wúnatbut meemdíh dawá láa ā jumna caá. Pánihna, jiwá iguíh macdihbut bainíbit babhbat caá meemdíh náahap, míih bácah ā túi jumát pínah niijná.

²⁴ Maátadih ñi bidatdih jwúub jenah joinít, nin pah wā niij naóhna caá: Biquí láana det ĩ yéej chājachah, nihat jwí jéihna caá. Dios queétdih ā peéh chājat pínahdihbut jwí jéihna caá. Pánihnit maáta ĩ jumíhichah yuhna, queétdih ñi waadáca bojoó. Obohjeéhtih, bitaboó ĩ yéej chājatdih jwí jéih jwuhcan caá. Pánih jéih jwuhcan yuhna, túi en ñúunnít, yeejép ĩ chājachah, jwí jéihbipna caá. ²⁵ Caan pah mǎntih biquína ĩ túi chājachah, nihat jwí jéihna caá. Bitaboó ĩ túi chājatdih jéih jwuhcan yuhna, túttimah jwí jéihbipna caá. Tániboodíh

* 5:18 Dt 25.4 * 5:18 Mt 10.10; Lc 10.7 * 5:19 Dt 17.6; 19.5

ded pah jwī jéih bihcan caá.

6

1 B_{uu} teo wāh_{nit} jw_{ah} ded pah ī chājat pínahdih wā naóhbipna caá. Queét Jesúhwā jumna, ī maátadih ī túi teo wūh_u naáh. Páant ī chājachah ennit, Jesúsdi_h jepah_{nit} ī jum_{ach}ah jéihna, bitaboó Diosdi_h, jwī bohéatdihbut ded pah ī jéih yeejép naóhcan niít. 2 Ī maáta Jesúhwā ī jum_{ach}ah, queét teo wāh_{nit}but Jesúhwā jumna, ī maátadih ĩta túi wēi jepahcan tagaá. Obohjeéhtih, páant ī chājachah, ā túican caá. Queétdih ī túi teo wūh_u naáh. Páni_h teo wūhna, ī déewā panihnitdih teo wáacna caá ī chājap. Ī maátadih oina, Jesúsdi_h jéihcannitdih ī teo wāhat chah, ī túi wēi jepaha naáh. Páant wā wut_{at}dih queétdih ma jw_{uub} naóh yapanaá.

Ded pah Diosjeéh túi jum_{at}

3 B_{uu} jwī bohéatdih mácah naóh_{nit}dih ded pah ñi chājat pínahdih wā naóhbipna caá. Det mácah bohéna, jwī Maáh Jesucristoí_h táini dooná_{dih} náahcan, Dios naáwát_{dih}but ī túi bohécan caá. 4 “Weém jéih beedáni caá”, niijná yuhna, ī túi jéihcan caá. Īijnit pah míc wéhena, míc jūihñat tū_{at}nit, ī míc eníhcan caá. Bitadi_h yeejép dooná ī niiját_{ji} jīb, queétdih ī wēi encan caá. 5 Yeejép jenah joiná, bitajeéh jéih jum_{can}, míc jūihnit_{jeh} ī jumna caá.

“Dios naáwát_{dih} bohéna, bádí dinerodih jwī bíboh_{bip}na caá”, ĩ niij jenah joiná yuh caá. 6 Obohjeéhtih, bainí bíboh_{at}jī_h wēina, Diosdi_h jepahna, túi jum_{at} caá náahap. 7 Jwī jwī_{ih} cāac jumna, dedé bií déedih jwīt ub jūóhcap jī. B_{uud}ná, bií déedih jwī jéih ub bejcan niít. Páni_hna, jwī bíboh_{at} pah bóojeh weñat caá náahap.* 8 Jwī jeémát_{dih}, jwī_{ih} yéguehdihbut jw_{uub} chah náahcanjeh, weñat caá náahap. 9 Dawá bií déedih bidna, nemépboó ā yéej chājat tū_{at}chah, nih_{at} yeejép_{dih} chājnit caá ĩta jum_{ap}. Queét dawá láa jenah joicānjeh, yeejép chājat_{dih} cádahcan, queét_{jeh} tigaá yeejép ĩ yap_{bip}na caá. Páni_h cádahcan, iiguípna ĩ bejbipna caá. 10 Det dinerodih bádí bidna, dedé yeejép ĩ chājna caá. Biquína páni_h bidnitboó Jesúsdi_h cádah_{nit}, bádí jīgahna, tubit ĩ moh yéejna caá.*

Timoteodihjeh ā naáwát

11 Obohjeéhtih, meémboó Dioí_h jumna, yeejép ĩ chājat_{dih} ennit, “Biíc yoobó weembút wā chājcan niít”, niijnít, biáboó ma jwei béjeé. Túiniboodí_{jeh} ma chājaá. Ded pah Dios meemdí_h ā wut_{ach}ah, caandí_{jeh} ma jepahaá. Jesúsdi_h ma túi jenah joyoó. Bitadi_h ma oyoó. Yeejép yapna yuhna, Jesúsdi_h ma cádahca bojoó. Bitadi_h táini_{jeh} ma namah jum_{uú}. 12 Jeáboó ājeéh jum_{ni} pínahdih

* 6:7 Job 1.21; Sal 49.17; Ec 5.15

* 6:10 He 13.5

Dios meemdih át ñíwip jĩ. Meemdih ĩ daabánachah, Jesúsdiĥ ma jepahatdiĥ dawá cáacwādiĥ ma túi naáwáp jĩ. Pánihna, yeejép yapna yuhna, caandih ma jepah cádahca bojoó, jeáboó ĵaibínit, páantjeh ma ĵumat túut niijná. ¹³ Diosboó nihatdiĥ át chājap wut jĩ. Jesucristoboó Poncio Pilatodiĥ ded pah ā ĵumatdiĥ túi yoobópdih át naáwáp wut jĩ.* Dios, Jesucristojĩĥ ĩ enechah, nin pah meemdih wā wēp naóhna caá: ¹⁴ Páant meemdih wā wutatdiĥ ma túi jepahaá. Jwĩ Maáh Jesucristo ā ĵwáub dei ĵáuwát pínah jātih, ā wutat pahjeh ma chājaá, cáacwā meemdih ĩ naóh yaccat pínah niijná. ¹⁵ Ā náahni yeó jáapdiĥjeh Dios ā wūhdiĥ ā ĵwáub wah deyabipna caá. Dios túini, caanjéh tigaá niĥat cáacwā ĩ maáh. Niĥat cáacwā ĩ maáta chah maáh caá ā ĵumup. ¹⁶ Caanjéh tigaá páantjeh ĵumni, yeh iigátjĩĥ ā ĵamna caá. Páant ā ĵumuchah, jwiit cáacwā ā yeh iiguipna jéih bejcan, caandih ĵwĩt en ĵaicáp jĩ.* Būū láabut caandih ĵwĩ en ĵaicán caá. Caánboodih ĵwĩ weñat dée caá. “Meém chah wēpni caá”, caandih ĵwĩ niij jĩh. Páant tíi ā ĵumna nah.

¹⁷ Dawá bií dée bíbohniĥdiĥ nin pah ma wutúú: “Weemdih dedé ĵadhdat wiĥcan caá”, ĩ niij jenah joicá bojo naáh. Īih bií déediĥ būudní pínahjeh ā ĵumuchah, caandih ĩ túi jenah joicá bojo naáh. Dios niĥat

ĵwĩ náahatdiĥ ā wāhuchah jéihnit, caánboodihjeh ĩ túi jenah joyó naáh. ¹⁸ Pánihna, túinidiĥ chājnit, bitadiĥ ĩih bií déediĥ wāhna, túi teo wáacnit ĩ ĵumna naáh. ¹⁹ Páant ĩ chājachah enna, Dios pebhna ĩ ĵaibínachah, queédiĥbut ā túi chāj ĵwáubanachah, caánboó páantjeh ĩ túi ĵumbipna caá.

Pablo Timoteodiĥ ā pée naáwát

²⁰ Timoteo, Dios meemdih ā naáwát túutniĥdiĥ ma túi bohénaá. Ma quíib būudcá bojoó. Biquínaboó Diosdiĥ jéihcannit, jenah joicánnit pah ĩ wéhena caá. Bitaboó yee naóhna, “Wā bohéat túi jéihnit ĩ bohéat caá”, ĩ niijná yuh caá. Páant ĩ niij naáwáchah, ma joyáh bojoó. ²¹ Biquína páant ĩ niij naáwáchah joinít, Jesúsdiĥ ĩt cádahap wut jĩ.

Dios meemdih búdi oinit, ā teo wáaca naáh.

Páant bóojeh tigaá.

Pablo

2 TIMOTEO

Timoteodih ã túyat túutat

¹ Weém, Pablo, Jesucristoíh doonádih Dios ã naáwát túutni jumna, nin náodih meém Timoteodih wã jwúb daác wahna caá. “Nihat Jesucristodih jepahnit wãjeéh ì túi jumbipna caá”, ã niijátjidih bitadih Dios weemdíh ã naóh bohéat túutp jì. ² Timoteo, wã wúuh panihni ma jumachah, meemdíh búdí wã oina caá.* Dios jwí íip, jwí Maáh Jesucristo bíicdih meemdíh oinit, ì jìgah en teo wáaca naáh, ma túi jumat pínah niijná.

Pablo Diosdih “Túina caá”, ã niiját

³ Diosdih úbhna, yeó jáap, chei jumat pahbut meemdíh wã úbhna caá. Pánih úbhnit, “Timoteodih búdí ma teo wáacatdih túina caá, Paá”, wãpí niijná caá. Caán Diosdih tigaá jwí nuowã wēnit, ípí jepahat pahjeh mantih, weembát caandíh wēnit, wã jepahna caá. Pánih jepahnit, dedé yeejép chājat peéh weemdíh ã wihcatdih wã jéihna caá. ⁴ Con láa meemdíh wã cádah bejehah, ma jñátjidih náhninit, majeéh jumnit, túi weñat túut niijná, meemdíh wã jwúb eníhna caá. ⁵ Meém Jesúsdi h ma túi jenah joyátdih wã náhnina caá. Ma éet Loida, ma íin Eunicebut Jesúsdi h ìt jwíih jepahap tajì. Pánihna,

queétdih en yacnit, meembát caandíh ma túi jenah joiná caá.*

⁶ Meemdíh wã teo jáha úbúchah, Dios meemdíh ã wēpatdih búdí át wūhup jì, ã wutat pah bitadih ma túi teo wáacat pínah niijná. Páant ã chājatjidih náhninit, úmcanjeh, ã wēpatjìh bitadih chah ma teo wáacá. ⁷ Dios jwiítdih Túini Espíritudih át wūhup be, jwíjeéh ã jumat pínah niijná. Pánih jwíjeéh jumni Túini Espiritu jwiítdih búdí ã teo wáacna caá, cáacwã ded pah ì jenah joyátdih jwí úmcat pínah niijná. Páant ã teo wáacachah, cáacwãdih oinit, ã wēpatjìh queétdih jwí jéih teo wáacna caá. Caán Túini Espiritujeh jwiítdih ã túi jenah joyát túutna caá. ⁸ Pánihna, jwí maáh doonádih bitadih naóhna, ma tíic jenah joicá bojoó. Weém áih doonádih wã bohéat jíib nemat muúboó wã jumachah, wã chéen ma jumadidibut ma tíicca bojoó. Obohjeéhtih, túini doonádih ma bohéat jíib meemdi hbut yeejép ã yapachah, “Á túimi nacaá”, ma niijí. Páant ã yapachah, Dios meemdíh ã teo wáacpina caá, caandíh ma cádahcat pínah niijná. ⁹ Jwiít iiguípna bejnit déejidih Diosjeh jwiítdih át túi ubup wut jì. Pánih túi ubnit, jwiítdih át ñiwip wut jì, áihwã jumnit, jwí túi chājat pínah niijná. Obohjeéhtih, jwí túi chājat jíib át ñiocap wut jì.

* 1:2 Hch 16.1; 1Ti 1.2 * 1:5 Hch 16.1

Nin baácdih ã chãjat pínah jãtih ã jenah joyátji pah jwiít dih oina, át ñíwip wut jĩ. Pánih oina, jwiít dih túi ubni pínah Jesucristodih ã wah deyaat pínahdih át jenah joyóp wut jĩ. ¹⁰ Pánih jenah joiníji caandíh wah deyana, ã oyatdih jwiít dih ã túi jéihyana caá. Páant ã wah deyani Jesús jwiít ãihwãdih iiguípna jwĩ bejat déejidih át túi ubap wut jĩ. Caán Jesús dih jepahna, páantjeh Diosjeéh jwĩ túi jumat pínah doonádih jwiít dih naáwádih át dei jũwúp wut jĩ.

¹¹ Weemdíh ñíonit, Dios ã wahap jĩ, caán túini doonádih wã naáwát pínah niijná.*

¹² Páant ã watatdih wã jepahatji jíb buu nin nemat muúboó jumnit, yeejép wã yapna caá. Obohjeéhtih, pánih yeejép yapna yahna, wã tíic jenah joicán caá. “Wã jepahni Jesús túi wēpni jumna, ãih doonádih naáwát túutnit, weemdíh ã túi teo wáacipna caá. Páant ã teo wáacachah, púú ã jwúub dei jũwúchahna, caandíh túi jenah joí cádahcan, páantjeh ãih doonádih wã naóhbpna caá”, wã niij jenah joiná caá.

¹³ Meémboó Jesucristodih túi jenah joiná, caandíh oinit, meemdíh yoobóp dih wã bohéatji pah ma chãj cádahca bojoó. ¹⁴ Jwĩjeéh jumni Túini Espíritu ã teo wáacatjĩh Dios meemdíh ã naáwát túutnidih yoobóp dih ma bohénaá. Caandíh túi náhninit, mácah ma bohéca bojoó.

¹⁵ Nihat Asia baácdih moón Jesúihwã weemdíh cádah tigaá it chãjap. Pánih tigaá i jwúub jígochcap. Ijeéh Figelo, Hermógenes wut jumnitbut i cádahatdih ma jéihna caá. ¹⁶⁻¹⁷ Páant queéet nihat weemdíh i cádahachah yahna, Onesíforoboó dawá láa weemdíh enedih junít, ã túi weñanap be. Nemat muúboó wã jumuchah yahna, Roma tátchiboó junít, wã chéen ã jumatdih tíic jenah joicánjeh, weemdíh maatáp dih bidniji weemdíh ã bid juyáp jĩ. Páant weemdíh ã túi teo wáacat jíb, ã déewádih jwĩ Maáh ã jígah en teo wáaca naáh. ¹⁸ Éfeso tátchiboó jwĩ jumuchah, weemdíh búdí ã teo wáacatjidihbut ma túi jéihna caá. Pánihna, jwĩ Maáh Jesús dih búdí wã úbhna caá, nin baáboó jwúub dei jũóhñit, caandíh búdí ã jígah en teo wáacat pínah niijná.

2

Jesúih túini soldado panihni

¹ Meémboó, wã wúuh panihni, Jesucristo meemdíh oinit, ã teo wáacachah, caandíh ma túi péenaá. ² Dawá wã bohéatdih joiníji meem jwúh bitadih ma bohénaá. Páant queétdih ma bohénachah, Dios ã náhat pah túi chãjnit, bitadih bohé jéihnitbut i jumna naáh.

³ Soldadodih buwat ã jumuchah yahna, ã cádahcat pah mantih, meemdíhbut bíic yoobó ã yapachah, Jesús dih

* 1:11 1Ti 2.7

ma cádahca bojoó. Jwiit nihat Jesúhwādh biíc yoobó ã yapna caá. ⁴ Ded soldado ã maáhdih weñáihna, ã wutat pahjeh caá ã chājap. Soldado nihcanni ã chājat pínahdih páantjeh chājna, ã maáh ã wutat pah āta jéih chājcan tagaá. Pánihna, soldado ã chājat pah muntih, meembút Dios ã weñat pínahdihjeh jenah joinít, ã wutat pah ma túi chājaá. ⁵ Pánihat dée, ded ñáoni maáta ã wutat pah túi chājnijeh, ã wēp ñáwat jíibdih ã jéih bíbohna caá. Pánihna, ñáoni ã túi chājat pahjeh muntih, Jesucristo ã wutat pah ma túi chāj cádahcat jíib, ã pebhna ma juibínachah, meemdíh túnidih ã wāhbipna caá. ⁶ Pánihat dée muntih, wápchi túi teoniboó ã tewat jíib jeémátdih jwíih bíbohat caá náahap. Pánihna, Dios meemdíh ã wutat pah ma túi chājat jíib, ã pebhboó ma juibínachah, meemdíh wēinit, ã túi chājbipna caá. ⁷ Wā niijátjidih ma túi náhninaá. Páant ma náhninachah, jwí Maáh meemdíh ã túi jéihyabipna caá.

⁸ Ded pah Jesucristo ã jumátjidih ma quíib buədcá bojoó. Caán maáh David juma át jumap wut jī. Wunna yuhna, ã jwáub boo pud jūwátji túini doonádih wāpí bohénap jī. ⁹ Pánih caandíh wā bohéat jíib, yeejép chājnitdih ã nemat pah, weemdíh itah tōpjih chéonit,

nemat muəboó ã nemechah, wā moh yéejna caá. Pánih jumna yuhna, Dios naáwátdih wā bohé cádahcan niit. ¹⁰ Dios ã ñionitdih bohéna, yeejép wāpí yapna caá, queébtut Jesucristoihwā ã jumát pínah niijná. Áihwā iiguípna bejnit déejidih ã túi ubnit pínah ã jumachah, queét Diosjeéh ã túi jumbipna caá.

¹¹ Nin naáwát yoobópdi caá:

Cristo jwí yeejat jíib ã wan wāhat pah muntih, jwiitbut ájeéh wunnit panihnit, yeejatdih cádahnit jwí jumna caá. Pánih cádahnit, ájeéh jwáub boo pud jūóhnit panihnit, ájeéh páantjeh jwí jumbipna caá.

¹² Áihwā jwí jumát jíib yeejép yapna yuhna, ã náahat pah jwí chāj cádahcan, ã maáh jumapboó caán biíc dih jwiitbut maáta jwí jumbipna caá.* Obohjeéhtih, “Jesucristodih wā jéihcan caá”, jwí niijíchah, caanbút jwiitdih biíc yoobó ã niijbipna caá.*

¹³ Jwiit jwí niijátji pah jwí chājcah yuhna, caánboó ã niijátji pahjeh ã chājbipna caá. Yeecanni jumna, ã niiját pahjeh chājni ã jumna caá.

Diosdih túi teo wāhni ded pah ã jumát

* 2:12 1P 5.1 * 2:12 Mt 10.33; Lc 12.9

14 Majeéh jumnit Jesúhwādh bueéh wā naáwátdih ma túi náhnianaá. Dios ā enechah, queétdih ma míc jūihcat túutú. Ī jenah joyátjīhjuh Ī míc jūihñuchah, dedé pínah nihcan caá. Pánih jūihna, teo wáaccan, míc yéejana caá ĩ chājap. Ī míc jūihñatdih joinít, ĩ bəwa jenah joiná caá.

15 Dios naáwátdih túi jéihnit, caán meemdíh ā watat pah, bitadīh āih túini doonádh yooópdi h ma bohénaá. Páant ma chājachah ennit, “Ma túi chājna caá”, Dios ā niijíchah joinít, ma tíccan niit.

16 Diosdih jéihcannitboó ĩ jenah joyátjīhjuh ĩ míc wéhenachah, ma joyáh bojoó. Páant ĩ míc wéheat dedé pínah nihcah, chah ĩ yéej chājbi pna caá.

17 Páant ĩ yee bohéat, yahwít ā moóp aabát pah, bitadīh ĩ yéejana caá. Páant tigaá Himeneo, Fileto wūt jumnitbut ĩt chājap.

18 Páant ĩ yee bohéatdih joinít, Dios naáwát yooátdih ĩt cádahap wut jī. Pánih cádahnit, “Jesúhwā jáantjuh ĩtát pūuh laab béjep be”, queét ĩt niij yee bohénap wut jī. Pánih mácah bohénit, biquína Jesúhwādh ĩ yéejanachah, caandíh ĩt cádahap wut jī.

19 Obohjeéhtih, páant ĩ yee naóh bohénachah yuhna, Dios naáwátboó yooópdi h ā jumna caá. Caán ā túut nūmcán niit. Páantjuh biic yooóó ā jambipna caá. Nin pah Dios naáwátdih naóh yapani āt niij daacáp tajī: “Jwī

Maáh āihwādh ā jéihna caá”, āt niij daacáp tajī.* “Jesús wā Maáh caá’, niijnitboó, yeejép ĩ chājatdih ĩ cádaha naáh”, biihboó āt niij daacáp tajī.

20 Jwīit Jesúhwā nin pah caá jwī jumap: Búdí mūúboó dawá pamapna ā jumna caá. Biquína oro, platajīh ĩ chājnjiji jum, biquína máa naá, wáam déepjīh ĩ chājnijibut ā jumna caá. Pánihna, caán mūú mínah cáacwādh numah jeémpnit, āih oro, platajīh ĩ chājnjiji pamapnadīh wēi ennit, ĩ jeémát pínahdih ā cáagna caá. Obohjeéhtih, máa naá, wáam déepjīh ĩ chājnijiboó yeó jáap jumat pah jeémát cáagat pínah, ĩ yohnidih ĩ yacat pínahbut ā jumna caá.

21 Pánihat pah, ded yeejép ā chājatdih cádahnit, oro, platajīh ĩ chājnjiji pamap panihni jumna, jwī Maáh ā weñat pínahdih ā jéih chājbi pna caá. Páant ā chājachah, jwī Maáh caandíh ā wēi enbipna caá.

22 Meémboó jáap jumna, japata ĩ yéej chāj nīnahatdih enna, iinít, biáboó ma bejeé. Pánih iinít, túiniboodíhjuh chājna, jwī Maáh Jesúsdi h chah jenah joinít, bitadīh ma túi oyoó. Pánih oinit, míc jūihcanjuh, ĩjeéh ma túi jumú. Nihat Jesúsdi h túi úbhnitbut biic yooóó ĩ chāja naáh.

23 Jenah joicánnit ĩ míc jūihñuchah, ma joyáh bojoó. Beh joicánjuh, míc úbh joinít, queétjuh chah ĩ míc jūihna caá.

24 Obohjeéhtih,

* 2:19 Nm 16.5; Jn 10.14; 1Co 8.3

Dios naáwátdih bohéniboodíh míc jãihcat caá náahap. Pánih jãihcan, nihatdih túi chãjnit, túi bohénit, biíc mantjeh íjcan túinijeh jumat caá náahap. ²⁵ ã naáwátdih joíhcan, mácah niijnít dih íjcanjeh túi bohéat caá náahap. Páant túinijeh ñi bohénachah joinít, Dios ã teo wáacatjĩh í yap yohatdih cádahna, túini bohéatboodíh “Caán yoobópdi h caá”, í niij jenah joibípna caá. ²⁶ Pánihna, yoobópdi h bohéatdih joinít, queét nemépwã í maáh ã náahat pah chãjnitji caandíh í cádahbipna caá. Pánih cádahnit, ã jwúub yéj chãjat túutachah yuhna, yoobópdi h bohéatdih jepahnit, ã wətatboodíh í jepahcan niit, buca.

3

Péeni yeó jáapdi h ded pah cãacwã í jumat pínah

¹ Bũũ, Timoteo, nindihbut ma túi náhninaá: Jesús ã jwúub dei jũúwát pínah jãtih, cãacwãdih búdí buwat ã jumbipna caá. ² Caán láa, cãacwã bitadi h teo wáacat pínahdih jenah joicán, í weñat pínahdihjeh í jenah joibípna caá. Pánih jenah joinít, dawá bí déedih í bidbipna caá. “Nihatdih jéihna, bitadi h chah wã jumna caá”, niij jenah joinít í jumbipna caá. Cãacwãdih, Diosdihbut yeejép wéhenit, í mánadi hbut yap yohnit í jumbipna caá. Bitá queétdih í túi chãjachah yuhna, “Túina caá”, niijcánnit í jumbipna caá. Diosdih

wēicanjeh, búdí yeejép chãjnit í jumbipna caá. ³ Cãacwãdih oican, í jĩgah en teo wáaccan niit. Yeejép doonádi h naóhnit í jumbipna caá. Í jenah joyátjĩh jeh yeejépdih í jéih chãj cádahcan niit. Cãacwãdih tubit yeejép chãjnit, túiniboodíh í en iibípna caá. ⁴ Í chéenwãdih yuh buca yeejép í chãjbipna caá. Jenah joicánjeh chãjnit, “Jéih beedáni caá”, niij jenah joinít í jumbipna caá. Queét í weñat pínahdihjeh chãjnit jumna, Diosboodíh náahcannit í jumbipna caá. ⁵ Cãacwã í enechah, Diosdih túi wéinit pah jíghnit jumna yuhna, í jenah joyát di h ã túut nũmát pínahdih í náahcan niit. Pánihnitdih ma pej jumca bojóó.

⁶ Biquína pánih chãjnit bitáih mũnádih waadní, “Dios naáwátdih yeebdíh bohénadi h wã jũúwáp be”, caanjĩh jumnit yaáhdih ípĩ niij yeena caá. Páant í niij yeenachah yuhna, queét yaádh túi jenah joicánnit, yeejép chãjnit jumna, í yee bohéatdih í wēi joiná caá. Queét yaádh búdí í yéj chãjihna caá. ⁷ Pánihna, dedé mácah yee bohéatdih joíhna, Dioíh yoobópdi h bohéatboodíh í náahcan caá. ⁸ Jon jãtih Egiptodih moón jíóhni tji, Janes, Jambres wūt jumnit, Moisésdih ít yap yohíhip wut yuh jĩ.* Páant í yap yohíhat pah mantih queét yaáhdih yee bohénitboó túini bohéatdih í en iiná caá. Queét

* 3:8 Ex 7.11

yeejépdihjeh jenah joinít ĩ jumna caá. Pánih jumna, Jesúsdiĥ túi jenah joicán, áihwā yoobát ĩ nihcan caá. ⁹ Queét ĩ yee bohé jibichah yuhna, daocánnitjeh queétĥ ĩ jepahbipna caá. ĩ yee bohéatĥ “Caán yeejép bohéat caá”, cāacwā ĩ niĳ jéihbipna caá. Janes, Jambresĳĥ ĩ yeeatĥidih jon jātiĥ moón ĩ jéihyat pah mantih, Jesús ā jwúb dei jūwát pínah jātiĥ jamnitbut ĩ yeeatĥidih ĩ jéihbipna caá.

Timoteodih ā jwúb wut

¹⁰ Obohjeéhtih, ded pah wā bohéat, wā jumat, wā jenah joyátĥidihbut meemjéh ma túi jéihna caá. Jesúsdiĥ wā túi jenah joyátĥidih, ĩjat wihcanjeh cāacwādiĥ oina wā teo wáacat, yeejép yapna yuhna wā cádahcatĥidihbut ma jéihna caá. ¹¹ Weemdíĥ yeejép ĩ chājachah, búdí wā yéj chūátĥidihbut ma jéihna caá. Antioquía, Iconio, Listra tātchinaboó Jesúih doonádiĥ wā jib bohéat jíib, weemdíĥ yeejép ĩ chājatĥidihbut ma jéihna caá. Obohjeéhtih, ĩ mawíhichah yuhna, jwĳ Maáh Jesúsboó weemdíĥ ā wapachah, ĩ jéih maocap jĳ.* ¹² Páant weemdíĥ ĩ chājat pah, niĥat Jesucristoíhwā caandíĥ ĩ túi péeat jíib, bita queétĥidihbut yeejép ĩ chājat pínahdiĥbut jwĳ jéihna caá. ¹³ Yeejépwā, yeenitbut chah yeejép chājnít ĩ jumbipna caá. Bitadiĥ yeena, queétjehbut ĩ

yeeatĥidih joiná, chah yeejép ĩ jumbipna caá.

¹⁴ Obohjeéhtih, ma éet, ma ín, weembát meemdíĥ jwĳ bohénachah joiná, meémboó mat túi jepahap wut jĳ. “Weemdíĥ bohénit yeenit nihcan caá”, niĳ jéihnit, yoobópdih jwĳ bohéatĥidih túi náhninit, ma pée cádahca bojóó. ¹⁵ Meém wébít jum láa, Dios naáwátĥidih mat jéih jwĳihp wut jĳ. Pánih jéihnit, Jesucristodih túi jepahnit, ĩguípna bejni déejidih Dios ā túi ubni ma jumna caá. ¹⁶ Dios naáwátĥidih niĥat daácnitdiĥ “Nin pah ma niĳ daacá”, Diosjeh át niĳ daacát túutap wut jĳ. Pánihna, ĩ daacátĥidih jwiítĥidih bohéat caá náahap, yoobópdih naáwátĥidih jwĳ túi jéihyat túut niĳná. Pánih jéihnit, “Caán yeejép wā chājatĥidih cádahat caá náahap”, jwĳ niĳ jéihna caá. Caandíĥ bohéna, túiniboodíĥ jwĳ jéih túut nūmná caá. Pánihna, yeó jáap jumat pah túi chājat túut niĳná, ā naáwátĥidih bohéat caá náahap. ¹⁷ Ded Dios naáwátĥidih túi míc bohéna, niĥat túinidih ā jéih chājbipna caá.

4

¹ Jesucristo, niĥat cāacwā ĩ Maáh jwúb dei jūóhna, báadhnit, wānnitbut ded pah ĩ chājatĥi jíib ā naóhbiĥna caá. Pánihna, caán, ā ĩp Diosbut ĩ enechah, meemdíĥ nin pah wā wēp naóhna caá: ² Yeó jáap jumat pah cāacwā ĩ joíhichah, ĩ joíhcaĥ

* 3:11 Hch 13.14-52; 14.1-20

yuhna, Dios naáwátdih páantjeh ma bohénaá. Pánih bohéna, cáacwā ī yéej chājatdih jéihyanit, “Jwúub yéej chājcanjeh, túiniboodíh ñi túut numú”, ma niij naáwá. Pánih naóhnit, chucánjeh, queétdih ma túi bohé cádahca bojoó. ³⁻⁴ Túttimah bóo láa, cáacwā túini bohéátdih ī joíhcan niit. Pánih joíhcan, ī náahatdihjeh chājílina, ī weñat pínah bohéátdihjeh joíhñit, mácah bohénitbóodíh búdí ī bidbipna caá. Páant ī bidichah, dawá queétdih ī yee bohébipna caá. Túini bohéátdih cádahnit, mácah bohénit ī jenah joyátjéhjeh ī bohéátbóodíh ī joibípna caá. Pánihna, waícanjeh páant ā yapat pínahdih jéihñit, meémboó Dios naáwát, yoobópdih jumnidih, ma bohé cádahca bojoó. ⁵ Pánih bohénit, queét yeenit pah chājcat túut niijná, túi jenah joiní ma jumú. Yeejép yapna yuhna, biíc yoobó chājnit, túini doonádih ma bohé cádahca bojoó. Pánih cádahcan, Dios meemdíh ā wutat pah ma túi chāj péanaá.

⁶ Weém Dios ā wutat pah, ā naáwátdih wā jib bohéátji jíb weemdíh ī mao yohat pínah bahnijeh caá ā jadhup.

⁷ Wā wunat pínah jātih nin pah meemdíh wā naóhna caá: Jesúh túini doonádih Dios weemdíh ā bohéát túutuchah, wā túi bohénap be. Nihat ā wutat pah wā chāj péanap be. Pánih chājnit, yeejép

yapna yuhna, caandíh wā túi jenah joí cádahcap be. ⁸ Pánihna, wā túi chājatji jíb jwí Maáh jeáboó ā bíboh páina nacaá. Nihat cáacwā ded pah ī chājatdih jéih beedána, yoobópdih jíb wāhni jumna, ā wutatdih wā túi jepahatji jíb, ā jwúub dei jūóhni yeó jāapdih weemdíh ā túi chājipna caá. Bitá caandíh oinitbut ā jwúub dei jūúwát pínahdih túi páinit ī jumuchah, jwí Maáh Jesús biíc yoobó queétdih ā túi chājipna caá.

Timoteo ded pah ā chājat pínah

⁹ Waícanjeh wā pebhna ma jūúwá. ¹⁰ Demas wāt jumni chah dawá bií déedih náahna, weemdíh cádahnit, Tesalónica tútchina ā jwúub bejep be.* Crescente wāt jumni Galacia baácna ā bejehchah, Tito wāt jumni but Dalmacia baácna ā bejep be.* ¹¹ Páant ī yoh bejat túttimah, Lucasjeh caá wājeéh ā chāwáp.* Pánihna, bita teo wáacnitdih náahnit, meemdíh wā jūúwát túutna caá. Pánih jūóhñit, Marcoşdihbut ma numah jūúwá.* Cristoíh doonádih wā bohénachah, weemdíh túi teo wáacni pínah caán ā jumbipna caá. ¹² Tíquicodih Éfeso tútchina wā wahap be.* ¹³ Ninna jūóhna, Troas tútchiboó* Carpo wāt jumniíh meudíh wā jwej jūóhni cábah jweyát chóodih, wíih papélah tólihnadihbut ma ub jūúwá.

* **4:10** Col 4.14; Flm 24 * **4:10** 2Co 8.23; Gá 2.3; Tit 1.4 * **4:11** Col 4.14; Flm 24 * **4:11** Hch 12.12,25; 13.13; 15.37-39; Col 4.10; Flm 24 * **4:12** Hch 20.4; Ef 6.21-22; Col 4.7-8 * **4:13** Hch 20.6

Wiih papélah núonadih bácah búdí wã náahna caá. Pánihna, caandíhbut ma ub jũúwá.

¹⁴ Alejandro wãt jumni itahdih teoni weemdih búdí yeejép ã chãjap be.* Páant ã chãjatji jíb Dios caandih ã peéh chãjbipna caá.* ¹⁵ Caán Alejandro jwĩ bohéatdih búdí ã yap yohna caá. Pánihna, caandih ma túi chãja chaáh, meemdih yeejép ã chãjcat pínah niijná.

¹⁶ Roma tãtchidih moón ï maáta weemdih ï jwĩh uubh joyóchah, wã chãjatjidih wã bohéatdihbut queédih wã naáwáchah, det weemdih teo wáacnit pínah ï wihcap be. Æumnit, nihat weemdih ï cádah bejep be. Obohjeéhtih, páant weemdih ï cádahachah yuhna, Dios queédih ã peéh chãjca bojo naáh. ¹⁷ Weemdih páant ï cádahachah yuhna, jwĩ Maáh Jesúsboó ã teo wáacap be, ãih doonádih wã naóh beedáat pínah niijná, nihat judíowã nihcannit ï joyát pínah niijná. Jiowã panihnit weemdih ï mao yohat déedih ã túi wapap be. ¹⁸ Nihat weemdih yeejép chãjnitdih yap yohnit, jwĩ Maáh weemdih ã wapbipna caá. Pánih wapnit, jeáboó maáh ã jumapna weemdih ã túi bejat túutbipna caá. Pánihna, yeó jáap jummat pah “Caán chah túini, chah wēpni Maáh caá”, jwĩ niij jĩh. Páant tíi ã jumna nah.

Ã péé túyat túutat

* 4:14 1Ti 1.20
1.16-17

* 4:14 Sal 62.12; Ro 2.6
* 4:20 Hch 19.22; Ro 16.23

* 4:19 Hch 18.2,18
* 4:20 Hch 20.4; 21.29

* 4:19 2Ti

¹⁹ Prisca, Aquila,* Onesíforo* ã pebh moonbát ï túyu naáh. ²⁰ Erasto* Corinto tãtchiboó ã chãwáp jĩ. Trófimo* Mileto tãtchiboó tubúp chũúhnit, ã chãwáp jĩ. ²¹ Meémboó mah noójláa jãtìh waicanjeh ma jũúwá. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, nihat bita Jesúihwãbut meemdih ï túyat túutna caá.

²² Jwĩ Maáh Jesucristo ma-jeéh ã jumna naáh. Dios yeéb nihatdih oinit, ã túi teo wáaca naáh.

Páant bóojeh tigaá wã naáwát.
Pablo

TITO

Titodih ā túyat tútat

¹ Weém, Pablo, Diosdih teo wāhni wā jumuchah, Jesucristoíh doonádih weemdih ā naáwát tútatp jī, ā ñíonitboó Jesúsdi h jepahnit, jwī bohéat pahjeh ī túi chājat pínah niijná. ² Dios yeecanni nin baácdih ā chājat pínah jātih “Wíihwā jeáboó wājeéh páantjeh ī jumbipna caá”, āt niijíp wut jī. Pánihna, caán túini doonádih jepahnit páantjeh jeáboó ī jumat pínahdih ī jéihna caá. ³ Ā ñíoni yeó jáapdih páant ā niijátjidih cáacwādh weemdih ā naáwát tútatp jī. Weemdih páant wutni iiguípna jwī bejat déejidih túi ubni caá. ⁴ Pánihna, Jesúsíh doonádih wā bohénachah joinít, Tito, meém Jesúsdi h ma túi jepahap jī.* Meemdih bohéni wā jumuchah, wā wāh yoo bát panihni caá ma jumup. Páant ma jumuchah, nin núodih weemdih wā daác wahna caá. Dios jwī íp, Jesucristo jwiítidih túi ubni bíicdih weemdih oinit, ī teo wáaca naáh, ma túi jumat pínah niijná.

Tito Creta quewadh moondih ā teo wáacat

⁵ Creta quewaboó bíicdih jwī jum láa, caanjíh moón Jesúsíh wā ī túi chājat pínahdih bohé beedáat ā jadh jwuhup jī. Páant ā jadh jwuhuchah

jéihnit, meemdih ī pebh wā chāwát tútatp jī, queédih ma túi bohéat pínah niijná. Pánih bohénit, íh tátchina jumat yoo bó Jesúsíh wā ī maáta pínahdih weemdih wā níwat tútatp jī. ⁶ Queét ma ñíonit maáta pínahdih nin pah jumat caá náahap: “Caán yoo bópdih chājni caá”, cáacwā ī niijnítidih, bíic wilidihjeh bíbohnitdih ma níwíi. Páant ma ñíonit ī wehbut Jesúsdi h jepahnit, túi chājnit, yap yohcannit ī jum naáh. ⁷ Jesúsíh cáacwādh en daonít, ā naáwátidih bohénit pínahdih ñíona, túi chājnit, “Weém nihát jéihni caá”, níj jenah joicánnit, bíicmantjeh íjcannit, máihcannit, míic maocannit, bíi déedihbut tūbit bidcannitdih ma níwíi. ⁸ Pánih ñíona, íh mūdih bitadh wēi waadát túttnit, túi jenah joí bitadh teo wáacnit, yeejép chājat jenah joyátdih páantjeh jumah bojnit, túi yoo bópdih chājnit, Dios naáwátidih túi jepahnitdih ma níwíi. ⁹ Jwī túi bohéatidih jepah cádahcannit ī jum naáh, bita ī bohéatidih joinít, ī weñat pínah niijná. Caán bohéatidih yap yohnitboó ī yeeatidih jéihnit, ī tút nūmbípna caá. Pánihna, Jesúsíh wā ī maáta pínahdih ded pah ī chājatidih túi ennit, ma níwíi.*

¹⁰ Dawá ī maátadh yap yohnit, túi jenah joí wéhecannit, yeenit caá ī jumup. Pánih yeejép chājnitjeéh jumnit, dawá Jesúsdi h jepahna yuhna,

* 1:4 2Co 8.23; Gá 2.3; 2Ti 4.10   * 1:9 1Ti 3.2-7

judíowãdih Dios ã wutatji pah quehli nah yapat chóodih judíowã nihcannitdihbut bóodat túutnit ï jamna caá. Pánihna, ded pah ï chãjat yoobópdih nihcah, queédih jéihyaat caá náahap, ï túut n̄umát pínah niijná. ¹¹ Dinerodihjeh bidnit, queét mácah ï bohéna caá. Páant ï chãjachah, túic náah ã jamna caá. Páant ï yee bohénachah joinít, dawá neoná, ï weha mána, ï weh biíc dih, queédih jepahnit, túini doonádih ï cádahna caá. Páant queédih ma bohéat túutca bojoó.

¹² Queét Cretadih moón ded pah ï jumatdih nihat cãacwã ï túi jéihna caá. Jon jãtih naóhniboobát, ïjeéh jamniji yuhna, nin pah ãt niij naáwáp wut jĩ: “Creta quewadih moón tubit yeenit, yeejép tac behna míic maonit, búdí jeémíhnit, ï weñat pínahdihjeh chãjna, ïpĩ tewíhcan caá”, ãt niijp wut jĩ. ¹³ Páant ã niijátji yoobópdih tigaá. Páant ï jumatdih jéihnit, queét Jesúihwãdih ma wēp naáwá, mácah bohéatdih cádahnit, Jesúsboodih ï jwúub jepahat pínah niijná. ¹⁴ Pánih túut n̄umnit, jwiit judíowã jwĩ n̄owã ï jenah joyátjĩhjih ï naáwátjidih, túini bohéatdih yap yohnit ï wutatdihbut ï joyáh boj bipna caá.

¹⁵ Dedé jeémát dih, “Caán yeejép caá”, mácah bohénit ï niijíchah yuhna, Jesús dih túi jenah joinítboó “Caandih wã jeéméchah, ã túina caá”, ï niij jéihna caá. Obo-

hjeéhtih, Jesús dih jepahcanitboó yeejép chãjna, yéej chãjatdihjeh ï jenah joiná caá. Pánih jamna, yeejép chãjna yuhna, “Ã túina caá”, ï niij jenah joiná caá. ¹⁶ “Diosdih wã túi jéihna caá”, niijná yuhna, yeejép ï chãjna caá. Páant ï chãjachah ennit, Diosdih ï jéihcatdih jwiitboó jwĩ jéihna caá. Tubit yeejép chãjna, Dios naáwát dih yap yohnit, queét túiniboodih ï jéih chãjcan caá.

2

Titodih túi yoobópdih ã bohéat túutat

¹ Páant yeejép ï jamuchah jéihnit, meémboó queédih yoobópdih ma bohénaá. ² Pánih bohénit, behnit neonádih nin pah ma niij naáwá: “Túinijeh jenah joinít, ñi túi chãjaá, ‘Caán túini caá’, cãacwã yeebdih ï niiját pínah niijná. Yeejép chãjat jenah joyát dih páantjeh jamah bojnít, Jesús dih túi jenah joinít, áihwãdih oinit, yeejép yapna yuhna, caandih ñi cádahca bojoó”, ma niijí. ³ Behnit yaáhdihbut biíc yoobó ma bohénaá, Jesús dih jepahna, túi chãjnit yaádh ï jumat pínah niijná. Yeejép doonádih naóhcannit, máihcannit yaádh ï jumã naáh. Pánih jamnit, queébt bita yaáhdih túini doonádih ï bohéna naáh. ⁴ Pánih bohénit, queét behnit yaádhboó japata yaádh b̄uagdih nin pah ma bohéat túutú: “Ñi weha mánadih, ñi wehdihbut ñi oyoó. ⁵ Túi jenah joinít, yéej chãjcan nit,

ñíih mæúdíh jumnitdih ñi túi en dawaá. Bitadih túi teo wáacnit, ñi weha mánadih túi jepahnit yaádhbut ñi jumúú, bita yeebdíh ennit, Dios naáwátdih yeejép ĩ naóhcat pínah niijná”, ĩ niij naáwá naáh.

⁶ Japatadihbut nin pah ma niij bohénaá: “Yeejép chājat jenah joyátdih páantjeh jumah bojnit, túi jenah joinít ñi jumúú”, ma niijí. ⁷ Meéamboó táinijeh ma chājaá, meemdíh ĩ en yacat pínah niijná. Yeecan, táinijeh ma bohénaá. ⁸ Pánih bohéna, ma túi jenah joyoó, bita meemdíh ĩ naóh yaccat pínah niijná. Páant yoobópdih ma bohénachah ennit, jwiítdih eníhcannit ĩ naóh yaquíhna yahna, ĩ tícbipna caá.

⁹ Teo wāhñitdih jawah nin pah ma niij bohénaá: “Ñi maátadih wēi jepahnit, yeejép niijcánjeh, ñi túi teo wūhuú, queét ĩ weñat pínah niijná. ¹⁰ Ñi maátaih bií déedih ñi nuumcá bojoó, ‘Caánboó yoobópdih jumni caá’, queét yeebdíh ĩ niij jenah joyát pínah niijná. Páant ñi túi chājachah ennit, Dios jwiítdih túi ubniíh bohéátdih bita ĩ wēi joibípná caá”, ma niijí.

¹¹ Dios nihat cāacwādi h oi teo wáacna, iiguípna bejnit déejidih ā túi ub beedáihatdih nihat jwiít cāacwādi h āt jéihyanap taga. ¹² Caandíh eníhcannitboó yeejép chājatdih ĩ ñinahatdih Dios jwiítdih ā cádahat túutna caá. Pánih

cádahnit, yeejép chājat jenah joyátdih páantjeh jumah bojnit, táiniboodíh ā chājat túutna caá. ¹³ Pánihna, Jesucristo, jwiítdih túi ubni, Dios wēpni búdí ā yeh iigátjīh ā jwáub dei jūúwáchah, jwī enat pínah yeó jáapdi h wēi páina caá jwī chājap. ¹⁴ Caán Jesucristo jwī yéejat jíib buudáátdih jíib chājna, āt wan wūhup tajī,* nihat jwī yéej chājatdih cádahnit,* āihwā jwī jumat pínah niijná.* Pánih yéej chājatdih cádahnit, táiniboodíh wēi chājnit jwī jumbipna caá.

¹⁵ Páant wā niijátdih queétdih ma bohé beedáat pínahdi h caá meemdíh wā náah yacap. Pánih bohéna, Jesús ā wēpatjīh queétdih ma túi naáwá. ĩ yéej chājachah ennit, queétdih ma túut nuumát túutú. Páant ma bohénachah, “Caán ā bohéat dedé pínah niican caá”, ĩ niijcá bojoó naáh.

3

Jesúhwā ded pah ĩ túi chājat

¹ Nin pahbut queét Jesúhwādi h ma niij bohénaá: “Ñíih baácdi h moón maátadi h jepahnit, táinidihjeh ñi chājaá. ² Bitadi h yeejép doonádi h naóhcan, míic jāihcan, bitadi h túi teo wáacnit ñi jumúú. ‘Weém nihat jéih beedáni caá’, ñi niij jenah joicá bojoó”, ma niijí.

* 2:13 2P 1.1 * 2:14 Mt 20.28; Mr 10.45; Gá 1.4; 1Ti 2.6 * 2:14 Sal 130.8; Mt 20.28 * 2:14 Ex 19.5; Dt 4.20; 7.6; 14.2; 1P 2.9

³ Jon jātih jwiítbut jenah joicánnit, yap yohnit, yeeatdih joinít, yeejép chājatdih ñinahnit, jéih cádahcannit jwī jum̄ap jī. Bitadih en jūihnit, en ñinah íjnit, bita jwiítidih í en jūihñachah jwiítbut queétdih en jūih jwáubanit jwī jum̄ wuh̄ap jī. ⁴⁻⁵ Obohjeéhtih, páant jwī jum̄achah yuhna, Diosboó jwiítidih oinit, Jesucristodih át wah deyanap wut jī, iiguipna jwī bejat déejidih ā tui ubat pínah niijná. Jwiít jwī tui chājat jīb át ubcap taga. Obohjeéhtih, jwiítidih jīgah ennit,* Túini Espíritudih jwījeéh ā jum̄at túutap jī. Pánih jwījeéh jum̄nit, jwiítidih búdí ā teo wáacna caá, jwī yéj chājatdih cádahnit, táiniboodih jwī chājat pínah niijná.* Pánih chājnit, Dios ā weh jwiítidih át jum̄at túutap tajī. ⁶ Jesucristo jwiítidih wan wāhñit, boo pud jūóhna, ā púuh laab béjchah, Dios Túini Espíritudih át wahap tajī, ā wēpatjñh jwiítidih ā tui teo wáacat pínah niijná. ⁷ Pánih teo wáacnit, jwiítidih oina, “Caán táini caá”, Dios ā niij enat jīb, ájeéh páantjeh jwī jumbipna caá. Pánihna, ájeéh jwī jum̄at pínahdih jéihna, Jesucristo ā jwáub dei jūúwát pínahdih jwī wēi páina caá.

⁸ Páant wā niiját yoobópdi caá. Pánihna, caandih cáacwādh ma wēp bohénaá, Diosdih jepahnit, táini í chājat pínah niijná. Wā daacát táini, oboh jum̄ni naáwát

nihcah, nihat caandih í tui joyó naáh. ⁹ Pánih joinít, oboh í jenah joyátjñhéh í míc jūihca bojo naáh. Í ñuwā í wūtnadidih, Moisés ā wutattjididihbut míc wéhenit, í míc jūihñat dedé pínah nihcan caá. Páant í míc jūihñatdih ma joyáh bojoó.

¹⁰ Ded yeéb Jesúíhwādh ā íjanachah enna, “Páant ma chājca bojoó”, caandih ma niijí. Chéne láajeh caandih páant ma niij naáwá. Túttimah, ā jwáub yap yohochah enna, caandih Jesúíhwā í pej jum̄ca bojo naáh. ¹¹ Pánih íjani táini bohéatdih yap yohna, yeejép chājni ā jum̄na caá. Pánih yeejép chājnit, caanjéh tigaá yeejép ā jum̄atdih bitadih ā jéihyanap.

Pablo ā péé naáwát

¹² Artemas ā bejñichah, ñi pebhna wā wahbipna caá. Obohjeéhtih, caán ā jéih bejcah, Tíquicodih wā wahbipna caá.* Pánihna, caanná ā juibínachah, meémboó ñahwat jwáub jūóhñit, Nicópolis tútchiboó weemdh ma jwāáap. Caán tútchiboó mah noój láa wā jum̄ihna caá. ¹³ Zenas, áih cáacwā í wutattidih jéihnidih, Apolosdihbut ma tui teo wáacá.* Pánih teo wáacnit, Jesúíh doonádh naóh jibidih í bejat pínah jātih, dedé í náahatdih queétdih ma wāhhuú. ¹⁴ Jwījeéh jum̄nit Jesúíhwā ded pah í tui chājat pínahdih í jéihye naáh, yabhcanjeh,

* **3:4-5** Dn 9.18   * **3:4-5** Ef 5.26   *

4.12   * **3:13** Hch 18.24; 1Co 16.12

3:12 Hch 20.4; Ef 6.21-22; Col 4.7-8; 2Ti

bitadih ã teo wáacat túut
niijná.

Pablo ã péé túyat túutat

¹⁵ Nihat wãjeéh jumnit
meemdih ã túyat túutna caá.
Caanjih jumnit jwiitdih oinit
Jesúihwã ã túyu naáh. Dios
yeebdih búdí oinit, ã táí teo
wáaca naáh.

Páant bóojeh tigaá wã
naáwát.
Pablo

FILEMÓN

Filemóndih ã túyat tútat

¹ Weém, Pablo, Jesucristoíh doonádih wã naáwát jíib nemat m̄úboó jumni, jwĩ úud Timoteojĩh meém Filemóndih jwĩ túyat túatna caá. Meém jwĩ oini, jwĩ naáwát pah Jesucristoíh doonádih naóhni ma jumachah, nin náodih meemdíh wã daác wahna caá. ² Míih m̄údíh míc wáacnit Jesúhwādh, jwĩ dée wili panihnih Apia, Arquipodihbat wã túyat túatna caá.* Arquipo yeejép yapna yuhna, weém wã chãjat pah Cristoíh doonádih naóhni ã jumna caá. ³ Jwĩ íp Dios, jwĩ Maáh Jesucristo yeebdíh oinit, ĩ túi teo wáaca naáh, ñi túi jummat pínah niijná.

Filemón ded pah ã jummat

⁴⁻⁵ Wã dée panihni Filemón, Jesucristodih túi jenah joinít, nihat áihwādh ma oyat doonádih wāpĩ joiná caá. Pánih joinít, meemdíh úbhna, “Túina caá, Paá”, Diosdih wāpĩ niijná caá. ⁶ Jwiít Jesúsdi h túi jenah joinít, biíc yoobó áihwā jwĩ jumna caá. Pánih jumnit, Cristodih oina, ã teo wáacatjĩh jwĩ túi jumbipna caá. “Paá, ma teo wáacatjĩh jwĩ túi jummat pínahdih Filemóndih ma jéihyanaá”, wāpĩ niij úbhna caá. ⁷ Bitá Jesúhwādh oinit, mat túi teo wáacap wut jĩ, ĩ túi weñat pínah niijná. Páant

ma chãjat doonádih joinít, weembát búdí wã wēina caá.

Filemóndih Onésimodih ã wēijwāáat tútat

⁸⁻¹⁰ Nihat Jesúhwādh oina, ma túi teo wáacatdih jéihnit, b̄ú Onésimo, meemdíh teo wāhni, ma pebhna ã jwúb jubínachah, biíc yoobó ma túi chãjat pínahdih meemdíh wã náah yacna caá. Weém, Pablo, behe wã jumachah, Cristoíh doonádih wã bohéat jíib nin nemat m̄úboó ĩ nemep jĩ. Ninna weemdíh Onésimo* ã en jibichah, caandíh Cristoíh túini doonádih wã naáwáp jĩ. Páant wã naáwáchah joinít, caandíh ã jepahap jĩ. Pánihna, b̄ú caanbút Jesúh jumna, wã wūh panihni ã jumna caá. Weemdíh Cristo naáwát túatna, ã ñioni jumna, ded pah Onésimodih ma chãjat pínahdih wāta jéih wut tagaá. Obohjeéhtih, pánih jéih wutna yuhna, túi míc oinit jwĩ jumachah, ded pah caandíh ma chãjat pínahdih wutcanjeh, meemdíh wã naóhna caá.

¹¹ Caán Onésimo, Cristodih ã jepahat pínah jãtíh, meemdíh teo wāhni jumna yuhna, át túi teo wáaccap wut jĩ. Obohjeéhtih, b̄ú Cristoíh jumna, túat n̄umnit, oboh jumni ã nihcan caá, b̄uca. Weemdíh túi teo wáacni jumna, meemdíhbat túi teo wáacni ã jumbipna caá. ¹² Pánihna, b̄ú caandíh búdí oina yuhna, meemdíh wã jwúb wahna

* 1:2 Col 4.17 * 1:8-10 Col 4.9

caá. ¹³ Obohjeéhtih, nemat m̄úboó wā jumat pónih, wājeéh wāta chāwát tút tagaá, weemdíh ã teo wáacat pínah niijná. Páant wājeéh ã jumachah nihna, meém weemdíh ma jéih teo wáacadih jūohcah, caánboó meem páh āta jéih teo wáac tagaá. ¹⁴ “Pablodih teo wáacat tút niijná, ājeéh ma chāo jwúhūú”, caandíh ma niijíchah, wājeéh caandíh wāta chāo jwúhat tútup taga. Obohjeéhtih, meemdíh pánih wūtíhcan, weemdíh túi teo wáacni ã jumachah yuhna, caandíh ma pebhna wā jwúub bejat túttna caá. ¹⁵ Nin pah wā jenah joiná caá: Onésimo meemdíh ã jweyéchah yuhna, Dios ã náahat pahjeh, bahni át cádah jwúhup tagaá, majeéh túinijeh ã jwúub jumat pínah niijná. Ma pebh jwúub juibí jumna, ã jwúub jweicán níit, páant m̄antih. ¹⁶ Pánihna, b̄u teo wāhniijeh nihcan, ma únd panihni Jesúih ã jumna caá. Páant ã jumachah, caandíh búdí wā oyochah yuhna, wā oyat chah meémboó caandíh ma oibipna caá.

¹⁷ “Dios naáwát dih Pabljōh túi bíic dih bohénit jwī jumna caá”, níj jenah joinít, ma pebhna wā bejehchah, weemdíh búdí mata wēi jwāáh taga. Páant weemdíh ma wēi jwāáat pah m̄antih, Onésimodihbut bíic yoobó ma túi wēi jwāáá. ¹⁸ Meemdíh

ã yéej chājachah, ã jíib b̄udánachah nihna, weémboó caandíh wā jíib chājbipna caá. ¹⁹ Páant wā chājat pínahdih wīh téihyājīhjah daácna caá wā chājap. Obohjeéhtih, weémboó Jesúih túini doonádih meemdíh wā naóhcah, Diosjeéh mata jumcan tagaá. Pánihna, meémboó weemdíh búdí jíib b̄udáni ma jumna caá. Obohjeéhtih, páant jíib b̄udáni ma jumachah yuhna, Onésimo ã jíib b̄udáát dih meemdíh wā jíib chājbipna caá. ²⁰ Pánihna, wā dée, wā oini, jwī Maáh Cristoíh jumna, Onésimodih ma túi chājaá. Páant ma chājat doonádih joinít, búdí wā wēibipna caá. ²¹ Páant wā naáwát dih ma túi jepahat pínahdih wā jéihna caá. Chah ma chājat pínahdihbut wā jéihna caá. Pánih jéihnit, meemdíh wā daác wahna caá.

²² Nindihbut meemdíh wā naóhbipna caá: Ñi pebhna wā bejat pínahdih jwī Maáhdih ñi úbát dih wā jéihna caá. Páant ñi úbát dih ã jepahachah, ñi pebhna juibína wā úwat tólih pínahdih ma á moh páñaá.

Ā péé túyat tútat

²³ Épafra* meemdíh ã túyat túttna caá. Caánboó Cristoíh ã jumat jíib wājeéh nemat m̄úboó ã jumna caá. ²⁴ Marcos,* Aristarco,* Demas,* Lucas* yuh buca meemdíh ĩ túyat túttna

* 1:23 Col 1.7; 4.12

* 1:24 Hch 12.12,25; 13.13; 15.37-39; Col 4.10

* 1:24 Hch

19.29; 27.2; Col 4.10

* 1:24 Col 4.14; 2Ti 4.10

* 1:24 Col 4.14; 2Ti 4.11

caá. Cristoíh doonádih
wã bohénachah, queétboó
weemdíh túi teo wáacnit ã
jamna caá.

²⁵ Jwĩ Maáh Jesucristo
yeebdíh oinit, búdí ã teo
wáaca naáh.

Páant bóojeh tigaá wã
naáwát.

Pablo

HEBREOS

Dios ã wũúhdih cãacwãdih ã naáwát túttat

¹ Jon jãtìh ã naáwãtdih naóh yapanitjidih dawá láa Dios ãt naáwãp wut jì. Biquí láana ã oo júmatjìh, biìh láa oo júmat pah jígohtjìh queétdih ãt naáwãp wut jì. Biìh láa ángelwãdih ãt naáwát túttap wut jì. Biìh láa ã wéheatdihjeh ãt joyóp wut jì. Páant queétdih ã naáwãchah, jwĩ ñowãjidih ãt jwũub naóh yapanap wut jì. ² Obohjeéhtih, nin péeni yeó jáapnadih ã wũúhboodíh ãih doonãdih ãt naáwát túttap wut jì. ã íp ã wutuchah, nin baác dih jeádihbut ã wũúh ãt chãjap wut jì. Pãnihna, péeni yeó jáapdih niहत ãih pínah ã jumuchah, ã ípboó niहत caandíh ã wũhbiþna caá. ³ Caán ã íp biíc yoobó jumna, túini yoobát ã jumãtdih jwiítdih ã júatna caá. ã wũúh ã wẽpatjìh ã wutuchah, nin baác, jeábut páantjeh ã jumna caá. Jwiítdih wan wũhni jwĩ yéejãtdih ã yoh péaat túttimah, jeáboó pũh laab béjnit, ã íp ã jéihyepmant bóo bũwãmãnt ãt chũudup wut jì.*

Dios wũúh ángelwã chah ã túyat

⁴ Pãnih jumna, ã wũúhboó ángelwã chah ã túina caá. Dios caandíh ã wũhni wẽpatbut ã wẽpat chah ã jumna caá. ⁵ Páant ã

jumuchah, ángelwãdih nihtcan, ã wũúhdihjeh nin pah Dios ãt niijíp wut jì:

“Meém wã wũúh caá. Páant ma jumuchah, bũu nihtat cãacwã ã enechah, meemdíh maáh wã waadána caá”, ãt niijíp wut jì. (Sal 2.7)

Pãnihna, ángeldih naóhcan, ã wũúhdihjeh nin pahbut ãt niijíp wut jì:

“Weém ã íp caá. Caán wã wũúh ã jumna caá”, ãt niijíp wut jì. (2S 7.14; 1Cr 17.13)

⁶ ã wũúh ã cãac jumuchah, nin pahbut caandíh ãt niijíp wut jì:

“Nihat wũh ángelwã bóðicha caj yoh ñajnit, wã wũúhdih ã wẽi naáwã naáh”, ãt niijíp wut jì. (Dt 32.43; Sal 97.7)

⁷ ãih ángelwãboodíh nin pah Dios ãt niijíp wut jì:

“Wũh ángelwãdih johlit wẽpép ã bejat pah wẽpép bejnit wã chãjna caá. Queét weemdíh teo wũhnitdih búdí iigát pah wẽpnit wã jumãt túttãna caá”, ãt niijíp wut jì. (Sal 104.4)

⁸ Queétdih páant niijná yuhna, ã wũúhboodíh nin pah ãt niijíp wut jì:

“Meém Dios jumnit, niहत cãacwãdih yoobópdih wutni ma maáh jumãt ã bũudcãn niít.

⁹ Túi chãjatdih búdí wẽinit, yéej chãjatboodíh ma iiná caá. Páant ma jumuchah, meemdíh

* 1:3 Jn 1.1-3; Col 1.15-17

wēi ennit, majeéh
 jumnit ĩ weñat chah,
 weém, ma íp Dios,
 meemdíh wã weñana
 caá”, át niijíp wut jĩ.
 (Sal 45.6-7)

10 Ā wūúhdih nin pahbut Dios
 át niijíp wut jĩ:

“Maá, biíhmahjeh nin baácdih,
 jeádihbut ma chājap jĩ.

11-12 Páant ma chājniji ā
 buúdáh bejbipna caá.
 Obohjeéhtih, meémboó
 páantjeh ma jumvipna
 caá. Cāacwā moópni
 yéguehdih yohnit, jáap
 chóo ĩ túut nuumát
 pah, jeá, baácdihbut
 yohnit, jáap jeá,
 jáap baácdihbut ma
 chājbipna caá. Obo-
 hjeéhtih, meémboó
 wuncan, ma jumat
 pahjeh ma jumvipna
 caá”, ā wūúhdih át
 niijíp wut jĩ. (Sal
 102.25-27)

13 Ángeldih niijcán, ā
 wūúhboodih Dios nin pah át
 niijíp wut jĩ:

“Chah Maáh jumna, wã
 jéihyepmant bóo
 buwámant ma chúudú.
 Páant ma chúuduchah,
 meemdíh enihcannitdih
 wã yap yohat túttimah,
 queétdihbut chah maáh
 jumnit, nihatdih ma
 wutvipna caá”, át niijíp
 wut jĩ. (Sal 110.1)

14 Nihat ángelwã Diosdih teo
 wūhnt caá ĩ jumup. Pánihna,
 ā wūúh ā túi ubnitdih ĩ teo
 wáacat pínah niijná, jwĩ íp áih
 ángelwãdih āpĩ wahna caá.*

2

*Cristo ā naáwátdih jwĩ
 joyáh bojcat*

1 Pánihna, Dios wūúh chah
 wēpni, jwiútdih naóhni ā
 jumuchah jéihnit, caandih
 cádahcat túut niijná, jwĩ
 joiníjdih túi náhninit, jepa-
 hat caá náahap. ² Dios ā
 wutatdih ángelwã ĩ naóh
 yapanachah, cāacwāboó ĩ
 yap yohat jíib Dios queétdih
 át peéh chājap wut jĩ. ĩ naóh
 yapani wutatdih cāacwãdih
 jepahat átih náahap wut
 yuh jĩ. ³ Obohjeéhtih, jwĩ
 Maáhboó ángelwã chah wēpni
 ā jumatdih jéihnit, jwiútdih
 ā túi ubat pínah doonádih
 jepahat caá chah náahap.
 Cāacwãdih ā túi ubat pínah
 doonádih caanjéh át jwiíh
 naáwáp wut jĩ. Páant ā
 naáwáchah joinítjiboó jwiútdih
 ĩ jwúub naóh yapanachah,
 yoobópdi h ā jumatdih jwĩ túi
 jéihna caá. Pánihna, áih táini
 doonádih joyáh bojna, Dios
 jwiútdih búdí ā peéh chājat
 pínahdih jwĩ jéih jweicán níit.
⁴ Jesúhwã caán doonádih
 bohénit, cāacwã ĩ jéih chājca
 naáhdih Dios ā wēpatjĩh dawá
 láa ĩt chāj júutup wut jĩ.
 Páant ĩ chājat pínahdih Táini
 Espírituboó ā náahat pahjeh
 queétdih wēpat át wūhup
 wut jĩ. Pánihna, ā wēpatjĩh
 ĩ chāj júutuchah, ĩ bohéat
 yoobópdi h ā jumatdih Dios
 queét joinítidih át jéihyanap
 wut jĩ.

* 1:14 Mt 4.11; Lc 1.19

Jesucristo jwiít pah ã cãac jumat

⁵ Péeni yeó jáapdih Dios ã jáap chãjni baácđih moondíh ángelwã maáta ã jumcan niít.

⁶ Obohjeéhtih, jwiítboodíh maáta ã waadábipna caá. Dios naáwátđih biíc naóh yapaniji nin pah ãt niúj daacáp tají:

“Cãacwã oboh jumnit ã jumuchah yuhna, queéđđih búdí oina, túi náhninit, mapí túi en daoná caá.

⁷ Maátcanjeh ángelwã ã wēpat nump cãacwãđih mat jum jwuhhat túutup taga. Pánih jumat túutna yuhna, bæ queéđđih wēpat wūhñit, maáta mat waadánap taga.

⁸ Páant maáta ma waadánachah, nihat nin baácđih jumnit chah caá ã jumup”, ãt niúj daacáp tají. (Sal 8.4-6)

Pánih maáta waadánit, nihatđih wətnit pínah jumna yuhna, bæ jwí wut jwuhcan caá. ⁹ Obohjeéhtih, Jesúsboó nin baácboó ã jumuchah, ángelwã nump jum jwuhñit, nihat cãacwãđih búdí oina, ãt wun wūhup wut jí. Búdí yeejép yapna, jwiítđih ã wun wūhuchah ennit, ã wēpatđih wūhna, Dios Jesúsđih maáh ãt waadánap wut jí. Pánihna, bæ chah maáh, túini yoobát ã jumatđihbut jwí jéihna caá.*

¹⁰ Dios ã náahat pah nihatđih chãjni ã jumna caá. ã náahat pah muntih jwiít ã wehdih jeáboó ub bejat túut ni-

ijná, ã wūhđih ãt wun wūhat túutup wut jí. Jesús yeejép yapna, ã wun wūhatjñh jwiít cãacwãđih yoobóđđih túi ubni caandíh Dios ãt chãjap wut jí. ¹¹ Det ã yéejatđih yohñit, queéđđih túi ubñibut Dios weh ã jumna caá. Pánihna, Dios jwí íip ã jumuchah, Jesús jwiít áihwãđih **“Queét wã úudwã caá”**, tíccanjuh, ã niijná caá.

¹² Jesús ã íipđih nin pah ã ni-ijátđih Dios naáwátđih naóh yapani ãt niúj daacáp tají:

“Dios, ded pah ma jumatđih wã úudwãđih wã naóhñipna caá. Nihat wíh wã ã miíc wáac juyúchah, meemđih wēi eonit, “Chah wēpni ma jumna caá”, wã ni-ijbípna caá’, ã niijíp jí”, ãt niúj daacáp tají. (Sal 22.22)

¹³ Nin pahbut biíh ãt niúj daacáp tají:

“Meém chah wēpni jumna, weemđih ma túi teo wáacñipna caá’, ã íipđih ã niijíp jí”, ãt niúj daacáp tají. (Is 8.17)

Nin ã niijátđihbut ãt niúj daacáp tají:

“Dios ã wehdih weemđih ã wūhuchah, queét biícđih ninjñh wã jumna caá’, ã wūh ã niijíp jí”, ãt niúj daacáp tají. (Is 8.18)

¹⁴ Pánihna, **“ã weh”**, ã niijnít jwí jumuchah, Cristo jwiít pah ãt cãac jumup wut jí. Pánih cãac jumnit, cruzboó wun wūhna, nemép wã ã maáh

* 2:9 Fil 2.6-11; He 12.2

cãacwãdih wunat túutnidih
 át yap yohop wut jĩ. ¹⁵ Jãtih
 jwiítboó jwĩ wunat pínahdih
 úumnit, chéonit panihnit jwĩ
 jumap jĩ. Pánihna, nemépwã
 ĩ maãhdih yap yohna, jwiít
 chéonit panihnitdih Cristo
 át watap taga. ¹⁶ Ángelwãdih
 teo wáaccan, jwiít Abraham
 juméná, Dioíhwã pínahboodih
 át teo wáacap wut jĩ. Caandih
 jwĩ jéihna caá. ¹⁷ Pánihna, jwiít
 ã úudwã panihnitjeh cãac
 jummat caandihbut át náahap
 wut jĩ. Páant ã cãac jumuchah,
 jwĩ yéejatdih yohat túut niijná,
 ã íip caandih át wun wúhat
 túutap wut jĩ. Páant ã watatdih
 túi jepahna, jwiítidih jĩgah en
 teo wáacnit, sacerdotewã ĩ
 chãjat pah át chãjap wut jĩ.
 Pánih chãjna, sacerdotewã
 ĩ chah maáh ã jumna caá.
¹⁸ Jwiít panihni ã jumuchah,
 caandih búdi yeejép át yapap
 wut jĩ. Obohjeéhtih, nemépwã
 ĩ maáh ã yéej chãjat túutuchah
 yuhna, caandih át yap yohop
 wut jĩ. Pánih yap yohni
 jumna, jwiítidihbut nemépwã
 ĩ maáh ã yéejahichah, ã jéih
 teo wáacna caá.

3

Cristo Moisés chah ã túyat

¹ Wã déewã, Jesúíhwã,
 Dios pebhboó bejnit pínah ã
 ñíonit ñi jumna caá. Pánih
 jumna, Jesucristo Dios ã
 naáwát túutni ã jumatdih,
 sacerdotewã ĩ chah maáh ã
 jumatdihbut ñi túi náhninaá.
 Páant ã naáwát túutni jumna,
 Dios jwiít cãacwãdih ã túi
 ubat pínahdih át bohénap

wut jĩ. Sacerdotewã ĩ chah
 maáh jumna, jwiítidih át wun
 wúhap wut jĩ, Diosjeéh jwĩ túi
 jummat pínah niijná. Páant ã
 jummat doonádih jwĩpĩ naóhna
 caá. ² Dios ã chãjat túutat
 pahjeh Jesús át chãjap wut
 jĩ. Moisésjibut Dios caandih ã
 watat pahjeh, ãih cãacwãdih
 át túi teo wáacap wut jĩ.*
³ Cãacwã muúdíh ĩ wéi enat
 chah, caán chãjniבודih ípĩ
 wéi enna caá. Pánihat pah,
 Dioíh cãacwãdih teo wáacni
 Moisésjidih ĩ weñat chah,
 queétdih chãjni Jesúsboodih
 weñat caá náahap. ⁴ Muú
 chãjni ã wihchah, muú ãta
 wihcan tagaá. Pánihat
 pah, jwiítidih chãjni wi-
 hchah, jwiítbut jwĩta wih-
 can tagaá. Obohjeéhtih,
 Diosboó nihatdih chãjni ã
 jumna caá. ⁵ Moisés Diosdih
 teo wúhni jumna, ã watat
 pah ãih cãacwãdih át túi
 bohénap wut jĩ. Pánih bohéna,
 Dios túttimah ã naáwát
 pínahdihbut át jéihyanap wut
 jĩ. ⁶ Obohjeéhtih, Cristoboó
 Dios wúuh jumna, ã íip ã
 watat pahjeh jwiítidih en
 daoní ã jumna caá. Pánihna,
 úumcanjeh caandih cádahcan,
 ã pebhna jwĩ bejat pínahdih
 wéi pãina, ãihwã yoobát jwĩ
 jumna caá.

Dioíhwã ãjeéh ĩ chooát

⁷ Túini Espíritu Dios
 naáwátidih naóh yapanidih
 nin pah át niij daacát túutap
 tajĩ:

“ **Βου**, Dios ã naáwáchah
 joiná, ñi nuowã

* 3:2 Nm 12.7

caandíh ì yap yohatji pah ñi yap yohca bojoó.

8-9 Ñi ñəowā tətchi wihcapboó jumna, weemdíh ì yap yohop jī. Pánih yap yohnit, “¿Yoobópdi Dios jwiítidih ā en daomí niít?” ì ni-ijíp jī. Cuarenta jópchi caánboó jibnit, queétdih wā túi chājatdih ì enep yah jī. Obohjeéhtih, pánih enna yahna, ì jepahcap jī. Páant ì yap yohatji pah yeebbát biíc yoobó ñi yap yohca bojoó.

10 Weemdíh ì yap yohatji júb queétdih búdí wā íjip jī. Pánih íjnit, “Queétdih yoobópdi wā túi waáwáchah yahna, weemdíh ípī jepahíhcan caá.

11 Pánihna, queétdih wā chooát tútat pínah pehbboó wā waadát tútcan niít”, wā niijíp jī”, Dios ā niij naóhna caá”, āt niij daacáp tajī. (Sal 95.7-11)

12 Wā déewā panihnitá, ñi túi chāja chaáh! Yéej chājatdih jwúb bidnit, Dios, páantjeh jumnidih túi jenah joyátidih ñita cádah tagaá. 13 Nin baáboó jum jwuhna, yéej chājcat tút niijná, yeó jáap jummat pah ñi túi míic teo wáacá. Míic teo wáaccan, yéej chājna, “Páant wā chājachah, ā túina caá”, ñita niij jenah joí tágaá. Pánih yeeatdih

jepahna, Diosdih búdí ñita yap yoh tagaá. 14 Pánihna, Cristodih jwī jwíih jepahat pah, caandíh jwī túi jenah joí cádahcan, ājeéh jwī túi jumbipna caá. 15 Ā naáwátidih naóh yapani nin pah āt niij daacáp tajī:

“Buu, Dios ā naáwáchah joiná, ñi ñəowā caandíh ì yap yohatji pah ñi yap yohca bojoó”, āt niij daacáp tajī. (Sal 95.7-8)

16 ¿Det tigaá Dios ā naáwáchah joiná yahna, yap yohnit ít jumji? Egipto baácdih jumnitji Moisés ā numah bac jūóhnit ít jumap wat jī. 17 Pánihna, queétdih yap yohnitdih cuarenta jópchi Dios ā íjichah, tətchi wihcapboó ít wan beedép wat jī. 18 “Wā chooát tútat pínah pehbboó yeebdíh wā waadát tútcan niít”, queétdih āt niijíp wat jī.* 19 Diosdih ì túi jenah joicát júb ì chooát déejiboó ì waadátjidih jwī jéihna caá.

4

1 Jon jätih moondíh “Wā pebh yeebdíh wā túi chooát tútbpina caá”, Dios āt niijíp wat yah jī. Pánih naóhna, jwiítidihbut biíc yoobó niijná āt chājap wat jī. Pánihna, ājeéh túi chooát tút niijná, Diosdih túi jepahat caá náahap. 2 Jon jätih moón Dios naáwátidih ì joyátji pahjeh mantih, jwiítbut áih túini doonádih jwī joyóp jī. Obohjeéhtih, queétd joí waóhnitboó joiná

* 3:18 Nm 14.1-35

yuhna, “Dios ã niiját pahjeh ã chãjbipna caá”, ït niij jenah joicáp wut jĩ. Pánihna, ï joiníji dedé pínah queédih át nihcap wut jĩ. ³⁻⁴ Jwiitboó caandih táí jenah joinít, Diosjeéh jwĩ jumuchah, jwiitdih ã táí chooát túutbipna caá. Obohjeéhtih, Dios naáwát dih naóh yapaniji ã daacát pahjeh tigaá caandih jepahcannit nin pah ï yapbip:

“ ‘Queédih búdí íjnit, nin pah wã niijíp jĩ: “Ï chooát pínah pehbboó waadcán, wãjeéh ï jumcan niit”, wã niijíp jĩ’, Dios ã niijná caá”, át niij daacáp tajĩ. (Sal 95.11)

Obohjeéhtih, Diosjeh nin baácdih chãj péanit, nihát ãih tewatdih át teo péanap wut jĩ. Æ naáwát dih biih naóh yapani nin pahbut át niij daacáp tajĩ: “Seis yeó jáap nin baácdih, jeádihbut chãj péanit, teo cádah jwuhnit, Dios át choonáp wut jĩ”, át niij daacáp tajĩ. (Gn 2.2)

⁵ Caandih táí jenah joicánnitjidih nin pahbut ã naáwát dih naóh yapani át jwúub niij daacáp tajĩ:

“ ‘Queét ï chooát déejiboó waadcán, wãjeéh ï jumcan niit’, Dios ã niijná caá”, át niij daacáp tajĩ. (Sal 95.11)

⁶ Jwĩ nuowã Dioíh doonádih jwíih joinítjiboó caandih ï yap yohat peéh, ãihwã nihcan, ï chooát déejiboó ït waadcáp

wut jĩ. Obohjeéhtih, bitaboó caandih táí jepahnit, ãihwã jumna, ãjeéh ï táí choobípna caá. ⁷ Cãacwãdih ã táí ubat pínah yeó jáapnadh Dios át jwúub níwip wut jĩ. Páant ã níoni yeó jáapna buu láa ã jumna caá. Dawá jópchina jwĩ nuowã ï joyát túttimah, caán ã níoni yeó jáapnadh Davidjidih Dios ã naáwát túutuchah, nin pah át niij daacáp tajĩ:

“ ‘Buu yeebdih wã naáwáchah joinít, yap yohcanjeh, weemdih ñi táí jepahaá’, Dios ã niijná caá”, át niij daacáp tajĩ. (Sal 95.7-8)

⁸ Josuéjiboó Dios ã wãhni baácdih jwĩ nuowãdih át numah jubínap wut yuh jĩ. Obohjeéhtih, “Wãjeéh ñi táí choobípna caá”, niijná, caán baácdih ï chooát pínadh Dios niijná át chãjcap wut jĩ. Caán baácdihjeh chooát túutna nihna, biih ï chooát pínah yeó jáapdih áta naóhcan taga.* ⁹ Seis yeó jáap ã tewat túttimah, Dios ã chooátji pah mantih, jwiit ãihwãbut ãjeéh jwĩ táí choobípna caá. ¹⁰ Dios ã tewatdih ã cádahat pahjeh mantih, ãjeéh chooná, jwĩ wái náah jumni tewatdih jwĩ cádahbipna caá.* ¹¹ Pánihna, ãjeéh táí chooát túut niijná, jwiit ãihwãboó caandih táí jenah joinít, ã naáwát dihbut jwĩ táí jepah jíih. Jon jãtih moón jwĩ déewã Diosdih ï yap yohatji jíib ãjeéh táí jumcan, ït jéih choocáp wut jĩ. Pánihna, queét ï chãjatji pah jwiitboó

* 4:8 Dt 31.7; Jos 22.4 * 4:10 Gn 2.2

juwĩ chãjca boj jĩh.

¹² Dios naáwát oboh jumni nihcan, báadhni panihni ã jumna caá. Pánih jumna, chénaboó jaco wáini eeép naajĩh iidíp duuj lãjapdih juwĩ bóodat pah, ã naáwát dih juwĩ jenah joyóchah, jwiít dih ã túi chũúhna caá. Pánih chũúhna, ded pah juwĩ túut nuumát pínahdih jwiít dih ã jéihyana caá.* ¹³ Ded pah juwĩ jenah joyát dih Diosdih juwĩ jéih bihcan caá. Nihat ã chãjnidihi caánboó ã enna caá. Pánihna, ã pebhna juibíni, ded pah juwĩ chãjatjidihi caandíh naáwát ã náahbipna caá.

Jesús sacerdotewã ã chah maáh ã jummat

¹⁴ Dios wũúh, Jesús, ã íp pebhna waadní, chah maáh ã jumna caá. Pánih wẽpni jumna, sacerdotewã ã chah maáh caá. Sacerdotewã ã maáh Dioíh cãacwãdih ã uúbát pah, Jesúsbut jwiít dih uúbhni ã jumna caá. Páant ã jumuchah jéihnit, jwiítboó caandíh juwĩ túi jenah joí cádahca boj jĩh. ¹⁵ Jesús cãac jumna, ded pah juwĩ yapat pínahdih ã túi jéihna caá. Pánih jéihnit, yeejép juwĩ yapachah enna, jwiít dih jĩgah enniti, ã jéih teo wáacna caá. Nemépwã ã maáh caandíh ã yéej chãjat túutuchah yahna, Jesús yéej chãjcani át jumup wut jĩ. Pánih jumna, jwiít dihbut ã yéej chãjat túutuchah, Jesús ã jéih teo wáacna caá, juwĩ yéej chãjcat pínah niijná. ¹⁶ Pánihna, Dios jwiít dih ã

oyatdih jéihna, uumcanjeh, caandíh juwĩ uúbát dée caá. Páant caandíh juwĩ uúbúchah, jwiít dih oiniti, jĩgah enna, ã túi teo wáacpina caá.

5

¹ Nihat sacerdotewã maáta ã chah maáta pínahdih Dios cãacwã cãtíh ã ñiona caá, queétdih ã teo wáacat pínah niijná. Pánihna, Diosdih teo wũhni jumna, cãacwã ã yéej chãjatji peéh nuñúpwãdih mao cáo wũhni, biúhdihbut caandíh ípĩ wũhna caá, Dios ã enechah, cãacwã ã túi jummat pínah niijná. ² Bitã yéejni ã jummat pah muntih, sacerdotewã ã chah maátabut yéejni ã jumna caá. Pánih yéej chãjni jumna, yéej chãjnitdih jĩgah enniti, ã túi jéih teo wáacna caá. ³ Pánih yéejni ã jumuchah, queét sacerdotewã ã maátadihbut yéej chãjat peéh ã jumna caá. Páant ã jumuchah, queétjeh ã yéej chãjat peéh, cãacwã ã yéej chãjat peéhbut nuñúpdih mao cáo wũhat caá náahap, Dios ã enechah, ã túi jummat pínah niijná.* ⁴ Sacerdotewã ã chah maáta jumíhna, queétjeh ã jéih waadcán caá. Diosboó queétdih ñioniti, ã waadána caá. Jon jãtíh Aarónjidihi Dios ã níwat pahjeh muntih, buúbut sacerdotewã ã chah maáta pínahdihbut ã ñiona caá.* ⁵ Páant queétjeh ã waadcátji pahjeh muntih, Cristobut sacerdotewã ã chah maáh pínah caanjéh maáh át waadcáp wut jĩ. Diosboó

* 4:12 Is 49.2; Ef 6.17

* 5:3 Lv 9.7

* 5:4 Ex 28.1

caandih maáh waadána, nin pah át niijíp wut jĩ:

“Meém wã wũh ma jumna caá. Páant ma jumuchah, buu nihat cáacwã ĩ enechah, meemdih maáh wã waadána caá”, Dios át niijíp wut jĩ. (Sal 2.7)

6 Biéh láa nin pah át niijíp wut jĩ:

“Melquisedec sacerdote ã jumatji pahjeh, biic yoobó meembát páantjeh sacerdote ma jumbipna caá”, ã wũhdih át niijíp wut jĩ. (Sal 110.4)

7 Cristo nin baácboó jumna, jainít, ã lípdih búdí át wúbap wut jĩ. **“Ma náahna, ma teo wáacá, wã wuncat pínah niijná. Obohjeéhtih, páant wã waníhcah yuhna, ma náahat pahjeh ma chãjaá”,** át niijíp wut jĩ.* Páant ã niij wúbuchah, ã líp át joyóp wut jĩ. Pánihna, ã líp ã náahat pahjeh ã chãjíchah enna, ã wúbátdih joiná, caán wunnijidih át booanap wut jĩ. 8 Cristo Dios wũh jumna yuhna, búdí yeejép át yapap wut jĩ. Pánih yapna yuhna, ã lípdih át jepah cádahcap wut jĩ. Pánih jumna, ded pah túi jepahatdih át jéihyep wut jĩ.* 9 Pánih yeejép yapna yuhna, yoobópdih jepahni cruzboó wanna, nihat caandih jepahnitdih túi ubni ã jumna caá. 10 Páant ã wun wũhuchah, Melquisedec panihni sacerdotewã ĩ chah

maáh Diosboó caandih maáh át waadánap wut jĩ.

Cristoíh doonádih jwĩjepah cádahachah, búdí ã tobohah

11 Cristo sacerdotewã ĩ chah maáh ã jumatdih yeebdih chah wã bohéhna yuh caá. Obohjeéhtih, páant wã jwúb naáwíhichah yuhna, yeebboó ñita túi beh joicán tagaá. Pánih beh joicánnit ñi jumuchah, yeebdih wã túi jéih bohécan caá. 12 Maatápdih Cristoíhwã ñi jumna yuh caá. Pánih jumnit, bitabodih ñi bohénachah, áta túi tagaá. Obohjeéhtih, túi beh joicánnit ñi jumuchah, bitaboó yeebdih ĩ jwúb bohéat caá náahap. Dios naáwát buocannidihjeh ñi beh joiná caá. Wébít jóoh macdihjeh ĩ nomat pah yeebút buocannidihjeh ñi túi joiná caá. Jáap bohé jwíhñit ĩ jumat pah ñi jumna caá. 13 Det jóoh macdih nomnit, wébít ĩ jum jwuhna caá. Queét ĩ nihat pahjeh tigaá yeéb ñi jumap. Pánihna, “Nin yeejép caá. Con túini caá”, yeebdih ĩ niij bohénachah yuhna, páantjeh ñi beh joicán caá.* 14 Jeémátdih jeémpnitboó behnit ĩ jumna caá. Queét panihnit caá Dios naáwátdih túi míic bohénit ĩ jumap. Pánih bohéna, “Nin yeejép caá. Con túini caá”, queétboó ĩ niij jéihna caá.

6

1-2 Pánihna, Dios naáwátdih chah jéihna, túi behnit panihñit jwĩ jum jĩh. Cristoíh

* 5:7 Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Lc 22.39-46

* 5:8 Mt 26.39; Jn 10.18; Fil 2.8

* 5:13 1Co 3.2

doonádih jwíih bohéna, nin pah jwí jéihyep jĩ: Jwiít cáacwã jwí jenah joyátjĩhjah jwí chãjachah, dedé pínah nihcap jĩ. Pánih chãjna, Diosdih jwí weñacap jĩ. Páant jwí chãjatjidih cádahnit, Cristodih jepahna, táiniboodíh túut nũmñít, caandíh jwí túi jenah joí jwíhip jĩ. Páant jwí jwíih jepahachah, nin pah jwiít dih ĩ jwíih bohénap jĩ: Ded pah Jesúihwãdih daabáát dih, jwiít áihwãdih ĩ teo jáhaatdihbut ĩ bohénap jĩ. Wunnitji ĩ jwúub boo pud jũwát pínahdih, péeni yeó jáapdih caandíh jepahcannitdih Dios ā peéh chãjachah, búdí yeejép ĩ yapat pínah ā péacatdihbut ĩ jwíih bohénap jĩ. Páant ĩ jwíih bohéátjidih túi jéihna, chah jwí bohé jĩh. ³ Diosdih, ā naáwát dihbut chah jwí jéih jĩh. Dios ā náahachah, jwiít nihat bíicdih páant jwí chãjbipna caá.

⁴ Obohjeéhtih, det pánih chãjcan, Diosdih ĩ cádahbipna caá. Pánih cádahnit, jwúub yéej chãjna, ĩ jéih jwúub túut nũmcán niít. Queét Cristodih jwíih jepahnit, “Áih dooná yoobóp dih caá ā jumap”, ĩt niíj jenah joyóp yah jĩ. Pánih jenah joinít, Dios queétdih ā túi ubatdih, Túini Espíritu ĩjeéh ā jummatdihbut ĩt jéihyep wat yah jĩ. ⁵ Dios naáwát dih joiná, túini naáwát ā jummatdih ĩt jéihyep wat yah jĩ. Nin péeni yeó jáapna Dios ā maáh jumapboó ā wēpatjĩh ā teo wáacatdihbut ĩt jéihyep

wat yah jĩ. ⁶ Pánih jéihna yahna, caandíh cádahna, Dios wũúhdih cruzboó ĩ jwúub mao yohat pah caá ĩ chãjap. Páant ĩ chãjachah enna, bita Cristodih ĩ deohbipna caá. Páant ĩ cádahachah, det queétdih ĩ jéih jwúub túut nũmát túutcan niít. ⁷ Nin pah caá ā jumap: Túini baácdih mah ā jũwáchah, wápchi mínah caanjĩh ā momni túi chíih jũóhñit, ā quehechah, ā jeémát pínahdih ā bíbohna caá. Caán baácdih Dios ā túi chãjna caá. Pánihat pah Diosdih cádahcan, ā naáwát dih chah bohénitdih ā túi teo wáacbipna caá. ⁸ Obohjeéhtih, ded baácdih óot jumni pihna, yeejép yílipbut ā chíihichah, dedé pínah nihcan caá. Pánihni baácdih túi chãjcan, Dios ā cáo yohbipna caá. Páant ā cáo yohat pah caandíh cádahnitdihbut ā cáo yohbipna caá.*

Cristodih cádahcannitdih Dios ā túi ubat

⁹ Wã oinitáa, yeebdíh páant niíj naóhna yahna, “Cristodih cádahnit caá”, yeebboodíh wã niíj jenah joicán caá. Cristo ā túi ubnit ñi jumuchah, túini ñi chãjatdih wã jéihna caá. ¹⁰ Jwiít nihat jwí túi chãjatji jíb jwí íip jwiít dih apĩ túi chãjna caá. Caandíh oina, búdí teonit, áihwãdih ñipĩ túi teo wáacna caá. Páant ñi chãjachah enna, ā quíib bũdcán niít. ¹¹ Pánihna, ñi jummat yoobó ñi jummat pah bóo bitadih túi oinit, ñi teo wáacat pínahdih yeebdíh jwí

náah yacna caá. Páant ñi chãj cádahcat jíib jwĩ íip ã pebhboó yeebdíh ã túi chãjat pínahdih ñi túi jéihbipna caá. ¹² Yeéb yabh teonit ñi jummatdih jwĩ náah yaccan caá. Bitá Cristoíhwã yeejép yapna yuhna, “Jesús weemdíh ã túi teo wáacbipna caá”, niij jenah joinít, caandíh í cádahcan caá. Páant í jumuchah ennit, “Wã pebhboó yeebdíh wã túi chãjbipna caá”, jwĩ íip ã niijátji pah ã chãjbipna caá. Pánihna, queét í chãjat pah, yeebbút ñi chãjaá.

¹³⁻¹⁴ Jon jãtih Abrahamdih Dios ã wēpatjĩh nin pah ãt niijíp wut jĩ: “Meemdíh búdí wã túi chãjbipna caá. Pánih túi chãjna, ma juménádih dawá wã cáac pootá túutbipna caá”, ãt niijíp wut jĩ. Biíh caan páh wēpni wihcah, caán ã wēpatjĩh ãt naáwáp wut jĩ.* ¹⁵ Páant ã niijátjidih náhninit, Abrahamboó ã túi páñachah enna, ã niijátji pahjeh Dios caandíh ãt túi chãjap wut jĩ. ¹⁶ “Dios ã enechah, yoobópdih niijná caá wã chãjap”, jwiít cáacwãboó jwĩpĩ niijná caá. Pánihna, chah jumni ã wēpatjĩh niijnít, yoobópdih jwĩ niiját ã jummatdih jwĩ júatna caá. Páant jwĩ niijíchah joinít, jwĩjeéh míic jũihniboó “Á niiját yoobópdih tigaá”, niij jéihnit, ã jũih cádahna caá. ¹⁷ Obohjeéhtih, Dios Abrahamdih “Meemdíh wã túi chãjbipna caá”, ã niiját yoobópdih ã jummatdih júatat

túut niijná, ã wēpatjĩh ãt naáwáp wut jĩ. Páant ã naáwát dih jéihnit, “Á naáwát yoobópdih ã jumuchah, caandíh ã túut nũumcán niít”, Abraham, ã juménábut ít niij jéihjip taga. Jwiít nihat áihwãbut caandíh jwĩ jéihna caá. ¹⁸ Dios ã jéih yeecan caá. Pánih yeecanni jumna, chéne naáwátjĩh ã niiját yoobópdih ã jummatdih jwiít dih ã jéihyana caá. Á niiját dih joiná, ã wēpatjĩh ã niiját dih but joiná, caandíh ã túut nũumcát pínahdih jwĩ jéihna caá. Páant ã jummatdih jéihna, ã pebhna jwiít dih ã ub bejat pínahdih úumcanjeh jwĩ wēi páina caá. ¹⁹⁻²⁰ Pánih wēi páina, caandíh jwĩ túi jenah jói cádahcan niít. Sacerdotewã í chah maáta cáacwãdih úubh wũhat túut niijná, Dios ã jumni tólihna waadnít, wúupni yégueh jãh yaíhni chóodih ípĩ yap waadáp wut jĩ.* Páant í chãjat pah, jwĩih pínahdih Diosdih úubát túut niijná, Jesúsbut Dios pebhna ãt waad béjep wut jĩ. Pánihna, Jesús páantjeh sacerdotewã í chah maáh Melquisedec panihni jumna, Dios ã jumapboó jwiít áihwãdih ã waóh waadáchah, jwiítbut jwĩ jéih waadbípna caá.*

7

Melquisedec panihni sacerdotewã í chah maáh Jesús ã jumát

* 6:13-14 Gn 22.16-17 * 6:19-20 Lv 16.2 * 6:19-20 Sal 110.4 * 7:1 He 5.6

1 Melquisedecboó* Salem wūt jumni tūtchidih moón ĩ maáh, caanjéh muntih sacerdotebut jumna, Dios wēpnidih úbhni át jumap wut jī. Maátadih Abrahamwā míc mao yap yohnit, ĩ jwúb jūúwúchah, Melquisedec caandih jwāáádih át juibínap wut jī. Pánih jwāáh juibínit, “Nin Abrahamdih búdí ma túi chājaá”, Diosdih át nij úbúp wut jī. 2 Páant ā jwāáát pínah jātih, Abrahamboó caandih eníhcannitdih míc mao yap yohnitji, maátaih bíi déedih át ub jūúwúp wut jī. Páant ā ub jūóhnidih chénat pah téihya poómpdih jenah ennit, bíic poómpdih Melquisedecdih át wūhap wut jī. “Melquisedec”, niijná, “Túi chājni maáh”, niijná ĩt chājap wut jī. “Salem”, niijná, “Túi jumni”, niijná ĩt chājap wut jī. Pánihna, caán Salem tūtchidih moón ĩ maáh jumna, “Chah maáh túi jumat túttni”, caandih ĩt niijíp wut jī.* 3 Melquisedec ā mánadih, ā nūowādihtubt ĩ daacát ā wihcan caá. Ā cāac jumatdih, ā wunatdihtubt ĩ daacát ā wihcan caá. Pánih jumna, páantjeh ā jumna caá. Páant ā jumtadih jéihna, ded pah Dios wūúh Cristobut páantjeh sacerdote ā jumtadih jwī jéihna caá. Pánihna, Cristo sacerdote ā jumat pah Melquisedecbut sacerdote ā jumna caá.

4 Melquisedec oboh jumni ā nihcatdih ñi túi náhninaá. Chah maáh jumna, Diosdih

Abraham ā táyat pínahdih át úbúp wut jī. Abrahamboó jwī nūowāji ĩ maáh yoobát jumna yuhna, Melquisedec chah maáh ā jumtadih jéihna, ā ub jūóhni bíic poómpdih caánboodih át wūhap wut jī. 5 Moisésji nihat judíowādih páant át wūhat tútup wut jī. Pánih wutna, Leví ā juiená sacerdote wā ĩ jumuchah, ĩ déewā ĩ wūhat pínahdih át ubat tútup wut jī. ĩ déewā Abraham ā juiená ĩt jumap wut jī. Leví Abraham juma ā jumuchah, ā juienábut Abraham juiená ĩt jumap wut jī. Nihat Abraham juiená jumna yuhna, Leví juiená sacerdote wā jumnit, ĩ déewā ĩ wūhatdih ĩpī ubap wut jī.* 6 Obohjeéhtih, Melquisedecboó Leví juma nihcan yuhna, Abraham ā wūhatdih át ubap wut jī. “Meemdih wā túi chājbi pna caá”, Dios ā niijní Abraham ā jumuchah yuhna, Melquisedecboó caandih Dios ā túi chājat pínahdih át úbúp wut jī. 7 Nindih jwiit nihat jwī jéihna caá: Chah jumni boó nump jumnidih túi chājat pínahdih āpī úbhna caá. Pánih jéihnit, Melquisedecboó pánih úbhni ā jumuchah, Abraham chah ā jumtadih jwī túi jéihna caá. 8 Jwiit cāacwā jwī wūhatdih ubnit sacerdote wā, cāacwājeh jumna, wunnit pínah ĩ jumna caá. Obohjeéhtih, Melquisedecboó Abraham ā wūhnidih ubni

* 7:2 Gn 14.17-20 * 7:5 Nm 18.21

báadhni ã jumna caá. Dios naáwátdih naóh yapanit daácna, ã wunatjidih naóhcan, “Páantjeh báadhni caá”, niijná ãt chãjap wut jĩ. ⁹ Bũũ moón Leví jũimená jumnit sacerdotewã, Dios ã wũhat tútatdih ã ubna caá. Páant ã ubũchah yũhna, Abraham Melquisedecdh wũhna, nihat Leví jũimená ã wũhat pínah panihnidihbut Melquisedecdh wũhna ãt chãjap wut jĩ. ¹⁰ Melquisedecdh Abraham wũh láa, ã jũima Levíboó ãt cãac jum jwũhcap wut jĩ. Pánihna, Melquisedec Abrahamdh jwããhna, Leví pínahdihbut ãt jwããáp wut jĩ. Leví, ã jũimenábut Melquisedecdh wũhndih panihnit jumna, caán nũmp ãt jumũp wut jĩ.

¹¹ Moisésji wũtnit, Leví ã déewãdihbut sacerdotewã ãt jummat tútũp wut jĩ. ã wũtat pahjeh queét sacerdotewã nũũp wãdih mao cáo wũhndih, cáacwãdih ãt wũbh wũhũp wut jĩ, Dios ã enechah, túnit ã jummat pínah niijná. Páant ã chãjachah, túi yoobópdih jumna nihna, biĩh sacerdotedih jwĩta náahcan tagaá. Obohjeéhtih, pánih jumcan, biĩh sacerdotewã Melquisedec panihndih bũũ jwĩ náahna caá. Pánihna, Leví jũima Aarónji ã jũimená poómpdih moón sacerdotewãdih bũũ jwĩ náahcan caá. ¹² Sacerdotewãdih Dios tút nũũmndih ã wũtatdihbut tút nũũmát caá náahap. ¹³ Dios Moisésjidih wũtat tútũnit, Leví jũima

Aarón ã jũimená poómpdihjeh sacerdotewã ãt waadaát tútũp wut yũh jĩ. Páant ã wũtũchah yũhna, jwĩ Maáh Jesús Leví jũima nihcan caá. ¹⁴ Judá jũimená poómpdih bóo ã jummatdih jwĩ túi jéihna caá. Obohjeéhtih, Moisés sacerdotewã waadánit, Judáih poómpdih moondíh ãt waadácãp wut jĩ. ¹⁵ Caandih jéihna, nindihbut jwĩ túi jéihna caá: Bũũ Dios jáap ã waadáni sacerdotewã Cristo Melquisedec panihni ã jumna caá.

¹⁶ Jon jãtjih jumnit sacerdotewã pínah Dios ã wũtat pahjeh Levíih poómpdih moonjéh ãt waadáp wut jĩ. Obohjeéhtih, Leví jũima nihcah yũhna, páantjeh jumna, Cristo sacerdotewã ãt waadáp wut jĩ. ¹⁷ Nin pah Dios ãt niijíp wut jĩ:

“Meém páantjeh sacerdotewã ma jumnipna caá. Melquisedec sacerdotewã ã jummat pahjeh mũntih meembút sacerdotewã ma jumnipna caá”, Dios ã wũũhdih ãt niijíp wut jĩ. (*Sal 110.4*)

¹⁸⁻¹⁹ Moisésji ã wũtatdih jepahĩhna yũhna, jwĩt cáacwã yoobópdih jwĩ jéh jumcan caá. Pánihna, caán ã jwĩh wũtatji yoobópdih jwĩ jummat pínahdih ã teo wáacah, Dios caandih ãt cádahap wut jĩ. Pánih cádahndih, jwĩ Maáh ã wun wũhatdih jwĩ túi jenah joyát jíib Dios jwĩtũdih ã túi ubna caá, ãjeéh jwĩ túi jummat pínah niijná. Páant ã chãjachah, caandih

tái jéih úbhñit, ã pebhboó yoobópdih jwĩ jummat pínahdih jwĩ wēi pãina caá.

20 Cristodih sacerdote waadána, ã wēpatjĩh naóhñit, Dios caandíh át waadánap wut jĩ. Obohjeéhtih, ã wēpatjĩh naóhcanjeh, bita sacerdotewādih át waadánap wut jĩ. 21 Cristoboodíh sacerdote waadánit, Dios caandíh nin pah át niijíp wut jĩ:

“Weém, ma Maáh, wã wēpatjĩh meemdíh yoobópdih wã naóhna caá. Pánih wēp naóhna, meemdíh wã jenah joyátdih wã túut nũmcan níit. Páantjeh sacerdote ma jumbípna caá”, Dios Cristodih át niijíp wut jĩ. (Sal 110.4)

22 Pánih wēp naóhna, Jesús jwiútdih ã táu ubat pínahdih niijná, át chãjap wut jĩ. “Cãacwādih wã táu ubbipna caá”, niijná, Dios Jesúsdiñ át wah deyanap wut jĩ. Pánihna, Jesús ã wun wãhatdih táu jenah joinít, Dios ã niijátji yoobópdih ã jummatdih jwĩ jéihna caá. 23 Jwíh jumnit sacerdotewã ã wunuchah, bita ípĩ túut nũm waadáp wut jĩ. Pánihna, dawá sacerdotewã ít jumap wut jĩ. 24 Obohjeéhtih, Jesúsboó páantjeh ã jumuchah, caandíh túut nũmni sacerdote pínahdih jwĩ náahcan caá. 25 Jesús páantjeh jumna, ãih cãacwādih ã úbh cádahcan caá. Pánih úbhna, niñat caandíh jepahñitdih ã táu ubna caá, Dios pebhboó ãjeéh

jwĩ táu jummat pínah niijná. Pánihna, Jesússeh yoobópdih jwiútdih táu ubni ã jumna caá.

26 Cãacwã jwĩ chãjat pah yeejép chãjni nihcan, Jesúsdiñ yéej chãjat peéh ã wihcan caá. Yeejép wã cãtíh jumnijidih jeáboó ub bejñit, niñat cãacwã chah maáh Dios át waadánap wut jĩ. Pánih jumna, Jesús sacerdotewã ã chah maáhbut jumna, jwiútdih táu teo wáacni ã jumna caá. 27 Bitá sacerdotewã ã jummat pah nihcan caá. Queétboó yeó jáap jummat pah nũñáp wādih mao cáo wãhna, queétjeh ã yéej chãjat jíb jwíh wãhñit, túttimah, cãacwã ã yéej chãjat jíbbut ípĩ wãhup wut jĩ. Dawá láa páant ít chãjap wut jĩ, cãacwādih Dios ã táu enat pínah niijná. Obohjeéhtih, Jesúsboó biic láajeh wun wãhna, caanjéh ãih bácahdih míic wãhñit, cãacwādih ã yéej chãjat peéh át jíb chãjap wut jĩ.* 28 Moisésji ã wutat pah sacerdotewã ã maáta pínahdih cãacwādih ã waadát túutuchah, yeejat wihcannit ít nihcap wut jĩ. Obohjeéhtih, caán túttimah, Dios wēp naóhna, ã wũh páantjeh yeejat wihcanniboodíh sacerdotewã ã chah maáh át waadánap wut jĩ.

8

Jesús sacerdotewã ã chah maáh jwiútdih ã táu teo wáacat

1 Caán niñatdih naóhna, niñidih bácah yeebdíh naóhna caá wã chãjap: Sacerdotewã ã chah maáh panihni

* 7:27 Lv 9.7

Jesús jwiít dih teo wáacni, jeáboó Dios ã jéihyepmant bóo buwámant ã chúudna caá.* ² Pánih chúudnit, jwiít áihwádih ápi úbhna caá. Nin baácboó jumni, cáacwã í chãjniji Dioih múúboó sacerdotewã Dioih cáacwádih ípi úbhna caá. Obohjeéhtih, Jesús jeáboó Dios ã chãjni múú yoobát diítboó jumna, jwiít áihwádih ápi úbhna caá.

³ Nihat nin baác dih moón sacerdotewã í maáta nuñúpwádih ípi mao cáo wãhna caá. Páant queéd dih Dios át wutup wut jí, cáacwã í yéej chãjat peéh í jíib chãjat pínah niijná. Jwiít dih teo wáacni sacerdotedihbut mao cáo wãhat panihnidih Dios át wãhat túutup wut jí, jwí yéejat peéh ã jíib chãjat pínah niijná. Páant í wãhat pahjeh mantih, Cristo jwí yéejat jíib caanjéh át míic wuhup wut jí, Dios jwiít dih ã wéi enat pínah niijná. ⁴ Nin baácboó sacerdotewã wáát jumna caá. Pánihna, Jesúsboó nin baácboó páantjeh jumna nihna, sacerdoté ãta jéih jumcan tagaá. ⁵ Nin baácboó jumnit sacerdotewã nin baác dih jumni Dioih múúdíjhéh í teo wãhna caá. Cáacwã caán múúdíh chãjna, jeáboó jumni múú pánihni ít chãjap wut jí. Páant ã jumuchah, jeejíboó Moisés dih Dios áih múú pínah dih chãjat túutnit, “Meemdih wã naáwát pahjeh mantih wíih múúdíh, nihat caán diítboó jumnidihbut túi yoobópdih ma chãjat túutup”,

át niijp wut jí.* ⁶ Obohjeéhtih, jeáboó jumni Dioih múú nin baácboó jumni múú chah túini ã jumna caá. Pánihna, Jesús sacerdoté jumna, ã tewatboó nin baác dih jumni sacerdotewã í tewat chah caá ã jumup. Dios Moisés wádih “Yeebdih wã wutat dih jepahnit, wãjeéh ñi túi jumbipna caá”, át níj naáwáp wut yah jí. Obohjeéhtih, jwiít dih “Jesús yeebdih ã wun wãhatboodih túi jenah joinít, wãjeéh ñi túi jumbipna caá”, át níj naáwáp wut jí. Queéd dih ã naáwát ji chah jwiít dih ã naáwát ã jumna caá. Pánihna, Jesúsboó jwiít dih túi abni jumna, nin baácboó jumnit sacerdotewã chah wëpni ã jumna caá.

⁷ ã jwíh wutatjidih yoobópdih jéih jepahcan, cáacwã ájeéh ít jéih jumcap wut jí. ã wutatjidih jwí jéih jepahachah nihna, bíih naáwát dih Dios áta naóhcan tagaá. ⁸ Obohjeéhtih, ã wutatjidih í túi jepahcat dih enna, áih cáacwádih jãihna, nin pah át niijp wut jí:

“Nin wã niiját dih ñi túi joyoó: Túttimah, nihat wíih cáacwã, Israel jüimenádih, Judá jüimenádihbut jáap naáwát dih wã naóhbipna caá.

⁹ Í nuowã Egipto baácboó jumnitjidih bacanit, ded pah wãjeéh í túi jummat pínah dih queéd dih wã naáwáp yah jí. Obohjeéhtih,

* 8:1 Sal 110.1 * 8:5 Ex 25.40

páant wã naáwát dih ĩ joí cádahap jĩ. Páant ĩ cádahat dih ennit, weembút queétdih wã cádahap jĩ. Páant queétdih wã naáwát ji pah jwúub naóhcan, mácah wã naóh bípna caá.

10 Túttimah nihat Israel jũimenádih nin pah wã naóh bípna caá: Wã wut at dih yeebdíh wã túi náhniabípna caá. Páant wã náhnianachah, ñi túi wēi jepah bípna caá. Weém ñi Maáh jumna, yeebdíh wã en daobípna caá. Yeéb wĩhwã jumna, weemdíh jeh ñi wúhbípna caá.

11 Pánihna, caán láa teo wũh nit dée, maáta déebut ni hat weemdíh túi jéih nit míicjeh ĩ jumbípna caá. Pánih jéih nit jumna, det ĩ déewádih nin pah ĩ míic niij bohécan niit: ‘Ded pah jwĩ Maáh Dios ã jumat dih ma jéihyeé’, ĩ niijcán niit.

12 Pánihna, ĩ yéej chãjatjidi h yoh nit, queétdih peéh chãjcan, caandíh chéneji wã jwúub náhnican niit”, Dios at niijíp wut jĩ. (Jer 31.31-34)

13 Pánihna, jáap naáwát dih naóhna, ã jwíih naáwát ji at cádahat túutup wut jĩ. Caán máa naáwátjidi h jáap

naáwátboó jwúub túut nuumni ã jumna caá.

9

Dioíh muú nin baácboó jumni, jeáboó jumni

1 Dios Moisésjidi h jwíih wutna, ded pah cãacwã caandíh ĩ weñat pínahdih at naáwáp wut jĩ. Nin baác di h moón caandíh ĩ weñat pínah muú di h ded pah ĩ chãjat pínahdihbut at naáwáp wut jĩ. 2 Caán muú di h nuñúpwã chóojĩh ĩt wãapáp wut jĩ.* Caán muú diitboó chéne tólih ĩt chãjap wut jĩ. ĩ jwíih waád jũibíni tólih “Dioíh tólih”, ĩt niijíp wut jĩ. Caán tólihboó ĩ jĩ cáagat nahna at jumup wut jĩ.* Cáagat naabút at jumup wut jĩ. Caán cáagat naajĩh sacerdotewã Dios di h ĩ wũh ni pan naaná at jumup wut jĩ.* 3 Wúupni yégueh chóojĩh ĩ jãh yaíhni tãahmant biíh tólih at jumup wut jĩ. Caán “Dios ã jumat tólih”, ĩt niijíp wut jĩ.* 4 Caán tólihboó chej jumnidih cáagnit ĩ cáwat naá at jumup wut jĩ. Caán naá orojĩh ĩ chãjni wut jĩ.* Orojĩh ĩ chãjni paihbut caanjĩh at jumup wut jĩ.* Caan páih diitna orojĩh ĩ chãjni pamap at jumup wut jĩ. Caan pámap diitna “maná”, ĩ niijni at jumup wut jĩ.* Caan páih diitna Aarónih íoh caját nahbut chíih yabacni jum,* Dios ã wut at dih ã daác búadhni ji chéne jeé

* 9:2 Ex 26.1-30 * 9:2 Ex 25.31-40

* 9:4 Ex 30.1-6 * 9:4 Ex 25.10-16 *

Ex 25.16; Dt 10.3-5

* 9:2 Ex 25.23-30 * 9:3 Ex 26.31-33

* 9:4 Ex 16.33 * 9:4 Nm 17.8-10 * 9:4

naanábut át jumap wut jĩ.*
 5 Caan páih wáap lajni naajih
 chéne ángelwã orojih i pãp
 dodhni it jwãáh ñuhup wut jĩ.
 Queét ángelwã Dios caanjih ã
 jumatdih júutna it chãjap wut
 jĩ. Pánihna, caanjih jumna,
 Dios cãacwã i yéejatdih ãpĩ
 yohop wut jĩ.* Caán muudih
 bóodih páant bójeh tigaá wã
 naóh jwuhup.

6 Caán muudih i túi ámohat
 túttimah, sacerdotewã yeó
 jáap jumap pah jwih waád
 juibíni tólihdih waadnit, Dios
 ã wutat pah ipĩ chãjap wut
 jĩ.* 7 Sacerdotewã i chah
 maáhjeh biih tólihboó jópchi
 jumap pah biic láa ã waadát
 yeó jáapdihjeh ãpĩ waadáp
 wut jĩ. Pánih waadnit, i
 maoni ñaúp i wühni pínah
 meépdih caanjih jumni pah
 wãapátidih ãpĩ chíanap wut
 jĩ, caán meépdih ennit, Dios
 cãacwã i yéejatdih ã yohat
 pínah niijná. Meépdih ub
 bejcan, ãpĩ jéih waadcáp wut
 jĩ. Diosdih úbát túut niijná,
 caanjéh ã yéej chãjatji, nihat
 bita judíowã i jéihca naáh yéej
 chãjatji jibbut meépdih át ub
 waad béjep wut jĩ.* 8 Páant
 Dios ã chãjatjih Túini Espíritu
 nin pah jwiítidih ã jéihyana
 caá: Moisésdih ã chãjat túutni
 muú Dios ã jumap tólihboó
 cãacwã it jéih waadcáp wut jĩ.
 Sacerdotewã i chah maáhjeh
 caanná át jéih waadáp wut
 jĩ. Pánihna, Moisésdih ã
 chãjat túutni muú páantjeh
 ã jumuchah nihna, jwiít

cãacwãjeh Diosdih jwíta jéih
 úbhcan tagaá. 9 Diosdih
 i weñat muú ded pah ã
 jumati, caán diitboó ded
 pah i chãjatjidihbut naóhna,
 jwiít buu moondih nindih
 Dios bohéna caá ã chãjap:
 Cãacwã Diosdih weñat túut
 niijná, ñaúpwãdih mao cáo
 wühna yuhna, Dios ã náah
 yacat pah túinit it nihcap wut
 jĩ. Pánih chãjna yuhna, iih
 caolih páantjeh yéejni jumna,
 Diosjeéh it jéih jumcap wut
 jĩ. 10 Nin pah ipĩ chãjap wut
 jĩ: Ñaúpdih mao cáo wüh,
 jeemp, babh, iih bácahnadidih
 chocna, Moisés ã wutatji pah
 Diosdih ipĩ weñep wut yuh jĩ.
 Obohjeéhtih, caán wutat pah
 chãjna yuhna, i túut ñamát
 déedih queétdih át teo wáaccap
 wut jĩ. Pánihna, Dios jáap
 bohéatdih ã naáwát túttimah,
 jon jãtih bóo wutatboó dedé
 pínah nihcan caá.

11 Obohjeéhtih, jwiítidih túi
 chãjat túut niijná, Cristoboó
 sacerdotewã i chah maáh
 yoobát jumnit, átát júúwup
 wut jĩ. Pánih maáh jumna,
 jeáboó jumni Diosdih weñat
 muú yoobátidih át waadáp
 wut jĩ. Caán jeáboó jumni
 muú nin baácboó cãacwã
 i chãjni muú chah túini ã
 jumna caá. 12 Cristo Dios
 ã jumapboó cabra meépdih,
 jwií meépdih Diosdih wūhat
 túut niijná, át ub waadcáp
 wut jĩ. Obohjeéhtih, biic
 láajeh jwiítidih wan wühna,
 ãih meép panididihjeh át
 ub waadáp wut jĩ. Pánih

* 9:5 Ex 25.18-22

* 9:6 Nm 18.2-6

* 9:7 Lv 16.2-34

ub waadnit, jwī yéejatdih ā yohochah, jwiitboó páantjeh Diosjeéh jwī jum̄bipna caá. ¹³Dios Moisésdih ā wutatjiboó “Wannitdih ñi chūúchah, ñíh b́acahdih quei pánihni ā naácna caá”, āt niij́p wut j́i. Pánihna, íh b́acah quei pánihnidih chocat túat niijná, cabra meép, jiwí meép,* jiwíwádih í cáwatji j́oóhjhbut* sacerdotewā queétdih ípí choj jáhanap wut j́i. ¹⁴Páant í chājachah yuhna, queétdih āt túi teo wáaccap wut j́i. Obohjeéhtih, Cristo wanna, āih meépboodih ā yoh wāhuchah, jwiitdih búdí ā teo wáacna caá. Caán yéejat wihcanni jumna, cruzboó wanna, Túini Espíritu páantjeh jumni ā teo wáacatj́ih, caanjéh āih b́acahdih Diosdih āt wāhup wut j́i. Pánih chājna, jwī yéejatdih yohnit, iiguípna jwī bejat déejidih āt túi ubup wut j́i. Páant ā túi ubnit jumna, “Yéejat peéh weemdih wihcan caá”, jwī niij́ jéihna caá. Pánih jumna, Dios, páantjeh jumni ā náahat pahjeh chājnit jwī jumna caá.

Jáap naáwát

¹⁵ Moisés ā wutatjidih jepahna yuhna, í yéejat peéh queétdih páantjeh ā jumuchah, cáacwā Diosjeéh ít jéih jumcap wut j́i. Páant í jumuchah, nin jáap naáwátidih naóhnit, “Cristoboó ā wun wāhatj́ihjeh cáacwádih wājeéh wā túi jumat túutbipna caá”, Dios āt

niij́p wut j́i. Páant ā niijátji pah, í yéejatdih yohnit, ā ñíonitdih túi ubat túat niijná, Cristo āt wun wāhup j́i. Páant ā túi ubuchah, páantjeh ājeéh jwiit āihwā jwī túi jum̄bipna caá. Pánih jumna, āihwádih Dios ā wāhat pínahdih jwī bíboh̄bipna caá.

¹⁶⁻¹⁷ Cáac ā wunat pínah j́atih, ā déewádih ā wāhat pínahdih āpí daác jwejna caá. Obohjeéhtih, ā b̄ud jwáhcah, āih bií déedih ā déewā í jéih ub jwāhcan caá. Ā wunat pínah j́atih ā daác jwejni núo dedé pínah nihcan caá. Obohjeéhtih, ā wunat túttimah, ā daacátji pahjeh āih bií déejidih í ub̄bipna caá. ¹⁸ Páant ā wuncah, caán núo dedé pínah ā nihcat pahjeh mantih, nuñápdih í maocah, Dios Moisésdih ā niijátjibut dedé pínah āta nihcan tagaá.

¹⁹ Dios ā wutatdih Moisésji nihat āih cáacwádih āt naóh beedánap wut j́i. Pánih naóh péanit, jiwí meép, cabra meépdih mahj́ih āt widip wut j́i. Túttimah, oveja yoócdih í duani, hisopo wut jumni yílip bícdih nah chéonit, āt taj báahanap wut j́i. Pánih taj báahanit, Dios ā wutatdih ā daácni tólih̄dih, nihat cáacwádihbut āt choj jáhanap wut j́i. ²⁰ Pánih choj jáhanit, nin pah Moisés queétdih āt niij́p wut j́i: “Dios nin ā wutatjidih jwiitdih ā jepahat túutap j́i, ājeéh jwī túi jumat pínah niijná. Pánihna, caán meépdih enna, ā naáwát

* 9:13 Lv 16.15-16 * 9:13 Nm 19.9,17-19 * 9:20 Ex 24.6-8; Zac 9.11; Mt 26.28

yoobópdih ã jumatdih jwĩ jéihna caá”, ãt niijíp wut jĩ.*
 21 Túttimah, caán tólihdihi cáacwādihibut ã choj jáhaat pahjeh muntih, Diosdih i weñat pínah mūdih, nihat caán diitboó jumnidihbut ãt choj jáhanap wut jĩ.*
 22 Páant tigaá, Dios ã wutat pah, meépdih yoh wūhat caá náahap, cáacwā i yéejatdih ã yohat pínah niijná. Biquí láanajeh cáacdihi quei pánihni ã jumachah, meépdih yoh wūhcan, mahjīhjih chocat pínahdih Dios ãt wutap wut jĩ. Meép panihnijīh choccannidih, Dios cáaquih yéejatdih ã quīb būdcán niit.*
 23 Pánihna, nin baácboó jumni Diosdih i weñat mūú, nihat caán diitboó jumniibut quei wihcanni panihni ã jumat pínah niijná, nuñáp meépdih yoh wūhat ãpī náahap wut jĩ. Moiséswā caán mūdih jeáboó jumni mūú pánihni it chājap wut jĩ. Jeáboó jumni mūú Dioih mūú yoobát ã jumachah, chah túini meép panihnidihi yohat caá náahap.

Cristo biíc láajeh ã wun wūhat

24 Nin baácdihi bóo Diosdih i weñat mūú cáacwā i chājniidih Cristo ãt waadcáp wut jĩ. Caán mūdih waadcánjeh, yoobópdih jeáboó ãt bejep wut jĩ, Dios ã jumapboó jwiitdih wūbát túut niijná. 25 Nin baácdihi moón sacerdotewā i maáta jópchi jumat pah Diosdih weñat túut niijná, ã jumni tólihboó nuñáp

meépdih ipī ub waadáp wut jĩ. Obohjeéhtih, Cristo biíc láajeh wūna, ãih meép panihnidihi Dios ã jumat tólih yoobátboó ãt ub waadáp wut jĩ. 26 Cristo dawá láa waadná nihna, nin baácdihi Dios ã chājat túttimah, nihat cáacwā jwĩ yéej chājatji jīb, dawá láa caandih wun wūhat áta náah tagaá. Obohjeéhtih, nin péeni yeó jáapna jwĩ yéejatdih yohat túut niijná, nin baácboó biíc láajeh cáac jumnit, ãt wun wūhap wut jĩ. 27 Nihat cáacwā biíc láajeh jwĩ wūna caá. Páant jwĩ wunat túttimah, túinitdih, yeejépwādihibut Dios ã ñiobipna caá, yeejépwādihi peéh chājat túut niijná. 28 Biíc láajeh jwĩ wunat pah, dawá cáacwā jwĩ yéejatdih yohat túut niijná, Cristobut biíc láajeh ãt wun wūhap wut jĩ. Túttimah, ã jwūub dei jūóhbipna caá, páant muntih. Pánih jwūub dei jūóhniit, jwĩ yéejatdih yohat túut niijná, ã jwūub wun wūhcan niit. Obohjeéhtih, jwiit caandih wēi pānitdih ubūdihi ã jūóhbipna caá, páantjeh ã pebhboó Diosjeéh jwĩ jumat pínah niijná.*

10

Máa naáwát ã teo wáaccat

1 Cristoih dooná túini yoobát ã jumna caá. Obohjeéhtih, Moisés ã wutatji túini pah jumna yūhna, biíc yoobó nihcan caá. Caán wutatdih jepahniit, yeó jáap

* 9:21 Lv 8.15

* 9:22 Lv 17.11

* 9:28 Is 53.12

jumat pah, nihat jópchina nuñúpwādh mao cáo wūhna, Diosdih ĩpĩ weñep wut yah jĩ. Obohjeéhtih, pánih chājna yuhna, cāacwā ĩ yéejatdih ĩ jéih yoh beedácan caá. ² ĩ jéih yoh beedána nihna, biíc láajeh Diosdih pánih wūhnit, “Buu yéejat peéh jwiítidih ã wihcan caá”, ĩta niij jenah joi tágaá. Pánih jenah joiná, nuñúpwādh mao cáo wūhatdih ĩta cádah tagaá. ³ Obohjeéhtih, jópchi jumat pah nuñúpwādh mao cáo wūhna, cāacwā ĩ yéejatdih ĩ jéih quíib buudcán caá. ⁴ Pánihna, jiwí meépdih, cabra meépdihjeh Diosdih jwĩ wūhuchah yuhna, jwĩ yéej chājatdih āta yoh beedácan tagaá.

Cristo ã wun wūhat

⁵ Páant yoobópdih ã jumuchah, Cristo nin baácboó ã cāac jumat pínah jātihbit nin pah Diosdih ãt niijíp wut jĩ:

“Cāacwā nuñúpwādh mao cáo wūhna, trigo ojdihtut ĩ wūhatdih ma náahcan caá. Pánih náahcan, con baácboó ma cāac jumat tūtuchah, ma chājni bácah meemdh weñani pínah ã jumbipna caá.

⁶ **Cāacwā ĩ yéejatdih ma yohat pínah niijná, nuñúpwādh ĩ mao cáo wūhuchah, ma wēi encan caá.**

⁷ **Páant ma wēi encatdih jéihnit, ninboó**

jumna, ma náahat pah chājadih wā bejbipna caá. Páant ma naáwātdih naóh yapani ã niij daacáp jĩ”, Cristo ã ĩpdih ãt niijíp wut jĩ. (Sal 40.6-8)

⁸ **“Cāacwā nuñúpdih ĩ mao cáo wūhat pínah, trigo ojdihtut ĩ wūhat pínahdih queétdih ma náahcap jĩ. Páant ĩ wūhuchah yuhna, ma wēi encap jĩ”,** Cristo ãt jwíh niij naáwáp wut jĩ. Moisés páant queétdih ã chājat tūtuchah yuhna, caandih Dios ãt wēi encap wut jĩ. ⁹ Páant niij péanit, nin pah ãt jwúb niijíp wut jĩ: **“Meém ma náahat pah chājadih wā bejbipna caá”,** ãt niijíp wut jĩ. Páant ã niijíchah, nin pah jwĩ jéihna caá: Jon jātih nuñúpwādh ĩ mao cáo wūhatjidih cádahat tūttnit, biih bohéatboodih Dios naóhna ãt chājap wut jĩ. ¹⁰ Pánihna, Jesucristo ã ĩp ã náahat pah wun wūhnit, jwiit cāacwā jwĩ yéejatdih ãt yoh wūhup wut jĩ. Biíc láajeh wunna, ãih bácahdih ãt wūhup wut jĩ, jwiit ãihwā Diosjeéh páantjeh jwĩ jumat pínah niijná.

¹¹ Nihat sacerdotewā yeó jáap jumat pah Diosdih weñat muúboó teonit, nuñúpwādh ĩpĩ mao cáo wūhna caá. Obohjeéhtih, páant ĩ mao cáo wūhna yuhna, cāacwā ĩ yéejatdih ĩ jéih yoh beedácan caá.* ¹² Obohjeéhtih, jwĩ

* 10:11 Ex 29.38

yéejatji jíib Cristoboó biíc láajeh wun wūhna, jwī yéejatdih át túi yoh beedánap wut jī. Pánih yoh beedá péanit, ā íp pebhna pūuh laab béjnit, ā jéihyepmant bóo bawámant, át cháudap wut jī. ¹³ Caanná cháudnit, caandíh eníhcannitdih ā íp ā yap yohat pínahdih ā pāina caá.* ¹⁴ Pánihna, biíc láajeh wun wūhnit, Dioíhwā í yéejatdih át yohop wut jī, yéejat wihcannitjeh páantjeh í jumat pínah niijná.

¹⁵ Caán yoobópdi h ā jumatdih naóhna, Dios naáwátidih naóh yapanidih Túini Espírituboó nin pah át níj daacát túutap tajī:

¹⁶ “Nin pah Dios ā níjíp be: ‘Túttimah bóo láa nihat cáacwāidih nin pah wā níj naóhbi pna caá: “Wā wutatdih yeebdíh wā náhnianachah, wēinit ñi jepahbi pna caá.

¹⁷ Ñi yéej chájatdih wā jwūub náhnican níit”, wā níjbi pna caá,’ Dios ā níj i jná caá”, át níj daacát túutap tajī. (*Jer 31.33-34*)

¹⁸ Pánihna, jwī yéej chájatdih ā yohochah, jwī yéejat jíib sacerdotewā nuñápdih í jwūub mao cáo wāhatdih jwī náahcan caá.

Humcanjeh, Diosdih jwī jéih úbát

¹⁹ Wā déewā panihnítá, Jesúsboó wun wūhna, áih meépdih ā yohochah, jwiítboó

úumcanjeh, Dios pebhna waadní pah, caandíh jwī jéih úbhna caá. ²⁰ Pánihna, nin baácdih moón sacerdotewā í maáta ípí chájatji buu láa jwiítidih dedé pínah nihcan caá. Cristoboó jwī yéej chájatji jíib ā wun wūhuchah, caán tólihdih jāh yaíhni chóodih ā yeo dei bejehchah,* jáap namá panihnidih át chájap wut jī, Dios ā jumapna jwī túi waadát pínah niijná.*

²¹ Pánihna, jwiítboó Dioíh muu panihnít jwī jumuchah, jeáboó jumna, jwiítidih úbh wūhni Cristo chah wēpni sacerdote ā jumna caá. ²² Páant ā jumatdih jéihna, úumcanjeh, caandíh túi jenah joiná, Dios pebhna waadní, caandíh jwī úbát dée caá.

“Cristo weemdíh wun wūhna, wā yéejatdih ā yohochah, buu yéejat jíib weemdíh wihcan caá”, jwī níj jéihna caá. Pánih jenah joí cádahcan, mahjīh jwī chocat pah, quei wihcannit panihnít jwī jumat dée caá.*

²³ “Yeebdíh wā túi úbbi pna caá”, ā níj átji pah ā chájbipna caá. Páant ā chájat pínahdih túi jéihnít, bitadihbat caandíh jwīpí naóhna caá. Caandíh jwī túi náhniat dée caá. ²⁴ Pánih náhninit, jwíjeéh jumnitdih oina, teo wáacnit, nihat biícidih jwī túi jumat dée caá.

²⁵ Diosdih weñat túut niijná, jwī míic wáacat dée caá. Bitá í míic wáacatdih cádahna caá í chájap. Páant í cádahachah yuhna, jwiítboó jwī cádahca

* 10:13 Sal 110.1 * 10:20 Mt 27.51; Mr 15.38; Lc 23.45 * 10:20 Jn 14.6

* 10:22 Lv 8.30; Ez 36.25

boj jíh. Nin baácboó jwĩ Maáh ã jwúub dei júúwát pínah bahnijeh ã judhna caá. Caandíh jéihna, jwiít áihwã búdí jwĩ míic weña jíh.

26 Yoobópdih jumni naáwát dih jwĩ jéihna yuhna, “Wã náahat pah wã chãjbipna caá”, jwúub niij jenah joinít, jwĩ yéej chãjachah, Dios jwĩ yéejatdih ã yohcan niít. 27 Páant jwĩ chãjachah, ã tobohna caá. Nihat Diosdih eníhcannitdih peéh chãjnit, iiguípna ã bejat túutbipna caá. Pánihna, caandíh cádahnit, jwúub yéej chãjnitdihbut bíic yoobó ã peéh chãjbipna caá. Páant ã peéh chãjat pínah búdí úum náah jumni caá.* 28 Moisés ã wútatjidih ded ã yap yohochah, judíowã ã maáta caán yap yohnidih ípĩ peéh chãjap wut jí. ã yéej chãjachah ennitji, bíic peihcannit caandíh ã naóh yacachah, ã naáwát yoobópdih ã jummatdih ít jéihyep wut jí. Pánih jéihnit, jígah encanjeh, caandíh ípĩ mao yohop wut jí. Bíic peihcannit wihcah, chénewã caandíh ã naóh yacachah, ípĩ peéh chãjap wut jí.* 29 Páant ã peéh chãjat chah, Dios ã wúúhdih eníhcannitboodíh ã peéh chãjbipna caá. Cristo wun wuhna, áih meépdih ã yoh wuhchah, Dios jwĩ yéejatdih ã yohna caá. Páant ã yohat pínahdih jwiít dih át naáwáp wut jí. Obohjeéhtih, det yéejatdih yohnit jumna

yuhna, túttimah caandíh yap yohna, jwúub yéej chãjnit, “Jesúih meép oboh jumni ã jumna caá”, ã niij jenah joiná caá. Páant niij jenah joinít, queétdih oini Túini Espíritudih yeejép naóhna caá ã chãjap. Páant ã chãjachah ennit, Dios queétdih búdí ã peéh chãjbipna caá.* 30 “Det ã yéej chãjatji jíib weém caá wã peéh chãjbip. Wíihwã jumna yuhna, yeejép ã chãjachah, queétdih wã peéh chãjbipna caá”, át niijíp wut jí.* “Yoobópdih tigaá Dios páant niij naóhni ã jumnap”, jwĩ niij jéihna caá. 31 Pánihna, Dios chah wépni ã jumuchah, yéej chãjnitdih ã peéh chãjat pínah úum náah jumni caá.

32 Játih ded pah ñi jummatjidih ñi túi náhninaá. Túini doonádih joiná, jwíh jepahnit, dawá láa búdí yeejép yapna yuhna, Jesús dih ñit cádahcap tají. 33 Biquí láana cáacwã ã enechah, bita yeebdíh yeejép naóh nit, yeejép ít chãjap tají. Bíih láa bita Jesúihwãdih yeejép ã chãjachah enna, yeejép yapnitdih ñit jígah en teo wáacap tají. 34 Bitadih nemat muúboó ã nemechah ennit, yeebbút ñit jígahap tají. Níih bíi déedih ã dúuc wáyachah yuhna, jígahcanjeh, “ã túina caá”, ñit niijíp tají. “Nin baác dih bóo chah túini jeáboó wã bíbohat pínah páantjeh ã jumna caá”, niij jéihna, ã dúuc wáyachah yuhna, ñit weñep

* 10:27 Is 26.11 * 10:28 Dt 17.6; 19.15 * 10:29 Ex 24.8; He 13.20 * 10:30 Dt 32.35-36; Ro 12.19

tajī. ³⁵ Pánihna, úumcanjeh, Diosdih ñi túi jenah joí cádahca bojoó. Páant ñi cádahcat jíib, yeebdíh ã túi chāj bipna caá. ³⁶ Yeejép yapna yuhna, Dios ã náahat pah ñi chāj cádahca bojoó. Páant ñi chāj cádahca, “Wíihwādh wā pehbhoó wā túi jummat túut bipna caá”, Dios ã ni-ijátji pah, yeebdíh ã túi chāj bipna caá. ³⁷ Nin pah Dios naáwát dih naóh yapani át niúj daacáp tajī:

“ Wā wahni ã juibíat pínah bah nibitjeh ã judhna caá.

³⁸ Pánihna, wíihwā, wā náahat pah chājnit, wā wahnidih túi jenah joinít, í túi jumbipna caá. Obohjeéhtih, caandíh í cádahachah, queétdih wā wēi encan niít’, Dios ã niijná caá”, át niúj daacáp tajī. (*Hab 2.3-4*)

³⁹ Obohjeéhtih, jwiítboó Diosdih cádahcan, iiguípna bejnit pínah nihcan caá. Caandíh túi jenah joinít jumna, páantjeh ájeéh jwí jumbipna caá.

11

Diosdih túi jenah joyát

¹ Nin pah Diosdih túi jenah joyát ã jumna caá: Diosdih túi jenah joiná, jwiít dih ã túi chājat pínahdih jwí túi jéihna caá. Á niijátji pahjeh ã chāj jwuhcah yuhna, “Á niijátji pah yoobóp dih ã chāj bipna caá”, jwí niúj jéihna caá. Páant ã chājat pínahdih encan

yuhna, “Yoobóp dih páant ã chāj bipna caá”, jwí niúj jenah joiná caá. ² Páant í túi jenah joyóchah ennit, Dios jon játi h moondíh át túi wēi enep wut jī.

³ Diosdih túi jenah joinít, nin pah jwí jéihna caá: Dios ã naáwát wēpatjīh nihadidih át chājap tajī. Pánihna, jwí enca naáhjidih nihadidih bññ jwí enni pínahdih át jígo hanap wut jī.*

⁴ Abeljiboó Diosdih túi jenah joiní jumna, ovejadidih mao cáo wāh nit, caandíh át weñep wut jī. Obohjeéhtih, ã úud jeñé Caín ã momatji quehedidih Diosdih át wāhup wut jī. Pánihna, Dios Abel ã wāh niboodíh chah át wēi enep wut jī. Pánih wēi enna, “Weemdíh túi jenah joinít, Abel túini ã jumna caá”, át niijíp wut jī. Caán ã wunat túttimah yuhna, ã túi jenah joyátjidih bohénit, ded pah jwiítboó jwí túi jenah joyát pínahdih jwí jéihna caá.*

⁵ Enochoó Diosdih túi jenah joiní ã jumachah, Dios caandíh át wēi enep wut jī. Pánih wēi ennit, ã wunat pínah niijná, nihadidih bácah jeh Dios jeáboó caandíh át ub bejep wut jī. Páant ã ub bejat túttimah, cáacwā caandíh í t jéih bid juicáp wut jī.* ⁶ Páant ã yapatjidih jenah joinít, “Diosdih túi jenah joicán, caandíh jwí jéih weñacan caá”, jwí niúj jéihna caá. Ded caandíh bidniboó “Dios ã jumna caá. Pánihna, caandíh wā túi bidichah, weemdíh ã

* 11:3 Gn 1.1; Sal 33.6,9; Jn 1.3

* 11:4 Gn 4.3-10

* 11:5 Gn 5.21-24

túi chãjbipna caá”, niij jengah joyát caá náahap.

⁷ Noéjiboó Diosdih túi jengah joiní jumna, ded pah á chãjat pínahdih á naáwáchah, át túi jepahap wut jĩ. Pánih jepahnit, ájeéh bóli, á weh, á weh áana yaádh bíicdih pobyitdih túi yapat túut niijná, búdí jááj chóodih át chãjap wut jĩ. Pánih túi jengah joiná, nihat bita yeejép í chãjachah enna, queétdih át pej jumcap wut jĩ. Pánihna, Diosdih á túi jengah joyóchah, “Caán táini á jumna caá”, Dios át niij enep wut jĩ.*

⁸ Abrahamjiboó Diosdih túi jengah joiní jumna, Dios á wãhni pínah baácboó á bejat túutuchah joinít, át jepahap wut jĩ. Caandih jepahnit, á jumni baácmant bejna, á jéihca naáh baácna át juibínap wut jĩ.* ⁹ Páant á juibínachah, “Nin baácdih yeebdih wã wãhbiipna caá”, Dios á niijíchah joinít, caán baácdih át chãwáp wut jĩ. Caandih, á wãúh Isaacdih, á juima Jacobdihbut “Nin baácdih yeebdih wã wãhbiipna caá”, Dios át niij naáwáp wut jĩ. Queét caán baácdih moón nihcan yuhna, Diosdih túi jengah joinít jumna, nuñúp chóonadih yúuh taj cáagni munnádh chãjnit, caánboó ít jumap wut jĩ.* ¹⁰ Pánih jumna yuhna, caanjĩh á jum jwuhat pínahdihjeh Abraham át jéihyep wut jĩ. Jeáboó jumni táтчina á bejat pínahboodih

wëi pãina át chãjap wut jĩ. Caán táтчi Diosboó á jengah joyát pah chãjni á jumuchah, buudcán, páantjeh á jumbipna caá.*

¹¹ Abraham behe, ájeéh bóli Sarabut beh wili, weh wihcannit ít jumap wut jĩ. Queét chénat pah behnit jumna yuhna, Abraham Diosdih túi jengah joiní jumna, Dios á teo wáacatjĩh ít weh jumap wut jĩ. “Dios á niijátji pah á chãjbipna caá”, Abraham á niij jengah joyát júb, Sara mit weh jumap wut jĩ. Pánihna, Abraham behe jumna yuhna, á wãúhdih át enep wut jĩ.* ¹² Abrahamji wunni dée á jumuchah yuhna, á juimená dawá ít cáac poonap wut jĩ. Cúiwádh, óondihbut jwĩ jéih jengah encat pah á juimenádhbut jwĩ jéih jengah en bujácna caá.*

¹³ Queét nihat Diosdih túi jengah joinít, ít buudáp wut jĩ. “Yeebdih caán baácdih wã wãhbiipna caá”, Dios queétdih á niijní baácdih juibícanjeh, ít wunap wut jĩ. Caán baácdih queétjeh bíbohcan yuhna, Dios á niijátji pah, táttimah í juimená í bíbohat pínahdih ít jéihyep wut jĩ. Pánih jéihnit, ít weñep wut jĩ. Pánihna, “Nin baácdih jibnitjeh jwĩ jumna caá”, ít niijíp wut jĩ.*

¹⁴ Páant niijná, bíih baácdih í bidatjidih jwĩ jéihna caá. ¹⁵ Pánih bidnit, í jwíih jumni baácna jwúub bejihna nihna,

* **11:7** Gn 6.13-22 * **11:8** Gn 12.1-5

* **11:11** Gn 17.19; 18.11-14; 21.2; Ro 4.17-22

* **11:13** Gn 23.4; 1Cr 29.15; Sal 39.12

* **11:9** Gn 35.27 * **11:10** He 13.14

* **11:12** Gn 15.5; 22.17; 32.12

ĩta jéih jwúub bej tagaá. Pánihna, “Bíih baácdih jwĩ bidna caá”, niijná, jon jãtĩh ĩ cádahni baácdih niijná ĩt chãjcap wut jĩ. ¹⁶ Obohjeéhtih, chah túini baácboodĩh bidna ĩt chãjap wut jĩ. Caán ĩ bidni baác jeáboó caá ã jumup. Caánboó ĩih tãtchi pínahdih Dios átát ámoh péanap wut jĩ. Pánihna, “Dios jwĩ Maáh caá”, ĩ niijíchah joinít, át tíccap wut jĩ.

¹⁷⁻¹⁸ Túttimah, Dios Abrahamdih ã wũúh Isaacdih át mao cáo wãhat túutap wut jĩ. “¿Yoobópdihi níit weemdíh ã túi jenah joí?” niijná, páant át wutap wut jĩ. Pánihna, Abraham Diosdih túi jenah joiní jumna, ã niiját pah át chãjap wut jĩ. “Ma wũúh Isaacjĩh ma juménádih wã cáac pooabipna caá”,* Dios ã niijátjidih náhnina yuhna, Abraham caandíhjuh mawat túut át chãjap wut jĩ.* ¹⁹ “Wã wũúh Isaacdih wã mao wãhuchah, Dios caandíh ã jéih booabipna caá”, Abraham át níj jenah joyóp wut jĩ. Páant ã mawat túut chãjachahjuh, Dios caandíh át cádahat túutap wut jĩ. Páant ã mawíhni jwúub báadhni pah caandíh ã enechah, ã wũúh ãjeéh át jwúub jumup wut jĩ.*

²⁰ Pánihat túttimah, Isaacboó Diosdih túi jenah joiní jumna, ã weh Jacob, Esaúdihbut “Túttimah, Dios meemdíh búdí ã túi chãja

naáh”, át niijíp wut jĩ.*

²¹ Pánihat túttimah, Jacobboó, Diosdih túi jenah joiní jumna, ã wunat pínah jãtĩhbit ãih wũúat nahjĩh tóo caj ñahnit, Diosdih át weñep wut jĩ. Pánih wẽinit, ã wũúh José ã weh chénat pahdih “Meemdíh Dios búdí ã túi chãjbipna caá”, át niijíp wut jĩ.*

²² Túttimah, Joséboó, Diosdih túi jenah joiní jumna, ã wunat pínah jãtĩh judíowã Egipto baácboó jumnitji ĩ bejat pínahdih át naáwáp wut jĩ. Pánih naóhnit, ã juméná pínah ãih bácahjidihi ĩ ub bejat pínahdih át wutap wut jĩ.*

²³ Túttimah, Moisés mánaboó Diosdih túi jenah joinít jumna, ã cáac jumuchah, caandíh biíc peihcanni widh ĩt bih bíbohóp wut jĩ. Túinibit ã jumuchah ennit, caandíh ĩt bihip wut jĩ.* Caán baácdih moón ĩ maáhdih úumcanjuh, judíowã ĩ wehdih ã mawat túutuchah, ĩt jepahcap wut jĩ.*

²⁴ Túttimah, Egipto baácdih moón ĩ maáh nuúm Moisésdih mit behanap wut jĩ. Páant mijeéh behna yuhna, Diosdih túi jenah joiní jumna, “Caánt mi wũúh caá”, ĩ niijátidih át náahcap wut jĩ.* ²⁵ Caandíh behanih mi déewãboó wẽinit, yeejép ĩ chãjachah enna yuhna, át chãjĩhcap wut jĩ. Pánih chãjcan, Dioíhwã biícidihi yeejép át yapat wut jĩ. ²⁶ Dios

* 11:17-18 Gn 21.12 * 11:17-18 Gn 22.1-14 * 11:19 Gn 22.13 * 11:20

Gn 27.27-29,39-40 * 11:21 Gn 47.31-48.20 * 11:22 Gn 50.24-25; Ex 13.19

* 11:23 Ex 2.2 * 11:23 Ex 1.22 * 11:24 Ex 2.10-12

ã wahni pínah Cristodih cáacwã yeejép ï chãjat pínah pah Moiséswãdihbut Egiptodih moón yeejép ït chãjap wut jĩ. Pánihna, nihat Egiptodih moón búdí jĩib jumnidih ï bíbohatdih náahcanjeh, Dioíhwã bíicdih ã jumat jĩib bita yeejép ï dehwat pínahdih át ñíwip wut jĩ. Tálttimah, ã tái chãjat jĩib, Dios caandíh ã tái chãjat pínahdih jenah joí waáwána, yeejép ã yapat pínahdih át ñíwip wut jĩ.

27 Diosdih tái jenah joiní jumna, Egipto baácđih moón ï maáh ã íjichah yuhna, caandíh úmcanjeh, caán baácđmant át bejep wut jĩ. Dios jígohcanni ã jumachah yuhna, jígohndih ã enat pah ã wutatdih Moisés át jepah cádahcap wut jĩ.* 28 Moisés caandíh tái jenah joiní jumna, judíowãdih Dios ã tái ubat pínahdih át jéihyep wut jĩ. Pánih jéihna, Dios ã wutat pahjeh queét judíowãdih ïih jęcnadih oveja wúuh meépĩh át ñáñat tútup wut jĩ. Páant ï ñáñatdih ennit, Dios nihat ï jwíih túhñitdih ã mawat tútupni ángelboó judíowã ï jwíih túhñitboodíh át maocap wut jĩ. Caán oveja wúuhdih mao péanit, Moisés ã wutat pahjeh, ï jumat yoobó ït jeémép wut jĩ. Caán jeémát, Pascua ï niijní, bíicdih ï jwíih jeémep láa át jumap wut jĩ.*

29 Tálttimah, Diosdih tái jenah joinít jumna, “Muj Mac Duuni”, ï niijní mujdih, mah wihcanni namádih judíowã ït cháh bejep wut jĩ. Obohjeéhtih, Egiptodih moón queéđdih ñuun béjnit, muj ã jwáh dñuj yóh lajachah, ït chíic wan beedép wut jĩ.*

30 Pánihat tálttimah, Diosdih tái jenah joinít jumna, judíowã Jericó títchidih bóo búdí wáihyat júdu yehmant ït púud bejep wut jĩ. Siete yeó jáap pohba caán títchidih ït púudup wut jĩ. Páant bói yeó jáap ï púudat tálttimah, caán wáihyat júdu át boto jéen bejep wut jĩ.*

31 Diosdih tái jenah joiníh jumna, Jericó títchidih bóli deoh nah jumnih, Rahab wut jumnih, judíowã en waóhñitdih wéi jwááhnit, mit teo wáacap wut jĩ. Páant mi teo wáacatji jĩib, caán títchidih moón Diosdih yap yohnitdih maonit, judíowã caántboodíh ït maocap wut jĩ.*

32 Bita Diosdih tái jenah joinítđih naáwíhna yuhna, queét dawá ï jumachah, wã jéih naóh daác beedácan caá. Gedeón,* Barac,* Sansón,* Jefe,* David,* Samuel,* Dios naáwátđih naóh yapanitbut, nihat ïih doonádih wã naáwíhna yuh caá. Obohjeéhtih, queéđdih wã naóh daáccan níit. 33 Diosdih tái jenah joinít jumna, biquína

* 11:27 Ex 2.15 * 11:28 Ex 12.21-30 * 11:29 Ex 14.21-31 * 11:30 Jos 6.12-21 * 11:31 Jos 2.1-21; 6.22-25 * 11:32 Jue 6.11-8.32 * 11:32 Jue 4.6-5.31 * 11:32 Jue 13.2-16.31 * 11:32 Jue 11.1-12.7 * 11:32 1S 16.1-1R 2.11 * 11:32 1S 1.1-25.1

biñh baácdih moondih míc maona, ìt yap yohop wut jì. Bitá ìih cáacwádih táinijeh ìt wutup wut jì. Páant Diosdih ì táí jenah joyóchah, “Yeebdíh wã teo wáacpina caá”, ã niijátji pah queédih át teo wáacap wut jì. Bitá táí jenah joinít jamna, jiwã queédih ì jeémíhichah yuhna, Dios ìih jacnadih át nemep wut jì.* ³⁴ Bitá táí jenah joinít jamna, búdí iigátboó jamna yuhna, ìt iigcáp wut jì.* Bitá táí jenah joinít jamna, queédih ì mao yohíhichah yuhna, ìt jwei béjep wut jì. Bitá wēpcannitji jamna yuhna, Diosdih táí jenah joiná, wēpépwã ìt jamap wut jì. Pánih jamnit, biñh baácmant jūóhñit queédih eníhcannit soldadowádih míc maonit, ìt yap yohop wut jì. ³⁵ Biqúina yaádh Diosdih ì táí jenah joyát jíb, ì déewã wanah bejnitjidih Dios át booa wūhup wut jì.*

Obohjeéhtih, bita Dioíhwã ì jumat jíb, queédih teonit, búdí yeejép ìt chājap wut jì. “Diosdih ma cádahachah, jwí watbipna caá”, queédih ìt niijíp wut yah jì. Obohjeéhtih, páant ì niijíchah yuhna, jeáboó chah táini pebhboó ì bejat pínahdih náahna, ìt jepahcap wut jì. Páant ì jepahcat jíb, queédih yeejép ì chājachah, ìt wanap wut jì. ³⁶ Bitá Diosdih táí jenah joinít dih yeejép deohnit, búdí ìt puñup wut jì.* Bitadih chéonit, nemat

mūáboó ìt nemep wut jì.* ³⁷ Bitadih jeejìh yohnit, ìt mawap wut jì.* Bitadih ìih bácahdih tac yoób ìt bóodop wut jì. Bitadih íbat naajìh ìt mawap wut jì.* Bitá moh yéejnit jamna, oveja chóo, cabra chóodihjeh ìt dawúp wut jì. Queédih ñūannít, bita búdí yeejép ìt chājap wut jì. ³⁸ Queét chah táinit jamna, nin baácdih moón yeejép wã biíc dih jamnit pínah ìt nihcap wut jì. Queét Diosdih táí jenah joinítboodih cáacwã ì náahcah, mūú wihcapboó, jeéboobát ìpí jib bejep wut jì. Pánih jib bejnit, jeé ítboó, baácbóo jamni ítboobát ìpí ūwup wut jì.

³⁹ Queét nihat caandih táí jenah joinít dih Dios búdí át wēi enep wut jì. Pánih táí jenah joinít jamna yuhna, “Yeebdíh chah táini baácdih wã wūhbpina caá”, Dios ã ni-ijníji baácdih ìt jwíbí jwahcap wut jì. ⁴⁰ Páant niij naóhna, nin pah Dios niij jenah joiná át chājap wut jì: “Queét wíhwã, túttimah jamnit wíhwábut wã pebhna ì juyáchah, queét nihat biíc dih táinit yoobát wã jumat túutbipna caá”, át niij jenah joyóp wut jì. Pánih jenah joiná, jãtih ã chājatji chah táini jwiít dih ã chājbpina caá.

12

Jesúsdi h táí jenah joi cádahca boj jìh

* **11:33** Dn 6 * **11:34** Dn 3 * **11:35** 1R 17.17-24; 2R 4.25-37 * **11:36** Jer 20.2; 37.15 * **11:36** 1R 22.26-27; 2Cr 18.25-26; Jer 20.2; 37.15; 38.6 * **11:37** 2Cr 24.21 * **11:37** Jer 26.23

1 Queét wā naóhnit dawá Diosdih túi jenah joí cádahcannit ī jumatjidih jéihnit, yéej chāj cádahnit, jwiítbut Jesúsdihi jwī túi jenah joí cádahca bojat dée caá. Nin pah caá jumat náahap: Náo ni ā túi náo wíhichah yuhna, chodópdihi duo béjna, ā jéih wēp náo can caá. Yégueh wunpidih duoná, ā túi jéih náo can caá. Páant ā jumat pah Diosdih jwī túi jepahíhna yuhna, jwī weñat pínahdihjeh chājna, caandih jwī túi jéih jepahcan caá. Pánihna, jwī yéej chājatdih cádahat caá náahap. Chah wēp náo ni boó ā túi péaat pahjeh, jwiítbut Dios ā náah yacat pah jwī chāj cádahca bojat dée caá.

2 Jesúsdihi jwī túi náhni jíih. Caanjéh Diosdih túi jenah joí waóhni jumna, jwiítdih túi jenah joyát tút nibut ā jumna caá. Pánihna, caandih jwī túi jenah joí cádahcat pínah niijná, jwiítdih ā teo wáacna caá. Cruzboó wunna yuhna, ā lípdih át túi jenah joí cádahcap wut jī. Cruzboó wunat tíic náah jumni ā jumuchah yuhna, ā líp ā jumupboó ā weñat pínahdih jéihna, tíiccanjeh, cruzboó át wunup wut jī. Pánihna, buuchah maáh jumna, Dios ā jéihyepmant bóo buwámant ā chúudna caá.*

3 Jesúsdihi eníhcannit caandih búdí yeejép ī chājachah yuhna, Dios ā náah yacat pah át cádahcap wut jī. Páant ā cádahcatjidih ní túi

náhninaá, yeebdíhbut yeejép ī chājachah yuhna, bíic yoobó cádahcat tút niijná. ⁴ Bitá yeebdih túbit yeejép chājna yuhna, ít mao yohcap taga. Obohjeéhtih, Jesúsboodih ít mao yohop wut jī. Páant yeejép ā yapatjidih náhninit, yeebdih yeejép ī chājachah yuhna, caandih ní cádahca bojoó. ⁵ Dios yeéb ā wehdih ā naáwátjidih ¿ní quíib buúd níit? Yeejép ní yapat pínahdih ā naáwátidih naóh yapani nin pah át níj daacáp tají:

“ Wūuhá, yeejép yapna yuhna, ma íjca bojoó. Páant yeejép ma yapachah, weém, ma Maáh, meemdih bohéna caá wā chājap. Pánih bohénit, wā tút numát tútuchah, ma joyáh bojca bojoó. Páant wā wutuchah, jīgahcanjeh, ma túi jepahaá.

6 Nihat wā oinit, “Meém wā wūuh caá”, níj ennitdih wāpí bohéna caá, ī yap yohcat pínah niijná. Pánihna, ī yap yohochah ennit, queétdih wā peéh chāj bipna caá’, Dios ā niijná caá”, át níj daacáp tají. (*Job 5.17; Pr 3.11-12*)

7 Pánihna, yeejép yapna yuhna, Dioíh namádih ní cádahca bojoó. Páant ní yapatjéh, Dios ā weh ní jumuchah, yeebdih bohéna caá ā chājap, chah ní túi chājat pínah niijná. Det

* 12:2 Fil 2.6-11; He 2.9

mána ĩ wehdih ĩ wutachah, ĩ jepahcah, ĩpĩ peéh chājna caá, ĩ túut nuumát pínah niijná. Páant ĩ chājat pah, Diosbut jwiít ā weh jwĩ jepahcah, jwiít dih ā peéh chāj bipna caá. ⁸ ĩi túi chājcatdih ennit, yeebdíh ā naóhcah nihna, ā weh ĩita nihcan tagaá. Páant ā naóhcah, mána wihcannit pah ĩita jum tagaá. “Dios wā ĩip caá”, ĩita jéih niijcán tagaá. ⁹ Jwĩ mána jwiít dih ded pah ĩ bohéátjidih ĩi jenah joyoó. Queét jwiít dih ĩ peéh chājachah, queét dih jwĩpĩ jepahap jĩ. Pánih jepahnit, jwĩ ĩip Dios ā túut nuumát túutachah, chah jepahat caá náahap. Pánih jepahna, páantjeh ājeéh jwĩ túi jumbipna caá. ¹⁰ Wébít jwĩ jum jwuhuchah, jwĩ mána jwiít dih peéh chājnit, “Nin pah wā chājachah, wā wūh ā túi jumbipna caá”, ĩpĩ niij jenah joyóp wut jĩ. Obohjeéhtih, Diosboó peéh chājna, jwiít dih teo wáacna caá ā chājap, caán túini ā jummat pah jwiítbut túinit jwĩ jummat pínah niijná. ¹¹ Dedé peéh chājatdih “Caán túina caá”, jwĩpĩ niij jenah joicán caá. Búdí jwĩpĩ jġahna caá. Obohjeéhtih, jwĩh jġahna yuhna, túttimah caandíh jwĩ jenah joyóchah, jwiít dih ā teo wáacna caá, yéej chājcanjeh, jwĩ túi jummat pínah niijná.*

¹² Pánihna, búdí yeejép yapnit jumna yuhna, Dios yeebdíh ā bohéát dih jéihna, ĩi

jġah cádaahaá. Caandíh chah túi jenah joinít, úumcanjeh, ĩi túi weñeé.* ¹³ Pánih jumnit, Jesúih namádih benjit, túinijeh ĩi chājaá. Páant yeejép ĩi yapachah yuhna, Jesúsdih cádahcanjeh, wēpnit panihnit ĩi jumbipna caá. Yeeb páant ĩi jumuchah ennit, bita Jesúhwā wēpcannit panihnitboobút caandíh chah ĩ túi jenah joibipna caá.

Dios ā wutatdih jepahcah, ā tobohat

¹⁴ Míic jāihcanjeh, nihat biíc dih ĩi túi jumwá. Pánih jumna, jwĩ Maáhdih túi jepahnit, ĩi yéej chājca bojoó. Det yéej chājcanjitjeh jwĩ Maáhdih ĩ enbipna caá. ¹⁵ ĩi túi chāja chaáh! Dios yeebdíh oinit ā teo wáacachah, ĩi túi jepahaá. Jepah cádahna, ĩi jwúub yéej chājat pínah ā tobohna caá. Caandíh cádahna nihna, momatdih yeejép yĩlip ā jāwat panihni yeebjéh ĩita míic yéeja tagaá. Jesúih namádih ĩi cádahachah ennit, bita āihwābut biíc yoobó ĩta cádah tagaá.* ¹⁶ ĩi weha mána nihcannitjġh yeejép ĩi chājca bojoó. Diosdih náahcannitbut ĩi jumca bojoó. Esaúboó ded pah ā jummatjidih ĩi túi náhninaá. Diosdih, ā wāhni pínahdihbut náahcanni āt jumap wut jĩ. Weép jeñé jumna, ā ĩip ā wunat túttimah ā ĩipíh bií déedih bíbohni pínah āt jumap wut yuh jĩ. Dios ā ĩip dih ā niijníjidihbut bíbohni pínah āt jumap wut yuh jĩ. Obohjeéhtih,

* 12:11 Dt 8.5; 1S 7.14; 1Co 11.31-32

* 12:12 Is 35.3

* 12:15 Dt 29.18

biíc yeó jáap búdí n̄aḡáp w̄anna, biíc láa ã jeémát j̄ibjeh ã bíbohat déejidih oboh jum̄ni pah jenah joinít, ã úud̄boodih át w̄h̄ap w̄t j̄i. Pánih ch̄ajna, Dios ã w̄hat pínahdih át náahcap w̄t j̄i. Pánih náahcanni ã jum̄at pah yeéboó ñi jum̄ca bojoó.* 17 Æ úuddih ãih pínahdih ã w̄hat túttimah, Esaú ded pah ã yapatdih ñi jéihna caá. Æ íip caandih ã w̄hat pínahdih Esaú búdí át náahap w̄t yuh j̄i. Obohjeéhtih, páant ã náahachah yuhna, weép jeñédih ã w̄hat pínahdih ã úuddih w̄h̄ péanit, Esaúboodih ã íip át w̄h̄cap w̄t j̄i. Caandih ã j̄úí úúbúchah yuhna, túut n̄umcánjeh, caandih át w̄h̄cap w̄t j̄i.*

18 Dios Moisésjidih ã w̄tat túutuchah, jw̄í déewã judíowã Dios ã jum̄ni jeená íit j̄uibínap w̄t j̄i. Obohjeéhtih, caanná í j̄uibíat pah yeéboó ñi j̄uibícan caá. Nin pah queétoó íit yapap w̄t j̄i. Dios ã jum̄ni jeé, Sinaí w̄t jum̄ni jeená í j̄uibínachah, búdí íigát át jum̄ap w̄t j̄i. Dupúát, baác méméat, búdí johlitbat át jum̄ap w̄t j̄i. 19-20 Caanná j̄uibínit, póojat nah, Dios ã wéheatbat búdí ã yáanachah íit joyóp w̄t j̄i. Páant ã wéhenachah joiná, búdí úum̄nit, queét íit joíhcap w̄t j̄i. Dios nin pah queétdih át níj w̄tup w̄t j̄i: “Det nin jeedih ch̄áinitdih jeej̄ih yoh mawat caá náahap.

Nindih n̄uñáp ã chuñuchah, caandihbat jeej̄ih ñi yoh mawaá”, át níjip w̄t j̄i. Páant ã níjíchah joinít, túbit úum̄ náah jum̄ni w̄tat ã jum̄achah, “Jw̄ítdih majw̄úb naóhca bojoó”, íit níjip w̄t j̄i.* 21 Páant ã yapatdih ennit, nihat í úum̄uchah, “Búdí úum̄nit, méména caá wã ch̄ajap”, Moisés yuh b̄uca át níjip w̄t j̄i.*

22 Páant Diosjeéh íit jw̄íh jum̄ap w̄t j̄i. Obohjeéhtih, yeéboodih pánihcan caá. Dios biíc̄dih jum̄at túut níj̄ná, Sión w̄t jum̄ni jee pánihpna ñi j̄uibína caá. Caán jeáboó jum̄ni, Dios báadhnih, Jerusalén tútchi caá. Yeebút dawá ángelwã biíc̄dih w̄i naáwát túut níj̄ná, í míc wáac̄apna ñi j̄uibína caá. 23 Yeéb caán tútchidih moón pínah jum̄na, Dios weh jw̄íh j̄uibínit biíc̄dih ñi míc wáac̄ j̄uibína caá. Nihat í w̄tnad̄ih ã daác̄ni núob̄at jeáboó ã jum̄na caá. Nihat c̄acwãd̄ih ñíoni ã jum̄apna ñi j̄uibína caá. Bitá túi ch̄ajnitji Dioíhwãj̄ih míc wáac̄nit yeebút ñi jum̄na caá. Dios queétdih yéejat wihcannit átát ch̄ajap w̄t j̄i. 24 Pánihna, Jesús pebhna ñi j̄uibína caá. Jon Moisés ã w̄tatjidih jw̄úb túut n̄um̄nit, “Jesúsboó w̄anna, ãih meépdih ã yoh w̄h̄uchah, yeebdih wã túi úbbipna caá”, Dios jw̄ítdih át níjip w̄t j̄i. Abelji ãih meépdih ã

* 12:16 Gn 25.29-34 * 12:17 Gn 27.30-40

* 12:19-20 Ex 19.12-13,16-22;

20.18-21; Dt 4.11-12; 5.22-27 * 12:21 Dt 9.19

yohochah enna, Dios caandih maonidih át peéh chājap wut jī.* Obohjeéhtih, Jesúsboó áih meépdih ā yoh wāhachah enna, Dios jwiít dih át túi ubap wut jī. Pánihna, áih meép oboh jumni nihcan caá.

25 ¡Ñi túi chāja chaáh! Dios yeebdih ā naáwáchah, ñi túi jepahaá. Jon jātih nin baácboó jumni Moisés Dios naáwát dih ā naóh yapanachah, caandih ī joíhcatji jīb, Dios cāacwādih át peéh chājap wut jī. Pánihna, buu jeáboó jumni Cristo jwiít dih ā naóh yapanachah jwī joíhcah, queétdih ā peéh chājat chah, jwiítboodih Dios ā peéh chāj b ipna caá.*

26 Moisésji jum láa Dios ā wéhenachah, baác át méménap wut jī.* Obohjeéhtih, biíh ā naáwát dih naóh yapani-boó Dios túttimah ā niiját pínahdih nin pah át niij daacáp tajī: “Nin baácdih, jeádihbut biíc láa pohba wā cádah méméabipna caá”, Dios ā niijná caá, át niij daacáp tajī. * 27 “Biíc láa pohba wā cádah méméabipna caá”, niijná, nihat ā chājnijidih ā yohat pínahdih naóhna át chājap wut jī. Obohjeéhtih, Dios ā maáh jumapboó jéih yohca naáh jumna, páantjeh ā jumbipna caá. 28 Pánihna, ā maáh jumapna bejnit pínah jumna, caandih ā yohcat pínahdih jéihnit, “Túina caá,

Paá”, Diosdih jwī niij jīh. Páant niijnít, ā náahat pah caandih bádí jwī wēi jīh. 29 Dios wēpni túini yoobát jumna, jwī tūu cáwat pah, det caandih jepahcannitdih ā yoh beedábipna caá.

13

Dios ā weñat pínahdih ded pah chājat

1 Bita Jesúsíhwādih ñi míc oi cádahca bojoó. 2 Ñi jéihca naáhwādihbut ñi túi wēi jwāáá. Pánih wēi jwāáhna, biquína Jesúsíhwā, jéihcan yuhna, ángelwādih ít wēi jwāááp wut jī.*

3 Nemat muáboó jumnitdih ñi jīgah en teo wáacá. Yeéb íjeéh jumna nihna, ded pah ñi náahatdih jenah joinít, queétdihbut ñi túi chājaá. Bita yeejép ī yapachah ennit, yeéb biíc yoobó yapna nihna, ded pah ñi náahat pah, queétdihbut ñi túi teo wáacá.*

4 Ñi téihya chéwechah, ā túina caá. Pánih téihya chéonit, ñi míc cádahca bojoó. Ñi weha mána nihcannitjīh yeejép ñi chājca bojoó. Pánih yeejép chājnitdih Dios ā peéh chāj b ipna caá.

5 Bií déedih tubit ñi bidca bojoó.* Nin pah Dios át niijíp wut jī: “Yeebdih cádahcanjeh, wā túi teo wáac b ipna caá”, át niijíp wut jī.* Páant ā niiját dih jéihnit, ñi bíbohni bií déedihjeh wēinit, chah ñi jwáub bidca

* 12:24 Gn 4.10 * 12:25 Ex 20.22

* 12:26 Hag 2.6

* 13:2 Gn 18.1-8; 19.1-3; Ro 12.13; 1P 4.9

* 13:3 Mt 25.35-46

* 13:5 1Ti 6.6-10

* 13:5 Dt 31.6,8; Jos 1.5; Fil 4.11-13

* 12:26 Ex 19.18; Jue 5.5; Sal 68.7-8

bojoó. ⁶ Pánihna, úmcanjeh, nin pah jwĩ niij jenah joiná caá:

“Wã Maáh Dios weemdih teo wáacni caá. Páant ã jumatdih jéihna, cãacwã weemdih yeejép ã chãjat pínahdih wã úmcan niit”, jwĩ niijná caá. (Sal 56.3-4,9-11; 118.6)

⁷ Yeebdih waóhnit, Dios naáwátdih bohénitjidih, ã tái chãj cádahcatjidihbut ñi tái náhninaá. Pánih náhninit, Diosdih ã tái jenah joyátji pahjeh mantih, yeebbát biic yoobó ñi tái jenah joyoó.

⁸ Jesucristo páantjeh biic yoobó jumni caá. Jon jãtjeh ded pah ã jumatji pah buubut ã jumna caá. Túttimahbut biic yoobó ã jumbipna caá.

⁹ Jesúh namádih cádahnit, biáboó bejcat túut niijná, dawá mácah ã bohéatdih ñi joicá bojoó. “Nindih ñi jeémé. Caandih ñi jeémca bojoó”, biquína ã niij bohéna caá. Páant ã niij bohéatdih jwĩ jepahachah yuhna, Diosdih chah jwĩ tái jenah joyát pínahdih ã teo wáaccan niit. Obohjeéhtih, Diosboó jwiitdih oinit, ãpĩ teo wáacna caá, Jesúsdi chah jwĩ tái jenah joyát pínah niijná. Pánihna, ã teo wáacatjĩh caandih tái jenah joinit ñi jumúú.

¹⁰ Jesús cruzboó ã wan wáhatjidihjeh jwĩ tái jenah joyóchah, jwĩ yéejatdih Dios ã yohna caá, ãjeéh jwĩ tái jummat pínah niijná. Obohjeéhtih, sacerdotewáboó nuñápwardih

ã mao cáo wáuhna yuhna, cãacwã ã yéejatdih ã tái jéih yoh beedácap wat jĩ. ¹¹ Queét sacerdotewã ã maáta jópchi jummat pah nuñáp meépdih Dios ã jumni tólihboó ãpĩ ub waad béjep wat jĩ, cãacwã ã yéej chãjatdih Dios ã yohat pínah niijná. Páant ã chãjat túttimah, ã maoniji nuñápdi chãacwã ã jumap yehboó ãpĩ cáo yoh beedánap wat jĩ.*

¹² Jesúsbat tútchi yehboó cruzboó wan wáuhnit, ãh meépdih ãt yohop wat jĩ, jwĩ yéejatdih ã yohochah, Dioíhwã jwĩ jummat pínah niijná. ¹³ Tútchi yehboó tíic náah jumni ã wanatdih enna, judiówã ã maáta caandih ã tái eníhcap wat jĩ. Pánihna, cruzboó ã wan wáhatjidih jwĩ tái jenah joí jĩh. Páant jwĩ jumuchah enna, cãacwã jwiitdihbut ã eníhcan niit.

¹⁴ Nin baácboó páantjeh jwĩ jummat pínah yoobát ã wihcan caá. Obohjeéhtih, jeáboó jwĩ yoób jummat pínah tútchidih páina caá jwĩ chãjap. ¹⁵ Pánihna, Jesús ã teo wáacatjĩh Diosdih jwĩ wéi naáwáchah, caandih mao cáo wáhat panihni ã jumna caá. Caandih jwĩ tái weñat dée caá.*

¹⁶ Ñijeéh jumnitdih tái chãjnit, ñi teo wáacá. Páant ñi chãjat pínahdih ñi tái náhninaá. Pánih chãjna, Diosdih cáo wáhat panihnidih wáuhnit, caandih tái wéina caá ñi chãjap. Páant ñi chãjachah ennit, Dios ã tái wéibipna caá.

* 13:11 Lv 16.27 * 13:15 Lv 7.12; Sal 50.14,23; Os 14.2

17 Yeebdíh waóhntidih túi jepahna, í wútat pah wēinit ñi chājaá. Dios queétdih bohéat túutnit, yeebdíh ã túi en dawát túutup tagaá, caandíh ñi yap yohcat pínah niijná. Pánih wútnit í jumuchah, yeebdíh ded pah í en dawátjidih Diosdih naáwát ã náahbipna caá. Pánihna, queétdih ñi túi jepahachah ennit, í túi wēibipna caá. Obohjeéhtih, ñi jepahcah ennit, búde íta jġgah tagaá. Pánih jepahcan, ñita túi jumcan tagaá.

18 Jwiútdih ñi úubh cádahca bojoó, Diosdih páantjeh jwí túi jepahat pínah niijná. Yeó jáap jummat pah túi chājíhna, “Yeejépdih chājna caá wā chājap”, jwí niij jenah joicán caá. 19 Weemdíhbut búde ñi úubú, ñi pebhna waícanjeh Dios weemdíh ã jwúub wahat pínah niijná.

Queétdih ã pée úubát

20 Jwí Maáh Jesús jwí yéejat jġib wan wāhntit, áih meépdih át yohop wut jġ. Páant ã chājachah, “Ñi yéejatdih wā yohbipna caá, páantjeh wājeéh ñi túi jummat pínah niijná”, Dios jwiútdih át niij naáwáp wut jġ.* Páant niijní jwí Maáh Jesúsdi h át jwúub boanap wut jġ. Pánihna, Jesúsboó jwiútdih túi ubni, chah wēpni, ovejawādi h en daoní panihni jumna, jwiútdih áih ovejawā panihntidih ã túi en daoná caá.* 21 Dios caandíh boaniji jumna,

yeebdíh ã túi teo wáaca naáh, ã weñat pínahdihjeh ñi chājat pínah niijná. Pánih teo wáacnit, jwiútdih níhatdih ã túi túut numú naáh, ã náahat pah jwí jummat pínah niijná. Jesucristodih yeó jáap jummat pah búde jwí wēi jġih. Páant tíi ã jumna h.

Á pée túyat túutat

22 Wā déewā panihnitá, yeebdíh nin wā daacátji búde pohba nihcan caá. Pánihna, ninjġih yeebdíh wā naóh bohéatdih íjcanjeh, ñi túi joyoó. Pánih bohéna, yeebdíh weñaat túut niijná, páant wā daacáp be.

23 Nindihbut yeebdíh wā jéihyana caá: Jwí úud panihni Timoteo nemat muúboó jumnijidih ít bacanap wut be. Waícanjeh ninjġih ã jumyúchah, yeebdíh enedih bejna, caandíhbut wā numah bejbipna caá.

24 Ñi maáta, nihat bita caanjġih jumnit Jesúsíhwābut í túya naáh. Nin Italia baácđih moón Jesúsíhwā yeebdíh í túyat túutna caá.

25 Weembút yeéb níhatdih wā túyat túutna caá. Dios yeebdíh búde oinit, ã teo wáaca naáh.

Páant bóojeh tigaá wā naáwát.

* 13:20 Ex 24.8; He 10.29

* 13:20 Is 40.11; Ez 34; Lc 15.4-5; Jn 10.1-16

SANTIAGO

Queétdih ã táyat tútat

1 Weém, Santiago,* jwĩ lip Dios, jwĩ Maáh Jesu-cristodihbut teo wāhni wā jumna caá. Yeéb wā déewā, doce jwĩ nuowā ĩ jūimená poómpdih moón, Jesúhwa biih baácnaboó jumnitdih* táyat tútntit, nin núodih wā daác wahna caá.

Dios jwúitdih ã jéihyaat

2 Wā déewāá, dawá láa yeejép yapna yuhna, ñi túi wēi jengah joyoó. 3 Pánih yeejép yapna, yoobópdih Jesúsdi h jepahnit jumna, chah túi jengah joinít, caandíh ñi cádahcan niít. Chah ñi túi jengah joyát pínahdih jéihnit, ñi weñeé. 4 Jesúsdi h cádahcan, túi jengah joinít jumat tút niijná, biíc yoobó túi chājnit ñi jumuu.

5 “¿Ded pah wā chājbi?” niij jéihíhni Diosdih ã uúbú naáh. Páant ã uúbúchah, Dios caandíh ã jéihyabipna caá. Caán nihat caandíh uúhñitdih jūihcanjeh, búdí ãpĩ teo wáacna caá, ĩ jéihyat pínah niijná.* 6 Pánih uúbhna, Diosdih túi jengah joinít, ã uúbú naáh. “Wā uúbúchah yuhna, Dios weemdíh áta teo wáaccan tagaá”, niij jengah joiní ã jumca bojo naáh. Páant niij jengah joiníboó johlit dedboó ã johochah, búdí muj nolihat ãpĩ tút nuumát pah ã jumna caá. Páant niij jengah

joiní, yeó jáap jumat pah biíc yoobó ãpĩ chājcan caá. Diosdih túi jengah joiní nihcan caá.* 7-8 Buu nindih jengah joiná yuhna, cheibit mácah ã jengah joibípna caá. Páant túi jengah joicán ã uúbúchah, jwĩ Maáh caandíh ã jepahcan niít.

9 Ded Jesúh oboh jumnijidih Diosboó maáh panihni ã waadábipna caá. Páant ã chājat pínahdih jéihnit, ã weñe naáh.* 10 Ded Jesúh dawá bií dée bíbohñidih bita ĩ dúuc wáyachah yuhna, ã weñe naáh. Cháa ã moopát pah tigaá caán bií dée ã buudáh bejbipna caá. Pánih jéihnit, caanbát ã weñe naáh. 11 Yeó aáb jūóhna, tubit ã chāhachah, cháa diib téh bejnit, ã yúugna caá. Páant ã yúuguchah, ã túi jíghat ã beedná caá. Pánihat pah búdí bií déedih wēinibut áih bií dée biícñih ã buudbípna caá.*

Yeejép chājat jengah joyátñih jepahcat

12 Ded yeejép yapna yuhna, Jesúsdi h cádahcanni túi wēini ã jumvipna caá. Páant ã cádahcatji jíib, páantjeh jeáboó Dios ájeéh jumat tútntit, caandíh ã túi chājvipna caá. “Weemdíh túi oinitdih wájeéh wā túi jumat tútñipna caá”, ã niijátñi pah ã chājvipna caá. 13 Yeejép chājat jengah joyát ã jūwúchah, “Dios caá weemdíh páant ã chājat

* 1:1 Mt 13.55; Mr 6.3; Hch 15.13; Gá 1.19 * 1:1 1P 1.1 * 1:5 1R 3.7-12; Pr 1.1-9.18; Stg 3.13-17 * 1:6 Mt 7.7-11; Jn 16.23-24 * 1:9 Jer 9.24 * 1:11 Is 40.6-7

túutap”, ñi niij jengah joicá bo-
joó. Dios yeejép chājat jengah
joicán, cāacwādihtut páant
ā jengah joyát túutcan caá.
14 Obohjeéhtih, cāacwājeh
tubit yeejép ī ñinahat pah īpī
jengah joiná caá. 15 Pānih
jengah joinít, yeejép īpī chājna
caá. Páant ī chājatji jīb Dios
queétdih iiguipna ā bejat
túutbipna caá.

16 Wā déewā, wā oinitá,
“Dios weemdih ā wutuchah,
yeejép wā chājap jī”, ñi niij
jengah joicá bojoó. Páant
jengah joyát yoobópdihtih nihcan
caá. 17 Jwī íp Dios jeáboó
jamni jwiítidih teo wáacat túut
niijná, táinidihjeh bitadidih ā
wāhat túutna caá. Caanjéh
tigaá yeó, widh, cúiwādihtut
chājni. Pānihna, ī jígohat ā túut
nūumúchah yuhna, Diosboó
páantjeh biíc yoobó ā jamna
caá.* 18 Ā náahat pah āih táini
doonádih jwī jepahachah, ā
weh jwī jumat pínah niijná,
jwiítidih jáap cāac jamnit
panihnit āt jumat túutjip taga.
Pānih jamnit, nihāt ā chājnit
cātih jwiítidih ā túi ubuchah, ā
jwīih túut nūumnít jwī jamna
caá.*

Diosdih yoobópdihtih jepahat

19 Wā déewā, wā oinitá,
Dios naáwátdih ñi túi wēi
joyó. Pānih caandih túi
joinít, túi jengah joicánnit
ī wéheat pah wéhecan,
waícanjeh íjnit ñi jumca
bojoó. 20 Det íjnit Dios ā
náahat pah ī túi chājcan caá.
21 Nihat ñi yéej chājatdih,
yeejép ñi en ñinahatdihtut

ñi cádahaá. Pānih cádahnit,
Dios naáwátdih ī bohénachah,
túi wēi jepahnit ñi jumúú.
Páant ī bohéátdih ñi joyóchah,
iiguipna bejnit déejidih túi
ubnit, Dios yeebdih ā túut
nūum péabipna caá.

22 Ā naáwátdih joiná yuhna,
jepahcan, ñi míc yeena
caá. “Wā jepahcah, ā túimi
nacaá”, niij jengah joiná,
yeeatdih jengah joiná caá ñi
chājap. Pānihna, ā naáwátdih
túi joinít, ā bohéat pah ñi
chājaá. 23 Ded caán naáwátdih
joiná yuhna, jepahcanniboó
nin pah chājni ā jamna caá:
Āih móotdih quenalihjīh ā
míc enna caá. 24 Pānih míc
en péa bejnit, ded pah ā
jígohatdih waícanjeh ā quíib
būudná caá. 25 Obohjeéhtih,
biíhboó ā enatjidih ā quíib
būudcát pah Dios naáwátdih
joiná, túi náhninit, jepahna,
chéoni panihni nihcan, túi
chājna, búdí ā wēibipna caá.
Pānihna, caán bohéátdih jepah
cádahcannidih wēi ennit, Dios
ā túi teo wáacipna caá.

26 Ded jengah joicánjeh
wéheni jamna, yoobópdihtih
Diosdih ā wēican caá. “Dios-
dih wā túi wēina caá”, niij
jengah joiná yuhna, yeeatdih ā
jengah joiná caá. Pānih jengah
joiná, Diosdih ā wēi naáwát
dedé pínah nihcan caá.
27 Dios jwī íp ā náahat pah
caandih jwī weñat túut niijná,
nin pah caá jwiítidih chājat
náahap: Mána wihcannitdih,
éemp wunnitdihtut yeejép ī
yapachah enna, queétdih teo

* 1:17 Nm 23.19; Mal 3.6   * 1:18 1P 1.23

wáacat caá náahap. Diosdih náahcannit yeejép ĩ chājat pah jwiít dih chājcat caá náahap.

2

Cāacwādih biíc yoobó túi chājat

¹ Wā déewāá, jwī Maáh chah táini Jesucristodih jepahnit jumna, cāacwādih biíc yoobó túi chājat caá náahap. ²⁻³ Orojīh ĩ chājniji téihya yacat júduna, búdí jīb jumni yéguedihbut duoní yeéb Jesúhwā ĩi míc wáacapna ā waád juibínachah enna, caandih ĩita wēi jwāáh tagaá. “Nin túyupboó ma chúudú”, ĩita niij tágaá. Páant niijná yuhna, caanná yeejép yéguēh duoní moh yéejni ā waád juibínachah enna, caánboodih ĩita wēi jwāáhcan tagaá. “Con buwáboó ma ĩuhú. Baácdihjeh ma chúudú”, caandih ĩita niij tágaá. ⁴ Pánih chājna, cāacwādih yeejép jenah joinít, túi jígohndihjeh ĩita wēi en tagaá. Obohjeéhtih moh yéejnitdih ĩita wēi encan tagaá. Páant niij jenah joyát ā túican caá.

⁵ Wā déewā, wā oinitá, weemdih ĩi joyoó. Dawá moh yéejnitdih Diosdih túi jenah joinít, ā maáh jumupboó jumnit pínah niijná, Dios āt ĩiwip wut jī. “Wājeéh páantjeh ĩi jumbipna caá”, Dios caandih oinitdih āt niijip wut jī. ⁶ Obohjeéhtih, queédih ā ĩiwichah yuhna, yeéboó queédih ĩipī tícana

caá. Pánih queédih túicanit, dawá bií dée bíbohdihjeh ĩi wēi enna caá. Nindih ĩi túi náhninaá: Dawá bií dée bíbohditboó yeebdih yeejép ĩpī chājna caá. Queétjeh yeebdih naoh yacat túut niijná, cāacwādih peéh chājat túutnit pebhna ĩpī teo wái bejna caá. ⁷ Queétjeh Cristodih yeejép ĩpī wéhena caá. Obohjeéhtih, yeéboó “Jwiít Cristoíhwā caá”, niijnít jumna yuhna, caandih yeejép wéhenitboodih ĩi wēi enna caá. Páant ĩi chājat ā túican caá.

⁸ Dios naáwát dih daácniboó nin chah wēpni wutatdih ā daacátjidih ĩi túi náhninaá: “Meemjéh ma míc oyat pah, bitadihbut biíc yoobó ma oyoó”, āt niij daacáp tajī.* Caán wutatdih jepahna, ĩi túi chājna caá. ⁹ Obohjeéhtih, maáta panihnitdih túi wēi enna yuhna, moh yéejnitboodih enah bojnit, teo wáaccan, yeejép chājna caá ĩi chājap. Pánih chājna, Dios ā wutatdih ĩi yap yohna caá. ¹⁰ Ded Dios ā wutatdih jepahna yuhna, biíc wutatbitdihjeh yap yohna, nihatdih ā yap yohna caá. Páant ā yap yohochah, caandih peéh chājat ā jumbipna caá. ¹¹ “ĩi weha mána nihcannitjīh yeejép ĩi chājca bojoó”, Diosjeh āt niij wutap wut jī.* Caanjéh muntih, “Cāacwādih mao yohca bojoó”, āt niijip wut jī.* Pánihna, det ĩi weha mána nihcannitjīh yeejép

* 2:8 Lv 19.18 * 2:11 Ex 20.14; Dt 5.18 * 2:11 Ex 20.13; Dt 5.17

chājcan yuhna, cāacdih mao yohna, Dios ā wātadnih yap yohnit ī jumna caá. ¹² Cristo jwiít dih búdí oina, jwī túi jummat pínah niijná, bitadnih ā oyat tūtna caá. Páant ā wātadnih jepahnitdih, jepahcannitdihbut ñíonit, ded pah ī chājatji jíbdi h ā naóhbi pna caá. Páant ā jumachah, ā wātat pah jwī túi chājat dée caá. Ā náahat pahbut jwī wéhe jūh. ¹³ Bitadnih jwī jīgah encah, Dios cāacwādi h ā ñío láa jwiít dihbut jīgah encanjeh, ā peéh chājbi pna caá. Obohjeéhtih, bitadnih jwī jīgah enechah, jwiít dihbut jīgah ennit, ā peéh chājcan niít.

Jesúsdih túi jenah joinít, bitadnih teo wáacat

¹⁴ Wā déewāá, nindih ñi túi joyoó: “Weém Cristodih wā túi jenah joiná caá”, ded niijná yuhna, bitadnih ā túi teo wáaccah, ā niijátji dedé pínah nihcan caá. Páant ā niijíchah yuhna, Dios caandí h ā túi ubcan niít. ¹⁵⁻¹⁶ Ded Jesúh, Jesúh wili ī jeémát pínah wihcah ennit, yeejép yéguehdihjeh ī duwáchah ennit, jwiít Jesúh wā queédih túi teo wáacat caá náahap. “Túini yégueh duonít, túini jeémát dih jeémpnit, ñi túi jumúú”, niijná yuhna, ī náahat dih ñi wāhcah, ñi niiját dedé pínah nihcan caá. ¹⁷ Pánihna, “Cristodih wā túi jenah joiná caá”, niijná yuhna, ñi túi chājcah, Cristodih ñi jenah joyát dedé pínah nihcan caá.

¹⁸ Ñijeéh jumni nin wā bohéat dih joiíhcanni nin pah āta niij tágaá: “Weém wāpī túi chājna caá. Meémboó bitadnih teo wáaccan yuhna, ‘Cristodih wā túi jenah joiná caá’, mapī niijná caá. Jwiít chénat pahdih Dios ā túi ubbi pna caá”, āta niij tágaá. Obohjeéhtih, Cristodih túi jenah joiníboó bitadnih ā túi chājachah, caandí h túi jenah joiní ā jummat dih cāacwā ī jéihbi pna caá. ¹⁹ “Dios biícjeh caá”, ñi niij jenah joiná caá. Páant ñi niij jenah joyócah, ā túina caá. Obohjeéhtih, páant ñi niij jenah joiná yuhna, Diosdih ñi jepahcah, caandí h ñi jéihyat dedé pínah nihcan caá. Nemépwābut ñi jenah joyát pahjeh mun tigaá ī jenah joyóp. Pánih jenah joinít, Dios biícjeh ā jummat dih jéihna, ā wēpat dih úumnit, queétboó ī méména caá. ²⁰ “Cristodih túi jenah joiní wā jumna caá”, ded niij jenah joiná yuhna, bitadnih teo wáaccan, yoobópdih ā túi jenah joicán caá. Pánihna, Cristodih jepahna yuhna, bitadnih teo wáaccanniboó yoobópdih ā jepahcan caá. ²¹ Caán yoobópdih ā jummat dih ñi jéihyat pínah niijná, jwī nuo Abraham ded pah ā chājatjidi h wā naóhbi pna caá. Caán ā wūh Isaac wāt jumnidih Diosdih āt mao cáo wāhíhip wāt yah jī. Pánihna, jee dánají h ā cáag aabáni poómpjih ā cáagni tūjí h caandí h āt chéó cáagap wāt jī. Pánih chéó cáagna, Dios ā niijátji pahjeh caandí h

wēinit, ā wūúhdih mawat túut ātih chājap wut yuh jī. Páant ā jepahachah ennit, “Yoobópdihi túini caá”, Dios caandíh āt níj enep wut jī.*
 22 Páant ā níjájidihi náhninit, nindih ñi jenah joyóo: Abraham Diosdih túi jenah joiní jəmna, ā wutatdih āt jepahap wut jī. Pánih jepahna, Diosdih ā túi jenah joyátidih āt júutap wut jī. 23 Dios naáwátidih naóh yapani ā níj daacátji pahjeh āt yapap wut jī. “Abraham Diosdih túi jenah joinít, āt jepahap wut jī. Páant ā jepahachah enna, ‘Caán túini caá’, Dios caandíh āt níj enep wut jī”, āt níj daacáp tajī.*
 Páant ā níj enatdih jéihna, “Abraham Dios ā chéen caá”, cāacwā caandíh ít níjíp wut jī.*

24 Pánihna, ded pah Abraham ā yapatjidih jenah joinít, nindih ñi jéihbipna caá: “Diosdih wā túi jenah joiná caá”, níj ná yuhna, caandíh ā jepahcah enna, “Caán túini caá”, Dios caandíh ā níj encan caá. Obohjeéhtih, Diosdih túi jenah joinít, ā túi chājatdih enna, “Caán túini caá”, caánboodíh Dios ā níj enna caá. 25 Páant tigaá Rahab wūt jəmnihi deoh nah jəmnihidihbut “Caánt túinihi caá”, Dios āt níj enep wut jī. Josué ā wah bojnitji miíh tútchina í juibínachah, queétdih jwāáhnit, “Wíih mūáboó ñi ũo jwuháp”, mit níjíp wut jī. Cheibit

Josuéwā í jəmnapna queét í jwūub bejehah, biíh namáboó mit júutap wut jī, “Queétdih eníhcannit maoná”, níj ná. Páant queétdih mi teo wāacatdih enna, “Caánt túinihi caá”, Dios āt níj enep wut jī.* 26 Jwíih bácahdih caolih ā wihcah, jwíta báadhcan tagaá. Pánihna, caolih ā wihcah, jwíih bácahboó dedé pínah āta nihcan tagaá. Pánihat pah “Diosdih wā túi jenah joiná caá”, níj ná yuhna, bitadih teo wáaccan, yoobópdihi caandíh jwí túi jenah joicán caá. Pánihna, jwí teo wáaccan, caandíh jwí túi jenah joyát dedé pínah nihcan caá. Caolih wihcanni bácah pah ā jəmna caá.

3

Ded pah caá jwí wéheat

1 Wā déewáá, ded Dios naáwátidih cāacwādih bohéna, caán ā bohéatdih caanjéhbūt ā túi jepaha naáh. Pánih bohéna yuhna, ā túi chājcatdih enna, caánboodíh Dios chah ā peéh chājat pínahdih ñi jéihna caá. Pánihna, ñijeéh jəmnihi Dios ā ñíonitjeh í bohéna naáh. 2 Dawá láa nihat jwiít cāacwā yeejép jwípí chājna caá. Ded yeejép níjihat ā jūúwúchah yuhna, níj cán, túi yoobópdihi jəmna, yeejép chājihatdihbut āta jéih yap yoh tagaá. 3 Nin pah ā jəmna caá: Caballoíh jacdih ítah naabítidih yacnit, áih yapatnaboó tōpnadihi jwípí chéona caá. Caandíh púuh laáb chéudnit, caan

* 2:21 Gn 22.1-4

* 2:23 Gn 15.6

* 2:23 2Cr 20.7; Is 41.8

* 2:25 Jos 2.1-21

tõpnadih wáinit, ded jwĩ bejhipboó cabalodih jwĩ jéih bejat túutna caá. Bainí naabít ã jumuchah yuhna, caandíh jwĩ wáyachah, caballo jwiít dih ã túi jepahna caá. ⁴ Nin pahbut ã jumna caá: Búdí jǎáj chóo ã jumuchah yuhna, caán chóodih íoh tewat naáboó bainíjeh ã jumna caá. Pánihna, búdí johlit ã ub joh bojochah yuhna, caandíh íoh teoniboó caán bainí naajíhjed ded ã bejhipboó ã jéih íoh teo bejna caá. ⁵ Pánihat pah tigaá jwíih nuúc bainí ã jumuchah yuhna, caanjíh niijná, bitadih búdí jwĩ yéejana caá. Nin pahbut ã jumna caá: Bainí tũ cúut jumna yuhna, iig ñáhna, dawá máa nahnadih ã iigná caá. Pánihat pah jwíih nuúcjíh niijná, búdí yeejép jwĩ jéih chǎjna caá. ⁶ Pánihna, jwíih nuúc tũ cúut panihni ã jumna caá. Jwíih nuúcjíh niijná, jwĩ jéih míic yéejana caá. Tũ cúut búdí ã iigát pah yeejép pohba jwĩ chǎjna caá. Pánih yeejép niijná, nemépwã ã wutwat pah jwĩ chǎjna caá.* ⁷ Nihat jiadih moón nuñápwã, jijnít, maiwã, dóbohã, queejwãdihbut cáacwã ã wutwup wat jí. ⁸ Obohjeéhtih, jwíih nuúcjíh yeejép niijná, jwĩ jéih cádahat túutcan caá. Maiboó cáacdih chǎcna, ã yéejat pah jwiítbut jwíih nuúcjíh yeejép niijná, bitadih búdí jwĩ yéejana caá. ⁹ Jwíih nuúcjíh Diosdih wéi naóhna yuhna, caán ã jumat pah jwiít cáacwãdih ã chǎjnit jumna

yuhna, yeejép pohba bitadih jwĩ niijná caá.* ¹⁰ Pánihna, caan jácmantjeh wéi naáwát, yeejép niijátbut ã bacna caá. Wã déewãá, páant jwĩ niijíchah, ã táican caá. ¹¹ Biíc meo waócáhmantjeh túini mah, núumni mah biíc dih ãpí nooj báccan caá. ¹² Wã déewãá, higuera nah olivo tíbnadih ãpí quehcan caá. Iguíh nahboó higeradih ãpí quehcan caá. Meo waócáhmant núumni mah ã nooj bácachah, túini mah ã nooj báccan níit. Pánihat pah jwiít dih túini naáwát, yeejép niiját dihbut niijcát caá náahap.*

Túí jenah joyát

¹³ ¿Ñijeéh jumnit biquína túí jenah joinít ã jum níit? Pánih jumíhna, “Bita chah wã jéihna caá”, ã níj jenah joicá bojo naáh. Páant níj jenah joicánjeh, túinijeh jumnit, ã túi chǎja naáh. Páant ã chǎjachah enna, “Queétoó túí jenah joinít yoobát ã jumna caá”, ñi níj jéihbipna caá. ¹⁴ Obohjeéhtih, det bií déedih búdí en ñinahna, ã weñat pínahdihjed jenah joiná yuhna, “Weémboó túí jéihni wã jumna caá”, ã niijcá bojo naáh. Páant niijnít, tubit yeenit ã jumna caá. ¹⁵ Páant jenah joinít, Diosdih náahcannit ã jenah joyát pah, jenah joiná caá ã chǎjap. Páant Dios queéd dih ã jenah joyát túutcan caá. Nemépwã caá páant ã jenah joyát túutwup.

* 3:6 Pr 16.27 * 3:9 Gn 1.26 * 3:12 Pr 18.21

16 Bitadiah jepchá tabnit, queédiah teo wáaquihcan, búdí míic jūihñatbut ã jumna caá. Pánih míic jūihnit jumna, búdí yeejépdihbut ĩ chājna caá. 17 Obohjeéhtih, caandíh jéihnitdih Dios ã táí jenah joyát túutna caá. Páant ã jenah joyát túutuchah, ĩpĩ táí chājna caá. Pánih táí chājna, míic jūihcan, bitadiah yap yohcan, ĩjeéh táí biíc dih jumnit, queét nihadiah biíc yoobó oinit, bitadiah ĩ jġah en teo wáacna caá. Pánih chājna, yeeceanjeh, ĩpĩ táí jumna caá.* 18 Pánih míic jūihcan, “Táinijeh ñi jumúú”, bitadiahbut ĩpĩ niúj naóhna caá.

4

Nin baác dih bóodih bidcat

1 ¿Dépanih tigaá míic jūihnit, ñi míic mao? Táí chājihna yuhna, yeejép ñi jenah joyát pah chājna, ñi míic maona caá. 2 “Caandíh búdí wã náahna caá”, niúj en ñinahna yuhna, ñi jéih bíbohcan caá. Pánih náahna, caandíh bíbohndih jūihnit, míic maonit, ñi mao yohna caá. Obohjeéhtih, Diosboodíh úbhcan, ñi náahatdih ñi bíbohcan caá. 3 Úbhna yuhna, ñi weñat pínahdihjeh ĩpĩ úbhna caá. Páant ñi úbhchah, Dios yeebdíh ã jepahcan caá. 4 Diosdih jéihcannit ĩ náahat pah yeebbút náahna, Diosdih eníhcannit ñi jumna caá. ¿Caandíh ñi jéihcan niút? Pánihna, queét ded pah ĩ

chājatdih wēi enna, biíc yoobó chājnit, Diosdih náahcannit ñi jumna caá.* 5 Dios naáwát dih daácniġi nin pah át niúj daacáp tajġi: “Dios jwġjeéh ã jumat túutni Táini Espírġtu jwiútdih búdí oinit, jwġ yéj chājġhichah, tabit ã jġgahna caá”, át niúj daacáp tajġi. Páant ã niúj daacátġi oboh jumni nihcan, yoobóp dih tigaá ã jumup.* 6 Pánih oina, Dios jwiútdih búdí ã teo wáacna caá, caandíh jwġ táí jepahat pínah niijná. Nindihbut Dios naáwát dih biíh daácni át niúj daacáp tajġi: “Weém bácah bitadiah chah wã jéihna caá”, niijnídih Dios ã eníhcan caá. Obohjeéhtih, ‘Weém oboh jumni caá’, niijníboodíh Dios búdí oinit, ã teo wáacna caá”, át niúj daacáp tajġi.* 7 Pánihna, Diosdih táí jepahnit ñi jumúú. Caandíh jepahnit, nemép ã yéj chājat túutuchah yuhna, caánboodíh ñi yap yohoó. Páant ñi yap yohatdih enna, ã jweibípna caá. 8 Diosdih búdí bidnit, ájeéh táí biíc dih ñi jumúú. Páant ñi jumuchah, caanbút ñijeéh jumnit, yeebdíh búdí ã teo wáacbipna caá. Yéj chājġhatdih jenah joí cádahnit, ñi jwúub chājca bojoó. Pánih cádahnit, táiníboodíh jeh jenah joinit, ñi táí chājaá. 9 Ñi yéj chājatdih búdí jġgahnit, ñi juñúú. Yeejép ñi wēi chājatġidih cádahnit, caandíh tíicnit ñi jumúú. 10 “Yéj chājni, oboh jumni wã jumna

* 3:17 Pr 1.1–9.18; Stg 1.5

* 4:4 Is 1.21; Jer 3.6–10; Os 2.2; Mt 6.24; Lc 16.13

* 4:5 Ex 20.5; Dt 4.24; Zac 8.2

* 4:6 Pr 3.34; 1P 5.5

caá”, Diosdih ñi niijí. Páant ñi niijíchah, caánboó ñi yéejatdih yohnit, nin baácboó ñi jum jwuhuchah, ã túi teo wáacwáca caá. Túttimah, ã pebhna ñi jubínachah, yeebdíh maáta ã waadábipna caá.*

Bitá Jesúthwādh yeejép ni-ijcát

11 Wā déewāá, yeejép doonádih yeéb míicjeh ñi niijcá bojoó. “Caán túicanni caá”, niijná, “Caandíh peéh chājat caá náahap”, niijná caá ñi chājap. Páant niijnít, “Jwī míic oyat pínahdih Cristo ã wutwat ã túican caá”, ñi niijná caá. Páant niijná, caandíh jepahcan, “Túí chājat pínahdih weemjéh caá wā jéih ñíwip”, niijná caá ñi chājap. Páant niijnít, yeebjéh míic wutna caá ñi chājap. 12 Obohjeéhtih, Diosjeh cāacwādh wutni, queédih ñíoni ã jumna caá. Cāacwā iiguípna bejnit déejidih caanjéh ã jéih túi ubna caá. Caanjéh queédih iiguípna ã jéih bejat túutna caá. Pánihna, “Caán yeejép caá”, jwiítboó cāacwādh jwī jéih niijcán caá.

Cheibit ded pah ã yapat pínahdih jwī jéihcat

13 BHH, nindihbat ñi túi joyoó: Nin pah biquína ñi niij jenah joiná yuh caá: “BHH, cheibit biíh tútchina jibidih wā bejbipna caá. Caanná jubínit, biíc jópchi jum, bií déedih júb chājnit, búdí dinerodih wā bíbohhipna

caá”, ñi niij jenah joiná yuh caá. 14 Obohjeéhtih, cheibit ded pah ñi yapat pínahdih ñi jéihcan caá. THH jéí maátcanjeh jumnit, biíc mantjeh ã bHH dháh bejna caá. Pánihat pah jwiítbut maátcanjeh jum jwuhnit, jwī bHH dhápna caá.*

15 Obohjeéhtih, “Dios ã náahachah, páantjeh báadh jwuhnit, nin pah wā chājipna caá”, niij jenah joyát caá náahap. 16 Pánihna, “Weemjéh túí jéihni jumna, nin pah wā chājipna caá”, ñi niij jenah joyát yeejép caá. Diosdih ñi túí jenah joicán caá. 17 Ded ã túí chājat pínahdih jéihna yuhna, caandíh chājcan, ã yéej chājna caá.

5

Dawá bií dée bíbohndih ã wēp naáwát

1 Yeéb dawá bií dée bíbohndihboó weemdíh ñi túí joyoó. BHH nihát ñi náahatdih ñi bíbohna yuhna, túttimah búdí moh yéejnit ñi jumnipna caá. Páant yeejép ñi yapat pínahdih jéihnit, búdí ñi ñaác juñuú. 2 Níih bií dée ã moóp beedáh bejbipna caá. Níih yéguehdih jōóh macwā í jeemp beedábipna caá. 3 Búdí oro, platadibbat ñi ámohochah yuhna, moópni jumna, dedé pínah nihcan níit. Yeéb dinerodih oinit, búdí ñi ámohochah, Dios ã enna caá. Páant ã enechah, dinerodih yeéb ñi oyatji júb, péeni yeó jáapdih yeejép ñi yapbipna caá. Iiguípboó jumnit, búdí ñi

* 4:10 Mt 23.12; 1P 5.6

* 4:14 Pr 27.1

* 5:3 Mt 6.19

moh yéebipna caá.* ⁴ Yeebdíh teo wāhñitdih yeenit, ï tewat jíibdih yoobópdiñ ñi jíib chājcap be. Pānih jíib chājcan, ïih dinerodih páantjeh ma bíbohochah, Dios ā enna caá. Yeebdíh teo wāhñitboó ï tewat jíibdih náahna, búdí ï ñaácna caá. Páant ï ñaacáchah, jwī Maáh Dios queétdih ā joiná caá.*

⁵ Nin baácboó jam jwāhñit, dawá bií déedih ñi bíbohochah, dedé yeebdíh ā jūdhan caá. Pānih jamnit, ded pah ñi weñat pínahdihjeh ñipī chājna caá. Obohjeéhtih, yeebdíh Dios ā peéh chājat pínahdih ñi jéihcan caá. Jwíit cāacwā jwíih momo jiwiwādih búdí jeémát jwīpī wāhna caá, búdí ï débehat pínah niijná. Pānihat túttimah, túi débehñit ï jamuchah ennit, queétdih jeémát túut niijná, jwīpī maona caá. Obohjeéhtih, queét jiwiwā ï wēi jeémpna yuhna, queétdih jwī mao jeémát pínahdih ï jéihcan caá. Yeéboó queét wēi jeémpnit jiwiwā panihñit caá ñi jamur. ⁶ Nin pahbut ñipī chājna caá: Túi chājñit yeebdíh ï yap yohcah yuhna, nemat mūúboó nemat túutnit, queétdih ñipī mawat túutna caá. Páant ñi chājat jíibbut Dios yeebdíh búdí ā peéh chājbiipna caá.

Cristo ā jwūub dei jūúwát pínahdih túi páñat

⁷ Wā déewāá, jwī Maáh nin baácboó ā jwūub dei jūúwát pínahdih ñi túi páñaá. Wápchi

mínah “Wā momnidih mah ā jūúwá naáh, túi chíhñit, ā túi quehat pínah niijná”, niijnít, ā túi páina caá. Páant ā páñat pah mantih, yeebbút ñi túi páñaá. ⁸ Jwī Maáh ā jwūub dei jūúwát pínah bahñijeh ā jūdhdadtiñ jéihñit, yeejép yapna yuhna, túi páñit, caandíh ñi jenah joí cádahca bojoó.

⁹ Wā déewāá, yeéb míicjeh yeejép ñi míic niijcá bojoó, Dios yeebdíh ā peéh chājcat pínah niijná. Nindih ñi náhninaá: Ā peéh chājat pínah yeó jáap bahñijeh ā jūdhan caá. ¹⁰ Wā déewāá, Dios naáwátidih naóh yapanitjiboó búdí yeejép yapna yuhna, Dios queétdih ā naáwát tútatdih ït naóh cádahcap wut jī. Pānihna, queét ï cádahcat pahjeh mantih, yeebbút biíc yoobó Jesús ā jwūub dei jūúwát pínahdih ñi pái cádahca bojoó. ¹¹ “Det yeejép yapna yuhna, Diosdih cádahcannit túi wēinit ï jamna caá”, jwī niijjenah joyátidih ñi túi jéihna caá. Jon jātih bóo Job wut jamniih doonáidih ñit joiijí tagaá.* Caán búdí yeejép yapna yuhna, Diosdih āt túi jenah joí cádahcap wut jī. Pānih yeejép ā yapat túttimah, Dios jwī Maáh túi jīgah enni jamna,* caandíh búdí āt teo wáacap wut jī.

¹² Wā déewāá, ded pah ñi wéheat pínahdih jenah joinít, nindih chah ñi túi náhninaá: Cáacwā ï naáwátidih bita ï túi joyát pínahdih náahna, nin pah

* 5:4 Dt 24.14-15 * 5:11 Job 1.21-22; 2.10 * 5:11 Sal 103.8; 111.4

ĩpĩ niijná caá: “Jeá túini ã jumuchah, yoobópdih caá wã niijp”, ĩpĩ niijná caá. Páant ĩ niiját pah, yeéb ñi niijcá bojoó. Bitadih naóhna, túi yoobópdihjeh ñi naáwá. Páant ñi túi naóhcah, Dios yeebdih ã peéh chãjbipna caá.*

Uúbát

13 Ñijeéh jumni yeejép yapna, Diosdih ã uúbú naáh. Biíh wēini jumna, Diosdih ã wēi ewe naáh. 14 Biíh wanni jumna, Jesúihwã ĩ maátadih ã bid bojo naáh, yíjĩh ñáinit, jwĩ Maáh Jesús ã wēpatjĩh caandih ĩ uúbát pínah niijná.* 15 Pánih teo jáha uúbhñit, “Jwĩ uúbát pah Dios ã chãjbipna caá”, ĩ niij jenah joyóchah, wannidih Dios ã boobipna caá. ã yéj chãjatji jib wanni ã jumuchah, ĩ uúbúchah, ã yéj chãjatjidihbut Dios ã yohbipna caá. 16 Pánihna, yeéb ñi yéj chãjatdih ñi míc naáwá. Pánih míc naóhñit, yeéb mícjeh Diosdih ñi uúbú, dedé wnat ã jumuchah, caandih ã booaat pínah niijná. Túi chãjñit ñi uúbúchah, Dios ã túi jepahbipna caá. Páant ñi uúbát oboh jumni nihcan, wēpni ã jumna caá. 17 Dios naáwát dih naóh yapani Elíasji jwiít pah át jumup wut jĩ. “Mah ã buugcá bojo naáh”, Diosdih ã niij uúbúchah, biíc peihcanni jópchi biíh jópchi tac yoób mah át buugcáp wut jĩ.* 18 Túttimah, ã jwúub uúbúchah, mah át jwúub

buugáp wut jĩ. Baác dih mah ã jwúub buugúchah, momni chíhñit, át jwúub quehep wut jĩ, páant mantih. Pánihna, Diosdih jwĩ uúbát oboh jumni nihcan caá.*

Yéj chãjni ã túut nuumát

19-20 Wã déewáá, ñijeéh jumni Dios naáwát dih ã cádahachah ennit, caandih jwúub túut nuumát túutat caá náahap. Pánih jwúub túut nuumát túutñit, caandih ñi túi teo wáacna caá. Páant ñi teo wáacachah, ã jwúub túut nuumúchah, búde ã yéj chãjachah yahna, Diosboó ã yéjatdih yohñit, caán iiguipna bejni déejidih ã túi abbipna caá.* Caandih túi náhñit, ñi túi míc teo wáacá.

Páant bóojeh tigaá wã naáwát.
Santiago

* 5:12 Mt 5.34-37

* 5:14 Mr 6.13; Lc 10.34

* 5:17 1R 17.1; 18.1; Lc 4.25

* 5:18 1R 18.42-45

* 5:19-20 Pr 10.12; 1P 4.8

1 PEDRO

Pedro queédih ã túyat túttat

¹ Weém, Pedro, Jesucristo ãih doonádih naáwát túttni jumna, yeéb Jesúhwã bíih baácna jwei peétnitdih wã daác wahna caá. Ponto baácna, Galacia baácna, Capadocia baácna, Asia baácna, Bitinia baácna jwei béjnitji ñi jumna caá.* ² Jon jãtih ãihwã ñi jummat pínah niijná, jwĩ íp Dios ã náahat pahjeh yeebdíh át ñíojip taga. Páant ã ñíonit ñi jumachah, Túini Espíritu ã teo wáacatjĩh túiniboodíh túut nuumná caá ñi chãjap. Jesucristodih ñi túi jepahat pínah, ãih meépĩh ñi yéejatdih chocnit pah ñi jummat pínahbut niijná, Dios yeebdíh át ñíojip taga. Dios búdí oinit, yeebdíh ã teo wáaca naáh, ñi túi jummat pínah niijná.

Túi wěi pãinit jwĩ jummat

³ Jwĩ Maáh Jesucristo ípdih búdí jwĩ wěi naóh jĩh. Caanjéh tigaá jwiít dih jĩgah en teo wáacnit, Jesucristo wannijidih át jwáub booanap tajĩ, jáap cãac jumnit panihnit jwĩ jummat pínah niijná. Pánih jumnit, jwĩh bácah ã wunuchah yuhna, jwĩh caolih Diosjeéh ã pehbóó páantjeh ã jumbipna caá. Pánihatdih jéihnit, jwĩ wěi pãina caá.* ⁴ Caán túyupboó jumna, jwĩ jwáub wancan níit, bũca. Dios túini

yoobát ã jummatdih ennit, caandíh bainí jwĩ wěican níit. Caanná jwĩ jwáubínachah, túini ã wãhat pínahdih ã bíboh pãina caá. ⁵ Caán péeni yeó jáapdihjeh Dios jwiít dih ã túut nuúm péabipna caá. Páant ã túut nuúm péaat túut niijná, caandíh jwĩ túi jenah joyóchah, ã wěpatjĩh iiguípna jwĩ bejat déejidih ã túi wapna caá.

⁶ Páant ã wapatdih jéihnit, daocánni yeó jáapna yeejép yapna yuhna, ñi túi wěina caá. ⁷ Oro yoobát ã jummatdih jéihíhna, cãacwã caandíh í puúb enna caá. Obohjeéhtih, oro búdí jíib jumna yuhna, ã bũdbípna caá. Jesús dih jwĩ túi jenah joyátboó oro ã jíib jummat chah ã jíib jumna caá. Yoobópdih Jesucristodih túi jenah joiná, dedé yeejép yapna yuhna, caandíh jwĩ cádahcan níit. Jwĩ túi jenah joí cádahcah, Jesucristo jwáub dei jũóh nit, búdí wěina, “Ma túi chãjna beé”, jwiít dih ã niijbípna caá.

⁸ Caán Jesucristo nin baácboó ã jum jwuhuchah, yeéb caandíh encannitji yuhna, ñi oina caá. Bũbut caandíh encan yuhna, túi jenah joinít, bainí ñi wěican caá.* ⁹ Pánih túi jenah joinít ñi jumachah, iiguípna ñi bejat déejidih Dios yeebdíh ã túi ubna caá.

¹⁰ Dios cãacwãdih oinit, ñi yéejat jíib iiguípna bejat déedih ã túi ubat pínahdih jon jãtih Dios naáwát dih

* 1:1 Stg 1.1 * 1:3 Jn 3.3-7; Ro 6.4-13; 1P 1.22 * 1:8 Jn 20.29

naóh yapanitji ìt daacáp wut yuh jĩ. Pánih daácna yuhna, queétjeh caandíh ìt beh joicáp wut jĩ. Pánih beh joicán, búdí jéihíhna, queétjeh ìt míc úbh joyóp wut jĩ. ¹¹ Cristo yeejép ā yapat pínah, boo pud jūóhnit, ā maáh waadát pínahdihbut Túini Espíritu queétdih át jéihyanap wut jĩ. Páant ā jéihyanachah, “¿Débólíh tigaá Cristo ā jūóhbi? ¿Páant ā jūúwúchah, ded panihat tigaá ā jumbi? ¿Ded pah tigaá caandíh jwĩ beh enbi?” ĩpĩ níj míc úbh joyóp wut jĩ. ¹² Pánihna, Túini Espíritu queétdih naóhna, ĩh pínah nihcan, buu láa moóníh pínah ā jumatdih át jéihyanap wut jĩ. Páant ĩ joiníji túini doonádihjeh Túini Espíritu ā wēpatjĩh yeebdíh bita ĩt naáwáp wut jĩ. Caán doonádih Dioíh ángelwābut búdí ĩ jéihíhna caá.

Ded pah jwiit Jesúhwā jwĩ jummat

¹³ Dios jwiítdih nihát ā túi chājatdih náhninit, túi jenah joinít ñi jumúú. Yeejép chājat jenah joyátdih páantjeh jumah bojnit, Jesucristo ā jwúub dei jūóhnit, jwiítdih ájeéh ā ub bejat pínahdih ñi túi wēi páñaá. ¹⁴ Jesúh doonádih joi jwúhcan, ñi náahat pahjeh ñit chājap taga. Obohjeéhtih, buu caandíh jéihna, ñi jwíih jummatji pah ñi chājca bojoó. Dios weh jumna, caandíh túi jepahnit ñi jumúú. ¹⁵ Pánih jumna, yeebdíh ñíoni Dios túini yoobát ā jummat pah,

yeebbát ñi túi chājaá. ¹⁶ Jon jātih Dios naáwátdih naóh yapani nin pah át níj daacáp tajĩ: “Weém caá yéejat wihcanni. Páant wā jummat pah, yeebbát yéejat wihcannit ñi jumúú”, Dios ā niijná caá, át níj daacáp tajĩ.*

¹⁷ Diosdih úbhna, “Paá”, ñi niijní, nihát cāacwā ded pah ĩ chājatdih ā enna caá. Páant ā enatdih jéihnit, nin baácboó táoh jibnit dée ñi jum jwuhuchah, tíc jenah joinít, ā peéh chājatdih úmna, yéej chājcat caá náahap. ¹⁸ Ñi nuowā ĩ wutatji dedé pínah nihcan caá. Queét ĩ wutatdih jepahnit ñi jumuchah, Cristo ñi yéejat jíib buudáát paníhndih át jíib chājap taga. Pánih jíib chājna, platajĩh, orojĩh yeebdíh át jíib chājcan tagaá. Plata, orobut ā buudáh bejbipna caá. ¹⁹ Obohjeéhtih, Cristoboó túini yoobát oveja wúuh panihni jumna, wun wāhnit áih meépĩh ñi yéejat jíib buudáátdih át jíib chājap taga. Caandíh ñi túi jéihna caá. ²⁰ Nin baácđih ā chājat pínah jātih, Diosboó Cristo ded pah ā yapat pínahdih átát jenah joyóp wut jĩ. Páant ā jenah joiníji Cristodih ā wahachah, yeebdíh teo wáacat túut niijná, buu át cāac jumap tajĩ. ²¹ Pánihna, Cristo ā teo wáacatjĩh Diosdih jepahnit ñi jumna caá. Cristo wunnijidih jwúub boonanit, ā pehbboó ub púuh laab béjnit, ájeéh bícđih wutni pínah Dios maáh át waadánap taga.

* 1:16 Lv 11.44-45; 19.2

Pánihatdih jéihnit, Diosdih táí jenah joinít, jw^ub boonanit, ã pebhna yeebdíhbut ã ub bejat pínahdih ñi jéihna caá. Caandíh jéihnit, ñi wēi pãina caá.

²² Jesucristoíh túini doonádih jepahnit, yéej chãjatdih ñit cádahjip taga. Pánih cádahnit, biíc weh pah Jesúhwādih ñi táí míc oina caá. Pánihna, “Meemdíh wã oina caá”, niijnít, queédih ñi táí teo wáacá. ²³ Yeéb jáap cãac jumnit panihnit Dios weh ñi jumna caá. Jwí mána í cãac jumat túttimah, ípí wãna caá. Obohjeéhtih, Dios weh jwí jumuchah, caan pánihcan caá. Dios naáwát báadhni panihni jumna, caandíh jepahnitdih ã táí túut nuumná caá. Caán naáwát páantjeh ã jumbipna caá.*

²⁴ Jon játih Dios naáwát dih naóh yapani nin pah át niij daacáp tají:

“Yílíp ã diib téh wãnat pah muntih, cãacwãbut ípí wãna caá. Ded cháa, túini jumna yuhna, maátcanjeh jum jwãhnit, ã yãug jéenna caá. Caan pánihni cãacwã wẽpnit jumna yuhna, maátcanjeh jum jwãhnit, ípí wãna caá.

²⁵ Obohjeéhtih, Dios naáwátboó ã bucdcán niít”, át niij daacáp tají. (Is 40.6-8)

Caanjéh tigaá yeebdíh í naóhniji túini dooná.

2

¹ Pánihna, buu Dios weh

jumnit, nihat ñi yéej chãjatdih ñi cádah beedánaá. Ñi yeeatdih, “Weém chah túini caá”, ñi niij jenah joyát dih, bií déedih en ñinahnit ñi íj jatdih, bitadih oboh ñi dooná jumatdihbut ñi cádahaá. ² Pánih cádahnit, Dios naáwát dih jéihíhna, caandíh búdí ñi bidíí. Túuh jwãhni wébít jóoh mac búdí ãpí bidna caá. Pánih táí nomnit, ã táí behna caá. Caan pánihat pah jwiítbut Dios naáwát dih búdí bidnit, táí jenah joinít, ã táí behat pah jwiítbut jwí táí behna caá. ³ Pánihna, yeebdíh wã naóhna caá: Dios ã oyatdih jéihnit jumna, ã naáwát dih táí náhninit, ñi táí jepahaá.*

Cristo choójboó wẽp teoni jee dáh panihni ã jumat

⁴ Cristo choójboó wẽp teoni jee dáh panihni ã jumna caá. Muú teonit caán jee dáhdih í náahcat pah, cãacwã caandíh í náahcah yuhna, Diosboó caandíh wēi ennit, át ñiwip wat jí. Pánihni ã jumuchah, caandíh ñi táí jenah joyoó.

⁵ Yeebbút muúdíh í chãjat pínah jee dáhna panihnit ñi jumna caá. Páant ñi jumuchah, Dios yeebjíh duuj pãp aabánit, áih muu pánihni ã chãjna caá, Túini Espiritu ã jumat pínah niijná. Yeéb Dioíh muúboó teonit áih sacerdotewã panihnitbut ñi jumna caá. Pánih jumnit, Jesucristo ã teo wáacatjéh cãacwãdih uúbhnit pínah, Diosdih wēi naóh nit pínahbut ñi jumna caá. Páant ñi

* 1:23 Jn 3.3-7; Stg 1.18; 1P 1.3

* 2:3 Sal 34.8

chājachah ennit, “Ñi túi chājna caá”, Dios ã niijná caá. ⁶ Jon jãtih Dios naáwãtdih naóh yapani nin pah ãt niij daacáp tajĩ:

“ Weém Jerusalén tútchiboó m̄m̄ pãnihni wã chājna caá. Yoobópdi h j̄m̄ni jeé, m̄m̄ choójboó wēp teoni panihnidih ñionit, wã jwejna caá. Caandih búdí wã wēi enna caá. Ded caandih túi jenah joiní ã jepahatdih ã jĩgahcan niit’, Dios ã niijná caá”, ãt niij daacáp tajĩ. (Is 28.16)

⁷ Yeéb Cristodih túi jenah joinít, caandih ñi wēi enna caá. Obohjeéhtih, jepahcanitboó caandih ã náahcan caá. Pãant ã náahcannidih nin pah Davidji ãt niij naóh daacáp tajĩ:

“ M̄m̄ chãjnitboó ã yohni jee dáhdihjeh wĩih m̄m̄ pãnihnidih chājna, choójboó wēp teoni panihnidih wã ñiwip be’, Dios ã niijná caá”, ãt niij daacáp tajĩ. (Sal 118.22)

⁸ Isaíasjibut nin pah ãt niij daacáp tajĩ:

“Caán cãacwã ã tóoc buugát jee dáh panihni ã jumbipna caá”, ãt niij daacáp tajĩ. (Is 8.14)

Pãant ã daacátji pah, Dios naáwãtdih jepahcan, Cristodih cãacwã ã náahcat jĩib, tóoc buugnít panihnit ã j̄m̄na caá. Jon jãtih Dios

“Pãant ã yapbipna caá”, ã niij jenah joyátji biíc yoobó, Cristodih ã náahcap be.

⁹ Obohjeéhtih, yeéboó Dios ã ñionit j̄m̄na, ãihwãjeh ñi j̄m̄na caá.* Pãnih j̄m̄na, maáhdih teo wãhñit sacerdotewã panihnit bitadih uúbhñit caá. Diosdihjeh teo wãhñit yéejat cádahñit ñi j̄m̄na caá. Pãnihat pínahdih yeebdih ãt ñiwip wat jĩ, ã túi chãjatdih ñi wēi naáwãt pínah niijná.* Pãnihna, “Dios weemdih dupúat panihpimant ub bacanit, baabát panihpiboó ã jwejep be”,* ñi niij wēi naóhna caá. ¹⁰ Jon jãtih oboh j̄m̄nit ñit j̄m̄jip taga. B̄m̄ ãihwã ñi j̄m̄na caá. Jon jãtih Dios yeebdih ãt jĩgah en teo wãaquihichah yuhna, ñit jéihcap tajĩ. Obohjeéhtih, b̄m̄ ã jĩgah en teo wãacatdih jéihñit, caandih ñit jepahap taga.*

Túi chãjat

¹¹ Wã oinitá, nin baácboó táohjibnit dée jwĩj̄m̄ jwuhna caá. Dios pebhboó caá jwĩ yoób jumat pínah yoobát pohba. Pãant jwĩ j̄m̄uchah, nin pah yeebdih wã watna caá: Yeejép ñi chãjat jenah joyátjih ñi chãjca bojoó. Pãnih jenah joinít, ñi h caolidih ñita yéejata tagaá.* ¹² Yeéb Diosdih jéihcannit cãtĩh j̄m̄na, táinijeh ñi j̄m̄m̄. Pãant ñi j̄m̄uchah ennit, “Queét yeejép chãjnit caá”, b̄m̄ niijnítji yuhna, Jesús ã jwũub

* 2:9 Ex 19.5-6; Dt 4.20; 7.6; 14.2; Is 43.20; Tit 2.14 * 2:9 Is 43.21 * 2:9 Is 9.2

* 2:10 Os 2.23; Ro 9.25 * 2:11 Sal 119.19

dei jãóhni yeó jáapdih Diosdih
ĩ wêi naóhbiþna caá.

Maátadih jepahat

13-14 Jwĩ Maáh Jesús ã
jepahat pah, ñíih baácđih
moón ĩ maátadih túi jepah-
nit ñi jumna. Chah jumni
maáhdih, caán nump jumnit
maátadihbut ñi jepahaá.
Yeejép chãjnitdih peéh chãjat
pínah niijná, túi chãjnitdih wêi
naáwát pínahdihbut niijná,
queéđdih ĩ Maáh át wahap
taga. Pánihna, Jesúhwã
jumna yuhna, queéđdih ñi
jepahcah, bita yeebdíh ennit,
jwĩ maáh Jesúsđih yeejép ĩ
niijbípna caá. 15 Túi chãjnit,
ñi maátadih ñi jepahachah,
túi jenah joicánnitboó “Queét
yeejép chãjnit caá”, niijíhna
yuhna, ĩjéih niijcán niít. Páant
ñi chãjatdih Dios yeebdíh ã
náah yacna caá.

16 Obohjeéhtih, biquína
jwĩ cãtíh jumnit “Weemdíh
wutni wihcan caá”, niij jenah
joinít, yeejép ĩta chãjíh taga.
Yeébbóó Diosđih teo wãhñit
jumna, ã náahat pah ñi túi
chãjaá. 17 Pánih ãihwã jumna,
bitadih “Caanbút Dios ã
chãjni mun tigaá”, niij jenah
joinít, queéđdih ñi túi chãjaá.
Bita Jesúhwãdihbut túi oinit,
Diosđih úumnit, caandíh ñi
túi jepahaá. Ñíih baácđih
moón ĩ maáhdihbut ñi túi
jepahaá.

Teo wãhñit ded pah ĩ jummat

18 Bũũ yeéb teo wãhñitdih
bainí wã naáwát túut caá.
Ñi maáta túi chãjnitdih,

jãihnitdihbut biíc yoobó ñi
túi jepahaá. 19 Yeéb yeejép
ñi chãjcah yuhna, ñi maáh ã
peéh chãjachah, Dios ñijeéh ã
jummatdih jenah joinít, ĩjcah,
Dios yeebdíh ã wêi enbípna
caá. 20 Obohjeéhtih, yeéb
yeejép ñi chãjat jíb ñi maáh
ã puñuchah, ñi ĩjcah yuhna,
Dios yeebdíh ã wêi naóhcan
niít. Ma yéejat jíbjeħ caá.
Obohjeéhtih, ñi túi chãjachah
yuhna, yeebdíh ã puñuchah,
ñi ĩjcah, Dios yeebdíh ã wêi
naóhbiþna caá. 21 Pánihnit
pínahdih Dios yeebdíh át ñiwip
taga. Cristoboó yéej chãjcan
yuhna, yeejép yapnit, jwiítđih
ã wun wãhup jĩ. Páant yeejép
ã yapatjidih náhninit, yeebbút
yeejép yapna yuhna, ñi ĩjca
bojóó. 22 “Caán Cristo yeejép
chãjcan, ã yeecap jĩ”, Isaías át
niij daacáp tajĩ.* 23 Cãacwã
caandíh ĩ jũihñuchah yuhna,
ã jũih jwũubacap jĩ. Ā
tubana yuhna, “Yeejép ĩ
yapa naáh”, át niijcáp wut
jĩ. Obohjeéhtih, “Wã íp
yoobópđih chãjni weemdíh,
queéđdihbut ã náahat pah ã
chãja naáh”, át niij jenah
joyóp tajĩ.* 24 Caanjéh jwĩ
yéejat jíb cruzboó ã wun
wãhup jĩ, jwĩ yéej chãjatdih
cáđahñit, túiniboodíh jwĩ
chãjat pínah niijná. Āih
yahwítjĩh jwiítđih át boonanp
tajĩ.* 25 Déhenit ovejawã
panihnit yeéb iiguípna bejna
ñi chãjap yuh be. Obohjeéhtih,
bũũ Cristo ovejawãdih en
daoní panihnidih ñit jwũub

* 2:22 Is 53.9

* 2:23 Is 53.7

* 2:24 Is 53.5

* 2:25 Is 53.6

jəóh tagaá, yeebdíh ã túi wapat pínah niijná.*

3

Áa jumnit ded pah ï jummat

1-2 B^{uu} áa jumnit yaadá, yeebdíhbut bainí wã naáwát túut caá. Ñi weha mána yeebdíh ï wutuchah, jipónih niijcánjeh, ñi túi jepahaá.* Biquína ñi weha mána Jesucristodih jepah jwuhcannit, áih doonádih ñi naáwáchah, joíhcanjeh, molít ï nem teona caá. Páant ï nem tewechah ennit, yeéboó jwúub naóhcanjeh, táinijeh queédih ñi jepahaá. Táinijeh ñi jumuchah ennit, ñi jwúub naóhcah yuhna, queéboó Jesucristodih ïta jepah tagaá. ³ Chah ñi túi jigohat pínah niijná, búdí ñi míic jenah joicá bojoó. “¿Ded pah wã túi jigohbi? ¿Ded pah waó yoócdihbut wã túi yugh ámoh tajbi? ¿Búdí jíb jumni túi iigní tōpnadih, búdí jíb jumni yéguehdihbut ded pah wã duobí?” ñi niij jenah joicá bojoó.* ⁴ Obohjeéhtih, Dios ã weh yatá jumna, ñíih caolih ã túi jummat pínahdih ñi túi jenah joyoó. Jíihcan, tūbit wutcan, táinijeh ñi jumúú. Páant ñi jumuchah, Dios yeebdíh búdí ã wēi enbipna caá. ⁵ Jon jātih moón yaádh Diosdih túi jenah joiná, ï weha mánadih jepahnit, túi jigohnit panihnit ït jumup wut jī. ⁶ Jwī éet Saraji mijeéh bóo Abrahamdih “Maá”, niijnít,

caandíh mipí túi jepahap wut jī. Pánihna, yeebbát túi chājnit, úumcanjeh, mi weh yatá panihnit ñi jumna caá.*

⁷ B^{uu} áa jumnit neonádih jwuh bainí wã naáwát túut caá. Yeéboó ñi weha mána yaádhdih búdí oina, táinijeh ñi chājaá, ï túi jummat pínah niijná. Queét yaádhboó nump wēpnit ï jumuchah jéihnit, queédih ñi túi en dawaá. Queét yaádhbut jenah joinít ï jumuchah jéihnit, ded pah ñi chājat pínahdih ñi míic wéhenaá. Dios yeéb chénat pahdih oinit, át ñíoip taga, áihwã ñi jummat pínah niijná. Pánih jumnit, Diosdih ñi úúbúchah, jāhat panihat wihcah, ã túi jepahbipna caá.*

Jesúhwã ded pah ï jummat

⁸ B^{uu} yeéb nihatdih bainí wã naáwát túut caá. Biíc dih túi jumnit, ded jigahnidih ennit, biíc yoobó jigahnit, caandíh ñi teo wáacá. Yeéb biíc weh panihnit jumna, míic oinit, ñi míic túi chājaá. Oboh jumni pah ñi jumúú. ⁹ Ded yeebdíh yeejép ã chājachah yuhna, yeejép ñi chāj jwúubaca bojoó. Ded yeebdíh yeejép ã niijíchah yuhna, biíc yoobó niij jwúubacanjeh, “Dios meemdíh ã túi chāja naáh”, caandíh ñi niijí. Páant ñi chājat pínahdih Dios yeebdíh át ñíwip taga, yeebdíhbut ã túi chājat pínah niijná. ¹⁰ Jon jātih Dios naáwát dih naóh

* 3:1-2 Ef 5.22; Col 3.18

* 3:3 1Ti 2.9

* 3:6 Gn 18.12

* 3:7 Ef 5.25; Col

yapani nin pah át niij daacáp tajĩ:

“Ded túi wēi jamíhni, yeejép wéhecan, ā yee naóhca bojo naáh.

11 Yeejép chājatdih cádahnit, túiniboodíh ā chāja naáh. Bitajeéh biícđih túi jamíhna, jāihcanjeh, queéđdih ā túi oyo naáh.

12 Pánih chājnitdih Dios wēi enna, ĩ wúbúchah, ā túi jepahna caá. Obohjeéhtih, yeejép chājnitdih ā eníhcan caá”, át niij daacáp tajĩ. (Sal 34.12-16)

13 Páant ñi túi chājíhichah, bita yeebdíh yeejép ĩ chājcan niit. 14 Obohjeéhtih, ñi túi chājat jíib, biquí láana yeebdíh yeejép ĩ chājbična caá. Páant ĩ chājatdih ennit, Diosboó yeebdíh ā túi chājbična caá. Pánihna, det yeebdíh yeejép chājnitdih búdí jengah joicánjeh, ñi wumca bojó.*

15 “Cristo wā Maáh caá”, niij jengah joinít, caandíhjuh ñi weñeé. Bitaboó “¿Ded pah chāj tigaá Dios pehbóo wā bejbi?” yeebdíh ĩ niij wúbh joyát pínah jātih, queéđdih túi jepahat túut niijná, Dios naáwáđdih túi míc bohé pāninit ñi jumwú.* 16 Páant ĩ wúbh joyóchah, queéđdih oinit, túinijeh ñi jepahaá. Pánih jepahna, ñi naáwát pahjeh biíc yoobó ñi túi chājaá. Páant ñi chājachah yuhna, bitaboó yeebdíh oboh yeenit, “Cristoíhwā ĩ túi chājachah yuhna, yeejép wā wéhenap

be”, niij jengah joinít, ĩ tíicbična caá.

17 Ñi túi chājat jíib, yeejép yapna yuhna, “Dios páant ā náahachah, ā túimi nacaá”, ñi niij jengah joyoó. Obohjeéhtih, yeejép ñi chājatji jíib yeejép ñi yapachah, “Wā yéejat jíibjuh tigaá”, niij jengah joyát caá náahap. 18 Jwĩ túi chājachah yuhna, yeejép jwĩ yapachah, Cristo biíc yoobó ā yapatjidih jengah joyát caá náahap. Caánboó dedé ā yéej chājcap jĩ. Pánih yéej chājcan yuhna, jwĩ yéejat jíib biíc láajeh ā wan wuhup jĩ, Diosjeéh jwĩ túi jummat pínah niijná. Cāacwā caandíh ĩ mao yohochah yuhna, Túini Espirituboó caandíh át boonap tajĩ. 19-20 Cristoíh bácah ĩ yohopji íitboó ā laj jwuhuchah, āih caolihboó Noéji jum láa chíic wannitji íih caolih chéonit panihnit ĩ jumupna át juibínap wat jĩ. Caanná juibínit, ded pah ā chājatjidih queéđdih át naáwáp wat jĩ. ĩ báadh jwuhuchah, Noéjiboó ĩ yéej chājatdih queéđdih átiđ cádahat túutup wat yuh jĩ. Noéwā búdí jāáj chóodih ĩ chājat pónih, ā naóhnitji ĩ jepahat pínahdih Diosboó maatápđih pāina átiđ chājap wat yuh jĩ. Obohjeéhtih, íđ jepahcap wat jĩ. Pánihna, pobyit ā jāúwúchah, Noéwā ĩ chíic wuncat pínah niijná, Dios queéđdihjuh jāáj chóona át waadát túutup wat jĩ. Queéđ ocho cāacwābitdihjuh át túi ubup wat jĩ.* 21 Caandíh

náhninit, Jesucristodih táí jengah joinít, jwĩ daabáátdihbut jwĩ jengah joiná caá. Noéwã ï chíic wunat déejidih Dios caán jááj chóojĩh queétdih át táí ubup wut jĩ. Pánihat dée pah, jwiít iiguípna jwĩ bejat déejidih Dios Jesucristo ã wun wáhatjĩh jwiítidih ã táí ubna caá. Jwiítidih ï daabánachah, jwĩih bácahdih queí chocat panihni, jwĩ yéejatdih cádahatdih jwĩ júutna caá. Jesucristo jwúub boo pud júóhna, jwĩih caolihdih át boonanap wut jĩ, jwĩ táí jummat pínah niijná. ²² Caán Jesucristo ã boo pud júúwát túttimah, ã íp pehbóo púuh laáb jubínit, Dios ã jéihyepmant bóo búwámant chúudnit, nihat ángelwáidih, nihat nemépwáidih, nihat nin baácđih moón maátadidibut ã wutna caá.

4

¹ Cristo nin baácboó jum láa, yeejép yapna yuhna, ã ípdih páantjeh át jepahap wut jĩ. Pánihna, yeebbát biíc yoobó jengah joinít, wép ñuhnit panihnit ñi jumúú. Pánih jengah joiníboó yeejép yapna, ã yéej chājatdih ã cádahna caá. ² Nin baácboó jum jwuhna, Diosdih jéihcannit ï yéej chājatdih ï ñinahat pah ñinahcan, Dios ã weñat pínahdihjeh ã chājbipna caá. ³ Cristodih ñi jepahat pínah jātih, Diosdih jéihcannit ï chājat biíc yoobó ñit chāj jwuhup taga. Dedé yeejép chājihna, ñit chāj jwuhup taga. Babh máihna, míic

jāih ñaácnit, búdí íí náah ñit chāj jwuhup taga. Diosdih yap yohna, ñi pāpniboodih wēnit, yeejép ñit chāj jwuhup taga. Búú Cristoíhwã jumna, páant maátápdih ñi chājatjidih ñi cádahaá. ⁴ Ñijeéh yeejép chāj pej jumnitjiboó búú ñijeéh ñi jwúub yeejép chājcat enna, “¿Dépanih tiguaá jwĩjeéh ï jwúub pej jumcan?” ï niij jengah joiná caá. Páant niij jengah joinít, ñijeéh ñi jwúub pej jumcatdih enna, yeebdih yeejép ï wéhena caá. ⁵ Dios báadhnitdih wunnitdihbut ñíonit, ded pah ã peéh chājat pínahdih ã naóhbipna caá. Páant ã naóhni yeó jáap queét yeejép chājnitdih “¿Dépanih tibeé wā wehdih yeejép ma chāj?” Dios ã niij júihñuchah, queétboó ï jéih jepahcan níit. ⁶ Cáacwã ï wunat pínah jātih Dioih táini doonáđih ït joiijp taga. Pánih joinítji biquína ï jepahcah, bitaboó ït táí jepahap tajĩ. Pánihna, jepahnitjiboó ñih bácah ã wunuchah yuhna, ñih caolih Diosjeéh ã táí jumna caá.

Bitadid ded pah teo wáacat

⁷ Péeni yeó jáap ã toáh júúwátidih náhnina, táí jengah joinít, yéej chājat jengah joyát ã júúwúchah, ñi jumah bojoó. Pánih jumnit, Dios ã náahat pah ñi jéih úúhbipna caá. ⁸ Bitadid ñi táí míic oyat pínahdih yeebdih búdí wã náah yacna caá. Pánih míic oinit, jwiítidih bita ï yeejép chājatdih íjcan, quíib búadnit, jwĩ míic teo

* 4:8 Pr 10.12; 1Co 13.7

wáacbiḡna caá.* ⁹ Pániḡ míc oinit, bita Jesúhwā ḡiḡ mḡḡná ĩ jwibínachah, yeejép jenah joicánjeh, queétdih ḡi wēi jwāáá.* ¹⁰ Dios yeéb biḡuínadiḡ ded pah ḡi chājat pínahdiḡ át jéihyanap taga. Páant ā jéihyanachah, ā wūhni wēpatjḡḡ bita Jesúhwādiḡ ḡi túi teo wáaca. ¹¹ Ded Dios naáwátḡḡ naóhni Dios ā naáwát tútat pahjeh ā naáwá naáh. Ded biḡadiḡ teo wáacni Dios ā wūhni wēpatjḡḡ ā teo wáaca naáh. Páant ḡi chājachah ennit, bitaboó “Queét Jesucristoíhwā ā wēpatjḡḡ ĩ míc túi teo wáacna caá”, niḡ naóhni, Diosdiḡ ĩ wēi naóhbipna caá. “Meém caá chah Maáh. Ma wēpat ā bḡudcán niit”, Diosdiḡ páantjeh jwī niḡ wēi naóḡ jḡḡ. Páant tíi ā jḡḡ nah.

Jesúhwā yeejép ĩ yapat

¹² Wā oinitá, yeéb Jesúhwā tḡbit yeejép yapna, “¿Dépanihna weemdiḡjeh yeejép āpī yap?” ḡi niḡ jenah joicá bojoó. Yoobópdih Jesúsdiḡ ḡi túi jenah joyátḡḡ jéutat túut niḡná, “Páant ā yapa naáh”, Dios ā niḡná caá. ¹³ Obohjeéhtih, yeejép yapna yuhna, búdi ḡi weñeé. “Cristobut tḡbit yeejép át yapjip taga”, niḡ jenah joinit, yeebbút yeejép yapna, ḡi jéih wēbipna caá. Pániḡ wēinit, Cristo ā yeh iigátjḡḡ ā jwáub dei jūwátḡḡ niḡat cāacwā ĩ enechah, bainí ḡi wēican niit.* ¹⁴ Yeéb Cristoíhwā ḡi jumat jīb bitaboó yeejép

ĩ deoh naáwáchah yuhna, Diosboó āih Túini Espiritujḡḡ yeebdih ā teo wáacachah, ḡi weñeé. ¹⁵ Cāacwādiḡ mao yohnit, ḡḡḡḡnit, yeejép chājnit, bitaíḡ tewatdiḡ en naóhniḡbut ĩ jumat jīb yeejép ĩpī yapna caá. Yeébboó páant ḡi chājca bojoó. ¹⁶ Obohjeéhtih Cristoíhwā ḡi jumat jīb yeejép yapna, tíccanjeh, āihwā ḡi jumatdiḡ wēina, “Túina caá, Paá”, Diosdiḡ ḡi niḡ weñeé.

¹⁷ Dios jwiit āihwādiḡ peéh chājna, yeejép ā yapat tútḡna caá, jwī túut ḡḡḡḡmát pínah niḡná. Jwiitdiḡ jwíih peéh chājna, āihwā jwī jḡḡḡchah yuhna, ¿ded pah āih doonádiḡ jepahcannit ĩ yapbi? Queétdih chah yeejép ā peéh chājbiḡna caá. ¹⁸ Dios naáwátḡḡ naóḡ yapaniji nin pah át niḡ naóḡ daacáp tajī: “Túi chājnit yeejép ĩ yapachah yuhna, Dios queétdih ā túi abbipna caá. Obohjeéhtih, Diosdiḡ náahcan, yeejép chājnitdiḡ búdi ā peéh chājachah, chah yeejép ĩ yapbiḡna caá”, át niḡ daacáp tajī.* ¹⁹ Pániḡatdiḡ jéihniḡ, Dios ā náahat pah yeejép yapna yuhna, bitadiḡ túi chājatdiḡ ḡi cádahca bojoó. Dios niḡat chājni, ā niḡjátji pah péani ā jḡḡḡchah, caán ā teo wáacatdiḡ ḡi jenah joí cádahca bojoó.

5

Jesúhwādiḡ waóhniḡ ded pah ĩ chājat

* 4:9 Ro 12.13 * 4:13 Ro 8.17; 1P 4.1

* 4:18 Pr 11.31

1 Bue yeéb Jesúíhwādh waóhndih bainí wā naóh daacát túut caá. Weembút yeeb páh muntih Jesúíhwādh waóhni wā jumna caá. Cristo yeejép ā yapachah, enniji wā jumna caá. Pánihna, yeh iigátjīh ā jwúub dei jūúwúchah, ā wēpatdih ennit, búdí jwī wēbipna caá.

2 Dioíhwā ovejawā panihnit ī jumuchah, queétdih ñi túi en daó bohénaá. “Queétdih wā bohéhcah yuhna, ī wutuchah, wā bohébipna caá”, niij jenah joicán, “Queétdih wā bohéat jīb weemdíh búdí ī jīb chājbiipna caá”, ñi niij jenah joicá bojoó. Obohjeéhtih, Dios ā náahat pah, wēnit, ñi bohénaá.* 3 Nihat jéihnit pah nihcan, jāihcan, táinijeh ñi bohénaá. Pánih bohéna, ñi bohéat pah yeebút bíic yoobó ñi chājaá, queét yeebdíh ī en yacat pínah niijná. 4 Páant ñi chājachah, Cristo, ovejawādh en daonít ī Maáh jwúub dei jūóhnt, “Meémboó wíhíhwādh ma túi bohénap be”, ā niijíchah joinít, búdí jwī wēbipna caá. Ājeéh jwī jumuchah, jwī weñat ā yaicán niit.*

Jesúíhwā ded pah ī chājat

5 Yeéb japata Jesúíhwā, yeebdíh waóhndih ñi túi jepahaá. Yeéb nihatbut “Weém nihat jéihni caá”, niij jenah joicánjeh, ñi míic túi teo wáacá. Dios naáwátdih naóh yapani nin pah āt niij daacáp tajī:

“Weemdíh dedé jadhdad wihcan caá’, niijnít dih Dios ā jāhna caá, ī buujácat pínah niijná. Obohjeéhtih, páant niij jenah joicánnitboodíh wēi ennit, ā túi teo wáacna caá”,* āt niij daacáp tajī. (Pr 3.34)

6 Pánihna, “Dios chah wēpni, nihat jéihnibut ā jumuchah, weém oboh jumni caá”, niij jenah joinít, ded pah Dios ā wutuchah, ñi túi jepahaá. Páant ñi jumuchah, Dios ā ñíoni yeó jáapdih yeebdíh maáta pah ā waadábipna caá.*

7 Umcanjeh “¿Dedé weemdíh ā yapbi?” ñi niij jenah joicá bojoó. Obohjeéhtih, Diosdih túi jenah joinít, ñi ummatdih caandíh ñi naáwá. Caánboó yeebdíh oinit, ā túi teo wáacbiipna caá.*

8 Túi jenah joinít ñi jumúú. Jió nuñúpdih jeémíhna, ā ñuu ñuún péeat pah, yeebdíh eníhcanni nemépwā ī maáh Cristodih ñi cádahat pínah niijná, ā yee naáwátdih āpí jepahat túutna caá.

9 Pánihna, nihat baác dih moón Cristoíhwā yeeb páh yeejép ī yapatdih jéihna, nemépwā ī maáh ā yeenachah yuhna, Cristodih túi jenah joinít, caandíh ñi cádahca bojoó.

10 Maátcanjeh yeejép ñi yapat táttimah, Diosboó túi oinit, yeebdíh ā teo wáacbiipna caá. Caandíh ñi túi jenah joí cádahcat pínah, bita yeebdíh yeejép ī chājachah yuhna, ñi

* 5:2 Jn 21.15-17

* 5:4 He 13.20

* 5:5 Stg 4.6

* 5:6 Mt 23.12; Lc 14.11;

18.14; Stg 4.10

* 5:7 Sal 55.22; Mt 6.25-34

túi yap yohat pínahbut niijná, yeebdíh ã teo wáacipna caá. Yeéb Cristoíhwã biíc weh pah jumna, ãjeéh páantjeh ñi jummat pínah niijná, Dios yeebdíh ãt ñíoji taga. ¹¹ “Meém caá chah Maáh. Ma wēpat ã buudcán niit”, páantjeh caandíh jwĩ niij wēi naóh jĩh. Páant tíi ã jumna nah.

Pedro ã pée túyat tútat

¹² Weém, Pedro, caán yeebdíh wã naáwát dih Silvanodih wã daacát tútup be.* Caán Jesucristodih túi jenah joiní jumna, wã úud panihni caá. Páant niij naóh daác wahnit, yeebdíh wã weñaíhna caá. Dios yeebdíh búdí ã oina caá. Pánihna, yeejép yapna yuhna, caandíh ñi cádahca bojóo. ¹³ Nin Babilonia tútchidih moón Jesúíhwã yeebdíh ã túyat tútna caá. Yeebdíh Dios ã ñíwatji pah mantih, queétdihbut ãt ñíoji tagaá. Wã wūh panihni Marcosbut yeebdíh ã túyat tútna caá.* ¹⁴ Jesúíhwãdih biíc weh pah jumna, ã oyatjĩh ñi úubú. Yeéb nihat Cristoíhwã biíc dih ñi túi jumna.

Páant bóojeh tigaá wã naáwát.

Pedro

* 5:12 Hch 15.22,40

* 5:13 Hch 12.12,25; 13.13; 15.37-39; Col 4.10; Flm 24

2 PEDRO

Pedro queédih ã túyat tútut

¹ Weém, Pedro, Jesucristo ã naáwát tútutni, caandih teo wāhnibut jumna, yeebdih wā jwúub daác wahna caá. Jesucristo jwiít dih túi ubni, Dios ã jumna caá. Caán yoobópdih chājni jumna,* jwiít nihatdih oinit, ã teo wáacachah, biíc yoobó caandih jepahnit jwī jumna caá. Pánih jepahnit, jwiít nihat biíc yoobó āihwā jumna, caandih búdí jwī wēina caá. ² Diosdih, jwī Maáh Jesúsdihbut ñi túi jéihyechah, yeebdih búdí oinit, ï teo wáaca naáh, ñi túi jumat pínah niijná.

Nin pah Cristoíhwā ï jumat

³⁻⁴ Dios túini, nihat jéihni jumna, jwiít dih át ñiwip wut jī, āihwā jwī jumat pínah niijná. Páant ã ñiwatdih jéihna, caandih jwī túi jepahna caá. Páant jwī jepahachah, ã wēpatjīh jwiít dih búdí ã teo wáacbpna caá, caandih jéihnit, túi chājnit jwī jumat pínah niijná. Dawá túini naáwát nadih jwiít dih át naóhjp tagaá, ã jumat pah jwiít but jwī jumat pínah niijná. Páant ã naáwát jidih ñi túi joyóchah, ã wēpatjīh Diosdih jéihcannit yeejépdih ï en ñinahat pah chājcan, yeéboó ã náahat pahjeh túi chājnit ñi jumbipna caá. ⁵ Pánihna, Cristodih túi jenah

joinít jumna, túi chājnitbut ñi jumá. Pánih jumna, Dios naáwát dih ñi túi míc bohénaá, ded pah yeebdih ã náah yacat pínahdih ñi jéihyat pínah niijná. ⁶ Dedé yeejépdih chājhatdih yap yohnit, Dios ã náahatboodih chājnit ñi jumá. Pánih jumna, dedé yeejépdih yeebdih ã yapachah yuhna, biíc yoobó túi chājnit, Diosdih wēina, ã náahat pah chājnit ñi jumá. ⁷ Pánih jumna, biíc weh pah oinit, túi míc teo wáacnit, nihat bitadibbut túi oinit ñi jumá.

⁸ Det pánih jumna, yeó jáap jumat pah Cristo ã weñat pínahdih túi chājnit, caandih chah ï túi jenah joibípna caá. Pánihna, Cristodih ï túi jenah joyát, bitadib ï teo wáacatbut oboh jumni nihcan niít. ⁹ Obohjeéhtih, det pánih chājcan, túi jéih encannit panihnit, Dios naáwát dih túi jéihnit nihcan caá. Cristo ï yéejatdih ã yohatjidih quíib buudnit ï jumna caá. ¹⁰ Wā déewā panihnitá, āihwā ñi jumat pínahdih Dios yeebdih ã ñiwichah, ñit túi jepahap taga. Pánih jepahnit jumna, caandih túi jenah joí cádahcan, ã náahat pah ñi túi chājaá. Pánih chāj cádahcan, yoobópdih ã ñionit jumna, páantjeh Diosjeéh ñi jumat pínahdih ñi túi jéihbipna caá. Pánih jéihna, yeejépdih chājnit nihcan, ¹¹ jwiít dih túi ubni jwī Maáh Jesucristo ã jumapna ñi túi juibípna caá. Pánihna, āihwā yoobát ñi jumachah,

* 1:1 Tit 2.13

yeebdíh ã wēi jwāáhbiṗna caá, páantjeh ã maáh jumapboó ãjeéh ñi jumat pínah niijná.

Ã bohéátjidih ã náhniat tútat

¹² Yeebdíh wã bohéátjidih túi jéihnit, nihat Dioíh doonádih ñi joyátji pahjeh ñi túi chājna caá. Páant ñi chājachah yuhna, caandíh wã jwúub náhniabipna caá. ¹³⁻¹⁴ Wã wunat pínah bahni-jeh ã judhdaditjeh jwí Maáh Jesucristo weemdíh ã jéihyanap be. Páant ã jéihyanachah, wã báadh jwuhna, wã bohéátjidih yeebdíh wã jwúub náhniachah, ã túina caá. ¹⁵ Pánihna, nin náodih yeebdíh wã daác wahna caá, wã buudát túttimah nihat wã naáwátjidih ñi túi náhniat pínah niijná.

Cristo ã wēpat

¹⁶ Cristo ã wēpatdih, ã jwúub dei jūúwát pínahdihbut yeebdíh naóhna, cāacwã ã jenah joini naáwátnajeh naóhna jwí chājcap be. Obohjeéhtih, jwiít ã bohénitjiboó wēpni ã jumaditjeh jwí enep jī. ¹⁷ Jwí íp Diosboó Jesucristo chah wēpni ã jumaditjeh jwiít dih ã júutuchah, búdí yeh iigát cātíh ã ñuhap jī. Páant ã ñuhuchah, Dios nin pah áí wēp niijíp jī: “Nin wã wūáh, wã oini caá. Caandíh búdí wã wēina caá”, áí niijíp jī. ¹⁸ Dios ã jumni jeejíboó jwiít Jesúsjeéh jumnit, jeámant páant ã niij yáanachah, jwiítjeh jwí joyóp jī.*

¹⁹ Pánih caandíh ennitji jumna, Dios naáwát dih naóh yapanitji ã daacát yoobópdih ã jumaditjeh jwí túi jéihna caá. Páant ã daacátjidih míic bohénit, ñi túi jepahaá. Nin baác dih moón Diosdih jéihcannit dupúát panhipboó ã jumna caá. Nin dupánapboó jum jwuhnit, jon jātíh ã daacátjidih ñi túi bohénachah, jiiát panihni yeebdíh ã túi jéihyabipna caá. Cristo jwúub dei jūóhna, ã íp ded pah ã jumaditjeh ã túi jéihya beedábipna caá. ²⁰⁻²¹ Nin wã naáwát pínahdih ñi túi beh joyoó: Dios naáwát dih naóh yapanitji ã jenah joyátjīh jeh ít daácjican tagaá. Obohjeéhtih, Túini Espirituboó queétdih ã naáwát tútat pahjeh ít naóh daácjip taga. Pánihna, ã daacátjidih jwiítboó jwí jenah joyátjīh jeh bohéna, “Nin pah niijná caá ã chājap”, jwí jéih niijcán caá. Túini Espiritu ã teo wáacátjīh jeh jwí jéih beh joiná caá.

2

Yee bohénit ded pah ã jumat

¹ Jon jātíh jwí déewã judíowã yuhna, biquína “Dios naáwát dih naóh yapanit caá”, niij yeenit ít jumap wat jī. Páant ã jumati pahjeh mantih, buubut ñijeéh jumnit biíc yoobó yeenit ã jumbipna caá. Queét yoobópdih bohénit pah jumna yuhna, ã yee bohébiṗna caá. Pánih bohéna, Cristoíh túini doonádih ã yéejabipna caá. “Cristo ã túi

* 1:18 Mt 17.1-5; Mr 9.2-7; Lc 9.28-35

ubnit jwī jumna caá”, niijná yuhna, “Caán jwī Maáh caá”, niij jenah joicán, ã wutatdih ĩ jepahcan niit. Páant ĩ yee bohéat jíib, waícanjeh Dios queétdih peéh chājnĭt, iiguípna ã wahbipna caá. ² Páant ĩ yee bohénachah joinít, yeejép ĩ chājat pah muntih, dawá Jesúhwa biíc yoobó yeejép ĩ chājbipna caá. Páant yeejép ĩ chājachah ennit, bitaboó táini doonádih yeejép ĩ wéhebipna caá.* ³ Dawá bií déedih náahna, ĩ bohéat jíib búdí jíib waadánit, ĩ jenah joyátjĭhjah yeebdíh ĩ yee bohébipna caá. Páant ĩ yee bohéatji jíib Dios jon jātĭh queétdih peéh chājat pínahdih ã jenah joyát pahjeh, iiguípna ã wahbipna caá.

⁴ Jon jātĭh Dios yeejépwādhĭh ã peéh chājatjidih ñi tái náhninaá. Caandíh jepahcannit ángelwā ĩ jepahcatji jíib, iiguípna yohnit, dupáni tólihboó queétdih át nemep wut jĭ. Pánihna, péeni yeó jáapdih queétdih búdí ã peéh chājbipna caá.* ⁵ Pánihat pah muntih, Noéji jam láa Diosdih náahcannitdih peéh chājna, nihat queét yeejépwādhĭh pobyitjĭh át mawap wut jĭ. Queét ĩ túut nūmát pínah niijná, Noé queétdih átĭh bohénap wut yuh jĭ. Obohjeéhtih, ĩ jepahcatji jíib Dios queétdih át peéh chājap wut jĭ. Pánihna, Noéwādhĭhjah Dios ã tái ubuchah, queét ocho cāacwābitjeh ĭt tái

yapap wut jĭ.* ⁶ Pánihat pah muntih, Sodoma tátchidih moón Gomorra tátchidih moondíhbut peéh chājnĭt, iigátjĭh át cáo beedánap wut jĭ. Pánih peéh chājna, túttimah jumnit yeejépwādhĭhbut ã peéh chājat pínahdih jéihyana át chājap wut jĭ.* ⁷ Obohjeéhtih, Lotdihjah át tái ubup wut jĭ. Lot táini jumna, Sodoma tátchidih moón Dios ã wutatdih yap yohnit, tabit yeejép ĩ chājachah enna, búdí át jĭgahap wut jĭ.* ⁸ Caán táini Lot queét táicannitjeéh jumnit, yeó jáap jumat pah yeejép ĩ chājachah ennit, yeejép ĩ wéhenachah joinítbut, búdí át jĭgahap wut jĭ. ⁹ Pánihna, Noéji, Lotjidihbut Dios ã tái ubatjidih náhnina, buu láabut biíc yoobó ã tái ubat pínahdih jwī jéihna caá. Áihwā yeejép ĩ yapachah ennit, jwī Maáh queétdih ã tái teo wáacbipna caá. Yeejépwāboodíh nemat tólih panhipboó nemnit, peéh chājna caá ã chājap. Péeni yeó jáapdih, queét ã nemnitjidih iiguípna ã yoób yohbipna caá. ¹⁰ Bitá yeejépwā ĩ en ñinahat pahjeh chājnĭt, Diosdih yap yohnitdih chah ã peéh chājbipna caá. Páant yeejép chājnĭt, ñijeéh jumnit yeebdíh yee bohénit ĩ jumna caá. Pánih jumnit, úumcan, tíccan, “Bitá chah wā jéihna caá”, niij jenah joinít caá. Pánih jumna, ángelwādhĭh yeejép ĩpĭ naóhna caá.* ¹¹ Obohjeéhtih,

* 2:2 Jud 4 * 2:4 Jud 6 * 2:5 Gn 6.1–7.24; 8.18; 2P 3.6 * 2:6 Gn 19.24; Jud

7 * 2:7 Gn 19.1-16,29 * 2:10 Jud 8

ángelwāboó queét yee bohénit chah wēpnit jumna yuhna, Dios ā pebh ñhñit, táicannit ángelwādih ĩpĩ naóh yaccan caá.*

12 Queét yee bohénitboó nuñápwā dée pah jenah joicánnit ĩ jumna caá. Jiaboó jwĩpĩ bid juí maonit panihnit ĩ jumna caá. Jenah joicán, ĩ náahat pahjeh ĩ chājna caá. ĩ jéihcannitdih deohnit, yeejép ĩ wéhena caá. Páant ĩ jumuchah, nuñápwādih jwĩ mawat pahjeh muntih, Dios queétdih iiguipna ā yohbipna caá.* 13 Queét bitadiah yeejép ĩ chājatji jíib Dios queétdih ā peéh chājipna caá. Yeó jáapdih cāacwā queétdih ĩ enechah yuhna, tíccanjeh, búdí yeejép ĩpĩ wēi chājna caá. Yeebjéh ñi túi wēi jeéméchah, queét yeejépwābut waadnít, ĩpĩ chājat pah tíc náah jumnidih chājna, ñi wēi jeémát dih ĩ yéejana caá.*

14 Yaáhdhah en ñinahnit, ĩpĩ yeejép chājihna caá. Páant ĩ chājatdih ĩ jéih cádahcan caá. Pánih chājnit, Dios naáwát dih túi jéihcannitdihbut yeejép ĩ chājat túutna caá. Bí déedih tubit bidnit ĩ jumna caá. Páant ĩ jumat jíib, Dios queétdih búdí ā peéh chājipna caá. 15 Pánih túini namádih cádahnit, déhenit panihnit biáboó bejna caá ĩ chājap. Balaam ā chājatji pah queétbut ĩ chājna caá. Balaam, Beor wāúh át jumap wat jĩ. Búdí jíib náahnit, yéej

chājadh āt bejep wat yuh jĩ. 16 Páant ā yéej chājihchah ennit, āih burro caandih āt jūihñap wat jĩ. Caán wéhecanni ā jumuchah yuhna, Dios caandih āt wéheat túutap wat jĩ, ā mínahdih ā jūihñat pínah niijná. Páant ā jūihñuchah joiná, Balaam yéej chājadh ā bejatdih āt cádahap wat jĩ.*

17 Queét yeenitboó meo waócáh mac wihcanni panihni ĩ jumna caá. Meo mac wihcanni pah jumnit, dedé pínah nihcan caá. Pánihat pah muntih, mah tólihdih johlit ā ub joh bojochah, mah ā buugcát pah, queét yee bohénitbut cāacwādih teo wáaccan, dedé pínah nihcan caá. Pánihna, queétdih peéh chājnit, tubit dupánapboó Dios ā bejat túutbipna caá.* 18 Queét jéihnit pah cāacwādih ĩ bohénachah yuhna, ĩ bohéat dedé pínah nihcan caá. Nin pah ĩ niúj bohéna yuh caá: “Jwĩ náahat pah jwĩ chājachah, ā túina caá”, ĩ niúj bohéna caá. Páant niijná, Jesús dih jáap jepahnit, ĩ yéejatdih cádahnitboodih ĩ jwúub yeejép chājat túutihna caá. 19 Queétdih nin pah ĩ niúj yee bohéna caá: “Dedé watatdih jepahat jwiútdih ā náahcan caá. Jwĩ weñat pínahdihjeh jwĩ chājachah, ā túina caá”, ĩ niúj yee bohéna yuh caá. Páant niúj bohénit, yeejép chājatdih cádahícan, caandih ĩ jéih cádahcan caá.

* 2:11 Jud 9 * 2:12 Jud 10 * 2:13 Jud 12 * 2:16 Nm 22.4-35; 31.16; Jud 11; Ap 2.14 * 2:17 Jud 12-13

Pánih yeejép chājna, queétjeh ī mīc yéejana caá. Pánihna, ī yéejat ī maáh panihni ā jumna caá.* 20 Queét yee bohénitboó jwī Maáh Jesucristo jwiít dih táí ubnidih jepahnit, nin baácdih moón yeejép ī chājatdih īt cádahjip ta yuh caá. Obohjeéhtih, páant ī cádahat túttimah, jwúub yeejép chājna, Cristodih ī jepahat pínah jātih ī jumatjji chah yeejép pohba ī chājna caá.* 21 Pánih chājnit, túini namádih ī waadcáh, chah queétdih āta túi tagaá. Caán namádih waadát túttimah, tac púud biáboó bejat pah, Jesús dih ī cádahachah, chah ā túican caá. Pánihna, Dios túini ā wutatdih jepahna yuhna, caandíh cádahnit, jwúub yeejép ī chājachah, chah yeejép caá. 22 Pánih túut nūmná yuhna, jwúub yéej chājna, jwiít cáacwā nin jwī niiját pahjeh tigaá queét yee bohénit ī chājap: “Mujjió ā éegnijidih āpī jwúub jeémpna caá. Múudih ī chocat túttimah, yeejép bepédih āpī jwúub tūpúna caá, páant muntih”, jwīpī niijná caá.*

3

Cristo nin baácboó ā jwúub dei jūúwát pínah

1 Wā oinitá, jātih yeebdíh biíc núo wāát daác wahap jī. Pánihna, nin núodih yeebdíh buu wā jwúub daác wahna caá, páant muntih. Con

lāa wā daacátjji pahjeh, buu láabut biíc yoobó yeebdíh wā náhnat túutna caá, yee bohéatdih joicán, yoobópdih nī jéihyat pínah niijná. 2 Dios naáwát dih naóh yapanit ī naóh daacátjidih, jwī Maáh Jesucristo jwiít dih táí ubni ā wutatjidihbut nī táí náhninaá. Ā wutatdih jwiít ā naáwát túutnit yeebdíh jwī bohénap jī.

3 Nindih nī táí náhninaá: Péeni yeó jáapna dawá yeejépdih nīnahnit, Jesús dih doonádih tabit deoh naóh nit ī jumáipna caá.* 4 Nin pah ī niij deoh naóh bípna caá: “Wā jwúub dei jūóh bípna caá”, Jesús ā niijíchah yuhna, ¿dépanih tigaá ā jíghcan? Ā jwúub dei jūóhcan níit. Nin baác ā jwíh jumát túttimah, jwī nūowāji ī wunat túttimah, nihát biíc yoobó páantjeh ā jumna caá”, ī niijbípna caá.* 5 Páant niij deohna, nindih ī náhnicán caá: Dios ā wutatjīh nin baácdih, jeádihbut āt chājap wut jī. Nin baác mahjeh ā jumachah, caandíh āt wáac juyát túutap wut jī, baác ā jíghat pínah niijná.* 6 Pánihat túttimah, pobytjīh nin baácdih moondíh āt yoh beedánap wut jī.* 7 Pánih chājna, iigátjīh ā yoh beedáat pínah jātih, ā wutatjīh muntih Dios jeádih, nin baácdihbut ā wap jwahna caá. Péeni yeó jáapdih, caandíh náhcannitdih peéh chājnit, jeádih, nin

* 2:19 Jn 8.34; Ro 6.6,16 * 2:20 Mt 12.45; Lc 11.26 * 2:22 Pr 26.11 * 3:3 2Ti 3.1-5; Jud 18 * 3:4 Ex 12.22 * 3:5 Gn 1.6-9; Sal 24.2 * 3:6 Gn 7.11

baácdihbut iigátjĭh ã yoh beedábipna caá. Pánih peéh chãjna, queétdih iiguípna ã yohbipna caá.

⁸ Wã oinitá, nindihbut ñi túi náhninaá: “Mĭl jópchi maatápdih caá”, jwiít jwĭ niĭj jenah joyóchah yuhna, Diosboó ã enechah, biíc yeó jáap pahjeh caá. “Biíc yeó jáap bahnijeh caá”, jwĭ niĭj jenah joyóchah yuhna, Dios ã enechah, mĭl jópchi pah ã jumna caá.* ⁹ Jwĭ Maáhdih biquína nin pah ĩ niĭj jenah joiná yuh caá: “Dios ã niĭjátji pah chãjat túut niĭjna, maatápdih ã pãina caá”, ĩ niĭjna yuh caá. Obohjeéhtih, pánihcan caá. Cãacwãdih túi ubíhna, caandĭh ĩ jepahat pínahdih pã jwuhna caá ã chãjap. Biíc cãacdih iiguípna ã yohíhcan caá. Nihat cãacwã ĩ yéejatdih jĭgahnit, túiniboodĭh ĩ túut numát pínahdih ã náah yacna caá.*

¹⁰ Obohjeéhtih, numní cãac múú mínah ã náhnicah, numúdih ã waadát pahjeh, jwiítboó jwĭ náhnicah, Cristo nin baácboó ã jwúub dei jũúwáchah, bádí yáanit, jeáboó ã bumdáh bejbipna caá. Caánboó jumnit cúiwã, widh, yeobút ĩ iig beedáh bejbipna caá. Nin baác, nihat ninboó jumni, cãacwãbut ĩ iig beedáh bejbipna caá.*

¹¹ Pánihna, “Nihat ã beedáh bejbipna caá”, Dios ã niĭjíchah joinít, yéejatdih cádahnit, Dios

ã náahat pahjeh chãjat caá jwiít dih náahap. ¹² Jwĭ Maáh nin baácboó waícanjeh ã jwúub dei jũúwát pínahdih wēi pãinit, túinijeh ñi chãjaá. Caán yeó jáapdih jeáboó jumni ã iig beedáh bejbipna caá. ¹³ Obohjeéhtih, Dios ã niĭjátji pahjeh nihatdih ã túut numát pínahdih jwĭ wēi pãina caá. Nihat ã iig beedát túttimah, jáap jeá, jáap baácdihbut Dios ã chãjbipna caá. Caán jáap baácboó túi chãjnitjeh ĩ jumbipna caá.*

¹⁴ Pánihna, wã oinitá, Diosjeéh túi jummat túut niĭjna, jwĭ Maáh ã jwúub dei jũúwát pínahdih wēi pãinit, ñi túi chãjaá.* ¹⁵ Maatápdih ã jĭgohcah ennit, nindih ñi náhninaá: Dawá caandĭh jepahnitdih ã túi ubat pínah ã judh jwuhchah, queétdih ã pã jwuhna caá. Biíc yoobó jwĭ dée jwĭ oini Pablodih Dios ã jéihyanachah, yeebdĭh át daác wahap tajĭ. ¹⁶ Páant míc caá Pablo Cristo ã jwúub dei jũúwát pínahdih naóhna, ãpĭ daác wahap. Biquí láana jwĭ beh joíca naáhdih ã daác wahna caá. Pánihna, Dios naáwát dih bita túi jéihcannit, jenah joicánnit, yee naóhna, Pablo ã daacát dih ĩ túut numjéhna caá. Á daacát yoobópdih ã jumuchah yuhna, mácah ĩ jwúub naóhna caá. Dios naáwát dih ĩ daacni néonajidihbut páantjeh mun tigaá ĩ chãjap. Páant ĩ chãjat jĭib, Dios queétdih peéh

* 3:8 Sal 90.4 * 3:9 Ez 18.23; 33.11
16.15 * 3:13 Is 65.17; 66.22; Ap 21.1

* 3:10 Mt 24.43; Lc 12.39; 1Ts 5.2; Ap
* 3:14 Jud 24-25

chãjnit, iiguípna ã yohbipna caá.

Ã pée naáwát

¹⁷ Pánihna, wã oinitá, ni-hatdih páant ã yapat pínahdih yeebdíh wã naáwáchah jéihna, ñi túi chãjaá. Yeejépwã yeebdíh mácah ã bohénachah yuhna, Cristoíh doonádih cádahcat túut niijná, queétdih ñi joicá bojoó. ¹⁸ Jwĩ Maáh Jesucristo jwiít dih túi ãbnidih chah ñi túi jenah joyoó. “Weemdíh búdí oinit, ã túi teo wáacbipna caá”, ñi niíj náhninaá. Yeó jáap jummat pah “Meém túini, chah wēpni caá ma jumap”, jwĩ niíj wēi naóh jíih. Páant tíi ã jumã nah.

Páant bóojeh tigaá wã naáwát.

Pedro

1 JUAN

Jesucristo ded pah ā jummat

1 Ded pah Jesucristo ā jummatjidih yeebdih wā naóh daácna caá. Jesucristo biíhmah jumni,* ded pah Dios ā jummatdih naóhni, cāacwā Diosjeéh páantjeh jummat túutnibut āt jummap wut jī. Dios cāacwādh ded pah ā naáwátdih Jesúsboó naóh yapani ā jummap jī. Ā naáwáchah joinít, jwiítjeh caandih jwī enep jī. Jwiít dih ā duó wáyachah, caandih jwī pej jummap jī. 2 Jesucristo cāacwādh páantjeh jummat túutni, nin baácboó ā jūwát pínah jātih ā íp Diosjeéh jumniiji nin baácboó āt cāac jummap tajī. Caandih ennitji buu āih doonádh yeebdih wā naóhna caá.* 3 Jwī íp Diosjeéh, ā wūh Jesucristo-jeéhbut jwī túi jumna caá. Pánihna, yeéb jwījeéh, jwī ípjeéh, ā wūhjeéhbut ñi túi jummat pínah niijná, jwī ennijidih, jwī joiníjidihbut yeebdih wā naóhna caá. 4 Biíc dh wēinit jwī jummat pínah niijná, nindih yeebdih wā daácna caá.

Baabát panhipboó jwī jummat

5 Dios wūh jwiít dh ā naóhniiji bohéátdih buu yeebdih wā naóhna caá. Dios táini yoobát jumna, baabát panihni caá. Dedé yéejat

wihcah, dupúát caandih ā wihcan caá. 6 Jwiít yeejéj chājnit, dupúát panhipboó jumna yuhna, “Diosjeéh wā túi jumna caá”, niijnít, yeena caá jwī chājap. Dios ā náahat pah jwī chājcan caá. 7 Obohjeéhtih, túi chājnit, baabát panhipboó Dios ā jummat pah muntih jwiítbut jumna, ājeéh jwī túi jumna caá. Āihwājeéhbut jwī túi jumna caá. Caandih jwī jepahat jīb, Dios ā enechah, ā wūh Jesucristo cruzboó wan wāhni, āih meépjih jwiít dh yéejat wihcannit pah ā chājna caá.

8 “Weém bācah yéej chājni nihcan caá”, niij jenah joinít, yeeatdhjeh jwī jenah joiná caá. Páant niij jenah joiná, Dios naáwátdih jwī túi jenah joicán caá. 9 Obohjeéhtih, jwī yéej chājat dh Dios dh jwī naáwáchah, caandih ā quíib buudbípna caá. “Dios yoobópdih jumni ā niiját pah ā chājbipna caá”, jwī niij jéihna caá. 10 “Weém yéej chājni nihcan caá”, niij jenah joiná, “Dios yeeni caá”, niijnít, ā naáwátdih jwī náahcan caá.*

2

Jesucristo jwiít dh ded pah ā teo wáacat

1 Wā weh panihnitá, yeéb yeejéj ñi chājcat pínah niijná, nindih yeebdih wā daác wahna caá.* Obohjeéhtih, jwī yéej chājachah, Jesucristo, yéejat wihcanni, ā ípdih

* 1:1 Jn 1.1,4; 6.68; 1Jn 2.13-14
6.11-14

* 1:2 Jn 1.14,18

* 1:10 Pr 20.9

* 2:1 Ro

jwiít dih ã naóh teo wáac bipna caá. ² Jwiít yéejnit jwĩ jumuchah, jwĩ yéejat Diosdih ã jáhna caá. Dios biíc dih jwĩ táí jumat pínah niijná, Jesucristo jwiít dih ã wun wāhup jĩ.* Jwiít dih jeh nihcan, nihat baác dih moón jwĩ yéejat dih yohat táut niijná, ã wun wāhup jĩ.

³ Dios ã wutat pah chājna, “Ājeéh wā táí jumna caá”, jwĩ niij jéihna caá.* ⁴ Obohjeéhtih, bita “Diosjeéh wā táí jumna caá”, niijná yahna, ã wutat pah chājcan, yeenit caá. Pánih yeenit, Dios naáwá dih ĩ jéihcan caá. ⁵ Obohjeéhtih, biihboó ã wutat pah chājni Diosdih ã táí oina caá. Diosjeéh jwĩ táí jumat dih nin pah jwĩ jéih bipna caá: ⁶ Ded Diosjeéh táí jumni Jesucristo ã chājatji pah mantih caanbát ã táí chāj bipna caá.

Jáap wutat

⁷ Wā oinitá, yeebdíh buu wā daácni jáap wutat nihcan caá. Jon jātih ñi jéihni wutat jeh tigaá. Yeebdíh Jesúh doonádih jwĩ naáwáchah, nin wutat dih but ñi joyóp jĩ.* ⁸ Obohjeéhtih, máa wutat yahna, jáap wutat but ã jumna caá.* Cristo nin wutat dih jepahnit, jwiít cáacwá dih but ã oyat táutup jĩ. Dupúát panhipboó ñi jumuchah, Cristo nin baácna jūóhni, caán dupúát dih ã baabánap

jĩ. Pánihna, ã baabáát panhipboó jumnit, Cristo ã oyat táutat dih ñi jepahna caá.

⁹ “Weém baabáapboó jumni Dios ã wutat dih jepahni caá”, niijná yahna, ã dée panihni Jesúh dih eníhcan, Dios ã wutat dih jepahcan, dupúnapboó jumni caá. ¹⁰ Ded ã dée panihnidih oini baabáapboó ã jumna caá. Pánih oina, caandíh dedé buugát panihni ã wihcan caá.* ¹¹ Obohjeéhtih, ded ã dée panihnidih eníhcan, dupúnapboó ã bejna caá. Pánih bejna, jéih encanni panihni ded pah ã chājat dih ã jéihcan caá.

Cristodih táí jenah joyát ded pah ã jumat

¹² Wébitá, Cristo ã wun wāhatjĩh ñi yéej chājat dih át yohop taga. Pánih yéejat yohnit ñi jumuchah, yeebdíh wā naóh daácna caá. ¹³ Behnitá, yeéb biihmahjeh jumni Cristodih ñi táí jéihna caá. Caandíh táí jéihnit ñi jumuchah, yeebdíh wā naóh daácna caá. Japatá, yeéb nemépwā ĩ maáhdih ñit yap yohop taga. Pánih yap yohnit ñi jumuchah, yeebdíh wā naóh daácna caá.

¹⁴ Wébitá, jwĩ íp dih ñi táí jéihna caá. Caandíh táí jéihnit ñi jumuchah, yeebdíh wā naóh daácna caá. Behnitá, biihmahjeh jumni Cristodih ñi táí jéihna caá. Caandíh táí jéihnit ñi jumuchah, yeebdíh wā naóh daácna caá. Japatá,

* 2:2 1Jn 4.10 * 2:3 Jn 14.15,21,23

* 2:10 Ro 13.12-14

* 2:7 2Jn 5-6 * 2:8 Jn 13.34; 15.12

Dios naáwátdih túi jepahnit, wêp ñuhnit panihnit ñi jamna caá. Pánih jamnit, nemépwã ñi maáhdih ñit yap yohop taga. Páant ñi jamuchah, yeebdíh wã naóh daácna caá.

15 Diosdih jéihcannit ded pah ñi en ñinahatdih ñi en ñinahca bojoó. Ded queét panihni jwí ípdih ã oican caá.* 16 Diosdih jéihcannit nin pah ñi jamna caá: Yeejép chājatdih ñi en ñinahna caá. Bí déedih wēi ennit, ñi bíbohíh jenah joiná caá. Dawá bí déedih bíbohna, “Weém bita chah túini wã jamna caá”, ñi niij jenah joiná caá. Jwí ípboó páant ã jenah joyát túatcan caá. 17 Nin baác ã buudúchah, ded pah cáacwã yeejép ñi náah jenah joyátbut ã buudbípna caá. Obohjeéhtih, Dios ã náahat pah chājnitboó páantjeh ājeéh ñi jumbipna caá.

Yoobópdi h naáwát, yee naáwát

18 Wehá, nin yeó jáapna buudát pínah toáh jūóhna caá ã chājap. “Cristodih tubit en jéihni ã jumbipna caá”, ñi ni-ijíhah, ñiát joiná jī. Pánihna, buu dawá ñi jūúwátdih jéihnit, “Péeni yeó jáap bahnijeh ã judhna caá”, jwí niij jéihna caá. 19 Queét Cristodih en jéihnit jwí cātíh jamna yuhna, jwiitdih ñi éemp yoh bacap jī. Páant ñi bacatdih ennit, Jesúhwã yoobát ñi nihcatdih jwí jéihna caá. Queét áihwã nihna, jwíjeéh ñi ta chão tágaá. Jwíjeéh páantjeh ñi jamuchah

nihna, Cristodih en jéihnit ñi jamatdih jwíta jéihcan tagaá.

20 Obohjeéhtih, yeebdíh Túini Espíritu ã jamuchah, yeeb nihat Cristoíh dooná yoobópdi h ã jamatdih ñi túi jéihna caá.* 21 Yeebdíh naóhna, “Queét ñi túi jéihcan caá”, wã niij jenah joicán caá. Obohjeéhtih, túi jéihnit ñi jamuchah, yeebdíh wã naóh daácna caá. Caán dooná dedé yeeat ã wihcatdih ñi túi jéihna caá. 22 Nin pah caá yeeni ã niijíp: “Jesús Dios ã wahni nihcan caá”, ã niijná caá. Ded “Jesús Dios wūúh nihcan caá”, niij naóhni Jesucristodih, jwí íp Diosdihbut en jéihni caá. 23 “Dios wūúh Jesús nihcan caá”, niijní jwí íp Diosjeéh ã túi jamcan caá. Obohjeéhtih, “Jesús Dios wūúh caá”, ni-ijníboó jwí ípjeéh ã túi jamna caá.

24 Yeéb Jesúsdih jwíh jepahnit, ded pah ã jumat doonádi h ñi joyóp jī. Páant ñi joyátjidi h ñi túi náhninaá. Pánih náhninit, Jesúsdih, ã ípdihbut ñi túi pej jumbipna caá. 25 Nin pah Jesús jwiit áihwádi h ã niij naáwáp jī: “Yeéb wājeéh páantjeh ñi túi jumbipna caá”, ã niijíp jī.

26 Yeebdíh yeenitdih ñi joyáh bojat pínah niijná, wã naóh daácna caá. 27 Jesucristo yeebdíh Túini Espíritudih át wūhup taga. Ñijeéh jamnit, yeebdíh ã túi bohéna caá. Yoobópdi h bohéna, yeeatdih ã naóhcan caá. Páant ã bohénachah, bíih bohénidih

* 2:15 Stg 1.27 * 2:20 1Co 2.10-16

ñi náahcan caá. Pánihna, ã bohéátdih jói cádahcan, Cristojeéh páantjeh ñi túi jumúú.

²⁸ Páant tigaá, wehá, Cristojeéh páantjeh ñi túi jumúú. Pánih jumnit, ã jwúub dei júúwúchah, úumcan, ñi tíccan niít. ²⁹ Jesucristo túini ã jumatdih yeéb ñi jéihna caá. Pánih jéihnit, nihat túi chājnit Dios weh ï jumatdihbut ñi jéihna caá.

3

Dios weh jwĩ jummat

¹ Jwiít dih bainí oican, “Yeébbóó wā weh caá”, Dios ã niijná caá. ã oinit jumna, jwiít ã weh caá. Pánihna, yéej chājnitboó Diosdih jéihcan, jwiít ã wehdihbut ï jéihcan caá.* ² Wā oinitá, buu Dios weh jwĩ jumna caá. Oboghjeéhtih, ded pah jwĩ jummat pínahdih jwĩ túi jéih jwuhcan caá. Jesucristo ã jígohochah, caandíh ennit, ded pah ã jummatdih jwĩ túi jéihbipna caá. Pánih jéihnit, caán ã jummat pah muntih, jwiítbut jwĩ jummat pínahdih jwĩ jéihna caá. ³ Det Jesucristo ã jwúub dei júúwát pínahdih pāinitboó yéej chāj cádahnit, ã túi chājat pah muntih ï túut nuumná caá.

⁴ Nihat yéej chājnit Dios ã wutatdih yap yohnit caá. Dedé yéej chājat Dios ã wutatdih yap yohat ã jumna caá. ⁵ Cāacwā ï yéej chājatdih yohni pínah Cristo ã cāac jummatdih ñi jéihna caá.

Caánboodíh yéejat wihcan caá.* ⁶ Ded Cristo biíc dih jumni páantjeh ã yéej chājca bojo naáh. Oboghjeéhtih, ded yéej chāj cádahcan, Cristodih jéihcan, áih nihcan caá. ⁷ Wā oinitá, yeebdíh yeenitdih ñi joyáh bojoó. Nihat túi chājnit Jesucristo yoobópdih ã jummat pah muntih, queébtut yoobópdih ï jumna caá. ⁸ Oboghjeéhtih, yéej chājniboó nemépwā ï maáih ã jumna caá. Nemépwā ï maáh bácah, biíhmahjeh yeejép chājni caá. Páant ã chājatdih yoh beedáni pínah Dios wúúh nin baácboó át cāac jummap tajĩ.*

⁹ Det Dios weh jumna, jwĩ íp Dios ã jenah joyát pah queétdihbut át jenah joyát túutap taga. Pánih jenah joinít, ã wēpat íjeéh ã jumuchah, páantjeh ï yéej chājcan niít. ¹⁰ Nin pah Dios weh, nemépwā ï maáh wehbut ï jummatdih ñi jéihbipna caá: Túi chājcanit, ï déewá dih oicannit Dios weh nihcan caá. Nemépwā ï maáh weh ï jumna caá.

Jesúíhwā ï míic oyat

¹¹ Yeéb Jesucristodih jwíih jepahnit, “Míic oyat caá náahap”, jwĩ niíj bohéátdih ñi joyóp jĩ.* ¹² Caín ã jummatji pah ñi jumca bojoó. Caán nemépwā ï maáih jumna, ã úuddih át mao yohop wut jĩ. ¿Dépanih tigaá ã úuddih át mao yohji? ñi jenah joyóchah. Caandíh yeebdíh wā naóh bipna caá. Caín

* 3:1 Jn 1.12 * 3:5 Jn 1.29 * 3:8 He 2.14-15 * 3:11 Jn 13.34; 15.12

yéej chājni jumna, ā úudboó túi chājni ā jumatdih iijnit, caandih āt mao yohop wut jī.*

13 Páant tigaá yéej chājnitboó yeebdih ī enihcan caá. Pánihna, ī en jūihñuchah, “¿Dépanih tigaá weemdih ī en jūih?” ñi niij jenah joicá bo-joó. 14 Yeejép chājnit, iiguípna bejnit pínah jwī jumap yuh jī. Obohjeéhtih, bue jeáboó bejnit pínah jumna, táiniboodih túut nuumná caá jwī chājap. Jesúihwādh oina, jwiít dih ā túut nuumátdih jwī jéihna caá. Ded cāacwādh oicanni iiguípna bejni pínah ā jumna caá.*

15 Ded ā déedih enihcan, mao yohihat jenah joyát caá caandih ā jumap. Pánih jumna, Dios ā enechah, cāacdh mao yohni biíc yoobó ā jumna caá. “Ded mao yohni Diosjeéh páantjeh ā jumcan niit”, ñi niij jéihna caá. 16 Ded pah oyat ā jumatdih nin pah jwī jéihna caá: Jwiít dih búdí oina, Diosjeéh páantjeh jwī jumap pínah niijná, Jesucristo jwiít dih ā wun wūhup jī. Páant ā wun wūhatdih náhnit, “Caán oyat yoobát caá”, jwī niij jéihna caá. Pánihna, jwiítbut wunna yuhna, jwī déewādh túi oinit, teo wáacat caá náahap.* 17 Dawá bíí dée bíbohni, ā dée panihni moh yéejnidih enna yuhna, caandih jīgah en teo wáaccan, Diosdh ā oican caá. 18 Pánihna, wā weh panihnitá, “Bitadh wā oina caá”, niijná, jacjeh pohba

niijcát caá náahap.

Humcanjeh, Diosjeéh jwī jumap

19 Cāacwādh túi oina, Dioíhwā jwī jumatdih jwī jéihna caá. Pánihna, ā peéh chājat pínahdh úumcanjeh, ājeéh jwī túi jumna caá. 20 “Yéejat jīb weemdih ā jumna nacaá”, jwī niij jenah joyóchah yuhna, Dios nihatdih jéihni jumna, jwī jenah joyátdihbut ā túi jéihna caá. Pánih jéihna, áihwā jwī jumatdih jwī túi jenah joyát pínah niijná, jwiít dih ā teo wáacpina caá. 21 Wā oinitá, “Dios wā yéejatdih āt yoh tagaá”, niij jenah joinit, úumcanjeh, Diosjeéh jwī túi jumna caá. 22 Pánih jumnit, Dios ā wutatdih jepahna, ā weñat pínahdh jwī chājachah, caandih dedé jwī úubátdih jwiít dih ā wūhbpina caá. 23 Nin pah jwiít dih ā wutna caá: “Wā wūh Jesucristodih túi jenah joinit, bita áihwādhbut ñi oyoó”, āt niijp wut jī.* 24 Dios ā wutatdih túi jepahnitboó ájeéh ī túi jumna caá. Dios íjeéhbut ā túi jumna caá. “¿Dios wājeéh ā jum niit?” jwī niij jéihíhichah, Dios jwiít dih ā wūhni Túini Espíritu “Jájuh, Dios majeéh ā jumna caá”, ā niij jéihyana caá.

4

Cristodih enihcannitdih ded pah jwī jéihyat

* 3:12 Gn 4.8

* 3:14 Jn 5.24

* 3:16 Jn 15.13

* 3:23 Jn 13.34; 15.12,17

¹ Wā oinitá, “Túini Espíritu weemdíh nin pah ā niij naáwát túutna caá”, niij yeenit, dawá ĩ jumna caá. Pánihna, Dios ā naáwát túutni ā jumatdih jéihyat túut niijná, ded pah ā naáwát dih ĩi túi joyoó. Dios naáwát biíc yoobó ā naóhcah, ĩi joyáh bojoó. ² Yoobópdih Túini Espíritu ā naáwát túutni nin pah ā niij naóhbipna caá: “Jesucristo jwiít panihni cáac jumna yuhna, Diosjeh át jumap wut jī”, ā niijbípna caá. Páant niijní Dios ā wahní ā jumna caá. ³ Obohjeéhtih, nemépwā ĩ maáh ā wahniboó, “Jesús Dios nihcan caá”, ā niijbípna caá. Páant niijní Dios ā wahní nihcan, Cristodih en jéihniíh caá. Cristodih en jéihniíhwā dawá ĩ jumap pínah doonádih ĩitát joi tágaa. Bue nin baácboó dawá ĩ jumna caá.*

⁴ Obohjeéhtih, yeéboó, wā oinitá, Dioíhwā ĩi jumachah, Túini Espíritu ĩijeéh ā jumna caá. Jesús dih jepahcannit, nemépwā ĩ maáh ā wēpat chah, Túini Espírituboó ā wēpna caá. Pánihna, yeebdíh ĩ yee naáwáchah yuhna, caán ā wēpatjīh queétdih yap yohnit ĩi jumna caá. ⁵ Queétboó Dioíhwā nihcah, ĩ bohéatbut Dioíh nihcan caá. Bitá Dioíh nihcannit, ĩ bohéatdih ĩ túi wēi joiná caá.* ⁶ Obohjeéhtih, Dioíhwā jumna, ā naáwát dih jwī bohénachah, áihwāboó jwiít dih ĩ túi wēi joiná caá. Dios dih jéihcannitboó, jwī

naáwáchah, ĩ joiíhcan caá. Pánihna, Dios naáwát dih ded yoobópdih bohéni, ded yee bohéni ā jumatdih ĩi jéihbipna caá.*

Dios oini caá

⁷ Wā oinitá, oyat wēpat Dios jwiít dih ā wūhchah, bita áihwādih jwī oi jīh. Det bitadih túi oinit Dios weh ĩ jumna caá. Pánih jumnitjeh Dios dih jéihnit, ájeéh ĩ túi jumna caá. ⁸ Dios oini ā jumachah, bitadih oicannit, Dios dih jéihcan, ájeéh ĩ jumcan caá. ⁹ Dios ā wūh biíc jumnidih nin baácboó át wah deyanap tajī, ā wēpatjīh Diosjééh wēinit, páantjeh jwī jumap pínah niijná. Pánih chájna, ded pah ā oyatdih jwiít dih át jéihyanap tajī.* ¹⁰ Oyat yoobát nin pah caá ā jumap: Dios dih jwī oyat pah nihcan, jwiít dih Diosboó ā oyat pah caá oyat yoobát ā jumap. Jwiít dih búdí oinit, jwī yéejat jīb iiguípna bejat déejidih túi ubat túut niijná, Dios ā wūhdih át wan wūhat túutp wut jī.

¹¹ Wā oinitá, Dios jwiít dih caan páh búdí ā oyochah, jwiítbut túi míc oyat caá náahap. ¹² Nihat Dios dih encannit jwī jumna caá. Obohjeéhtih, jwī míc oyochah, Diosjeh jwījeéh ā jumna caá. Páant ā jumachah, ā náah yacat pah ā oyatjīh bitadih jwī túi teo wáacna caá.* ¹³ Dios jwiít dih áih Túini Espíritudih át wūhap taga.

* 4:3 Mt 7.15; 2Jn 7
Jn 1.18

* 4:5 Jn 15.19

* 4:6 Jn 8.47

* 4:9 Jn 3.16

* 4:12

Páant jwĩjeéh ã jumuchah, “Dios biíc dih wã jumna caá. Wãjeéh caanbút ã jumna caá”, jwĩ niĩj jéihna caá.* 14 Jwĩ íp ã wũúhdih nin baácboó át cãac jummat túutap tajĩ, cãacwãdih ã túi ubat pínah niijná. Páant ã cãac jummat túutnijidih jwiítjeh jwĩ enep jĩ. Pánih ennitji, bitadih jwĩ jéih naóhna caá.* 15 “Jesús Dios wũúh caá”, niijníjeh Diosjeéh ã túi jumna caá. Diosbut ãjeéh ã túi jumna caá.

16 Dios jwiít dih ã oyatdih jwĩ jéihna caá. Pánih jéihnít, caandíh jwĩ túi jenah joiná caá. Dios nihát cãacwãdih búdí ã oina caá. Pánihna, ded bitadih oini Dios biíc dih ã jumna caá. Diosbut ãjeéh ã jumna caá. 17 Pánih Dios biíc dih jumna, caandíh, bitadihbut jwĩ túi oina caá. Pánih oina, cãacwã ã yéejat jíib peéh chãjat yeó jáapdih úumcanjeh, jwĩ túi jumbipna caá. Cristo ã íp Dios biíc dih ã jumuchah, jwiítbut nin baácboó jum jwahna, biíc yoobó caán biíc dih jwĩ jumna caá. Pánih jumnít, ã jwũub dei jũúwúchah, jwĩ úumcan níit. 18 Ded Diosdih oini ã oyatdihbut jéihna, caandíh ã úumcan níit. Pánih túi oina, jwĩ oinidih jwĩ úumcan caá. Obohjeéhtih, biíhdih úumna, caán ã peéh chãjat pínahdih jwĩ úum jenah joiná caá. Pánihna, jwĩ úumnidih jwĩ oican caá.

19 Dios jwiít dih ã oi waáwáchah, jwiítbut caandíh,

bitadihbut jwĩ jéih oina caá. 20 Ded ã dée panihnidih eníhcan, “Weém Diosdih wã oina caá”, niijná yuhna, ã yeena caá. Biíhdih enna yuhna, ã oican, Dios ã enca naáhdih ã jéih oican caá. 21 Pánihna, nin pah jwiít dih Jesucristo ã niĩj wutap jĩ: **“Ded Diosdih oina, ã dée panihnidihbut oyat caá náahap”**, ã niijíp jĩ.*

5

Dios weh yéejatdih ã yap yohat

1 Det Jesús dih “Dios ã wahní Cristo caá”, niijnít, Dios weh ã jumna caá. Det jwĩ íp Diosdih túi oinit, ã wehdihbut ã oina caá. 2 Diosdih oina, ã wutatdih jepahnít, ã wehdihbut jwĩ oyat yoobóp dih ã jummatdih jwĩ jéihna caá. 3 ã wutatdih jepahnajeh, Diosdih jwĩ túi oina caá.* Caandíh oina, jwiít dih ã wutat wái náah jumni nihcan caá.* 4 Det Dios weh jumna, yéej chãjatdih ã jéih yap yohna caá. Jesucristo ã wēpatdih túi jenah joiná, Diosdih jéihcannít ã jenah joyát pah, jwĩ jenah joicán níit. 5 “Jesús Dios wũúh caá”, niĩj jenah joiníjeh yéejatdih náahcan, ã yap yohna caá.

Dios wũúh ded pah ã jummat

6 Jesucristo nin baácboó át cãac jumap tajĩ. ã tewat pínah jãtih, Juan Daabánidih ã daabáát túutap jĩ. Túttimah,

* 4:13 Ro 8.9; 1Jn 3.24 * 4:14 Jn 3.17

* 4:21 Mt 5.44-45; Mr 12.29-31 * 5:3

cruzboó wun wūhna, āih meépdih ā yohop jī. Pānihna, mahjīh ā daabáátdih, cruzboó āih meép ā yohatdihbut náhnit, Dios wūúh ā jumatdih jwī jéihna caá. Túini Espíritubut “Nin Dios wūúh tigaá”, jwiít dih ā niúj jéihyana caá. Caán Túini Espiritu yeecan, yoobópdih naóhni caá. ⁷⁻⁸ Pānihna, Jesús Dios wūúh ā jumatdih nit biíc peihcannit jéihyanit ī jumna caá: Túini Espiritu jwiít dih ā jéihyanachah, mahjīh ā daabáátjidih, āih meép ā yohatjidihbut jenah joinít, Jesús Dios wūúh ā jumatdih jwī jéihna caá. ⁹ Cāacwājeh ī naáwáchah joiná, “Caán yoobópdih tigaá”, jwī niijná caá. Páant niijnít dih jwī joiná yuhna, jwī íp ā wūúhdih naóhna, cāacwā ī naáwát chah ā jumachah, caánboodíh táí joyát caá náahap.* ¹⁰ Dios wūúhdih ded táí jenah joiní “Jesús Dios wūúh ā jumat dooná yoobópdih tigaá”, ā niúj jéihna caá. Obohjeéhtih, Dios ded pah ā wūúhdih ā naáwát dih joyáh bojni “Dios yeeni caá”, ā niijná caá. ¹¹ Nin pah Dios jwiít dih ā niúj jéihyana caá: “Wā wūúhdih táí jenah joinít, páantjeh wājeéh ñi jumbipna caá”, ā niujíp jī. ¹² Dios wūúh Jesús dih ded táí jenah joiní, Diosjeéh páantjeh ā jumna caá. Obohjeéhtih, ded Jesús dih jepahcanni, Diosjeéh ā jumcan niít.*

Juan ā pée naáwát

* **5:9** Jn 5.32-37; 8.18 * **5:12** Jn 3.36
11.9-13; Jn 15.7,16; 16.23-24; 1jn 3.21-22

¹³ Yeéb Dios wūúhdih táí jenah joinít dih naóh daácna caá wā chājap, páantjeh Diosjeéh ñi jumat pínahdih ñi jéihyat pínah niijná.*

¹⁴ Dios ā náahat pah caandíh jwī úúbúchah, jwiít dih ā joyát dih jwī táí jéihna caá. Pānih jéihna, úumcanjeh caandíh jwī úúbhna caá. ¹⁵ Páant ā joyát dih jéihna, “Wā úúbát dih át wūh tagaá”, jwī niúj jéihna caá.*

¹⁶⁻¹⁷ Yeéb ñi dée panihni ā yéej chājachah ennit, Diosdih ñi úúbú, ā yéejat jíib caandíh iiguípna ā wahcat pínah niijná. Páant ñi úúbúchah, Dios caandíh ā túut nuumbípna caá, ājeéh páantjeh ā jumat pínah niijná. Obohjeéhtih, ded Cristodih páantjeh náahcan, yap yohnit, āihwādihbut eníhcan, iiguípna ā bejbipna caá. Pānihniboodíh ñi úúbát pínahdih wā wutcan caá. Nihat yéej chājat Diosdih yap yohat míc caá. Obohjeéhtih, biíh yéej chājat iiguípna ā bejat túutcan caá. Pānih chājnit dih caá úúbát náahap, ī túut nuumát pínah niijná.

¹⁸ Dios wūúh Jesús āihwādih ā táí en daoná caá, nemépwā ī maáh queétdih ā yéejacat pínah niijná. Pānihna, “Dios weh páantjeh ī yéej chājcan caá”, jwī niúj jéihna caá. ¹⁹ “Jwiítboó Dioíhwā jwī jumna caá. Obohjeéhtih, nihat Diosdih náahcannit dih Satanás caá ā wutap”, jwī niúj

* **5:13** Jn 20.31 * **5:15** Mt 7.7-11; Lc

jéihna caá. ²⁰ “Dios wũúh nin baácboó cãac jumnit, Dios yoobát dih jwĩ jéihyat pínah niijná, jwiít dih ã jéihyanap jĩ”, jwĩ níj jéihna caá. Pánihna, Diosjeéh tui jumnit, ã wũúh Jesucristojeé hbat jwĩ tui jumna caá. Jesucristo Dios yoobát jumna, páantjeh Diosjeéh jwiít dih ã tui jummat túutna caá.* ²¹ Wã weh panihnitá, jñi tui chãja chaáh! Pãpnidih ñi wēi úbhca bojóo.

Páant bóojeh tigaá wã naáwát.

Juan

---

* 5:20 Jn 17.3

2 JUAN

Queétdih ã túyat tútat

1 Weém Juan, Jesúihwādh waóhni, meém Dios ã ñíonihdih ma weh panihnit-dihbut wā daác wahna caá. Yoobópdih yeebdíh wā oina caá. Weém biícjeh pohba nihcan, nihat táini doonádh jéihnitbut yeebdíh ã oina caá. ² Jwiít nihat caán táini doonádh jepahnit jumna, caandíh jwí táí jenah joí cádahcan níit. Pánih jumna, yeebdíh búdí jwí oina caá. ³ Dios jwí íp, Jesucristo ã wūúhbut búdí oinit, yeebdíh ã jīgah en teo wáaca naáh, ñi táí jummat pínah niijná.

Míc oyat tútat

⁴ Jwí íp jwiít nihatdih ã wútat pah, Jesús ã bohéátdih biquína ma weh panihnit ã táí jepahat doonádh joinít, búdí wā wēina caá.* ⁵ Némá, buu meemdíh wā naáwát jáap wútat nihcan caá. Jesúsdih jwíih jepahnit jwí jumuchah, nin pah jwiítidih ã niij wútap jī. “**Ñi míc oyoó**”, ã niijp jī. Pánihna, jwíjeéh jumnitdih jwí oyat dée caá.* ⁶ Diosdih yoobópdih oinit, ã wútat pah jwí táí chājipna caá. Pánihna, jwíih jepahnit ñi joyátji pah buubut nin pah yeebdíh wā wútna caá: Bitadih oinit, ñi táí teo wáaca.*

Dawá yeenit ã jummat

⁷ Páant niijná, nin pahbut yeebdíh wā naóhna caá: “Jesucristo nin baácboó ã cáac jummat dooná yoobópdih nihcan caá”, niijnít, dawá ã yee bohéna caá. Det páant yee bohénit Yeeni Yoobát, Cristodih En Jāihni pah ã jumna caá.* ⁸ ¡Queétdih ñi táí chāja chaáh! Cristodih ñi teo wūhat jūib ñi buudcát pínah niijná, ã yee bohéátdih ñi jepahca bojoó. Yeéb yoobópdih Jesúsdih ñi pée cádahcatdih ennit, Dios yeebdíh chah táini ã chājipna caá.

⁹ Det Cristoíh bohéátdih cádahnit, “Wā jenah joyát caá chah ã túyap”, niij jenah joinít, jwí ípíhwā nihcan caá. Obohjeéhtih, det caandíh cádahcannit, Dios jwí ípíh, ã wūúhjīhbut táí biícdih ã jumna caá.* ¹⁰ Pánihna, “Cristoíh naáwátidihjeh caá wā bohénap”, niijná yuhna, mácah bohéátdih naóhni ñi pebhna ã jūibínachah, caandíh wēi jwāáhanjeh, ñíih muudíh ñi waadát tútca bojoó. ¹¹ Páant mácah bohéátdih naóhna, Cristoíh bohéátdih náahcan, yeejép chājni caá. Pánihna, caandíh wēi jwāáhniboó yeejép chājnidih teo wáacna caá ã chājap. Páant ñi chājca bojoó.

Ã pée naáwát

¹² Yeebdíh chah naáwíhna yuhna, caandíh wā daáquihcan caá. Obohjeéhtih, yeéb biícdih míc wéheat túut niijná,

* 1:4 3Jn 3 * 1:5 Jn 13.34; 15.12,17 * 1:6 Jn 14.15,23-24; 1Jn 5.3 * 1:7 Mt 7.15; 1Jn 2.18; 4.1-3 * 1:9 1Jn 2.22-23; 4.15

yeebdíh enedih wã bejihna
caá. Pánih múic wéhenit, jwiít
nihat biíc dih jwĩ táí wēibipna
caá.*

¹³ Ninjĩh bóli, ma jwan
panihnih, Dios ã ñíonih, mi
weh meemdíh ĩ túyat túutna
caá.

Páant bóojeh tigaá wã
naáwát.
Juan

---

* 1:12 3Jn 13-14

3 JUAN

Gayodih āt túyat tútat

¹ Weém Juan, Jesúihwādh waóhni, meém Gayo, búdei wā oinidih nin náodih wā daác wahna caá.*

² Wā dée panihni, wā oini, Dios biícđih ma túi jumatđih wā jéihna caá. Caán biícđih ma túi jumat pah, ma túi yapat pínah, míih bácahbut ā túi jumat pínahđihbut meemđih wā wábhna caá. ³ Biquína Jesúihwā wā pebhna jwinít, ded pah ma jumat doonáđih jwiítđih ĩ naáwáp be. “Cristo ā náahat pahjeh Gayo yoobópđih āpĭ chājna caá”, ĩ niúj naáwáp be. Páant ĩ niijíchah joinít, búdei wā weñep be.* ⁴ Det wā bohénit, wā weh panihnit, Dios ā náahat pahjeh ĩ túi chājat doonáđih joinít, búdei wāpĭ wēina caá.

⁵ Wā chéen, wā oini, Jesúih doonáđih bohé jibnitđih ma jéihca naáhwā ĩ jumwachah yuhna, ma teo wáacachah, ā túina caá. Pániđ teo wáacna, jwĭ Maáh Jesúsdih yoobópđih jepahni ma jamna caá. ⁶ Biquína queét bohé jibnit jwĭ pebhna jwinít, jwiít Jesúihwā jwĭ míic wáacachah, “Gayo jwiít Jesúihwādh ā túi oina caá”, jwiítđih ĩ niijíp jĭ. Pánihna, ma pebhna ĩ jwáub juibínachah, queétđih búdei ma teo wáacá, bohé péanit, ĩ túi jwáub jib bejat pínah niijná.

Páant míic teo wáacatđih Dios áihwādh ā náah yacna caá.

⁷ Queét Jesúih túini doonáđih bohé jib bejna, Diosđih jéihcannitboó ĩ teo wáacat pínahđih ĩpĭ náahcan caá.

⁸ Pánihna, jwiít Jesúihwāboó queétđih wēi jwāáhnit, jwĭ teo wáacat dée caá. Pániđ teo wáacna, queét biícđih jwiítbut Dios yoobópđih ā naáwátđih bitadđih jwĭ jéihyana caá.

Diótrefes yeejép ā chājat

⁹ Caanjĭh moón Jesúihwādh wā daác wahap yuh be. Obohjeéhtih, páant wā daacáchah yuhna, Diótrefes wūt jumni, caanjéh wutni jumíhna, weemđih āt jepahcap wūt be. ¹⁰ Pánihna, ĩni pebhna wā juibínachah, ded pah ā chājatđih yeéb Jesúihwādh wā naóh beedábipna caá. Weemđih yeejép āpĭ naóh yacna caá. Chah yeejépbūt āpĭ chājna caá. Jesúihwā áih túini doonáđih naóh jibnitđih wēi jwāáhcan, áih mūdđih āpĭ waadát túatcan caá. Bita caanjĭh moón Jesúihwāboó bohé jibnitđih ĩ wēi jwāááchah ennit, caánboó “Queét bohé jibnitđih ĩni wēi jwāáhca bojoó”, āpĭ niúj wutna caá. “Queétđih ĩni wēi jwāáát jĭib jwiít Jesúihwā jwĭ míic wáacapboó ĩni jwáub waadca bojoó”, āpĭ niijná caá.

¹¹ Wā oini, det yeejépwā ĩ chājat pah chājcanjeh, túi chājnitboodđih ma en yacaá. Túi chājnit Dioíhwā ĩ jamna caá. Obohjeéhtih, yeejép

* 1:1 Hch 19.29; Ro 16.23; 1Co 1.14 * 1:3 2Jn 4 * 1:11 1Jn 2.29; 3.6,9-10

chãjnitboó Diosdih jéihcannit
ĩ jũmna caá.*

Demetrio ã túi chãjat

¹²Demetrio wũt jũmnbodĩh
nihat cãacwã ĩ túi wéhena
caá. Dios ã náahat pah
ã túi chãjatdih enna, túini
ã jũmatdih ñi jéihna caá.
Weembút caandĩh páant tigaá
wã niijíp. Páant wã niiját
yoobópdihi ã jũmatdih ñi
jéihna caá.

Ã naóh péaat

¹³Meemdĩh chah naáwĩhna
yũhna, caandĩh wã daáquĩhcan
caá. ¹⁴Waícanjeh meemdĩh
enedih wã bejihna caá.
Caanná jũibínit, meemdĩh wã
míc wéhebiipna caá.*

¹⁵Dios meemdĩh ã teo
wáaca naáh, ma túi jũmat
pínah niijná. Ninjĩh jũmnit
jwĩ chéenwãbut meemdĩh ĩ
túyat túutna caá. Caanjĩh
moón jwĩ chéenwã nihati túyu
naáh.

Páant bóojeh tigaá wã
naáwát.
Juan

---

* 1:14 2Jn 12

JUDAS

Queétdih ã túyat tútat

1 Weém, Judas* Santiago úud, Jesucristodih teo wāhni, yeéb Jesúihwādih nin náodih wā daác wahna caá. Jwī íp Dios yeebdíh oinit, át ñiwip tagaá, áihwā ñi jumat pínah niijná. Jesucristo yeebdíh ã túi wapna caá, caandíh ñi túi jenah joí cádahcat pínah ni-ijná. ² Dios yeebdíh búdí oi jīgah ennit, ã teo wáaca naáh, ájeéh ñi túi jumat pínah niijná.

Yee bohénit ded pah í jumat

³ Wā oinitá, Dios jwiútdih iiguípna jwī bejat déejidih ã túi ubatdih búdí daác wahíhna yuhna, mácah daacát caá weemdíh náahap, bita yeebdíh í yee bohéatdih ñi yap yohat pínah niijná. Pánih yap yohna, Jesucristoíh bohéatboodíh ñi cádahca bojoó. Caandíh joiná, Jesucristodih ñit túi jepahap tagaá. Caán bohéat páantjeh bíic yoobó ã jumna caá. Á túut nuumcán níit. ⁴ Yeéb ñi jéihcah yuhna, biquína yeejépwā Diosdih náahcannit, ñi pebhna íit juibínap tagaá. Nijeéh jumnit, nin pah yeebdíh í niij yee bohéna yuh caá: “Dioíhwā ñi jumachah, yeéb bita yaádhjīh ñi yéej chājachah enna yuhna, yeebdíh oina, ã peéh chājcan níit”, í niij bohéna yuh caá. Jwī Maáh Jesucristo bíicjeh jumnidih

yap yohna, “Caandíh jepahat ã náahcan caá”, í niij bohéna yuh caá. Páant bohénitdih Dios ã peéh chājat pínahdih jon jātīh ã naáwátdih naóh yapanit íit daacáp tajī.*

Dios queétdih ã peéh chājat pínah

⁵ BHH nindih ñi túi jéihyechah yuhna, yeebdíh wā jwúub náhniana caá. Dios judíowā Egipto baácboó jumnitdih ã bacaat túttimah, íjeéh jumnit caandíh jepahcannitdih át mawap wut jī.* ⁶ Biquína ángelwādih ã chājatjidihbut ñi náhninaá. Queét Dios ã wutatdih íit jepahcap wut jī. Nump maáta Dios queétdih ã waadánachah yuhna, queétboó chah maáta íit jumíhip wut jī. Pánihna, Dios ã jumat tútatjidih í cádahat jíib dupánapboó yohnit, ítah tōp panihniijīh Dios queétdih át chéo jwejep wut jī. Péeni yeó jáapdih queét ã chéo jwejnitdih ã peéh chājbiipna caá.* ⁷ Sodoma tútchidih moón, Gomorra tútchidih moón, pehbbit jumni tútchinadih moonbát ded pah í yapatjidih ñi náhninaá. Yaádhdhíh yeejé chājnit, neoná míicjehbut búdí yeejé íit chājap wut jī. Páant í chājatji peéh Dios queétdih át cáo yohop wut jī. Páant ã cáo yohochah, iiguípboó jumnit, yeejé í yapat ã buudcán níit. Pánihna, iiguípboó Dios queétdih ã peéh chājatdih náhninit, caandíh nihat

* 1:1 Mt 13.55; Mr 6.3 * 1:4 2P 2.1-2
* 1:7 Gn 19.1-24; 2P 2.6

* 1:5 Ex 12.51; Nm 14.29-30 * 1:6

cāacwādhī tūi jepahat caá náahap.*

8 Páant yeejép ĩ chājatji pahjeh m̄antih, yeebdíh yee bohénitboó biíc yoobó ĩp̄i chājna caá. Pánih chājnit, “Oo júmat jígo hat déedih wā enechah, Dios nin pah ā chājat tūtup be”, niij yeenit, queétjeh ĩih bācahdih ĩp̄i yéejana caá. Jwī Maáh Jesucristodih jepahcan, āih cāacwā ĩ maátadihbut ĩp̄i jepahcan caá. Ángelwādhī “Queét táicannit, dedé pínah nihcan caá”, ĩp̄i niijná caá.* 9 Obohjeéhtih, jon jātih Moiséih bācahjidih ub bejihna, ángelwā ĩ maáh Miguel* nemépwā ĩ maáh Satanásjīh ĩt míc jūihñup wut jī. Pánih míc jūihnit, Satanás “Caán Moisésji cāacwādhī ā mawachah, āih bācah wīih pínah ā jumna caá”, āt niij yeejip taga. Obohjeéhtih, páant ā yee naáwáchah joiná yuhna, Miguelboó, Satanásdih naóh yaccan, “Wā Maáh meemdíh ā peéh chāja naáh”, āt niijéhjip taga.* 10 Obohjeéhtih, yeebdíh yee bohénitboó ded pah ángelwā ĩ jummat, Jesucristo ā wēpatdihbut jéihcan, “Queét dedé pínah nihcan caá”, niijnít, ĩp̄i yeejép naóhna yuh caá. Obohjeéhtih, ded pah yeejép chājat pínahdih ĩ tūi jéihna caá. Nuñúpwā jenah joicánjeh ĩp̄i chājat pah, queétboó yeejép ĩp̄i chājna

caá. Páant yeejép ĩ chājat jīb, Dios queétdih búdí ā peéh chājbipna caá.*

11 Caín ded pah yeejép ā chājatji pahjeh m̄antih queétbut ĩp̄i chājna caá.* Balaam* dinerodih búdí bidnit, ā yee bohéatji pahjeh m̄antih, queétbut dinerodih bidnit, yeebdíh ĩ yee bohéna caá. Coré* Diosdih ā yap yohat peéh Dios caandíh ā mao yohatji pahjeh m̄antih, yeebdíh yee bohénit caandíh ĩ yap yohochah, queétdihbut ā mao yohbipna caá. Pánihna, Dios queétdih ā peéh chājachah, queét búdí yeejép ĩ yapbipna caá. 12 Yeéb Jesúhwāboó ā oyatdih wēi jenah joinít, biícđih ñi jeéméchah, queét yeenit jumna yuhna, tíccanjeh, ñijeéh ĩp̄i jeémpna caá. Pánih jeémpnit, ĩ weñat pínahdihjeh jenah joinít, biícđih ñi tūi jummatdih ĩ yéejana caá. Nin pah queét ĩ jumna caá: Mah tólihñadhī johlit ā joh yapanachah, mah ā buugcát pah, “Bohénit jwī jumna caá”, niijná yuhna, tūi jenah joicánnit jumna, bitadih ĩp̄i teo wáaccan caá. Nin pahbut ĩ jumna caá: Quehe wihcanni nahna wanni pah ā jumuchah enna, ā mínah caandíh āp̄i dug yohna caá. Pánihat pah, cāacwādhī yee bohénitboó wannit pah ĩ jumuchah, Dios iiguipna queétdih ā

* 1:8 2P 2.10 * 1:9 Dt 34.6; Dn 10.13,21; 12.1; Ap 12.7 * 1:9 Zac 3.2; 2P 2.11

* 1:10 2P 2.12 * 1:11 Gn 4.3-9; He 11.4; 1Jn 3.12 * 1:11 Nm 22.1-35; 31.16;

2P 2.15-16; Ap 2.14 * 1:11 Nm 16.1-35 * 1:12 2P 2.17

bejat túutbipna caá.* ¹³ Nin pahbut ì jamna caá: Búdí mājdh ì jamni búdí nolihatna māj jwējdih moópni búdí wījnīdih āpī yohna caá. Pánihat pah tigaá, queét yeejépwā Dios ā watatdih jepahcannit, cāacwādh ìpī yeejépwā chājap. Nin pahbut ì jamna caá: Dios ā bejat túutni namá panīhndih cúiwā ì bejcat pah, Dios queétdih ā bohéat túutat pah ì bohécana caá. Páant ì yee bohénachah, Dios queétdih peéh chājnit, páantjeh tūbit dupánapboó ā jumat túutbipna caá.

¹⁴⁻¹⁵ Adán ā jūima Enochoó,* Dios naáwátdih naóh yapaniji nin pah āt niij naóh yapajip taga: “Nihat cāacwādh ñīwat túut niijná, jwī Maáh dawá āih táinit ángelwā biícđih ā dei jūóhbiipna caá. Pánih ñíonit, Diosdih náahcannitboó yeejép ì chājatji jīb ā peéh chājbiipna caá. Queét yeejépwā Diosdih yeejép ì naáwátdji jībbut ā peéh chājbiipna caá”, āt niijjip taga. Pánih naóhna, yeebdíh yee bohénitdihbut naóhna āt chājip tagaá. ¹⁶ Queétdih ded pah ā yapachah, Diosdih, bitadihbut yeejép ìpī wéhena caá. Yeejép jenah joinít, ì náahat pahjeh ìpī chājna caá. “Yeeb túi joinít ñi jumat chah, weém wā túi jéih bohéna caá”, ìpī niijná yuh caá, bita queétdih wēnit, ì túi jepahat pínah niijná.

Yeebdíh nin pah jumat caá

náahap

¹⁷ Obohjeéhtih, yeebboó, wā oinitá, Jesús ā naáwát túutnitboó ded pah ì niij bohéatjidih ñi túi náhninaá. ¹⁸ Nin pah yeebdíh ìt niij bohénap wut jī: “Péeni yeó jáapna Dios naáwátdih, āih cāacwādhbut tūbit deohnit, ì náahat pahjeh cāacwā yeejép ì chājbiipna caá”, ìt niijip wut jī.* ¹⁹ Páant ì niijnitjiboó yeeb biícđih ñi jumatdih ì yeejana caá. Queét Jesúsđih jepahcannit ì jumat chah, Túini Espíritu ìjeéh ā wihcah, ì weñat pínahdihjeh ìpī chājna caá.

²⁰ Obohjeéhtih, yeebboó, wā oinitá, yeó jáap jumat pah Túini Espíritu ā wēpatjīh wūbhnit, Jesucristodih chah ñi túi jenah joyoó. ²¹ Pánih chājnit, yeebdíh búdí ā oyatdih náhninit, ā oyat chah jéihyat túut niijná, ā náahat pah ñi túi chājjaá. Pánihna, jwī Maáh Jesucristo yeebdíh búdí oi teo wáacnit, páantjeh ājeéh ā jumat túutat pínahdih ñi wēi páñaá.

²² Biquína Jesucristodih tac yoób túi jenah joinítđih ñi jīgah en teo wáacá, Jesúsđih yoobópđih ì jepahat pínah niijná. ²³ Bitaboó yee bohéatdih jepah jwíhndih Jesúsđih táini doonádh ñi wēp naáwá, caandíh jepahnit, iigúipna ì bejcat pínah niijná. Bitaboó yee bohénit yeejép ì chājat pahjeh muntih chājnitdih ñi jīgah en teo wáacá. Obohjeéhtih, pánih teo wáacat

* 1:14-15 Gn 5.18,21-24 * 1:18 2Ti 3.1-5; 2P 3.3

pónih, iñi túi chãja chaáh!
 Ì yéej chãjat pah muntih
 yeebbút biíc yoobó ñi chãjcat
 túut niijná. Ì yéej chãjatdih
 búdí íí enat caá náahap.

Diosdih ã pée wēi naáwát

24-25 Jwĩ Maáh Jesu-
 cristodih wun wūhat túutna,
 jwiít iiguípna bejnitjidih Dios
 át túi ubup taga. Pánih túi ubni
 jumna, yeebdíh ã jéih wapna
 caá, caandíh ñi cádahcat pínah
 niijná. Pánih wapna, chah
 Maáh jumnit, ã pebhboó
 yeebdíh ã ñuhhat túutuchah,
 yéejat wihcannit jumna, búdí
 ñi wēibipna caá.* Caanjéh
 Dios ã jumuchah, caandíh wēi
 naóhñit, “Meém chah túini,
 nihatdih Maáh jumna, chah
 wēpni, nihatdih jéihñibut ma
 jumna caá”, jwĩ niij jíh. Caán
 biíhmahjeh jumni, buubut
 jumni, páantjeh ã jambipna
 caá. Páant ã jumuchah, nihat
 cáacwā caandíh búdí Ì wēi
 naáwá naáh. Páant tíí ã jumna
 nah.

Páant bóojeh tigaá wā
 naáwát.
 Judas

* 1:24-25 2P 3.14

APOCALIPSIS

Dios Juandih ã daacát tũtat

¹ Weém, Juan, Jesucristo weemdíh ã jéihyaatjidih nin núodih wã daác wahna caá. Jwĩ lípboó caandíh ã naáwát tútuchah, Jesucristoboó, weemdíh naáwát náahna, áih ángeldih át wahap be, áihwã jwĩ jéihyat pínah niijná. Bahnijeh jũdhna caá, páant ã yapat pínah. ² Weém nihat wã enatji, jwĩ líp ã naáwáchah, Jesucristo ã jwũub naóh yapanachah, wã joyátjidihbut wã daác wahna caá.

³ Ded pah ã yapat pínah bahnijeh ã jũdhũchah, det nin núodih ennit, bita ã en naáwáchah joinítbut, wã naáwátdih túi jepahnit, túi wẽinit ã jũmbipna caá.

Siete tútchidih moón Jesúhwãdih Juan ã daác wahat

⁴ Weém, Juan, yeéb Asia baácboó jũmni siete tútchidih moón, Jesúhwãdih wã daác wahna caá. Dios yeebdíh oinit, búdí ã teo wáaca naáh, ñi túi jumat pínah niijná. Caán jon játih jũmni, bũubut jũmni, túttimah, ã jwũub jũóhbična caá.* Caán ã chúdup pebh Túini Espíritubut nihat jéihni ã oyatjĩh yeebdíh ã teo wáaca naáh.* ⁵ Jesucristo ã oyatjĩhbut ã teo wáaca naáh, ñi túi jumat pínah niijná. Dios ded pah ã jumatdih,

cãacwãdih ã náah yacatdihbut yoobópdih naóhni caá.* Æ wũnat túttimah, waóh boo pũd jũóhni ã jwũub wũncan niít, páant mũntih.* Pánihna, nin baácboó jũmni maáta ã chah Maáh caá.* Jwĩtdih oina, áih meépdih yohnit, jwĩ yéejat jíib peéh chãjat déejidih át yohop tajĩ. ⁶ Pánih yohnit, jwĩtdih áihwã chãjna, caandíh wũbhniit, wẽi naóhniit pínahdihbut át chãjap wut jĩ, ã lípdih jwĩ teo wũhat pínah niijná.* Pánihna, “Chah wẽpni, nihat jwĩ Maáh ma jũmna caá”, Jesucristodih páantjeh jwĩ niij wẽi naóh jĩh. Páant tíi ã jũmũ nah.

⁷ ¡Jãaj! Cristo mah tólihjĩh ã jwũub dei jũóhbična caá.* Páant ã jwũub dei jũúwúchah, nihat cãacwã ã enbična caá. Caandíh péoh dodh mao yohnitji, jwãagnitjibut ã enbična caá. Æ jwũub dei jũúwúchah, nihat nin baácđih moón ã yéej chãjatjidih jéihniit, búdí ã jũibípna caá.* Páant ã yarbipna caá. Páant tíi ã jũmũ nah.

⁸ Jwĩ Maáh Dios, chah wẽpni, nin pah ã niijná caá: “Weém biíhmah jũmni caá. Nihat wã chãjnidih Maáh jũmna, caandíh wã jwũub yohat túttimah páantjeh wã jũmbipna caá. Jon játih wãát

* 1:4 Ex 3.14 * 1:4 Is 11.2; Ap 4.5 * 1:5 Is 55.4 * 1:5 Hch 26.23; Col 1.18

* 1:5 Sal 89.27 * 1:6 Ex 19.6; Ap 5.10; 20.6 * 1:7 Dn 7.13; Mt 24.30; Mr 13.26;

Lc 21.27; 1Ts 4.17 * 1:7 Zac 12.10; Jn 19.34,37

jumap jĩ. Bũubut wã jumna caá. Tãttimah, wã jwũub jũõhbirna caá”, ã niijná caá.*

Jesucristodih Juan ã enat

⁹ Weém, Juan, Jesúih jumna, ñi weép jeñé panihni caá. Yeéb yeejép ñi yapat pah, weembút Jesúih túini doonádih wã naáwát jíb yeejép wã yapna caá. Ñi cádahcat pah, weemdíhbut ĩ yéej chãjachah yuhna, Jesús ã teo wáacatjĩh caandíh wã cádahcan caá. Caán Jesús jwiit nihat jwĩ Maáh ã jumna caá. Dios naáwát dih Jesucristo ã naóh yapaatjidih wã bohéat jíb Patmos wãt jumni quewaboó ĩ yohani wã jumna caá. ¹⁰ Ninjĩh jumna, biíc chooát yeó jáapdih Túini Espíritu ã wēpat weemdíh búdí ã jumuchah, ũoni pah wã jumap be. Páant oo jámat panihatdih wã enat pónih, wã tãahmant Jesucristo wēpép áí wéhenap be. Búdí póojat nah yáaat pah bóo áí yáanap be. ¹¹ Nin pah weemdíh áí niijíp be: **“Bũũ ma enat pínahdih ma daacá. Pánih daác péanit, Asia baácboó jumni siete tãtchinadih moón wĩhwãdih ma wahaá. Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea tãtchidih moondíh yuh buca ma daác wahaá”**, ã niijíp be.

¹² Páant ã niijíchah joinít, weemdíh wéhenidih enat tãut

niijná, wã tac páud ñuhap be. Pánih tac páud ñuhnit, orojĩh ĩ chãjniji siete jii cáagat nah-najih ĩ jii cáagni páhanadih wã enep be. ¹³ Caan náhna cãtĩh ñuhni cãac pah jíghni Jesucristodih wã enep be. Áih jítcha páha biíc yoobó bũug ñájni yégueh chóodih ã dũwúp be. Orojĩh ĩ chãjniji tõpdih jõõh poómp yoób juí wái chéoni ã jumap be.* ¹⁴ Áih waó yoóc túi baabní ã jumap be. Áih quíibnabut tũ õopát tõpna pah ã iiguíp be.* ¹⁵ Áih jítchanabut túi itini quenalih naa pánih yeh iigní ã jumap be. Á wéheat búdí dóo yáaat pah ã yáanap be.* ¹⁶ Áih jéihyepmant bóo téihyamant siete cúiwãdih ã bíbohóp be. Íbat naa chénaboó jaco jumni eeép naadíh ã chãác tewep be. Yeó iigát pah áih móot ã yeh iiguíp be.

¹⁷ Caandíh ennit, áih jítcha pebh wũnni pah wã bũugúp be. Páant wã bũugúchah ennit, caán áih jéihyepmant bóo téihyajĩh weemdíh teo jáhanit, nin pah ã niijíp be: **“Ma úumca bojoó. Weém biĩhmah jumni caá. Nihat wã chãjnidih Maáh jumna, caandíh wã jwũub yohat tãttimah páantjeh wã jumbipna caá.”** ¹⁸ Weém báadhniyeh caá. **Wũnni wãih jumap yuh jĩ. Jwũub boo pud jũõhni wã jwũub wũncan niit,**

* 1:8 Ex 3.14; Is 41.4; 44.6; Ap 1.17; 22.13

* 1:13 Dn 7.13; 10.5

* 1:14 Dn 7.9

* 1:15 Ez 1.24; 43.2; Dn 10.6

* 1:17 Is 41.4; 44.6-8; 48.12; Ap 1.8; 2.8; 22.13

páant muntih. Jwúb booni jumna, cáacwáidibut wá jéih jwúb boot tútna caá. Cáacwá iiguipna ĩ bejat déedih weemjéh tá ĩbni caá. ¹⁹ Búttéh ma enatjidih ma daacá. Bú ded pah ā jummatdih, túttimah ded pah ā yapat pínahdibut ma daacá. ²⁰ Nin siete cúiwā wá jéihyepmant bóo téihyamant wá bíbohnidih ma tá beh joicáh, bú meemdih wá naóhbična caá. Orojĭh ĩ chājniji siete jí cáagat nahnajih ĩ jí cáagni páhanadibut wá naóhbična caá. Caán siete cúiwā siete tútchinadih moón wíhwā ĩ maáta panihni ĩ jumna caá. Queét wá naáwátdih naóh yapanit ĩ jumna caá. Orojĭh ĩ chājniji siete jí cáagat nahnajih ĩ jí cáagni páhana siete tútchinadih moón wíhwā ĩ jumna caá. Queét wá naáwátdih joinit ĩ jumna caá”, Jesucristo ā niijip be.

2

Éfeso tútchidih moón Jesúhwáidih ā daác wahat tútat

¹ Páant niij naóh péanit, nin pah weemdih ā jwúb niij naáwáp be, páant muntih: “Éfeso tútchidih moón wíhwā, queétdih waóhndihbut nin pah ma niij daác wahaá:

‘Wá jéihyepmant bóo téihyamant siete cúiwáidih bíbohni caá wá jumap. Orojĭh ĩ chājniji siete jí cáagat nahnajih ĩ jí

cáagni páhana cáth jibni caá, ded pah ā iigát jummatdih jéihyat tút niijná. Pánih chājna, yeéb wíhwáidih en bejna caá wá chājap. Pánih en bejna, yeebdih nin pah wá niij naóhna caá: ² Nihat ĩi chājatdih wá jéih beedána caá. Wíh túni doonáidih bitadih ĩi naáwátdih, weemdih ĩi túi jenah joí cádahcatdihbut wá tá jéihna caá. Yeejé chājnitdih ĩi iiatdihbut wá jéihna caá. “Jesúh túni doonáidih naáwát náahna, jwít ā wahnit caá”, bita ĩ niijchah yahna, queétdih joinit, yee naóhnit ĩ jummatdih ĩi jéihyep be. ³ Wíh túni doonáidih ĩi naáwát jíib yeéb Éfeso tútchidih moón yeejé yapna yahna, queét yeenitboodih ĩi yap yohop be. Pánih yap yohnit, weemdih ĩi cádahcan caá. Páant ĩi chājachah ennit, yeebdih wá wéina caá.

⁴ ‘Obohjeéthih túnit ĩi jumachah yahna, nin pah weemdih ĩi yap yohna caá. Weemdih ĩi jwíh tá oyatji pah bú biíc yoobó ĩi oican caá. ĩi jwíh tá míc oyatji pahbut bú biíc yoobó ĩi míc oican caá. ⁵ Pánihna, jwíh oina, ded pah ĩi chājatjidih náhninit, ĩi jwúb tút númá. ĩi yéej chājatdih náhni dahwanit, ĩi cádahaá. Pánih cádahnit, wíh túni doonáidih jwíh

jepahnit, ñi túi oyatji pah biíc yoobó ñi jwáub oyoó. Obohjeéhtih, ñi yéej chājatdih ñi cádahcah, ñíih jiiát panihni wā jwejniidih waícanjeh jwáub dúuc wáyadih wā bejbipna caá. Páant niijnít, nin pah wā niij naóhna caá: Yeéb

Éfeso tátchidih moón ñi jwíih oyatjidih cádahnit, weemdíh cádahna caá ñi chājap. Páant ñi yéejatdih ñi cádahcat jíib, páant bóojeh, ñi buudbípna caá.

⁶ Obohjeéhtih, weemdíh ñi túi oican yuhna, nindih ñi túi chājna caá: Nicolaítas wāt jumnit í yéej chājatdih ñi en iiná caá. Weembút í yéej chājatdih wā en iiná caá.

⁷ ‘íDet molít jumna, Túini Espíritu wíihwādhíh ā naáwáchah, í joyoó naáh! Det weemdíh túi jenah joí cádahcannitdih wā íip ā jumapboó jumni nah quehedih wā jeémát túutbipna caá.* Caan náh quehedih jeémpnitboó í jwáub wancan niít’,

ma niij daác wahaá”, Jesucristo weemdíh ā niijp be.

Esmirna tátchidih moón Jesúthwādhíh ā daác wahat tútat

⁸ Páant niij naóh péanit, nin pah weemdíh ā jwáub niij naáwáp be: “Esmirna tátchidih moón wíihwā, queétdih waóhniidihbut nin pah ma niij daác wahaá:

‘Weém biíhmah jumni caá. Nihat wā chājnidih Maáh jumna, caandíh wā jwáub yohat táttimah páantjeh wā jumbipna caá.* Wanni wáih jumap yuh jí. Jwáub boo pad jóohni wā jwáub wancan niít, páant mantih. Pánih jumna, yeebdíh nin pah wā niij naóhna caá:

⁹ Wíihwā ñi jummat jíib, yeejép ñi yapatjidih wā jéihna caá. Moh yéejnit ñi jummatdihbut wā jéihna caá. Pánih jumna yuhna, Dios ā wēpatdih bíbohniit, yeéb moh yéejnit nihcan caá. Bitaboó “Jwíit judíowā Diosdih jwí túi jepahna caá”, niijná yuhna, yeebdíh yeejép í yee naáwátjidihbut wā jéihna caá. Queét Dioíhwā nihcan, nemépihwā caá.

¹⁰ Buu yeéb chah yeejép ñi yapat pínahdihbut ñi áumca bojoó. Ñi joyoó. Nemép biquína ñijeéh jumnitdih nemat maáboó ā nemat túutbipna caá, weemdíh ñi cádahat pínah niijná. Obohjeéhtih, maátcanjeh yeejép ñi yapbipna caá. Páant yeejép í chājachah, í mao yohochah yuhna, weemdíh ñi cádahca bojoó. Yeéb weemdíh ñi cádahcat jíib, yeebdíh wā pehbboó páantjeh wā jummat túutbipna caá.

¹¹ ‘íDet molít jumna,

* 2:7 Gn 2.9; Ez 28.13; 31.8; Ap 22.2

* 2:8 Is 41.4; 44.6; 48.12; Ap 1.17; 22.13

wíhwādhíh Túini Espíritu
ã naáwáchah, í joyoo
naáh! Det weemdíh táí
jenah joí cádahcannit í
wunat táttimah, iiguípna
bejcan, wã pehbhoó
páantjeh í jumbipna caá*,
ma niij daác wahaá”, Jesu-
cristo weemdíh ã niijp be.

*Pérgamo tátchidih moón
Jesúthwādhíh ã daác wahat
túutát*

¹² Páant niij naóh péanit,
nin pah weemdíh ã jwáub
niij naáwáp be: “Pérgamo
tátchidih moón wíhwā,
queétdih waóhndihbut nin
pah ma niij daác wahaá:

‘Weém íibat naá
chénaboó jaco jumni
eeép naadíh bíbohni wã
jumna caá. Pánih jumna,
yeebdíh nin pah wã niij
naóhna caá: ¹³ Yeéb ñi
chājatdih, ñíh tátchidih
moón í chājatdihbut wã
jéihna caá. Caanjíh
moón í maáh Satanás
caá. Caán tátchidih moón
Satanásdih jepahnit,
Antipas wūt jumni wíh
doonádih táí naóhnijidih í
mao yohop be. Caandíh
páant í mao yohochah
enna yuhna, weemdíh ñi
tái jenah joí cádahcap be.

¹⁴ ‘Obohjeéhtih, pánih
tái jenah joí cádahcan
yuhna, bainí weemdíh ñi
yap yohop be. Biquína
ñijeéh moón, Balaam
wūt jumni ã bohéatdih
í joiná caá. Jon jātíh
Balaam Balac wūt jumni

maáhjidih nin pah át
niij bohénap wūt jí:
“Judíowādhíh ma yéjeaat
pínah niijná, nin pah ma
chājaá: ‘Dios caá’, wēi ni-
ijnít, ñi wāhni jeémát
queétdih ma jeémát túutá.
Í weha mána nihcan-
nitjíh queétdih yeejép
ma chājat túutá”, át niij
bohénap wūt jí. Jon
jātíh judíowā caandíh
joinít, í yéej chājatji
pah híic yoobó man
tigaá buu biquína ñijeéh
jumnitbut í yéej chājna
caá.* ¹⁵ Queét í chājat pah
bita ñijeéh moón Nico-
laítas wūt jumnit yeejép
í chājat túutatboodíhbut í
jepahna caá. ¹⁶ Páant ñi
yéej chājatdih ñi cádahaá.
Ñi cádahcah, waícanjeh
ñi pebhna bejnit, pánih
yeejép chājnitdih wã
chāác teoni íibat naajíh
wã peéh chājbipna caá.

¹⁷ ‘íDet molít jumna,
Túini Espíritu wíhwādhíh
ã naáwáchah, í joyoo
naáh! Det weemdíh táí
jenah joí cádahcannitdih
jeámant jumni maná
wūt jumni jeémát
dih wã wūhbipna caá.*
Baabní jeé naanádhíbut
queétdih wã wūhbipna
caá. Caán jeé naanádhí
fíh jáap wūt wã daácni
ã jumbipna caá.*
Bita caán wūtdih í
jéihcan niít. Caán
jeé naadíh ubnijeh áih
wūtdih ã jéihbipna caá’,

* 2:11 Ap 20.14; 21.8

* 2:14 Nm 22.5,7; 25.1-3; 31.16; Dt 23.4

* 2:17 Ex

16.14-15,33-34; Jn 6.48-50

* 2:17 Is 62.2; 65.15

ma niij daác wahaá", Jesu-
cristo weemdih ã niijp be.

*Tiatira tutchidih moón
Jesúhwādh ã daác wahat
tútat*

¹⁸ Páant niij naóh péanit,
nin pah weemdih ã jwáub
niij naáwáp be: **"Tiatira
tutchidih moón wíhwā,
queétdih waóhndihbut nin
pah ma niij daác wahaá:**

**'Weém Dios wáuh caá.
Quiib tuu ópát tópnā
panih iigni, jítcha túi
itini quenalih naa pánih
yeh iigni wā jumna caá.
Pánih jumna, yeebdih
nin pah wā niij naóhna
caá: ¹⁹ Ñi túi chājatdih
wā jéihna caá. Weemdih
bitadidibut ñi oyatdih wā
túi jéihna caá. Weemdih
ñi túi jenah joyátdihbut
wā jéihna caá. Bitadidih
ñi teo wáacatdihbut wā
jéihna caá. Yeejép yapna
yuhna, weemdih ñi
cádashcatdihbut wā jéihna
caá. Jwíh túut nuumnít,
ñi túi jepahat chah buu ñi
túi chājatdihbut wā jéihna
caá.**

²⁰ **'Obohjeéhtih, pánih
túi chājnit jumna yuhna,
nin pah weemdih ñi
yap yohna caá: Caánt
yeejép wili, Jezabel wūt
jumnih,* "Dios naáwátdih
naóh yapanih caá", niij
yeenih mi jumuchah
yuhna, mi naáwáchah
joiná, caántdih biáboó ñi
wahcan beé. Yee bohénit,**

**í weha mána nihcannitjñh
wíhwādh yeejép mi
chājat túutna caá. "Jwíh
dios caá", í niij wēi
wāhni jeémátdih queétdih
mi jeémát túutna caá.**

²¹ **Mi yeejatdih mi cádahat
pínahdih maatápdih wā
páñachah yuhna, páant
yeejép chājatdih mi
cádashícan caá. ²² Páant
mi cádashícat jíib caántdih
wā tubáp chūúábipna
caá. Mijeéh yeejép
chājnitdihbut wā tubáp
chūúábipna caá. Í yeejép
chājatdih túut nuumcán,
queétdih chah wā peéh
chājbipna caá. ²³ Mi
naáwátdih í jepahat peéh,
mi weh panihnitdih wā
mao yohbipna caá. Páant
wā peéh chājatdih ennit,
jéih beedáni wā jumatdih
nihat wíhwā í jéihbipna
caá. Ded pah í jenah
joyátdihbut wā túi jéihna
caá.* Pánihna, det yéej
chājnitdih í yéej chājat jíib
wā peéh chājbipna caá.
Det túi chājnitboodih í
túi chājat jíibbut wā túi
chājbipna caá.***

²⁴ **'Obohjeéhtih, biquína
yeéboó caánt yeejép
wili mi bohéátdih ñi
náahcap be. Satanás ã bo-
héátdihbut ñi joyáh bojop
be. Pánihna, yeéboodih
chah wā jwáub wutcan
niit. ²⁵ Nindihjeh
yeebdih wā jwáub chājat
túutbipna caá: Ñi pēb-**

* 2:20 1R 16.31; 2R 9.22,30 * 2:23 Sal 7.9; Jer 17.10 * 2:23 Sal 62.11-12; Pr 24.12; Ez 18.30; 33.20; Mt 16.27

hboó wã jwúb dei juibíat pínahdih pãinit, wã bohéatdih ñi cádahca bojoó. ²⁶⁻²⁷ **Det yéejatdih yap yohnit, wã wutadidh jepah cádahcannitdih maáta wã waadábipna caá. Wã íp weemdíh maáh ã waadáat pah, yeebdíhbat maáta wã waadábipna caá. Pániñ maáta jumna, niñat baácidih moondíh ñi wêp wutbipna caá, Dios ã weñat pínahdih í tui chãjat pínah niijná. Í jepahcah, búdi ñi peéh chãjachah, queét í budáh bejbipna caá.*** ²⁸ **Yeebdíh baáb aáb jwúwáchah jumni cúidih wãhñit, ñijeéh weémboó wã jumbipna caá.**

²⁹ **‘Í Det molít jumna, Túini Espíritu wíihwãdih ã naáwáchah, í joyoó naáh!’**

ma niij daác wahaá”, Jesu-cristo weemdíh ã niijp be.

3

Sardis tãtchidih moón Jesúthwãdih ã daác wahat túutat

¹ **Páant niij naóh péanit, nin pah weemdíh ã jwúb niij naáwáp be: “Sardis tãtchidih moón wíihwã, queétdih waóhñidihbat nin pah ma niij daác wahaá:**

‘Weém Túini Espíritu niñat ã wêpatdih bíbohni caá. Siete cúiwãdihbat bíbohni wã jumna caá. Pániñ jumna, yeebdíh nin

pah wã niij naóhna caá: Ñi chãjatdih wã tui jéihna caá. Bitá yeebdíh nin pah í niij jenah joyóp yah caá: “Queét Jesúth tãini doonádih tui jepahñit caá”, í niij jenah joiná caá.

‘Obohjeéhtih, páant í niij jenah joyóchah yuhna, bainíjuh weemdíh jepahna, wãñnit panihñit ñi jumna caá. ² **Pániñ jumna, ¡Ñi tui chãja chaáh! Ñi tui chãjcat enna, Dios ã wéican caá. Jáanit panihñit, tui chãjñit ñi jumna.** ³ **Wã naáwãtdih ñi jwúh joyátjidih ñi tui jwúb náhninaá. Pániñ náhninit, wã weñat pínahdih ñi tui chãjaá. Túut nuumnít, ñi yéej chãjatdih cádahna, tãiniboodíh ñi chãjaá. Weém wã niijátji pah ñi chãjcah, ñi náhnicah, nuumní cáac nuumúdiñ ã juibíat pah, yeebdíh peéh chãjadidh wã bejbipna caá.***

⁴ **‘Obohjeéhtih, biquína yeéboó yeejép chãjñit nihcan, quei wíhcanni yégueh ñonít panihñit ñi jumna caá. Pániñ jumna, tui baabní yégueh ñonít, wãjeéh ní jibbipna caá.**

⁵ **Det wã naáwãtdih cádahcannit, queét pah tui baabní yégueh ñonít í jumbipna caá. Weemdíh jepahñitíh wãtnadidh wã bíbohni papélah tólihdih**

* 2:26-27 Sal 2.8-9 * 3:3 Mt 24.43-44; Lc 12.39-40; Ap 16.15

ñih wãtnadih daácna, wã jwáub wio yohcan niit.* Wãjeéh páantjeh ï jumbipna caá. Wã íp ã enechah, ángelwãbut ï enechah, “Nin wñih caá”, wã niij naóhbiipna caá.*

6 ‘iDet molít jumna, wñihwãdih Túini Espíritu ã naáwáchah, ï joyoó naáh!’

ma niij daác wahaá”, Jesu-cristo weemdíh ã niijp be.

Filadelfia tátchidih moón Jesúhãdih ã daác wahat tútat

7 Páant niij naóh péanit, nin pah weemdíh ã jwáub niij naáwáp be: “**Filadelfia tátchidih moón wñihwã, queétdih waóhnidihbut nin pah ma niij daác wahaá:**

‘Weém yéejat wihcanni, túi yoobópdih naóhni wã jumna caá. Jon jãtih maáh Davidji cáacwãdih ã wutat pah weembút wã wutbipna caá. Pánih jumna, jêc panihnidih weém wã wãtachah, bitaboó ï jéih nemcan niit. Wã nemechah, bita ï jéih wãtcan niit.*⁸ Nihat yeéb ñi chãjatdih wã jéihna caá. Ñi pebh jêc panihnidih wã wãtat túttimah, bitaboó yeebdíh ï jéih nemcan niit. Bainí túi jenah joiná yuhna, wã naáwãtdih, weemdíhbut ñi cádahcap be.

9 ‘Obohjeéhtih, bita ñi pebh jumnit Sattanáihwã caá. “Jwiit judíowã, Dioíhwã caá”, niijná yuhna, wñihwã nihcan caá. Pánihna, queétdih ñi pebh bódiha caj yoh ñajat túttnit, “Yeebdíh Dios yoobópdih át oi tagaá”, wã niiját tútubipna caá.*¹⁰ Wñih túini doonádih yeebdíh wã cádahcat tútuchah joinít, ñi túi jepahap be. Páant ñi cádahcat ennit, nin baácđih jumnit nihat cáacwã yeejép ï yapachah, yeebdíh wã wapbipna caá. Caán láa queétdih tubit yeejép yapat túttnit, ded pah ï jummatdih wã jéihyabipna caá.¹¹ Ñi pebhna wã jwáub dei bejat pínah bahnijeh ã judhna caá. Pánihna, wñih túini doonádih ñi joyátjidih ñi quíib buudcá bojoó. Pánih quíib buudcán, weemdíh páantjeh ñi jepahachah, ñi túi chãjatji jíib pínahdih bitaboó ï jéih dúuc wáican niit.

12 ‘Wñih túini doonádih cádahcannitdih wã íp pebhboó wã jummat tútubipna caá. Jagáp nahna pah túi wêp ñuhnit panihnit jumna, ã pebhboó páantjeh ï jumbipna caá. ã pebhboó ï jumachah, wã ípíh wãtdih, áih jáap tútchi wãtdihbut

* 3:5 Ex 32.32-33; Sal 69.28; Ap 20.12

* 3:5 Mt 10.32; Lc 12.8

* 3:7 Is 22.22;

Job 12.14 * 3:9 Is 43.4; 49.23; 60.14

queétdih wã daácbipna caá, “Nin Dioih caá”, ã niiját pínah niijná. Æih jáap tútchi Jáap Jerusalén wüt jumni tútchi ã jumbipna caá. Caán tútchi Dios ã jumapmant ã dei jüóhbiipna caá. Caán láa weembút jáap wüt bíbohna, caán wüttdihbut queétdih wã daácbipna caá.*

¹³ ‘¡Det molít jumna, Túini Espíritu wíihwãdih ã naáwáchah, í joyoó naáh!’
ma niij daác wahaá”, Jesu-cristo weemdih ã niijíp be.

Laodicea tútchidih moón Jesúthwãdih ã daác wahat tütat

¹⁴ Páant niij naóh péanit, nin pah weemdih ã jwáub niij naáwáp be: “Laodicea tútchidih moón wíihwã, queétdih waóhndihbut nin pah ma niij daác wahaá:

‘Weém yeecanni, wã íip ded pah ã jumatdih yooópdihi naóhni caá. Nihat ã chãjatjidih Maáh wã jumna caá.* ¹⁵ Ded pah ã jumatdih wã túi jéihna caá. Weemdih jenah joinít jumna yuhna, bainíjuh ã jenah joiná caá. Nin pah caá yeéb ã jumap: Maatápdih mah chúud jwejni panihni caá. Túi cámahni nihcan, túi chãhniabut nihcan caá. Pánihni mahdih ã wéicat pah, túi jenah joicá buugnít ã jumachah,

weembút yeebdih wã wéican caá. Weemdih ã níi jenah joyóchah nihna, chah áta túi tagaá. Ñi túi jenah joicáh, namp yeejép áta jum tagaá. Obohjeéhtih, tac yoojbéh ã jephachah, chah yeejép caá. ¹⁶ Pánihnit ã jumachah enna, búdí wã iiná caá. Yeejép mahdih wã éeg yohat pah yeéb weemdih tac yoojbéh jepahnitdihbut wã yohbiipna caá. ¹⁷ Nin pah ã níi jenah joiná yuh caá: “Weém dawá bíbohni caá. Dedé jüdhdát wihcan caá”, ã níi jenah joiná yuh caá. Obohjeéhtih, páant niijná yuhna, Dios ã enechah, moh yéejnit, yégueh wihcannit, jéih encannit panihnit ã jumatdih ã jéihcan caá. ¹⁸ Pánihnit ã jumachah ennit, nin pah yeebdih wã níi naóhna caá: Orodih ã jíib chãjat pah, ã yéej chãjatdih wã yohat pínahdih ã úubú. Yégueh wihcannit ã tíicat pah, Dios ã enechah, ã yéej chãjatdih tíicat caá náahap. Pánihna, weemdih jepahnit, túi baabní yégueh panihni wã táyatdih wã wáuhachah, ã ubuú. Túini yégueh duonít í tíicat pah, ã yéejatdih cádahnit, Dios ã enechah, yeebbát ã tíiccan níit. Quíib cohatdih ã jíib

* 3:12 Is 62.2; 65.15; Ap 21.2 * 3:14 Pr 8.22-31; Jn 1.3; Col 1.15,18

chãjat pah, wã teo wáacat pínahdih ñi uúbú, jéih ennit panihnit Diosdih táí jenah joyát túut ni-ijná. ¹⁹ Nihat wã oinitdih wã túut numát túutna caá. *Pánihna, wã oinitá, ñi yéejatdih cádahnit, táiniboodih yoobópdiñ ñi túut numá. ²⁰ Weemdih ñi joyoó. Ñijeéh jumíhna, ñíih jéc nemni panihnidih ej ñuhna caá wã chãjap. Páant wã ejechah joinít, ‘Ma waád júúwá’, weemdih ñi niijí. Páant ñi waadát túutuchah, biíc dih numah jeémát pah ñijeéh wã jambipna caá. ²¹ Wã boo pud júúwát túttimah, wã íip biíc dih weembát wã wutna caá. Pánihat pah yeebbút yéejatdih ñi yap yohat túttimah, wã pebhboó wãjeéh biíc dih wã wutat túutbipna caá.*

²² ‘¡Det molít jumna, Túini Espíritu wíihwá dih ã naáwáchah, í joyoó naáh!’
ma niij daác wahaá”, Jesu-
cristo weemdih ã niijp be.

4

Jeámant moón Diosdih bódicha cajyoh ñajnit, í weñat

¹ Pánihat túttimah, jeáboó jéc wãtni panihnidih wã enep be. Póojat nah búdeí ã yáaat pah bóo wã joyóchah, weemdih jwíih wéheni ãí wéhenap be, páant mantih:

“Ninna ma púuh laáb júúwá. Túttimah bóo láa ded pah ã yapat pínahdih meemdih wã júutbipna caá. Wã niiját pahjeh tigaá páant ã yapbipna caá”, ã niijp be.

² Páant ã niijíchah joinít, Túini Espíritu ã wēpat weemdih búdeí ã jumuchah, caanná wã púuh laáb jubínap be. Caanná púuh laáb jubína, Maáh chúdnidih wã enep be. ³ Túí duu jēlep yeh iigní, jaih jēlepni júdu tac yoób ã chúdup be.* ⁴ ã chúdup pebh veinticuatro maáta chúud púuda bojnitdihbut wã enep be. Túí baabní yégueh chóonadih duonít, maáta í duwát oro júdu nadih í duwúp be. ⁵ Wã jwíih enni ã chúdupmant úum náah jumni wedóát, énoh biíc dihbut páantjeh yána ã chãjap be. ã en boj chúdupdih siete jiiát dahna Túini Espíritu búdeí ã wēpatdih júutni ã jumap be.* ⁶ ã en chúdup pebh búdeí maj pah jíghoni táí jēlepni ã jumap be.

ã chúdup pebh chénena míic ángelwã yuhna, mácah jíghonit, nihat íih bácahna dawá quíibna jumnit í jumap be.* ⁷ Jwíih jumni jíó duuni pah ã jíghop be. Caán túttimah, momo jiwí pah ã jíghop be. Caán túttimah, cãaquíh móot pah jumni ã jumap be. Caán túttimah, jiiñní jao pah ã jíghop

* 3:19 Pr 3.12; He 12.6 * 3:21 Jn 16.33; Ap 5.5 * 4:3 Ez 1.26-28; 10.1 * 4:5 Ez 1.13; Ex 19.16; Zac 4.2; Ap 1.4; 8.5; 11.19; 16.18 * 4:6 Ez 1.22 * 4:7 Ez 1.5-10; 10.14

be.* ⁸ Queét chéneña míc dawá quíibna jumnit, seis muj wāpanabut bíbohñit ï jumap be. ïih muj wāpana chahmant, namantbut dawá quíibna ã jumap be.* Yeó jáap jummat pah, chei jummat pahbut páantjeh Diosdih búdí wēi naóhna ï chājap be. Nin pah ï niijíp be:

“Túini, túini, túini, Dios jwī Maáh chah wēpni caá ã jumap.* Caán jon jātih átát jumap jī. Būubut ã jumna caá. Túttimah, ã jwáub jūóhñipna caá”, ï niijíp be.

⁹ Páant niij wēina, páantjeh jumnidih “Túina caá”, niijná ï chājap be. ¹⁰ Páant ï weñat pah mantih, veinticuatro maátabut Maáh ã chúudap pebh jubí bóðicha caj yoh ñajnit, caán páantjeh jumnidih ï weñep be. Pánih wēina, ï maáta jumna dawát júðunadiah ã chúudap pebh ï cádah jwejep be. Pánih cádah jwejni, nin pah ï niijíp be:

¹¹ “Meemdíh búdí jwī wēini caá. Jwī Maáh chah wēpni, chah túini caá. Ma náahat pahjeh nihadiah chājni ma jumna caá. Pánihna, meemdíh búdí weñat caá náahap”, Diosdih ï niij wēi naáwáp be.

5

Daác pinni quiít, Oveja Wūúhbut

¹ Túttimah, jwáub enna, Dios ã jéihyepmant bóo téihyamant chéna bóo daác pinni quiít dih ã bíboh chúudachah, wā enep be.* Si-ete láa wíidahatjñh ã néeh teoni quiít ã jumap be. ² Wēpni ángeldihbut wā enechah, nin pah ã wēp niij naáwáp be: “¿Ded tigaá con quiít dih ã néeh tewatjidih watni pínah? Yéejat wihcannijeh con quiít dih ã jéih watbipna caá”, ã niijíp be.

³ Páant ã niijíchah yuhna, caán quiít dih watni pínah, yéejat wihcannidih ï jéih bid juicáp be. Japboó jumnit, nin baácboó jumnitbut, báadhñit, wunnitbut caán quiít dih ï jéih watcap be. Caán quiít dih en naóhni pínah ã wihcap be. ⁴ Caán quiít dih wat en naóhni pínah ã bid juicáh ennit, weém búdí wā juñáp be. ⁵ Páant wā juñúchah ennit, biíc veinticuatrojeéh jumni nin pah weemdíh ã niijíp be: “Ma jáicá bojóo. Con quiít dih ã néeh tewatjidih watni pínah Judá ã jumenaá poómpdih bóo caá. Caán chah wēpni jumna, “Jió dñani”, ï niijni, maáh Davidji jumma ã jumna caá. Caandíh eníhcannidih yap yohñi jumna, con quiít dih siete ã néeh tewatjidih watni pínah ã jumna caá”, ã niijíp be.*

⁶ Páant ã niijíchah joiná, Maáh ã chúudap pebh Oveja Wūúhdih wā enep be. Chéneña míc dawá

* 4:8 Ez 1.18; 10.12 * 4:8 Is 6.2-3
Gn 49.9; Is 11.1,10; Jn 16.33; Ap 3.21

* 5:1 Is 29.11; Ez 2.9-10; Zac 5.1 * 5:5

quíibna jamnit, veinticuatro maátabut ĩ cātíh ã ñũhup be. Caán ĩ maoniji pah ã jíghop be. Siete mona jamni, siete quíibnabut ã jamup be. Āih siete mona wēpat búdí bíbohni ã jamatdih júutna ã chājap be. Āih siete quíibna nihat nin baácboó Túini Espíritudih Dios ã wahachah, ã túi en beedáátdih júutna ã chājap be.* 7 Caán Oveja Wūúh Maáh pebh jubínit, Dios ã jéihyepmant bóo téihyamant ã bíbohni quiútdih ã ubup be. 8 Páant ã ubuchah ennit, chénena míic dawá quíibna jamnit, veinticuatro maátabut Oveja Wūúh pebh bódicha caj yoh ñajnit, caandíh ĩ weñep be. Queét nihat maáta bíitat dahna árpas ĩ niijníidih bíbohni, oro pamapnadihbut ĩ bíbohup be. Caán oro pamapna diútdih túi chej jamni cáwat pínah ã jamup be. Caán túi chej jamni cáwat pínah Dioíhwā caandíh ĩ wúbát panihni ã jamup be.* 9 Pánih Oveja Wūúhdih wēina, nin jáap ewatjĩh ĩ niij ewep be.*

“Meém ĩ mao yohniji jamna, míih meépjĩh cācwā ĩ yéejatdih ma yoh wũhup be, Diosjeéh ĩ túi jamat pínah niijná. Nihat cācwā poómp jamat pah, nihat mácah wéhenit, nihat baácđih moón meemđih jepahnitdihjeh míih meépdih yohnit, ĩ yéejatdih ma

yohop be.

10 Dioíhwā ĩ jamat pínah, caandíh wēi wúbh wũhni pínahbut niijná, queétdih ñionit, nihat baácđih moón maáta pínah queétdih ma waadánap be.* Pánih chājni jamna, con ã daácni quiútdih ã néeh tewatjidih ma jéih watna caá”, ĩ niijíp be.

11 Páant ĩ niij eo péanachah, jwúb enna, dawá yoobát ángelwā ĩ ewatdih wā joyóp be, páant mantih. Maáh chúndnidih, chénena míic dawá quíib jamnitdih, veinticuatro maátadihbut ángelwā ĩ túi júud ñuh púuda bojop be. Queét ángelwā tabit ĩ wēp ewechah, wā joyóp be.*

12 Nin pah queét ĩ niij wēi ewep be:

“Meém Oveja Wūúh, ĩ mao yohniji nihat cācwāđih wutni, nihatdih jéih beedáni, chah wēpni caá. Cācwā ĩ yéejat jíib ĩ mao yohniji ma jamuchah enna, meemđih jwĩ wēina caá. ‘Chah túini caá’, meemđih niij weñat caá náahap”, ĩ niijíp be.*

13 Túttimah, bitabut ĩ wēi ewechah, wā joyóp be. Nihat Dios ã chājnitji japmant moón, nin baácđih moón, búdí mujđih moonbát, báadhni,

* 5:6 Is 53.7; Zac 4.10 * 5:8 Sal 141.2; Ap 8.3 * 5:9 Sal 33.3; 98.1; Is 42.10

* 5:10 Ex 19.6; Ap 1.6; 20.6 * 5:11 Dn 7.10 * 5:12 Jn 1.29; 1Co 5.7

wannitbut, nihat biíc dih nin pah í niij wēi ewep be:

“Meém jwī Maáhdih, Oveja Wūáhdihbut yeéb chénewádh jwī túi wēi eona caá. “Túinit yoobát caá. Chah wēpnit caá’, jwī niijná caá. Yeebdíh páantjeh niij wēi naáwát caá náahap”, í niijíp be.

¹⁴ Páant í niij wēi ewechah joiná, queét chéne na míc dawá quíibna jumnit “Páant tíi, í niij wēi ewe naáh”, í niijíp be. Queét veinticuatro maátaboó bódicha caj yoh ñajnit, Diosdih, Oveja Wūáhdihbut búdí í weñep be.

6

Daác pinni quiít dih Oveja Wūáh á jwíh watat

¹ Túttimah, caán daác pinni quiít dih Dios á jwíh néeh tewatjidih Oveja Wūáh á watap be. Páant á watat túttimah, biíc dawá quíibna jumni boó, búdí énoh yáaat pah bóo “Ma jūúwá”, á niij ejep be. ² Páant á niij ejat túttimah, túi baabní cabalodih wā enep be.* Caán caballojih chúudni ñúupát tuu bíbohdih maáta í dawát júudih Dios á wūhap be. Páant á wūhat túttimah, caánboó caandíh en jáihnit dih míc mao yap yohodih á bejep be.

Segundo á néeh tewatjidih á watat

³ Túttimah, Oveja Wūáh biíh néeh tewatjidih á jwúub

watap be, páant muntih. Páant á watat túttimah, biíh dawá quíibna jumni “Ma jūúwá”, á niij ejep be. ⁴ Páant á niij ejat túttimah, biíh caballo túi dūuni á jūúwáchah, wā enep be.* Caán dūuni caballojih chúudnidih nin baác dih moondíh míc mawat tútat pinah wēpatdih, búdí íibat naadíhbut Dios á wūhap be.

Tercero á néeh tewatjidih á watat

⁵ Túttimah, chéne dih wat péaniji biíhdih á jwúub watap be, páant muntih. Páant á watachah, biíh dawá quíibna jumni “Ma jūúwá”, á niij ejep be. Páant á niij ejat túttimah, biíh caballo einidih wā enep be.* Caán einijih chúudni chodat í jenah enatdih á bíbohop be. ⁶ Caandíh wā enechah, dawá quíibna jumnit cātíh chúudni boó nin pah á niijíp be: “Nuugúp láa biíc yeó jáap í tewat júbjīh biíc kilobitjeh trigodih, tres kilosbitjeh cebadadih í jéih jīb chāj bipna caá. Obohjeéhtih, chénat pahdih í jéih jīb chāj buujácan níit. Trigo, cebadabut bainí jīb jumni yahna, búdí á jīb jumbipna caá. Obohjeéhtih, jeémát chājat yíi, jiwá iguúh mac biíc dih páantjeh á jumna náah”, á niijíp be.

Cuarto á néeh tewatjidih á watat

⁷ Túttimah, biíc peihcannidih wat péaniji biíhdih á jwúub watap be, páant muntih.

* 6:2 Zac 1.8; 6.3,6 * 6:4 Zac 1.8; 6.2

* 6:5 Zac 6.2,6

Páant ã watachah, péeni dawá quíibna jumni, “Ma jūúwá”, ã niij ejep be. ⁸ Páant ã niij ejat táttimah, biih caballo wunnitih bácah pah jígohnidih wã enep be. Caanjih chúudni “Wunat túutni”, wūt jumni ã jumup be. Caán táttimah jūóhni “Iguípna bejat túutni”, ã wūt jumup be. Pánihna, queétdih nin baácdih moondih mao yohat wēpat pínahdih Dios ã wāhup be. Míic mawat túutnit, nuugúpjīh wunat túutnit, jiadih moón nuñúpwādh tac behanit, túi daocá bunnítjeh cāacwādh Dios ã mao yohat túutup be.*

Quinto ã néeh tewatjidih ã watat

⁹ Túttimah, chéneha míic ã néeh tewatjidih wat péaniji biih biúhdih ã watap be, páant muntih. Páant ã watachah, Diosdih cáo wāh cáagat naa námp Jesúíhwādh ã maonit caolihjidih wã enep be. Dios naáwátdih naóhna, “Weém Jesúih caá”, ã niijátjī jīb queétdih ãt mawap tajī. ¹⁰ Diosdih nin pah queét ã niij ejep be: “Maá, yéejat wihcanni, yeeatbut wihcanni, ma niiját pah yoobópdi chājni caá. ¿Nin baácdih moón jwiítdih maonitjidih débólih tigaá ma peéh chājbi?” ã niijíp be. ¹¹ Páant ã niijíchah joinít, Dios queétdih túi baabní yégueh chóodih wāhnit, nin pah ã niij jepahap be: “Ñi choo jwúhúú. Bitá ñi déewã

panihnit Jesúíhwã, ã mao yohnit pínah, yeéb túini doonádih ñi naáwátjī pah queétdih bohé jwuhna caá ã chājap. Yeebdíh ã mawatjī pah queétdihbut ã mao beedáat pínah ã jadh jwuhna caá. Pánihna, queétdih ã mawat pínah jātīh, baini ñi choo jwúhúú”, ã niijíp be.

Sexto ã néeh tewatjidih ã watat

¹² Túttimah, biícjīh bóo téihya ã néeh tewatjidih wat péaniji, biíhdih ã watap be, páant muntih. Caandih ã watachah, búdí baác méméat ã jumup be.* Pánihichah, yeó ã dupááh bejep be.* Widhbut meép panihni ã duuah bejep be.* ¹³ Máa cāca máa quehedih ã boloh yoh jéena bojat pah cáiwābut ã yúug jéen bejep be. ¹⁴ Pánihichah, jeábut ã buudáh bejep be.* Nin baácboobút nihat jeená, nihat quewanabut ã túut nuumúp be.* ¹⁵ Páant ã yapachah ennit, nin baácdih moón ã maáta jeé ãt diítina ã jweí waadáp be. Soldadowã ã maáta, búdí bií dée bíbohni, wēpnit, nihat queétdih teo wāhni, teo wāhni nihcannitbut caanná míic ã jweí waadáp yuh be. Bitabut jeé cātīh ã jweyép be.* ¹⁶ Pánih jweinít, jap bóo jeenádih, jee dáhnadibbut nin pah ã niijíp be: “Jwiítdih ma jāh jūúwá.* Con Maáh chúudnidih, Oveja

* 6:8 Jer 15.3; Ez 5.12,17; 14.21

* 6:12 Ap 11.13; 16.18

* 6:12 Is 13.10; Jl

2.10,31; 3.15; Mt 24.29; Mr 13.24-25; Lc 21.25

* 6:12 Jl 2.31

* 6:14 Is 34.4

* 6:14 Ap 16.20

* 6:15 Is 2.19,21

* 6:16 Os 10.8; Lc 23.30

Wũúhdihbut bádí jwĩ úumna caá. Pánihna, jwiitdih ma jáhaá, Oveja Wũúhdih jwĩ yap yohatji jíb ā peéh chājat pínah niijná. ¹⁷ Caandih yap yohnitdih ā peéh chājat pínah yeó jáap wāát jumna caá. Caán ā peéh chājat pínahdih ded pah jwĩ jéih jweicán niit”, ĩ niijíp be.*

7

144 mil Dioíhwā ā wāt búúdhnit

¹ Pánihat túttimah, chéneña míc ángelwādh wā enep be. Queét nihat pehbóó ĩ bejep be. Jwĩh waóh bejni chóop yapatboó bej, caán túttimah bejni biíh chóop yapatboó bej, caán túttimah bejni yeó aáb jũúwúpboó bej, caán péeni yeó dei bejepboó ā bejep be. Pánih bejnit, ĩ bejepmant jũóhni johlitnadih ĩ jáhap be. Pánihna, nin baácboó, bádí mujdihbut johlit ā johcap be. Dedé biíc máa nahdih ā joh jáhacap be.* ² Pánihat túttimah, biíh ángel yeó aáb jũúwúpmant ā jũúwúchah, wā jwúub enep be. Dios páantjeh jumniíh wāt áihwādh búúdhndih jũóhna ā chājap be. Pánih jũóhnit, bita chéneña míc bejnitboó, nin baác dih, bádí mujdihbut Dios ā yéjaat túutnit pínah ángelwādh wēpép ā ejep be. ³ “Júdh jwuhna caá. Dioíhwādh ĩh móot juúhndih ā wūtdih wā búúdh jwuhat túut caá. Pánih

wāt búúhdhat pínah játih nin baác dih, bádí mujdih, máanadihbut ĩi yéja jwuhca bojóó”, queét chéneña míc ángelwādh ā niij ejep be.*

⁴ Pánihna, Dioíh wūtjĩh ĩh móot juúhdih búúdhnit “Ciento cuarenta y cuatro mil Israel ā jumena ĩ jumna caá”, caán ángel ā niijíchah, wā joyóp be. ⁵ Doce mil Judá jumena jumnit ā wāt búúdhnit ĩ jumap be. Bita doce mil Rubén jumena, bita doce mil Gad jumena ā wāt búúdhnit ĩ jumap be. ⁶ Bita doce mil Aser jumena, bita doce mil Neftalí jumena, bita doce mil Manasés jumena ā wāt búúdhnit ĩ jumap be. ⁷ Bita doce mil Simeón jumena, bita doce mil Leví jumena, bita doce mil Isacar jumena ā wāt búúdhnit ĩ jumap be. ⁸ Bita doce mil Zabulón jumena, bita doce mil José jumena, bita doce mil Benjamín jumena ā wāt búúdhnit ĩ jumap be. Páant moonjéh nihat ciento cuarenta y cuatro mil ā wāt búúdhnit ĩ jumap be.

Dawá baabní yéqueh dmonít

⁹ Pánihat túttimah, dawá cáacwādh wā enep be. Nihat baác dih moón, nihat cáacwā poómp mácah wéhenit Cristodih jepahnitji caanjĩh míc wáac ñuhnitdih wā enep be. Dawá cáacwā, jenah enna, buujáca naáh, Maáh ā chúudup, Oveja Wũúh pehbub ĩ ñuhup be. Túi

* **6:17** Is 13.6; Ez 30.2-3; Jl 1.15; 2.11; Am 5.18-20; 8.9-14; Sof 1.14-18; Mal 3.2

* **7:1** Jer 49.36; Dn 7.2; Zac 6.5 * **7:3** Ez 9.4,6

baabní yégueh ðuonít, táam núonadihbut ï bíbohóp be.

¹⁰ Queét nihat nin pah ï niúj wēi ejep be:

“Dios nihatdih Maáh caá. Caán, Oveja Wūúhbut jwiít dih túi ubnit caá”, ï niijíp be.

¹¹ Queét dawá ángelwā Maáh ā chūudupdih, veinticuatro maátadih, chéneha míic dawá quíibna jumnitdihbut ï ñuh púuda bojóp be. Pániñ ñuhnit, cáacwā ï wēi naáwáchah joinít, páah yoh ñajnit, caandíh queétbut nin pah ï wēi naáwáp be:

¹² “Páant tigaá. Meém chah túini, nihat jéihni, chah wēpni caá. Ma wēpatjñh nihatdih chājni caá. Pániñni ma jumuchah, “Túina caá”, páantjeh niiját caá náahap. Meemdíh búdí jwī wēina caá”, ï niijíp be.

¹³ Túttimah, bíic maáh nin pah weemdíh ā niúj wūbh joyóp be: “¿Nit túi baabní yégueh ðuonít det tigaá? ¿Dedmant tigaá ït jūóh?” ā niijíp be. ¹⁴ “Weém wā jéihcan caá. Meémboó queétdih ma jéihna nacaá”, caandíh wā niúj jepahap be. “Nihat cáacwā tubit yeejép yap láa, Diosdih ï cádahcat jíib ï mao yohnitji caá.* Íih yéguehdih ā chocat pah, Oveja Wūúh áih meépdih yohna, ï yéejatdih ā yohnit ï jumna caá. Pániñna, yégueh túi baabní chóodih ï ðuoná caá.*

¹⁵ “Pániñ ðuonít jumna, Dios ā chūudup pebh yeó jáap jummat pah, chei jummat pahbut caandíh páantjeh ï wēi naóhna caá. Dios íjeéh jumna, queétdih ā wapbipna caá.

¹⁶ Chéneji nuugúp ï jwúub wñcan niít. Taca jootátbut ā jwúub wihcan niít. Yeó ā wihcah, tubit chāhat ā wihcan niít.*

¹⁷ Maáh pebh ñuhni Oveja Wūúh ovejawādih túi en daoní ā en dawát pah, queétdih ā en daobípna caá.* Ovejawādih en daoní ā waáwát pah, meo waócáhna queétdih ā numah bejbipna caá, báadhdát túutni mahdih ï babhbat pínah niijná.* Pániñna, queét páantjeh wēina, chéneji ï júicán niít”,* weemdíh ā niijíp be.

8

Seis ā néeh tewatjidih wat péanit, péenidih ā watat

¹ Seis ā néeh tewatjidih wat péaniji péenidih ā yoób watap be. Páant ā watachah, tac yoób hora dée wéheat laiñcan, nihat ï yayáh bejep be. ² Túttimah, Dios pebh ñuhnit siete ángelwādih wā enep be. Bíih queétdih siete póojat nahnadidh ā wūhap be. ³ Bíih ángelbut orojñh ï chājni

* 7:14 Dn 12.1; Mt 24.21; Mr 13.19

* 7:14 Jn 1.29; 1Jn 1.7 * 7:16 Sal 121.6;

Is 49.10 * 7:17 Sal 23.1; Ez 34.23; Jn 10.1-16 * 7:17 Sal 23.2; Is 49.10; Jn 4.10;

7.37 * 7:17 Is 25.8; Ap 21.4

pamapdih bíbohni Diosdih cáo wūhna ĩ cáagat naa pébh ã juí ñuhap be.* Búdí chej jumni cáwat pínahdih caandíh ĩ wūhap be, nihat Dioíhwā ĩ uúbát bícdih widnit, Dios ã chúudap pebh jumni oro naajíh ã cáo wūhat pínah ni-ijná.*⁴ Páant ã cáo wūhachah, caán chej jumni jeí, Dioíhwā ĩ uúbát bícdih Dios pebh ã chao ñah bejep be.⁵ Páant ã cáo wūhat túttimah, caán naadíh bóo tū tāóhdih caan pámapna náo yac péanit, baácboó ã puoh jéena bojop be.* Páant ã puoh jéenanachah, úm náah jumni wedóat énoh bícdih tubit ã yeéj yáanachah, baác ã méménap be.*

⁶ Túttimah, queét siete ángelwā ĩ bíbohni póojat nahnadih póojat túut ĩ chājap be.

Jwíh cuatro póojat nahna

⁷ Bíc ángel ã jwíh póoj waáwáchah, mah cámahni dahna, iigní tū tāóhna bícdih, meép wid jumni, baácboó ã yúug jéenep be. Páant ã yúug jéenechah, tacdih yoób dée buwájeh baác ã iiguíp be. Tacdih yoób déejeh máa, yílipbut, ã iigáh bejep be.*

⁸ Caán túttimah, bíh ángel jwuh ã bíbohni nahdih ã póojop be. Páant ã póojochah, búdí jee páh bóo, iigní dah, jeámant buúg jéen bejnit, búdí mujna ã buúg báahap

be. Páant ã buúg báahachah, búdí muj tacdih yoób dée meéjeh ã túut numúp be.*⁹ Caán ã buúg báahapboó búdí mujdih moón queejwā ĩ wunap be. Caánboó pahni dahwani jāajnábut ã daabáh bejep be.

¹⁰ Caán túttimah, bíh ángel jwuh ã póojop be. Páant ã póojochah, búdí yayú iigát pah bóo iigní cú, jeámant buúg jéen bejnit, biquí mujna buúg báahnit, meo waócáhnadibut ã chūúp be.*¹¹ Páant ã buúg báahachah, nihat ã chūúhni óoni mujna ã túut numúp be. Páant ã óonachah, dawá cáacwā caán mahdih babhna, ĩ wunap be. Caán cú “Óoni”, ã wāt jumap be.*

¹² Bíc peihcannit ángelwā ĩ póojat túttimah, bíh ángel jwuh ã póojop be. Páant ã póojochah, yeó, widh, cúiwābut tacdih yoób déejeh ĩ yeh iigát ã buudáh bejep be. Pánihna, chéneha míc hora pohba yeó ã chāhcap be. Cheibut chéneha míc hora pohba widh, cúiwā ĩ yeh iigáp be.*

¹³ Queét chéneha míc ĩ póojat túttimah, jwúub enna, búdí jao jijnídih wā enep be. Caán ã niíj ñaacáchah, wā joyóp be. “¡Yeejép pohba! ¡Yeejép pohba! ¡Yeejép pohba! Wēpép ángelwā buu jwuh póojat túut caá ĩ chājap. Páant ĩ póojochah, चाह yeejép

* 8:3 Am 9.1 * 8:3 Ex 30.1,3; Sal 141.2; Ap 5.8 * 8:5 Lv 16.12; Ez 10.2 * 8:5 Ex 19.16; Ap 11.19; 16.18 * 8:7 Ex 9.23-25; Ez 38.22 * 8:8 Ex 7.17-21 * 8:10 Is 14.12 * 8:11 Jer 9.15; 23.15 * 8:12 Ex 10.21-23; Is 13.10; Ez 32.7; Jl 2.10,31; 3.15

yoobát nin baácđih jumnit ĩ yapbipna caá”, ã niĳ ñaacáp be.

9

Quinto pójat nah

¹ Queét chéneña míc ángelwã ĩ pójat túttimah, biĳh ángel jwuh ã bíbohni nahđih ã pójop be. Páant ã pójochah, cáı pah iigní ángel japmant ã buúg jéen jũúwúchah, wã enep be. Numah bóo íitna dei bejnit, ã wãtat pínah niĳná, Dios llavedih caandíh ã wãhup be. ² Caanná dei juibínit, ã wãtachah, búdí tuu jeı ã bac jũúwúp be. Caán jeı ñahna, yeodíh, jeáđihbut ã jãhachah, nihat ã đapúáh bejep be.* ³ Caán jeı cátiĳ jumnit díguipwã pah jígoĳnit baácboó ĩ bej peét bejep be. Dúo ã tuúbát panihnidih bíbohni, cáacwãđih tuúbhna, búdí tubanit pínah ĩ jumup be.* ⁴ Páant cáacwãđih yeejép ĩ chãjachah yuhna, yílipđih, máadih, biĳh ĩ momniđihbut Dios ã yéejaat túutcap be. Caán ã wãt búđhca naáhwãđihjeh ã yéejaat túutap be.* ⁵ Pánih yéejaat túutna yuhna, ã mao yohat túutcap be. Cinco widh pohba yeejép ã tuúbát túutap be. ⁶ Páant ĩ tuúbúchah, tubit tubanit, cáacwã ĩ wunat pínahđih búdí ĩ bidbipna caá. Páant ĩ bidichah yuhna, queéđih Dios ã wunat túutcan niıt.*

⁷ Queét díguipwã míc maonit pínah caballowã pah

ĩ jígoĳop be. Maáta ĩ đawát oro júđunadih ĩ đawúp be. ĩih móot cáaquíh móotna pah ã jígoĳop be.* ⁸ ĩih yoócnabut yaádíh waó yoóc pah bóo maátni ĩ đawúp be. ĩih maobát jíóih maoná pah ã jígoĳop be.* ⁹ ĩih tacadih ítah chóona ĩ đawúp be, ĩih bácađih jãhat pínah niĳná. ĩih muĳ jwãpana ã yáaat, dawá caballowã pútúni chóonadih wáinit, míc mawadih bejna, ĩ ñáwat pah ã yáanap be.* ¹⁰ ĩih doomántbut tuúbát doóbhna ã jumup be. Pánihna, cinco widh pohba ĩ tuúbúchah, cáacwã búdí ĩ tubanap be. ¹¹ Nump bóo tóliđih moón ĩ maáh ángel queét díguipwãđihbut watni ã jumup be. Hebreo wéheatĳih caán Abadón ã wãt jumup be. Griego wéheatĳih Apolión ã wãt jumup be. Páant niĳná, “Yéeja Beedáni”, niĳná ĩ chãjap be.

¹² Díguipwã cáacwãđih yeejép ĩ tubúp chũúát túttimah, ĩ jwíih yeejép yapatji ã péanap be. Caán túttimah, chéne láa cáacwã yeejép ĩ jwúub yapbipna caá, páant muntih.

Sexto pójat nah

¹³ Biícĳih bóo téihya ángelwã ĩ pójat túttimah, biĳh ángel jwuh ã bíbohni nahđih ã pójop be. Páant ã pójochah, Dios pebh jumni oro naá yapatna jumni mona cátiĳ, wéheat ã yáa bacap be.*

* 9:2 Gn 19.28

* 9:3 Ex 10.12-15

* 9:4 Ez 9.4

* 9:6 Job 3.21; Jer 8.3

* 9:7 Jl 2.4

* 9:8 Jl 1.6

* 9:9 Jl 2.5

* 9:13 Ex 30.1-3

14 Pánih wéhena, caán póojni ángeldih nin pah ã niúj naáwáp be: “Éufrates wūt jumni maj jwějboó queét chénena míc chéonitji ángelwādh ma wataá”, ã niijíp be. 15 Páant ã niijíchah joinít, caán ángel queét chénena míc ã watat tútnitdh ã watap be, dawá cāacwādh ã mawat pínah niijná. Queét ángelwā Dios ã chājat tútni hora, yeó jáap, widh, jópchidihjeh pāina ã chājap be. Pánihna, ã pāini hora ã juyúchah, nihat cāacwādh tac yoób déejeh mawat tút caá ã chājap. 16 Īih soldadowādh jenah ennit, “Dos cientos millones caballowādh chūdnit soldadowā ã jumna caá”, ã niijíchah, wā joyóp be.

17 Caballowādh, queétjih chūdnitdhbut wā enechah, nin pah ã jígohop be. Queétjih chūdnitíh bácah jāhat ĩtah chóona, chod dūni, jeá jaihni, bóo jumni chóona duonítdh wā enep be. Caballowāh waó, jió waoná pah ã jígohop be. Īih jacmant túu iigát, ĩtah chej jum wījini, túu jeí bícdih ã bacap be. 18 Pánihna, caballowā jacmant bacnijíh tacdh yoób dée cāacwādh ã mawap be. 19 Queét caballowā ĩih jacmant, ĩih pījmantbut cāacwādh ã mawap be. Īih pīj mai pah jígohni jumna, caanjíh cāacwādh ã chācáp be.

20 Obohjeéhtih, dawá ã mao judhntboó búdí yeejép

ĩ yapachah enna yuhna, ã yéej chājatdh ã cádahcap be. Nemépdih ã wēi cádahcap be. Orojíh, platajíh, bronze wūt jumni ĩtahjíh, jeejíh, máajíh ĩ chājnidih “Dios caá”, ã niúj jenah joyátdih ã wēi cádahcap be. Caán ã pāpni jéih encan, jéih joicán, jéih jibcanni ã jumuchah yuhna, caandíh ã wēi cádahcap be.* 21 Biíh ã yéej chājatdhbut ã cádahcap be. Cāacwādh ã mawat, ã weha máha nihcannitjíh ã yéej chājat, ã nuumát, ã jiwátdihbut ã cádahcap be. Pánih cádahcan, ã tút nuumcáp be.*

10

Bainí papélah quiítbitdh ángel ã ub jūúwát

1 Túttimah, biíh wēpép ángel mah tólih dítna ñuhni japmant ã dei jūúwúchah, wā enep be. Āih wao cháh maí pahni júda ã jumap be. Āih móot yeó ã yeh iigát pah ã yeh iiguíp be. Āih wiona máa iigní pah ã jígohop be. 2 Bainí papélah quiít dh watni ã tewep be. Āih jéihyepmant bóo wio nah búdí majna chūi ñuh, wáyámant bóo nah jiaboó ã chūi ñuhap be. 3 Pánih ñuhnit, búdí úm náah jumni ã wēp ejep be. Páant ã ejat túttimah, siete láa énoh ã ñuún puñat pah bóo jepahatdh wā joyóp be. 4 Páant ã jepahachah joinít, wā daác jwíhip yah be. Obohjeéhtih, páant wā daacát tút chājachah, jeámant weemdíh nin pah áí niijíp be.

* 9:20 Sal 115.4-7; 135.15-17; Dn 5.23

* 9:21 Ex 8.15,19

“Siete énoh yáaat pah bóo ã niijátjidih ma daacca bojoó”, ã niijíp be.

⁵ Páant ã niiját túttimah, búdí mujdih, jiadihbut chũi ñuhni ángel ãih jéihyepmant bóo muj nahjñh ã júut ñahanap be.

⁶ Pánih júut ñahanit, nin pah ã niijíp be: “Dios ã enechah, túi yoobópdih wã naóhna caá. Caánboó páantjeh jumni, nihatdih chãjni ã jumna caá. Japmant moondih, nin baácdih, nin baácdih moondihbut, búdí mujdih, búdí mujdih moondihbut chãjni caá. Bũũ páant bóojeh tigaá ã páñat.

⁷ Péeni ángel ãih póojat nahdih ã póojochah, ‘Nin pah wã chãjbipna caá’, Dios ã niijátji pah ã yapbipna caá. Jon jãtñh cãacwãdih naóhcan yuhna, ã naáwátidih naóh yapanitboodih ãt túi naóh beedánap wut jñ. Páant ã niij naáwátjidih bũũ jwuh ã chãjbipna caá”, caán ángel ã niijíp be.*

⁸ Páant ã niiját túttimah, weemdih daacát túutcanijji ã jwuhb naáwáp be, páant muntih. Nin pah ã niijíp be: “Búdí mujdih jiaboó chũi ñuhni ángel pebhna ma bejeé. Caanná jaiibínit, ã bíbohni papélah quiítbitdih ma ubuú”, ã niijíp be. ⁹ Páant ã niijíchah joiná, ã pebhna bejnit, caán quiítbitdih wã ubúáp be. Páant wã ubúachah joinít, nin pah weemdih ã niij jepahap be: “¡Dáa! Ma jeémé. Ma jwíih

jeéméchah, belo mac pah ã túi núum jwuhbipna caá. Obohjeéhtih, ma wutát túttimah, nema bijat panihat meemdih ã jũóhbipna caá”, ã niijíp be.

¹⁰ Páant ã niijíchah joinít, caán quiítbitdih ubnit, wã jeémép be. Páant ã niijátji biíc yoobó, belo mac pah ã túi núum jwuhap be. Obohjeéhtih, wã jeémát túttimah, nema bijat panihat ã jũúwáp be.* ¹¹ Caandih wã jeémp péanachah, jeámant nin pah weemdih ãi jwuhb niijíp be, páant muntih: “Nihat baácdih moón, mácah wéhenit, ñ maátabut, túttimah ded pah ñ yapat pínahdih ma naóh yapanaá”, ã niijíp be.

11

Dios naáwátidih chénewã naóhyapanit

¹ Túttimah, jenah enat pínah dii doóbhdih ángel weemdih ã wuhap be. Caán doóbhdih ã wuhachahjeh, nin pah Dios ãi niijíp be: “Wíih muúdh ma jenah enbi jwuhuú. Caán muúdh jaiibí jenah ennit, weemdih ñ cáo wuhat naádih, weemdih wéinitdihbut ma jenah eneé.*

² Obohjeéhtih, caán muú jóocmant bóo juúhdih ma jenah enca bojoó. Caán juúh judíowã nihcannitdih wuhni caá. Queét cuarenta y dos widh pohba wíih tútchidih, caán tútchidih moondihbut tabit yeejép ñ chãjbipna caá.*

³ Wíih doonádih ñ naóh

* 10:7 Ex 20.11; Dt 32.40; Dn 12.7; Am 3.7

* 10:10 Ez 2.8–3.3 * 11:1 Ez 40.3;

Zac 2.1–2 * 11:2 Dn 7.25; 12.7; Lc 21.24

yapaat pínah niijná, chénewã wíihwãdih wã wahbipna caá. Páant wã wahachah, jéiná d̄wát chóonadih d̄onít, mil doscientos sesenta yeó jáapjeh ì naóhbiipna caá”, ã niijp be.

4 Queét naóh yapanit chéne olivo wūt jumni nahna panihnit, chéne jí cáagat nahna panihnitbut ì jumna caá. Dios nihat Maáh pebh queét ì ñahna caá.* 5 Det queétdih en j̄aihñit ì yéej ch̄ajhichah, ìih jacmant bóo t̄u iigát panihatj̄ih queétdih ì maobipna caá. 6 Queét chénewã ì naóh yapaat pah bóo mah ã b̄uugcát pínah wēpat ì bíbohbiipna caá.* Mujdih meép mujnajeh t̄ut n̄umát pínah wēpatbut ì bíbohbiipna caá.* Nin baácdih moondíh j̄udhcabit w̄natna ì w̄hat pínah wēpatdihbut ì bíbohbiipna caá. Pánihna, ì náahat pah bóo ì ch̄ajbiipna caá.*

7 Páant ì naóh yapa péanachah, n̄amp bóo tólihboó jumni Namó bac j̄úohñit,* naóh yapanitj̄ih míc maonit, queétdih ã mao yohbiipna caá.* 8 Páant ã mawat t̄ttimah, Jesúsdiñ ì péoh dodh mao yohniji bádí t̄tchidih bóo namáboó ìih bácahnaji ã ñajbiipna caá. Caán t̄tchidih moón t̄bit yeejépwã caá. Sodoma t̄tchidih moón, Egipto baácdih moonbút ì

nihat pah ì jumna caá.* 9 Pánihna, biíc peihcanni yeó jáap t̄i ñaj, biíh yeó jáap tac yoób ìih bácahnaji ã ñajbiipna caá. Páant bóí yeó jáap ã ñajachah, nihat baácdih moón ì wēi enat pínah niijná, ìih bácahnajidih ì yohat t̄t̄tcan niít. 10 Queét chénewã, cáacwãdih moh yéejanitji ì w̄nuchah ennit, nihat baácdih moón bádí ì wēibipna caá. Pánih wēina, queét mícjeh bií déedih ì míc w̄hbiipna caá.

11 ìih bácahnaji biíc peihcanni yeó jáap t̄i ñaj, biíh yeó jáap tac yoób Diosboó queétdih ã jw̄ub boobipna caá. Páant ì boopud j̄úuwáchah ennit, nihat cáacwã queétdih ì en w̄hi bejbipna caá.* 12 Pánihat t̄ttimah, jeámant wéheat bádí ã yáanachah, ì joibipna caá. Queét chénewãdih nin pah ã niijbipna caá: “Ninboó ñi p̄uh laáb j̄úuwã”, ã niijbipna caá. Páant ã niijíchah joinít, queétdih j̄aihñitji ì enechah, mah tólihj̄ih ì p̄uh laab béjbipna caá.* 13 Páant ì p̄uh laab béjehchah, baác bádí ã mémébiipna caá. Páant ã méménachah, caán t̄tchidih bóo dawá m̄uná ã b̄uugáchah, siete mil cáacwã ì w̄nbiipna caá. Bitá w̄ncannitboó en w̄hi bejna, “Dios chah wēpni caá”, ì niijbipna caá.*

14 Pánih yeejép yapna,

* 11:4 Zac 4.3,11-14 * 11:6 1R 17.1 * 11:6 Ex 7.17-19 * 11:6 1S 4.8

* 11:7 Dn 7.7; Ap 13.5-7; 17.8 * 11:7 Dn 7.21 * 11:8 Is 1.9-10 * 11:11 Ez

37.5,10 * 11:12 2R 2.11 * 11:13 Ap 6.12; 16.18

chéneji cãacwã yeejép ï yapap be. Páant ï yapat túttimahbitjeh, biíc láa yeejép ï jwúub yapbipna caá, páant m̄antih.

Péeni nahdih ã póojat

15 Túttimah, péeni ángel jwuh ã bíbohni nahdih ã póojop be. Páant ã póojochah, jeámant ï wēp wéhenachah, wã joyóp be. Nin pah ï níj wēi naáwáp be:

“Jwí ïip Dios, ã wúuh Cristo biíc dih nin baác dih moondíh ï wutuchah, buu jwuh nihad dih ï jepahat túttna caá. Dios ã maáh jummat ã buudcán níit”, ï níijáp be.*

16 Páant ï níijáchah joinít, Dios pebh cháudnit veinticuatro maátabut, páah yoh ñajnit, caandíh ï weñep be.

17 “Maá, meém caá chah wēpni. Jon jãtíh meém matát jumap tají. Buubut ma jumna caá. Buu jwuh nihad dih ma wutuchah, ma wēpatjíh ma jepahat tútbipna caá. Páant ma chãjachah ennit, ‘Túina caá’, meemdíh jwí níijná caá.

18 Nin baác dih moón meemdíh jepahcan nitboó, ï íjip yah jí. Páant ï jepahcatjijí, buu meémboó queédíh búdí íjnit, peéh chãjat tút caá ma chãjap.* Wunnitjidih

ma peéh chãjbipna caá. Obohjeéhtih, míhwã ï túi chãjatjijí, queébtodíh ma túi chãjbipna caá. Ma naáwátdih naóh yapanitji bita míhwã bííc dih majeéh jumnit, ï túi wēibipna caá. Maátadíh, moh yéejnitdihbut míhwã ï jumuchah, ma túi chãjbipna caá.* Nin baác dih moondíh yéejanitdih buu yohat tút caá ma chãjap”, ï níijáp be.

19 Páant ï níiját túttimah, jeáboó jumni Dioíh muú jēc pãa lajnídih wã enep be. Pánih enna, caán muú díitna, Dios cãacwá dih teo wáacat tút níijná, ã naóh daácni naaná ã ñuhat paihdihbut wã enep be. Caandíh wã enechah, búdí úum náah jumni wedóat énoh ã yáanachah, baác méméat biíc dih, mah cámahni dahnabut ã joh buugúp be.*

12

Yad wili, Maí Dúunibut

1 Páant úum náah jumni ã yapat túttimah, nin baácboó ded pah ã yapat pínahdih Dios jeáboó ã júutap be. Pánih júutni oboh jumni nihcan be. Jeáboó yad wili mi jumuchah, wã jwíh enep be. Míh yégueh yeo páh ã yeh iiguíp be. Caánt widhdih mi chãí ñuhap be. Maáta ï dúwát júdu dée, doce cáiwã jumni júudíh mi

* 11:15 Ex 15.18; Dn 2.44; 7.14,27 * 11:18 Sal 2.5; 110.5 * 11:18 Sal 115.13

* 11:19 Ap 8.5; 16.18-21 * 12:2 Mi 4.10

dɯwáp be. ² Caánt mi weép jáaana, tɯbit mi ñaacáp be.*

³ Táltimah, jeáboó jwúub ennit, búdí maí dɯnidih wā enep be. Caán siete waó jumni ā jumɯp be. Waó jumat pah maáta ī dɯwát júdnadih ā dɯwáp be. Diez mona jumni ā jumɯp be.*

⁴ Āih pījīh cáiwādih tacdih yoób dée ā ub pūi yoh jéenanap be. Pánihna, yad wili weép jáaanachah ennit, mi wūúhdih joó jeémát túut niijná, mi pebh caán maí ā páñap be.* ⁵ Páant ā páñachah, newé weépdih mi túuhɯp be.* Caán wébít nihat baácdih moón ī maáh pínah ā jumɯp be. Páant Maáh chah wēpni ā jumuchah, cáacwā caandih ī jéih yap yohcan niit. Páant ā cáac jumuchahjeh, Dios ā pebhna caanbít dih ā ub ñah bejep be.*

⁶ Páant mi wūúhdih ā ub bejat túttimah, cáac wihcapboó, Dios ā amoh jwejepjina beh wili mi jwei béjep be. Caanná mi jumuchah, mil doscientos sesenta yeó jáap Dios caántdih ā en dawáp be.

⁷ Páant mi jweyát túttimah, jeáboó ī míc mawachah, wā enep be. Miguel āih ángelwā bíicdih jūóhnit, Maí Dɯni āihwā bíicdih ī jumɯpna míc mawadih ī juibínap be.* ⁸ Pánih míc maonit, Miguelwāboó Maí Dɯniwādih yap yohnit, jeáboó ī jwúub jumat túutcap be. ⁹ Pánih yap yohna, caán

Maí Dɯni, nemépwā ī maáh, Satanás wūt jumnidih, āihwā bíicdih nin baácna ā yohop be. Nihat baácdih moondih yeeni caá ā jumɯp.* ¹⁰ Táltimah, jeámant nin pah bíih ā wēp naáwáchah, wā joyóp be:

“Bɯ jwuh jwī íp cáacwādih ā túi ubna caá, bɯca. Jwī íp ā wɯtatdih yap yohnit ī wihcan caá. Ā wahní Cristodihbut det yap yohnit ī wihcan caá. Nemépwā ī maáh jeáboó jumnijidih baácboó ā yoh jéenanap be. Caán nemépwā ī maáh yeó jáap jumat pah, chei jumat pahbut jwī déewā panihnit Jesúhwādih ‘Nit yeejépwā caá’, jwī ípdih níj naóh yacna ā chāj jwuhɯp jī.*

¹¹ Queét Jesúhwā Oveja Wūúh meépdih túi jenah joinít, nemépwā ī maáhdih ī yap yohop be. ‘Jesucristo wɯn wāhna, jwī yéejatdih ā yoh wāhɯp jī’, niijnít, nemépwā ī maáhdih yap yohnit ī jumna caá. Páant túini doonádih ī naáwát peéh, bita queétdih ī mawíhichah yuhna, Cristoíh doonádih ī naóh cádahcap be.

¹² Nemépwā ī maáh baácboó yoh jéenani ā jumuchah ennit, yeéb jeáboó jumnit ñi weñeé. Obo-

* 12:3 Dn 7.7 * 12:4 Dn 8.10 * 12:5 Is 66.7 * 12:5 Sal 2.9 * 12:7 Dn

10.13,21; 12.1; Jud 9 * 12:9 Gn 3.1; Lc 10.18 * 12:10 Job 1.6-12; Zac 3.1

hjeéhtih, yeéb con baáčboó jumnit, búdí mujboó jumnitbat moh yéejnit ñi jumbipna caá. Pánihna, caandíh peéh chājat pínah tóah jūwáchah jéihna, nemépwā ī maáh búdí ā ijna caá. Pánih ijnit, ñi pébhna jubína, yeebdíh ā moh yéejabipna caá”, āi niijp be.

13

Búdí mujmant aáb jūóhni

Namo

¹ Páant caán óondih Maí Dūni ā jūí ñuhuchah, caán búdí mujmant Namó jwuh, pah jūinít, ā aáb jūwáchah, wā enep be.* Caán Namó queét chénewā Dios naáwátdih naóh yapanitjidih maonijeh mantíh ā jumap be. Caán siete waó jumni, diez mona jumni ā jumap be. Āih mona jumat pah maáta ī dūwát júdnadidh ā dūwáp be. Āih waonádihbat wūt daácni ā jumap be. Caán wātna “WEÉM CHAH WĒPNI CAÁ”, ā niij daacátdih enna, Dios búdí ā ijna caá.* ² Caán Namó jió daacá, wēpép bejni, tac behni pah ā jumap be. Búdí jítcha jumni, búdí téih chóabat jumni, wēpép ā jumap be. Āih jac búdí jió jac pah bóo ā jumap be.* Maí Dūniboó Namó ā wutat pínah wēpatdih ā wūhup be. Pánih wūhna, queét chénat pah nihat cāacwādh wutat túut niijná, caandíh maáh ā waadánap be. ³ Caán Namodih mao yohíhna, bíic wao dáhdih ī búuh baacátji jwúub ñūmni ā jumap be. Pánihna, caán ā jwúub ñūmátjidih ennit, nihat cāacwā en wúhi bejni, Namó queétdih ā wutuchah, ī jepahap be. Nihat āihwā ī jumap be. ⁴ Namó ā wutat wēpat pínahdih Maí Dūni ā wūhuchah enna, cāacwāboó

¹³ Miguel caandíh ā yohatdih jéihnit, Maí Dūni wébít iindih ā ñūn béjep be. ¹⁴ Obohjeéhtih, Dios caántdih búdí jawíh mujjwāpa pah bóo ā wūhup be, cāac wihcapboó mi jiij jwei béjat pínah niijná. Caanná mi jubíát túttimah, bíic peihcanni jópchi túi beéd, bíih jópchi tac yoób Dios caántdih ā en daobípna caá, Maí Dūni caántdih ā yéejacat pínah niijná.* ¹⁵ Caanná mi bejechah, caántdih daabáát túut niijná, búdí muj pah bóo Maí Dūni ā éegup be. ¹⁶ Páant ā éeguechah ennit, caántdih wapat túut niijná, baáčboó ā dúuc bejep be, ā éegni mah caán íitboó ā nooj yác bejat pínah niijná. ¹⁷ Páant ā nooj yác bejechah ennit, caántdih jéih maocan, Maí Dūni búdí ā ijip be. Pánih ijnit, caántdih bujácán, mi jūimená, Dios ā wutatdih jepahnit, Jesúih táini doonádih jepahnitdih míic mawadh ā bejep be. ¹⁸ Pánihna, Maí Dūni búdí muj jwéejdih bóo óondih ā jubíi ñuhup be.

* 12:14 Dn 7.25; 12.7 * 13:1 Dn 7.3

* 13:1 Ap 17.3-12 * 13:2 Dn 7.4-6

bódicha caj yoh ñajnit, caandíh ï weñep be. Namodihbut ï weñep be. Pánih wēina, nin pah Namodih ï niij weñep be: “Biñh meém ma wēpat panihni ã wihcan caá. Det meemdíh múic maona, ï jéih yap yohcan niit”, ï niijp be.

⁵ “Chah wēpni caá”, Namodih niijnit, Diosdih yeejép ï wéhenachah yuhna, Diosboó joyáh bojnit, cuarenta y dos widhjuh maáh ã jumát tútup be. ⁶ Caán Namó Diosdih, áih wátdih, ã jumapdih, jeáboó jumnitdihbut yeejép ã wéhenap be.* ⁷ Dioíhwádhíh múic maonit, queédih ã yap yohop be. Páant ã yap yohochah yuhna, Dios ã enah bojop be. Páant caandíh Dios ã wátcah, áta jéih yap yohcan tagaá. Pánihna, nihat cáacwá poómp jumát pah, nihat mácah wéhenit, nihat baácdih moondíh Namó maáh ã jum jwuhap be.* ⁸ Nihat Diosdih jepahcannit múicjuh Namó pebh juibí bódicha caj yoh ñajnit, caandíh ï weñep be. Dios nin baácdih ã chájat pínah játih, áihwá pínah ï wútnadih átát daacáp wát jī. Caán ã daácní tólih Oveja Wúuh ï maoníh tólih caá. Pánihna, caán tólihdih ï wátdih daácca naáhwá múicjuh Namodih ï weñep be.*

⁹ ¡Det molít jumna, ï joyoó naáh!

¹⁰ Det nemat muúboó nemnit pínahdih ï nembipna

caá. Det jwáag maonit pínahdihbut ï jwáag maobipna caá.

Pánihatdih jéihna, jwiit Dioíhwá yeejép yapna yuhna, caandíh táí jenah joí cádahcat caá náahap.*

Baac díltmant jūóhni Namó

¹¹ Túttimah, biñh Namó baácmant ã bac jūúwúchah, wá enep be. Oveja wúuh chéne jáap mona jūóhnibit pah jíghni úum náah ã wihcap yuh be. Obohjeéhtih, ã wéheat úum náah jumni ã yáanap be. ¹² Pánihna, mujmant jūóhni Namóboó, baácmant jūóhndih maáh ã waadánap be. Páant ã maáh waadániboó, nihat baácdih moondíh mujmant jūóhni Namó, búuh baácnijidih ã weñat tútup be. ¹³ Baácmant jūóhni Namó ã wēpatdih júutnit, búdí iigát déedih jeámant ã buúg jéen jūúwát tútup be, cáacwá caandíh en wáhi bejnit, ï jepahat pínah niijná. ¹⁴ Mujmant jūóhni ã wátuchah, baácmant jūóhniiboó ã wēpatjīh cáacwádhíh ã yeenap be. Pánih yeena, jwíh jumni pah jíghnidih ã pápat tútup be. Caán jwíh jumni íibat naajīh ï búuh baác yohniji yuhna, ã jwúub boonap be. Páant ï chájachah enna yuhna, Dios páantjuh ã enah boj jwuhap be.* ¹⁵ Baácmant jūóhni Namóboó mujmant jūóhni pah jíghni ï pápnijidih caolih

* **13:6** Dn 7.8,25; 11.36 * **13:7** Dn 7.21 * **13:8** Sal 69.28; Ap 3.5 * **13:10**

Jer 15.2; 43.11 * **13:14** Mt 24.24; 2Ts 2.9-10

ã jéyanachah, ã wéhenap be. Det caán pāpnidih ã wēicat enna, ã mao yohat túutap be. Diosboó caandih páantjeh ã chāj jwuhat túutap be. ¹⁶ Caán baácmanth jūóhni Namo nihat cāacwādh biquína ãh jéihyepmant bóo téihya páhanadih, bitadih ãh móot jūúhnadih ã daacát túutap be. Oboh jumnit, maáta, dawá bí dée bíbohnt, moh yéejnit, teo wāhnt, teo wāhcannitdih, nihat bíic yoobó ã daacát túutap be. ¹⁷ Caán jwíh jumni Namo biquínadih ãh wūtdih, bitadih ãh númerodh daacca naáhwādh ã jīb chājat túutcap be.

¹⁸ Caán daacátidih túi jéihyat caá náahap. Dios ã teo wáacatjñh jéihnt jumna, Namoíh daacátidih ñi túi beh enbipna caá. Caán número newéih wūt ã jumna caá. ãh número seiscientos sesenta y seis caá.

14

Oveja Wūúh, ã ñíonitbut

¹ Túttimah, jeáboó jumni Sión wūt jumni jeejñh ñahni Oveja Wūúhdih wā enep be. ãjeéh dawá, 144 mil cāacwā ã jumap be. Queét ãh wūtdih, ã ípñh wūtdihbut ãh móot jūúhnadih daácnit ã jumap be.* ² Queétdih wā joyóchah, jeámant ái yáanap be. Búdí dóo ã yáaat pah, búdí énoh ã yáaat pahbut ái yáanap be. Árpas ã níijní bíitat dahna ã yáaat pahbut ái yáanap be. ³ Caanjñh maáh

ã chūudap pebh, chénena míic dawá quíibna jumnit ángelwā, veinticuatro maáta pebhbut, queét 144 mil cāacwā ã ñahap be. Caanjñh ñahnt, jáap ewatdih eona ã chājap be. Nin baácdih jumnitji yéejat yohnt, ã túi ubnit jumna, queétjeh caán jáap ewatdih ã jéihyep be. ⁴ Queét ã weha mána yaádh nihcannitjñh yéej chājcannit jumna, Oveja Wūúhdihjeh túi péenit ã jumap be. Yeejépwājeéh jumnitjidih Diosboó áihwā pínah ã ubap be. Queétboó áihwā pínah, Oveja Wūúh pínahbut, túi jepahnt ã jumap be.* ⁵ Pánihna, yeecannitjeh jumna, yéejat wihcannit míic ã jumap be.*

Bíic peihcannit ángelwā ã naóh jéenaat

⁶ Túttimah, jeáboó yeó nump bíih ángel ã jíijíchah, wā enep be. Dioíh túini dooná páantjeh jumnidih nihat cāacwā poómp jumat pah, nihat mácah wéhenit, nihat baácdih moondih naóhni ã jumap be. ⁷ Caán ángel wēp naóhna, nin pah ã níj jéenanap be: “Diosdih ñi úumá. Būu jwuh cāacwādh peéh chājat túut caá ã chājap. Pánihna, caandih ñi wēi naáwá. Caánboó nihat jeáboó jumnidih, nihat con baácboó jumnidihbut chājni caá. Pánih wēpni ã jumuchah jéihna, caandih bódicta caj yoh ñajnit, ñi weñeé”, ã níjíp be.

* 14:1 Ez 9.4; Ap 7.3 * 14:4 Ex 23.19; Stg 1.18 * 14:5 Sof 3.13

⁸ Páant ã niiját túttimah, biíh ángel jwuh nin pah ã niij jéenanap be: “¡Ni joyoó! Babilonia wüt jumni búdí tútchidih moón wēpnit ī jumuchah yuhna, queétdih Dios jáantjeh ã yoh beedána caá.* Queét páant ã yohnit nihát bitadih ī yéej chājat tútup be. Máihnit, bitadih ī wāhuchah, queétdih biíc yoobó tūbit yeejép ī chājap be. Pánih chājna, ‘Dios caá’, ī niij pāpnidih ī weñechah, queétdih ī en yacap be”, ã niijíp be.

⁹⁻¹⁰ Queét chéne ángelwā ī niiját túttimah, biíh ángel jwuh, nin pah ã niij jéenanap be: “Det Namodih, ã pāpat tútnidihbut wēnit, īih móotdih, téihyadh āih wüt daácnitdih Dios ã peéh chājipna caá. Dios queétdih búdí ijnit, iiguípna ã wah-bipna caá. Caán dūbcanni iiguípboó jumna, queét tūbit tūbana, moh yéej náah jumnit, tūbit ī ñaácbipna caá. Āih ángelwā, Oveja Wūhbut ī enechah, yeejép ī yapbipna caá.* ¹¹ Caán iigát tū jeí ã yaicán niit.* Queét tūbit jīgah náah jumnit páantjeh ī jum-bipna caá. Nihat cāacwā Namodih bódicha caj yoh ñaj wēnitdih, yeejép tūbat páantjeh ã jum-bipna caá. Yeó jáap jumát pah, chei jumát pah biíc yoobó ī tūbabipna caá. Ā pāpat tútnidih wēnit, āih wüt daácnitdihbut páant yeejép ī yapbipna caá”, ã

niijíp be.

¹² Páant yeejép ī yapachah ennit, jwiít Dioíhwāboó ã wūtatdih jepahnit, Jesúsdi h cádahcat caá náahap.

¹³ Túttimah, jeámant ã jwūb wéhenachah, wā joyóp be. “Nindih ma daacá: ‘Det Jesúsdi h caandih cádahcannit jumna, ī wūnat túttimah, búdí ī wēibipna caá’”, āi niijíp be.

Páant ã niiját túttimah, Túini Espiritu jwuh nin pah ã niijíp be: “Páant ta tigaá. Yoobópdi h tigaá. Queét búdí ī tewatdih péanit, ī choobipna caá. Dios pebhboó ī pūh laáb juibínachah, ī tái chājatjidi h jéihnit, queétdih ã tái chājipna caá. Pánihna, queét caanná juibínit, búdí ī wēibipna caá”, ã niijíp be.

Dios cāacwādi h ã ñíwat

¹⁴ Túttimah, tái baabni mah tólihdih wā enep be. Caán mah tólihjih nihát cāacwā wūd jeñé ã chúudup be.* Caán chúudni maáta ī dūwát oro júdudih ã dūwáp be. Biíc íbat tái eeép, pácahidih ī bóodat naá déedih ã bíbohóp be.

¹⁵ Túttimah, biíh ángel Dios ã jumupmant ã bac júéwáp be. Pánih bac júóhni t, mah tólihjih chúudnidih ã wēp ejep be: “Bū jwuh Dios ã jenahat láa ã juiná caá. Pánihna, míih pácahi panihni ã tái baabáchah, ma bíbohni íbat naajih míih cāacwādi h ma ub beedá bojó”, ã niijíp be.*

¹⁶ Páant ã niijíchah joinit, mah tólihjih chúudni ã bíbohni íbat

* 14:8 Is 21.9; Jer 51.8; Ap 18.2 * 14:9-10 Gn 19.24; Sal 11.6; Is 51.17; Jer 25.15; Ez 38.22; Ap 16.19 * 14:11 Is 34.10 * 14:14 Dn 7.13 * 14:15 Jl 3.13

15

naajĩh nin baácdih bóo pácahi panihnidih ã bóod jwíhip be.

17 Túttimah, biih ángel jwuh Dios ã jumupmant ã bac jűúwúp be. Caanbút mah tólihjih chűudni ã bíbohni dée íbat naa múntih ã bíbohóp be. 18 Túttimah, biih ángel jwuh Diosdih cáo wűhat naa pébh jumni ã bac jűúwúp be. Caánboó caán naadíh bóo tűu iigát dih en daoní jumna, nin baácboó iig beedáát pínah wěpat bíbohni be. Pánih bac jűóhna, eeép íbat naá bíbohni ángeldih ã wěp ejep be: “Con baácdih bóo jumni jiwá iguıha panihni ã táı ei beedná caá. Pánihna, ma bíbohni íbat naajĩh caandıh ma bóod ıb beedánaa”, ã niijıp be. 19 Páant ã niijıchah joinıt, caán ángel nin baácdih bóo iguıh pihanadilh ã bóod ıb beedánap be. Páant ã bóod ıb beedánıt, caán iguıh pihanadilh ĩ búuh chűñat júáboó ã yoh yacap be. Páant ã yoh yacat pahjeh tigaá, caandıh náahcannıt dih Dios búdí iijnıt, queétdih peéh chějna, ã yohbıpna caá. 20 Pánih yohna, caán tátchı jwějdh ĩ búuh chűñat júádih iguıh pihanadilh ĩ búuh chűñat dée pah yeejép căacwădih ã mao yohat tútup be.* Caanjıh ĩ mao yohochah, ĩih meép ã nooj bác bejep be. Caán meép muj pah ã jumup be. Tres cientos kilómetros ã nooj béjep be. Pánih nooj béjna, chéne metros dée ã numahap be.

Căacwă yeejép ĩ yapat pınahdih siete ángelwă ĩ bíbohāt

1 Túttimah, jeáboó enna, úum náah jumnidih wă en wűhi bejep be. Nin baácboó ded pah ã yapat pınahdih weemdıh ã jűtup be. Caán oboh jumni nihcan be. Nin pah jíghatdih wă enep be: Siete ángelwă ĩ jumup be. Căacwă ĩ yéejatdih Dios búdí iijna, queét siete ángelwăboó yeejép wădih ã pée peéh chějat tútıt pınah be. Pánihna, siete láa pohba căacwădih ĩ peéh chějat pınah niijná, queétdih wahat tút ĩ chějap be.

2 Queét ángelwădih wă enat túttimah, búdí mujdih wă enep be. Caan múj táı jělepni tűu iigátjıh widni ã jumup be. Namodih, ã păpat tútıtndih, ĩih númerođih ã daacát tútatdihbut jepahcannıtji caán muj jwějdh ĩ ĩhuchah, wă enep be. Caanjıh ĩhñıt, Dios ã wűhni árpas ĩ niijnı bítat dahnadilh ĩ bíbohóp be. 3 Dios ã yap yohatjdih jenah joinıt, Diosdih teo wűhni Moisés ã chějatjdih eona,* Oveja Wűuh ã chějatjdihbut wěi eona, nin pah ĩ niıj ewep be:

“Maá, meém chah wěpni caá. Ma chějatdih enna, jwı en wűhi bejna caá. Chah táıni caá ma chějat. Meém nihāt baácdih moón ĩ maáta chah maáh caá. Yoobópdih chějni caá.

* 14:20 Is 63.3; Lm 1.15; Jl 3.13; Ap 19.15

* 15:3 Ex 15.1-18

4 Nihat cāacwā meemdih
 ʔm̄n̄nit, ‘Chah wēpni
 caá’, ĩ niijbípna
 caá.* Meemjéh
 yéejat wihcanni
 caá. Nihat baácdih
 moón yoobópdih
 ma chājatdih enna,
 ma pebh juibínit,
 bódicha caj yoh ñajnit,
 meemdih ĩ wēibipna
 caá”, ĩ niijíp be.*

5 Túttimah, jeáboó jwáub
 ennit, Dioih m̄ú jēc pāa
 lajnidih wā enep be. Pánih
 enna, caán m̄ú diítna, Dios
 cāacwādih teo wáacat tút
 niijná, ā naóh daácn̄i naaná
 ā ñuh̄at paihdih ā ñajat
 tólihdihbut wā enep be.*

6 Caán m̄údíh wā enechah,
 queét siete ángelwāboó
 yeejépwādih ā pée peéh chājat
 tútnit pínah caán m̄ú diítna
 jum̄nit, ĩ yoób bac jūúwáp be,
 buca. Túi baabní yeh iigní
 yégueh chóna d̄onít, oro
 tōpjīh jōóh poómp yoób juí
 wái chéonit míc ĩ jum̄ap be.

7 Páant ĩ bac jūúwúchah, biíc
 dawá quibna jum̄ni ángelboó
 queét siete ángelwādih ĩ yoobó
 oro pamapnadih ā wāh̄ap be.
 Caan pámap diít dih cāacwā ĩ
 yéejatdih Dios páantjeh jum̄ni,
 búdí iijna, ā peéh chājat pínah
 táí yáoni ā jum̄ap be. 8 Páant
 ā wāh̄uchahjeh, Dioih m̄ú
 diítna ā yeh iigát, ā wēpatbut
 jum̄na, t̄ūjeí ā jum̄ peét bejep
 be. Pánihna, Dios ā wēpat búdí
 jum̄na, queét siete ángelwā
 ĩ peéh chājat pónih, t̄ūjeí

m̄ujéh ā jum̄uchah, ded biíc
 ā jéh waadcáp be.*

16

*Dios cāacwādih ā peéh
 chājat jum̄ni siete pamapna*

1 Túttimah, Dios āih
 m̄um̄ánt ā wēp naóh ba-
 canachah, wā joyóp be.
 Queét siete ángelwādih nin
 pah áí niij naáwáp be: “Wā
 niijátji pahjeh, bū baácdih
 moondih peéh chājat tút caá
 wā chājar. Pánihna, ñi bíbohni
 pamapna diítboó jum̄nidih
 ʔb bejnit, baáboó ñi puoh
 jéenabií”, ā niijíp be.

2 Páant ā niijíchah joinít,
 biíc ángel ā bíbohni pamapdih
 ʔb bejnit, caán diítboó
 jum̄nidih baáboó ā puoh
 jéena bojop be. Páant ā puoh
 jéenanachah, Namoih cāacwā
 yeejé yaohna jum̄nit ĩ jum̄ap
 be. Queét āih wāt d̄onít
 mícjeh, caan páh jígohnidih
 ĩ p̄pnidih wēinit ĩ jum̄ap be.
 Páant ĩ chājatji jīb, queétdih
 ā peéh chājachah, nihat ĩh
 bácahnadih dawá yahwítna ā
 jum̄uchah, queét t̄abit yeejé
 ĩ t̄abanap be.*

3 Páant ā puoh jéenaat
 túttimah, biíh ángel jwah
 ā bíbohni pamap diítboó
 jum̄nidih búdí m̄ujboó ā
 puoh báaha bojop be. Páant
 ā puoh báahanachah, caan
 múj meépjeh ā jum̄ah bejep
 be. W̄nniíh meép pah ā
 jígohop be. Páant yeejé meép
 ā jum̄uchah, caan mújboó

* 15:4 Jer 10.7 * 15:4 Sal 86.9 * 15:5 Ex 38.21 * 15:8 Ex 40.34; 1R 8.10-11;

2Cr 5.13-14; Is 6.4 * 16:2 Ex 9.10; Dt 28.35

jumnit nihat queejwã ï túi wun beedáh bejep be.

4 Chénewã ï pꝛoh jéenaat túttimah, biíh ángel jwuh ã bíbohni pamap diítboó jumnidih nihat mujnaboó, meo waócáhnadihbut ã pꝛoh báahani ã chũúúp be. Páant ã chũúúchah, meép mujna mícjeh ã túut núum beedáh bejep be.* 5 Páant ã túut núumúchah ennit, biíh ángel mujnadih en daoní, nin pah áí niijíp be:

“Dios, meém yéejat wihcanni caá. Jon jãtih, buubut ma jumna caá. Pánihna, cáacwã yeejép ï chãjachah enna, queétdih peéh chãjna, meép mujna chãjat yoobópdih tigaá.

6 Namoihwãboó míihwãdih maona, meép ï yohop be. Páant ï mawatji jíib, queétdih meépdihjeh ma babhbat tútat yoobópdih caá. Páant ma chãjatdih tibeé queét ï náahap be”, ã niijíp be.

7 Páant ã niiját túttimah, Diosdih cáo wáhat naajéh ã wéhenachah, wã joyóp be. “Páant tigaá. Maá, meém chah wēpni caá. Yeeat wihcanni, yoobópdih tigaá ma peéh chãjap be”, áí niijíp be.

8 Biíc peihcannit ï pꝛoh jéenaat túttimah, biíh ángel jwuh ã bíbohni pamap diítboó jumnidih yeodíh ã pꝛoh jãhanachah be. Páant ã pꝛoh

jãhanachah, cáacwãdih ã tehaat pínah niijná, Dios yeodíh tubit ã chãhaat tútup be. 9 Pánihna, cáacwã tubit wun tehna, Dios queétdih ã peéh chãjatdih jéihnit, caandíh yeejép ï jãihñap be. Yeejép yapna yuhna, ï yéejatdih jígahcan, ï noón cádahcap be. “Dios túini caá”, ï niij wēi naóhcap be.

10 Chénena míic ï pꝛoh jéenaat túttimah, biíh ángel jwuh ã bíbohni pamap diítboó jumnidih Namo ã chúudupboó ã pꝛoh jéenanap be. Páant ã pꝛoh jéenaat túttimah, ã maáh jumapboó ã dupúáh bejep be.* Pánihna, queét yaoh jumnit, tubit tubana, ïih núúcdih ï néeh chãacáp be. 11 Dios queétdih ã yaoh chãjachah jéihna, caandíh yeejép ï jãihñap be. Queét tubit tubana yuhna, yeejép yahwítna dꝛoná yuhna, ï yeejép chãjatdih jígahcan, ï noón cádahcap be.

12 Biícjĩh bóo téihya ángelwã ï pꝛoh jéenaat túttimah, biíh ángel jwuh ã bíbohni pamap diítboó jumnidih Éufrates wãt jumni mujna ã pꝛoh báahanap be. Páant ã pꝛoh báahanachah, caan múj ã jõpah bejep be, yeó aáb jũúwápmant moón maáta ïih cáacwã biícđih ï chúuhat pínah niijná.*

13 Túttimah, biíc peihcannit nemépwã bubúwã pah jígohnitdih wã enep be. Biíc Maí Dꝛuníh jacmant ã bac jãúwárp be. Biíh mujmant

* 16:4 Ex 7.17-21; Sal 78.44

* 16:10 Ex 10.21

* 16:12 Is 11.15

jũohni Namoih jacmant ã bac jũúwup be. Biih, “Dios naáwátdih naóh yapani caá”, niij yeeni baácmant jũohni Namoih jacmant ã bac jũúwup be. ¹⁴ Queét biic peihcannit nemépwã cáacwã ï jéih chãjca naáhdih chãj jũutnit pínah ï jumup be. Nihat baácdih moón ï maáta ïih cáacwãdihbut ï míic mawat túutup be. Páant ï míic mawat pínah yeó jáap Dios chah wẽpni nihat cáacwãdih wutni jumna, péé míic mawat yeó jáap ã jumuchah, caandih eníhcannitdih Dios ã yap yohbipna caá.

¹⁵ Caandih wã enat pónih, nin pah Jesús jwuh ái niij naáwáp be: “**¡Ñi joyoó! Nuumní cáac ñi náhnica, nuumúdih ã juibiát pah, weembát ñi náhnica, wã dei bejbipna caá.*** Pánihna, yégueh duonít ï tíiccat pah, táinidih chãjnit, wã jwáub dei juibínachah, ñi tíiccan níit. Páant wã dei juibiát pínahdih táí páinit, bádí ñi wẽibipna caá”, ã niijíp be.

¹⁶ Queét biic peihcannit nemépwã nihat baácdih moón ï maátadih míic mawat túut niijná, ï yoób míic wáacat túutup be. Hebreo wéheatjĩh “Armagedón”, wãt jumupboó ï míic wáacat be.*

¹⁷ Seis ángelwã ï puoh jéenaat túttimah, caán péeni jwuh ã bíbohni pamap díitboó jumnidih johlit jumupboó

ã puoh yohop be. Páant ã puhwuchahjeh, ãih muumánt Dios wẽpép ái niijíp be: “¡Páant bóojeh tigaá, buca!” ã niijíp be. ¹⁸ Páant ã niijíchahjeh, úum náah jumni yoobát énoh wedóat biicdih pũi, baác bádí ã méménap be.* Jon jãtjĩh páant bóo pohba baác ãpĩ mémécan jĩ. Bũ caá chah baác méméat ã yoób jumup. ¹⁹ Páant ã baác méménachah, caán bádí tútchi, dúuc peét bejna, biic peihcanni tútchina pah ã chãwáp be. Nihat biih tútchinabut ã boto jéen beedáh bejep be. Caán bádí tútchi, Babilonia wãt jumni tútchidih moón tubit yeejép ï chãjatjidih náhnina, bádí íjnit, Dios queétdih bádí ã peéh chãjap be.* ²⁰ Pánih baác méména, nihat quewana boto daab béj, jeenábut ã boto jéen beedáh bejep be. Pánihna, dedé jeé, quewabut ã noón wihcap be.* ²¹ Dahwani cámahni mah dahna cáacwãdih ã buug lájap be.* Caán cincuenta kilos pah bóo chodni dahna ã jumup be. Pánihna, queétdih ã buug lájachah, cáacwãdih tubit ã peéh chãjachah ennit, Diosdih yeejép ï jũihñup be.

17

Tubit yeejép chãjat túutniñ

¹ Túttimah, siete pamapnadih bíbohnit ángelwãjeéh jumni wã pebh júnit, nin pah weemdih ã niij naáwáp

* **16:15** Mt 24.43-44; Lc 12.39-40; Ap 3.3

35.22; Zac 12.11 * **16:18** Ap 8.5; 11.13,19

* **16:20** Ap 6.14 * **16:21** Ex 9.23; Ap 11.19

* **16:16** Jue 5.19; 2R 9.27; 23.29; 2Cr

* **16:19** Is 51.17; Jer 25.15; Ap 14.10

be: “Ma en jũúwá. Dawá m̄jna chah chũdñih dawá cãacwãdih t̄bit yeej̄p mi chãjat t̄utat peéh, Dios ã peéh chãjat p̄nahdih meemd̄ih wã j̄ut̄bipna caá.* 2 Nihat baãcdih moón ĩ maátadih mi w̄atna caá. Queét maáta caántdih jepahnit, mijeéh ĩ yéej chãjap be. Páant ĩ chãjachah, nihat cãacwãbut biíc yoobó ĩ yéej chãjap be”, ã niij̄p be.*

3 Páant ã niiját t̄ttimah, Túini Esp̄ritu ã w̄epat weemd̄ih búdí ã j̄m̄uchah, cãac wihcapboó ángel weemd̄ih ã ub bejep be. Ā ub j̄ibínachah, d̄uñi Namojih yad wili mi chũd̄uchah, wã enep be. Caán Namó wã j̄wíih ennijeh m̄antih ã j̄m̄ap be. Caán siete waó j̄m̄ni, diez mona j̄m̄ni ã j̄m̄ap be. Āih waonádih dawá w̄at yee daácni ã j̄m̄uchah ennit, Dios búdí ã ĩjna caá.* 4 Caanj̄ih chũdñihboó maáta ĩ d̄uwát chóodih mi d̄uw̄ap be. Caán chóona chod d̄uñi, ñ̄un̄ap mac pah chítah j̄m̄ni, dawá oro, búdí j̄ib j̄m̄ni jeé t̄ibna, perlas w̄at j̄m̄ni t̄ibna biíc̄dih ĩ wid búdhni ã j̄m̄ap be. Oro pamap̄dihbut mi bíboh̄p be.* Caán pámap̄ t̄ai j̄goh̄ni j̄m̄na yuhna, caán diit̄boó búdí yeej̄p mi chãjat ã j̄m̄ap be. 5 Caánt yeej̄p wili miíh móot j̄uáhdih mi w̄at daácni ã j̄m̄ap be. Caan w̄útdih bita ĩ t̄ai j̄éhcan caá. Nin caá mi

w̄at: “BÚDÍ T̄TCHI BABILONIA W̄T J̄M̄NI T̄TCHI PAH CAÁ. NIHAT YÉEJ CHãJATDIH ÑINAHAT T̄TCHNIH, DIOSDIH NãAHAT T̄TCHCANNIH CAÁ”, niij̄ daác búdhñih mi j̄m̄ap be. 6 Dawá Jesúihwãdih miíc maonit, ĩih meép ĩ yohochah enna, máihñih pah búdí mi weñep be. Jesúsdih ĩ cádahcat j̄ib caánt queétdih mi mawap be.

Caántdih ennit, weémboó wã en wáhi bejep be. 7 Páant wã en wáhi bejehchah ennit, ángel weemd̄ih nin pah ã niij̄p be: “¿Dépanih tigaá ma en wáhi bej? Ma j̄éhca naáh yad wilidih mi chũdñi Namó siete waó j̄m̄ni, diez mona j̄m̄nidihbut wã j̄éihyabipna caá. 8 Caán Namó j̄atih j̄m̄ni ã j̄m̄ap be. Obohjeéhtih, buu ã wih j̄wuhcan caá. T̄ttimah, caán namah bóo ítmant j̄m̄ni ã bac j̄uóhbipna yuh caá.* Páant ã bac j̄uúwát t̄ttimah, iiguípna ã bejbipna caá. Nin baác ã j̄mat p̄nah j̄atih Dios áihwã p̄nah ĩ w̄útdih áih papélah tólihdih ã daacáp j̄i.* Pánihna, ã daacca naáhwãboó caán Namó ã j̄wuh̄b j̄gohochah, ĩ en wáhi bejbipna caá.

9 “BUU wã naáwát̄dih j̄éhíhna, ñi t̄ai joyoó. Namóih siete waoná, siete jeená panihni ã j̄m̄na caá. Caán siete jeenájih caánt mi chũd̄ap be. Caán siete jeená siete maátadih mi w̄at̄nit ã j̄m̄na caá. 10 Cinco maáta ĩ maáh j̄mat̄ji jáant̄jeh

* 17:1 Jer 51.13

* 17:2 Is 23.17; Jer 51.7

* 17:3 Ap 13.1

* 17:4 Jer 51.7

* 17:8 Dn 7.7; Ap 11.7

* 17:8 Sal 69.28; Ap 3.5; 13.8

ã buudáh bejep be. Biih queét túttimah, buu maáh ã jumna caá. Biihboó caán túttimah maáh waadnit, bahnijeh ã jumbipna caá. ¹¹ Namoboó jãtjeh jumni, buu wihcanni, queét siete maáta túttimah, jwúub jumna, maáh ã waadbipna caá. Caán siete maátajeéh jumni caá. Túttimah, iiguipna ã bejbipna caá.

¹²⁻¹³ “Namoíh mona, diez maáta panihnit ã jumna caá.* Dawá cãacwã ã chah maáta pinah ã jumna caá. Oboheéhtih, queétboó maáta ã waad jwúhcan caá. Queét diez maáta biíc yoobó jenah joinít, Namoíhwã ã jumbipna caá. Pãnihna, ãh baácđih moón ã chah maáh Namodih ã waadábipna caá. ¹⁴ Queét diez maáta Namo biícđih bejnit, Oveja Wúúh ã ñionit, caandih cádahcannit biícđih ã jumnapna, miíc mawadih ã juibíipna caá. Pãant ã miíc mawachah yuhna, Oveja Wúúh ãihwã biícđih queétboodih ã yap yohbipna caá. Caán Oveja Wúúh nihat cãacwã ã maáta chah Maáh caá ã jumnap. Pãnih chah wẽpni jumna, queétđih ã yap yohbipna caá”, ángel ã niijíp be.*

¹⁵ Caanjéh muntih nin pah ã jwúub niijíp be: “Buu caánt yeejép chãjnih dawá mujna chah chãudnih ded pah mi jumadđih wã naóhbiipna caá. Caan mujna nin baácđih moón, dawá cãacwã ã jummat pah caá.

¹⁶ Caán Namoboó, diez maátajih yeejép chãjnihdih ã enihcan niit. Pãnihna, queétboó miih bií déedih, miih táini yéguehdihbut dáuc wái beedánachah, tíic náah jumnih mi chãobipna caá. Miih déepđihbut ã jeempbiipna caá. Pãant ã jeemp jadhnihdihbut ã cáo yoh beedábipna caá. ¹⁷ Dios yeejép chãjnihdih yohat túut niijná, queét diez maátadih biíc yoobó ã jenah joyát túutap be, Namodih ãh baácđih moón chah maáh ã jummat pinah niijná. Jon jãtjeh Dios ã niijátjeh pah ã yap beedéchahjeh, Namoboodihbut ã yohbipna caá. ¹⁸ Caánt ma ennihji nin panihni mi jumna caá: Caánt Babilonia wút jumni búdí tútchi panihni caá. Caán tútchidih moón nihat baácđih moondih yeejép wutnit ã jumna caá”, ángel ã niijíp be.

18

Babilonia tútchi yohni ã jummat

¹ Túttimah, biih ángel, Dios pebh jumni ã dei jũúwáchah, wã enep be. Búdí wẽpni jumna, ã yeh iigát nihat baácboó ã túi baabáp be.

² Pãnih dei joinít, caán ángel tabit ã wẽp niijíp be:

“¡Yohni caá buca! Wẽpép Babilonia tútchidih moondih Dios jáantjeh ã yoh beedánap be.* Buu dawá nemépwã, yeejép jwébehwã,

* **17:12-13** Dn 7.24 * **17:14** Dt 10.17; Ap 19.16 * **18:2** Is 21.9; Jer 51.8; Ap

14.8 * **18:2** Is 13.21; Jer 50.39

cãacwã ã en iinít
míicjeh ã jumna caá.*

3 Nihat baácdih moón, ã
maáta bíicdih, caán
tátchidih moón yeejép
ã chãjachah, ã en yacap
be. Páant yeejép ã
chãjatdih en yacnit,
Namodih wēinit, ã jepa-
hap be. Queét nihat
dawá bíi déedihbut
ã en ñinahap be.
Páant yeejép ã chãjatji
jíib Diosboó caán
tátchidih moondih ã
yoh beedánap be”, ã
niijíp be.*

4 Táltimah, jeámant Dios-
boó nin pah ái niijíp be:

“Wíihwáá, caán tátchidih
moón bíicdih yéej
chãjcat táut niijná, ñi
bac bejeé.* Ñi bac be-
jcah, queétdih wã peéh
chãjachah, yeebdíhbut ã
chãúhbiipna caá.

5 Ì yéej chãjat caánt yeejép
chãjnih mi yéej chãjatji
pah, búdí yoobát ã
jumna caá.* Pánihna,
weémboó mi yéej
chãjatjidih wã quíib
bũdcán caá.

6 Pánih quíib bũdcán,
caántdih búdí wã peéh
chãjat túutbiipna caá.
Cãacwãdih yeejép mi
chãjat túutatji pah,
caántboodíh yeejép
yoobát wã peéh chãjat
túutbiipna caá.*

7 Caántboó ‘Weém maáh
wili, túiníh caá. Éemp

wannih ã moh yéejat
panihcan caá. Dedé
yeejép yapat weemdíh
ã wihcan níit’, mi níij
jenah joyóp yah be.
Páant níij jenah joiná,
búdí jíib jumnidih mi
bíbohóp be. Páant
búdí jíib jumnidih mi
bíbohátji pah muntih,
yeejép mi yapa naáh.

8 Páant mi níij jenah joyóchah
yahna, náhnicahjeh
caántdih peéh chãjat
pínah ã jumbipna
caá. Caánt tubúp
chãúh, wun jãinít,
nũgúpjñhjih mi
wunbipna caá. Páant
mi wunuchah, caántdih
ã cáo yohbipna caá.
Weém ñi Maáh Dios
chah wēpni jumna,
caántdih wã niiját pah
yoobópdih wã peéh
chãjat túutbiipna caá”,
jeámant ái niijíp be.*

9 Pánihna, Dios caántdih
peéh chãjna, ã cáo yohochah,
caán jeidíh ennit, nin baácdih
moón ã maáta búdí ã jãibipna
caá. Queét mijeéh yeejép
chãjnitji, caán tátchiboó táini
bíi déedih jíib chãjadih ãpí
jãibínap yah be. ¹⁰ Páant búdí
ã iiguíchah enna, queét maáta
ñih tátchimant jumna, bíic
yoobó peéh chãjat pínahdih
úumnit, ã en wáhi bejbipna
caá. Caandíh en wáhi bejnit,
nin pah ã niijbipna caá:

“Moh yéejni tátchi caá, Ba-
bilonia. Con búdí

* 18:3 Is 23.17; Jer 51.7 * 18:4 Is 48.20; Jer 50.8; 51.6,45 * 18:5 Gn 18.20-21;

Jer 51.9 * 18:6 Sal 28.4; 137.8; Jer 50.29 * 18:8 Is 47.7-9

tátchi, chah wēpni
tátchi ã jumap yuh be.
Obohjeéhtih, náhnicah,
con tátchidih Dios ã
peéh chājna caá”, ã
niijbípna caá.*

¹¹ Nihat baácdih moón
bií dée jíib chāj jibnitboó,
caán tátchi ã buudéchah
enna, bií déedih jwúub jíib
chāj wāhat pínah wihcat
jéihnit, bádí ã jīgahbipna caá.*

¹² Oro, plata, bádí jíib jumni
jeé tíbna, perlas wūt jumni
tíbnadihbut ã jéih jíib chāj
wāhcan niít. Biíh ã ub jūóhni
táini yéguehna, maáta ã dawát
jaihni yégueh chóona, seda
wūt jumni táini itíni chóona,
dūuni yégueh chóonadihbut jíib
chājnit ã wihcan caá. Biíh
ã ub jūóhni chej jumni máa
nahna, marfil wūt jumni
ã chājnidih, bádí jíib jumni
máajih ã chājnidih, bronce wūt
jumni ã chājnidih, ãtahjih ã
chājnidih, mármol wūt jumni
jeejih ã chājnidihbut jíib chājnit
ã wihcan caá. ¹³ Biíh ã ub
jūóhni ã jeémátdih ã nuñaat
pínah canela wūt jumni, biíh
ã jeémátdih ã nuñaat pínahbut,
chej jumni ã cáwat pínah,
mirra wūt jumni chej jumni
dahnadihbut jíib chājnit ã
wihcan caá. Biíh ã ub jūóhni
ã jeémát pínah jiwá iguúh mac,
jeémát chājat yíi, trigo oj,
caán tíbnadihbut jíib chājnit
ã wihcan caá. Bitá jiwiwā,
ovejawā, caballowā ã wáini
pūtáni chóona biícadihbut jíib
chājnit ã wihcan caá. Queédih
teo wāhniit pínahdih ã ub

jūuwáchah yuhna, queédih
jíib chājnit pínah ã wihcan
caá. Pánihna, jíib chājnit pínah
ã wihcah enna, queét ub
jūóhniitjiboó bádí ã jīgahbipna
caá.* ¹⁴ Caán tátchidih
moonjidih jūiná, nin pah ã
niijbípna caá:

“¡Adé! ã moh yéejna caá. Ni-
hat ã oiniji ã buudáh
bejep be. Nihat táini
ã bíbohniitjibut ã buudáh
bejep be. Chéneji ã
jwúub wihcan niít”, ã
niijbípna caá.

¹⁵ Queét caán tátchidih
moondih bií dée jíib chāj
wāhna, bádí ã jíib tewep
yuh be. Pánihna, caán
tátchidih yuúpmah ã en boj
behbipna caá, “Jwiítadihbut
peéh chājna”, niijná. Páant
niij en ñuhna, caán tátchidih
bádí ã jīgahbipna caá.* ¹⁶ Bádí
jīgahnit, nin pah ã niijbípna
caá:

“Moh yéejnit caá con bádí
tátchidih moonjí.
Queét caánt yeejép
chājnih mi nihat pah
táinidih ã bíbohóp
yuh be. Caántboó
táini jaihni, táini dūuni
yégueh chóona, maáta
ã dawát chóonadih mi
dawáp yuh be. Oro,
bádí jíib jumni jeé
tíbna, perlas wūt jumni
tíbnadihbut búadhni
yégueh chóonadih mi
dawáp yuh be. Páant
mi nihat pah con
tátchidih moón ã jumap
yuh be.

* **18:10** Ez 26.16-17

* **18:11** Ez 27.31,36

* **18:13** Ez 27.12-13.22

* **18:15**

Ez 27.31,36

17 Obohjeéhtih, náhnicañjeh con tútchi ã buúdáñ bejep be”, ã niijbípna caá.

Nihat dahwani jãáj chónadiah moón, ã maáta, queétdih teo wãhñit, bita búdí mājboó teo jibñitbut, caán tútchidih yuúp ã enbipna caá.* 18 Caanjñh enna, caán tútchi ã iiguíchah ennit, nin pah ã niij ñaácbipna caá: “Con tútchi nihat pah, biñh tútchina ã wihcan caá”, ã niijbípna caá.* 19 Páñih búdí jñgah jãñit, nin pah ã niijbípna caá:

“¡Adé! Con tútchidih moonjñ moh yéejñit caá. Táñi tútchi yuh jñ. Nihat jwiít dahwani jãáj chóna bíboñit, búdí mājna jibñit, con tútchidih bóo bí déejñh jwñ jñib tewep yuh be. Obohjeéhtih, bícmantjeh con tútchi ã buúdáñ bejep be”, ã niijbípna caá.*

20 Caán tútchidih Dios ã yohochah ennit, yeéb nihat, áñgelwã, Jesúñhwã, ãñh táñi doonádih naóñ jibñit, naóñ yapanit bíicdih, búdí ñi weñeé.* Caán tútchidih moón yeebdñh búdí yeejép ã chãjat túutap be. Páant yeejép ã chãjatjñ jñib Dios ã peéñ chãjna caá, buca”, ã niijbípna caá.

21 Túttimah, biñh wépép áñgel búdí jee dáñdih ub

ñaha bojñit, búdí mājna ã yoh báahanap be. Páñih yoh báahana, nin pah ã niijp be:

“Nin jee dáñ ã buúg báahat pah búdí Babilonia tútchi páantjeh buúdnñ ã jumna caá.* Páant ã buúdat túttimah, caán tútchidih chéñejñ ã encan niít.*

22 Caán tútchidih ã ewatjñ ã jwúub wihcan niít. Árpasñih ã bíitatjñ, chíó nahñadiah ã póojatjñ, biñh póojat nahñadiahbut ã póojatjñbut ã wihcan niít.* Caán tútchidih teonitjñ ã jwúub teocan niít. Jeémát chãjna, jee júduññh ã úunat yáañbut ã laihcan niít.

23 Caán tútchi ã jwúub yeh iigcán niít. Téihya chéonit, ã wéñ wéheatjñbut ã jwúub laihcan niít.* Caán tútchidih moón bí déedih jñib chãj jibñit biñh tútchinadiah moonñh ã en ññahat túutap be. Páñih en ññahat túutñit, Diosñih ã náahcat pñnah niijñá, queétdih ã yéejañap be”, áñgel ã niijp be.

24 Caán tútchidih moón Dios naáwátñih naóñ yapanitñih, bita ãñhwãñihbut yeejép ãit mao yohop tajñ. Nihat biñh tútchidih moonbát Jesúñhwãñih ã mao yohatñih ãit en yacap tajñ. Páant búdí

* 18:17 Is 23.14; Ez 27.26-30 * 18:18 Ez 27.32 * 18:19 Ez 27.30-34 * 18:20 Dt 32.43; Jer 51.48 * 18:21 Jer 51.63-64 * 18:21 Ez 26.21 * 18:22 Is 24.8; Ez 26.13 * 18:23 Jer 7.34; 25.10

meép ĩ yohatji jíib, Babilonia tútchidih moondíh Dios búdí ã peéh chājap be.*

19

¹ Babilonia tútchi ded pah ã yapat pínahdih wã enat túttimah, jeámant dawá nin pah ĩ níj wēi ñaacáchah wã joyóp be:

¡Aleluya! Diosdih búdí jwĩ wēi naóh jíih. Dios jwiít dih túi ubni caá. Nihat cãacwãdih wutni, chah wēpni caá. Pánihna, caandíh búdí wēi naáwát caá náahap.

² Yeecan, yoobóp dih peéh chājni caá. Yeejép chājnihdih en yacnit, nin baácdih moón yeejép ĩ chājap be. Pánihna, caántboodíh Dios búdí ã peéh chājap be. Āihwãdih mi mao yohat jíibbut, búdí ã peéh chājap be”, ĩ níjap be.*

³ Túttimah, nin pah ĩ jwáub níj wēi ñaacáchah, wã joyóp be:

“¡Aleluya! Diosdih jwĩ túi wēi naóh jíih. Caán yeejép búdí tútchi iíg beední jumna, chéneji ã jwáub jígoacan níit”, ĩ níjap be.*

⁴ Queét veinticuatro maáta, chéneha míc dawá quíibna jumnit ángelwã bíicdih bódicha caj yoh ñajnit, nin pah jwĩ Maáh Diosdih ĩ níj wēi ñaacáp be: “¡Páant tigaá! ¡Aleluya!” ĩ níjap be. ⁵ Túttimah, Maáh

pebh ñuhni nin pah ái níjap be:

“Jwĩ Maáh Diosdih ñi weñeé. Nihat caandíh teo wāhnit, oboh jumnit, maátabut, nihat yeéb āihwã ñi túi weñeé”, ã níjap be.*

Oveja Wūúh téihya chéona, ã numah jeémát

⁶ Túttimah, dawá cãacwã ĩ wēi naáwáchah, wã joyóp be. Búdí dóo, énoh ã yáaat pah bóo ái yáanap be.*

“¡Aleluya! Diosdih búdí jwĩ wēi naóh jíih. Buu jwĩ Maáh yoobát caá ã jumup. Pánihna, jwĩ Maáh chah wēpnidih jwĩ wēi naóh jíih.*

⁷ Buu Oveja Wūúh téihya chéwat túut caá ã chājap. Ā téihya chéonih pínah wili, túi míc ámoh péanah mi páina caá.

⁸ Túi baabní yégueh quei wíhcanni chóodih Dios caántdih ã wūhup be. Caán túi baabní yégueh Dioíhwã ĩ túi chājatdih ã júutna caá. Pánihna, ĩ téihya chéwat yeó jáap ã jumuchah, jwiít jwĩ wēi jíih”, ĩ níjap be.*

⁹ Páant ĩ níj wēi naáwát túttimah, caán ángel nin pah weemdíh ã jwáub níjap be: “Nindih ma daacá: ‘Oveja Wūúh téihya chéona, ã numah jeémát dih’ Dios ã did bojnitboó, túi wēinit caá’,

* 18:24 Jer 51.49 * 19:2 Dt 32.43; 2R 9.7 * 19:3 Is 34.10 * 19:5 Sal 115.13

* 19:6 Ez 1.24 * 19:6 Sal 93.1; 97.1; 99.1 * 19:8 Ef 5.23-32; Ap 7.14 * 19:9

ma niij daacá”, ã niijp be. Páant niijnájuh tih, nin pah ã jwáub ñúún niijp be: “Túí yoobópdih tibeé wã naáwát. Dios weemdih ã naáwát túutap be”, ã niijp be.

¹⁰ Páant ã niijchah joinít, caan pébh bódicha caj yoh ñajnit, caandih weñat túut wã chãjap yuh be. Obohjeéhtih, páant wã chãjachah ennit, weemdih nin pah ã niijp be: “Páant ma chãjca bojoó. Meém ma nihat pah weembút Diosdih teo wũhni mun tigaá. Ma déewã Jesúihwã, nihat ãih túini doonádih cádahcannit ã nihat pah weembút Diosdih teo wũhni mun tigaá. Diosdihjuh bódicha caj yoh ñajnit, weñat caá náahap”, ã niijp be. Nihat Dios naáwátidih naóh yapanitboó Túini Espíritu ã wēpatjĩh Jesúih túini doonádih jwĩ naóhna caá. Pánihna, jwiit nihat caandih teo wũhni mícjeh caá.

Baabní caballojih chúudni

¹¹ Túttimah, Dios ã jumapboó jęc pãa lajni pah ã jumachah, wã enep be.* Caánboó baabní cabalodih wã enep be. Caanjih chúudni “Yeecanni, yoobópdih chãjni”, ã wūt jumap be. Caandih eníhcannitdih míc maonit, yoobópdih peéh chãjni caá.*

¹² Æih quíbnã tũ õopát panih jíghni be.* Æih wao dáhdih maáta ã dũwát júdnadidih dawá ã dũwáp be. Biíh wūtbut ã dũwáp be. Caán wūtdih caanjéh ã jéihyep

be. Bitã ã jéihcap be. ¹³ Æih yégueh, búdí meép chũhni chóodih ã dũwáp be. Caanjéh yuhna, biíh wūt jumna, “Dios ã jenah joyátidih naóhni”, ã wūt jumap be.* ¹⁴ Æih soldadowã jeámant moón caandih ã péenap be. Baabní caballowãjih chúudnit, túi quei wíhcanni baabní yégueh chóonadidih dũonít míc ã jumap be. ¹⁵ Chénaboó jaco jumni íbat naadidih ã chãác tewep be. Caán naá nin baácidih moondih ã yap yohat pínah naá ã jumap be. Æ wēpatjĩh ã wūtuchah, biíc caandih ã jéih yap yohcan niit.* Dios chah wēpni nin baácidih moón tũbit ã yéj chãjatjidih búdí ã íjna caá. Páant ã íjichah, caballojih chúudniboó queétdih búdí ã peéh chãjbipna caá.* ¹⁶ Æih yégueh chóo máijih ãih biíh wūt daácni ã jumap be, nihat ã jéih enat pínah niijná. “NIHAT CĂACWĂ Ĩ MAÁTA CHAH WĒPNI MAÁH CAÁ”, ã niij daácni ã jumap be.*

Namodih ã yap yohat

¹⁷ Túttimah, yeojih ñũhni ángeldih wã enep be. Nihat jóopwãdih nin pah ã niij ej wáacap be: “Míc wáacnit, Dios ã wũhni jeémátidih ñi jeemp júúwá. ¹⁸ Nihat baácidih moón Diosdih yap yohnitjiíh bácahdih jeémát túut niijná, ñi míc wáac júúwá. Æ maáta, soldadowã ã maáta, chah wēpni, caballowã, queétjih chúudnit, nihat bitã, queétdih teo

* 19:11 Ez 1.1 * 19:11 Sal 96.13; Is 11.4 * 19:12 Dn 7.6 * 19:13 Jn 1.1, 14

* 19:15 Sal 2.9 * 19:15 Is 63.3; Lm 1.15; Jl 3.13; Ap 14.20 * 19:16 Dt 10.17; Ap 17.14

wāhñit, teo wāhcannit, oboh jūmñitbut, queét nihatíh bácahjidih jeémát túat niijná, ñi pāi jūúwá”, jóopwādih ángel ā niijíp be.*

¹⁹ Túttimah, Namodih, nin baácdih moón chah maáta, íih soldadowā biícdih míc wáacnit, míc mawadih í bejechah, wā enep be. Pánihna, baabní caballojih chúudni, áih soldadowā biícdih í jūmupna Namowā míc mawadih í jūibínap be. ²⁰ Páant í míc mawachah, baabní caballojih chúudniboó Namodih yap yohñit, ā tewep be. Biíh Namó, “Dios naáwát dih naóh yapani caá”, niij yeenidihbut yap yohñit, ā tewep be. Caán yeeniboó jwíh jūóhni Namodih nihát cāacwā í túi jenah joyát pínah niijná, cāacwā í jéih chājca naáhdih dawá chāj júutni ā jūmup be. Caán ā júutatjih Namóih wāt dūonít dih, áih pāpnidih wēinitdihbut ā yeenap be.* Queét chénewādih yap yohñit ā chéwat túttimah, queét báadhñitdihjeh iiguípna ā yohop be. Caán iiguípboó búdí muj pah bóo, tabit yeejép chej jūmni, iig dūbcapboó ā jūmup be. ²¹ Bitá íjeéh jūmñitjidih baabní caballojih chúudniboó ā chāác teoni íibat naajíh ā mawap be. Páant ā mawat túttimah, queét jóopwāboó íih bácahjidih jeémpñit, búdí í wud jūmup be.

20

Mil jópchi Jesucristo áihwājeéh ā maáh jūmat

¹ Túttimah, biíh ángel jeámant ā dei jūúwáchah, wā enep be. Numah bóo ítdih bóo llavedih, búdí ítah tōpdihbut ā bíbohó be. ² Pánih dei jūinít, Maí Dūunidih ā tewep be. Caán Maí Dūuni jon jātíh bóo maí chóo dūoníji, nemépwā í maáh, Satanás wāt jūmni ā jūmup be.* Caandíh teonit, mil jópchi pohba yeejép ā chājcat pínah niijná, ā ub dei jūóhni ítah tōpjíh ā chéwep be. ³ Pánih chéó péanit, ā bac jūóhñiji íitboojéh mūntíh yohñit, ā nemep be, baácdih moondíh mil jópchi pohba ā yecat pínah niijná. Mil jópchi túttimah, caandíh ā jwáub bacabipna caá, daocánni yeó jáap ā jūm jwūhat pínah niijná.

⁴ Túttimah, dawá maáta chúudnitdih wā enep be. Cāacwā í yéejatji jūib, í peéh chājat pínah wēpatdih queét maátadih Cristoboó átát wūhup tabe.* Bitadidihbut wā enep be. Queétboó Jesúh túini doonádih, Dios naáwát dihbut í naáwátji jūib waó bóod yohñitji jwáub boonit í jūmup be.* Namodih, áih pāpnidihbut, bódícha caj yoh ñaj wēicannit, íih móot jūúhnadidih íih téihyanadidihbut, áih wātdih í daacát tútcap be.* Bitá queédih í mao yohat túttimah, í jwáub boo pud jūúwup be, páant mūntíh. Pánih jwáub boo pud jūúwát

* 19:18 Ez 39.17-20 * 19:20 Ap 13.1-18 * 20:2 Gn 3.1 * 20:4 Dn 7.9,22,27; Mt 19.28; Lc 22.30 * 20:4 Ap 6.9 * 20:4 Ap 13.16-17; 14.9

táttimah, queét mil jópchi Cristo bíicdih maáta ã jumat táutap be. ⁵ Cristoíhwã ã maonitji, wãnnitjibut, ã jwíih boo pud jüúwúp be. Obohjeéhtih, bita wãnnitjiboó ã boo pud jüóh jwahcap be. Jesúíhwã mil jópchi maáta ã jumat táttimah, queét jwah ã boo pud jüóhbipna caá. ⁶ Pánihna, ã jwíih boonitboó yéejat wihcannit búdí wëinit ã jumap be. Queét iiguípna bejcan, ã jwúub wancan níit. Diosdih, Cristodihbut wëi úubh wãhñit jumna, ãjeéh ã wãtbipna caá.*

Cristo nemépwã ã maáhdih ã yapyohat

⁷ Mil jópchi táttimah, Satanásdih, numah bóo íitboó Dios ã chéo yohat táutniji jwúub wãtni ã jumbipna caá. ⁸ Pánih bacniji nin baácdih moondíh ã jwúub yeebipna caá. Gog wãt jumnitdih, Magog wãt jumnitdihbut ã yeebipna caá.* Pánihna, queét ã yeeatdih joinít, míic mawadih bejat táut níijná, ãih soldadowãdih ã míic wáacbipna caá. Queét soldadowã óon ã dawát pah ã jumbipna caá.

⁹ Nin baácdih bej peétnit, Dioíhwã ã oinit ã jumapna ã ñuh púud bejbipna caá. Páant ã ñuh púud bejchah, Dios jeámant iigát wahnit, queétdih ã cáo beedábipna caá. ¹⁰ Páant ã cáwat táttimah, queétdih yeeni nemépwã ã

maáhdih iiguípna ã yohbipna caá. Namodih, “Dios naáwátdih naóh yapani caá”, níj yeenidihbut ã yohopjiboo mántih ã maáh Satanásdihbut ã yohbipna caá. Caán iigát búdí muj pah bóo, tabit yeejéj chej jumni, iig dwebcapboó ã jumap be. Caanjíh páantjeh yeejéj ã tababipna caá.

Dios caandíh jepahcannitjidih ã yoób peéh chãjat

¹¹ Táttimah, túi baabní búdí chúudatdih Dios ã chúuduchah, wã enep be. Nin baác, jeábut buúdná, ã jígochap be, buca. ¹²⁻¹³ Oboh jumnitji, ã maátabut wãnnitji jwúub boonit, Maáh pebh ã ñuhuchah, wã enep be. Búdí mujboó buúdnítji, baácboó buúdnítjibut boo pud jüóhñit queét ñahnit ã jumap be. Caanjíh ã ñuhuchah, caán Maáhboó ã daácniji papélah tólihnadih ã watap be. Caán tólihna cáacwã ded pah ã chãjatjidih átát daácji taga. Táttimah, bíih tólihdihbut ã watap be. Caán tólihboó Jesúsdi jepahnitjiíh wãtnadih ã daácní ã jumap be.* Pánihna, caán tólihamant en péanit, ded pah ã chãjatji jíib ã peéh chãjap be.* ¹⁴⁻¹⁵ Pánihna, Dios áihwãdih ã wãt daácní tólihboó det ãih wãt wihcannitdih peéh chãjnit, iiguípna ã yohop be. Páant iiguípna ã yohnitboó jwúub wãnnit panihñit ã jumap be. Pánihat táttimah, chéneji

* 20:6 Ap 1.6; 5.10

* 20:8 Ez 38.2,9,15

* 20:12-13 Sal 69.28; Ap 3.5

* 20:12-13 Dn 7.9-10

* 20:14-15 Mt 25.41; Ap 2.11; 21.8

jwúub wunat ã wihcan niít,
búca.*

21

Jáap jeá, jáap baácbut

1 Túttimah, jáap jeá, jáap baácđihbut wã enep be.* Jwíh jumni jeá, baác, búdí mujbut átát buúđáh bejep be. Páant ã buúđúchah, nihát yéejatbut átát buúđáh bejep be.

2 Weém, Juan, Jáap Jerusalén Dios pebhmant ã dei júúwúchah, wã enep be.* Téihya chéonih pínah túini yégueh đwonít, mi áa pínahđih jwãááđih júúwát dée pah túi jíghni ã jumup be.*

3 Caandíh wã enechah, Maáh ã chúđupmant nin pah ái níj wěp naáwáp be: “Ñi enee. Búu jwuh caá Dios cãacwãjeéh jumna caá ã chãjap, búca. Ĵjeéh jumna, áihwã yoobát Ĵ jumuchah, caanjéh Ĵ Maáh ã jumbipna caá.*” 4 Queédđih ã weňanachah, Ĵgahatbut ã wihcan niít. Yéejat wihcah, tubatbut wihcah, Ĵ jwúub wuncan niít. Tuba juňát wihcah, wun juňátbut ã wihcan niít. Nihat jon jãtđih yeejép ã jumati Ĵ buúđáh bejep be”, ã niijíp be.*

5 Túttimah, caán chúđni nin pah ã jwúub niijíp be: “Ñi enee. Nihatđih jáap mícjeh wã chãjna caá”, ã niijíp be. Páant niijnít, nin pah weemdíh ã jwúub niijíp

be: “Búutéh wã niiját túi yoobóđđih jumna, wã niijátđi pahjeh biíc yoobó ã yapbipna caá. Páant wã niijátđidđih joinít, ma daacá”, ã niijíp be.

6 Túttimah, nin pah ã jwúub niijíp be, páant mantđih: “Páant bóojeh tigaá. Weém biíhmah jumni caá. Nihat wã chãjnidđih Maáh jumna, caandíh wã jwúub yohat túttimah páantjeh wã jumbipna caá. Det taca joótnit, mahđih Ĵ babhbiíchah, túini mahđih Ĵib náahcanjeh, queédđih wã wúhbipna caá. Caán mahđih babhnitboó jwúub wuncan, páantjeh wãjeéh Ĵ jumbipna caá.*” 7 Det yeejépđih yap yohnitđih nin pah wã túi chãjbipna caá: Jáap baácboó jumna, búdí Ĵ wěibipna caá. Pánihna, weém Ĵih Dios yoobát wã jumuchah, queétboó wã weh Ĵ jumbipna caá.* 8 Obohjeéhtđih, det úumna, weemdíh cáđahnit, weemdíh náahcannit, yeejép chãjnit, cãacwãđih mao yohnit, Ĵ weha mána nihcannitđđih yéej chãjnit, jíghnit, Ĵ pãpnidđih wěinit, nihát yeenit yuh búca iiguípna Ĵ bejbipna caá. Caán iiguípboó búdí muj pah bóo, tubit yeejép chej jumni, iíg đubcapboó caá. Caanná bejna, jwúub wunat pah Ĵ bejna caá”, ã niijíp be.*

Jáap Jerusalén

* 21:1 Is 65.17; 66.22; 2P 3.13 * 21:2 Is 52.1; Gá 4.26; Ap 3.12 * 21:2 Is 61.10;

Ap 19.7-8 * 21:3 Lv 26.11,12; Ez 37.27 * 21:4 Is 25.8; 35.10; 65.19; Ap 7.17

* 21:6 Is 55.1; Jn 4.10,14; 7.37 * 21:7 2S 7.14; Sal 89.26-27 * 21:8 Mt 25.41;

Ap 2.11; 20.14

⁹ Túttimah, biíc ángel, siete pamapna bíbohnit ã peéh chãjat túttnit ángelwãjeéh jumni, wã pebh ã juyúp be.* Pánih junít, nin pah weemdih ã niijíp be: “Ma en jũúwú. Oveja Wũúh ã jáap áa jumnihdih meemdih wã júutbipna caá”, ã niijíp be. ¹⁰ Pánihna, Túini Espiritu jap bóo jeejina weemdih ã numah púuh laab béjep be. Páant ã numah púuh laáb juibínachah, japmant Dioih tútchi, Jáap Jerusalén, ã dei jũúwúchah, weemdih ã júutap be.* Nin pah caán tútchi ã jigohop be: ¹¹ Dios ã yeh iigátjĩh túi yeh iigní tútchi ã jumap be. Búdí jíb jumni jeé túi jẽlepni, ìtah naadíh jwĩ túi en yabaca bojat pah, caán tútchi ã jumap be. ¹² Caán tútchi yehmant wáihyat júdu, búdí wáupni jap bóo yoobát ã jumap be. Caán wáihyat júdudih doce jęcna ã jumap be. Caan jęcna jumap pah biquína ángelwã ì wapap be. Caan jęcna jumap pah Israel jaimená doce poómp ìih wãtna daácni ã jumap be. ¹³ Yeó aáb jũúwúpmant biíc peihcanni jęcna ã jumap be. Yeó dei bejepboobút biíc peihcanni jęcna ã jumap be. Nin chóop yapatboobút biíc peihcanni jęcna ã jumap be. Biíh chóop yapatboobút biíc peihcanni jęcna ã jumap be.* ¹⁴ Caán wáihyat júdu, doce jee dáhnajih ã lajap be. Caán jeé jumap pah Oveja Wũúh jwiít doce ã naáwát túttnitji, jwĩih

wãtna daácni ã jumap be.*

¹⁵ Weemdih naóhni ángel ã jenah enat pínah oro nahdih ã bíbohó be. Caán tútchidih, wáihyat júdu, jęcnadihbat jenah enat tút ã chãjap be.* ¹⁶ Pánihna, caán tútchi ãih maatát, ãih japat, ãih buwábat, nihat biíc yoobó míc ã jumap be. Caán ángel ã bíbohni jenah enat nahjĩh caán tútchidih ã jenah enechah, doce estadio ì niijní, dos mil doscientos kilómetros maátni ã jumap be. ¹⁷ Caandih jenah en péanit, caán wáihyat júdu ã wáupatdih ã jenah enep be. Ciento cuarenta y cuatro codos ì niijní, sesenta y cinco metros wáupni júdu ã jumap be. Jwiít cáacwã jwĩ jenah enat pah, caán ángel jenah enna ã chãjap be.

¹⁸ Caán wáihyat júdu túi jẽlepni jeejĩh ã chãjni júdu ã jumap be. Caán tútchiboó, orojĩh ã chãjni tútchi ã jumap be. Caán oro quei wíhcanni túi en yabacaat ã jumap be. ¹⁹ Caán wáihyat júdu lajni doce jee dáhna nihat mácah chítah jumni búdí jíb jumni ã jumap be. Jwĩih jumni jaspe wüt jumni jeé ã jumap be. Caán túttimah zafiro, ágata wüt jumni jeé ã jumap be. Caán biíc peihcanni jeé túttimah, esmeralda, ²⁰ ónice, cornalina wüt jumni jeé ã jumap be. Caán seis jeé túttimah, crisólito, berilo, topacio wüt jumni jeé ã jumap be. Caán nueve jeé túttimah, crisoprosa, jacinto, amatista

* 21:9 Ap 16.1

* 21:10 Ez 40.2

* 21:13 Ez 48.30-35

* 21:14 Ef 2.20

* 21:15 Ez 40.3

wāt jumni jeé ã jumup be.
 21 Caán doce jęcna perla wāt
 jumni jęcna ã jumup be. Caan
 jęcna yoobó biíc perla dahjeh
 ã jumup be. Caán týtchidih
 bóo búdí namá quei wíhcanni
 táí en yabacaat oro namájeh
 ã jumup be.*

22 Caán týtchidih Dioíh
 mūdih wã en bidip yup be.
 Obohjeéhtih, ã wihcan be.
 Caán týtchidih nihat pehbóo
 jwí Maáh Dios chah wěpni,
 Oveja Wūúhbut í jumup be.
 Pánihna, nihat caán týtchi
 Dioíh múú yoobát be. 23 Dios,
 Oveja Wūúh biíc dih í yeh
 iigátjéh caán týtchi ã táí
 baabáp be. Pánihna, yeodih
 widhdihbut ã náahcap be.*
 24 Nihat nin baác dih moonjí
 Dios ã yeh baabát na jumna,
 yoobóp dih í táí jéih bipna caá.*
 Nihat baác dih moón í maáta
 caán týtchina jubínit, nin pah
 Diosdih í niíj wēi naóh bipna
 caá: “Jáantjeh wíh cãacwã
 weemdih búdí í weñep be.
 Pánihna, buu meemdih jwah
 wã numah wēibipna caá”, í ni-
 ijbípna caá. 25 Caán týtchidih
 bóo jęcna pãa lajni ã jumbipna
 caá. Caanná dępúát wih-
 can, caan jęcnadih nemat
 ã wihcan niít. 26 Nihat
 cãacwã Diosdih nin pah í niíj
 wēi naóh bipna caá: “Meém
 chah túini, chah wěpni ma
 jumuchah, meemdih nihat
 weñat caá náahap”, í niijbípna
 caá.* 27 Yeejépboodih caán

týtchina í ub bejcan niít.* Ded
 yéej chãjnit, yeenitbut, caán
 týtchina í jéih waadcán niít.
 Oveja Wūúh ã bíbohni papélah
 tólihboó í wūtnadih daácnitjeh
 caán týtchina í waadbípna
 caá.

22

1 Túttimah, báadhani
 mujdih caán ángel weemdih
 ã jútup be. Caan múj táí
 muj mac baabní,* Dios, Oveja
 Wūúhbut í chūdumant noój
 jááj jūóhni ã jumup be. 2 Caán
 týtchidih bóo búdí namá
 tac yoob ã noój jáajánap be.
 Caan múj jwěejdih chénat
 pah buwá báadhdát túatni
 máa nahna ã lajap be.*
 Caan náhna widh jummat pah
 quehna, biíc jópchidih doce
 láa ã quehep be. Caan náh
 nūonabut cãacwã í booať
 pínah ã jumup be. 3 Caán
 týtchiboó “Caán ã túican caá”,
 Dios ã niijní ã wihcan niít.*
 Caán týtchidih Dios, Oveja
 Wūúh biíc dih í chūdat ã
 jumbipna caá. Pánihna, nihat
 caán týtchidih moón queét
 pehb bódicha caj yoh ñajnit,
 búdí í wēibipna caá. 4 Queét
 Diosdih í múic jwãáh enbipna
 caá.* Íih móot juhñnadih
 áih wāt daácnit í jumbipna
 caá. 5 Caanná dępúát ã
 wihcah, jiiátdih í náahcan
 niít. Jwí Maáh Dios ã yeh
 iigátjeh ã jumuchah, yeó ã
 yeh iigát dihbut í náahcan niít.*

* 21:21 Is 54.11-12 * 21:23 Is 60.19-20; Jn 8.12 * 21:24 Is 60.3 * 21:26
 Is 60.11 * 21:27 Is 52.1; Ez 44.9 * 22:1 Ez 47.1,12; Zac 14.8 * 22:2 Gn 2.9
 * 22:3 Gn 3.17 * 22:4 Sal 17.15; Mt 5.8; 1Jn 3.2 * 22:5 Is 60.19; Ap 21.23
 * 22:5 Dn 7.18

Caán tútchidih moón páantjeh maáta ĩ jumbipna caá.*

Jesucristo nin baácboó ã jwúb dei jwúwát pínah bahnijeh ã judhdat

6 Túttimah, caán ángel weemdih nin pah ã niij naáwáp be páant mantih: “Dios nihat nin ã naáwát yoobópdi caá. Á niijátji biíc yoobó ã yapbipna caá. Jwĩ Maáh Dios ã naáwát dih naóh yapanitdih jéihyani caá. Pánihna, caánboó buu láa áih ángeldih ã wahap be, caandih teo wáhnitdih túttimah ded pah yapat pínahdih ã jéihyaat pínah niijná”, ã niijíp be.

7 Túttimah, Jesús jwuh nin pah ã niijíchah, wã joyóp be: “**¡Ni joyoó! Wã jwúb dei bejat pínah bahnijeh ã judhna caá. Det nin tólihboó ã daacát dih túi jenah joí jepahnit, wéinit ĩ jumbipna caá**”, ã niijíp be.

8 Weém, Juan, nin nihat wã daácnidih ennit, wã joyóp be. Caandih joinít, wã enat túttimah, weemdih júutni ángel pebh bódicha caj yoh ñajnit, caandih weñat túut wã chãjap yuh be. 9 Páant wã chãjachah enna, nin pah weemdih ã niijíp be: “Páant ma chãjca bojoó. Meém ma nihat pah, weembát Diosdih teo wáhnit man tiguaá. Ma déewã Dios naáwát dih naóh yapanit, nihat cáacwã nin tólihdih bóo wúatdih jepahnitbut ĩ jumat pah weembát biíc yoobó Diosdih

teo wáhnit caá. Pánihna, Dios pebh bódicha caj yoh ñajnit, caánboodih caá weñat náahap”, ã niijíp be.

10 Páant niij péanit, nin pah ã jwúb niij naáwáp be: “Ma daácnit tólih ded pah ã yapat pínahdih Dios ã naáwáp be. Páant ã yapat pínah bahni ã judhduchah, caán tólih ã naáwát dih ma jweéhca bojoó. 11 Caán láa wã naáwátji pah ã yapachah, det yéejnit páantjeh ĩ yéej chãj dáhwa naáh. Obohjeéhtih, det Dioíhwã túi chãjnit, ĩ túi chãj cádahca bojo naáh”, ã niijíp be.*

12 Páant ã niiját túttimah, Jesúsboó nin pah ã jwúb niijíp be: “**¡Ni joyoó! Wã jwúb dei bejat pínah bahnijeh ã judhna caá. Nihat cáacwádih ded pah ĩ chãjatji jíb wã wáhat pínahdih ub dei bejat túut caá wã chãjap. Pánihna, wíhwa, táinidih ñi chãjatji jíb, yeebdih wã túi chãjbipna caá. Obohjeéhtih, weemdih jepahcannitjidih wã peéh chãjbipna caá.** 13 **Weém biíhmah jumni caá. Ni hat wã chãjnidih Maáh jumna, caandih wã jwúb yohat túttimah páantjeh wã jumbipna caá**”,* Jesús ã niijíp be.

14 Det quei wíhcanni yégueh duonít panihnit yéej chãjatdih cádahnit, ma enni tútchina ĩ jéih waadbípna caá. Caán tútchidih bóo báadhdat

* 22:11 Dn 12.10 * 22:12 Jer 17.10

2.8 * 22:14 Gn 2.9; 3.22

* 22:13 Is 41.4; 44.6; 48.12; Ap 1.8,17;

túutni máa nah quehedih
 ĩ jeémpbipna caá. Pánih
 jumnit, búdí ĩ wēibipna caá.*
 15 Obohjeéhtih, det yeejépwā,
 jióhnit, ĩ weha mána nihcan-
 nitjĭh yéej chājnit, cāacwādh
 mao yohnit, pāpnidih wēinit,
 yeenit yuh buca, caán
 tātchina ĩ waadcán niit.

16 **“Weém, Jesús, yeéb
 wĭhwādh ĩ naáwát pĭnah
 niijná wĭh ángeldih wā
 wahap be. Weém maáh
 David juma, daaat cú
 panihnibut wā jumna caá”,**
 Jesús ĩ niijp be.*

17 Túini Espírĭtu “Ma jwúub
 dei jūúwú”, Jesúsdiĭh ĩ niijná
 caá. Jesúhwā ĩ téihya chéonih
 panihnitbut, “Ma jwúub dei
 jūúwú”, ĩ niijná caá. Nihat nin
 wā daacátdih joinítbut “Ma
 jwúub dei jūúwú”, Jesúsdiĭh
 ĩ niijí naáh. Taca joótnit,
 mahdih ĩ babhbat pah,
 Jesúsdiĭh ĩ jepaha naáh. Caán
 mah, báadhdát túutni mah ĩ
 jumna caá. Pániĭhna, Jesúsdiĭh
 jepahnitdih jíib náahcanjeh,
 jeáboó ájeéh páantjeh ĩ jummat
 túutbipna caá.*

18 Weém, Juan, nin tólihboó

wā daacátdih joinítbih nin
 pah wā wēp naóhna caá:
 Det nin bohéátdih biĭh bo-
 héátjĭh wid naóhna, Diosdiĭh
 ĩ yap yohna caá. Páant ĩ
 yap yohochah ennit, nihát
 nin tólihdih ĩ niiját pahjeh
 mantih queétdihbut ā peéh
 chājbipna caá. 19 Nin tólihboó
 daacátdih biquína naáwátdih
 náahcan, ĩ wio yohat pah,
 Diosdiĭh ĩ yap yohna caá.
 Páant ĩ yap yohochah enna,
 báadhdát túutni máa nah
 quehedih jeémát túutcan, áih
 túini tútchinabut ā waadát
 túutcan niit. Caan náhdih,
 caán tútchidihbut nin tólihdih
 wā daacáp be.*

20 Nihat nin tólihdih bóo
 naóhni, Jesús, nin pah ĩ ni-
 ijná caá: **“Páant tigaá. Wā
 jwúub dei bejat pĭnah bah-
 nijeh caá ĩ judhdup”,** ĩ ni-
 ijná caá.

Páant tíi ĩ jumna nah. Maá
 Jesús, ma jwúub dei jūúwú.

21 Jwĭ Maáh Jesús yeebdĭh
 oinit, ĩ teo wáaca naáh, yeéb
 áihwā ĩi túi jummat pĭnah ni-
 ijná. Páant tíi ĩ jumna nah.

Páant bóojeh tigaá wā
 daacát.

Juan

* 22:16 Is 11.1,10

* 22:17 Is 55.1; Jn 4.10,14; 7.37

* 22:19 Dt 4.2; 12.32